یکی

رسملی

تورکجه قاموس

معارف کتبخانه‌سی

استانبول - باب عالی جاده‌سی

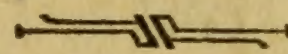
یڭی
رسملی تورکجه قاموس

لسانمزده مستعمل بالجمله

عربی ، فارسی کلمه‌لرله فرانسز ، انکلیز ، ایتالیان ، یونان

وسائر لسانلردن آلنان

بوتون الفاظ و کلماتی شاملدر

رائف نجدت   حسن بدرالدین

بکلرک تحت ریاستلرنده

متخصص بر هیئت طرفندن ترتیب ایدیلمشدر

ایکنجی طبع

طابع و ناشری

معارف کتبخانه‌سی

ناجی

استانبول ـــ باب عالی جاده‌سی

۱۹۲۸

احمد کامل مطبعه‌سی

قاموسده کوریلن اشارتلرك مفهوملری

ا	اسم
ت	تورکجه
تر	ترکیب
حا	حال
د	ادات
ص	صفت
ض	ضمیر
ظ	ظرف
ع	عربی
ف	فارسی
ف	فعل
فرا	فرانسزجه
مص	مصدر
یتا	ایتالیانجه
نکلیز	انکلیز

طابعك افاده‌سی

بوتون مدنی عالمده لغتلرك تأمین ایتدكلری فائده‌نك سرعت و عمومیتی اعتباریله‌دركه هرسنه یوزلرجه‌سی طبع ایدلمكده و یوزلرجه‌سی‌ده عامه‌نك استفاده‌سنی تأمین ایتمكده‌در .

ادوار سابقه‌نك كتبخانه‌لرمزه بر آبدهٔ عرفان اولارق براقدقلری ـ مشهور لغتلرك، قاموس وفرهنكلرك معادلی اولاجق ـ اثرلردن سوگیلی توركیه‌مز ایسه بوكون محروم یاشامقده دوام ایدیور .

ترقی و تكاملك فیاض بر منبع نشری اولان مطبعه‌جیلق ، مملكتمزه ایلك تحفه اوله‌رق وانقولی لغتنی ویرمشدر . بزده طباعتك ظهورنده برنجی‌اثر اوله‌رق طبع ایدیلن وانقولی‌دن بوكون استفاده ایتمك نه قادار مشكلسه اك صوك طبع ایدیلن اثرلردن‌ده بیوك فائده بكله‌مك اوقدر عبث‌در . چونكه :

آ ـــ املانك صوك زمانلرده حاصل ایتدیكی تحولات ،

ب ـــ اوتوز سنه‌دن بری لسانمزه گیرن یكی كلمه‌لر ،

ج ـــ موجود لغتلرك آزلغی سببیله فیئاتلرینك پك زیاده بهالی اولماسی .

بواثرلردن استفاده ایتمكی امكانسز قیلمشدر .

١٣٢٤ سنه‌سنه قادار باصیلان لغتلر تدقیق ایدیله‌جك اولورسه لسان و املاجه یكدیكرندن نه قادار فرقلی اولدقلری وبوكون ألمزده

بولونان بوتون لغتلردن هیچ برینك یکی ذوق و یکی تحسسلرمزك یکی برافادەسی اولان یکی لسانه اویمادیغی درحال آکلاشیلیر .

مثلا : وفیق پاشا مرحومك یکیدن اصلاح ایدیلەرك ایکنجی دفعه ۱۳۰٦ ده طبع ایدیلن لهجەسیله ۱۳۲٤ ده طبع ایدیلن علی سیدی بك استادمزك قاموسنك لسان و املالرینك بربرندن و حتی بوکونك لسان واملاسندن نەقدار آیریلدیغنی آکلامق ایچون اوفاق برمثال :

« السنۀ ترکیەده عین اصل فتحۀ مرققه مفقود اولدیغندن حالا فتحه ایله مثلا ال ار ارکن اکمك بزسەمك کلمەلری .. »

وفیق پاشا : لهجه ـ مقدمه ـ صحیفه ٥

« دنیاده حقلی اولمق شرطیله ـ (اعتراض) کبی مشکل وعسیر، ویته ـ حقسز اولمق قیدیله ـ (اعتراض) کبی بسیط برشی اولمدیغی وارستۀ کلفت تبیین وتزبیردر . »

علی سیدی : قاموس عثمانی ـ مقدمه صحیفه ۱

حیات اجتماعیەمزك خصوصیله صوك یکرمی سنەدنبری کچیردیکی تحولات ، او تحولاتك :

۱ ــ ییقدیغی مؤسسەلرله اورتادن قالقان کلەلر ،

۲ ــ یرلرینه قویدیغی مؤسسەلرله میدانه چیقان کلەلر .

۳ ــ اوتوز سنه اول فرانسزجه واقع طبی و فنی تدریساتك یرینه ـ اقامه ایدیلن ـ ملی لسانله واقع تدریساتك لسانه ویردیکی عمق و وسعت .

٤ ــ یکی عرفانك احتیاج ویردیردیکی یکی اصطلاحاتك لسانمزده سرعتله وجوده کتیردیکی ده کیشیکلکلر .

هر مملكتدن زياده مملكتمزده هر كون يكى بر لغت كتابنك ساحهٔ انتشاره چيقاريلمسى ضرورى قيليور .

فقط اك بسيط بر لغت كتابى بيله – لغتنى يازمق ايچون قرق سنه عرب قبيله‌لرى ايچنده دولاشمش فيروز آبادى‌نك زماننده اولديغى كبى – زمانمزده‌ده سنه‌لرجه سوره‌جك بر سعى ايجاب ايتديرمكده‌در. بو سببدن بو مشكلات قارشوسنده ييلمامش اولان كتبخانه‌مز بو كون تورك جامعه‌سنه لساننك ممكن اولديغى قادار صوك شكلنى عرض و تقديم ايده بيلمكله مفتخردر .

تورك جامعه‌سنه اك بيوك ثروتى اولان لساننك قاموسنى تقديم ايدركن تورك ملتنك كچيرمش اولديغى مسعود انقلابى تسعيد ايتمكى واو انقلابى حاضرلايان و جمهوريتى وار ايدن بويوك خلاصكاريمزه عرض شكران و محمدتى بورج صايارز .

بو اثرده بر چوق نقيصه‌لر بولونماسى طبيعيدر. فقط مكمل بر قاموس ياپمق ايچون اصغرى ١٠٠,٠٠٠ ليرا لازمدر، و بوكا ايسه توركيه‌مزك مطبوعاتى بو كون مقتدر دكلدر . بويله بر اثره صرف ايديلن پارانك فائضنك بيله آلنماسى ممكن اوله‌ميه‌جغندن بزم سعيمزى نقيصه‌لريله برابر مشكور كورن قارئلرمز بولنه‌جغنه اميننز .

اثرك تحرير و تصنيف وظيفه‌سنى لسانده و ادبياتده اقتدارلرى مسلم اولان رائف نجدت و مرحوم حسن بدرالدين بكلر درعهده ايتديكى كبى فلسفى ، حقوقى ، اقتصادى ، علمى و فنى تعبيرات و اصطلاحاتده اك معروف واك مقتدر متخصصلريمزدن بر هيئت طرفندن تلفيق و تثبيت ايدلمش اولديغندن اثرك جداً استفاده‌لى اوله‌جغنه اميد قطعيمز واردر .

طابع

رسملی

تورکجه قاموس

ا

ا الف . الفبانك برنجی حرفی . ابجد حسابنده ۱ رقمنه معادلدر.

آ ادات ندادر : آبرادر ! بکا باقساڭ آ! تکدیرده‌ده قوللانیلیر.

آب [فا] صو . آب وهوا : اقلیم . آب ودانه : قسمت . آب حیات: جان ویرن صو . عالم آب : عشرت مجلسی . آب وتاب : پارلاقلق .

آبا [تا] (آبلادن مخفف) آذری تورکلرك تورکجه‌ده «آننه» مقامنده قوللاندقلری خطاب . «آننه‌جکم» یرینه‌ده تصغیرایله «آباجی» دیرلر .

آباء [ع ا] اب کلمه‌سنك جمعی: بابالر. آباء واجداد . اسلاف .

آباد ، آبادان [فص] معمور. آبادی وآبادانی: معمورلق.

آباژور [فرا] آلافرانغه پنجره‌قفسی. غلطی: پانجور. لامبا سپری.

آبامق [ت ف] مخالفت ایتمك، دایاتمق، بر شیئك اوزرینه اکیلمك.

آبانمق [ت ف] بر شیئك اوزرینه چوكمك ، یوكانمك .

آبانوز [ت ا] سیاه وسرت برنوع هند آغاجی که چوق مقبولدر

آبانی [تا] زمینی بیاض ، داللاری زعفران رنکنده ایپك قوماش.

آبدار [فص] پارلاق ، تازه صولو (میوه) ، صولاق .

آبدال [تص] احمق ، صافدرون . آبداللق : حماقت .

آبدست [فا] مسلمانجه نماز قیلمق ایچون اصولی دائرسنده اللرینی، یوزینی وآیاقلرینی ییقامق .

آبدستخانه [فا] آبدست آلاجق وآبدست بوزاجق یر .

آبده [ع ا] مهم بر وقعه‌یی دائماً خاطرلاتمق ایچون یاپیلان معظم بنا ویا دیکیلن هیکل . قیمتلی اثر .

آبراش [ت ص] آلاجه بنکلی آت. (ا) آتلرده اویوزه بکزه‌ر بر خسته‌لق .

آب رو [ف ا] یوز صویی . ناموس ، حیثیت .

آبستن [ت ص] کبه .

آبلا [ت ا] بویوك قیز قارداش .

آبلاق [ت ص] یووارلاق وبیاض چهره‌لی .

آبلوقا [ت ا] دکیزدن محاصره .

آبورجوبور [ت ا] صحته مضر اوته بری ییه‌جکلر .

آبوق‌صابوق [ت ا] صاچمه صاپان، صایقلاه‌نوعندن سوزلر

آبونا [فرا] غزته ، رساله، تلفون ، الکتریق وسائره کبی بدلنی طوپدن ویره‌رك دائمی مشتری اولمق.

آپارتمان [فرا] بر بنا ایچنده آیری آیری اقامت ایدیلن دائره‌لر.

آپارمق [ت ف] آلوب کوتورمك .

آپاکسز [ت ح] بردنبره ، هیچ اومولمایان برزمانده. بغتةً .

آپیش [ت ا] اویلق آراسی. آپشاق حیوان : آپشلری آچیق ، طاقتسز حیوان .

آپیشدیرمق [ت ف] حیوانی آرتیق یورویه‌جك طاقتی قالمایاجق درجه‌ده یورمق .

آپیشمق [ت ف] آپشلرینی آچه‌رق طورمق. شاشیرمق.

آپیشیق [ت ص] قویروغنی باجاقلری آراسنه قیصدیروب قاچان بیلغین حیوان .

آپولت [فرا] اونیفورمه‌لرك اوموز اوزرنده‌کی صیرمه‌لی شرید ویوسکول .

آپیقو [ت ا] تپه‌سی آشاغی دیم‌دیك طورمق. (مج) حاضر، مهیا.

آت [ت ا] بیکیر . یوك طاشیمق ، آرابا چکمك وبینمك ایچون قوللانیلان قوتلی وچه‌ویك حیوان .

آتا [ت ا] بابا، اصل تورکجه‌در. آتالر سوزی : ضرب مثل .

آتابك [ت ا] بك‌بابا . ـ سلجوق وزیرلرینه «آتابك» عنوانی ویرلدیکی کبی تورك عشیرتلرنده‌ده دوکونلرده عادت اوزره دامادك‌بلنی باغلایان رؤسایه بوعنوان ویریلیر. بدایتده‌بویوك آدملرك‌لالالرینه‌آتابك دیرلردی . صوکرا ایرانده رسمی عنوان شکلنی آلمشدر . آذربایجان تورکلرنده‌بوعنوان وعادت‌حالاجاریدر.

آتاشه [فرا] برسفارته، برهیئته، یاخود تشکیلاته مربوط‌اولمق‌اوزره ویریلن مأمور مخصوص، عسکری،

فنی، ملكی ده اولابيلير. آتاشه ميليتر، سفارته مربوط اردو ضابطی. آتاشه ناوال: بحريه ضابطی. آتاشه قومر سيال: تجارت ارتباط مأموری.

آتاق [ت ص] دوشونمكسزين هر شيئه آتيلان، دائما اعتراض ايدن، غوغايه حاضر بولونان كيمسه.

آتاقلق [ت ا] ملاحظه سزجه غوغاجياق. تهور.

آتديرمق [ت ف] آتمغه مجبور ايتمك. باشقه واسطه ايله آتمق.

آتش [ف ا] بيلديكمز ياقيجی ماده. توركجه «اود» در. آتشزده: يانمش، ياقيلمش. آتشزن: ياقيجی. آتشفشان: آتش صاچان. آتشكده: آتشك ياندیغی یر، آتشپرستلرك عبادتخانه سی. آتشناك: آتشلی. آتشين: آتش كبی. آتشپاره: آتش پارچه سی. پك شدتلی آدام.

آتش باليغی [ت ا] صارداليه جنسندن كوچك بر باليق.

آتش بوجكی [ت ا] قوبروغی كيجه لين ييلديز كبی پارلايوب سونن برنوع كوچوك بوجك. ييلديز بوجكی ده دينير.

آتش پرست [ف ا] آتشه طاپان. آتش پرستی و آتش پرستلك: آتشه طاپما دينی.

آتشجی [ت ا] واپورلرده، فابريقه لرده اوجاغك آتشنی اداره ايدن آدم. آتشخانه: اوجاق.

آتش زبان [ف ص] چوق مؤثر سوز سويله ين ويازان.

آتشلك [ت ا] آتش يانغه مخصوص قاب، یر، كلخان.

آتشلنديرمك [ت ف] طوتوشديرمق، آتشلی بر حاله كتيرمك.

آتشلنمك [ت ف] آتش آلمق. قيزمق. غليانه كلمك.

آتشلی [ت ص] حرارتلی. قيزغين. چوق غيرتلی وهوسكار.

آتشی [ت ص] آتش رنكنده. جهنم زبانيسی.

آتقی [ت ا] بزطوقوركن مكيكله آتيلان ارغاج. اوموزه آتيلان شال كبی شی.

آتقيلامق [ت ف] قوماشك آتقيسنی مكيكله آتارق طوقومق.

آتلاتمق [ت ف] آتلامايه اجبار ايتمك. (مجـ) صاومق، كچيرمك، آلداتمق. قورتلق.

آتلامباج [ت ا] آتلامه اويونی.

آتلامق [ت ف] صيچرامق، (آت كلمه سندن مشتق).

آتلانغيج [ت ا] دره نك اورتاسنه باصوب اوته يه آتلامق ايچون قونان طاش.

آتيلمق [ت ف] كنديني آتمق. ترك ايدلمك. سوزه قاريشمق. مداخله ايتمك.

آتلى [ت ا] آت صيرتنده بولونان، سوارى

آتماجه [ت ا] يير- يجى برقوش كه آليشديريله‌رق آوده قوللانيلير.

آتمق [ت ف] ال ايله اوته‌يه آتماجه فيرلاتمق. صاچمق. عطف ايتمك. يالان سويله‌مك. صولمق (رنك حقنده). (مج) تورك شيوه‌سنه مخصوص اولارق بر چوق تعبيرلرده مستعملدر: باشدن آتمق: دفع ايتمك، جان آتمق: چوق ايسته‌مك، سوزويا طاش آتمق: تعريض ايتمك، طوب آتمق: افلاس ايتمك، كووده‌يه آتمق: اشتها ايله يمك، يابانه آتمق: اعتبار ايتمه‌مك، آتوب طوتمق. تفاخر ايتمك.

آتى [ع ا] كله‌جك زمان. ماضينك ضدى. آتياً: ايلريده.

آتيجى [ت ص] ايى نشان آتان.

آتيشديرمق [ت ف] عجله عجله يمك.

آتيشمق [ت ف] ديل غوغاسى ايتمك. منازعه ايتمك.

آتيم [ت ا] سلاح آتمه. توفنكى بر دفعه آتمق ايچون لازم اولان مرمى وسائره. «بر آتيملق باروت».

آثار [ع ا] اثرك جمعى. اثرلر، نشانه‌لر. باقى قالان بر سعى محصولى: برمؤلفك، برمعمارك اثرلرى.

آثم [ع ا] كناهكار. قباحتلى.

آج [ت ص] معده‌سى بوش اولان وينكه احتياج حس ايدن.

آج كوزلو [ت ص] كوزى دويمايان، قناعتسز وحريص.

آجاق [ت ا] معده‌نك بوش اولمسى وغدا ايسته‌مسى.

آجَنته [فرا] مركزى بر مؤسسه‌نك شعبه‌لرنده وكيللكنى ياپان مأمورواداره‌خانه‌سى. شيمدى بونك يرينه «آژانس» و «آژان» كلمه‌لرينى ترجيح ايدنلر واردر.

آجور [ت ا] بر نوع خيار.

آجى [ت ا] اضطراب، آغرى، (ص) طاتلينك ضدى. (مج) سرت، خوشه كيتمه‌ين.

آجيتمق [ت ف] آجى ويرمك. جانى ياقمق، آغرتمق.

آجيقديرمق [ت ف] آج اولاجق حاله كتيرمك.

آجيقلى [ت ص] كدرلى. موثر. آجى ودوقوناقلى.

آجيقمق [ت ف] يمكه احتياجى اولديغنى حس ايتمك.

آجیلانمق [ت ف] آجیلق پیدا ایتمك (یه‌جك ، ایچه‌جك حقنده) .

آجیاق [ت ا] آجی اولمق . سرتلك ، مرارت .

آجیمق [ت ف] آجی ، آغری دویمق . مرحمت ایتمك . قیرمایوب اسیرگه‌مك .

آجیندیرمق [ت ف] مرحمته کتیرمك .

آجیناجق [ت ص] تأسفه ، مرحمته شایان .

آجیو [ت ا] بورسه‌ده آقچه فرقی معاملاتی .

آجدیرمق [ت ف] قپالی شیئی آچمغه مجبور ایتمك .

آچماز [ت ا] شطرنج وداماده ترتیب اولونان مهارتلی اویونلر .

آچمق [ت ف] قپالی شیئی آچیق حاله کتیرمك . دلمك . قازمق . کنیشلتمك . محرمانه سویله‌مك . جلا ویرمك . (رنك خصوصنده) داها کوزل کوسترمك . تارلایی یکی اعمار ایتمك .

آچیق [ت ص] اورتولو ، قپالی اولمایان ، آچیلمش . کنیش ، چیپلاق . قویو اولمایان (رنك) واضح ، (ا) ایشسزلك . ذمت ، اختلاس . آچیق کوز : ایشکذار .

آچیق صاچیق [ت ص] پریشان قیافتلی . پرده بیرونانه (سوز) . آچیق صاچیق کزمك .

آچیقلق [ت ا] کنیشلك . فرح ‌یر ، کنیش منظره .

آچیلمق [ت ف] آچیق حاله کلمك ، کشاد اولنمق . (مج) سرینی سویله‌مك . آراده طارغینلق حاصل اولمق . صیقینتیدن قورتلمق . محجوبیتی آتمق . کندینه کلمك . منحل اولمق .

آحاد [ع ا] احدك جمعی : برلر (حساب) : آحاد ، عشرات خانه‌لری . آحاد ناس : اوته‌کی بریکی .

آختاپود [ت ا] اتی مرکب بالغنه بکزه‌ین سکز آیاقلی بر دکز حیوانی . برون ، بوغاز ، رحم

آختاپود

وسائره‌ده پیدا اولان بوحیوان کبی . چوق آیاقلی برنوع اور .

آخَر [ع ص] باشقه : آخرك مالی ـ وقت آخرده .

آخِر [ع ص] صوك . صوكده‌کی ـ آخر نفس : صوك نفس . من الله الی آخره : اولندن صوکنه قادار . آخربین : ایشك صوکنی کورن ـ آخرالامر : عاقبت .

آخرت [ءا] اوبر دنیا . اولدكدن صوكراكی عالم. آخرت آدامی: آخرته یارایاجق ایشلر یاپان. آخرت اولادی: اولادلغه قبول اولونان. آخرت قارداشی: قارداشلغه قبول ایدیلن.

آخرتلك [ت ا] اولادلغه آلنان چوجوق. دنیادن علاقه‌سنی كسمش اختیار (ص) آخرته منسوب.

آخلاط [تا] یابانی آرمود. «اخلاطك اولمشنی آیی ییر»

آخور [ت ا] آت، اوكوز كبی حیوانلرك صیغماسنه مخصوص بنا. اصلاً توركجه كلمه‌در و «آخیر» دیه یازلمسی طوغری دكلدر.) عربجه مرادفی: اصطبل، معلف.

آد [ت ا] اسم، شهرت. «آدیله صانیله». آدینی آنمق: یاد ایتمك، آدی چیقمق: ایی ویا كوتو شهرت آلمق، آدقویمق: اسم طاقمق.

آداب [ء ا] ادب كلمه‌سنك جمعی. تربیه. ادب دائره‌سنده طرز حركت. «آدابه موافق»، «آدابه مخالف».

آداش [تا] عینی اسمی طاشیانلر. همنام، نامداش.

آداق [تا] آدانمش شی. نذر. بر تمنینك حصولی تقدیرنده یاپیلماسی ویاویریله‌سی وعداولونان شی.

آدامق [ت ف] نذر ایتمك، شرطله وعد ایتمك.

آدم [ء ا] انسان. بشر. آدام. حضرت آدم: ایلك انسان. آدم اولادی: نجیب، اصیل انسان. ایشجی، خدمتجی: فابریقه‌نك آداملری آدامسز قالمق. آدام اولمق: تربیه اولمق، حالنی اصلاح ایتمك. یتیشمك.

آدمجیل [ت ص] انسانه آلیشان، انساندن اوركمه‌ین حیوان، قوش وسائره.

آدمیان [فا] آداملر، انسانلر. آدام اولادلری.

آدمیت [ءا] آداملق، انسانیت: «آكاه طالبی دكلم آدمیتك»

آدیم [تا] یورومك ایچون باجاغك ایلری كری حركتی. خطوه. آدیم آتمق: یورومك. آدیملامق: آدیمله اولچمك. آدیمنی كری آلمق. جایمق.

آذان [ءا] اذنك جمعی: قولاقلر. «تشنیف آذان» قولاقلری متلذذ ایتمك. (اسكی تعبیر).

آذر [ف ا] آتش. آذر پرست: آتشه طاپان. آذركده آتشه طاپانلرك معبدی. آذری: آتشه طاپانلره منسوت.

آراء [ء ا] رأیك جمعی: رأیلر. اتفاق آرا: رأیلرك بر اولمسی. اكثریت آرا: رأیلری چوق اولان طرف. آرای صائبه: اصابتلی رأیلر.

آرا [فص] زینتلندیریجی. دل آرا: دلبر. مجلس آرا: مجلس شنلندیرن. سخن آرا: پارلاق سوز سویله‌ین.

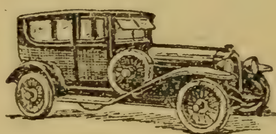
آرا [ت ا] «آره» کلمه‌سنه مراجعت.

آرابا [ت ا] دورت ویا فضله تکرلکلر اوزرنده حرکت ایدن واسطهٔ نقلیه: یوك آراباسی. آت آراباسی. اوتوموبیل آراباسی. ترامواي آراباسی. اوکوز، ماندا آراباسی.

آراباجی [ت ا] آرابا یاپان. آرابایی قوللانان کیمسه

آرابا

اوتوموبیل

ترامواي

آراباجیلق [ت ا] آرابایاپمق، یاخود آرابا سورمك صنعتی.

آرابالق [ت ا] آرابالری محافظه‌یه مخصوص محل. بر آرابالق اشیا: بر آرابایه صیغه‌جق اشیا.

آراتدیرمق [ت ف] تحری ایتدیرمك. آرزو ایتدیرمك. «کلن کیدنی آراتدیرر.»

آراتمق [ت ف] باشقاسنی آرامایه مأمور ایتمك. یوقلاتمق.

آراروت [ت ا] کوچوك چوجوقلره بولاماج حالنده یدیریلن مغذی ماده.

آراسته [ف ص] سوسلو، مزین (ا) چارشی.

آراشدیرمق [ت ف] تحری ایتمك. بولمایه، آکلامایه چالیشمق.

آرال [ت ا] سربه آدالر: جزائر مجتمعه.

آرالاتمق [ت ف] آراسنی آچمق. سیرکلشدیرمك.

آرالاشمق [ت ف] سیرکلشمك.

آرالانمق [ت ف] آراده‌کی فاصله بویومك، سیرکلنمك.

آرالق [ت ا] ایکی شی آراسنده‌کی اوزاقلق. بوشلق. فرصت.

آرام [ف ا] راحت. صبر. حضور. آرامبخش: دیکلندیریجی، حضور ویریجی. آرام جان: جانك راحتی که کنایهٔ محبوبه‌یه دینیر. آرامجو: راحت ایسته‌ین. آرامساز: بریرده استراحت ایدن. آرامسوز: صبرو قراربیراقمایان. آرامکزین: بریرده اقامت ایدن.

آرامق [ت ف] بولمایه، آکلامایه بیلمه‌یه چالیشمق تحری ایتمك. «چاره آرامق». «آرایان مولاسنی ده بولور، بلاسنی ده».

آرانیلمق و آرانمق [ت ف] تحری اولونمق. ایسته‌نمك . قیمتی صوکرادن بیلنمك .

آرایش [ف ا] سوس . زینت .

آرایجی [ت ا] کومروکده تحری مأموری. آلتون، کوموش وسائره آرایان کیمسه .

آرپاغان [ت ا] یابانی آرپا .

آرپا [ت ا] اکثریتله حیوانلره ییدیریلن ذخیره. اکمکی ده اولور. آرپا صویی : بیرا .

آرپاجق [ت ا] کوز قپاغنده چیقان کوچوك سیویلجه . طبانجه وتوفنکده ناملویه یاقین نشان آلتی . بر نوع صوغانه « آرپاجق صوغان» دینیر، غایت اوفاق اولماسندن کنایه.

آرپاجی [ت ا] آرپا صاتان کیمسه.

آرپالامق [ت ف] حیوان یمدن خسته‌لانمق .

آرپالق [ت ا] حیوان دیشلرنده یاشنی کوسته‌رن نشان . اسکیدن صاریقلیلره ویریلان تخصیصاتك اسمی.

آرت [ت ا] آرد کلمه‌سنه مراجعت.

آرتامق [ت ف] آرتوب قالمق . چوجوقلری، اقرباسی، قاریسی ویاقوجاسی اولدکدن صوکره صاغ قالمق.

آرتدیرمق [ت ف] چوغالتمق ، فضله‌لاشدیرمق. بریکدیرمك: «دیشندن طیرناغندن آرتدیرمق» . « فعالیتنی آرتدیرمق » .

آرتیق [ت ص] فضله قالان، آرتان. (۱) بقیه . یمك آرتیغی : یمك بقیه‌سی .

آرتیق [ت د] فضله. غیری، بوندن بویله . نهایت .

آرته‌زیه‌ن قویوسی [ت ا] ایکی طاغ آراسنده‌کی وادیده طوپراغی دلمکله آچیلان واچندن صو فسقیه‌سی کبی فیشقیران قویو .

آرد [ت ا] «اوك» ك ضدی. آرقا. صیرت. آردینی آلمق: برایشی بیترمك . آردی آردین: آرقا آرقا.

آرد [ت ا] بوغدایی آزار آزار دوکن دکرمن خویسی .

آرد [ف ا] اون .

آردا [ت ا] یره دیکیلن نشان دکنکی. چیقریقجی قلمی .

آردیج [ت ا] داغ سرویسی و تخمی . چوق نوعی واردر: چالی آردیجی قره آردیج ، قیزیلی آردیج .

آردیج

آردیج قوشی [ت ا] قره طاووغه بکزه‌ین صاریلی بر قوش .

آرزو [ف ا] ایسته‌ك. میل ، هوس . آرزودار، آرزوکش: ایسته‌کلی ، هوسلی ، مشتاق .

آرزولامق [ت ف] آرزو ايتمك . اوزلەمك . حسرتنى چكمك .

آرسلان [ت ا] حيوانلرك اك قوتلى وشجيعى عد اولونان كدى نوعندن بويوك بيرتيجى حيوان. اسكى زماندەدورت آياقلى حيوانلرك پادشاهى عد اولونوردى .

آرسلان

آرسەنيق [ت ا] صيچان اوتى دنيلن زهر .

آرش [ت د] يورى! معناسنەعسكرى قوماندادر . فرانسزجه مارش كلەسندن مخففدر .

آرشين [ت ا] «آرشون»ده يازيلير. اوموزباشندن پارمقلرك اوجنه قادار اولچودر. قوماشلره مخصوص آرشين ٦٦ سانتيمترودر . زمين اولچمكە مخصوص آرشينك طولى فضلەدر . ذراع . ذراع معمارى . باجاق آرەسنەدە آرشين دينير . آرشينى بويوك : اوزون باجاقلى .

آرشينلامق [ت ف] آرشينله اولچمك، بويوك آديملرله يورومك.

آرغاج [ت ا] بز طوقوركن اكنه آتيلان ايپلك ، مقابلى « آريش » در .

آرغالى [ت ا] ياباني قويون .

آرغين [ت ص] ضعيف، درمانسز: « يورغون آرغين » .

آرق [ت ا] صو يولى ، طوپراق اوزرندەقازيلان جدول، قنال. عربجه «حرق» دن آلنمشدر .

آرقا [ت ا] (اوك)كمقابلى: صرت. ظهر . (مج) استنادكاه، حامى.

آرقاداش [ت ا] رفيق ، شريك ، يولداش ، دوست . (آرقالرى بر) معناسندە اسمدر. بعضيلرينك ظن ايتديكى كبى « ار قرنداش»دن آلنمە دكيلدر. بناءً عليه آرقداش شكلندە يازمق طوغرى دكلدر .

آرقالق [ت ا]وجودك بلدن يوقاريسنى اورتن البسه . حماللرك يوك طاشيمق ايچون آرقالرينه آلدقلرى شى. حمال سەرى. بوكا«آرقەليج»دە ديرلر .

آرمغان [ت ا]هديه. «چوبان ارمغانى چام ساقيزى » .

آرمود [ت ا] آرمود آغاجنك ميوەسى . تربيه واصلاح ايدلمش اخلاط. پك چوق نوعلرى واردر.

آرمودی [ت ص] آرمود شکلنده اولان شی . (غلط مشهوردر) .

آرموز [ت ا] کمی قاپلامه تاختالرك التصاق ایتدیکی یرکه اورالرینی قلفات یاپیلیرکن استوپی ایله طیقارلر.

آرما [ت ا] کمی دیرکلرینك ، سرنلرینك هیئت مجموعه‌سی . کمی تجهیزاتی . حکومتلره مخصوص قبول ایدیلن رسمی اشارت ورمزلری حاوی لوحه. اوروپا حکمدارلری ایله پرنس، مارکی ، قونت وسائره کبی اصیلزاده عائله‌لرینك‌ده آرمه‌لری واردر .

آرناوود [ت ا] ماکدونیا ایله آدریاتیق دکزی آراسنده‌کی اراضیده یاشایان جنکاور بر قوم .

آره [ت ا] (آرا) شکلنده‌ده یازانلر واردر . فاصله، اثناء ، مسافه آراسی آچیلمق : بوزوشمق آراسنی بولمق : باریشدیرمق . [کلمه اساساً ثقیل حرکه ایله باشلادیغندن (ه) ایله یازلسه‌ده تلفظنه خلل کلمدکدن باشقه رأیك جمعی: آرا، سوسله‌یجی معناسنه کلن : آرا و آرامق مصدرینك امر حاضری اولان آرا کلمه‌لریله التباس واقع اولاجغندن (آره) شکلنده یازلماسی ترجیح ایدیله‌بیلیر .]

آری [ت ا] بویوك سینکه مشابه بال یاپان بر نوع بوجك . آری بکی: هرقوواندهبردانه بولنان ودیکر آریلره قوماندا ایدن دیشی آری . اشك آریسی: بال یاپمایان بویوك آری.

آریلر

آری [ت ص] تمیز ، مقدس .

آری [ت ص] « آریا » لی .

آریتمق [ت ف] ییقامق، تمیزله‌مك.

آری قوشی [ت ا] یشیللی، صاریلی کوچوك بر قوش .

آریق [ت ص] یاغی سوزولمش. تمیز. ضعیف .

آریقلق [ت ا] ضعیفلك ، تمیزلك .

آریمق [ت ف] تمیزلنمك، ضعیفله‌مك. بری اولمق .

آز [ت ص] چوق مقابلی . جزوی ، سیرك ، نادر .

آز [ف ا] حرص ، طمع . « حرص وآز » طرزنده قوللانلمشدر .

آزاد ، آزاده [ف ص] قورتلمش . سربست. آزاد ایتمك: اسارتدن ، کوله‌لکدن قورتارمق ، چوجوقلری مکتبدن صالیویرمك . آزاده خاطر ، آزاده دل: کوکلی عقده‌سز اولمق . آزاده‌سر: باشنده عائله اولمایان . سرآزاد: سربست.

آزادکی ، آزادی [فا] آزاده‌لك مقید اولمامق .
سرآزاد بولونمق .

آزار [تا] اینجتمه ، اذا. تکدیر. « آزار ایشیتمك » : «آزاره تحمل ایتمك » .

آزارلامق [تف] تکدیر ایتمك، چیقیشمق .

آزالتمق [تف] اکسیلتمك، مقابلی: چوغالمق .

آزالمق [تف]اکسیلمك . مقابلی : چوغالتمق .

آزردکی [فا] اینجیدلمه . خاطری قیریلما . آزرده‌لك .

آزرده [فص]اینجیدلمش. آزرده‌دل، آزرده‌خاطر: کوکلی اینجیدلمش ، خاطری قیرلمش .

آزغین [تص] آزمش . متهور .

آزلق [تا] چوقلغك ضدی، ندرت قلت .

آزما [فص] دنه‌مش . تجربه‌لی. کار آزما: ایش بیلن. جنك آزما: تجربه‌لی جنکاور .

آزمان [تا] بك ایری . آزاره‌ق کندی جنسنك معتاد بویو-کلککنی چوق کچن ویامختلف جنسلرك ازدواجندن حاصل اولان. ایزماریت آزمانی: فوق العاده جسامتده ایزمارید.

آزمایش [فا] تجربه ، دنه‌یش .

آزمسامق [تف] آز کوروب بکنمه‌مك .

آزمق [تف] غلیانه کلمك. طاشمق، چوشمق ، (یاره حقنده) فنالاشمق. مختلف جنسلرك تزوجندن طوغمق. (مج) طوغری یولدن انحراف ایتمك، شهوتی ضبط ایده‌مه‌مك .

آزموده [فص] تجربه اولونمش کور-کولو، ایش بیلیر آدام .

آزوت [تا] کیمیا ایله تفریق ایدیلن بسیط برجسم. یالکز تنفسه صالح دکلسه‌ده غداده قیمتلیدر .

آزی [تا] آغزك ایکی طرفنده آلتلی اوستلی قوتلی دیشلر . کمی آزی‌یه آلمق: شر کشلك ایتمك.

آزیتمق [تف] حدی تجاوز ایتمك . یولدن چیقمق .

آزیق [تا] ییه‌جك شی. ذخیره. نواله .

آسا [فد] کبی . جنت آسا : جنت کبی . دیوآسا : دیوکبی .

آسان [فص] قولای . آسانی : قولایلق .

آسانسور [فرا] چوق قاتلی بنالرده انسانلری ویااشیایی صردیونه حاجت اولمادن یوقاری‌یه چیقارب ایندیرمکه مخصوص واسطه .

آسایش [فا] حضور ، راحت . برمملکتده عمومی راحت ،

سکون. آسایشپرور: راحت و آسایشی التزام ایدن .

آستار [ت ا] البسه‌نك آلتنه قاپلانان بز. یوز آلتی . آستارلامق: آستار کچیرمك :

آستان [ف ا] قاپو اشیکی : آستانه : پای تخت : اسکی دورده استانبوله «آستانهٔ علیه» دینیردی:

آسفالت [ت ا] قطرانه مشابه برماده. یاپا قالدیرملرینه دوشه‌نیر .

آسمان [ف ا] کوك . آسما . آسمانی: کوکه منسوب .

آسودگی [ف ا] راحت ، سکونت ، آسوده‌لك .

آسوده [ف ص] راحت ، غائله‌سز اولان . آسوده‌دل: کوکلی راحت .

آسیا [ت ا] دنیاده‌کی بش قطعه‌دن بری واك بویوکی .

آسیاب [ف ا] دکرمن .

آسیب [ف ا] مصیبت . صدمه .

آش [ف ا] یمك . آشجی : یمك پیشیرن . آش اوی : یمك پیشن یر، مطبخ، آشخانه. آش ایرمك : (کبه قادین حقنده) یمکدن تیکسنمك وبعض یه‌جك شیلری شدتله آرزو ایتمك.

آشاغی [ت د] یوقاری مقابلی (ص) نقصان. زیر، آلت. باپاغی، آلچاق .

آشاغیلامق [ت ف] حقیر اولمق . دوشمك . اعتباری آزالمق .

آشتی [ف ا] صلح ومسالمت . آشتی پرور: مسالمتی التزام ایدر .

آشفته [ف ص] پریشان ، عاشق ، طوتقون . آچیق مشربلی .

آشکار [ف ص] کیزلی اولمایان، بللی، میدانده اولان .

آشمق [ت ف] یوکسك بر شیئك اوزرندن کچمك . اوته‌یه کچمك .

آشنا [ف ص] بیلدك . آشنالق ایتمك : سلام ویرمك . عالم ، واقف. لسان آشنا : لسان بیلن .

آشینمق [ت ف] بر یره سورتونه سورتونه ییپرانمق .

آشوب [ف ا] قارغاشالق، کورولتی، عربده .

آشی [ت ا] بر آغاجك جنسنی د کشدیرمك ایچون انتخاب ایدیلن آغاجدن کسیله‌رك دالنه صوقولوب اکلانن طومورجق. مختلف خسته‌لقلردن وقایه ایچون جلد آلتنه شیرینغه ایله ادخال اولونان علاج. چیچك، تیفو آشیسی.

آشیان ، آشیانه [ف ا] یووا ، أو ، اقامتگاه .

آشیرمق [ت ف] صاومق . قاپوب کتورمك . ایلری وارمق.

آشیری ، آشوری [ت ص] پك چوق، پك فضله اولان.
(د) بر شیئك اوته سنده بولونان : دكیز آشیری .

آشیق [ت ا] حیوانلرك دیز قپاقلرندن چیقان اوفاق بر كمیك . بو كمیكله اوینانان اویون. آشیق آتمق: رقابت ایتمك. آشیغی چفت اوطورمق: ایشی یولنده كیتمك .

آشیلامق [ت ف] آشی یاپمق، تلقیح ایتمك . خسته لغی سرایت ایتدیرمك . (صوو دیكر مشروبات حقنده) خارجدن بوز قویوب صوغوتمق.

آشیلاتمق [ت ف] آشی یاپدیرمق .

آشیلی [ت ا] آشیلانمش .

آصف [ف ا] چوق درایتلی وزیر . آصفانه: وزیره یاقیشیرجه سنه.

آصقی [ت ا] تزیین ایچون دیوارلره آصیلان چیچك، قوماش وسائره. پرده. آویزه. برشیئی آصمغه مخصوص شی : پانطالون آصقیسی . آصقیجی: كلین اوداسنی تزیین ایدن صنعتكار. (مزایده ده) آصقیده اولمق : ینه پی سورولمك اوزره تعلیق اولونمق.

آصیلمق [ت ف] تعلیق ایدلمك. بر یره ایلیشدیریلوب صارقیدلمق. اصرارله ایسته مك .

آصمق [ت ف] یوكسك بر یره ایلیشدیروب صارقیتمق . تعلیق ایتمك. قولاق آصمق: دیكله مك.

آصمه [ت ا] داللری ، چوبوقلری چارطاغه آصیلان اوزوم كوتوكی. آصمه قباغی: چارداقده یتیشن بر نوع اوزون قباق .

آطلاس [ت ا] خریطه مجموعه سی . بر نوع ایپك قوماش .

آطه، ویاخود آدا [ت ا] هر طرفی صوایله چوریلمش قارا پارچاسی . آطه چایی : چای كبی ایچیلن بر نوع قوقولو اوت . آطه طاوشانی : بر نوع طاوشان .

آطه طاوشانی

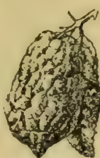
آغ [ت ا] قفس كبی سیرك اوركو: بالق آغی ، اوروومجك آغی .

آغا [ت ا] اسكیدن نفوذ صاحبلرینه، امرلره ویریلن عنوان. شیمدی اوقوماسی یازماسی اولمایانلره دینیر . آق آغا : بیاض طواشی . آغا بك: بویوك برادر .

آغاج [ت ا] كووده سی قوتلی، بویوك، داللری سرت فدان. كراسته . تاختا .

آغاج چیلكی [ت ا] آهو دودی . خوش قوقولو میوه.

آغاج قاقان [ت ا] بر نوع قوش .

آغاچ قاوونی [ت ا] لیمونه بکزر، فقط داها بویوك، أتلی اکشیسی چوق آز بر میوه‌در. «کیتره» آغاچ قاوونی نامی ده ویریلیر.

آغاچلق [ت ا] آغاچلری چوق اولان یر . مشجره .

آغارمق [ت ف] بیاضلانمق ، آق اولمق. کون آغارمق: کوندوز اولمق .

آغاز [ف ا] باشلانغیج ، ابتدا .

آغدا [ت ا] معجون حالنه کلنجه‌یه قادار پیشیریلمش شکر ، پکمز کبی شیلر . «عقیده» دن آلنمشدر .

آغدالاشمق [ت ف] شکر آغدا حالنه کلمك .

آغدیرمق [ت ف] پیشیریلن شیئی قاریشدیره قاریشدیره قویولاشدیرمق .

آغیر [ت ص] خفیفك مقابلی. ثقیل . کوچ، قیمتلی ، جدی. وخیم.

آغیر باشلی [ت ص] تمکینلی ، وقور.

آغیرلاشمق [ت ف] ثقلتی آرتمق ، جدیت پیدا ایتمك . وخامتلنمك .

آغیرلامق [ت ف] اکرام و اعزاز ایتمك : مسافر آغرلامق.

آغیرلق [ت ا] ثقلت، بطائت، کاینه کوکك پشین ویردیکی آقچه .

آغری [ت ا] صیزی، صانجی، ألم. آغریسز باش : عائله‌سز . ایلك کوز آغریسی : ایلك سودا.

آغریمق [ت ف] آجیمق . وجع دویمق .

آغیز [ت ا] انسان وحیوانلرده یمکه، سسله‌نمکه مخصوص عضو . قاپلرك مدخلی: دستی آغزی. بچاغك کسکین طرفی: چاقی آغزی . (مج) سوز سویله‌مك طرزی. آغیز آرامق: سویله‌توب فکرینی آکلامق. آغیز آغزه: تام، مطابق . آغزنده دیلی یوق: حلیم. آغیزبوزمق: سوکوب صایمق. آغیز غلبه‌لکی : کورولتی. آغیزی که‌وشك : بوش بوغاز.

آغیزلق [ت ا] سیغاره ایچیلن چوبوق. نفسله چالینان سازك آغیزه کلن قسمی .

آغستوس [ت ا] ایلولدن اولکی آی. سنه‌نك سکزنجی آیی .

آغستوس بوجکی [ت ا] یازین چوق صیجاقلر اثناسنده اوتن بوجك .

آغیل [ت ا] قویون، کچی وسائره حیواناتك محافظه‌سنه مخصوص اطرافی چیت ودیوارله محاط واوستی آچیق یر . ماندیرا .

آغلامق [ت ف] کدردن تأثردن کوزیاشی آقیتمق. ضدی: کولمك .

آغمق [ت ف] يوقارى يه قالقمق ، يوكسلمك .

آغو [تا] زهر. آغو آغاجى: زقوم آغاجى . آغو اوتى. بالديران.

بالديران

آغولانمق [تف] زهرلنمك . آغو يوتمق .

آغوش [فا] قوجاق. آغوش شفقت: شفقت قوجاغى. درآغوش: قوجاقلامه .

آغيش [تا] كوكدن بال صاغدقلرى آلت، «آكيش» ده دينير.

آفات [ع ا] آفتك جمعى : بلالر ، مصيبتلر .

آفاجان [تص] پك ياراماز، بريرده دورماز چوجوق .

آفاق [عا] افقلر . آفاقگير : آفاقى طوتان ، شهرتلى .

آفاقى [عص] هوائى، اوتەدن بريدن. (فلسفه) «انفسى» نك ضدى .

آفت [فا] بلا، مصيبت. فوق العاده كوزل قادين. آفتزده: يانغين، زلزله كبى بر بلايه اوغرايان .

آفتاب [فا] كونش. آفتاب پرست: كونشه طاپان .

آفريده [فص] ياراديلمش، مخلوق. فرد آفريده يوق: هيچ كيمسه يوق .

آفريقا [تا] ارضك بش قطعه سندن برى .

آفرين ! [فد] تحسين ايچون قوللانيلير .

آفرين [فص] يارادان معناسنه تركيب اولارق قوللانيلير: جهان آفرين: جهانى يارادان، سحر آفرين، سخن آفرين: سحر، سوز يارادان .

آفرينش [فا] ياراديش، خلق ايديش.

آفريننده [فص] يارادیجى . الله .

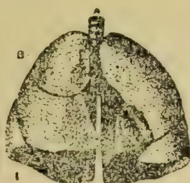
آفل [عص] افول ايدن، غايب اولان. (كونش، آى ويلديز حقنده) باتان .

آفوروز [تا] لعنتلەمه. خريستيان كليساسنك بركيمسه يى، بر شيئى تلعين ايتمه سى . آفوروز ايتمك: تلعين ايتمك .

آفيون [ت ا] خشخاش باشلرندن چيقان زهرلى واويوديجى ماده. آفيون يوتمق. آفيونى پاتلامق.

آق [ت ص] بياض قارانك ضدى . تميز. آق آغا : سياهى اولمايان خادم، طواشى. آق صقال: اختيار.

آق جکر [تا] تنفس ایتدیکمز جکر، رئه.

آق جکر

آق دیکن [تا] خدایی نابت بر فدان.

آق دیکن

آق عنبر [تا] بالیقدن استحصال اولونان برنوع بیاض عنبر

آق کونلك [تا] آردیچ آغاجندن طوپلانان ضمغ. کونلك کبی بخوردانلرده یاقیلیر.

آقا [فا] ایرانده افندی یرینه قوللانیلیر. تعظیم عنوانیدر.

آقاده‌می [فرا] انجمن دانش. ادبا و علما مجلسی افلاطونك طلبه‌سنه درس ویردیکی میدان.

آقار [تص] جریان ایدن.

آقاسیا [تا] پك معروف بر آغاج.

آق بابا [تا] بر نوع بویوك یرتیجی قوش. نسر،

آق بابا

آق بالیق [تا] کنفاله بکزر بر بالیق.

آقتارمق [تف] برقابدن دیکرینه نقل ایتمك. دامك کیره‌میدلرینی دوزلتمك.

آقتارما [تا] یولجیلری واشیایی بر واپوردن، قطاردن دیکرینه نقل ایله یوللرینه دوام ایتدیرمه. کیره‌میدلری دوزلتمه. آقطارمه صورتنده‌ده یازیلیر.

آقتریس [فرا] تیاترودە رول تمثیل ایدن قادین.

آقیتمق [تف] جریان ایتدیرمك.

آقتور [تا] تیاترودە رول اوینایان ارکك.

آقچه [تا] پارا، وقتیله تداول ایدن اوفاق کوموش پارا، علی الاطلاق نقد: آق آقچه قارا کون ایچوندر.

آقچه [تص] بیاضمسی، بیاضجه.

آقچه آرمود [تا] پك لذتلی وصولو بر آرموددر.

آقچه آغاج [تا] برنوع آغاج.

آقچیل [تص] بیاضمسی، آقه مائل

آقسامق [ت ف] طوپال ایتمك. (مج) برایشی سکته‌یه اوغراتمق.

آقساق [تص] طوپال. آقسافلق: طوپاللق.

آقسامق [تف] طوپاللامق، (مج) بر ایش یولنده کیتمه‌مك، سکته‌یه اوغرامق.

آق سلمن [تا] بیاض دوزکون که سوبلیمه دنیلن زهردر.

آقسیون [فرا] شرکت حصه سندی.

آقشام [تا] کونشك باتدیغی واوره‌تالغك قاراردیغی وقت. آقشامجی. هر آقشام عشرتی اعتیاد ایدن ، یاخود آقشامدن اویقویه یاتان. آقشاملق : آقشامه مخصوص. آقشاملین: آقشام وقتی ، آقشاملی صباحلی : فاصله‌سز ، متمادیاً .

آقشاملامق [تف] آقشامی ایتمك ، آقشامه قادار قالمق .

آقصیرمق [تف] آقصیرمق فعلی.

آقصبریق [ات] ککزك صوغوق، نزله‌ویا توزتأثیریله تخریش اولونارق اراده‌کی عضله‌لرك بردن تقلص ایتمسی اوزرینه هوانك «خاب شو» دیه بورون وآغیزدن خارجه‌فیرلاماسی.

آقلیق [تا] بیاضلق. یوزه‌سورولن بیاض دوزکون .

آقمق [تف] مایعك آشاغی دوغری متمادی حرکتی.جریان ایتمك .

آقیندی ویا آقینتی [تا] صویك معین ایکی نقطه آراسنده متمادیاً آقاسی. جریان. آقینتی‌یه کوره‌ك چکمك : بوشنه یورولمق .

آقورد [فرا] موسیقی آلتلرینه آهنکلری مطلوبه‌موافق اولمق ایچون ویریلن دوزن .

آقین [تا] آقارجه‌سنه شدتلی هجوم. دوشمنه تعرض . آقین آقین . طاقم طاقم . آقین ایتمك : هجوم ایتمك، استیلا ایتمك .

آقینجی [تا] دشمن مملکتنه آقین ایدن سواری .

آگاه [فص] واقف ، خبردار . دل آگاه : قلبی واقف .

آك [تا] بین . دماغ . حافظه .

آكدیرمق [تف]خاطره کتیرتمك، بکزه‌مك .

آكسز ، آكسزین [تح] بردنبره . عقله کلمدیکی بر صیراده .

آكل [عص] یجی ، اکل ایدیجی.

آكلامق [تف]سزوب‌قاورامق، عقل ایردیرمك . حس ایتمك ، تحقیق ایتمك . بیلمك . سوز آكلامق : انصافلی اولمق . آكلاتمق: تفهیم ایتمك ، اوکرتمك ، نقل ایتمك . اشراب ایتمك. آكلادلمق : بیلدیرلمك. آكلادیش : طرز افاده ، تعریف . آكلاشیلمق: بیلنمك،عقل ایردیرلمك. آكلاشمق : اوزلاشمق .

آكلایش [تا] ذکا ، عقل ایردیریش. آكلایشلی: ذکی ، فراستلی .

آكمق [ت ف] ذهنه کتیرمك ، یادلامق . آكیلمق : یاد اولونمق، خیر ایله ذکر ایدلمك .

آكيز [تا] صامان صاپى. بوغداى بيچيلدكدن صوكره يردە قالان صامان اوجى .

آكيرمق [تف] اشك باغيرمق . آكيرتمق : اشك كبى باغيرتمق .

آل [تص] پارلاق قيزيل . « آل قان». «آل ياناق». «آلى آلنه».

آل [فا] حيله . نمايش .

آل [ع ا] اولاد ، عيال. احفاد . « آل رسول » ، « آل عبا »

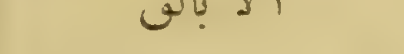
آلا [ت د] آلافرانغه : فرنك طرزنده ، آلاتورقه : تورك طرزنده .

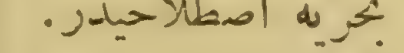
آلا [تد] ندا اداتيدر: آلاآلاهى!

آلابالیق [تا] طاتلى صوده ياشار بر نوع باليق .

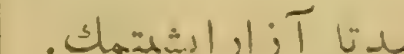

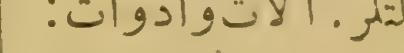
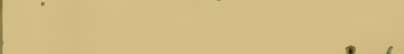

آلا بالق

آلاباندا [يتا] « يان طرف » ، « يان طرف هپ بردن » معناسنه ايتاليانجه بحريه اصطلاحيدر. دومنى آلاباندا ايتمك : دومنى سنجاغه ويا اسكله‌يه تماميله چه‌ويرمك. آلاباندا آتش: كمينك بر بورداسنده‌كى طوپلرك هپ بردن يايليم آتشى . (مج) آلاباندا يمك : طوب كبى شدتلى آزار ايشيتمك.

آلات [عا] آلتلر. آلات وادوات: آوادانلق .

آلاجق [ت ا] مطلوب . ويره‌جك مقابلى .

آلاجه [ت ا] رنكارنك بز . (ص) قاريشيق رنك. آلاجه قارانلق: شفق وفجر زماننده پك قيصه سورن نيم ظلمت . آلاجه‌لى بولاجه‌لى: خوشه كيتميه‌جك ضد رنكلى شى . آلاجه‌لى: رنكارنك . آلاجه‌لانمق : اشيا پول پول لكه‌لنمك وكوزقاماشوب قارارمق.

آلارغه [تد] اوزاق ! آچيق كل! مقامنده . آلارغه ايتمك : كمى ، صندال دكزه آچيلمق .

آلازلامق [ت ف] آله‌ووده آل اولاجق درجه‌ده قيزارتمق. دميرله داغلامق . اوتوله‌مك .

آلازلانمق [تف] نوبتدن، قان حرارتندن وجودده قيزيللق پيدا اولمق .

آلاف [ع ا] بيكلر . « الف » ك جمعى . «الوف» كبى حسابده قوللانيلير : آلاف ويا الوف خانه‌سى.

آلام [ع ا] المر ، كدرلر، آجيلر .

آلامانه [ت ا] بويوك بالقجى قاييغى. قاييغه مخصوص آغ، ايغريب.

آلان [ت ا] ميدان . اورمان اورتاسنده آچيقلق .

آلاو [فا] بزده مخففى « آله‌و » قوللانيلير . آتش يالينى ، آتش ديلى. «آله‌و»كلمه‌سنه مراجعت.

آلاویره [تا] قارغشه‌لق. قارشیلقلی آلوب ویرمه. امه باصمه طولومبا.

آلای [تا] بش سواری بلوکندن، یاخود درت پیاده طابورندن مرکب قطعهٔ عسکریه. غلبه‌لك. آلای آلای: طاقم طاقم. برآلای: بر چوق. میرآلای: آلای قوماندانك رتبه‌سی. آلایلی اولمق: آلایه نفر اولارق کیتمك. آلایلی ضابط: نفرلکدن یتیشمه ضابط.

آلای [تا] دبدبه. استهزا. آلای ایتمك: ذوقلنمك، اکلنمك. آلای کچیرمك: دالغین اولمق. آلایجی: استهزاجی.

آلایش [فا] کوستریش. طنطنه. اسراف.

آلب [تا] یکیت. بهادر. قهرمان.

آلبورا [ت ا] سرنلرك دیرکارینه چیقاریلوب باغلانمسی.

آلبوم [فرا] فوطوغراف، ویارسم ویا شعرلری حاوی جزؤدان.

آلت [تا] اوست مقابلی. آشاغی طرف، صوك. آلت آلته: بربرینك آلتنه کلمك، آلت ایتمك: مغلوب ایتمك. أل آلتندن: کیزلیدن. بییق آلتندن کولمك: استهزا ایتمك. حصیر آلتی، مندر آلتی ایتمك: اهمال ایتمك. آیاق آلتی: یول اوستی.

صامان آلتندن صویوروتمك: دسیسه ایله ایش کورمك، قهوه آلتی: صباحلین یینن خفیف یمك.

آلَت [ع ا] برایش ایشله‌مك ایچون قوللانیلان واسطه، آوادانلق.

آلتون [تا] معروف قیمتلی صاری معدن. ذهب، زر. آلتون باباسی: چوق زنکین. آلتون اوتی: برنوع اوت. آلتونی: آلتون رنکنده. آلتون صویی: یالدیز. کلمه تورکجه (قیزیل رنك) معناسنه کلن «آل طون» دن مخففدر. «آلتین» شکلنده یازیلماسی عبثدر.

آلتی [تا] بش ایله یدی آراسنده‌کی رقم، آلتی پارمق، طون بالغی، بیوك پالاموط بالغی، توریك.

آلچاق [تص] یوکسکك ضدی. دون، قیصه. (مج) دنی، سفیل. تصغیری «آلچاجق» کلیر: پك یوکسك اولمایان، آلچاق کوکلی: متواضع.

آلچاقلق [ت ا] آلچاق اولمه، دوشکونلك، دنائت. کوکل آلچاقلغی: محویت.

آلچالمق [تف] اکیلمك، اینمك، «صولر آلچالیور.» تدنی. ارتکاب ایتمك.

آلچی [تا] کیره‌جی آندیرر بیاض برنوع طوپراق، انشاآتده

قوللانيلير وهيكل ياپيلير. آلچيلامق : آلچی ایله یاپیشدیرمق ، صیوامق .

آلداتمق [ت‌ف]یاكلتمق ، حيله‌ايتمك، سوزنده دورمامق .

آلدانمق [ت ف] برينك حيله‌سنه اوغرامق. يا ڭليش دوشونمك.

آلديرمق [ت‌ف]واسطه ايله آلمق، آلمغه سوق ايتمك ،صيغد- يرمق ، (مج) اهميت ويرمك .

آلَستا [يتاا] چويكلكله حاضر .

آلُفته [ف ص] آليشقين . (ا) خفيف مشرب قادين . فاحشه .

آلقيش [ت ا] أل چيرپارق تحسين ايديش .

آلقيشلامق [ت‌ف] أل چيرپارق تقدير ايتمك .

آللاق [ت‌ص] حيله‌كار ، دونك ، « ل » خفيف اوقونور ، بالعكس قارما قاريشيق معناسنه كلن « آللاق بوللاق » تعبيرنده ثقيلدر . اصلی عربجه « علاق » كلمه‌سيدر .

آلليق [ت ا] قرميزيلق ، دوداق وياناقلره سورولن قيرمزی دوزكون .

آلمان [ت‌ا] آلمانيالی .

آلمق [ت‌ف] أل ايله طوتمق . بمسه‌مك ، برابر كتورمك. تحصيل ايتمك. استيعاب ايتمك. آتش آلمق : حدت ايتمك . كوكل آلمق : خاطر خوش ايتمك. يول آلمق: مسافه قطع ايتمك . بوينك اولچيسنی آلمق : حدينی اوكرنمك . اوستنه آلمق : تعهد ايتمك. خبز آلمق : قوت آلمق. خيزينی آلمق: سكونت بولمق،ياواشلا- نمق .

آلِن [ت‌ا] باشك اوك‌طرفی ويوزك اوست قسمی . ناصيه، جبهه . آلنی آچيق : اوتاناجق بر قصوری اولمايان . آلنی آق : معصوم . آلن تری: ناموسكارانه‌امك. آلن‌داماری: عار وحياحسی. آلن يازيسی: مقدر، سرنوشت . آلنلی: آلنی كنيش (مج) كستاخ .

آلينمق [ت‌ف] قبض اولنمق . (مج) متأثر اولمق ، وسوسه‌يه دوشمك. آلينغان: سويله‌نيلن‌سوزی كندينه ظن ايدن موسوس آدم .

آله‌و [ت ا] آتشدن چيقان يالين . شعله . آله‌ولنمك : آتش يالين پيدا ايتمك، پارلامق، (مج) شدتلنمك. آله‌ولنديرمك :آتشك يالين‌چيقارمسنه سبب اولمق . (مج) تشويق ايدوب سرتلنديرمك .

آلُو [ف ا] اريك: شفتالو ، زردالو.

آلود [ف ص] بولاشمش.شراب‌آلود: شرابه‌بولاشمش. خواب‌آلود: اويقويه‌دالمش. تراب‌آلود : طوپراغه بولاشمش .

آلودکی [ف ا] آلوده‌لك، بولاشیقلق: آلوده: بولاشمش .

آلهه [ع ا] « آله »ك مؤنثی. اساطیر معبودلرینك دیشیسی .

آلی [ع ص] آلته منسوب اولان . علوم آلیه: اصل علملری او گرنمکه آلت و واسطه اولان علملر که لیسه‌لرك صوکنه‌قدر اوقونانلردر .

آلیج [ت ا] بر نوع یابانی اریك .

آلیش [ت ا] آلمق طرزی . مبایعه ایدیش . آلیش ویریش: اخذ واعطا .

آلیشمق [ت ف] الفت ایتمك ، عادت ایدنمك . آلیشدیرمق : الفت ایتدیرمك .

آلیشقان [ت ص] آلشمش، الفت ایتمش .

آلیق [ت ص] مجذوب ، سرسم .

آلیقویمق [ت ف] کری براقمق . طوتمق . صاقلامق .

آماج [ع ا] نشان یری ، هدف . « آماجگاه » ده بو معناده‌در.

آماده [ف ص] حاضر ، مهیا .

آمال [ع ا] « امل »ك جمعی: آرزولر، امیدلر .

آمر [ع ف] امر ایدیجی . (۱) مأمورلرك بیوکی . آمرانه : امر ایدرجه‌سنه .

آمناً [ع ح] امین اوله‌رق: آمناً وسالماً: صاغ و سلامت .

آموزتیسمان [فر ا] بر استقراضك ویا هرهانکی بر دینك معین تقسیطارله اطفاسی .

آموز [ف ص] اوگره‌دیجی. ادب آموز: ادب اوگره‌دن .

آمونیاق [ت ا] نیشادیر روحی .

آمیرال [فر ا] بحریه مشیری .

آمین [ع ا] عبرانیجه‌اللهك براسمیدر. دعالرك صوکنده تمنی‌یی تأکید ایتمك اوزره ذکر ایدیلیر .

آن [ف ا] جاذبه . حسن و آن : گوزللك .

آن [ع ا] دم . لحظه . هر آن : دائما . آن‌بآن: دقیقه‌دن‌دقیقه‌یه. الآن: حالا ، هنوز. آنی: بردنبره .

آنا [ت ا] چوجوق‌دوغوران قادین. والده. سوت آنا: سوت ویره‌ن قادین. قاین‌آنا: قوجه‌یه کوره زوجه‌سنك، قاری‌یه کوره‌قوجه‌سنك‌والده‌سی.

آناج [ت ص] قارتلاشمش . (مج) قورناز . آناجلامق : برایشده قوللانه قوللانه قورنازلاشمق .

آناختارلر

آناختار [ت ا] کلید آچه‌جق آلت.

آنارشی [فر ا] حکومتسزلك ، قارغاشالق ، شورش، امنیت وآسایش‌فقدانی.

آنارشیست [فرا] آنارشی طرفدا-ری. حکومت وانضباط ایسته‌مین ، فسادجی .
آناصون [تا] رازیانه جنسندن بر نوع قوقولو اوت وتخم .
آنافور [تا] صو آقیندیسی قایالره چارپه‌رق کری دونرکن حاصل ایتدیکی قایناشمه . به‌داوا .
آناناس [تا] صیجاق اقلیملرده حاصل اولان لذتلی وقوقولو میوه ، آناناس شروبی .
آنتیقه [تا] اسکی زماندن قالمه اثر، پاره، هیکل کبی. (مج) غریب.
آنجق [تد] یالکز، محضا، لکن، کوچ حال ایله .
آند [تا] یمین ، آداق ، عهد ، آند ایچمك : یمین وعهد ایتمك.
آنسزین [تح] «آکسزو آکسز-ین » ه مراجعت .
آنغاریه [تا] بلا اجرت وجبراً کور دیریلن ایش . بر ایشی آنغاریه یاپمق : یاریم یامالاق یاپمق .
آنفاً [عح] یوقاریده، آنف الذکر: یوقاریده ذکر اولنان .
آنونیم [فرا] . شرکاسندن هیچ بریسنك اسمنه اضافه ایدیله‌ین تجاری ، صناعی ، مالی شرکت .
آو [تا] قره‌ده اورولان قوش ، حیوان کبی شکار ، دکزده طوتولان بالیق ، اله کچن شی، غنمیت.

آوادانلق [تا] صنعت صاحبنك آلات وادواتی . طاقم .
آوارا [یتا] ساحلدن آچیلمه .
آواره [فص] سرسری . بوشده کزن . آواره‌لك : آواره اولمق .
آواریه [فرا] ضرر کورن کمی حموله‌سی .
آواز [فا] سس. «آوازی چیقدیغی قادار» . «آواز آواز باغیرمق».
آوازه : قوتلی سس .
آواناق [تص] احمق ، آلیق . ارمنیجه اشك صپاسی معناسنه کلن « آواناغ » کلمه‌سندن آلنمشدر .
آووتمق [تف] اویالامق، آلداتمق، صاومق .
آووچ [تا] ال آیه‌سیله پارمقلر آراسنده‌کی بوشلق. کف . آووجك استیعاب ایتدیکی مقدار . آووچ آووچ : بول بول . آووچ آچمق: دیلنمك . آوجنی یالامق: محروم قالمق.
آووچلامق [تف] آوجك ایچنه آلمق ، قاورامق .
آور [فص] ترکیبده کتیریجی مقامنده قوللانیر فارسی امر حاضردر : پیام آور : خبر کتیریجی . رشك آور: قیصقانجلنی ، غبطه ایتمکی موجب . تعب آور : یورغونلق ویریجی. آورده: کتیرلش .

آوورد [تا] ياناغك آغزك بوشلغنه كلن يرى. آوورداتمك: عظمت صاتمق ، انفعال كوسترمك .

آوستراليا [تا] دنياده‌كى قطعه‌لرك بشنجيسى .

آوغين [تا] ديوارديبنده صوچكمكه مخصوص دليك .

آولاق [تا] آو يرى .

آولامق [تف] آواورمق، طوتمق. صيد ايتمك .

آولانمق [تف] آواولمق. آوايدلمك. غافل آولانمق: غفلت اوزره ياقه‌لانمق .

آونك [فا] باش آشاغى صالقم كبى صارقان شى: هونك. كستانه آونكى: ايپه آصلمش كستانه‌ديزيسى.

آووقات [فرا] دعوى وكيلى. محامى. (مج) چكه‌سى قوتلى، جربزه‌لى كيمسه .

آويخته [فص] آصيلمش .

آويزه [فا] بلوردن ويا معدندن قوللى وصاچاقلى ومتعدد موم ويا لامبالرى حاوى صنعتكارانه ياپلمش طاوان آصقيسى .

آويزه

آه [تد] تحسره، يأسه، اميده دلالت ايدن طبيعى بر ندادر .

آهسته [فص] ياواش، عجله‌سز . ضدى: تيز. آهسته آهسته: ياواش ياواش . آهسته رو: آهسته كيدن .

آهن [فا] دمير. حديدديلن معدن.

آهنك [فا] دوزن، توافق. چالغى، اكلنجه .

آهنين [فص] دميردن معمول . چوق قوتلى، چوق متين .

آهو [فا] جيلان، غزال .

آهو دودو [تا] آغاچ چيلكى :

آى ! [تد] حيرت وتأثر نداسى .

آى [تا] ارضمزك پيكى: قمر . شهر. آى باشى: آيك برنجى كونى. آى آيدينلغى: مهتاب . آى دده: چوجق لساننده آيه ويريلن اسم - آى طوتولمق: خسوف . اوچ آيلر: رجب، شعبان، رمضان. آى پارچه‌سى: پك كوزل چهره، انسان. آى باشى طوتمق: دليرمك. قادينلرده آى باشى: حيض .

آيا [تد] عجبا معناسنده ادات . « بردرده مبتلاميسك آيا نم كبى؟»

آيا، آيه [تا] پارمقلر داخل اولماديغى حالده ال وآياغك ايچ يوزى.

آيات [عا] « آيت » ك جمعى.

آيارمق، آيارتمق [تف] دوغرى يولدن چقارمق .

برینك خدمتجیسی، ایشجیسنی قاندیروب آلمق .

آیاز [ت ا] آچیق هوالی و آی آیدینلقلی کیجه‌نك قورو صوغوغی .

آیازلامق [ت ف] آیازده اوشویوب بکله‌مك .

آیازلانمق [ت ف] کیجه آچیقده قالمق . آیاز ایشله‌مك .

آیاق [ت ا] یورومکه مخصوص عضو. صندالیه و ماصه کبی اشیانك باصه‌جاق یری . قدم . آیاق آلتی : ازدحام ، کچید یر . آیاق باغی : مانع، انکل . آیاق پاتیردیسی : یالانجقدن کورولتی. آیاق تری: بر شیئی کتوره‌نه ویریلن اجرت . آیاق طاقمی : عوام. آیاق قابی : قوندیرا . آیاق یولی : خلا . ساج آیاق: اوزرینه تجره قونان اوچ آیاقلی دمیر آلت . آیاق تاجری : کز کینجی. اوك آیاق: رهبر، سر کرده، متشبث .

آیت [ع ا] علامت ، نشان . قرآنك مستقل معنا افاده ایدن هر جمله‌سی.

آیدین [ت ا] آی و کیجه معناسنه کلن «تون» کلمه‌لرندن مرکب: آیلی کیجه . (ص) واضح ، روشن . آی آیدین : بللی حساب و مهتاب . کوزیکز آیدین : مبارك اولسون ، دیده‌لر روشن .

آیدینلق [ت ا] آی ایشیغی . ضیا . ضیادار یر. قارا کلغك ضدی.

آیران [ت ا] یاییقده دوکوله‌رك یاغی آلنمش یوغورت .

آییرمق [ت ف] تفریق ایتمك، بولمك، تقسیم ایتمك، سچمك. آیرلمق: افتراق ایتمك ، آیری دوشمك .

آیری [ت ص] تفریق ایدلمش . غیری . باشقه . فاصله‌لی . آیری آیری : باشقه باشقه .

آیریلق [ت ا] مفارقت . فراق ، هجران .

آیریق [ت ا] بر نوع چایر اوتی .

آیغیر [ت ا] ارکك آت . دامزلق آت .

آییقلامق [ت ف] تمیزله‌مك. بر بر آییرد ایتمك .

آییق [ت ص] عقلی باشنده . بایغین ویا سرخوش اولمیان .

آیلاق [ت ص] بوش کزه‌ن . ایشی اولمیان .

آیلاقجی [ت ا] راست کلدیکی زمان موقت کونده‌لکجیلك ایدن.

آیلق [ت ا] بر آیده یاپیلان ویا آلنان شی . معاش .

آیلقلی [ت ص] اجرتی هر آی آلان.

آییلمق [ت ف] سرخوشلقدن، یاخود بایغینلقدن عقلی باشنه کلمك.

آیوا [ت ا] آلمادن بیوك مایخوش بر میوه .

آیین [ف ا] رسم . عادت . دعا . شهر آیین : شنلك .

آیینه ، آینا [فا] انسان واشیا شکللرینك ایچنده عیناً ترسم و تجسم ایتدیکی آرقه‌سی صیرلی جام. مرآت . تورکجه‌سی : «کوزکو».

آیی [ت ا] وحشی ، فقط تربیه‌یه مستعد بر حیوان .

آیی

ائتلاف [ع ا] موافقت حصولی ، اوزلاشمه . الفت ، انسیت. اتفاق ، معاهده . دوغری املاسی : « ایتلاف » در .

أئمه [ع ا] امامار .

أب [ع ا] بابا ، پدر . اباعن‌جدٍ : بابادن اوغله .

ابا [ع ف] چکینمك ، امتناع ایتمك، استنکاف ایتمك .

أبابیل [ع ا] داغ قیرلانغیچلری که سوری ایله کیدرلر .

اباته [ع ف] بر کیمسه‌نك کیجه یاتیسنی تأمین ایتمك .

اباحه [عف] بر شیئی حرام عد ایتمه‌مك . مباح قیلمق .

أباطیل [ع ا] باطلك جمعی : بوش وبی اساس شیلر .

ابتداء [عف]باشلامق. باشلانغیج. ابتدائی : ایلك ویابسیط شی.

ابتدار [ع ف] سرعتله باشلامق ، تشبث ایتمك .

ابتذال [ع ف] چوق قوللانلمقدن قیمتسز اولمق .

أبتر [ع ص] ارکك چوجغی اولمیان ویاشامیان آدم . .

ابتصار [عف] بصیرتله کوروب عبرت آلمق .

ابتلا [ع ف]برشیئه‌دوشکون اولمق. (ا) دوشکونلك .

ابتناء [ع‌ف] بر شیئك اوزرینه بنا ایتمك . بر شیئی اساس اتخاذ ایتمك : « بو فکره ابتناءً » .

ابتهاج [ع ا] نشئه ، سوینج (ف) بهجت حس ایتمك .

اعجال [ع ف] تعجیل ایتمك .

أبجد [ع ا] عرب الفباسنك اسمی. ابجد خوان : یکی اوقومه‌یه باشلایان .

أبحاث [ع ا جم] بحثلر .

أبحار [ع ا] بحرك جمعی ، دکزلر .

أبد [ع ا] نهایتسز زمان. الی‌الابد : دائما .

ابداع [ع ف] ایجاد ایتمك . بدیعی بر شی اختراع ایتمك .

ابدال [ع ف]د کشدیرمك. برشیئك یرینه باشقه‌سنی قویمق .

اَبدان [ع ا] بدنلر . وجودلر .

اَبَدی [عص] صوكى اولمايان. توكنوب بيتمه‌ين شى . ابدياً .

اَبَدِيت [ع ا] صوكسز اولمق حالى . عدم زوال .

اِبذال [ع ف] مبذول بر صورتده صرف ايتمك. طاغتمق .

اَبْر [ف ا] بولوط .

اِبراء [ع ف] بر كيمسه ايله آلاجق ويره‌جك اولماديغنى تصديق ايتمك، اويولده سند ويرمك .

اِبراز [ع ف] ميدانه چيقارمق ، كوسترمك . اظهار ايتمك .

اِبرام [ع ف] صوك درجه يالوارارق تكليف ايتمك .

اَبرص [عص] وجودنده بياض بياض لكه‌لر بولونان كيمسه .

اَبرو [ف ا] قاش. ابرولى :قاش كبى دالغه‌لرى رسم كاغد ويا قماش .

اَبرولامق [ت ف] قاش كبى دالغه‌لى كورونه‌جك صورتده بويامق .

ابره [ع ا] ايكنه: پوصله‌نك ابره‌سى .

اِبريشيم [ف ا] اينجه بوكولمش ايپك ايپلك .

اِبريق [ت ا] قولبلى واغزيكلى صو قويمغه مخصوص قاپ .

اِبشار [ع ف] مژده ويرمك .

اَبصار [ع ا] كوزلر: بصرك جمعى . اولوالابصار: نفوذنظر صاحبى آدملر .

ابط [ع ا] قولتوق .

اِبطال [ع ف] بطال ايتمك. حكمدن دوشورمك .

اَبعاد [ع ا] بعد كلمه‌سنك جمعى. اوزاقلقلر ، مسافه‌لر .

اِبعاد [ع ف] اوزاقلاشديرمق .

اِبقاء [ع ف] برنده براقمق . باقى اولمسنى تأمين ايتمك .

اَبكار [ع ا] بكرك جمعى : باكره‌لر.

اَبْكَم [ع ص] ديلسز . ابكميت : دلسزلك .

اِبلاغ [ع ف] يتشديرمك، بيلديرمك. مرادفى : تبليغ .

اَبْلَه [ع ص] احمق . آبدال . ابلهانه: احمقجه‌سنه .

اَبْلَه فريب [ف ص] احمق آلداتان انسان ، شى ويا سوز .

اِبليس [ع ا] شيطان . چوق حيله‌كار آدم . ابليسانه : شيطانجه‌سنه . ابليسكارانه : شيطانه لايق . ابليس پسندانه : شيطانك بكنه‌جكى طرزده .

اِبن [ع ا] اوغل . ابن خلدون : خلدونك اوغلى .

اَبناء [ع ا] ابن کلمه‌سنك جمعی : اوغللر. ابناءجنس: جنسمزدن اولان انسان اوغللری .

اَبنیه [ع ا] بنا کلمه‌سنك جمعی: یاپیلر.

اَبواب [ع ا] باب کلمه‌سنك جمعی : قاپولر .

اَبوالبَشَر [ع ا] انسانلرك باباسی : حضرت آدم .

اُبوّت [ع ا] بابالق . ابوت حقی : بابالق حقی .

اَبَوَین [ع ا] آنا بابا . «والدین» ده عینی معنایه کلیر .

اَبه [ت ا] چوجوق دوغورتان قادین ویا دوقتور. سوز ابه‌سی: چوق سویله‌ین . ابه قوشاغی : علائم سما . ابه کومجی : بامیه کبی ییلیر یومشادیجی بر سبزه .

ابه کومجی

اُبَّهَت [ع ا] عظمت ، مهابت .

اَبه‌لك [ت ا] ابه اولمق ، قابله‌لك .

اِبهام [ع ف] برشیئی مبهم اولارق سویله‌مك .

اَبهَر [ع ا] تمیزقانی قلبدن بدنك هر طرفنه داغیدان بویوك دامار.

اَبیات [ع ا] منظوم شعر معناسنه اولان «بیت»ك جمعی: بیتلر .

اَبیَض [ع ص] بیاض، آق . عرق ابیض : قفقاس عرقی .

اَپسَم [ت ص] دلسز . اپسملك : دلسزلك .

اِپسید [ت ا] آرابه تکرلکلرینك چنبرینی تشکیل ایدن پارچه . دوکه‌لك .

اَت [ت ا] جانلی مخلوقاتك وجودینی تشکیل ایدن وکمیکلرك اوزرینه مربوط بولنان دامار، سیکیروعضله‌دن مرکب ماده . میوه‌لرك ینه‌جك قسمی.

اَتباع [ع ا] تابع اولانلر : طرفکیرلر ، اوشاقلر ، مطیع آرقه‌داشلر کبی .

اِتّباع [ع ف] برینه اویمق، تبعیت ایتمك ، امتثال ایتمك .

اِتّحاد [ع ف] برلشمك . برلك اوزره بولونمق .

اِتحاف [ع ف] تحفه ، یعنی هدیه ویرمك ، هدیه ایتمك .

اِتّخاذ [ع ف] آلمق : تدبیر اتخاذ ایتمك. ایدنمك . دستوراتخاذ ایتمك ، اولاد اتخاذ ایتمك .

اُتْرَ [فرا] لیمون قبوغنده‌کی کبی غایت اوچیجی بر ماده .

اِتِّساع [ع ف] کنیشله‌نمك، وسعت پیدا ایتمك .

اِتِّصاف [ع ف] صفتلانمق ، متصف اولمق. بر صفته مالك بولنمق.

اِتِّصال [ع ف] بتیشمك، متصل اولمق. وصل اولنمق .

اِتْعاب [ع ف] یورمق ، تعبی ، یورغونلغی موجب اولمق .

اِتِّفاق [ع ف] برلشمك. سوز برلکی ایتمك .

اتفاقسزلق [ت ا] اویوشامامازلق . فکرده، املده برلشه‌مه‌مك.

اِتِّقا [ع ف] صاقنمق ، فنا شیلردن توقی ایتمك .

اَتَك [ت ا] البسه‌نك ویاهر هانکی بر شیئك آلت قسمی. داغ اتکی.

اِتِّکاء [ع ف] دایانمق، استناد ایتمك.

اَتَکْلك [ت ا] بلدن آشاغیسنی اورتن قادین اثوابی ، ژوپ .

اَتَکْله‌مك [ت ؤ] اتك اوپك. استبداد زمانه مخصوص کلمه‌لردندر.

اِتْلاف [ع ف] اولدیرمك، بوزمق، بیتیرمك .

اَتَم [ص] هر خصوصده فوق العاده تمام اولان .

اِتْمام [ف] بتیرمك ، تمام ایتمك ، نقصان براقامق .

اَتْمَك [ت ا] حبوبات وبالخاصه بوغدای اونندن یاپیلان اك اساسلی غدامز . (مج) ایش . مأموریت . بوکون اك زیاده « اکمك » شکلنده مستعملدر .

اتمکجی [ت ا] اکمك یاپان وصاتان . اکمکجیلك .

اِتْهام واِتِّهام [ع ف] برینه جرم ویا قباحت اسناد ایتمك .

اتهامنامه [ف ا] برمظنونی اتهام ایچون ویریلن راپور .

اِتْیان [ع ف] ایراد ایتمك ، بیان ایتمك .

اَثاث [ع اج] اوك لزوملی اشیاسی، موبیله ، مفروشات .

اِثْبات [ع ف] دلیل کتیرمرك بر شیئك دوغری اولدیغنی انکاره مجال براقامق .

اَثَر [ع ا] نشان . علامت . باقی قالان برسی محصولی . (آثاره مراجعت) .

اِثْر [ع ا] ایز . برینك اثرینه اقتفا ایتمك : اونك ایزنده کیتمك .

اَثْقال [ع ا] ثقلتك جمعی : یوکلر ، آغیرلقلر .

اِثْم [ع ا] کناه . قباحت .

اَثْمار [ع ا] ثمرك جمعی : میوه‌لر ، ثمره‌لر .

اَثْمان [ع ا] ثمنك جمعی : قیمتلر ، پارالر .

أَثناء [ع ح] آرالق ، صیره ، هنکام .

أَثنیه [عا] مدحلر ، ستایشلر .

أَثواب [عا] ثوب کلمه‌سنك جمعی : روبالر . ألبسه .

اثوابجی [تا] اثواب صاتان آدام . ألبسه‌جی .

اثوابجیلق [تا] اثواب صاتمق صنعت و تجارتی . اثوابلق (۱) اثواب یاپیله‌جق قماش .

أَثیر [عا] کائناتك بوتون بوشلقلرینی دولدیران وبوتون جسملرك اك درین یرلرینه قدر نفوذ ایدن‌ا لکتریق سیالنه مشابه غیر مادی وغیر محسوس بر جسم .

اجابت [ع ف] دعوتی قبول ایدوب کیتمك

اجاره [عا] کیرا . بدل ایجار .

اجازت [عا] اذن ، رخصت ، اجازتنامه : دیپلوما .

اجاله [ع ف] جولان ایتدیرمك ، اجالهٔ قلم : قلم چالمق .

أَجانب [عا] اجنبیلر ، یابانجیلر .

اجبار [عف] بر شیئی زورله یاپدیرمق . جبر ایتمك .

اجتراء [عف] جرأت بولمق .

اجتسار [ع ف] جسارتلنمك، جسارته کلمك .

اجتماع [ع ف] طوپلانمق ، برآرایه کلمك . مرادفی : تجمع .

اجتماعیات [ع ا] هیئت اجتماعیه‌یه عائد علم : سوسیولوژی .

اجتناب [ع ف] چکینمك .

اجتهاد [ع ف] قدرتی یتدیکی قادار چالیشمق . (۱) استدلالدن متولد قناعت وفکر ذاتی .

أَجداد [عا] جدلر ، بویوك بابالر .

أَجر [ع ا] مکافاة ، ایش مقابلنده آلنان پاره . ثواب .

اجراء [عف] یاپمق، حصوله کتیرمك. جریان ایتدیرمك ، آقیتمق.

اجرا آت [عا] فعالیتله قوه‌دن فعله چیقاریلان ایشلر .

أَجرام [عا] جرمك جمعی ، جسملر ، اجرام سماویه : ییلدیزلر .

أُجرت [ع ا] امك مقابلنده آلنان پارا . اجرتلی ، اجرتسز .

أَجزا [عا] جزؤك جمعی ، جزؤلر، پارچه‌لر، تجلیدا یدلمه‌مش کتاب: طبده ، کیمیاده قوللانیلان علاجلر .

اجزاجی [ت ا] علاج یاپان .

اجزاجیلق [تا] علاج یاپوب صاتمق صنعتی .

اجزاخانه [فا] اجزاجی دکانی .

أَجساد [ا] جسدك جمعی. وجودلر ، جسملر .

اَجسام [ع ا] جسمك جمعی. وجودلر.

اَجفان [ع ا] كوز قپاقلری .

اَجَل [ع ا] اولوم زمانی .

اِجل [ع ا] سبب .

اِجلاء [ع ف] سور كونه كوندرمك. نفی واجلاء .

اِجلاس [ع ف] اوطورتمق. يوكسك يره چيقاروب اوطورتمق .

اَجلاف [ع ا] سفيل آدملر. رذيللر . بالديری چيپلاقلر .

اِجلال [ع ا] عظمت ، بيوكلك . (ف) يوكسك طوتمق .

اَجلّه [ع ا] بيوك، جليل آدملر.

اِجماع [ع ف] طوپلانمق، اتفاق ايله رأی ويرمك . اجماع امت .

اِجمال [ع ف] سوزی ، يازی يی قيصه ومعنيدار سويلهمك . خلاصه ايتمك، اجمالاً : مختصر اوله رق.

اَجناد [ع ا] جندك جمعی : عسكر، اردولر .

اَجناس [ع ا] جنسك جمعی : نوعلر، چشيدلر .

اَجنَبی [ع ا] يابانجی ، مسافر ، جمعی: اجانب. اجنبيلك ، اجنبيت: يابانجيلق .

اَجنحه [ع ا] جناحك جمعی : قانادلر.

اَجوبه [ع ا] جوابك جمعی .

اَجوَد [ع ص] چوق ايی اولان كيمسه. سخی ، جومرد .

اُجورات [ع ا] اجرتك جمعی. اجورات يوميه : كونده لكلر .

اَجوَف [ع ص] ايچی، اورتاسی بوش. قوف .

اَجهزه [ع ا] جهازك جمعی : آلتلر. اجهزۀ تنفسيه: نفس بورولری، آق جكرلر .

اَجهَل [ع ص] افراط درجه ده جاهل.

اَجياف ، جِياف [ع ا] جيفه نك جمعی : لاشه لر.

اَجير [ع ا] اجرتله چاليشان ،

آحاد [ع ا] احدك جمعی: برلر، واحدلر. آحاد ناس . على العاده انسان فردلری .

اَحاديث [ع ا] حديثلر ، پيغمبرك سوزلری .

اَحاسِن [ع ا] اك كوزل ، اك ايی شيلر .

اِحاطه [ع ف] اطرافی صارمق. تاميله بيلمك.

اِحاله [ع ف] برايشی، بر شيئی بر كيمسه نك عهده سنه ويرمك ، ترك ايتمك . احالةً : احاله صورتيله .

اَحبّا [ع ا] حبيبك جمعی : دوستلر.

أحباب [ع ا] إحبابك عيني .

احبابلق [ات] دوستلق .

احباس [ع ف] حبس ايتمك، ايدلمك. طوتمق ، طوتلق .

احتجاب [عف] كيزلنمك، صاقلانمق.

احتجاج [ع ف] دعواسنى اثبات ايچون تجت طوتمق .

احتراز [ع ف] صاقينمق، چكينمك.

احتراس [ع ف] تحفظ ايتمك، محافظه ايتمك .

احتراص [ع ف] شدتله آرزوايتمك. حرص. [ا] غليان وانفعال نفسانى .

احتراف [ع ف] برصنعت وياحرفتله حياتى قازانمق .

احتراق [ع ف] يانمق .

احترام [ع ف] حرمت ايتمك، صايمق. تعظيم ايتمك .

احتساب [ع ف] حسابه چكمك .

احتساس [عف] متحسس ومتأثراولمق، تحسس .

احتشام [ع ا] طنطنه. دبدبه. حشمت.

احتضار [عف] حاضراولمق. أولمك اوزره بولنمق. جان چكيشمك.

احتطاب [ع ف] اودون كسمك ، تدارك ايتمك .

احتفال [غ ف] عموم طرفندن ياپيلان حرمت وتعظيم مراسمى .

احتقان [ع ف] شرينغه قوللانمق . بر عضوده قان بريكمك .

احتكار [ع ف] فرصت دوشنجه آزه مال اولان شيئى فوق العاده فاحش فيأتله صاتارق پارا قازانمق .

احتلام [ع ف] رؤياسنده مناسبات جنسيه ده بولنمق. بلوغه ايرمك.

احتمال [ع ا] عقله يقين اوله. امكان. (د) بلكه . (ف) يوكانمك.

احتوا [عف] حاوى اولمق .

احتياج [ع ا] لزوم . محتاجلق . ضرورت .

احتياط [عف] تدبيرلى طاورانمق، صوكى دوشونمك ، (ا) يدك اوله رق صاقلانان لزومى اولاجق شى . احتياطاً : احتياط اوله رق. احتياطلى: تدبيرلى طاورانان . احتياطليلق ، احتياطسزلق. تدبير احتياطى : احتياط اوله رق آلنان تدبير .

احتيال [عف] حيله ايتمك .

احجار [ع ا] حجرلر ، طاشلر ،

أحد [ع ا] بر ، تك .

أحداث [ع ا] حدثلر ، نجاستلر .

احداث [عف] يوقدن ميدانه چيقار مق، اختراع ايتمك .

اَحداق [عا] حدقه‌نك جمعی : کوز ببکلری .

اَحدَب [عص] قانبور .

اِحدی [عا] بر ، واحد ، احدی عشر : اون بر .

اَحَدیّت [عا] برلك . اللهك برلکی : وحدانیت .

اَحرار [عا] حرك جمعی : سربست اولانلر .

اِحراز [ع ف] قازانمق . شهرت ، موفقیت احراز ایتمك .

احراق [عف] یاقق. آتشه‌ویرمك.

اِحرام [عا] بر نوع اوزون یوك حاولو، اورتو.حاجیلرك بورو ندكلری لباس .

اَحرا [عص] دهالایق .

اَحزاب [عا] حزبك جمعی: طاقلر، غروپلر.

اَحزان [عا] حزنلر ، کدرلر .

احساس [عف] حس ایتدیرمك .

احسان [عف]ایلك ایتمك،باغشلامق. (ا) هدیه .

اَحسَن [عص]دها کوزل،دهاحسنلی.

اَحشاء [عا] باغیرصاق ، جکر ، معده کبی داخلی اعضا .

اِحصاء [عف]صایمق . احصائیات : ایستاتستیق .

اِحضار [عف]حاضرلامق . محکمه‌یه کوتوروب‌اثبات‌وجودایتدیر-مك . تدارك ایتمك .

احضاریه [عا] محکمه‌یه جلب‌ایچون آلینان خرج.

اَحفاد [عا] حفیدك جمعی: طورونلر.

اِحقاق [عف] حق یرینه کتیرمك . حقنی آلمق .

اَحقَر [عص] دها حقیر .

اَحکام [عا] حکملر ، قرارلر .

اِحکام [عف] صاغلاملاشدیرمق . محکم قیلمق .

اَحلام [عا] رؤیالر ، خولیالر .

اَحمال [عا] یوکلر.« احمال واثقال »

اَحمَر [عص] قرمیزی . «هلال احمر»

احمرار [عف]قیزارمق.(ا)قرمیزیلق.

اَحمَق [ع ص] عقلسز ، بودالا . احمقلق : بودالالق .

اَحوال [عا] حاللر ، وقوعات .

اَحوَل [عص] شاشی .

اَحیا [عا] «حی» ك جمعی : دیریلر . ضدی : اموات : أولولر .

احیاء [عف] دیرلتمك. حیات ویرمك. جانلاندیرمق. احیا کرده: تأسیس واعمار ایدلمش.

احیان [عا] حینك جمعی: وقتلر، دقیقه‌لر، دملر. احیاناً: آره‌ده صره‌ده، وقت وقت.

اخ [عا] ارکك قارداش.

اخافه [عف] قورقوتمق.

اخبار [عا] خبرلر، حوادث.

اخبار [عف] بیلدیرمك، خبر ویرمك. اخبارنامه: بر کیفیتی خبرویرن رسمی ورقه. اخباریه: خبر ویرنه ویریلن اجرت ویا مکافاة.

اخت [عا] قیز قارداش.

اختبار [عف] صورروب خبر آلمق. خبردار بولنمق.

اختتام [عف] بیتمك، ختام بولمق.

اختر [فا] ییلدیز.

اختراع [عف] هنوزموجود اولمیان، بیلنمین بر شیئ بولوب میدانه چیقارمق. ایجاد ایتمك.

اختصار [عف] قیصالتمق، خلاصه ایتمك. اختصاراً: مختصر اوله‌رق.

اختصاص [عف] مخصوص اولمق، منحصراً بر شیئی اطرافیله بیلمك، دائما برعلم وفن شعبه‌سیله اشتغال ایده‌رك درین وشامل بر وقوف پیدا ایتمك. اختصاص اربابی: متخصصلر.

اختطاف [عف] قاپمق، سرعتله آلمق. کوز قماشدیرمق.

اختفاء [عف] صاقلانمق، کیزله‌نمك.

اختلاج [عف] غیراختیاری تتره‌مك. سه کیرمك.

اختلاس [عف] ذمته کچیرمك، چالمق.

اختلاط [عف] قاریشمق، کوروشمك، برابر دوشوب قالقمق. (طب) برخسته‌لق اپی اولمادن دیکر خسته‌لقلر قاریشمق. سیاسی مسئله‌ده: تشوش. اختلاطات.

اختلاف [عف] اویوشمامق [ا] نزاع. اختلاف مسلح: محاربه.

اختلال [عف] بوزولمق، مختل اولمق. (ا) حکومته، حکمداره قارشی عصیان. قاریشیقلق.

اختمار [عف] مایالانمق. اکشیوب قایناشمق.

اختناق [عف] بوغولمق، نفس آله‌مامق.

اختیار [عف] سچمك، کندی آرزو- سیله قاتلانمق. «فدا کارلق اختیار ایتمك».

اختیار [تا] یاشلی.

اختیارلامق [تف] قوجامق.

اختیارلق یاشلیلق .

اختیاری [عص] کندی ایسته‌کیله اولان . ضدی : مجبوری .

اَخذ [عف] آلمق . طوتمق . اخذ ثار ایتمك : انتقام آلمق. اخذ واعطا : آلیش ویریش .

اِخراج [عف] طیشاری‌یه‌چیقارمق. اخراجات : برمملکتدن‌دیکر مملکته چیقاریلان ماللر .

اُخروی [عص] آخرته متعلق . اخرویات : آخرته دائر سوزلر .

اَخَس [عص] دها آلچاق ، دها خسیس .

اَخشاب [عا] کراسته . آغاجدن معمول : اخشاب او.

اَخَص [عص] الکخاص، باشلیجه. اخص آمال .

اَخضَر [عص] یشیل. «هلال‌اخضر»

اِخطار [عف] خاطره کتیرمك. تنبیه ایتمك .

اَخَف [عص] دها خفیف .

اخفاء [عف] کیزله‌مك، صاقلامق.

اَخگَر [فا] آتش قوری .

اِخلاء [عف] بوشالتمق . سربست براقمق. مرادفی : تخلیه .

اِخلاص [عا] غرضسز مربوطیت . صمیمیت .

اَخلاط [عا] «خلط» ك جمعی : بالغام،صفرا،اودکبی‌افرازات.

اَخلاف [عا] «خلف»ك جمعی . باشقه‌لرینك یرینه کچنلر . ضدی : اسلاف .

اَخلاق [عا] «خلق» ك جمعی : خویلر . خصلتلر . اخلاقسز: فنا خویلو کیمسه . حسن اخلاق: ایی خویلر .

اَخلاقی [عص] اخلاقه متعلق .

اخلاقیّات [عا] اخلاق مباحثی . اخلاق‌علمی .

اخلال [عف] بوزمق.خلل‌ویرمك.

اِخلامور [تا] قوقوسی کوزل بر آغاج . چیچکی چای کبی ایچیلیر .

اخلامور

اِخوان [عا] «اخ» جمعی : قارداشلر . اقران . آرقه‌داشلر .

اُخوّت [عا] قارداشلق .

اَخیار [عص] خیرلی،فضیلتلی آدملر.

اَخیر [ع ص] صوك ، صوكده‌كی . اخیراً : صوك اوله‌رق .

اَداء [ع ف] اوده‌مك . « دینی ادا ایتمك . » اجرا ایتمك .

اَدا [ع ا] طرز افاده ، اسلوب .

اَدات [ع ا] آلت ، واسطه . جمعی : ادوات .

اداره [ع ف] دوندیرمك ، یوروتمك . قوللانمق . تصرف ایتمك . (ا) برایشی چویرن آمرك وظیفه‌سی ومعیتی . اداره‌خانه : اداره ایدنلرك اجرای وظیفه ایتدكلری محل : غزته اداره‌خانه‌سی .

اداره‌لی [ت ص] تصرفه رعایت ایدن . الویریشلی شی .

ادامه [ع ف] ابقا ایتمك . دائم بولندیرمق .

ادانه [ع ف] بورج ویرمك . ادانهٔ : بورج اوله‌رق .

اَدانی [ع ا] «ادنا» نك جمعی : اسافل ، بیاغی آدملر .

اَدب [ع ا] اوصلولق ، عقللیلق . تربیه‌لی و نازكانه معامله . شعر وانشایه متعلق علملر : ادبیات .

اُدَباء [ع ا] « ادیب » ك جمعی : تربیه‌لی ونازك انسانلر ، ادبیاته واقف اولانلر .

ادبار [ع ا] طالعسزلك ، ضدی : اقبال .

اَدبسز [ت ص] اوتانماز ، ادبدن محروم .

اَدبسزلك [ت ا] حیاسزلق ، ادبدن محرومیت .

اَدبلنمك [ت ف] تربیه وادب صاحبی اولمق .

اَدبلی [ت ص] تربیه‌لی ، ایی خویلو .

اَدبی [ع ص] ادبیاته منسوب : ادبی مقاله .

اَدبیات [ع ا] شعر ، انشا و لسانه متعلق وادبی یازیلر .

ادّخار [ع ف] انباره ذخیره طولدیرمق هر هانكی بر شیئی بریكدیرمك .

ادخال [ع ف] ایچری‌یه قویمق .

اِدخالات [ع ا] بر مملكته ادخال ایدیلن محصولات وامتعه ، ضدی : اخراجات .

ادرار [ع ا] بول ، سیدیك .

ادراك [ع ف] آكلامق : معناسنی ادراك ایتمك . یتیشمك ، ایریشمك : « بر چوق بایراملر ادراك ایده‌لم : بر چوق بایراملره یتیشه‌لم » . كمالی بولمق ، اولمق : محصولاتك ادراكی . (ا) آكلایش ، اذعان .

ادّعا [ع ف] دعوا ایتمك . طاسلامق ، عناد كوتمك .

اِدّعاجى [ت ص] ادعايى سون. عنادجى.

اَدْعِيَه [ع ا مج] دعالر . تمنيلر .

اِدْغام [ع ف] يان يانه كان ايكى عينى حرفى بر برينه كچيره‌رك بر حرف يازلديغى حالده ايكى حرف كبى برنجيسنى ساكن، ايكنجيسنى حركه‌لى اوقومق .

اَدْفان [ع ا مج] دفن ايديلمش، طوپراغه كوموامش ، كيزلنمش شيلر .

اَدِلّه [ع ا مج] دليللر ، اثباتلر .

اِدْمان [ع ا] ممارسه پيدا ايتمك ايچون عينى شيئى تكرار تكرار ياپمق . جمناستيق . فوتبولجيلرك تعبيرنجه : « اكسه‌رسيز »

اَدَنى [ع ص] توركجه‌ده معروف املاسى (ادنا) در . دها دنى ، دها آلچاق ، باياغى. پك آز. ادنا ملاحظه‌ايله : الك جزؤى ملاحظه ايله .

اَدَوات [ع ا مج] اداتك جمعى. آلتلر، آوادانلق .

اَدْوار [ع ا مج] دورلر . زمانلر ، عصرلر .

اَدْوِيَه [ع ا مج] دوالر ، علاجلر .

اَدْهان [ع ا مج] دهنلر ، پومادا ويا ايچ ياغى كبى سوروله‌جك ياغلر.

اِدْهان [ع ف] ياغلامق. قوقو ويا پومادا سورونمك .

اَدْهَم [ع ص] ياغيزآت . اسمر ويا غايت قويو قومرال ادم .

اَدْيان [ع ا] « دين »ك جمعى . دينلر .

اَديب [ع ص] ادبلى ، تربيه‌لى . ادبياتله اشتغال ايدن .

اَديبانه [ح] ادبلى برصورتده ، بر اديبه ياقيشه‌جق طرزده .

اَذاء [ع ف] اذيت ايتمك. عذاب چكديرمك .

اِذابه [ع ف] اريتمك ، اريدلمك .

اِذاقه [ع ف] طاتديرمق .

اَذان [ع ا] مسلمانلرى عبادته دعوت ايچون مناره‌لرده اوقونان شهادت ودعوت . اذان «محمدى» .

اَذْخار [ع ا مج] ذخيره‌لر، بريكديريلن شيلر .

اذعان [ع ا] آكلايش . ادراك .

اِذْكار [ع ف] خاطره كتيرتمك . آكديرمق .

اَذْكار [ع ا] ذكرلر . ذكرايتمه‌لر.

اَذْكياء [ع ص] ذكيلر . عقلليلر .

اَذِلّه [ع ص] ذليل ورسواى اولانلر .

اِذْن [ع ا] رخصت . مساعده . اذن ويرمك: مساعده ايتمك، قوغمق،

ایشندن چیقارمق . اذن آلمق : مساعده آلمق .

اُذن [ع ا] قولاق .

اذناب [ع ف] کناهکار اولمق .

اَذناب [ع ا] « ذنب » ك جمعی : قویروقلر .

اِذنسز [ت ص] رخصتسز ، اذنسز قالمق : جزاءً مکتبده قالوب چیقامامق .

اِذننامه [ا] اذن ویرلدیکنی تصدیق ایدن وثیقه .

اَذواق [ع ا] ذوقك جمعی : ذوقلر، نشئه‌لر ، لذتلر .

اِذهال [ع ف] اونوتدیرمق. ذهول ایتدیرمك .

اَذهان [ع ا] « ذهن » ك جمعی : عقللر .

اَذیال [ص ا] « ذیل » ك جمعی : قویروقلر ، علاوه‌لر .

اَذیّت [ع ا] جفا، اینجتمه. اوزمه. اذا . تعذیب . اذیتلی ایش: زحمتلی ، یوروجی ایش .

اَر [ت ا] ارکك . قوجه . مرد وجسور ارکك .

اَرائك [ع ا] « اریکه » جمعی: تختلر، سریرلر .

اِرائه [ع ف] کوسترمك، کوسترلمك.

اَراجیف [ع ا] «ارجوفه»نك جمعی : اویدورمه سوزلر، روایتلر. یالان حوادث .

اِراحه [ع ف] راحتلاندیرمق ، راحتلاندیرلمق ، آسوده قیلمق، قیلنمق .

اِراده [ع ف] ایسته‌مك، دیله‌مك . امر ایتمك .

اِراده [ع ا] ایسته‌ك. دواملی ومتین آرزو . عزم . « ارادت » صورتنده‌ده مستعملدر . امر .

اِرادی [ع ص] اراده‌یه متعلق . ایسته‌یه‌رك یاپیلان شی . غیر ارادی : غیراختیاری .

اَراذل [ع ا] « ارذل » ك جمعی : غایت رذیل اولانلر. اسافل.

اَراضی [ع ا] « ارض » ك جمعی : طوپراقلر ، قره‌لر . حوالی . اراضیٔ امیریه: حکومته عائد اراضی. اراضیٔ برکانیه: وولقانلی اراضی. اراضیٔ فحمیه : معدن کوموری بولونان اراضی . اراضیٔ موات: کیمسه‌نك مالی اولمیان اراضی . اراضیٔ موقوفه : وقف ایدلمش اراضی .

اِراقه [ع ف] دوکمك، آقتمق. اراقهٔ دم : قان دوکمك .

اَرامل [ع ا] « ارمله » نك جمعی : طول قادینلر . مفردی قوللانلماز.

اِرباء [ع ا] فائضله تنمیه ایتمك ، آرتدیرمق .

اَرباب [ع ا] «رب» ك جمعی : صاحبلر ، اهللر . صنعت اربابی : صنعت اهللری .

اَربَعاء [ع ا] چهارشنبه کونی .

اَربَعه [ع ص] درت : اطراف اربعه.

اَربَعین [ع ا] قرق عددی . رومی ۹ کانون اولدن ۱۷ کانون ثانی یه قدر قرق کونلك مدت .

اِرتاع [ع ف] اوتلاتمق. بونك یرینه ترجیحاً «رعی» قوللانیلیر.

اِرتِباط [ع ا] باغلانه . مربوطیت . مناسبت .

اِرتِجاج [ع ف] تترهمك. چالقانمق .

اِرتِجاع [ع ف] کری دونمك. (۱) ترقی دشمنلکی ، استبداد طرفدارلغی ، قاره قوت.

اِرتِجال [ع ف] سوز، شعر ویانطق اولجه حاضرلامقسزین لزومی حاصل اولنجه سویله‌یویرمك ، بوطرزده سویلەنن شی. مرادفی : بالبداهه . ارتجالاً : بردنبره ، حاضرلقسز .

اِرتِحال [ع ف] وفات ایتمك، آخرته کوچمك. عربیده علی الاطلاق کوچمك معناسنه قوللانیلیرسه‌ده تورکجه‌ده آنجق وفات ایتمك دیمکدر.

اِرتِداء [ع ف] ردایه، یعنی چارشافه بورونمك . تستر ایتمك .

اِرتِداد [ع ف] دینی انکار ایدوب باشقه دینه کیرمك . مرتد اولمق .

اِرتِسام [ع ف] رسمی چیقمق، نقش اولمق .

اِرتِشاء [ع ف] رشوت آلمق . مرتشی: رشوت آلان .

اِرتِشاح [ع ف] داملادامل آقمق . صیزمق . ترلەمك .

اِرتِشاف [ع ف] امەرك ایچمك . (طبده) امتصاص .

اِرتِضاع [ع ف] سوت اممك.

اِرتِعاش [ع ف] تترەمك . رعشەیه طوتلمق .

اِرتِفاع [ع ف] یوکسکه چیقمق . یوکسلمك . [ا] یوکسکلك . ارتفاعاً : یوکسکلکجه . ارتفاع آلتی : قوزموغرافیاده شمسك ارتفاعنی اولچمکه مخصوص آلت: بسیطه .

اِرتِقاء [ع ف] یوکسلمك، ترقی ایتمك. یوقاری‌یه چیقمق .

اِرتِکاب [ع ف] فنا ، مذموم برایشی ایشلەمك. برمأمور وظیفەسنی سوءاستعمال ایتمك .

اَرتَنك [ف ا] مشهور نقاش «مانی» نك رسملرینی حاوی مجموعەیه

علم اولمشدر . اسم جنس اولەرق تام «آلبوم» کلمەسنك مقابلیدر .

ارتهان [ع ف] رهن آلمق، آلنمق .

ارتیاب [ع ف] شبهەلنمك . [ا] شبهە. بی‌ارتیاب : شبهەسز .

ارث [ع ا] وارثك آلدیغی ترکە : میراث . ارثاً : میراث اولەرق.

ارثی [ع ص] آنادن بابادن قالمە .

ارجاع [ع ف] کری دوندیرمك، دوندیرلمك . ارجاع نظر : کری‌یە باقمق . اعادە ایتمك .

ارجح [ع ص] دها مرجح .

ارجمند [ف ص] محترم. شرفلی، حیثیتلی.

ارجوان [ع ا] ارغوان: قویوقرمزی بر چیچك . ارجوانی : ارغوان رنکندە .

ارجوفە [ع ا] اویدورمە ، یالان خبر . جمعی : اراجیف .

ارحام [ع ا] «رحم»ك جمعی. دول یتاغی.

ارحم [ع ص] دها مرحمتلی.

ارخاء [ع ف] کوشتمك، کوشەلمك. ارخاء عنان: دیزکینی کوشەتمك. قویبویرمك. ارخای لسان: آغزینەکانی سویلەمك .

ارخاص [ع ف] اوجوزلاتمق. اوجوزلادلق .

اردو [ت ا] عسکر . قوۀ عسکریە. بر حکومتك قرەدەکی مسلح قوتی .

اردوکاه [ت ا] اردونك چادیر قوردیغی یر . «اردو» کلمەسی اصلاً تورکجە اولدیغندن (اوردو) شکلندە یازلمەسی دها موافقدر .

ارذل [ع ص] دها آلچاق ، دها رذیل .

ارز [ع ا] پرنج .

ارزاق [ع ا] «رزق»ك جمعی : ییەجك وایچەجك شیلر .

ارزان [ف ص] اوجوز . لایق . ارزانی: اوجوزلق. ارزانی: عیناً ارزان کبی ینە لایق معناسنەدە کلیر .

ارزن [ف ا] طاری .

ارزنین [ف ا] طاری اکمکی .

ارساء [ع ف] ثابت قیلمق . کمی دمیرآتمق . لیمان معناسنە کلن «مرسا» کلمەسی بو مصدردن مشتقدر .

ارسال [ع ف] یوللامق. کوندرمك، کوندرلمك . هم اشیا ، هم اشخاص حقندە قوللانیلیر. ارسال مثل : ضرب مثل ذکر ایتمك . ارسال لحیە : صقال قویبویرمك.

ارسالات [ع ا] كوندريلن شيلر .

ارشاد [ع ف] طوغرى يولى كوسترمك ، كوسترلمك .

اَرشته [ت ا] طار واوزون پارچه‌لى بر دكز نباتى . بوندن كنايه او شكلده اينجه اوزون كسيلن خوردن أو شعريه‌سى .

اَرشَد [ع ص] دها رشيد . اك زياده طوغرى يوله كيدن . رشدوتميز صاحبى .

ارصان [ع ف] ترصين ايتمك، متانت ويرمك. صاغلاملاشديرمق.

اَرض [ع ا] ير، زمين. طوپراق. خطه . كرهٔ ارض : يريوزى

ارضاء [ع ف] راضى ايتمك ، اقناع ايتمك .

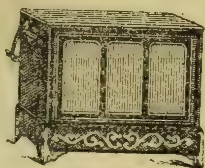
ارضاع [ع ف] امزيرمك، امزيرلمك.

اَرَضه [ع ا] آغاج قوردى .

اَرضى [ع ص] ارضه طوپراغه منسوب مؤنثى ارضيه كلير. محصولات ارضيه : طوپراق محصوللرى .

اَرضيه [ع ا] ميرى برانبارده معين مدتدن فضله قالان امتعه ايچون آلنان اجرت. كراايله ويريلن انبار.

اَرَغنون [ع ا] كوچوك پيانويه بكزر بر موسيقى آلتى . شمدى الڭ زياده قتوليك كليسالرنده چالينير.

ارغنون

اُرغُوان [ف ا] برنوع قرمزى چيچك ارغوانى: اوچيچكك رنكنده اولان .

اَرفَع [ع ص] دها يوكسك ، دها رفيع .

ارقاق [ع ف] صاتين آلمق واسير ايتمك. (كوله،جاريه‌ومملكته حقنده) .

اَرقام [ع ا] رقمك جمعى: رقملر،عددلر.

اركاب [ع ف] بينديرمك، بينديرلمك. (آرابه ، حيوان وكمى كبى شيلر حقنده) ارکاباً: بيندير‌ه‌رك. بالاركاب : بينديرمك صورتيله .

اَركان [ع ا] «ركن» ك جمعى : داياناجق يرلر، ستونلر، بر هيئتك باشليجه اعضاسى : اركان دولت ، اركان حرب . مراسم : اركان وآداب .

اَركِج [ت ا] فرونجى كوره‌كى .

اركِج [ت ا] اركك كچى : تكه .

اَركَك [ت ا] ديشى مقابلى. قوجه، يكيت آدام .

اَرككجه [ت ح] برار ككه یاقیشه‌جق طرزده .

ارككسز [ت ص] قوجه‌سی ویا حامیسی اولاجق ارككی بولونمایان قادین وقیز .

اركككلك [ت ا] اركك اولمق وصفی . [مج] یكیتلك ، جسارت .

اَركَن [ت ا] اولنمه‌مش . بكار .

اَركَنلك [ت ا] بكارلق . كنجلرك یوزنده چیقان اوفاق سیویلجه‌لر .

اِرَم [ع ا] افسانوی باغچه . یالانجی جنت . «باغ ارم» تركیبنده قوللانیلیر .

اَرنَب [ع ا] طاوشان .

ارواء [ع ف] صولامق . صولاتمق . قاندیرمق .

اَرواح [ع ا] روحلر ، جانلر .

اَرّه [ف ا] بچقی ، دستره .

ارهاب [ع ف] قورقوتمق ، ترهیب مرادفی .

اَریب [ع ص] ذكی ، عاقل .

اَریك [ت ا] اریك آغاجنك میوه‌سی .

اَریكه [ع ا] تخت . سریر . اریكه‌پیرا : تخته زینت ویرن ، یعنی اوطوران .

اریك

اَریمك [ت ف] صلب بر شی مایعه انقلاب ایتمك . ضعیفله‌مك . طاغلمق « موم كبی اریمك » .

اَز [ف د] «دن» معناسنه‌در. كلمه‌لرك اولنه كیرر . ازنو : یكیدن . ازسرنو : یكی باشدن . ازقدیم : اسكیدن .

ازاء [ع ا] اوك طرف ، قارشی .

ازاله [ع ف] یوق ایتمك . كیدرمك . ازالهٔ وجود : وجودینی قالدیرمق ، محو ایتمك . اختلافك ازاله‌سی : اختلافك برطرف ایدلمه‌سی .

ازبار [ع ف] یازمق ، یازلمق . یازه‌رق بیلدیرمك .

ازباندیت [یتا ا] حیدود . قورقونج قیافتلی آدام .

اَزبَر [ف ح] ذهننده طوتوب كتابه باقمیه‌رق اوقومق . ازبرجی :

درسنی آکلامادن حرفی حرفنه ذهننده طوتان .

ازبرله‌مك [تف] تکرار تکرار اوقویه‌رق حافظه‌سنده طوتمق .

ازدحام [عا] قالابالق .

ازدواج [عف] اولنمك. تأهل ایتمك. چفتلشمك .

ازدیاد [عف] آرتمق ، چوغالمق .

ازرق [عص] ماوی .

ازعاج [عف] راحتسز ایتمك. تعجیز ایتمك. ازعاجات: راحتسزلقلر.

ازقه [عا] زقاقك جمعی .

ازکام [عف] زکامه ، نزله‌یه اوغراتمق .

ازکی [عص] زیاده زکی ، پاك ، صالح .

ازکیا [عص] زکیلر ، پاك ، صالح آداملر .

ازل [عا] ابتداسی اولمایان کچمش زمان .

ازلمك [تف] تضییق آلتنده قالوب شکلنی غایب ایتمك، یاخود توز حالنه کلمك . (مج) مقهور اولمق . مغلوب اولمق .

ازلی [عص] موجود اولدیغی حالده ابتداسی اولمیان شی ، یعنی اسکیدنبری دائما موجود اولان شی . ازله منسوب .

ازلیت [عا] ماضیده باشلانغیجی اولمامق .

ازمارید [تا] برجنس اوفاق بالق. سوکمش ویره آتلمش سیغاره اوجی .

ازمان [عا] «زمان» ك جمعی : زمانلر ، وقتلر .

ازمك [تف] دووب توزه تحویل ایتمك . (مج) قهر ایتمك .

ازمنه [عا] «زمان» ك جمعی: وقتلر، دورلر. ازمنهٔ قدیمه: اسکی زمانلر.

ازمه [عا] «زمام» ك جمعی : یولارلر .

ازتی [تا] آچلقدن معده‌نك ازکینلکی ، بایغینلغی .

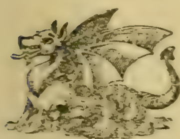
ازواج [عا] «زوج» ك جمعی: زوجلر، زوجه‌لر . چفتلر .

ازهار [عا] «زهره» نك جمعی : چیچکلر .

ازهر [عص] پك پارلاق ، پك بیاض .

ازیك [تص] ازیلمش . بوزوق .

اژدر ، اژدرها

اژدرها

[فا] آزچوق بیلانه مشابه افسانوی قورقونج و پك بیوك برحیوان .

اس [ع ا] تمل ، اصل . تورکجه‌ده بونك جمعی اولان « اساس » دها زیاده قوللانلقده‌در .

اسائت [ع ف] کوتولکده بولونمق. فنا ایش یاپمق .

اسابیع [ع ا] « اسبوع »ك جمعی : هفته‌لر .

اساتذه [ع ا] « استاذ » ك جمعی : استادلر ، معلملر .

اسار [ع ا] باغ ، بند .

اسارت [ع ا] اسیرلك . کوله‌لك .

اسارا [ع ا] اسیرلر .

اساریر [ع ا] « سر » کلمه‌سنك جمعی اولان « اسرار »ك ایکنجی جمعی، یعنی جمع الجمعیدر . فقط سر واسراردن باشقه معناده قوللانیلیر: ال آیاسنده وچهره‌ده انسانك عاقبتنی کوستردیکی ادعا اولنان چیزکیلره واشارتلره دینیر .

اساس [ع ا] تمل ، اصل . حقیق. اساسلی معلومات : برتمله ، حقیقته مبنی اولان معلومات . اساسسز خبر : یالان خبر. اساساً: اصلاً ، اساسه مستند اوله‌رق .

اساسی [ع ص] اصلی. حقیقی. اساسلی. اصله، مبنایه ، حقیقته متعلق. مؤنثی « اساسیه » در . تشکیلات اساسیه : تملی وجوده کتیرن تشکیلات .

اساسلاندیرمق [ت ف] صاغلام تمله بنا ایتمك. صاغلاملا- شدیرمق . تحقق ایتدیرمك .

اساسلی [ت ص] صاغلام . طوغری. اصلی اولان .

اساطیر [ع ا] «اسطوره»نك جمعی . تاریخدن اولکی زمانه عائد افسانه‌لر . میتولوژی .

اسافل [ع ص] « اسفل »ك جمعی : چوق آلچاق ، بایاغی آدملر. آیاق طاقمی : اسافل کروهی .

اساله [ع ف] آقیتمق .

اسالیب [ع ا] « اسلوب »ك جمعی : طرزلر ، اصوللر .

اسامه [ت ا] (یکیچریلکه مخصوص) قید . اهمیت . اسامه‌سی اوقونمق : اهمیتلی اولمق. اسامه‌لی: دفترده قیدلی . عربی « اسامی » کلمه‌سندن محرفدر .

اسامی [ع ا] «اسم»ك جمعی: آدلر .

اسب [ف ا] آت . به‌یکیر .

اسباب [ع ا]«سبب»ك جمعی: سببلر، وسیله‌لر. لوازم ،وسائط .

اسباط [ع ا] « سبط » ك جمعی : بنی اسرائیلك قبیله‌لری که اون ایکی دانه ایدی .

اسبال [ع ف] کوندرمك. یوللامق.

اَسب سُوار [ف ص] آته بینمش. اسب سوار اوله‌رق: آته راکباً.

اَسبَق [ع ص] اولجه کچمشدن دها اول کچن.

اُسبوع [ع ا] هفته. اسبوعی: هفته‌لق.

اسبیر [تا] آت اوشاغی. آرابه‌جی رفیق.

اسپاتی [تا] اسقامبیل اویوننده «سینك» تعبیر ایدیلن وشکلاً یونجه یاپراغنه بکزه‌ین سیاه اشارتلی کاغدلر.

اسپازموز [ر ا] سیکیرلرك کریله‌رك غیرمنتظم تره‌مه‌سی واوره‌مه‌سی: اختلاج.

اسپاناق [تا] بر نوع سبزه. فضله مقدارده فوسفوری حاویدر.

اسپاناق

اسپانیول [تا] اسپانیالی. اسپانیولجه: اسپانیا لسانی.

اسپاولی [ر ا] قالین سیجیم.

اسپتالیه [یتاا] خسته‌خانه. علی الاکثر مسلمان اولمیایانلره مخصوص خسته‌خانه‌لره تعبیر اولنور.

اسپرك [تا] بر نوع جهری.

اسپرماچت [یتاا] بالینه بالغندن یاپیلان معروف موم.

اَسپَری [تا] اهلیله‌شمه‌ین بر نوع طوغان.

اسپنچیار [تا] اجزاجی. اجزاصاتان.

اسپندیك [تا] لوره‌ك بالغنك کوچوکی.

اسپیره [تا] قویونی یوزرکن دریده قالان یاغ چیزیکی.

اسپیرتیزمه [فرا] ارواح ایله قونوشمق ادعاسنده بولنانلرك مذهبی ومسلکی.

اسپیرتو [یتاا] کئول «قامینه‌تو اسپیرتوسی.» اسپیرتولی مشروبات.

اسپینوز [تا] سرچه‌یه بکزر کوچك بر نوع قوش که کوزل اوتر.

استاتستیق [فرا] اسپینوز احصاء. احصائیات. مملکتك واردات ومصارفی، اخراجات وادخالاتی وعلی العموم هر درلو معاملاتی رقملره

کوستروب مقایسه ایدن علم. بو علم اوزرینه یاپلمش احصائی جدوللر.

اُستاد [فا] خواجه، مدرس، بیوك وقوف وملکه صاحبی. تورکجه‌سی: اوسته. استادانه: استاده یاقیشیر صورتده. استاد الندن چیقمش: مهارتله یاپلمش.

استاده [فا] طورمش، توقف ایتمش.

اُستاذ [عا] استاد کلمه‌سنك عربجه‌لشمشی. جمعی اساتذه کلیر.

اَستار [عا] «ستر» و «ستره» نك جمعی: اورتولر.

استاسیون [فرا] دمیر یول موقفی.

استاقوز [تا] کمیکلرینك ایچی بم بیاض ولذتلی اتله طولو، ینکچ کبی قیصقاجلی وبیوجك بر دکیز حیوانی.

استاقوز

استالیه [یتا] کمیلرك یوك آلمق ایچون لیمانده بکله‌دکلری مدت.

استامپا [یتا] دامغا. مهر. استامپا اورمق: دامغا باصمق.

استامپا

استاوروز [را] خاچ. چارمیخ. استاوروز چیقارمق: خریستیانلر خاچ اشارتی یاپمق.

استاورید [تا] بر نوع بالق.

استباحه [ع ف] مباح عد ایتمك. قانی مباح قیلمق.

استبداد [عا] کیفی وظالمانه اداره. استبدادکارانه، مستبدانه: مستبده یاقیشیر صورتده، کیفی.

استبداع [ع ف] بر شیئی بدعت عد ایتمك.

اِستبدال [ع ف] دکیشدیرمك. یرینه باشقه‌سنی بدل قویمق. عسکرده اسکی نفرلرك یرینه قرعه نفرلرینی قویوب دکیشدیرمك. استبدال نفراتی: بو صورتله دکیشدیریله‌رك ترخیص اولونان نفرلر.

استبشار [ع ف] مژده آلمق. برخبره سوینمك.

استبعاد [ع ف] بعید عد ایتمك، احتمال ویرمه‌مك. اویمامق.

استبقا [ع ف] بر شیئك بقاسنی ایسته‌مك، تمنی ایتمك.

استتار [ع ف] اورتونمك، كيزله‌نمك.

استثقال [ع ف] برينه صغوق معامله كوستروب حضورندن خوشلانمديغنى آڭلاتمق.

استثناء [ع ف] قاعده‌دن خارج براقمق. ديكرلرندن آييرمق.

استثنائى [ع ق] استثنايه متعلق. استثنائى معامله: ديكرلرندن فرقلى معامله.

استجابه [ع ف] قبول ايتمك. دعانك قبول اولنمسى.

استجلاب [ع ف] جلب ايتمك. جلبه سبب اولمق.

استجواب [ع ف] صورمق، جواب ايسته‌مك.

استحاثه [غ ا] طوپراق ايچنده قالان بوجك، حيوان، نبات كبي شيلرك شكللرينى محافظه ايده‌رك طاش كبي قاتيلاشمسى، تحجر ايتمسى.

استحاله [ع ف] محال اولمق. حال دكيشديرمك. برحالدن بر حاله كچمك. ايپك بوجكنك قوزه‌يه قپانوب قالمسى وصوكره‌اورادن كلبك اوله‌رق چيقمسى استحاله‌در.

استحسان [ع ف] بكنمك. كوزل بولمق.

استحصال [ع ف] الده ايتمك. حاصل ايتمك.

استحضار [ع ف] حاضرلامق. حضوره جلب ايتمك.

استحقار [ع ف] حقير كورمك، خور باقمق.

استحقاق [ع ف] حق ايتمك، حق قازانمق. قازانمق معناسى كندنده مندمج اولديغى ايچون «كسب» كلمه‌سيله قوللانلمق ياكلشدر. [ا] حق ايديلن مبلغ ويا شى.

استحكام [ع ف] متين ومحكم اولمق. [ا] قلعه، طابيه.

استحلال [ع ف] حلال عد ايتمك. حلاللاشمق.

استحمام [ع ف] ييقانمق، حمامه كيرمك.

استحياء [ع ف] اوتانمق. حيا ايتمك.

استخاره [ع ف] بر ايشك خيرلى اولوب اولميه‌جغنى رؤياسنده كورمك ايچون دعا اوقويوب اويقويه ياتمق.

استخبار [ع ف] تحقيق ايدوب خبر آلمق.

استخدام [ع ف] خدمتده قوللانمق.

استخراج [ع ف] بريردن، ياخود بر شيدن باشقه بر شى چيقارمق. اوجاقدن معدن استخراج ايتمك. «برعباره‌دن معنا استخراج ايتمك». بوكلمه برده استقبالى كشفه

معناسنه قوللانیلیر : « محی‌الدین عربینك استخراجی» استخراجات : چیقان وچیقاریلان شیلر .

استخفاف [ع ف] خفیف واهمیتسز کورمك. خور کورمك. آدام یرینه قویمامق .

استخلاص [ع ف] قورتارمق . (بومعناده غلط اولفله برابر تورکجه‌ده آنجق بو صورتله قوللانیلیر .)

استخلاف [ع ف] کندینه خلف حاضرلامق، تعیین ایتمك.

اُستخوان [ف ا] کمیك .

استدامه [ع ف] بر شیئك ویا بر حالك دوامنی ایسته‌مك .

استدانه [ع ف] اودونج آلمق . استقراض ایتمك .

استدراج [ع ف] درجه درجه آرتدیرمق. لایق‌اولمدیغی حالده زنکین ومرفه اولمق. طالعی اویغون اولمق .

استدراك [ع ف] یتشمك . نائل اولمق. آکلامق‌ایسته‌مك.

استدعا [ع ف] طلب ایتمك . رجا ایتمك . [ا] عرضحال : استدعانامه .

استدلال [ع ف] بر دلیله استناداً نتیجه‌چیقارمق. استدلالاً : استدلال صورتیله .

أستَر [ع ف] قاطیر .

استراحَت [ع ف] راحت ایتمك . دیکله‌نمك .

استرجا [ع ف] رجا ایتمك .

استرحام [عف] یالوارمق، نیازایتمك.

استرحامنامه [ف ا] برشی رجا ایتمك اوزره‌یازیلان‌مکتوب.

استرداد [ع ف] کری آلمق. یکیدن ضبط ایتمك .

استرقاب [ع ف] چکه‌مه‌مك، رقابت ایتمك .

استَرك [ف ا] مرسین یاغی .

اُستورماچه [یتاا] کمیلرده‌قوللانیلان بربرینه طاقلمش قات قات خالاط کومه‌سی .

اُستُرونگیلو [را] ازماریدن آزبویوك بووارلاجه بر بالق .

استریدیه [را] صدف‌جنسندن آچیلوب قپانیر ایکی قبوق ایچنده یاشایان بر نوع دکز حیوانی .

استه‌ره‌ئوتیپ [فرا] (اصلی یونانجه‌در) مطبعه‌جیلقده دیزلمش صحیفه‌لرك قورشونله یکپاره‌اوله‌رق قالبنی آلوب او صورتله باصمق . باصمه قالب .

استسعاد [ع ف] اوغورلو ، مسعود عد ایتمك .

استسقاء [ع ف] صو ایسته‌مك . یاغمور دعاسنه چیقمق . [۱] بدنك مختلف یرلرنده صو طوپلانمه علتی .

استشاره [ع ف] دانیشمق . رأی صورمق .

استشمام [ع ف] قوقلامق . قوقو آلمق . (مج) سزمك .

استشهاد [ع ف] شاهد کتیرمك ، شهادتنه مراجعت ایتمك .

استصحاب [ع ف] یاننه آلوب کتورمك . برابر کتورمك .

استصغار [ع ف] کوچوك کورمك ، اهمیت ویرمه‌مك .

استطاعت [ع ا] کوج یتمه ، قدرت . مالی استطاعت : مالی قدرت .

استطاله [ع ف] بر شی ، بر عضو اوزامق . [۱] اوزایان پارچه .

استطراد [ع ف] موضوعدن اوزا - قلاشمق . کلام آره‌صنده مناسبت دوشمسی اوزرینه موضوعدن باشقه بحثه عائد اوله‌رق ذکر ایدیلن فقره ومعلومات . استطراداً : استطراد طریقیله . استطرادی . استطراده متعلق .

استطلاع [ع ف] مطلع اولمغه چالشمق . تحقیق ایدوب اوکرنمك .

استعاذه [ع ف] اللهه صیغینمق . «معاذالله ، نعوذبالله» دیمك .

استعاره [ع ف] اودونج آلمق ، عاریت آلمق . [۱] (ادبیاتده) تشبیه طرزی .

استعانه [ع ف] یاردیم ایسته‌مك . معاونت طلب ایتمك .

استعجاب [ع ف] حیرتده قالمق ، استغراب ایتمك .

استعجال [ع ف] عجله ایتمك . [۱] عجله .

استعداد [ع ف] برشیئه میل طبیعی ، قابلیت . ذکاوت ، درایت .

استعطاف [ع ف] مرحمت وشفقت ایسته‌مك . یالوارمق .

استعفاء [ع ف] عفو ایسته‌مك . بر ایشدن عفوینی طلب ایتمك . خدمتندن کندیلکندن آیرلمغه طالب اولمق . استعفانامه : بوطلبی حاوی مکتوب ویا استدعا .

استعلام [ع ف] معلومات طلب ایتمك . تحریراً صورمق .

استعمال [ع ف] قوللانمق . حسن استعمال ایتمك : یرنده ، یولیله قوللانمق . سوء استعمال ایتمك : یولسز حرکتده بولونمق ، حدی تجاوز ایتمك . لزومندن فضله یمك سوء استعمالدر .

استغاثه [ع ف] امداد ایسته‌مك .

استغراب [ع ف] تعجب ایتمك ، حیرت ایتمك .

استغراق [ع ف]طالمق، دوشونجه‌یه طالمق . كندندن كچمك .

استغفار [ع ف] عفو دیله‌مك. توبه ایتمك . مغفرت ایسته‌مك .

استغلال [ع ف] اموال‌غیرمنقوله‌نك ایراد ویا محصولنی بورجه مقابل ترهین ایتمك .

استغناء [ع ف] موجودله قناعت‌وغنا حس‌ایتمك. احتیاج كورمه‌مك، تنزل ایتمه‌مك . نازلانمق . « ناز واستغنا » .

استفاده [ع ف] فائده‌لنمك ، كار ایتمك. [ا]فائده. استفاده‌لی: فائده‌لی ، قازانجلی .

استفاضه [ع ف] فیض آلمق .

استفتاء [ع ف] فتوا ایسته‌مك .

استفتاح [ع ف] باشلامق . ابتداء ایتمك [ا] ایلك آلیش ویریش‌كه اصناف غلط اوله‌رق « سفتاح » تعبیر ایدرلر .

استفراش [ع ف] جاریه‌یی فراشنه آلمق. اودالق‌اتخاذایتمك.

استفراغ [عف]قوصمق. غثیان‌ایتمك .

استفسار [ع ف] صورمق. استفسار خاطر: خاطرینی صورمق.

استفهام [ع ف] صوروب آكلامق. [ا] صورمه . « ادات استفهام » كه توركجه‌ده « می » كلمه‌سیدر. استفهام اشارتی : «؟»

استقامت [ع ا]طوغریلق . جهت.

استقبال [ع ف]قارشیلامق. كله‌جك زمان ، آتی . « مستقبل » مرادفی . استقبالاً : كله‌جكده .

استقرار [ع ف]یرلشمك،قرارقیلمق.

استقراض [ع ف] اودونج آلمق . فائضله پارا آلمق .

استقصاء [ع ف] برایشك، برشیئك كنهنی آراشدیرمق. تدقیق و تحری ایتمك . درجهٔ قصواسنه وارمق .

استقلال [ع ف] مستقل ، كندی باشنه اولمق . كیمسه‌یه تابع بولنمامق .

استكبار [ع ف] بویوك كورمك ، اهمیت ویرمك .

استكتاب [ع ف] سویله‌یوب یازدیرمق ، املا ایتمك.

استكثار [ع ف] چوق كورمك .

استكراء [ع ف] كراایله طوتمق. كرالامق .

استكراه [ع ف] تیكسینمك ، ایكرنمك .

استكشاف [ع ف] كشف وتحقیقه چالشمق . دشمنك احوالنی ، مواضعنی كشفه چیقمق.

استكمال [ع ف]تامملامق. نقصاننی اكمال ایتمك .

استكناه [ع ف] بر شيئى تماميله آكلامق. كنهنه وارمق.

استلزام [ع ف] طبيعى وضرورى بر نتيجه‌ايله لازم قيلمق . «هر قباحت جزاىى استلزام ايدر»

استماع [ع ف] ديكله‌مك. ايشيتمك. «شاهدلرك استماعى».

استمالت [ع ف] ميل ايتديرمك، جلب ايتمك.

استمداد [ع ف] ياردیم، امداد ايسته‌مك.

استمرار [ع ف] سورمك. دوام ايتمك.

استمزاج [ع ف] قاپالى صورتده رأى صوروب آكلامق.

استملاك [ع ف] برملك حكومت طرفندن بدلى ويريلوب صاتين آلنمق.

استمهال [ع ف] مهلت ايسته‌مك.

استناد [ع ف] دايانمق، كووه‌نمك. استناداً: كووه‌نه‌رك.

استنادگاه [فا] دايانه‌جق. كووه‌نه‌جك ير.

استناره [ع ف] نورلانمق، نورلانديرمق.

استنباط [ع ف] كيزلى شيئى ميدانه چيقارمق. «معنى استنباط ايتمك».

استنتاج [ع ف] نتيجه چيقارمق. استدلال ايتمك.

استنجاء [ع ف] طهارتلنمك.

استنساخ [ع ف] نسخه‌سنى، صورتنى چيقارمق. قوپيه ايتمك.

استنطاق [ع ف] سويله‌تمك ايچون صورمق. استجواب.

استنكاف [ع ف] برشيئى ياپمقدن چكينمك، النى چكمك. رد ايتمك.

استواء [ع ف] مساوى اولمق. بر سويه‌ده بولنمق. اعتدال اوزره اولمق. «خطاستوا» كرهٔ ارضك قطبلردن مساوى مسافه‌ده اورته‌سندن كچديكى فرض اولونان خط كه كونش بوخطك حذاسنه كلديكى موسملرده كيجه‌ايله كوندوز مساوى اولور وموسملر اعتدال اوزره بولونور.

استوار [ف ص] متين، صاغلام، محكم.

استوبج [ت ا] بياض بر شبه‌معدن، قورشون بوياسى.

استوبو [تيا ا] قبا كتن، كنوير.

استهجان [ع ف] مستهجن عدايتمك. فنا كورمك، تقبيح ايتمك.

استهداء [ع ف] هدايت ايسته‌مك.

استهزاء [ع ف] اكلنمك، ذوقلنمك، آلاى ايتمك.

استهلاك [ع ف] بيتيرمك، صرف ايتمك، هلاك ايتمك. توتون

استهلاکی: توتون صرفی. مقابلی: استحصالدر .

اِسْتِیجار [ع ف] کرا ایله طوتمق.

اِسْتِیذان [ع ف] اذن ایسته‌مك .

اِسْتِیصال [ع ف] کوکندن قوپارمق. تنکیل ایتمك .

اِسْتِیضاح [ع ف] ایضاحات ایسته‌مك، صورمق . [ا] ایضاحات ایسته‌یش .

اِسْتِیعاب [ع ف] قاپلامق. ایچنه آلمق. [ا] قاپلامه، ایچنه آلمه. بر کمینك استیعاب ایتدیکی حموله: ایچنه آله‌بیله‌جکی یوك .

اِسْتِیف [ت ا] اوست اوسته قونمش منتظم ییغین .

اِسْتِیفاء [ع ف] تامیله آلمق. (حقنی، آله‌جغنی، ویرکیی) .

اِسْتِیفله‌مك [ت ف] اوست اوسته منتظماً قویوب صیره‌لامق.

اِسْتِیلاء [ع ف] قاپلامق ، ضبط ایتمك ، احاطه ایتمك . [ا] مملکت استیلاسی ، صویك ، خسته‌لغك استیلاسی . استیلائی : استیلا ایدن ، استیلا طرزنده .

اِسْتِیم [انکلیزجه ا] ما کنه قازانده حاصل اولان محرك بخار .

اَسْتِیماتور [تیا ا] کومرکلرده امتعه‌یه قیمت تقدیر ایدن، مخمن .

اَسْتِیماره [تیا ا] کومرکده تقدیر قیمت .

اِسْتِیمان [ع ف] امان دیله‌مك .

اِسْتِیمبوط [انکلیز ا] کوچوك واپور. چاتانه .

اِسْتِیناس [ع ف] انسیت پیدا ایتمك. آلشمق .

اِسْتِیناف [ع ف] بر دعوایی ، بر حکمی دها بویوك بر محکمه‌یه حواله ایتمك . استیناف محکمه‌سنه مراجعت ایتمك. شیمدی استیناف محکمه‌لری ملغادر . طوغریدن تمیز محکمه‌سنه کیدیلیر .

اِسْتِیهال [ع ف] اهل اولمق. مستحق، لایق اولمق .

اَسْخِیاء [ع ا] « سخی » نك جمعی : جومرد آداملر .

اَسَد [ع ا] آرسلان .

اَسْدیرمك [ت ف] اسمکه سببه ویرمك .

اسراء [ع ف] کیجه‌وقتی کوندرمك.

اَسرار [ع ا] «سر» ك جمعی: کیزلی شیلر ، ایشلر .

اَسرار [ت ا] توتونه قاریشدیریلوب ایچیلن آفیون کبی سرسمله‌دیجی بر ماده . اسرارکش : بوماده‌یی ایچمکه مبتلا کیمسه .

اِسراف [ع ف] لزومسزیره صرف ایتمك . صاچمق .

اَسرافیل [ع ا] ملائکه‌دن برینك اسمی . صور اسرافیل : دنیاده قیامت قوپه‌جغی زمان اسرافیلك چاله‌جغی روایت اولونان بورو.

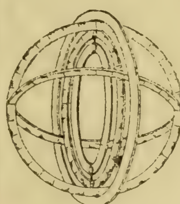
اِسْرائیل [ع ا] حضرت یعقوبك بر اسمی. اسرائیلی: موسوی، یهودی . بنی اسرائیل : موسویلر .

اَسْرَه [ت ا] برحرفی مکسوراوقوتمق ایچون آلتنه قونیلان کوچوك کشیده کبی، اشارت: «ـِ» عربجه «کسره» دن محرفدر .

اِسْطار [ع ف] سطر سطر دیزمك، یعنی یازمق .

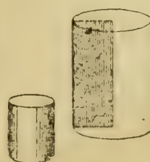
اَسْطار [ع ا] سطرلر .

اُسْطُرلاب ، اُصطرلاب [ع ا] اسکی زمانلرده یلدیزلرك ارتفاعنی آلمق ایچون قوللانیلان هیئت آلتی .

اسطرلاب

اُسْطُوانه [ع ا] هر طرفی عینی دوز کونلکده و بورو شکلنده اولان اوزون جسم ، شکل ، ستون . اسطوانی : اسطوانه بیچمنده .

اسطوانه

اِسْعاد [ع ف] مسعود ایتمك .

اَسْعار [ع ا] «سعر» ك جمعی : فیئاتلر . غلای اسعار : بهالیلق .

اِسْعاف [ع ف] برینك حاجتنی روا کورمك، رجاسنی قبول ایتمك. ایسته‌دیکی یاپمق .

اَسْعَد [ع ص] دها مسعود .

اَسَف [ع ا] کدر. غصه. «واسفا»: اسفلر اولسون ! نه‌قدر یازیق!

اَسْفار [ع ا] سفرلر . محاربه‌لر . سیاحتلر ، اسفار بحریه : دکز محاربه‌لری .

اَسْفَل [ع ص] دها سفیل . دها آلچاق .

اِسْفَنج [ع ا] سونکر ، اسفنجی : سونکره بکزین .

اِسْفینکس [اساطیردن] قادین باشلی، آرسلان وجودلو، قارتال قنادلی مخیل بر مخلوق. بو مخلوقی مصور هیکل .

اسفینکس

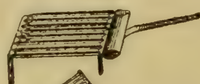
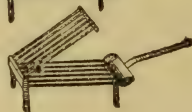
اِسْقاء [ع ف] صولامق .

اسقارپين [فرا] ياريم بوطين شكلنده خفيف قونديره .

اسقارموز [تيا ا] صندالده كورەكك طاقيلوب چكلديكى تحته چيوى ، ياخود تونج قانجه.

اسقارچه [يتا ا] كمى يه حموله نك خنجا خنج طولديرلمسى .

اسقاره [ر ا] اتى ، بالنى آتشده پيشيرمك ايچون دميردن ، ساچدن ياپلمش قفسلى آلت ،

اسقاره

بو بچمده ياپلمش قفس . «ايزغاره» طرزندەده تلفظ اولنور .

اسقاط [ع ف] دوشورمك. حكمسز براقمق . صاريقليلرك جنازه يه دعا ايتمك ايچون آلدقلرى صدقه. اسقاط جنين: چوجوق دوشورمه.

اسقالَرا [تيا ا] كمى مرديونى .

اسقانبيل [ت ا] اويون كاغدى. بوكاغدلرله اوينانان اويون .

اسقانبيل

اسقانديل - [تا] دكزك درينلكنى اولچەجك آلت .

اسقانديل

اَسْقريم [ت ا] مچ تعليمى .

اسقوربوت [فر ا] آغزده حاصل اولان بر نوع قرحه .

اسقومرو

اسقومرو

[تا] پولسز، اتى مقبول معروف بالق.

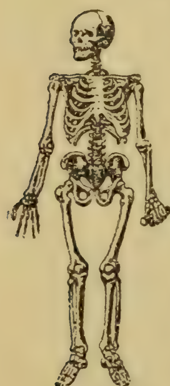
اسقونطو [تيا ا] وعده سندن اول آلنان پاره‌دن تنزيل اولنان مقدار . صاتيلان برشيئك فيأتندن مشترى يه اكرام اوله‌رق اجرا ايديلن تنزيلات . قيرديريلان بر سندن آلنان قيرديرمه پايى .

اسقونه [تيا ا] ايكى ديركلى خفيف يلكن كميسى .

اسكات [ع ف] صوصديرمق. سكوته مجبور ايتمك .

اسكان [ع ف] يرلشديرمك ، مسكن ، اوطوره‌جق ير كوسترمك .

اسكَته [ف ا] بر نوع قوش.

اسكلت

اسكَلت [فرا] اتلر دوكولدكدن

صوكره قالان كميكلرك هيئت مجموعه‌سی . قديد. بر بنانك اساسنی تشكيل ايدن چاتی . اسكلت حالنه كلمك : پك زياده ضعيفلامق .

اِسكَله [ت ا] موقت ومتحرك مرديون. ساحلده كميلرك ياناشديغی محل. ليمان. كمينك صول طرفی. مقابلی: سانجاق .

اِسكَمله [ت ا] آرقه‌لقسز كوچوك صا ـ ندالیه.

اسكمله

اَسكی [ت ص] يكی اولميان، سابق . اولكی . قديم . كهنه .

اَسكيتمك [ت ف] قوللانه قوللانه ييراتمق . اسكی حالنه كتيرمك . اسكيدلمك: اسكی حالنه كتيرلمك .

اَسكيجه [ت ص] بر آز اسكی . «اسكيمسی» ده بو معناده‌در.

اَسكيجی [ت ا] اسكی شيلری آلوب صاتان ويا تعمير ايدن .

اَسكيلك [ت ا] اسكی اولمقلق .

اَسكيمك [ت ف] اسكی اولمق . ييراتمق . حكمی كچمك. بوزولمق .

اَسلاف [ع ا] « سلف » ك جمعی : كچمشلر .

اِسلام [ع ا] مسلمانلق . مسلمان دينی . اسلامی : اسلامه منسوب .

اسلاميّت [ع ا] بوده عينی معناده قوللانيلير .

اَسلحه [ع ا] « سلاح » ك جمعی .

اَسْلَم [ع ص] دها سالم. دها صاغلام وسلامتلی .

اُسلوب [ع ا] طرز ، يول. صورت افاده . معماری طرزی .

اسليم [ت ا] استيم كلمه‌سنك غلطی .

اِسم [ع ا] آد . نام .

اَسماء [ع ا] اسم كلمه‌سنك جمعی: آدلر.

اسماع [ع ف] ايشيتديرمك، دويورمق.

اَسماك [ع ا] سمك‌ك جمعی: بالقلر .

اَسْمَر [ع ص] قاره‌يه چالان رنك ، بوغدای رنكی . بو رنكده اولان شی وشخص . اسمرمسی واسمرجه : بر آز اسمر .

اَسمرلك [ت ا] اسمر اولمقلق . قاره‌يه مائل رنك .

اَسَمك [ت ف] روزكار برطرفدن بر طرفه جريان ايتمك. (مج) بردنبره خاطره كلمك .

اسناد [ع ف] بر شیئی ، بر فعلی بریسنكاوزرینه آتمق. عطف ایتمك. [ا] افترا ، بهتان.

أسنان [ع ا] دیشلر. یاشلر. اسنان عسكریه: عسكرلك ایدیله‌جك یاشلر .

أسنه‌تمك [ت ف] كركین بر شیئی الاستیق برصورتده كوشتمك.

اسنه‌مك [ت ف] كركین بر جسم اکریلوب طوغرولمق . انسان ایچنی چكمك ، اویقو ویا جان صیقندیسندن آغرینی آچه‌رق نفس آلمق .

أسنه‌مه ویا اسنه‌یش [ت ا] اسنه‌مك فعلی. ایچنی چكمه. خمیازه .

أسواق [ع ا] « سوق » ك جمعی : چارشیلر، بازارلر .

أسود [ع ص] سیاه ، قاره .

اسهال [ع ا] یوره‌ك سورمه. لینت.

أسهام [ع ا] سهم ك جمعی : پایلر ، حصه‌لر .

أسهل [ع ص] دها قولای ، دها سهل .

أسیر [ع ا] محاربه‌ده دشمن النه دوشن کیمسه : طوتساق . پاره ایله صاتین آلنان شخص: كوله، جاریه. (مج) مبتلا . اسیر پازاری: وقتیله اسیرلرك صاتلدیغی محل . اسیرانه: اسیره یاقیشیرصورتده . اسیرجی: اسیر آلوب صاتان . اسیرجیلك: اسیر تجارتی . اسیرلك : اسیر اولمقلق ، اسارت .

أسیركه‌مك [ت ف] قورومق . صیانت ایتمك. قیرمامق. حفظ ایتمك . سوزی اسیركه‌مك: چوق سویله‌مه‌مك. اسیركه‌مه‌مك: صاقلامامق .

أش [ت ا] چیفتك هر تكی. مشابه اولان شی . اشی بولنماز : بكزری، امثالی بولنماز . اقران ، آرقه‌داش، دوست. زوج‌زوجه.

اشارت [ع ف] پارمقله ویا سائر صورتله كوسترمك . ایما ایتمك . [ا] علامت، نشان. یانغین اشارتی : یانغین خبرویرن‌علامت.

اشاعه [ع ف]یایمق، عالمه‌دویورمق.

أشباح [ع ا]جسملر: كوزه كورونن شیلر .

اشباع [ع ف] طویورمق . آرتق فضله‌یه تحمل ایده‌میه‌جك حاله كتیرمك .

أشباه [ع ا]«شبه» ك جمعی: بكزرلر، نظیرلر .

أشبه [ع ص] دها زیاده بكزه‌ین .

اشپورطه [ت ا] یایوان‌یمش سپتی.

اشتباه [ع ف] شبهه ایتمك . [ا] شبهه. بلااشتباه: شبهه‌سز.

اشتداد [ع ف]شدتلنمك، سرتلشمك. آغیرلاشمق ، آرتمق .

اشتر [ف ا] دوه .

اشتراء [ع ف] صاتین آلمق. مبایعه ایتمك .

اشتراك [ع ق] اورتاق اولمق . بر ایشده برابر اولمق. برلکده حرکت ایتمك . بالاشتراك : اشتراك صورتیله. مشترکاً: برلکده اوله‌رق .

اشتعال [ع ف] آلولنمك، پارلامق . طوتوشمق .

اشتغال [ع ف] ایش کورمك . اوغراشمق. مشغول اولمق.

اشتقاق [ع ف] براصلدن آیریلوب چیقمق . [ا] کلمه‌لرك بر اصلدن چیقملری .

اشتکاء [ع ف] شکایت ایتمك . صیزلانمق .

اشتمال [ع ف] قاپلامق . شامل اولمق .

اشتهاء [ع ا] ایسته‌ك ، آرزو. یمك یمك خصوصنده‌کی هوس .

اشتهار [ع ف] شهرت آلمق . نام قازانمق .

اشتیاق [ع ا]قلبی میل. درونی آرزو.

اشجار [ع ا]شجرلرك جمعی: آغاجلر.

اشخاص [ع ا] شخص‌ك جمعی : کیمسه‌لر، آداملر .

اشد [ع ص] دهاشدتلی، دهاسرت.

اشر [ع ص] دها شریر. دها فنا .

اشرا [ع ا] شریرك جمعی. فناآداملر، شریر آداملر .

اشراب [ع ف] ضمناً آکلامق . ایماایتمك. عربده«ایچیرمك» معناسنده ایسه‌ده تورکجه‌ده بو مفهومده زبانزد دکلدر .

اشرار [ع ا] بوده شریرك جمعیدر.

اشراف [ع ا] « شریف » ك جمعی : معتبر آداملر ، ایلری کلنلر.

اشراق [ع ف]پارلاتمق،نورلاندیرمق.

اشراك [ع ف] اللهه شریك قوشمق. متعدداللهلرك وجودینه‌اینانمق.

اشرف [ع ص] دها شریف . پك زیاده معتبر .

اشعار [ع ا] شعرك جمعی .

اشعار [ع ف] یازه‌رق بیلدیرمك .

اشعال [ع ف] طوتوشدیرمق . پارلاتمق . یاقمق .

اشعه [ع ا]شعاعك جمعی : شعاعات. ضیا حزمه‌لری .

اَشْغال [ع ا] شغلك جمعی: ایشلر، مشغولیتلر. تعطیل اشغال: ایشی براقمه. غرەو.

اِشْغال [ع ف] مشغول ایتمك. اوغراشدیرمق. عسکر بر مملکتده یرلەشوب اوطورمق. عربیده بو صوك معناسی یوقسەده تورکجەدە آرتق تعمم وتقرر ایتمشدر.

اَشْفاق [ع ا] شفق وشفقتك جمعی.

اَشْفَق [ع ص] دها شفقتلی. زیاده شفیق.

اَشْقیا [ع ا] شقی نك جمعی: شقاوتده اولانلر. حیدودلر.

اشقیالق [ت ا] حیدودلق. شقاوت.

اَشَك [ت ا] بوك طاشیان معروف درت آیاقلی حیوان. مرکب. [مج] احمق، عقلسز، قبا و مناسبتسز آدام. اشکجه، اشکه یاقیشیر صورتده.

اشك

اَشْك [ف ا] کوز یاشی. اشکریز، اشك افشان: کوزیاشی دوکن.

اَشکال [ع ا] شکلك جمعی: بیچملر، صورتلر.

اِشکال [ع ف] عربیده شبهەلی اولمق معناسنه ایسەدە تورکجەدە کوجلشدیرمك مقامندە قوللانلمقدەدر. [ا] کوجلك.

اَشکبار [ف ص] کوزیاشی آقیدان.

اَشَکجی [ت ا] اشك سوریجیسی. اشکجیلك: مرکب سوریجیلکی.

اَشْکِل [ت ا] شبهە، وسوسە. مشکل، کوجلك. اشکللی: وسوسەلی.

اَشَکلك [ت ا] قبالق. احمقلق.

اشکللنمك [ت ف] شبهەیە، وسوسەیە دوشمك. شبهەلنمك.

اَشَکلنمك [ت ف] اشکجەسنه حرکت ایتمك.

اِشْکَمبه، اشکنبه [ت ا] اوت یین حیوانلرك معدەسی. معده، قارین. اشکمبەجی: اشکمبەصاتان ویا چورباسنی یاپان کیمسه.

اشکمبه

اِشَکَنْجه [ت ا] اذیت، اذا. قانون خارجندە عذاب، تعذیب.

اَشْکین [ت ا] آت کبی حیواناتە مخصوص برنوع منتظم وسریع یورویش. یوروك آت. اشکینجی: وقتیله سپاهیلرك بالفعل سفرەقوشانی.

اَشلَشمك [ت ف] اش بولمق . چيفتِ اولق .

اشمئزاز [ع ف] بوروشمق، اورپرمك.

اِشمام [ع ف] قوقلاتمق . [مج] خفيف صورتده حس ايتديرمك

اَشمَك [ت ف] قازيمق ، قازمق . قوشمق .

اَشمه [ت ا] قوملق يرده آزاجق اشنجه چيقان صو پيكارى .

اَشنَع [ع ص] پك شنيع . پك چركين وفنا .

اَشنمك [ت ف] حيوان طوپراغى آياغيله قازمق، اشمك .

اُشنه [ع ا] يوصون .

اَشواق [ع ا] شوقك جمعى : ذوقلى وشدتلى آرزولر .

اِشهاد [ع ف] شاهد كتيرمك. برينى شاهد كوسترمك .

اَشهَب [ع ص] (آت حقنده) قير . كوموشى .

اَشهَر [ع ص] زياده شهرتلى . دها نامدار .

آشه‌له‌مك [ت ف] قاريشديرمق ، خفيفجه اشمك . آرا- شديرمق ، قورجالامق .

اَشيا [ع ا] شيلر. امتعه‌ٔومفروشات ولوازمى .

اَشيك [ت ا] قپوسوكه‌لرينك دايانديغى باصاماق . عتبه . آستان .

ساز موسيقى آلتلرنده تللرك استناد ايتديكى كوچوك چيقيندى.

اِصابَت [ع ا] تام راست كلمك . اورمق . طوغرى چيقمق.

اَصابِع [ع ا] پارمقلر .

اِصاغه [ع ف] اريدوب قالبه دوكمك، قالبده اعمال ايتمك .

اَصالَت [ع ف] كوكلى ، اساسلى اولمق . [ا] زادكانلق ، نجابت، اصيلزاده‌لك.

اَصَحّ [ع ص] دها صحيح. دها طوغرى.

اَصحاب [ع ا] صاحبك جمعى : مالك اولانلر . دوستلر .

اِصدار [ع ف] امر، تعليمات چيقارمق، نشر ايتمك .

اَصداف [ع ا] صدفلر .

اَصدقاء [ع ا] صديقك جمعى: صادق، وفاكار دوستلر .

اِصرار [ع ف] ثبات ايتمك. فكرندن دونمه‌مك .

اِصطبار [ع ف] صبر ايتمك، تحمل ايتمك.

اِصطبل [ع ا] آخور .

اُصطرلاب [ع ا] اسطرلابه مراجعت.

اِصطفاء [ع ف] سچمك، سچلمك.

اَصْطلاح [ع ا] بر فن ویا علم ایچون خصوصی معناده قبول ایدیلن کلمه . لغت .

اَصْطلاح پرداز [فا] لغت یارالایان.

اِصْعاد [ع ف] یوقاری‌یه چیقارمق، یوکسلتمك .

اِصْغاء [ع ص] دیکلەمك، نظر اعتباره آلمق . اسعاف ایتمك .

اَصْغَر [ع ض] دها کوچوك .

اَصْفَر [ع ص] صاری . عرق اصفر: صاری عرق ، چین ژاپون.

اصفرار [ع ف] صارارمق.

اَصْفِیاء [ع ا] صفی‌نك جمعی : معناً پاك اولانلر .

اَصْل [ع ا] اساس ، کوك ، دیب ، قاعده . صحت ، حقیقت. اصلی فصلی، اصلی اساسی یوقدر: یالاندر. جمعی: «اصول»در . صوی: بداصل: صویسز .

اَصلاً [ع ح] اساساً . اصلندن .

اَصلا [ع د] هیچ ، هیچ بروقت.

اِصْلاح [ع ف] ایلشدیرمك. ایی بر حاله قویمق . اصلاح حال : طوغری یوله کلمه .

اِصلاحات [ع ا] بر ایشی دوزلتمك ایچون یاپیلان تشبثات .

اَصَم [ع ص] صاغیر. قولاغی ایشیتمز.

اَصْناف [ع ف] کوچوك تجارتله اشتغال ایدەن دکانجیلرله صنعتکارلر . اصناف‌جه : اصنافه یاقیشه‌جق صورتده ویا اصناف آرەسنده .

اَصنافلق [ت ا] اوفاق تفك تجارت وصنعتکارلق .

اَصْنام [ع ا] «صنم» ك جمعی: بتلر، پوتلر .

اَصْوات [ع ا] صوتك جمعی: سسلر.

اُصول [ع ا] اساسلر ، بر علمك مبادیسی، قواعداساسیه‌ی. طرز ، یول .

اصولسز [ت ص] نظام وانتظام تحتنده اولمایان ، براصوله تابع بولونمایان .

اَصّی [ت ص] صیجاق ، اصیلق : صیجاقلق .

اَصیل [ع ا] صویلو آدم . نجیب . بالذات حرکت ایدن .

اَصیلانه [ح] اصیله یاقیشیر صورتده.

اَصیلزاده [فا] اصیل آدام اولادی. نجیب .

اِضائه [ع ف] ضیالاندیرمق . آیدینلاتمق .

اِضاعه [ع ف] غایب ایتمك . فوت ایتدیرمك .

اضافت [ع ف] بر شیئی دیکرینه باغلایوب تابع قیمق . ایکی کلمه آره‌سنده نسبت بولونمق: «کونشك ضیاسی» تعبیرنده «ضیا» کلمه‌سی «کونش» ه اضافت ایدلشدر .

اضافی [ع ص] اضافت ایدلمش . اضافته منسوب، نسبت ایدلمش.

اُضحوکه [ع ا] کولونه‌جك، کوله‌جك شی ویا سوز .

اَضحی [ع ا] قربانلر ، عیداضحی: قربان بایرامی .

اَضداد [ع ا] ضدك جمعی: بربرینه اویمایان، بوسبوتون مخالف شیلر .

اضرار [ع ن] ضرره صوقمق ، مضرت ویرمك .

اَضراس [ع ا] آزی دیشلری .

اضطراب [ع ا] صیقینتی، اذیت، عذاب . آجی .

اضطرار [ع ف] مجبور وناچار قالمق. [ا] مجبوریت، چاره‌سزلك.

اضعاف [ع ف] ایکی قات یاپمق .

اَضعاف [ع ا] ضعفك جمعی : ایکی قات اولان شیلر .

اَضعف [ع ص] دها ضعیف .

اَضغاث [ع ا] قاریشیق شیلر .

اَضلاع [ع ا] ضلعك جمعی: کنارلر. قبورغه کمیکلری .

اضلال [ع ف] ضلالته دوشورمك. طوغری بولدن چیقارمق . آزدیرمق .

اضمار [ع ف] قلبنده کیزله‌مك .

اضمحلال [ع ف] محو و پریشان اولمق . طاغلمق.

اطاره [ع ف] اوچورمق. کوندرمك.

اطاعت [ع ف] سوز، امر دیکله‌مك. مطیع اولمق .

اطاله [ع ف] اوزاتمق . اطالهٔ لسان : دیل اوزاتمه ، فنا سویله‌مه .

اَطبّاء [ع ا] طبیبك جمعی: حکیملر .

اطراء [ع ف] حدندن فضله مدح ایتمك .

اطّراد [ع ا] منتظم ومتوالی جریان ایتمه . بر نسقده کیتمه . اطرادسز : ترتیبسز. اطرادسزلق: عدم انتظام .

اَطراف [ع ا] طرفك جمعی: یانلر، جهتلر ، اطرافلی : مفصل وشامل . اطرافلی تدقیقات : بوتون تفرعاته شامل تدقیقات. اطرافلیجه: اطرافلی اوله‌رق .

اطعام [ع ف] یمك ییدیرمك . «فقرایی اطعام ایتمك .»

اَطْعِمه [ع ا] طعامك جمعی: يمكلر.

اِطْفاء [ع ف] سوندیرمك. حريق اطفا: یانغینی سوندیرمك. دیونی اطفا: بورجه مقابل بر شی ویره ویره بورجی بیترمك.

اِطْفائیه [ع ا] یانغین سوندیره‌ن هیئت، آلای. طلومبه طاقمی.

اَطْفال [ع ا] طفلك جمعی: چوجوقلر صبیلر.

اِطّلاع [ع ف] اوكرنمك، خبر آلمق، مطلع اولمق.

اِطْلاق [ع ف] صالیویرمك. براقمق. قاریسنی بوشامق. اسم ویرمك. شموللندیرمك. علی الاطلاق: عمومیتله.

اِطْماع [ع ف] طمعنی تحریك ایتمك. طمعه دوشوروب قاندیرمق.

اِطْمِئْنان [ع ف] امنیت كتیرمك. یوره‌كی راحت ایتمك.

اِطْناب [ع ف] سوزی اوزاتمق.

اَطْوار [ع ف] طورك جمعی: وضعیتلر، حركتلر، طوروشلر.

اَظْفار [ع ف] طیرناقلر.

اَظْلال [ع ف] ظلك جمعی: كولكه‌لر.

اَظْلَم [ع ف] دها ظالم.

اِظْهار [ع ف] كوسترمك. آشكار ایتمك.

اَعاجیب [ع ا] اعجوبه‌لر. تعجبی جالب شیلر.

اِعاده [ع ف] كری چویرمك، كتیرمك. كری ویرمك.

اِعاره [ع ف] عاریت ویرمك.

اِعاشه [ع ف] بسله‌مك. كچندیرمك.

اَعاظِم [ع ا] بویوك آداملر.

اَعالی [ع ا] پك یوكسك اولان انسانلر.

اِعانه [ع ف] یاردیم ایتمك. نقداً معاونت ایتمك. اعانةً: اعانه اوله‌رق.

اِعْتاق [ع ف] آزاد ایتمك. (كوله‌یی).

اِعْتِبار [ع ا] حرمت، رعایت. قیمت وشرف. [ف] فرض ایتمك. اهمیت ویرمك. صایمق. اعتباراً: باشلایه‌رق. اعتبارسز: قیمت وحیثیتی اولمیان. اعتبارلی: معتبر. مالی اعتبار، مالی حیثیت، قره‌دی. اعتباری: مفروض.

اِعْتِدال [ع ا] موازنه. حدی كچمه‌مه.

اِعْتِذار [ع ف] عذر كوسترمك. عفو دیله‌مك.

اِعْتِراض [ع ف] قارشی كلمك. بر فكری ردوجرحه چالشمق.

اِعْتِراف [ع ف] انكار ایتمه‌یوب اقرار ایتمك. تسلیم ایتمك.

اعتزال [ع ف] بر كوشه‌يه چكيلوب كيمسه ايله كوروشمه‌مك . عزلت اختيار ايتمك .

اعتزام [ع ف] قطعى عزم ونيت ايتمك.

اعتساف [ع ف] ظلم ايتمك. جبر وزور ايله حركت ايتمك .

اعتصام [ع ف] صيقى مربوط اولمق. فنالقدن صاقينه‌رق عصمت اوزره بولونمق .

اعتقاد [ع ف] اينانمق . قناعت كتيرمك. قلباً تصديق وايمان ايتمك .

اعتكاف [ع ف] بر يره قپانوب عبادتله مشغول اولمق .

اعتلاء [ع ف] يوكسلمك .

اعتماد [ع ف] كووه‌نمك . امنيت ايتمك . اعتماداً: كووه‌نه‌رك.

اعتمادنامه [ف ا] بر ايلچى‌يه حكومتى طرفندن ويريلن اعتمادى مشعر تحريرات .

اعتنا [ع ف] پك زياده دقت ايتمك، اهميت ويرمك .

اعتياد [ع ف] آليشمق . عادت ايدنمك . [ا] الفت .

اعجاب [ع ف] تعجبه دوشورمك .

اعجاز [ع ف] عاجز براقق . عاجز براقه‌جق شى يابمق. معجزه يابمق.

اعجام [ع ف] حرفى نقطه‌لامق .

اعجوبه [ع ف] پك عجيب شى .

اعداء [ع ا] عدونك جمعى: دوشمانلر.

اعداد [ع ا] عددلر ، صاييلر.

اعداد [ع ف] حاضرلامق، يتشديرمك. اعدادى مكتب: احضارى مكتب .

اعدام [ع ف] اولديرمك . عدمه كوندرمك . يوق ايتمك .

اعراب [ع ا] باديه‌ده اوطوران عربلر. بردانه‌سى: اعرابى.

اعراب [ع ف] كلمه‌لرك آخرلرنده‌كى حركه‌لرى نحو قاعده‌لرينه كوره دكيشديرمك .

اعراض [ع ا] «عرض» ك جمعى : عارض اولان علامتلر . خسته‌لغك اعراضى: كورونن علامتلرى.

اعراض [ع ف] يوز چويرمك . چكنمك .

اعراف [ع ا] جنت ايله جهنم آره‌سنده بر محل .

اعرج [ع ص] طوپال . آقساق .

اعز [ع ص] اك عزيز . اعز املم : اك عزيز املم .

اعزاز [ع ف] حرمت واکرام ایتمك، آغیرلامق .

اعزام [عف] کوندرمك. سوق ایتمك.

اعزه [ع ا] عزیزك جمعی . محترم ومبارك کیمسه‌لر .

اعشار [ع ا] عشرلر ، اونده برلر. صوك زمانه قدر محصولاتدن آلنان ویرکی .

اعشاری [ع ص] رقملری اونر کسره تقسیم صورتیله اولان حساب اصولی .

اعصاب [ع ا] « عصب » ك جمعی : سیکیرلر .

اعصار [ع ا] « عصر » ك جمعی . یوز سنه‌لر ، وقتلر .

اعضاء [ع ا] عضوك جمعی : انسانك اعضاسی. برهیئتی، برجمعیتی تشکیل ایدن افراد : مجلس اعضاسی.

اعطاء [ع ف] ویرمك. [ا] ویریش. اخذواعطا: آلیش ویریش.

اعظام [ع ف] نظرنده بویوتمك. اهمیت ویرمك . مبالغه ایتمك .

اعظم [عص] دها بویوك، اك بویوك صانع اعظم: اك بویوك صانع.

اعقل [عص] اك عقللی .

اعلاء [عف] یوکسلتمك. ملتك شانی اعلا ایتمك : یوکسلتمك .

اعلا [عص] عربیده املاسی «اعلی» در. پك عالی. اك یوجه. چوق کوزل، نفیس . اعلا یمکلر : نفیس، کوزل یمکلر .

اعلال [عف] صرف قاعده‌لرینه کوره حرفلرك تبدیلی .

اعلام [ع ا] علمك جمعی : بایراقلر. اسم خاصلر .

اعلام [عف] بیلدیرمك. [ا] برمجلس ویا محکمه قرارینی حاوی وثیقه.

اعلان [عف] میدانه چیقارمق. عالمه بیلدیرمك . [ا] برشیئی عالمه بیلدیرمك ایچون غزته‌لرده نشر ایتدیریلن اجرتلی خبر .

اعلم [عص] دها عالم .

اعم [عص] دها عمومی .

اعما [عص] کور. «اعمی» صورتنده‌ده یازیلیر .

اعمار [عف] معمور ایتمك. شنلندیرمك.

اعماق [عا] عمقك جمعی: درینلکلر. نهایتلر .

اعمال [عا] عملك جمعی: ایشلر، فعللر.

اعمال [عف] یاپمق. ایشله‌مك وجوده کتیرمك .

اعناق [عا] عنقك جمعی: بوینلر.

اعوام [عا] عامك جمعی : سنه‌لر .

اعوان [عا] عونه. یاردمجیلر، یارداقلر.

اَعوَج [عص] اكرى بوكرى .

اِعوِجاج [غا] اكريلك . اكرى بوكرى اولمه .

اَعوَر [ص] بر كوزى كور. يكچشم.

اَعياد [ع ا] عيدك جمعى: بايراملر .

اَعيان [ع] عينك جمعى : كوزلر . ايلرى كلنلر، اعيان واشراف. سناتو مجلسنك اعضاسى: هيئت اعيان.

اِغبِرار [ع ف] خاطرى قالمق . كوجنمك . توزلانمق .

اِغتِذاء [غ ف] غدالانمق. بسلنمك.

اِغتِراب [ع ف] غربته كيتمك . غربت اختيار ايتمك .

اِغتِرار [ع ف] غرور كتيرمك .

اِغتِسال [ع ف] غسل ايتمك. ييقانمق.

اِغتِشاش [ع ا] قارغاشالق. عصيان.

اِغتِصاب [عف] زورله آلمق .

اِغتِنام [عف] غنيمت آلمق . غصب وضبط ايتمك، استفاده ايتمك. فرصتى اغتنام ايتمك: فرصتى قاچيرمامق.

اَغذِيه ، اَغذيه [عا] غذانك جمعى: بسلنه جك شيلر .

اِغراء [عف] قيشقيرتمغه . تحريك، تشويق ايتمك .

اَغراض [ع ا] غرضلر . مقصدلر، نيتلر .

اِغراق [عف] بوغمق . [ا] مبالغه. اغراقيات : مبالغه لى سوزلر.

اَغرَب [عص] دها غريب، پك غريب.

اَغصان [عا] غصنك جمعى: داللر، آغاچ داللرى .

اِغضاب [عف] قيزديرمق .

اِغفال [ع ف] آلداتمق ، غفلته دوشورمك .

اِغلاق [عف] سوزى مغلق، آكلا- شلماز حاله كتيرمك .

اَغلال [عا] بويون لاله لرى .

اَغلَب [غص] دها غالب. اكچوق.

اِغماض [ع ف] كوز يومق . كورمزمه لكدن كلمك . مسامحه ايتمك. اكثريا «عين» كلمه سيله برلكده قوللانيلير .

اِغناء [عف] زنكين ايتمك. احتياجدن قورتارمق .

اَغنام [عا] غنمك جمعى : قويونلر . قويون ، كچى كبى حيوانلر . بونلردن آلينان ويركى .

اَغنِياء [عا] غنى نك جمعى : زنكينلر. متمول اولانلر .

اِغواء [عف] آزديرمق. شاشيرتمق. طوغرى يولدن صاپديرتمق .

اَغیار [عا] غیرك جمعی : یبانجیلر ، رقیبلر ، خصملر .

افاته [عف] فوت ایتمك. غایب ایتمك. افاتهٔ وقت ایتمکسزین : وقت غایب ایتمکسزین .

اَفاخم [عا] پك بویوك، پك شرفلی کیمسه‌لر .

افاده [عف] سویله‌مك. آ کلاتمق. [ا] سویله‌یش آ کلادیش . شفاهی افاده: آغزدن آ کلادیش . تحریری افاده: یازی ایله آ کلادیش.

اَفئده [عا] فؤادك جمعی : یوره‌کلر.

اَفاضل [عا] افضلك جمعی : چوق فاضل، ممتاز کیمسه‌لر.

افاضه [ع ف] فیضلندیرمك . فیض وبرکت ویرمك .

اَفاعی [عا] افعی‌نك جمعی : ییلانلر.

افاقت [عف] خسته‌لقدن قورتلمق . ایله‌شمك .

افتاء [عف] فتوی ویرمك .

اُفتاده [فص]دوشمش، دوشکون، مبتلا ، عاشق . افتادکی : دوشکونلك .

اُفتان [فص] دوشن. یالکز «افتان وخیزان»: دوشه‌قالقه‌تعبیرنده قوللانلشدر .

افتتاح [عف] آچمق . باشلامق .

افتخار [عف] اوکونمك ، قولتوق قبارتمق .

افتراء [عف]اصلسز اسناددە بولنمق. [ا] بهتان .

افتراس [ع ف] (ییرتیجی حیوان حقنده) پارالامق .

افتراق [عف] آیرلمق. طاغلمق [ا] آیریلق، هجران .

افتقار [عف] محتاج اولمق .

اَفخم [ع ا] دها فخامتلی ، دهاعالی.

اَفراد [ع ا] فردك جمعی : تکلر . شخصلر : افراد اهالی .

اَفراز [فص] قالدیران ، ترکیب صورتنده‌قوللانیلیر. سرافراز: ممتاز .

افراز [ع ف] آییرمق . حصه‌لره افراز ایتمك .

افراط [ع ف] پك‌ایلری‌یه وارمق. اعتدال حدینی‌کچمك. ضدی: تفریط .

افراغ [ع ف] قالبه دوکمك . بر قالبه ، بر شکله صوقمق: « بو اوی خسته‌خانه حالنه افراغ ایتدیلر » .

اَفرنج [ع ا] فرنك . فرنکی علی. افرنجی : فرنکه منسوب .

اَفروخته [فص] یانمش ، یانیق . دل‌افروخته: کوکلی‌یانیق.

اَفْروز [ف ص] شعله‌لندیرن ، یاقان. دل‌افروز : کوکل یاقان .

اَفْزا [ف ص] چوغالتان . فرح افزا : فرح آرتیران .

اَفْزایش [ف ا] چوغالمه ، آرتمه .

اَفْزون [ف ص]چوق . فضله. افزون اولمق : چوغالمق .اوزامق .

اِفْساد [ع ف] بوزمق. برباد ایتمك. فساده‌ویرمك. فتنه‌چیقارمق.

اَفْسانه [ف ا]ماصال. اصلسزروایت. خرافه .

اَفْسَر [ف ا] تاج . اكلیل .

اَفْسُرده [ف ص]طوكمش.صوغومش.

اَفْسوس [ف د]یازیق! دریغ! حیف.

اَفْسون [ف ا]سحر. بوكو. افسونجی: بوكوجی ، اوفوروكجی .

اَفْسونلامق [ت ف] بوكو یاپمق .

اِفْشاء [ع ف] كیزلی شیئی میدانه چیقارمق . فاش ایتمك .

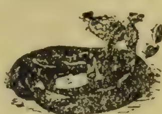
اَفْشان [ف ص] صاچان ، صاچیجی . زرافشان : آلتون صاچان .

اَفْضَل [ع ص] دها فضیلتلی . دها مرجح .

اَفْضَلیَّت [ع ا]افضل‌اولمقلق. رجحان.

اِفْطار [عف] اوروج بوزمق. [۱] رمضانده آقشام یمكی .

اَفْعال [ع ا] فعلك جمعی : ایشلر . عمللر .

اَفْعی [ع ا] یلان . انكرك‌یلانی.

اَفْغان [ف ا] فریاد، انكرك‌یلانی ایكله‌یش،ها . بقیرمه . دهازیاده «فغان» صورتنده مستعملدر .

اُفُق [ع ا] كوزیمز الك‌اوزاق كوره‌بیلدیكی كوك‌ایله‌یرك برلشدیكی یر . افقی : دوز ، مستوی، زمینه موازی اولان .

اَفْقَر [ع ص] پك فقیر .

اِفْك [ع ا] افترا ، بهتان.

اَفْكار [ع ا]فكرك‌جمعی:دوشونجه‌لر، دوشونه‌لر . نیتلر .

اَفْكار [ف ا] یاره‌لی . مجروح .

اَفْكارلانمق [ت ف]مراقه‌دوشمك.

اَفْكَن [ف ص] دوشورن. یقان .

اَفْكَنده [ف ص] دوشورلمش.

اِفْلاح [ع ف] حالنی اصلاح ایتمك ، ایدلمك . سلامته چیقمق .

اِفْلاس [ع ف] مفلس اولمق. طوپ آتمق .

اَفْلاطونی [ت ص] آچیق موره‌چالار بر رنك .

اَفلاق [ت ا] رومانیایی تشکیل ایدن مملکتلردن بری: «ولاشی».

اَفلاك [ع ا] فلك جمعی: کوکلر، سیاره‌لرك، ییلدیزلرك هیئت مجموعه‌سی.

اِفناء [ع ف] یوق ایتمك. محو ایتمك. اتلاف ایتمك.

اَفَنْدی [ت ا] اوقویوب یازمق بیلنلره ویریلن عنواندر. صاحب: افندینك اوشاغی، افندینك آتی.

اَفْواج [ع ا] فوج جمعی: طاقملر، قافله‌لر.

اَفْواه [ع ا] آغزلر. منفذلر. افواه ناریه: طوپلر. افواه ناسه دوشمك: ناسك دیللرینه دوشمك.

اُفول [ع ف] باتمق. غروب ایتمك.

اَفَه [ت ا] زیبکلره ویریلن عنوان.

اِفهام [ع ف] آکلاتمق. بیلدیرمك.

اَقارب [ع ا] اقربا. خصملر.

اَقالیم [ع ا] اقلیملر، مملکتلر.

اقامَت [ع ف] اوطورمق. مقیم اولمق. اقامتگاه: اوطوره‌جق یر.

اقامه [ع ف] اوطورتمق، دیکمك. نوبتجی اقامه ایتمك: نوبتجی دیکمك. یرینه قویمق. یرینه یکیسی اقامه اولندی: یرینه یکیسی قوندی.

کتیرمك، کوسترمك. شاهد اقامه ایتمك: شاهد کوسترمك، کتیرمك.

اَقانیم [ع ا] اقنوم جمعی: اصللر، رکنلر. اقانیم ثلثه: خریستیانلرجه الوهیتی ترکیب ایدن وبابا، اوغل وروح القدسدن عبارت اولان اوچ رکن.

اِقْبال [ع ا] طالعلیلك. رفاه. پارلاق حال وموقع. توجه. ضدی: ادبار. اقبالپرست: اقباله طاپان. حریص.

اِقْتِباس [ع ف] عاریت آلمق. استفاده صورتیله آلمق.

اِقْتِحام [ع ف] کوکس کرمك. اقتحام مشکلات: مشکلاته کوکس کرمك.

اِقْتِداء [ع ف] اویمق، امتثال ایتمك.

اِقْتِدار [ع ا] کوچ. قدرت. طاقت. موقع اقتدار: حکومت موقعی.

اِقْتِران [ع ف] یاناشمق. برلشمك.

اِقْتِصاد [ع ف] اعتدال ایله حرکت ایتمك. تصرف واداره‌یه رعایت ایتمك. [ا] تصرف.

اِقْتِضاء [ع ف] لازم اولمق. ایجاب ایتمك. اقتضالی: لزوملی.

اِقْتِطاف [ع ف] دوشیرمك. (میوه حقنده).

اِقْتِفاء [ع ف] پیرو اولمق. برینك آرقه‌سندن کیتمك.

اَقْداح [ع ا] قدحك جمعى: بارداقلر. ادارهٔ اقداح : ضيافتده برينك شرفنه قيصه برنطق سويله‌يوب قارشيلقلى شراب ايتمك .

اِقْدار [ع ف] قدرت ويرمك . معيشتى تأمين ايتمك .

اَقْدام [ع ا] قدمك جمعى : آياقلر .

اِقْدام [ع ف] چالشمق. ثبات ايتمك.

اَقْدَس [ع ص] پك مقدس . پك مبارك .

اَقْدَم [ع ص] دها اسكى ، مقدم . مرجح. اول. اقدمجه: اولجه.

اِقْرار [ع ف] ديليله سويله‌مك . اعتراف وتسليم ايتمك. ضدى: انكار .

اِقْراض [ع ف] اودونج پاره ويرمك.

اَقْران [ع ا جـ] اشلر ، امثال .

اَقْرَب [ع ص] دها يقين، دها قريب.

اَقْرَباء [ع ا] خصملر . آره‌لرنده قرابت اولانلر . اقربالق : خصملق ، قرابت .

اَقْسام [ع ا] قسمك جمعى: پارچه‌لر. بايلر . جزؤلر .

اَقْصا [ع ص] الك اوزاقده، الك صوكده بولنان . اقصاى شرق: الك اوزاق شرق مملكتى (ژاپونيا ، قوره). مؤنثى: قصوى كلير. درجهٔ قصوى : صوك درجه .

اَقْصَر [ع ص] الك قيصه .

اَقْطار [ع ا] قطرلر. جهتلر. اطراف.

اِقْعاد [ع ف] اوطورتمق .

اَقَلّ [ع ص] قليلك تفضيلى: پك آز. الك آز .

اَقْلام [ع ا] قاملر . يازى يازيلان دائره‌لر .

اِقْليم [ع ا] مملكت، قطعه. برمملكتك درجهٔ حرارت وقابليتى ، آب وهواسى. پك اسكى زمانلرده يريوزينى يدى اقليمه تفريق ايديورلر وبونلره «هفت اقليم» ديورلردى .

اَقْمِشه [ع ا] قماشلر ، بزلر .

اِقْناع [ع ف] قانديرمق. راضى ايتمك.

اُقْنوم [ع ا] اصل . عنصر . اساس.

اَقْوا [ع ص] دها قوتلى .

اَقْوات [ع ا] «قوت»ك جمعى: غدالر، يه‌جكلر .

اَقْوال [ع ا] قولك جمعى : سوزلر .

اَقْوام [ع ا] قومك جمعى : ملتلر .

اَقْوَم [ع ص] دها قويم، دها مستقيم.

اَقوِيا [عا]قوى نك جمعى: قوتلى قدرتلى كيمسه‌لر.

اَكْ [تا]علاوه ايديلن پارچه، يامه.

اَكْ [تا] كنيشلك. اكلى: كنيش. اكنه بوينه: كنيشلكنه وبوينه.

اكى قونى: تام، خيلى. كيمى اكنه چكر كيمى بوينه: هربرى بردرلو وبربرينه مخالف چاليشيور مقامنده.

اَكْ [تد] توركجه‌ده مبالغه ايله تفضيل اداتيدر: اك بيوك: هپسندن دها بيوك.

اَكابِر [عا]بويوكلر. بويوك كيمسه‌لر. «اكبر»ك جمعى.

اَكاذيب [عا] يالانلر. كذبلر.

اَكارِم [عا] كرم صاحبلرى. عاليجناب كيمسه‌لر.

اَكاسِره [عا] كسرالر. اسكى ايران پادشاهلرينك عنوانى.

اَكبَر [عص]دها بويوك. اكبراولاد: اك بويوك، ايلك چوجوق.

اِكتاب [عف] يازديرمق.

اِكتِساء [عف] كيينمك.

اِكتِساب [عف]قازانمق. الده ايتمك.

اِكتِفاء [عف] قناعت ايتمك، كافى كورمك.

اِكتِناه [عف] كنهنه وامق. لايقيله آكلايوب بيلمك.

اِكثار [ع ف] چوغالتمق.

اَكثَر [ع ص] كثيرك تفضيلى: اك چوق. اكثريا: اك چوق وقتده، چوق كره.

اَكثَرِيَّت [ع ا]چوقلق: اك‌قالابالق طرف.

اَكدار [عا] كدر، غصه‌لر، ياسالر.

اَكدى [ت ا] طالقاوق. دعوتسز مسافر. اكديلك: طالقاوقلق.

اكديرمك [ت ف] زرع ايتمك. تخم صاچديرمق.

اَگديرمك [ت ف] يانه، ياخود آشاغى يه ميل ايتديرمك.

اُكذوبه [ع ا] يالان.

اَكَر [ت ا] حيوانه بنمك ايچون اوزرينه قونان مشين پالان.

اكر

آته اكر اورمق: اكر قويمق. اكرى بوش قالمق: تلف اولمق. اكرقاشى: اكرك اوكو آرقه‌سنده‌كى چيقنديلر. اكر قالتاغى: اكرك اخشابدن اولان قفسى.

اگر [ت د] ادات شرطدر: اكر كلیرسه ...

آكراد [ع ا] كردك جمعى : كوردلر.

إكرام [ع ف] آغيرلامق . حرمت ورعايت ايتمك . كرم ايتمك.

إكراميه [ع ا] اكرام مقامنده هديه، مكافاة . پيانقوده اصابت ايدن مبلغ .

إكراه [ع ف] زورله ياپديرمق . تيكسينمك ، ايكرنمك .

أكرتى [ت ص] موقت . ساخته ، عاريت . طاقه . ايكرتى صقال : طاقه صقال .

أكرتيلك [ت ا] موقت اولمقلق . ساخته لك. غيرطبيعيلك.

أكرجى [ت ا] اكرى ياپان صنعتكار.

أگرچه [ف د] هرنه قدر.. واقعا..

أكرلتى [ت ا] بر نوع اوت .

أكرله‌مك [ت ف] اكر اورمق .

أكرلى [ت ص] اكرى اورولمش (حيوان) .

أكرم [ع ص] دها كريم. پك جومرد وعاليجناب .

أكرمك [ت ف] ايك ايله ايپلك بوكمك.

أكرى [ت ص] طوغرى اولميان . قانبور اولان .

أگريجه [ت ا] بالدير سيكيرى .

أگريلتمك [ت ف] اكرى برحاله قويمق .

أگريلك [ت ا] اكرى اولمقلق .

أكزه‌ما [فرا] صولانه‌رق اطرافه يايبلان برنوع جلد خسته‌لنى. طوزلو بالغام .

اكساء [ع ف] البسه كيديرمك .

أكسر [ت ا] دمير چيوى. اكسرجى: دمير چيوى ياپان وصاتان كيمسه .

أكسز [ت ص] يكپاره . پارچه‌سز ويامه‌سز .

إكسز [ت ص] طار، كنيش اولميان. اكسزلك : طار اولمقلق .

أكسه [ت ا] بوينك آرقه طرفى .

إكسلتمك [ت ف] آزالتمق. اكسيك حاله كتيرمك .

اكسير [ع ا] غايت مؤثر علاج .

إكسيك [ت ص] تام اولميان . اكسيكسز: تام، نقصانسز. اكسيك اتك : قادين. كيمسه‌سز . اكسيك طولديرمق : تماملامق . اكسيكى كديكى اولمامق : قصورسز اولمق. اكسيكنى كديكنى يوقلامق: عيبنى قصورينى آرامق . اكسيك

اولماق: دائم موجود وصاغ اولمق. اكسيكي چوق: پك قصورلو.

أكسيكلك [ت ا] آكسيك اولمقلق.

أكسيلمك [ت ف] آزالمق. بولونمامق. غايب اولمق.

أكشى [ت ص] لذتى ليمونه، سيركه‌يه بكزه‌ين. (مج) ناخوش. اكشى يوز، اكشى سوز.

أكشيتمك [ت ف] اكشى حاله كتيرمك. يوزينى اكشيتمك، آصمق، بوروشديرمق.

أكشيلك [ت ا] اكشى اولمقلق.

أكشيلى [ت ا] آكشيسى اولان (يمك. كوفته وسائره)

أكشيمترك [ت ص] لذتى اكشى‌يه چالان.

أكشيمسى [ت ص] عينى معناده.

أكشيمك [ت ف] اكشى اولمق. بوزولمق. اكشيلك پيدا ايتمك.

أكل [ع ف] يمك. اكل وشرب: ييوب ايچمك.

أكلتمك [ت ف] پارچه علاوه ايتمك، يامامق.

أكلمك [ت ف] زرع ايدلمك.

أكلمك [ت ف] آشاغى‌يه ميل ايتمك، بوكولمك.

أكلنجه [ت ا] كوكل اكلنديره‌جك، خوش وقت كچيره‌جك شى. اويونجاق. ذوق. اكلنجه يرلرى: خوش وقت كچيريلن يرلر. استهزا.

أكلنديرمك [ت ف] اكلنجه بولمق. بكلتمك.

أكلنمك [ت ف] ذوق وصفا ايتمك. استهزا ايتمك. بكلمك. وقت كچيرمك.

أكله [ع ا] چوق ييينلر، اكول آدامل.

أكله‌مك [ت ف] الك ياپمق. يامه اورمق.

أكلى [ف ص] كنيش، «اكلى قماش» اكليجه: پك طار اولمايان.

أكلى [ت ص] اكله‌نمش، يامه‌لى.

إكليل [ع ا] تاج.

أكليلك [ت ا] كنيشلك، اكلى اولمقلق.

إكمال [ع ف] كامل حاله كتيرمك. كماله ايرديرمك. بيتيرمك.

أكمك [ت ف] تخم سرپمك. زرع ايتمك. (مج) سرپمك. صاوورمق. دوشوروب غايب ايتمك.

أكمك [ت ا] بوغدايدن ياپيلان اساسلى غدامز. «اتمك»‌ده دينير.

أكمك [ت ف] يانه، آشاغى‌يه ميل ايتديرمك. چارپيتمق. بوكمك. قانديرمق. باش اكمك:

سرفرو ایتمك . بل اکمك : فتور کتیرمك . بویون اکمك : اطاعت ایتمك .

اکمکجی [تا] اکمك یاپان وصاتان. اکمکجیلك: اکمك یاپوب صاتمق صنعتی .

اَکمَل [عص] اك مکمل: دها کامل.

اَکمَلیّت [عا] قصورسزلق . اکمل اولمقلق. تام مکملیت .

اَکناف [عا] طرفلر، جهتلر، جانبلر. « اطراف واکناف » .

اَگندی [تا] اکه‌دن چیقان قیرنتی.

اَکوان [عا] «کون»ك جمعی: دنیالر، عالملر .

اَکول [عص] اوبور. چوق یك یین.

اَگه [تا] معدن تورپوله‌مکه مخصوص اینجه اکه دیشلی چلیك آلت. تورپی.

اگه‌جی [تا] معدنلری تورپوله‌ین ایشجی .

اگه‌له‌مك [تف] اکه ایله تورپوله‌مك.

اَکیال [عا] کیله‌لر. اولچه جك شیلر. « اوزان واکیال » .

اَکید [عص] صاغلام، محکم. صریح وقطعی . اوامر اکیده : قطعی امرلر اکیداً : قطعیاً.

اَکیرمك [تف] ایك ایله ایپلك بوکمك.

اَکین [تا] ترلالرده اکیله‌رك بیتن حبوبات ، مزروعات .

اَکینجی [تا] اکین اکمکله مشغول کیمسه . چیفتجی .

اَکینجیلك [تا] اکین اکمکلك ، چیفتجیلك ، زراعت ، حراثت ، فلاحت .

اَل [تا] انسانك طوتمق، ایشله‌مك ایچون بیله‌کدن پارمق اوجنه قادار اولان عضوی . ید . دست. صاپ، قولپ : هاوان الی ، دکرمن قولی. نوبت صره . عدد: بر ال طبانجه . بر ایشده الی اولمق : مداخله‌سی بولونمق . اقتدار : بو ایش اونك الندە‌در . ال آتمق : تعرض ایتمك ، طوتمق. ال آچمق: دیله‌نمك . ال ویرمك : رفاقت ، شرکت ، تألیف بین. ال آلتندن : کیزلیجه . الی آلتنده بولونمق : موجود اولمق ، حکمنده بولونمق . ال اورمق : باشلامق ، طوقونمق. ال اوزاتمق : آلمق ایسته‌مك . ال اوستنده : احترام واعزاز ایله. ال اوغوشدیرمق: مأیوس اولمق . ال ایریشمك : مقصده نائل اولمق. ال باصمق : یمین ایتمك. ال باغلامق : دیوان دورمق. ال برلکی: اتفاق، اتحاد . ال بولمق : یاردمجی بولمق.

ال طوتمق : (ایش) فضله مشغول ایتمك. ال‌چكمك: واز كچمك، فراغت ایتمك . ال چابوقلغی : حقه‌بازلق . ال‌دكمك: فرصت بولمق. طوقونمق. الدن : عاجلاً . الدن چیقارمق : صاتمق، ضایع ایتمك. الده ایتمك : طوتمق، استحصال ایتمك. الده بر : حاضر. ال سورمك : طوقونمق . الده‌قالمق: صاتیله‌مامق. الده‌اولمامق: اختیار واقتدار داخلنده اولمامق . ال شقاسی: ال‌ایله ایدیلن قبالطیفه. النه صو دوكه‌مه‌مك : قیاس قابل اوله‌مامق . ال قالدیرمق : دوكمكه طاورانمق ، دوكمك . دعا ایتمك . ال كسمك: واز كچمك. النی كسمك: دوامه مانع اولمق. الله‌مك : ال‌ایله طوتمق، قاریشدیرمق. ال‌چكدیرمك: ایشدن ، مأموریتدن منع ایتمك . اله آووجه صیغمامق : حشری ، یاراماز اولمق . اله آلمق : طرفنه جلب ایتمك. اله باقمق: محتاج اولمق. اله كچیرمك : نائل اولمق. اله‌كچمك، اله كیرمك : طوتلمق . اله ویرمك: اخبار ایتمك . الی آچیق: جومرد. الی آیاغی دوز كون : ایشكذار . الویریشلی: مطلوبه‌موافق. الی‌اوزون: خرسز. الی ایچنده: حكمی آلتنده. الی بایراقلی : شریر ، غوغاجی . الی بوش : حایلاز ، ایشسز . الی بوكرنده : عاجزوحیران قالمق . الی چابوق : سریع ایش كورەن. الی وارمامق : قیه‌مامق .

آلا [ت‌ص] صاری‌ایله ماوی آره‌سنده‌كی رنك . (یالكز كوز حقنده مستعملدر .)

اِلّا [عد] استثنا اداتیدر: دن‌ماعدا. (ت) هله . مطلقا .

اَلْآن [عح] هنوز حالا . شو آنده.

الباس [عف] البسه كیدیرمك .

آلاسْتیق [ت‌ص] طوپلانوب آچلمق، اسنه‌مك خاصه‌سنی حائز .

اَلْبَتّ [عد]«البته»نك مخففی: مطلقا، بهمه‌حال .

اَلْبَتّه [عد] مطلقا. بهمه‌حال. «البته كیدر كلن جهانه .»

اَلْبِسه [عا] لباسك جمعی : اثوابلر . كییه‌جك شیلر .

اِلْتِباس [عا] مشابهتدن طولایی‌حاصل اولان قاریشیقلق .

اِلْتِجاء [عف] صیغنمق . التجاگاه: صیغینه‌جق یر .

اِلْتِحاق [عف] قاتلمق ، برلشمك .

اِلْتِزام [عف] لازم عدایتمك، اختیار ایتمك. طرفدارلق‌ایتمك. ایجاب ایتمك. اوزرینه آلمق. ایسته‌یەرك‌یاپمق. بالالتزام : ایسته‌یه‌رك ، صورت مخصوصه‌ده .

التصاق [عف] یاپشمق ، برلشمك ، قاووشمق.

التفات [ع ف] توجه کوسترمك . خاطر خوش ایتمك ، اعتنا ایتمك ، اهمیت ویرمك . التفاتكار : التفات ایدن . (۱) آشنالق .

التقاط [عف] دوشیرمك،طوپلامق.

التقام [ع ف] لقمه لقمه یوتمق .

التماس [ع ف] رجا ایتمك ، تمنی ایتمك ، التزام ایتمك .

التواء [ع ف] بوكولمك. صارلمق . (ا) بوكاوم .

التهاب [ع ف]آلولنمك. (ا) صغوق الغینلغی ایله ویاباشقه سببلرله وجودك بر طرفنده قان هجومندن حاصل اولان قیزارمه وشیش .

التهابلانمق [ت ف]التهاب پیدا ایتمك. قیزارمق ، شیشمك .

التیام [ع ف] یاره قاپانمق . اوكولمق.

الجاء [ع ف] اجبار ایتمك ، سوق ایتمك. (ا) ضرورت الجاسیله: ضرورت سوقیله . جمی: الجاآت . زمانك الجاآتی : زمانك سائقلری .

الحاح [ع ف] اصرار وابرام ایتمك.

الحاد [ع ف]اعتقادندن نكول ایتمك. دینسز ، اعتقادسز اولمق .

الحاصل [ع د]خلاصهٔ كلام. سوزك قیصه‌سی .

الحاق [ع ف] قاتمق . ضم ایتمك .

الحالة هذه [ع ح] بوكونكی كونده. حالا ، هنوز .

الحان [ع ا] لحنك جمی: نغمه‌لر ، مقاملر .

الحذر [عد] ادات تنبیهدر: صاقین!

الحق [ع د] طوغریسی ، حقیقةً . بحق .

الخ [ع د] « الی اخره » دن مخففدر : صوكنه قدر .

الدیون [ت ا] الی كیدیرمكه مخصوص قماش ویا كودریدن پارمقلی محفظه : اللك .

الدیون

الذ [ع ت] زیاده لذیذ . پك لذتلی .

الزام [ع ف] خصمنی اسكات ایتمك. دلیللرینی جرح ایده‌رك صوصدیرمق .

الزم [ع ص] پك لازم ، مطلق لازم. الك لزوملی .

الزمیت [ع ا] پك زیاده لازم اولمقلق.

السنه [ع ا] اسان لك جمی : دیللر ، لهجه‌لر .

الصاق [ع ف] بتیشدیرمك، یاپشد- یرمق . قاووشدیرمق .

ألطاف [ع ا] لطفك جمعی: ایلکلر.

الطف [ع ص] پك ودها لطیف . پك خوش .

الغاء [ع ف] بوزمق. حکمسز براقق، لغو ایتمك. اورتەدن قالدیرمق.

ألغاز [ع ا] لغزك جمعی: بیلمجەلر ، معمالر .

ألف [ع ا] بیك عددی . جمعی : آلاف .

ألفاظ [ع ا] لفظ ك جمعی : کلمەلر، سوزلر .

ألفباء [ع ا] هجا ترتیبی (الف ، به).

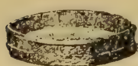
الفت [ع ف] آلشمق. انسیت ایتمك. کوروشمك . اختلاط ایتمك. عادت ایدنمك .

القاء [ع ف] صوقمق، آتمق. صالمق. « دکزه، تهلکەیه القاء ایتمك» تشویق ، افساد. القاآت: تشویقات، تحریکات .

ألقاب [ع ا] لقبلر ، عنوانلر .

القاح [ع ف] گبەبراقق. نباتاتده ارکك چیچکده‌کی تخم ،دیشی چیچك عضوی اوزرینه تأثیرایدەرك مثمر قیلمق .

آلك [ت ا] اون کبی اینجه موادك اك اینجەسنی آلمق ایچون بر طرفنه کتن ویاقیلدن آز چوق سیرك بز کرلمش قاصناق شکلندەکی آلت . الەیەجك آلت . الکدن کچیرمك : سچوب آییرمق .

الك

آلکجی [ت ا] الك یاپان وصاتان کیمسه .

اُلکا [ت ا] اولکه ، مملکت، دیار. « اولکه » کلمەسنه مراجعت.

الکتریق [ت ا] اجسامك دلك وتماس نتیجەسنده بربرینی یاخود باشقه اجسامی چکمك خاصەسی. کهربا کبی ، مقناطیس کبی . بو خاصەنك نتیجەسی اولان سیال . بو سیال جذب ودفع نتیجەسیدر. یعنی مثبت ایله منفینك برلشمەسندن حاصل اولور. الکتریق کائناتك هریرندەموجوددر. شمشك وکوك کورلتیسی الکتریقدن باشقه بر شی دکلدر. منفی الکتریق طاشیان بلوط ایله مثبت الکتریق طاشیان بلوط آرەسنده ، یاخود مثبت الکتریق طاشیان بلوط ایله کرۂ ارض آرەسنده سیاللر برلشیر برلشمز الکتریق شرارەسی حاصل اولور ، یعنی شمشك چاقار ، کوك کورلر ، ییلدیرم دوشر . الکتریق کیمیا واسطەسیلەده استحصال اولنەرق برچوق صنایعده، تنویراتده، تلغراف مخابراتنده وقوۂ محرکەاولەرق قوللانیلیر .

الكتريقى [ت ص] الكتريقه منسوب الكتريق خاصه سنى حائز.

اَلكتريقيت [ع ا] الكتريق خاصه سى. الكتريقلى اولمق. الكتريق حامل بولونمق.

اَلكم صاغمه [ت ا] ياغمور ياغدقدن صوكره كونش كوروتجه هواده ترسم ايدن يدى رنكلى قوس. علائم سما. قوس قزح.

اَللشمك [ت ف] ال ايله ايتشمك، شقالاشمق.

اَللهمك [ت ف] ال ايله طوتمق. يوقلامق. ال ايله قاريشديرمق. سچمك.

اَللهمه [ت ا] ال ايله برر برر آيرلمش، سچمه. منتخب.

اَللّٰه [ع ا] تكرى، كائناتى ياراداں معبود. جالاپ. رب. مولا. خدا. الله الله! تعجب وانفعال نداسى. الله اعلم: الله بيلير.

اَللى [ت ا] اسم عدددر: بش دفعه اون.

اَللى [ت ص] الى اولان. انسان ايكى اليدر.

اَلليلك [ت ا] مقدارى اللى اولان. الليلك قائمه. اللى غروشلق، يا اللى ليرالق قائمه: اللى ياشنده اولان: الليلك آدم.

اَلَم [ع ا] آغرى، آجى، صانجى. الم چكمك: كدرلنمك. المزده: كدرلى.

اَلما [ت ا] معروف لذتلى ميوه. يووا- رلاق شى. كوز المَاسى، چكه الماسى: كوز، چكه يووارلاغى. برالماسى: پتاتس كبى طوپراق ايچنده بيتيشن سبزه. الما كورك: تلكى پوستنك بر درلوسى. بر المانك ياريسى: بربرينه پك بكزه‌ين. قيزيل الما: روما شهرى. (سن پيه‌ر كايساسنك يالديزلى قبه‌سندن كنايه).

اَلماجق [ت ا] چيقنديلى كميك: يناق، چكه الماجغى.

اَلماس [ت ا] غايت براق، اكثريا رنكسز، غايت سرت وپك قيمتلى بر طاش. مجوهراتده قوللانيلير. چپ‌چوره تراش ايدلمشنه پرلانطه تعبير ايدرلر. الماس يوزوك، كوپه. پك سوكيلى وقيمتدار شيلره صفت اوله‌رق قوللانيلير: الماسم، الماس يارم. الماس پارچه‌سى: پك كوزل كيمسه.

اَلماسپاره [ف ا] الماس پارچه‌سى.

اَلماستراش [ف ا] بلور. الماس كبى يونتلمش، تراش ايدلمش. جام.

اَلماسيه [ت ا] الماس كبى براق اوله‌رق طوكان بر نوع طاتلى.

اَلمالق [ت ا] الما آغاجلری چوق یر. الما اورمانی .

اَلەمك [ت ف] الكدن كچيرمك.

اَلەمیه [ت ا] ایپلکی صارمغه مخصوص، اوفاق دولاب كبی برآلت.

اَلواح [ع ا] لوحك جمعی: سطحلر، تابلولر ، دوز تختەلر .

اَلوان [ع ا] لونك جمعی: رنكلر .

اَلوداع [ع د] اللهه ایصمارلادق مقامنده قوللانیلیر .

اُلوف [ع ا] الفك جمعی : بیكلر . حسابده قوللانیلمشدر: الوف خانەسی .

اُلوهیت [ع ا] اللهلق . تكريلك.

اَلویرمك [ت ف] كفايت ایتمك ، یتیشمك. ایشنه،حسابنه، اویغون كلمك .

اَلویریشلی [ت ص] مناسب ، كافی، اویغون. كارلی،فائدەلی.

اَلویه [ع] لوالر ، سنجاقلر .

اله [ع ا] الله تاكری. معبود .

اِلهام [ع ف] قلبنه طوغمق . الله طرفندن قلبنه القا ، اولنمق .

الٓهی [ع د] اللهه، الوهیته منسوب.

الٓهی ! [عص] « یاربی !» معناسنه ادات ندادر .

الٓهی [ت ا] اللهك اوصافنی و دعایی حاوی اوقونان منظومه .

الٓهیات [ع ا] الوهیته متعلق مباحثه دائر اولان علم. تەئولوژی.

الی [ع د] ..یەقدر. سكز الی اون: سكزدن اونه قدر .

اَلیاف [ع ا] لیفلر. ایپلك كبی اینجه شیلر.

اَلیَق [ع ص] دها لایق .

اَلَم [ع ص] آغری ، آجی ویرەن . المی موجب اولان .

اَلیَوم [ع ح] بوكون. حالا، هنوز .

اُم [ع ا] انا. جمعی: امهات : آنالر. ام‌الخبائث : شراب. ام دنیا : مصرده قاهره شهری .

اَمّا [ع د] لكن . آنجق . تعجب ایچوندە كلیر : اما یاپدك !

اِماته [ع ف] اولدیرمك . اولو حالنه كتیرمك .

اَماثل [ع ا] اشلر، امثال ، اقران.

اِمارت [ع ا] امیرلك، بكلك. پرنسلك.

اَماره [ع ا] نشان ، علامت ، اثر.

اَمّاره [ع ص] امرایدیجی. مجبر. نفس اماره : فنالغه سوق ایدن نفس شهواتی .

امَاكِن [ع ا] مكانك جمعی: اوطوره‌جق یرلر، مسکنلر.

اِماله [ع ف] برطرفه اکمك، میل ایتدیرمك. اوزاتمق.

اِمام [ع ا] نماز قیلدیران ذات. اوك آیاق.

امامَت [ع ا] امامامق.

اِمامه [ع ا] تسبیحك باشنده‌کی اوزون دانه، چبوغه طاقیلان کهربا آغیزلق وسائره.

اَمان [ع ا] امنیت. عفو. مرحمت. امان ویرمك: مساعده ایتمك. عفو ایتمك.

اَمانَت [ع ا] برینه امنیت ایدیلوب براقیلان شی. (ف) امنیت ایتمك، تودیع ایتمك. بعض حکومت دوائرینه، معین ایشلرك تودیعندن کنایه، امانت عنوانی ویرلمشدر. «شهر امانتی» کبی. امانةً: امانت اولەرق.

اَمانَتجی [ت ا] منتظم صورتده سیاحت ایدوب کندیسنه تودیع اولنان شیلری محللرینه تسلیم ایدن امین آدم.

اُمَّت [ع ا] قوم، ملت. عینی لسانی قونوشان خلقك هیئت مجموعه‌سی.

اِمْتِثال [ع ف] بر مثاله باقوب حرکت ایتمك. اویمق. اطاعت ایتمك.

اِمْتِحان [ع ف] دەنەمك. محنت چکدیرەرك صینامق. (ا) مکتب طلبه‌سنك صنف کچمسی ویا بر کیمسه‌نك بر مأموریته تعیینی ایچون بر هیئت مواجهه‌سنده معلوماتنی آکلامق اوزره سؤاللر صورلمسی.

اِمْتِداد [ع ف] اوزامق، اوزون سورمك.

اِمْتِزاج [ع ف] بربرینه قاریشمق، بربرینه اویمق. مزاجلری موافق کلمك. آلشمق.

اِمْتِصاص [ع ف] امك. مص ایتمك.

اَمْتِعه [ع ا] «متاع» ك جمعی: اشیا.

اِمْتِلاء [ع ف] طولمق، بریکمك. (ا) امتلاء معده: معده طولغونلغی.

اِمْتِناع [ع ف] چکنمك. یاپامق. توقی ایتمك.

اِمْتِنان [ع ف] باشه قاقمق.

اِمْتِیاز [ع ا] تفوق. سائرلرندن آیرلمه. برایشی یاپمق ایچون ویریلن مساعده: دمیریولی امتیازی. امتیازلی: دیکرلرندن فرقلی. امتیاز صاحبی.

اَمْثال [ع ا] مثل ك جمعی: بکزر، مانند، نظیر. نمونه. امثالسز: اشی یوق، بی‌نظیر.

أمثله [ع ا] مثاللر. نمونه‌لر .

أمجد [ع ص] زياده مجد، شرف صاحبى.

أمجه [ت ا] ال برلكيله ، عمومك ياردیمیله كورولن ايش .

امحاء [ع ف] محو ايتمك ، يوق ايتمك.

امداد [ع ف] ياردیم ايتمك . (ا) ياردیم . (عس) معاونت ايچون سوق ايديلن قوت .

أمر [ع ا] ايش. قوماندا. آخر الامر: نهايت .

أمرا [ع ا] اميرك جمعى . (عس) بويوك ضابطلره «امرا» عنوانى ويريلير .

امرار [ع ف] كچيرمك . امرار وقت ايتمك: وقت كچيرمك .

أمراض [ع ا] مرضك جمعى : خسته‌لقلر .

أمرد [ع ا] هنوز بيغى ، صاقالى چيقمامش كنج . تويسز .

أمرنامه [فا] بر امرى حاوى تحريرات.

أمزجه [ع ا] مزاجلر . طبيعتلر .

أمزيرمك [ت ف] چوجغه ممه ويرمك . امزيك امديرمك. ارضاع .

امزيك

أمزيك [ت ا] چوجغك آغزينه آلوب امديكى دوكه . چوجغه امزيريله جك سودك قونديغى لاستيقلى شيشه .

امزيكلى [ت ص] چوجغنه ممه امديرن قادين . امزيكى اولان قاب وسائره .

امساك [ع ف] ال چكمك . نفسنى ضبط ايتمك . (ا) پرهيز . رمضان كيجه‌لرى اوروجك باشلاديغى دقيقه . امساكيه : امساك وقتنى كوسترن جدول .

أمصار [ع ا] مصرك جمعى : بلده‌لر، شهرلر .

امضاء [ع ف] مكتوبك ، سند وسائره‌نك آلتنه تصديق ايچون اسمنى يازمق . امضالامق . (ا) بو صورتله يازيلان اسم .

امضالاتمق [ت ف] باشقه‌سنه امضاسنى قويديرمق .

امضالامق [ت ف] امضاسنى قويمق.

أمعاء [ع ا] باغيرصاقلر. امعاء غليظه: قالين باغيرصاقلر. التهاب امعاء: باغيرصاق خسته‌لغى .

امعان [ع ف] دقت ايتمك . اهتمام ايتمك . (ا) دقت ، اهتمام .

أمك [ت ا] سعى ، جهد ، زحمت. چالشمه . ايش مقابلى اجرت .

امكان [ع ا] ممكن اوله. عدم امكان: ممكن اولمايش .

امکانسز [ت ا] امکانی اولمایان .

امکانسزلق [ت ا] ممکن اولمایش. محال اوله .

امکدار [ت ا] امکی کچمش ، چوق وصادقانه خدمت ایتمش .

امکداش [ت ا] برلکده چالیشان، زحمت چکیلن آرقه‌داش .

امکسز [ت ص] امك صرف ایدلمکسزین . (ا) اوکی اولاد .

امکله‌مك [ت ف] اوفاق چوجق اللری ودیزلریله یورومکه چبالامق .

امل [ع ا] شدتلی آرزو . امید . طول امل: بیتمز توکنمز حرص.

املاء [ع ف] طولدیرمق . سویله‌یوب یازدیرمق. (ا) عباره‌یی یاکاشسز یازمق علمی. املایه کلمك: یازیله بیلمك.

املاح [ع ا] ملح ك جمعی: طوزلر.

املاسزلق [ت ا] عباره‌نك طوغری یازلمامسی .

املاك [ع ا] ملکلر ، ماللر .

امم [ع ا] امت ك جمعی .

امه‌ك [ت ف] دوداقلرینی یاپشدیره‌رق نفسیله چکوب ایچمك .

امه [ت ا] مص، جذب . امه‌باصمه طولومبه : صویی هم اموب چکن هم باصوب دفع ایدن طولومبه .

أمن [ع ا] قورقوسزلق . امنیت . امن وامان : امنیت وآسایش.

أمناء [ع ا] امینك جمعی : امین کیمسه‌لر . امنیت ایدیله‌جك آداملر .

امنیت [ع ف] امینلك، قورقوسزلق. اعتماد . امنیتی سوءاستعمال ایتمك : برینی امنیت ایتمه‌سندن استفاده ایده‌رك طولاندیرمق .

امنیتسز [ت ص] امنیت وآسایشدن عاری. اعتماده لایق اولمایان. کیمسه‌یه امنیت ایتمه‌ین .

امنیتلی [ت ص] آسایشی یرنده اولان محل . اعتماده شایان کیمسه.

امنیه [ع ا] مقصد. نیت. امید، امل.

اموات [غ ا] میتك جمعی : اولولر. ضدی : احیا : دیریلر .

اموال [ع ا] مال ك جمعی .

امور [ع ا] امرك جمعی : ایشلر ، وظیفه‌لر . امور ایتمك: اهمیت ویرمك . امورنده اولمامق : اهمیت ویرمه‌مك . امور آشنا: ایش بیلن. اموردیده: ایش کورمش، تجربه‌لی.

امهات [ع ا] والده‌لر . برعلم وفنده اساس طوتولان کتابلر .

امهال [ع ف] مهلت ویرمك . مساعده ایتمك. تأخیر ایتمك.

امی [ع ا] اوقویوب یازمق بیلمین کیمسه.

اُمید [ف ا] امل . مأمول . ایستك. امیدی اولمق : اومق . امید ویرمك: اومدیرمق. امیدله یاشامق: املنه نائل اولامامق . امید وار : امیدی اولان . امید بخش : امید ویریجی. نومید: امیدسز: مأیوس. امیدکاه : امید یری .

اَمیر [ع ا] بك . قوماندان . بر مملکتك ، بر قومك رئیسی .

اَمیك [ت ا] امکدن چورومش یر.

اَمین [ع ص] قورقوسز . امینتلی . قانع اولان . اعتماده شایان کیمسه . صندیق امینی : وزنه‌دار.

امینلك [ت ا] امین اولمقلق. امانت (دائره): شهر امینلکی .

اِناث [ع ا] دیشیلر. قادینلر، قیزلر. اناث مکتبی : قیز مکتبی .

اَناجیل [ع ا] انجیلك جمعی: انجیللر.

اِناره [ع ف] نورلاندیرمق . آیدینلاتمق .

اَنام [ع ا] خلق ، مخلوقات . ناس . سیدالانام : حضرت پیغمبر .

اَنامِل [ع ا] انمله‌نك جمعی : پارمق اوجلری .

اَنانیِّت [ع ا] بنلك . غرور . خودبینلك .

اَنائی [ت ا] کندینی بر شی ظن ایدن جاهل واحمق آدام .

اَنائیلك [ت ا] انائی اولمقلق .

اِنباء [ع ف] خبرویرمك. اخبار ایتمك.

اِنبات [ع ف] (نباتات حقنده) بیتیرمك، نشوونماسنی موجب اولمق .

اَنبار [ع ا] ذخیره وسائره صاقلامغه مخصوص یر . آنبار .

اَنباز [ف ا] اورتاق ، شریك .

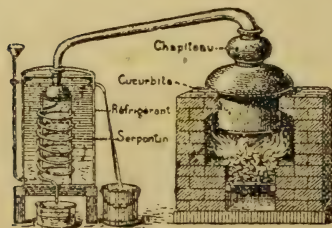
انبساط [ع ف] یایلمق ، آچلمق . فراحلانمق . انبساط درون: ایچی آچلمق. انبساط قلب: یورکك یایلمسنی انتاج ایدن بر خسته‌لق .

اُنبوبه [ع ا] اینجه بوری . انبوبی: اینجه بوری شکلنده اولان.

اَنبوه [ف ا] کروه. ازدحام. قالابالق.

اَنبیاء [ع ا] نبی‌نك جمعی : پیغمبرلر.

اِنبیق [ع ا] اقتضا ایدن موادی قاینادوب کل صویی، اسپرتوکبی شیلری چکمکه مخصوص آلت. انبیقدن چکمك : تقطیر ایتمك .

انبیق

انتاج [ع ف] نتيجه ویرمك . نتيجه‌لندیرمك. موجب اولمق.

آنتاری [ت ا] باصمه وپاتیسقه كبی اینجه‌قوماشدن یاپلمش اوزون لباس .

آنتاريلك [ت ا] انتاری یاپغه اویغون بز ، قماش .

انتباه [ع ف]اویانمق . اویانیق اولمق متيقظ اولمق. ضدی: غفلت.

انتحار [ع ف] كندی نفسنی قتل ایتمك . كندینی اولدیرمك.

انتحال [ع ف] باشقه‌سنك سوزنی، یاخود شعرینی بنسه‌مك ، چالمق .

انتخاب [ع ف] سچمك ، اك ایسنی آلمق . بر چوق كیمسه‌لر ایچندن بر ویا بر قاچنی اعضالغه ، مبعوثلغه سچوب آییرمق. رأی ایله سچمك .

انتره‌سو [يتا ا] منفعت ، شخصی استفاده . انتره‌سوجی : كندی منفعتنی دوشونن .

انتریقه [فر ا] دسیسه ، دولاب . تسویلات . انتریقه‌جی : دساس . دالاویره‌جی .

انتزاع [ع ف] چكوب آلمق. تجرید ایتدیرمك . تجرد ایتمك .

انتساب [ع ف]منسوب، باغلی اولمق. (ا) منسوبیت .

انتساق [ع ف]بر نسق اوزره دیزلمش، صیرالانمش اولمق .

انتشار [ع ف] یایلمق . طاغلمق . شیوع بولمق . تعمم ایتمك .

انتظار [ع ف] بكلمك. (ا) ترقب. انتظار صالونی: بكلمه صالونی.

انتظام [ع ا] دوزكونلك ، ترتیب، صیرا ، اطراد .

انتظامسز [ت ص] قارمه قاریشیق، ترتيبسز . انتظامسزلق: ترتيبسزلك .

انتفاخ [ع ف] قابارمق . شیشمك. (ا) شیشكینلك .

انتفاع [ع ف] فائده‌لنمك . منفعت تأمین ایتمك . (ا) تمتع .

انتقاد [عف] بر اثری تدقيق ایدوب ایی كوتو بر مطالعه درمیان ایتمك . تنقید ایتمك .

انتقال [عف] كوچمك. نقل اولونمق. بولاشمق . میراث قالمق . سوزی، مسئله‌یی قاورامق . سرعت انتقال : درحال آكلامق .

انتقام [ع ف]اوچ چیقارمق. انتقام المق : اوجنی آلمق .

انتقامجو [ف ص] انتقام آلمق ایچون فرصت آرایان .

آنتمك [ت ف] ایكدیش ایتمك .

انتهاء [ع ف] نهایت بولمق. بیتمك . توكنمك . (ا) صوك. نهایت.

انتهاز [ع ف] قاچیرمامق . انتهاز فرصت : فرصتی قاچیرمامق .

انتهائی [ع ص] صوك اولان. صوكه، نهایته متعلق .

اُنثی [ع ا] دیشی . قیز ، قادین .

انجاز [ع ف] اجرا ایتمك ، برینه کتیرمك . وعدینی انجاز ایتمك: ویریلن سوزی طوتمق .

اَنجام [ع ا] صوك ، عاقبت . انجامی، صوکی خیرلی .

انجذاب [ع ف] جاذبه یه قاپلمق . جلب اولنمق. ضدی: اندفاع.

انجلا [ع ف] عیان اولمق . تظاهر ایتمك . پارلامق .

اَنجُم [ع ا] نجمك جمعی : ییلدیزلر . کوکبلر ، ستاره‌لر .

انجماد [ع ف] طوکمق . عربیده بو معناسی یوقسه‌ده تورکجه‌ده صرف بویله مستعملدر .

اَنجُمن [ف ا] مجلس . قومیسیون .

اَنجیل [ع ا] حضرت عیسانك مناقب ونصایحنی حاوی کتاب .

اَنحاء [ع ا] طرفلر ، جانبلر .

انحراف [ع ف] صاپمق ، طوغری یولدن چیقمق . دکشمك، بوزولمق. انحراف مزاج: کیفسزلك، خفیف خسته‌لق .

انحصار [ع ف] یالکز برشیئه ، بر شخصه حصر ایدلمك . (ا) رژی: توتون انحصاری .

انحطاط [ع ف] آشاغی‌یه‌دوغرو دوشمك ، آلچالمق . تدنی ایتمك .

انحلال [ع ف] چوزلمك ، آیرلمق . منحل اولمق .

انحناء [ع ف] اکلمك ، بوکولمك ، قانبورلاشمق .

انخساف [ع ف] (آی حقنده) طوتلمق، خسوفه اوغرامق.

اَنداخت [ف ا] آتمه . رمی . سلاح بوشالتمه .

انداخته [ف ص] آتلمش .

اَنداد [ع ا] امثال. نظیرلر، بکزرلر. بی انداد : امثالسز .

اَنداز [ف ص] آتان ، آتمش . تیر انداز : اوق آتان .

اَندازه [ف ا] اولچو . مانیفاطوره‌جی آرشینی . اندازه‌یه کلمز : نامعقول . اندازه‌سز : اولچوسز ، حسابسز ، غیرمحدود .

اَندازه‌له‌مك [ت ف] اندازه ایله اولچمك . تاصارلامق.

اَندام [ف ا] وجود ، بدن . سیم اندام : کوموش تنلی . بوی ، قامت. موزون‌اندام. اندام آینه‌سی: بوتون وجودی کوسترن بویوك آینا.

اندامسز: بویسز، بچیمسز. انداملی: بویلوبوصلو، بچیملی.

اِنْدِراج [ع ف] درج ایدلمك: مندرج اولمق.

اِنْدِراس [ع ف] محو اولمق، اثری قالمامق. انقراض.

اَنْدَرون [ف ا] ایچ. قلب. وقتیله سرایلك حرم دائره‌سی.

اِنْدِفاع [ع ف] اورته‌دن قالقمق، دفع اولمق.

اَنْدَك [ف ص] آز، قلیل.

اِنْدِماج [ع ف] بربرینه چکمك. کندله‌نمك.

اَنْدود [ف ص]ایشلنمش، طلاایدلمش. زر اندود: آلتون ایشله‌لی.

اَنْدوز [ف ص] قازانان. زراندوز: آلتون قازانان.

اَنْدوه [ف ا] کدر، اندیشه، قایغو. اندوهناك: کدرلی.

اَنْدیش [ف ص] دوشونیجی، ملاحظه ایدیجی. دور اندیش: اوزاغی دوشونن، اولدن ملاحظه ایدن. عاقبت‌اندیش: عاقبتی‌دوشونن. خیراندیش: ایی‌یی دوشونن، حسن نیت صاحبی. غیراندیش: باشقه‌سنك منفعتی دوشونن.

اَنْدیشناك [ف ص]دوشونجه‌لی. کدرلی. مغموم.

اَنْدیشه [ف ا] دوشونجه. تفکر. کدر، غائله. شبهه، وسوسه.

اِنْذار [ع ف] قورقوده‌رق منع ایتمك. ضدی: تبشیر.

اِنْزال [ع ف]ایندیرمك. تنزیل ایتمك.

اِنْزِواء [ع ف] برکوشه‌یه چکلمك، دنیادن ال چکمك.

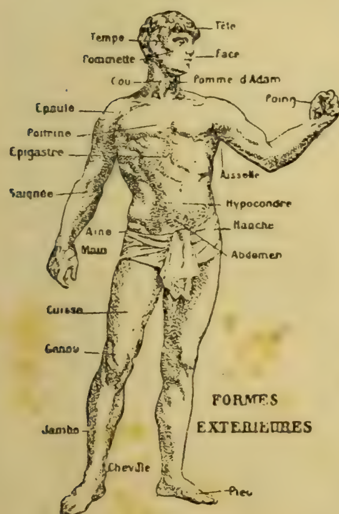
اِنْس [ع ا] انسان. انس وجن: انسانلر وجینلر.

اُنْس [ع ا] الفت. آلیشقلق. انسیت.

اَنْساب [ع ا] نسبك جمعی: صویلر.

اَنْسال [ع ا] نسلك جمعی: صویلر. سلسله‌لر.

اِنْسان [ع ا] آدام، بشر. وجدانلی آدام. تربیه‌لی آدام. انسانجه: انسانه یاقیشیر صورتده.

انسان

انسانلق [ت ا] آداملق . انسانيت. انسان حالی .

انسانی [ع ص] انسانه منسوب .

انسانيّت [ع ا] انسانلق. ايلك . خيرخواهلق. عموم انسانلر.

انسانيتسز [ت ص] مروتسز، ايلكی طوقونماز كيمسه .

انسانيتسزلك [ت ا] انسانلق حياتنه مغاير حال وحركت.

انسانيتلی [ت ص] انسان اولان ، وجدانلی ، مروتلی .

أنسب [ع ص] دها مناسب، دها لايق.

أنسجه [ع ا] نسجك جمعی: طوقومه‌لر. طوقومه كبی تشكلات عضويه .

انسداد [ع ف] طيقانمق ، قپانمق .

انسلاب [ع ف] سلب اولنمق، نزع ايدلمك .

اُنسيّت [ع ا] الفت . آليشقلق ، اعتياد .

انشاء [ع ف] ياپمق. بنا ايتمك. اعمال ايتمك . قلمه آلمق . انشا آت : ياپيلر . انشائی و انشائيه : انشا آته متعلق . عمليات انشائيه : ياپی ياپمق ايچون اقتضا ايدن عمليات .

انشاد [ع ف] طوروادای مخصوصله شعر ، نطق اوقومق .

انشراح [ع ا] آچلمه . فراخلق . انشراح درون: ايچ آچلمق.

انشعاب [ع ف] دال بوداق صالمق. شعبه‌لره آيرلمق .

انشقاق [ع ف] يارلمق ، چاتلامق. ايكی‌يه آيرلمق .

اَنصار [ع ا] ياردیم ايدنلر . هجرت ايتديكی زمان پيغمبره معاونت ايدن صحابه‌دن مدينه اهاليسنه ويريلن عنواندر .

انصاف [ع ا] حقانيتله معامله. اعتدال اوزره حركت. انصافه كلمك: حقسزلق ايتمكدن وازكچمك. مرحمت ايتمك . انصافسز : وجدانسز ، مرحمتسز. انصافسزلق: وجدانسزلق، طمعكارلق . انصافلی : وجدانلی .

انصباب [ع ف] نهر: ايرماق، چای وسائره دوكولمك .

انصراف [ع ف] چكيلوب كيتمك.

انضباط [ع ا] انتظام، ضبط وربط. آسايش .

انضمام [ع ف] قاتلمق ، ضم ايدلمك.

انطاق [ع ف] سويلتمك . نطقه كتيرمك . ديله كتيرمك .

انطباع [ع ف] باصلمق، طبع ايدلمك. (ا) تحسس .

انطباق [ع ف] اويمق ، مطابق اويغون كلمك .

انطفاء [ع ف] سونمك. منطفی اولمق.

أنظار [ع ا] نظرك جمعی : باقیشلر ، کوزلر . انظار تماشا: تماشا ایدن باقیشلر . انظار اغیار : یابانجی کوزلر .

أنعام [ع ا] نعمتك جمعی : مالار .

انعام [ع ف] نعمت ویرمك. ایـلك ایتمك . باغشلامق .

انعزال [ع ف] بر طرفه یالکزجه چکلمك. عزلت اختیار ایتمك.

انعطاف [ع ف] عطف ایدلمك. بر طرفه دونمك، توجه ایتمك.

انعقاد [ع ف] باغلانمق.طوپلانمق. قورولمق .

انعکاس [ع ف] بر یره چارپوب کری یه دونمك،عکس ایتمك. (ضیا ، صدا .)

أنف [ع ا] بورون. (مج) کبر وغرور.

انفاذ [ع ف] کچیرمك . بر امری یرینه کتیرمك . اجرا ایتمك.

أنفاس [ع ا] نفسلر ، صولوقلر .

انفاق [ع ف]بسلهمك، نفقه ویرمك. اعاشه ایتمك .

انفجار [ع ف] کون آغارمق ، شفق سوکمك ، (نباتات) چیچکلرك آچلمسی: انفجار ازهار .

انفجار ازهار

انفراد [ع ف] تك ، یالکز قالمق . منفرد قالمق . علی الانفراد : تك تك ، هر بری آیری ایرلهرق .

أنفس [ع ص] پك نفیس، دها نفیس پك مقبول ولطیف .

أنفس [ع ا] ذات معناسنه اولان نفسك جمعی . نفوس .

انفساح [عف] کنیشلهمك. بوللانمق. انفساح رئه : آق جکرك کنیشلهیرك الاستیقیتنی غایب ایتمسی.

انفساخ [ع ف] بوزولمق . حکمسز قالمق . منفسخ اولمق .

انفساد [ع ف] فساده اوغرامق . بوزولمق .

انفصال [عف] آیرلمق. یرینی براقوب کیتمك . عزل ایدلمك . ضدی : اتصال .

أنفع [ع ص] پك نافع . دها منفعتلی.

انفعال [ع ف] کوجنمك.طارلمق . متأثر اولمق . (ا) تأثر .

انفکاك [ع ف] آیرلمق . قوپارلمق. مفارقت ایتمك .

أنفلوئهنزا [یتا ا] شدتلی نزلهیه مشابه صالغین برخستهلق.

انفهام [ع ف] آکلاشلمق ، منفهم اولمق .

أنفی [ع ص] بورونه متعلق .

أنفیه [ع ا] بورونه چکیلن توتون توزی .

اَنفیه‌جی [ت ا] انفیه یاپان وصاتان آدم .

اَنقاض [ع ا] ییقیندی . ییقیلمش بنانك کراسته‌سی .

انقباض [ع ا] چکیلوب طوپلانمق ، بوزولمك . صیقندی . قسوت . طوتوقلق ، پکلك . ضدی : لینت .

انقسام [ع ف] قسملره آیرلمق ، بولونمك .

انقضاء [ع ف] بیتمك ، توکنمك ، وعده کلمك .

انقطاع [ع ف] کسیلمك ، بیتمك ، فاصله‌یه اوغرامق .

انقیاد [ع ف] بویون اکمك ، اطاعت ایتمك .

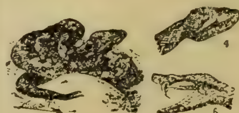
اَنَك [ت ا] ایکدیش اولمش ، بورولمش (حیوان) .

انکار [ع ف] طانیمامق ، قبول ایتمه‌مك . رد ایتمك . ضدی : اقرار .

اَنکَر [ع ص] پك مستکره ، پك چیرکین .

اَنکَر [ت ا] چنکل ساقیزی .

اَنکَرك

[ت ا] پك زهرلی بر نوع ییلان . انکرك ییلانی چوق نوعلری واردر .

اَنکروس [ت ا] اسکیدن مجارلره ویریلن اسمدر .

انکسار [ع ف] قیرلمق . قلب قیرلمق ، کوجنمك . انکسار ضیا : ضیا صودن هوایه ، یاخود هوادن صویه کچرکن استقامتی دکیشدیرمسی .

انکساف [ع ف] کونش طوتلمق . کسوفه اوغرامق .

انکشاف [ع ف] آچلمق ، یایلمق ، میدانه چیقمق .

اَنکُشت [ف ا] پارماق . انکشت بردهان : پارماغی آغزنده ، یعنی متحیر .

اَنکُشتر [ف ا] یوزوك ، یوزوك حلقه‌سی .

اَنکَل [ت ا] مانع . حائل . مشکل .

انکلیز [ت ا] انکلتره اهالیسندن اولان کیمسه .

انکلیزجه [ت ا] انکلیز لسانی . انکلیزلره مخصوص : انکلیزجه رقص .

اَنکنار [ت ا] معروف سبزه .

اَنکُور [ف ا] اوزوم . آب انکور ، شیرهٔ انکور : شراب .

اَنکیز [ف ص] قوپاریجی ، ایراث ایدیجی . فتنه انکیز : فتنه قوپاران .

حيرت انكيز: حيرت ايراث ايدن.
اسرار انكيز : اسرارلی .

أَنْمك ، أَنه‌مك [ت ف] اركك حيوانك خصيه‌لرینی چیقارمق . ایکدیش ایتمك .

أَنْمله [ع ا] پارمق اوجی . جمعی : انامل .

أُنْموذج [ع ا] نمونه . اورنك .

أَنوار [ع ا] نورك جمعی : آیدینلقلر، ایشیقلر .

أَنواع [ع ا]نوعلر، جنسلر. چشیدلر.

أَنور [عص]چوق پارلاق. پك نورلو.

إِنْهاء [ع ف] یازه‌رق ابلاغ ایتمك. یتیشدیرمك .

أَنْهار [ع ا] نهرك جمعی: ایرماقلر.

انهدام [عف]ییقمق. خراب اولمق.

انهزام [ع ف] بوزولمق . هزیمته اوغرامق . یکلمك .

انهماك [ع ف] بر شیئك اوزرینه زیاده‌دوشمك. شدتله‌هوس ایتمك .

أَنیس [ع ص] انسیت ایدیلن کیمسه. آرقه‌داش ، همدم .

أَنیشته [ت ا] همشیره ویا خاله‌نك قوجه‌سی .

أَنیك [ت ا] حیوان یاوروسی . آرسلان انیکی ، کوپك انیکی.

أَنیکله‌مك [ت ف] (دیشی حیوان) طوغورمق، یاورولامق.

أَنین [ف ا] ایکلمه . ایکیلتی .

أُو [ت ا] اقامت ایتمك اوزره طاشدن، کراسته‌دن یاپیلان تقسیماتلی بنا. مسکن ، خانه . عائله . صوی . اوآدمی : تکلیفسز آدم. اواشیاسی: دوشه‌مه وسائره طاقملری. اوایشی: اوده یاپیلان ایش وسائره. اوبارق: چولوق چوجوق. اوخلقی: براوده اقامت ایدنلر. اوقادینی: اوه باقمه‌سنی بیلن قادین .

أو

أُو [ض] مفرد غایب ضمیری. جمعی: اونلر . (اسم اشارت) اوزاقده بولنان شیئی کوسترر . اوزاق ایچون : او کتاب . یاقین ایچون : بو کتاب .

او ! [ت د] تحذیر وتکدیر اداتی.

أَواخِر [ع ا] آخرك جمعی: صوکلر. صوك کونلر .

اَواسط [ع ا] اوسط ك جمعی : اورته‌لر . اورته‌زمانلر .

اَوامر [ع ا] امرك جمعی: بیوروقلر.

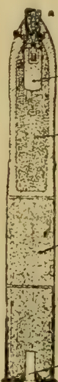
اَوان [ع ا] وقت . زمان. هنگام.

اَوانی [ع ا]قاپلر. وازولر. موطباق، چای، قهوه‌طاقملری. کوموش اوانی : کوموش طاقملر .

اَوائل [ع ا] اولك جمعی : ایلك زمانلر، اسکی‌زمانلر. ابتدالر.

اَوباش [ع ا] آیاق طاقمی . بالدیری چیپلاقلر .

اُوبك [ت ا] بیغین ، طاقم . غروپ . اوبك اوبك: طاقم طاقم .

اوبور [ت ص] چوق یمك یین. پیس بوغاز . اکول .

اوبورلق [ت ا] پیس بوغازلق. اکوللك.

اوبوس [فر ا] خمبره . دوشدیکی یرده انفلاق ایدن طوپ کولله‌سی .

اُوبه [ت ا]بویوك و کوچوك اوبوس کوچبه‌چادیری. چادیرخلقی.

اوپه‌را [تیا ا] منظوم و موسیقیلی تیاترو پیه‌سی .

اُوپمك [ت ف] بوسه آلمق. تقبیل ایتمك .

اوپوش [ت ا] اوپمه ، بوسه .

اوپوشمك [ت ف] بربرینی قارشیلقلی اوپمك . باریشمق .

اَوت [ت د] تصدیق اداتیدر : های های .

اُوت [ت ا] نبات . فدان ویا آغاچ اوله‌جق قادار بویومه‌ین نبات.

اَوتاد [ع ا] وتدك جمعی : قازیقلر، دیرکلر .

اوتاق ، اوتاغ [ت ا] بویوك و سوسلو چادیر . اوتاقچی : بو نوع چادیری یاپان

اوتاندیرمق [ت ف] محجوب ایتمك. مقابله‌دن عاجز براقه جق درجه‌ده اکرام و اییلك ایتمك.

اوتانغاچ [ت ا] چوق اوتانان . محجوب . چکنگن .

اوتانغاجلق [ت ا] محجوبیت .

اوتانغان [ت ص] اوتانان، محجوب .

اوتانماز [ت ص] اوتانمه‌سی اولمایان . عارسز . گستاخ .

اوتانمق [ت ف] محجوب اولمق ، چکنمك ، عارلانمق .

اوتانمه [ت ا] محجوبیت . عارلانمه .

اوتانیق [ت ص] محجوب . اوتانغان.

اوتدیرمك [ت ف] تغنی ایتدیرمك . تورکو چاغیرتمق . چالمق: دودوك اوتدیرمك. چینلاتمق: سسیله اورته‌لغی اوتدیرمك .

اوتلاتمق [ت ف] حیوانلری کودوب اوت ییدیرمك. رعی ایتمك.

اوتلاق [ت ا] حیوان اوتلاده‌جق یر. اوتی چوق یر. مرعی.

اوتلامق [ت ف] حیوان کزه‌رك یردن تازه اوت ییمك .

اوتلق [ت ا] اوتله مستور یر ، چایرلق .

اوتلکن [ت ا] صیغیرجق نوعندن چوق اوتن کوچوك بر قوش .

اوتلکن قوشی

اوتلی باغه [ت ا] قاره قورباغه .

اوتمك [ت ف] تغنی ایتمك . عکس ایتمك ، چینلامق . بیهوده کوزه‌لك ایتمك .

اوتو [ت ا] قماشلری دوزلتمکه، پرداخت ایتمکه مخصوص آتشله قیزدیریلان دمیر آلت . بو آلت واسطه سیله یاپیلان پرداخت .

اوتو

اوتوجی [ت ا] اوتو یاپان کیمسه .

اوتوراق [ت ا] اوتوره‌جق یر . مرکز . اوطه ایچنده‌دفع حاجت ایچون قوللانیلان قاب. ایشدن کسلمش کیمسه .

اوتوراقلی [ت ص] یرنده صاغلام طوران . محکم .

اوتورتمق [ت ف] اوتورمغه‌سوق، اجبار ویا مساعده ایتمك.

اوتوروش [ت ا] اوتورمق طرزی.

اوتورمق [ت ف] قعود ایتمك . حرکت ایتمیوب طورمق. قالمق . اکلنمك . ساکن اولمق. ایشسز وقت کچیرمك . چوکمك .

اوتوری [ت د] دولایی . بوندن اوتوری : بوندن دولایی .

اوتوز [ت ا] اوچ کره اون .

اوتوزلامق [ت ف] اوتوز یاشنه کیرمك .

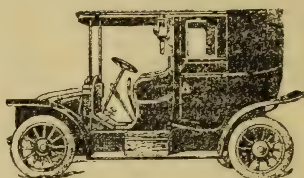
اوتوزلق [ت ا] اوتوز قسمدن مرکب شی .

اوتوله‌مك [ت ف] چماشیرویاالبسه‌یی اوتو ایله پرداخت ایتمك. قیللری یاقمق .

اوته [ت د] معین بر نقطه‌دن دها اوزاق یر ، دها ایلریسی . اوته‌سنه قاریشمام : دها ایلریسنه قاریشمام . دکیزك اوته‌سی : اوبر طرفی . اوته طرف : او برطرف .

اوته‌كی [ت ص] دها اوزاقده بولنان. مقابلی : بریكی .
اوته‌كی بریكی : راست كلن .

اوتوموبيل [فر ا] موتورله متحرك آتسز آرابه .

اوتوموبيل

اَوج [ع ا] اك يوكسك نقطه. ضدی: حضيض .

اُوج [ت ا] برشيك سيوری تپه‌سی. صوك پارچه‌سی . كنار. منتها.
اوجی بوجاغی يوق . اوج اوجه : اوزونلامه برلشديره‌رك . اوجدن اوجه: افراطدن تفريطه. براوجدن بر اوجه : باشدن باشه . اوجنی، اورته‌سنی بولمق : قرار ويرمك .
ايپ اوجی : اماره ، سررشته .
ايپ اوجی ويرمك : سببيت ويرمك.
اوجنی بولمق : حل وفصل ايتمك .
بورون اوجی : چوق ياقين ير .
اوجنی قاچيرمق: حسابی شاشيرمق .

اُوج [ت ا] انتقام . بحث . اوج آلمق : انتقام آلمق . اوج طوتمق : يادس .

اوجاع [ع ا] وجعك جمعی: آغريلر، صيزيلر .

اوجاق [ت ا] آتش يانان ير. باجا. طاش ، معدن چيقاريلان ويا اريتيلن ير. عائله، خاندان. يكيچری صنفی. اوجاغنه دوشمك: حمايه‌سنی ايسته‌مك ، دخالت ايتمك . اوجاق سونديرمك، اوجاغه انجير ديكمك: برعائله‌نك محوينه سبب اولمق .

اوجاقجی [ت ا] اوجاقلری تميزله‌ين آدام .

اوجاقلق [ت ا] موطباغك آتش يانان يری . تمل ديره‌كی. اسكيدن ارثاً انتقال ايتمك اوزره ويريلن ملك .

اوجراق [ت ص] پك اوجده وكنارده بولنان ير .

اوجرمك [ت ف] بحثه كيريشمك . يادس طوتمق .

اوجشمك [ت ف] بحث طوتوشمق.

أوجك ، اوجكز [ت ا] كوچوك او . فقيرانه مسكن .

اَوجگير [ف ص] اك يوكسك موقعی طوتان . اك يوقاری‌يه چيقمش .

اوجوز [ت ص] بهالی اولمايان. بدلی، فيئاتی آز اولان . اهون.

اوجوزجی [ت ص] اوجوز شیلر آرایوب صاتین آلان ویا صاتان کیمسه .

اوجوزلاتمق [ت ف] فیئاتنی ایندیرمك . اوجوز صاتمق .

اوجوزلامق [ت ف] فیئاتی ایتمك. اوجوز صاتلق .

اوجوزلق [ت ا] اوجوز اولمقلق . پهالیلغك ضدی .

اوچ [ت ا] ایکیدن صوکره‌کی صایی. رقم .

اوچاری [ت ص] پك حاشاری . پك چاپقین .

اوچاق [ت ص] صارماشان اوت .

اوچقور [ت ا] ایچ قوشاق. اسکی طرزده شالوارلرك ایچه قوشاغی .

اوچقورلق [ت ا] ایچه قوشاغی کچیرمکه مخصوص شالوارده‌کی اولوق .

اوچقون [ت ا] آتشدن اوچان آتش پارچه‌سی. بویوك قیویلجیم.

اوچقونمق [ت ف] اورکمك، توحش ایتمك .

اوچلشدیرمك [ت ف] اوچه ابلاغ ایتمك .

اوچلشمك [ت ف] اوچ عددینه بالغ اولمق .

اوچلك [ت ا] اوچ غروش قیمتنده ویا هر هانکی اوچه بالغ مقیاسده اولان شی. اوچلك باصمه : اوچ غروشلق باصمه .

اوچلمك [ت ف] اوچه ابلاغ ایتمك.

اوچلمه [ت ص] اوچ قات . اوچه بوکولمش . (ا) بر نوع یونجه .

اوچلی [ت ص] اوچ قسمدن، اوچ صاییدن مرکب شی .

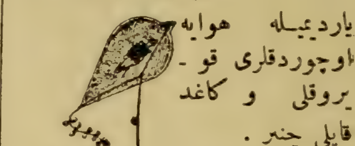
اوچماق [ت ا] جنت . بهشت .

اوچمق [ت ف] هوایه قالقوب یره تماس ایتمکسزین کیتمك . طیران ایتمك . مایع تبخر ایتمك . رنك بوزولمق، زائل اولمق. اورته‌دن غایب اولمق، آشیرلمق. یووارلانوب دوشمك. فوق العاده سرعتله قوشمق.

اوچنجی [ت ص] ایکنجیدن صوکره کلن . اوچنجیلك : اوچنجی اولمقلق .

اوچورتمق [ت ف] اوچمغه سوق ایتمك . اوچمغه براقمق. اطاره ایتمك . تجربه میدان ویرمك. قیلجله اورەرق بر شیئك تپه‌سنی کسمك : جلاد محکومك کلله‌سنی اوچورتدی . فوق العاده سرعتله قاچیرمق ، ایصال ایتمك .

اوچورتمه [ت ا] چوجقلرك سیجیمه باغلایەرق روزکارك یاردیمیله هوایه اوچوردقلری قو-یروقلی و کاغد قاپلی چنبر.

اوچورمق [ت ف] اوچمه-سنه یاردیم ایتمك. سرعتله کوندرمك. چالمق. چوق مدح ایتمك.

اوچوروم [ت ا] پك صارب ودیك، اینلەسی قابل اولمایان یر. یار.

اوچوشمق [ت ف] برلکدهاوچمق، رقابت ایدەرك اوچمق.

اوچوق [ت ا] ایصتمەنك، حمانك حرارتیله دوداقلرده چیقان قابارجقلر.

اوچوقلامق [ت ف] اوچوق دینلن قابارجقلر پیدا ایتمك.

اوچوجی [ت ص] اوچان. تجر ایدن.

اود، اوت [ت ا] آتش. نار. یاقیجی علاج. اوت طوتونمق: قیللری دوشورمك ایچون «زرنیق» دنیلن یاقیجی علاجی سورونمك. آغیز اوتی: اسکی سیستم طوپلرده فالیه دلیکنه طوپی آتشلەمك ایچون قونیلان باروت.

اُود [ت ا] قارەجکرك یانندە کوچوك بر کیسه ایچندە بولونان یشیلمتراق، صاری وآجی مادەکە باغیرصاقلرە دوکولور. صفرا. اودی قوپمق: فوق العادە اورکمك.

اَوِدّاء [ع ا] دوستلر. احباب.

اُودلَك [ت ص] قورقاق. اورکك. آز بر شیله اودی قوپان.

اُودەتمك [ت ف] پارەسنی ویردیرمك. تضمین ایتدیرمك.

اودەشمك [ت ف] قارشیلقلی آلەجغنی ویرەجکنی ویروب آلمق. حسابلاشمق.

اودەك [ت ا] برشیئك بدلنی اودەمە. تضمین.

اودەمك [ت ف] پارەسنی ویرمك. تأدیه ایتمك. تضمین ایتمك.

اودەنمك [ت ف] پارەسی ویرلمك. تأدیه، تضمین اولنمق.

اودون [ت ا] یاقلمق اوزره کسیلن وقوروتیلان آغاج. حطب. (مج) قبا. اودون کبی آدام: تربیه کورمەمش، قبا وقالین قافالی آدام.

اودونج [ت ا] بالاخره اودەنمك اوزره برینەعاریت ویریلن پارە. اودونج ویرمك، آلمق: بورج ویرمك، آلمق.

اودونجی [ت ا] اودون کسن ویا صاتان کیمسه.

اودونلق [ت ا] اودونلرك حفظنه مخصوص یر .

اور [ت ا] وجودك مختلف یرلرنده جراحتسز والتهابسز پیدا اولان شیش ، یومرو .

اورا [ت ص] اوزاقده بولنان محل . مقابلی : بورا .

اَوْراد [ع ا] وردك جمعی : ذکر ایتمه‌لر .

اَوْراق [ع ا] ورقك جمعی : یاپراقلر . کاغدلر . وثیقه‌لر .

اُوراق [ت ا] اکینی بیچمك مخصوص کسکین و اکری آلت .

اوراقجی [ت ا] اوراقله اکین بیچن ایشجی .

اوراقلامق [ت ف] اوراقله اوراق بیچمك .

اَوْرام [ع ا] ورمك جمعی : اورلر .

اورانغ اوتانغ [فر ا] بر نوع بویوك مایمون .

اورانلامق [ت ف] اولچمك . تخمین ایتمك . طاسارلامق .

اُورپرمك [ت ف] قیللر ودری اورکمه‌دن قالقوب دیكلمك .

اورت [ت ا] اورتمه . کیزلمه . کتم . اورت باص ایتمك : دویورمادن کیزلمه‌مك .

اورتاق [ت ا] شریك . حصه‌دار . اورتاق اولمق : شرکت عقد ایتمك .

اورتاقلاشمق [ت ف] اورتاق اولمق . اورتاق آلمق .

اورتاقلاشه [ت ح] مشترکاً . مشترك .

اورتاقلق [ت ا] شرکت .

اورتانجه [ت ص] اورته‌ده بولونان . وسط . اورتانجه اوغل : بویوك اوغلدن بر صوکره اولان ارکك اولاد .

اورتانسیه ، اورتانجه [فر ا] بر نوع چیچك . ژاپون کلی .

اورتانسیه ، اورتانجه

اورتمك [ت ف] اوستنه براورتوچکوب قاپاتمق . ستر ایتمك . صاقلامق . قاپامق .

اورتی ، اورتو [ت ا] اورتمكه یارایان شی . ستره : ماصه ، قاریوله ، اکر وسائره اورتوسی .

اورتوسز [ت ص] آچیق ، چیپلاق .

اورتولو [ت ص] اورتولمش . مستور . قپالی ، مغلق ، کیزلی .

اورتونمك [ت ف] اوزرینه برشی اورتمك . تستر ایتمك .

اورته [ت ا] ایكی اوجدن مساوی مسافه‌ده اولان یر . وسط . میان . میدان. (یكیچری اوجاغنده) طابور . اورته اویونی : میدانده تیاترو طاسلاغنه بكزر اسكی برنوع اویون . اولو اورته : طوروب طورورکن، آچیقدن آچیغه. اورته‌یه آلمق : اطرافنی صارمق . اورته‌یه دوكمك : میدانه چیقارمق . اورته حاللی : نه زنكین نه‌ده فقیر .

اورتالامق [ت ف] اورته‌سنه وارمق . یاری‌یه بولمك.

اورتالانمق [ت ف] اورته‌سنه وارلمق . یاریلانمق .

اورتالق [ت] یریوزی، اطراف. میدان. خلق. اوك ایچی. اورته‌لغی سپورمك .

اورده‌ك [تا] معروف صو قوشی. بر چوق نوعلری واردر .

اورده‌ك

اورده‌ك ادالی : بایتاق كیمسه . اورده‌ك باشی : زمردیشیلی. اورده‌ك‌محبتی: دوستلرینك فلاكتنه آه‌واه دیمكله اكتفا . قازیرینه‌اورده‌ك: آلداتمق، آلداتلق.

اُورده [ع ا] وریدك‌جمعی: طامارلر.

اوردورمق [ت ف]اورمغه‌اجبارایتمك. تخریب ، غارت ، هلاك ایتدیرمك .

اوردیرمك [ت ف] اورمكه سوق ایتمك. باشقه‌سی‌واسطه‌سیله اورمك .

اوردینو [یتا ا] تحویل،امروحواله سندی .

اورس

اورس [ت ا] اوزرنده معدنلری دوكدكلری دمیر آلت .

اورسا [یتا ا] كمینك صول طرفی. كمی اورسا ایتمك: روزكارك كلدیكی طرفه طوغری چویرمك . اورسا آلاباندا : كمی بردنبره‌صوله دوندیرلمك . اورسا بوجا : كاه صاغه، كاه‌صوله دونه‌رك ایلریله‌مك.

اورسالامق [ت ف] كمی صول‌طرفه دونمك.

اورسه‌له‌مك [ت ف] بوزمق، پژمرده حاله كتیرمك ، اسكیتمك . زده‌له‌مك . قیریقلق ویرمك .

اوروشدیرمق [ت ف] بربرینه اورمغه سوق ایتمك. دوكوشدیرمك . محاربه ایتدیرمك.

اوروشمق [ت ف] دوكوشمك . مضاربه‌ایتمك.حرب‌ایتمك.

اورغان [ت ا] قالین ایپ . خالاط .

اورغانجی [ت ا] اورغان یاپوب صاتان کیمسه .

اورغون [ت ق] اورولمش. مجروح. مبتلا . مصاب . یاره .
[ا] اورولان شی ، غنیمت .

اورغونلق [ت ا] ابتلا. اورولمقلق.

اورکوتمك [ت ف] آ کسزین قورقوتمق .

اورکك [ت ص] چابق و هر شیدن قورقان . متوحش .

اورککلك [ت ا] اورکك اوله .

اورکمك [ت ف] آ کسزین برشیدن قورقه‌رق صیچرامق. چکینمك.

اورکوندی [ت ا] نا کهانی قورقو ، رعشه .

اورکینوز

اورکینوز

[یتا ا] استاوريد آز - مانی دنیلن بویوك بالق .

اورکو [ت ا] اورولمش صاچ دسته‌سی.

اورکوج [ت ا] دوه‌نك صیرتنده‌کی تومسك. تپه، چیقندی.

اورکوجله نمك [ت ف] اورکوج کبی تومسك پیدا ایتمك ، قانبورلاشمق .

اورگوله‌مك [ت ف] اورکو یاپمق، صاچلری اورمك .

اوره‌که [ت ا] اسکی زمان قادینلرینك یوك‌وسائره‌یی بوکمك ایچون تپه‌سنه طاقدقلری چتال دکنك .

اورلانمق [ت ف] اور پیدا ایتمك.

اورولمق [ت ؤ] دوکولمك، اولدیرلمك. یارالانمق بر خسته‌لغه طوتولمق . چالنمق . (سلاح حقنده) آتلمق .

اورمان [ت ا] آغاجلری چوق یر. بویوك قوری . اورمان کبابی: بر نوع أت یمکی .

اورمانجی [ت ا] اورمان مأموری ، اورمان بکجیسی .

اورمانلق [ت ا] آغاجلری ، اورمانلری چوق یر .

اورمق [ت ؤ] بر شیء قالدیروب برینك، یا باشقه بر شیئك اوزرینه چالمق . ضرب ایتمك . اولدیرمك. یارالامق. اصابت ایتدیرمك. دایامق. حرب ایتمك. یوکله‌تمك. آشاغی اورمق : تنزل ایتمك . آچیغه اورمق : میدانه چیقارمق . اوسته اورمق : ضم ایتمك . باش اورمق : مراجعت ایتمك . باشه اورمق : باش آغریسی ویرمك . بویون اورمق : باشنی کسمك .

پوسته‌یی اورمق: پوسته‌یی صویمق. دم اورمق: ادعا ایتمك، بحث ایتمك. طیشاری‌یه اورمق: خسته‌لق میدانه چیقمق. کومور، کونش اورمق: طوقونمق. نعره اورمق: باغیرمق. یول اورمق: قطاع طریقلك، اشقیالق ایتمك. یوزه اورمق: قباحتی یوزینه قارشی سویله‌یوب محجوب ایتمك.

اورمك [ت ف] متعدد ایپلکلری ویا الیافی بربرینه کچیره‌رك اورکویاپمق. آغ، چوراب، فانیله، صاچ اورمك. دیواراورمك: دیوار یاپمق.

أوَرمك [ت ف] اولاندیرمك. تزوج ایتمك.

اورمه [ت ا] اوروله‌رك یاپلمش شی.

اُورنَك [ت ا] نمونه. مثال، مشق. مثل. نوع.

اَوْرَنك [ف ا] تخت. سریر.

اُورنکلك [ت ا] نمونه‌لك.

اُوروبا [ت ا] البسه. اثواب.

أوروپا [ت ا] دنیاده‌کی بش قطعه‌دن اك کوچوکی واك متمدنی.

اوروج [ت.ا] یمکدن پرهیز. آچ طورمه.

اوروجسز [ت ص] اوروج طوتمایان.

اوروجلی [ت ص] اوروج طوتان.

اوروجی [ت ا] البسه‌نك، قماشك ییرتیلان یرینی اوروب تعمیر ایدن صنعتکار.

اوروجك

اوروجك [ت ا] اولرده، ترلالرده، کوشه بوجاقده آغ اورن معروف بوجك. عنکبوت.

اورومك [ت ف] کوپك باغیرمق، اولومق، هاولامق.

اوره‌مك [ت ف] نسلی چابق یتیشوب چوغالمق، یاییلمق. توره‌مك.

اوز [ت ا] ایچ، قلب، مایه، جوهر خلاصه. خالص. نفس، ذات. اوزکوزیله: کندی کوزیله. اوزی سوزینه اویار: قولی فعلنه مطابق.

اوز [ت ص] ایی، یارار. صالح. اویغون. حلیم. «آز اولسون اوز اولسون»

اوزاتمق [ت ف] بونی آرتدیرمق. دها اوزون یاپمق. تمدید ایتمك. ایلری‌یه سورمك. الی اوزاتمق. براقمق، صالیویرمك: صاقال، طیرناق اوزاتمق. سوردیرمك: ایشی اوزاتمق، سوزی اوزاتمق. ال اوزاتمق: غصب ایتمك، تعرض ایتمك. ایپی اوزاتمق: سربست

براقمق. ديل اوزاتمق. عليهده سوز سويلهمك.

اورادلمق [ت ف] اوزون سوردیرلمك. تطويل اولونمق.

اوزون اوزادی يه [ت ح] اوزون اوزون تفصيلاتله.

اوزق [ت ص] ياقين اولمايان. اوزون سورن. ايراق. دور.

اوزاقجه [ت ح] آز اوزاق.

اوزاقلاشديرمق [ت ف] اوزاغه كتورمك، كوندرمك. تبعيد ايتمك.

اوزاقلق [ت ا] ايراقلق. بعد. ياقين اولمايش. فرق.

اوزامق [ت ف] اوزونلق پيدا ايتمك. بوی اوزامق. كونلر اوزامق. سورمك، سورونجه مهده قالمق.

اَوزان [ء ا] وزنك جمعی: طارتيلر.

اوزانمق [تف] اوزون سورمك. بوتجه كيتمك. برهاوزونلغنه ياتمق. غصب نيتيله تجاوز ايتمك.

اوزوكلهمك [ت ف] ترلاده قالمش باشاقلری طوپلامق. اوزوكلهيوب بوزوكلهمك: اقتدارينك خارجنده برايش ياپمغه چالشمق. تردد كوسترمك.

اوزدن [ت ا] كوپه. آصقی.

اوزقندی [ت ا] بر نوع بوجك.

اوزقندی

اوزَك [ت ا] اوكوز آرابه سنك اوقی.

اوزَك [ت ا] چكردك. كوبك.

اوزَكج [ت ا] ايپ صرديون.

اوزكون [ت ص] اوزولمش. خسته. ضعيف.

اوزكونلك [ت ا] زبونلق. ضعف، محنت.

اوزكه [ت ص] باشقه. غيری. يبانجی اغيار.

اوزلاشمق [ت ف] ائتلاف وموافقت ايتمك. اويوشمق.

اوزلاشمه [ت ا] اويوشمه. مصالحه. ائتلاف.

اوزلهشمك [ت ف] اوز پيدا ايتمك، قويولاشمق.

اُوزِلك [ت ا] بنلك، غرور. جوهر، ماده.

اوزلهمك [ت ف] آرزو ايتمك. مشتاق اولمق.

اوزولمك [ت ف] اسكيوب بوزولمق. درمانسز قالمق. جانی صيقلمق، مضطرب اولمق. اوزوم اوزوم اوزولمك: پك زياده مضطرب اولمق.

اوزله‌مه [ت ا] اشتیاق . کورمك آرزوسی .

اوزوله [ت ا] ایسته‌دیکنی یاپه‌مامقدن مضطرب اولمق ، صیقیلمق.

اوزمك [ت ف] کروب کوشه‌تمك. یوروب صیقمق . جان صیقمق . اضطراب ویرمك. جفا ، اذیت ایتمك .

اوزمه‌لك [ت ا] ساقیزاوتی. قوقولو اوت توخومی .

اوزَن [ت ا] اهتمام. دقت. تکلف.

اوزوندی ، اوزوتی [ت ا] جان صیقیلمه ، اضطراب ، اوزوله . اذیت .

اوزوندیلی ، اوزونتولی [ت ص] زحمتلی ، صیقندیلی .

اوزنکی

اوزَنکی [ت ا] حیوانه بینرکن باصمغه مخصوص اکره قایشله مربوط معدنی باصاماقلر.

اوزنکیله‌مك [ت ف] آته مهموز یرینه اوزنکی ایله اورمق .

اوزه‌نمك [ت ف] تکلف واهتمامله چالشمق . اوغراشمق ، چابالامق .

اوزوم [ت ا] صویندن شراب ، سرکه، پکمز وساثره یاپیلان، تازه‌سی‌ده، قوروسی‌ده ییتن اوفاق دانه‌لی و صاقیملی معروف میوه. عنب، انکور. اوزوم آغاجی: آصمه. اوزوم صویی : شیرا .

اوزوم

اوزون [ت ص] قیصه‌نك ضدی . بویی چوق اولان . طویل. دراز. چوق سورن، مدید. الی اوزون: نفوذلی . خرسز. اوزون ایتمك. بیهوده اوزاتمق. اوزون حیوان : ییلان . اوزون طوتمق : اوزاتمق .

اوزونجه [ت ص] آز اوزون .

اوزونلق [ت ا] اوزون اولفلق . طول . بوی .

اوست [ت ا] یوقاری . بر شیئك یوقاری قسمی . مافوق . مقابلی: آلت . اوست باش: قیافت. آلت اوست: قارمه قاریشیق. آیاقه اوستی: آیاقده ، عجله. اوستنه آلمق: درعهده ایتمك . اوست اوسته : بر برینك اوزرینه ، هپ مساوی عد ایدرك. اوسته‌اورمق: علاوه ایتمك. اوسته ویرمك : مبادله‌ده فضله برشی ویرمك . اوست کلمك : غلبه ایتمك. اوسته کلمك: سمیرمك. اوستنه مال ایتمك : اهمیت ویرمك . اوستنه وارمق : زورلامق . اوستنه یاتمق:

غصب ایتمك . اوستنه یورومك : هجوم ایتمك . ال اوستی : مافوق . باش اوستنه : پكی . تپه اوستی: باش آشاغی. قالبوراوستی: سچمه، ممتاز. مكتوب اوستی: طرفه‌یازیلان آدره‌س . یول اوستی : كچید یر .

اوستوره تراش ایتمكه مخصوص آلت.

اوستوره

اوستون [ت ص] اوست كلن ، مافوق ، فائق. «ال‌الدن‌اوستوندر.» اوستون كلمك : غلبه‌ایتمك. اوستون كوری : سطحی. «فتحه» دینلن حركه : « َ » .

اوستونلك [ت ا] تفوق ، غلبه .

اوستونله‌مك [ت ف] فتحه ایله اوقومق، فتحه حركه‌سنی قویمق .

اوستونلو [ف ص]اوستنده‌اوستون حركه‌سی بولونان .

اوسته ، اوستا [ت ا] صنعتده تام مهارت ولیاقته مالك كیمسه . استاد. چراقلغدن‌چیقمش كندی باشنه چالیشان صرانغوز ، یورغانجی وسائره . معلم ، چوق بیلن .

اوستالقلی [ت‌ص] اوسته‌لق‌ومهارتله یاپلمش،معرفتلی، شیطنتلی.

اوسته‌له‌مك [ت‌ف] آرتمق ، علاوه اولنمق ، تزاید ایتمك . اوسته چیقمق : نكس ایتمك .

اَوسَط [ع ص] اورته ، اورته‌ده‌كی، وسطی ، مؤنثی : وسطا : قرون وسطا .

اوسطوخ [ت‌ا] جراح ویامهندس آلتلری‌طاقمی‌ومحفظه‌سی.

اَوسَع [ع ص] دها واسع ، دها كنیش .

اُوسقور [ت ا] واپورلرك قیچ طرفنده‌كی پروانه‌سی .

اوسكوف [ت‌ا] یوكدن اورمه‌كلاه.

اوشاق [ت ا] اركك چوجوق . دلیقانلی . خدمتجی .

اوشاقلق [ت ا] خدمتجیلك .

اوشغون [ت ا] كچی قولاغی‌دنیلن بر نوع اوت .

اوشملك [ت ف] ییغلمق، طوپلانمق ، هجوم ایتمك .

اوشَنج [ت ص] اوشه‌نن تنبل .

اوشَندیرمك [ت ف]بیقدیرمق ، كسل ویرمك .

اوشَگن [ت ص]اوشه‌نن ، تنبل.

اوشَنمك [ت ف] تنبلك ایتمك . چالشمغه هوسی اولمامق . تكاسل ایتمك .

اوشه‌نیك [ت ص] تنبل .

اوشه‌نیكلك [ت ا] اوشه‌نیك اولمقلق، تنبللك .

اوشوتمك [ت ف]صوغوق حس ایتدیرمك ، صوغوق آلدیرمق ، آلمق .

اوشورمك [ت ف] ییغمق، طوپلامق، صالدیرمق ، هجوم وتسلیط ایتدیرمك .

اوشوشمك [ت ف] هر طرفدن هجوم ایتمك ، قوشوب طوپلانمق ، آقین ایتمك .

اوشومك [ت ف] صوغوق حس ایتمك ، صوغوقدن متأثر اولمق .

اوص [ت ا] عقل، فراست، ذكا، ادراك . تربیه . ملایمت .

اَوصاف [ع ا] وصفك جمعی : صفتلر . اوصاف حسنه : كوزل وصفلر .

اوصانج [ت ا] بیقغینلق ، ملال . فتور . بزكینلك .

اوصاندیرمق [ت ف] بزدیرمك ، بیقدیرمق . « جاندن اوصاندیرمق » .

اوصاندیریجی [ت ص] بیقدیریجی ، بزدیریجی . فتور ویریجی .

اوصانمق [ت ف] بیقمق ، بزمك . بیزار اولمق .

اوصلاتمق [ت ف] عقللاندیرمق . تربیه وتأدیب ایتمك .

اوصلاندیرمق [ت ف] عقلنی باشنه كتیرتمك . طوغری یوله سوق ایتمك .

اوصلانمق [ت ف]عقللانمق. تربیه اولمق. یومشامق. «تكدیر ایله اوصلانمایانك حقی كوتكدر . »

اوصلو [ت ص] عقللی ، تربیه‌لی . ذكی . حلیم .

اوصلولق [ت ا] عقللیلق ، تربیه ، حلم وملایمت .

اَوضاع [ع ا] وضعلر ، طورلر ، حركتلر ، طوروشلر .

اَوْضَح [ع ص] دها واضح .

اوطورمق [ت ف] « اوتورمق » كلمه‌سنه مراجعت .

اوطه [ت ا] اوك داخلاً تقسیم ایدلدیكی بولمه ، حجره . یتاق، مسافر، یمك اوطه‌سی . دائره، قلم: ترجمه اوطه‌سی ، تجارت اوطه‌سی. یر اوطه‌سی : زمین قاتنده اوطه . بو كلمه‌یی «اودا » طرزنده یازانلرده واردر .

اوطه باشی [ت ا] خانلرده كرایه ویریلن اوطه‌لره نظارت ایدن كیمسه .

اوطه‌جی [ت ا] رسمی دائره‌لرده قلملرك خدمتنی كورن خدمه.

اوطه‌شیق [ت ص] باشقه بریله‌عینی اوطه‌ده اوطوران .

اوطه‌لق [ت ا] نکاحسز آلنان جاریه .

اوغالامق [ت ف] الایله اوغمق .

اوغان [چغتایجه ا] الله.

اوغدیرمق [ت ف] الی باصدیره باصدیره کزدیروب صیقدیرمق . دلك ایتدیرمك .

اوغراتمق [ت ف] واردیرمق . دوچار ایتمك: باشنی بلایه اوغراتمق .

اوغراشدیرمق [ت ف] مشغول ایتمك . چالیشمغه مجبور ایتمك . غائله‌یه اوغراتمق .

اوغراشمق [ت ف] چالیشمق ، چبالامق. مخاصمه ایتمك.

اوغرامق [ت ف] کچرکن بریرده طورمق. «واپورقندیللی‌یه اوغراماز. » کرفتاراولمق. خسته‌لغه اوغرامق : خسته‌لانمق . فیرلایوب چیقمق : طیشاری‌یه اوغرامق .

اوغری [ت ا] پول ، چیزکی ، اوغرانان یر . خیرسز ، سارق .

اوغریلامق [ت ف]خرسزلق‌ایتمك، چالمق .

اوغریلق [ت‌ا]خرسزلق.حرامیلك، سرقت .

اُوغل [ت ا] ارکك‌اولاد. فرزند. اوغل آریسی : یکی یتیشن آری . اوغل اوتی : برنوع نبات. اوغلدن‌اوغله: بابادن‌اولاده. اوغل ایدنمك: اولادلغه‌قبول ایتمك. اوغل بالی : اوغل آریسنك یاپدیغی بیاض بال. آخرت اوغلی : اولادلق . ار اوغلی ار : یکیت، مرد آدام. ایل اوغلی : خلق ، اغیار . هین‌اوغلی: پك حیله‌کار آدام . قحبه اوغلی : مروتسز ، دسیسه‌کار .

اوغلاق [ت ا] کچینك یاوریسی .

اوغلان [ت ا] ارکك چوجوق . اوشاق. هنوز بیغی کلمه‌مش کنج . آت‌اوغلانی : سایس‌یاماغی. قیز اوغلان : باکر قیز .

اوغللق [ت ا] ارکك‌اولاداولقلق. اوغل صفتی .

اوغللق [ت‌ا]ارکك‌آخرت‌اولادی.

اوغماق [ت ا] تازه تارخانه .

اوغمق [ت ف]النی‌باصدیره‌باصدیره کزدیروب آوجله صیقمق. دلك ایتمك . برماده‌یی بر جسمه صیقی صیقی سورمك .

اوغنمق [ت‌ف] باییلمق،صیقیلمق. ایچ ازلمك .

اوغور [لا ا] سعادت ، برکت ، یمن . میمنت . یول : بو

اوغورده (بو يولده) هر شيئى فدا ايتدى . اوغورى آچيق : طالعلى.

اوغورسز [ت ص] ميمنتسز، خيرسز، مشئوم ، بركتسز .

اوغورسزلق [ت ا] ميمنتسزلك ، بركتسزلك. نحوست.

اوغورلو [ت ص] ميمنتلى، مسعود . خيرلى .

اوغوشديرمق [ت ف] بربرينه سورته‌رك اوغمق .

ال اوغوشديرمق : نه ياپه‌جغنى شاشيرمق .

اوغولدامق [ت ف] دريندن قالين وقاريشيق سس ايشيدلمك.

اوغولدى [ت ا] قولاغه عكس ايدن كورولديلى وبوغوق سس.

اوغولديلى سس : اوغولدايان سس.

اوف [ت د] تأسف، بزكينلك ، استكراه افاده ايدر :

اوفاجق [ت ص] پك اوفاق .

اوفاراق [ت ص] آز اوفاق. كوچوجك.

اوفاق [ت ص] بويوك مقابلى. كوچوك، اينجه . اوفاق تفك : اوته برى اشيا : اوفاق تفك آدام : كوچوك جثه‌لى .

اوفاقلامق [ت ف] اوفالتمق. اوفاق اوفاق ياپمق .

اوفاقلق [ت ا] كوچوكلك. اوفاق پاره .

اوفاقلى [ت ص] ايچنده اوفاق بولنان. ايريلى اوفاقلى : اوست اوسته هپسى ، بويوك كوچوك .

اوفالامق [ت ف] اوفاق اوفاق طوغرامق .

اوفالتمق [ت ف] دها كوچوك ياپمق. جمنى ، بوينى آزالتمق .

اوفالمق [ت ف] كوچولمك. دها اوفاق اولمق .

اوفاندى [ت ا] اوفالمقدن، اوفالدلمقدن قالان پارچه‌لر ، قيرينتى .

اَوفَر [ع ص] دها وافر، داها چوق.

اَوفَق [ع ص] دها موافق، پك اويغون.

اُوفكه [ت ا] حدت غضب ، تهور. « اوفكه ايله قالقان زيانله اوطورر . »

اوفكه‌لنديرمك [ت ف] حدته، غضبه كتيرمك. قيزديرمق.

اوفكه‌لنمك [ت ف] حدتله‌نمك. غضبه كلمك .

اوفكه‌لى [ت ص] حدتلى غضبلى .

اوفلامق [ت ف] صيقينتى و كدرله « اوف » ديمك .

اوفله‌مك [ت ف] آغزله نفس ويرمك . اوفورمك . مومى اوفله‌مك: مومى سونديرمك. طلومى اوفله‌مك : شيشيرمك . دودوكى، نى اوفله‌مك : چالمق .

اوفورمك [ت ف] أسمك، اوفله‌مك. يل اوفورمك. دعا اوقويوب ايی اولسون دیه خسته‌یه نفس اوفله‌مك .

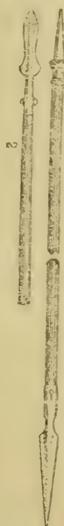
اوفوروك [ت ا] اوفوروكجیلرك خسته‌یه اوفله‌دكاری نفس.

اوفوروكجی [تا] خسته‌یی رقیه ایله، افسون ایله ایی ایده‌جكنی ادعا ایدن ونفس اوفله‌ین شارلاتان.

اوفوروكجیلك [ت ا] اوفوروكجی صنعتی .

اوفوروم [تا] بر نفسده اوفوریلن هوا . بر اوفورم توتون: بر دفعه چكوب اوفوره‌جك قدر توتون.

اوق [ت ا] یایله آتیلان اوجی سیوری دمیردن آرقه‌سی توی شكانده دوز، اینجه وقیصه دكنك. تیر، سهم . اوق كبی دوز اولان آلت: آرابه اوقی، صابان اوقی . اوق یایدن چیقمق : ایش ایشدن كچمك. اوق یيلانی : اوق كبی آتیلان برجنس انكرك. اوق يمك : اوقله مجروح اولمق .

اوق

أَوْقات [عا] وقتك جمعی : زمانلر .

أَوْقاف [عا] وقفك جمعی. ایرادی بر امر خیر ایچون وقف ایدیلن عقار وسائره .

أُوقتانت [فر ا] ارتفاع تخته‌سی . (علم هیئت) عربیسی: ثمن .

اوقجی [تا] اوق یاپان وصاتان.

اوقشامق [ت ف] سومك، نوازش وتلطیف ایتمك . خفیفجه بكزدمك آكدیرمق .

اوقشایش [تا] نوازش .

اوقلامق [ت ف] اوق آتمق. اوق كبی فیرلامق .

اوقلاوا [تا] خامور یوفقه‌سی آچمغه مخصوص اینجه دوز دكنك، مردانه .

اوقلق [تا] اوق قوبوری، طورباسی .

اوقوتمق [ت ف] اوقومغه سوق ویا مساعده ایتمك. درس ویرمك، اوكرتمك . اوفوروكجی‌یه نفس ایتدیرمك . تلقین ایتمك .

اوقور [ت ص] اوقومق بیلیر. اوقور یازار آدام .

اوقومش [ت ص] عالم .

اوقومق [ت ف] یازلمش بر شیئی كوزدن كچیروب جهراً ، یاخود سسسز تكرار ایتمك. قرائت ایتمك . اوكرنمك ، تحصیل ایتمك . شرقی سویله‌مك . دعا اوقویوب اوفورمك . میدان اوقومق : بریی مصارعه ومجادله‌یه دعوت ایتمك .

اوقومه [تا] قرائت. « شو آدامك اوقومه‌سى يازمه‌سى واردر. »

اوقوناقلى [تص] اوقونمسى قولاى يازى، حرف، كتاب.

اوقويجى [تا] قارئ. تلاوت ايدن. قاعده‌يه توفيقاً اوقويان وشرقى سويله‌ين. خواننده.

اوقه [تا] درت يوزدرهمدن عبارت ثقلت وزنى. « قيه » طرزنده قوللانلمه‌سى ياكاشدر.

اوقه‌لق [ت ص] براوقه آغيرلغنده اولان. اوقه ايله صاتيلان. (قاب) بر اوقه استيعاب ايدن.

اوقه‌لى [تص] آغير، بويوك، اهميتلى جسيم.

اوقيانوس [را] بحر محيط.

اوقيانوسيا [ت ا] دنيانك بشنجى قطعه‌سى: آوستراليا.

اوك [تا] آرد مقابلى. ايلرى، يوزه كلن جهت. پيش: قپونك اوكى. كله‌جك زمان: اوكمز يازدر. جبهه: بر بنانك اوكى. اوك طرف: ايلريده‌كى طرف، كچن طرف. حضور: معلمك اوكنه ناصل چيقه‌جقسك؟ اوك آياق: مشوق. اوكنه‌باقمق: محجوب اولوب صوصمق. اوكه چيقمق: راست كلمك. اوكه دوشمك: رهبرلك ايتمك. اوكه‌قاتمق: اوكنده‌سوروب كتورمك. قووالامق. اوكنى كسمك، اوكنى آلمق: مانع‌اولمق. اوكنه كلمك: راست كلمك.

اوك [ت ا] سس، صيحه. صيت، شهرت. قورى اوك: يالانجى شهرت.

اوكارمق [ت ف] ايى ايتمك. اصلاح ايتمك. تعمير ايتمك.

اوكالمق [ت ف] ايى اولمق، شفا بولمق.

اوكجه [ت د] اولجه. پشين.

اوكچه [ت ا] طوپوغك آلتى. آلچاق اوكچه‌لى پوتين. اوكچه آغاجى: پوتين قالبنك اوكچه‌يه كلن قسمى. اوكچه‌لرى چكمك: مسارعت ايتمك. اوكچه‌يه باصمق: برينك آرقه‌سندن پك ياقين كيتمك.

اوكدوج [ت ا] مژده‌جى. خبر ويرمك ايچون اوكدن كيدن.

اوكدول [ت ا] رهن، بحث، ياريش مكافاتى. اوكدول آلمق: بحثى، يادسى قازانمق.

اوكديرمق [ت ف] ايى ايتمك. شفا ويرمك. اصلاح ايتمك.

اوكرتمك [ت ف] برينه بيلمديكى شيئى بيلديرمك. تعليم

ايتمك . درس ويرمك. تأديب ايتمك.
عقل اوكرتمك : يول كوسترمك .

اوكَرنمك [ت ف] بيلمديكى شيئى آكلايوب بيلمك. كسب وقوف ايتمك . خبر آلمق . تدرس. تعلم ايتمك . آليشمق .

اوكسِز [ت ص] يتيم، بيكس .
اوكسز اورغانى : آق صارماشيق .
اوكسز بالغى : بر نوع قيرلانغيج بالغى.
اوكسز پارمق : سرچه پارمقدن اولكى پارمق. آدسز پارمق .

آق صارماشيق

اوكسزلك [ت ا] يتيملك ، بيكسلك .

اوكسو [ت ا] يارى يانمش اودون.

اوكسورمك [ت ف] اوكسوروكه طوتلمق .

اوكسوروك [ت ا] آق جكرلرده حاصل اولان بالغام وسائره‌يى چيقارمق ايچون غير اختيارى جكرلر تقبض ايده‌رك مكرر صورتده خارجه دفع ايديلن كورولتيلى نفس.

اوكسوله‌مك [ت ف] اوكسو، يعنى يارى يانمش اودون قويه‌رق آتشى طوتوشديرمق. (مج) قيزشديرمق ، تحريك ايتمك .

اوكسه [ت ا] ياپشقان معجون كبى بر ماده‌كه قوشلر ، آياقلرى ياپيشوب طوتلمق ايچون دكنكلره سورولور .

اوكَله‌مك [ت ف] باغيرمق . نعره آتمق . يوكسك سسله چاغيرمق .

اوكله [ت ا] كونك اورته‌سى. زوال.

اوكله‌ين [ت ح] اوكله وقتى. زوال وقتى .

اوكلى [ت ص] شهرتلى، نامى هر طرفده ايشيدلمش .

اوكماز [ت ص] اى اولماز ، شفا قبول ايتمز ياره، خسته‌لق.

اوكمق [ت ف] ايى ايتمك . ايى اولمق. صلاح كسب ايتمك.

اوكمك [ت ف] مدح ايتمك . ثنا وستايشده بولونمق .

اوكندره [ت ا] صابان سورركن اوكوزلرى دورتمك ايچون قوللانيلان اوزون واوجى ايكنه‌لى دكنك .

اوكو [ت ص] ايى ، خوش. صالح.

اوكوت [ت ا] نصيحت . وعظ .

اوكوتجى [ت ص] نصيحت ويرن. اوكوت ويرن .

اوكوتله‌مك [ت ف] نصيحت، اوكوت ويرمك .

اوكوتمك [ت ف] ذخيره‌يى، حبوباتى دكرمنده ازوب اون حالنه كتيرمك . طحن ايتمك .

اوكوج [ت ص] اوكده ، ايلريده بولونان .

اوكوجى [ت ص] مدح ايدن .

اوكوديجى [ت ص] ازوب اون حالنه كتيرن . اوكوديجى ديشلر : آزى ديشلرى .

اوكور [ت ص] (حيوان حقنده) آليشيق، اوكرنمش، تربيه اولمش.

اوكورتله‌مك [ت ف] سچمك، انتخاب ايتمك.

اوكورتمق [ت ف] ايى ايتمك . شفاسنى ويرمك .

اوكوردشمك [ت ف] (حيوان) ياريش ايتمك . آليشمق .

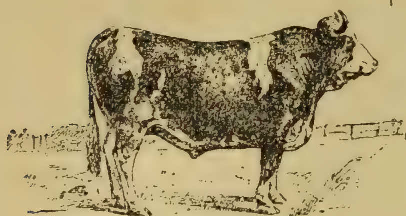
اوكوردى [ت د] دها اول .

اوكورغه [ت ا] بل كميكى، عمودفقارى.

اوكورده‌مك [ت ف] كوكسدن سس چيقاروب آغلامق . هونكورده‌مك .

اوكورمك [ت ف] غثيان ايده‌جك كبى كوكسدن كورولتيلى سس چيقارمق. (صيغيرلر حقنده) باغيرمق .

اوكوز [ت ا] انه‌نمش ، ايكديش ايدلمش بوغا. چيفت سورمكده، آرابه چكمكده قوللانيلير . (مج) صافدرون ، قالين قفالى آدام .

اوكوز

اوكوزلك [ت ا] حماقت . قالين قفاليلق .

اوكولده‌مك [ت ا] خوپلاتمق . (حيوان حقنده)

اوكون [ت ا] اوطورانك اوكنه قونان پاى . دفعه .

اوكى ، اووه‌ى [ت ص] اوزك مقابلى . اوكى بابا: اوز بابا اولمايان ، آنانك قوجه‌سى . كذا : اوكى آنا، اوكى اوغل، اوكى قارداش .

اوكيك ، اووه‌يك [ت ا] كوكرجينه بكزه‌ين بر قوش .

اوكيك ، اووه‌يك

اوكه‌يمك [ت ف] قومرو و كوكرجين كبى قوشلر اوتمك . كوكسدن سس چيقارمق .

أَوَّل [ع ص] برنجى، ايلك . مقدم. اولا : مقدما .

اَوْلا ، اولی [ع‌ص] مقدم ، مرجح.

اُولا ، اولی [ع‌ص]«اول»ك مؤنثیدر. « درجهٔ اولاده . »

اولاتمق [ت‌ف]اولولاتق،بویوتمك، تقدیس ایتمك. آغیرلامق .

اولاح [تا] افلاق‌اهالیسندن‌اولان کیمسه.

اَوْلاد [عا] ولدك جمعی : چوجوقلر. ذریت ، نسل .

اولادلق [تا] اولاد اولارق قبول ایدیلن .

اولاشدیرمق [ت‌ف] یتیشدیرمك. الصاق‌ایتمك.قاووشد- یرمق ، ایصال ایتمك .

اولاشدیری [ت‌ح]یتیشیك. اولارق متصلا .

اولاشمق [ت‌ف] یتیشمك ، اتصال ایتمك . واصـل اولمق ، یتیشمك، قاووشمق .

اولاشیق [ت‌ص] بیتیشیك. ملاصق. واصل اولمش .

اولاغان [ت‌ص]اولمه‌سی‌ممکن‌اولان.

اولاق [ت‌ص] متصل. یاقین.ایریشیله- بیـلن . ال اولاغی : اللك یتیشدیکی یر .

اولاق [تا] تاتار. ساعی. پوسته ال اولاغی : یاردیمجی .

اولالامق [ت‌ف]اولولاولق. بویومك.

اولام [تا] طاقم ، بولوك .

اولامق [ت‌ف] یتیشدیرمك، قاوو- شدیرمق .

اولامه [ت‌ص] بربرینه‌باغلی، زنجیر- لمه.اکلمه: اولامه‌یونجه: یرده‌سورونه‌رك‌یاییلان‌برنوع‌یونجه .

اولان [ت‌ص] واقع.کائن. موجود.

اولاتمق [ت‌ف] یتیشمك. زنجیرلمه بربرینه صاریلوب‌اوزاتمق.

اولایجی [ت ا] ایکی جکوب جله یاپان ایشجی .

اوْلت [تا] صالغین خسته‌لق. «اولت بیلی »

اولتا ، اولطه [یتا ا] کمینك صاغه صوله‌صاپمه‌سی. اولته اورمق : بر آشاغی بر یوقاری گزنمك .

اولَچر [ت ا] آتشی قاریشدیره‌جق دمیر . کابری .

اولچرمك [ت ف] آتشی اولچرله قاریشدیرمق .

اولَچك [تا]حبوبات اولچمکه‌مخصوص اولچو .

اولچلمك [ت ف] اولچی ایله مقداری، مساحه‌سی‌تعیین ایدلمك . مساحه ایدلمك . مقایسه اولونمق .

اولچمك [ت ف] بر شیئك ، بر جسمك طولنی ، عرضنی ،

عمقنی اولچی ایله تعیین ایتمك . تاصارلامق . اولچوب بیچمك : ملاحظه ایتمك . کوزله اولچمك : کوزله باقوب اولچیسنی ، مقدارینی تخمین ایتمك .

اولچو ، اولچی [ت ا] مساحه . مقایسه . مقیاس . اولچه‌جك آلت . اولچولن مقدار . تقدیر . اعتدال . حد . اولچی آلمق : بیچیلوب دیکیله‌جك ، یاخود یاپیله‌جق بر شیئك ابعادینی قید ایتمك . متنبه اولمق . بوینك اولچیسنی آلمق : کندی درجه‌سنی ، حدینی آکلامق . اولچیسنی بیلدیرمك : حدینی بیلدیرمك . کوز اولچوسی : تخمین .

اولدقچه [ت ح] خایلی . ایی . کافی مقدارده .

اولدیرمق [ت ف] وقوعه کتیرمك . یتیشدیرمك ، کماله ایردیرمك .

أولدیرمك [ت ف] اولومنی موجب اولمق . قتل ایتمك . اعدام ایتمك . (مجـ) بر شیئك قاتیلغنی ، سرتلکنی کیدرمك : سبزه‌یی اولدیرمك . اذیت ایتمك ، جان صیقمق : «صیجاق بزی اولدیردی . »

اولدیریجی [ت ص] اولدیرن ، قاتل ، مهلك : اولدیریجی صوغوق .

اولوش [ت ا] پای ، حصه .

اولوشدیرمك [ت ف] پای ایتمك . تقسیم و توزیع ایتمك .

اولوشدیری [ت ح] یریر . سرپندی حالنده : اولوشدیری یاغمور .

اولوشمك [ت ف] بولوشمك . پایلاشمق .

اولوشیجی [ت ا] حصه‌دار . پای صاحبی .

اولطه [ت ا] بالق طوتمق ایچون سیجیمك اوجنه باغلانان چنكل ایکنه .

اولغون [ت ص] یتشمش ، کماله ایرمش : اولغون میوه .

اولغونلق [ت ا] کماله ایریشمه . اولغون اولمقلق .

أولك [ت ص] أوه مخصوص ویا اوده بولونان . اولك باصدیرمه : صاتلیه‌رق اوده ینمك اوزره یاپیلان نفیس باصدیرمه . اولك حیوان : اهلی حیوان .

أوَلك [ت ا] باغچه و بوستانك آیرلدیغی قسملرك ، بولوکارك هر بری . صابان سورولورکن طوپراقده براقدیغی ایز . اولچی اوله‌رق بر اولك دونومك درتده بریدر .

اولکوج [ت ا] قیل یوله‌جق ، تراش ایده‌جك آلت . اوستوره .

اولـكَر [ت ا] علم هيئتده ثريادنيلن يدى ييلديز . « اولكر فورطنه‌سى » .

اولـكون [ت ص] صيجاقدن، صو- سزلقدن پور صـومش (نبات چيچك وسائره) .

اولـكه [ت ا] مملكت ، ديار . بر دولتك حكمى آلتنده بولونان اراضى .

اولـكى [ت ص] ابتداكى ، باشـده بولونان . برنجى . اسكى . اولكى سـنه : كچن سـنه‌دن اول اولان سنه .

اولماز [ت ص] اولماسى ممكن دكل. محال. امكانسز. اولوراولماز: راست كلن .

اولمامش [ت ص] يتشمه‌مش ، خام. كماله ايرمه‌مش .

اولمادق [ت ص] اولمامش، امثالسز. اولمادق شى : امثالسز شى.

اولمق [ت ف] وجوده كلمك ، حصوله كلمك . وقوع بولمق. برحالدن برحاله كچمك : شراب سركه اولدى . برمنصب وياصفت قازانمق: يوزباشى اولمق ، آدام اولمق . ايى اولمق: صحتده بولونمق . صاغ اولمق: ياشامق. خسته‌اولمامق . كماله‌ايرمك: اوزوم اولدى . ايريشمك : صباح اولدى .

أولمك [ت ف] وفات ايتمك . جان ويرمك . صولمق ، پژمرده اولمق: بوچيچكلر أولمش . پك‌زياده اضطراب چكمك: كدردن‌أوليبور . اجلسز أولمك : قضـايه اوغرايوب وفات‌ايتمك. أولوب‌أولوب‌أوله‌مه‌مك: چوق چكمك . أولورميسك ، أولد- بررميسـك : تحمل ايدلمز بر حاله قارشيسنده سويله‌نير .

اولنديرمك [ت‌ف]اوصاحبى‌ايتمك. تأهل ايتديرمك .

اولنمك [ت‌ف]اوبارق‌صاحبى‌اولمق. ازدواج ايتمك .

اولنمه [ت ا] ازدواج . تأهل .

اولو ، اولوغ [ت‌ص]بويوك.يوجه. عظيم. اولولر: بويوك آدملر .

أولو [ت ص] اولمش ، ميت . پژمرده. (مج) تنبل، مسكين.

اولوس [ت ا] قومك ، عشـيرتك بويوكى . « اوروق »لر بر اوياق، اوياقلر بر «ايل»، ايللرده « اولوس » تشكيل ايدرلر .

اولوشمق [ت‌ف] كوپكلر هپ‌بردن اولومق.

اولوفَر [ت ا] نيلوفردنيلن چيچكك توركجه‌سى.

نيلوفر

اولوق [ت ا] اوستى آچيق بورو. ياغموراولوغى. بيو. اويولمش يول .

اولوقلى [ت ص]اولوقلرى، بيولرى بولونان .

اولولامق [ت ف] تعظيم وتوقير ايتمك .

اولولانمق [ت ف]بويوكلك، عظمت طاسلامق.غرور كتيرمك.

اولواق [ت ا] بويوك .

اولوم [ت ا] موت. حياتك صوكى. اجل . اولوم ديرم: حيات ممات . اولومه صوصامق: بيله‌رك، ايسته‌يه‌رك مخاطره‌يه كيرمك .

اولومجيل [ت ص]صوكى اولوم اولان. مهلك: اولومجيل خسته‌لق.

اولومق [ت ف] (كوپك) اوزون اوزون آغلار كبي اورومك.

أَوْلَوِيَّت [ع ا]رجحان. اولا اولمقلق .

اوله‌جق [ت ص] ممكن ، قابل . مقدر : اوله‌جق اولور . اوله‌جق فيئات : قبول ايديله بيله‌جك صوك فيئات .

أولى [ت ص] او بارق صاحبى . متأهل .

أَوْلِيَاء [ع ا] ولى‌نك جمعى : كرامت صاحبى ظن اولونان كيمسه‌لر .

أَوَّلِيَّات [ع ا] بر ايشك ، وقوعاتك ابتدالرى . مقدمه‌لر . بو ايشك اولياتى واردر.

اوماج [ت ا] تازه تارخانه .

اوماجه [ت ا] آغاج كسيلنجه‌يرده قالان كوتوك ديبى .

اوماجى ، اوممَاجى [ت ا] كوچوك چوجوقلرى قورقوتمق ايچون اويدورلمش موهوم قورقونچ بر شخص .

اومبرا [يتا ا] جويز رنكنده طوپراق بويا .

اومدرمق [ت ف] اميدايتديرمك. اميده دوشورمك .

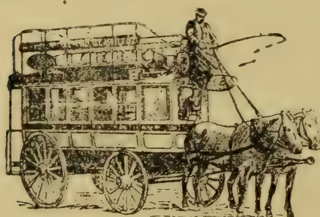
اومسانمق [ت ف] اميده‌دوشمك.

اومولمق [ت ف] اميد ايدلمك . بكلنمك .

اوممق [ت ف] اميد ايتمك، مأمول ايتمك . انتظار ايتمك. ظن ايتمك .

اوممه [ت ا] بكلمه . اميد . ترقب.

اومنيبوس [فرا] چوق يولجى آلير و ترامـوايلر كبى رايلر

اومنيبوس

اوزرنده اولمايارق منتظم سفرلراجرا ايدر بويوك آرابه .

اومو [ت ا] امید . انتظار. ترقب.

اوموزغه [ت ا] اوكورغه كلمه‌سنه مراجعت .

اوموز [ت ا] بویونك ایكی طرفنده قوللرك باشلانغیجنه‌قدراولان یر. كتف . دوش . اوموز اوپوشمك : مساوی اولمق . اوموز اورمق : یاردیم ایتمك . اوموزه اورمق: اوموزینه‌آلوب كتورمك. اوموز اوموزه : ازدحام . اوموز چكمك ، قالدیرمق : بیلمزلكه‌كلمك. اوموزه‌چیقمق: یوز بولمق،طاشیرمق. اوموز سیلكمك : مسامحه ایتمك . اوموزده طاشیمق : چوق اعزاز ایتمك. اوموزویرمك : یاردیم‌ایتمك: اوی اوموزنده : سرسری .

اوموزلامق [ت‌ف] اوموزه‌آلمق ، اوموزده طاشیمق . اوموزیله دایانمق.

اوموزلق [ت ا] اوموزه طاقیلان نشان. آپولت. كمی‌اوموزلی : كمینك باش وقیچ طرفلرینك یانلرنده‌كی قیریم یرلری .

اون [ت ا] غایت اینجه اوكودلمش حبوبات توزی . بوغدای ، آرپه، پرنج، پاتاتس‌اونی.اون‌قپانی: اون صاتیلان چارشی .

اون [ت‌ا] دوقوزدن صوكره كلن عدد. اونباشی: كوچوك‌ضابط رتبه‌سی . اون پارمق : ایكی ال . اون‌پارمغم‌یاقه‌سنده‌در: حقمی‌ایسترم. اون پارمنی قارا : مفتری .

اونامق [ث‌ف] بكنوب ایسته‌مك . ترجیح ایتمك .

اونجی [ت‌ا] اون یاپان وصاتان.

اونده‌لق [ت‌ا] حاصلاتك‌اونده‌برینی ویرمك اوزره قرارلاشدیریلان‌اجرت.ویركی،عشر: زیتون، اوزوم اونده‌لغی .

اونده‌لقجی [ت‌ا] عشر طوپلایان ، ملتزم.اونده‌برله‌چالیشان صاتیجی .

اونكو [ت‌ا] عناد .

اونكول [ت‌ص] عنادجی .

اونكوللك [ت‌ا] عنادجیلق،اصرار.

اونكیشمك [ت ف] ایش عناده بینمك . تعند واصرار كوسترمك .

اونلامق [ت‌ف] اونه‌بولامق. اونه باتیرمق . اوزرینه اون سرپمك .

اونلق [ت‌ا] اونك محافظه ایدلدیكی آنبار . اونلق صیچانی : ملوث كیمسه :

اونلق [ت ا] اون صایدن ، اون قسمدن‌مركب‌شی: براونلق:

اون پاره . اون یاشنده بولونان چوجوق .

اونلی [ت ص] اون عددینی حاوی : قوپانك اونایسی .

اونجی [ت ص] درجه‌سی اون اولان .

اونوتدیرمق [ت ف] اونوتمغه سبب اولمق . عفوایتدیرمك : ایلکلری فنالقلرینی اونوتدیردی .

اونوتقان [ت ص] چوق اونودان . حافظه‌سی ضعیف اولان .

اونوتمق [ت ف] خاطرندن چیقمق : حافظه‌سندن سیلنمك : نسیان ایتمك .

اونودلمق [ت ص] خاطردن چیقمق : ترك ایدلمك .

اونیفورمه [فرا] رسمی البسه : آلای البسه‌سی .

اووز [ت ا] موشموله یه مشابه برمیوه .

اوولامق [ت ف] فیرلامق : بردنبره هجوم ایتمك .

اوومق [ت ف] اوغمق .

اووه ، اووا [ت ا] دوز قیر ، صحرا .

اووالق [ت ا] صحرالری چوق یر .

اوهام [ع ا] وهمك جمعی : قورونتولر .

اویا [ت ا] چماشیر ، منديل کبی شیلرك کنارینه ایشله‌نن اویه‌لی سوس .

اویاجی [ت ا] اویا یاپان ویا صاتان کیمسه .

اویالامق [ت ف] اویا یاپمق ویا طاقمق . (مج) مشغول ایدوب برشیئی اونوتدیرمق . آلداتمق .

اویالاندیرمق [ت ف] بوکون یارین دیه‌رك وقت کچیرمك .

اویالانمق [ت ف] اهمیتسز شیلرله اشتغال ایدوب وقت کچیرمك . آلدانمق .

اویالی [ت ص] اویا ایله مزین .

اویان [ت ا] آتك باشنه طاقیلان سوس ، پوسکول .

اویاندیرمق [ت ف] بریسنك اویقوسنی قاچیرمق . بیدار ایتمك . غفلتدن قورتارمق . ذهننی آچمق . (آتش) یاقمق . اعمار ایتمك .

اویاندیریجی [ت ص] اویقویی قاچیران . منبه .

اویانیق [ت ص] اویومایان . بیدار . متیقظ . ذکی .

اویانمق [ت ف] اویقودن قالقمق . بیدار اولمق . متنبه اولمق . ذهنی آچلمق . شنلنمك .

اویانیقلق [ت ا] اویقوحالنده اولمامقلق بیدارلق . ذکاوت . ذهن آچیقلغی .

اویدورلمق [ت ف] تطبیق ایدلمك ، اویغون کتیرلمك .

دوزه‌دلك . تصنیع ایتمك : بو خبر اویدورلمشدر .

اویدورمق [ت ف] تطبیق ایتمك ، اویغون کتیرمك: اثوابی وجوده‌اویدورمق. ایشنی‌اویدورمق: ایشنی یولنه قویمق ، دوزه‌لتمك . ایجاد وتصنیع‌ایتمك . کارلی‌برطرزده الده ایتمك: برقات البسه‌اویدورمق. آیاق اویدورمق: دیکرلریله‌برلکده وعینی زمانده آدیم آتمق .

اویدیرمق [ت‌ف] برینك‌واسطه‌سیله اویمق .

اویدورمه [ت‌ص] مصنع ، اویدورولمش .

أویرمك [ت ف] اوکندیرمك . اویروب‌چویرمك: تردد‌له اوته‌سنه بریسنه باقمق . بجرمك . طولاییسیله آکلاتمق ایسته‌مك ، سوزی طولاشدیرمق .

اویصال [ت ص] هرکسه اویان . رأینه صاحب اولمایان.

اویغور [ت ا] بویوك بر تورك قبیله‌سی .

اویغون [ت ص] موافق . مطابق . اویان . مناسب . اوجوز. اویغون فیئات .

اویغونسز [ت ص] مناسبتسز . موافق ، مطابق اولمایان. تربیه‌سز: اویغونسزآدام. اویغونسز مقوله‌سی .

اویغونسزلق [ت ا] اویمازلق . عدم مطابقت . سوء حرکت . یارامازلق . تربیه‌سزلك.

اویغونلق [ت ا] اویغون‌اولمقلق .

اویقو [ت ا] انسانلره وبر چوق حیوانلره هر کیجه عارض اولان‌ونتیجه‌سنده‌یورغونلغی‌کیده‌رن اویوشوقلق حالی . نوم . خواب . (مج) غفلت . جهالت .

اویقوجی [ت ص] اویقویی چوق سون . چوق اویویان .

اویقوسز [ت ص] اویومامش . اویویامیان،اویقوسزقالمش: اویومامش .

اویقوسزلق [ت ا] اویومامه . اویویامامه . سهر .

اویکونمك [ت ف] متأثر اولمق . ایچنه درد اولمق .

اویله [ت ح] اوزاق . ویا غایب شیئی بکزه‌تمك،طرزینی تعریف ایتمك ایچون قوللانیلیر. یاقین ایچون «بویله» ، اورته درجه‌ده‌کی ایچون « شویله » دینیر . او یولده ، او صورتده . اونك کبی . اویله‌ایسه: او حالده ، او تقدیرده . اویله‌جه: طبق او طرزده . اویله‌سی : او درلوسی .

اویله‌لك [ت ا] طرز ، صورت، اویله‌لکله(اوصورتله)اولماز.

اویلوق [ت ا] باجاءك قالچه‌دن دیزه اولان قسمی . فخذ .

اویماق [ت ا] قبیله .

اویمق [ت ف] تابع اولمق، آرقه سندن کیتمك. امتثال ایتمك. موافقت ایتمك . مناسبتلی اولمق ، بکزه‌مك . یاقشمق. قرارلاشمق . تام کلمك .

اویمق [ت ف] قازه‌رق چقور - لاتمق . حك ایتمك . کوز چیقارمق .

اویمه [تا] اویمق صورتیله یاپیلان تزیینات ، یازیلان یازی .

اویمه‌جی [تا] اویمه‌یاپان صنعتکار .

اویناتمق [تف] یرینی دکشدیرمك . قیملداتمق. اویون اوینامغه سوق ویامساعده‌ایتمك. صیچراتمق : آت‌اویناتمق، مایمون، آیی‌اویناتمق. رقص ایتدیرمك . آلداتمق . ایچنه اویناتمق : یوق ایتمك .

اویناش [ت ا] سوکیلی، دلبر ، اش. اویون آرقه‌داشی .

اویناشمه [تا] برلکده اوینامه. ملاعبه .

اویناشمق [تف] برلکده‌اوینامق. ملاعبه ایتمك .

اویناق [ت‌ص] متحرك . ثباتسز . متلون. شوخ. اویناق‌یری: مفصل .

اویناقلق [ت ا] اویناق اولمقلق. تلون . شوخلق . خفیف مشربلك .

اوینامق [ت ف]قیملدامق . قیملدانمق. حرکت‌ایتمك : طاش یرندن اوینامق . صاغه صوله‌آتیله‌رق صیچرامق . هوپلامق . اکلنجه ایله، اویونله مشغول اولمق. برایش ایله بیهوده چالیشه‌رق وقت کچیرمك. خلجانه اوغرامق: یوره‌کی‌اوینادی. صارصلمق: بنانك تملری اوینادی. عقل اوینامق : دلیرمك . قومار اوینامق. تیاترووده آقتورلك ایتمك. تیاترووده اوینامق .

اویوتمق [تف] اویقویه‌یاتیرمق . اویقو کتیرمك . تنویم ایتمك. اوصاندیرمق، جان صیقمق. آلداتمق.ایشی‌سورونجه‌مه‌ده‌براقمق.

اویودیجی [ت ص] اویقو کتیرن. اویودیجی علاج .

اویوز [ت ا] انسان و حیوانلرده جلده بر طاقم حویناتك مسلطاولماسندن‌حصوله کلن بر علت‌که فوق‌العاده قاشینتی‌یی موجب اولور. جرب .

اویوشدیرمق [ت ف] خسی ابطال ایتمك.وجودك بر یرینی دوبناز بر حاله کتیرمك .

اویوشمق [ت ف] حسی ابطال ایدلمك . دوبناز اولمق. قارنجه‌لانمق .

اویوشمق [ت ف] متقابلاً موافقت ایتمك . ائتلاف ایتمك .

اویوشوق [ت ص] حسی زائل اولمش . دویماز (مج) تنبل . بطی .

اویوشوقلق [ت ا] اویوشوق اولمق حالی .

اویوق [ت ص] ایچی اویولمش ، قوف . قوغوق . مغاره .

اویوقلامق [ت ف] ایمیزغامق . یینه کلمك . غیراختیاری کندینی اویقویه قاپدیرر کبی اولمق .

اویوقلانمق [ت ف] ایچی اویوق اولمق . اویوق پیدا ایتمك .

اویولغامق [ت ف] موقت وسیره‌ك دیکمك .

اویولغه [ت ا] پارچه‌لری طوتدیرمق ایچون موقت وسیره‌ك دیکیش .

اویولغه‌لامق [ت ف] موقت وسیره‌ك دیکیش دیکمك . ییلان کبی طالغه‌لانه‌رق حرکت ایتمك .

اویوم [ت ا] اویولمه طرزی . اویولمش یر . کوز اویومی : کوز یوواسی ، چشمخانه . اویوم اویوم اویمق : چوق وهر طرفنی اویمق .

اویومق [ت ف] اویقویه وارمق ، اویقوده اولمق . غافل اولمق . کری قالمق .

اویوملامق [ت ف] (آغاج) کوك صالمق .

اویون [ت ا] اکلنجه نوعندن مشغولیت . قومار . تیاترو . اویون اوینامق . اویونه کیتمك . حیله . اویون ایتمك : اوسته‌لقلی دولابله آلداتمق . اویون چیقارمق : اویون اختراع ایتمك . اورته‌اویونی : اسکیدن میدانده اوینانان بر نوع تیاترو اویونی . قلیج اویونی : قلیج تعلیمی . کاغد اویونی : اسقامبیل کاغدلریله اوینانان اویون .

اویونجاق [ت ا] چوجوقلرك اوینایه‌سی ایچون یاپیلان کوچوك شی . اهمیتسز شی . (مج) کولونج ، مسخره آدام .

اویونجاقجی [ت ا] اویونجاق یاپان وصاتان آدام .

اویونجی [ت ا] اوینایان . قمارباز . تیاترو آقتوری . آرتیست .

اَهالی [ع ا] بر مملکتده یرلی اوله‌رق اوطورانلر . خلق ، ناس . سکنه .

اهانَت [ع ف] برینه حقسزلق ، خیانت ایتمك .

اهتداء [ع ف] طوغری یوله کیرمك . اسلام اولمق .

اهتزاز [ع ف] خفیف تتره‌مك . (ا) لرزه ، رعشه .

اهتمام [ع ف] پك دقت و همتله چالشمق. (ا) اهميتلى اعتنا. دقتلى‌سعى .

اهداء [ع ف] هديه ايتمك . هديه كوندرمك .

اَهرام [عا] مصرده معروف جسيم آبده‌لر. اوطرزده‌كى هندسه شكللرى .

اهرام

اَهل [عا] صاحب ، مالك : اهل ثروت ، اهل‌وقوف. ساكن، متمكن. خلق. اهل‌بيت: او خلقى. اهل‌خبره: متخصصلر. زوج زوجه: اهل‌وعيال. (ص) مقتدر، بجريكلى: بر ايشك اهلى اولمق .

اهلاك [عف] هلاك ، محو ايتمك ، اولديرمك . صرف ايتمك .

اَهلى [عص] مونس، آليشيق. مؤنثى: «اهليه». حيوانات اهليه: اهلى، انسانه آلشمش حيوانلر .

اَهلیّت [عا] اقتدار، لياقت، استحقاق.

اَهَم [عص] دها مهم ، پك مهم .

اهمال [عف] اهميت ويرمه‌مك، ياپلمق لازمكن ياپمامق. (ا) مسامحه.

اهمالجى [تص] ايشنه اهميت ويرمه‌ين. دقتسز . مسامحه .

اَهَمِّیّت [عا] مهم اولمقلق، دكرليلك. دقت واهتمامه لياقت .

اهميتسز [تص] مهم اولميان، عادى، جديتدن عارى .

اهميتلى [تص] مهم ، دكرلى . نظر اعتباره آلنمغه لايق .

اَهوَن [دص] دها خفيف ، دها ضررسز. اهون‌شر: فنالقلرك الك خفيفى. دها اوجوز: اهون آلمشسكز.

اَهوَنيّت [عا] اوجوزلق .

اياب [عا] كلمه كرى دونمه . اياب وذهاب : كيدوب كلمه .

اَيادى [عا] يدك جمعى : اللر .

اَيالَت [عا] بر دولت اولكه‌سنك ملكى تقسيماتندن باشليجه‌سى .

اَيّام [عا] يومك جمعى: كونلر، زمان، هنكام، دور .

اينليق [تا] اركك پيليجك انه‌ مثى، ايكديش ايدلمشى .

ايبيك [تا] خروسك . باشنده‌كى قيرمزى ات پارچه‌سى. خروس ايبيكى: ايبيك برنوع قيرمزى چيچكدر.

ایبیبك [تا] چاوش قوشی، هدهد دینیلان قوش.

ایبیبك

ایپ [تا] کتن، کنوير کبی الیافلی ماده‌لر بر آراده بوکوله‌رك اشیا باغلامغه مخصوص قالین سیجم. ایپ‌اوجی: وسیله. سبب، سررشته. ایپ اوجی ویرمك: سببیت ویرمك. ایپه‌اون سرمك: بهانه. ایپنه باصان: سرسم. ایپ پاره‌سی ویرمك: بلایی دفع ایتمك. ایپه‌چکمك: آصمق. ایپدن قوشاق: صوك درجه‌ده فقر وضرورت. ایپنی سورومك: جزاسنی آرامق. ایپ قاچقینی: آصیلاجق آدام. ایپدن قازیقدن قورتلمش: برچوق جنایتلر ایشله‌مش. ایپیله قویویه اینلمز: سوزینه کووه‌نیلمز. ایپنی قیرمش: آزغین.

ایپسز [تص] ایپی اولمیان. هیچ بر قید، وظیفه ایله مقید اولمیان، چاپقین. ایپسز. صاپسز: سرسری. نه‌اولدیغی بللی اولمیان.

ایپَك [تا] طوت یاپراغیله بسله‌نن بوجکلرك یاپدیغی قیلدن اینجه غایت یومشاق ایپلیك کبی بر ماده که ابریشیم اعمال وقوماشلر نسج اولنور. حریر. ایپك بوجکی: ایپکی یاپان بوجك. ایپك چیچکی: هررنکده چیچك آچان بر اوت. خام ایپك: قاینامامش و بیاضلانمامش ایپك.

ایپك بوجکی

ایپکجی [تا] ایپك یتیشدیرن، ایپك وایپکلی قوماشلر صاتان آدام.

ایپکخانه [تا] ایپك فابریقه‌سی.

ایپکلی [تص] ایپکله نسج ایدلمش. قوماش وسائره.

ایپله‌مك [تف] خاطرلامق. صایمق، اهمیت ویرمك.

ایپله‌مك [تف] ایپله صارمق، باغلامق.

ایپلیك [تا] دیکمك، طوقومق ایچون قوللانیلان پاموق، کتن، یوك سائره‌نك بوکولمش اینجه تلی. ایپلیك ایپلیك: تل تل. ایپلیکی پازاره چیقمق: رذیل رسوای اولمق. ایپلیك پینیری: تل تل بر نوع پینیر. ایکنه ایپلیك: پك ضعیف. ایکنه‌دن ایپلیکه: بوتون تفرعاتیله. پاموق ایپلیکیله باغلامق: پك موقت بر چاره بولمق.

ایپلیکجك [تا] ایپلیك یوماغنه بکزه‌ین بر نوع چیبان، ایپلیك چبانی. اکثریا عین خطه‌سنده اوطورانلرده ظهور ایدر.

ایپلیکخانه [ت ا] ایپلیك بوكولن یر، ایپلیك فابریقه‌سی .

ایپلیکه‌نمك [ت ف] تل تل طاغلمق، ایپلیکلری میدانه‌چیقمق.

ایپوپوتام [فرا] صوآیغیری .فرس‌الماء

ایپوپوتام

ایت [ت ا] كوپك . (مج) دكرسز ، اخلاقسز آدم . ایت اوزومی : پاطلیجان نوعندن بر اوت . ایت بورونی: یبانی كل. ایت خیاری : ابو جهل خیاری. ایت درنكی : خارلدی كورولدو اكسیك اولمایان حشرات یاتاغی . ایت دیرسكی : آرپه‌جق . ایت سوریسی : خذله كروهی.ایت بوغان: آجی چیكدم. یابانك ایتی : ادبسز آدام .

ایت بورونی

أیتام [ع ا] یتیملر. ایتام اداره‌سی: یتیملرك اموالنی اداره ایدن دائره . دارالایتام : یتیملره‌باقیلان، تدریس و تربیه‌لرینه اهتمام ایدیلن مؤسسه .

ایتدیرمك [ت ف] ایتمكه سوق ایتمك . بالواسطه ایتمك . یاپدیرمق .

ایتدیرمك [ت ف] ایلری یه طوغری بالواسطه ایتمك . قاقمق .

ایتشمك [ت ف] بربرینی ایتمك ، قاقمق . بربرینی ایته قاقه اویناشمق . « ایتشمكدن ایشه وقت قالمیور . » بوغوشمق ، غوغا ایتمك .

اِئتِكال [ع ف] آشنمق ، اویولمق .

اَیتَلك [ت ا] كوپكلك ، نابكارلق، اخلاقسزلق .

ایتلمك [ت ف] قاقلمق ، ایلری یه سورولمك . زورله سوق اولنمق .

ایتمك [ت ف] یاپمق . ایله‌مك : « ایلك ایتمك » . ایشله‌مك عمل ایتمك . « ایتدیكنی بولدی » . حاصل ایتمك ، بالغ اولمق : ایكی كره ایكی درت ایدر . دكمك ، قیمتنده اولمق: بوأو بیك‌لیرا ایدر. آتش ایتمك : سلاح بوشالتمق . آلت اوست ایتمك : چوق قاریشدیرمق . امورایتمك : اهمیت‌ویرمك. برایتمك : برلشدیرمك. چهره‌ایتمك: یوز ویرمه‌مك ، صورات آصمق.

خیر ایتمك : ایشه یارامق . سوز ایتمك : قرارلاشدیرمق. یوق ایتمك: محو ایتمك .

ایتمك [ت ف] ایلری یه سورمك ، دورتمك ، زورله سوق ایتمك.

اَیِتمك [ت ف] سویله‌مك ، دیمك .

ایتی [ت ص] کسکین، سرت، آجی .

ایتیك [ت ص] عینی معناده .

ایتیله‌مك [ت ف] کسکینلشمك ، سرتله‌شمك .

ایثار [ع ف] اکرام ، اعزام ایتمك. صاچمق ، بذل ایتمك .

ایجاب [ع ف] اقتضا ایتمك، ایتدیرمك . سبب ، موجب اولمق. (۱) لزوم . جمعی : ایجابات .

ایجاد [ع ف] وجود ویرمك . یوقدن میدانه چیقارمق . بولمق ، کشف ایتمك .

ایجار [ع ف] کرایه ویرمك. «اوِنی ایجار ایتمك» . بدل ایجار : کرا .

ایچ [ت ا] بر شیئك ایچریسی . داخل ، درون ، جوف: اوك، صاندیغك ایچی . بر شیئك اورته‌سنده‌کی قسمی ، اوزی . کوبك : جوز، بادم ، اکمك ایچی . قارن، معده: ایچ آغریسی. قلب، یوره‌ك. ایچنه طوغمق : الهام اولمق . ایچ بایلمق : آچلقدن بایغینلق کلمك . ایچ آلمامق : معده قبول ایتمه‌مك . ایچه صیغدیره‌مامق : حوصله آله‌مامق . ایچی ایچنه صیغمامق : سکونت بوله‌مامق ، یوره‌کی راحت ایده‌مه‌مك . ایچ باغلامق : میوه‌نك ینه‌جك قسمی حصوله کلمك . ایچ سورمك: اسهال اولمق. ایچ چکمك: آه ایتمك . ایچ صیقلمق : جان صیقلمق . قاوون ایچی : تورونجی یه مائل قویو صاری رنك . ایچ یاغی: باغیرصاقلری قاپلایان شحم. ایچنده : اورته‌ده، آره‌ده. ایچمزده‌عالم‌یوقدر. ظرفنده: بش کون ایچنده. ایچندن، اورته‌سندن. ایچ ایچه: بری دیکری ایچنده .

ایچ [ت ص] ایچریده‌کی. داخلی. ایچ قاپو: ایچریکی قاپو . ایچ کوکی: قاین پدرینك اوینه آلنان داماد . ایچ قلعه: قلعه ایچنده‌کی کوچوك حصار. ایچ یوز : ایشك حقیقتی .

ایچره [ت ا] ایچری طرف. مقابلی: طشره .

ایچری [ت ا] داخل. درون . ایچ طرف. ایچری یه، ایچریده ، ایچریدن .

ایچقیرمق [ت ف] «هیچقیرمق» کلمه‌سنه مراجعت .

ایچکی [ت ا] مسکرات نوعندن ایچیلن ، ایچیله‌جك شی . عشرت .

ایچلك [ت ص] ایچه ، داخله عائد.

ایچلی [ت ص] ایچی طولو : ایچلی جویز . چابق متأثر اولان ، تأثرینی ، کینی ایچنده صاقلایان : ایچلی قیز . ایچلی طیشلی: تکلیفسز.

ایچمك [ت ف] مایعی ، صویی نفسك اعانه‌سیله آغزیله چکوب معده‌یه ایندیرمك ، نوش ایتمك . عشرت ایتمك : بوآدم چوق ایچر. دومانی چکوب یوتمق: توتون ایچمك. جذب ایتمك : طوپراق صویی ایچر. آند ایچمك : یمین ، عهد ایتمك . قانی ایچمك : انتقام آلمق . ییوب ایچمك : عیش ونوش ایتمك.

ایچون [ت د] سبب بیان ایدر : کورمك ایچون: کورمك مقصدیله . بعضاً یمین مقامنده قوللانیلیر : الله ایچون !

ایچیرمك [ت ف] باشقه‌سنی ایچمکه سوق ایتمك ، ایچمه‌سنه مساعده ایتمك . مسکرات ویروب سرخوش ایتمك .

ایچیش [ت ا] ایچمك طرزی .

ایچیم [ت ا] ایچیلن شیئك لذتی : بو علاجك ایچمی آغیر . بر دفعه‌ده ایچیلن مقدار .

ایچیملی [ت ص] لذتلی .

ایچین [ت د] ایچدن . درونی اوله‌رق . ایچین ایچین قیزمق: بللی ایتمسزین قیزمق .

ایخلامق [ت ف] «ایخ!» دییه‌رك دوه‌یی چوکرتمك .

ایدنمك [ت ف] استحصال ایتمك ، الده ایتمك. صاحب اولمق.

أیدی [ع ا] یدك جمعی : اللر.

ایذاء [ع ف] اذا ایتمك . اذیت ویرمك .

ایر [ت ا] نغمه ، لحن .

ایر [ت د]ایرکن . «کیج»ك ضدی. ایرکیج : نه زمان اولسه .

ایراد [ع ف] کتیرمك : دلیل ایراد ایتمك. نقل ایتمك ، سویله‌مك : نطق ایراد ایتمك .

ایراد [ع ا] املاکك کتیردیکی کرا، محصول کبی حاصلات .

ایراق [ت ص] اوزاق . بعید . اوزاقده .

ایراقلاشدیرمق [ت ف] اوزاقلاشدیرمق . تبعید ایتمك .

ایراقلاشمق [ت ف] اوزاقلاشمق. اوزاغه کیتمك .

ایراقلانمق [ت ف] اوزاق اولمق. تباعد ایتمك .

ایراقلق [ت ا] اوزاقلق ، بعد . مسافه .

ایرانلی [ت ص] ایران اهالیسندن اولان .

ایرانی [ف ص] عینی معناده .

ایرته [ت ا] برصوکره‌کی کون . صوکره . بایرام ایرته‌سی : بایرام کچدکدن صوکره .

ایرته‌له‌مك [ت ف] ایرته‌سی کونه قالمق .

ایردیرمك [ت ف] ایرمه‌سنه سبب اولمق . ایصال ایتمك . بیلدیرمك . عقل ایردیرمك : آکلامق .

ایرشدیرمك [ت ف] یتیشدیرمك ، ایصال ایتمك . خبر ویرمك .

ایرشمك [ت ف] یتیشمك ، واصل اولمق . کماله ایرمك .

ایرکیلمك [ت ف] صو بریکمك . انسان ویاحیوان اورکه‌رك طورمق .

ایرکن [ت د] «کیج» مقابلی . وقت کچمه‌دن .

ایرکینتی [ت ا] طورغون صو ، چرکاب .

ایرکین [ت ص] یتیشمش ، کمالی بولمش .

ایرلامق [ت ف] تورکو ، شرقی سویله‌مك .

ایرماق [ت ا] آقار صویك بویوکی ، طوغری دکزه دوکولنی .

ایرمك [ت ف] یتیشمك . واصل اولمق : مرادینه ایرمك . کماله کلمك : شفتالیلر ایردی . آیاق صویه ایرمك : متنبه اولمق .

ایرمیك [ت ا] برنوع اون . ایرمیك حلواسی : بواونله یاپیلان حلوا .

ایرن [ت ا] آلت دوداق .

ایری [ت ص] بویوك . قوجه‌مان . ایری بوی ، ایری دانه .

ایریجه [ت ص] اولدقجه ایری .

ایریك [ت ص] ایرکن یتیشن میوه .

ایریله‌شمك [ت ف] بویومك ، قالینلاشمق .

ایریلك [ت ا] بویوکك ، قالینلق .

ایریم [ت ا] ایرمه . وصول . کوز ایریمی : کوزك کوره بیلدیکی مسافه .

ایرین [ت ا] اولغون یاره ویاچیباندن آقان یشیلمسی صاری پیس ماده ، جراحت .

ایرینله‌نمك [ت ف] جراحت پیدا ایتمك .

ایرینلی [ت ص] جراحتلی .

ایز [ت ا] آیاغك یرده قالان شکلی ، اثر . علامت . ایزینه اویمق :

تابع اولمق . ایزینی بولمق : اماره الده ایتمك . ایزینه دونمك : کلدیکی یردن عودت ایتمك .

ایزبه [ت ا] قویتو ، خراب ، پیس یر .

ایزجی [ت ا] ایزدن آکلار وایز تعقیب ایدن کیمسه . مجتمعاً قیرده تنزهه کیدن کنجلر : « بوی سقاوت » . « ایزجیلر درنکی » .

ایزله‌مك [ت ف] ایزینی تعقیب ایتمك . آرقه‌سنه دوشمك .

ایس [ت ا] دومانك تماسیله بریکن سیاه ماده .

ایسته‌تمك [ت ف] واسطه ایسته‌مك . چاغیرتمق .

ایسته‌ك [ت ا] آرزو ، هوس . اراده . اختیار . اشتها . ایسته‌ك ایتمك : آرزو ایتمك .

ایسته‌کلی [ت ص] آرزولی ، هوسکار . خواهشلی .

ایسته‌مك [ت ف] دیله‌مك . طلب ایتمك . آرزو ایتمك . آرامق . جلب ودعوت ایتمك . لازم اولمق .

ایسله‌مك [ت ف] ایسله قارارتمق .

ایسه [ت ف] ایمك مصدرینك صیغهٔ شرطیه‌سی . حال بوکه ، اوحالده معنالرینه کلیر . « قورقولو رؤیا کورمکدن ایسه (کوره‌جك یرده) اویانیق طورمق اولادر . »

ایش [ت ا] سعی ، عملی ، کار . مشغولیت . تجارت . وظیفه . ایش آدامی : الندن ایش کلیر آدام . ایشی اولمق : ایشی کورولمك . ایش ایشدن کچمك : بر شی اولوب بیتمك ، چاره‌سی قالمامق . ایش باشی : ایشجیلرك باشنده بولنان آمر . ایشك باشی : کنهی ، اساسی . ایش باشنده : ایشیله مشغول . ایش چیقارمق : اهمیتسز شیدن غائله چیقارمق . ایش کوج : مشغولیت . ایش کوسترمك : ایش ویرمك .

ایشته [ت د] اشارت ایچون قوللانیلیر : ناه ! باق .

ایشجی [ت ا] ایش ایشله‌ین کیمسه . عمله .

ایشجیلك [ت ا] عمله‌لك . ایشجیلك . صنعت .

ایشقیرمق [ت ف] ایصلق چالمق .

ایشقیریق [ت ا] طوپراقدن صو دودوکی .

ایشقنه [ت ا] قاره مرجان بالغی .

ایشله‌تمك [ت ف] ایش کوردیرمك . مشغول ایتمك ، چالشدیرمق . فعالیتده بولندیرمق : فابریقه ایشله‌تمك ، معدن ایشله‌تمك . سیروسفر ایتدیرمك : واپور ، شمندوفر ایشله‌تمك . جراحتی اقتمق : یاره‌یی ، یاقی‌یی ایشله‌تمك .

ایشلّك [ت ص] چوق ایشلەنن، چوق ایشلەین . کچیدیر : ایشلك جادە . تجربەلی ، ادمانلی : ایشلك یازی .

ایشلەمك [ت ف] ایش کورمك ، چالیشمق . مشغول اولمق . فعالیتدە بولنمق . (یارە حقندە) جراحتی آقمق .

ایشلەمە [ت ا] مهارت وصنعتلە یاپلمش نقش، حك، اویەکبی شیلر .

ایشلەمەلی [ت ص] نقشلی ، مزین ، ایشلنمش .

ایشلەتمك [ت ف] اعمال، اولنمق . حك ، نقش ایدلمك . چالیشلمق .

ایشلەنیش [ت ا] ایشلنمە طرزی .

ایشلەیش [ت ا] ایشلەمە طرزی .

ایشەمك [ت ف] صودوکمك ، تبول ایتمك .

ایشیتدیرمك [ت ف] دویورمق . اسماع ایتمك .

ایشیتمزلك [ت ا] ایشیتمەمە . ایشیتمەیش .

ایشیتمك [ت ف] قولاقلە دویمق ، حس ایتمك . خبر آلمق . دیکلەمك .

ایشیدلمك [ت ف] دویولمق . خبر آلنمق . مسموع ومقبول اولمق .

ایشیق [ت ا] آیدینلق ، ضیا .

ایشیلامق [ت ف] قرا کالقدە آرەلق آرەلق پارلامق .

ایشیمق [ت ف] پارلامق، پارلدامق .

ایصال [ع ف] کوتورمك . اولاشدیرمق . ایریشدیرمك .

ایصلاتمق [ت ف] اوزرینە صو دوکمك ، صویە باتیرمق . صو سرپمك . (مج) داياق آتمق .

ایصلاق [ت ص] صویە باتیرلمش ، صو دوقونمش . نمناك .

ایصلاقلق [ت ا] ایصلاق اولملق .

ایصلانمق [ت ف] صویە بولاشمق، صو ایچندە قالمق .

ایصلق [ت ف] ایشقیر. صفیر. ایصلق چالمق : ایشقیرمق .

ایصمارلامق [ت ف] سپارش ایتمك. تنبیە ایتمك، حوالە ایتمك .

ایصیرغان [ت ا] نبات ایلە طوقونجە آجیتان ، یاقان بر اوت .

ایصیرمق [ت ف] دیشلە طوتوب صیقمق، قوپارمق. آووج ایصیرمق: چوق حدت ایتمك. پارمق ایصیرمق: چوق تعجب ایتمك. کوز ایصیرمق : طانیر کبی اولمق .

ایصیریق [ت ا] ایصیرمە اثری. دیش یاراسی .

ایضاً [ع ح] كذلك. تكرار.

ایضاح [ع ف] آچیق آچیق تفصیلاتیله آكلاتمق.

ایغریب [ر ا] بویوك بالق آغی.

ایفاء [ع ف] یاپمق. اجرا ایتمك.

ایقاد [ع ف] یاقمق.

ایقاظ [ع ف] اویاندیرمق. غفلتدن قورتارمق.

ایقاع [ع ف] یاپمق. وقوع بولدیرمق.

ایقان [ع ف] یقین، قطعی وامین صورتده بیلمك.

ایقلامق [ت ف] «ایق» دیه‌رك صیقندی وزحمتله نفس آلمق.

ایقنمق [ت ف] صیقینوب زورله نفس آلمق، كندینی زورلامق.

ایك [ت ا] پاموق، یوك وسائره‌یی بوكمكه مخصوص آلت.

ایكده [ت ا] بر نوع میوه.

ایكدیج، ایكدیش [ت ا] انه‌نمش، خصیه‌لری چیقارلمش.

ایكرنج [ت ص] ایكده ایكره‌نه‌جك شی. مكروه، مستكره. منفور.

ایكرنجلك [ت ص] ایكرنج اولملق. مكروهیت. تیكسینمه.

ایكرندیرمك [ت ف] استكراه ایتدیرمك. تیكسیندیرمك.

ایكرنمك [ت ف] استكراه ایتمك. تیكسینمك.

ایكیلدی، ایكیلتی [ت ا] ایكله‌یش، انین، ناله. عكس صدا، طنین.

ایكیلدیلی [ت ص] صدا ویرن، چینلایان.

ایكینجی [ت ص] برنجیدن صوكره كلن.

ایكیندی [ت ا] اوكله ایله آقشام آره‌سنده‌كی وقت. عصر.

ایگنه [ت ا] دیكیشه مخصوص چلیكدن انجه، سیوری وآرقه‌سی دلیكلی آلت. ایگنه آردی: بر نوع دیكیش. طوپلو ایگنه: آرقه‌سنده كوچوك بر یووارلاق بولونان ایگنه. ایگنه یوتمش: چوق ضعیف وناتوان.

ایگنه‌جك [ت ا] دومنی ربط ایدن سیوری دمیر.

ایگنه‌جی [ت ا] ایگنه‌یاپان، صاتان كیمسه.

ایگنه‌لك [ت ا] ایگنه محفظه‌سی.

ایگنه‌له‌مك [ت ف] ایگنه ایله دلمك. طوپلو ایگنه ایله ایلیشدیرمك.

ایکی [ت ا] بردن صوکره کلن صایی .

ایکیز [ت ا] بر حمله طوغان ایکی قارداش .

ایکیزلەمه [ت ا] چفته .

ایکیزلی [ت ا] چفت اولان : ایکیزلی شمعدان .

ایکیلك [ت ا] ایکی صایی ویاقسمدن مرکب اولان شی .

ایکیلەمك [ت ف] ایکی یاپمق . اشنی تدارك ایتمك .

ایکیلی [ت ص] ایکی قسملی ویا ایکی صاییلی شی .

ایل [ت ا] خلق . ناس . اغیار . یبانجی : ایل اوغلی . دیار ، مملکت : قوجه ایلی .

ایلاد [ع ف]طوغورمق،طوغورتمق.

ایلاف [ع ف] آلیشدیرمق .

ایلەتمك [ت ف] بریره کوتورمك، ایصال ایتمك .

ایلتی [ت ا]ایکی‌قارداش زوجەلری.

ایلچی [ت ا] سفیر. وکیل . ممثل.

ایلری [ت د] کری مقابلی . اوك طرف. (ص) اوکده بولونان: ایلری قرەقول . مترقی : ریاضیەده بزدن ایلریدر . ایلری آلمق : اوکه کوتورمك . ایلری سورمك : اوکه سوق‌ایتمك،درمیان‌ایتمك. ایلری‌کلمك: نشأت ایتمك. ایلری کلن: اشراف. ایلری‌وارمق : حدینی تجاوز ایتمك. ایلری کیتمك : ترقی ایتمك .

ایلریلەتمك [ت ف]ایلری کوتورمك.

ایلریلەمك [ت ف] ایلری کیتمك .

ایلغار [ت ا] باشی‌بوش آتك‌درتلەمه قوشمەسی . آقین، هجوم .

ایلغارلامق [ت ف] آقین ایتمك . آقینجیلق ایتمك .

ایلغامق [ت ف] درتلەمه قوشمق .

ایلغین [ت ا] برنوع اورمان آغاجی.

ایلغینلق [ت ا] ایلغین اورمانی .

ایلك ،[ت ص]اولکی، برنجی، بدایتده‌کی.

ایلمك [ت ف] طوپلایوب طوتدیرمق. چاتمق .

ایلَك [ت ف] صیقلمامش دوکوم . اکرتی دوکوم .

ایلکلەمك [ت ف] ایلك یاپمق .

ایلول [ت ا] شمسی سنەنك طقوزنجی آیی .

ایله [ت د]مقارنت، وساطت اداتیدر. ال‌ایله طوتمق،واپور ایله کیتمك. تخفیف اولنەرق « له » صورتندەده قوللانیلیر .

ایله‌مك [ت‌ف] ایتمك، یاپمق .

ایلیجه [تا] طبیعی صیجاق صو ، صیجاق‌معدن‌صویی. قاپنارجه.

ایلیشدیرمك [ت‌ف] ربط ایتمك، آصمق .

ایلیشمك [ت‌ف] طاقلمق . تعلیق اولونمق . آزاوطورمق. تردد ایتمك .

ایلیشیك [ت ا] ارتبـاط ، علاقه ، مناسبت،اختلاف ، انكل، آله‌جق ویره‌جك. ایلیشیكی كسمك: حسابی قطع ایتمك .

ایلیق [ت‌ص] یاری صیجاق . نه‌صوغوق نه صیجاق .

ایلیك [تا] كمیكك ایچنده‌كی یاغ. مغز. ایلیكه ایشله‌مك: چوق درین‌تأثیر ایتمك. ایلیك كبی: یومشاق ولذتلی شی .

ایلیك [ت ا] البسه‌ده دوكمه‌نك طاقیلدیغی دلیك .

ایلیكله‌مك [ت‌ف]دوكمه‌لری كچیرمك، دوكمه‌له‌مك .

ایلیكلی [ت‌ص] دوكمه‌لری‌ایلیكلره‌كچر-لمش ، قاووشدیرلمش .

ایلیمق [ت‌ف] ایلیق اولمق .

ایماء [ع‌ف] اشارتله آكلاتمق .

ایمان [عا] اینانمه . قناعت كتیروب قبول ایتمه . ایمانه كلمك : حقی تسلیم ایتمك .

ایمپراطور [یتا ا] قرالدن دهابیوك فرض اولنان حكمدار .

ایمپراطوریچه [یتاا]ایمپراطورزوجه-سی . یاخـود قادین ایمپراطور .

ایمدی [ت‌ح] بناءً علیه. بوحالده...

ایمرنمك [ت‌ف] كوزل‌ویالذیذبرشی كوروب اشتهاسی،آرزوسی كلمك .

ایمیزغانمق [ت‌ف] اویقوغلبه‌ایدوب اوطوردیغی اویوقلامق .

این [تا] یبانی‌حیوانلرك یرآلتنده‌كی یوواسی. مغاره .

این [فا] بو . بعدازین : بوندن صوكره .

ایناندیرمق [ت‌ف]قاندیرمق.ایناغه سوق ایتمك .

اینانمق [ت‌ف] دوغری‌نظریله‌باقمق. تصدیق ایتمك.ایمان كتیرمك.

اینتی‌یوف [ت‌ص] صاچمه صاپان .

اینجه‌لتمك [ت‌ف] اینجه‌یاپمق. قلمی، سسی اینجه‌لتمك .

اینجه‌لمك [ت ص] اینجه ، اولمق ، اینجه‌لك،ظرافت‌كوسترمك.

اینجه [ت‌ص] قالین مقابلی : اوفاق ، نازك، نارین. اینجه‌دن‌اینجه‌یه: پك مدققانه . اینجه اله‌یوب صیق طوقومق : درین درین تحقیق‌ایتمك.

اینجه‌جك [ت ص] پك اینجه .

اینجه‌رك [ت ص] نازك ، نارین .

اینجه‌لك [ت ا] قالینلق مقابلی . اینجه اولمقلق .

اینجی [ت ا] صدفك ایچندن چیقان قیمتلی یووارلاقلرکه مجوهرات ، حلیات یاپیلیر . اینجی کردانلق . آغزندن اینجی صاچمق : فصاحتله کوزل سوزلر سویله‌مك .

اینجیتمك [ت ف] طوقونمق ، ایلیشمك . اذیت ایتمك . رنجیده ایتمك .

انجیر

اینجیر [ت ا] آغستوس صوکلرنده یتیشن معروف میوه . اینجیر چکردکی : کوچوکلکدن کنایه . براینجیر چکردکنی طولدیرماز : پك آز ، پك اهمیتسز . اینجیر قوشی : بر نوع صاری قوش .

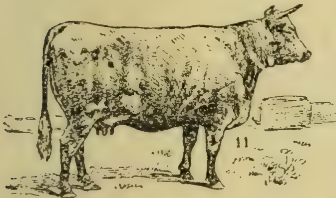
اینجیك [ت ا] باجاغك اینجه کمیکی . دیزك آلتنده‌کی کمیك .

ایندیرتمك [ت ف] آشاغی آلدیرمق . تنزیل ایتدیرمك .

ایندیرلمك [ت ف] تنزیل ایدلمك . آزالدلمق . آشاغی‌یه قویویرلمك .

ایندیرمك [ت ف] تنزیل ایتمك . آزالتمق . آشاغی‌یه قویویرمك . ختم ایندیرمك : ختم بیتیرمك . کمی ایندیرمك : یکی کمی‌یی صویه القا ایتمك .

اینك [ت ا] صیغیرك دیشیسی .

اینك

اینکجی [ت ا] اینك چوبانی ، صیغیرتماج . اینك بسله‌یوب سودینی صاتان آدام .

اینکلك [ت ا] اینك آخوری .

اینمك [ت ف] یوقاریدن آشاغی کیتمك . نزول ایتمك : طاغدن اینمك . دوشمك : ییلدیرم اینمك . آزالمق : فیأت اینمك ، شیش ، حرارت اینمك . قونمق : اوتله اینمك . نزول اصابت ایتمك : یوره‌کنه ایندی .

اینمه [ت ا] نزول ، فلج ، سکته .

اینیش [ت ا] ایکمك طرزی. یوقاریدن آشاغی‌یه مائل یر. یوقوش مقابلی.

ایوان [ف ا] کوشك، قصر.

ایواه! [ت د] یازیق! هیهات!

ایودیرمك [ت ف] قوشدیرمق.

ایهام [ع ف] شبهه‌یه دوشورمك. ایکی معنالی کلمه‌یی الك آز قوللانديغی معناده قوللانمق.

ایی [ت ص] بکنیله‌جك، مقبول. کوتو وفنانك ضدی. ایی ایش، ایی خوی. فائده‌لی، کارلی: ایی تجارت. کافی: بوقدر اجرت ایيدر. اویغون: البسه سزه ایی کلدی.

صحتده: چوجوقلر اییدر. ایی کون: اقبال، سعادت زمانی. ایی کوتو: نه‌اولورسه.

اییلشديرمك [ت ف] ایی یاپمق. ایی‌یه چویرمك. اصلاح ایتمك.

اییله‌شمك [ت ف] ایی اولمق. اعادهٔ صحت ایتمك.

اییلك [ت ا] ایی اولمقلق، جیادت. خیر، منفعت، کرم، معاونت. صحت. اییلکه یوزطوتمق: اییله‌شمکه، باشلامق. ملایمت: اییلکله طوغری یوله سوق ایتمك. اییلك بیلیر: متشکر، نانکور اولمایان.

اییله‌نمك [ت ف] اییله‌شمك. ایی اولمق.

ب

ب توركجه الفبانك ایکنجی حرفیدر. ابجد حسابنده ۲ عددینه اشارتدر.

بـ [ف د] مثال: «ماه بماه»، «تابصباح».

بـ [ع د] مثال: «نعوذبالله، بسم الله، بالواسطه»

با [ف د] ایله. «باضبطه، جمال باکمال»

با [ع] ب حرفنك اسمیدر.

باوباب [ت ا] آفریقاده یتیشیر بویوك بر آغاج.

باوباب

باب [ع ا] قاپو. دائره. بر كتابك تقسيم ايدلديكى قسم كه «فصل»دن بويوكدر. ماده، خصوص: «بو بابده معلوماتم يوقدر.» كچيد، بوغاز: «باب المندب». عربى فعللرك تصريف صورتلرندن هر برى: برنجى بابك بناسى، تفعيل، مفاعله بابى.

بابا [ت ا] پدر، آتا. اختيار ومحترم ذات: «بابا آدام». أسكيدن بكتاشى شيخلرينه ده دينيليردى: «محمد على بابا». زنجيلره عارض اولان عصبى و صرعوى بر حال: «باباسى طوتدى.». بابا اوجاغى: اجداددن قالمه أو. آق بابا: معروف قوش. آتا بابا كونى: محشر، بويوك مصيبت كونى. بابا يكيت: كنج ودينج اركك، قوتلى دليقانلى. بابا فينغو: بحريه اصطلاحاتندن اولوب آرمالى بر كمينك چوبوق، سرن ويلكنلرندن برينه تعبير اولونور. بابالق: بر چوجوغك باباسى يرينه قائم اولان آدام، صاف ودوغرو آدام.

بابل [ت ا] عراقده پك اسكى ومشهور بر بلده.

بابلخانه [فا] عموم خانه، فحش يرى. خيرسزلر و تنبللر يرى.

باتاريا [يتا ا] آلتى طوپدن متشكل بر طوپجى بولوكى. الكتريق استحصالى ايچون حاضرلانمش شيشه‌لرك مجموعى.

باتاق [ت ا] باتيلان بر، چامورلق محل. قورتارلماسى اميدى اولمايان شى: «باتاق مال». قارا باتاق: اوردككى صويه باتوب چيقار بر جنس صو قوشى. باتاقچى: بورجنى ويرمه‌ين، دولانديريجى. باتاقخانه: صاف انسانلرى صويمايه ومحوايتمه‌يه مخصوص قومار و فحش يرى. باتقين: باتمش، چوكمش، ايشى خراب، مفلس.

بات بازارى [ت ا] عوامك تحريف ايله بيت بازارى ديدكلرى ير.

باتمان [ع ا] مايعات وحبوباتك اولچولديكى بر نوع اولچك. اكثريا آلتى اوقفا بر باتمان اعتبار ايديلير.

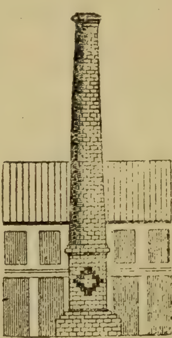
باتمق [ت ف] بر شيئك ايچنه كيرمك، محو اولمق، صوده يوزه‌مه‌مك، صويك ديبنه چوكمك، بوغولمق، غائب اولمق، مفلس اولمق، چوق بورجه دوچار اولمق. افول ايتمك: «كونش باتدى». نفوذ ايتمك: «ايكنه باتدى». باتيرلمق: صوقولمق، غرق ويا محو ايديلمك.

باتى [ت ا] كونشك باطديغى بر، غربدن اسن روزكار.

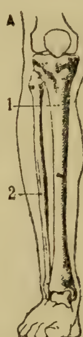
باتيق [ت ص] باتمش، چوكوك: «باتيق كوزلى»

باج [فا] ویرکو، کومرك رسمی، ترانسیت رسمی، خراج.

باجا [تا] اصلی باجه اولوب بویوك پنجره معناسنه فار . سیدر . تورکجه . ده اوجاقلرك دومانی دیشا . ری یه چیقارمق ایچون چاتینك اوستنده یاپیلان منفذه دینیلیر . تپه پنجره سی .

باجا

باجاق [تا] قالچادن طابانه داها دوغروسی دیزه قادار اولان عضو . اسقامبیل کاغدلرنده ارکك رسمنی حاوی کاغد . باجاقسز : باجاغی اولمایان . باجاغی وبویی قیصا ، بویسز . یارامازچوجوق . «شیطانك قیچ باجاغی» : قورناز ، حیله کار .

باجاق

باجاناق [تا] « باجی » دن مشتق اولارق اصلی «باجیناق» در . بونك یرینه « باجناخ » یازمق دوغرو دکیلدر . ایکی همشیره نك زوجلری .

باجی [تا] آبلا . اختیار قادین ، قالفا . زوجه . یمك پیشیرن زنجی قادین .

باجَنك [فا] باجا .

باحث [ع ص] بحث ایدن ، بحث ایدیجی ، بر بحثی حاوی . برشیئه عائد ، حاوی ، جامع .

باحور [ع ا] شدتلی حرارت ، تموزده خصوصیله یدی کون حکم سورن شدتلی صیجاق : « ایام باحور »

باختَر [فا] کونشك باتدیغی طرف ، خاور . مقابلی : غرب ، مغرب .

باخره [ع ا] « بخار » دن مأخوذ اولوب مصرلیلرواپورمقامنده قوللانیرلر .

باخُصوص [فح] خصوصیله ، هله ، هرشیدن اول ، الکزیاده .

باد [فا] روزکار ، یل . بادآورده : چالشمه سزین ، طالعله الکچن شی .

باد [فد] یاخود بادا ، « بودن » فعلندن امر غائب : اولسون ، اولا . «هرچه باد اباد » : نه اولورسه اولسون .

بادات [تا] بر نوع یرالماسی

بادام [فا] معروف میوه ، بادم .

بادم آغاجی

بادانا [ت ا] دیوارلره سورولن صوده ازیلمش کیرج طاشی . بو محلول ایله دیوارلری بویامق ، بیاضلاتمق : بادانا ایتدیرمك .

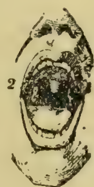
بادبان [فا] یلکن .

بادره [ع ا] بالبداهه ، بردن بره سویله‌نیلن دوغرو و کوزل سوز . آکسزین وقوع بولان بر حادثه . فلاکت ومصیبت .

بادزن [فا] یلپازه .

بادسر [ف ص] کبرلی، مغرور،متعصب.

بادم [ت ا] معروف میوه . بادمجك : بوغازده کوچوك دیلك یانندەکی بزلر : بادمجك خسته‌لغی .

بادمجك

بادنجان [ع ا] پاطلیجان

بادنما [فا] روزکارك جهتنی کوسترن آلت که اولرك و سائر یوکسك یرلرك اوستنه قونولور.

بادنجان

باده [فا] شراب ، می .

بادهوا [ف ا] بەداوا، پاراسز، مجاناً . اوجوز .

بادی [ع ا ص] هرشیئك اولی، سبب اولان ، موجب.

بادی [ت ا] اوردك . (ص) اوردك کبی ایکی طرفه صاللانارق یوروین ، پایتاق .

بادیا [ت ا] آغزی یایوان صاقسی بچیمنده طوپراق ویا بللوردن برنوع صوقابی .

بادیه [ع ا] چول، اووا ، قیر،صحرا.

بادیه‌پیما [ف ص] چولده دولاشان ، بدوی .

بار [فا] یوك ، آغیرلق ، ثقلت . باراولمق : یوك ویرمك ، صیقنتی ویرمك. چوق : « هربار » میوه: « برك وبار » . باریدن مصدرندن وصف ترکیبی تشکیلنه یارار : اشك‌بار : کوزیاشی دوکن، کهربار: جواهرسرپن،کوزل سوزلر سویله‌ین.

بار [ت] چوق باغیرمایی تصویر ایدر: باربار باغیرمق .

بار [فرا] شیق و منتظم میخانه ، اکلنجه‌لی وچالغیلی یر .

باراتا [ایتا] کمیجی باشلغی ، برنوع سرپوش . بر جنس خوروس ایبیکی .

باراقا [فر] قولوبه ، صالاش .

باران [فا] یاغمور.بارانی: یاغمورلق.

باربار [فرص] وحشی، غیرمدنی .

بار بود [تا] يالكززارله اويناتيلير بر قومار .

باربونيا [يتاا] قيرميزيمسى بر جنس لذيذ باليق. ايرى دانه‌لى بر نوع فاصوليا .

بارچاق [ت ا] قيلنج قبضه‌سنك الى محافظه ايدن سپرى .

بارِد [عص] صوغوق. هم‌مادياتده، هم معنوياتده قوللانيلير .

بارداق [ت ا] صو وسائره ايچمكه مخصوص بلوردن ويامعدندن معمول قولپلى وياقولپسز قاپ، ماشرابا.

باردان [فا] هكبه ، چووال .

بارِز [عص] آشكار، آچيق، ظاهر.

بارسام [ت ا] وارسان دخى دينيلن كوچوك بر باليق .

بارِع [عص] امثالنه فائق ، ممتاز ، مكمل .

بارغام [تا] له‌وركه بكزر برنوع باليق .

بارق [ت ا] عائله ، يورد ، أو . « أو بارق صاحبى » : أولى، متأهل. «بارقلانمق»: أوبارق صاحبى اولمق ، أولنمك .

بارقا [يتاا] بويوك صاندال .

بارِقه [عا] شيمشك پارلتيسى، پارلتى.

بارَكَ‌الله [عتر] الله مبارك ايتسين ، ماشاالله .

بارِگاه [فا] اذن ورخصت معناسنه «بار» ايله محل معناسنه كلن «گاه» دن مركب اولوب رخصتله كيريله‌بيله‌جك بر ير ديمكدر . عينى زمانده حضور معناسنه دەكلير : باركاه كبريا .

باركير [فا] بيكير . يوك قالديران وطاشيان.

بارنى [G. Barni]مشهوربرفرانسز فيلسوف و موراليستى‌در .

بارو [فا] ديوار ، قلعه ديوارى ، حصار . سپر، صيغيناجق بر ملجأ .

بارو [فر] آووقاتلر جمعيتى .

باروت [تا] اصلى «بارود»در، وفارسى‌در. كهرچله ايله كوكورت وكوموردن مركب توز حالنده معروف ماده كه اسلحهٔ ناريه‌ده وطاش قيرمق كبى ايشلرده قوللانيلير. مجازاً‌ده استعمال ايديلير. «باروت كبى آدام»: چابوق آتش آلير، سريع‌الانفعال ، حدت وشدته چوق مستعد .

بارودى [ف ص] باروت رنكنده ، قويى زيتونى .

باروسقوب [فرا]Barascopغازاتك تحول درجه‌لرينى كوسترر بر آلت. بخار وغازلر حقنده آرشيمد

طرفندن وضع ایدیلن قانونك صحتنی اثباته خدمت ایدر بر آلت .

بارومترو [یونا] مقیاس الهوا ، میزان الهوا، تبدلات هوائیه‌یی اولجه کوسته‌رن آلت.

بارون [فر ا] اصالت بارومترو رتبه‌سی ، عنوانی .

باری [ع ص] یارادیجی ، خالق ، الله .

باری [ف د] هیچ اولمازسه «چالیشما یورساك باری کورولتو ایتمه ! »

باریشدیرمق [ت ف] اوزلاشدیرمق، مصالحه ایتدیرمك .

باریشمق : اوزلاشمق . باریشما : ترك مخاصمه . باریشیق: باریشمش، مصالحه ایتمش . باریشیقلق : صلح ، مصالحه ، مسالمت .

باریك [ف ص] اینجه ، رقیق، نازك.

باریمق [ت ف] قورومق، محافظه ایتمك.

باریندیرمق [ت ف] عینی معناده اولوب بو داها چوق مستعملدر .

بارینمق [ت ف] صیغینمق ، تحفظ ایتمك .

باریوم [یتا] (کیمیا) معدنی بر جسم بسیط .

باز [ف ا] طوغان دینیلن ییرتیجی قوش .

باز [ف ص] آچیق ، کشاده . « سر باز » باشی آچیق . باختن مصدرندن اسم مصدر اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه یارار. « قمارباز » : قومار اوینایان . « جانباز » جانیله اوینایان دیمکدر .

بازار [ف ا] پازار، چارشی ، آلیش ویریش . « بازار اولا » : آلیش ویریش ایدنلره تمنیء برکت. جمعه ایرتسی کونی تعقیب ایدن کون. ارزاق ، اشیا وامتعه صاتان اصنافك معین کونلرده طوپلاندیغی آچیق بر وسوقاق. «بازارایرتسی» : هافتانك پازاردن صوکرا کلن کونی. « آت بازاری » : آت و امثالی حیواناتك صاتیلدیغی میدان. « بالیق بازاری »: بالیق صاتیلان چارشی. «بازارقاییغی»: اوچ چیفته بویوك کورکارله چکیلن بویوك قاییق. « بازارلق » : آلیش ویریشده فیأت ایچون چکیشمه واوزلاشمه .

بازرکان [ف ا] تاجر، آلیش ویریش ایدن اصناف . اکثریا موسویلر حقنده قوللانیلیر . « بازرکان باشی »: بویوك تاجر .

بازگون [ف ص] ترسینه چه‌وریلمش ، معکوس. اوغورسز، منحوس.

بازلاماج [ت ا] قالین وطاتلیسی بول ساج کوزلمه‌سی .

بازن [فر] Basin يوكلى ويوموشاق بر نوع بز ويا باصمه .

بازَنده [ف ص] اويناايان . « بازنده زبان » : بوش بوغاز . « سازنده وبازنده » : چالوب اويناياتلر .

بازو [ف ا] قولك اوموز ايله ديرسك آراسنده‌كى قسمى ، عضد . « بازوبند » : سوس وياقوت ايچون قوله باغلانان كوموشدن ويا صيرما ايله ايشلنمش مشيندن بر محفظه كه ايچنده بر موسقا بولونور .

بازى [ف ا] اويون ، اكلنجه .

بازيچه [ف ا] اويونجاق ، چوجوق اويونجاغى .

بازيخانه ، بازيكده [ف ا] اويون محلى ، اكلنجه يرى ، تياترو .

بازى كوش [ف ص] شوخ مشرب ، مجلس آرا ، شاقاجى .

بأس [ع ا] ضرر ، محذور ، فنالق .

باستاردا [يتا ا] قادىرغا دنيلن كمينك اوفاغى ، كمينك باشنده‌كى افقى ديرك .

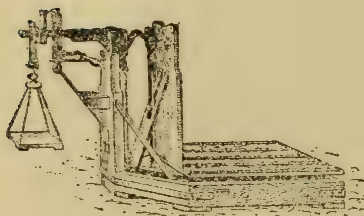
باستون [يتا ا] دكنك . الده اوله‌جنى حالده كزيلن ظريف وسوسلى صوپا .

باسط [ع ص] بسط ايدن ، يايان ، بر عضوى اوزاتوب آچان .

باسور [ع ا] ماياسيل ، قالين باغير - صاغك التهابى سببيله جراحت وقان كلمه‌سى خستالغى دركه مقعدك داخل وخارجنده ممه‌لر پيدا اولور .

باسيل [فر ا] اينجه ، اوزون ، مستطيل شكلده بر نوع ميقروب .

باسكول [فر ا] ايكى مانيوه‌له ايله اشيا قويمايه مخصوص كنيش بر كوزى حاوى وزن آلتى ، بويوك ترازى .

باسكول

باش [ت ا] انسان وجودينك يوقارى وحيوان وجودينك الك يوقارى قسمى كه خارجاً كوز ، آغيز ، قولاق وبورون كبى مهم عضولرى ، داخلاً ده عقل وذكانك مركزى اولان دماغى حاويدر . برشيئك الك يوقاريسى : داغ باشى . ابتدا ، باشلانغيج : آى باشى . بر شيئك اوجى : ممه باشى . بر شيئك باشلاديغى ير ، مبدأ ومنبع : صو باشى . جانلى حيوان عددى ، رأس : بش باش آت ، سكز باش قويون (اسكيدن دها چوق رأس

استعمال ایدیلیردی .) رئیس، آمر: آشجی باشی . عقل ، فکر، ذکا. باش آشاغی: ترسنه دونمش، معکوس. باش اوجی: پك یاقین یر. باش اورمق: مراجعت ، تشبث ایتمك . باش اوستنه : پك اعلی ، پك ایی. باش اکمك: اطاعت ایتمك، تعظیم وحرمت ایتمك. باش باشه ویرمك: مذاکره ایتمك ، قونوشمق . باش بلاسی : درد ، مشکل ایش . باشبوغ : رئیس ، سردار ، سرکرده ، غیر منتظم عسکرك باش قوماندانی. باشدن آتمق : صاومق ، اهمیت ویرمه‌مك، آتلاتمق. باشدن باشه : براوجدن دیکراوجه قادار. باشدن چیقارمق: دوغرو یولدن صاپدیرمق . باشدن چیقمق . دوغرو یولدن آیریلق ، آزمق ، فحش یولنه صاپمق . باشسز: رئیسسز ، آمری اولمایان. باشك صاغ اوسون : تسلیت وتعزیت مقامنده قوللانیلیر . شیمدی باشك طاشه کلدی : شیمدی یاپدیغك ایشك فنالغنی آکلادك ، ندامت ایتدك ، دیمك . باشدن قارا ایتمك : کمی تهلکه حالنده باشنی قارایه ووروب ساحله اوطورمق. باشدن کچمك: اوغرامق، دوچاراولمق، سرکذشته مالك اولمق . باش کوز ایتمك : أولندیرمك . باش کوز یارمق ؛ بر ایشی برباد ایتمك ، بجریکسزلك کوسترمك . باش هواده اولمق : مغرور . باشی هوالانمق ؛ آزمق ، سفاهته ، فحشه دالمق . آغیرباشلی: وقارلی .

باشارمق [ت ف] باشه چیقارمق، بر ایشی موفقیتله ایفا ایتمك، بر ایشی حسن صورتله تسویه ایتمك . بجرمك .

باشاق

باشاق [تا] أکین باشی. باشاق باغلامق : اکینك صاپلری اوزه‌رنده دانه حاصل اولمق .

باشترده [ت ا] اسکی زمانلرده‌کی حرب کمیلرینه ده‌نیلیردی .

باشقا [ت د] دیکر، آخر، آیری، کندی دکیل، فرقلی. باشقاباشقا : آیری ، منفرداً ، باشقالاشمق: دکیشمك، تبدل ایتمك . باشقالق : اختلاف، باشقا اولوش. باشقاجه : آیریجه ، مستقلاً .

باشلانمق [ت ف] بدء ایتدیرمك . «چوجوغی مکتبه باشلاتمق» . باشلامه : بدءومباشرت. باشلانغج: برشیئك باشلادیغی یر، مبدء، مقدمه. باشلایش : باشلامق فعلی وطرزی، بدء . باشلق : ریاست ، آمریت . سرپوش ، قوقوله‌ته . آتك باشنی واکسه سنی محافظه یه مخصوص قیلیف.

باشلی [ت ص] باشی، تپه‌سی اولان. اساسلی، اهمیتلی: «اك باشلی ایشمز بودر». ایلری کلن، باشه کچن. «بللی باشلی». باشلی باشنه: مستقلاً. بویوك باشلی: ذکی، عقللی. باشلیجه: اك اهمیتلی.

باشماق [ت ا] آیاق قابی، پاپوش. باشماقجی: آیاق قابی یاپان آدام، خفاف.

باشماقلق [ت ا] وقتیله سلطانلرك تخصیصاتی، خاص آرپالیق.

باشینمق [ت ف] قارشی دورمق، دیك کلمك.

باشه [ت ا] ایلری کلن. آتماجه.

باصاریق [ت ا] چولها دستکاهنك آیاقلغی.

باصاماق [ت ا] مردیوه‌نك آیاق باصیلاجق یری. قدمه، درجه.

باصان [ت ا] قارا باصان: آغیرلق، کابوس.

باصدی [ت ا] ات صویی ویا قیما ایله پیشیریلمش سبزه. دال باصدی: ایری کیره‌ز. قاش باصدی: باشه مائلاً باغلانان تولبند. کولباصدی: ایسقارا اوزرنده پیشیریلن أت، پیرزولا.

باصدیرمق [ت ف] صیقیشدیرمق، باصقی آلتنه قویمق. طبع وتمثیل ایتدیرمك. سوندورمك. غلبه چالمق. آ کسزین اوزه‌رینه وارمق. اورت باص ایتمك، صاقلامق.

باصدیرما [ت ا] باصقی آلتنده طوز وبهارله تربیه ایدیلن معروف قوروأت، باصدیرما. «باصدیرماسنی چیقارمق»: چوق دوکمك.

باصر [ع ص] کورن، کوروجی.

باصره [ع ا] کوزده‌کی کورمك قوت و خاصه‌سی: «قوهٔ باصره». کوز، چشم.

باصریق [ت ا] کوچوك و آلچاق چادیر.

باصقی [ت ا] باصوب صیقاجق آلت، منکنه، جندره. صیقی، تضییق. قالب، دامغا. حکم ونفوذ.

باصقیج [ت ا] باصامق، مردیون.

باصقیجی [ت ا] تولبند اوزرینه قالب باصان آدام.

باصقین [ت ص] اوستون، غالب، آغیر، ثقیل. آ کسزین هجوم. باصقین ویرمك: بردن هجومه اوغرامق، قباحتی ایشلرکن طوتولمق.

باصمق [ت ف] آیاقله چیکنه‌مك. آیاق آلتنه آلمق، تضییق ایتمك. قالب اورمق، طبع ایتمك. بردن بره هجوم ایتمك. آیاقده دورمق. (چوجوقلر حقنده) مسلط اولمق.

آیاق باصمق : کیتمك، اوغرامق . عناد ایتمك . آغیر باصمق : قوت واهمیتنی کوسترمك ، غلبه ایتمك . آغیرلق باصمق : وجوده که‌وشکلك عارض اولمق ، کابوسه طوتولمق . باغره باصمق: قوجاقلامق . بام تلنه باصمق : حدتلندیرمك، قیزدیرمق. چوروك تاختایه باصمق : تهلکه‌لی ایش کورمك . کتابه أل باصمق: یمین ایتمك. باصیلمق: آیاقله چکننمك، غافل آولانمق .

باصما [ت ا] معروف بەز . طباعت، طبع . حروفات باصماسی : تیپوغرافیا . طاش باصماسی : لیطوغرافیا . باصما قالب : عیناً تقلید ، عاملك اثر ذکاسی انضمام ایتمه‌ین ایش.

باصماجی [ت ا] باصمایاپان ویا صاتان آدام .

باصیق [ت ص] آلچاق، صیقیشتیلی، دار. پلتك: «باصیق دیل ».
باصیقلق : ارتفاع اکسیکلکی .

باطل [ع ص] بوش ویا کلیش شی ، حقیقته مغایر ، بیهوده: «باطل اعتقادلر ، باطل فکر »

باطن [ع ا] ایچ، ایچ یوز، «ظاهر»ك مقابلی .

باطناً [ع ح] ایچدن اولارق ، ایچ یوزدن .

باطنی [ع ص] ایچه منسوب ، داخلی. ظاهری مقابلی: «حواس باطنیه».

باطنیه [ع ا] ایلك مؤسس وپیشواسی حسن صباح اولان مذهب فلسفی.

باعث [ع ص] سبب، موجب، سبب اولیجی .

باغ [ف ا] باغچه ، بوستان ، آغاجلی وچیچکلی یر ، اوزوم یتیشن محل . « باغ بوزومی » : اوزوملرك دەوشیرلیه موسمی ، صوك بهار .

باغ [ت ا] باغلاما واسطه‌سی ، بر شیئی دیکرینه ربط ایدن آلت، رابطه ، بند. « کوزباغی »: غفلت. « دیز باغی چوزولمك» : که‌وشه‌مك، چوق قورقمق .

باغبان [ف ا] باغجی ، باغچوان ، باغ ویا باغچه بکجیسی .

باغچوان [ت ا] باغچه‌یه باقان، باغچه‌یه باقمق صنعتی بیلن آدام .
باغچوانلق : باغچوان ایشی وصنعتی .

باغچه [ف ا] کوچوك باغ ، کوچوك بوستان . چیچکلری، میوه‌لی ومیوه‌سز آغاچلری وسبزه‌یی حاوی واکثریا أولره متصل محل.«حیوانات باغچه‌سی » : موزه قبیلندن اولارق مختلف جنس ونوع حیوانلردن بر قاچ نمونه‌یی حاوی کنیش ومحفوظ یر . « نباتات باغچه‌سی » : نمونه اولارق طوپلانان مختلف ومتنوع نباتاتی محتوی بویوك باغچه .

باغچه‌لك [ت ص] باغچه‌لری چوق اولان یر .

باغداش [ت ا] دیزلری چاپراست اولارق قویمق صورتیله اوطورمق . « باغداش قورمق » : یوقاریده تعریف ایتدیکمز وضعیتده اوطورمق .

باغداشمق [ت ف] باغداش قورمق . اویمق ، اویوشمق ، باریشمق ، مطابق کلمك .

باغدالامق [ت ف] کوره شده خصمك باجاغنی کندی باجاغنه صاروب دوشیرمك .

باغدامق [ت ف] کیری یه بیراقمق ، کجیکدیرمك ، تعویق ایتمك . بر برینه کچیره رك باغلامق ، تعقید ایتمك .

باغر [ت ا] قاراجکر ، کوکس ، هر شیئك ایچی ویا اوکی . « باغری یانیق » : دردلی ، محزون ومکدر . « باغره باصمق » : شفقت و محبتله قوجاقلامق . « باغری آچیق » : حالی پریشان اولان .

باغرتلاق

باغرتلاق [ت ا] بر جنس یابان اورده کی .

باغرتمق ، باغیرتمق [ت ف] باغیرمایه مجبور ایتمك .

باغیراتوا [ت ا] کوکورتلی معدن صولرنده بولونان عضویات سفلیه نك اسمیدر .

باغرچق [ت ا] یوك آرابانك چاتال یری .

باغرداق [ت ا] « اصلی : باغلداق » بشیکده یاتان چوجوقلرك قونداقلرینی باغلامق ایچون قوللانیلان قوماشدن اکلی باغ . قادینلرك قوللاندقلری عادت بزی .

باغرساق [ت ا] شکل دیکری : « باغیرساق » معده دن مقعده قادارامتدادایدن دارواوزون ویربرینه مربوط بوریلر ، امعا .

باغریش [ت ا] باغیرمق فعلی وطرزی ، نعره .

باغریشمق [ت ا] برلکده وبر آغزدن باغیرمق .

باغستان [ف ا] باغچه لك وباغلق یر .

باغشیش [ت ا] باغیشلانان شی . بخشیش ، عطیه .

باغلانمق [ت ف] ربط ایتدیرمك .

باغلامق [ت ف] برشیئی ایپ ویا سائر بر باغ واسطه سیله بر محله ویا بر شیئه ربط ایتمك . دوکوم یاپمق . صارمق . طاقمق . آصمق . « بل باغلامق » : کووه نمك ، اعتیاد ایتمك . « صاغلام قازیغه باغلامق » :

ایشی صاغلاملاشدیرمق، تأمین ایتمك. « طاتلی‌یه باغلامق » : اویوشمق. « کوز باغلامق » : سحر، بویو ایتمك.

باغلانمق [ت ف] ربط اولونمق. طوتولمق، آیریلامامق. مجبور ومربوط اولمق، تعهد آلتنه کیرمك. « بصیرتی باغلاندی » : غافل داوراندی.

باغلداق [ت ا] باغرداق.

باغلی [ت ص] ربط اولونمش، مربوط، مقید. مسدود. منوط، متوقف. « الی آیاغی باغلی »: ایسته‌دیکنی یاپامایان. « باشی باغلی »: نشانلی، نکاحلی. « بصیرتی باغلی »: غافل. « کوزی باغلی » : جاهل، امی، دنیادن بی‌خبر.

باغمق [ت ف] باغلامق. آلداتمق، اغفال ایتمك. افسونلامق.

باغه [ت ا] قورباغه، قاپلومباغه کبی بر چوق حیوانلرك عمومی اسمیدر. دیکر معناسی: قاپلومباغه جنسندن بعضی دکیز حیوانلرینك قابوغی که صدف کبی وفقط داها یوموشاق وسیاهمسی اولور. صنایعده قوللانیلیر. طاراقلر اکثریا باغه‌دن یاپیلیر.

باغوت [ع ا] باسقالیه.

باغی [ع ص] سرکش، عاصی.

باغیشلاماق [ت ف] احسان ایتمك. عفو ایتمك. آلاجغندن واز کچمك.

باقاناق [ت ا] قویون، کچی کبی کویش کتیرن حیوانلرك چاتال طیرناغی.

باقدیرمق [ت ف] باقمایه اجبار ویامساعده ایتمك. خدمت ایتدیرمك. دوقتوره کوسترمك.

باقر [ع ص] کنیش، واسع.

باقتریولوژی [فر ا] میقروبلرك اشکال، خواص وجنسلرندن بحث ایدن علم.

باقراج [ت ا] باقیردن معمول قولبلی بویوك قاب.

باقلا [ت ا] معروف سبزه. « آغزده باقلا ایصلانماMق »: بوش بوغاز اولمق.

باقلاوا [ت ا] معروف طاتلی.

باقلا

باقمق [ت ف] کورمك ایچون بر شیئه کوزینی دیکمك. خدمت ایتمك. تداوی ایتمك. نظراعتباره

آلمق . اعاشه‌وانفاق ایتمك . معاینه ایتمك . مشغول اولمق . آرایوب طارامق. تابع‌اولمق ، حیرتده‌قالمق . « آغزه باقمق » : برینك سوزینه اهمیت ویرمك . اکری باقمق : فنا نظرله‌باقمق . « یان‌باقمق »: کوز اوجیله باقمق ، کین ونفرتله باقمق. « یوزینه باقامق »: التفات‌ایتمه‌مك.

باقی [عص] « فانی »نك‌مقابلی. دائمی، ابدی . قالان ، آرتان . قالان مقدار ویا مبلغ ، آلت طرف . آرتیق، بوندن باشقا: « باقی‌دعا ».

باقیر [تا] قیرمزی‌یه مائل معروف معدن . « باقیرچالمق » : باقیر پاصی قاریشارق زهرلی اولمق .

باقیلداق [تا] خارمانده قابوغندن چیقان چوروك دانه .

باقیلمق [تف] نظر اولونمق. دقت اولونمق، نظراعتباره‌آلینمق. اهتمام اولونمق . « یوزینه باقیلیرشی دکیلدر. » : پك چیرکیندر .

باقینمق [ت ف] کندی اوستنه ویا اطرافنه باقمق . شاشیرمق .

باقیجی [تص] باقان ، خدمت‌ایدن. قاله باقان آدام . فالجی . « خسته باقیجی » : خسته‌خانه‌لرده خسته‌لره باقان قادین .

باقیش [ت ا] باقمق فعلی ، باقمق طرزی ، نظر : « بو ناصیل باقیش ؟. »

باقیشمق [تف] بربرینه باقمق .

باقیم [ت ا] باقما ، باقیش ، نظر . مطالعه ، تأمل . تیمار، تربیه. وجه ، صورت، جهت : « برباقیمه کوره .. »

باقیملی [تص] ایی باقیلمش، سمیز.

باك [فا] قورقو، احتراز. «بی‌باك»: قورقمایان،چکینمه‌ین،امین‌وسالم.

باکر ـ باکره [عص] قیز اوغلان قیز ، تأهل ایتمه‌مش قادین . هیچ دوقونولمامش ، أل سوروله‌مش : « باکر اورمان » .

باکوره [عا] موسمندن اول یتیشن میوه ، تورفاندا .

باکی [ع ص] آغلایجی ، آغلایان ، کریان .

بال [ت ا] آرینك یاپدیغی معروف طاتلی. «آری‌بالی» : سوزولمش بال . « کوجِ بالی » : سوزوله‌مش بال . « بال قاباغی » : بر جنس ایری وصاری قاباق. « بال‌مومی »: بال أریدیلدکده آیریلان ماده‌کهموم یاپمقده قوللانیلیر .

بال [ع ا] کوکل ، قلب ، خاطر .

بال [فا] قاناد ، جناح. قول،بازو. « بال ویال » ، قول وکردان ، قدوقامت ، تناسب اندام .

بالا [ف ص] یوکسك ، یوقاری ، عالی . « بالاپرواز » : کندینی

اولديغندن فضله بويوك كوروب تفاخر ايدن . قامت، بوی . دوبالا : ایکی قات .

بالآخره [ع‌ح] صوكرا، صوكنده، نهايت، عاقبت ، بعده .

بالابان [ت ا] بولغارجه‌دن مأخوذ اولوب مذكور لسانده آیی‌یه دينيلير . كزديريلوب اويناتيلان آيی. ايری جثه‌لی انسان وياحيوان. بويوك داوول طوقماغی. برنوع قوش.

بالابانلاشمق ـ بالابانلانمق [ت ف] شيشمانلامق ، ايريلشمك . لاقيردی‌يی آغيزده چيكنه‌يوب سرخوش كبی سويله‌مك .

بالار [ت ا] انجه تاخنا .

بالاتر [ف ص] چوق يوكسك، رفيع ، اعلا .

بالاتفاق [ع ح] ب : حرف جر . ال: حرف تعريف. اتفاق: برلشمك، اويوشمق . برله‌شه‌رك، اتفاق واتحاد ايده‌رك ، متفقاً .

بالالتزام [ع ح] عينی طرزده: التزام ايده‌رك ، ايش ايدينه‌رك ، قصدونيتله ياپارق .

بالبداهه [ع‌ح] عينی طرزده: بردن بره، دوشونه‌دن ياپارق، درحال، بداهةً ، ارتجالاً .

بالتمام [ع ح] تاميله ، تكميل .

باالجمله [ع ح] هپ ، بوتون .

بالچيق [ت ا] ياپيشقان چاموز .

بالخير [ع ح] ايلكله، خيرليسيله .

بالدفعات [ع ح] دفعه‌لرله ، برچوق كره‌لر .

بالدير [ت ا] ديزايله آياق آراسنده‌كی عضوك قابا آتی . « بالديری چيپلاق » آياق طاقمی ، سرسری وسفيل آدام .

بالديران [ت ا] آغو اوتی .

بالديز [ت ا] زوجه‌نك قيزقارداشی .

بالذات [ع ح] كنديسی ، وكيله تعيين واعزام ايتمه‌يه‌رك .

بالش [ف ا] يوز ياصديغی .

بالضروره [ع ح] ضرورت ومجبوريت سوقيله ، ايستر ايسته‌مز، ناچار .

بالطبع [ع ح] طبيعتيله ، شبهه‌سز .

بالطا [ت ا] اودون وسائره كسمه‌يه مخصوص صاپلی آلت ، ناجاق. « بر بالطايه صاپ اولمق »: برايشه يارامق، برشيئه ويا برايشه صاحب اولمق. « بالطايی طاشه وورمق »: بيلمه‌يه‌رك بر آدامك يوزينه قارشی اونی رنجيده ايده‌جك سوز سويله‌مك. « بالطه

كورمه‌مش اورمان » : آغاجلری هیچ کسیلمه‌مش ، آل‌دوقونولمامش اورمان . « بالطه‌جی » : اسکیدن سرای خدمه‌سنك برقسمنه ویریلن بر عنوان مخصوص . یانغینه بالطا ایله کیدن اطفائیه افرادی .

بالطالامق [ت ف] بالطا ایله کسمك . ییقمق ، خراب ایتمك ، ده‌ویرمك . قیروب کچیرمك ، برباد ایتمك .

بالطالق [ت ا] اهالینك محروقات احتیاجی ایچون اودون کسمه‌لرینه تخصیص اولونمش کوچوك اورمان ویا قورولق .

بالغ [ع ص] وارمش ، چیقمش ، واصل . سن بلوغه واران ، ارککاولان . نهایت مرتبه‌یی بولان ، فائق ومکمل : « قدرت بالغه » . یکون ، مجموع . « بالغاً ما بلغ » : بول بول ، فراخ فراخ ، مع زیادة .

بالغام [ت ا] آغیزدن چیقان معلوم شی . اصلی « بلغم » اولوب عربیدر .

بالفعل [ع ح] فعلاً ، حقیقةً ، تصوری دکیل ، حقیقی .

بالق [ت ا] بالیق .

بالقان [ت ا] اورمانله مستور صارب ومسلسل داغلر ، سلسلهٔ جبال ، روم ایلی قطعه‌سنی غربدن شرقه دوغرو قطع ایدن بویوك داغ سلسله‌لری که بوندن دولایی بوقطعه‌یه بالقانلر نامی ویریلشدر .

بالقانلق [ت ا] بالقانلری حاوی ، داغلق .

بالقون [فرا] تورکجه‌لشمشدر : پنجره‌لرك اوکنده اوستی آچیق ، اوك ویان طرفلری پارمقلقلی کنیشجه یر ، شهنشین .

بالکلیه [ع ح] بوس بوتون ، بوتون بوتونه ، کلیاً .

باللاندیرمق [ت ف] بال کبی طاتلی یاپمق . بر شیئی چوق مدح ایدوب ایمرندیرمك .

باللّٰه [ع ح] معروف یمین ، الله‌حقی ایچون .

بالمشاهده [ع ح] مشاهده ، ایدرك کوره‌رك ، معاینه ایده‌رك .

بالمناسبه [ع ح] برمناسبتله ، برقولاینی کتیره‌رك .

بالمواجهه [ع ح] یوزله‌شه‌رك ، یوزلشدیره‌رك .

بالنه [فرا] بر نوع سیاهسی بویوك بالیق .

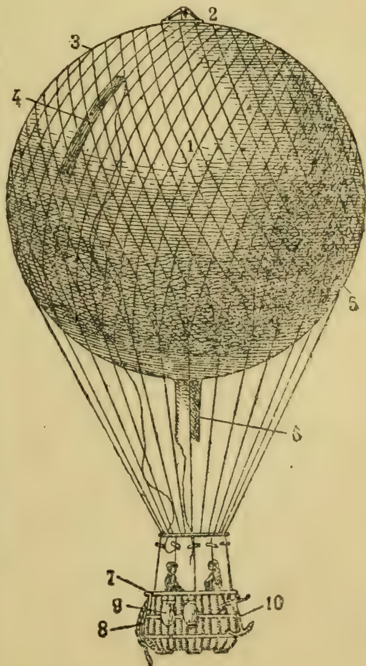
بالو [ایتا] دانس ایتمك ایچون یاپیلان کبارانه اجتماعلردرکه ارککلر وقادینلرالبسه‌لرینه وتووالتارینه‌چوق دقت ایتمه‌یه مجبوردرلر . ارککلر یا « فراق »ویا « سموکینغ » کیه‌رك بالویه کیدرلر . « ماسکه‌لی بالو »:

دعوتلیلرك ماسكه ایله یعنی یوزلری اورتولی اولارق کیتمه‌یه مجبور اولدقلری بالو .

بالواسطه [ع ح] برینی آرایه‌قویارق، برینك توسطیله، دوغرودن دوغرویه اولمایارق .

بالوز [فر] عوام طاقمنك اكنجه ورقص ایچون طوپلاندیغی یر .

بالون [فر] هوادن خفیف بر غاز قوتیله دولدیریلارق هوایه یوكسه‌لن كره شكلنده وآلتنده

بالون

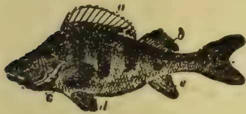
اوطورمایه مخصوص بویوك برسپتی حاوی صعود آلتی . غازله‌دولوهوایه اوچان بر نوع رنكلی وانجه‌طوپ كه چوجوقلرك اك قیمتلی اویونجاغنی تشكیل ایدر .

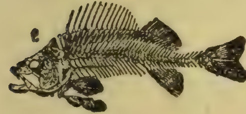
باله ـ بالت [فرا] بروقعه‌یی تصویر ایدن رقصلی اویون ، رقصلی تماشا .

بالی [ع ص] قوجا ، اسكی ، كهنه .

بالیده [ف ص] «بالیدن» مصدرندن اسم مفعول ، بویومش ، نشوونما بولمش .

بالیق [تا] دكیز ، كول ونهرلرده هوا یرینه صوایله تعیش ایدر مختلف حیوانلرك عمومی اسمیدر . دكیز بالیغی ، طاتلی‌صو بالیغی .

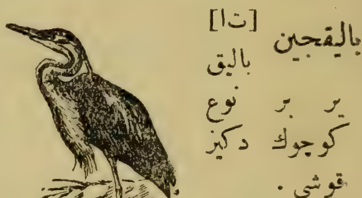
بالیق

« بالیق أتلی » شیشمان اولمادیغی حالده وجودی اتله مستور اولان قادین ویا اركك ، « بالیق صیرتی »: اورتاسی محدب یول . « بالیق یاغی »: مورینا بالیغندن چیقان و سمیرمك ایچون ایچیلن یاغ . « آیی بالیغی » : هم قاراده، هم دكیزده یاشایان فرانسزلرك « فوق » دیدكاری حیوان .

« بالیق یومورطه‌سی » : کفال بالیغنك یومورطه‌سندن یاپیلوب غایت لذیذ وبهالیدر .

بالیقجیل [ت ا] لكلك کبی یوکسك باجاقلی واوزون غاغالی آلاجه بر قوش که بالیق ایله تعیش ایدر .

بالیقجین [ت ا] بالیق نوع بر دکیز کوچوك قوشی .

بالیقجین

بالیقخانه [ت ا] بالیق صاقلانماسنه وصاتیشنه مخصوص بویوك یر .

بالیك [ف ا] چاریق .

بالین [ف ا] یاصدیق، قولتوق یاصدیغی .

بالیوز [ت ا] غایت ایری چکیج .

بالیا [یتا ا] بزه صاریلی صیق باغلانمش اشیای تجاریه دنکی . بویوك دنك .

بام [ت د] « با » ایله باشلایان بعض صفتلرك باشنه کلوب مبالغه بیان ایدر : بام باشقا .

بام [ف ا] چاتی ، دام ، سقفك اوستی .

بام‌تلی [ت ا] آلت دوداغك آلتنده‌کی قیللر . سازك الك قالین سس ویرن تلی . « بام تلنه باصمق » : حد تلندیرمك .

بامبو [فر] هند قامیشی ، هزاران . هزاران باستون .

بامبو

بامگاه [ف ا] صباح، سحر وقتی .

بامیا [ت ا] معروف سبزه .

بان [ع ا] بر نوع نبات وآغاچ .

بان

بان [اسلاوجه] وقتیله مجارستان جهتلرنده سنجاق بکلرینه وپرنسلره ویریلن عنوان . حاکم ، سردار ، قلعه محافظی .

بان [ف د] فاعلیت وتقید اداتی اولوب « جی » معناسنه کلیر وفارسی اسملره لاحق اولور : باغبان : باغجی ، پاسبان : بکجی کبی .

بانبل [ت ا] قارابنکلی ، قیرمیزی کوچوك بر نوع بوجك .

بانداژ [فر ا] صارغی ، لفافه .

باندرول [فر] Banderole توتون کبی تحت انحصارده بولونان اشیای تجاریه پاکتلرینه یاپیشدیریلان دامغالی واوزه‌ری یازیلی کاغد .

باندیرا [یتا] اجنبی سانجاغی ، بایراغی .

باندو [یتا] موزیقه طاقی . عسکری موزیقه‌سی .

باندیرمق [ت ف] صولی شیئه باتیرمق ، باتیروب ایصلاتمق .

بانقه [ت ا] فرانسزجه Banque کلمه‌سندن آلینمشدر . معاملات صرافیه واقتصادیه اجراسنه مخصوص مؤسسه ، بویوك بر شرکت مالیه . قومار اویوننده پارانك تودیع اولوندیغی محل ویا شخص .

بانقنوط [انکلیزجه] Bank-note بانقه قائمه‌سی ، بانقه طرفندن تداوله چیقاریلان مختلف قیمتده اوراق نقدیه .

بانك [فا] سس ، صدا ، هایقیرمه .

بانکر [فر] بانقا صاحبی ، بر بانقه اداره ایدن ، چوق زنکین آدام .

بانغق [ت ف] صولی شیئه باصدیروب یوموشاتمق : « اتمکی ات صوینه بانغق » .

بانو [فا] قادین ، خاتون ، خانم . « بانوی بهشت » : حضرت فاطمه‌دن کنایه‌در .

بانی [ع ص] بنا ایدن ، مؤسس : « تورك جمهوریتنك بانیسی مصطفی کمال پاشادر . »

بانیو [یتا] صویه کیرمك ، حمام ، دکیزه کیرمه . بانیو یاپمایه مخصوص قاب .

باووباب [ت ا] اصلی سودان السنه‌سندندر . وسطی آفریقاده یتیشیر بر جنس غایت بویوك آغاج .

باه [ع ا] شهوت .

باهر [ع ص] آشکار ، ظاهر ، بللی ، پارلاق .

باهل [ع ص] سرسری ، باشی بوش .

باهله [ع ا] دول قادین ، قوجاسز قادین .

باهنامه [فا] شهوتی تحریك ایدن آچیق ومستهجن یازیلری ورسملری حاوی مجموعه ویا کتاب .

بای [فص] زنکین ، کبار .

بایات [ت ص] اسکی ، تازه‌نك ضدی .

بایاتلامق [ت ف] بایات اولمق ، اسکیوب تازه‌لکی کچمك .

بایاغی [ت ص] عادی ، آشاغی . عادتا : « بن بایاغی خسته‌یم . »

باياغیلق [ت ا] آشاغیلق ، عادیلك .

بأيِّ حال [ع ح] هر حالده، بهمه حال، مطلقا.

بایراق [ت ا] حکومتلرك علامت مخصوصه‌سنی حاوی مستطیل ویا مربع شکلنده قوماش. سانجاق.

« الی بایراقلی » : « تورك » بایراغی شریر، ادبسز.

بایراقدار [ت ا] قاعده‌یه مخالفدر. دوغروسی علمداردر. چونکه « دار » داشتن مصدرندن فارسی امر حاضردر. معمافیه کلمه هیئت عمومیه‌سیله تورکجه‌لشمشدر: بایراغی طوتان عسکر.

بایرام [ت ا] مبارك ومعزز عدایدیلن دینی وملی کونلر: شکر بایرامی، قوربان بایرامی، استقلال بایرامی، جمهوریت بایرامی.. « بایرام ایتمك »: سه‌وینمك، سرور کوسترمك، شهرآیین یاپمق « قارا بایرام » : یأس وماتم کونی. « بایراملاشمق »: بایرام تبریکی ایتمك.

بایراملق [ت ا] بایرامه مخصوص، « بایراملق اثواب ».

بایِع [ع ص] صاتان، صاتیجی.

بایغین [ت ص] بایلمش، کندندن کچمش. مخمور.

بایغینلق [ت ا] بایلمش بر آدامك حالی، غشی. مجالسزلق. صوسزلق وآچلقدن متولد حال.

بایقال [ت ا] اورتا آسیاده سبیریانك جنوبنده مشهور وبویوك بر کول که اسکی تورکارك منشائی بوراسیدر. اوراده بولونان بر نوع یابانی آت.

بایقوش [ت ا] قوقوماو قوشی، کیجه آجی آجی باغیران وکندیسندن بین العوام تشأم اولونان قوش.

بایقوش

بایمق [ت ف] درمان بیراقمق، افسونلامق.

بایر [ت ا] آز اینیشلی یر، سطح مائل. « بایر طورپی » : ایری بر نوع طورب. قابا آدام.

بایرجین [ت ا] بایر قوشی.

بایرمق [ت ف] زنکین اولمق.

بایلتمق [ت ف] بایلماسنی موجب اولاجق حرکتده بولونمق. کندندن کچیرمك: « بزی کوله‌دن بایلتدی. »

بایلمق [ت ف] کندینی غائب ایتمك، غشی اولمق، چوق سه‌ومك. (چوق کولمکدن ویورولقدن کنایه

اولارق قوللانیلدیغی کبی بریله استهزا ایچون ده «آمان بابیلایم!» طرزنده ده قوللانیلیر.)

بابیلمه [ت ا] بابیلدق حالی وفعلی.

بئر [ع ا] قویو. «بئرزمزم»: زمزم قویوسی.

ببر [ع ا] هندستانه مخصوص صوك درجه ییرتیجی بر حیوان درکه پوسته‌کیسی چوق مقبولدر.

ببر

ببرلنمك [ت ف] ببر کبی قورولمق، قوتنه مغرور اولمق، بوبورلنمك.

ببك [ت ف] کوچوك چوجوق. چوجوق طبیعتلی آدام. قیز چوجوغی شکل وقیافتنده موقاووادن، تاختادن، آلچیدن وسائره دن یاپیلان قیز چوجوقلرینه مخصوص اویونجاق. چوق سوسلو: «صانکه بر ببك!» «کوز ببکی»: کوزك اورتاسی که ایچنده باقان آدامك یوزی کوزوکور. استانبولده بوغاز ایچنده روم ایلی ساحلنده برصیفیه: ببك اسکله‌سی.

ببغا [ف ا] پاپاغان.

بت [ت ا] چهره‌نك رنکی. بکیز. «بت بکیز قالمامق»: چهره‌نك طبیعی رنکی زائل اولمق.

بت [ف ا] پوت، صنم، دلبر. «پوت کبی دورمق.» لاقیردی بیلمه‌مك وطور وحرکتدن محروم اولمق.

بتپرست [ف ص] پوته طاپان.

بتخصیص [ع ح] خصوصیله، باخصوص، هله.

بتر [ف ص] «بدتر» دن مخفف: داهافنا. «الله بترندن صاقلاسین.»

بتکده [ف ا] بتخانه، بتپرستلرك عبادتخانه‌سی.

بتمامها [ع ح] تمامیله، بوتون، تکمیل.

بتول [ع ص] ارککلردن تمامیله مجتنب قادین. تارك دنیا. عفیف. حضرت فاطمه ایله «مریم» ه ده اطلاق اولونور.

بث [ع ا] داغیتمه، نشرایتمه. اظهار ایتمه، فاش ایتمه: «بث شکوا»

بثر ـ بثره [ع ا] برنوع کوچوك سیویلجه.

بج [ماجارجه] وقتیله ویانه شهرینه ویریلن اسم. «بج طاووغی»: هندی ایله سوکلون آراسنده برنوع حیوان که یری سودان قطعه‌سی اولوب استانبوله ویانه‌دن کتیریلدیکی جهتله بو اسمی آلمشدر.

بجا [ف ص] یرنده، مناسب، موافق، لایق.

بَجایِش [ف ا] ایکی مأمورك كندی موافقتلریله بربرینك یرینه کچمه‌سی ، مأموریت مبادله‌سی .

بَجَد [ت ا] سرچه نوعندن اوفاق بر قوش .

بَجَرمك [ت ف] برایشی مهارتله یاپمق، برایشده موفق‌اولمق، برایشك حقندن کلمك . أولدورمك.

بَجَریلمك [ت ف] موفقیتله یاپیلمق . أولدورولمك .

بَجَریك [ت ا] موفقیت. استعداد.

بَجَریکسز [ت ص] الندن ایش کلمز، عاجز .

بَجَریکلی [ت ص] الندن ایش کلن ، متشبث .

بَچه [و ا] انسان وحیوان یاوروسی. « مغبچه »: میخانه‌جی‌چیراغی .

بَحّاث [ع ص] چوق مباحثه ایدن .

بَحّار [ع ا] کمیجی .

بِحار [ع ا] بحرك جمعی .

بَحث [ع ا] قونوشمق، سوز آچمق، بر موضوع حقنده تدقیق‌وتتبع صورتیله مطالعه‌ده بولونمق . مناقشه ایتمك . برشی‌حقنده ادعاده‌بولونمق: « بحثه کیریشمك » .

بَحر [ع ا] دکیز . نظمده وزنلرك آیریلدیغی قسملر : «بحر هزج، بحر رجز » .

بحراً [ع ح] دکیزدن، دکیزطریقیله.

بُحران [ع ا] خسته‌لغك الك تهلکه‌لی زمانی . مملکتك ویاخود بر ایشك قاریشیق بر حال آلماسی : « مملکتده اقتصادی بحران وار. »

بَحرَین [ع ا] ایکی دکیز. ایچ‌وطیش دکیزدن کنایه‌در : آق دکیزله هند دکیزی .

بحریه [ع ا]دونانمایه‌وعسا کر بحریه‌یه عائد ایشلر .

بِحَسَب [ع د] جه ، جهتنجه ، نظریله ، اعتباریله .

بِحَق [ع ح] حقیله، لایقیله، تمامیله.

بِحُکم [ف ح] حکمنجه . « بحکم‌قدر »

بِحَمدِالله [ع ح] اللهه شکراولسون، اللهك یاردیمیله .

بُحور [ع ا] بحرك جمعی .

بُحَیره [ع ا] کوچوك دکیز ، کول.

بُخار [ع ا] بوغو ، «بخار کمیسی» : ماکینه‌لری بوغو ایله ایشلر ویورور کمی، واپور .

بَخّال [ع ص] پك بخیل اولان، چوق جیمری اولان .

بَخت [ف ا] طالع ، قسمت ، اقبال ، تصادف . « جوان بخت » : طالعی آچیق اولان .

بَختَری [ع ص] صالیناصالینایوروین، خرامی خوش .

بَختِیار [ف ص] بختلی ، طالعلی ، مسعود .

بَخش [ف ا] هبه، احسان، باغیشلاما. عفو .

بخش ـ بخشا [ف ص] باغیشلایان : « صفا بخش ، تسلی بخش » : صفا ویرن، تسلی ویرن .

بَخشایِش [ف ا] باغیشلاییش ، عطیه، عفو .

بَخشِش [ف ا] باغشیش، غارصونلره وخدمتجیلره ویریلن پارا .

بَخشَنده [ف ص] باغیشلایان ، احسان ایدن .

بُخل [ع ا] خسیسلك ، جیمریلك . جمعی : بخلا .

بَخور [ع ا] « تورکجه‌ده ضمه ایله سویله‌نیلیر . توتسو، کونلك .

بَخوردان [ف ا] توتسویاقایه مخصوص قاب (« دان » فارسیده ظرف اداتی اولدیغی ایچون بخوردانلق دیمك یاکلیشدر.)

بَخیل [ع ص] خسیس ، جیمری ، طمعکار .

بَخیَه [ف ا] دیکیش .

بَد [ف ص] فنا ، کوتو ، چیرکین ، صوغوق .

بُدّ [ع ا] آیریلمه، اوزاقلاشمه . « لابد »: ترك ایدیله‌من، الزم .

بَدء [ع ا] باشلامه، شروع، باشلانغیج. ابتدا « همزه‌دن باشقا الیف یازمق دوغرو دکیلدر . »

بداَصل [ف ص] کوتو خویلی، عادی، اصالتسز .

بَداعت [ع ا] بدیع وکوزل اولوش، کوزللك . یکیدن یاپیلمش، یارادیلمش .

بَداوت [ع ا] بدویلك ، یاری مدنی، یاری وحشیلك . «حضارت»ك ضدی .

بَداهت [ع ا] بدیهیلك ، واضح وآشکار اولوش، آچیقلق. بردن بره سوز سویله‌یش . دلیل واثباتدن مستغنی اولمه .

بداهةً [ع ح] بردن بره ، دوشونمکسزین .

بِدایت [ع ا] باشلانغیج، مباشرت . ابتدا .

بِدایةً [ع ح] بدایت صورتیله .

بَدایع [ع ا] بدیعه‌نك جمعی. کوزل شیلر ، کوزللکلر : بدایع ادبیه ، بدایع طبیعت .

بَدبخت [ف ص] طالعی فنا، طالعسز .

بَدبین [ف ص] هرشیئی فنا کورن، هیچ بر شیدن ممنون کوروله‌مین ، امیدسز .

بَدَخشان [ف ا] هندستانده ياقوت معدنيله مشهور بر مملكت.

بدخواه [ف ص] هر كسك فنالغنى استه‌ين ، غرضكار .

بَدر [ع ا] اون دورت كيجه‌لك آى . مكه‌ايله‌مدينه آراسنده‌كى مشهور محل كه اوراده پيغمبرمز محاربه ايتمشدر : « بدر غزاسى » .

بَدرَقه [ف ا] دليل ، رهبر ، يول كوستريجى ، قلاووز (رانك كسريله غلطدر .)

بَدَستان [ت ا] اصلى « بزستان » اولوب اولرى بز وسائر قوماشلر صاتيلان محله تعبيراولونوردى . بوكون قيمتلى قوماشلر ، سلاحلر ، مجوهرلر صاتيلان چارشى‌يه‌ديليور .

بِدَع [ع ا] بدعتك جمعى .

بِدعَت [ع ا] صوكره‌دن حادث اولان شى ، پيغمبرك زماننده‌ن صوكره حادث اولان شى . يكيلك .

بَدَل [ع ا] قارشيلق ، معادل ، بر شيئك يرينى طوتان . برشيئك يرينه ويريلن . « بدل نقدى » : عسكرلكدن قورتولمق ايچون ويريلن پارا .

بَدَلاً [ع ح] بدل اولارق ، بدل صورتيله ، عيناً وشخصاً تعبيرلرينك مقابلى .

بَدَن [ع ا] وجود ، كووده ، جسم ، تن . « بدن ديوارى » : بنانك دورت طرفنه ياپيلان قالين ديوار .

بَدَناً [ع ح] بدنيله ، جسميله ، شخصيله .

بَدوح [ع ا] مكتوب ظرفلرنده آدره‌سك نهايتنه ياپيلان معناسز حلزونى بر اشارتدركه بوكون متروكدر .

بَدَوى [ع ص] چولده ياشايان ، مدنى ايله وحشى آراسنده .

بَدَويت [ع ا] بدويلك حالى .

بَديد ، بديدار [ف ص] آشكار ، واضح ، ميدانده .

بَديع [ع ص] نمونه‌سى اولمايان بر شيئى ايجاد وابداع ايدن . جناب حق . كوزل ومثلسز . نظريات ادبيه‌نك بر فصلى : « علم بديع » .

بديعه [ع ا] چوق كوزل شى ، يكى ونفيس شى .

بديعى [ع ص] چوق كوزل ، چوق نفيس ومستثنا . بديع علمنه منسوب .

بَديعيات [ع ا] كوزللكلرك اسرار وقواعدندن بحث ايدن علم ، استه‌تيك .

بَديهه [ع ا] دوشونمه‌دن بردن سويله‌نيلن كوزل سوز ، حاضر جوابلق .

بَدیهی [عص] آشکار ، اثباته محتاج اولمایان .

بدیهیات [عا] دلیل واثباته محتاج اولمایاجق درجه‌ده ظاهر وآشکار اولان شیلر .

بَذْر [عا] توخوم، دانه. کتن توخومی.

بَذْل [عا] کوکل آرزوسیله صرف ایتمك، اسیرکه‌مکسزین بول بول صرف ایتمه. «ابذال» غلطدر.

بَذْلَه [قا] خوش ، توخاف سوز . «بذله کو»: لطیفه‌جی، شاقاجی، صحبتی خوش .

بَر [فد] استعلا بیان ایدر برادات. اوزره، اوست. مثاللر: بروجه بالا، بر معتاد ..

بَرّ [فا] کوکس ، سینه . ازبر وبرابر کلمه‌لرنده‌کی «بر» بوندندر.

بَر [فا] یمیش، میوه .

بَر [فص] «بردن» مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه یارار . کوتورن، آلان . «دلبر» : کوکل آلان .

بَرّ [عا] قارا، دکیز مقابلی. «برجدید»: آمریقا وآووستراليا .

بِرّ [عا] خیرو حسنات، تقوی، اطاعت .

بِر [ت ع] صاییلمك کوچوکی وایلکی، تك. مساوی: «ایکیسی بردر».

اصلا : «بر درلو قاننایور .». مؤثر ومفید : «بره‌بر» .

بُرء [عا] خسته‌لقدن قالقما، ایی اولما، شفا .

بَرّاً [عح] قارادن ، قارا طریقیله .

بَرائت [عا] بری اولمق ، وارسته اولمق . برایشده وبرجرمده مدخلی اولمامق . دعواده قباحتسز چیقمق .

برابر [ف ح] برلکده، بر آراده ، مساوی ، مقابل .

برابری [فا] برابرلك، مساویلك ، بر حذایه کلمك .

بَرات [عا] رتبه، نشان ویا برامتیاز ویریلدیکنی تصدیق ایدن فرمان. «کمی براتی»: کمینك تابعیتنی کوسته‌رر کاغد. «لیلهٔ برات»: پیغمبرمزه نبوتك تبلیغ بوریولدیغی کیجه که شعبانك اون بشنه تصادف ایدر .

برادر [فا] ارکك قارداش. دوست. آرقاداش .

بَراده [عا] قارلق ، صو و سائره صوغودولاجق قاب .

بَراعت [عا] برچوق مزیتلر وفضیلتلرله امثالنه تفوق. «براعت استهلال»: حسن ابتدا، حسن دلالت .

بُراق [عا] معراج کیجه‌سی پیغمبرك رکوبنه تخصیص ایدیلن حیوان.

بَرّاق [ع ص] پك پارلامق، تميز، شفاف.

بُرّان [ف ص] كسن، كسيجى، كسكين،

بَرانداز [ف ص] «برانداختن» مصدرندن، يوقارى يه آتان، دفع و برطرف ايدن «موانع برانداز»: انكللرى بر طرف ايدن.

بَرّانى [ع ص] خارجى، يابانجى.

براوو [ايتا] آفرين.

بَراهمه [ع ا] «برهمن»ك جمعى: هند عالملرى.

بَراهين [ع ا] «برهان»ك جمعى: دليل، اثبات.

بَراى [ف د] ايچون.

بَرايا [ع ا] (بريه)نك جمعى: مخلوقات.

بَرباد [ف ص] بوزوق، خراب، فنا، پريشان. محو اولمش، پيس.

بَرباق [ت ا] قاناريا يمى، برنوع توخوم.

بَربَر [ت ا] تراش ايدن وصاچ كسن آدام.

بَربَر [ت ا] آفريقاده ساكن برقوم.

بَربَرستان [ت ا] بربر قوميله مسكون قطعه.

بَربَط [ع ا] برنوع ساز.

بَرپا [ف ص] آياقده دوران، قائم.

بَرتَر [ف ص] داها يوكسك، اعلا.

بُرج [ع ا] قلعه چيقينتيسى وياقوله سى، قلعه، حصار، قوله. سماده مدار شمسك منقسم اولديغى اون ايكى قسمك بيرى.

بَرجا [ف ص] يرنده، مناسب. (نابرجا): مناسبتسز. (پابرجا): صاغلام، ثابت قدم.

بَرجسته [ف ص] كوزل ومتين سوز.

بَرجيس [ف ا] مشترى دينيلن سياره.

بَرچين [ف ص] طوپلاييجى.

بَرخانه [ف ا] بيوك وغير منتظم قوناق.

بَرخاى [ف ص] يارا ماز، خايلاز، خويرات.

بَرخوردار [ف ص] سعى وغيرتنك ثمره سنى اقتطاف ايدن، فيضياب، مسعود.

بَرد [ع ا] صوغوق. «بردالعجوز»: قوجاقارى صوغوغى.

بَرَد [ع ا] دولو. كوزقاپاقلرنده اوفاق شيشلر.

بُرد [ع ا] بر نوع قوماش.

بَردار [ف ص] آصيلمش، دارآغاجنه آصيلمش. يمشلى، ميوه دار. مطيع.

بَرداشته [فص] يوكسكه قالديرلمش. رفع وازاله اولونمش.

بَرَدوام [ف ص] دوام اوزره بولونان. دائم.

بَردوش [ف ص] اوموز اوزرنده، اوموزلانمش. (خانه بردوش): أوی اوموزنده، يوردسز، سرسری.

بُرده [عا] عربلرك احرام كبی بوروند- كلری عبا. خرقه.

بَرْز [فا] زراعت.

بَرْزَخ [عا] ايكی شی آراسنده‌كی فاصله. ايكی قارايی بربرينه برلشديرن وايكی دكيزی بربرندن آييران دار ير. صقينتيلی ير، جهنم.

بَرش [ف ا] كتن ياپراغيله ياپيلان آفيونلی شروب.

بَرَص [عا] وجودده لكه‌لر ياپان بر خسته‌لق.

بَرطَرَف [فص] آتيلمش، اورتادن چيقاريلمش، زائل، مندفع.

بَرعَكس [ف ح] عكسنه، خلافنه، بالعكس.

بَرَعْش [عا] سيوری سينك.

بَرغَموت [فا] ليمون جنسندن بونام ايله معروف آغاجك ميوه‌سی.

بُرغوث [عا] پيره.

بَرغوس [يونانجه] قلعه. بورغاز بوكله‌دن آلنمشدر.

بَرغول [ف ا] بولغور.

بَرْف [ف ا] قار.

بَرْق [عا] شيمشك، شيمشك پاريلتيسی. (سياله برقيه): الكتريق.

بَرقَرار [فا] قراراوزره، برقرارده، بر حالده، دواملی، دائم.

بَرْقُع [عا] پچه، يوز اورتوسی، ياشماق.

بَرْك [فا] ياپراق، ورق. (بی برك ونوا): ألده آووجده يوق.

بَرَكات [عا] بركتك جمعی.

بُركان [عا] يانارداغ، وولقان.

بَرَكت [عا] نعمت، بوللق، فيض. ميمنت. (بركت ويرسين): حمد اولسون، اللهه شكر اولسون. (هابركت !.) آلينان پارا ويا شی ايچون دعا مقامنده قوللانيلير.

بركتسزلك [ت ا] اوغورسزلق، ميمنتسزلك.

بَرگُذار [تا] يادكار اولمق اوزره ويريلن هديه.

بَرگُزيده [ف ص] سچيلمش، منتخب.

بَرگَشته [فص] ترسنه دونمش، معكوس.

بَرَكشيده [فص] چكيلمش.

بُركه [ع ا] صو بیریکینتسی، کوچوك حوض .

برلشدیرمك [ت ف] بربره کتیروب بر ایتمك، توحید ایتمك.

برلشمك [ت ف] بر اولمق، اتحاد ایتمك .

برلك [ت ا] بر و تك اولمه، وحدانیت. اتحاد، جمعیت : « معلملر برلکی » صفت مقامنده‌ده قوللانیلیر: «اونلر برلك اولمشلر . »

بُرم [ف ا] چارداق .

بُرنا [ف ص] یکیت ، دلیقانلی، جوان.

بَرنامه [ف ا] مکتوب . بلرك اوستنه یازیلان القاب . سرنامه . آدره‌س.

برنجی [ت ص] الك ایلری اولان . أك باشلی ، الك مهم: «شیمدی برنجی ایشیمز بودر . »

بُروج [ع ا] برجك جمعی. علم هیئتده کرهٔ سماده هر بری شمسی آیلرك برینه تقابل ایدن آیری آیری اون ایکی ییلدیز موقعی که هیئت عمومیه سنه « منطقة البروج » دیرلر .

بُرودَت [ع ا] صوغوقلق. «مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر . »

بُروز [ع ا] میدانه چیقمه ، ظهور.

منطقة البروج

بروش [فرا] قادینلرك کوکسه ویا باشه طاقدقلری مجوهر .

بِره [ت ا] اوفاق پارا ، چوروك .

بره [ت د] أی ، هی ، یاهو ! .

بُرهان [ع ا] دلیل ، اثبات .

بَرَهمَزده [فص] قارماقاريشيق ايديلمش.

بَرەلەمك [ت ف] اووروب چوروتمك. زدەلك.

بَرَهمَن [ع ا] هند ومجوسى پاپاسى. هند عالمى. براهما مذهبنه منسوب.

بِرُهنه [ف ص] چيپلاق، آچيق.

بَرهوا [ف ص] هوايه كيتمش، اوچورولمش، غائب اولمش.

بَرى [ت د] بو طرفده، ياقينده، داها ياقين.

بَرى [ع ص] «برائت» دن: قورتولمش، سالم، عارى، آزاده.

بَرّى [ع ص] قارايه منسوب اولان، بحرى مقابلى. «عساكر بريه»

بِريان [ف ا] كباب. بين العوام «پريان» دينيلير.

بَريد [ف ا] خبرجى، مژدەجى، پوستەجى، تاتار.

بُريده [ف ص] كسيلمش.

بَريزوله [يتا] پيرزولا، كولباصدى.

بَريعه [ع ا] كوزللكى و ذكاسيله تمايز ايدن قادين.

بَريق [ع ا] پاريلتى، ضيا.

بريق [انكليزجه] ايكى ديركلى بر نوع كمى.

بريق

بَرين [فص] پك يوكسك، يوجه، رفيع وعالى.

بَرّيه [ع ا] چول، صوسز صحرا. «بريةالشام»: شام چولى.

بَريه [ع ا] خلق، ناس. جمعى: برايا.

بَزّ [ع ا] بز، پاموق ويا كتندن معمول بياض طوقومه.

بز [ت ض] بن ضميرينك جمعى.

بَزّاز [ع ص] بزجى، بز صاتان، مانيفاطورەجى.

بَزّازستان ـ بزستان [ف ا] بدستان.

بُزاق [ع ا] توكوروك.

بزديرمك [ت ف] بيقديرمق، اوصانديرمق.

بَزر [ع ا] سبزه وچيچك توخومى.

بُزُرك [ف ص] بويوك.

بزرگوار [و ص] بويوك مرتبەلى، عالى.

بَزَع [ع ا] جلدى چيزەرك قان چيقارمه، حجامت.

بزغ [ع ا] قورباغا .

بزك [ف ا] تسبیح بوجکی .

بزك [ت ا] سوس ، زینت .

بزکجی [ت ا] کلینلری سوسله‌یوب کیدیرن قادین ، مشاطه .

بزکین [ت ص] بزمش ، اوصانمش ، مفتور ومأیوس .

بزلیه [یونانجه] نوخوده بکزه‌ین معروف سبزه .

بزلیه

بزم [فا] محبت ، عیش و عشرت مجلسی .

بزم [ت ض] بز ضمیرینك مضاف الیهیدر .

بزمك [ت ف] بیقمق ، اوصانمق .

بزمك [ت ف] دوناتمق ، سوسلند . یرمك .

بزن [ت ا] سوس ، زینت .

بزه‌نمك [ت ا] سوسانمك ، تزین ایتمك .

به‌زیك [فرا] برنوع ایسقانبیل اویونی .

بس [ت د] تأکید ومبالغه اداتیدر : بس بللی .

بس [فد] اکتفا اداتی اولوب کافی ، یتیشیر معناسنه کلیر . « الله بس باقی هوس » .

بسا [آرناوودجه] عهد ، تعهد ایتمك . عهدو پیمانله عقد اولونان متارکه .

بسائط [ع ا] بسیطك جمعی : بسیط اولان شیلر .

بساتین [ع ا] بستان جمعی : بوستانلر .

بساریه [ت ا] بالیق دالیانلرنده بویوك خالاطلرك باغلاندقلری قازیق .

بساط [ع ا] دوشه‌مه ، کیلیم ، خالی . سجاده .

بساطت [ع ا] بسیطلك .

بسالت [ع ا] شجاعت ، یکیتلك .

بسّام [ع ص] دائما تبسم ایدن ، کولر یوزلی .

بستان [ع ا] بوستان .

بستر [فا] دوشه‌ك . باایله غلطدر .

بسته [ف ص] باغلی ، باغلانمش ، مربوط . هرقیاره ویریلن آهنك .

بسته‌کار [فا] شرقی ویامنظوم تماشا اثرلرینه مقام وآهنك ویرن صنعتکار آدام .

بسط [غا] یایمه ، سرمه ، آچمه . اطرافلاندیرمق ، شرح وایضاح ایتمك .

بَسلَتمك [ت ف] اعاشه ایتدیرمك، ییوب ایچه‌جکنی تدارك ایتدیرمك. (بسله‌مك): اعاشه‌ایتمك.

بسلنمك [ت ف] ییوب ایچمك . سمیرمك . شیشمك .

بسله‌مه [ت ا] بوغازی طوقلغنه طوتولان خدمتجی قیز . آلتی دولدو-رولمش شی .

بسله‌یجی [ت ص] تغدیه‌ایدن، مغدی.

بَسمَله [ع ا] (بسم الله) دیمك. (ایشه بسمله ایله باشلادم .)

بسی [ت ا] حیوان سمیرته‌جك یر. (بسی‌یه قومق) : سمیرتمك.

بسیم [ع ص] کولر یوزلی ، متبسم.

بش [ت ا] دورتدن صوکره کلن عدد. (بش قارداش): توقات .

بِشارت [ع ا] مژده، ایی‌خبر ویرمه.

بَشاشت [ع ا] کولر یوزلیلك ، شن بولونمه .

بَشام [ع ا] کوزل قوقولی بر نوع آغاج که اوندن مسواك یاپیلیر.

بشر [ع ا] انسان ، انسان جنسی ، حیوان ناطق. (ابوالبشر): حضرت آدم. (علم البشر) : انسانك احوال

عروق بشر

طبیعیه‌سندن بحث ایدن یکی برعلم . عروق بشر: انسان عرقلری .

بشره [ع ا] انسان جلدینك خارجی طبقه‌سی ، دری .

بُشری [ع ا] مژده .

بَسیط [ع ص] دوز، ساده، آچیق .

بسیطه [ع ا] قوزموغرافیا اصطلاحـ تندن: ارتفاع تاختاسی .

بَسیلی [ت ص] صورت مخصوصه‌ده سمیردیلمش .

بَشَری [عص] انسانه منسوب اولان.

بَشَرِیّت [عا] انسانلق، انسانلق حالی.

بشوش [عص] کولر یوزلی .

بَشیر [عص] مژده جی. (بشیر نذیر) : تبشیر وتهدیده مأمور بویوریلان پیغمبرمز .

بَشیك [ت ا] کوچوك چوجوقلری یاتیروب صاللایارق اویوتدقلری معروف یاتاقلق ، مهد .

بشیك

بَصائر [عا] بصیرت و انتباهی موجب حاللر. دلائل وبراهین .

بَصارت [عا] دقت نظر، کوز آچیقلغی.

بَصبَصه [عا] کوپکك قویروغنی صاللایارق یالتاقلانمه سی، مداهنه، تبصبصی، دالقاووقلق .

بَصَر [عا] کورمه، رؤیت، کوزده کی کورمه خاصه سی. کوز .

بَصره [تا] عراقده بر شهر .

بَصَل [عا] صوغان.

بَصیر [عص] کورن، کوروب آکلایان. قلب کوزیله کورن ، بصیرت صاحبی. هرشیئی کوروب بیلن الله.

بصیرت [عا] قلب کوزیله کورمه ، کوز آچیقلغی، ادراك، فراست. (بصیرتی باغلانمق): غفلتده بولونمق، غافل داورانمق .

بضاعت ــ بضاعه [عا] سرمایه .

بَضایع [عا] بضاعه نك جمعی .

بَط [ع ا] قاز . قاز شکلنده قاب ، صراحی .

بَطّال [ع ص] ایشسز کوجسز، تنبل. متروك . ایری ، قوجامان . حکمسز ، حکمدن ساقط: (بطال اوراق). عربجه ده شجیع وقهرمان معناسنده قوللانیلیر: (بطال غازی).

بَطالت [عا] ایشسزلك، عطالت .

بَطائت [ع ا] بطی اولما، آغیرلق ، یاواشلق .

بَطانت [عا] بویوك قارینلیلق، شیشمانلق .

بَطحاء [عا] مکه ده بر دره نك اسمی اولوب شهر مذکورده علم اولمشدر .

بَطش [ع ا] شدت وحدتله طوتوش، قوت. غلبه .

بُطلان [ع ا] باطللق ، باطل اولمه، حقسزلق . معطل وحکمسز اولمه : (بطلان حس)

بَطْن [ع ا] قارين. نسل ، سلاله .

بُطون [ع ا] بطنك جمعى .

بَطى [ع ص] آغير، ياواش، آغير حركتلى .

بَطِر [ع ا] نعلبند ، نالباند .

بَظْر [ع ا] قادينلرك عورت محلنده‌كى الك حساس أت پارچاسى . توركجه‌سى ديلجيك .

بَعْث [ع ا] كوندرمك « يوللاما » ارسال . ديريلتمه ، احيا: « بعث بعدالموت »

بَعثت [ع ا] طرف الهيدن بر پيغمبرك كوندرلمه‌سى .

بَعدَ [ع د] صوكره . « بعدالظهر » : اوكله‌دن صوكره .

بُعد [ع ا] اوزاقلق .

بَعض [ع ا] برشيئك جزئى پارچا . مقدار .

بعضاً [ع ح] بعض كره ، آراصيرا .

بَعضى [ع ا] توركجه‌ده غلط اولارق « بعض » مقامنده قوللانيلير .

بَعيد [ع ص] اوزاق . « هم ماديانده همده معنوياتده قوللانيلير . »

بَعير [ع ا] دەوه .

بَعيم [ع ا] هيكل ، پوت . قابا وجاهل آدام .

بعَينه [ع ح] عينيله ، اولدينى كبى .

بُغات [ع ا] باغينك جمعى .

بَغايت [ع ا] صوك درجه‌ده ، پك زياده .

بَغتةً [ع ح] بردن بره، آكسزين، نا كهان .

بَغداد [ع ا] عراق حكومتنك مركز اداره‌سى .

بغدادى [ع ص] بغداد شهرينه منسوب اولان : بغدادلى . توركجه بوله وطاوان معناسنه كلير .

بُغْض [ع ا] سەومەمە: كين ونفرت.

بَغْل [ع ا] قاطير .

بَغَل [ف ا] قولتوق . « زيربغل » : قولتوق آلتى .

بَغْى [ع ا] آزغينلق ، سركشلك .

بِغَيرِ [ع ح] سلب وانكار معناسنه كلوب ديكر بر كلمه ايله برابر تركيب تشكيلنه يارار. « بغيرحق » حقسز يره ، حقسزلقله .

بَغيض [ع ص] بغض و ظلم ايدن . انساندن قاچان ، مردمكريز.

بَقاء [ع ا] «فنا» نك ضدى. باقيلك. بولونديغى حالده قالمه ، ابديت ، ثبات . « دار بقا » آخرت .

بَقّار [ع ا] صيغيرچوبانى، صيغير تاجر.

بقاع [ع ا] بقعه‌نك جمعى .

بقّال [ع ا] ارزاق ومأكولات صاتان آدام ، باققال ، باق‌آل .

بَقايا [ع ا] بقيه‌نك جمعى ، تحصيل اولونامايوب ايرتسى سنه‌يه قالان ويركو و سائره . « قرعه بقاياسى » : قرعه اصابت ايدوبده سلاح آلتنه آلينمه‌لرى تأخير اولونان افراد .

بَقَرَ [ع ا] صيغير ، اوكوز ، اينك وماندا كبى حيوانلر .

بُقراطيّون [ع ا] يونان قديم حكيم شهيرى بقراطك اصول ومسلكنه تابع اولانلر .

بُقعَه [ع ا] قطعهٔ ارض ، مملكت .

بَقله [ع ا] معروف سبزه ، باقلا .

بَقليّه [ع ا] نباتات اصطلاحاتندندر . «فصيلهٔ بقليه» : سبزه قبيلندن اولان نباتات .

بَقيّه [ع ا] آرتوب قالان‌شى . آلت طرف ، مابعد . محو اولان بر شيئك قالابيلن برقسمى . «بقية السيوف» : بر محاربه‌ده مغلوبلردن صاغ قالابيلنلر .

بَك [ت ص] بويوك، كبار، زنكين، اصيل . اسملره لاحق اولور : احمد بك . قائمقام وميرآلايلره ويريلن رسمى عنوان . « كلخان بكى » : سرسرى وچاپقين آدام .

بَك [ت ا] يوزده‌ووجودده بولونان طبيعى اوفاق وسياه نقطه‌لر ، بن ، خال .

بَكا [ت ض] «بن» ضميرشخصيسنك مفعول اليه صورتى‌در . تلفظ ايديلديكى كبى «بانا»طرزنده يازانلرده واردر .

بُكاء [ع ا] آغلاما « كريه » ناله .

بُكات [ع ا] « باكى » نك جمعى : آغلايانلر .

بَكار [ت ص] عربى «بكر» كلمه‌سندن غلطدر . أولنمه‌ين أركك ويا قادين . أولى اولديغى حالده آيرى بر مملكتده يالكز ياشايان آدام . « بكار طلبه » : ابونى اولماديغى ايچون جمعه كيجه‌سى مكتبده قالان وياتان ليلى‌طلبه .

بَكارت [ع ا] قيزلق . صفوت ومعصوميت .

بَكام [ف ص] مرامنه نائل اولان ، بختيار .

بَكامت [ع ا] ديلسزلك، ابكملك .

بكتاش [ت ا]معادل،اقران، كفو.

بكتاشى [ت ص] وقتيله حاجى‌بكتاش ولى‌نك طريقتنده بولونان آدام .

بكجی [ت ا] بر یری محافظه یه مأمور آدام .

بکر [ع ص] بوزولمامش ، ارکك کورمه‌مش قیز ، قیزاوغلان قیز . تورکجه‌ده بکارت مقامنده اسم اولارق ده قوللانیلیر .

بکره [ع ا] قویو و سائره‌ده قوللانیلان ماقارا ، چیقریق . بیکیر ایله چه‌ویریلن صو دولابی .

بکری [ت ص] صوك درجه عشرته مبتلا اولان .

بکز [ت ا] یوز . چهره‌نك رنکی . « بکزی آتدی » : یوزینك رنکی اوچدی ، صارار‌دی ، قورقدی .

بکزاده [ت ص] اصیل ، کشی‌زاده .

بکزتمك [ت ف] بر شیئی دیکر برشیئه مشابه ایتمك . بر شیئك عینی یاپمق . برشیئی دیکر برشی صانمق .

بکزه‌یش [ت ا] مشابهت ، عینی اوله .

بکك بنك [ت ا] بن کبی لکه .

بککلی [ت ص] لکه‌لی ، پوللی .

بکلتمك [ت ف] بکلمه‌یه سوق واجبار ایتمك ، انتظار ایتدیرمك .

بکلشمك [ت ف] مشترکاً و برلکده بکلمك .

بکلك [ت ا] بك صفت وعنوانی . زادکانلق ، امارت ، پرنسلك .

بکلك [ت ص] دولته عائد ، میری .

بکله‌مك [ت ف] انتظار ایتمك . قورومق ، محافظه وصیانت ایتمك .

بکله‌مه [ت ا] صیانت . انتظار . «بکلمه اوطه‌سی»

بکله‌یجی [ت ص] انتظار ایدن . محافظ .

بکندی [ت ا] بکنمه . « خنکار بکندی» : برنوع پاطلیجان یمکی .

بکندیرمك [ت ف] برینه بکنه‌جکی بر شیئی کوسترمك ، انتخاب ایتدیرمك . قبول وتقدیر ایتدیرمك .

بکنمه‌مزلك [ت ا] خوشلانمامه ، عدم تنزل .

بکم [ع ص] ابکمك جمعی .

بل.

بل [ت ا] وجودك قالچه یوقاریسنده اولان الك اینجه محلی ، قوشاق یری ، قارنك آرقاسی . «بل باغلامق» : اعتماد واستناد ایتمك ، کووه‌نمك . « بل صوغوقلغی» : امراض افرنجیه‌دن بری ، آلت تناسل خسته‌لغی .

بل [ت ا] باغچه بلله‌مه‌یه مخصوص معروف آلت .

بَلاء [ع ا] غم ، كدر ، مصيبت وفلاكت . آغير وصيقينتيلى ايش ويا شخص ، ثقلت، مشكلات. جزا: «بلاسنى بولدى» . شوتركيبده مزعج آدام معناسنه كلير: «باش بلاسى»

بِلا [ع د] سلب اداتى. توركجه «سز» معناسنه كلير . يالكز عربى كلماته داخل اولور. اونك ايچون «بلاپروا» ديمك ياكاشدر. «بلامدت»: مدتسز مدتى معين اولمايارق .

بِلاد [ع ا] بلده‌نك جمعى . شهرلر .

بَلادت [ع ا] آبدالاق، قالين قافاليلق.

بَلاغ [ع ا] ايريشديرمه، يتيشديرمه، ايصال، تبليغ.

بَلاغت [ع ا] كوزل سوز سويله‌مه‌سى، مرام ومقصدك حسن صورتله افاده‌سى . كلامك فصيح اولوشى ومقتضاى حاله موافق بولونوشى .

بَلالَت [ع ا] نم، نمليلك ، ياشلق .

بَلالى [ت ص] مشكل ، صيقينتيلى . كنديني زورله وتهديدله برفاحشه‌يه دوست طوتدوران آدام .

بَلاهت [ع ا] بودالالق ، ابلهلك .

بَلايا [ع ا] بليه‌نك جمعى .

بَلْبال [ع ا] تاسا ، وسوسه .

بلبل

بُلْبُل [ف ا] كوزل سسلى معروف قوش .

بَلچيقا [ت ا] غربى آوروپاده كوچوك فقط معمور ومدنى بر مملكت .

بَلَد ــ بَلْده [ع ا] ير، شهر، مملكت.

بُلْدان [ع ا] « بلد » وبلده‌نك جمعى .

بَلَدى [ع ص] بلده‌يه منسوب، شهرلى، بدوى مقابلى .

بَلَديه [ع ا] برشهرك تميزلكنه، عمران وانتظامنه باقان دائره .

بَلَش [ت ص] « بلاش » دن غلط . مجاناً . به‌داوا ، اجرتسز .

بَلْع [ع ف] يوتمق . امك .

بلعوم

بَلَعَم [ع ص] آچ كوزلى ، اوبور .

بُلْعوم [ع ا] غيرتلاق.

بُلَغا [ع ا] « بليغ » ك جمعى .

بَلْغَم [ع ا] بالغام.

بلقیس [عبرانی] عندداجرای حکومت ایدن بر ملکه‌نك اسمی .

بلکه [ف د] احتمال اداتی : اولورکه، مأمولدرکه ، محتمل .

بللنمك [ت ف] اوکره‌نیلمك . بل ایله ایشلنمك ، قازیلمق .

بلله‌مك [ت ف] اوکرنمك ، ضبط وحفظ ایتمك .

بلله‌مه [ت ا] اوکرنمه . آتك بلنی اورتمك ایچون اکرك آلتنه قونولان قانیلا .

بللور، بیللور [ت ا] معروف جوهر، شفاف وپارلاق طاش ویا جام ، بلور .

بللی [ت ص] آشکار، ظاهر، میدانده.

بللیسز [ت ص] مجهول، غیر معین، بلیرسز .

بلند [ف ص] یوکسك، عالی. «مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر .»

بلور [ع ا] بیللور، شفاف جام .

بلوط [ع ا] میشه آغاجی ، پالاموط.

بلوغ [ع ا] ارکك چوجوقلرك ارکك اولوشلری ، عاقل وبالغ اولوش. ارککك یاشنه وصول .

بلی [ع د] أوت .

بلی [ف د] أوت «عربیدن آلینمشدر.»

بلیات [ع ا] « بلیه‌نك » جمعی .

بلید [ع ص] آبدال ، احمق .

بلیرمك [ت ف] ظاهر و آشکار اولمق.

بلیغ [ع ص] « بلاغت » ك صفتی ، کوزل ودوزکون سوز سویله‌ین ویا یازی یازان، دوزکون وصنعتلی : «کلام بلیغ » .

بلیکله‌مك [ت ف] شاشقین شاشقین باقمق ، شاشه قالمق .

بلیل [ع ص] ایصلاق. یاغمورلی، سرین روزکار .

بلیه [ع ا] مصیبت ، مشکلات ، بلا.

بم [ت د] بعض صنعتلره ادخال ایدیله‌رك مبالغه بیان ایدر :« بم بیاض »

بم [ع ا] طنبور، قانون کبی سازلرده‌کی الك قالین تل .

بن [ت ض] ضمیر متکلم ، سوزی سویله‌یه‌نك کندینی کوسترمه‌سی ایچون قوللاندیغی لفظ . «سنلی بنلی»: تکلیفسزجه‌سنه ، لاابالیانه . «بنم»: بن ضمیر شخصیسنك مضاف الیهی اولوب نسبت وملکیت بیان ایدر : « بنم کتابم » کبی .

بن [ع ا] « ابن » دن مخفف ، اوغل : احمد بن محمد .

بُن [فا] تمل ، دیب . آلت طرف. قیچ . « بی‌سروبن »: باشسز، قیچسز .

بِناء [ع ا] یاپی ، یاپما ، تأسیس . بر مسأله ویا دعوانی بر شیئك اوزه‌رینه قوندورمه . أو وسائره . جمعی : ابنیه .

بَنّاء [ع ص] یاپی یاپان، قالفا، معمار.

بِناءً [ع ص] دایانارق، استناد ایده‌رك « بناءً علیه ، بنابرین ، بناءً علی ذلك » : بونك اوزه‌رینه، بوندن دولایی .

بَنات [ع ا] «بنت»ك جمعی ، قیزلر .

بَنادر [ع ا] «بندر» ك جمعی: لیمانلر ایشلك اسکله‌لر .

بَناگوش [فا] قولاغك آشاغی صارقان یوموشاق قسمی که کوپه آصیلان یردر ، قولاقمه‌سی.

بَنام [فص] مشهور ، آدی چیقمش، ناملی .

بَنان [ع ا] پارماق ، پارمق اوجی . « مشار بالبنان » : پارمقله کوسته‌ریلن ، مشهور .

بِنت [ع ا] قیز ، کریمه .

بَنج [ع ا] باك اوتی دینیلان منوم بر نبات ، اسرار .

بَند [فا] باغلامه ، ربط وقید . کندی حکمی آلتنه آلمق . مقاله، فقره، فصل ، ماده ، بحث، قافیه‌لری مختلف اوزون بر منظومه‌نك پارچالری. « ترکیب بند » : أسکی بر شکل نظم . « بند » کلمه‌سی صفت اوله‌رق باغلایان ، باغلی معنالرینه‌ده کلیر ووصف ترکیبی تشکیلنه یارار: پای بند ، زنجیر بند .

بَندَر [فا] تجارتگاه اسکله ، ایشلك لیمان .

بَندگان [فا] بنده‌لر .

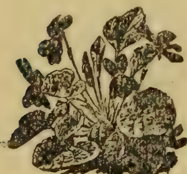
بَندگی [فا] بنده‌لك، عبودیت .

بَنده [فا] باغلی ، اسیر . کوله ، قول . منسوب .

بَنده‌پرور [فص] کندیسنه منسوب اولانلری قاییران ، رفاه وترفیعلرینه چالیشان منعم ولطفکار .

بَنزین [فرا] کیمیوی بر ماده‌که جراحلقده ، لکه‌جیلکده واوتوموبیل کبی وسائط نقلیه‌ده قوللانیلیر .

بَنَفشه [فا] منکشه، معروف کوزل قوقولو چیچك.

بنفشه

بَنگ [فا] قورودولمش خشیش، اسرار .

بَنَك [تا] بر شیئك اوزه‌رنده بولنان پول کبی لکه‌لر .

بنلك [ت ا] كندی شخصنه چوق اهمیت ویره‌نك حالی، كبروغرور.

بنمسه‌مك [ت ف] تصرف و تملك ایتمك.

بنوت [ع ا] اوغللق، اولادلق.

بنون [ع ا] «ابن»ك جمعی، اوغللر.

بنی [ع ا] «بنون» معناسنده‌اولان «بنین» لفظنك نونی ساقط اولمش شكلیدركه‌اضافتسز قوللانیلماز. بنی بشر.

بنیاد [ف ا] تمل، اساس.

بنیان [ع ا] یاپی، بنا.

بنیه [ع ا] وجود بناسی، بدن.

بو [ت د] یاقین اشارت ایچون قوللانیلیر.

بو [ع ا] بابا. «ابو» نك مخففی.

بو [ف ا] قوقو، رایحه.

بواب [ع ا] قاپوجی، مكتب قاپوجیسی.

بوابه [ع ا] شهرده بعض یرلره طاق ظفر شكلنده یاپیلان بویوك قاپو.

بوادر [ع ا] بادره‌نك جمعی.

بوادی [ع ا] بادیه‌نك جمعی.

بوار [ع ا] هلاك اولمه. «دارالبوار» جهنم.

بوارق [ع ا] بارقه‌نك جمعی.

بواقی [ع ا] باقی‌نك جمعی. «وقس علیه‌البواقی»: كیری قالانلری‌ده بوكا قیاس ایت.

بواطین [ع ا] باطن ك جمعی.

بوال [ع ص] چوق ایشه‌ین، صیق صیق تبول ایدن.

بوالفضول [ع ص] بوش بوغاز، دانقالاق.

بوالهوس [ع ص] هوساتنه تابع، ثباتسز. هرجائی. «بلهوس» شكلنده‌ده قوللانیلیر.

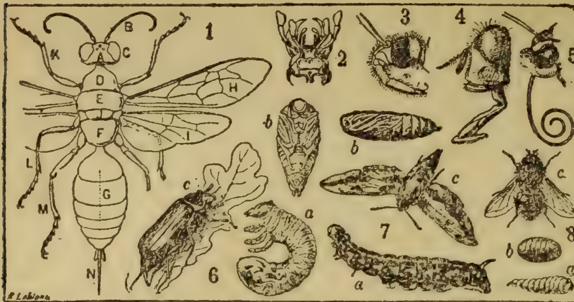
بوبر [هند. جه‌دن مأخوذ] ببر.

بوبر

بوجا [ت ا] ده‌ویرمه، نقل، آقطارمه.

بوجاق [ت ا] كوشه. «اوجی بوجاغی یوق»: چوق كنیش.

بوجك [ت ا] كوچوك حیوان، حشرات انواعی.

بوجكلر

بوجور [ت ص] بودور، قیصه بویلی، اوفاق تفك .

بود [ت ا] باجاغك یوقاری وقالین قسمی . یاغسز لوب أت .

بود [فا] وارلق، وجود . « بود ونبود » : وجود وعدم .

بوداتمق [ت ف] آغاجلرك بوداقلرینی كسدیرمك . قیصالتمق .

بوداق [ت ا] اینجه وكوچوك دال. «كوزینی بوداقدن اسیركمه‌مك » بر شیدن قورقماق .

بودجه [فرا] سنه‌لك واردات ومصارفاتك موازنه‌سی .

بودروم [ت ا] یر آلتنده كمرلی بویوك مخزن .

بودور [ت ا] چوق قیصه بویلی، بوجور .

بورا [یو] شمال روزكاری، پویراز. بردن‌بره ظهور ایدن فورطنه. شدتلی تكدیر .

بورازان [ت ص] بورو چالان نفر ویا چاووش .

بوراق [ت ص] زراعته الویریشلی اولمایان یر .

بورج [ت ا] اعاده اولونمق اوزره آلینان پاره . وظیفه، وجیبه.

بوردا [یتا ا] كمینك باش یانی . « بوردا ایتمك » : یان یانه یاناشمق، رامپا ایتمك .

بورسه [فر] بورسه، صرافلرله اوراق نقدیه وتحویلات آلیش ویریش ایدنلرك طوپلاندقلری یر، اسهام عمومیه وامور صرافیه معاملاتنك اجرا ایدیلدیكی دائره .

بورغو

بورغو [ت ا] دونه‌رك تاختا وسائره دلمه‌یه مخصوص آلت. شیشه‌لردن طپیا چیقارمایه مخصوص آلت .

بورقمق [ت ف] « اعضا حقنده » انجیتمك .

بورَك [ت ا] « بورمق » دن : خاموردن ویا یوفقادن یاپیلوب ایچینه قیما ویا پینیر قونان معروف یمك .

بورمالى [ت ص] قيوريلمش كبى حلزون شكلنده .

بورمق [ت ف]دوندوروب بوكمك، قيويرمق .

بوروشمق [ت ف] چكيلوب طوپلانمق ، أوتوسى بوزولمق . صفتى : بوروشوق .

بورولجه [ت ا] كوچوك دانه‌لى بر نوع فاصوليه .

بورون [ت ا] معروف عضو. اوج. « بورونى بويوك »: كبرلى. « بورون بورونه » : باش باشه ، ياقيندن قارشى قارشى‌يه . « بورون سورتمك » : پشيمان اولوب ذليلانه صوقولمق . « بوروندن كلمك » : راحتدن صوكره آجى كلمك .

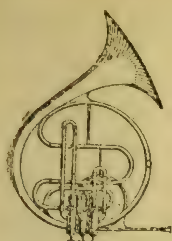

بورون

بوروندوروق [ت ا] سرت آتلرى ضبط ايچون بورونلرينى صيقمايه مخصوص تاختا قيصقاچ .

بورو - بورى [ت ا] ايچى بوش اسطوانه . نفسله چالينان پرده‌سز چالغى آلتى .

بوز [ت ا] صوغوقدن دوكمش صو ، صوغوق شى ويا انسان .

بورو

بوز [ت ص] طوپراق و دوه تويى رنكنده اولان .

بوزا [ت ا] اكشيمسى معروف مشروب .

بوزارمق [ت ف] بوزرنكنى آلمق.

بوزاغى [ت ا] اينكك كوچوك ياوروسى .

بوزغون [ت ص]بوزولمش،پريشان، مغلوب . « اسم مقامنده‌ده قوللانيليرلر » : مغلوبيت .

بوزمق [ت ف] دوزكونلكنى ازاله ايتمك ، خراب وويران ايتمك. افساد ايتمك . مغلوب ومنهزم ايتمك. محجوب ايتمك ، چيلديرمق .

بوزمك [ت ا] طوپلايوب صيقمق.

بوزوشمق [ت ف] آرا آچيلمق ، دشمن اولمق .

بوزوشوقلق [ت ا] آرا آچيقلغى ، منافرت.

بوزوق [ت ص]بوزولمش، فنالاشمش، خراب اولمش .

بوزوقلق [ت ا] خلل ، بوزوق شيئك حالى. اوفاق‌پارا.

بوس [فا] اوپمه ، پوسه .

بوستان [فا] باغچه ، چیچك وسبزه باغچه‌سی . قاوون وقارپوز. «بوستان قورقولغی» : مضرقوشلری قورقوتمق ایچون باغ وباغچه‌لره وتارلالره قونولان انسان جسامتنده قوقلا . قالب و قیافتی برنده وفقط هیچ بر ایشه یارایامایان آدام .

بوسش [فا] اوپوش .

بوسه [فا] اوپمه، برکره اوپمه .

بوش [ت ص] ایچنده کیمسه ویا بر شی اولمایان. معناسز، بیهوده، ایشسز، مشتریسز. تطلیق اولونمش. غافل : « بوش بولوندم . »

بوشاتمق [ت ف]تطلیق ایتدیرمك.

بوشالتمق [ت‌ف]برشیئك ایچنده کنی چیقاروب بوش براقمق .

بوشامق [ت ف] تطلیق ایتمك .

بوشانمق [ت ف]قورتولمق، آیرلمق. شدتله آقمق ، یاغمق . باطلامق .

بوص [ت د] بوی . « بویی بوصی برنده »

بوغ [اسلاوجه‌دن] رئیس، باش .

بوغا [ت ا] صیغیر آیغیری .

بوغا

بوغاچا [ت ا] بر نوع بوره‌ك.

بوغاز [ت ا] آغیزك نهایتنده‌کی دار یر . ایکی داغ آراسنده‌کی دار کچید . ایکی قارا آراسنده‌کی دار دەکیز . ییه‌جك ، یم . « بوغاز ایچی » : استانبول بوغازینك ایکی ساحلی . «بوش بوغاز : که‌وه‌زه . پیس بوغاز : اوبور . بوغازبوغازه کلمك : دوکوشمك، غاوغا ایتمك .

بوغچه [ت ا] باغلانمق اوزره اشیا صارمه‌یه مخصوص درت کوشه‌لی قوماش .

بوغدای

بوغدای [ت‌ا]حبوباتك اك مهمی که اونکله اکمك یاپیلیر .

بوغماجه [ت ا]بوغازی طیقایان شدتلی اوکسورك .

بوغمق [ت ا] أل ویا ایپ ایله صیقوب أولدورمك . صویه دالوبروب اولدورمك. دالدیرمق ، مستغرق ایتمك . « بر قاشیق صوده بوغمق»: پك‌زیاده کین وخصومت کوسترمك .

بوغو [ت ا] بخار .

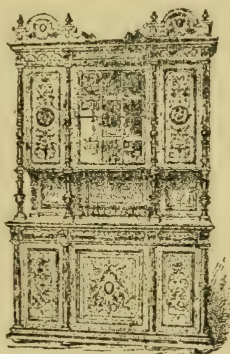
بوغونتو [ت ا] بوغوله . اضطراب . فضله پارا آلوب آلداتمه .

بوغوق [ت ص] بوغولقده اولان بر آدامك بوغازندن كلير كبى آچيق وواضح اولمايان (سس) .

بوغولانمق [ت ف] بخارله أورتولمك .

بوغوم [ت ا] بوغولمش ويا صيقيلمش بر . كميكلرك اويناق يرى ، مفصل .

بوفه [فرا] طباق ، بارداق كبى شيلرى ، چرز كبى ييه‌جكلرى صاقلامغه مخصوص دولاب .

بوفه

بوقاغى [ت ا] كوستك ، زنجير ، پرانغه . آتك آياغنه وورولان بند .

بوقاغى

بوقلمون [فا] دريسى

بوقلمون

رنكلى كورونور بر نوع حيوان . جانفس كبى چه‌ويريلدكجه باشقا باشقا رنك كوسته‌رن قوماش . ثباتسز وهرجائى انسان .

بوقليجه بلبل [ت ا] كسكين أوتوشلى بر نوع كوچوك قوش .

بوك [ت ص] بوكامق مصدرندن كلير : بوكاق ، احمق ، آواناق ، صاف .

بوكالتمق [ت ف] شاشيرتمق ، آليقلاتمق . بوغمق .

بوكرى [ت ص] اكرى ، معوج . « اكرى كلمه‌سيله برابر قوللانيلير . » اكرى بوكرى بر آغاج .

بوكلوم [ت ا] بوكولمش وقيوريلمش شيئك تشكيل ايتديكى حلقه ، قيوريم . قات : ايكى بوكلوم .

بوكمك [ت ف] قيويرمق . چه‌ويروب ده‌ويرمك . «بويون بوكمك» : تظلم ايتمك .

بوكو [ت ا] بوكمه ، باغلاما ، عقده . سحر ، افسون .

بوكورتلن [ت ا] دوت كبى اوفاق بر ميوه ويره‌ن ديكنلى بر چالى وبونك ميوه‌سى .

بوكورمك [ت ف] باغيرمق (ماندا ، اوكوز ده‌وه كبى حيوانلر حقنده قوللانيلير .)

بول [ت ص] كنيش ، چوق ، مبذول . « بول كيسه‌دن » : باشقاسنك مالندن سماحت كوسته‌ره‌رك .

بول [ع ا] سیدیك، ادرار. ایشه‌مه.

بولاشدیرمق [ت ف] سورمك، یاپیشدیرمق، آلوده ایتمك. تلویث ایتمك. «یوزینه کوزینه بولاشدیرمق»: بجره‌مه‌مك.

بولاشمق [ت ف] سورولمك، یاپیشمق. کچمك، سرایت ایتمك (علت ساریه حقنده).

بولاشیق [ت ص] یاپیشمش. لکه‌لی، کیرلی، علت ساریه.

بولاماج [ت ا] چوجوقلر ایچون پیشیریلن بر نوع طاتلی.

بولامق [ت ف] سورمك، یاپیشدیرمق. لکه‌لتمك. باتیرمق: بالیغی اونه بولامق.

بولانتی [ت ا] معده‌نك بوزولارق غثیان ایده‌جك بر حاله کلمه‌سی.

بولاندیرمق [ت ف] قاریشدیرمق. بوزمق، برباد ایتمك. وسوسه وسوء ظنه دوشمك: بو ایش بنم معده‌می بولاندیردی.

بولانیق [ت ص] قاریشیق، صاف وبراق اولمایان. مشوش. فرصتدن استفاده ایتمك: «بولانیق صوده بالیق آولادی.»

بولدوغ [انکلیزجه] آلت چکه‌سی ایلری‌یه اوراغش چارپیق دیشلی، آچیق قصاباجاقلی بر جنس کوپك.

بولغار [ت ا] اساساً آسیاده اورال داغلری جهتنده‌ساکن‌ایکن مؤخراً روم‌ایلی جهتنه کلوب اسلاولاشمش بر ملت. بالقان دولتلرندن بری.

بولغو [ت ا] «بولمق» دن: عقل ایله برشیئی بولمق استعدادی، ادراك، عرفان. کشف واختراع.

بولغور [ت ا] پرنج کبی پیلاو پیشیرمه‌یه یارایان بوغدای.

بوللاق [ت ص] قاریشیق، مشوش. یالکز «آللاق» کلمه‌سیله برابر قوللانیلیر: آللاق بوللاق.

بوللق [ت ا] کنیشلك، وسعت، فیض وبرکت.

بولمق [ت ا] آرایارق ویا تصادفی اولارق بر شیئه نائل اولمق. غائب اولمش بر شیئی تکراراً ‌اله کچیرمك.

بولمك [ت ف] تقسیم ایتمك.

بولوط [ت ا] دکیزلردن سمایه قالقان بوغو، سحاب.

بولوك [ت ا] پارالانمش بر شیئك هر بر پارچاسی. قطعه. جزء، حصه. بنانك برقسمی، زمره. بر طابور پیاده ویا بر آلای سواری عسکرینك منقسم بولوندیغی قسملرك بری.

بولونماز [ت ص] اله کچمه‌سی غیرقابل، مفقود، نادر. اعلا، انفس، ممتاز.

بولونمز [ت ص] تقسیم اولونماز ، لایتجزا .

بوله [ع ا] سیدیکدن چیقاریلان بر ماده ، جوهر بول .

بولوش [ت ا] بولمق طرزی، ادراك، کشف .

بولوشلی [ت ص] فراستلی ، عقللی، مدرك .

بوم [ت د] مبالغه وتأکید بیان ایدر، یالکزاولارق قوللانیلماز: بوم بوش .

بوم [ع ا] بایقوش .

بوم [ف ا] یر، زمین ، طوپراق .

بومبا [یتا] کمینك قیچنده‌کی بویوك سه‌ره‌ن. محاربه‌لرده وطاش‌اوجاقلرنده‌قوللانیلان‌معلوم‌مادهٔ ناریه .

بومبار [ت ا] قویون وسائره‌نك قالین باغیرصاغی که دولدورولوب صوجوق یاپیلیر .

بومباردمان [فر] طوپه طوتمق .

بونجوق [ت ا] جامدن‌مختلف‌رنکلی واکثریاماوی‌دلیکلی‌دانه.

بون‌ژور [فر] صباحلر خیراولسون.

بونو [یتا] پولیچه ، آچیق حواله .

بوی [ت ا] اوزونلق . یوکسکلك . قدوقامت . بر عشیرتك منقسم بولوندیغی اویماقلرك بهری .

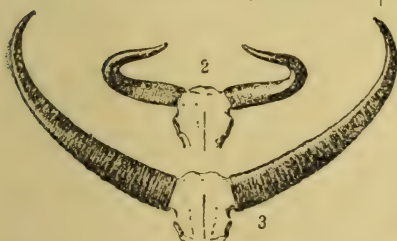
بویا [ت ا] رنك ویرمك اوزره اجسام واشیایه سورولن‌ویااشیا اونك ایچنه باتیریلان نباتی ویامعدنی مایع . رنك ، لون .

بویاجی [ت ا] بویا یاپان وصاتان آدام . قوندورالری بویایان آدام .

بویاجی کوپی [ت ا] بویاجینك بویایی قویدیغی کوپ. پك چابوق وقولای یاپیلان باشدن صاوما ایشدن کنایه اولارق‌ده قوللانیلیر : بویاجی کوپی‌می بو ؟ ..

بویله‌جه [ت ح] عینیله بوطرزده .

بوینوز [ت ا] بعض‌حیوانلرك‌باشنده بولونان ایکی اوزون‌وبویوك طیرناق کبی بر ماده .

بوینوز

بوینوزلی [ت ص] بوینوزی اولان . زوجه‌سی ناموسسزاولان آدام .

بویوتمك [ت ف] بویومه‌سنه‌خدمت ایتمك ، یتیشدیرمك، تربیه

ایتمك . اولدیغندن زیاده بویوك کوسترمك .

بویوك [ت ص] طول ، عرض وارتفاعی چوق اولان، اولو. مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر .

بویون [تا] باشی بدنه ربط ایدن عضو . مجازاً ذمت، بورج ومسئولیت معناسنه‌ده کلیر . بویون باغی : کوملكك یاقه‌سنه باغلانان شرید کبی قوماش پارچه‌سی .

بویورمق [ت ف] امر ایتمك ، سویله‌مك. «تعظیماً قوللانیلیر . »

بویوندوروق [تا] چیفت سورن، آرابه چکن اوکوز لرك بوینه کچیریلن آغاجدن چرچیوه . تحکم واسارت آلتنده بولونمق .

بویدان [فا] عطریات محفظه‌سی .

به [فص] أیی .

به [ع د] اوکا، اونکله. «محکوم به»: اوکا حکم اولونمش. «معمول به» اونکله عمل اولونان ، مرعی .

بها [فا] قیمت ، دکر .

بهاء [ع ا] کوزللك ، ظرافت .

بهائم [ع ا] « بهیمه » نك جمعی ، دورت آیاقلی حیوانلر .

بهادر [فص] ییکیت ، جسور ، قهرمان .

بهار [فا] مارت ، نیسان و مایس آیلرینه تصادف ایدن موسم ، یازك باشلانغیجی ، فصل ربیع .

بهار [ع ا] عربیده صاری پاپاتیا معناسنه اولوب تورکجه‌ده دارچین و قارانفیل کبی کوزل قوقولی شیلر حقنده قوللانیلیر . جمعی : بهارات .

بهاریه [ع ا] اسکی شاعرلرك بهاری تصویر ایده‌رك بالمناسبه بویوك برذاتی مدح ایچون یازدقلری قصیده. بهار کلمه‌سی فارسی اولدیغی ایچون بونی عربی قاعده‌سنجه «بهاریه شکلنه قویمق غلطدر . »

بهالاشمق ـ بهالانمق [ت ف] قیمت وفیأتی چیقمق .

بهالی [ت ص] فیأتی یوکسك ، چوق قیمتلی .

بهانه [فا] وسیله ، سبب ، اصلسز عذر .

بهبود [فا] ایللك ، صحت ، صاغلق.

بهت [ع ا] شاشمه ، شاشالامه ، شاشقینلق .

بهتان [ع ا] برینه یالاندن بر شی اسناد ایتمك .

بهتر، بهترين [فص] أك أيى، أنفس.

بهجت [ع ا] كوزللك ، بشاشت.

بهر [ف د] هر بر، هر برى .

بهرام [فا] مريخ سياره‌سى .

بهرمن [فا] مجوسى، بتخانه. قيرميزى ياقوت .

بهره [فا] پاى ، حصه ، نصيب .

بهزاد [فا] مشهور أسكى بر رسام . اصيل .

بهشت [فا] جنت ، فردوس .

بهلول [عص] چوق كولن. خيرلى وشرفلى انسان .

بهله [فا] ألده‌يون .

بهى [ت د] هى ! أى ! به ! اكثريا حدت وتكدير معناسنه قوللانيلير: بهى آدام !.

بهى [عص] كوزل مؤنثى : بهيه .

بهيج [عص] كوزل وشن .

بهيمه [عا] دورت آياقلى حيوان .

بهيميت [عا] حيوانلق حالى، حيوانيت.

بهين [ف ص] پك ايى ، اعلا .

بى [ف د] نفى وسلب اداتى اولوب اسملرك باشنه كلير واسملرى صفت ياپار : بى ادب ، بى تاب ، بى پروا .

بيّاب [عا] ساقا ، صوجى .

بيابان [فا] چول ، صحرا .

بى اختيار [فح] كندى ايسته‌مكسزين، بلا اختيار .

بياض [عا] آقلق. آق. مسوده‌نك تميزه چكيلمه‌سى .

بياضلاتمق [ت ف] آغارتمق، بياض ياپمق .

بياضمتراق ـ بياضمسى [تص] آز آق، آز بياض .

بيان [عا] آكلاتمه، آچيق وكوزله سويله‌مه ، افاده .

بيانات [عا] بيانلر ، بويوك رسمى آداملرك غزته محرر ومخابرلرينه سويله‌دكلرى مهم سوزلر .

بيت أو، اوطه، مسكن. ايكى مصراعدن عبارت شعر .

بيت المال [ع ا] ورثه‌سى معلوم اولمايان أولولرك اموالنى حفظ ايدن صانديق واداره .

بيت [ت ا] تميزلكه رعايت ايتمه‌ين آداملرك اوستنده بيت

وباشنده وطاووقلرله سائر حیوانلرده حاصل اولان کوچوك برجنس بوجك. کهله. «بیت بازاری»: چارشینك اسکی البسه صاتیلان یری. «بیت بتیکی»: کیزلی عیب.

بیتکین [ت ص] بیتمش، محو وخراب اولمش، طاقتی قالمامش.

بیتمك [ت ف] صوکه ایرمك، تمام اولمق، ختام بولمق، توکنمك، خراب اولمق، فنور کتیرمك. استهزا ایله قاریشیق شاشمق. چوق سه‌ومك. توخوم فلیزله‌نوب طوپراقدن دیشاری یه چیقمق.

بیتوتت [ع ا] کیجه‌له‌مك، بر یرده کیجه‌یی کچیرمك.

بیته وبیه [ت ح] دائما.

بیچاق [ت ا] «بیچمك» دن، کسه‌جك آلت.

بیچقی [ت ا] دستره‌نك بویوکی.

بیچمك [ت ف] کسمك. یارمق، بولمك، حصاد ایتمك. کسوب بیچمك: حل و فصل ایتمك. پای بیچمك: قیاس ایتمك. اولچوب بیچمك: ملاحظه وتدبیر ایتمك.

بیچون [ف ص] امثالسز (صفات الهیه‌دندر.)

بیچیم [ت ا] بیچمك طرزی. اثواب شکل وصورتی. طرز واسلوب. اندام، تناسب اعضا. اوراق وقتی، حصاد موسمی. «بیچیمنه کتیرمك»: صیراسنه کتیرمك، اویدورمق.

بیچیمسز [ت ص] چیرکین، یاقیشیقسز.

بیخ [ف ا] کوك، اصل.

بیخود [ف ص] کندینی غائب ایتمش، کندندن کچمش، مدهوش.

بید [ف ا] سوکود آغاجی.

بیدا [ع ا] صحرا، چول.

بیداد [ف ا] غدر، جور، ظلم.

بیدار [ف ص] اویانیق، اویقوسز.

بئر [ع ا] قویو.

بیرا [ایتا ا] آرپا صویی، معروف ایچکی.

بیراخانه [ت ا] بیرا ایچمه‌یه مخصوص یر.

بیرون [ف ا] دیشاری، خارج.

بیز [ت ا] قوندوراجی و سراجلرك ایکنه‌یی کچیره‌جکلری یری دلمه‌یه مخصوص تاختاصاپلی سیوری دمیردن آلت.

بیزار [ف ص] بیقمش اوصانمش.

بیشه [ف ا] اورمان.

بیضاء [ع ص] «ابیض» ك مؤنثی چوق بیاض .

بیضه [ع ا] یومورطه .

بیضی [ع ا] یومورطه شكلنده .

بیطر [ع ا] حیوانلرك امراض وتداویسنه واقف آدام. حیوانلرك طبیبی .

بیع [ع ا] صاتمق، صاتمه، فروخت.

بیعت [ع ا] برینك حاكمیتنی تصدیق وعرض صداقت ایتمه .

بیقدیرمق [ت ف] اوصاندیرمق ، بزدیرمك .

بیك [ت ع] اون كره یوز. پك چوق: بیك كره سویله‌دم ، بیك یاشا . «بیك دره‌دن صو كتیرمك» واهی عذرلر سویله‌مك .

بیكار [ت ا] منبع .

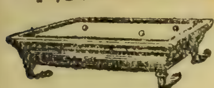
بیگانه [ف ص] یابانجی .

بیگاه [ف ص] وقتسز، مناسبتسز زمانده اولان .

بیكباشی [ت ا] بیك قادار عسكردن متشكل طابوره قوماندا ایدن ضابط، قدملی یوزباشیلقدن صوكره‌كی عسكری رتبه .

بیكلك [ت ا] بیك درهم یعنی ایكی بوچوق اوقه استیعاب ایدن شیشه .

بیلاردو [یتا] اوستی كنارلی ویشیل چوخادوشه‌لی مستطیل بویوك بر ماصه كه

بیلاردو

ایچنده كی بیلالرله و الده طوتولان قامیش دكنكارله مختلف اویونلر اوینانیر .

بیلت [فر] تیاترو، سینه‌ما، واپور، دمیر یول وتراموای كبی بر یره كیره‌بیلمك ایچون اجرت مقابلنده آلینان مطبوع كاغد .

بیلتمك [ت ف] بر آلت قاطعه‌یی بیله‌كی طاشنه سوردیروب كسكین ایتدیرمك .

بیلدیر [ت د] گچن سنه .

بیلدیرجین [ت ا] صوك بهاره یاقین آولانان آتی لذتلی بر قوش .

بیلدیرجین

بیلدیرمك [ت ا] آكلاتمق ، خبر ویرمك ، آشكار ایتمك .

بیلدیك [ت ص] بیلینن، معروف اولان، یابانجی اولمایان .

بیلك [ت ا] قول ایله ال آراسنده دیرسكدن آشاغی اولان عضو.

بیلگی [ت ا] معلومات، علم، وقوف.

بیلگیچ [ت‌ص] عالملك طاسلایان.

بیلگیلی [ت‌ص] معلوماتلی ، عالم .

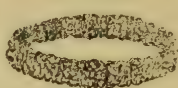
بیلمك [ت‌ف] واقف اولمق، اوکرنمك . طانیمق. ظن ایتمك . مسئول طوتمق. « چوق بیلمش »: حیله‌کار .

بیلمه‌جه [ت‌ا] مغلق شی، معما .

بیله [ت‌د] حتی ، ولو .

بیله‌زیك [ت‌ا] قادینلرك سوس ایچون بیلكلرینه طاقدقلری حلقه .

بیله‌گی [ت‌ا] آلات قاطعه‌یی بیله‌ین آلت .

بیله‌زیك

بیم [ف‌ا] قورقو .

بیمار [ف‌ص] خسته، مریض، معلول.

بیمارخانه [ف‌ا] خسته‌خانه، تیمارخانه .

بی‌منّت [ف‌ص] ایتدیکی ایلکی باشه قاقمایان .

بَیْن [ع‌ا] آرا ، آرالق .

بین [ت‌ا] دماغ . عقل ، ذکا .

بَیِّن [ع‌ص] آچیق، واضح، آشکار.

بینا [ف‌ص] کورن ، کوریجی .

بینسز [ت‌ص] عقلسز .

بینَك [ت‌ص] بینمه‌یه مخصوص. « بینك آت » .

بینمك [ت‌ف] حیوانك اوستنه چیقوب اوطورمق . واپور، ترامووای کبی وسائط نقلیه‌یه کیرمك. « دالنه بینمك » : مسلط اولمق ، قیزدیرمق . « کوپلره بینمك » : حدتلنمك .

بَیْنُونت [ع‌ا] مفارقت ، اختلاف ، آچیقلق .

بَیِّنه [ع‌ا] برهان ، حجت .

بینهما [ع‌ح] ایکیسی آراسنده .

بینیجی [ت‌ص] آته بینمه‌ده ماهر آدام.

بیوایه [ف‌ص] ملجأسز ، حامیسز ، کیمسه‌سز .

بیوت [ع‌ا] اومعناسنه کلن بیتك جمعی .

بیوه [ف‌ص] طول قادین .

بیهده - بیهوده [ف‌ص] بوش، نافله، فائده‌سز .

بیولوژی [فرا] اجسام عضویه‌نك حیاتندن بحث ایدن علم.

بیپیق [ت‌ا] ارککك اوست دوداغی اوزرنده بیتن قیللر . « بییق آلتندن کولمك » : استهزا ایتمك.

پ

پ تورکجه ألفبانك اوچونجی حرفیدر.

پا ـ پای [فا] آیاق. « برپا »: آیاق اوستنده .

پابوج [تا] آیاغه کیلن شی، پوطین، قوندیرا. (اصلی «پاپوش») در.

پابوج

« ایکی آیاغنی بر پابوجه صوقمق » : صیقمق ، مضطرب ایتمك . « پابوجی دامه آتیلمق » : اعتباردن دوشمك .

پاپا [یتا] قاتولیکلرك حضرت عیسانك وکیلی اولارق طانیدقلری الك بویوك رئیس روحانیسی اولوب رومادە اوطورور .

پاپادیا، پاپاتیه [تا] اورتاسی صاری وکنارلرنده‌کی یاپراقلری بیاض خدایی نابت معروف چیچك.

پاپارا [تا] ساده صوایله خاشلانمش پینیرلی تیریت ، ولذتسز یمك. تکدیر ایشیتمك .

پاپازی [تا] برنوع کوملکلك بز.

پاپاس [ر ا] رئیس روحانی، راهب.

پاپاس، پاس پاس [فر] آیاقلری سیلمك ایچون قاپو اوکنه قونولان تویلی حصیر .

پاپاغان [تا] طوطی قوشی . بر شی آکلامقسزین ازبر ایدن آدام . مقلد .

پاپاس

پاپافینقو [نیا] کمی دیره‌کینك اوچنجی یلکنی .

پاپوش [فا] پابوج، آیاق قابی .

پاپیروس [تا] اسکی مصرلیلر طرفندن قابوغی کاغد مقامنده قوللانیلان برنوع نبات .

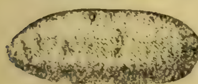
پات [تد] برشیله وورلدقده چیقان سسی تقلید ایدر : پات کوت.

آکسزین: پات دییه بریسی کلسه . .

پات [تا] بر نوع چیچك .

پاتاتس [تا] منشائی آمریقا اولان نشاسته لی معروف ومغذی سبزه.

پاتاتس

پاتاقلامق [ت ف] پات كوت دیه دوكمك .

پاترونا [تیا] بحریه‌اركانه، آمیراللره وقتیله ویریلن عنواندر . پطرونه .

پاتلاق [ت ص] پاتلامش، یاریق ، رخنه .

پاتلامق [ت ف] سسله چاتلامق ، تضییقله‌یاریلق . آتش آلوب سسله طوتوشمق . صیقیتیدن محو اولمق. فیرلامق. چوق حدت‌ایتمك. چوق‌یمك. « اود پاتلامق »: چوق قورقق .

پاتنته [یتا] پاتنته ، اصنافه اجرای صنعت ایچون‌ویریلن تذكره. اصناف تذكره‌سی . ایجاد اولونان برشی ایچون ویریلن برات. تابعیت وحمایه تذكره‌سی. واپورلره‌حركت ایتدكلری محلك احوال صحیه‌سی حقنده ویریلن وثیقه .

پاتنه‌دن [ت‌ح]بردن‌بره،آ كسزین.

پاتیردامق [ت‌ف] یورور كن كورولتو ایتمك ، « پاتیر پاتیر » ، « پاتیر كوتور » : كورولتولر .

پاتیسقا [تا] اینجه ودوز كون بز.

پاتیك [تا] كوچوك‌ترلك،چوجوق آیاق قابیسی .

پاچا [تا]باجاغك آلت‌طرفی،قویون، صیغیر آیاغندن یاپیلان یمك .

پاچاورا [ت ا] كیرلی بز، اسكی بز پارچاسی . قیمتسز شی . مبتذل فاحشه .

پاچالری صیوامق [ت‌ف]حاضرلانمق.

پاداش [فا] مكافات. یولداش .

پادام [فا] طوزاق، قوش طوزاغی.

پادزهر [فا] زهره قارشی ایچیلن علاج ، پانزهر .

پادشاه [فا] حكمدار .

پادشه [فا] پادشاهك مخففی .

پارا [تا] غروشك قرقده‌برجزئی. آقچه ، نقد ، مسكوكات .

پاراتونر [فر] سپرصاعقه.

پاراسز [ت ص] پاراسی اولمایان ، زوكورت ، فقیر .

پاراغراف [فر] فقره‌لرك ، بندلرك باشنه‌قونولان براشارت. فقره ، بند .

پارالانمق [ت‌ف] پارچاپارچااولمق. زنكین اولمق . چوقه چالیشوب اوغراشمق .

پاراوان [فر] اودالرده قاپولرك داخل ویا خارجنه قونولان

آچیلیر قاپانیر ظریف تاختا پرده ، بوله ، پاراوانا .

پارتی [فر] قسم ، طرف . سیاسی فرقه. قومارده ویا ازدواجده قازانمق : ایی بر پارتی یاپدی .

پارتیزان [فرص] فرقه‌جی، طرفگیر، سیاسی فرقه طرفداری .

پارچا [تا]فارسی «پاره»دن آلینمش قطعه، لیمه، بولوك. کوچوك، دکرسز. برشیئك اقسامندن بهری. آز مقدار . آز وقت : بر پارچه بکله‌یك . « پارچا پارچا » : چوق قیریلمش ، قیریق .

پارچالامق [تف] قیروب پارالامق، پارچا پارچا ایتمك .

پارچالانمق [تف]پارچاپارچا اولمق، چوق چالیشوب چابالامق، اوته‌یه بری‌یه قوشوب اوغراشمق .

پاردون [فر] عفو . ایدرسکز .

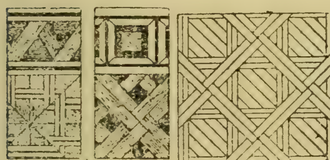
پارده‌سو [فر] یازلق اینجه پالتو .

پارس [فا] قاپلان نوعندن برحیوان.

پارسا [فص] عابد ، صوفی ، عفیف.

پارسه [فا]اویونجیلرك،مغنی ومغنیه‌لرك اجرای صنعتدن صوکره سیرجیلردن طوپلادقلری پارا ، پارصا .

پارکه [فر] اوفاق پارچالردن یاپیلمش تاختا دوشه‌مه. مالطه طاشیله دوشنمش ظریف قالدیریم .

پارکه

پارلاتمق [ت ف] پارلاق یاپمق ، پارلایاجق درجه‌ده اوغوب سیلمك، جلا ویرمك. تنویرایتمك.

پارلاق [تص]پارلایان، مجلا،ایشیقلی، شفاف، براق . کوزه‌چارپاجق درجه‌ده کوزل. شانلی .

پارلامق [تف] لمعان ایتمك ، ضیا ویرمك ، نور صاچمق . مشتعل اولمق. نفوذ واعتبارقازانمق. بردن بره حدت ایتمك .

پارلامنتو [یتا] ملت وکیللرینك مذاکره صالونی، مجلس مبعوثان .

پارماق [تا] انسانلرده و بعض حیوانلرده ال و آیاقلرك نها - یتلرنده بولونان

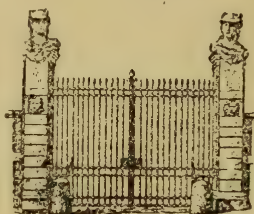

پارماق

اوزونلقلرك بهری که انسانلرده بشر

دانه‌در. آرابه تکرلکنک مرکزندن چنبرینه قادار اوزانان چوبوقلرك بهری. «آغزه‌بر پارماق بال‌چالق»: طاتلی واپی برشی کوسته‌روب ویاسویله‌یوب آلداتمق. «پارمقله کوستریلمك»: معروف وممتاز اولمق.

پارماقلق [ت ا] تاختا ویا دەمیردن صیراچوبوقلردن عبارت بوله وحائل.

پارماقلق

پارولا [یتا] نوتجی عسکرلر ویا بر زمره آره‌سنده اشارت مخصوصه اولمق اوزره قوللانیلان برکلمه.

پاره [فا] پارچا، قطعه، عدد «پاره پاره»: پارچا پارچا. «یکپاره» برپارچه‌دن عبارت.

پاریلتی [ت ا] شعشعه، لمعان، جلا، پارلاقلق. «پاریل پاریل»: چوق پارلامه.

پازار [ت ا] اصلی «بازار» در. هفته‌نك جمعه ایرتسندن صوکره کلن کون. چارشی.

پازَند [فا] مجوسیلره عائد پهلوی لساننده دین کتابی.

پازواند [ت ا] فارسی «پاسبان»دن غلط: چارشی بکجیسی.

پازی [ت ا] یابانی پانجار.

پاس [ت ا] بعض معدنلرك رطوبتدن طوتدقلری کیر.

پاساپورت [فر] مرور تذکره‌سی، ممالك اجنبیه‌یه کیدنلره ویریلن یول تذکره‌سی. «أله پاساپورت ویرمك»: قوغمق، صاومق.

پاساق [ت ا] کیرلی، بچمسز لباس.

پاساقلی [ت ص] پژمرده قیافتلی، بچرکسز، صالقیم صاچاق.

پاسبان [فا] کیجه بکجیسی، چارشی بکجیسی.

پاستا [تیا] خاموردن یاپیلان کوچوك قطعه‌ده معروف ظریف طاتلی.

پاسقالیا [ر ا] خریستیانلرك بیوك بایرامی که اوکون حضرت عیسانك دیریلوب مزاردن چیقدیغنه اعتقاد ایدرلر.

پاش [فص] صاچیق، سرپك معناسنه کلن «پاشیدن» مصدرندن مشتق اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه کیرر: «زرپاش» آلتون سرپن.

پاشا [ت ا] اسکیدن وزرا وارکان عسکریه‌یه ویریلن بر عنوان مخصوص ایدی. بوکون یالکز لوا، فریق ومشیر کبی ارکان عسکریه‌یه مخصوصی بر عنواندر.

پاصدیرمه [ت ا] باصدیرمه .

پاطلیجان [ت ا] معروف سبزه .

پاغوریا [ر] ینکنج انواعندن برجنس چاغانوز . پاغوریا

پافتا [فر] بر خریطه‌نك منتظماً کسیله‌رك حین حاجتده برلشدیریلن پارچالرندن هر بری .

پاك [ف ص] تمیز ، لکه‌سز .

پاکت [فر] برلکده باغلانمش ویا کاغده صاریلمش اشیا دمتی ، دسته ، بوغچه ، دمت .

پاکت ایتمك [ت ف] باغلایوب صارمق .

پاکدامن [ف ص] اتکی تمیز یعنی عفیف ، ناموسلی .

پاکیزه [ف ص] تمیز ، خالص ، لطیف .

پال [ت ا] برجنس بیاض کوکرجین .

پالا [ت ا] یاصصی ، ایکی یوزلی قیلنج . قاییق کوره‌کنك یاصصی یری . « پالا چالمق » : بوشنه پالا یورولمق .

پالاز [ت ا] قوش وخصوصیله قاز یاوروسی . « قوش پالازی » : اکثریا چوجوقلره مسلط اولان تهلکه‌لی بر بوغاز خسته‌لغی .

پالاس ـ پلاس [ف ا] اسکی کلیم ، عبا .

پالاس پاندراس [ت ح] بردن بره آلارق ، چال یاقا ایده‌رك .

پالاسقا [مجارجه] عسکر فشنکلکی ، سواری چاطه‌سی .

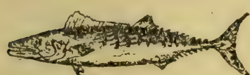

پالاسقا

پالامار [یتا] کمیلری قارایه باغلایان غایت قالین خالاط .

پالاموت [ت ا] میشه و بوکا بکزر بعضی آغاجلرك کستانه‌یه مشابه آجی میوه‌سی . بو میوه‌نك دباغتده قوللانیلان قابوغی . معروف پالاموت بالیق .

پالاموت بالغی

پالان [ف ا] اکثریا یوك حیوانلرینه اورولان سمر .

پالاندوز [ف ا] پالان یاپان ، سمرجی .

پالانقا [مجارجه] آغاج وطوپراقله یاپیلمش و اطرافی خندقله چه‌وریلمش حصارجق .

پالاورا [یتا] حرب كمیلرنده طوپ آنبارینك اوستنده‌وكوكر- ته‌نك آلتنده‌كی ایكنجی قات .

پالاوراجی [ت ص] آتوب طوتان .

پالَت [فر] رساملرك اوزرنده بویا ازدكلری تاختا ویا طاباق .

پالتو [فر] قیشین اوستدن كیلن قالین لباس .

پالوده [فا] پالوذه ، پلته .

پالی [فا] هندستانك بر قطعه‌سنده قونوشولان بر لسان .

پالیاچو [یتا] صویتاری ، مقلد .

پامال [ف ص] آیاق آلتنده قالمش ، چیكننمش . پایمال .

پاموق [ت ا] فارسی « پنبه » دن محرف . باصمه كبی منسوجات اعماله وشیلته كبی شیلر دولدورمایه یارایان نباتی ، یوموشاق ، بیاض وخفیف برماده . پاموق بزی . پاموق ایپلكندن منسوج بز كه : بوندن ایچ كوملكی وسائره یاپیلیر . پاموق ما كنه‌سی - پاموق قوزه‌سنی تمیزلمك وایپلك حالنه قویماغه مخصوص ما كنه .

پانایر ، پنایر [ر] سنه‌ده‌بر ویابرقاچ دفعه بر محلده یورطی مناسبتیله قورولوب‌بر قاچ كون‌دوام ایدن بویوك پازار .

پانتالون [فرا] معروف لباس . فرانسزلر دونه‌ده بو اسمی ویررلر .

پانجار [ت ا] تورشیسی یاپیلان وعصاره‌سی شكر اعماله یارایان معروف قیرمیزی سبزه .

پانجور [فر] یكی طرزده یاپیلان معلوم پنجره قفسی .

پاندومیما [ر] لاقیردیسز ، یالكز اشارتلرله اوینانان‌مضحكه .

پانهاده [ف ص] آیاق‌باصمش ، داخل ، واصل .

پای [ت ا] حصه ، قسمت . تكدیر .

پای [فا] پا ، آیاق .

پایان [فا] صوك ، نهایت ، آخر .

پای‌انداز [ف ص] آیاق آتان . بویوك بر ذاتك كذركاهنه‌دوشه‌نن چوخا وخالی .

پابند [فا] پایواند ، حیوانلرك یورومه‌لرینی‌منع ایچون آیاقلرینه آتیلان باغ . كوستك .

پایتاق [ت ص] اكری باجاقلی .

پایتخت [فا] بر دولت حکمدارینك ویا رئیس جمهورینك اقامت ایتدیکی شهر. مرکز حکومت.

پایدار [فص] قائم، اینجه‌یرلشمش، سوره‌کلی، دائم.

پایدوس [تا] موقت تعطیل، اذن، آزاد.

پایزن [فا] آیاغنه پرانغا وورولمش جانی.

پایلاشمق [تف] بولوشمك، مقاسمه ایتمك.

پاینده [فص] ثابت، دواملی. دسته‌ك.

پایه [فا] رتبه، قدر واعتبار.

پپه ـ پپه‌مه [تص] دیلی طوتوق، ککه‌مه.

پتك [تا] آریلرك یوواسی، بالی آلینمش کومچ.

پچه‌ته [تا] یمك خاولوسی، پشکیر، أل بزی.

پچه [تا] یوز أورتوسی، نقاب.

بچه [فا] انسان وحیوان یاوروسی، چوجوق.

پخته [فص] پیشمش، پیشکین. تجربه‌لی.

پداورا [را] کیره‌میدلرك آلتنه دوشه‌نن اینجه تاختا. قوطیجیلرك قوللاندقلری اینجه چام تاختاسی.

پدر [فا] بابا، آتا.

پدرود [فا] وداع، وداعلاشمه.

پذیر ـ پذیرا [فص] «پذیرفتن» فعلندن اولوب وصف ترکیبی تشکیل ایدیلیر. قبول ایدن. «ختام پذیر»: ختام قبول ایدن، ختام بولان.

پر [فا] قاناد.

پر [فا] دولو، مملو.

پراتیقا [تا] سفائنه قارانتینه‌دن ویریلن مساعده تذکره‌سی.

پراصا [تا] معروف سبزه.

پراکنده [فص] داغینیق، متفرق وپریشان.

پران [فص] اوچوجی، اوچان.

پرانقا [یتا] مجرملرك آیاغنه وورولان زنجیرلی حلقه.

پرتاب ـ پرتاو [فا] صیچرامه، کندینی آتمه، آتیلمه.

پرتو [فا] ضیا، نور، ایشیق، پارلاقلق.

پرتوسوز [فا] پرتاوسز، کونشه طوتولدقده شعاعلری بر نقطه‌یه طوپلادیغندن آلتنه‌کلن شیئی

یاقان جام که اشیایی نظرلرده بویوتدیکی ایچون کوچوك ، اینجه یازیلرك اوقونماسنه یارار .

پرچم [فا] باشلرینی تراش ایدنلرك تپه‌ده بیراقدقلری صاچ، کاکل.

پرچین [ت ا] قاقیلان چیوینك اوته یاندن چیقان اوجنی قیویروب قاقمق صورتیله تقویه . علی‌العموم تحکیم وتقویه .

پرخاش [فا] حرب ، قاوغا .

پرداخت [فا] جلا ، پارلاقلق ، تراشدن صوکره اوستورانك آشاغیدن یوقاری‌یه دوغرو سورولمه‌سی ، پرداخ .

پرداخلامق [ت ف] جلا ویرمك، پرداخ ایتمك .

پرداز [فص] «پرداختن» مصدرندن، دوزه‌لتیجی ، ترتیب وتنظیم ایدیجی. « سخن پرداز » : کوزل سوز سویله‌ین .

پرده [فا] قاپو ویا پنجره‌لره اورتو. بوله . مقام، آهنك . موسیقی آلتلرنده مختلف صدالری کوسته‌رن درجه‌لر. . حجاب وناموس .

پرست [فص] طاپان ، طاپینان ، عبادت ایدن، چوق سه‌ون، مفتون اولان .

پرستار [فا] خدمتجی، بنده، بسله‌مه.

پرستش [فا] طاپینمه، عبادت. ابتلا ومحبت .

پرستشکار [فص] طاپان ، مفتون .

پرستو [فا] قیرلانغیج .

پرسش [فا] صوروش ، سؤال.

پرسته معبود .

پرسنك [ف ا] ترازینك اکسیکنی اکمال ایچون بر کوزینه قونولان طاش . سوز آراسنده مناسبتلی مناسبتسز ایراد وتکرار اولونان عینی سوزلر ، ورد زبان .

پرکار ـ پرکال [فا] اولچمه‌یه و دائره چیزمه‌یه مخصوص آچیلیر قاپانیر ایکی باجاقدن عبارت مهندس آلتی . اوستونج طاقیمی .

پرکاله [فا] پارچا .

پرنده [تا] طاقلا .

پرنده [فص] اوچیجی ، طیار .

پرنس [فر] حکمدار عائله‌سنه منسوب آدام . مونثی : پرنسس .

پروا [فا] قورقو ، چکینمه ، تکلف.

پرواز [فا] اوچه ، طیران . «بالا پرواز» : یوکسکلرده اوچان، پك یوکسکدن آتوب طوتان .

پرواز [ت ا] بر شیئك اطرافنه میخلانان تاختاكه اكثريا اویمالی اولور. آینا و لوحه کبی شیلرك كناری. اثواب و سائره كنارلرینه دیکر رنك و قوماشده چکیلن یول.

پروانه [فا] کلبك. واپور چرخی.

پروتستان [فا] پاپایی و پاپاسلغی طانیمایان واونلری پروتستو ایدن بر خریستیان مذهبنه منسوب آدام.

پروتستو [یتا] برحکمی ویابرسوزی و حرکتی قبول ایتمیه‌رك تحریراً ویا شفاهاً یاپیلان شدتلی اعتراض.

پروتوقول [فر] مختلف دولتلر مرخصلرندن مرکب برمجلسك مذاکرات ضبطنامه‌سی.

پرور [فص] بسله‌یجی، بسله‌ین، تربیه ایدن.

پروردکار [فا] صفات الهیه‌دن: کافهٔ مخلوقاتی بسله‌ین، جناب حق.

پرورده [فص] بسلنمش، یتیشدیرلمش.

پرورش [فا] تربیه، بسلنمه، تغدیه.

پرورشیاب [فص] تربیه کورن، تربیه اولونان.

پروتوپلازما [یونانجه] حجیرات نباتیه و حیوانیه درونده‌کی جوهر اصلی، ابتدائی نوه.

پروژه [فرا] بر شیئك یاپیلاجغی شکلی کوسته‌رن رسم. بر شیئك ویا مسأله‌نك ایلك دوشونولن شکلی. لایحه.

پرودروم [فرا] برخسته‌لغك ظهورندن اول کورولن قیریقلق.

پروغرام [فرا] برضیافت ویاحرب اسمك صیرا و ترتیبنی بیلدیرن ویا مکتبلرده درسلرك کونی کوسته‌رن جدول. بر شخصك وبر هیأتك اتخاذ ایده‌جکی مسلك وخط حرکتنی بیلدیرن بیاننامه.

پروقا [فرا] ایکره‌تی صاچ.

پروکار [ت ا] بربر. اصلی فرانسزجه اولوب Perruquier کلمه‌سندن آلینمشدر: پروقا یاپان وصاتان آدام.

پرووا [یتا] ده‌نه‌مه، تجربه. کمینك باش طرفی.

پرویز [فا] اسکی ایران حکمدارلرندن وساسانیان سلاله‌سندن برینك لقبی. غالب.

پروین [فا] اولکر دینیلن یدی ییلدیزك هیأت مجموعه‌سی، ثریا.

پرەسه [ت ا]حذا ایی، حذا. (مج) حال ، درجه « ایش بو پرەسه‌یه کلدکدن صوکره . .»

پرهوده [ف ا] هذیان ، صاچماصاپان سوز .

پرهیز [ف ا] بیوب ایچمکده احتیاطلی داورانمق ، خسته‌لقدن دولایی دوقوناجق یمکلری یه‌مك. «پرهیز-کار » : صوفی ، زاهد .

پری [ف ا] جن طائفه‌سنك اك کوزلی عد اولونان بر قسمی. کوزل قادین . « پری کبی »: چوق کوزل .

پریده [ف ص] اوچمش، اوزاقلاشمش اولان .

پریشان [ف ص] داغینیق، قاریشیق. کدرلی .

پریشیده [ف ص] پریشان .

پریمادونا [یتا]اوپرانك باش مغنیه‌سی. برنجی آقتریس .

پژمرده [ف ص] صولمش، صولغون، بوروشوق . اسکی، پیس ویپرتیق .

پس [ف ص] « پست » دن غلط ، آلچاق ، آشاغی . یاواش ، سسسز . (ا) کیری ، آرقا . صوکره .

پساوند [ف ا] نظم‌قافیه‌سی، ردیف .

پست [ف ا] آلچق ، آشاغی .

پستان [ف ا] ممه .

پستر [ف ا] دوشه‌ك ، یاتاق .

پستکرانی [ت ص] صاچما ، صاچما صاپان : « پستنکرانی سوز » .

پستیل-پسدیل [ت ا] یمیش أزمه‌سنك یوفقا حالنده قورودلمشی : قایصی پستیلی. مج : پسدیلی چیقارمق : چوق دوکمك .

پسته [ف ا] فیستیق .

پسر [ف ا] اوغل ، ارکك اولاد . اوغلان .

پسقوپوس [ر ا] باش پاپاس ، مترەپولید .

پسك [ت ا] دیش کیری، دیش پاصی.

پسمانده [ف ص] کیری قالمش، آرتیق، بقیه .

پسند [ف ا] بکنمه ، تقدیر . «خود پسند » کندینی بکنمش . « مشکل پسند » : هیچ بر شی بکنمه‌ین .

پسندیده [ف ص] بکنیلمش، مقبول، منتخب .

پسی [ت ا] كدی . « پسی بالیغی » : دیل بالیغنه بكزه‌ین یاصصی بر جنس بالیق .

پسین [ف ص] صوكره‌كی ، كیریده‌كی .

پش [ت ا] فارسی «پیش» دن غلط . بعض البسه‌نك یانلرینه علاوه اولونان پارچالر .

پش [ت ا] فارسی «پس» دن غلط . آرقا آرت . «پشنه دوشمك» : تعقیب ایتمك .

پشت [ف ا] آرقا . پشت بر دیوار : آرقاسی دیوارده .

پشتمال [ف ا] بویوك خاولو ، بویوك سیله‌جك .

پشرو [ت ا] فارسی «پیشرو» دن غلط . موسیقیده اصل مقامدن اول چالینان نغمه . برنوع صرمی .

پشكش [ت ا] فارسی «پیشكش» دن غلط . اوكه چكیلن هدیه « پشكش چكمك » : اولمایاجق بر شیئی تكلف ایتمك .

پشكیر [ت ا] فارسی «پیشكیر» دن غلط . اوكه طوتولان . بچته ، یمك خاولوسی .

پشم [ف ا] یوك ، یاپاغی .

پشنك [ت ا] فارسی «پیشاونك» دن غلط . قافله‌نك اوكندن كیدن آدام . كاروانك باشنه دوشوب یول آچمایه آلیشیق حیوان .

پشه [ف ا] سیوری سینك .

پشه‌كار [ت ا] فارسی «پیشه‌كار» دن غلط . اورتا اویونلرنده قاووقلی ایله قونوشارق اویونه باشلایان اویونجی .

پشیز ـ پشیزه [ف ا] آقچه پول . بالیق پولی .

پشیمان [ف ص] ندامت كتیرمش ، نادم . یاپدیغی فنالقدن متأثر اولان .

پشین [ت ص] فارسی « پیشین » دن غلط . ویره‌سی‌یه اولمایان . اوكدن اولدن . واقع اولان : پشین جواب . اوكدن .

پطریق [ت ا] روم وارمنی كلیسالرینك بویوك رئیس روحانیسی ، باش پاپاس .

پفكرده [ف ص] سوندورولمش .

پك [ت ص] سرت ، قاتی ، متین ، صاغلام . عنود . چوق ، زیاده . الی پك : خسیس .

پكتین [فر ا] شالغام ، الما وآرموت شكرلرنده تخمرله حصوله كلن ماده .

پكسماد [ف ا] مكرر پیشیرلمش قورو وقاتی اكمك .

پكشدیرمك [ت ف] سرتلشدیرمك ، صاغلاملاتمق .

پكلك [ت ا] سرتلك ، قاتیلق ، متانت .

پكمز [ت ا] قاينادیلوب قویولاشد. یربلمش شیرا .

پلاچقا [آرناودجه] چاپول ، یاغما.

پلاس [فا] عبا، چول کبی شیلر .

پلاسپاره [فا] اسکی عبا پارچاسی .

پلاق [فر] معدن صفحه، معدنی لوحه.

پلان [فر] یاپیلاجق بربنا وسائره نك شکلی ویا رسمی . ترتیب ، تدبیر .

پلانچته [فر] مساحه تاختاسی.

پلتك [ت ص] سوز سویلرکن حرفلردن بعضیلرینی حقیله تلفظ ایده‌مه‌ین ، باصیق دیللی .

پلته [تا] فارسی «پالوده» دن محرف. صو، شکر ونشاسته ایله یاپیلان معروف طاتلی. (مج) پك که‌وشك ، متانتسز .

پلسنك [ت ا] صیجاق مملکتلرده یتیشن صیجاق آغاج .

پلنك [فا] قاپلان .

پلید [ف ص] پیس ، ملوث ، آلچاق .

پناه [فا] صیغینا ، آلینما . حفظ وحمایه . صیغیناجق یر، ملجأ .

پنبه [ف ا] پاموق. گل رنکنده ، آچیق قیرمیزی .

پنج [فا] بش . «پنجاه» : اللی.

پنجره [فا] معروف هوا وضیادلیکی.

پنجشنبه [فا] معلوم کون ، پرشنبه.

پنجه [فا] أل آیه‌سیله بش پارماغك مجموعی . یرتیجی حیوانلرك اوك آیاقلرینك پارماقلریله طیرناقلری (مج) قوت وسطوت . بویوك لکه : « یاناقلری پنجه پنجه اولمش »

پند [فا] نصیحت ، اوکود .

پنس [فر] عملیات اثناسنده برعضوی طوتمق ایچون مستعجل ایکی شعبه‌لی بر آلت .

پنکان [فا] بر نوع طاش ، قان فنجانی .

پنهان [فص] کیزلی ، خفی .

پنیال [یتا] میج ؛ شیش .

پنیر [فا] پینیر .

پوبا [یتا] کمینك آرقاسی . کمی‌یه آرقادن کلن روزکار .

پوت [ت ا] بوروشوق ، دیکیشده حصوله کلن شیش ویچمسزلك.

پوت [ت ا] فارسی «بت» دن غلط: صنم .

پوتور [ت ص] بوروشمش بر نوع کسوه .

پوته [فا] معدن دوكمك ايچون طوپراقدن معمول ظرف .

پوج [ت ا] قويروق صوقومی .

پوجا [ت ا] كمينك صاغ يانی، سنجاق طرفی .

پوجالامق [ت ف] كمی‌یی صاغه دوندوروب روزكاری قيچه يافين آلمق . سرخوش كبی سندەلەمك .

پوچ [فا] بوش شی، هيچدن عبارت .

پودوق [ت ا] يكی دوغمش دەوه ياوروسی .

پورتاقال [ت ا] منشأ اصليسی پور-تكيز اولان معروف ميوه .

پورتاقالاتا [ت ا] پورتاقال شربتی .

پورتكيز [ت ا]اسپانيانك غربنده بر مملكت .

پورسلن [فرا]چينی ، فغفوری .

پورصوق [تا] تيلكی بويوكلكنده وحشی بر حيوان .

پورصوق [ت ص] بوروشـوق ، صارقيق .

پورصومق [ت ف] كەوشـەيوب صارقمق .

پوروز [ت ا] غير مستوی كنار . (مج) قصور، انكل، مشكلات .

پوروزسز [ت ص] دوز ، قيريق ويپرتيق اولمايان . (مج) نقصانسز ، قصورسز .

پوزش [فا] معذرت ، عذر .

پوزينه]قا] مايمون ، شەبەك .

پوس [فا] اوپه .

پوساريق [ت ا] سراب .

پوست [قا] دەری،جلد. شيخلك. مقام ، مسند .

پوسته [يتا] مختلف يوللرووا سطه-لرله كوندريلن مكتوبلر وسائره . مخابره .

پوستال [ت ا] سورتوك قادين ، فاحشه .

پوستكی [ت ا] قيللری اوستنده بولونان حيوان دەريسی . « پوستكی سرمك » : چوق اوطورمق. «پوستكيسنی چيقارمق» : چوق دوكمك .

پوستين [فا] كورك .

پوسكورمك [ت ف] آغزلەصو اوفلەمك. داغيتمق ، كيری دفع ايتمك . « آتش پوسكور-مك » .

پوسكول [ت ا] ايپلك ويا ايپك وياخود صيرمادن يوقاريسی

طوب و آشاغیسی داغینیق آصق. (مج) مشکلات، موانع. «پوسکوللی بلا» بلای مبرم.

پوسکی [ت ص] اسکی صفتیله برابر قوللانیلیر: اسکی پوسکی.

پوسه [ف ا] بوسه، اوپوش، اوپمه.

پوسیده [ف ص] چوروك، چورومش.

پوش [ف ص] اورتن گیین، لابس. «سر پوش»: باشه گییلن شی.

پوشش [ف ا] اورتو، اورته جك شی.

پوشیده [ف ا] اورتولمش، مستور. اورتو، پرده.

پوص [ت ا] هواده پیدا اولان آلچاق دومان. سیسك خفیفی.

پوصا [ت ا] صویی ویاغی آلینان شیلرك قالان قسمی. تورتو.

پوصله [ت ا] کوچوك مخطره، تذکره. بر حساب آلیش ویریش خلاصه سنی حاوی کاغد. جهات اصلیه یی واحوال هوائیه یی وکمیلرك یولنی کوسته رن معروف آلت. «پوصله یی شاشیرمق»: نه یاپاجغنی بیله مه مك.

پوصو [ت ا] دشمن وورمق ایچون بکله نیلن گیزلی یر، کمین.

پوغاچا [ت ا] بوره ك، بوغاچا.

پوف [ت د] آهنك تقلیدی: روزکار پوف پوف اسیور. یانان بر شیئی سوندورمك فعلنی ده تصویر ایدر: پوف دییه مومی سوندوردی.

پوف [ت ا] نفرت واستکراه اداتی.

پول [ت د] معدندن یاپیلان یووارلاق پارلاق و اوفاق لوحه جق که صیرما وتل ایله قاریشیق اولارق اثواب وسائره ایشله مه یه یارار. پارا، آقچه. طاولا طاشلری. بالیغك صیرتنده کی دائروی لوحه جقلر، مکتوبلره وسائره یه یاپیشدیریلان مطبوع کوچوك کاغد پارچاسی.

پولاد [ف ا] چلیك. قوتلی شیلر ایچون مشبه به اولور: پولاد کبی آدام.

پولتیقه [فرا] امور سیاسیه، مناسبات سیاسیه. مملکتك داخلی وخارجی اداره سی. یوزه کولمه، تملق.

پولیچه [یتا] حواله، چك.

پولیس [فرا] انضباط وآسایشه مأمور آدام ویا هیأت، ضابطه.

پومادا [فر] یارالره وتزین ایچون صاچه سورولن یاغلی ویومشاق بر مرهم.

پونچ [انکلیزجه] روم ویاقونیاق لیمون وصیجاق صودن مرکب مسکر وایصیدیجی مشروب.

پونطو [یتا] طباعتده حرفلرك جسمنی اولچمه‌یه مخصوص مقیاس : « شو یازی اون ایکی پونطولق حرفلرله دیزیلمشدر . »

پوه‌پوه [ت د] تقدیر وآلقیش اداتی. آلقیش ، قولتوق : « بن اویله پوه پوهه کلمم . »

پویان [ف ص] قوشان .(مج) دالمش .

پویراز [تا] شمال روزکاری . « آغزی پویرازه آچمق » : نافله بکله‌یوب برشی قازانامامق .

په‌په [ت د] تحسین و تقدیر اداتی اولوب اکثریا استهزا مقامنده قوللانیلیر .

په‌په‌مه [ت ص] ککه‌مه‌نك باشقا دورلوسی .

پهلو [ف ا] یان ، بدنك ایکی یانندن هر بری .

پهلوان [ف ا] کورشجی . جسور ، قهرمان .

پهله [ت ا] فارسی پهلودن محرف : یان . تیلکینك یانلرندن چیقان کورك .

پهن ـ پهنا [ف ص] کنیش، اکلی. وسعت .

پی [ت ا] صاتیلق برشیئه طالب اولان بر آدامك رهن مقامنده اولمق اوزره پشین ویردیکی بر مقدار پارا .

پی [ف ا] «پای» دن مخفف. ایز ، آرت . « پی درپی » بربری آرقاسندن ، تدریجاً .

پیاپی [ف ح] بربرینی متعاقب متوالیاً .

پیاتا [یتا] طاباق .

پیاده [ف ا] یایان یورویِن آدام . یایان یورویِن عسکر صنفی . خفیف برچیفته قاییق . سطرنجده اوکده‌کی طاشلر .

پیاز [ف ا] صوغان .

پیاسه [یتا] میدان .عمومك کزینه‌سنه مخصوص یر . معاملات صرافیه وتجاریه محلی . جاری فیأت ، نرخ ، مسکوکات وتحویلات قیمتی .

پیاله [ف ا] قدح .

پیام [ف ا] خبر .

پیانقو [یتا] بروی نامنه برچوق کیمسه‌لردن پارا آلوب نومرولرله قرعه چکه‌رك اوشیئی ویا طوپلانان پارانك مهم برقسمنی قرعه‌ده چیقان نومرولرك صاحبلرینه ویرمك اصولی .

پیانو [یتا] معروف و مقبول موسیقی آلتی .

پیپو [یتا] ایچنه توتون قونولارق ایچیلن قیصا چوبوق .

پیچ [ت ا] غیر مشروع مناسبتدن دوغان چوجوق .

پیچ [ف ص] دولاشیق بوکلوملی ، قیوریملی .

پیچاپیچ [ف ص] پك دولاشیق، بربرینه دولاشمش ، قیوریم قیوریم. « پیچ وتاب » : اضطراب .

پیدا [ف ص] ظاهر ، موجود ومیدانده اولان .

پیده [روجه] معروف یاصصی اکمك.

پیر [ف ا]اختیار، یاشلی آدام. برصنعت ویاطریقتك مؤسسی .

پیرا [ف ص] «پیراستن» فعلندن اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه یارار . دونادیجی ، تزیین ایدن .

پیراسته [ف ص] مزین، دونادیلمش .

پیرامن ــ پیرامون [ف ا]اطراف،چوره.

پیراهن [ف ا کوملك .

پیرایش [ف ا] دوناتما، تزیین. زینت ویرمه .

پیرایه [ف ا] زینت .

پیرمغان [ف ا] مخانه‌جی. مرشد.

پیرو [ف ص]برینك آرقاسی صیرا کیدن تابع .

پیروهی [ت ا] تاتار بوره کنك قیماسز ویوغورتسزی .

پیره [ت ا] چوق صیچرایان معروف کوچوك حیوان .

پیره‌زن [ف ا] قوجاقاری .

پیره‌لنمك [ت ف]پیره‌دولق. وسوسه‌یه دوشمك .

پیرهن [ف ا] کوملك .

پیس [ت ص] تمیز اولمایان ، کیرلی . چیرکین. پیس بوغاز: اوبور .

پیست [ت ص] کدی‌یی قوغمقده قوللانیلیر .

پیسله‌مك [ت ف] کیرلنمك ، دفع حاجت ایتمك .

پیش [ف ا] اوك ، ایلری،حضور.

پیشانی [ف ا آلین ، جبهه .

پیشدار [ف ا] تأمین امنیت ایچون قطعات عسکریه‌نك معین برمسافه ایله اوکنده کیدن برقسم عسکر.

پیشگاه [ف ا] حضور .

پیشکین [ت ص] ایی پیشمش ، کماله ایرمش . تجربه کورمش .

پیشمك [ت ف] آتشده طوتولوب خاملغی کیتمك ، ینه‌جك حاله کلمك . اولمق ، کماله ایرمك . تجربه

حاصل ایتمك . پیشمش آشه صوقاتق: ایش بوزمق .

پیشوا [فا] رئیس ، آمر، اوك آیاق اولان .

پیشه [فا] صنعت، ایش. عمل، خوی.

پیشیریم [تا] بردفعه پیشه جك مقدار .

پیشیك [تا] تردن خصوصیله چوجوقلرده اولان قیزاریقلیق.

پیصریق [تص] مسکین، بجرکسز، طوتوق .

پیغام [فا] خبر ، پیام .

پیغامبر [فا] پیامبر ، پیغمبر، طرف الهیدن خبر کتیروب اوامر و نواهی یی تبلیغ ایدن ذات .

پیغوله [فا] کوشه، بوجاق، زاویه .

پیك [فا] خبر ومکتوب کوتورب کتیرن . برسیاره نك اطرافنده دونن سیاره . (مج) . هرحرکتنده برینه تابع اولان .

پیکار [فا] جدال ، جنك .

پیکار [تا] یردن چیقان صو ، منبع .

پیکان [فا] اوقك اوجنده کی سیوری دمیر .

پیکر [فا] یوز. چهره.

پیکه [فر] قابارتمالی، نقشلی، پاموقدن معمول قالین بز .

پیل [فا] فیل .

پیلاکی [تا] زیتون یاغیله پیشن بالق، فاصولیا ویا طوماتس .

پیلاو [تا] پرنجله یاپیلان معروف یمك .

پیله مك [تف] آلینان شیئك قیمتنك بر مقدارینی اولجه ویرمك، تأمین ایتمك .

پیلیچ [تا] طاووغك یاورو سی .

پیما [فص] اولچن، اولچیجی. «بادپیما» روزکاری اولچن ، پك چابوق کیدن .

پیمان [فا] عهد ، یمین .

پیمانه [فا] قدح، شراب بارداغی.

پینتی [تص] خسیس، خسیسلکندن دولایی پژمرده قیافتده کزن .

پنیر [تا] فارسی « پنیر » دن : سوتدن چیقاریلان وبر مایه ایله قاتیلاشدیریلان ومختلف نوعلری اولان معلوم یه نن ماده .

پیوست [فا] اولاشمه ، اتصال.

پیوسته [فص] اولاشمش ، متصل : دائمی .

پیوند [فا] اولاشمه، اتصال، تعلق ارتباط ، ، باغ .

ت

ت [ا] توركجه الفبانك دردنجی حرفی . ابجد حسابنده ٤٠٠ رقمنه معادلدر .

تَ [ع د] عربجه‌ده قسم اداتیدر . یالکز الله اسمیله برابر قوللانیلیر: تالله .

تا [ف د] انتها اداتیدر . تا قواغه کیتدك : قواغه قدر . تا که: شو مقصدله که .

تاب [ف ا] طاقت، قوت. تاب وتوان: کوچ وقوت . بیتاب : مجالسز. تاب آور : کوجی یتن . رونق ، تازه‌لك . (ص) پارلاق . مهتاب : آی آیدینلغی. آب وتاب. طراوت. شب‌تاب : ییلدیز بوجکی. عالمتاب: عالمی تنویر ایدن . تابدار : منوز ، ضیادار.

تابان [ف ص] پارلاق. ضیادار . پارلایجی .

تابستان [ف ا] یاز موسمی .

تابش [ف ا] پارلایش ، پارلاقلق .

تابع [ع ص] برینك آرقه‌سی صره کیدن ، تبعیت واطاعت ایدن. مربوط اولان . « مکتبلر معارف وکالتنه تابعدر . » جمعلری : تبعه ، توابع ، تابعین .

تابعین [ع ا] پیغمبریمزك کندیسیله دکل صحابه‌سندن بر ویا بر قاچیله کوروشن ذواته تعبیر اولنور. صحابه‌لرله کوروشه‌میوب یالکز تابعین ایله کوروشنلره‌ده «تبع تابعین» دیرلر.

تابناك [ف ص] پارلاق ، منور . لمعه‌دار .

تابنده [ف ص] پارلایان ، ضیا نشر ایدن .

تابوت [ف ا] اولوبی نقل ایتدکلری قپالی صندوق .

تابولغه ، طاوولغه [ت ا] اوزی قیرمزی سرت بر آغاچ .

تأبید [ع ف] ابدی حالنه قویمق . « بوایش نامنی تأبید ایتدی»: نامنك الی الابد ذکر ایدلمسنی تأمین ایتدی دیمکدر .

تاتار [ت ا] کوچوك بر تورك قومنك اسمی ایکن جنکیز عسکرینك پیشدارلری اولدیغی ایچون مغوللره وبر چوق تورك اقوامنه « تاتار » دینمشدر .

تاتار [ت ا] مکتوب نقل ایدن سواری، پوسته‌جی .

تاتارجق [ت ا] کوچوك وسسسز بر نوع سیوری سینك .

تأثّر [ع ف] متأثر اولمق، آجيسنى دويمق. مكدر اولمق.

تأثير [ع ف] ايشلەمك. ايچنه ايشلەمك، نفوذ ايتمك. متأثر ايتمك. فائده ويرمك: علاج تأثير ايتمك.

تاج [ف ا] باشه كييلن مرصع و قيمتدار بر نوع باشلق كه اسكيدن پادشاهلر، قراللر كييرلردى.

تاج

تاجلامق [ت ف] تاج كيمك. تتوج مراسمى اجرا اولونمق.

تاجدار [ف ا] تاج صاحبى، حكمدار.

تاجر [ع ا] تجارت ياپان كيمسه. جمعى: تجار.

تأجيل [ع ف] مهلت ويرمك. ضدى: تعجيل.

تأخّر [ع ف] كرى قالمق. صوكره يه قالمق. گجكمك.

تأخير [ع ف] كرى براقمق. صوكره يه براقمق. گجكديرمك.

تأدّب [ع ف] ادب و تربيه قازانمق. اوتانمق. حدينى بيلمك.

تأديب [ع ف] ادب و تربيه اوكرتمك. جزا ويروب تربيه ايتمك.

تأديه [ع ف] اودەمك. ادا ايتمك. بر بورجك تأديه سى: ويرلمسى.

تار [ف ا] تل. ايپليك. (ص) قرا كاق، مظلم. ايرانده معروف بر چالغى.

تار

تاراج [ف ا] چاپول. يغما، غارت.

تارك [ع ص] ترك ايديجى. واز گچيجى. تارك دنيا: دنيادن واز گچوب بر كوشه يه چكيلى، منزوى.

تارلا [ت ا] بوغداى، آرپه كبى حبوبات اكيلمش طوپراق. تارلا قوشى: تارلالرده طولاشير بر نوع كوچوك قوش. تارلا فاره سى.

تارلا قوشى

تارلا فاره سى

تارم [ف ا] قبه. (مج) كوك قبه سى.

تارمار، تارومار [ف ص] قارمه قاريشيق، پريشان.

تاريخ [ع ا] بر وقعه نك وقوع بولديغى، بر مكتوبك و سائره نك يازلديغى كون آى، سنه و عصرينى كوسترن قيد. وقت. مختلف تاريخلرده: مختلف زمانلرده. تاريخ آتمق: تاريخى اشارت ايتمك. تاريخ سويله مك: بر وقعه نك تاريخنى تثبيت ايده جك

شعر یازمق. کچمش واسکی وقعه‌لری جمع ایدوب یازمقدن عبارت علم: تاریخ علمی . بو علمه متعلق کتاب، درس .

تاریخلی [ت ص] تاریخی آتلمش : فلان تاریخلی مکتوب .

تاریخی [ع ص] تاریخ علمنه متعلق ، تاریخ وقایعنه عائد .

تاریك [ف ص] قرا کاق .

تازگی [ف ا] تازه‌لك . طراوت .

تازنه [ت ا] طنبور، عود مضرابی.

تازه [ت ص] یکی . بایات اولمایان . قورو اولمایان . تازه خبر : یکی خبر . تازه قیز : کنج ، کورپه قیز .

تازه‌لشمك [ت ف] تازه‌لك پیدا ایتمك . کنجلشمك .

تازه‌لك [ت ا] کورپه‌لك. کنجلك. بایات اولمامقلق .

تازه‌له‌مك [ت ف] یکیله‌مك . تازه‌لك ویرمك. سیغاره‌یی تازه‌له‌مك : یکیسنی یاقمق .

تازه‌لنمك [ت ف] طراوت کسب ایتمك. کنجلشمك . یکیله‌نمك .

تازی [ت ا] اینجه او زون وجودلی آو کوپکی .

تازی

تازی [ف ص] عربی . عربه منسوب اولان . زبان تازی : عرب لسانی .

تازیانه [ف ا] قامچی ، قیرباچ .

تازیلامق [ت ف] تازی کبی قورو وضعیف اولمق .

تأسّس [ع ف] تمللشمك، یرلشمك، تشکل ایتمك .

تاسع [ع ص] دوقوزنجی . تاسعاً : دوقوزونجی درجه‌ده .

تأسّف [ع ف] کدر ایتمك . آجی دویمق . آجیمق .

تاسه ، تاسا [ت ا] کدر ، درد ، قایغو . تاسه چکمك : اسف ایتمك ، کدر چکمك .

تاسه‌سز [ت ص] قایغوسز ، لاقید.

تاسه‌سزلق [ت ا] قایغوسزلق . غمسزلق .

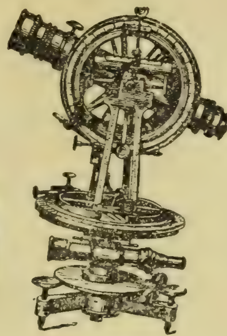
تاسه‌لانمق [ت ف] کدرلنمك . قایغولانمق .

تاسه‌لی [ت ص] کدرلی ، مغموم .

تأسیس [ع ف] تمللشدیرمك. یرلشدیرمك ، تشکیل ایتمك . قورمق. مؤسسه. فائده‌لی تأسیسات : مفید مؤسسه‌لر .

تأكّد [ع ف] صاغلاملاشمق، قطعیت کسب ایتمك .

تاكه‌ئومتره [قر] خريطه اخذنده قوللانيلان برآلت .

تاكه‌ئومتره

تأكيد [ع ف] صاغلاملا- شديرمق . قطعيت ويرمك . تحكيم ايتمك . تكرار ايتمك .

تالاز [ت ا]طالغه. قبارمه. (ايپك).

تالازلانمق [ت ف]طالغه‌لانمق. قبارمق

تالامق [ت ف] يغما و غارت ايتمك.

تالان [ف ا] يغما ، غارت، چاپول.

تالان [ت ص] قارمه قاريشيق ديمك اولان «آلان تالان» تركيبنده قوللانيلير .

تألم [ع ف] الم چكمك ، كدرلنمك. آجيمق .

تالى [ع ص] صوكره‌دن كلن،ايكنجى درجه‌ده .

تأليف [ع ف] اوزلاشديرمق ، باريشديرمق. (كتاب حقنده) جمع وتحرير ايتمك. [ا] جمع وتحرير اولنان اثر .

تام [ع ص] بوتون . نقصانسز . اكسيكسز .

تامانسير

تامانسير بر نوع تبت طاووغى .

تام‌تام [ا] طم‌طم ديدكلرى عرب و هند دونبلكى

تام‌تام

تامپون [فرا] مهر باصمق ايچون قوللانيلان مركبلى قوطى .

تأمن [ع ف] امين اولمق، امنيت‌ده اولمق ، امنيت ايتمك .

تأمل [ع ف] اطرافلى دوشونمك . دوشونوب طاشنمق .

تأمين [عف] امنيت‌ويرمك. قورقوسنى دفع ايتمك . شبهه‌سنى ازاله ايتمك . بر شيئك حصولنى محقق حاله كتيرمك : ميشتى تأمين ايتمك .

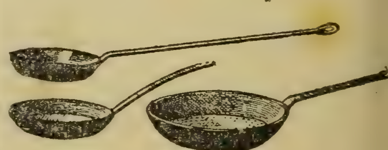
تأنّی [عف] عجله ایتمه‌مك. دوشونه دوشونه حرکت ایتمك. احتیاط ایتمك .

تأنیث [عف] مؤنث یاپمق. «کلمه‌یی مؤنث صیغه‌سنه نقل ایتمك».

تأنیس [ع ف] آلیشدیرمق. انسیت ایتدیرمك .

تاو [ت ا] ایشلنه‌جك ویا بر شیده قوللانه‌جق بر شیئك حرارت ، رطوبت ، صلابت کبی خصوصاتده تام مطلوب درجه‌یی بولمه‌سی. قوام. نصاب : دمیر تاونده دوکولور . سمیزلك، اولغونلق. تاوینی قاچیرمق: مناسب وقتی قاچیرمق. تاوینه کتیرمك: قوامنه کتیرمك . تاو ویرمك ، ایصلاتمق ، ئملندیرمك .

تاوا [ت ا] یاغ اریدوب بالق و کوفته کبی شیلر قیزارتمغه مخصوص اوزون صاپلی یایوان موطباق آلتی. قویروغنی تاوا صاپنه چویرمك : تأدیب ایتمك .

تاوا

تاوان ، طاوان [ت ا] او چاتیسنك آلتنه، ایچ طرفدن میخلانان تخته‌لر. آغیز طاوانی : داماق . تاوان باشنه یبقلمق : پك زیاده محجوب اولمق .

تاوانلامق [ت ف] براوه ویااوطه‌یه تاوان یاپمق .

تاوخانه [ت ا] آتشله ایصدیلان چیچکلك . فقرایه مخصوص ایصدلمش یر . تاوخانه کبی : قاره‌مه قاریشیق .

تاوسامق [ت ف] تاوی کچمك . کوشه‌مك . صوغومق .

تاولامق [ت ف] تاو ویرمك. لازم اولان درجه‌ده ایصلاتمق. ویا ایصیتمق . قوامنی کتیرمك .

تاولاندیرمق [ت ف] تاوه کتیرمك. (حیوان حقنده) سمیرتمك .

تاولی [ت ص] تاوینی بولمش ، تاوی ویرلمش . قوامنه کلمش . سمیرتلمش .

تأویل [عف] حقیقی معناسندن باشقه معنا ایله تفسیر ایتمك. سوزی دکشدیرمك .

تأهّل [ع ف] اولنمك. تزوج ایتمك.

تائب [عص] توبه ایدن . توبه‌کار .

تأیّد [ع ف] صاغلاملانمق، قوتلنمك.

تأیید [عف] صاغلاملاشدیرمق . معاونت ایتمك .

تب [فا] صیتمه ، حما .

تبادر [ع ف] بردنبره ذهنه کلمك .

تبار [فا] صوی . نسل ، نسب .

تبارك الله [ع] الله مبارك ایتسین ! ماشاءالله !

تباشیر [عا] مژده‌لر ، بشارتلر .

تباشیر ، تبه‌شیر [تا] کیرج وآلچی‌یه مشابه بیاض ویومشاق برماده، سیاه تخته‌ده یازی یازمقده قوللانیلیر . تبه‌شیره پنیر باقیشلی : اك اوفاق شیدن‌ده منفعت بکله‌ین ، حریص .

تباعد [ع ف] اوزاقلاشمق .

تباه [ف ص] محو وخراب اولمش . (ا) خرابی .

تباین [عف] متخالف اولمق . بربرینه ضد اولمق .

تبجیل [ع ف] تعظیم . اولولامق .

تبحر [عف] دکزه‌طالمق . (مج) علمده اختصاص صاحبی اولمق .

تبخر [عف] مایع بخاراولوب اوچمق .

تبخیر [عف] بوغو حالنه کتیرمك . مایعی قایناودوب بخارایامق . اشیایی بخار ایچنه صوقوب تمیزله‌مك ، توتسوله‌مك .

تبدل [عف] دکشمك، تحول ایتمك .

تبدیل [عف] دکشدیرمك . باشقه بر هیئته ، قالبه صوقمق . تبدیلاً : دکشدیره‌رك .

تبذیر [عف] اسراف ایتمك. طاغتمق. سرپمك .

بالطه

تبر [فا] بالطه .

تبرا ، تبری [عف] اوزاق طورمق . چکلمك . بری اولمق .

تبرد [عف] صوغومق .

تبردار [فا] بالطه‌جی . بالطه ایله مسلح عسکر .

تبرع [ع ف] برشیئی، برمالی کندی رضاسیله‌ویرمك، وقف ایتمك.

تبرك [عف] برکت صایمق. اوغور صایمق. تبركاً: اوغورصایه‌رق.

تبرید [ع ف] صوغوتمق . (مج) مناسبتی کوشه‌تمك .

تبریك [عف] یکی برشی ، موجب ممنونیت بر حادثه ویا ایی بر حرکت ایچون برینه مبارك اولسون دیمك وتقدیر وتحسین ایتمك .

تبریه ، تبرئه [عف] برشیده ویا جرمده مدخلی اولمدیغنه حکم ایتمك، بری عد ایتمك، برائتنه حکم ویرمك . تبرئهٔ ذمت ایتمك : قباحتلی اولمادیغنی اثبات ایتمك .

تبسم [ع ف] كولومسه‌مك . [ا] كولومسه‌مه .

تبسی ، تپسی [ت ا] كوچوك سینی. قاباره. تپسی قورمق: عشرت سفره‌سی حاضرلامق.

تبسیرمك [ت ف] صیجاقدن ویا صیتمه‌دن دوداق قبارمق.

تبشیر [ع ف] مژده ویرمك .

تبصبص [ع ف] آلچاقجه یالوارمق. ذلیلانه یالتاقلانمق .

تبصر [ع ف] دقتله ، بصیرتله باقوب كنهنه وارمق .

تبصره [ع ا] دقتله، بصیرتله باقوب اشیانك كنهنی ، ماهیتنی آكلامغه واسطه اولان قوهٔ ذهنیه.

تبعاً [ع ا] تابع اوله‌رق .

تبعه [ع ا جم] بر دولتك حكمی آلتنده بولنان اهالی .

تبعیت [ع ا] تابع اولملق. اویمقلق، پیرولك .

تبعید [ع ف] اوزاقلاشدیرمق . سورمك .

تبل [ت ا] قات . قیویرم .

تبلر [ع ف] بلور كبی اولمق. بللور كبی منتظم صورتده طوكمق .

تبللش [ت ا] بربرینه كچمش ، قاریشمش . تبللش اولمق : مسلط اولمق .

تبلیغ [ع ف] یتیشدیرمك ، ایریشدیرمك . نقل وایصال ایتمك .

تبنی [ع ف] اوغللغه قبول ایتمك .

تبول [ع ف] ایشه‌مك . صودوكمك.

تبیان [ع ف] آچیق افاده و بیان ایتمك .

تبین [ع ف] میدانه چیقمق . عیان اولمق . ثابت اولمق .

تبییض [ع ف] بیاضلاتمق، آغارتمق. مسوده‌یی بیاضه چكمك .

تبیین [ع ف] آچیق آچیق بیان وافاده ایتمك .

تپشمك [ت ف](حیوان) بربرینه چفته آتمق . غوغا ایتمك .

تپمك [ت ف] آیاغیله‌اورمق. كری اورمق. (حیوان) آردایاغیله اورمق . چفته آتمق . بر صدمه عكس‌العمل حصوله كتیرمك: طبانجه تپمك . (مج) نعمتی تپدی : قدرینی بیلمدی، ردایتدی. حسته‌لق تپدی، نكس‌ایتدی. حوراتپمك: رقص‌ایتمك.

تپه [ت ا] حیوانك آرد آیاغیله اورمه‌سی. تپه‌كچه: طوقومقسزین یالكز دوكمكله یاپیلان كچه .

تپنمك [ت ف] آیاقلرینی یره اوره‌رق وچبالایه‌رق صیچرامق. حدتندن چیرپنمق.

تپه [ت ا] تومسك ير . كوچوك طاغ . برشيئك يوقارى طرفى، اوجى. باش. باشلق. تپه‌سى آتمق : اوفكه‌لنمك. آجى تپه‌سندن چيقمق: چوق آجى چكمك . تپه اوستى : باش آشاغى. تپه جامى، تپه پنجره‌سى : تاواندن ، قبه‌دن آيدينلق ويرن باجا. تپه‌دن طيرناغه: باشدن آياغه. قان تپه‌يه صيچرامق: زياده حدت ايتمك

تپه‌لك [ت ا] سرپوشك تپه‌سنه ديكيلن سوس .

تپه‌له‌مك [ت ف] اتلاف ايتمك ، تپه‌سنه اوروب اولديرمك. كوزلجه دوكمك .

تپه‌له‌مه [ت ا] كوزلجه دوكمه .

تپه‌له‌مه [ت ا] تپه تشكيل ايده‌جك قدر طولديرمش. طوب طولو.

تپه‌لى [ت ص] باشنده سورغوج بولنان قوشه دينر : تپه‌لى طاووق .

تيپى [ت ا] چوق صيق وانجه قار

تپيرله‌مك [ت ف] انجه الهمك .

تتابع [ع ف] فاصله‌سز بربرى آردنجه كلمك . تعاقب .

تتبع [ع ف] برشيئى اطرافليجه تدقيق وتحقيق ايتمك . درين آراشديرمق .

تتره [ت ا] بز طوقوركن پاموغى چيريشله‌دكلرى ماده .

تتره‌مك [ت ف] اهتزاز ايتمك. غايت قيصه و سريع حركتلرله صاللانمق . (مج) قورقمق .

تتمه [ع ا] بر شيئى تماملامق ايچون. علاوه اولنان شى .

تتميم [ع ف] تماملامق . بيتيرمك .

تتوج [ع ف] تاج كيينمك .

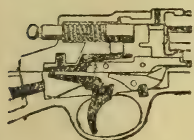
تتويج [ع ف] تاج كيديرمك .

تيتيز [ت ص] خويسز . زور ممنون اولور . مشكل پسند .

تيتيزلك [ت ا] تيتيز مزاج. خويسزلق. مشكل پسندلك .

تيتيزلنمك [ت ف] خويسزلانمق . تيتيز مزاجلق ايتمك .

تتيك [ت ص] چابوق اورانان . حركتده سريع اولان. تتيك طاورانمق : متيقظ وسرعتله حركته حاضر بولنمق.

تتيك

تتيك [ت ا] توفك ويا طبانجه ايله آتش ايتمك ايچون پارمقله باصيلان زنبرك . تتيكى بوزمامق : تلاش ايتمه‌مك .

تتيكلك [ت ا] حركتده سرعت ، چالاكلك .

تثقيب [ع ف] دلمك. دليك آچمق.

تَثلیث [عف] برشیئی اوچه ابلاغ ویا تقسیم ایتمك. اصحاب تثلیث: خریستیانلر.

تَثنیه [ع ا] عربیده ایکیدن عبارت جمع صیغه‌سی.

تُجّار [ع ا] تاجرك جمی. تاجرلر، بازرکانلر.

تَجارب [ع ا] تجربه‌لر.

تِجارَت [ع ا] آلیش ویریش. امتعه ومحصولات آلوب صاتمق. آلیش ویریشدن حاصل اولان کار.

تجارتگاه [ف ا] تجارت محلی. تجارتی چوق، تجارته الویریشلی یر.

تجارتلی [ت ص] آلیش ویریشده کار براقان، استفاده‌لی.

تِجاری [ع ص] تجارته، تاجرلره عائد. تجاری درس. مونثی: تجاریه. امتعهٔ تجاریه. معاملات تجاریه.

تَجاسُر [ع ف] جرأتلنمك. اجتسار ایتمك.

تَجانُس [ع ف] هپ برجنسدن اولمق.

تَجاوُز [ع ف] اوته سنه کچمك. آشمق. تعرض ایتمك.

تجاوزکارانه [ف ح] تجاوز صورتیله. تجاوز ماهیتنده.

تجاوزی [ع ص] تجاوزه عائد. تعرضی. تجاوزی حرکت: ماهیتی تعرض اولان حرکت.

تَجاهُل [ع ف] کندینی بیلمز کبی کوسترمك.

تَجَبُّر [ع ف] کبرلنمك. جبروت پیدا ایتمك.

تَجبیر [ع ف] قیریق ویا چیقیق کمیکی دوزلتمك.

تَجَدُّد [ع ف] یکیله‌نمك، تازه‌لنمك.

تَجدید [ع ف] یکیله‌مك. تازه‌له‌مك. تجدیداً: یکیله‌مك صورتیله.

تَجرِبه [ع ف] دەنه‌مك. صینامق. (ا) دەنه‌مه.

تَجَرُّد [ع ف] عاری، یالکز اولمق. صوینمق، چیپلاق اولمق. یالکز یاشامق.

تَجَرُّع [ع ف] جرعه‌چکمك. یوذوم ایچمك.

تَجرید [ع ف] آییرمق. عاری قیلمق. صویمق.

تَجریم [ع ف] جزای نقدی آلمق. زیانه اوغراتمق. جرمه آلمق.

تَجزِئه [ع ف] جزءلره آییرمق، پارچه‌لامق. غلط اوله‌رق «تجزیه» جزالاندیرمق معناسنده قوللانلمقده‌در.

تَجَسُّد [ع ف] جسدباغلامق. وجود پیدا ایتمك. کووده‌لنمك.

تَجَسُّس [ع ف] مراق ایله آراشدیرمق، یوقلامق. برشیئك ایچ یوزینی آکلامغه چالیشمق.

تجسّم [ع ف] جسم پیدا ایتمك. جسم حالنه کلمك. کوزکه اوکنه کلمك. خیالك تجسم ایتمسی.

تجسیم [ع ف] وجود، جسم ویرمك.

تجفّف [ع ف] قورومق.

تجفیف [ع ف] قوروتمق. باتاقلغی تجفیف ایتمك: باتاقلغی قوروتمق.

تجلّد [ع ف] تکلفله جسارت کوسترمك، سرکشلك ایتمك.

تجلّی [ع ف] کورنمك، عیان اولمق. (ا) مظهریت، طالع، قدر.

تجلید [ع ف] کتابه جلد یاپمق. قاپ کچیرمك.

تجمّع [ع ف] طوپلانمق.. بریکمك.

تجمّل [ع ا] سوس، زینت، سفاهت.

تجن [ت ا] طاغ کچیسی.

تجنّن [ع ف] دلیرمك، جنت کتیرمك.

تجنیس [ع ف] ایکی معنالی سوز سویلەمك. جناس قوللانمق.

تجوید [ع ا] قرآن کریمی اصولیله اوقومق علمی.

تجویز [ع ف] جائز کورمك، جواز ویرمك. مانع اولمامق.

تجویف [ع ف] اویمق.

تجهّز [ع ف] حاضرلانمق، لازم اولان شیلری تدارك ایتمك.

تجهیز [ع ف] لوازمنی تدارك ایتمك، حاضرلامق. عسکری تجهیز ایتمك: عسکره لازم اولان شیلری تدارك ایتمك.

تجهیل [ع ف] بریسنه جهل اسناد ایتمك. جهالتنی یوزینه اورمق.

تحاشی [ع ف] قورقوب چکنمك. اورکمك.

تحت [ع د] آلت. آشاغی. مقابلی: فوق. تحت محاکمەیه آلمق: محاکمه آلتنه آلمق.

تحتانی [ع ص] آلت طرف. تحتانی قات: آلت قات. مقابلی: فوقانی.

تحتّم [ع ف] بریسنك اوزرینه الزم وواجب اولمق.

تحجّر [ع ف] طاش حالنه کلمك. طاش کبی قاتیلاشمق، طوکمق.

تحدّث [ع ف] حادث اولمق. وقوع بولمق.

تحدّر [ع ف] یووارلانەرق ایتمك.

تحدیث [ع ف] نقل وروایت ایتمك. کوردیکی ایشیتدیکی سویلەمك.

تحدید [ع ف] حدود تعیین ایتمك: سینور قویمق.

تحذّر [ع ف] صاقنمق. حذر ایتمك.

تَحْذير [ع ف] صاقيندیرمق. حذر توصيه ایتمك .

تَحَرُّز [ع ف] صاقنمق .

تَحَرُّس [ع ف] عینی معناده .

تَحَرُّك [ع ف] قیمیلدانمق . کندی کندینه حرکت ایتمك. حرکه‌لنمك ، حرکه آلمق .

تَحَرّی [ع ف] ارامق. (ا) جمعی: تحریات . تحری مأموری : ضابطه وقوعاتی وجنایات حقنده تحقیقات وتحریات اجرا ایدن سیویل پولیس مأموری .

تَحْریر [ع ف] یازمق . قلمه آلمق . قید ایتمك : تحریر نفوس .

تَحْریرات [ع ا] پوسته ویا مأمور مخصوصله کوندریلن رسمی مکتوب .

تَحْریراً [ع ح] یازی ایله . مقابلی : شفاهاً : آغزدن .

تَحْریص [ع ف] برینك حرصنی ، طمعنی اویاندیرمق .

تَحْریض [ع ف] قیشقیرتمق. تشویق ایتمك .

تَحْریف [ع ف] بر یازی‌یی ، بر سوزی ، بر حقیقتی دکیشدیره‌رك بوزمق ، سقطلامق .

تَحْریك [ع ف] قیمیلداتمق . حرکته کتیرمك . تشویق ایتمك . قیشقیرتمق . حرکه‌له‌مك .

تَحْریللی ، تحریرلی [ت ص] چیزکیلی . منقش: تحریللی کوز .

تَحْریم [ع ف] حرام ایتمك. «مسکرات دیناً تحریم ایدلمشدر .»

تَحَزُّن [عف] کدرلنمك. محزون اولمق.

تَحْزین [ع ف] کدرلندیرمك . تاسالاندیرمق .

تَحَسُّر [ع ف] اله کچیریله‌مین ، یاخود قاچیریلان شی اچون یانوب یاقلمق . حسرت چکمك .

تَحَسُّس [ع ف] حس ایتمك ، دویمق .

تَحْسین [ع ف] بکنمك. آلقشلامق. مدح ایتمك .

تَحَشُّد [ع ف] بر نقطه‌یه متعدد یرلردن کله‌رك طوپلانمق . عسکرك حدودده تحشدی .

تَحْشید [ع ف] بر نقطه‌یه متعدد یرلردن سوق ایده‌رك طوپلامق، بریکدیرمك . جمع ایتمك . « فلان نقطه‌یه عسکر تحشید ایدلدی . » جمعی : تحشیدات .

تَحْشیه [ع ف] بر کتابك کنارینه، یاخود زیرینه حاشیه یازمق. نوط علاوه ایتمك .

تَحَصُّل [ع ف] حصول بولمق. حاصل اولمق . وقوع بولمق .

تحصن [ع ف] مستحكم بر موقعه چكيله‌رك مدافعه‌سنى تأمين ايتمك .

تحصيل [ع ف] حاصل ايتمك . اله كچيرمك . قازانمق . ويركى وايراد طوپلامق . علم اوكرنمك ، اوقومق . تحصيلى اولمامق : جاهل اولمق. تحصيلات: ويركى وسائره‌دن جمع اولنان پاره .

تحصيلدار [فا] ويركى ويا وارداتى طوپلامغه مأمور كيمسه.

تحصيلدارلق : تحصيلدار مأمورتى .

تحف [عص] غريب. عجيب . نادر. كوزل . كولونج ، اكلنجه‌لى.

تحفه كيتمك: تعجبى موجب اولمق.

تحفجى [ف ا] هديه‌لك اوفاق تفك چوراب ، منديل ، دوكمه كبى شيلر صاتان كيمسه .

تحفظ [ع ف] صاقنمق، قورونمق. محتمل تعرضه قارشى تدبيرلى طاورانمق .

تحفظخانه [فا] خسته‌لق بولاشمش يرلردن كلنلرك قرانتنه بكله‌دكارى ير .

تحفلق [تا] غرابت ، كولونجلك. لطيفه .

تحفه [عا] هديه. آرمغان. ناديده‌شى.

تحقق [ع ف] صحيح وحقيق اولديغى ميدانه چيقمق. حقيق وصحيح مقدارى تعين ايدلمك .

تحقير [عف] حقارت ايتمك . خوار كورمك. تحقيرآميز: حقارتلى.

تحقيق [ع ف] بر شيئك حقيقتنى آرامق و ميدانه چيقارمق . اثبات ايتمك . (ا) جمعى : تحقيقات. عدليه تحقيقاتى ، ضابطه تحقيقاتى .

تحكم [ع ف] حكم سورمك . حاكم كسلمك .

تحكيم [ع ف] محكم حاله كتيرمك . صاغلاملاشديرمق. حكم تعين ايتمك .

تحلل [ع ف] حل اولمق. اجزاسى بربرندن آيرلمق .

تحلى [ع ف] زينتلنمك . دونانمق . سوسلنمك .

تحليف [ع ف] يمين ويرمك . يمين ايتديرمك .

تحليل [عف] مركب برجسمك اجزاسنى بربرندن آييرمق. برشيئى مركب اولديغى اقسام اعتباريله آيرى آيرى تدقيق ايتمك .

تحليه [عف] سوسله‌مك . بزه‌مك.

تحمض [عف] اكشيمك. اكشيلك پيدا ايتمك . حامض اولمق .

تحمل [عف] بريوكى اوستنه آلمق. آغير برشيئه قاتلانمق. جفايه تحمل : جفايه قاتلانمق .

تحملكداز [فص] تحمله مجال براقميان.

تَحْمِيد [ع ف] حمد وثنا ایتمك . شکر ایتمك .

تَحْمِيس ، تحميص [عف]قاوورمق. قاووروب دوكمك (قهوه ، نوخود وسائره) بو كبی شیلرقاووروب دوكولن وصاتیلان یر.

تَحْقِيق [ع ف] برینه احمقلق اسناد ایتمك . احمقلغنه حکم ایتمك.

تَحْمِيل [عف]یوكلتمك. حواله‌ایتمك: بوایشی سزه تحمیل ایتدیلر.

تَحْنِيط [عف]أولوبی،لاشه‌یی توتسو-له‌مك، اجزا ایله‌مومیا یاپمق.

تَحَوُّل [ع ف] دكشمك . بر حالدن باشقه حاله كچمك .

تَحْوِيل [عف] دكشدیرمك. برحالدن باشقه حاله قویمق . (۱) بورج سندی . جمعی : تحویلات . «اسهام وتحویلات» .

تَحِيّات [عا] تحیه‌نك جمعی : سلاملر.

تَحَيُّر [عف] حیران اولمق. شاشمق.

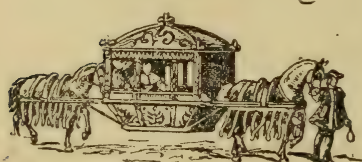
تَحَيُّز [ع ف] بر یر طوتمق . مقام مخصوص صاحبی اوله‌رق حرمت واعتبار كورمك . (۱) (فیزیقده) هرجسمك بر مكان اشغال ایتمسی.

تَحِيّه [عا] سلام ، آشنالق ، دعا.

تَخالُف [ع ف] ایكی شی بربرینه اویمامق،ضد ومخالف اولمق.

تَخْت [فا] حكمدارلرك كندیلرینه مخصوص اوله‌رق رسماً اوطور-دقری بویوك صانداليه ، سدیر . سریر . (مج) حكمدارلق .

تَخْتَروان [فا] ایكی حمال ، یاخود ایكی استر طرفندن قالد-یریلان ویولجی نقلنه مخصوص‌اولان بر نوع سدیه ویا محفه .

تختروان

تَخْتگاه [فا] تخت یری. تختك‌قورو-لدیغی یر . پایتخت .

تَخْت‌نِشين [ف ص] تختده اوطوران. حكمدارلق سورن .

تَخْته [فا] صفحه حالنده بیچیلمش آغاچ . كراسته . لوحه . پارچه . (ص) آغاجدن معمول‌شی: تخته‌قلیج، تخته‌قاشیق. آچقه‌تخته‌سی: پاره‌صایغه‌مخصوص لوحه. برتخته‌ده: بر دفعه‌ده وپشین .

تَخته‌پوش [فا] طام اوززنده چاشیرسرمكه مخصوص دوشـه‌مه‌لی یر . تخته تخته‌قورو‌سی قوروسی: تخته بیتی، معروف بوجك.

تَخْتیم [ع ف] مهرلەمك .

تَخْجیل [ع ف] اوتاندیرمق .

تَخَدُّر [ع ف] اورتونمك، تسترایتمك. (قادین حقنده)

تَخْدیر [ع ف] (قادینی) اورتوب قاچیرمق .

تَخْدیش [ع ف] طیرمالامق. (مج) تحریك ایتمك .

تَخْریب [ع ف] خراب ایتمك . ییقمق . معمور یری ویران ایتمك .

تَخْصیص [ع ف] برشیئی برینه ویا بر جهته مخصوص ومعین اولەرق آییرمق . تخصیصات : بر ایشه مخصوص اولەرق ویریلن مبلغ .

تَخَطُّر [ع ف] خاطرلامق . خاطره کتیرمك .

تَخْطیط [ع ف] چیزکی چیزەرك تعیین ایتمك . تحدید ایتمك . تخطیط اراضی : طوپوغرافیا .

تَخْطِئه [ع ف] خطا اسناد ایتمك . خطاسنی بولوب چیقارمق .

تَخْفیف [ع ف] خفیفلەتمك. آغیرلغنی آزالتمق . قولایلاشدیرمق .

تَخَلُّص [ع ف] (اسکی شاعرلرجه) شعرده بر مخلص قوللانمق.

تَخَلُّق [ع ف] برخویله متصف اولمق. «کوزل اخلاق ایله تخلق ایتمك .»

تَخْلیص [ع ف] قورتارمق .

تَخْلیط [ع ف] قاریشدیرمق. ایچنه باشقه شیلر قویوب مخلوط یاپمق .

تَخْلیف [ع ف] برینی کندینه خلف براقمق .

تَخْلیل [ع ف] اکشیتمك . سرکه حالنه کتیرمك .

تَخْلِیه [ع ف] بوشالتمق : براوی ، برمملکتی تخلیه ایتمك. سربست براقمق : محبوسی تخلیه ایتمك، سبیلی تخلیه ایتمك : سربست براقمق . قویبویرمك .

تُخْم [ف ا] نباتاتك چیچکدن صوکره ویردکلری دانه‌که طوپراغه کومولدکده کندیسندن عینی نبات بیتر.

تَخَمُّر [ف ف] مایه‌لانمق. اکشیمك.

تَخْمیر [ع ف] مایەلاندیرمق. شرابی تخمیر ایتمك .

تَخْمیس [ع ف] برشیئی بش قات، یا بش کوشەلی یاپمق .

تَخْمین [ع ف] ظن وقیاسله حکم ایتمك . مقدارینی تقریبی کسدیرمك. تخمیناً: آشاغی یوقاری.

تَخْویف [ع ف] قورقوتمق. یورەکنه قورقو ویرمك .

تَخَیُّل [ع ف] بر شیئی ذهننده تصور ایدەرك وجود ویرمك. جمی : تخیلات .

تَخيير [ع ف] مختار براقق. ايستەديكى كبى حركتده، ياخود انتخابده سربست براقق.

تَدابير [ع ا] تدبيرك جمعى.

تَداخُل [ع ف] بربرينك ايچنه كيرمك. بر بورج تقسيطى ويا معاش وبرلمدن اول ديكرلرى ايشلەمك وبريكمك: معاشلرى تداخلده قالدى.

تَدارُك [ع ف] آرايوب بولق. الدەايدەرك حاضربولونديرمق.

تداركلى [ت ص] اقتضا ايدن شيلرى وقت وزمانيله حاضرلايان.

تَدافُع [ع ف] كنديسنى محافظه ودشمنه مدافعه ايتمك.

تدافعى [ع ص] مدافعەيە مخصوص.

تَداوُل [ع ف] الده طولاشمق، الدناله كزمك. (پارەحقنده) كچمك.

تَداوى [ع ف] خستەيە،يارەيەباقق، تيمار ايتمك، علاج ايله ايى ايتمك.

تَدبير [ع ف] برايشك اولەسى ايچون اقتضا ايدن چارەيى دوشونوب ياپمق. (ا) بو چارەنك كنديسى. «حسن تدبير»، «سوء تدبير». تدبير اتخاذ ايتمك: چارەحاضرلامق.

تدبيرسز [ت ص] ايشك صوكنى دوشونمەين. لازم كلن چارەلرى ياپمايان.

تدبيرلى [ت ص] اولكينك ضدى: احتياطلى.

تَدَرُّس [ع ف] درس آلمق، درس اوقومق.

تَدريج [ع ا] درجەدرجه ايلريلەمه. آزارآزار حركت. تدريجاً: آزار آزار.

تدريجى [ع ص] تدريجاً، ياواش ياواش اولان شى.

تَدريس [ع ف] درس اوقوتمق. اوكرتمك. خواجەلق ايتمك.

تَدفين [ع ا] دفن. طوپراغه كومه.

تَدقيق [ع ف] اينجەدن اينجەيە، قيلى قيرق يارەرق حقيقتى آكلامق. (ا) جمعى: تدقيقات.

تَدمير [ع ف] محو ايتمك. هلاك ايتمك.

تَدَنّى [ع ف] اشاغى‌يه اينمك. تنزل ايتمك. آشاغيلامق. ضدى: ترقى.

تَدوير [ع ف] چويرمك، دونديرمك، دور ايتديرمك. مدورياپمق.

تَدوين [ع ف] كتاب تأليف وترتيب ايتمك. ديوان حالنه قويمق.

تدهیش [ع ف] اورکوتمك . شاشیرتمق . دهشته اوغراتمق .

تدهین [ع ف] یاغ سورمك. پوماد سورمك . یاغلامق .

تدیّن [ع ف] بر دینه سالك اولمق. بردینی قبول ایتمك .

تذاکر [ع ف] تذکره‌نك جمعی .

تذبذب [ع ا] قرارسزلق . تردد ، قاریشیقلق .

تذکار [ع ف] آکمق. ذکر ایتمك.

تذکّر [ع ف] بر ایشی مشترکاً دوشونمك، قونوشمق .

تذکره [ع ا]خاطرلامه‌یه،خاطرلاتمه‌یه وسیله اولان کاغد. ورقه. مکتوب . رساله . وثیقه : اصناف تذکره‌سی . کومرك تذکره‌سی.

تذکیر [ع ف] خاطره کتیرمك . درخاطر ایتدیرمك . بر کلمه‌یی مذکر صیغه‌سنه قویمق .

تذلّل [عف] کندینی ذلیل کوسترمك، ذلته قاتلانمق .

تذلیل [ع ف]ذلیل،حقیردوشورمك.

تذهیب [ع ف] آلتونله یالدیزلامق. یالدیزله تزیین ایتمك .

تذییل [ع ف] قویروق طاقمق ، ذیل علاوه ایتمك .

تر [ت ا] صیجاقدن وجودك مساماتندن دوکولن صودانه‌لری. آلن تری : سعی ، امك . آیاق تری : هکیمه ویریلن اجرت . تر آلیشدیرمق : تر قوروتمق . تر دوشکی: لخوسه‌نك یاتیرلدیغی دوشك. تر دوکمك : ترله‌مك .قان تر ایچنده قالمق : چوق یورولوب ترله‌مك .

تر [ت ص] یکی ترله‌مش . تازه . تر بییقلی : بیغی هنوز چیقان .

تراب [ع ا] طوپراق . ترابی : طوپراغه منسوب . عملیات ترابیه : طوپراق اوزرنده یاپیلان عملیات .

تراجم [ع ا] ترجمه‌نك جمعی .

تراخی [ع ا] کوشکلك، رخاوت، اهمال . وظیفه‌سنده تراخی کوسترمك : وظیفه‌سنی اهمال ایتمك .

ترادف [ع ف] بربرینه اویغون کیتمك ، بربرینی تعقیب ایتمك . ایکی مختلف کلمه‌نك برمعنایه کلمسی .

ترازو [ف ا] ترازی دید - یکمز طارتی آلتی .

ترازو

تراش [ت ا] اوستره ایله‌قیللرك دیبلرندن قازلمسی . دیکنه تراش : خام تکلیف .

تراش [فا] سطحى يونته. (صـ) اوزرندن سطحى صورتده يونتان. قلمتراش: قلم يونتغه مخصوص چاقى . الماستراش : الماس طرزنده يونتلمش جام .
تراشيده [فصـ] تراش اولمش . يونتولمش . ناتراشيده : يونتلمامش ، قبا آدام .
تراضى [ع ف] ايكى طرف متقابلاً راضى اولمق .
تراكم [ع ف] بريكمك، ييغيلمق .
تراكيب [ع ا] تركيبك جمعى .
ترامپته [فرا]چيفته چوماقله چالنان كوچوك طاول. ترامپتهجى: ترامپته چالان .

ترامپته

ترامبا [يتاا]مبادله. برمالى باشقه بر مال ايله دكيشديرمه .
ترامواى [انكليزجه] رايلر اوزرنده اسكيدن بيكيرلرله، شمدى الكتريقله حركت ايدت عمومى آرابه.
ترانسپورت [فرا] طاش باصمهسنده اجزالى كاغدواسطهسيله بر طاشدهكى رسمك ويا يازىنك باشقه طاشه نقلى .
ترانسيت [فرا] بر مملكتدن باشقه برمملكته كتورمك اوزره اوچنجى بر مملكته كومروك ويرمكسزين. مال كتيريلوب ادخار ايدلمسى.
ترانه [فا] نغمه، آهنك . لحن .
تراورس [فرا] دميريولى رايلرينك آلتنه عرضاً دوشهدينلن دمير ويا آغاچ طبان .
تراويح [ع ا] رمضان كيجهلرى قيلينان اوزون نماز .
تربه [ع ا] بر آدمك مزارينى حاوى اولمق اوزره ياپيلان بنا .
تربهدار [ع ا] تربهيه باقمغه مأمور ايديلن كيمسه .
تربيع [ع ف] بر شيئى درت قاتنه ابلاغ ايتمك . دردهآييرمق . درت كوشهلى ياپمق . تربيعاً : مربع اولهرق .
تربيه [ع ا] بسلهيوب يتيشديرمك . بيوتمك . علم وادب اوكرتمك. (ا) يمكه چاشنى ويرمك اوزره علاوه ايديلن صالچه .
تربيه [ت ا] آرابه بيكيرينك ديزكينى.
ترتب [ع ف] تعلق ايتمك، عائد اولمق. حصهسنه دوشمك .
ترتيب [ع ف]صيرهلامق. صيرهسنه قويمق. ديزمك. حاضرلامق. (ا) صره. طرز . نظام. مرتبلك.
ترتيبيه [ع ا] مرتب اجرتى وحرفلرك آشينمه پايىله برابر كار

اوله‌رق جمعاً برمطبعه‌یه ترتیب اجرتی اوله‌رق ویریلن مبلغ .

ترتیل [ع ف] قرآن کریمی مقامله اوقومق .

ترجمان [ع ا] باشقه باشقه لسان قوللانان ایکی طرفك مراملرینی شفاهاً ترجمه ایده‌رك آکلادان لسان آشنا .

ترجمانلق [ت ا] ترجمان وظیفه ومأموریتی .

ترجمه [ع ف] بر اثری بر لساندن دیکر لسانه تحریراً نقل ایتمك. (۱) بو صورتله نقل ایدیلن اثر . جمعی اولان « تراجم » سرکذشتلر، سیر ، معناسنه کلیر . مفردی بو معنا ایله یالکز « ترجمهٔ حال » تعبیرنده مستعملدر . .

ترجی [ع ف] یالوارمق . اومق .

ترجیح [ع ف] بر شیئی دیکرندن اوستون طوتمق .

ترجیع [ع ف] کری چویرمك ، تکرار ایتمك .

ترحم [ع ف] مرحمته کلمك. آجیمق. ترحماً : مرحمةً

ترحیب [ع ف] برینه « مرحبا » دیمك .

ترحیم [ع ف] رحمت اوقومق . رحمتله یاد ایتمك .

ترخانه ، تارخانه [ت ا] یوغورتله اون ویا قباوکو. دلش بوغدای قاریشدیریله‌رق قورودلدقدن صوکره حاصل اولان ماده‌که نفیس چورباسی اولور .

ترخیص [ع ف] رخصت ویرمك . خدمتنه نهایت ویرمك .

تردامن [ف ص] ناموسسز . ملوث.

تردد [ع ف] قرار ویره‌مه‌مك . قرارسزلق کوسترمك. اندیشه ایتمك . بلاتردد: دوشونمکسزین، قرارینی درحال ویره‌رك .

تردیف [ع ف] آردی صره یوروتمك، برابرینه قاتمق : « حرمتلرمی تشکرلرمه تردیف ایده‌رم. » تردیفاً: تردیف ایده‌رك .

ترذیل [ع ف] رذیل،رسوای ایتمك.

تر زبان [ف ص] حاضر جواب . دیلی زنده .

ترزی [ت ا] اثواب بیچوب دیکن صنعتکار .

ترزیخانه [ت ا] ترزی دکانی .

ترزیلك [ت ا] ترزی صنعتی .

ترس [ت ا] یوزك ضدی. آرقه . باصمه‌نك ترسی . بیچاغك ترسی . بعض حیوانلرك وبالخاصه قوشلرك بیسلکی . ترسی دونمك :

منفعل اولمق. ترسنه دونمك: کریسین کری‌یه کیتمك، عودت ایتمك. ترسندن اوقومق: دولایسیله آکلامق.

ترس [ت ص] یوزی آرقه‌سنه، آرقه‌سی یوزینه یاخود یوقاریسی آشاغیسنه کله‌جك طرزده دونمش، معکوس اولان شی. طوغری اولمیان شی. شئامتلی: ایشی ترس کیتمك. طبیعتی عکسی اولان: ترس آدام. ترس طرفندن قالقمق: ایشی راست کیتمه‌مك. ترس باقمق: سرتلکله باقمق.

ترس [ف ا] قورقو. خوف.

ترسا [ف ا] خریستیان. عیسوی. نصرانی.

ترسان [ف ص] قورقان. قورقاق، خائف.

ترسانه [ت ا] حرب کمیلری انشا اولونان محل و فابریقه‌سی.

ترسانه‌لی [ت ص] ترسانه‌یه وعلی‌الاطلاق بحریه‌یه منسوب.

ترسب [ع ف] صویك، مایعك دیبنه چوکمك، دورولمق.

ترسلك [ت ا] معکوسیت. اکریلك، عکسیلك. شئامت. اوغورسزلق. خویسزلق.

ترسله‌نمك [ت ف] خشونت کوسترمك. عکسیلك ایتمك.

ترسناك [ف ص] قورقمش، قورقاق، خائف.

ترسیم [ع ف] رسم ایتمك. چیزمك. رسمنی یاپمق.

ترش [ف ص] اکشی. ترش رو: اکشی یوزلو. ترشی: تورشو دنیلن شی.

ترشح [ع ف] صیزمق. مساماتدن طامله طامله چیقمق. ترله‌مك.

ترشه [ت ص] آچیق یشیل رنکنده. [ا] آچیق یشیل رنك.

ترصد [ع ف] کوزتمك. کوزتله‌مك. دقتله انتظار ایتمك.

ترصیص [ع ف] قورشونلامق. قورشونه تحویل ایتمك.

ترصیع [ع ف] مجوهراتله تزیین ایتمك.

ترصین [ع ف] صاغلاملاشدیرمق. تحکیم ایتمك. رصانت ویرمك.

ترضیه [ع ف] اراضی ایتمك. تجاوز و تحقیره اوغرایان آدامدن عفو دیله‌مك: «ترضیه ویرمك». صحابه‌نك اسمی کچدکجه «رضی الله عنه» دیمك.

ترغیب [ع ف] رغبت ویرمك. تشویق ایتمك.

ترفنده [ف ص] موسمندن اول یتیشه‌ن میوه، سبزه. تورفانده. صوك ترفنده: موسمی کچدکدن صوکره یتیشن.

ترفیع [ع ف] یوقاری قالدیرمق. یوکسلتمك .

ترفیق [ع ف] یانه آرقه‌داش قاتمق .

ترفیه [ع ف] رفاهنی تأمین ایتمك. رفاه ایله، صیقنتیسز یاشاتمق.

ترقب [ع ف] بکلەمك . کوزتمك. فرصت ترقب ایتمك: فرصت کوزتمك .

ترقوه [ع ا] کوپریجك کمیکی .

ترقی [ع ف] یوقاری قالقمق . یوکسلمك . ایلریله‌مك . ترقی پرور : ترقی‌یه خدمت ایدن .

ترقیق [ع ف] اینجه‌لتمك. رقته کتیرمك . یومشاتمق .

ترقیم [ع ف] رقم آتمق . یازمق.

ترقین [ع ف] یازلمش براسمی، بر رقمی چیزمك ، بوزمق . دفتردن‌اسمنی چیزمك. قیدینی‌ترقین ایتمك : عزل ایتمك ، پول ویرمك . اخراج ایتمك .

ترك [ع ف] براقق. صالیویرمك. واز کچمك . بوشامق . ترك حیات : أولوم .

ترك [ع ا] جهانکیرلکله مشهور تورك ملتی .

ترکب [ع ف] بر قاچ جزئك برلشمه‌سندن حاصل اولمق .

ترکتاز [فا] قوشوب هجوم ایتمه. چاپول وغارت .

ترکه [ع ف] أولن آدمك براقدیغی شیلر . متروکات .

ترکی [ت ا] اکرك آرقاسنه باغلانان شی . ترکی‌چانطه‌سی . ترکی‌یه آصمق، ترکی‌یه آلمق: اکرك آرقه‌سنه آلمق، ترکی قایشلرینه‌باغلامق.

ترکیب [ع ف] بر قاچ شی ویا اجزایی برلشدیروب بر شی وجوده کتیرمك. [ا] برقاچ جزؤ ویا جسمك برلشمه‌سندن حاصل اولان ماده : ترکیب کیمیوی . بر قاچ کلمه‌دن متشکل تعبیر .

ترکیشمك ، ترکیمك [ت ف] بربرینك آردندن کلمك .

ترلك [ت ا] اوده کییلن خفیف آیاق قابی .

ترله‌مك [ت ف] تر دوکمك . وجودك مساماتندن تر صیزمق. (بییق حقنده) تازه بیتمك. قان ترله‌مك : چوق یورولمق .

ترلی [ت ص] ترله‌مش .

ترمنتی [ت ا] یبانی فستق آغاجی. بوآغاجدن چیقاریلان یاغ .

ترمومتره [ر ا] حرارتی تعیین ایچون قوللانیلان آلت . میزان‌الحراره.

ترمه [ت ا] برنوع یبان طورپی.

ترمیم [ع ف] مرمت ایتمك. تعمیر ایتمك.

ترن، ترن [فرا] دمیریولی قطاری.

ترنم [ع ف] کوزل ومعتدل سسله تورکو چاغیرمق، اوتمك. تغنی ایتمك.

ترویج [ع ف] رواج ویردیرمك. یوروتمك. قبول ایتدیرمك وایتمك.

تره [ت ا] صلاته کبی یننن آز یاقیجی، قوقولو ومعدوی براوت. کردمن.

تره [ت ص] تازه. ترهیاغی: تازه ساده یاغ.

ترهات [ع ا] صاچمه صاپان سوزلر. هذیان. مالایعنی.

ترهیب [ع ف] قورقوتمق. تخویف ایتمك.

تریاق [ع ا] وقتیله زهره وخسته‌لقلره قارشی علاج ظن ایدیلن بر معجون. آفیون.

تریاکی [ت ص] آفیون، توتون، قهوه کبی مکیفاته مبتلا.

تریاکیلك [ت ا] تریاکینك حالی. خویسزلق، تیتیزلك.

ترید [ع ا] ات صوینه طوغرانمش اکمك.

تز [ت ا] اثوابك اتکنه اکلنن اکسز پارچه. اکسز تخته.

تریلده‌مك [ت ف] تتره‌مك.

ترینکت [یتاا] کمی پرووا دیرکنك برنجی سرنی ویلکنی.

تز [ت ص] (فارسی تیزدن) سریع چابق. تزجانلی: صبرسز. النه‌تز: الی چابق.

تزاحم [ع ف] غلبه‌لك طوپلانمق. ازدحام.

تزاید [ع ف] چوغالمق، آرتمق، زیاده‌لشمك.

تزبیر [ع ف] یازمق. تحریر ایتمك.

تزك [ت ا] اینك ترسی، مایس. قازارکن بویوك پارچه حالنده قوپان طوپراق.

تزکاه [ت ا] دستکاه.

تزکیه [ع ف] تمیزله‌مك. قصورلردن تبرئه. برینك حسن حال اصحابندن اولدیغنی اثبات ایتمك. تزکیه‌سی بوزوق: سوءحال صاحبی. تزکیه‌سنی دوزلتمك: احوالنی اصلاح ایتمك، اعادهٔ اعتبار ایتمك.

تزلزل [ع ف] صاللانمق. صارصیلمق.

تزوج [ع ف] اولنمك. نکاحلانمق.

تزویج [ع ف] اولندیرمك.

تزویر [ع ف] یالان قاریشدیرمق. یالان طولانله فیرلداق چویرمك.

تَزَهُّر [عف] چیچکلنمك. چیچك آچق.

تَزَيُّن [عف] سوسلنمك.

تَزيِيد [عف] چوغالتمق. آرتیرمق. زیادەلشدیرمك.

تَزييف [عف] چوروتمك. اکلنمك، استهزا ایتمك.

تَزيِين [عف] سوسلەمك. تزيينى: سوسە عائد. مؤنثى: تزيينيه: صنايع تزيينيه.

تَسَأُّل [عف] دیلەنمك. دیلنجیلك ایتمك.

تَسامُح [عف] مسامحه ایتمك، قصوره باقمامق.

تَساوى [عف] مساوى اولق. برابر وبردرجەدە اولمق.

تَسبيح [عف] «سبحان الله» دیەرك اللهى تقدیس ایتمك. (١) ذکرلرى صایمق ایچون حاضرلانمش دانەلر دیزیسی. تسبیح بوجکی: تسبیح دانەسنه بکزر بربوجك.

تَسبيع [ع ف] برشیئی یدی قات، یدی مثل یاپمق. یدیلشدیرمك.

تَسَتُّر [عف] اورتونمك. صاقلانمق. کیزلنمك. قادین ارککدن قاچمق.

تَسَجُّد [عف] سجدەیه یاتمق. سجدە قیلمق.

تَسجيع [ع ف] عبارەدە جملەلرك صوك کلمەلرینی عینی وزن وقافیەدە دوشورمك.

تَسجيل [ع ف] دفترە قید ایتمك. سجله کچیرمك.

تَسجين [ع ف] زندانه قویمق. حبس ایتمك.

تَسحير [عف] سحر یاپمق، سحرله بند ایتمك.

تَسخير [عف] ضبط ایتمك، استیلا ایتمك.

تَسخين [عف] ایصیتمق.

تَسديد [ع ف] طوغرى یوله سوق وتوجیه ایتمك.

تَسديس [عف] برشیئی آلتى قات، آلتى مثلى یاپمق. آلتى‌یه ابلاغ ایتمك.

تَسَرّى [ع ف] اوطەلق ایدنمك. اوطەلق کبى قوللانمق.

تَسريب [عف] یوللامق. سوق ایتمك.

تَسرير [عف] سویندیرمك. مسرور ایتمك.

تَسريع [ع ف] چابوقلاشدیرمق. عجله ایتدیرمك.

تَسطيح [عف] دوزلەتمك. یاصى ودوز یاپمق. سطح حالنه کتیرمك.

تَسطير [عف] یازمق، سطرلر تشکیل ایتمك.

تسعه [عا] دوقوز .

تسعين [عا] دوقسان .

تَسكَره [ت ا] سديه . ایکی آدم طرفندن کتوریلان خسته نقلنه مخصوص قوللی تخته .

تَسکیت [عف] صوصديرمق .

تَسکین [عف] یاتشدیرمق. سکوتی اعاده ایتمك .

تَسَلسُل [عف] زنجیرلەمه کیتمك، سلسله تشکیل ایتمك .

تَسَلُّط [عف] مسلط اولمق . برینه چاتوب باشنه بلا اولمق .

تَسَلُّم [عف] تسلیم اولنان شی آلوب قبول ایتمك. سالم اولەرق آلمق.

تَسَلّی [عف] بر آجی‌یی اونوتدیرمق ایچون آوو تمق، نصیحت ویرمك. تسلی بولمق : آجی‌یی اونوتمق. تسلی آمیزسوزلر: تسلی ویره‌جك سوزلر. تسلی‌بخش: تسلی‌بخش ایدن .

تَسلِیَت [عف] تسلی. تسلیت‌یاب: تسلی بولان .

تَسلیح [عف] سلاحلاندیرمق. سلاح ویرمك .

تَسلیط [عف] مسلط ایتمك . صا تاشدیرمق .

تَسلیم [عف] سالم اولەرق دور ایتمك. ویرمك ، امانت ایتمك . تسلیم اولمق : مقاومت ایتمیوب مطاوعت کوسترمك . دخالت ایتمك . قبول ایتمك : حتی تسلیم ایتملی .

تَسلیمیّت [عف] کندینی تسلیم ایتمك. توکل .

تَسَمُّم [عف] زهرلەنمك .

تَسمیم [عف] زهرلەمك.

تَسمین [عف] سمیرتمك.

تَسمیه [عف] آدقویمق. اسم ویرمك.

تَسوید [عف] قارارتمق . قارالامق. مسوده یازمق .

تَسویل [عف] یالانلرله اغفال ایتمك. (ا) جمعی : تسویلات .

تَسویه [عف] دوزلەتمك. مساوی قیلمق . برسویه‌یه کتیرمك . (برمسئله‌یی) حل ایتمك. (بورجی) اوده‌مك. تسویه صورتی: اوزلاشمه طرزی . تسویه آلتی: مساحه‌نك دوز-لکنی تعیینه مخصوص آلت.

تسویه آلتی

تَسهیل [عف] قولایلاشدیرمق .

تسیار [عف] کوندرمك . ارسال ایتمك .

تَسَیُّب [عا] مسیبلك. اهمال ومسامحه.

تَسییر [ع ف] كوندرمك. یوللامق.

تَشابُه [ع ف] بربرینه بكزه‌مك.

تَشارُك [ع ف] اورتاق اولمق. مشاركت.

تَشاعُر [ع ف] شاعرلك طاسلامق.

تَشَاؤُم [ع ف] اوغورسز عد ایتمك. بر شیده شئامت كورمك. اوغورسزلق معناسی چیقارمق.

تَشَبُّث [ع ف] بر ایشه صارلمق، باشلامق، قالقشمق.

تَشَبُّه [ع ف] كندینی بكزتمكه اوزنمك.

تَشبیه [ع ف] بكزتمك.

تَشَتُّت [ع ف] چاتاللاشمق. دال بوداق صالمق.

تَشتیت [ع ف] چاتاللاشدیرمق. طاغیتمق، قاریشدیرمق.

تَشجیع [ع ف] جسارت ویرمك. غیرته كتیرمك.

تَشحیذ [ع ف] بیله‌تمك. كسكینلشدیرمك.

تَشَخُّص [ع ف] شخص صورتنه كیرمك. مجسم كورونمك. طانمق. آكلاشلمق.

تشخیص [ع ف] جسم وصورت پیدا ایتدیرمك. طانیمق.

تَشَدُّد [ع ف] شدتلنمك. دهاقوتلی، دها سرت اولمق.

تَشدید [ع ف] شدتلندیرمك. دها زیاده شدت ویرمك. (ا) عربیده تك یازیلان حرفی چفت، یعنی مكرر وبرنجیسنی ساكن، ایكنجیسنی متحرك تلفظ ایتمك.

تَشَرُّف [ع ف] شرفلنمك (مج) كوروشمك.

تَشریح [ع ف] انسانك یاخود حیوانك وجودینی داخلی تشكلاتنی كوستره‌جك طرزده واصولی دائره‌سنده دیدیك دیدیك كسمك. (مج) بر شیئك تفرعاتنی برر برر آكلاتمق. (ا) وجودی تشریح ایتمك علمی.

تشریحخانه [فا] تشریح عملیاتنك یاپلدیغی محل.

تَشریع [ع ف] قانون وضع ایتمك.

تَشریف [ع ف] شرفلندیرمك. شرف ویرمك. (مفعول به آلیر.) [ا] جمعی: تشریفات: مراسم. تشریفاتجی، تشریفاتی: مراسمده هركسك موقع ومقامنه، قدمنه كوره ایدیله‌جك معامله‌یی تنظیم ایدن مأمور، پروتوقول مدیری.

تَشریك [عف] برلشدیرمك. اورتاق ایتمك. اشتراك ایتدیرمك.

تَشرین [ت ا] شمسی سنه‌نك اونجی واون برنجی آیلرینه ویریلن اسمدر، اونجی‌یه تشرین اول، اون برنجی‌یه‌ده تشرین ثانی دینیر.

تَشَعُّب [ع ف] شعبه‌لره آیرلمق. داللانمق. دال بوداق صالمق.

تَشعیب [ع ف] شعبه‌لره آییرمق. داللاندیرمق.

تَشعیل [ع ف] پارلاتمق، آلولندیرمق.

تَشَفّی [ع ف] شفا بولمق. افاقت، سکونت بولمق. تشفیٔ صدر: اوجنی آلارق یوره‌کی فرحلاتمق. بو مقامده «تشفیه» کلمه‌سنی‌ده قوللانانلر واردر.

تَشَکُّر [ع ف] شکر ایتمك. بر ایلکه، بر معاونته قارشی حس ایدیلن منتدارلغی بیان ایتمك.

تَشَکُّل [ع ف] شکل آلمق. بر هیئته کیرمك. تجسم ایتمك. حصوله کلمك. جمعی: تشکلات.

تَشَکّی [ع ف] شکایت ایتمك.

تَشکیل [ع ف] برشیئه شکل ویرمك. بر صورت وهیئته صوقمق. وجوده کتیرمك. جمعی: تشکیلات: ترتیبات.

تَشمیر [ع ف] صیغامق.

تَشَنُّج [ع ف] سیکیرچکیلوب بوزولمك. (ا) اسپازموس.

تَشنَکی [ف ا] صوصامه. صوصایش. عطش.

تَشنه [ف ص] صوصامش. پك هوسکار.

تَشنیع [ع ف] پك شنیع، پك چیرکین عد ایتمك.

تَشَوُّش [ع ف] قاریشمق. قارمه قاریشیق اولمق.

تَشَوُّق [ع ف] شوق و آرزو کوسترمك.

تَشویش [ع ف] قاریشدیرمق. قارمه قاریشیق ایتمك.

تَشویق [ع ف] شوق وغیرته کتیرمك قیشقیرتمق.

تَشَهُّد [ع ف] نمازر کعتلرینك صوکنده «التحیات» یی اوقویوب شهادت کتیرمك. تشهد مقداری: پك قیصه بر مدت.

تَشهیر [ع ف] هرکسه کوسترمك، عالمه معلوم ایتمك. شهرتلندیرمك. (سلاح حقنده) سلاحه طاوراتمق، سلاح چکمك.

تَشدید [ع ف] متانت ویرمك. محکملکنی زیاده‌لشدیرمك.

تَشییع [ع ف] کیدن آدمه بر مدت رفاقت ایتمك. سلامتله‌مك. مقابلی: استقبال.

تَصاحُب [ع ف] صاحب چیقمق. طرفدارلق ایتمك.

تَصادُف [ع ف] راست كلمك . (ا) طالع. تصادفاً: راست كله .

تَصادم [عف] چارپشمق. طوقوشمق.

تَصارلامق ، تاصارلامق [ت ف] قورمق.

ذهننده حاضرلامق .

تَصانیف [اعا] تصنیفك جمعی .

تَصاویر [اعا] تصویرك جمعی .

تَصحیح [عف] صحتنی اعاده ایتمك . صحیح، یعنی طوغری حاله افراغ ایتمك . یاكاشی دوزلتمك .

تَصَدُّر [ع ف] باشه گچمك. صدره گچمك. الك باشده اوطورمق.

تَصَدُّق [عف] صدقه ویرمك .

تَصَدّی [عف] ابتدار، تشبث ایتمك.

تَصدیر [عف] باشه گچیرمك. صدور ایتدیرمك، چیقارتمق: حكمی تصدیر ایتمك .

تَصدیع [عف] باش آغرتمق. باش آغریسی ویرمك .

تَصدیق [عف] كرچك اولدیغنی قبول واعتراف ایتمك. اوت دیمك.

تَصَرُّف [عف] مالی كبی قوللانمق . مالك وصاحب اولمق. اداره: اسرافك ضدی . اقتصاد .

تَصریح [عف] آچیق آچیق افاده ایتمك .

تَصریف [عف] كیفنجه اداره ایتمك. (صرفده) فعل وكلمه لرك صیغه لانمه سی .

تَصَعُّب [ع ف] كوجلشمك. كوجلك پیدا ایتمك .

تَصَعُّد [ع ف] یوكسلمك. قالقمق. جمعی تصعدات : یردن هوایه یوكسلن بخار ، توز، تعفن كبی شیلر.

تَصعیب [عف] كوجلشدیرمك. جمعی: تصعیبات : مشكلات .

تَصغیر [ع ف] كوچولتمك، اوفالتمق.

تَصفیح [ع ف] یاصیلاتمق. صفحه حالنه قویمق . ال چیرپمق .

تَصفیر [ع ف] صارارتمق. صاری یه بویامق . ایصلق چالمق .

تَصفیف [ع ف] صیرالامق صف صف ترتیب ایتمك .

تَصفیه [ع ف] تمیزله مك. صاف حاله كتیرمك .

تَصَلُّب [ع ف] قاتیلاشمق . صلب اولمق . صلابت ، قاتیلق پیدا ایتمك .

تَصلیب [ع ف] چارمیخه كرمك. خاچ چیقارتمق . قاتیلاشدیرمق .

تَصلیه [عف] صلاة وسلام اوقومق.

تَصمیم [ع ف] قلباً ،قطعی صورتده. قرارلاشدیرمق .

تصنّع [ع ف] ساخته ، جعلی حرکت ایتمك. تکلفله چکی دوزن و یرمکه چالشمق .

تصنیع [ع ف] اویدورمق. یاقشدیرمق . ایجاد ایتمك . یالاندن اویدورمق . برشیئی صنعی اولارق یاپمق . باجاق تصنیع ایتمك : صنعی باجاق یاپمق .

تصنیف [ع ف] صنفلره آییرمق . صنفلره کوره ترتیب ایتمك ، طوپلامق ، صیره‌لامق . کتاب جمع وتألیف ایتمك .

تصوّر [ع ف] ذهنده صورت ویرمك . فکراً قورمق . تخیل ایتمك . نیت ایتمك .

تصوّری [ع ص] تصوردن عبارت اولان. نظری ، فعلی، عملی اولمایان .

تصوّف [ع ا] متافیزیق .باطنی شیلرله اشتغال ایدن فلسفه شعبه‌سی.

تصویب [ع ف] دوغری اولدیغنی قبول ایتمك . صوابدردیمك.

تصویر [ع ف] رسم یاپمق. صورتنی یاپمق . رسمنی چیقارتیرجه‌سنه تعریف ایتمك . (ا) رسم. جمعی: تصاویر .

تضاد [عف] ایکی شی بربرینه ضد اولمق . (ا) اختلاف، مباینت .

تضاعف [عف] ایکی قات اولمق ، ایکی مثل آرتمق .

تضرّر [عف] ضرر کورمك. ضرره اوغرامق .

تضرّع [ع ف] فوق‌العاده تواضعله یالوارمق. تضرعات: یالواریشلر.

تضریر [ع ف] ضرره اوغراتمق . اضرار ایتمك .

تضعیف [عف] ایکی قات یاپمق برمثلی آرتدیرمق .

تضلیل [عف] آزدیرمق. طوغری یولدن چیقارمق اضلال ایتمك.

تضمّن [عف] حاوی اولمق. ضمننده بولنمق : بو سوز شو معنایی تضمن ایدر . کفیل اولمق .

تضمین [عف] ضرروزیانی اودەمك.

تضییع [ع ف] بیهوده ضایع ایتمك. تلف ایتمك ، فوت ایتمك .

تضییق [ع ف] طارلاشدیرمق . صیقیشدیرمق . جبر ایتمك . صیقمق .

تطابُق [ع ف] ایکی شی بربرینه اویغون کلمك. اویمق، مطابق کلمك .

تطاوُل [ع ف] اوزانمق. اوزون اولمق .

تطبیق [ع ف] اویدورمق . مطابق کتیرمك. بکزەتمك. نظامی تطبیق ایتمك : نظامی اجرا ایتمك . (ا) جمعی : تطبیقات : عملیات . تطبیقاً : کوره .

تَطحین [ع ف] اوکوتمك .

تَطَرُّق [ع ف] یول بولمق . حلول ایتمك .

تَطَفُّل [ع ف] طالقاووقلق ایتمك .

تَطلیق [ع ف] بوشامق . براقمق .

تَطمین [ع ف] مطمئن ایتمك، خشنود ایتمك معنالرنده قوللانیلیر .

تَطویل [ع ف] اوزاتمق .

تَطهیر [ع ف] تمیزلەمك .

تَطَیُّر [ع ف] تشأم ایتمك. اوغورسز عد ایتمك .

تَطییب [ع ف] خوش معامله ایتمك. تطییب خاطر : کوکلنی آلمق،

تَظاهُر [ع ف] میدانه چیقمق . ظهور ایتمك . بربرینه یاردیم ایتمك . مظاهرت .

تَظَلُّم [ع ف] ظلمدن شکایت ایتمك. مظلومیت کوسترمك .

تَظلیل [ع ف] کولکەلندیرمك .

تَعادی [ع ف] بربرینه دوشمانلق ایتمك .

تَعارُض [ع ف] بربرینه ضد ، معارض اولمق . تباین . تخالف .

تَعارُف [ع ف] طانیشمق. بربرینی طانیمق .

تَعاضُد [ع ف] بربرینه یاردیم ایتمك. تعاون .

تَعاطی [ع ف] آلوب ویرمك . مکتوب تعاطی ایتمك؛ مخابره ایتمك . سلام تعاطی ایتمك: بربرینه سلام ویرمك . افکار تعاطی ایتمك: بربرینه فکرینی سویلەیوب مذاکره ایتمك .

تَعاقُب [ع ف] بربرینك آرقەسندن کیتمك . بربرینی تعقیب ایتمك .

تَعالی [ع ف] یوکسلمك. دها عالی اولمق .

تَعامُل [ع ف] معتاد طرزده معامله ایتمك .

تَعامی [ع ف] کورمزلکه کلمك . کندینی کور کوسترمك .

تَعاوُن [ع ف] بربرینه یاردیم ایتمك.

تَعَب [ع ا] یورغونلق . زحمت ، مشقت .

تَعَبُّد [ع ف] طاپمق. عبادت ایتمك.

تَعَبُّس [ع ف] یوز اکشیتمك .

تَعبیر [ع ف] افاده ایتمك . تفسیر ایتمك . (١) سوز ، جمله ، ترکیب . اصطلاح .

تعبیرنامه [ف ا] رؤیا تعبیرینه مخصوص کتاب .

تَعبیه [ع ا] عسکری یرلی یرینه یرلشدیروب حاضرلامق ، ترتیبات آلمق .

تَعَجُّب [ع ف] شاشمق . تحیر . استغراب .

تَعجیز [ع ف] عاجز حاله کتیرمك. راحتسز ایتمك .

تَعجیل [ع ف] عجله ایتمك. ایتدیرمك. چابوق اولمه‌سنی ایسته‌مك . چابق اولسنه چالیشمق . تسریع ایتمك .

تَعجین [ع ف] یوغورمق. خامور یاپمق .

تَعداد [ع ف] صایمق. برر برر ذکر ایتمك .

تَعَدُّد [ع ف] بردن زیاده اولمق . بر قاچ دانه اولمق . تعدد زوجات : بردن زیاده زوجه آلمق.

تَعَدّی [ع ف] تجاوز ایتمك . ظلم وغدر ایتمك .

تَعدیل [ع ف] عدله موافق اولمق اوزره دکیشدیرمك، دوغرولتمق. افراطدن وتفریطدن قورتارمق، اعتداله کتیرمك . حداعتداله ارجاع ایچون دکیشدیرمك .

تَعدیه [ع ف] کچیرمك. تجاوزایتدیرمك . (صرفده) متعدی قیلمق.

تَعَذُّر [ع ف] عذر بیان ایتمك. ممکن اولمامق .

تَعذیب [ع ف] عذاب ویرمك . عذاب چکدیرمك .

تَعذیر [ع ف] اساسسز عذرلر، بهانه‌لر آرامق .

تَعَرُّض [ع ف] صاتاشمق. طاقلمق. هجوم ، تجاوز ایتمك .

تَعرفه [ع ا] تعریفنامه . اوقات جدولی . فیئات لیسته‌سی .

تَعَرّی [ع ف] صویونمق. برشیدن بری اولمق .

تَعریب [ع ف] عربلاشدیرمق . عربجه‌یه ترجمه ایتمك .

تَعریض [ع ف] طوقونه‌جق سوز سویله‌مك .

تَعریف [ع ف] آکلاتمق. اطرافیله، شکلنی، علامتلرینی سویلیه‌رك آکلاتمق .

تَعزیر [ع ف] آزارلامق . توبیخ وتکدیر ایتمك .

تَعزیه [ع ف] اقرباسندن بری وفات ایدنه تسلی ویرمك ، تسلی ویره‌جك سوزلر سویله‌مك .

تَعزیه نامه [ف ا] تعزیه مکتوبی . « تعزیت نامه » ده دینیر .

تَعَسُّر [ع ف] کوجلشمك .

تَعسیر [ع ف] کوجلشدیرمك . تصعیب ایتمك .

تَعَشُّق [ع ف] عاشق اولمق .

تعشير [ع ف] عشرينی ، اونده برینی آلمق .

تعصب [ع ف] دینده وسائره‌ده لزومندن فضله غیرتکشلك ایتمك . دین یوزندن دیکر دین اصحابنه کین وخصومت کوسترمك.

تعصیر [ع ف] اوزوم ، زیتون کبی شیلری صیقوب صوینی چیقارمق .

تعطف [ع ف] آچیمق . مرحمت ایتمك .

تعطیر [ع ف] کوزل قوقو ویرمك.

تعطیل [ع ف] ایشسز براقق. عاطل بر حاله کتیرمك . ایشی ، فعالیتی کسمك ، سکته‌یه اوغراتمق. تعطیل کونلری: چالیشلمایان کونلر.

تعظم [ع ف] بویوکلك صاتمق . کبر ایتمك .

تعظیم [ع ف] بویوك کورمك. حرمت ایتمك . جمعی : تعظیمات .

تعفن [ع ف] پیس، لش کبی قوقمق. تعفنات : پیس قوقولر .

تعقیب [ع ف] آرقه‌سندن کیتمك. قووالامق. آرقه‌سنه دوشمك.

تعقید [ع ف] دوکومله‌مك. (عباره حقنده) مغلق یازمق .

تعقیم [ع ف] قیصیر حاله کتیرمك . ثمره‌سز براقق، نتیجه‌سز براقق. (طبابتده) مایع بر غدایی ایچنده‌کی

بوتون میقروبلر تلف اولونجه‌یه قادار قاینا تمق .

تعلق [ع ف] آصلمق، آصیلی اولمق. عائدیت وعلاقه‌سی اولمق. (ا) ارتباط . تعلقات : اقربا .

تعلل [ع ف] بهانه آرامق. بهانه‌لرله ایشدن قاچمق .

تعلم [ع ف] اوکرنمك ، بلله‌مك . تحصیل ایتمك .

تعلیق [ع ف] آصمق . مشروط قیلمق . تأخیر ایتمك .

تعلیل [ع ف] سبب کوسترمك .

تعلیم [ع ف] اوکرتمك. تدریس ایتمك . ادمان ایتمك . عسکر تعلیمی . تعلیمات : خط حرکت حقنده اوامر .

تعمد [ع ف] قصد ایتمك . بیله بیله وایسته‌یه ایسته‌یه یاپمق. تعمداً: قصداً ، اولجه دوشونه‌رك و قرار ویره‌رك .

تعمم [ع ف] عمومیلشمك .

تعمید [ع ف] وافتیز ایتمك .

تعمیر [ع ف]بوزوق شیئی دوزه‌لتمك. اونارمق .

تعمیق [ع ف] درینلشدیرمك (مج) کنهه وارەجق صورتده درین تحقیق ایتمك .

تعمیم [ع ف] عمومیلشدیرمك. هر طرفه نشر ایتمك. (ا) بوتون تعلق ایدنلره عینی مآلده یازیلان تحریرات.

تعنّد [ع ف] عناد، اصرار ایتمك.

تعویض [ع ف] بر شیئه بدل دیکر بر شیئی قویمق.

تعویق [ع ف] کری براقمق، آلیقویمق.

تعهّد [ع ف] اوزرینه آلمق. بر شیئی یاپه‌جغنه سوز ویرمك.

تعهدلی [ت ا] پوسته‌خانه‌دن برقاچ مثلی اجرت آلنه‌رق وصولی تأمین وتعهد اولنان مکتوب، پاکت وسائره.

تعیّن [ع ف] عیان اولمق. میدانه چیقمق. ثابت اولمق.

تعییب [ع ف] عیبلامق، تقبیح ایتمك.

تعیین [ع ف] تخصیص ایتمك. آییرمق. عیان صورتده کوسترمك. بر مأموریته نصب ایتمك. (ا) عسکرلره وبعضاً مأمورلره ویریلن ارزاق مقداری.

تغافل [ع ف] ساخته غفلت کوسترمك.

تغدّی [ع ف] غدالانمق، بسله‌نمك مقامنده مستعملدر.

تغذّی ، تغذیه [ع ف] عینی معناده.

تغریب [ع ف] سورمك. سورکونه کوندرمك.

تغلّب [ع ف] غلبه وجبر ایله غصب ایتمك، تحکم ایتمك.

تغلیط [ع ف] یاکیلتمق، تشویش ایتمك.

تغلیظ [ع ف] قابالاشدیرمق.

تغنّی [ع ف] ایرلامق. تورکو سویله‌مك.

تغنّی [ع ف] زنکین اولمق. غنا کتیرمك، محتاج اولمامق.

تغیّر [ع ف] دکیشمك. باشقه‌لاشمق. بوزولمق.

تغییر [ع ف] دکیشدیرمك. باشقه‌لاشدیرمق. بوزمق.

تفّاح [ع ا] الما.

تفاخر [ع ف] اوکونمك.

تفاریق ، تفاریك [ت ا] اوفاق تفك شیلر، هدیه‌لر، بیبلولر.

تفاسیر [ع ا] تفسیرلر.

تفاضل [ع ف] فضیلتده مسابقه ایتمك. (ا) مقدار فضله‌سی.

تفاضلی [ع ص] ایکی رقم آره‌سنده مقدارجه اولان فرقدن متولد نسبت.

تفأّل [ع ف] فال آچمق. بر شیئی اوغور صایمق.

تَفاوُت [ع ا] ایکی شی آره‌سنده‌کی فرق .

تَفتیح [ع ف] آچمق . (ا) ککیرمه .

تَفتیش [ع ف] آراشدیرمق . حقیقتی میدانه چیقارمق ایچون آرامق . معاینه ایتمك .

تِفتیك [ت ا] اینجه ویوموشاق کچی قیلی . یوکی بویله یوموشاق اولان بر نوع کچی . بویله یوکدن یاپیلان اشیا .

تفتیکله‌نمك [ت ف] ایپلیك ایپلیك سوکولوب آیرلمق .

تَفَحُّص [ع ف] اطرافیله آراشدیرمق ، تفتیش وتحقیق ایتمك .

تَفَحُّم [ع ف] کومورلشمك .

تَفَخُّر [ع ف] اوکونمك . قورولمق .

تَفَرُّج [ع ف] فرحلانمق . (ا) کزنمه ، تنزه . تفرجگاه : مسیره .

تَفَرُّد [ع ف] تك قالمق ، هرکسدن آیریلوب یالکز قالمق . امثالسز ، بردانه اولمق . کندی باشنه اولمق .

تَفَرُّس [ع ف] ذکاوتیله آکلامق . سزمك .

تَفَرُّع [ع ف] فرعلر پیدا ایتمك ، داللانمق . شعبه‌لره آیرلمق .

تَفَرُّغ [ع ف] فارغ اولمق . برملکك فراغ معامله‌سنی یاپدیرمق .

تَفَرُّق [ع ف] طاغلمق .

تَفرِقه [ع ف] آیرلمق . (ا) آیریلق . نفاق . غزته صحیفه‌سنك آلتنه چیزکی ایله آیریلارق مابعدلی یازیلان حکایه ، علمی مباحثه وسائره کبی شی .

تَفریح [ع ف] فرحلاندیرمق .

تَفرید [ع ف] آییرمق ، تجرید ایتمك .

تَفریش [ع ف] دوشه‌مك ، سرمك ، یایمق .

تَفریط [ع ف] اعتدال نقطه‌سندن آشاغیده قالمق . افراطك ضدی .

تَفریق [ع ف] آییرمق . سچمك . فرق کوزه‌تمك .

تَفَسُّخ [ع ف] چورومك . چورویوب دوکلمك .

تَفسیر [ع ف] مجمل ، یاخود قپالی بر سوزی شرح ، تفصیل وبیان ایتمك . قرآن کریمه معنا ویروب ایضاح ایتمك . (ا) قرآنك تفسیرینه متعلق علم .

تَفصیل [ع ف] اطرافیله آکلاتمق ، تفصیلاتی ایضاح ایتمك .

تفصیلاً : اوزون اوزادی‌یه .

تَفضیل [ع ف] مرجح طوتمق . (ا) صرفده مقایسه ایله ترجیح بیان ایدن صیغه .

تَفَقُّه [ع ف] فقيه اولمق. علم فقهده يدطولا صاحبى اولمق .

تَفَك [ت ص] اوفاق صفتيله برابر واوندن صوكره قوللانيلير. اوفاق تفك : كوچوك يا پيلى . كوچوك واهميتسز شى . تصغيرى : اوفاجق تفه جك .

تَفَكُّر [ع ف] دوشونمك . فكر ايتمك . جمعى : تفكرات

تُفَنك ، توفنك [ت ا] باروتله پاتلايوب مرمى يى فوق العاده سرعت وشدتله اوزاغه آتەرق اصابت ايدنى اتلاف وياجرح ايدن آتشلى آلت .

تفنكجى ، توفنكجى [ت ا] توفنك ياپان وياصاتان . توفنكله مسلح. سلاحشور .

تفنكلك ، توفنكلك [ت ا] سلاح چاتيسى .

تَفَنُّن [ع ف] برشيئك انواعنى بيلمك . فنلرده يدطولا صاحبى اولمق .

تَفَوُّق [ع ف] اوسته چيقمق. باشقه لرندن اوستون اولمق.

تَفَوُّه [ع ف] آغزه آلمق. سويله مك. كلمه يى آغزندن چيقارمق. (مج) مناسبتلى مناسبتسز سوزلر سويله مك. جمعى : تفوهات : صاچمه ، كفر آميز سوزلر .

تَفويض [ع ف] احاله ايتمك. برينك عهده سنه ويرمك .

تَفه جى [ت ا] مرابحه جى. (اوفلق مقياسده) .

تَفَهُّم [ع ف] آكلامق .

تَفهيم [ع ف] آكلاتمق .

تَفَيُّض [ع ف] فيض بولمق. فيضله نمك.

تَقابُل [ع ف] قارشيلاشمق ، قارشى قارشى يه كلمك. برشيئه بدل وقارشيلق طوتلمق .

تَقارُب [ع ف] بربرينه ياقلاشمق. بربرينه ياقين كلمك .

تَقارير [ع ا] تقريرك جمعى .

تَقاسيط [ع ا] تقسيطك جمعى .

تُقاص [ع ف] اوده شمك . حساب لاشمق . صايشمق .

تَقاصُر [ع ف] قصور ايده رك عدم كفايت كوسترمك .

تَقاضا [ع ف] بورجنى ويرمك ايچون مديونى صقيشديرمق. (ا) سرزنش .

تَقاطُر [ع ف] داملا داملا، قطره قطره آقمق، داملامق.

تَقاطُع [ع ف] كسشمك. بربرينى قطع ايتمك. بربرينك اوستندن كچمك . چاپراست اولمق .

تَقاعُد [ع ف] اختيارلق ويا سقطلق سببيله وظيفه سندن چكيله رك

دون مخصصاتله استراحت ایتمك . تقاعد معاشی : بو صورتله آلنان مخصصات ، تقاعدیه.

تقبّض [ع ف] طوپلانوب چکیلمك. بوزولمك . صیقشمق .

تقبّل [ع ف] قبول ایتمك. اوستنه آلمق .

تقبیح [ع ف] چیرکین کورمك. بکنمه‌مك .

تقبیل [ع ف] اوپمك. بوس ایتمك.

تقدّم [ع ف] ایلری‌یه کچمك . ایلری‌ده بولونمق. دهااولکی زمانده موجود اولمق . علمجه ، موقعجه ، سنجه دیکرندن اول ، ایلریده اولمق .

تقدمه [ع ا] کندندن بویوکه ویریلن هدیه .

تقدیر [ع ف] قدرینی بیلمك ، بکنمك ، قیمت بیچمك . اعتبار ایتمك .

تقدیر [ع ا] قدر . حکم ازلی . حال . بوتقدیرده : بوحالده.

تقدیری [ع ص] لفظی وظاهری اولمایوب اعتباری اولان .

تقدیس [ع ف] مبارك طوتمق . مقدس عد ایتمك . حمد وثنا ایتمك .

تقدیم [ع ف] اوکه کچیرمك ، ایلری‌یه سورمك . بر شیئی دیکرندن مقدم بولندیرمق. کندندن بویوکه بر شی ویرمك : هدیه ، مکتوب تقدیم ایتمك. برینی طانیمایانه طانیتمق ، پره‌زانته .

تقرّب [ع ف] یاقلاشمق یاقین کلمك.

تقرّح [ع ف] یاره اولمق. قرحه پیدا اولمق .

تقرّر [ع ف] یرلشمك . قرار بولمق. قرارلاشمق . قراری ویرلمك .

تقریب [ع ف] یاناشدیرمق . یاقلاشدیرمق. آشاغی یوقاری تخمین ایتمك . تقریباً ، یاقین تخمین اوله‌رق. (۱) مناسبت ، وسیله. بر تقریب ایله صاووشمق : بر وسیله دوشوروب ، برفرصت بولوب قاچمق.

تقریر [ع ف] یرلشدیرمك. تعیین ایتمك . صاغلاملاتمق . (۱) مجلسه تقریر ویرمك: راپور ویرمك. درسی اطرافیله آکلاتمق : مدرس درسنی تقریر ایتدی . افاده : تقریر ویرمك .

تقریرلك [ت ا] اوزرینه تقریر یازیله‌جق بیاض و خصوصی قطعه‌ده کاغد .

تقریض ، تقریظ [ع ا] بر اثر ، بر کتاب حقنده مدح وتقدیرایچون یازیلان بند .

تقسيط [ع ا] قسم قسم و معين مدتلرده تأديه‌سی مشروط مبلغك هر قسمی .

تقسيم [ع ف] بولمك ، پارچه‌لره آييرمق ، توزيع ايتمك . (حسابده) بر عددی معين ومساوی پارچه‌لره آييرمغه‌متعلق اعمال اربعه‌دن دردنجيسی . (ا) آلاتورقه ساز-نده‌لرك يالكز بری طرفندن اجرا اولنان فصل .

تقشع [ع ف] توكورمك ، بالغام چيقارمق .

تقشير [ع ف] قشرينی ، يعنی قبوغنی چيقارمق ، صويمق .

تقصير [ع ف] قيصالتمق ، برايشی قصورلويايمق . قصور ايتمك . (مج) صوچ ، قباحت .

تقطير [ع ف] داملاتمق . انبيقدن چكمك .

تقطيع [ع ف] پارچه‌لره كسمك ، پارچه پارچه ايتمك . شعری وزنك حركات و سكناتنه اويه‌جق طرزده اوقومق .

تقفيه [ع ف] قافيه يايمق ، قافيه بولمق . قافيه‌لنديرمك .

تقلب [ع ف] دونمك ، قلب اولمق . آلت اوست اولمق . باشقه‌قالبه كيرمك . تحوله اوغرامق . (ا) جمعی : تقلبات : تحوللر .

تقلد [ع ف] حمائل ، كردانلق كبی بوينه آصمق . تقلد سيف : قليچ قوشانمه .

تقلص [ع ف] برعضو چكيلوب طوپلانمق . بوزولمك .

تقليب [ع ف] دونديرمك، چويرمك . آلت اوست ايتمك . دەويرمك .

تقليد [ع ف] حمائل ، كردانلق آصمق ، قوشاتمق . طاقمق . تقليدسيف مراسمی : قليچ قوشانمه مراسمی .

تقليد [ع ف] اصلنه بكزه‌ده‌رك يايمق . برينك حركتنی تقليد ايتمك . برينك يازيسنی تقليدايتمك . (ص) ساخته . تقليد انكليز چاقيسی : خالص انكليز اولميوب اوكا بكزه‌دلمش چاقی .

تقليل [ع ف] آزالتمق . تنقيص ايتمك .

تقوس [ع ف] ياى كبی اكری اولمق .

تقوى ، تقوا [ع ا] اللهدن قورقوب منهياتدن چكنمه ، پرهيز . اهل تقوى : فنا شيلردن توقی ايدن انسانلر .

تقويس [ع ف] ياى كبی اكری يايمق ، او حاله كتيرمك .

تقويم [ع ا] وقتی، سنه‌لری، آيی، كونلری، موسملری كوسترن

جدول، (۱) صورت، بچیم: انسان احسن تقویم اوزرینه یارادلمشدر. (یعنی اك کوزل بچمده.)

تقویه [ع ف] قوتلندیرمك. قوت ویرمك. قوتنی آرتدیرمق.

تقیح [ع ف] یاره‌جراحت پیدا ایتمك، ایرینله‌نمك.

تقید [ع ف] باغلانمق، مقیداولمق. چالشمق، اوغراشمق.

تقیید [ع ف] باغلامق. قیدآلتنه آلمق. شرط قوشمق. جمعی: تقییدات.

تك [ت ا] چفت مقابلی. بر اولان شی. تك طبانجه: بر آتشلی طبانجه. اوچ، بش، یدی کبی تك اولان عددلر. اش: قوندیره‌نك تکی غایب اولدی. تك‌توك: نادر. راحت، ساکن: بوچوجق تك دورمایور. تك باشنه: یالکزباشنه.

تك [ت د] تاکه. شونك‌ایچون‌که. محضا. بترکه: تك‌کلسین‌ده کیچ کلسین

تکاپو [فا] اوته‌یه بری‌یه قوشه‌رق آرامق. اوغراشمق. قاووق صاللامق.

تکاثر [ع ف] چوغالمق. چوقلق ادعا ایتمك.

تکاثف [ع ف] صیقلاشمق، قویولاشمق. کثافت پیدا ایتمك.

تکاسل [ع ف] اهمال ایتمك. تنبللك ایتمك. اوشنمك.

تکالیف [ع ا] تکلیفك جمعی. ویرکیلر.

تکبر [ع ف] کبرلنمك. تعظم کوسترمك.

تکبیر [ع ف] اللهك بویوکلکنی یاد ایتمك. «الله اکبر» دیمك. تکبیرخوان: تکبیراوقویان، «الله اکبر» دیین.

تکثر [ع ف] چوغالمق. آرتمق.

تکثیر [ع ف] چوغالتمق، آرتدیرمق.

تکثیف [ع ف] قویولاشدیرمق. صیقلاشدیرمق. شفافلغنی کیدرمك. تضییق‌ایله قویولاشدیرمق. (هوا، صو، بخار، وسائره)

تکدر [ع ف] بولانمق، کدرلنمك.

تکدیر [ع ف] بولاندیرمق (صو، مایع حقنده). کدرویرمك. آزارلامق.

تکذیب [ع ف] یالان‌اولدیغنی ادعا ایتمك.

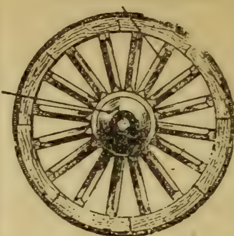
تکرمکر [ت ح] یووارلانه‌یووارلانه.

تکرار [ع ف] برکره دها یاپمق: رجایی تکرار ایتمك.

تکرارلامق [ت ف] تکرار ایتمك.

تکرر [ع ف] تکرارلانمق. تکرار ایدلمك.

تکرلك

تکرلك

[تا] يرده يووارلانوب کيدن، ياخود کيده‌بيلن مدور شی. پنیر، آرابه تکرلکی.

تکرله‌مك [ت ف] يووارلامق. (مج) دقتسزلکله صاليويرمك.

تکرله‌مه [ت ا] صاچه‌صاپان مقدمه‌سوز.

تکرلنمك [ت ف] يووارلانمق. دوشمك.

تکری، تاکری [ت ا] الله. خدا. جالاب. تکرينك کونی: بوتون کون.

تکرير [ع ف] تکرار ايتمك. تکرار سويله‌مك.

تکريلق [ت ا] الوهيت. اللهلق. تکريلق سوز: انصافلی سوز.

تکريم [ع ف] تعظيم وحرمت ايتمك. اولولانمق.

تکسّر [ع ف] قيرلمق. کسر اولمق.

تکفّل [ع ف] کفيل اولمق، تعهد ايتمك.

تکفور، تکير [ت ا] حاکم، آمر، پرنس.

تکفير [ع ف] کفر اسناد ايتمك، کفرينه حکم ايتمك.

تکفيل [ع ف] کفالته ربط ايتمك. کفيل ويرديرمك.

تکفين [ع ف] کفنه صارمق. (جنازه‌يی)

تکل [ت ا] قماشی طوتديرمق ايچون قبا وسيرك ديکيش.

تکلتی [ت ا] اکر آلتنده حيوانك اوستنه اورتولن کچه.

تکلّس [ع ف] کيره‌چ حالنه کيرمك. کيره‌چلشمك.

تکلّف [ع ف] زائد زحمته قاتلانمق. کوسترش ايچون اوزنمك. (ا) رسميت. مراسم پرورلك.

تکلله‌مك [ت ف] تکل اورمق. قبا و سيرك ديکمك. ايليشديرمك.

تکلّم [ع ف] سويله‌مك. لاقيردی ايتمك.

تکليس [ع ف] کيره‌چ حالنه قويمق.

تکليف [ع ف] کلفت يوکلتمك. برينك قبولنه باغلی بر شی ايلری سورمك. جمعی: تکليفات. (ا) لاابالی اولمايان تعظيملی معامله. قانونك هر کسه سياناً تحميل ايتديکی

وظيفه ، ویرکو وسائره . جمعی : تكاليف .

تَكليفسز [ت ص] ايجلى طيشـلى ، صميمى . لاابالى . تكليفسزلك : لاابالیلك . تكليفلى : لاابالى اولمايان .

تَكَمُّل [ع ف] كماله ايرمك . مكمّلله‌شمك .

تَكمه [ت ا] حيوانك آرد آياغيله تپه‌سى . على العموم آياقله اورمه .

تكمه‌له‌مك [ت ف] تکمه اورمق . تكمه ايله دوكمك .

تَكميل [ع ف] بيتيرمك . مكمل ياپوب بيتيرمك . (ص) بوتون ، هپ .

تَكنه [ت ا] تخته‌دن ياپيلان ويا يكپاره آغاجدن اويولوب يونتولان مستطيل بويوك قاب . خامور ، چماشير تكنه‌سى . كمينك ظرفى و دكزده يوزن قسمى . تكنه‌ده خامور : حاضر ایش . تكنه قازنديسى : اختيارلقده طوغان جيليز اولاد .

تَكنيه [ع ف] كنيه قويمق .

تَكَوُّن [ع ف] وجود بولمق ، تشكل ایتمك ، وار اولمق .

تَكوين [ع ف] وار ايتمك : وجود ويرمك ، ياراتمق .

تَكه [ت ا] كچينك اركـكى . تكه بورونی : كمرلى و بويوك بورون . تكه صقالى : بر نوع اوت . دكز تكه‌سى : قاريده‌س .

تكه

تكه‌له‌مك [ت ف] ديشى كچى آزمق . (اركك كچى) هجوم ايتمك . (مج) نه اولدم دليسى اولمق .

تكير [ت ص] سياه بنه‌ك ياخود چيزكيلرله قاريشيق كول رنكى حيوان : تكير كدى ، تكير قاپلان .

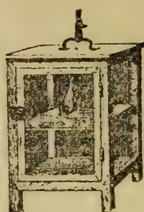
تكيربالغى [ت ا] باربونيه‌نك كوچوكى .

تَكين [ت ص] تك اولان ، بر دانه . منندسز . بوش ، خالى .

تَكيه [ع ا] طيانه‌جق یر . وقتيله شيخلرك درويشلرينى طوپلادقلرى یر .

تَل [ت ا] پك اوزون واينجه كبى اينجه شى . صاچ تلى . قلابدان تلى ، الكتريق تلى . كمان تلى . تللر طاقمق : سوينمك ، شنلك ايتمك . تل قيرمق : پوط قيرمق . هر تلدن چالمق : هر شيدن آكلامق . تل چكمك : (عوام لساننده) تلغراف چكمك .

تل دولاب [ت ا] ييه‌جك محافظه ايتمك ايچون اطرافنه تل چكيلمش دولاب .

تل دولاب

تلّ [ع ا] تپه . كوچوك طاغ . جمعی : تلال .

تَلاتين [ت ا] روس سختيانى .

تَلاحُق [ع ف] بر برينى متعاقب كله‌رك برلشمك، بربرينه‌قاتلمق .

تَلاش [ع ا] انديشه و اضطرابله قاريشيق‌استعجال، كورولتى . غائله .

تَلاصُق [ع ف] ياپشمق ، بيتيشمك .

تَلاطُم [ع ف] بر برينه چارپمق . دكزچالقانمغه دينير: دريانك تلاطمى : طالغالانمه‌سى .

تَلافى [ع ف] تلف اولان شيئى برينه‌اعاده‌ايتمك، تعميرايتمك . تلافىٔ مافات : زيانى قاپاتمق .

تَلاقى [ع ف] بربرينه قاووشمق، برلشمك . ملاقات .

تَلَأْلُؤ [ع ف] اينجى كبى پارلدامق .

تلامذه ، تلاميذ [ع ا] «تلميذ»ك جمعى : چراقلر ، شاكردلر .

تِلاوَت [ع ف] كوزل سسله‌ومقامله اوقومق .

تَلَبُّس [ع ف] كيينمك .

تَلبيس [عف] كيديرمك، برشيئك عيبنى اخفا ايچون‌ساخته‌ستره قوللانمق . (ا) حيله، ساخته‌كارلق .

تَلبيه [ع ف] لبيك ديه باغيرمق .

تَلتيك [ت ا] اكسيك ، قصور، تلتيكسز: قصورسز. تلتيكلى: اكسيكى اولان ، اكسيك قالان : تلتيكلى حساب .

تَلثيم [ع ف] اوپمك. حرمتله تقبيل ايتمك .

تَلَحُّم [ع ف] ات پيدا ايتمك. ات باغلامق .

تَلخ [ف ص] آجى . فلك حياتى تلخ ايتدى : حياتى آجيلا- نديردى ، زهرله‌دى . تلخكام : مأيوس، آجى‌يه اوغرامش. تلخناك : آجى ، مرارتلى .

تَلخى [ف ا] آجيلق ، مرارت . كدر .

تَلخيص [ع ف]-خلاصه‌ايتمك. سوزى طوپارلايوب‌قيصه سويله‌مك، تفصيلاته كيرمه‌مك .

تَلخيصى [ص] وقتيله باب‌عاليدن‌عرض اولونه‌جق‌ايشلرك‌خلاصه‌سنى ياپان مأمور، تلخيصجى افندى .

تَلَذُّذ [ع ف] لذت دويمق . حظ ايتمك . (ا) حظ . تلذذات: حظوظات .

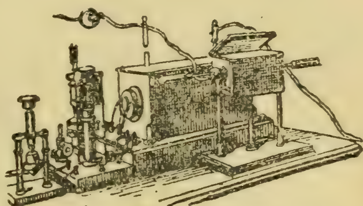
تلزّج [ع ف] لزوجتلی ، یعنی فویو و یاپشقان حاله کلمك . (بال کبی) .

تلسقوب [ر] دوربین . رصدآلتی .

تلسقوب

تلس [ت ص] اسکیوب تللری میدانه چیقمش (قماش) .

تلسز [ت ا] تلسز تلغراف: تلی أولمدیغی حالده مخابره ایدن تلغراف جهاز وماکنه‌سی .

تلسز تلغراف

تله‌سیمك [ت ف] قماش اسکیوب تللری میدانه چیقمق ، تفتیکله‌نمك .

تلطّف [ع ف] لطف و نزاکتله معامله ایتمك .

تلطیف [ع ف] لطف ایتمك، برینه ایلك ایده‌رك کوکلنی آلمق.

تلعّب [ع ف] اوینامق .

تلعین [ع ف] لعنت ایتمك . لعنت اوقومق .

تلغراف [یونا] اوزاق مسافه‌لردن تللی ویا تلسز سریع مخابره آلتی. تلغرافنامه : بوالتله کوندریلن مکتوب . تلغراف چکمك: تلغرافله مکتوب کوندرمك. تلغراف‌چیچکی: تل ویا ایپ ایله باغلی ساقسیده بیتن و داللری آشاغی‌یه صارقان بر نوع صارماشیق .

تلغرافخانه [ت ا] تلغراف‌دائره‌سی.

تلف [ع ا] محو، هلاك، یوق‌اولمه، تلف اولمه : مالنی بو یولده تلف ایتدی. محاربه‌ده تلف اولدی. جمعی : تلفات . یونانیلرصایسز تلفات ویردیلر .

تلفّظ [ع ف] لفظی، کلمه‌یی، حرفی آغزیله‌سویله‌مك .

تلفون [یو] اوزاق‌مسافه‌دن یان‌یانه ایمشلر کبی‌ایکی کشینك‌طوغریدن طوغری‌یه بربریله قونوشمه‌سنه خدمت ایدن آلت . تللیسی‌ده ، تلسزی‌ده واردر .

تلفیق [عف] برلشدیرمك، برآرایه کتیروب استیف ایتمك .

تلقّب [ع ف] لقب آلمق. لقبلانمق.

تلقی [ع ف] قارشیلامق ، آلمق، قبول ایتمك . بو خبری فنا تلقی ایتدی : فنا قارشیلادی. امرلری تلقی ایتدی : قبول ایتدی .

تلقیب [ع ف] لقب طاقق .

تلقیح [ع ف] آشیلامق ، ارکك چیچك دیشی چیچکی آشیلا-یوب میوه، تخم ویرمه‌سنی تأمین ایتمك.

تلقین [ع ف] بر شیئی برینك ذهننه قویمق ، اوکرتمك . ذهننه کیرمك .

تلکی [ا ت] کوپکدن کوچوك کدیدن بویوك کوپکه مشابه حیله‌کار بر حیوان . پوستندن اك کوزل کورکلر اولور . حیله‌کارلغی ضرب مثل حکمنده‌در . (مج) دساس آدم .

تلکیشدیرمك [ت ن] ایلشدیرمك. قانجه . ایله طوتدیرمق،

تلکیشمك [ت ف] حیوانلر طیرما-لاشوب بوغوشمق .

تلکیلك [ت ا] چوق تلکینك بولو-بولوندیغی چالیلق یر . (مج) حیله‌کارلق . خدعه .

تلله‌مك [ت ف] تللرله سوسله‌مك . تلله دیکمك. تلله‌یوب پوللامق: برطاقم زینتلرله بر شیئك اصلنی کیزله‌مك .

تللندیرمك [ت ف] تل طاقمق . چبوغی تللندیرمك : صاچاق توتونی لوله‌دن تل تل صار-قیده‌رق آتش ویرمك .

تللی [ت ص] تللر طاقمش . تللی پوللی : جیجیلی بیجیلی . تللی ببك : هوپپا .

تلمذ [ع ف] شاکردلك ایتمك .

تلمیح [ع ف] ایما ایتمك ، صراحةً سویله‌مه‌مك. ضمناً آکلاتمق.

تلمیذ [ع ا] شاکرد . طلبه. چراق. قالفه . پیرو : عیسانك تلمیذلری.

تلون [ع ف] رنك دکیشدیرمك . باشقه رنکه کیرمك . (۱) دونکلك ، ثباتسزلق .

تلوه [ت ا] فنجانده وجزوه‌ده قالان قهوه طورطیسی .

تلویث [ع ف] بولاشدیرمق . کیرلتمك . بوزمق، برباد حاله کتیرمك

تلوین [ع ف] رنك ویرمك. بویامق.

تلهب [ع ف] آلولنمك طوتوشمق.

تلهف [ع ف] آه وانین ایتمك .

تلهیب [ع ف] آلولندیرمك . طو-توشدیرمق .

تلیین [ع ف] یوموشاتمق . لینت ویرمك .

تماثل [ع ف] بکزه‌مك. مشابه اولمق. مثلی اولمق .

تماثيل [ع ف] تمثالك جمعی : مثاللر، نمونه‌لر .

تمادی [ع ف] اوزامق . سورمك. دوام ایتمك .

تمارض [ع ف] یالاندن خسته‌لانمق. مكتبه كیتمه‌مك ایچون تمارض جائز دكلدر .

تماس [ع ف] بربرینه دكمك . طو- قونمق . بر بحثه تماس ایتمك : بحثی آچمق .

تماشا [ع ف] باقوب سیر ایتمك . مشاهده ایتمك . (ا) تنزه . كزمه . تماشا عالمی : تیاترو عالمی.

تمام [ع ا] ختام . صوك . تمام ایتمك : نقصان براقسزین بیتیرمك . (ص) نقصانسز . صافی، مناسب، تماماً : تاملیه ، بوسبتون. ناتمام : بیتمه‌ین ، اكسیك .

تماملامق [ت ف] بیتیرمك ، نقصان براقمامق . اكسیكنی اكمال ایتمك .

تمامیت [ع ا] تمام اولمقلق، بوتونلك. تمامیت ملكیه: مملكتك بوتو- نلكی .

تمایل [ع ف] بر طرفه اكیلمك . میل ومحبت كوسترمك .

تمتع [ع ف] كار ایتمك . فائده كورمك . تمتع حصه‌سی : كار حصه‌سی .

تمثال [ع ا] صورت ، رسم . نمونه. انموذج .

تمثل [ع ف] برشكله كیره‌رك اویله كورونمك ، شیطان ییلان صورتنه تمثل ایتدی: ییلان صورتنده كوروندی .

تمثیل [ع ف] بكزه‌تمك . مثلنی ، عیننی یاپمق . طبع ایتمك ، براثری بر پیه‌سی تیاترو صحنه‌سنده اوینامق ، كوسترمك .

تمجید [ع ف] مجدو عظمتی اعتراف ایتمك . (ا) صباح اذانندن صوكره اوقونان دعا . تمجید پلاوی: هرزمان تكرار ایدیله ایدیله بیقیلان شی .

تمدح [ع ف] اوكونمك ، كندینی مدح ایتمك .

تمدن [ع ف] مدنی اولمق. چولی وچادیرلری براقوب برشهرده، بر مدینه‌ده اوطورمق و شهرده‌كی ترقیاتدن مستفید اولمق . معارف ، صنایع و سائره‌ده ترقی ایتمك .

تمدید [عف]اوزاتمق.سوردورمك. حرف املایی چكه‌رك اوقومق.

تمر [ع ا] خرمانك كندیسی . تمر هندی : هند خرماسی (دمیر هندی) .

تمرد [ع ف] قارشی طورمق . عناد ، سركشلك ایتمك .

تمرین [ع ف] ادمان ایتمك. تکرار ایده ایده ملکه پیدا ایتدیرمك.

تمزق [ع ف] ییرتلق، پاره لانمق.

تمزیق [ع ف] ییرتمق.

تمساح [ع ا] صیجاق مملکتلرده نهرلرده وبالخاصه نیلده یاشایان کرتنکله نوعندن غایت بیوك و ییرتیجی بر حیوان.

تمسخر [ع ف] مسخره لق ایتمك. برینی مسخره یه چویرمك.

تمسك [ع ف] طوتونمق. یاپشمق، استنادایتمك. (ا) بورج سندی.

تمسکن [ع ف] مسکینلشمك.

تمشیت، تمشیه [ع ف] یوروتمك. یورومه سنی تسهیل ایتمك. امورك تمشیه سی: ایشلرك یورودلمه سی.

تمغا [فا] دامغا. بر جسمك اوزرینه نشان اولمق اوزره بویا ایله یاخود قیزغین دمیر وسائره ایله باصیلان مهر، بومهری باصمغه مخصوص آلت. نشان، علامت. آلتنده تمغاسی یوق: ایجریسی مجهول. تپه تمغاسی: چوجغك باشنك تپه سنده کی یوموشاق یر، بنغلداق.

تمغاجی [ت ا] کومرو کده قورشون تمغا اورمغه مأمور کیمسه.

تمکن [ع ف] یرلشمك. مکان ایدنمك. تملی اوطورمق، ساکن اولمق.

تمکین [ع ا] وقار، آغیرلق، متانت. ضدی: خفت. تمکینلی: وقارلی. آغیرباشلی.

تمل [ت ا] بربنانك، برديوارك صاغلام طوپراق بولنجه یه قدر قازیله رق آچیلان چقور ایچنه انشا اولونان قسمی. اساس. بنیاد. قویوق. بر ایشك اصلی، اساسی، تمل آتمق: تمل یاپمق، تأسیس ایتمك. تمل طوتمق: یراشمك، پایدار اولمق.

تملق [ع ف] یالتاقلانمق. تبصبص ایتمك، طالقاووقلق ایتمك.

تمللاشمك [ت ف] یرلشمك، تمل طوتمق. دائمی اولمق، تقرر ایتمك.

تمللنمك [ت ف] تمل طوتمق. تقرر ایتمك.

تمللی [ت ص] اساسلی. دائمی. ثابت. سوره کلی.

تملیح [ع ف] طوزلامق.

تملیك [ع ف] برملکی برینه ویرمك، ملکه صاحب ایتمك.

تمنا [ع ا] شرقلیلره مخصوص ال ایله ویریلن سلام. اوللری بزده ده قوللانیلیردی. شمدی ترك ایدلمشدر.

تمنی [ع ف] آرزو ایتمك، ایسته‌مك . رجا ، دعا ایتمك .

تموت [ع ف] ئولو حالنه کلمك .

تموج [ع ف] طالغه‌لانمق. چالقانمق.

تموز [ع ا] شمسی سنه‌نك یدنجی آییدر . حزیراندن صوکره آغستوسدن اول کلیر .

تمول [ع ف] مالدار ، زنکین اولمق ، مال ایدنمك .

تمهید [ع ف] یایمق. دوشه‌مك. دوزلتمك ، تسویه ایتمك.

تمهیل [ع ف] مهلت ویرمك .

تمیز [ت ص] پاك ، طاهر. ضدی: کیرلی .

تمیز [ع ف] اقرانندن آیرلمق ، دها ممتاز اولمق ، سچلمك .

تمیزلك [ت ا] نظافت ، طهارت.

تمیزله‌مك [ت ف] تطهیر ایتمك . پاك قیلمق کیرینی ، لوثنی کیدیرمك .

تمیع [ع ف] بر جسم مایع حالنه کچمك.

تمیه [ع ف] صولانمق .

تمییز [ع ف] سچمك . آییرمق ، (ا) ایی‌یی کوتودن تفریق ایتمك خاصه‌سی . اك یوکسك محکمه .

تن [فا] وجود . کووده. بدن.

تناسب [ع ا] ایکی شی آراسنده اویغونلق بولنمق . نسبت .

تناسخ [ع ف] روحك برجسمدن دیکرینه کچمه‌سی .

تناسل [ع ف] نسل یتشمك ـ اوره‌مك . طوغورمق .

تناظر [ع ف] بربرینه‌منظره‌جه، وضعیتجه متناسب بولنمق .

تنافر [ع ف] بربرندن نفرت ایتمك.

تناقص [ع ف] آزالمق، اکسیلمك.

تناقض [ع ا] بر سوزك دیکرسوزی چوروتمه‌سی . بربرینه ضد شیلر .

تناول [ع ف] یمك، اکل ایتمك.

تناهی [ع ف] بیتمك، توکنمك، نهایت بولمق .

تنباکو [فا] توتون کبی ونارکیله ایله ایچیلن یاپراقری قالین بر نوع توتون .

تنبت [ع ف] بیتمك . یردن چیقمق .

تنبل [ت ص] اوشه‌نن ، چالشقان اولمایان ، ایشه هوسی اولمایان .

تنبلله‌شمك [ت ف] تنبل اولمق ـ تن‌پرورلکه آلشمق .

تنبول [فا] هندلیلرك دیش‌ودودا. قلرنی قارارتمق ایچون چیکنه - دکلری براوتك یاپراغی .

تنبه [ع ف] اویانمق . غفلتدن قورتلمق .

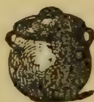
تنبیه [ع ف] اویاندیرمق . ایقاظ ایتمك. اخطار ایتمك. سیکیرلری اویاندیرمق .

تنپرور [فص] وجودینی ایی بسله‌مکی دوشونن، وجودینك‌راحتنه باقان .

تنته [ت ا] دانته‌لا .

تنته [ت ا] یوقاری طرفه ، کونشك نفوذینه‌مانع اولمق ایچون چکیلن پرده .

تنجره [ت ا] آتشده یمك پیشیرمکه مخصوص دمیر ، باقیر ، چنقو قاپ، تنجره کبابی: بر نوع کباب . تنجره یووارلانمش قپاغنی بولمش: بربرینه‌اویغون آرقه‌داشلر .

تنجره

تند [فص] سرت، شدتلی ، قاتی. تندباد : سرت روزکار .

تندرست [فص] وجودی صاغلام. صحتده .

تندرستی [فا] صحت، وجود عافیتی.

تنزل [ع ف] ایتمك، آشاغیلامق. (ا) کوکل آلچاقلغی، کبرسزلك.

تنزلاً [ع ح] تنزل ایده‌رك .

تنزه [ع ا] کزمه، تفرج. اکلنمك ایچون کزوب طولاشمه .

تنزیل [ع ف] ایندیرمك . طرح ایتمك .

تنزیه [ع ف] فنا شیلردن بری ایتمك. فنالقلردن‌منزه اولدیغنی اعتراف ایتمك .

تنسخ ، تنسوخ [فا] نادر ، نفیس شی . تفاریق .

تنزو .

تنسیب [ع ف] مناسب کورمك .

تنسیق [ع ف] نظامه قویمق . صیره‌لامق. جمعی : تنسیقات.

تنشیر [ت ا] اولوبی ییقادقلری‌درت آیاقلی کره‌وت. تنشیره کلمك: اولمك .

تنشیط [ع ف] شنلندیرمك . کیفلندیرمك .

تنصر [ع ف] خریستیان اولمق .

تنصیر [ع ف] خریستیان ایتمك .

تنصیف [عف] یاری یاری‌یه‌بولمك.

تنظیر [ع ف]بکزه‌تمك، نظرینی یاپمق .

تَنظيف [ع ف] تميزلەمك . تطهير ايتمك . (ا) جمعی: تنظيفات.

تَنظيم [عف] صره‌لامق. ديزمك. نظامه قويمق . دوزلتمك ، ترتيب ايتمك . يازمق .

تَنَعُّم [ع ف] نعمتدن مستفيد اولق.

تَنف [ت ا] چادير ايپی .

تَنَفُّر [عف] ايكرنمك. اكراه ايتمك. تيكسنمك ، نفرت ايتمك .

تَنَفُّس [عف] نفس آلمق . صولوق آلمق . يورغونلق آلمق .

تنفسخانه [ف ا] يورغونلق، نفس آله‌جق محل .

تَنفير [ع ف] ايكرنديرمك . نفرت ايتديرمك .

تَنقيح [ع ف] لزومسز شيلری چيقاروب اصلاح ايتمك .

تَنقيد [ع ف] موآخذه ايتمك . قصورينی ، ياخود مزيتلرينی اورته‌يه چيقارمق .

تَنقيص [عف] آزالتمق. ايندیرمك.

تَنقيط [عف] نقطه‌لامق . عباره‌يی نقطه ، ويركول وسائره‌ايله آيرمق .

تَنقيه [ع ا] حقنه ، احتقان .

تَنگ [ف ص] طار .

تَنكار [فا] بورق معدنی . قويومجی لحيمی .

تَنگدست [فص]زوكورت. تنكدستی: زوكورتلك .

تَنگدل [ف ص] مضطرب ، متأثر .

تَنَكُّر [عف] كنديني بيلديرمه‌مك ، تبديل قيافت وناملە كزمك .

تَنگنا [فا] طارلق. طار، صيقند-يلی ير .

تَنَكه [ت ا] اوستی قالايلانمش اينجه دمير صفحه‌سی. (ص) بوماده‌دن ياپلمش شی : تنكه قوطی ، تنكه جزوه . آغزی تنكه قاپلی : پك صيجاق يمكه متحمل .

تَنگی [ف ا] طارلق ، يوقسوللق.

تَنكيح [ع ف] نكاحنی قييمق . اولندیرمك .

تَنكير [ع ف] مجهول وطانلماز حاله كتيرمك . عربيده كلمه‌يی حرف تعريفسز قوللانمق .

تَنكيل [عف] دفع ايتمك ، جزاسنی ويرمك .

تَنميق [ع ف] يازمق .

تَنَوُّر [عف]نورلانمق. آيدينلانمق. پارلامق .

تَنّوره [ع ا] وقتيله مولوی درو-يشلرينك سماع اثناسنده كيدكلری كنيش اتكلی البسه .

تَنُوع [ع ف] چشيداولمق، نوعلری دكيشمك .

تَنوير [غ ف] آيدينلاتمق، نورلا ـ نديرمق .

تَنويم [ع ف] اويوتمق .

تَنوين [ع ف] عربيده حرف تعريفی اولمایان معرفه كلمه لرك صوكنه ایكی اوستون ، ایكی اسره ویا اوتره قویه رق «نون» كبی اوقومق: موقتاً كبی.

تَنها [ف ص] یالكز. تك. بوش، خالی .

تنهالاشمق [ت ف] یالكز قالمق . خالی اولمق، قالابالق چكلمك.

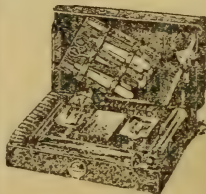
تنهالق [ت ا] یالكزلق .

تنیا انسان وبعض حیواناتك باغیر ـ صاقلری ایچنده یاشایان بر نوع صوغلجان : دود وحید .

تنیا

تُوآلت [فرا] اوستنه باشنه چكی دوزن ویر ـ مه . یيقانوب طارانمه ، كینمه ، سوسله نمه . توآلت طاقمی : آینه ، طراق و سائره . سوسلو قادین البسه سی .

توآلت طاقمی

تووالت ماصه سی [ت ا] تووالت آلات و ادواتی جامع ماصه .

توآلت ماصه سی

تَوّاب [ع ص] توبه قبول ایدوب عفو ایدن . جناب حق .

تَوابِع [ع ا] تابعك جمعی . برآدمه تابع اولوب آرقه سندن كیدنلر . خدمه . عونه .

تَواتُر [ع ف] برخبر آغزدن آغزه یاییله رق شایع اولمق .

تَوارُث [ع ف] میراثه قونمق. میراث اوله رق انتقال ایتمك .

تَوارُد [ع ف] بر بری آرقه سندن كلمك ، اوست اوسته ورود ایتمك . ایكی كشینك عینی زمانده ، عینی شی خاطرینه كلمك .

تَواری [ع ف] بر شیئك آرقه سنه صاقلانمق .

تَواریخ [ع ا] تاریخك جمعی .

تَوازُن [ع ف] طارتیسی بر كلمك . دنك اولمق .

تَوازی [عف] موازی اولمق . یان یانه بر استقامتده اوزانمق.

تَواضُع [ع ا] آلچاق کوکللیلك . کبرسزلك . محویت .

تَوافُر [عف] چوغالمق. وافراولمق.

تَوافُق [عف] اویغون کلمك. بربرینه اویمق . موافق دوشمك .

تَوالی [عف] بر بری آرقه‌سندن کلمك ، دوام ایتمك . علی‌التوالی: آره‌سی کسلمکسزین .

تَوْأَم [ع ا] ایکیز . اش .

تُوان [فا] کوج ، قوت . ناتوان: ضعیف . توانا : قوی . تاب و توانم کسلدی : قدرت و طاقتم قالمدی .

تُوانکَر [فا] زنکین . مالدار .

توبه [ع ف] ایشله‌نن کناهه ندامت کتیره‌رك بر دها یاپمامغه عهد ایتمك . توبهٔ نصوح : صمیمی‌وحقیقی توبه. توبه‌شکن: توبه‌بوزان. توبه‌کار: ایشله‌دیکی فنالقلردن فارغ اوله‌رق اصلاح حال ایدن . توبه‌لی : توبه ایتمش .

توبیخ [ع ف] آزارلامق . تکدیر ایتمك.

توب جامدن معمول تسخینه مساعد بوری . تجربه‌بوریسی.

توب

توت [فا] طوت دیدیکمز میوه .

تُوتدیرمك [ت ف] دومان‌چیقارتمق .یاقمق .

تَوَتُّر [ع ف] کرلمك .

تُوتسی [تا] بخور، اوت‌وسائره‌نك آتشده یاقیله‌رق چیقاردیغی دومان .

توتسیله‌مك [ت ف] توتسی یاپمق، تبخیر ایتمك .

توتمك [ت‌ف] دومان چیقارمق. کوزده توتمك : زیاده‌آرزو ایتمك .

توتن [ت ا] شلاله .

توتون [ت ا] دومان، یانان‌شیدن چیقارق هوایه قاریشان سیاهسی غاز. قورو دقدن صوکره یاپراقلری اینجه‌قیله‌رق سیغاره یاپیلوب ایچیلن معروف‌اوت.

توتون

توتونجی [ت ا]توتون زرع ایدن، ایشله‌ین ویا صاتان کیمسه.

توتونجیلك [ت ا] توتون تجارتی.

توتونله‌مك [ت ف] دومانده قورو- تمق . توتسیله‌مك .

توتیا [ع ا] چنقو دنیان معدن .

توثیق [ع ف] تحکیم ایتمك، صاغلا - شدیرمق .

توجیه [ع ف] یوزینی بر طرفه چویرمك . طوغرولق . دونمك . میل ایتمك . یاناشمق .

توجیه [ع ف] چویرمك، دوندیرمك.

توحّش [ع ف] اورکمك .

توخوم [ت ا] تخم .

توحید [ع ف] برلشدیرمك . بر ایتمك . اللهك برلکنه ایمان ایتمك. اهل توحید: اللهك برلکنه ایناناندر، موحدین .

توحیش [ع ف] اورکوتمك .

تودیع [ع ف] امانت ایتمك. امانت اوله‌رق تسلیم ایتمك .

تورات [ع ا] حضرت موسایه نازل اولان کتاب .

توران [ف ا] ترکستان وتاتارستان طرفلری .

تورانی [ع ص] تورانه منسوب . تورکلر تورانیدر .

تورپی ، تورپو [ت ا] معدنی رنده‌لمکه مخصوص اکه کبی آلت

تورپیدو [فرا] قرووازوردن کوچوك نه چوق یوللو و طورپیل آتمغه مخصوص حرب کمیسی . تورپیدو که‌چر ، یاخود تورپیدو مخربی : تورپیدودن بویوك و آکا مقابله ایده‌جك حرب کمیسی .

تورپیل [فرا] دکز آلتندن صورته مخصوصه‌ده قووانلرله آتیلان بویوك مرمی. ساع تورپیل: دکز آلتنده دشمنه‌قارشی تثبیت ایدیله‌رك براقیلان ، تماس ایدر ایتمز پاطلایان بویوك مرمی . تورپیل تارلاسی : تحت‌البحر ساع طورپیللر یرلشدیرلمش دکز ساحه‌سی .

تورپوله‌مك [ت ف] تورپی ایله دوزلتمك، پرداختلامق.

تورشو [ت ا] بعض سبزه ومیوه‌لرك طوزلو صو ویا سرکه ایچنده محافظه ایدلمسی .

تورشوجی [ت ا] تورشو یاپوب صاتان آدم .

تورشوجیلق [ت ا] تورشی یاپمق صنعتی .

تورشولق [ت ا] تورشو یاپمغه یارار، تورشویه‌مخصوص: تورشولق پاطلیجان .

تورشومق [ت ف] تورشواولمق. طوزلو صو ویا سركه ایچنده اكشیمك .

تورّع [عف] منهیاتدن پرهیز وتوق ایتمك .

تُورك [ت ا] آسیا ، آوروپا وآفریقانك هرطرفنه یاییلان دنیانك اك جنكاور وجهانكیر ملتی. (ص) تورك ملتنه منسوب و توركیه جمهوریتنك تبعه‌سندن اولان .

توركجه [ت ا] تورك لسانی ، لسانمز .

توركجه‌لشدیرمك [ت ف] تورك دیلنه چویرمك.

توركلشمك [ت ف] توركاولمق، توركلكی قبول ایتمك .

توركلك [ت ا] تورك اولمقلق .

تورّم [ع ف] ورم اولمق . ورم دینیلن « سل الرئه » خسته‌لغنه طوتولمق .

توره [عبرانیجه] قانون ، نظام .

توره‌دی [ت ص] توره‌مش . عاصی. اصلی نسلی بلیرسز اوله‌رق بردنبره میدانه چیقمش .

توره‌لامق [ت ف] نظامه صوقمق.

توره‌مك [ت ف] طوبلانوب وجود بولمق . آزمق ، عصیان ایتمك .

توریث [ع ف] وارث تعیین ایتمك.

توریخ [ع ف] تاریخ آتمق.

توریس قوشی [ت ا] بر نوع قارغه.

توریه [ع ا] صرامنی كیزلی قپاقلی افاده ایتمه .

توز [ت ا] اینجه اون حالنده طوپراق. غبار . ریك . هر شیئك اون كبی اینجه‌سی . آیاغنك توزیله : مواصلت ایدر ایتمز . توزی دومانه قاتمق : چوق عجله ایتمك . اوزرینه توز قوندیرمامق : هیچ بر عیب وقباحتی قبول ایتمه‌مك .

توز [ت ا] شقاق كوشه‌سی . قولاق توزی : قولاغك شقاغه بیتشدیكی یر .

توزارمق [ت ف] توز اولمق .

توزامق [ت ف] توز قالدیرمق . توز ایتمك .

توزلامق [ت ف] توز قوندیرمق. اوزرینه توز اكمك .

توزلانمق [ت ف] اوزری توز طوتمق .

توزلق [ت ا] بالدیری توزدن محافظه ایدن چوخه پاچالق .

توزندی [ت ا] توز كبی اینجه شی.

توزیع [ع ف] طاغیتمق، تقسیم ایتمك، هر کسه حصه‌سنی ویرمك .

توزلق

توسط [ع ف] آرایه گیرمك .

توسع [ع ف] گنیشله‌نمك .

توسکورتمك [ت ف] گری پوسکورتمك .

توسکوری [ت ح] گریسین گری یه .

توسل [ع ف] صارلمق . وسیله اتخاذ ایتمك .

توسن [فا] ابی ، سرت آت .

توسیط [ع ف] آرایه‌قویمق، واسطه اتخاذ ایتمك .

توسیع [ع ف] گنیشله‌تمك .

توشه [فا] آزیق . ذخیره . رزق .

توشیح [ع ف] سوسلندیرمك .

توصیف [ع ف] صفت ویرمك . تعریف ایتمك .

توصیه [ع ف] اصمارلامق ، تنبیه ایتمك . التماس ایتمك .

توصیه‌نامه [فا] التماسی حاوی مکتوب .

توضیح [ع ف] آچیق بیان ایتمك . ایضاح ایتمك .

توطن [ع ف] بر یری وطن اتخاذ ایتمك ، یرلشمك .

توظیف [ع ف] وظیفه ویرمك .

توعید [ع ف] مجازاتله قورقوتمق .

توغ [فا] برزمان پاشالره رتبه‌لرینه گوره برایکی ویا اوچ اوله‌رق ویریلن سرغوچ .

توغل [ع ف] اشتغال ایتمك . اوغراشمق .

توغله ، طوغله [ت ا] فرونده پیشمش . کرپیچ .

توفیر [ع ف] چوغالتمق .

توفیق [ع ف] اویدورمق . موافق و مطابق گتیرمك . (۱) هدایت ربانیه .

توقات [ت ا] ال ایچی . ال ایچی ایله اورولان شامار . آچیق و صرعالق دره .

توقع [ع ت] بکلمك . امیدوانتظار ایتمك .

توقف [ع ف] طورمق . متعلق اولمق .

توقی [ع ف] صاقنمق ، چکنمك .

توقیت [ع ف] وقت وساعتی تعیین ایتمك .

توقیر [ع ف] تعظیم واعزاز ایتمك.

توقیع [ع ا] وقتیله براتلره ، فرمانلره چکیلن طغرا .

توقیف [عف] طوردیرمق. دردست ایتمك . محکومیتدن اول موقتاً حبس ایتمك .

توك ، توی [ت ا] انسان وحیوان اوزرنده بیتن قیل، صاچ. خاو . توکلر اوتمك : اوشـومك . توکلر اورپرمك: اورکمك، تترەمك. دیلده توی بیتمك : برشیئی چوق سویلەیوب تکرار ایتمك. دوه تویی: آچیق قهوه رنکی . صیچان تویی: قویو قیر رنکی .

توکتمك [ت ف] بتیرمك ، صرف واستهلاك ایتمك . صفری توکتمك : افلاس ایتمك . نفس توکتمك : بیهوده یره سویلەیوب یورولمق .

توکل [ع ف] اسبابنه توسل ایتمکله برابر ایشنی اللهه حواله ایتمك.

توکانمك [ت ف]تویی چیقمق .

توکنمك [ت ف] بیتمك .

توکورمك [ت ف] آغزدن توکوروکنی وبالغام و سائره کبی شیلری طیشاری یه فیرلاتوب آتمق.

توکوروك [ت ا] آغزده حاصل اولان وتوکوریلن صالیا.

توکیل [ع ف] وکیل ایتمك .

تول [ت ا] پك اینجه بز . تولبند.

تولبند . دلبند [تا] اینجه وسیکرك بز . غاز .

تولد [ع ف] طوغمق . دنیایه کلمك. ایلری کلمك .

تولیت [ع ف] بروقفه متولی نصب ایتمك . (ا) متولیلك .

تولید [ع ف] طوغورمق.طوغورتمق . (مج) انتاج ایتمك.

تومان ، تومن [ت ا] بویوك کومه. اون بیکدن عبارت مقدار . تومن تومن : بیکلرجه .

تومسك [ت ا] یومروشی. چیقنتیلی یووارلاق .

تومسلمك [ت ف] یاصری یومرو اولمق قانبورلاشمق .

توممك [ت ف]شیشمك،اورلانمق.

تونج [ت ا] باقیرایله قالایدن مرکب معدن . پرنج ، برونز .

تونەك [ت ا] طاوق کبی قوشلرك اوزرنده تونەدکلری صیریق.

تونەکلەمك [ت ف] تونەکك اوزرینه چیقوب طورمق .

تونل [انکلیزجه] طوپراق آلتندن کچن لغم کبی یول . لغم .

توهم [ع ف] ظن ایتمك. وهم ایتمك. وسوسه‌یه دوشمك .

تویج [ع ا] كوچوك تاج .

تهاجم [ع ف] اوشوشمك . هر طرفدن هجوم ایتمك .

تهالك [ع ف] كمال هوسله آتلمق. تهلكه‌یی دوشونمكسزین بر شیئه طالمق .

تهجی [ع ف] هجه‌لەمك .

تهدید [ع ف] قورقوتمق .

تهذیب [ع ف] دوزلتمك . اصلاح ایتمك .

تهزیز [ع ف] خفیف تترەتمك .

تهكم [ع ف] جدی طور ایله استهزا ایتمك .

تهلكه [ع ا] مخاطره، هلاكی موجب اوله بیله‌جك حال .

تهلیل [ع ف] اللهك اسمنی ذكر ایتمك .

تهمت [ع ا] جرم ، صوچ اسنادی.

تهمتن [ف ص] مشهور افسانوی رستم زالك لقبی . قهرمان.

تهنیت [ع ا] تبریك ، تسعید .

تهود [ع ف] یهودی اولمق . یهودی دینی قبول ایتمك .

تهور [ع ف] فوق العاده اوفكه‌لنمك .

تهوین [ع ف] قولایلاشدیرمق . خفیفله‌تمك .

تهی [ف ص] بوش . تهی دست : زوكورت .

تهیج [ع ف] هیجانه ، كلمك . جوشمق .

تهییج [ع ف] هیجانه كتیرمك . جوشدیرمق .

تهیئه [ع ف] حاضرلامق .

تیاترو [را] پیه‌سدك تمثیل ایدلدیكی یر. تمثیل ایدیلن پیه‌س.

تیبیس [ع ف] قوروتمق. قورو-لامق .

تیجان [ع ا] تاج كلمه‌سنك جمعی .

تیر [ف ا] اوق . تیرانداز : اوق آتان ، اوقله مسلح اولان .

تیرامولا [یتا] خلاط چكمه .

تیرپید [ت ا] كوچوك باغچوان قازمه‌سی .

تیرخوس [ت ا] آتش بالغی . صاردالیه .

تیركش [ف ا] اوق محفظه‌سی .

تیره [ت ا] پاموق ایپلك .

تیره [ف ص] بولانیق . قاراکاق .

تیریل [ت ص] زوکورت ، پارەسز .

تیز [ف ص] کسکین. حدید. چابق، تز . تیزالدن : عجله .

تیزاب [ف ا] کذاب دینیلن یاقیجی صو .

تیزه [ت ا] والدەنك همشیرەسی .

تیسّر [ع ف] قولایلاشمق . نصیب اولمق .

تیشه [ف ا] کسر : دولکر آلتی .

تیغ [ت ا] سراج آلتلرندن یاصی وا کری ایکنه ، بیز .

تیغ [ف ا] قیلیج .

تیغلامق [ت ف] یاره کسکین کسکین آغریمق .

تیقّظ [ع ف] اویانمق . اویانیق اولمق (ا) کوزنی آچمق .

تیقّن [ع ف] تمامیله بیلمك، لایقیله اوکرنمك .

تیکسینمك [ت ف] ایکرنمك . استکراه ایتمك .

تیمار [ت ا] خستەیه ، یارایه ، حیوانه ایدیلن خدمت وتداوی. تبدیل هوا. وقتیله سپاهیلرەعشرنی آلمق مقابلنده معین مقدار عسکر ویرمك اوزره مالکانه اولەرق ویریلن میری اراضی .

تیمارخانه [ت ا] بیمارخانه ، دلیلره مخصوص خستەخانه .

تیمّم [ع ف] صویك قیطلغنده تمیز طوپراغـه اللرینی سورەرك آبدست المق .

تیمّن [ع ف] اوغورلو ، میمنتلی صایمق .

تیمور [ت ا] دمیر .

تین [ع ا] انجیر .

تیه [ع ا] چول. صوسز قورو صحرا .

ث

ث [ا] تورکجه الفبانك بشنجی حرفی. ابجد حسابنده ۵۰۰ عددینه اشارتدر .

ثابت [ع ص] یرنده طوران. ثبات ایدن. غیرمتحرك. ثبوت بولمش.

ثابته [ع ا] یرندن قیملدانمایان ییلدیزلر .

ثار [ع ا] اوج. انتقام . اخذثار: انتقام المق .

ثاقب [ع ص] پك پارلاق .

ثالث [ع ص] اوچنجی . ثالثاً : اوچنجی درجه‌ده .

ثامن [ع ص] سکزنجی . ثامناً : سکزنجی درجه‌ده .

ثانی [ع ص] ایکنجی . ثانیاً : ایکنجی درجه‌ده .

ثانیه [ع ا] دقیقه‌نك آلتمش قسمندن هر بری .

ثبات [عا] برنده طورمق . برقرار و پایدار اولمق .

ثبت [ع ف] یازوب ضبط ایتمك . قید وتحریر ایتمك .

ثبوت [ع ف] تحقق ایتمك . میدانه چیقمق .

ثخن [ع ا] قالینلق .

ثدی [ع ا] ممه .

ثراء [ع ا] طوپراق .

ثروت [ع ا] زنکینلك ، مالدارلق . مال ، ملك .

ثریا [ع ا] اولکر دینلن یلدیز کومه‌سی .

ثعلب [ع ا] تلکی .

ثغور [ع ا] سینورلر ، حدود .

ثقب [ع ف] دلمك .

ثقلت [ع ا] آغیرلق .

ثقه [عا] اعتماد ، اطمئنان ، وثوق . [ص] اعتماده شایان کیمسه .

ثقیل [عص] آغیر ، کران . صیقندیلی ، جان صیقان .

ثلاثه [ع ا] اوچ عددی .

ثلث [ع ا] اوچده بر .

ثلثان [ع ا] اوچده ایکی .

ثلج [ع ا] قار .

ثمره [ع ا] میوه ، یمش ، (مج) فائده . کار . نتیجه .

ثمن [ع ا] سکزده بر .

ثمن [ع ا] بها ، قیمت ، بدل .

ثمین [ع ص] بهالی . قیمتدار . در ثمین : قیمتلی اینجی .

ثناء [ع ف] مدح ایتمك . ثناخوان ، ثناکار ، ثناور : مدح ایدن .

ثنایا [ع ا] ثنیه‌نك جمعی . مدحلر ، ستایشلر .

ثواب [عا] خیره قارشی الله طرفندن ایدیلن مکافات . خیرلی ایش .

ثوابت [عا] ثابته‌نك جمعی : برندن قیملدانمایان یلدیزلر .

ثوب [ع ا] کیه‌جك شی . روبا ، اثواب .

ثَوْر [ع ا] اوكوز، بوغا. (هيئت) اون ايكى برجدن برى.

ثِياب [ع ا] ثوبك جمعى: اثواب، البسه.

ثَيِّب [ع ص] باكرا اولمايان، بكرى ازاله ايدلمش قادين. صرف قادينلره مخصوص برحال اولديغى ايچون بونى مؤنث ياپوب «ثيبه» ديمك معناسزدر.

ج

ج [ا] جيم، توركجه الفبانك آلتنجى حرفيدر. ابجد حسابنده ٣ عددينه مقابلدر. «جيم قارنده برنقطه»: جاهل.

جا، جاى [فا] ير، محل. «جابجا»: يريَر، موقع موقع. «بجا»: يرنده. «جاى ملاحظه»: ملاحظه يرى، دوشونوله‌جك شى. «جانشين»: برمقامده اوطوران.

جائِز [ع ص] ياپيلمه‌سنده محذور اولمايان، اجراسنه رخصت ويريلمش اولان.

جائِزه [ع ا] تقديم اولونان بر شيئه واكثريا بر شعر وقصيده‌يه مقابل ويريلن بخشيش.

جائِل [ع ص] جولان ايديجى.

جائِله [ع ص] قلبده دولاشان خاطره.

جابا [ت ا] بهداوا، مجاناً.

جابِر [ع ص] جبر ايديجى. قيريق تعمير ايديجى. قيريقجى.

جابى [ع ا] تحصيلدار، جبايت ايدن.

جاجيق [ت ا] يوغورتله خيار ويا ديكر بر سبزه‌دن ياپيلان معروف صلاطه.

جادالوس [ت ص] جادى خويلى. آغزى قالاباليق، شارلاتان.

جادو [ف ص] سحرباز، بوكوجى.

جاده [ع ا] كنيش وايشلك يول.

جادى [ت ا] مزاردن چيقوب دولاشديغى وهم اولونان قورقونج خيال، غول، خورتلاق. عجوزه، اخلاقسز قوجا قارى.

جاذِب [ع ص] جذب وتسخير ايديجى. كوكل چكن، كوزل.

جاذِبه [ع ا] جاذبك مؤنثى، انسانك كوكلنى جذب ايدن خاصه. جسملرك يكديكرينى جذب ايتمك قوت وخاصه‌سى. «جاذبهٔ عموميه»: بوتون مواد واجرامك بر قانون داخلنده بربرينى جذب ايتمه‌لرى خاصهٔ

عمومیه‌سیدر که‌مشهور نیوتون طرفندن کشف ایدیلمشدر .

جار [ت ا] اوچوروم ، یار . چارشاف .

جار [ع ا] قومشو ، مجاور .

جارجار [ت ص] لزومسز یره‌متمادیاً قونوشان .

جارِح [ع ص] جرح ایدن، یارالایان.

جارِس [ت ص] بایغاراجی، که‌وه‌زه، تربیه‌سز .

جارلق [ت ص] دلال واسطه‌سیله یاپیلان اعلان .

جاری [ع ص] جریان‌ایدن، آقان. کچمکده اولان ، حاضر : سنهٔ جاریه . تداولده بولونان ، مستعمل ومعتبر. « حساب جاری »: ایکی مؤسسهٔ مالیه ویا ایکی کیمسه آراسنده فائض ورأس‌المالاری حساب ایدیلمك اوزره جریان ایدن قارشیلقلی حساب .

جارِیه [ع ا] خالاییق ، بارا ایله صاتیلوب آلینان خدمتجی قیز ویا قادین .

جازِم [ع ص] جزم ایدن ، قطعی اولارق قرار ویرن. نحوعربیده فعل مضارعی مجزوم ایدن حرف .

جاسوس [ع ص] خفیه . محاربه‌ده دشمن اوردوسنك وضعیت عسکریه‌سنی اوکرنمك اوزره ، کیزلیجه کونده‌ریلن آدام . کندی وطنی علیهنده دشمن طرفندن قازانیلمش خائن آدام .

جاعِل [ع ص] یاپان، قیلان، یارادان.

جاغیل [ت ص] قالابالیقلی اوغولتوبی تصویر ایدر: جاغیل جوغول.

جاغیلدامق [ت ف] قالابالیقلی اوغولتو ایتمك .

جاف جاف ـ جاف جوف [ت ا] آغیز قالابالیغی، شاتافاتلی سوز .

جالِب [ع ص] جلب ایدیجی ، کندینه دوغرو چکن ، جذب ایدن .

جالِس [ع ص] جلوس ایدن، تخته چیقان ، اوطوران .

جام [ف ا] بارداق ، قدح. «جام جم »: ایران اساطیرنده‌شرابك موجدی عد اولونان جمشیدك سحار قدحی .

جام [ت ا] معروف شفاف جسم، شیشه . «جام کوز»: طمعکار، حریص .

جامادان [ت ا] اسکیدن پوطورله کیلن چاپراز دوکمه‌لی قیصه یلك .

جامجی [ت ص] پنجره جاملرینی طاقان آدام . جام صاتان .

جامد [ع ص] دوكمش ، دوكوق، طاش كبی .

جامع [ع ص] جمع ایدن، طوپلایان. شامل، حاوی. اسلام معبدی .

جامعیت [ع ا] جمع ایدیجیلك، بر شیئك حاوی ومحیط اولەسی، طوپلولق .

جامكان [ف ا] جامله احاطه اولونمش ویااورتولمش یر. مغازەلردە اشیا تشهیر ایدیلن اوك طرف . سبزەوچیچكلرك صوغوقدن محافظەسی ایچون یاپیلان جاملی یر ، سەر .

جاموس [ع ا] ماندا ، صو صیغیری .

جاموس

جامه [ف ا] لباس، اثواب، چاماشیر .

جامه خواب [ف ا] یاتاق .

جامەدان [ف ا] البسه دولابی .

جامەشوی [ف ا] چاماشیر ییقایان، چاماشیرجی .

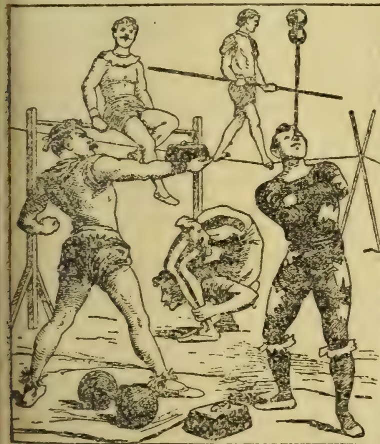
جان [ف ا] جوهر حیات ، حیات، روح . قلب ، كوكل، قوت و قدرت . سەوكیلی: جانم ، «جانم افندیم » : رجا ایدەرم افندم . « ایكی جانلی » : گبه قادین. « جانه یاقین » سـویملی ، قانی صیجاق . « جان أریكی » : بر نوع یشیل أریك .

جانان [ف ص] معشوقه ، دلبر ، سەویلن قادین .

جاناوار [ت ا] ییرتیجی وحشی حیوان. ظالم آدام .

جانب [ع ا] طرف ، جهت ، یان طرف .

جانباز [ف ا] جانیله اوینایان آدام، معروف صنعتكار . آتە آلوب صاتان .

جانباز

جانبدار [ف ص] طرفدار ، طرفكیر. محاربەلردە یورویوش حالندە

بولونان بر قطعهٔ عسکریه‌نك یانلرینی محافظه ایتمك مقصدیله یوروین مفرزه.

جانغی [ف ا] محاوره ، مذاکره .

جانفس [ت ا] اینجه پارلاق ایپك قوماش .

جانلاندیرمق [ت ف] جان ویرمك ، دیریلتمك . تازه حیات ویرمك ، شنلندیرمك.

جانی [ع ص] جنایت ایشله‌ین .

جاود ، جاودان ، جاودانه ، جاودانی، جاوید، جاویدان [ف ص] دائمی ، ابدی .

جاولاق [ت ص] چیلاق. « جاس جاولاق» چیریل چیلاق . تویسز : باشی جاولاق .

جاه [ف ا] نصب ، قدر واعتبار .

جاهد [ع ص] جهد ایدن . چالیشان .

جاهل [ع ص] جهل ایچنده قالان، بیلمه‌ین ، اوقومایان . کنج، تجربه‌سز ، عجمی .

جاهلیت [ع ا] جاهللك، جهل. عربلرك اسلامیتدن اولکی دوری .

جایدیرمق [ت ف] واز کچیرمك .

جایع [ع ص] آچ اولان ، قارنی آجیقان .

جایگیر [ف ص] یرلشن، یرطوتان، پایدار .

جایر [ت ا] مکرر قوللانیلارق بر شیئك سرعتله یانديغنی ویا ییرتیلدیغنی تصویر ایدر .

جبابره [ع ا] « جبار » ك جمعی .

جبار [ع ص] صفات الهیه‌دن اولوب قدرت وجبروت صاحبی معناسنه کلیر . قوهٔ جبریه استعمال ایدن ، جبر وظلم ایدن .

جبال [ع ا] جبللر ، وطاغلر .

جبان [ع ص] « جبانت » دن ، قورقان .

جبانت [ع ا] قورقاقلق .

جباه [ع ا] جبهه‌نك جمعی .

جبایت [ع ا] اجاره کبی شیلری طوپلامق ، وارداتی تحصیل ایتمك .

جبخانه [ت ا] اصلی «جبه‌خانه»در. باروت وسائر اسلحهٔ ناریه‌نك حفظ اولوندیغی یر . اسلحهٔ ناریه لوازماتی .

جبر [ع ا] قیریغی دوزلتمك . زورلامق. علوم ریاضیه‌دن بر علم .

جبراً [ع ح] زورله ، قوۀ جبریه ایله .

جبرائیل ـ جبرئیل ـ جبریل [عبرانیجه‌دن] پیغمبرلره وحی تبلیغه مأمور اولان ملائکه .

جبروت [ع ا] کبر ، عظمت وجلال. «عالم جبروت»: عالم لاهوت.

جبره [ت ا] صویی آلنان اوزوم پوصه‌سی. بوپوصه‌دن چیقاریلان راقی .

جبری [ع ص] زورله یاپدیریلان. معاملۀ جبریه . جبر علمنه منسوب ومتعلق : اشارات جبریه . ارادۀ جزئیه‌یی انکار ایدن «جبریه» مذهبنه منسوب .

جبل [ع ا] طاغ .

جبلت [عا] یاراد یلیش ، طینت ، خوی. « اکثریا ذم مقامنده سویله‌نیلیر . »

جبلی [ع ص] طبیعی ، خلقی ، یارادیلیش مقتضاسی .

جبه [ع ا] زره .

جبه [ع ا] علمیه صنفنه منسوب اولانلرك كیدكاری معروف اوستلك لباس .

جبه‌جی [ت ا] اسکی عثمانلی اوردوسنك زرهلی صنفنه منسوب عسکر.

جبه‌خانه [فا] جبخانه .

جبه‌لی [ت ا] وقتیله تیمار اصحابنك یدك کوتوردکاری مسلح وزرهلی عسکر. قافله‌یی محافظه‌یه مأمور سواری .

جبهه [ع ا] آلین ، ناصیه . بر بنا وسائره‌نك اوك طرفی. اوردونك اوك طرفی ، خط حرب .

جبیره [ع ا] قیریق ویا چیقیق اولان عضوه صاریلان تخته .

جبین [ع ا] آلین ، ناصیه ، جبهه .

جبین [ع ص] « جبانت » دن : قورقاق ، یورکسز .

جبین [ت ا] سیوری سینك ، تاتارجق کبی حیوانلرك اسم عمومیسی . « جبینلك » : بو کبی حیوانلرك مضراتندن محافظه مقصدیله یاتاغك اوستنه آچیلان تولدن اورتو.

جثه [ع ا] کووده، بدن ، قالب.

جحد [عا] بیله‌رك انکار .

جحیم [ع ا] جهنم .

جد [ع ا] بابا ویا آنانك باباسی ، بویوك بابا ، دده .

جد [ع ا] چالیشوب چاپالامه، جهد ، سعی وغیرت .

جِداً [ع ص] کرچکدن ، هزل و لطیفه طرزنده اولمایارق، جدی اولارق ، حقیق .

جُدا [ف ص] آیری ، آیریلمش .

جِدار [ع ا] دیوار . ایکی یری آییران زار . حجاب .

جِدال [ع ا] غوغا، جنك. شدتلی مباحثه ، منازعه .

جَداوِل [ع ا] «جدول» ك جمعی .

جُدَری [ع ا] چیچك خسته‌لغی . «تلقیح جدری» : چیچك علتنه مبتلا اولانك چیباننددن آلینمش جراحتله یاپیلان آشی .

جَدَل [ع ا] مباحثه‌ده نزاع ایتمه، منازعهٔ فکریه ، مناظره .

جَدوَل [ع ا] قانال . خانه خانه بولونمش چیزکیلی کاغد ویا دفتر. «جدول تخته‌سی»: دوغرو چیزکی چیزمه‌یه مخصوص دوز واوزون تخته .

جَدّه [ع ا] بویوك آنا ، بابا ویا آنانك آنه‌سی .

جَدی [ع ا] کچی یاوروسی ، اوغلاق . کونشك کانون اولك درقوزنده کیردیکی برج .

جِدّی [ع ص] حقیق ، صحیح . آغیر باشلی .

جَدید [ع ص] یکی ، هیچ قوللانیلمامش .

جَدیر [ع ص] لایق ، شایان .

جُذام [ع ا] مسکینلك دینیلن علت که وجودده چیبانلر حاصل اولور .

جَذب [ع ا] کندینه چکمك .

جَذبه [ع ا] جناب حقك بر انسانی طرف معنویسنه جذب ایتمه‌سندن حصوله کلن حالت معنویه ، حیرت واستغراق. کندیندن کچیش، مجذوبیت. روحك هیجانی، جوشغونلق.

جَذر [ع ا] کوك ، اصل. کندی مثلنه ضرب اولونعقله بر عدد حاصل ایدن رقم . اوچ دوقوز عددینك جذریدر .

جِذع [ع ا] آغاجلرك ساق .

جُذور [ع ا] جذرك جمعی .

جَزوه [ت ا] قهوه پیشیرمه‌یه مخصوص صاپلی کوچوك قاب .

جَرّ [ع ا] چکمه ، سوروکلمه . جلب وجذب. وقتیله صوفتالرك اوچ آیلرده وعظ صورتیله مملکت دولاشارق پارا طوپلامالری . نحو عربیده اسمك درت حالندن بری. «حروف جر» : داخل اولدیغی اسمی مجرور ایدن حرفلر. «جراثقال»: ثقلتلرك جر ورفعندن و سائر احوالندن بحث ایدن فن ، فن میخانیکی .

جرائد [ع ا] غزته معناسنه کلن «جریده» نك جمعی .

جرائم [ع ا] صوچ وقباحت معناسنه کلن «جریمه» نك جمعی.

جرأت [ع ا] جسارت ، یکیتلك ، قورقمایارق ایلری یه آتیلمه.

جرّاح [ع ا] «جرح »دن: یاراره وامراض خارجیه یه باقان و عملیات یاپان طبیب .

جراحت [ع ا] یارا ، یارادن آقان مایع ، ایرین . جراحلق علمی .

جراد [ع ا] چکرکه . (مج) یاغماجی کروهی .

جرّار [ع ص] جرایدیجی. عارسز دیلنجی .

جرب [ع ا] اویوز علتی .

جربزه [ع ا] بجربکلیلك . کوزل وسربست قونوشمق خاصه سی.

جرثومه [ع ا] کوك ، توخومك تکون ایتمه سی .

جرح [ع ا] یارالامق ، یارا رد وابطال ایتمه ، قبول ایتمه مك.

جرس [ع ا] حیوانك بوینده آصیلان چینغیراق .

جرعه [ع ا] یودوم ، ایچم. قابك دیبنده قالان صوك قطره .

جرف [ع ا] اوچوروم ، یار .

جرم [ع ا] جسم، حجم، بویوکلك.

جرم [ع ا] قباحت، کناه، صوچ.

جرم [ع ا] آیریله، انفکاك. شبهه. یالکز قوللانیلمایوب دائما «لا» ایله برابر استعمال ایدیلیر. «لاجرم»: شبهه سز ، البته ، مطلقا .

جروح [ع ا] جرحك جمعی .

جروف [ع ا] معدن پوصاسی .

جری – جریان [ع ا] آقمق ، آقمه ، آقینتی . کچمه ، مرور. وقوع ، حادث اولمه. «ماجرا» کچن، وقوع بولان شی.

جری [ع ص] جرأتلی ، کوزی قورقماز ، جسور .

جریب [ع ا] عربستانده قوللانیلان بر نوع اولچك .

جریح [ع ص] یارالانمش ، یارالی.

جریحه [ع ا] یارا .

جریده [ع ا] غزته ، بویوك دفتر ، روزنامه .

جریمه [ع ا] صوچ ، قباحت ، جرم جزای نقدی .

جزء [ع ا] «کل» مقابلی ، برکلك مرکب اولدیغی اقسامدن بهری. قسم ، پارچا ، بولوك . قرآنك منقسم

اولدیغی اوتوز اجزادن بهری. پارچا پارچا نشر اولونان بر کتابك بهر قسمی .

جَزاء [ع ا] قباحت ایشلهینلره چکدیریلن اذیت . عذاب. « آغیر جزا محکمه‌سی » : جنایت محکمه‌سی یرینه قبول ایدیلمش یکی بر تعبیردر . « روز جزا » : قیامت کونی .

جَزائر [ع ا] جزیره‌نك جمعی .

جَزّار [ع ا] ده‌وه قصابی . (مج) غدار ، خونخوار .

جزالاندیرمق [ت ف] جزاویرمك.

جَزالَت [ع ا] رکاکتسزلك، بلاغت.

جُزدان [فا] اصلی «جزءدان» در. اوراق وسائره قویمایه مخصوص محفظه که جمنه کوره جیبده ویا ألده طاشینیر . چانطه .

جَزْر [ع ا] کونش وآیك تأثیریله دکیز ونهرلرده صویك ساحلده ارتفاعی آزالارق چکیلمه‌سی. بونك مقابلی « مد » در .

جَزَع [ع ا] صبرسزلقله تلاش آثاری کوسترمه، آغلایارق شکایت ایتمك .

جَزَل [ع ا] رکیك اولمایان ، دوغرو وکوزل اولان لفظ.

عروض وزننده بر بحرك اسمی : بحر جزل .

جَزْم [ع ا] قطعی قرار ویرمه، بر شیئی کسوب آتمه ، قویاً عزم ایتمه . سکون وحرکه‌سزلك اشارتی اولان (ْ) اشارتی.

جَزیره [ع ا] آطه. «جزیرةالعرب»: عربستان قطعه‌سی. عربستان شبه جزیره‌سی .

جَزیل [ع ص] درست اولان، رکیك اولمایان ، بلیغ .

جِزْیه [ع ا] ویرکی ، خراج .

جزیه کُذار [ف ص] ویرکی ویرن، خراجه باغلی ، تابع.

جُزْئی [ع ص] آز مقدارده ، بر شیئك تمامی اولمایوب برقسمی اولان . جزئیات : اوفاق تفك شیلر.

جَسارَت [عا] یکیتلك، جسورلق.

جَسامَت [ع ا] بویوکلك .

جَسبان ـ چَسبان [ف ص] یاقیشیر ، لایق .

جُست [ف ا] آراشدیرما ، « جست وجو» ویاخود « جستجو » : آراشدیروب صورمه ، تحقیق .

جُست [ف ص] الی وآیاغی چابوق، سریع الحرکه . تتیك .

« مترادفی چالاك ایله برابر قوللانیلیر: جست وچالاك .

جُسته [ف ص] صیچرامش، آتلامش، فیرلامش . « بر جسته » : ایی ، لطیف، اعلی. «جسته جسته»: پارچا پارچا ، درجه درجه .

جَسَد [ع ا] بدن، کووده، وجود (اکثریا أولولر حقنده قوللانیلیر .)

جِسر [ع ا] کوپرو .

جِسم [ع ا] کووده، جسد ، تن. ابعاد ثلثه‌سی اولان هر برشی.

جِسمانی [ع ص] بدنه متعلق ، معنوی وروحانی اولمایان ، مادی .

جَسور [ع ص] یورکلی ، جسارت صاحبی . یکیت .

جَسیم [ع ص] بویوك « مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر . »

جَعفَری [عص] امام جعفرك اجتهادینی قبول ایدن ، شیعی .

جَعلی [عص] یاپمه،ساخته،غیرصمیمی، اویدورمه ، کوستریش .

جَغَتای ـ چغتای [تا] تورکستان وماوراءالنهریعنی اورتا آسیاده بخارا ، طاشکند وسمر قند جهتلرنده ساکن تورك قومنه واوراده سویله‌نیلوب یازیلان شرقی تورك لسانه‌ویریلن اسم، یکی اویغور لسانی. جنکیزك اوغلی .

جُغرافیا [یونا] کرهٔ ارضك احوال طبیعیه ومدنیه‌سندن باحث معروف علم .

جُغرافیون [ع ا] جغرافیا فنیله اشتغال ایدنلر ، جغرافیا متخصصی .

جَفّ [ع ص] دوشونمکسزین ، وهلةً ، بردن . هپ ، بوتون . « جف القلم » : دوشونمکسزین ، تأمل ایتمکسزین بر شی سویله‌مك ویازمق . دفعةً .

جَفا [ع ا] اذیت ، اینجیتمه ، وفاسزلق . جفا پیشه: جفا کار. جفا کش : جفا چکن .

جَفر [عا] ارقام وحروف ورموزله افاده اولونان‌وکویا انسانی غیبه مطلع ایدن برعلم موهوم. (تلغراف رموزاتی ایچون فرانسزجه‌دن آلدیغمز « شیفره » کلمه‌سی بو عربی لفظدن آلینمشدر.)

جَفن [ع ا] کوز قاپاغی .

جَفیف [ع ص] قورومش، قورو.

جَق [ت د] ادات انتهادر . « صباحه جق » : صباحه قادار .

جَگَر [فا] معروف داخلی عضو ، باغیر. « جکر آغزه‌کلك » : قورقوب اورکمك . « جکری برپار ایتمز » : دکرسز آدام . « جکر پاره، جکر کوشه » : پك سوکیلو شخص . « جان جکر » چوق سویشن آرقاداش . «جکر یاقق» چوق کدر ایتمك .

جَلّ [ع ا] « جلال » دن : جليل وعزيز اولسون .

جِلاء [ع ا] پارلاقلق ، پارلاتمه ، پرداخت .

جَلائل [ع ا] « جليله » نك جمعى ، بويوك اولانشيلر.

جَلّاد [ع ا] اعدامه محكومه اشخاصى اولدورمه يه مأمور شخص .
(مج) پك مرحمتسز آدام .

جَلادَت [ع ا] يكيتلك ، شجاعت ، متانت .

جلال ـ جَلالَت [ع ا] بويوكلك ، اولولق ، نهايت درجه‌ده عظمت . « ذوالجلال » : جلال صاحبى الله . حدت وغضب : جلالى ، جلاللى .

جَلْب [ع ا] چكمه ، كندى طرفنه كوتورمه ، كتيرتمه . دعوت ، احضار . مظنونك ويا شاهدك محكمه يه دعوتى ايچون يازيلان پوصله .

جَلَب [ع ا] اصل مواشى معناسنه كليرسه‌ده تجارت مقصديله قويون آلوب صاتمقله مشغول آداملره دينيليور .

جِلد [ع ا] درى . مشين . كتاب قابى . كتاب .

جلدلتمك [ث ف] كتابه قاب كچيرمك .

جَلسه [ع ا] اوطورمه ، طوپلانمه ، اجتماع : « بويوك ملت مجلسنك مختلف جلسه‌لرنده بو مسأله موضوع بحث اولمشدر . »

جُلوس [ع ا] اوطورمه ، قعود . بر حكمدارك تخته كچمه‌سى .
« جلوسيه » : جلوسه دائر سويله‌نيلن قصيده .

جِلوه [ع ا] ناز ، عشوه . كوزل برطرزده ظهور وتجلى . « جلوه ساز » : جلوه ايدن ، تجلى ايدن .

جلوه‌كاه [ف ا] تجلى وظهور محلى .

جَلى [ع ا] آچيق ، ظاهر ، آشكار ، عيان . قالين يازى .

جَليد [عص] جلادت صاحبى ، جسور ، چى ، قيراغى .

جَليس [ع ا] برابر ، برلكده اوطوران ، رفيق .

جليل [ع ص] بويوك ، جلالتلى .

جَم [ف ا] حكمدار . جمشيد كبى ايران قديمك اساطير وخرافاتنده موهوم برحكمدار اسميدر كه شرابك موجدى عد اولونور . « جام جم » : باده ، عشرت قدحى .

جَمّ [ع ا] جماعت ، طوپلولق ، طوب ، جمع .

جَماد [ع ا] حيات وحساسيتى ، نشوونما خاصه‌سى اولمايان جسم ، طاش كبى اجسام .

جَمادات [ع ا] جمادك جمعى ، طاش كبى جانسز جسملر .

جَمادی [ع ا] عربی آیلرینك بشنجی وآلتنجیسی اولوب برنجیسنه جمادی‌الاولی ، ایکنجیسنه جمادی‌الاخره دیرلر . (مج) سوابق احوال «بن اونك جماذی‌الاولنی بیلیرم . »

جِماع [ع ا] جمع‌دن : چیفتلشمه، مقارنت جنسیه .

جَماعَت [و ا] بر یره طوپلانمش انسانلر، زمره ، بولوك. بر امامه اویوب نماز قیلان مسلمانلرك مجموعی . بر مذهبه تابع وبرهیأت تشکیل ایدن اهالی. هیأت اجتماعیه .

جَمال [ع ا] کوزللك، حسن وآن. کوزل یوز .

جَمّال [ع ا] دوه‌جی ، دوه سوریجیسی .

جَماهیر [ع ا] جمهورك جمعی .

جُمجُمه [ع ا]قفا طاسی .

جَمجِمه [ت ا] کوچوك قارپوز ، جیمجیمه .

جَمره [ع ا] یانمش کومور پارچاسی، قور، قیغلجیم. شباطده‌هوایه ، صویه ، طوپراغه عارض اولان حرارتلردن هر بری .

جَمْع [ع ا] طوپلامه، بیریکدیرمه، حاوی‌وجامع اولمق. بردن زیاده اشخاص واشیایه دلالت ایدن کلمه. حسابده اعمال اربعه‌نك برنجیسی . « جمعاً »: طوپلامق صورتیله، هپ.

جمعلندیرمك [ت ف] برکلمه‌یی جمع یاپمق .

جُمعه [ع ا] مسلمانلرك معروف کونی که هفته‌نك آلتنجی کونی‌در . مسلمانلرك جامعلرده اجتماع کونی اولدیغی ایچون بو اسم ویریلمشدر .

جمعه‌لق [ت ص] جمعه کونه مخصوص (البسه).

جَمعیّت [ت ص] طوپلولق، بر یره جمع‌اولونمه، هیئت، جماعت، مجلس وانجمن ، دوکون ، سوزك بر قاچ جهتدن مشابهت ومناسبتی جامع اولماسی .

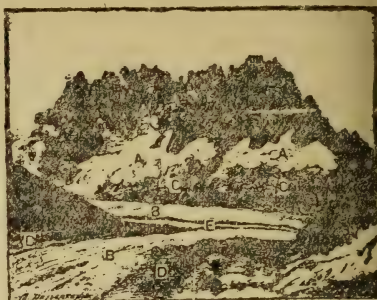
جُمَل [ع ا] جمله‌نك جمعی .

جَمَل [ع ا] ارکك دوه .

جُمله [ع ا] مجموع ، طوپ، بیریکمش مقدار. بوتون، هپ. معنی افاده ایده‌جك قادارکلمه‌دن مرکب سوز. برشمس ایله اطرافنده‌کی سیاره‌لردن و اونلرك پیکلردن مرکب طاقم وهیأت . « ازجمله » : خصوصیله .

جُملةً [ع ص] هپ ، هپ برابر ، بوتون .

جُمودیّه [ع ا] یوکسك داغلرك آراسنده تراکم ایدن بوز کتله‌لرینك هیئت مجموعه‌سی .

جودیه

جُمهور [ع ا] خلق، ناس، عموم، بیوك جماعت. هیأت. «رئیس جمهور» : جمهوریت ایله اداره اولونان مملکتلرده ملت طرفندن انتخاب وتعیین اولونان دولت رئیسی.

جُمهوریّت [ع ا] اك صوك ومتكامل برشكل حكومت اولوب حكمدار یرینه خلق طرفندن انتخاب اولونان ذات رئیس دولت اولور.

جُمود [ع ا] دوكوق اولمه، دوكوقلق.

جَمیع [ع ا] بوتون ، هپ ، جمله.

جَمیل [عص] كوزل، جمال صاحبی. « ذكر جمیل » : أیلكله یاد ایتمك ، مدح ایتمك .

جَمیله [ع ا] جمیلك مؤنثی . محضا برینك خاطرینی خوش ایتمك ایچون یاپیلان حركت .

جِنّ [ع ا] بشرك غیری اولارق اجسام لطیفه‌دن عبارت برجنس مخلوقات . پك ذكی شخص .

جَناب [ع ا] اصل معناسی جانب، جهت و خاولی كبی معنالره كلیرسه‌ده لسانمزده یالكز تعظیم تعبیری اولارق حضرت مقامنده قوللانیلیر : جناب حق ، سفیر جنابلری. بیوكلك، شرف واصالت. « عالی جناب » : خسیس اولمایان ، قلبی بیوك وتمیز اولان، خیرخواه.

جَنابَت [ع ا] كیرلیلك. اوزه‌رینه غسل آبدستی آلمق واجب اولان كیمسه. « شتم وتعزیر تعبیری اولارق صفت مقامنده قوللانیلیر» : جنابت آدام .

جَنّات [ع ا] « جنت » ك جمعی .

جَناح [ع ا] قوش قانادی. قول، بازو . حرب نظامنی آلان اوردونك ایكی جهتندن هر بری، یان.

جَنازه [ع ا] انسان أولوسی. تكفین ایدیلوب تابوته یاتیریلان أولو. «جانلی جنازه» : چوق ضعیف آدام.

جِناس [ع ا] تلفظلری بر ، معنالری آیری اولان ایكی كلمه‌یی بر یرده قوللانمق كه بر نوع صنعت ادبیه‌در .

جَنان [ع ا] یورك، قلب، كوكل .

جِنان [ع ا] « جنت » ك جمعى .

جِنايَت [ع ا] انسانك باشقاسنه دوقونور آغير بر صوچ ايشلەمەسى. جزايى موجب قباحتلرك اك آغيرى . فنالق .

جَنْب [ع ا] يان ، يان طرف .

جَنَّت قوشى [ت ا] آوستراليا قطعەسنەمخصوص تويلرى رنكلى غايت كوزل بر قوش .

جنت قوشى

جُنبان [ف ص] قيميلدانان ، متحرك .

جُنبش [ف ا] قيميلدانمه ، حركت . ذوق ، اكلنجه .

جَنبيه [ع ا] يان طرفه آصيلان بر نوع اكرى قاما وخنجر .

جَنَّت [ع ا] آخرتده ايى ، ديندار انسانلره موعود اولان مكان معنوى . (مج) پك مزين ومفرح ير .

جِنَّت [ع ا] «جن»دن جن طوتمه ، دليلك .

جَنَّتلى [ت ص] جنته نائل اولان . مرحوم .

جُنحه [ع ا] جنايتدن آشاغى قباحت .

جُند [ع ا] عسكر .

جَندره [ت ا] منكنه ، سيلندير . صيقيشديراجق آلت ، باصق ماكنەسى . دار دره ويا بوغاز . دار وصيقينتيلى محل . « جندره‌يه قويمق » : تضييق آلتنه آلمق .

جندره

جُندى [ع ا] عسكره منسوب . سوارى . سواريلكده ماهر آدام .

جَنَرال [فرا] مشير ، فريق ويالوا رتبەسنده بولونان اركان عسكريه‌يه ويريلن عنوان عمومى .

جنس [ع ا] صنف، نوع . صوی، نسل . قوم ، قبیله . دورلو. ایی صویدن : جنس آت. « جنس لطیف » : قادینلر .

جنك [ف ا] حرب ، محاربه .

جنكاور [ف ص] جنكه آلیشیق ، جسور .

جنكجو [ف ص] حرب آرایان ، غوغایی سه‌ون، محاربه‌ایچون وسیله‌یه منتظر .

جنوب [ع ا] جهات اربعه‌نك بری، شمال‌مقابلی. جنوب روزکاری: لودوس .

جنوب [ع ا] جنابت اولمه .

جنود [ع ا] جندك جمعی .

جنون [ع ا] ده‌لیرمه، چیلدیرمه، دلیلك ، جنت .

جنویز [ت ا] اسکی جنوه حکومتی و اهالیسی .

جنین [ع ا] آناسنك قارنده‌کی چوجوق . « اسقاط جنین » چوجوق دوشورمه .

جو [ع ا] سما بوشلغی ، هوادن عبارت بوشلق ، فضا .

جو [ف ا] آرپا .

جو [ف ا] آرامه ، آراشدیرمه : « جست وجو » . آرایجی ، آرایان : « جنكجو »

جوائز [ع ا] جائزه‌نك جمعی .

جواب [ع ا] سؤاله قارشی سویله‌نیلن سوز . مکتوبه مقابل یازیلان مکتوب .

جواد [ع ص] « جود » دن : جومرد ، کریم ، سخی .

جوار [ع ا] یاقین ، یاقین یر ، اطراف .

جوارح [ع ا] جارحه‌نك جمعی .

جواری [ع ا] جاریه‌نك جمعی .

جواز [ع ا] جائز اولما، مساعده.

جواسیس [ع ا] جاسوسك جمعی .

جوال [ف ا] چوال. «جوالدوز»: معروف بویوك ایكنه .

جوّال [ع ص] زیاده جولان ایدیجی، فعال ، آتشین .

جوامد [ع ا] جامدك جمعی .

جوامع [ع ا] جامعك جمعی .

جوان [ف ا] « زبانزدی جیمك کسریله‌در.» کنج، دلیقانلی.

جوانب [ع ا] جانبك جمعی .

جوانبخت [ف ص] طالعی کنج ، بختیار .

جوانمرد [ف ص] جومرد ، کریم، عالی جناب .

جَواهِر [ع ا] جوهرك جمعی .

جوجه [ت ص] قیصا بویلی، بودور.

جُود [ع ا] جومردلك، سخاوت، أل آچیقلغی .

جَوْدَت [ع ا] ایيلك ، جیادت . خالص اولمه .

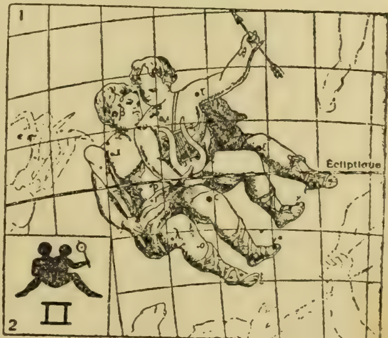
جَوْر [ع ا] حقسزلق ایدوب انجیتمه، اذیت ، جفا .

جورجونا [ت ا] بایغارالی وکولونج اویون، کورولتی وپاتیر- دی ، رذالت .

جورنال [فرا] مشهوداتی مبین ویر- یلن مذکره . کوچوك لایحه ، راپور، کیزلی تحقیقاتی مشعر ورقه . ژورنال .

جَوْز [ع ا] معروف میوه، جویز.

جَوْزاء [ع ا] معروف برج .

جوزاء

جوش [ف ا] قاینامه، جوشمه، غلیان.

جوشان [ف ص] جوش ایدیجی .

جوشش [فا] جوشمه قاینامه، غلیان.

جوشغون [ت ص] جوشمش ، طاشقین ، غلیانه کلن . متهیج .

جوشمق [ت ف] طاشمق، فیضان ایتمك. هیجان وتهوره کلمك.

جَوْشَن [فا] زره .

جوع [ع ا] آجلق .

جَوْف [عا] ایچ، ایچده کی بوشلق. قوف ، اویوق .

جَوَلان [ع ا] دولاشمه ، کیدوب کلمه ، دوران .

جومبا [ت ا] دیوارك حذاسندن دیشاری یه چیقمش پنجره .

جومرد [ت ص] فارسی «جوانمرد» دن غلط. ألی آچیق ، سخی.

جومباداق [ت ه] بردن بره صویه ویا درین یره دوشن شیئك سسنی تقلید ایدر : جومباداق دوشدی .

جَوهَر [ع ا] فارسی « کوهر» دن معرب . کندی نفسیله قائم اولان شی ، ذات، طینت، جبلت . استعداد. الماس وسائره کبی قیمتلی

طاش. جمی: جواهر. «جواهرجی» الماس كبی ذی قیمت طاشلری وبونلری حاوی تزییناتی یاپان وصاتان آدام.

جُوی [فا] آقارصو، ایرماق.

جَوی [ع ص] جو هوایه منسوب: احوال جویه.

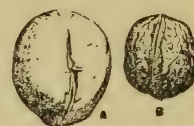
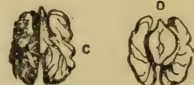
جویا ـ جویان [فص] آرایجی.

جویبار [فا] نهر، ایرماق، آقار صو.

جهات

جِهات [ع ا] جهتك جمی.

جویز

جویز [ت ا] معروف میوه. هندستان جویزی: هندستانده حاصل اولان بر آغاجك میوه‌سی.

هندستان جویزی

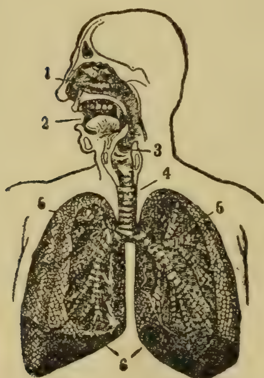
جِهاد [ع ا] دین اوغورنده محاربه. مجادله ومناقشه.

جِهار [ع ا] سسله وعلناً سویله‌مه ویا اوقومه.

جِهار [فا] چار، چهار، دورت.

جِهاز [ع ا] برایشده لازم اولان آلات وادوات. كلین ایچون لازم اولان اشیا وتزیینات. جنازه‌نك قالدیریلماسی ایچون لزومی اولان كفن وسائر مالزمه. « جهاز خالایینی » كلینك جهاز میانده كوتوردیكی جاریه. « جهاز لامق »: كلینه جهاز ویرمك.

جهاز تنفسیٔ بشر تنفسله یاشانان آق جكر وتوابعی.

جهاز تنفسیٔ بشر

جُهّال ـ جُهَلا [ع ا] جاهلك جمی.

جَهالَت [ع ا] بیلمه‌مزلك، جاهللك، علوم وفنوندن بی‌بهره اولمه.

جِهان [ع ا] دنيا ، كائنات ، بر يوزى ، زمين .

جِهانگير [ف ص] دنيايى ضبط ايدن ، بويوك فاتح .

جهانُما [ف ا] خريطه، جوغرافيا. چاتينك اوزرنده هر طرفه نظارتى اولان آچيق تراچا .

جَهان [ف ص] صيچرايجى، فيرلايجى ، سريع الحركه .

جِهَت [ع ا] طرف ، يان ، بر ، محل، سمت. سبب، موجب. وسيله ، بهانه . « من جهةٍ » : بر باقيمه كوره ، بر جهتجه .

جَهد [ع ا] چاليشما، سعى واقدام.

جَهر [ع ا] سسنى يوكسلتمه .

جهراً [ع ح] آچيقدن ، علناً ، يوكسك سسله .

جَهل [ع ا] جهالت، بيلمه‌مزلك ، علمسزلك . « جهل مركب » بيلمديكنى بيلمه‌مك، ايكى قات جهالت.

جُهَلا ــ جَهَلَه [ع ا] جاهلك جمعى .

جَهَنَّم [ع ا] آخرتده كناهكارلرك جزا وعذاب كوره‌جكلرى بر. جنت مقابلى .

جَهود [ع ص] زياده چاليشان . يهودى . (مج) عنادجى وغرضكار آدام .

جَهول [ع ص] پك جاهل .

جَهيز [ت ا] عربى جهازدن غلط.

جِيادَت [ع ا] ايلك ، تيزك ، صاغلاملق . اكثريا هوا حقنده قوللانيلير . جيادت هوا .

جَيب [ع ا] جب . اثوابك بعضى برلرينه ياپيلان كيسه .

جيبره [ت ا] صويى آلينان اوزوم وسائر ميوه پوصاسى «جيبره راقيسى » : اوزوم پوصاسنك تقطيرندن چيقان دوز راقى .

جيجوز [ت د] فقدان بيان ايدر: پارالر جيجوز .

جير [ت د] كورولتى‌يى تصوير ايدوب مكرر قوللانيلير. « جير جير ايتمك » : چوق سويله‌مك .

جيجى [ت ص] كوزل ، سوس . قاقا مقابلى .

جَيِّد [ع ص ، خوش ، لطيف .

جيرتلاتمق ــ جيرلاتمق [ت ف] بر بوجك ويا سائره‌يى جيرت ايتديروب اوتدورمك .

جيرتلاق [ت ص] بوش شيلرله افتخار ايدن . خودپسند .

جيرلاق [ت ص] كه‌ومزه .

جیرلدامق [ت ف] کەوەزەلك ایتمك .

جیرو [یتا] آلاجقلی طرفندن سندی یاشقەسنە چەویرمك .

جیرید [تا] وقتیلە آتلە وضراقلە اوینانیلان اویون. چوقتقدن کنایە : « قارەلر جیرید اوینایور. »

جیز — جیزیز [ت ا] أت وبوکا بکزر شیلرك یانارکن چیقاردیغی سسی تصویر وتقلیدایدر: یورەکم جیز ایتدی. «جیزیردامق»: جیزیر جیزیر ایتمك .

جیزلامق [ت ف] جیزایدەرك یانمق.

جیش [ء ا] عسکر .

جیغیلدی [ت ا] جیویلتی .

جیفە [ء ا] لش ، لاشە .

جیلان [ت ا] کییك انواعندن کوچوك وجوال برحیوان، غزال .

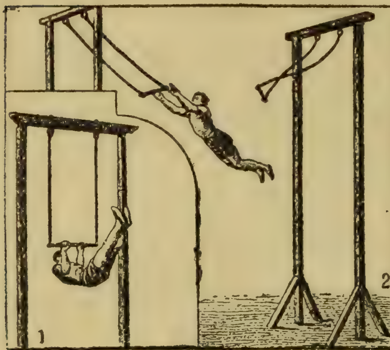
جیلان

جیلق [ت ص] یوزوق، قوقمش، چوروك. مج: بوش، بیهودە.

جیمری [ت ص] پك خسیس، پینتی، مسکین .

جیمناستیق [ت ا] صحت وحیات ایچون یاپیلان بدن حرکتلری . جیمناستیق ترابەزی : جیمناستیق یاپمق ایچون یاپیلان ترابەز.

جینبیز [ت ا] قیل یولمایە ویاخود باتان دیکن وسائرەیی طوتوب چیقارمایە مخصوص اوفاق ماشا شکلندە کوچوك آلت .

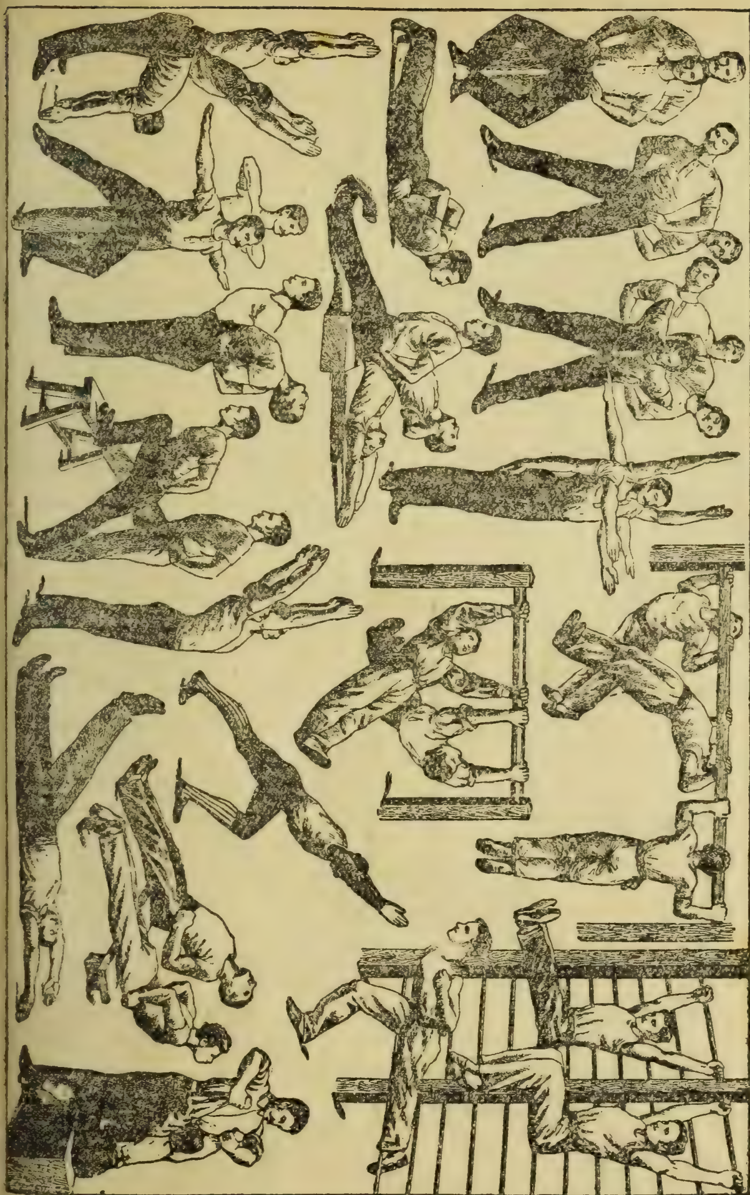

جیمناستیق

جیلیز [ت ص] ضعیف، قوتسز.

جیواطا [یتا] ویدە دلیکی. بویوك وقالین اکسر .

جیوجیو [ت ص] یومورطەدن یکی چیقمش قوش ویاطاووق یاوروسی .

جيوجيولى [ت ص] كورولتولى ، سسلى، حرارتلى، جانلى. روحلى .

جيوش [ع ا] جيشك جمعى .

جيويلدامق [ت ا] اوتوشمك .

جيوه [ف ا] جيوا، معروف مايع معدن‌كه بر يرده دورمايوب چوق حركت ايدر .

جيوه‌لك [ت ا]جانلى واويناق‌ياورو.

جيويق [ت ص] زياده صولو وبولاشقان. «اكثريا مكرر قوللانيلير . » : اللرى چامور ايچنده جيويق جيويق ..

جيياق [ت مه] بويوك قوشلرك ودااياق يين‌چوجوقلرك باغير-ماسنى تصوير وتقليد ايدر : قوشلر جيياق جيياق باغريشيور. چوجوغى جيياق جيياق باغيرتدى .

چ

چ توركجه الفبانك يدنجى حرفى . فارسيدن آلينمشدر. ابجد حسا-بنده ج كبى ٣ رقمنى كوسترر .

چاپالامق [ت ف] أل وآياقلرى اوينادوب دپرنمك : چاليشمق ، اوغراشمق .

چابك [ف ص] سريع ، چابوق .

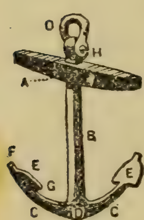
چابوجاق [ت ح] پك سرعتله ، سرعتله وكورولتوسزجه، على العجله .

چابوق [ت ص] آززمانده، سريع، سريعاً .

چابوقلق [ت ا] سرعت ، عجله . «ال چابوقلغى»: حقه‌بازلق.

چاپ [ف ا] مجسم برشيئك قالينلغى، بوش اسطوانى شيلرك داخلى قطرى مقدارى ، طوپ نامليوسنك قطر داخليسى اولچوسى. حجم، جثه.

چاپا [ت ا] طوپراق قازمايه‌مخصوص معروف آلت ، كوچوك‌باغچوان قازماسى. كمى دميرى .

چاپا

چاپاچول [ت ص] پاچاسى بول يعنى بيچيمسز وقيافتسز،سونه‌په، پاساقلى .

چاپار [ت ا] تاتار.

چاپارز [ت ص] فارسى « چبراست » دن محرف : انكل ، مانع .

چاپارى [ت ا] اوجنده قيرق‌قادار ايكنه بولونان نوع باليق اولطه‌سى .

چاباق [ت ا] كوزدن آقوب كيرپيكلردە بيريكن وقورويان مايع ، كير . بر نوع باليق .

چاباقلاشمق [ت ف] چاپاق طوتمق.

چاپان [ت ا] تاتار ، اولاق ، چاپار . « چاپان اوغلى » : محذورلى وتهلكەلى شى .

چاپاناق [ت ا] قاچيريلمش مال ، قاچاق مال .

چاپراز [ت ا]فارسى «چپراست»دن محرف : بربرى آراسندن كچيريلەرك قاووشديريلمش شى . بربرينى مائلاً قطع ايدن ايكى خطك استقامتى .

چاپراشمق [ت ف] قارما قاريش اولمق .

چاپراشيق [ت ص] قارماقاريشيق، دولاشيق .

چاپراق [ت ا] اكر أورتوسى.

چاپقى [ت ا] ياغما مقصديله دشمن طوپراغنە آتله كيروب هجوم ايتمك.

چاپقيلامق [ت ف] آقينجيلق ايتمك .

چاپقين [ت ص] اوتەيە برىيە قوشان خوارده ، سفيه ، ياراماز . عشرت وقوماره مبتلا . زندوست. كلخان بكى .

چاپوت [ت ا] اسكى البسه، ياماء، پاچاورا .

چاپول [ت ا] ياغما . دشمن طوپراغندن آلينان مال .

چاپولجى [ت ص] ياغماجى، آقينجى.

چاپوللامق [ت ا] دشمن طوپراغنده ياغماجيلق ايتمك. خلقك مالنى قاپمق ، چارپمق .

چات [ت د] وورما سسى. قاپو چالنماسى كبى بر سس تصوير وتقليد ايدر . پاتلاما ، چاتلاما . « چات پات » : آرا صيرا، تك توك.

چاتاق [ت ص] بربرينه چاتمش ، كرفت .

چاتال [ت ا] صاپى بر اولوب اوجى ايكى ويا بر قاچ قول اولان شى ويا آلت . يمك يمك ايچون قوللانيلان ديشلى معروف معدنى آلت.

چاتال

چاتاللاشمق ـ چاتاللانمق [ت ف] دال بوداق صاليوروب برقاچ قوله آيريلمق. قاريشيق اولمق . كوجلشمك : بو ايش چاتاللاندى .

چاتانا [ت ا] بخارله متحرك بك كوچوك واپور، استيمبوط.

چاتدیرمق [ت ف] ووروشدیرمق، مصدامه ایتدیرمك .

چاترا پاترا [ت ا] براسانی شویله بویله سویله‌مه، یکی سوز سویله‌مه‌یه باشلایان چوجوغك لاقیردیسی .

چاتقی [ت ا] چاتیلان وقورولان شیلر .

چاتقین [ت ص] بویوك ، نفوذلی ویا زنکین بر آدامه انتساب ایدن .

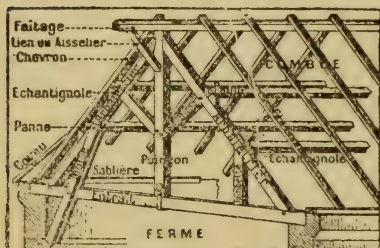
چاتلاتمق [ت ف] ایکی‌یه آییرمق. پارچالامق . بریسنی قیزدیرمق ومضطرب ایتمك. آنی‌چوق قوشدوروب أولدیرمك . بر شیئی پارچالری بوس بوتون آیریلامایاجق درجه‌ده شق ایتمك ، چاتلاق‌حالنه کتیرمك : بارداغی چاتلاتدم .

چاتلاق [ت ص] قیریق ، یاریق .

چاتلامق [ت ف] ایکی‌یه‌یاریلمق، قیریلمق، یارالانمق، چوق یورومکدن اولمك. چوق یمکدن ، حدت وحسددن ، صیجاق وسائر صیقینتیدن أولمك درجه‌سنه کلمك . چوق آغریمق : باشم چاتلایور . « آلین‌داماری‌چاتلامق »: اوتانمامق، حیاوحجاب‌قالمامق. «طاش چاتلامق»: چوق صوغوق اولمق ، بر شیئك وقوعی محال اولمق .

چاتمق [ت ف] قورمق. توفنکلری اوج اوجه ایلیشدیروب دوردورمق. مصادمه ایتمك: دیواره چارپدی، اوغرامق، دوچار اولمق: بلایه‌چاتدم. تصادف‌ایتمك: بر میراث یدی‌یه چاتدم. یاقلاشمق : امتحانلر چاتدی . انتساب ایتمك، دالقاووقلقله بویوك بر آدامك توجهنی قازانمق : احمد فلانه چاتدی. « قاش چاتمق »: قاشلری ایندیروب یوز اکشیتمك، صورات آصمق. « کیف چاتمق »: اکلنمك .

چاتی [ت ا] بر بنانك اوزه‌رینی اورتن سقفك اوستی . انسان وحیوانلرك کمیکلرینك‌هیأت‌مجموعه‌سی، اسکلت .

چاتی

چاتیردامق [ت ف] قورووسرت شیلر قیریلیرکن‌چاتیرچاتیر سس چیقارمق .

چاتیردی [ت ا] قیریلان ویایقیلان شیئك چیقاردیغی سس.

چاتیشمق [ت ف] بر برینه چارپارق قارشولاشمق .

چاتیق [ت ص] چاتیلمش، قورولمش، متصل . صوراتی آصمش ، عبوس .

چاتیلمق [ت ف] ایکی شیئك اوجلری برله شوب قورولمق. آییشوب قالاقالمق. قدید اولمق. حیوانك باجاقلری آیریلوب هلاك اولمق.

چاج [ف ا] خارمانلانمش بوغدای ییغینی .

چاچارون [ت ص] كه وه زه، شارلاتان.

چادِر [ف ا] چادیر، خیمه، متحرك مسكن. قیشله خارجنده بولونان عسكرلرك اقامتكاهی .

چار [ف ص] « چهار » لـ مخففی : دورت.

چار [روسجه] وقتیله روس ایمپراطورلرینه ویریلن عنوان .

چار [ف ا] «چاره» دن مخفف اولوب یالكیز « چارناچار » تعبیرنده قوللانیلیر كه ایستر ایسته‌مز دیمكدر .

چار [ت د] چابوق صفتیله برابر قوللانیلوب تأكید اداتی‌در : چار چابوق .

چارپا [ف ا] دورت آیاقلی حیوان .

چارپاره [ف ا] دورت تخته‌دن معمول رقص آلتی. زیل.

چارپدیرمق [ت ف] ووردیرمق . چالدیرمق. اكریلتمك، چارپق یاپمق . اویناتمق ، خلجانه كتیرتمك .

چارپمق [ت ف] وورمق، مصادمه ایتمك. ییقمق. زورله آلمق. باشه وورمق . « كوزه چارپمق » نظر دقتی جلب ایتمك . « كونش چارپمق » : كونش آلتنده چوق دورروب خسته‌لانمق .

چارپیشدیرمق [ت ف] ووروشدیرمق ، مضاربه و مصادمه ایتدیرمك .

چارپیشمق [ت ف] ووروشمق، مصادمه ومحاربه ایتمك .

چارپیشیق [ت ص] بری برینه چارپمش ، قاریشیق ، چاپراشیق . ایكری ، چارپیق ، چتره فیل .

چارپیق [ت ص] اكری، اكریلمش ، برطرفه مائل . غیر منتظم. ترس .

چارپیلمق [ت ف] اكریلوب بوكولمك . بردن بره دكیشمك ، متغیر ومنفعل اولمق . جن طوتمق . اعضای بدندن بری اكریلك ویرندن اوینامق .

چارپینتی [ت ا] شدتله اوینامه . خلجان. قلبك شدت وسرعتله چارپماسی .

چارداق [ت ا] دورت کمر تشکیل ایدن‌اوفاق کوشك اوستی. صارماشیقلی آغاج ونباتلر صاریلمش بردیرکدن‌یاپیلمش کولکه‌لك. باغچوان قولوبه‌سی ، چارطاق .

چارسو [ف ا] چارشی ، بازار .

چارشاف [ت ا] یاتاغه سه‌ریلن و یورغانه قاپلانان بزدن‌اورتو. قادینلرك تستر ایچون قوللاندقلری معروف اورتوکه مملکتمزده وقوعه کلن بویوك مدنی انقلاب ایله قوللانیلمامایه باشلامشدر .

چارشانبا [ت ا] معروف کون . چارشنبه ، چهارشنبه . « دوقوز آیك صوك چارشانباسی بر آرایه کلمك » : هر ایش برآرایه کلوب طوپلانمق .

چارشی [ت ا] آلیش‌وریش‌یری، بازار .

چارطاق [فا] دورت‌کمر، چارداق.

چارمیخ [فا] مجرمی خاچه کرمك ایچون قورولمش صلیب شکلنده‌دارآغاجی، صلیب، چارمیق.

چاروب [فا] سوپورکه .

چاره [فا] علاج، تدبیر. یاردیم.

چاره جوی [ف ص] چاره آرایان، تدبیر دوشونن .

چاره‌ساز [ف ص] چاره یاپان ، چاره وتدبیر دوشونن .

چاریچه [روسـجه] وقتیله روس ایمپراطوربچه‌لرینه‌ویریلن‌اسم.

چاریق [ت ا] کویلیلرك کیدکلری آیاق قابی .

چاسار [ت ا] اسکی آلمانیا وآووستریا ایمپراطورلرینه‌تورك‌مورخلری طرفندن‌ویریلن اسم که «سزار» دن محرفدر . قیصر .

چاریَك ـ چهاریك [فا] دورتده بر ، ربع . ساعتك دورتده بری ، اون‌بش‌دقیقه.

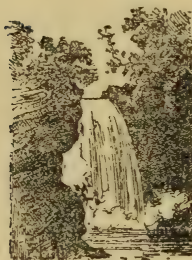
چاشنی [ف ا] لذت، طاد، چشنی .

چاغ [فا] وقت ، موسم . یاش .

چاغ [ت ا] بولاشیق چوقوری ، لغم ، صو یولی .

چاغلا [ت ا] خام بادم .

چاغلامق ـ چاغیلدامق [ت ف] ـ قاینایارق وکوپوره‌رك و طاشلره چارپارق دوشمك ویاطاشمق: داغلرده صولرچاغلار.

چاغلایان

چاغلایان [ت ا] کوپوره‌رك وسس چیقارارق شدتله آقان‌صو، شلاله .

چاغلی [ت ا] متناسب اعضالی ، صاغلام ، سمیز ، تاولی.

چاغنوس ـ چاغانوس [ت ا] دکز ینکجی .

چاغیرمق [ت ف] باغیرمق ، یو- کسك سسله اوقومق .

چاقال [ت د] کوپکه بکزر یابانی بر حیوان .

چاقدیرمق [ت ف] قاقدیرمق . میخلانمق ، صوقمق . (مج) ایچیرمك ، عشرت ایتدیرمك .

چاقشیر [ت ا] ایچه‌قوماشلی اوزون بر نوع شالوار . قوشلرك آیاغنده‌کی توی .

چاقماق [ت ا] چاقاجق آلت ، « چاقماق طاشی » : دمیرله ویا بربرینه شدتله ووردیغی زمان قیغلجیم چیقاران نیم شفاف و غایت سرت طاش .

چاقماقجی [ت ا]چاقماق یاپان اصناف.

چاقماقسز [ت ص] بر ایشه یارامایان (طبانجه وتوفنك) .

چاقماقلی [ت ا]اسکی برنوع توفنك.

چاقمق [ت ف] قاقمق : ا کسر ویا قازیق چاقمق. قبول ایتدیرمك. پارلامق ، عشرت قوللانمق .

چاقی [ت ا] آچیلوب قاپانان کوچوك جیب بچاغی .

چاقیر [ت ا] شراب ، می . «چاقیر کیف » : آز سرخوش ، نیم مست .

چاقیر [ت ص] ماوی چیزکیلی الا رنکنده .

چاقیر [ت ا] ایری وکسکین پنچه‌لی بر نوع طوغان .

چاقیشدیرمق [ت‌ف] راقی ایچمك، عشرت‌قوللانوب کیف ایتمك .

چاقیل [ت ا] دکز کنارلرنده بولنان مختلف‌رنکلرده اوفاق طاشلرکه باغچه یوللرینك تفریشنه یارار .

چاقیم ـ چاقین [ت ا] شمشك. یالیم.

چاقینتی [ت ا] عشرت ایتمه .

چاك [فا] یاریق ، ییرتیق ، چاتلاق. « چاك چاك » : پارچا پارچا .

چاڭ [ت ا] چینغراغك بویوکی که کلیسالرده بولونور . « چا کنه اوت طیقامق » : محوایدوب سسنی کسمك .

چاڭ [ت مه] چوق سوز چاك سویله‌مه‌یی تصویرایده‌رك مکرر قوللانیلیر: بوتون کون چاك چاك ایتمکدن ایشه باقدیغمز یوق .

چاکر [فا] قول ، کوله ، بنده.

چال [ت ح] بر اسمدن اول قوللانیلارق اونك دورمایوب حركت ایتدیكنه دلالت ایدر . چال چكه . وكذا بر اسمدن اول اولارق شدتله قاپایەده دلالت ایدر : چال یاقا ایتمك.

چالا [ت ح] بر اسمدن اول قوللانیلارق اونك دائما و شدتله استعمالنه دلالت ایدر : چالا قلیچ.

چالاپ [ت ا] الله ، تا كری .

چالاغان [ت ا] ایصیران . آزغین كوپك . « چالاغان اوتی »: ایضیرغان اوتی .

چالاك [ف ص] حركتی سرعتلی ، چەویك . چوال .

چالدیرمق [ت ف] ووردورمق. سرقت ایتدیرمك ، قاپدیرمق. بر موسیقی آلتیله اجرای صنعت ایتدیرمك .

چالغی [ت ا] موسیقی آلتی ویا طاقیمی . موسیقی، آهنك .

چالقامق [ت ف] صاللایوب قاریشدیرمق، صاوورمق. آغیزك ایچنده صویی تحریك ایتمك، غارغارا ایتمك . كوپك آتمق .

چالقانتی [ت ا] چارپینتی ، تلاطم. معده بوزوقلغی .

چالقانمق [ت ف] صاللانمق، دالغالانمق .

چالمق [ت ف] وورمق، چارپمق: قیلنج چالمق. یرەدوشورمك، آتمق : یرە چالدی . بر موسیقی آلتنده اجرای صنعت ایتمك. قاپویه وورمق . چیرپمق ، سرقت ایتمك ، قاپمق. «آغیزینه بر پارماق بال چالمق»: آووتمق ، امیده دوشورمك . آز بكزەمك: قیرمیزی یه چالییور. دوغرو سویلەمەمك ویا دیكر بر لسانی آكدیرمق: دیلی روجه یه چالییور . « دودوكی چالمق » : نائل مرام اولمق ، موفق اولمق . « هر تلدن چالمق » : هر شیئه ، بوتون علوم وفنونه آشنا اولمق .

چالی [ت ا] آغاج ایله اوت آرسنده دیكنلی نبات .

«چالی قوشی» : آری قوشنك بر نوعی .

چالی قوشی

چالیشدیرمق [ت ف] چابالاتمق ، ایش ویرمك .

چالیشقان [ت ص] چوق چالیشان.

چالیشمق [ت ف] چابالامق ، سعی و غیرت ایتمك . ایشلەمك . درسه و تحصیله دوام ایتمك .

چالیق [ت ص] بر طرفه مائل ، چارپیق، صولمش . بودالا، یان یان کیدەن (آت) . مطرود.

چالیم [ت ا] قلیجك کسکین طرفی . طور ، مشوار . ساخته طور ، قورولە. « چالیمنه کتیرمك » : پیچیمنه اویدورمق .

چالین [ت ا] چاقماق .

چام [ت ا] معروف صحته فائدەلی آغاچ . (مج) « چامدەویرمك »: بویوك بر قاباللق ایتمك . « چاملر بارداق اولمق» :أسکی حال دکیشمك.

چام

چامارپوا [یتا] « بحریه » آرمایه چیقمق قومانداسی .

چاماشیر [ت ا] دون و کوملك کبی ایچ البسەسی .

چامچاق [ت ا] آغاچدن یاپیلمش صو قابی .

چاملق [ت ا] مختلف چام آغاچلرینی حاوی محل . آرناووداغك جنوب غربی قسمی .

چامور [ت ا] صو ایله طوپراغك قاریشوب بولاشماسی . (مج) « چامورصیوامق » : لکەدارایتمك. « چاموره طاش آتمق » : ادبسزه صاتاشوب آغزینی آچدیرمق .

چامه‌کو [فا] شاعر ، ناظم .

چامیچ [ت ص] اوفاق تفك . خیرچین . قورو اوزوم ویا دوت .

چاناق [ت ا] طوپراق قاب ، طوپراقدن یمك قابی . (مج) «چاناق‌طوتمق»: دیلنمك، ایستەمك . « قان چاناغی » : قان

چاناق

مجومیله قیزارمش کوزدن کنایە .

چاناقلق [ت ا] « بحریه » سفائن دیرکارینك‌باشلرینەدوغرو یاپیلان دوز ویا اسطوانی یرلر .

چانطه [ت ا] مشین‌وسائرەدن یاپیلان

چانطه

مختلف بویوکلکدە معلوم محفظه‌که اثواب، چاماشیر ، ییەجك، اوراق ویاپارا قویمایەیارار . (مج)« چانطەدە ککلیك » : قولای‌اولان ، ایفاسی

تداركى پك ممكن اولان شى ويا ايش .

پاراچانطه‌سى

چانغيردامق [ت ف] بربرينه دوقونان دمير پارچالرينك كورولتوسى كبى كورولتو ايتمك، چاك كبى سس ويرمك .

چانقيل [ت د] قايا و كورولتولى سس : چانقيل : چونغول.

چاودار

چاودار [ت ا] حبوباتدن برى اولوب صاپى بوغدايككندن داها اوزون ورنكى داها اسمردر .

چاووش [ت ا] اونباشيدن بويوك عسكر .

چاه [ف ا] قويو. چوقور. ماغارا، زندان .

چاى [ت ا] دكيزه آقمايوب ديكر بر نهره آقان صو ، نهر وايرماغك كوچوكى . « چايه وارمادن پاچالرى صيوامق » : لزومندن اول بر ايشه حاضرلانمق .

چاى [ف ا] هند و چينه مخصوص بر نبات اولوب ياپراغى خاشلاتارق صوبى ايچيليلر .

چاى

چايدان : چاى قونان دمله‌نن قاب.

چايدان

چايلاق [ت ا] معروف قوش .

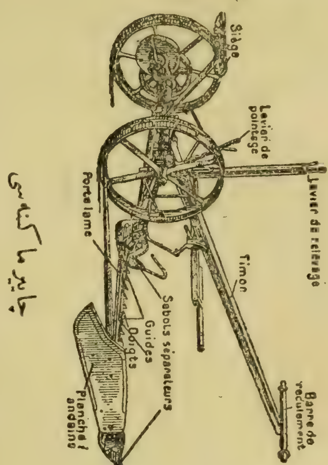

چايلاق

چايير [ت ا] اوت بيتن ير ،اوتلق، حيوان اوتلامايه مخصوص ير .

چايير قوشى [ت ا] سرچه‌يه بكزه‌ين فقط اوندن بيوك قوش . چايير ماكنه‌سى :

چايير قوشى

چاییر بیچمکه مخصوص بر نوع اوراق ماکنه‌سی .

چاییرلق [ت ا] یشیل اوت ایله مستور یر ، یشیللك .

چپ [ف ص] صول .

چپکن [ت ا] قوللری یاریق اولوب اکثریا صارقیدیلان خرجلی صالتا . ابتدائی برلیاس .

چپل [ت ص] کثیف ، بولانیق. قاریشیق فورطنا .

چتر [ف ا] کولکه‌لك ، چادیر ، شمسیه .

چتره‌فیل [ت ص] تورکجه‌یی بوزوق بر شیوه ایله سویله‌مه .

چتله [ت ا] اوزه‌ری چنتیلمش چوبوق . « یازی بیلمه‌ین اکمکجی وسائر اصناف قوللانیر. »

چته [آرناوودجه] بر رئیسك اداره‌سنده بولونان مسلح وعاصی بر زمره ، چاپولجی وآقینجی بولوکی.

چته‌جی [ت ص] چته‌یه داخل آدام، شقی . شقاوت سیاسیه‌ده بولونان شخص .

چتین [ت ص] صاغلام ، متین ، سرت ، قاتی .

چرا [ف ا] اوتلاق ، مرعا .

چراغ [ف ا] قندیل و موم کبی تنویر واسطه‌سی .

چراغ [ف ص] اوجاق وقندیله‌یعنی أوه بارقه مالك اولمش . وظیفه ومأموریته نائل اولان. تقاعد معاشنه مظهر اولان .

چرچیوه [ت ا] دوغراماجی قفسی، قورنیش . بر پنجره ویا لوحه‌نك اطرافی .

چرخ [ف ا] دونن پروانه‌لی تکرلك، چارق . سما ، فلك . بخت، طالع .

چرخجی [ت ا] چارقجی ، بر واپورك ماکنه‌سنی ویا هرهانکی بر ماکینه‌یی ایشله‌تن آدام.

چرخه [ف ا] بر قطعهٔ عسکریه‌یه منسوب ایلری قوللرك دشمن ایله محاربه‌یه باشلامق اوزره‌یاپدقلری حرکت .

چرزلنمك [ت ف] قهوه آلتی یاپمق، وقتسز بر شی یبوب اشتهاسنی بوزمق .

چرك [فا] كیر، پاس ، پیسلك.

چركاب [فا] بیریكمش پیس صولر، چیركف .

چركس [تا] قافقاسیه‌ده‌ساكن اسلام قوملرندن بری .

چركف [ت ا] « چركاب » دن محرف . بیریكمش پیس صو . (مج) ادبسز وتربیه‌سز آدام. چیركفه‌طاش آتمق: تربیه‌سز آداملره بولاشمق .

چركه [ت ا] چنكانه‌لرك‌چادیری.

چركین [ت ص] كوزلك ضدی ، چیركین . كوتو .

چیركینلتمك ــ چیركینلشدیرمك [ت ف] چیركین ایتمك ، چیركین كوسترمك ، چیركینلك ویرمك .

چری [تا] عسكر. «چری‌باشی»: چنكانه‌لرك‌رئیسی.«یكیچری»: وقتیله تشكیل ایدیلن معلوم عسكر اوجاغی كه‌مؤخراً لغوواِمحا ایدیلمشدر .

چسپان [فص] مناسب ، لایق .

چست [فص]چه‌ویك، سریع‌الحركه. «اكثریامترادفی اولان‌چالاك كلمه‌سیله برابر قوللانیلیر . »

چشم [فا] كوز .

چشم زخم [فا] نظر دكه‌سی.

چشمه [فا] انجیله‌جك صویری كه یا دائمی آقار ویا موصلغی اولور ، آچیلنجه آقار . پیكار .

چشنی ــ چشنه [ت ا] طات ، لذت . بر قاچ جنس اكمكك قاریشدیرلماسیله اتكجیلره كوستریلن عیار .

چشنیلی [ت ا] اجزالی ، قاپسوللی (توفنك) .

چشیت ــ چشید [تا]نوع،جنس، أورنك .

چغانه [فا] چنكی دفی ، بر نوع ساز. «اكثریا چنك‌كلمه‌سیله برابر قوللانیلیر . »

چغتای [ت ا] جنكیز خانك‌طورونی چغتای خانك اسمنه نسبتله آسیاده ماوراءالنهر جهتلرنده‌ساكن تورك قومنه و سویله‌دكاری شرق توركجه‌سنه ویریلن اسم .

چفت [فص] تك اولمایان. برطاقیم تشكیل ایدن‌ایكی شی ، زوج و زوجه . بر چفت تشكیل ایدن ایكی تكك بهری ، أش . « چفت سورمك » : حراثت ایتمك ، صاپان ایله اراضی‌یی ایشله‌مك .

چفتجی ـ چیفتجی [ت ا] اوکوز چفتیله صاپان سوره‌رك طوپراغی ایشله‌ین آدام ،

چفتلشمك ـ چیفتلشمك [ت ف] چفت اولمق. حیواناتك ازدواج ایتمه‌سی، مجامعه.

چفتلك ـ چیفتلك [ت ا] چفت سوروب محصولات یتیشدیرمه‌یه مخصوص کنیش محل.

چفته ـ چیفته [ت ص] ایکی قات ، ایکیلی ، ایکی یانلی ، قاتمرلی . قاییغك بر آدام طرفندن چکیلن ایکی کورکی . ایکی ناملولی آو توفکی. حیوانك ایکی آرد آیاغیله برابر تکمه آتمه‌سی .

چیفته‌لی [ت ا] ایکی آیاغیله بردن ووران . (مج) اوغورسز ، حیله کار .

چك [انکلیز] آچیق و أودنه‌سی قطعی وضروری بانقه‌حواله‌سی، پولیچه .

چکاچاك [ق ا] قاتی جسملرك خصوصیله سلاحلرك چارپشماسندن حصوله کلن سس .

چکچك [ت ا] دورت تکرلکلی أل آراباسی .

چکدیرمك [ت ف] نقل ایتدیرمك، طاشینمق . چکه‌رك یوروتمك . چیقارتمق ، چکه‌رك سوکدورمك: دیشمی چکدیره‌جکم. کوره‌کله یوروتمك. تحمل ایتدیرمك، اذیت ایتمك .

چکدیرمه [ت ا] کوره‌کله حرکت ایتدیریلیر بویوك اودون وسائره قاییغی .

چکمجه [ت ا] ماصا و یازیخانه‌نك چکیلمکله آچیلیر کوزی . چکیلیر کوزلری اولان کوچوك صاندیق ویا دولاب .

چکمك [ت ف] بر اوجندن طوتوب اوزاتمق . کندینه دوغرو جذب ایتمك. سوروکله‌یوب کوتورمك ، جر ایتمك . قویودن صو چیقارمق. آیاقدن کیلن برشیئی کیمك: پانطالونی چکدم. کوکل آلمق: بو کوزل منظره آدامی چکر. منع ایتمك، قورتارمق. کرمك، یایمق. چیزمك، تحدید ایتمك: خط چکمك. یازمق: صح چکمك. سورمك : دوزکون چکمك . (ضیافت) ویرمك . (تلغراف) ووردیرمق ، کشیده ایتمك . درد وکدره دوچار اولمق. بکزه‌مك ، آکدیرمق : آناسنه چکمش . « ایچ چکمك » : آه ایتمك . کوکل ایسته‌مك . « ال چکمك » : واز کچمك .

چکمن [ت ا] چپکن. یاغمورلق. بول شالوار .

چكمه [ت ا] چكمك فعلى. ماصا و دولاب كبى شيلرك ديشا ـ رى‌يه چكيلمكله آچيلير كوزى . (ص) موزون ومنتظم: چكمه بورون .

چكه [ت ا] آغزك آلتنده معلوم عضو . (مج) كه‌وه‌زه‌لك . «چكه چالمق » : قونوشمق ، چوق سويله‌مك. « چكه‌سى دوشوك» : كه‌وه‌زه، بوناق. «چكه يورمق»: بيهوده يره چوق سويله‌مك .

چكه‌جك [ت ا] ايسقارپينلرى قولايجه كيمك ايچون مستعمل معروف آلت .

چكه‌مزلك ـ چكه‌مه‌مزلك [ت ا] حسد .

چكى [ت ا] طارتى، وزن. دورت قنطاردن عبارت وزن كه اودون، طاش وسائره طارتيسنده قوللانيلير. (مج) نظام، ترتيب، موازنه . «چكى دوزن » : سوس ، زينت .

چكيج

چكيج [ت ا] برطرفه چيوى قاقماغه مخصوص طوقماق .

چكيده [فص] سوزولمش، داملامش.

چكيردك [ت ا] ميوه‌نك ايچنده‌كى تك ويا متعدد توخوم . « چكيردكدن يتيشمه » : بر ايش ويا صنعتده كوچوكلكندن برى آليشمش اولان . « ايكى درهم بر چكيردك » : چوق سوسلى كزن وقيريتان .

چكيركه [ت ا] « چوكمك » دن. بولوط كبى چوكوب مزروعاتى و بوتون نباتاتى خراب ايدن و اوچان كوچوك بر حيوان. «كيجه چكيركه‌سى » : آغستوس بوجكى . « چكيركه‌قوشى »: صيغيرجق قوشى.

چكيركه

چكيشديرمك [ت ف] فصل وذم ايتمك .

چكيشمك [ت ف] طوتوشمق ، غاوغا ايتمك . « جان چكيشمك » : أولمه‌يه ياقلاشمق ، احتضارده اولمق .

چكيلمز [ت ص] تحمل اولونماز ، معجز .

چكيلمك [تف] سوروكانمك . عزلت وانزوايى اختيار ايتمك، برشيئه قاريشمامق . بوزولمك وكريلمك. رجعت ايتمك. دفع اولمق. داغيلمق .

چلب ـ چالاپ [ت ا] الله ، معبود ، مولا .

چلبى [ت ا] افندى ، آغا ، بك. كبار ونازك .

چَلتیك [تا] باشاغندن آیقلانمامش پرنج، قابوغی ایچنده بولونان پرنج . پرنج تارلاسی .

چَلمك [ت ف] وورمق، چارپمق. دوشورمك ، یره وورمق. کسمك . قاپمق . سلب ایتمك .

چَلَنك [تا] جواهرله سوسلنمش سرغوج .

چِلّه [فا] درویشلرك چکدکلری قرق کونلك ریاضت . (مج) شفقت ، اذیت .

چَلیپا [فا] خاچ ، صلیب .

چَلیك [تا] قیصه کسیلمش دال، قیصه دکنك. قوتلی دمیر، پولاد .

چلیم [ت ا] طور ، ادا ، چالیم . اندام ، جثه .

چلیمسز [ت ص] اندامسز، ضعیف، جیلیز .

چِمْرَنمك [ت ف] صویه کیرمك ویا آبدست آلمق اوزره قول وآیاقلری البسه دن صیرارق حاضرلانمق. (مج) برایشه حاضرلانمق، تصدی ایتمك .

چَمَن [فا] آغاچ وچیچکلری حاوی چاییر. یشیل وقیصه اوتله، یعنی چیمله اورتولو یر ، یشیللك .

چِمنتو [یتا] قومله قاریشیق اولارق خرج وصیوا کیبی قوللانیلوب چابوق طوکار و رطوبته قارشی چوق دایانیر بر طوپراق .

چنار [فا] بویوك و اوزون داللی و چوق پایدار اولور معروف آغاچ . چنار دالی

چَنْبَر [فا] دائره ، بر دائره یی احاطه ایدن شی . قادینلرك باشلرینه باغلادقلری یازمه ، یمنی . فیچیلره و سائره یه کچیریلن مدور دمیر قوشاق . « فلکك چنبرندن کچمك » : دنیایی آکلامق ، تجربه لی اولمق .

چنبر

چنتمك [ت ف] بچاقله دیش دیش ایتمك . اینجه دوغرامق .

چَنتیك [ت ص] اوفاق کدیك ، چتله دیشی . (مج) عیب ، قصور ، پوروز .

چَند [ف د] بر قاچ ، بعضی .
چَندان [ف د] چند ، اوقادار ، او درجه‌ده .
چَنك [ف ا] پنچه . فرانسزلرك « هارپ » دیدکاری معروف موسیقی آلتی .
چَنکال [ف ا]ییرتیجی حیوان ویا قوش پنچه‌سی . چنکل .
چَنکل [ف ا] برشی آصمایه مخصوص دمیردن قانجه . « چنکل طاقق » : آصیلمق ، مسلط اولمق ، بر ایشه یاپیشوب آیریلمامق .
چَنکی [ت ا] دف چالارق شرقی سویلیه‌رك کوبك آتمق کبی اویونلری یاپان رقاصه که باشلیجه چنکانه قیزلرندن اولور .

چنکی

چوپ [ف ا] دکنك ، تخته پارچاسی .
چوبان [ف ا] حیوانلری کزدیروب اوتلاتان آدام. چوبان آرمغانی چام ساقیزی : ناچیز هدیه .
چوبوق [ت ا] اوزون دکنك ، دوز دال . توتون ایچمه‌یه مخصوص ایچی دلیك دکنك اوجنده توتونك قوندیغی لوله بولونور . معدن دکنکی .

چوپ [ت ا] صامان ، اوت و سائره پارچاجغی . سوپروتی .
چوپجی [ت ا] آرابا ایله قاپو قاپو کزوب اولردن سوپرونتیلری آلان بلدیه خدمتجیسی .
چوپلك [ت ا] سوپرونتی آتیلان محل ، مزبله .
چوپلنمك [ت ف] قوش کبی قیرنتیلر یمك ، آز یمك . جزئی بر شیله قناعت ایتمك .
چوپور [ت ا] یوزده‌کی چیچك بوزوغی ، یوزده‌کی قیرمیزی لکه‌لر . (ص) چیچك بوزوغی .
چوجوق [ت ا] کوربه ، یاورو ، کوچوك . (مج) هوپپا، عقلی بر شیئه ایرمه‌ین. «چولوق چوجوق»: عائله. «چوجوق اویونجاغی » : پك اهمیتسز وقولای ایش .
چوچور ــ چورچور [ت ا] قایالرده بولونان دیکنلی و چیرکین بر بالیق .
چوخه [ف ا] یوکدن معمول معروف قوماش .
چوخه‌دار [ف ا] آیاق خدمتنده قوللانیلان مأمور خدمه سی .
چور [ت ا] اینجه چوپ . «چور-چوپ » : چالی چیرپی .
چوراب [ت ا] آیاغه کیلن معروف شی. «باشه چوراب اورمك»:

حيله و دسيسه قورمق . چوراب سوكوكى : بر برينى تعقيب ايدن شى ، متواليا .

چوراق [ت ص] محصولات ويرمه ين، عقيم .

چوربا [ت ا] يتكده قاشيقله ايچيلن صولى صيجاق طعام. قاريشيق: هر طرف چوربا اولدى .

چورباجى [ت ا] بر كويك بويوكى و زنكينى ، مختار . خرستيانلرك ايلرى كلن زنكينى .

چورچار [ت ص] بيهوده صرف اولونان ، ضايع . يازيق : چوجوقلر اوقادار پارايى چورچار ايتديلر .

چوره‌ك [ت ا] دكيرمى ويوموشاق و ياغلى كوچوك اكمك . « چورك اوتى » چورك و اكمك اوزرينه اكيلان سياه كوچوك حبه‌لر.

چورودلمك [ت ف] افساداولونمق، بوزولمق . دليللرله بر دعوا ويا بحث جرح وابطال اولونمق.

چوروك [ت ص] رطوبتلى بر يرده ويا اوزون برمدت طورمقدن بوزولمش و تعفن ايتمش . اعتبار و احتجاجه غير صالح ، مردود . صاغلام اولمايان. « چوروك تخته » : تهلكه . « چوروك چاريق » : قيمتسز ايشه يارامايه‌جق بر حالده . اسم مقامنده‌ده قوللانيلير : بره ، بره‌لنمش ير : ياناغنده بر چوروكى وار .

چوزمك [ت ف] دوكوم ، باغ وسائره‌يى آچمق. حل ايتمك. البسه‌لرك دوكمه‌لرينى آچمق .

چوزوك [ت ص] چوزولمش .

چوزوك .

چوش [ت د] هم اشكى دوردیرمق ايچون ، هم ده بودالاجه بر حركتده بولونان آدام ايچون قوللانيلير بر تعبير مخصوصدر .

چوغالمق [ت ف] چوق اولمق ، تكثر وتزايد ايتمك

چوق [ت ص] مقدارى زياده اولان. آزمقابلى . پك زياده، فضله، چوقلق ، كثرت : چوقدن ممنون اولمايان آزى‌ده بولماز .

چوقال [ت ا] زره ، جبه . چوملك، طوپراقدن قولپلى قاب .

چوقجه [ت ص] آززياده، اولدجه .

چوقور [ت ص] اويولمش، درين، مقعر . مزار . « بر آياغى چوقورده» : اولومه ياقلاشان اختيار.

چوقولاتا [يتا] قاقائو اوندن ياپيلان سياه رنكلى مغدى شكرلمه.

چوكان [فا] اوجى اكرى دكنك، بر نوع جريد .

چوكدرمك [ت ف] اوطورتمق، دهوه‌یی دیز اوستنه اوطورتمق .

چوكمك [ت ف] ایمك ، قونمق، یاتمق، قاپلامق. ضعیفلایوب اختیارلامق .

چوكوك [ت ص] چوكمش، یاتمش، چوقورلاشمش، اكیلمش.

چول [ت ا] قوملق و صوسز اووا .

چول [ت ا] قیلدن معمول قابا منسوجات انواعی. قیلدن ویا یوكدن حیوان اورتوسی .

چولاق [ت ص] بر قولی سقط ویا اكسیك اولان. سقط، بوزولمش ، چارپیلمش .

چولپا [ت ص] بر آیاغی سقط اولان، آیاق اعتباریله صولاق. (مج) بجریكسز .

چوللانمق [ت ف] چول اورتونمك. آبانمق ، مسلط اولمق.

چوللق [ت ا] معروف قوش .

چوللق

چومار ـ چوقمار [ت ا] ایری باشلی چوبان كوپكی.

چوماق ـ چوقماق [ت ا] باشی ایری دكنك ، طوپوز .

چومز [ت ا] وقتیله مدرسه‌لرده‌كی طلبه یاماغی ، یاماق .

چوملك [ت ا] سوزولمش چاموردن معمول طوپراق قاب. طوپراق تنجره . «چوملك حسابی» : جاهل ایشی .

چوملمك [ت ف] دیزلری طوپلایوب قالچه‌لر بالدیرلره دوقوناجق صورتده معلق اوطورمق.

چون [ف د] كبی . ناصل . نیچه. چونكه. مادامكه. «چون وچرا»: ناصل ونیچون .

چونكه [ت د] سبب و علت بیان ایدر ، اولدیغندن ، اولدیغی ایچون .

چووال [ت ا] حبوبات و آرپا وضعنه مخصوص بویوك كیسه.

چه [ف د] ادات تصغیردر .

چه [ت ا] شمال اسلاولرندن برقوم. «چه‌ك» دیمسی طوغرو دكلدر.

چهار [ف ا] دورت . «چهار یار» : خلفای راشدین .

چهارشنبه [ف ا] چارشانبا، معلوم كون .

چهره [ف ا] یوز ، سیما ، (مج) عبوسلق ، اكشی یوز ،

دارغینلق. « چهره زو کوردی » : چیرکین .

چهل [فا] قیرق عددی .

چه‌وریتی [تا] کرداب. مختلف حبوباتی قاریشدیرمقله حاصل اولان ذخیره مخلوطی .

چه‌وره [ت ا] بر شیئك محیطی، اطراف ، کنار. تولبندن یمنی. « چپ چه‌وره » : داثرأمادار.

چهیز [ت ا] جهاز .

چیان [ت ا] وجودده قان بوزولماسندن حاصل اولان یومرو.

چیپلاق [ت ص] کینمه‌مش ، صویونمش ، عریان . تویی دوکولمش . سوسسز ، ساده . طاقیمسز . زوکورت . « بالدیری چیپلاق » : آیاق طاقیمی ، کلخان بکی. چیریل چیپلاق : بوس بوتون چیپلاق .

چیپیل [ت ص] کوزلری چاپاقلی .

چیت [ت ا] چالی قامیش ودکنك کبی شیلردن اورولمش موقت بوله ویا دیوار .

چیت [ت مه] خفیف بر سس تقلیدوتصویر ایدر: چیت پیت یورومك. « چیتیرپیتیر دخی دنیلیر.» غایت خفیف سس : درسخانه‌ده چیت یوق .

چیتلاتمق [ت ف] پارماقلری ویا آتشده طوزکبی برشیئی چیتیرداتمق، پاطلاتمق. احساس ایتمك.

چیتلنبیك [تا] کوچوك دانه‌لی وتك چکردکلی سیاه بر میوه .

چیچك

چیچك [ت ا] آغاچ و نباتاتك میوه و توخومدن اول ویردکلری رنکارنك وقوقولی یاپراقلر . (مج) حیله‌باز .

چیرالامق [ت ف] چیراقویمق، طوتوشدیرمق .

چیرپی [ت ا] آغاچلردن کسیلن دال وبوداقلر مجموعی، آغاج قیرپینتیسی. (مج) تخمین ، حساب ، ترتیب .

چیرپیشدیرمق [ت ف] اینجه‌دکنکله خفیفجه وورمق . کاغده چابوق چابوق یازی یازمق.

چیرپینتی [ت ا] اوینامه. ساحلده دکیزك یالادیغی قومسال ویا چاقیللق. خلجان .

چیروز [رم] اوسقومری بالیغنك قورودولمشی . (مج) ضعیف آدام .

چیر چیر [ت ا] دائما اینجه سس چیقاران شی ، اینجه بر سسله آقان صو. (مج) که‌وه‌زه .

چیره [ف ا] غالب. « چیره‌دست »: طوتدیغی ایشی یاپان ، ماهر .

چیریش [ت ا] یاپیشقان معجون .

چیز [ف ا] شی . « ناچیز » : بر شی دکل ، اهمیتسز .

چیفیت [ت ا] یاهودی. «تزییف مقامنده قوللانیلیر . »

چیزکی [ت ا] خط .

چیزمك [ت ف] چیزکی چکمك، خط ترسیم ایتمك .

چیزمه [ت ا] قونچی دیزه قادار اوزون آیاق قابی .

چیزیك [ت ص] چیزیلمش، چیزکیسی اولان (ا) چیزمك‌ایزی ، یول .

چیش [ت ا] ایشه‌مه ، تبول . « چیش ایتمك » ایشه‌مك .

چیغ [ت ا] داغدن یووارلانان قار کومه‌سی. یوکسك سس، کورولتی ، بایغارا .

چیغارا ـ سیغارا [ت‌ف] اسپانیو-لجه‌دن الینمشدر. فشنك کبی کاغده صاریلمش توتون.

چیغیرمق [ت ف] دعوت ایتمك . سسلنمك ، چاغیرمق .

چیغلق [ت ا] فریاد وفغان ، باغریشمه .

چیغیر [ت ا] چیغ ایزی، یول. (مج) طرز ، اسلوب .

چیقار [ت ا] منفعت شخصیه .

چیقارتمق [ت ف] اخراج ایتدیر-مك ، یوکسلتدیرمك . استحصال ایتدیرمك. « چیقارتمه »: چوجوقلرك ایصلادارق کاغده چیقار-دقلری ضعفلی ورنکلی رسم .

چیقارمق [ت ف] دیشاری آتمق. سوکمك ، چکمك . کوسترمك، عرض ایتمك، یوکسلتمك. استحصال ایتمك. ایجاد ایتمك ، نشر ایتمك. پیدا ایتمك. نتیجه چیقارمق. طوتولمق. «الدن چیقارمق»: صاتمق. غایب ایتمك. « باشدن چیقارمق » : آزدیرمق، فنایوله سوق ایتدیرمك.

چیقریق [ت ا] قویودن صو چیقارمق ایچون ال ایله دوندیریلن دولاب . ایپلك صارمایه مخصوص چرخ .

چیقیشمق [ت ف] کیریشمك . یتیشمك . آزارلامق .

چیقیقچی [ت ا] چیقیق عضولری یرینه اعاده ایدن عملی جراح .

چیگ [ت ص] پیشمه‌مش، خام. (مج) تجربه کورمه‌مش عجمی. چی .

چیگك [ت ا] صباحدن تجرله هوایه قالقان نمك کیجه سرینلکنده اینجه بر صورتده یره

یاغمه‌سندن حاصل اولان رطوبت که چاییر و یاپراقلرك اوزرنده اینجی داملالری کبی کورونور.

چیکدم

چیگدم [ت ا] بیاض صاری ویبنبه چیچکلی بر نوع نبات.

چیگسه‌مك [ت ف] چیك یاغمق. غایت اینجه یاغمور یاغمق.

چیگنه‌مك [ت ف] آیاقله باصمق. دیشله ازمك. قهر وتضییق آلتنه آلمق.

چیلك [ت ف] معروف و مقبول میوه.

چیم [تا] چمن اوتی، یوصون.

چیلك

چیلبر [تا] یوغورت ویومورطه ایله یاپیلان یمك.

چیلینکیر [تا] کلید وآناختار کبی دمیرجیلك اینجه ایشلرینی یاپان صنعتکار.

چیما [یتا] خالاط اوجی، کمی‌یی باغلایان خالاطلر.

چیمدیك [تا] پارماق اوجلریله صیقما.

چیمشیر [ت ا] طاراق اعمالنه یارایان بر نوع آغاج.

چیملنمك [ت ف] فیلیزلنمك.

چیممك [ت ف] صویه دالوب چیقمق، کوموملك.

چین [ت ا] آسیانك شرقنده‌کی بویوك مملکت.

چین [ت د] معدن کبی سرت بر شیئك سسنی تقلید وتصویر ایدر. چین چین اوتمك.

چین [ف ا] قیوریم، بوکلوم، بوروشوق.

چینی [تص] چینه مخصوص. چین اصولی بویانمش، نقش ایدلمش طوغله، طباق و سائره.

چینی طباق

چینقو [یتا] بسیط معدندن معمول تنکه.

چینکانه [ت ا] معلوم کوچبه‌قوم قبطی. (مج) عارسز وحیاسز خسیس، جیمری.

چینله‌مك [ت ف] چین چین اوتمك .

چینله‌مه ـ چینلاما [ت ا] چین چین ایتمه ، اوغولداما .

چینه [ف ا] قوش یمی .

چیوی [ت ا] تخته وسائره میخلامایه مخصوص اوجی سیوری و باشی یاصی دمیر پارچه‌سی ، اکسر .

چیوید [ت ا] قویو مائی رنکلی معروف بویا که چاما شیرده قوللانیلیر .

چیوید آغاجی

چییان [ت ا] بیوك ودره‌یسی سرت بر جنس قیرق آیاق . صوقمه‌سی تهلکه‌لیدر.

ح

ح تورکجه الفبانك سکزنجی حرفی اولوب عربیدن آلینان کلمه‌لره مخصوصدر . اونك ایچون تورکجه کلمه‌لرك بو حرفله یازیلماسی دوغرو دکیلدر . ابجد حسابنده ۸ رقمنه اشارتدر .

حاج [ع ا] «حج»دن معین موسمنده کعبه‌یی زیارت ایدن آدام . اکثریا حرف تعریفیله قوللانیلیر : الحاج. « حاج الحرمین » : ایفای حج ایتدکدن صوکره روضهٔ پیغمبری‌یی زیارت ایتمش اولان . حاجی

حاجات [ع ا] حاجتك جمعی .

حاجب [ع ا] «حجاب»دن . قاپوجی ، پرده‌جی ، قاش . آرا زاری .

حاجت [ع ا] احتیاج ، لزوم ، ضرورت .

حاجز [ع ص] آییران ، بولن ، تفریق ایدن . بدنك ایچنده بعض اویوقلری آییران بوله‌زارلرینه تعبیر اولونور . « حجاب حاجز » : کوکسی قارندن داخلاً آییران بیوك زار .

حاجه [ع ا] حجه کیتمش قادین، حاجی قادین .

حاجی [ع ا] حاج‌دن غلط ، کعبه‌یه کیدوب ایفای حج ایدن آدام. « حاجی یاتماز » : نه دورلو آتیلسه آیاق اوستی طوران اویونجاق.

حادّ [ع ص] سیوری، اینجه‌ارجلی، کسکین. سرت، مؤثر، شدتلی. مؤنثی : حادّه . زاویهٔ حادّه : (هندسه‌ده) قائمه‌دن دها طار زاویه .

حادِث [ع ص] یکی ظهور ایدن ، حدوث ایدن، میدانه‌چیقان. قدیم اولمایان ، صوکرادن اولان .

حادِثه [ع ا] وقعه ، وقوع بولان حال و کیفیت، ماجرا . جمعی: حوادث که وقوعات دیمکدر .

حادّه [ع ا] تل و صیرمه یاپمایه مخصوص أریمش معدندن معمول آلت. « حادهٔ تدقیقدن کچیرمك » : اینجه‌دن اینجه‌یه تدقیق ایتمك .

حاذِق [ع ص] ماهر ، علم ویا صنعتده وقوف تامی اولان. (اکثریا طبیبلر حقنده قوللانیلیر.)

حارّ [ع ص] صیجاق ، حرارتلی . مؤنثی : حارّه . ممالك حارّه : یاقیجی مملکتلر . منطقهٔ حارّه : خط استوانك ایکی جهتنده بولنان منطقه‌لرکه هوالری دائما صیجاقدر وقیشلری یوقدر .

حارِث [ع ص] حراثت ایدیجی ، اکینجی ، چیفتجی .

حارِس [ع ص] حراست ایدیجی ، محافظ ، بکجی .

حارِق [ع ص] یاقان ، یاقیجی .

حارِقه [ع ا] آتش .

حازِم [ع ص] حزم واحتیاط صاحبی، بصیرتلی ، تدبیرلی .

حاسِد [ع ص] حسد ایدن، قیصقانج.

حاسِر [ع ص] حسرت چکن، مرام ومقصدینه نائل اولامایان .

حاسِم [ع ص] فصل وحسم ایدیجی، حل ایدن .

حاسّه [ع ا] انسان و حیواناتده‌کی دویغو خاصه‌سی .

حاشا [ع د] نفی ، استثنا وتبعیده دلالت ایدر. اولمایه ، الله کوسترمه‌سین ، بزدن اوزاق : حاشا، بن بُوركِ قطعیاً علیهکزده بولونمادم.

حاشِر [ع ص] حشر ایدن .

حاشیه [ع ا] برکتاب ویا یازینك کنارینه یازیلان و ایچنده‌کی برکلمه ویا جمله‌یی ایضاح وتفسیر ایدن عباره ، هامش ، در کنار .

حاصِب [ع ا] اورتالغی توزطوپراق ایچنده بیراقان شدتلی روزکار.

حاصِد [ع ا] اکین بیچن آدام، اوراقجی .

حاصِر [ع ص] حصر وتخصیص ایدن

حاصِل [ع ص] حصول بولان وجوده کان ، پیدا وظاهر

اولان . بیتن ، یردن چیقـان . استنتاج اولونان : حاصل کلام . ثمره : عمرمك حاصلی .

حاصلات [ع ا] حاصـل ك جمعی . زراعت و سائر مساعینك ویردیکی ثمره ، ایراد .

حاضر [ع ص] « حضور » دن . کوز اوکنده اولان شخص. بالذات بر یرده بولونان . ضدی : غائب . مهیا ، آماده . یاپیلمش و دیکیلمش حالنده صاتیلان، ایصمار - لامه اولارق یاپدیریلمایان. شیمدیکی ، بوکونکی حال. « حاضر جواب » : درحال مناسب جواب بولوب سویله‌ین سریع الانتقال آدام . « حاضره قونمق » : میراث وسائره صورتیله امکسز ثروته قونمق . ذاتاً ، تام صراسی معنـالرنده حال اولارق ده قوللانیلیر : حاضر کلمشکن شوایشی کوره‌لم .

حاضرلانمق [ت ف] بوتون لوازمی تدارك و اکمال ایدوب مهیا و آماده اولمق .

حاضرلق [ت ا] برایشه ویا سیاحته مهیا اولمق ایچـون لزومی اولان لوازم ، تدارکات .

حاضرلوب [ت ا] صوده چوق پیشن قاتی یومورطه .

حاطب [ع ص] اودون ده‌وشیریجی.

حافر [ع ص] حفر ایدن ، قازان. (ا) حیوان طیرناغی .

حافظ [ع ص] حفظ ایدن ، صاقلایان ، قرآنی حفظ ایدوب ازبر اوقویان . « حافظ کتب » : کتبخانه مأموری. « قوۀ حافظه » : انسانلرده‌کی خاطرلامق خاصه‌سی .

حافظه [ع ا] حس اولونان شیئك اثرینی ذهنده حفظ ایدن قوت، ازبرله‌یوب اونوتمامق قوتی .

حافی [ع ص] مکرم وبشوش آدام. یالین آیاق یوروین .

حاکم [ع ص] حکم ایدن ، آمر ، غالب . اوستـده بولونان : شهر دکیزه حاکمدر . عدلیه مأموری . مملکتی اداره ایدن . «حاکم حقیق » : جناب حق .

حاکمیت [ع ا] حاکملك، آمریت، حکم و اقتدار . حاکمیت ملیه » : وطنك اداره‌سنده ملتك حاکم اولمه‌سی .

حاکی [ع ص] نقل وحکایه ایدن.

حال [ع ا] اولوش ، بولونوش ، صورت ، هیئت ، کیفیت ، شیمدیکی زمان ، ماضی ایله مستقبل آراسی . مجـال ، قوت ، طاقت ، درد ، کدر : حالمی الله بیلیر . تورکجه صرفه و عربجـه نحوه عائد اصطلاح مخصوص. « حال صورمق» :

برینك ناصل اولدیغنی استفسار ایتمك. « حالده » : شرط وتقدیر ، مباینت وضدیت بیان ایدر: اوكلدیكی حالده بزه كیده‌رز . اونلر بزی دعوت ایتدكلری حالده بز كیتمدك. « بای حال»: مطلقا. بعضاً صفت معناسنده‌ده قوللانیلیر : ماه حال . اهل حال : وجد وحال صاحبی . حال آشنا : حالدن آكلار . بهمه‌حال : مطلقا . حال بوكه : شو قدركه ، درحال : اوآنده. سعهٔ حال : رفاه، بوللق. حال صورمق : برینك خاطرینی استفسار ایتمك. عرض حال ایتمك : حالنی آكلاتمق . عرضحال : رسمی برمقامه ویریلن استدعا. علی حاله: بولوندیغی حالده. فی‌الحال: همان. لسان حال : دیل ایله سویله‌میه‌رك حال وطوریله آكلاتمه .

حالاً [ع ح] شیمدیكی حالده ، حال حاضرده .

حالا [ت د] شیمدی ، آلان، الیوم . داها ، هنوز .

حالات [ع ا] حالت ك جمعی .

حالَت [ع ا] صورت ، كیفیت ، شایان دقت اولان حال : حالت احتضار . « الحالة هذه : شیمدیكی حالده ، بوكونكی كونده.

حاللاشمق [ت ف] بربرینه حالنی و دردینی سویله‌یوب شكایت ایتمك، دردلشمك ، حسبحال ایتمك .

حامِد [ع ص] حمد و شكر ایدن .

حامِض [ع ض] اكشی معناسنه كاوب كیمیا اصطلاحاتندندر.

حامِضیّت [ع ا] اكشیلك. برجسمك حامض اوله‌سی .

حامِل [ع ص] یوكلی ، طاشییان، كوتورن . حائز ، اوزرنده بولونان . صاحب، متصرف . كبه.

حامی [ع ص] حمایه ایدن .

حانِث [ع ص] ایتدیكی یمینی یرینه كتیرمه‌ین .

حاوی [ع ص] شامل ، جامع ، محیط قاپلایان .

حائِز [ع ص] مالك ، صاحب ، طاشییان ، حامل .

حائط [ع ا] دیوار ، جدار .

حائِل [ع ا] ایكی شی آراسنده‌واقع اولوب برندن دیكرینك كوروله‌سنه ویا اختلاطلرینه مانع اولان.

حَبّ [ع ا] دانه دانه حالنده یوتولان علاج. (مج) « حبی یوتمق»: متضرر اولمق ، محو اولمق .

حُبّ [ع ا] سه‌وكی ، محبت .

حَباب [ع ا] صو اوزرنده حاصل اولان قبارجق .

حَبس [ع ا] بر قباحتلی‌یی بریره قاپامق. طوتمق، ضبط ایتمك.

حبسخانه [ت ا] متهملرك حبس و توقیفنه مخصوص محفوظ بنا .

حبش

حَبَش [ت ا] آفریقاده بر مملکت اهالیسی که زنجی‌یه یاقین اسمردر .

حَبْط [ع ا] مباحثه ومناقشه‌ده اسکات .

حَبْل [و ا] ایپ ، رابطه .

حَبَل [ع ا] گبه قالمق ، گبه‌لك .

حُبور [ع ا] سه‌وینج ، سرور .

حَبّه [ع ا] دانه . « حبه‌یی قبه یاپمق » : مبالغه ایتمك .

حَبیب [عص] سه‌وگیلی، سه‌ویلن، دوست .

حَتّی [ع د] بیله ، او درجه‌ده ، بر درجه‌ده که .

حَجّ [ع ا] مکه‌ده کعبه‌یی زیارت وطواف مراسمی .

حِجاب [ع‌ا] پرده، حائل. صیقیلمه، اوتانمه . محجوبت . « حجاب حاجز » : کوکس ایله قارین آراسنده‌کی زار .

حَجّاج [ع ا] مشهور ظالم .

حُجّاج [ع ا] حاج وحاجی‌نك جمعی.

حِجاز [ع ا] مکه ، مدینه ، طائف وحوالیسندن عبارت جزیرة العربك غرب وشمال قسمی. موسیقیده معروف مقام .

حِجامت [عا] بدندن قان چکمك وآلمق عملیاتی .

حُجّت [عا] دلیل، برهان، وثیقه، سند .

حُجَج [ع ا] حجتك جمعی .

حَجْر [عا] بر سبب قانونیدن دولایی برینك کندی مالنی تصرفدن منع اولونماسی .

حَجَر [ع ا] طاش. «حجراسود» کعبه‌نك قاپوسی یاننده‌دیوارده بولونان سیاه طاش .

حُجره [ع ا] کوچوك اوطه . مواد عضویه‌نك ایچنده آری کومجی شکلنده اولان اوفاق دلیکلر.

حَجْز [عا] برندن اولان مطلوبك استیفاسنی تأمین ایچون بر مال ویا ملکنی محکمه معرفتیله رهن حکمنه قویوب ضبط ویاصاتیلماسنی طلب معامله‌سی .

حَجله [عا] كلين اوداسى، كردك.

حَجم [عا] برجسمك بويوكلكى، جثه ، جسامت .

حُجيره [فا] پك كوچوك حجره . جمعى : حجيرات .

حَد [ع ا] سينور، درجه، مرتبه. جمعى : حدود . « برينه حدينى بيلديرمك » : تربيه‌سنى ويرمك .

حداثَت [ع ا] يكيلك ، ابتدا ، كنجلك. « حداثت سن »: ياش كوچوكلكى .

حَدّاد [ع ا] دەميرجى، چيلينكير.

حَدائق [ع ا] حديقه‌نك جمعى .

حَدَب ـ حَدَبه [ع ا] قانبورلق ، يومرو ، چيقينتى .

حِدّت [ع ا] كسكينلك ، شدت، سرتلك . اوفكه ، غضب .

حدتلنمك [ت ف] اوفكه‌لنمك ، غضبه كلمك .

حدتلى [ت ص] اوفكه‌لى، غضبلى.

حَدَث [ع ا] يكى‌ظهور، يكى واقع اوله . صوكرادن اوله .

حَدس [ع ا] ظن وتخمين .

حَدسيات [ع ا] ظنيات وتخمينات.

حَدَقه [عا] كوز ببكى ، كوزك قاراسى .

حُدوث [ع ا] صوكره‌دن پيدا اوله ، ظهور ، جريان .

حُدود [ع ص] حدك جمعى .

حَديث [ع ا] يكى ، نو ظهور ، قديم اولمايان. حضرت پيغمبرك سوزى .

حَديد [ع ص] حدتلى ، تيتيز . كسكين . دەمير .

حديدى [ع ص] دەميره منسوب ، دەميردن معمول .

حَديقه [ع ا] آغاچلى باغچه .

حذاء [ع ا] قارشيلق ، قارشى قارشى‌يه اوله . استقامت .

حَذاقَت [ع ا] مهارت « طبيبلر حقنده قوللانيلير . »

حَذَر [ع] صاقينمه ، احتراز .

حَذف [ع ا] آرادن قالديرمه ، طى ، سيلمه .

حَرّ [ع ا] حرارت ، صيجاقلق .

حُرّ [ع ص] جمعى : احرار . اسير اولمايان ، سربست اولان، قانون دائره‌سنده وانتظام اجتماعى‌يى اخلال ايتمه‌مك شرطيله ايسته‌ديكنى ياپان .

حَرّاث [ع ا] اكينجى ، چيفتجى.

حَراثَت [عا] اكينجيلك، چيفتجيلك.

حَرارَت [ع ا صیجاقلق ، صیجاق . صوسزلق. صیتمانك ویردیکی صیجاقلق . « حرارت غریزیه » : انسانك وجودنده‌کی طبیعی و داخلی صیجاقلق .

حَراسَت [ع ا] صاقلامه ، بکلمه ، حفظ .

حَرام [ع ا] ممنوع . دیناً ممنوع اولان شی . دوقونولمه‌سی ممنوع ، مقدس : مسجد حرام .

حرام زاده [ف ص] نا مشروع اختلا- طدن تولد ایتمش ، پیچ .

حَرامی [ت ا] حرام ماله ال اوزا- تان آدام ، خیرسز .

حَرْب [ع ا] جنك ، محاربه . « دیوان حرب » : عسکری محاکمه . « ارکان حرب » : فضله تحصیل کورن ممتاز ضابط .

حَربه [ع ا] قیصه میزراق ، سونکو .

حَربیّه [ع ا] فنون حربیه‌نك تدریس ایدیلدیکی عالی عسکری مکتب .

حَرث [ع ا] چیفت سورمه ، تار- لایی ایشله‌مه . « صوك سنه- لرده لسانمزده معنویاتده ده قوللانیلمایه باشلانمشدر . » عرفان .

حِرْز [ع ا] امین یر ، ملجأ . محا- فظهٔ نفسه وسیله اولاجق شی . « حرز جان » : جانی تأمین ایدن شی . ویا طلسم .

حِرْص [ع ا] طمع ، آچ کوزلیلك ، شدتلی آرزو . شدت وابتلا ایله بر شیئك اوزرینه دوشمك .

حِرصلانمق [ت ف] چوق آرزو ایتمك . قیزمق .

حَرْف [ع ا] الفبانی ترکیب و کله‌لری تشکیل ایدن و اوقو- یوب یازمایه آلت اولان اشارتلرك هربری . (مج) : سوز ، کلام . « جامع حروف » : محرر . حرف آتمق : ضمنی اولارق دوقوناقلی سوز سویله‌مك .

حرف اندازلق [ت ص] سوز آتمق ، رموزاتله دوقوناقلی سوز سویله‌مك .

حِرفَت [ع ا] صنعت ، کسب وکار .

حَرْق [ع ا] یاقمه . « احراق » داها مستعملدر .

حُرقَت [ع ا] احتراق اثری ، یاتیقلق . « حرقة البول » بل صوغوقلغی دینیلن خسته‌لق .

حَرَکَت [ع ا] جمعی حرکات . قیملدانمه ، دپرنمه ، اوینامه ، یورومه ، سکوتك ضدی . عمل ، اجرا ، بر ایشده بولونمه . طرز ، طور ، معامله ، کیدیش . یوله چیقمه ، عزیمت . جوشغونلق ، تلاش . « حرکت ارض » : زلزله . « حرکت اضافیه » : کرهٔ ارضك دونمه‌سندن

دولابی دونر کبی کورونن سمانك ظاهری حرکتی .

حَرَکه [ع ا] اوستون ، اسره ، اوتره دینیلن خط اشارتلرندن هر بری . حرفك ساکن اولمامه سی .

حرکه‌لندیرمك [ت ف] بر حرفه حرکه یازمق ویا حرکه ایله اوقومق ، تحریك ایتمك .

حَرَم [ع ا] دخولی هر کسه مساغ اولمایان معزز یر : حرم شریف : کعبه . اسلام اولرینك قادینلره مخصوص دائره سی که تورکیه‌ده بو دائره جمهوریت انقلابیله قالقمشدر . زوجه . « حرم آغاسی » : وقتیله سرایلرده حرم دائره‌سنه چیقوب کیرن خادم عرب . «حرمین» : مکه ایله مدینه .

حِرمان [ع ا] محروم اوله ، محرومیت .

حُرمَت [ع ا] شرف و حیثیت . رعایت ، اعتبار ، اکرام و اعزاز .

حرمتلی [ت ص] شایان حرمت ، شرف و حیثیت صاحبی . (مج) بویوك ، اوقفالی .

حُروب [ع ا] حربك جمعی .

حُرور [ع ا] صیجاق روزکار ، کونش حرارتی ، صیجاقلغك مایهٔ اصلیه‌سی .

حُروف [ع ا] حرفك جمعی .

حروفات [ع ا] حرفك جمع الجمعی . قورشوندن دوکولمش مطبعه حرفلری .

حَرون [ع ص] دوغرو یورومه‌ین خویسز آت . (مج) معند .

حُرّیت [ع ا] سربستلك ، آزادکی ، اسیر اولمامق .

حَریر [ع ا] ایپك . حوارتلی .

حریری [ع ص] ایپکدن معمول . ایپك کبی یوموشاق .

حَریص [ع ص] حرصلی ، کوزی طویمایان ، هر شیئی ، فضله ایسته‌ین .

حریف [ع ص] صنعت آرقداشی ، هم مسلك . عادی آدام .

حَریق [ع ا] یانغین .

حریق زده [ف ص] یانغینه اوغرامش ، أوی یانمش .

حَریم [ع ا] هر کسه دخولی ممنوع اولان محترم یر . حرم دائره‌سی .

حِزب [ع ا] طائفه ، طاقم ، فرقه ، بولوك .

حَزم [ع ا] متین و دوغرو رأی ، عزم .

حُزن ـ حَزَن [ع ا] کدر ، غم ، غصه .

حَزیران [ت ا] سریانیجه‌دن آلنمشدر. معلوم آی که یاز بو آیدن اعتباراً باشلار .

حَزین [ع ص] حزن و کدر ویرن، مغموم ، حزنلی .

حِس [ع ا] دویغو ، روحده‌کی دویغوقوتی، حواسی خمسه‌نك بریله اولونان‌درك. آکلامه. «حس قبل‌الوقوع» : بر شیئك وقوعندن اول اوندن خبر ویرن قلبی برتأثر وتحسس .

حِساب [ع ا] صایی، صایه. تخمین، ملاحظه. دفترطوتمه . صاییه متعلق اصول وقواعددن بحث ایدن علم . «علی‌الحساب» : حساب کورولدکده محسوب اولونمق اوزره جسته جسته ویریلن پارا .

حِسابلاشمق [ت ف] آلاجق ویره‌جك . حسابی کوروب ایلیشیکی کسمك .

حِسابلامق [ت ف] تقدیر وتخمین ایتمك ، ملاحظه ایتمك .

حَسّاس [ع ص] چوق دویان ، دویغولی ، ایچلی .

حُسام [ع ا] کسکین قیلنج .

حَسَب [ع ح] کوره ، جهتیله ، اقتضاسنجه، بناءً . «حسب‌القرابه» : قرابت جهتیله، «حسب‌المسلك» : مسلك اقتضاسی. «حسب حال» : برینه بیان‌حال‌ایله کندیسندن عقل و رأی صورمه ، قونوشمه .

حَسَب [ع ا] اصالت، ایی صوی .

حِسبةً لله [ع ح] الله‌رضاسی ایچون

حِسبی [ع ص] قارشیلقسز، عوضسز، مجاناً .

حَسَد [ع ا] باشقه‌سنك نعمت و فضیلتی چکه‌مه‌یوب زوالنی ایسته‌مه ، قیصقانمه .

حَسَده [ع ا] حاسدك جمعی .

حَسْرت [ع ا] اله کچمه‌ین ویا کچوبده غائب اولان بر نعمته تأسف ایدوب یانمه و ایچ چکمه . اشتیاق ، کوره‌جکی کلمك .

حَسْم [ع ا] کسمه ، قطع ، حل و فصل .

حَسَن [ع ص] کوزل .

حُسْن [ع ا] کوزللك، «حسن‌خط»: یازی‌کوزللکی، قاعده‌یه‌مطابق یازی یازمه . «حسن ظن» : بری حقنده ایی فکرده بولونمه، کندیسنی ایی ظن ایتمه .

حَسْناء [ع ص] کوزل قیز ویا قادین .

حَسَنه [ع ا] کوزل ایش ، ایی ایش ، خیر .

حسنى [ع ا] احسن، دها كوزل.

حسود [عص] حسدجى، قيصقانج .

حسّى [ع ص] دويغويه متعلق ، دويغو ايله آكلاشيلان. قلبه خطاب ايدن : بو اثر حسى‌در .

حسّيات [ع ا] دويغويه‌متعلق‌خاصه‌لر، دويغو تأثيرى .

حسيب [عص] اصيل، مزيت‌صاحبى.

حشارى ـ حاشارى [ت ص]يارامار ، خيرچين، عارسز.

حشّاش [ع ص] اسرار ايچن .

حشر [ع ا] طوپلامه ، بر يره بيريكديرمه. « حشره‌دك »: قيامته قادار . « روز حشر » : قيامت كونى . (مج) حشر ونشر اولمق : اوغراشمق .

حشرات [ع ا] مفردى اولان « حشره » لسانمزده قوللا-نيلماز . بوجك و چييان قبيلندن كوچوك ويرده سورونور حيوانلر، هوام . (مج) دكرسز ، مضر و مشئوم آداملر . كروه .

حشفه [ع ا] اركگلرده آلت تناسلك باشى .

حشم [ع ا] معيت خلق ، اتباع و متعلقات .

حشمت [ع ا] اتباع كثرتندن متولد عظمت ، مهابت .

حشمتلى [ع ص] عظمت و طنطنه صاحبى: اجنبى حكمدارلره ويريلن عنوان : حشمتلو انكلتره قرالى .

حشو [ع ا] دوله ، دولدورمه ، دولدورولان شى . قيريلاجق شيلرك آرالرينه قونولان صامان و-پاموق كبى شيلر . (مج) سوز و يازيده قوللانيلان فضله و معناسز كلمه‌لر . جمعى : حشويات .

حشيش [ع ا] قورو اوت. اسرار.

حشيم [ع ص] حشمتلى ، محتشم .

حصات [ع ا] اوفاق‌طاش، چاقيل. مثانه و قره جكر بوبركلرله وسائر اعضاى‌داخليه‌ده حاصل‌اولان طاش .

حصاد [ع ا] اكين بيچمه ، اكين بيچيمى وقتى .

حصّاد [ع ا] اكين بيچيجى، اوراقجى.

حصار [ع ا] اطرافنى قوشاتمه ، قلعه .

حصافت [ع ا] متانت‌رأى، دوغرو دوشونوش .

حصان [ع ا] آيغير .

حصانت [ع ا] بر موقعك ضبط ایدیله‌میه‌جك درجه‌ده متین و مستحکم اولوشی.

حصبه [ع ا] قیزاموق.

حصر [ع ا] صیقیشدیرمه، محدود بر یرك ایچینه آلمه، تضییق. یالکز بر شیئه صرف وتخصیص ایتمه.

حصن [ع ا] قلعه، حصار.

حصول [ع ا] حاصل اولمه، وجوده کلمه.

حصون [ع ا] حصنك جمعی.

حصه [ع ا] پای، نصیب. «قصه‌دن حصه»: بر حکایه‌دن آلینان عبرت پایی.

حصه‌دار [ف ص] حصه صاحبی، حصه‌سی اولان بر شرکته پارا ویروب مشترك اولانلرك هر بری.

حصیر [ع ا] اینجه سازدن اوریلمش یره سرمه‌یه مخصوص دوشه‌مه.

حصیرلی

حصیف [ع ص] حصافتله متصف، تدبیرلی، عقللی.

حصین [ع ص] متین، محکم، مستحکم.

حضار [ع ا] حاضرك جمعی، حاضر بولونان انسانلر.

حضر [ع ا] مقیم اولمق حالی، سفر مقابلی، کوچبه‌لکك ضدی. صلح واسایش.

حضرت [ع ا] «حضور» دن. اوك، پیشگاه. بوکلمه اصل معناسندن تجرد ایده‌رك تعظیم و احترام تعبیری اولارق قوللانیلمایه باشلامشدر. پاشا حضرتلری کبی.

حضور [ع ا] حاضر اولمه، موجود بولونمه. اوك، پیشگاه. راحت، مسالمت، اسایش.

حضیض [ع ا] اك آشاغی موقع، اوج مقابلی. بر سیاره‌نك کونشدن اك اوزاق بولوندیغی موقع.

حطاب [ع ا] اودونجی.

حطب [ع ا] اودون.

حطیبه [ع ا] اودونلق یر.

حظ [ع ا] حصه، خیر جهتندن اولان نصیب. خوشه کیتمه، خوشلانمه، سه‌ویمه، مسرت.

حظوظ [ع ا] حظك جمعی.

حظوظات [ع ا] حظك جمع الجمعی. حظوظات نفسانیه: نفس وشهوته متعلق اذواق و لذائذ.

حَظیره [ع ا] اطرافی محفوظ قبرستان ، مزار . (حطیره صورتنده استعمالی غلطدر .)

حُفّاظ [ع ا] حافظك جمعی .

حَفر [ع ا] طوپراغی قازمه ، چوقور آچمه .

حُفره [ع ا] قازیلمش چوقور .

حَفریّات [ع ا] قازمایه ، چوقور آچمایه متعلق ایشلر ، عملیات ترابیه . آثار عتیقه ومعدن وسائره تحریسی ایچون یری قازمه عملیاتی .

حِفظ [ع ا] صاقلامه ، قورومه ، حمایه . خاطرده طوتمه . قرآنك ازبراوکره‌نیلمه‌سی . «تحت الحفظ» : محافظه آلتنده ، قاچماسین دییه پولیس ویا ژاندارمه کبی مسلح افرادله کوتورولمك صورتیله . «حفظ صحت» : فن طبك محافظهٔ صحت قواعدندن وخسته‌لغك اوکنی آلمق اصولندن باحث علمی .

حَفِظَنَااللّه [ع] الله بزی صاقلاسین .

حَفیظه [ع ا] حافظك جمعی . ملکار .

حَفید [ع ا] اولاداوغلی ، طورون . جمعی : احفاد .

حَفیره [ع ا] قازیلمش یر ، چوقور .

حَفیظ [ع ص] صاقلایان ، محافظه ایدن ، حافظ . «حفیظ‌الله !» : الله صاقلاسین ، الله صاقلایجیدر .

حَفیف [ع ا] قوش اوچارکن ، روزکار اسرکن حاصل اولان سس ، خیشیرتی .

حق [ع ا] الله . دوغرولق ، باطلك مقابلی . عدل ، انصاف . بر آدامه عائد اولان شی ، آلاجق . برایش وزحمتك اجر واجرتی : امك حقی ، آیاق حقی . بر آدامك امکنه مقابل لایق اولدیغی مادی ومعنوی اجر : معلمك حقی بویوکدر . پای ، حصه . براسمه مضاف اولارق «ده» اداتِ الصاقیله برابر دائر ومتعلق معناسنی افاده ایدر : اونك حقنده حکم ویریلدی . « حق اولمق » : دوغرو سویله‌مك ، سوزی دوغرو وحقلی اولمق . « حق ایتمك » : استحقاق ولیاقت قازانمق . « حقندن گلمك » : غلبه ایدوب انتقام آلمق ، جزای سزاسنی ویرمك . « حق ویرمك » : تصدیق ایتمك . « حقنی یمك » : آلاجغنی انکار ایدوب ویرمه‌مك . « حق یولی » : الله یولی ، دوغرو یول ، حقیقت و فضیلت یولی . « الحق » : دوغروسی . « بحق » حقیله . « بغیرحق » : حقسز یره .

حقّا [ع ح] دوغروسی ، الحق . « حقا که » : دوغروسی بوکه .

حقارت [ع ا] حرمتسزلك، اعتبارسزلق، حقیر وعادی کورمه، عدم تعظیم . ذلتله معامله ایتمه .

حقانی [ع ص] حق ، دوغرولغی التزام ایدن ، عادل .

حقانیت [ع ا] حقه و دوغرولغه موافق معامله، حقه رعایت وحرمت ایتمه، انصاف، عدالت .

حقائق ـ حقایق [ع ا] حقیقتك جمعی .

حقپرست [ف ص] اللهی طانییان. دوغرولغی و عدالتی سەون ، دوغرولقدن هیچ آیرلمایان .

حقد [ع ا] کین ، کیزلی غرض و عداوت ، حد .

حقلامق [ت ف] حقندن کلمك ، غلبه چالمق ، دوکمك .

حقنه [ع ا] شیرینغه ، احتقان آلتی .

حقوق [ع ا] حقك جمعی. هر کسك حقندن، افرادك بر بریله اولان مناسباتندن ، عدالتدن بحث ایدن معروف علم . «حقوق فاکولته‌سی»: حقوق و بوکا متعلق علوم تدریس ایدیلن مکتب عالی که دارالفنونك بر شعبه‌سیدر. دوستلق، آرقه‌داشلق، برندن دیکرینه کچمش ایلك وخدمت حقلری : اونکله حقوقم اسکیدر .

حقه [ع ا] کوچوك یووارلاق قوطو، یازی یازمق ایچون ایچنه مرکب قونان قوطو . حقه‌بازك ال چابوقلغیله اویروب چەویردیکی قوطو.

حقه‌لر

حقه‌باز [ف ا] أل چابوقلغیله بر طاقم حقه‌لر وسائر شیلر اویروب چەویرەرك اویونلر ومعرفتلر کوستەرن آدام . (مج) حیله‌کار، دولاندیریجی.

حقیر [ع ص] دکرسز، قیمتسز، دنی، حرمت و اعتباردن محروم .

حقیق [ع ص] حقلی ، مستحق ، لایق ، سزا .

حقیقت [ع ا] برشیئك دوغروسی، اصل، کنه ، برایشك ماهیتی. اصلی معنا ، مجازك تشبیه واستعاره‌نك غیری . دوغرولق . صداقت و فداکارلق ، وفا ، صحیح .

حقیقة [ع ح] صحیحاً، کرچکدن ، دوغروسی .

حقیقتسز [ت ص] وفاسز .

حقیقتلی [ت ص] وفالی ، فداکار .

حقیقی [ع ص] صحیح ، دوغرو ، ساخته اولمایان .

حَكّ [ع ا] قازيمه ، اويمه. برپازى وساٸره‌يى چاقى و ساٸره ايله قازيپارق حذف وطى ايتمه .

حَكّاك [ع ا] حك ايله مشتغل صنعتكار. معدن و شمشير و ساٸره اوزه‌رينه چليك قلمله يازى ورسم اويمق صنعتنى ياپان آدام .

حُكّام [ع ا] حاكمك جمعى .

حكايت ـ حكايه [ع ا] نقل ايتمه ، بر وقعه ويا سركذشتى صيراسيله آكلاتما ، روايت . ماصال . رومان .

حكايه‌جى [ت اص] حكايه‌لر وماصاللر سويله‌مه‌يى سه‌ون. رومان يازان محرر .

حكايه نويس [ف ا ص] حكايه يازان محرر ، رومانجى .

حَكَم [ع ا] ايكى خصم ومعارضك آرالرنده‌كى اختلاف ويا ادعايى حل وفصل ايچون حاكم اتخاذ ايتدكلرى كيمسه .

حِكَم [ع ا] حكمتك جمعى .

حُكم [ع ا] حاكملك ، حكومت و آمريت . امر ، قوماندا . قرار، محكمه‌ده ويريلن قطعى نتيجه . قدرت . اهميت ، نفوذ وسطوت . تأثير : قيش حكمنى اجرا ايديور. منزله ، مقام ، مرتبه ، مثابه : معلم طلبه‌نك باباسى حكمنده‌در . اقتضا ايجاب : قانون حكمنجه . «حكمى اولمق» نفوذلى وقوتلى اولمق. «حكم سورمك» حاكم اولمق، حكومت سورمك، «حكم كچمك» : امرى نافذ وجارى اولمق

حُكَما [ع ا] حكيمك جمعى .

حِكْمَت [ع ا] علم وعدلك امتزا واجتماعندن حصوله كلن فضيا حكيملك . فلسفه . سر : بونده حكمت وار . اخلاقه داٸر قيصا وبليغ سوز ، مثل . « حكمت طبيعيه » اجسامك احوال طبيعيه‌سندن بحث ايدن علم كه فرانسزجه‌سى اولا « فيزيق » لسانمزده مستعملدر .

حُكمدار [ف ا] امر وحكم صاحب اولان انسان ، ايمپراطور قرال .

حُكمران [ف ا] حكم و سلط سورن، حاكم، حكمدار

حكمرانى [ف ا] حكم سور ذاته منسوب ومتعلق. حكم سورمه ، حكمدارلق .

حكمسز [ت ص] حكم و تأثير اولمايان . اهميتسز .

حُكمنامه [ف ا] بر محكمه وهيئتك حكم وقرارينى حاوى ورقه حكمى حاوى كاغد .

حِكَمِيّات [ع ا] فلسفه‌يه متعلق سوزلر حكيمانه فكرلر .

حُکومَت [ع ا] برمملکتی، بروطنی اداره ایتمه . بر مملکتده حکم سورن و اونی اداره ایدن هیأت . دولت . مملکتلری اداره طرز واصولی : حکومت جمهوریه ، حکومت مشروطه .

حکیم [ع ص] عقل واخلاقیله ممتاز آدام. حکمت وفلسفه متخصصی، فیلسوف . بوتون علوم و فنونه واقف عالم آدام. طبیب ، دوقتور. « حکیم مطلق » : جناب حق .

حَلّ [ع ا] چوزمه ، عقد مقابلی. قاریشیق بر ماده ویا مسأله‌یی ایضاح وفصل ایتمه ، قرار و نتیجه ویرمه . اریتمه ، اذابه . برجسمی کیمیا قاعده‌سنجه مرکب اولدیغی اجزایه تحویل ایله ترکیبنی بوزمه ، تحلیل .

حَلائل [ع ا] حلیله‌نك جمعی .

حَلّاج [ع ا] پاموق آتان آدام .

حَلال [ع ا] حرام اولمایان شی. مشروع . زوج ویازوجه .

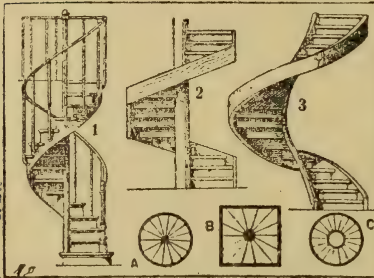
حَلّال [ع ص] هرشیئی ، هرمسأله‌یی حل وفصل ایدن .

حلاللاشمق [ت ف] بر برینه حقنی حلال ایتمك .

حَلاوَت [ع ا] طاتلیلق، شیرینلك. ذوق ولذت .

حَلَزون [ع ا] قابوقلی سوموكلی بوجك. ساعت زنبركی كبی كیتدكجه دارلاشان دائره شكلی .

سوموكلی بوجك

حلزونی

حلزونی [ع ص] حلزون شكلنده اولان .

حَلْف [ع ا] آند ، یمین .

حَلْق [ع ا] بوغاز ، حلقوم .

حُلقوم [ع ا] بوغاز، بوغازك معده یولی اولان دلیكی. « راحت حلقوم » : راحت لوقوم دینیلن معروف یوموشاق شكر .

حَلقوی [ع ص] حلقه ویا حلقه‌لی شكل وصورتنده اولان .

حَلقه [ع ا] اورتاسی بوش دائره، دائره شكلنده اولان شی ، ایپدن ، تلدن و یا معدندن اوفاق دائره ، حلقه .

حِلم [ع ا] انسانده طبیعت یاواشلغی و یوموشاقلغی ، صبر وتحمل . حدت وغضبك عكسی .

حلم [ع ا] جمعی : احلام . رؤیا . رؤیاده غسله محتاج اوله . احتلام .

حُلَل [ع ا] حله‌نك جمعی .

حلو [ع ا] طاتلی ، لذیذ .

حَلوا [ع ا] اون ویا نشاسته‌دن یاپیلان معروف طاتلی .

حُلول [ع ا] كیرمه، دخول، كلوب چاتمق. نفوذ ایتمك، بر انسانك روحنه كیرمك .

حلویّات [ع ا] طاتلی یمكلر، شكرله‌لر.

حُلّه [ع ا] بر نوع لباس . اوچ طلاق ایله ترك اولونان زوجه‌نك تكرار نكاحی آرزو ایدیلدیكی زمان ایرتسی كونی تطلیق ایتمك شرطیله بر دیكرینه نكاح اولونماسی.

حَلیف [ع ا] یمین ایده‌رك بریسیله عهدله‌شن آدام .

حَلیق [ع ص] تراش ایدیلمش .

حَلیل [ع ا] زوج ، قوجا .

حَلیله [ع ا] زوجه .

حَلیم [ع ص] حلم صاحبی، یوموشاق طبیعتلی ، حدتلی اولمایان .

حلیه [ع ا] زینت ، سوس . پیغمبرمزك اوصاف حسنه‌سی وبوندن بحث ایدن كتاب .

حَمائل [ع ا] قیلیچ ویا نشان باغی . بویونه آصیلان نسخه .

حَمائم [ع ا] حمامه‌نك جمعی .

حُمّا ـ حمّی [ع ا] صیتما ، نوبت ، تیفوس .

حمار [ع ا] اشك .

حَماسَت [ع ا] شجاعت ، فطری جسارت .

حَماقَت [ع ا] احمقلق ، بودالالق ، آبداللق .

حَمّال [ع ا] حملدن : یوك طاشیيان آدام. (مج) قاباوتربیه‌سز آدام.

حمالیّه [ع ا] حمال اجرتی، بریوك واشیانك طاشینماسی اجرتی.

حَمام ـ حَمامه [ع ا] كوكرجين ، قومرو .

حَمّام [ع ا] ییقاناجق یر . « قدرت حمامی » : قاپلیجا .

حمایه [ع ا] قورومه، صحابت .

حَمد [ع ا] مدح ، ثنا . شكر ، شكران ، تشكر (یالكز جناب حق حقنده مستعملدر .) « لله الحمد »: اللهه شكرلر اولسون. « الحمدلله » : شكر اللهه .

حمراء [ع ص] احمرك مؤنثی ، قیرمیزی ، قیزیل . « الحمراء »: قیرمیزی سرای ، اندلسك غرناطه شهرنده عربلردن قالمه مشهور بنای محتشم .

حمره ـ حمرت [ع ا] قیرمیزیلق ، قیزیللق .

حمض [ع ا] اکشیلك ، ککره‌لك کیمیوی بر ماده و بر تعبیر مخصوصی .

حمق [ع ا] احمقلق، بودالالق .

حمقاء [ع ا] لسانمزده احمقك جمعی اولمق اوزره مستعملدر .

حمل [عا] یوك، آغیرلق . کبه‌لك. اسناد . یوکلتمه ، احاله ایتمه . « وضع حمل » : دوغورمه، تولید .

حمل [ع ا] قوزو . کونشك مارت آینده کیردیکی معروف برج .

حمل برجی

حمله [ع ا] صالدیرما ، آتیلمه ، هجوم ، صولت .

حمله [ع ا] حاملك جمعی . « حملهٔ قرآن » : قرآنی آکلایارق حفظ ایتمش اولانلر .

حمله‌جی [ت ا] صندال وقایقلرده قیچدن برنجی صفده اوطوران و کوره‌ك چکن آدام .

حموضت ـ حموضه [عا] اکشیلك. « مولدالحموضه »: کیمیاء اصطلاحاتندن اولوب اکثر اجسامی ترکیب ایدن عناصر بسیطه‌نك باشلیلرندن بری‌در .

حمول [ع ص] حملدن. تحملی زیاده اولان ، محن ومشاقه چوق تحمل ایدن .

حموله [ع ا] کمی یوکی، بروابورك طاشیدیغی اشیا .

حموی [عص] صیتمه‌یه منسوب ومتعلق.

حمیت ـ حمیه [ع ا] انسانلغه، خصوصیله وطن وملیته عائد مزیت . وطننی سوومه وتجاوز و حقارتدن حمایه غیرتی، غیرت وطنیه.

حمید [ع ص] مدحه شایان ، حمد وثنایه لایق . « رب حمید » : جناب حق .

حمیر [ع ا] عربلرك جاهلیت دورنده یمن جهتنده ساکن اولان بر قوم .

حمیه [ع ا] پرهیز .

حناء [ع ا] صاچ وصاقاله وقادینلرك پارمقلرینه سوردکلری صاری طوپراق بویا ، قینا .

حَناجر [ع ا] حنجره‌نك جمعی .

حنان [ع ا] مرحمت .

حَنّان [ع ص] رحيم، مرحمتلی. اللهك اسمای حسناسندندر .

حَنبلی [ع ص] اهل سنت مذاهب اربعه‌سندن امام حنبلی‌نك مذهبنه منسوب وتابع اولان .

حِنث [ع ا] يمين وعهدنده ثبات ايتمه‌مه .

حَنجره [ع ا] بوغاز، بلغوم، غيرتلاق باشی .

حنطه [ع ا] بوغدای .

حَنَفی [ع ص] امام اعظم ابوحنيفه‌نك مذهبنه تابع اولان .

حَنَك [ع ا] آغيز طاوانی، داماغ، آغيزك آلت جهتی .

حنوط [ع ا] اسكی مصريلرك يابدقلری كبی أولوبی برطاقم اجزالرله چوروميه‌جك و قوقمايه‌جق بر حاله كتيرمه. (تحنيط كلمه‌سی داها چوق مستعملدر .)

حَنيف [ع ص] دين اسلامه تابع اولان، اسلاميتده ثبات ايدن، وحدته اينانان .

حَنين [ع ا] آرزو اشتياق. شدت اشتياقدن آغلايوب فرياد ايتمه . ايكلمه ، انين .

حَوّاء [ع ا] حضرت آدمك زوجه‌سی.

حَوّاج [ع ا] حاجه‌نك جمعی ، حج ايتمش قادينلر .

حَواجب [ع ا] حاجبك جمعی .

حَوادث [ع ا] حادثه‌نك جمعی. احوال عالمه و مملكته عائد خبرلر ووقعه‌لر. (مفردمقامنده‌ده قوللانيليو.

حَواريّون [ع ا] حضرت عيسانك اون ايكی كشيدن عبارت اصحاب وانصاری كه انجيلك مختلف نسخه‌لرين ضبط ودين مسيحی‌يی نشر و تعمي ايتمشلردر .

حَواسّ [ع ا] حاسه‌نك جمعی .

حَواشی [ع ا] حاشيه‌نك جمعی ،

حَواصب [ع ا] حاصبك جمعی شدتلی روزكارلر .

حَوافر [ع ا] حافرك جمعی .

حَواله [ع ا] بريسنك عهده‌سنه ايش بيراقه ، ترك وتفويض سپارش، احاله . وورمه، صالديرمه بر بارانك تأديه‌سنی برشخص ثال چه‌ويرمه ويا بوبابده ويريلن رسم امر . حائل : چوجوقلره عارض اولان صرعه نوبتی .

حوالةً [ع ح] حواله طريقيله ، تأديه‌نك شخص ثالثه چو ريله‌سی صورتيله .

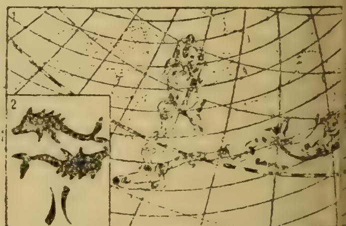
حواله‌لی [ت‌ص] بر محله حاکمیت ویا نظارتی اولان. تأدیه‌سی بر شخص ثالثه احاله اولوندیغی اشعار ایدن بر شرحه مالك بولونان: حواله‌لی بر سند. صرعه علتنه مبتلا: حواله‌لی چوجوق.

حواله‌نامه [ف‌ا] برمبلغك تأدیه‌سی بر شخص ثالثه ویا بر دائره‌یه احاله اولوندیغنی بیلدیرن امرنامه: بانقه حواله نامه‌یی قبول ایتدی.

حَوالی [ع‌ا] مفردی اولان «حول» لسانمزده قوللانیلماز. اطراف، جوار.

حَوائج [ع ا] حاجتك جمعی. «مادیاتده قوللانیلیر.»

حوت [ع ا] بویوك بالیق. كونشك شباط آینده كیردیكی برج.

حوت برجی

حور ـ حوری [ع ا] عربیده جمع ایسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده قوللانیلیر. اصل معناسی كوزلری ایری وسیاهی چوق سیاه و بیاضی چوق بیاض قیزلر. جنت قیزی، اهل جنته موعود اولان كوزل قیزلرك هر بری. چوق كوزل قیز.

حَوْزه [ع ا] بر شیئك ایچی، حدودك داخلی. بر حكمدارك حكم ایتدیكی مملكتلرك مجموعی.

حَوصَله [ع ا] قوش قورصاغی، معده. (مج) استیعاب واستعداد درجه‌سی، قابلیت ذهنیه، درونی اقتدار: بونی حوصله‌مه صیغدیرامایورم.

حَوْض [ع‌ا] سوس ایچون ویا صو بیریكدیرمك ایچون باغچه‌لرده یاپیلان مختلف وسعتده و شكلده چوقور.

حَوْل [ع‌ا] سنه، ییل. اطراف. قوت و قدرت. «لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم»: قوت وقدرت آنجاق اللهه مخصوصدر.

حُوَیْصِل [ع ا] جلد آلتنده اولان بر طاقم قابارجقلر.

حُوَیْنات [ع ا] حوینك جمعی اولوب مفردی تورکجه‌ده قوللانیلماز: كوزله كورونمز كوچوك حیوانلر، میقروبلر.

حَیّ [ع ا] دیری، زنده، حیاتده اولان. «جناب حی لایموت»: الله.

حیاً [ع ح] دیری اولارق، اولدورمكسزین. مقابلی میتاً.

حیا [ع ا] اوتانمه، حجاب، محجوبت عار ، ناموس .

حیات [ع ا] دیریلك ، جانلیلق، صاغلق ، یاشایش ، عمر . یاشایش طرزی .

حیاتیون [ع ص] فلسفه‌ده روحیون ایله مادیون مسلکلری آرا- سنده بر مسلك مخصوصه تابع فیلسوفلرکه بونلر حیاته برموجودیت واهمیت ویررلر . فرانسزجه‌سی : Vitalistes

حیاض [ع ا] حوضك جمعی .

حیاط [ع ا] حائطك جمعی، دیوارلر.

حیاك الله [ع] الله عمرکی اوزون ایتسین !

حیث [ع ا] اعتبار. یالکز «من» حرف جریله برابر عربی تر- کیبلرده بولونور : من‌حیث‌المجموع .

حیثیت [ع ا] ذکر،اعتبار،شرف، ناموس .

حیدر [ع ا] آرسلان . حضرت علینك لقب مخصوصی . کنایه طریقیله جسورمعناسنه‌ده قوللانیلیر.

حیدریه [ع ا] أسکیدن درویشلرك کیدکاری بر نوع لباس .

حیران [ع ا] شاشقین ، متحیر .

حیرانلق [ت ا] شاشقینلق، حیرت.

حیرت [ع ا] شاشقینلق، شاشیرمه، شاشیروب قالمه . نه یاپاجغنی بیلمه‌مه .

حیز [ع ا] مکان ، طرف، موقع ، میدان .

حیض [ع ا] قادینلره هرآی عارض اولان حال که رحمدن قان آقار ، عادت ، آی باشی .

حیطان [ع ا] حائطك جمعی .

حیف [ع د] حقسزلق ، جور و غدر . یازیق ، هیهات ، ایواه ! . .

حیفا [د] یازیق ، واه ، ایواه .

حیل [ع ا] حیله‌نك جمعی .

حیلولت [ع ا] آرایه کیرمه .

حیله [ع ا] آلداداجق طرزوترتیب، دوبارا ، اویون ، خدعه . ساخته‌کارلق .

حیله‌باز [فص] حیله یاپان، حیله‌کار، دوباراجی .

حیله‌سز [ت ص] دوغرو ، صاف ، خالص .

حین [ع ا] زمان ، وقت .

حیوان [ع ا] جانلی شی ، انسانك غیری اولان ادراکسزجانلی شی. یوك‌قالدیران‌وآرابه‌چکن‌وبینیلن

آت ، بیکیر، استر، اشك وسائره (مج) عقلسز و ادراکسز انسان ، احمق ، بودالا ، حسسز. دیریلك، حیات .

حیوانیّت [ع ا] حیوانلق . انسانك مادیت وشهوتی .

حیّه [ع ا] ییلان .

خ

خ [ا] تورکجه الفبانك دوقوزنجی حرفی . ابجدده ٦٠٠ رقمنه معادلدر .

خائِب [ع ص] محروم ، مأیوس ، بی بهره . ضرره اوغرایان.

خائِف [ع ص] قورقان، قورقاق .

خائِن [ع ا] خیانت ایدن ، غدر و حیله یاپان ، امنیتی سوءاستعمال ایدن ، کوردیکی ایلککه قارشی فنالق یاپان . وطننه ضرر ایراث ایدن.

خاتَم [ع ا] مهر. یوزوك . «خاتم‌الانبیا» : صوك پیغمبر، حضرت محمد .

خاتِم [ع ص] مهرله‌ین ، مهرباصان. بیتیرن ، ختم ایدن .

خاتِمه [ع ا] صوك. برکتابك صوك فصلی ویا مقاله‌سی. فاتحه ومقدمه مقابلی .

خاتون [ع . ف] قادین ، شایان حرمت قادین .

خاچ [ارمنیجه] صلیب،چلیپا، ایستاوروز .

خاچ

خاچلامق [ت ف] چارمیخه کرمك،خاچ شکلنده برتخته‌یه میخلایارق صلب ایتمك .

خاچواری [ت ص] صلیب شکلنده اولان ، عموداً بر برینی اورتاسندن قطع ایدن ایکی خط مستقیم صورتنده اولان .

خاخام [ت ا] موسویلرك روحانی مأموری . « خاخام باشی » : اك بویوك رئیس روحانیسی .

خاخام

خادِع [ع ص] حیله وخدعه ایدیجی . حیله‌کار .

خادِم [ع ص]خدمت‌ایدن،خدمتجی . خادم آغا : طواشی .

خار ـ خاريل [ت د] بول و سربست آقان برشيئى تصوير ايده‌رك مكرر قوللانيلير : خارخار، خاريل خاريل . « خاركور » : كوپكلرك خاريلتيسى كبى بيتمز توكنمز بوغوشمه وكورولتو .

خار [فا] ديكن . «خاروخس» : چالى چيرپى .

خارا [فا] مرمر . سرت طاش .

خارِج [ع ص] طيش ، طيشارى . داخلى مقابلى .

خارِجيّه [ع ا] اجنبى دولتلرله اولان مناسبات سياسيه‌يه وكرك اجنبيلرك مملكت داخلنده‌كى ، كرك تبعه‌نك ممالك اجنبيه‌ده‌كى امور تجاريه وحقوقيه‌سنه باقان يوكسك مقام : خارجيه وكالتى .

خارِق [ع ص] ييرتيجى، ييرتان . يالكز شو تعبيرده قوللانيلير: خارق العاده : عادتى ييرتان يعنى عادت وطبيعتك خارجنده اولان .

خارِقه [ع ا] خارق العاده، فوق العاده شى . عادتك خارجنده اولارق يتيشمش ممتاز انسان، دها: مصطفى كمال بر خارقه‌در .

خاره [ت ا . ص] قوماش، كاغد وساٸره اوزرنده‌كى دالغالى چيزكيلر ، • دالغالى قوماش ويا كاغد . بويله بر قوماشدن معمول اولان .

خاره‌لنمك [ت ف] خاره كبى دالغه‌لى اولمق .

خازِن [ع ا] خزينه‌دار ، خزينه محافظى .

خاسِر [ع ص] « خسار »دن . ضرر وزيانه اوغرايان .

خاشاك [فا] چورچوپ، سوپرونتو.

خاشِع [ع ص] خشوع ايدن، اكيلن، متواضع .

خاشلامق [ت ف] قاينار صويه دالديرمق ويا اوستنه قاينار صو دوكمك . تكدير ايتمك ، پايلامق .

خاشلامه [ت ا] خاشلامق طرز وفعلى. ساده صوده خاشلانمش أت .

خاشه، خاشا [ت ا] صيرمه‌لرله مزين اكر اورتوسى.

خاشا

خاص [ع ص] بر آدامه ويا برشيئه مخصوص اولوب عمومه عائد اولمايان ، خصوصى ، مخصوص . عوامه شامل اولمايوب ممتاز برصنفه عائد اولان. خالص ، صاف، حيله‌سز ، بياض : خاص اكمك . عام وعوام مقابلى .

خاصکی [ت ا] وقتیله سرای خدمتنه مأمور اولان بوستانجی صنفی وضابطانی.

خاصّه [ع ا] بر آدامه ویا شیئه مخصوص حال. قوت، تأثیر، کیفیت. «بالخاصه»: صورت مخصوصه‌ده، مخصوصاً، آیریجه. حکمدارلرك معیتنده‌کی عسکر: خاصه آلایی.

خاصةً [ع ح] آیریجه، بالخاصه.

خاصیت [ع ا] برشیئه مخصوص اولان حال وقوت، بویله بر تأثیر ونوتی اولمق فضیلتی.

خاضع [ع ص] خضوع ایدن، تواضع کوسترن، آلچاق کوکللی.

خاطر [ع ا] دوشونجه وحفظ ایتمه قوتی، فکر، ذهن، قوهٔ حافظه. کوکل، قلب، حس ودویغو قوتی. صاینی، رعایت و حرمت. کیف، حال: خاطرصورمق. «خاطر قالمق»: کوجنمك. «جمعیت خاطر» انسانك عقلی وفکری یرنده وطوبلی وله. «درخاطر ایتمك» خاطرلامق.

خاطرلامق [ت ف] خاطرده طوتمق، اونوتمامق.

خاطرلی [ت ص] خاطری صاییلیر، سوزی کچر کیمسه.

خاطره [ع ا] خاطره کلن شی، فکره کلن شی، جمعی: خاطرات: خاطره کلن شیلر، ماضیده‌کی سیاسی ویا خصوصی خاطره‌لره عائد یازیلان اثرلر.

خاطف [ع ص] سرعتله کیدرکن بردن بره قاپوب کوتورن. کوز قاماشدیریجی.

خاقان [ت ا] حکمدار، اصل چین و ترکستان حکمدارلرینك عنوانی‌در. «خاقانی» خاقانه منسوب.

خاك [ف ا] طوپراق، توز. «خاك ایله یکسان ایتمك» محو ایتمك، طوپراقله برابر ییقمق واثر بیراقمامق.

خاکپا ـ خاکپای [ف ا] آیاغك طوپراغی. ویاتوزی، آیاغك باصدیغی طوپراق، یر.

خاکدان [ف ا] طوپراق، دنیا، کرهٔ ارض.

خاکسار [ف ص] طوپراقله برابر، ذلیل، حقیر.

خاکستر [ف ا] کول، آتش کولی، رماد.

خاکی [ف ص] طوپراغه منسوب ویا طوپراقدن عبارت اولان، بشر. طوپراق رنکنده: خاکی البسه.

خال [ع ص] وجودویوزده اولان سیاه نقطه، بن.

خالد [ع ص] دائم، باقی، ابدی.

خالص [ع ص] تمیز، صاف، قاریشیق وساخته اولمایان.

خالطه [ت ا] کوپکلره طاقیلان بویون حلقه‌سی ، طاسمه .

خالق [ع ا . ص] یارادان، یارادیجی.

خالقیت [ع ا] یارادیجیلق ، یاراتمق حال وصفتی .

خاله [ع ا] بابانك قیز قارداشی .

خالی [ع ص] بوش ، تنها ، ایچنده برشی اولمایان ، ایصسز .

خالی [ت ا] اوطه کیلیمی .

خام [ف ص] پیشمه‌مش. اولمامش ، کماله ایرمه‌مش . عجمی، تجربه‌سز. ایشلنمه‌مش . بوش، بیهوده ، منا- سبتسز ، عبث : خیال خام .

خام‌خالاط [ت ص] بیچیمسز، شاپشال.

خامارات [ت ص] چالیشقان ، الندن ایش کلن .

خامس [ع ص] بشنجی .

خاموش [ف ص] صوصان، ساکت، ابکم .

خاموشی [ف ا] سکوت .

خامه [ف ا] قلم .

خامه‌زان [ف ص] قلم یوروتن، یازان.

خان [ف ا] تورك حکمدارلرینه وآسیا امیرلرینه مخصوص بر عنوان . حکمدار ، حاکم ، امیر .

خان [ع ا] شهرده وشهر خارجنده مسافرلرك اقامتنه مخصوص بویوك بنا ، مسافرخانه ، اوتل، آپارتمان .

خاندان [ف ا] بویوك سلاله، اصیل وبویوك عائله .

خاندانلق [ت ا] اصالت ، بویوك بر سلاله‌یه منسوبیت .

خانقاه [ع ا] تکیه ، درگاه .

خانگی [ف ص] خانه‌یه منسوب، أوده أوده بولونان ، أوده‌کی .

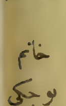
خانلق [ت ا] حاکملك، امارت ، حکمدارلق .

خانم [ت ا] «خان» ك مؤنثیدر ، قادینلره‌ویریلن حرمت تعبیری. زوجه . «خانم‌الی»: کوزل‌قوقولی بر چیچك. «کیرلی‌خانم»: بر نوع یومو- شاق‌وبیاض تازه پینیر . خانم‌بوجکی: کللره‌عارض اولور سیاه‌بنکلی قرمزی بر بوجك .

خانم ألی

خانم بوجکی

خانمان [ف ا] خاندان ، سلاله ، أو بارق ، خانه خلق واشیاسی .

خانه [فا] أو ، مسكن . رقملرك صاغدن صوله معتبراولان صيرا ودرجه‌لرينك بهری . « خانه‌خراب » : أوی بيقلمش ، پريشان‌حال ، مفلس ، جاهل سرسری .

خاو [ت ا] اينجه توی .

خاور [فا] شرق ، مشرق .

خاورا [ت ا] يهوديلرك معبدی . (مج) كورولتولی ير .

خاولی [ت ص] اينجه تويی حاوی اولان . تويلی ياپيلان سيله‌جك : أل خاوليسی ، حمام خاوليسی .

خاويار [ت ا] مرسين بالغی يومورطه‌سندن ياپيلان سياه ، غايت لذيذ وقيمتدار مغذی بر ماده .

خای ـ خاـ خاينده [فص] چيكنه‌ين .

خايلاز [ت ص] تنبل .

خايه [فا] يومورطه ، خصيه .

خاييده [فص] آغيزده چيكننمش . « اكثريا آغيزدن آغيزه چوق دولاشمش و مبتذل اولمش سوز حقنده صرف اولونور . »

خاير [ت د] نفی ايچون ويريلن جواب ، أوت مقابلی .

خَباثَت [ع ا] خبيثلك ، كوتولك ، فنالق .

خَبّاز [ع ا] أتمكجی .

خبازان [ع ا] أتمكجيلر ، أتمكجی اصنافی .

خِبازت [عا] اتمكجيلك ، اتمكجيلك صنعتی .

خَبائِث [عا] كوتولكلر ، خبيثلكلر . « ام‌الخبائث » : فنالقلرك آناسی ، عشرت .

خُبث [ع ا] خباثت .

خَبَر [ع ا] بر حادثه‌نك تبليغی ، نقل اولونان سوز ، بر وقعه‌ده بولونمايانلره ويريلن معلومات ، حوادث . علم ، قوت ، معلومات . نحوده جمله‌نك سندينه تعبير ايديلير . « علم وخبر » : بر شيئك آلنديغنی بيلديرن رسمی سند ، ورقهٔ رسميه .

خِبرت ـ خِبره [عا] برايش ومسأله حقنده معلومات مكمله . برشيئك كنهنه واقف اولمه . وقوف وتجربه . « اهل خبره » : متخصصلر . برايش ويامسأله حقنده مكمل وقوف ومعلوماتی اولانلر .

خبردار [فص] بر ايشدن خبر و معلوماتی اولان .

خبرلشمك [ت ف] بربرينه خبر كوندرمك ، مكتوبلاشمق .

خُبز [ع ا] اكمك ، نان .

خَبيث [ع ص] كوتو، فنا، مفسد، مردار، ناپاك، صويسز، فرومايه.

خَبير [ع ص] خبر ومعلوماتى اولان، واقف.

ختام [ع ا] بيتمه، تمام، صوك، نهايت.

ختان [ع ا] سنت، سنت ايتمه.

خَتْم [ع ا] مهرلمه. بيتيرمه. قرآنى ابتداسندن نهايتنه قادار اوقومق.

خَجالت [ع ا] اوتانمه، محجوبيت.

خُجسته [ف ص] فوتلى، اوغورلى، مبارك، مسعود.

خَجِل [ع ص] اوتانمش، محجوب.

خَجلت [ع ا] اوتانمه، خجالت.

خَدّ [ع ا] ياناق، رخ.

خُدا [ف ا] الله، تاكرى. افندى، صاحب. «كدخدا»: أو صاحبى، كتخدا. «خدايى نابت»: اكه‌دن كندى كندينه بيتمش، تربيه و تحصيل كورمه‌دن كندى كندينه يتيشمش.

خداداد [ف ص] الله ويركيسى.

خُدّام [ع ا] خادمك جمعى. معهود اوفوروكجى خواجه‌لرك كويا جين طائفه‌سندن اولارق جلب ايتد‌كارى خدمتجيلره‌ده تعبير اولونور.

خُداوَند [ف ا] افندى، صاحب، مالك.

خداوندكار [ف ا] حاكم، حكمدار، آمر.

خَدَر [ع ا] بر عضوك اويوشماسى.

خَدْشه [ع ا] راحتسزلق، مراق، وسوسه.

خُدعه [ع ا] آلداتمه، اويون، حيله، دولاب.

خَدَم [ع ا] خادمك جمعى،

خَدَمات [ع ا] خدمتك جمعى.

خِدمَت [ع ا] برينك ايشنى كورمه. ايش، وظيفه مأموريت.

خدمتجى [ت ا] خدمت ايتمه‌يه مخصوص اركك ويا قادين.

خدمتكار [خ ا خدمتجى.

خَدَمه [ع ا] خادمك جمعى، خدمتجيلر. لسانمزده مفرد مقامنده ده قوللانيلير.

خَدَنك [ف ا] اوق.

خَديعه [ع ا] خدعه، حيله.

خديو [ف ا] وزير. اسكيدن مصر واليلرينه ويريلن عنوان.

خُراسان [فا] ایرانده بر ولایت، بوراده قوللانیلان طوغله توزی ایله کیرچدن مرکب برخرج که چمنتو مقامنده استعمال اولونوردی.

خراسانی [فا] صاریقدن بویوك قاووق .

خراش [فص] طیرمالایجی .

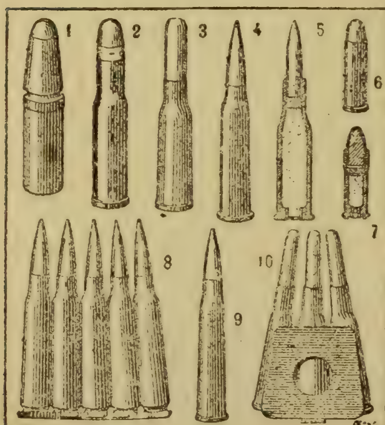
خُرّاط [عا] «خرط»دن، چیقریقجی.

خُرافات [ع خرافه‌نك جمعی . اسکی وباطل اعتقادوحکایه‌لر،عقل وفنه‌مغایرصاچه‌صاپان‌سوزلروفکرلر.

خِرام [فا] صاللانمه ، صالینارق ناز و ادا ایله یورومه .

خِرامان [فص] صاللانارق نازوادا ایله یوروین .

خَرتوج [فرا] طوپ فشنکی . خارتوچ .

خرتوج

...ذلان [عا] معاونتسز،مقلوب ذلت و فتوره دوچار اولمه .

...ذله [عا] آلچاق ونامردانسانلر، اراذل .

...ر [فا] اشك .

...ر کور ـ خارکور [تا] منازعه، کوپکارك خیر ـ لدیسی کبی غوغا .

...راب [عا] ویران ایتمه ، بوزمه، ییقمه ، ویرانلق ، تخریب. (ص) ویران، ییقلمش ، بوزولمش، معمورك ضدی .

...رابات [عا] میخانه ، عشرت و سفاهت یری .

...راباتی [فص] میخانه [مداومی ، بکری، پژمرده‌وسرخوش.

...رابه [عا] ویرانه ، اسکی ابنیه ییقندیسی . منهدم اولمش برمعموریتك آثار باقیه‌سی. خراب ویاری ییقیق او .

...راج [عا] ویرکی ، جزیه .

...راج [ت ا] بر مالك مزایده‌یه چیقاریلاسی: خراج مزاد .

...راجکذار [فص] خراج،ویرکی ویرن ، خراجه کسیلمش اولان .

...راز [تا] بویوك چووال .

خَرج [ع ا] صرف ، بوزمه ، صرف اولوناجق پارا ، مصرف . برمعاملهٔ رسميه ايچون ويريلن رسم . محكمه خرجى ، انتقال خرجى . بر شيئك اعمالنه يارايان مواد . ديوار صيوامه يه يارايان معلوم مخلوط . اثوابه سوس ايچون علاوه ايديلن شيلر . «خرجى اولمق»: الندن ايش كلمك . : بو ايش اونك خرجى دكيلدر . «خرج عالم»: هركسه كوره الويريشلى ، هركسك آلوب قوللانابيله جكى . «خرجى ايچندن چيقمق» : آيريجه مصرف ايتمه يه حاجت اولمامق .

خُرج [ع ا] مثيندن بويوك هكبه .

خرجامق ـ خارجامق [ت ف] خرج ايتمك ، صرف ايتمك ، برينى ايسته يه رك تهلكه يه صوقمق ، أولدورمك .

خَرجراه [ف ا] يول مصرفى .

خرجلق [ت ا] امور عاديه ايچون كونده صرف ايديلن پارا .

خرجلى [ت ص] كيرچ و قوم خليطه سيله ياپيلمش . سوسلى (اثواب) . مصرفلى .

خَرخَره [ع ا] خيريلتى .

خِرَد [ف ا] عقل ، فكر ، ذهن .

خُرد [ف ص] كوچوك ، اوفاق . «خردوخاش»: پارچا پارچا .

خُردل [ع ا] معروف ياقيجى دانه . بكارده أته سورولن معجون ، خار-دال .

خردل

خُردوات [فا] خرده نك جمعى اهميتسز اوفاق تفك شيلر . دميردن كهنه آلات وادوات .

خُرده [ف ا] اوفاق شى ، اوفاق پارچا . اينجه معنا ، نكته ، كيزلى معنا ، مضمون . پك اينجه وكوچوك : خرده بازى .

خرده بين [فا] كوزك كورمه يه جك درجه ده كوچوك شيلرى وحيوناتى كورمه يه مخصوص آينا : ميقروسقوب . (ص) الك كوچوك ودقيق شيلرى كوره بيلن ، مدقق .

خرده بينانه [ف ص] مدققانه ، درين تدقيقات ايله .

خرده دان [فص] نكته دان ، ظريف آكلايشلى .

خريستيان [ر ا] عيسا دينينه تابع اولان ، عيسوى .

[خ]رطوم [عا] فيلك بورنى . [خ]ولومبايه. طـاقيلان [خ]ورطوم. بورو .

خرطوملر

[خ]رق [عا] يارمه ، ييرتمه .

[خ]رقه [عا] بزوقوماش پارچه‌سى. درويشلرك كيدكلرى اوست لباس. كيجه‌لك انتاريسنك اوزرينه كيلن پاموقلى اباس .

[خ]رقه‌پوش [فص] خرقه كين ، درويش .

[خ]ركاه [فا] بويوك چادير، اوتاق.

[خ]ركه [فا] بينيلمه‌يه ويوك طاشيمايه آليشمامش آت و قيصراق و مركب سوروسى ، صويسز و خويسز بينك حيوانى . (مج) ادب وتربيه‌دن محروم آدام، حياسز آدام . « اسانزده هركله شكلنده شايعدر . »

[خ]ركوش [فا] طاوشان .

[خ]رم [فص] سەونجلى ، ممنون ومسرور. مفرح ، دلكشا .

[خ]رما [فا] معروف ميوه. خورما.

خرمن [فا] حبوباتك صاماندن آيريلماسى ايچون ياپيلان عمليات. بوعمليات ايچون حاضرلانمش اكين ده‌متلرى. اكينلرك دوكوله‌سى ايچون حاضرلانمش دائروى ميدان، خارمان .

خرمهره [فا] قاطير بونجوغى .

خرنوب ـ خرّوب [ع] كچى بوينوزى دينيلن ميوه .

خروج [عا] چيقمه، ديشارى چيقمه.

خروس [فا] طـاووغك اركـكى ، خوروس . « خوروس عقـللى » نه ياپديغنى بيلمه‌ين . خروسجق اوتى: قودوزه علاج ظن اولونان بر نبات. خروس كوزى: مرو- ره مشابه بر اوت. خروس منطارى : بر نوع مانطار .

خروس

خروسجق اوتى

خروسلاءق [ت ف] خوروس كبى قاباروب قورولق .

خروش [ف ا] شماته ، كورولتو، تلاش. باغيرمه ، چاغيلتى .

خروس كوزى

خروس مانطارى

خروشان [فص] باغيروب شماته ايدن . سس چيقاران، چاغلايان .

خريد [ف ا] صاتين آلمه، مبايعه.

خريدار [ف ص] آليجى ، مشترى، طالب .

خريده [ع ا] باكره ، قيزاوغلان قيز . دلننمه‌مش اينجى .

خريطه [ع ا] دنيانك ، بر قطعه ويامملكتك جغرافى. احوالنى كوسترر معلوم رسم . (مج) « بو خريطه‌ده يوقدى .»: مأمول دكيلدى.

خريف [ع ا] كوز موسمى، خزان.

خزان [ف ا] صوك بهار ، كوز موسمى .

خزانه [ع ا] خزينه .

خزن [ع ا] خزينه‌نك جمعى .

خزع [ع ا] كسمه ، يارما ، عمليات .

خزف [ع ا] طوپراقدن ياپيلان چاناق چوملك كبى شيلر .

خزينه [ع ا] پارا و چوق قيمتلى اشيا قونولان و صاقلانيلان ير . وزنه ، صانديق . آقارصونك وياغمور صوينك بريكوب حفظ اولونديغى محل، صهريج . دفن ايديلمش پارا ومال، دفينه . پارا ومجوهراتدن وسائر قيمتلى اشيادن عبارت يوك .

خزينه‌دار [ف ا] برخزينه‌نك اداره ومحافظه‌سنه مأمور آدام.

خس [ف ا] چوپ ، فائده‌سز اوت. « خس وخاشاك » : چور چوپ. « خارو خس »: چالى چيرپى.

خسار ـ خسارات [ع ا] زيان. ضرر

خساست [ع ا] آلچاقلق، باياغيلق.

خست [ع ا] خسيسلك، جيمريلك، نا كسلك .

خسته [ف ص] كيفسز ، صحتى برنده اولمايان ، بر علت و مرضه دوچار اولان ، مريض .

خسته‌خانه [ف ا] خسته‌لرك قبول و تداوى اولونديغى عمومى محل.

خسر ـ خُسران [ع ا] خسار، زیان.

خسرو [ف ا] حکمدار ، شاه .

خُسوف [ع ا] آیك طوتولماسی .

خَسیس [ع ص] طمعكار ، بخیل ، جیمری . آلچاق ، عادی .

خسیسه [ع ا] كوتو خوی ، فنا طبیعت .

خَشَب [ع ا] آغاجك اودون قسمی، كراسته یاپیلان قورو آغاج .

خشت [ف ا] كرپیج ، طوغلا .

خَشخاش

[ع ا] توخوملری طبابتده منوم كبی قوللانیلان معروف نبات كه آفیون استحصال اولونور .

خشخاش

خشك [ف ص] قورو ، یابس .

خشم [ف ا] حدت وغضب .

خَشَن [ف ا] سازنوعندن برنبات كه البسه یاپیلیر .

خشن پوش [ف ص] مرائی، ریاكار، منافق .

خَشن [ع ص] خشونتلی ، خشین ، سرت .

خُشنود [ف ص] راضی وممنون، قانع.

خشنودی [ف ا] رضا وممنونیت .

خُشوع [ع ا] تواضع، كوكل آلچاقلغی.

خُشونت [ع ا] سرتلك ، قاتیلق ، درشتلك .

خَشین [ع ص] سرت ، قاتی ، خشونتلی .

خَشیت [ع ا] توحش ، قورقو.

خصال [ع ا] خصلتك جمعی .

خَصائص [ع ا] خاصیتك جمعی .

خَصائل [ع ا] خصلتك جمعی .

خصلت [ع ا] طبیعت ، خوی .

خَصم [ع ا] دشمن .

خصم [ت ا] اقربا و تعلقاندن اولان .

خُصَماء [ع ا] خصمك جمعی، دشمنلر.

خُصوص [ع ا] خاص و مخصوص اولما ، عموم مقابلی. ایش،

کیفیت، جهت، ماده. « باخصوص، علی‌الخصوص ، خصوصیله » : هله، هپسندن زیاده .

خصوصاً [ع‌ح] خصوصی اولارق، آیریجه ، هله .

خصوصی [ع ص] عمومه عائد اولمایوب برذات ویا برشیئه عائد اولان . ذاتی ، شخصی ، غیر رسمی .

خصوصیت [ع ا] خصوصیلك . بر آدامك شخصنه منسوب وص بوطاولما، منسوبیت، اختصاص.

خصومت [ع ا] خصملق ، دشمنلق عداوت .

خصیه [ع ا] خایه .

خصیصه [ع ا] بر شیئه مخصوص اولوب باشقاسنده بولونمایان کیفیت .

خصم [ع ا] مخاصم، ایکی خصمدن هر بری .

خضاب [ع ا] بویا .

خضاره [ع ا] سبزه ، سبزوات .

خضر [ع ا] بو نام ایله معروف « خضرالیاس، روزخضر»: نیسانك ۲۳ نجی کونی .

خضراء [ع‌ص] اخضرك مؤنثی، یشیل.

خضرت [ع ا] یشیللك .

خضوع [ع ا] تواضع ، خشوع .

خط [ع ا] چیزکی ، چیزیك. یازی. برصیرا وچیزکی صورتنده شی. دەمیر یول . « خط حرکت » : بر مأموره ویریلن تعلیمات و ایدیلن تنبیهاتك داخلنده وظیفه کورمه‌سی . « خطدست » : بر کیمسه‌نك کندی الیله یازدیغی یازی .

خطاء [ع ا] یاکایش، یاکایشلق، غلط . یاکیلما ، سهو ، ایسته‌مه‌یه‌رك یاپیلان قصور. قباحت، کناه . « خطا وصواب جدولی » : برکتابك ایچنده‌وقوعه‌کلن یاکایشلری و تصحیحلرنی حاوی جدول .

خطاب [ع ا] برینه ویا بر جماعته سوز سویله‌مه، توجیه کلام.

خطابت [ع ا] خطیبلك . فصاحت وبلاغتله سویله‌مه . ناطقه پردازلق .

خطاط [ع‌ا] کوزل‌یازی وخصوصیله ثلث وتعلیق کبی یازیلر یازان صنعتکار .

خطایا [ع‌ا] خطیئه‌نك جمعی‌ایسه‌ده خطانك جمعی مقامنده‌ده قوللانیلمقده‌در .

خطب [ع ا] خطبه‌نك جمعی .

خطبا [ع ا] خطیبك جمعی .

خطبه [ع ا] خطیبك جامعده منبرده اوقودیغی نصایح دینیه. بر جماعته قارشی ایراد اولونان مقاله ونطق .

خطر [ع ا] تهلکه، اولومه یاقلاشمه، مخاطره .

خطف [ع ا] شیمشکك باریلداماسی، قاماشدیرمه .

خطمی

خطمی [ع ا] ابه کومجنه بکزه‌ین معروف چیچك. که قوروسی ناشلا نارق کوکسی یوموشاتق ایچون قوللانیلیر . بیاض خطمی : دیکر بر نوعی .

بیاض خطمی

خطور [ع ا] خاطره کلمه، خاطرلامه.

خطوط [ع ا] خطك جمعی .

خطوه [ع ا] آدیم .

خطه [ع ا] مملکت، دیار، اولکه، قطعه .

خطیب [ع ا] جامعده خطبه اوقویان آدام . فصاحت و بلاغتله نطق ایراد ایدن ذات .

خطیر [ع ص] مخاطره‌لی، وخیم . بویوك ، شانلی، عالی، مهم: امر خطیر .

خطیئه [ع ا] سهو، قباحت، کناه.

خفاء [ع ا] کیزلیلك ، کیزلی شی، ستر.

خفاش [ع ا] یاراصه، کیجه قوشی.

خفاف [ع ا] آیاق قابنك انواعنی صاتان آدام ، قاواف . اسکی طرزده وقابا آیاق قابلری وترلك وامثالی کبی شیلرك حاضرلرینی صاتانلره سویلندیکی ایچون قوندوراجی‌دن فرقلی‌در. « خفاف ایشی »: عادی آیاق قابی ، عادی ایش .

خفایا [ع ا] «خفیه»نك جمعی. کیزلی اولان شیلر .

خفت [ع ا] خفیفلك. هوپپالق، وقارسزلق. «شعورینه خفت کتیرمك» : چیلدیرمق .

خَفْتان [ع ا] اوستدن کیلیر متروك اوزون بر نوع لباس، قافتان .

خُفْته [ف ص] یاتمش ، اویومش .

خَفَقان [ع ا] یورك اویناماسی ، چارپینتی .

خَفی [ع ص] کیزلی ، صاقلی .

خَفیاً [ع ح] کیزلی اولارق، کیزلیجه.

خَفیف [ع ص] آغیر اولمایان . جدی ومهم اولمایان. «خفیف مشرب» : هوپپا .

خَفیه [ع ا] کیزلی تحقیقات ایشلرنده قوللانیلان و حکومت علیهنده کیزلی تشبثلری اخباره مأمور قیلینان آدام. خفی نك مؤنثی اولارق قوللانیلدیغی زمان بالطبع صفت اولور : مسائل خفیه .

خُفْیه [ع ا] کیزلنمه، صاقلانمه. جمعی: خفایا .

خَلّ [ع ا] سرکه.

خَلا [ع ا] بوشلق . بوش یر ، تنهالق ، فضاء. هواسی آلینمش یر . انسانك تنها قالدیغی آبدستخانه.

خَلاخِل [ع ا] خلخالك جمعی .

خَلاص [ع ا] قورتارمه ، رهـا . قورتولمه .

خلاصکار [ف ص] قورتاریجی : مصطفی کمال پاشا تورکلرك خلاصکاری در .

خُلاصه [ع ا] برشیئك اك روحلی وقوتلی پارچاسی ویا نتیجه‌سی، زبده ، پوصاسی و لزومسز شیلری چیقدقدن صوکره کیری یه قالان ایی و اوزلی قسم . اوزون برمقاله ویا کتابك آز سوزله افاده اولونان مفید مفهومی ، نتیجه . « خلاصهٔ کلام » : سوزك نتیجه‌سی ، الحاصل .

خلاصةً [ع ح] مختصراً ، خلاصه طریقیله ، آز سوزله .

خَلاعَت [ع ا] کستاخلق ، یوزسزلك .

خَلاط ـ خلاط [ت ا] قالین ایپ کمی ایپی .

خِلاف [ع ا] قارشی ، ضد ، مغایرت ، مخالفت ، اختلاف ، یالان .

خلافکیر [ف ص] عکسنی ، ضدینی التزام ایدن ، مخالف ، مقابلی : طرفکیر .

خِلافَت [ع ا] خلیفه‌لك، پیغمبره وکالةً وقتیله مسلمانلره امامت وآمریت ایتمك وظیفه‌سی . وقتیله بو وظیفه یاووز سلیم زماننده عباسی پادشاهلرینه انتقال ایتمشه‌ده امور دنیویه‌نك اموررو حانیه ایله قاریشمه

تشتتی وضعف اداره‌یی موجب و ترقی‌یه حائل اولدیغندن بویوك جمهوریت انقلابیله تورکیه‌ده خلافت الغا اولو. نمشدر.

خلّاق [ع ص] مبالغه ایله خلق ایدیجی، چوق یارادان، الله.

خلاقَت [ع ا] کوزل خویلیلق، ایی اخلاقلی اولمه؛

خلال [ع ا] آرالق. زمان آرالغی. « خلال رمضانده » : رمضان ایچنده. دیش ویا قولاق قاریشدیراجق شی.

خَلائِق [ع ا] مفردی مستعمل اولمایان « خلیقه نك » جمعی، مخلوقات، یارادیلمش ذی روحلر و خصوصیله انسانلر. جاریه، خالاییق.

خَلالَت ـ خلّت [ع ا] محبت، صمیمی دوستلق.

خَلَجان [ع ا] تیترەمه، اوینامه، اضطراب، یورك چارپینتیسی. « باشلیجه صوك معناده قوللانیلیر. »

خَلخال [ع ا] عرب قادینلرینك آیاقلرینه طاقدقلری زینت، آیاق بیله‌زیکی.

خُلد [ع ا] بقا، ابدیت. جنت.

خَلط [ع ا] قاریشدیرمه، مزج. مناسبتسز سوز سویله‌مه، هذیان.

خَلع [ع ا] صویوب چیقارمق، حکمداری تختندن ایندیرمك.

خِلَع [ع ا] خلعتك جمعی.

خِلْعَت [ع ا] وقتیله برینه مکافات مقامنده کیدیریلن قافتان.

خَلْف [ع‌ا] آرقه طرف. «قدام»ك ضدی.

خَلَف [ع ا] صوکره‌دن کلن، برینك برینه قائم اولان. سلفه مقابلی. ذریت، نسل، اولاد واحفاد. « خیرالخلف » : خیرلی اولاد.

خُلْف [ع ا] ویردیکی سوزده دورمامه، نقض.

خُلَفاء [ع ا] خلیفه‌نك جمعی.

خَلق [ع ا] یاراتمه، یارادیش. ایجاد، اختراع. بر ملتك اساسنی تشکیل ایدن عوام، اهالی. « خلق حکومتی » : خلقك منفعتنی دوشونن وارزوسنی یاپان حکومت، خلقك سینه‌سندن تشکل ایدن حکومت، جمهوریت حکومتی، ده‌موقراسی. جماعت، قالابالیق.

خُلْق [ع ا] اخلاقك مفردیدر. مع مافیه لسانمزده اخلاق اکثریا مفرد مقامنده قوللانیلیر. خوی، طبیعت.

خِلقَت [ع ا] یارادیلما، یارادیلیش. یارادیلیشده اولان حاله، طبیعت.

خلقی [ع ص] خلقته منسوب، جبلی.

خَلَل [ع ا] بوشلق، رخنه. بوزوقلق، اکسیکلك، ضعف.

خلوّ [ع ا] بوش اولمه، خالیلك.

خَلوَت [ع ا] یالکیز قالمه، تنهایه چکیلمه. تنها یر. «خلوته چکیلمك، کیرمك»: صرف عبادتله وذکر و مراقبه ایله مشغول اولمق اوزره تنهایه بر اوطه‌یه قاپانمق. حمامك برقورنالی ویالکز برآدامك یقانمسنه مخصوص بولمه‌سی.

خلوتسرای [ف ا] تنها چکیلوب اوطورمایه مخصوص کوشك.

خلوتگزین [ف ص] اختیار خلوت ایدن، تنها بر یره چکیلوب عبادت ومراقبه ایدن.

خُلود [ع ا] ابدیت، بقا، دوام.

خُلوص [ع ا] خالصلك، صافیلك، دوغروق، یالانجی وحیله‌کار اولمامق، صمیمیت. مداهنه، ریا. «خلوص چاقمق»: مداهنه ایتمك.

خلوصکار [ع ص] برآدامه صمیمی محبتی اولان.

خَلوق [ع ص] حسن اخلاق صاحبی، ایی خویلی.

خَلیج [ع ا] کورفز، قوی، دکزك نهر شکلنده قارا ایچنه دوغرو اوزامش کیتمش قسمی، اوزون کورفز.

خَلیطه [ع ا] برقاچ شیئك، خصوصیله معدنلرك یکدیکریله امتزاجندن حاصل اولان ترکیبلی ماده: باقیر وکوموش خلیطه‌سی.

خَلیعُ العِذار [ع ص] چاپقین، تربیه‌سز، حیاسز.

خَلیفه [ع ا] پیغمبر وکیلی. وقتیله خلافت مقامنده بولونان ذات. ینه وقتیله ملغا باب‌عالی قلملرنده کاتب بولونان ذات. «بو معناده دها زیاده جمعی، یعنی خلفا مستعملدی.»

خَلیل [ع ص] دوست، صادق و فداکار محب.

خَم [ف ص] اکری، بوکولمش. اسم مقامنده‌ده قوللانیلیر: بوکاوم قیوریم. «خم بخم»: بوکاوم بوکاوم، قیوریم قیوریم.

خُم [ف ا] کوپ. «خم می»: شراب کوپی.

خُمخانه [ف ا] میخانه، شراب کوپلری محلی.

خُمار [ع ا] عشرتك نشئه‌سی کچدکدن صوکرا کلن باش آغریسی و سرسملك.

خمّار [ع‌ا] خمرصاتیجی ، میخانه‌جی.

خماسی [ع ص] بش حرفدن مرکب اولان کلمه .

خمره [فا] دمیردن ایچی اوبوق ومملو یوبوجك مرمی،قومبارا. طوپراقدن یووارلاق و کوچوك بر محفظه‌که بر طرفنده یاریغی اولوب چوجوقلر پارا بیریکدیرمك ایچون قوللانیرلر ، قومبارا .

خمره‌خانه ـ خومباراخانه [فا] قومبارا یاپیلان عسکری فابریقه .

خمخمه [ع ا] سوزی گکیزدن سویله‌مه ، خیم‌خیم‌قونوشمه.

خمر [عا] سرخوش ایدیجی اوزوم شیراسی ، شراب ، باده ، می .

خمس [ع ا] بشده بر . بر شیئك بش جزئندن بری .

خمسه [ع ع] بش .

خمسی ـ خامسی [ت ا] قارا دکیزده چوق چیقار برنوع کوچوك بالیق .

خمسین [ع ا] اللی. قیشین‌اربعیندن صوکرا کلن اللی کونلك موسم .

خمور ـ خامور [ت ا] عربی « خمیره » دن . اون‌واوکابکزر برشیئك‌صوویادیکر بر مایعله قاریشدیریلماسندن حاصل اولان یوموشاق ماده. مایه . (مج) مایه ، جوهر ، طینت . « خامور ایشی » : خامور ایله یاپیلان بورك کبی یمکلر. «خامورایشنه قاریشمق»: انسان بجره‌میه‌جکی‌ووظیفه‌وصلاحیتی خارجنده ایشلره کیریشمك . پیشمه‌مش: خامورا کمك، «خامورسز بایرامی » : یهودیلرك خامورسز اکمك ییدکلری یوم مخصوص .

خموش [فا] خاموشك مخففی .

خمیازه [فا] أسنه‌مه. استثقال .

خمیده [فص] اکریلمش، بوکولمش ، قانبور .

خمیر ـ خمیره [عا] خامور. مایه.

خمیس [ع ا] پنجشنبه ، پرشنبه کونی .

خناث [ع ا] خنثی‌نك جمعی .

خنادق [ع ا] خندقك جمعی .

خنازیر [ع ا] خنزیرك جمعی .

خنّاس [ع ا] شیطان .

خنّاق [ع ص] بوغان. (ا) بوغمق صورتیله اعدام ایدن جلاد.

خناق [ع ا] غشای مخاطینك التهابیله موصوف بوغاز خسته‌لغی .

خُنْثى [ع ا] كندیسنده هم ارككلك وهم دیشیلك علامتی موجود اولان شخص، هم اركك هم قادین. اركك‌لك ودیشیلك علائمنی جامع نبات .

خَنْجَر [ع ا] اوجی سیوری وایكی طرفی كسكین قامایه بكزر معروف آلت جارحه .

خَنْداخَنْد [فص] عمومیتله سوركلی كولمه‌یی تصویر ایدر : مجلس خندا خند .

خَنْدان [فص] كولن ، شن ، مسرور ومسعود .

خَنْدَق [ع ا] شهر ویا قلعه‌نك ، تارلا ویا سائره‌نك اطرافنه كچمه‌یه مانع اولمق اوزره قازیلان چوقور ، هنده‌ك .

خَنْده [فا] كولمه. استهزا. اكلنمه.

خِنْزیر [ع ا] دوموز ، خنزیر . (مج) غدار ، خائن .

خِنْصِر [ع ا] كوچوك پارماق ، سرچه پارماغی .

خُنْكار [فا] سعادت‌معناسنه كلن « خنك » كلمه‌سیله « آر » دن بر وصف تركیبی اولوب وقتیله پادشاهلره علم اولمشدی .

خواب [فا] اویقو ، نوم .

خوابگاه [فا] یاتاق، یاتاق‌اوطه‌سی.

خَوانِم ـ خَوانیم [ع ا] خانمك جمعی.

خَواتین [ع ا] خاتونك جمعی .

خْواجه [فا] افندی، آغا ، چلبی ، سید ، صاحب ، صاریقلی افندی ، خوجا . معلم ، مدرس ، استاد .

خْوار [فص] حقیر، ذلیل، اعتبارسز.

خْوار [فص] « خوردن » فعلندن، ییین ، ییجی. «مردم‌خوار» : انسان ییه‌ن ، یام یام .

خَوارِج [ع ا] خارجی‌نك جمعی. امام علی‌یه‌قارشی‌عصیان ایدن‌فرقه.

خُوارداـ خوواردا [ت ص] چاپقین، سفاهت‌اوغرنده چوق پارا صرف ایدن.

خْوارَزْم [ع ا] بحر خزرك شرق جهتنده كائن مملكت .

خوارزمی [ع ص] خوارزم‌قطعه‌سنه منسوب اولان ، خوارزم اهالیسندن اولان .

خَوارِق [ع ا] خارقه‌نك جمعی .

خَواصّ [ع ا] خاص وخاصه‌نك جمعی .

خَواطِر [ع ا] خاطره‌نك جمعی .

...واقين [ع ا] تورکجه‌دن معرب . خاقانك جمعی .

...وان [ف ا] بك صوفراسی، تپسی، يمك ماصه‌سی، طعام، نعمت.

...وان [فص] « خواندن » فعلندن امر حاضر اولوب «اوقویان» معناسنه‌کلیرووصف ترکیبی‌صورتنده قوللانیلیر : دعاخوان .

...واننده [فص] کوزل سسله‌شرقی وتورکی سویله‌ین. اجرتله ...وسیقی اصولی اوزره شرقی ، غزل ...وسائره اوقویان .

...واه [فص] ایسته‌مك معناسنه کلن « خواستن » مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی‌تشکیله ...رار. خیرخواه: هرکسك ایلکنی ...سته‌ین. بعضاًاسم مقامنده قوللانیلیر « آرزو، ایسته‌ك » معناسنه کلیر. دلخواه » : کوکلك آرزوسی . خواه ناخواه » : ایستر ایسته‌مز، وعاً وکرهاً .

...اهر [فا] قیزقارداش، همشیره .

...اهش [فص] ایسته‌ك، ایسته‌یش، آرزو .

...اهشکر [فص] ایسته‌کلی، آرزو-کش، طالب .

...خب [فص] کوزل. جمعی: خوبان.

خود [فا] کندی. «خودبخود» : کندی کندینه .

خودبین [فص] یالکز کندینی کورن، مغرور ومتکبر.

خودبینلك [تا] غرور، انانیت .

خودپسند [فص] کندینی‌بکه‌نن ، مغرور .

خودپرست [فص] کندینه طاپینان، کندینی‌بکنمش، مغرور.

خودرأی [فص] یالکز کندی رأی وفکریله ایش کورن .

خور [تص] (فارسی « خوار » دن) حقیر ، ذلیل. « خور طوتمق» : کوزتمه‌مك ، فنا معامله ایتمك .

خور [ت د] اویورکن چیقاریلان سسی وبول بول آقان شیئك صداسنی تقلید و تصویر ایدر : خور خور اویومق ، خور خور آقمق .

خور [فا] کونش. ییه‌جك. یمك وایچمك معناسنه کلن « خوردن » مصدرندن امرحاضرده اولور وبو حالده وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر : کوفته‌خور .

خورا [رومجه] بر نوع رقص . خورا تپمك : هپ برآراده دانس ایتمك .

خوراطه [رومجه] شاقا ، اکلنجه، لطیفه ، مزاح .

خورتلاق [ت ا] أولشكن ديريلن آدام ، معناً أولشكن حيات عموميه‌يه قاريشمق ايسته‌ين شخص . جادى .

خورتلامق [ت ف] خورت خورت ايدوب سسلنمك (حيوانات وحشيه) . عوامك فكرنجه كناهكار آدام مزارده جادى اولوب خورت خورت ايتمك . ديريلمك . معناً أولمش ايكن حيات عموميه‌يه وهر هانكى بر مسأله‌يه قاريشمق .

خورده [فص] يه‌نيلمش، ايچيلمش .

خورشيد [فا] كونش .

خورلامق [ت ف] خوار و حقير طوتمق ويا قوللانمق .

خورلامق [ت ف] اويوركن بوغازدن كلن قالين سسله قالين خور خور ايتمك .

خورلق [ت ا] حقارت ، ذلت .

خوروز [ت ا] طاووغك اركككى خروس .

خوريات ـ خوريرات [تص] قابا، كوبلى ، الى هيچ بر شيئه ، خصوصيله اينجه شيلره ياقيشمايان .

خورياتلق [ت ا] قابالق، تربيه ـ سزلك ، خوراتلق .

خوش [فص] ايى، كوزل. غريب ، توخاف . « خوش كورمك » : مسامحه ايتمك ، داريلمامق . « خوش كلديكز » : صفا كلديكز .

خوشا [فح] نه خوش! نه كوزل! زهى !

خوش آمدى [فا] برينه خوش كلديكز ديمك مراسمى، استقبال مراسمى .

خوشاب [فا] صو وشكرله پيشمش قورو يميش ، خوشاف . « خوشافك ياغى كسيلمك » : بوزولمق، برجواب ويره‌مه‌مك، محجوب اولمق .

خوشاف [ت ا] خوشاب .

خوشبو [فص] كوزل قوقولى ، ا[…] قوقان .

خوشكوار [فص] لذيذ و هضم[…] قولاى .

خوشلاشمق [ت ف] ايىلك حس[…] ايتمك ، تلذذ ايتمك

خوشلانمق [ت ف] ايىلك حس[…] ايتمك ، تلذذ ايتمك .

خوشلق [ت ا] ايىلك، كوزللك غريبلك ، نشئه‌سزلك : كون بر خوشلغكز وار .

خوش نوا [فص] كوزل سسلى

خوشه [فا] باشاق. «خوشه‌چين[…] باشاق طوپلايان .

خوطوز [ت ا] وقتیله فراجه کیین قادینلرك باشلرینه یاپدقلری سوسلو اورتی . قوش تپه‌سی ، بنالرده یاپیلان بر نوع تزیینات.

خَوْف [ع ا] قورقو. « بین الخوف والرجا» : قورقو ایله امید آراسنده .

خولیا [فا] قورونتو ، تصور ، خیال .

خون [فا] قان . خون آشام : قان ایچن ، ظالم ، سفاك .

خوناب ـ خونابه [فا] قانلی صو ، صو ایله قان قاریشیق . قانلی کوز یاشی .

خونبها [فا] قان بهاسی ، دیت .

خونخوار [فص] قان ایچن ، ظالم، سفاك .

خونریز [فص] قان دوکن ، ظالم، غدار .

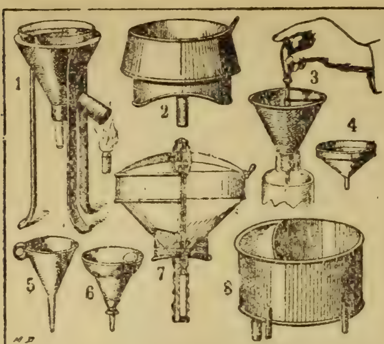
خَوَنه [ع ا] خائن‌نك جمعی .

خونی [تا] آغزی دارقابلره مایعات دوکمه‌ده مستعمل آلت .

خونین [فص] قانله ملمع ، قانلی .

خوی [فا] طبیعت ، اخلاق . عادت ، معتاد : فلان شیئی خوی ایتمشدر .

خویسز [تص] ایی خویی اولمایان ، فنا خویلی ، خیرچین .

خونیلر

خویش ـ خویشاوند [فا] اقربا ، تعلقات .

خویلانمق [ت ف] خیرچین اولمق ، مغبر اولمق ، داریلمق ، کوجنمك ، حدت ایتمك .

خیار [ع ا] برایشی یاپوب یاپمامه‌ده سربست ومستقل اولمه ، مخیرلك. « اونك حق خیاری واردر . »

خیابان [فا] ایکی طرفی آغاچلی کنیش ومنتظم یول، بولووار.

خیار ـ خیار [ت ا] سبزه ایله میوه آراسنده معروف یشیل شی ، صالاتالق .

خیار

خیارجق [ت ا] خیار شکلنده اولارق وجوده عارض اولان شیش .

خیاط [ت ا] بر شی دیکیله‌جك ایپلك ، ابریشیم .

خَیّاط [ع ا] دیکیشجی ، ترزی .

خِیاطَت [ع ا] ترزیلك، دیکیجیلك. کسیلن برعضوك دیکیلمه‌سی.

خَیال [ع ا] بر شی ویا شخصك انسانك فکر و ذهننده تجسم ایدن صورتی. حقیقی اولمادیغی حالده تجسم ایدن موهوم شکل. کولکه کبی آز وقاریشیق کورونن ویا خاطره کلن شی : خیال کبی کورونیور . بر شی ویا شخصك صویه ویا آینایه عکس ایدن صورتی . قورونتو .

خَیال [عا] قارا کوز دینیلن اسکی معروف اویون .

خیالات [عا]خیالك جمعی، قورونتولر.

خَیالَت [ع ا] اصلی اولمادیغی حالده کوزك اوکنده تجسم ایدن موهوم صورت ، کورونن خیال .

خیالجی [ت ص] خیاله، قورونتویه مبتلا . قارا کوز اویونی اوینااتان آدام .

خیام [عا] خیمه‌نك جمعی، چادیرلر.

خَیّام [ع ا] چادیرجی .

خِیانَت [ع ا] کندیسنه ایدیلن امنیت واعتمادی سوءاستعمال ایده‌رك حیله کارلقده بولونمه. کندی وطنی علیهنده دشمنه خدمت ایتمه. خائنلك . اکثریا عوام،خصوصیله قادینلر صفت مقامنده قوللانیرلر : خیانت آدام .

خَیْر [ع ا] ایلك، ایی ایش، شر مقابلی. فائده ، منفعت. «خیری قالمامق »: آرتیق ایشه یارامامق ، قوللانیلماز حاله کلمك . « خیرینی کورمك» : استفاده ایتمك. «خیرینی کور ! » : یکی صاتین آلینان شی حقنده دعادر . استهزا طریقیله‌ده قوللانیلیر. فعل خیر، : ایی ایش . صباح شریفکز خیراولسون، خیرخبر، خیردعا.

خیر [ت د] کوکسدن چیقان قیصیق وبوغوق سسی تقلید وتصویر ایده‌رك اکثریا مکرر قوللانیلیر : نزله‌دن کوکسی خیر خیر ایدییور. « خیر چیقارمق » : غاوغا چیقارمق.

خَیْرات [عا] خیرلی ایشلر ومؤسسات. مؤسسات خیریه. لسانمزده‌مفرد مقامنده‌ده‌قوللانیلیر.

خیرچین [ت ص] تیتیز ، ترس ، عنادجی ، عصبی .

خیرخواه [ف ص] هرکسك ایلکنی ایسته‌ین .

خَیْرسز [ت ص] کیمسه‌یه ایلکی دوقونمایان .

خیرسز [ت ا] باشقالرینك مالنی چالان آدام .

...لاشمق [ت.ف] بربرینه «خیر» ایدن کوپکلر کبی غاوغا ...ك ، چکمه‌مزلکدن بر بریله ...غراشمق .

...لامق [ت ف] خیر ایتمك ، کوکسدن نفس آلمق ، ...بقوده خورولدامق . سببسز یره ...رفا ایتمك .

...وات [ت ا] اسلاو عرقندن بر ملت .

... [ف ص] قاماشمش ، دونوق ، قاریشیق . شاشقین ، حیران . ...رده ، عبث .

...لنمك [ت ف] بوللانمق ، قارارمق .

... [ت ا] سرعت ، شدت . یوکسك سس .

... [ف ص] خاستن مصدرندن : قالقان . «سحرخیز» : صباح ایرکن قالقان .

...ب [ف ا] دالغا ، موجه .

...ران [فا] هزارن دینیلن معروف قامیش .

...ن [ف ص] قالقان ، قالقارق . « افتان وخیزان » : دوشه

...ن [ت ص] سریع ، چابوق . شدتلی ، یوکسك سسله .

...ر [ت ا] قاوون و قارپوزلرك سرت قالان بیاض قسمی .

سرت قوماشلرك قیمیلدادقجه چیقاردقلری سسی تصویر وتقلید ایدوب مکرر قوللانیلیر : خیشیر خیشیر ایتمك .

خیشیرداتمق [ت ف] خیشیر خیشیر ایتدیرمك .

خیشیرتی [ت ا] خیشیر خیشیر ایتمه .

خَیط [ع ا] ایپلك ، تیره ، لیف .

خَیل [ع ا] آت سوروسی ، سواری بولوکی (مج) کروه ، زمره ، طاقیم . « سرخیل » : رئیس ، سرکرده ، فرقه باشی .

خَیلی [ت ص] چوق : خیلی طلبه یتیشدیردی .

خیلیجه [ت ص] چوقجه ، أیجه .

خِیَم [ع ا] خیمه‌نك جمعی .

خیم خیم [ت ص] بوروندن سویله‌ین ، بورنی سقط اولمقله سسی خیم خیم ایدر کبی چیقان .

خَیمه [ع ا] چادیر . « خیمه‌نشین » : چادیرده اوطوران ، کوچبه .

خینج [ت ا] اوفکه ، انتقام .

خُیوط [ع ا] خیطك جمعی .

خُیول [ع ا] خیلك جمعی .

د

د تورکجه الفبانك اونجی حرفیدر . ابجدده ٤ رقمنی کوسترر .

داء [ع ا] خسته‌لق، علت ، درد، مرض. « داءالکلب »: قودوز علتی .

دَأب [ع ا] عادت، قاعده، اصول، آیین .

دابه [ع ا] اوزرینه بینیلن هر دورلو حیوانه تعبیر اولونور .

داخِل [ع ص] کیرن ، دخول ایدن ، برشیئك ایچریسنده بولونان . (ا) ایچ، ایچ طرف ، بر شیئك ایچریسی ، بر دولتك ایچی، خارج مقابلی .

داخِلی [ع ص] ایچه ویا ایچری‌یه منسوب ، مملکتك ایچنه عائد . عائله‌یه متعلق ، محرم .

داخلیه [ع ا] بر دولتك کندی اولکه‌سنه یعنی پایتخت، شهر وقصبه‌لرینه متعلق ایشلرك اداره‌سنه مأمور رسمی دائره: داخلیه‌وکالتی. «داخلیه‌وکیلی» : داخلیه دائره‌سنك اك بویوك آمری .

داد [فا] عدالت .

داد [فا] ویرمك معناسنه کلن « دادن » مصدرندن : ویرکی ، احسان. «خداداد» : الله‌ویرکیسی. ویریش ، صاتیش . «دادوستد» آلیش ویریش ، اخذ واعطا .

دادا [فا] دادی .

دادانمق [ت ا] بر شیئك طاد... طاتوب آلیشمق ، ... اولمق .

دادَر [فا] برادر ، قارداش

داده [فص] ویریلمش . « ... داده » : قراری ویریلمش

دادی [تا] چوجوغه باقان ... خدمتجی ، دادا .

دار [عا] بویوك أو، برقاچ دائ... حاوی مسکن. محل، مکان، ... « دارالفنون » ، بر چوق شعب... یعنی فاکولته‌لره آیریلمش علوم و ... عالیه تدریس ایدیلن یوکسك مکت... مجموعی. « دارالاستحضار » : ... تحلیلیه عملیات جراحیه وسا... مخصوص دائره ویاقوغوش، لا ... تووار. «دارفنا» : دنیا. «دار... آخرت . « دارالحرب » محار... جریان ایتدیکی و ایتمك احتمالی بولو... یرلر. «دارالسلام» : جنت ، ... بغداد شهرینه ویریلن عنو... «دارالشفقه»: شفقت ومرحمت ... یتیم چوجوقلرك تعلیم وتربیه...

موص مکتب . « دارالملك » :
ثت .
[فا] اعدامه محکوم اولانلری
آصمق ایچون دیکیلن دیرك .
ردار » : آصیلمش ، مصلوب .
[فص] طوتمق معناسنه کلن
داشتن فعلندن امر حاضراولوب
صف ترکیبی تشکیلنه کیرر .
دفتردار»: دفتر طوتان، ولایتلرده
بویوك مالیه مأموری .
[فا] حرب ، غوغا . دائما
«کیر» مرادفیله برابر قوللانیلیر:
یر ودار .
[تص] بول وکنیش اولمایان
صیق. آز، غیر کافی : وقتم پك
اردر. صیقنتیلی، مضایقه‌ده‌بولونان،
ضرورت چکن . صبرسز : ایچی
ار آدام . آنجق کوچ حال ایله :
ار قاچدم. « ألی دار »: خسیس،
یمری «دارده‌بولونمق»: ضرورتده
ولمق ، پاراسی اولمامق . « داره
کتیرمك » : مجبور ایتمك . « داره
لك » : صیقیلمق ، مجبور اولمق ،
ضطر قالمق .

را [فا] اسکی ایرانك مشهور بر شاهی اولوب مجازاً حکمدار معناسنه‌ده کلیر .

رات [فا] شان وحشمت، دبدبه وطنطنه .

داریز [ت ا] رطوبتلی تارلا ، صولاق یر .

دارچین [فا] بهاراتدن معروف قابوق که توزحالنده‌قوللانیلیر، تارچین .

دارغین [تص] کوجنمش،منفعل. حدتلی .

دارفلفل [فا] قارا بیبره بکزه‌ین اوزون دانه‌لی معروف بهار.

دارماداغان [تص]قارماقاریشیق.

دارنده [فص] طوتان ، طاشییان، صاحب .

دارو [فا] علاج ، دوا .

داری [ت ا] معروف اوفاق دانه‌لی حبوبات . « داریسی باشکزه » : باشقاسنك نائل اولدیغی بر نعمته مظهری تمنی مقامنده قوللانیلیر بر تعبیر مخصوصدر .

داری

دارلمق [ت ف] کوجنمك، منفعل اولمق . حدتلنمك ، قیزمق . آزارلامق ، پایلامق .

دارین [ع ا] دنیا وآخرت .

داستان [ف ا] حکایه ، ماصال ، سرکذشت ، دستان . بر ملتك قهرمانلقلرینی ترنم ایدن اوزون منظومه. « دیللرده دستان اولمق»: اشتهار ایتمك. « اکثریا مقام تزییفده قوللانیلیر . »

داش [ت د] اسملرك صوکنه الحاق اولونارق رفاقت، مشارکت بیان ایدر : یولداش ، آرقاداش ، وطنداش ، آدداش (آداش) .

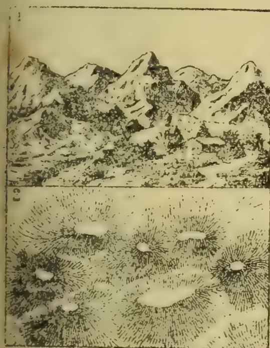
داشته [ف ص] اسکیمش ، ییپرانمش .

داعی [ع ص] دعا ایدن ، دعاجی . جلب ودعوت ایدن ، سبب اولان ، موجب : بو ایش داعیٔ مسئولیتدر. علمیه صنفنك بندهٔ کز مقامنده قوللاندیغی بر تواضع تعبیری.

داعیه [ع ا] انسانی بر خصوصه تشویق ایدن قوتلی بر حالت وسبب : داعیهٔ تفوق .

داغ [ف ا] قیزغین دەمیرله وورولان دامغا. یاقی ، اثر بیراقان یارا ، جریحه . « داغ درون » : یورك یاراسی ، اونوتولمایاجق آجی .

داغ [ت ا] کرهٔ ارضك چوق یوکسك یری ، جبل . « داغ آییسی »: قابا ، یابانی آدام. « داغ کیبی » : ایری وجودلی ، یکیت . « آراده داغلر وار » : پك بویوك فرق وار . « داغلرك شنلکی » : آیی . « قارا داغ »: حرب عمومیدن صوکرا صربستانه علاوه ایدیلـ[ـن] معروف مملکت .

داغ

داغدار [ف ص] قیزغین دەمیر[له] دامغالانمش. یارالی، جریحه[دار] .

داغستان [ت ا] قافقاسیانك معروف مملکتی .

داغلامق [ت ف] قیزغین دەمیر[له] یاقمق .

داغیتمق [ت ف] صاچمق، توزیع وتقسیم ایتمك . اوته بری[یه] یوسکورتوب دفع ایتمك : روزکا[ر] بولوطلری داغیتدی .

داغیلمق [ت ف] صاچیلمق. توزیع و تقسیم اولونمق . منتشـ[ـر] اولمق (غزته وسائره) .

داغینیق [ت ص] پرا کنده، پریشان قاریشیق، متفرق، انتظامسز

دافع [ع ص] دفع ايدن ، ايتوب اوته‌يه سورن . كچيرن ، صاووشديران، قارشى قويان. جالب وجاذب كلمه‌لرينك ضدى .

دال [ع ا] « د » حرفنك اسمى .

دالّ [ع ص] دلالت ايدن .

دال [ت ا] آغاجك شعبه‌لرى ، بوداغك بويوكى. «دال باصدى»: آغاجك داللرينى اكريلته‌جك قادار چوق كيراز وسائر ميوه . « دال صالمق » : چوغالمق . « بر دالده دورملمق »: برشيده ثبات ايتمه‌مك. « دالدن داله » : ثباتسزلق، تلون، هرجائى مشربلك. « داله بينمك » : مسلط اولمق ، قيزديرمق .

دالامق [ت ف] داغلامقدن : يافمق، آجيتمق ، قاوورمق. ايصيرمق ، ديشله قوپارمق : فلانى كوپك دالادى. .

دالاوره [ت ا] حيله ، انتريقه .

دالديرمق [ت ف] صو، طوپراق وسائره ايچنه صوقمق ، باتيرمق .

دالللانمق [ت ف] دال بوداق پيدا ايتمك . تشعب ايتمك ، مشكللشمك.

دالغا [ت ف] دكيزك اوينايوب صاللانماسى . تموج ، تلاطم .

دالغالانمق [ت ف] دالغا پيدا ايتمك ، تموج ايتمك . دالغالر پيدا ايده‌رك يورومك .

دالغالى [ت ص] دالغاسى اولان ، متموج .

دالغيچ [ت ا] دكيزك ديبنه دوشمش شيلرى چيقارمق ايچون قعر دريايه دالمايه آليشمش آدام كه بر آلت مخصوص ايله تنفس ايدر.

دالغين [ت ص] دالمش، كنديندن كچمش ، بيهوش ، مستغرق ومدهوش . عقلى باشنده اولمايان ، اونوتقان .

دالقاووق [ت ص] رياكار، كاسه‌ليس ، طفيلى ، مداهنه وصويتاريلق ايدوب وقار وحيثيتى كوزه‌تمه‌ين آدام .

دالمق [ت ف] باتمق، صو وسائره ايچنه كيرمك ، آشاغى وارمق. خبرسز واذنسز بر يره صوقولمق : اويومق « اكثريا خسته حقنده قوللانيلير.» درين‌درين دوشونمك. كنديندن كچمك ، بر ايشه فضله مشغول اولمق. بيلمه‌ديكى بر ايشه كيريشمك .

داليا [ت ا] فرانسزلرك «داهليا» ديدكلرى چيچكك انواعى .

داليان [ت ا] بعض دكيز كنارلرنده باليق طوتمق ايچون كه‌ريلن

آغ. « داليان كبي » : بويلى بوصلى. متناسب انداملى كنج .

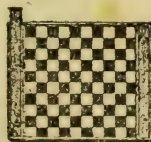
داليّه [ع ا] دال شكلنده اولان . دلتا .

دام [ت ا] بنا اورتوسى، سقف، طام. « بابوجى دامه آتيلمق » : حرمت ومحبتدن محروم اولمق، اونك يرينه باشقاسى سه‌ويلمك . « دامدن دوشمك » : صيراسز ومناسبتسز لاقيردى سويله‌مك .

دام [ف ا] طوزاق، آغ، حيله .

دامْ [ع ف] دائم وباقى اولسون . « مادام » : دائم وباقى اولدجه.

داما [ت ا] آلتمش دورت خانه‌يه تقسيم ايديلمش بر تخته اوزرنده اويناتان معروف اويون . « داما ديمك» : بيتيرمك، آرتيق داها ايلرى‌يه كيده‌مه‌يوب قالمق ، يارى يولده برايشدن واز كچمك .

داما

داماد [ف ا] كووه‌ى .

دامار [ت ا] انسانك وجودنده قانك جولان ايتديكى يوللركه مختلف قالينلقده بورولردن عبارتدر. (مج) خوى ، طبيعت . « داماری طوتدى » : عناده باشلادى . « دامارسز »: خويسز . « دامارينه دوقوندى » : حدت ايتدى . « آلتنك دامارى چاتلامش » : ناموسسز ، حياسز ، اوتانماز . « قان آلاجق دامار » : استفاده ايديله‌جك شى. « داماره كيرمك » : برينك توجهنى قازانوب ايسته‌ديكنى ياپديرمق .

داماسقو [ايتا] برنوع دوشه‌مه‌لك قوماش .

داماسقو

داماق [ت ا] آغزك دامنى تشكيل ايدن يوقاريكى قسمى. «طاقى داماقده قالمق » : چوق خوشه كيتمك ، فضله ذوقياب اولمق.

دامان [ف ا] أتك ، دامن .

دامغا [ت ا] تمغا كلمه‌سنه مراجعت.

داملا [ت ا] بر مايعدن غايت كوچوك بر كره تشكيل ايدوب آقان مقدار، قطره. برنوع نزول، سكتهٔ قلب . « بر داملا » : پك آز. « داملا داملا » : آزار آزار.

داملاتمق [ت ف] قطره قطره آقتيمق، داملا ايله علاج قويمق .

داملامق [ت ف] داملا داملا آقمق. (مج) بردن بره چيقوب كلمك.

آز یاغمور یاغمق . « بوروندن قان داملامق » : چوق زحمت چکمك.

داملالق [ت ا] دامك صاچاغی آلتنه کلن آرالق برکه دامك یاغموری اورایه داملار . داملا حسابیله آلیناجق علاجی داملاتوب داملالرینی صایمایه مخصوص لاستیکلی شیشه.

دامَن [فا] اتك، دامان . « دامن بوس » أتك اوپن . « دامن درمیان » : اتکنی قالدیروب بلنه باغلامش اولان ، حاضر و مهیا .

دامَنکَش [فص] اتکنی چکن ، بر ایشه قاریشمایان .

دامنکیر [فص] برینك اتکنی طوتان، استمداد ایدن .

دامیز [ت ا] حیوان اوره‌تمه‌یه مخصوص دام ، آخیر .

دامیزلق [تا] چیفتلشدیرمك اېچون بسله‌نیلن ارکك ویا دیشی حیوان .

دان [فد] عربی وفارسی اسملره لاحق اولوب ظرفیت بیان ایدر: جزؤدان ، قلمدان .

دان [فص] دانستن مصدرندن، بیلن. « سخندان » : سوز بیلن . « نکته‌دان » نکته بیلن. « نادان» بیلمه‌ین ، جاهل .

دانا [فص] بیلن ، عالم ، فاضل .

دانا [ت ا] اینك یاورو‌سی، طانا. « آناسیله داناسیله » : هپسی برابر ، بر خانه خلقنك جمله‌سی .

دانته‌لا [یتا] ایپلکله اورولن دیش دیش شرید. تنتنه .

دانته‌لا

داندینی [ت د] کوچوك چوجوقلری صیچرا- تمقده و بعضاً ده مقام تزییفده قوللانیلیر: داندینی بیك هوپپالا.

دانس [فرا] قادین وارکك برلکده رقص ایتمه‌سی .

دانسینغ [انکلیزجه] دانس ایدیلن یر.

دانِش [فا] بیلکی، علم، معلومات. «انجمن دانش»: علوم وفنون و ادبیات جمعیتی ، آقاده‌می .

دانشمَند [فص] بیلکیج ، عالم و فاضل .

دانَنده [فص] بیلن ، بیلیجی ، معلوماتلی ، واقف .

دانه [فا] حبه ، تانه . توخوم ، اکیلن حبه . اسلحهٔ ناریه‌یه

دولدورولان صرمى ، قورشـون . عدد ، مقدار . « دانه دانه » : دانه‌لرى آيرى آيرى اولان ، قار-يشيق اولمايان .

دانه‌چين [ف ص] دانه طوپلايان .

دانه‌له‌مك [ت ف] دانه دانه ايتمك.

دانيشمق [ت ف] بر ايش حقنده برينك فكرينى صورمق . مشاوره ايتمك .

دانيشيق [ت ا] مشاوره، مذاكره، موافقت. « دانيشيقلى دوكو-شوكلى » : حقيقتده متفق اولدقلرى حالده ظاهراً اختلافلى كورونن .

دانيق [ت ص] تماميله « شاهد »ك مقابلى‌در .

دانيقلق [ت ا] شاهدلك، شهادت، اثبات .

داو [ت ا] آفريقاده بولونان بر جنس يابان حيوانى .

داو [ف ا] سطرنج و داما و كاغد اويونلرنده نوبت .

داوودى [ع ا] حضرت داودك صداسنه بكزه‌ين قالين و مؤثر (سس) .

داوَر [فا] حكمدار، حاكم . وزير. الله .

داورانمق [ت ف] آياغه قالقمق، آياغه صيچرامق . قارشى دورمق اوزره حركت وغيرت ايتمك. « تەتيك داورانمق » : تدبيرلى و احتياطلى داورانمق. « سلاحه داو-رانمق » : سلاحه صاريلمق .

داوول [تا] معروف ابتدائى آلت موسيقى .

داولومباز [ت ا] يانندن چرخلى واپورلرك پروانه‌لرى اوزه‌رينى سترايدن نصف دائره شكلنده‌كى محفظه .

داه [ت د] آتى وياصى كبى سوروب يوروتمه‌ده قوللانيلير . « داه ايتمك » : قوغمق .

داه داه [ت ا] چوجوقلرك آت و ميديللى كبى بينك حيوانلره ويردكلرى اسم .

داهى [ع ص] چوق ذكى، خارق العاده ذكا صاحبى .

داهيه [ع ا] مصيبت ، بويوك آفت . « داهى » معناسنده صفت مقامنده‌ده مستعملدر .

داياتمق [ت ف] برشيئك اوستنه استناد ايتديرمك . ديك و سرت جواب ويرمك، قارشى دورمق.

داياق [ت ا] داياناجق شى ، دكنك ، عصا . دستك . دوومه ، وورما ، ضرب .

دايالى [ت ص] دستكلى ، ياصلا-نمش ، اتكا ايتمش. تفريش اولونمش : دوشه‌لى دايالى بر او-

دایامق [ت ف] دستك قویمق ، اتکا ایتدیرمك . بر شیئه استناد ایتدیرمك . عنف وشدتله ویرمك .

دایانقان [ت ص] دایانان ، دایانیقلی ، متحمل .

دایانمق [ت ف] آرقاسنی ویا وجودك دیکر بر یرینی بر شیئه یوکله‌ته‌رك دورمق ، اتکا و استناد ایتمك ، کووه‌نمك ، امنیت و اعتماد ایتمك . ثبات و مقاومت ایتمك . سورمك ، بوزولمامق : بو شاپقا چوق دایاندی . صبر وتحمل ایتمك: بن صوئوغه‌چوق دایانیرم. آرقاسنی ویرمك، آلتنه کیرمك : هپ بردن دایانالم‌ده شونی قالدیرالم .

دایانیق [ت ا] بقا ، دوام . ثبات ومتانت .

دایانیقسز [ت ص] دوامسز ، عمرسز . ثباتسز .

دایانیقلی [ت ص] دواملی ، چوق سورر ، ثباتلی ، متین .

دائر [ع ص] دور ایدن ، دونن ، دولاشان. برشی حقنده اولان، عائد ، متعلق .

دائراً [ع ح] دونه‌رك ، دولاشارق ، احاطه ایده‌رك . « دائراً مادار » : چپه چه‌وره ، اطرافنی دولاشارق .

دائره [ع ا] معروف هندسی شکل. بویوك برقوناغك ویا آپارتمانك منقسم اولدیغی بولوکلردن بهری که بر قاچ اوطه وسائره‌دن مرکبدر . ایچنده دولت و مملکت معاملاتی کورولن بنا . خوانده‌لر طرفندن أل ایله‌چالینان معروف‌چالغی ، دف.

دائم [ع ص] دوام ایدن ، دوام اوزره اولان سورکلی، بلافصله.

دائما [ع ح] دوام اوزره، هروقت.

دائن [ع ص] بورج ویرن ، اقراض ایدن، آلاجقلی. مدیون‌مقابلی.

دایه [ف ا] چوجوغه باقان خدمتجی قادین ، دادی .

دایی [ت ا] آننه‌نك قارداشی . یاشلیجه و قهرمانجه آدام . «قابا دایی» : جسور ، حرب‌وضرب آدامی .

دب [ع ا] آیی .

دبّاغ [ع ا] دریلردن مشین وکاوساله یاپان آدام .

دباغت [ع ا] حیوان دریلرندن مشین و سائره اعمال ایتمه صنعتی .

دباغخانه [ف ا] دزیلر سپیله‌نوب مشین‌وسائره‌اعمالنه‌مخصوص فابریقه ، داباقخانه .

دبدبه [ع ا] پاتیردی ، گورولتو. طنطنه ، حشمت ، دارات .

دبر [ع ا] مقعد ، قیچ .

دبستان [ف ا] مکتب .

دبوس [ع ا] طوپوز .

دبوی [ت ا] عسکری آنبار ، سلاح و البسه آنباری ، دهپو .

دبه‌لنمك [ت ف] آرقا اوستی یاتوب ایکی یانه چابالامق .

دبیر [ف ا] منشی، کاتب .

دپرنمك [ت ف] یرندن اویناتمق، تحریك ایتمك .

دپرشدیرمك [ت ف] قیمیلداتمق، حرکته کتیرمك .

دپره‌شمك [ت ف] قیمیلداتمق ، اوینامق ، حرکته گلمك، چابالامق ، دپرنمك .

دپوزیتو [یتا] رهن ، ودیعه . تأمینات.

دثار [ع ا] اوست لباسی. اسکیدن فارسی وصف ترکیبی تشکیلاتنه کیره‌رك کثرت و بوللق افاده ایدردی: مرحمت دثار .

دجاج ـ دجاجه [ع ا] ، طاووق ، طاووق جنسی.

دجال [ع ا] گویا قیامت گونی ظهور ایده‌جك برشخص .

دخان [ع ا] دومان . توتون .

دختر [ف ا] قیز ، بریسنك قیزی ، کریمه .

دخل [ع ا] کیرمه ، قاریشما ؛ مداخله . نفوذ ، تأثیر . تعریض ، تعییب .

دخمه [ف ا] مزار ، تربه .

دخول [ع ا] کیرمه ، داخل اولما .

دخولیه [ع ا] تیاترو ، سینه‌ما ، بالو ، قونسر وسائره کیبی بر یره کیرمك ایچون ویریلن اجرت. خارجدن بر مملکته کیرن اشیای تجاریه‌دن آلینان رسم .

دخی [ت د] هم ، کذلك، ده .

دخیل [ع ص] برینه دخالت والتجا ایدن .

دده [ت ا] بویوك بابا ، جد . درویش .

در [ف ا] قاپو .

در [ف د] ده ، ایچنده. «درپیش» اوکده . « درخاطر» : خاطرده « در انبار » : آنبارك ایچنده « درآنبار ایتمك .»

ر [ف ص] دريدن مصدرندن ، ييرتيجى ، ييرتان ، ياران .
« صفدر » : دشمن صفلرنى ياران.

ر [ت ف . د] ايمك مصدرينك مفرد غائبى اولوب جملەلردە رابطەوظيفەسنى كورورادات خبردر.
. منفيسى : «دكل» در .

ر [ع ا] اينجى . (مج) كيمسە طرفندن سويلنمەمش سوز .
« دريتيم » : برصدفدە تك بولونان بويوك ومقبول اينجى دانەسى. حضرت پيغمبردن‌دە كنايە اولور .

رآغوش [ف ا] قوجاقلاما .

راجە [عا] وەلوسيپد، بيسيقلت.

راز [فص] اوزون. «دورودراز» : اوزون اوزادى‌يە، اكى قوكى، مفصلاً .

راعە [ع ا] فراجە ، بينيش .

اغون [فرا] بر صنف سوارى عسكرى .

راك [ع ص] چوق درك ايدن ، فراستلى ، آكلايشلى .

راهم [ع ا] درهمك جمعى .

رايت [ع ا] ذكا ، معلومات ، اقتدار ، تجربە. بجريكليك ، ستعداد .

دربار [ف ا] قاپو محلى ، دركاه ، بر بويوك ذاتك قاپوسى اوكى.

دربان [ف ا] قاپوجى ، بواب .

دربدر [ف ص] قاپو قاپو كزن، سرسرى .

دربند [ف ا] دار كچيد ، قارادە بوغاز. كوچوك قلعە .

درج [ع ا] صوقمە ، داخل ايتمە، آرايە صيقيشديرما. بر مقالەيى ويا حوادثى غزتەيە قويوب نشر ايتمە.

درج [عا] كوچوك قوطو، مزينات قوطوسى .

درجە [ع ا] يوقارى‌يە چيقاجق باصاماق. دركەمقابلى. دائرەنك منقسم اولديغى ٣٦٠ قسمك بهرى. ميزان الحرارەنك منقسم اولديغى اقسامك بهرى. مرتبە ، پايە ، رتبە مقدار .
« درجە درجە » : ياواش ياواش ، تدريجاً .

درحال [ف د] آنيدە ، همان .

درخت [ف ا] آغاج .

درخش [ف ا] ضيا ، پارلامە، كدر.

درخشان [ف ص] پارلاق، ضيادار، نورلى .

درد [ف ا] كدر ، آجى ، آغرى ، مادى ومعنوى ناخوشلق،مشقت.

دردانه [ا] اینجی دانه‌سی .

دردست [فا] الده ایتمه، طوتمه، توقیف. (ص) الده بولونان، یاپیلمقده ویا کورولمکده اولان : دردست تحریر مقاله .

درر [ع ا] درك جمعی : اینجیلر.

درربار [ف ص] اینجیلر یاغدیران، اینجی کبی سوز سویله‌ین .

درز [ت ا] دیوارك طاشلری آرالرنده‌کی یاریقلری خرجله دولدورمق عملیاتی .

دروزی [ع ا] شام جوارنده ساکن بر عرب قومی .

درس [ع ا] اوکره‌نیلمك ایچون اوقونان شی، بر علم وفنك اوکره‌نیلمه‌سی ایچون هرکون آلینان تعلیم . (مج) اوکرتمه، تلقین . «ایی بر درس ویرمك» : شدتلی تنبیه واخطارده بولونمق .

درست [ف ص] صحتی یرنده، صحیح، سالم، دوغرو، خطاسز . (ح) دوغرو وخطاسز اولارق : درست یازمق .

درسخانه [فا] درس یری، درس ویرمه‌یه مخصوص اوطه.

درشت [ف ص] سرت، قاتی، قابا، ترس .

درع [ع ا] دری ویا تلدن زره .

درعهده [فا] عهده‌سنه آلما، اوستنه آلما .

درك [ع ا] آکلامه، ادراك ایتمه، تفهم .

درکار [ف ص] ایشده بولونان، ایشك ایچنده اولان، ظاهر، آشکار، عیان .

درگاه [فا] قاپو محلی، قاپواوکی، بویوکلرك مرجع عمومی اولان قاپولری . تکیه .

درکنار [فا] کنارده بولونان، بر یازینك کنارینه یازیلمش مختصر مطالعه، هامش، حاشیه .

درکه [ع ا] آشاغی‌یه اینن باصاماق، درجه‌نك ضدی . آشاغیلق .

درم [فا] آقچه، پارا، درهم .

درمان [فا] چاره، تدبیر. علاج، دوا . قوت، طاقت .

درمانده [ف ص] عاجز، چاره‌سز قالمش، بیچاره .

درمیان [ف ص] اورتاده، آراده بولونان . «درمیان ایتمك» : آرایه سورمك، ایراد وبیان ایتمك

درن [ع ا] اور. ورم، سل الرئه

درنده [ف ص] ییرتیجی، مفترس

دَرَنك [ت ا] جمعیت، دوكون ، دیرنك .

دَرْنك [ف ا] تأنی، تأخر، یاواشلق. مكث و آرام، قرار، استراحت.

دَروازه [ف ا] شهر ویاقلعه قاپوسی.

دُرود [ف ا] دعا .

دُروس [ع ا] درس‌ك جمعی .

دُروع [ع ا] درع‌ك جمعی .

دُروغ [ف ا] یالان .

دَرون [ف ا] ایچ ، ایچ طرف . داخل . قلب .

دَرویش [ف ا] فقیر ومحتاج آدام. بویوك جمهوریت انقلابیله الغا ایدیلن تكیه‌لره وقتیله دوام ایده‌رك چله وریاضتله اشتغال ایدن آدام . صاف، متوكل، قناعتكار ومتواضع آدام . توكلی و قناعتكارلغی ذلت ومسكنت درجه‌سنه كتیرن آدام .

دَره [ت ا] ایكی طاغ آراسنده‌كی اوزون چوقور ، وادی. یالكز قیشین آقار كوچوك چای . « دره بكی » : وقتیله بعض مملكتلرده مستبدانه حكمران اولان متنفذ وجبار آدام. « دره‌دن تپه‌دن »: اوته‌دن بریدن. «بیك دره‌دن صو كتیرمك»: بهانه‌لر ایجاد ایتمك ، تعلل ایتمك .

دُرّه [ع ا] اینجی دانه‌سی ، دردانه.

دِرهَم [ع ا] آقچه، پارا . اوقه‌نك درت یوزده بری .

دَری [ت ا] انسان وحیوانك اتنی ستر وبوتون بدنی احاطه ایدن قابوق ، جلد . میوه‌نك قابوغی ، قشر . « بردری بر كمیك » : چوق ضعیف .

دُرّی [ع ص] اینجی كبی پاریلدایان، پارلاق .

دَریا [ف ا] دكز، بحر. «دریادل»: قلبی دكز كبی كنیش اولان ، قیدسز .

دَریچه [ف ا] قاپو . پنجره .

دَریده [ف ص] ییرتیلمش، ییرتیق.

دَریغ [ف ا] اسیركه‌مه . (د) یازیق، حیف! « بی‌دریغ»: اسیركنمه‌ین ، بذل اولونان .

دَریلنمك [ت ف] دری باغلامق ، دری ایله اورتونمك .

دَرین [ت ص] عمقی زیاده اولان . چوقور . قویتو . (مج) چوق زیاده‌دالینان. اینجه. اطرافلی وتفصیلاتلی : درین تحقیقات .

دُزد [ف ا] خیرسز .

دِزدار [ف ا] قلعه محافظی .

دَسائس [ع ا] دسیسه‌نك جمعی .

دَساتیر [ع ا] دستورك جمعی .

دَسّاس [ع ص] حیله‌کار ، دسیسه‌کار.

دِسپوت [را] پاپاس، روم‌متره‌پولیدی.

دَست [ف ا] أل .

دَستار « صاریق .

دَستان [ت ا] با : داستان .

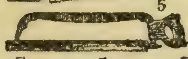
دَستاویز [ف ا] اوفاق هدیه .

دَستبُرد [ف ا] قدرت ، غلبه .

دَسترَس [ف ص] الی یتیشن، مقتدر، موفق ، نائل .

دَستَره [ف ا] أل چچقیسی، تسته‌ره .

دستره

دَستَك [ت ا] بر دیواری ویا بنایی تحکیم و تقویه ایچون علاوه ایدیلن دیرك . استنادگاه . « هم مادیات هم معنویاتده قوللانیلیر . »

دَستگاه [ف ا] بز وسائره دوقونان آلت ، تزگاه . قهوه‌جی و میخانه‌جی کبی اصنافك بویوك ماصه‌لری که مشروبات و سائره اوراده بولونور . بوفه . قاراده انشا اولونان گمیلرك اوتوردلماسنه مخصوص کره‌سته‌دن ترتیبات. ارباب صنعتك قوللاندقلری آلات و ادوات .

دَستگیر [فص] دوشه‌نك الینی طوتان، یاردیمجی .

دَستمال [ف ا] أل سیله‌جك، یاغلق.

دَستمایه [ف ا] سرمایه ، بضاعه .

دستور [ع ا] رخصت ، اذن .

دُستور [ع ا] وزیر . قاعده ، قاعدۀ اساسیه . قوانین مجموعه‌سی. جمعی. دساتیر. « دستورالعمل »: مقتضاسیله عمل اولوناجق ونمونه اتخاذ قیلیناجق قاعده ونظام و قانون .

دسته [ف ا] دمت، طوتام. صاپ.

دَستی [فا] طوپراقدن صو و سائر مایعات قویمایه مخصوص قاپ، تستی .

دَستیار [ف ص] یاردیمجی ، ظهیر .

دستیاری [ف ا] یاردیم ، معاونت و مظاهرت .

دَسکَره [ف ا] اشیا ، خصوصیله خسته نقلنه مخصوص ایکی

شی طرفندن طاشینیلان تخته .
کره .

تینه [فا] أل بیله‌زیکی .

دم [ع ا] باغ .

دسیسه [ع ا] حیله، کیزلی اویون، دالاویره .

دسیسه‌کار [فص] دسیسه‌جی ، حیله‌کار ، دساس .

دت [فا] اووا ، قیر ، چول، صحرا .

دمن [فص] دوست اولمایان ، خصم ، دوشمان .

دام [فا] سوکمه ، کفر ایتمه، طعن.

دار [فص] کوچ ، زور .

[ع ا] الاهه یالوارما ، نیاز .

کو [فص] دعاجی ، دعا ایدن. وقفدن دعا ایتمکله موظف ام .

م [ع ا] دعامه‌نك جمعی .

[ع ا] بنایه ووریلان دیرك، دستك .

ی [ع ا] « دعوی » نك جمعی.

دا ـ دعوای [ع ا] حقنی مدافعه ایچون محکمه‌یه مراجعت . علوم ریاضیه‌ده حلی تکلیف اولونان مسأله . ادعا .

دعواجی [ت ا] بر محکمه‌یه مراجعتله دیکر برندن دعوی ایدن آدام ، مشتکی .

دعوالی [ت ص] حقنده دعوی اولونان، منازع‌فیه ، ادعاسی بویوك .

دعوت [ع ا] چاغیرما، تکلیف ایتمه. جلب ، بر شیئك حصولنه سببیت ویرمه . حرمت و اکرام فکریله ویریلن یمك ، ضیافت. دعا ونیاز . جمعی : « دعوات » یالکز صوك معناده قوللانیلیر .

دعوتلی [ت ص] برضیافته چاغیریلان، مدعو .

دعوتیه [ع ا] دعوت ایدن خدمتجایه ویریلن بخشیش . برینی محکمه‌یه جلب ایچون یازیلان ورقه . ضیافت و سائره‌یه دعوت ایچون یازیلان تذکره ویا مطبوع ورقه .

دغدغه [ع ا] کورولتو ویاطیرتی، تلاش،اضطراب، راحتسزلق.

دغل [فا] حیله ، خیانت . قالپ پارا .

دف [ع ا] معروف آلت موسیقی، تف .

دفاتر [ع ا] دفترك جمعی .

دَفائن [ع ا] دفینه‌نك جمعی .

دَفتَر [ع ا] یازیلمامش دوز بیاض ویا چیزکیلی کتاب ، بر برینه ربط اولونمش کاغدلرك مجموعی . «دفتر اعمال» : انسانلرك حسنات و سیأتندن بحث ایدن ، ایلکلری وکوتولکلری عیناً قید ایدیلن دفتر، دفترمعنوی. «دفترخانه، دفترخاقانی»: املاك ، فراغ ایشلرینه باقان دائره .

دَفتَردار [ف ا] ولایتلرك اك بویوك مالیه مأموری اولان ذات.

دَفْع [ع ا] صاوما ، قاقما، قووما ، اوته‌یه ایتمه ، جلب وجذب ضدی. « دفع حاجت » : آبدست بوزما .

دَفعه [ع ا] کره ، نوبت .

دَفعةً [ع ح] بر دفعه‌ده ، بردن بره ، آکسزین .

دَفن [ع ا] طوپراغك ایچینه صوقما ، کومه .

دَفْنه [ت ا] کوزل قوقولی یاپراقلری شهر آیینلرده، تنزه‌وصراسمده تزیینات‌مقامنده

دفنه

قوللانیلان طفلان جنسندن معرو... کوچوك آغاج .

دَفه‌جی [ت ا] فاحش فائضله‌او... کینه بریکنه پارا اقراض... ایدن ، مرابحه‌جی ، تفه‌جی .

دَفین [ع ص] کومولمش، کومو... مدفون .

دَفینه [ع ا] یره کومولمش قی... مال ویا پارا . (مج) پك قی... ویا معلوماتلی اولوب خارجـ... کوسته‌ریشی اولمایان مال ویا آد...

دَقّ [ع ا] چالما، ووروما: «دق ایتمك » : قاپو چالمق . (یالـ... بوتعبیرده مستعملدر .)

دَقائق [ع ا] دقیقه‌نك جمعی .

دِقَّت [ع ا] اینجه‌لك . اینجـ... اینجه‌یه دوشونمه ، اهتمام... ذهن صرف ایتمه ، اهمیت و... اهمیتله چالیشما .

دَقیق [ع ص] اینجه اوفاق،ظریـ... نازك . (ا) اون .

دَقیقه [ع ا] اینجه. آ کلاشیلـ... کوج مسأله وکیفیت، نکـ... « بو معناده اکثریا جمعی او... دقائق قوللانیلیر . » ساعتك ... اولدیغی آلتمش جزءدن بهری

دقیقه‌سَنج ـ دقیقه‌شناس [ف ... اینجه و... کوج ایشلری ونکته‌لری قاور...

... [ت د] زمان ومكانده قوللا-
... نيلان انتها اداتىدر . « كرك
دك و كرك عينى معنانى افاده ايدن
دكين زمانمزده پك قوللانيلمامقده در. »

دكاكين [ع ا] دكانك جمعى .

دكان [ع ا] اوفاق اصنافك ويا
تاجرلرك اشيانى ايچنه قويدقلرى
محل .

دكانجى [تا] بردكانده اوطوروب
اشيا صاتان آدام .

دكديرمك [ت ف] دوقوندورمق،
تماس ايتديرمك . اولا-
شديرمق ، وارديرمق .

دكر [ت ا] قيمت ، بها . قدر
وحيثيت. اهليت ولياقت. معادل.
شايان .

دكرلى - دكرلو [ت ص] بردورلو،
بر نوع . بر مقدار
بردرجه ده اولان . اعتنالى ، دقتلى.

دكمك [تا] دوقونمق. چارپمق،
راست كلك. اولاشمق ،
حاصل اولمق. يتيشمك. تأثير ايتمك.
بر قيمتده اولمق : بو ، بش ليرا
دكر. « ال دكمك » : وقت بولوب
چابيلمك. « باشى طاوانه دكمك » :
اوكونمك، تفاخر ايتمك .

دكمه [ت ا] دكمك فعلى .

دكمه [ت ف] اولور اولماز، راست
كله ، تصادفى : بو ايش دكمه
آدامك خرجى دكيلدر .

دكنك [تا] اينجه صوپا، باستون،

دكنكجى [تا] قايقجيلرك. حماللرك
باشى. « الى دكنكلى »:
ادبسز .

دلاك [ع ا] حمامده مشتريلرى
يىقايان آدام ، تللاق .

دلال [ع ا] ناز ، عشوه .

دلال [ع ا] بر شيئك صاتيلاجغنى
ويا بر اعلان وتنبيهى چارشى
و قالابالق يرلرده يوكسك سسله
هركسه دويوران آدام ، املاك
وسائره آليش ويريشنده بايع ايله
مشترى آراسنده واسطه اولان .

دلالت [ع ا] يول كوسترمه .
رهبرلك . علامت .

دلائل [ع ا] دليلك جمعى .

دل [ف ا] يورك ، كوكل، قلب .

دل آرا - دلارا [ف ص] كوكلى
تزيين ايدن، دلبر.

دل آكاه [ف ص] قلبى اويانيق ،
بصيرتكار .

دلاور [ف ص] يوركلى ، جسور .

دل آويز ـ دلاويز [فص] كوكلى آصيلى طوتان دلبر .

دلخون [فص] يوره‌كى قانلى ، پك متأثر .

دلداده [فص] كوكل ويرمش ، عاشق .

دلباز [فص] كوكل اكلنديرن ، لطيف وجاذب .

دلبر [فص] كوكل آلان، كوزل، محبوبه .

دلتنك [فص] كوكلى دارالمش ، مضطرب ، مغموم .

دلخواه [فص] كوكل ايسته‌كى .

دلدار [فص] برينك كوكلنه‌مالك اولان ، معشوقه .

دلدل [ع ا] پيغمبريمزك استرى.

دلربا [فص] كوكل قاپيجى، كوزل، كوزل قادين .

دلستان [فص] كوكل آلان ، كنديسنه مفتون ايدن .

دلفريب [فص] كوكل آلداتيجى ، كوزل ، جاذب .

دلك [ع ا] اوغمه، اوغوشدورما. ال سورتمه .

دلگير [فص] كوكلى قالمش، كوجنمش.

دلنشين [فص] كوكلده يرطوتان، كوزل . « اشيا حقنده قوللانيلير . »

دلمك [ت ف] بر شيئك ايچنه دليك آچمق ، بر ياندن بريانه چوقور آچمق . « قولاق دلمك » : ايقاظ ايتمك .

دلنواز [فص] كوكل اوقشايان ، خوشه كيدن ، كوزل .

دلو [ع ا] قوغه . قويودن صو چكيلن قاب. اون ايكى برجدن برى كه كونش شباطده بو برجه كيرر .

دلو برجى

دلى [ت ص] عقل ويا شعورى برنده اولمايان ، چيلغين ، مجذوب ، مجنون. آزغين. دوشكون، مبتلا . «دلى‌صاچماسى» : معناسزومناسبتسز سوز. « دلى دولو » : رابطه‌سز . « ظيردلى »: بوس‌بوتون‌دلى آزغين آدام . « نه‌اولدم دليسى » : نائل اولديغى ثروت واقبالى‌هضم‌ايده‌مه‌يه‌رك شـيماران و مغرور اولان « دلى‌يه پوستكى‌صايديرمق »: عبث اشتغال ايتمك .

دلير [فص] جسور، شجيع، يكيت

لیرتمك ـ دەلیرتمك [ت ف] چیلدیرتمق ، چوق قیزدیرمق . عشق وسودایه مبتلا ایتمك .

لیشمن ـ دەلیشمن [ت ص] دلیجه طورلی ، طور و حرکتده قیدسز و سربست اولان .

یقانلی [ت ا] بلوغه ایرمش کنج ارکك . (ص) یکیت ، جسور .

یك ـ دەلیك [ت ا] رخنه .

بل [ع ا] قلاووز ، رهبر ، یول کوستریجی . بردعوا ومسألەیی ثباته یارایان شی ، برهان . نشان ، علامت .

[ع ا] قان ، خون .

[ف ا] صولوق ، نفس . « دم واپسین » : صوك نفس . ن ، زمان ، لحظه . « هر شیدن م وورمق » : هر شیئی بیلمك اسنده بولونمق . « دم بسته » : اکت . «دمچکمك» عشرت ایتمك .

[ع ا] قان معناسنه کلن دمك جمعی .

دم [ف ح] صبق صیق ، دائما ، آن بآن .

غ [ع ا] بین . عقل ، شعور .

دماغچه [ف ا] بینك آرقا طرفندەکی قسمی که آیریجه برکیسه ایچندەدر .

دماغ

دَمان [ف ص] هیجانلی ، غضبلی ، کوکرەمش .

دمبدم [ف ص] دمادم .

دَمبسته [ف ص] نفسی طوتولمش . حیران .

دَمت ـ دەمت [ت ا] اکین باغی . برلکده باغلانمش چیچك وسائره ، دسته . «دەمتلەمك» : دەمتلره تقسیم ایتمك .

دُمدار [ف ا] اوردونك آرقاسندن کیدن قوۀعسکریه که اوردونك کیریسنی محافظه ایدر ، پیشدار مقابلی .

دَمدَمه [ع ا] حدتلی سوزسویلەمه . قیروب کچیرمه ، استیصال .

دَمساز [ف ا] آرقاداش ، همدم .

دمشق [ت ا] شام .

دمع [ع ا] کوز یاشی .

دمعه [ع ا] بر داملا کوز یاشی .

دمگذار [ف ص] وقت كچيرن ، ياشايان .

دمل [ع ا] قان چيبانى .

دموع [ع ا] دمعك جمعى .

دموى [ع ص] قانلى ، قانى چوق . شخص ومزاجه وصف اولور: دموى آدام ، دموى مزاج .

دمنده [ف ص] اوفله‌يجى، اوفله‌ين .

دميده [ف ص] بيتمش، سورمش ، تنبت ايتمش .

دمير ـ ده‌مير [ت ا] معروف سرت معدن. زنجيرله دكيزك ديبنه براقيلان چنكل شكلنده آغير دمير پارچاسى . « ده‌مير رسمى » : برليانه ده‌ميرله‌مك ايچون ويريله‌سى مجبورى اولان پارا . صفت مقامنده‌ده قوللانيلير: ده‌مير قاپو «ده‌مير يول» : شمندوفر .

ده‌مير باش [ت ا] كيرايه ويريلن چيفتلك وفابريقه وسائره‌ده كيراجى طرفندن قوللانيلوب مقاوله ختامنده صاحبنه اعاده‌اولونماسى شرط اولان آلات و ادوات و حيوانات وسائره . (مج) دكيشمز وداعمى‌ مى .

دمين ـ ده‌مين [ت د] برآز اول ، مقدما .

دن [ت د] ابتدا ، صدور، فاعليت وصدور بيان ايدر ؛ برشيئك نه‌دن معمول اولديغنى كوسترر : آلتوندن قلم . كليت و جزئيت يعنى بر كلدن جزء اولديغنه دلالت ايدر ادبادن بر ذات . افضليت بيان ايدر مكتب أودن ايى‌در . زمانجه سبق و ابتدا بيان ايدر : بن بونك بويله اولاجغنى اولدن بيليوردم . طرز و اسلوب بيان ايدر : طوپدن آچيقدن .

دنائت [ع ا] دنيلك ، آلچاقلق ذلت .

دنائتكار [ف ص] دنى آلچاق .

دنبال ـ دنباله [ف ا] قويروق «دنباله‌رو» : برينك آرقه‌سى صيره كيدن ، تابع .

دندان [ف ا] ديش .

دندانه [ف ا] ديش دانه‌سى. چر وسائره ديشى .

دنس [ع ا] كير، پاس . «ماديا ومعنوياتده مستعمل» .

دنك [ت ا] حيوانه يوكله‌نن يوك ياريسى . نجار اشياسى، با (مج) موازنه . موازنه‌لى ، متوا مساوى ، كفو .

دنكلشمك [ت ف] دنك اولمق موازنه حاصل ايتمك .

دنى [ع ص] آلچاق . ذليل، صو

[ع ا] جهان ، عالم ، آخرتك ضدی . كرهٔ ارض . « دنیایه ...یرمك» : دوغورمق. «ایكی دنیا»: ...یقا وآووسترالیا .

ی [ع ص] دنیایه منسوب ومتعلق اولان ، دنیا ایشلرینه عائد ...لان ، اخروی‌نك ضدی .

[ف ص] ایكی . « دوجهان » : دنیا وآخرت .

[ع ا] علاج . (مج) تدبیر ، چاره ، درمان .

[ع ا] دابه‌نك جمعی، حیوانلر.

[ع ا] دیویت .

[ع ا] باش دونه‌سی .

[ع ص] چوق دور ایدن ، دائما دونن .

[ع ا] داعیه‌نك جمعی .

[ع ا] دائم اوله ، سورمه، امتداد ایتمه. ثبات. برمأموریته ...ب كله،ملازمت . «علی الدوام»: ، فاصله‌سز ، بیته‌وی‌یه .

[ت ص] چوق سورمه‌ین ، بقاسز، موقت. ایشنه مداومت ...ن ، ثباتسز .

[ف ص]قوشان،خیزلی‌یورو‌ین.

[ع ا] داهیه‌نك جمعی .

دوائر [ع ا] دائره‌نك جمعی .

دوباره [ف ا] ایكی كره . طاولا اویونده ایكی زاركده ایكی كله‌سی. (مج) حیله، خدعه، اویون، دوبارا .

دوباراجی [ت ص] حیله‌كار. دساس.

دوبا [ت ا] بویوك وآلتی دوزاولوب چاتانا و رومورکورله چكیلن و آغیر حموله نقلیاتنده قوللانیلان مراكب بحریه‌دن بری. كوپریلرك آلتلرینه قونان شاماندیرا كبی قاپالی وایچی بوش سابحه .

دوت [ت ا] معروف میوه .

دوتا [ف ص] ایكی قات، بوكولمش، قانبور .

دوتدوری [ت ص] دورمایوب دائما اوتن ، چوق سویله‌ین، كه‌وه‌زه « دوتدوری لیلا »: كه‌وه‌زه قادین .

دوچار [ف ص] اولاشمش، چاتمش، چاتان ، دوشكون ، مبتلا ، كرفتار. « معنویاتده قوللانیلیر . » : بر فلاكته دوچار اولمق .

دود ـ دوده [ع ا] قورت دینیلن اوفاق بوجك .

دود [ف ا] دومان ، توتون .

دوداق [ت ا] آغیزك اوست وآلت كناری ، لب. (مج)

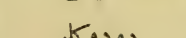
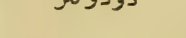
كنار . « دوداغنی ایصیرمق » : شاشوب قالمق. « دوداق بوكمك»: آغلامه كبی بروضعیت آلمق. اهمیت ویرمه‌مك . « دلبر دوداغی » : بر نوع طاتلی. « دوداق صارقیتمق»: صومورتمق ، داریلمق . « دوداق دوداغه » : اوپوشمك .

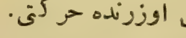
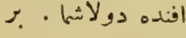
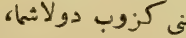
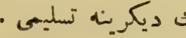
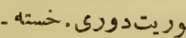
دودمان [ف ا] عائله ، سلاله ، خاندان .

دودو [ت ا] ارمنی قادینلرینه ویریلن عنواندر . خانم ، قادین ، طوطی .

دودوك [ت ا] نفسله چالینان و اینجه برسس چیقاران معروف ساز . واپور ولوقوموتیفك بخارله سس چیقاردقلری بورو . (مج) اوزون وایچی بوش شی : دودوك ماقارناسی . (مج) دودوكی چالمق : قازانمق ، بر شیدن بردن مستفید اولمق . «وای دودوكم !» تزییف واستهزا مقامنده قوللانیلیر .

دودوكلر

دور [ع ا] دونمه ، بر شیئك كندی محوری اوزرنده حركتی . بر شیئك اطرافنده دولاشما . بر مملكتك هرطرفنی كزوب دولاشما، سیاحت. برشیئك دیكرینه تسلیمی . زمان، عصر: جمهوریت دوری. خسته-

لغك مختلف صفحه‌لری. «دورفلك
طالع ، قدر .

دور [ف ص] اوزاق. «دورادو
پك اوزاق . « دور ودراز
اوزون اوزادی‌یه .

دوران [ع ا] دونوب دولا
چرخ كبی دونمك. جولا
آغزدن آغزه كزمه. فلك، ط

دورانديش [ف ص] هرشیئی ا
قدن دوشونن، بصیرت
مدبر .

دوربین [ف ص] اوزاقدن كورن ، هر شیئك نتیجه‌سنی أولدن آكلایان ، تدبیرلی ، دورانديش. (ا) اشیا ومناظری اوزاقدن كورمه‌یه مخص
معروف آلت . تله‌سقوب .

تله‌سقوب

دورت [ت عد] اوچدن
كلن صایی .

دورتوش [ت ا] دورتمك
تشویق .

دورتوشدیرمك [ت ف] ب
متعاقب دو

زوررله بر ایش یاپدیرمق ، اجبار
وتشویق ایتمك .

ورتمك [ت ف] حیوانی سیوری
بردکنکله یورومه‌یه مجبور
ایتمك . ایتمك ، ایلری‌یه سورمك .
زورله برایش یاپدیرمق. اغوا ایتمك.

ورلو ـ تورلو [ت ا] نوع ،
جنس ، حیثیت .
یمك قابی . برلکده پیشمش مختلف
سبزه‌لرله آتدن عبارت یمك. بعضاً
صفتده اولور : بو نه‌درلو یازی ؟
بعضاً‌ده جملهٔ منفیه‌ده « هیچ بر
وجه ایله ، قابل دکل » معنالرینه
کلیر : بر دورلو اقناع ایده‌مه‌دم .

ریه [ع ا] بر قاچ عسکر ویا
پولیسك تأمین انضباط ایچون
شهری دولاشماسی .

وز [ت ص] اینیشی ، یوقوشی ،
چوقوری و تپه‌سی اولمایان ،
مستوی ، پوروزسز . دوغرو ،
مستقیم. ساده ، زینتسز. ده‌وریك
قیوریق اولمایان، دیك. اوزومدن
یقاریلان راقی . « دوم دوز » :
وق دوز اولان. « دوزآیاق » :
یوقوشی ومردیوه‌نی اولمایان .
[فص] « دوختن» مصدرندن،
دیکیجی ، دیکن. «پالاندوز» :
پالان دیکن. « چوالدوز » : چوال
دیکمه‌یه یارایان بویوك ایکنه ،
چوالدیز . « زر دوز » : آلتونله
دیکیلمش ، آلتون تل ایله نقش
اولونمش .

دوزتمك [ت ف] دوز ومستوی
یاپمق، پوروزینی قالدیروب
دوغرولتمق،دوزله‌مك. یولنه قویمق،
ترتیب وتنظیم ایتمك .

دوزجه [ت ص] ساده ، عادی ،
پوروزسز ، زینتسز . حال
دخی اولور: دوزجه حرکت ایدییور.
اسمده اولور : دوزجه‌سنی ایستر-
سه‌کز سز حقسزسکز .

دوزخ [فا] جهنم .

دوزگون [ت ص] تسویه وتنظیم
ایدیلمش، مستوی . یولنه
قونمش ، منتظم . (۱) قادینلرك
یوزلرینه سوردکاری توز، تووالت
توزی .

دوزگونلی [ت ص] یوزینه دوزگون
سورن .

دوزلتمك [ت ف] دوز ومستوی
ایتمك. یولنه قویمق، تنظیم
ایتمك. تصحیح وتعمیر ایتمك ،

دوزله‌مك [ت ف] دوز ومستوی
یاپمق ، تسویه ایتمك .

دوزمك [ت ف] یاپمق، ایشله‌مك،
بجرمك. ترتیب وتنظیم ایتمك.
وجوده کتیرمك. یالاندن اویدورمق.

دوزمه [ت ص] یالاندن ایجاد
اولونمش ساخته .

دوزن [ت ا] نظام، ترتیب. آهنك، آقورد. اویدورما سوز، صنیعه.

دوزینه [یتا] اون ایکی پارچادن عبارت طاقم.

دوست [فا] سه‌ویلن آدام، محب، آرقاداش. معشوق، معشوقه. غیرمشروع زوج ویازوجه، مترس.

دوش [ت ا] رؤیا.

دوش [فا] اوموز. «خانه بر دوش»: أوی اوموزنده، فقیر وسرسری.

دوش [فرا] یوقاریدن آشاغی سرپینتی صورتیله صوغوق صودوکمه‌یه مخصوص سوزگچلی آلت. بو آلتله صو دوکه، بر نوع بانیو.

دوش

دوشتمك [ت ف] زمینی قاپلامق، یره سرمك. تفریش ایتمك.

دوشش [فا] طاولا اویوننده ایکی زارکده آلتی کلمه‌سی. (مج) راست کله، ایی تصادف.

دوشك [ت ا] یاتاق.

دوشکون [ت ص] دوشمش، آشاغی صارقمش، دوشوك. ثروت و سعادتی غائب ایتمش. مبتلا، مفتون، منهمك.

دوشمك [ت ف] یوقاریدن آشاغی‌یه بردن یره وبلا اختیار ایتمك: سقوط ایتمك، یوقاریدن اینمك یورورکن ویادورورکن بردن یقیلو یره یاتمق، ده‌وریلمك، منهدم اولمق یاتمق. ثروت و قیمت و اعتبار آشاغیلامق. تدنی وانحطاط ایتمك اوجوزلامق. درجه وشدتی آزالمق قوتی زائل اولوب ضعیفله‌مك. ا غرامق، مصاب اولمق. تصادف ایتمك، ظهور ایتمك: کون دوشر چوق آلیش ویریش اولور یاقیشمق: نم علیهمده بولونمق سـ دوشرمی؟ صیغینمق: اوجاغکه دوش «آلدن آیاقدن دوشمك»: طاقتـ قالمق، کوتوروم اولمق. «اوسـ دوشمك» مسلط اولمق، چو اوغراشمق. فضله شفقت کوسترمك «حسابدن دوشمك»: تنزیل ایتمك «دامدن دوشمك»: مناسبتسز صیراسز سوزسویله‌مك. «کوچ دوشمك»: محجوب اولمق، مقـ ایده‌مه‌مك. «کوزدن دوشمك» توجه ومحبتی غائب ایتمك. «دوشـ قالقمق»: برابر یاشامق.

دوشنمك [ت ف] يايلمق، اوزانمق، انبساط ايتمك . سوزى تفصيل ايتمك . كيرمك ، قويولمق : بوله دوشندى . تفريش اولونمق .

دوشورمك [ت ف] ايندىرمك ، اسقاط ايتمك. تصادف ايتديرمك ، راست كتيرمك . « صيراسنى دوشورمك » : مناسبت كتيرمك. « كوچوك دوشورمك»: محجوب ايتمك .

دوشوك [ت ص] دوشمش، يرندن چيقمش. آشاغى‌يه صارقمش. قصورلى ، رابطه‌سز : بو جمله دوشوكدر .

دوشونجه [ت ا] دوشونه ، تفكر. انديشه .

دوشونمك [ت ف] تفكر ايتمك ، ذهننى يورمق ، تدقيق ومطالعه ايتمك . خاطره كتيرمك ، فكراً بولمق . كدر ايتمك .

دوشونه ، دوشونوش [ت ا] تفكر، مطالعه‌انديشه، غائله ، وسوسه ، دالغينلق .

دوشه‌مك [ت ف] يايمق، يره‌سرمك. زمينى بر شيله قاپلامق ، تفريش ايتمك .

دوشه‌مه [ت ا] اوده و سائره‌نك زمينى قاپلايان تخته وسائره. مفروشات .

دوشه‌مه‌لى [ت ص] ايى تفريش اولونمش اولان، مفروش.

دوشيزه [فا] قيز، قيز اوغلان قيز، باكر .

دوقتور [فرا] طبيب. اصل برفنده مأذون اولانلره ويريلن عنوا- ندر . بناءً عليه حقوقدن مأذون اولانلره‌ده دوقتور دينيلير . بزده يالكز « طب » دن مأذون اولانلره سويله‌نيليور .

دوقه ــ دوقا [يتا] آوروپاده اصا- ات عنوانى اولوب- وقتيله بو عنوانى حائز اولانلر ايى واسع مملكتلرده حكمسوردكلرندن حاكم معناسنى‌ده احتوا ايدر. مؤنثى: دوشس .

دوكمك [ت ف] برمايعى وياحبوبات، كبى بر شيئى بولونديغى قاپ ويا محلدن ديشارى‌يه ويا ديكر برقابه بوشالتمق . دوشورمك . صاچمق ، سرپمك . آقيتمق . وسائط نقليه چيقارمق ، سوق و تحشيد ايتمك : فلان دولت حدوده عسكر دوكدى. اريمش معدن و سائره‌يى قالبه افراغ ايتمك : حروفات دوكمك ، طوپ دوكمك . ديشارى آتمق . « صو دوكمك»: ايشه‌مك، آبدست بوزمق. « يوز صويى ، آبرو دوكمك » : حيثيتنى اخلال ايده‌جك طرزده يالوارمق .

دوكمك ـ دوومك [ت ف] وورمق، حرب ايتمك .
هاوانله ويا ديكر بر آلتله برشيئى قيرمق ويا أزمك. برمعدنى قيزديروب وورارق ايشلەمك . طوپه طوتمق : دشمن قلعەيى دوودى .

دوكه [ت ا] قالبه دوكولمش عادى دەمير. أريديلمش دەمير.

دوگن [ت ا] خارمانده اكينى دوودكلرى چاقماق طاشلى آلت .

دوكوچ [ت ا] چاماشير طوقماغى .

دوكور [ت ا] زوج وزوجەنك بابالرى .

دوكوش ـ دوووش [تا]ضرب.

دوكوم [تا] ارتمه، دوكه، اذابه.

دوگوم [ت ا] باغ ، عقده .

دوكومخانه [تا] معدندن مختلف آلات و ادوات ياپيلان فابريقه .

دوگوملەمك [ت ف] دوگوم ياپارق باغلامق.

دوگون [تا] شنلك، وليمه، سور.

دوگه [ت ا] كنج اينك ، دوغورمامش اينك .

دول [تا] رحمك ايچندەكى ياورو، جنين. صوى، عرق . «دول « ياتاغى » : رحم .

دول [ت ص] قوجاسز قادين، قوجادن بوشانمش ويا قوجاسى اولمش قادين .

دول [ع ا] دولتك جمعى .

دولاب [ع ا] قويودن صو چيقارەرق باغچەلرى صولامايه مخصوص دونرماكينه . هرنوع دونرچرخ، چيقريق . ديوارك ايچنه اويولمش ويا آيريجه ياپيلمش رافلى و قاپادلى اشيا وضعنه مخصوص محل كه بونك دونر نوعى ده واردر . (مج) حيله، دسيسه : هر كس دولابنى چويرر .

دولاب

دولبند ـ تولبند [ت ا] اينجه و سيرك بياض بز .

دولت [ع ا] بخت ، طالع ، سعادت، نعمت، ثروت. مستقلا اداره اولونان مملكت .

دولتلى ـ دولتلو [ت ص] مسعود طالعلى ، اقبال ثروت صاحبى . اسكيدن وزيرلر ومشيرلره ويريلن لقب وعنوان .

دولكر [ت ا] بنالرك قاپو و پنجره‌دن باشقا اخشاب قسملرینی یاپان آدام . « دولكر بالغی » برنوع بالق.

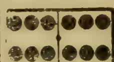
دولكر بالغی

دوم [ت د] « دو » مجاسیله باشلایان بعض تورکجه صفتلرك باشنه قونوب مبالغه تأکید بیان ایدر: دوم‌دوز .

دومان [ت ا] آتشدن قالقان سیاه هوا، توتون، سیس، پوص. توزك هوایه قالقماسندن حاصل اولان لانیقلق. بوغو. «دومانی اوستنده»: تازه، تازه کسیلمش. « توزی دومانه قاتمق » : چوق قوشمق ، چوق عجله ایتمك .

دومن [تا] مراكب بحریه‌نك استقامتنی دوزلتن و ایسته‌نیلن طرفه چه‌ویرتن معلوم آلت . (مجـ) دومنده : ...ك كیریده. دومن نفری، دومنجی : صنفك اك كیریسنده بولونان .

دومینه ، دومینو [...یتا] نوصولو پوللرله ...ویناننلن براویون. بواویونك پوللری.

دومینه

دون [ت د] ایچنده بولونیلان کوندن اولكی کون .

دون [ح ص] آلچاق ، دنی، آشاغی، آشاغیده اولان . « مادون »: آلتده بولونان .

دونبه‌لك [ت ا] بسیط و ابتدائی بر آلت موسیقی . (مجـ) عقلا دومبه‌لكی : عقلالق ادعاسنده بولونان کولونج جاهل .

دوندیرمك [ت ف] دور ایتدیرمك، چه‌ویرمك. کیری‌یه چه‌ویرمك : بنی‌یاری‌یولدن دوندردیلر.

دونك [ت ص] سوزندن دونن ، ثباتسز ، متلون . مکتبده صنفی کچه‌مه‌ین .

دونكی [ت ص] برکون اول‌واقع اولان. (مجـ) پك یكی، قدمی اولمایان : او ، داها دونكی چوجوق قدر .

دونم ـ دونوم [تا] طول وعرضی یوز آرشون ویا متره‌دن عبارت اراضی اولچیسی ، هكتار .

دونمك [ت ف] دور ایتمك. عودت ایتمك. دكیشمك : بنم طالعم دوندی. اسكی دینی بیراقوب باشقه بر دینه سلوك ایتمك . جایمق ، سوزینی طوتمامق . بكزه‌مك : صیچانه‌دوندی. « کوزلری دونمش »: حدتدن چیلغنه دونمش .

دونمه [ت ا] دونمك فعلی ، دور عودت ، رجعت. تحول. دین دكیشدیرمه ، اهتدا . نكول . صفت مقامنده‌ده قوللانیلیر: دیننددن دونمش ، مهتدی .

دوناغا [ت ا] ملی برمسرتك اظهاری ایچون شهرك تزیین و تنویر ایدیلمه‌سی ، شهرآیین . حرب كمیلر ـ ینك مجموعی ، فیلو .

دونامق [ت ا] سوسله‌نمك. شهر ـ آیین اجرا ایتمك . تجهیز اولونمق . « دونامق » : سوسلند ـ یرمك . (مج) سوكوب صایمق ، تكدیر ایتمك .

دونوش [ت ا] كیری كلمه ، عودت ، رجوع .

دونوشین [ت د] دونركن ، عودتده .

دونوم [ت ا] دور ، دوران . رجعت ، عودت ، كره ، دفعه ، نوبت . « كون دونومی » : كونشك یازابتداسنده شمالدن وقیش ابتداسنده جنوبدن خط استوایه دوغرو رجعتی و كوندوز ویا كیجه ـ نك بویومه‌یه باشلاماسی .

دوواق [ت ا] كلینك ویا یكی دوغمش چوجوق باشنه طاقیلوب یوزینی اورتن تولدن سوسلی اورتو .

دووللو ـ دوئللو [یتا] آوروپاده تحقیر ایدیلن بر آدامك خصمنه ووروشما تكلیفی كه شاهدلر حضورنده‌قیلنج ویا روولور ایله یاپیلیر .

دوه ـ دهوه [ت ا] معروف حیوان . « دهوه باغیردان » : طاشلق یوقوش . « دهوه ـ ده قو ـ لاق» : اهمیتسز و آز اولان. « دهوه یورویوشی»: یاواش فقط دواملی یو ـ رویوش ویا ایش. «یوق دهوه نك باشی » : مناسبتسز و دوغرو اولمایان سوزه‌قارشی استهزا واستغراب

دهوه

دهوه قوشی

دهوه بالغی

تعبیریدر. «دەوە قوشی» : آفریقادە اوچامایان بویوك قوش کە تویلری شاپقا تزییناتندە قوللانیلیر. «دەوە بالغی»: برنوع بالق . « دره دیکنی » : بر نوع اوت .

دەوە دیکنی

[ت د] هم ظرف مکان ، هم ظرف‌زمان اولور . مصدرلرەدە علاوە اولونارق استمرار بیان‌ایدر. بیکدە بر » : پك سیرك ، پك آز . عطف و ربط اداتی اولوب خی معناسنەدە کلیر . « بردە » : وراسی‌دە وارکە . ولوکە .

[فا] اون .

دها [ت د] مقدار ویا زمان علاوەسنە دلالت ایدر: برآز اها چالیشکز، برآزداهابکلەیکز. شقا ، زیادە ، آرتیق . صفتلرك شنە کیروب تفضیل بیان ایدر : اوندن داها چالیشقاندر. تکرار،

کذلك : بر داها کتسین . حالا ، هنوز معناسنە ظرف زمان‌دەاولور: داها کلەدی .

دَهاء [ع ا] خارق‌العادە ذکا .

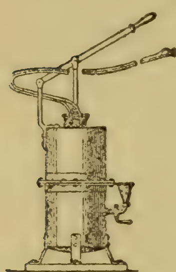
دُهات [ع ا] داهی‌نك جمعی .

دَهان [فا] آغیز. « انکشت بردهان»: پارماغی آغیزندە، شاشوب قالمش ، متحیر .

دَهر [عا] زمان ، اوزون مدت، دور ، هنکام. جهان ، دنیا ، طبیعت ، عالم .

دهری [عص] زمان وطبیعتە متعلق. عالم. ملحد، اخرتە اینانمایان، مادیوندن ، ماتەریالیست . جمعی: دهریون.

دەزەنفکتە [فرا] تطهیر ، تبخیر. « دەزە - نفکتە آلتی »: تطهیر آلتی .

دەزەنفکتە آلتی

دهش [فا] ویرمە، اعطا، احسان.

دَهشت [ع ا] قورقونج برشی ویا تهلکە اوکندە شاشوب‌قالما. اورکە ، قورقا ، قورقونج شی .

دهشتلی [ت ص] قورقونج، مدهش.

دهقان [فا] کویلی ، چیفتجی . کوی مختاری .

دەقور [فرا] تزیینات ، تیاترودە صحنه تزییناتی .

دهلیز [عا] سوقاق قاپوسیله صالونلر آراسندەکی آرالق. برطرفی دیوار دیکر طرفی پنجرەلردن عبارت اوزون ویاری قاراڭلق آرالق ویا یول .

دُهن [فا] دهانڭ مخففی ، آغیز .

دُهن [عا] سورونەجك یاغ .

دَهناء [عا] کنیش وصو سز اوواء چول .

دُهور [عا] دهرڭ جمعی .

دەنەمك [ت ف] تجربه ایتمك .

دەوریك [ت ص] یاتیق، چەور - یلوب قاتلانمش .

دەوریم [ت ا] چەوریله، قاتلانما، بوکوله ، انحنا .

دەوشیرمك [ت ف] طوپلامق . قاتلامق ، صارمق . یمش ومحصول طوپلامق ، اقتطاف ایتمك .

دەوشیرمه [ت ا] طوپلاما ، جمع . اقتطاف . اوتەدن بریدن طوپلانمش غیر منتظم عسکر .

دەویرمك [ت ف] ییقمق ، دوشورمك ، بر یانه یاتیرمق ، باش آشاغی چەویرمك . « جام دەویرمك » پوت قیرمق ، قابا ویا مناسبتسز برشی سویلەمك، غاف یاپمق .

دەوریلمك [ت ف] ییقیلمق ، یووارلانمق .

دیار [عا] « دار » ڭ جمعی ایسەده مفرد مقامنده شو معنایه کلیر : مملکت ، خطه .

دیاقوس [ر ا] مترەپولیدڭ معیتندەکی کنج پاپاس .

دیّان [عص] مکافات ومجازاتی حقیله ویرن (الله) ، قهار .

دیانَت [عا] دیندارلق .

دیانتلی [ت ص] دیندار ، احکام دینیەیه رعایت ایدن .

دیب [ت ا] بر شیئڭ الڭ درین وآشاغی یری . کوك ، تمل . برشیئڭ ویا بر اودانڭ الڭ کیریسی، الڭ آرقا طرفی. مقعد . (مج) اصل، اساس. « دیبنه داری اکمك » : بیتیرمك . اسراف ایتمك .

دیبا ــ دیباج [فا . عا] دالّی چیچکلی بر جنس ایپك قوماش .

دیباجه [عا] مقدمه ، کتاب مقدمەسی .

بجيك [ت ا] توفنكك دبنی تشكيل ايدن قالين قسمی .

بسز [ت‌ص] اصلسز، اساسسز ، يالان .

بك [تا] طاش ويا آغاجدن هاوان. « دببك قهوه » : اوانه دوكولن قهوه .

بلومات [فرا] امور سياسيه ايله مشغول آدام . ولتك مناسبات خارجيه‌سنی اداره دن ذات. سياسی، قورناز، ذكی، قللی .

بلوماتلق [ت ا] امور سياسيه ايله اشتغال ايدنلرك سلكی و بومسلكده مهارت، سياست. مج) حيله ودسيسه، قورنازلق .

بلومه ـ دیپلوما [را] بر فنده برعلم و صنعتده بات كمال واقتدار ايدنلره ويريلن ذونيت كاغدی ، شهادتنامه .

دوزيتو [يتا] (با) دپوزيتو .

[ع ا] مقتولك وجود ويا مجروحك عضو بدلی اولارق نی طرفندن تأديه ايديله‌سی لازم ن مال ويارا ، قان بهاسی .

تمك ـ تيترتمك [ت ف] تيتره‌مه‌سنی جب اولمق ، چوق قورقوتمق .

ه‌شمك [ت ف] هپ بردن قورقوب تيتره‌مك .

ديجور [ق ص] قاراكليق ، مظلم .

ديدار [ف ا] يوز ، چهره ، سيما، كوزل يوزك كورونه‌سی .

ديدنه [ع ا] عادت .

ديده [ف ا] كوز ، چشم .

ديده [ف ص] كورمش .

ديده‌بان [ف ا] كوزجی ، بكجی ، محافظ .

ديديركين [ت‌ص] يرينی بكنمه‌ين، يرينی ياديرغايان. « ديديركين اولمق » : سرسری اولمق .

ديديرمك [ت ف] سويله‌مه‌يه سوق واجبار ايتمك .

ديديشمك [ت ف] يكديكرينی راحتسز ايتمك ، ازعاج ايتمك . غوغا ايتمك .

ديدی قودی [ت ا] برينك ويا برقاچ كيشينك عليهنده بولونمق ، قيل وقال ، كفت وكو.

ديديك [ت ص] سويلنمش : او آدامك ديديكی ديديكدر . « ديديك ديديك » : پارچا پارچا .

ديدينمك [ت ف] اوغراشمق ، چوق جهد ايتمك .

دير [ع ا] مناستر ، كليسا . ميخانه .

دیرسك [ت ا] قول ایله بیلك کمیکنك التصاق یرنده‌کی بوکوم . اورتاسندن بوکوملی ویا یریره دایاتمایه مخصوص کراسته . کوشه ، زاویه .

دیره‌ك [ت ا] دوز واوزون آغاچ ویا تخته . بنالرده آغاچ ویا طاشدن ستون ، عمود . واپور وکمیلرده عموداً دیکیلن آغاچ . (مج) اوزون بویلی آدام .

دیرلاتمق [ت ف] مناسبتسز ولزومسز بر چوق سوز سویله‌یوب تعجیز ایتمك .

دیریلتمك [ت ف] حیات ویرمك ، احیا ایتمك .

دیرلك [ت ا] حیات ، باشایش ، نفقه ، معاش . کچینمه ، معاشرت .

دیرلکسز [ت ص] امتزاجسز ، کچینیلمه‌سی کوج .

دیرله‌مك [ت ف] طوپلاتمق ، دبوشیرلمك ، درله‌مك .

دیریلمك [ت ف] جانلانمق . (مج) قوت و طراوت کلمك ، تازه حیات بولمق .

دیره‌مك [ت ف] کروب سرتلشدیرمك . تعند ایتمك .

دیرمه ـ درمه [ت ا] طوپلاما ، ده‌وشیرمه ، جمع وتحشید ، اقتطاف . « دیرمه‌چاتما » : اوته‌دن بریدن ده‌وشیریلوب چاتیشدیرلمش ، اوته‌دن بریدن طوپلانیلمش غیر منتظم هیأت .

دیرنك ـ درنك [ت ا] اکلنجه ایچون وقوع بولاز طوپلاتما ، جمعیت . دوکون ، ولیمه .

دیره‌نمك [ت ف] دایانمق ، قوتلی داورانمق ، دیك وقارشی دورمق . مخالفت ایتمك .

دیری [ت ص] جانلی ، زنده ، بر حیات . أبی پیشمه‌مش .

دیرین ـ دیرینه [ف ص] اسکی ، قدیم

دیز [ت ا] باجاق ایله بالدیر کمیکلرینك التصاق ایتدیکی یر ، زانو . « دیزدیزه » : یان‌یانه . « دیزلرینه قاپانمق » : آیاقلرینه صاریلوب یالوارمق . « دیزلرینك باغی چوزولمك » : قورقمق هیچ برشی سویله‌یه‌مه‌مك . « دیزی دیبنده » : دائما برابر .

دیزدیرمك [ت ف] صیرایه قویدورمق صیرالاتمق . مطبعه‌لرده مرتبه دوکه حروفاتی صیرالادارق یازی ترتیب ایتدیرمك .

دیزدیز [ت ا] ویزیرتی ، اوصاندیریجی کورولتو .

دیزلاتمق [ت ف] ویزیرداتمق فیرلاتمق ، قاچیرتمق . اوزاق کوتمك .

گين [ت ا] حيوانك آغزينه كچيريلن كه باغلى قايش . «ديزكينى چكمك» : بر ايش مسأله‌ده چوق ايلرى كيدنلره ع اولمق .

لاق [ت ص] طاسلاق، چيپلاق.

ك [ت ا] ديزه قدر كيلن معلوم شى .

مان [ت ص] ايرى ، قابا ، قوجه‌مان .

ه [تا] صيرالاما، تصنيف ، ترتيب ، ديزيش .

[ت ا] صيرالاما ، بر صيرا تشكيل ايدن شى : برديزى

ى .

[ت ص] صيرالانمش : ديزيلى عسكر . ترتيب اولونمش : ديزيلى صحيفه‌لر .

[ت ا] انسان و حيوانلرك آغيزلرنده‌كى معلوم كميك دانه‌لر. خ ودستره كبى چنتيكلى شيلرك چنتيكى. چاقينك مختلف پارچالرى. لرك چنتيك يرلرى . « ديش وق» : معروف برجنس غيرمثمر ان آغاجى . « ديش بيله‌مك »: لانمق ، انتقام آلمق ايچون ت كوزتله‌مك. «ديش كچيرمك»: ينى ياپديرمق ، تعرض ايتمك . بشجى » : ديش طبيبى .

ديش [ت ا ، د] طيش ، ايچ مقابلى ، خارج ، بر شيئك ديشاريسى. ديش قاپو: خارجى قاپو. ديش ده‌كيز : بحر محيط .

ديشارى [ت ا] ديش طرف ، خارج ، ايچرى مقابلى ، آچيق ير. (مج) «ديشارى چيقمق» : دفع حاجت ايتمك. آبدست بوزمق. « ديشارى كيتمك » : مملكتدن چيقمق ، سياحت ايتمك « ديشلى»: طيشلى ، ديشاريسى اولان، خارجى. « ايچلى ديشلى » : تكليفسز ، محرم.

ديشلنمك [ت ف] ديش كچيرلمك، ايصيرلمق .

ديشلى [ت ص] ديشى اولان : ديشلى چرخ ، ديشلى حرف. (مج) ضررى دوقونان ضرر ايراثنه مقتدر .

ديشى [ت ص] انسان و حيوانده اركك مقابلى ، قادين. برى برينه كيرر برچيفتدن عبارت آلات وادواتك ديكرينى اخذوقبول ايدن تكى : ديشى قوپچا، ديشى آناختار.

ديشيك ـ ده‌شيك [ت ص] ده‌لينمش. «ده‌ليك ده‌شيك»: هر طرفى ده‌لينمش .

ديشيلمك ـ ده‌شيلمك [ت ف] ده‌لينمك، يارلمق.

ديشيلى [ت ص] ديشيسى اولان .

دیك [ت صه] آشاغیدن یوقاری عمودی وضعیتده بولونان. صارب. خشین ، سرت ، یوکسك : دیك سس. دقتلی وحدتلی : دیك باقیش. دیك سویله‌مك : ترس جواب ویرمك ، قارشی کلمك. « دیکینه » : ترسنه.

دیکدیرمك [ت ف] آیاقده دوردورمق ، اقامه ، رکز ایتدیرمك. کوکلشمك اوزره یره قودورمق، غرس ایتدیرمك. ایکنه وایپلکله خیاطت ایتدیرمك.

دیکدیرمك ـ دینديرمك [ت ف] دوردورمق تسکین ایتمك، راحتلاندیرمق.

دیگر [ف صه] باشقا ، آخر.

دیگرگون [ف صه] باشقادورلو، متغیر.

دیکسینمك ـ تیکسینمك [ت ف] ایکرنمك، بر یمك وسائره‌دن اکراه ایتمك.

دیکلنمك [ت ف] قالقوب دیك دورمق ، اورپرمك.

دیکلنمك [ت ف] سکونت بولمق ، دورمق، استراحت ایتمك.

دیکله‌مك [ت ف] قولاق ویرمك. قبول ایتمك.

دیکیلمك [ت ف] آیاقده دورمق ویا دوردورلمق ، رکز ایدیلمك. غرس اولونمق. ایکنه وایپلکله خیاطت ایدیلمك. دیم دیك دوروب کیتمه‌مك.

دیکیلی [ت صه] دیکیلمش ، رکز اولونمش. « بر دیکیلی آغاجی یوق » : هیچ برشیئی یوق، هیچ برملکه‌مالك دکیل. « دیکیلی طاش » : آثار عتیقه‌دن عمودی وحجری اثر.

دیکن [ت ا] بعضی نباتاتده بولونان سیوری وباتان ایکنه. خار. (مج) مانع ، انکل.

دیکیجی [ت صه] البسه دیکن اسکی قوندورا دیکمکله کچینن ، یاماجی.

دیکیش [ت ا] دیکمك فعل وصنعتی خیاطت. « دیکیش طوتدورمق » : ایلیشمك ، ثبات ودوام ایتمك.

دیکیشجی [ت ا] دیکیش دیکن قادین ، ترزی.

دیکیم [ت ا] دیکمه ، دیکیش « دیکیمخانه » : عسکر اثواب وسائره دیکیلن یر.

دیل [ت ا] انسان و حیوانات آغزنده‌کی معروف عضو، لسان زبان. انسانلرك تکلم ایتدکلری لهجه‌لرك بهری ، لغت. دکیزك ایچ دوغرو اوزانمش اوزون ، قوملی واوستی دوز وآلچاق قاراپارچاسی (مج) ذم ، غیبت. « آغزی و

لی یوق » : هیچ بر شیئه سس
چیقارمایان ، سسسز ، متحمل ،
عجوب. « دیل آلتی » : طاووقلره
ارض اولان بر خسته‌لق. « دیل
رجنده اولمق » : بر شی خاطره
ندیکی حالده یئه قاچمق . « دیل
زاتمق» : برینك علیهنده بولونمق،
الهٔ لسان ایتمك. «دیلی اوزون»:
بیه‌سز، ادبسز. «دیل چیقارمق»:
کلنمك ، استهزا ایتمك. « دیلنی
تمق » کوه‌زه‌لك ایتمه‌مك . هر
یئی بی‌پروا سویله‌مکدن چکینمك.
دیللره دوشمك » : فنالقله شهرت
لق . « قوش دیلی » : بعضاً
جوقلرك قونوشدقلری اویدورما
لسان . استانبولده قاضی کوینده
محله. «دیلنی کسمك» : صوصمق.
دیللرده کزمك ، دیله کلمك » :
ه شهرت قازانمق .

از [ت ص] اصلی فارسی
«دلباز» در. کوکل‌اویناتان،
خ، کوزل. مع مافیه تورکجه‌ده:
زل سوزلی ، طاتلی سوز،
یله‌ین معناسنه‌ده کلیر . مقابلی :
پیریق .

بلك [ت ا] کوچوك دیل، دیل
شکلنده کوچوك آلت .
دق ، بظر .

دیلسز [ت ص] لاقیردی سویله‌یه‌مه‌ین، ابکم. سکوتی، ساکت، حلیم .

دیلَك [ت ا] آرزو ، ایسته‌ك ، رجا .

دیللشمك [ت ف] سویلشمك ، مکالمه ومصاحبه ایتمك .

دیللنمك [ت ف] دیله کلمك ، سوز سویله‌مه‌یه باشلامق . دیلی آچیلوب چوق سویله‌مك. ادبسزلك ایتمك ، دیللره دوشمك ، مذموم ومنفور اولمق .

دیللی [ت ص] چوق واپی سویله‌ین.

دیلماج [ت ا] عامیله «ترجمان»ك مقابلی‌در .

دیلمك [ت ف] اوزون اوزون یارمق ، دیلیم دیلیم کسمك : قاوونی دیله‌لی .

دیلنجی [ت ا ص] آوو چ آچارق راست کلندن پارا ایسته‌ین فقیر آدام، سائل، عارسز وطمعکار.

دیلندیرمك [ت ف] دیلنمه‌یه مجبور ایتمك ، دیله‌نه‌جك حاله کتیرمك .

دیلنمك [ت ف] دیلنجیلك ایتمك. دیله‌نیرجه‌سنه ایسته‌مك .

دیله‌مك [ت ف] ایسته‌مك. آرامق .

دیلیم [ت ا] اوزونلغنه کسیلمش پارچا. بویله پارچالرك بهری : بر دیلیم اکمك ، بر دیلیم پورتاقال .

دیمك [ت ف] سویله‌مك ، آغیزدن برسوز چیقارمق. اسم طاقمق، تسمیه ایتمك. نقل وروایت ایتمك. معنا ویرمك . بر معنایه کلمك : بو جواب نه دیمك؟ «دیمك اولویورکه» : یعنی ، بوندن شو آکلاشیلیورکه.

دیمومت [ع ا] دائم اولما، دائملك ، دوام .

دین [ع ا] بورج .

دین [ع ا] هر ملت و قومك عبادت واعتقاد خصوصنده اللهه قارشی طوتدیغی یول . «یوم الدین» : قیامت کونی .

دیناً [ع ح] دینجه، دین نقطهٔ نظرندن.

دینار [ع ا] اسکی بر آلتون سکه‌سی.

دینج [ت ص] کنج، جانلی، وجودی صاغلام .

دینجلشمك [ت ف] کنجلشمك ، صاغلاملاشمق .

دیندار [ف ص] احکام دینیه‌یه تماماً رعایت ایدن ، متدین .

دینسز [ت ص] دینه‌واللهه ایناننمایان. ملحد .

دینیلمك ـ دهنیلمك [ت ف] سویله‌نلمك . نقل وروایت اولونمق .

دیو ـ دیه [ت د] کویا، سوزده دیه‌رك ، صانکه ظنیله ادعاسیله ، بهانه‌سیله .

دیو [ف ا] شیطان ، جین ، عفریت دهو . « دیو آیناسی » اشـ بویولتن آینا. «کندینی دیو آیناسـ کورمك» : کندینی بویوك ویوك ظن ایتمك ، خودبین ومغروراولـ

دیوار [ف ا] طاشدن، طوغله‌د کیرپیچ و یا تخته‌دن یاپـ سد ؛ جدار .

دیوان [عا] بویوك مجلس. حضو اسکی شاعرلرك شعر مجـ عه‌سی. « دیوان ادبیاتی »: ادبـ قدیمه . « دیوان افندیسی »: وا وکلانك رسمی وخصوصی باش کاتبلر «دیوان حرب»: عسکرلری وضابط استنطاق ومحاکمه ایدن محکمه. «د دورمق » : ویریله‌جك امری آ اوزره آیاقده اللرینی قاووشدیر دورمق .

دیوانچه [عا] کوچوك شعر مجموعه

دیوانخانه [ف ا] اوطه‌لر آراسنـ کنیش صوفا .

دیوانه [ف ص] دلی ، مجنو آلیق ، آبدال .

دیوانی [ع ص] دیوانه منسوب بر نوع کرفت یازی .

... بوث [ع ص] زوجه‌سنك نامو - سسزلغنه تحمل ایدن، زوجه‌سنی ناموسسزلغه تشویق ایدن ، پەزەونك .

... بوثلق [ت ا] پەزەونكلك ، ناموسسزلق ، آلچاقلق .

... بون [ع ا] بورج معناسنه كلن « دین » ك جمعی . « دیون عمومیه » : دولتك عموم بورجلرینه قارشی تخصیص ایتدیكی وارداتی تحصیل واداره ایدن دائره .

دیویت [ت ا] استعمالدن ساقط اولان اسكی طرزده برحقه‌كه صاری معدندن اولوب قلم قویمق ایچون‌ده بیتیشیك بربوروسی واردر.

دیهیم [فا] تاج ، اكلیل .

ذ

تورکجه الفبانك اون برنجی حرفی اولوب ابجدحسابنده (٧٠٠) رقمنه معادلدر .

...ت [ع ص] صاحب معناسنه كلن « ذو » نك مؤنثیدر. تورکجه‌ده كثریا مذكر اولارق قوللانیلیر : ...ات الزوج. كندی ، نفسی: بالذات ...لذی . اصل ، جوهر ، صفت ...قابلی. محترم ومعزز شخص . «حد ...اتنده »: اصلنده، عارضی اولمایارق.

ذات الرئه [ع ا] آق جكر التهابی.

ذا... [ع ح] حد ذاتنده اولارق ، طبیعی وجبلی اولارق . كند - ...كندن .

ذ... [ع ص] عارضی اولمایان . ذات وشخصه مخصوص ، خصوصی، ...خصی .

ذاتیات [ع ا] ذات وشخصه عائد خصوصات ، شخصیات .

ذاكر [ع ص] ذكر ایدن ، ذكر و تسبیحله مشغول .

ذال [ع ا] «ذ» حرفنك عربی اسمیدر.

ذاهب [ع ص] كیدیجی ، كیدن . بر فكر و ظنه صاپان .

ذاهل [ع ص] ذهول ایدیجی ، اهمال ایدن ، اهمالجی .

ذائق [ع‌ص] ذوق دویان ، طادان .

ذائقه [ع ا] حواس خمسه‌دن لذت دویمق خاصه‌سی .

ذباب ـ ذبابه [ع ا] سینك .

ذبح [ع ا] بوغازلامه ، كسمه ، قوربان كسمك .

ذبحه [ع ا] قوش پالازی .

ذبیحه [ع ا] قصابلرك كسدكلری حيواناتدن آلينان رسم .

ذبیح [ع ص] بوغازلانمش، قوربان ایدلمش . قوربان ایدیلمش حیوان .

ذخائر [ع ا] ذخیره‌نك جمعی .

ذخیره [ع ا] وقتنده صرف اولونمق اوزره تدارك و آنباره قونو- لان حبوبات ومأ کولات .

ذراع [ع ا] آرشین . « ذراع اعشاری » : متره .

ذروه [عا] تپه ، داغك الك یوكسك نقطه‌سی .

ذره [ع ا] بك اوفاق بر پارچا ، بر آرپانك یوزده بر جزئی . « ذره قادار » : هیچ ، اصلا .

ذریت [ع ا] نسل ، صوی، اولاد واحفاد. بر آدامك صلبندن كلنلر .

ذریعه [ع ا] وسیله ، بهانه ، مناسبت .

ذکاء [ع ا] ذكاوت غلطدر. ذهن كسكينلكی ، سرعت انتقال ، هر شیئی چابوق آكلاما ، عقل و فطانت .

ذکر [ع ا] ارككلرك آلت تناسلی. ارکك . ایكنجی معناده جمعی مستعملدر : ذكور .

ذکر [ع ا] آكما ، خاطره كتیرمه ياد . آغیزه آلما ، اسمنی سو يلەمه. بیان وافاده. تسبیحله ومختلف صورتده اسماء حسنایی سویلەمه ورد چكمه . مدح و ستایش « ذکر جمیل » : مدح و ثنا ایا اسمی یاد اولونمه .

ذکی [ع ص] ذهنی كسكين ، ذ صاحبی ، فطین ، عقللی .

ذل - ذلت [عا] ذلیل اولما، دنائت آلچاقلق .

ذلك ـ ذالك [ع ا] بو ، شو « مع ذلك » : بونك برابر . « كذلك » : بونك كبی بويله . « بناءً على ذلك » : بونا اوزرینه .

ذلول [ع ا] مطیع ، یاواش .

ذلیل [ع ص] آلچاق ، دنی ، حقیر

ذم [ع ا] برینك فنالغنی سویلەمه عیبلامه، چكیشدیرمه، قدح، هجـ

ذمام [ع ص] چوق ذم ایدن چكیشدیریجی .

ذمام [ع ا] كندی طرفنی حـ مجبوریتی .

ذمائم [ع ا] ذمیمه‌نك جمعی .

ذمت [عا] حمایه ، وقایه مجبور عهده . بر آدامك كنـ

عهده‌سنده کچیروب تأدیه‌سنه مجبور ولدیغی پارا، بورج. « تبرئهٔ ذمت » : عهده‌سنده بورج اولمادیغنی اثبات یتمه. عربی تعبیراتده « ذمه » صو- رتنده قوللانیلیر. « بری الذمه » : بریهٔ ذمت ایتمش، ایلیشیکسز .

ذمم [ع ا] ذمتك جمعی .

ذمیم [ع ص] ذمه مستحق ، مذموم، معیوب .

ذمیمه [ع ا] مذموم شی ، فنا ایش ویا خوی .

ذنب [ع ا] کناه ، صوچ .

ذنب [ع ا] قویروق .

ذنوب [ع ا] کناه معناسنه کلن ذنبك جمعی .

ذو [عص] صاحب، مالك، متصرف، حائز. ذوالوجهین: ایکی یوزلی. ذوالجلال ، جلال وقدرت صاحبی . ذوی‌العقول: عقللیلر . ذوات‌الاضلاع : دورت ضلعلی .

ذوات [ع ا] ذاتك جمعی .

ذوالفقار [ع ا] (اصل معناسی قابورغالی‌در.) پیغمبرمزك حضرت علی‌یه اهدا ایتدیکی مشهور قلیجی .

ذوالقرنین [ع ا] مشهور اسکندر کبیره ویریلن لقب .

ذوالمعاشین [ع ا] هم قاراده، هم دکیزده یاشایان حیوان.

ذوب ـ ذوبان [ع ا] اریمه، أریمك.

ذوق [ع ا] طاتما ، طات ، لذت . متلذذ اولما ، حظ، محظوظیت، خوشلانما . ایی ایله فنایی ، کوزل ایله چیرکینی فرق ایتمك قدرتی ، حسن طبیعت . اکلنجه ، جنبش ، کیف ، صفا . اکلنمك ، استهزا.

ذوقلنمك [ت ف] استهزا ایتمك .

ذوقیاب [ف ص] متلذذ اولان ، خوشلانان .

ذوقیات [ع ا] ذوق و اکلنجه‌یه متعلق اولان شیلر .

ذوی [ع ص] « ذو » نك جمعی : ترکیبسز قوللانیلماز . ذوی‌العقول .

ذهاب [ع ا] کیتمه . « ایاب و ذهاب » : کیدوب کلمه . برفکر وظنه صاپتما ، ظن، اعتقاد .

ذهب [ع ا] آلتون .

ذهبی [ع ص] آلتونه منسوب ، آلتوندن معمول ، زرین .

ذهن [ع ا] دوشونمه و آکلاما قوت وقدرتی ، قوهٔ مفکره . خاطر ، قوهٔ حافظه .

ذهناً [ع ح] ذهنجه ، ذهنله، قوهٔ مفکره ایله ، آغیزله و قلمله اولمایارق ، دماغله .

ذهول [ع ا] قصدی اولارق او- نوتور کبی یاپمق ، مشغولیت سببیله غفلت ایدوب اونوتمق ، مسامحه .

ذی [ع ص] « ذو » کلمه‌سنك حالت جری‌در . لسانمزده شو شکلده قوللانیلیر : ذی شان ، ذی قیمت .

ذی‌الحجه [ع ا] حجك اجرا ایدیلدیکی عربی آی .

ذی‌القعده [عا] معلوم عربی آی

ذیل [ع ا] اتك ، دامن. برکتابك مابعدی اولمق اوزره باشقاس طرفندن یازیلان کتاب . کتا یاپیلان علاوه . مکتوب و سائر آلتنه یازیلان شی ، هامش : جمع اذیال ، ذیول .

ذیلاً [ع ح] ذیل وعلاوه‌اولارق هامشده. « ذیلاً جواب‌یازمق برمکتوب ویاتحریراتك آلتنه‌جوا یازمق .

ر

ر تورکجه‌الفبانك‌اون‌ایکنجی‌حرفیدر. ابجدده ۲۰۰ عددینی کوسترر .

را أسکی طرزده‌کی تاریخلرده ربیع- الاول آینه اشارتدر .

رابط [ع ص] ربط ایدیجی، ربط ایدن : رابط .

رابطه [عا] باغ ، بند. مناسبت ، علاقه . منسوبیت ، انتساب. ترتیب ، اصول ، نظام . جمله‌لری بربرینه باغلایان ادات . جمله‌لر آرا- سنده‌کی انتظام وانسجام : بوجمله‌ده رابطه یوقدر .

رابطه‌سز [ت ص] مناسبتسز، نظامسز، اویغونسز .

رابطه‌لی [ت ص] ترتیبلی ، مناسبتلی، جدی وآغیر باشلی، منتظم، دوزکون : رابطه‌لی آدام، رابط جمله .

رابع [ع ص] دوردنجی .

رابعاً [ع ح] دوردنجی درجه‌د دوردنجی اولارق .

راپور [فرا] برمسأله حقنده‌ا ایدیلن تدقیقات و تحقیق نتیجه‌سنی حاوی ویریلن لایحه تقریر . تداوی‌یه محتاج بر مأم طبیبدن آلدیغی تذکره .

راتبه [ع ا] معاش ، وظیفه .

راجح [ع ص] رجحانلی، ص مادةً ومعناً اوستون .

راجع [ع ص] رجعت ایدن، کیری دونن. تعلق و نسبتی اولان، دوقوناڭ، عائد.

راجِل [ع ص] یایا، پیاده. (مج) معلوماتسز.

راجی [ع ص] رجا ایدن، یالواران.

راح [ع ا] شراب.

راحَت [ع ا] دیکلنمه، ایشسزلك، استراحت، غائله‌سزلك، رفاه، آسایش. صفت مقامنده‌ده قوللانیلیر: «راحتمیسکز؟ اوتوموبیل آرابادن داها راحتدر.» راحت راحت: بول بول، فراح فراح. راحت لوقوم: معروف لزوجتلی شکرلمه.

راحتسز [ت ص] ایی وفراحلی بر وضعیتده بولونمایان، مضطرب اولان. راحت قوللانیلمایان، قوللانیلماسی صیقینتی‌یی موجب اولان، اویغونسز. کیفسز، خسته.

راحِل [ع ص] رحلت ایدن.

راحِله [ع ا] یوك حیوانی، یوك دوه‌سی.

راحِم [ع ص] رحم ایدن، مرحمتلی. «ارحم الراحمین»: مرحمتلیلرك مرحمتلیسی اولان جناب حق.

راحه [ع ا] أل آیاسی، آووج ایچی.

رادّه [ع ا] درجه، مرتبه، صیرا. تقریب، تقریبی مقدار وزمان: ساعت اون بش رادهلرنده‌در. یاشی اوتوز رادهلرنده‌در.

رادیقال [فرا] اساسلی و جذری اصلاحات طرفداری فرقهٔ سیاسیه. بو فرقه‌یه منسوب آدام.

راز [فا] سر، کیزلی شی.

رازقی [فا] اوزومك معروف نوعی، رزاقی.

رازی [فص] سره منسوب، اسرارانکیز، اسرارلی.

رأس [عا] قافا، باش، تپه. برنجی. رئیس. باشلانغیچ: رأس سنه. جانلی شی عددی: یکرمی رأس صغیر. الك یوقاری مقام. «رأس المال»: سرمایه، فائضی محسوب اولمایان پارا. «مسقط رأس»: بر آدامك دنیایه کلدیکی یر.

رأساً [ع ح] کندی باشنه، کندیلکندن، خودبخود. کیمسه‌یه تابع اولمقسزین، مستقل اولارق.

راست [فص] دوغرو، مستقیم. صاغ، صول مقابلی. حقانیتلی، محق. اسم مقامنده‌ده قوللانیلیر.

راست [تا] تصادف، اصابت. موفقیت. «راست کتیرمك»: موفق ایتمك. «راست کلمك»:

تصادف ایتمك . « راست كله » : تصادفی .

راستق [فا] قاشه سورولن معدنی قارا بویا : راستیق .

راستگو [فا صـ] دوغرو سویله‌ین، یالان سویله‌مه‌ین .

راستلامق [ت ف] تصادف ایتمك، راست كلمك .

راستی [فا] دوغرولق .

راسخ [ع صـ] پایدار، متین، ثابت، صاغلام . بر علمك كنهنه واقف اولان .

راسم [ع صـ] رسم ایدن، رسم یاپان.

راسمه [ع ا] رسم، عادت، مراسم: راسمۀ تبریكی ایفا ایتدم .

راشد [ع صـ] رشد صاحبی، عقللی، دوغرو یولدن كیدن .

راشی [ع صـ] رشوت ویرن .

راصد [ع صـ] رصد ایدیجی، كو-زه‌تیجی ، مدقق . اجرامی و علائم جویه‌یی مشاهده و معاینه ایچون رصدات اجرا ایدن .

راضی [ع صـ] رضا ویرن، موافقت ایدن ، خوشنود .

راطب [ع صـ] یاش ، نملی . « دو-غروسی رطیبدر . »

راعد [ع صـ] كورله‌ین ، كوك كور-له‌مه‌سی سسنی چیقاران .

راعی [ع صـ] حیوان سوروسنی اوتلاتان . چوبان .

راغ [فا] داغ اتكی، چاییرلق، چنلك.

راغب [ع صـ] رغبت ایدن ، ایستكلی ، طالب .

راف [ت ا] دیواره قائماً میخلانمش تخته‌كه اوزرینه اوته بری قونولور . دولابك قاتلرینی تشكیل ایدن تخته‌لرك بهری ، صیرا .

رأفت [ع ا] لطف، مرحمت، آجیمه.

رافادان [ت ا] قابوغیله برابر صوده آز پیشمش یومورطه .

رافض [ع صـ] ترك ایدن .

رافضه [ع ا] شیعیلردن بر فرقه .

رافضی [ع صـ] شیعیلردن رافضه فرقه‌سنه منسوب .

رافع [ع صـ] رفع ایدن، قالدیران، یوكسلتن .

راقم [ع صـ] یازان ، چیزن . « راقم الحروف » : بو حرفلری یازان ، بومحرر. (ا) برنقطه‌نك بر سطح معروفك حذاسندن درجۀ ارتفاعی .

راقی [ت ا] عربی « عرق » دن غلط. كئول انواعندن معروف قوتلی ایچكی .

راکب [ع ص] بینن ، بینیجی ، بینمش . بر واسطهٔ نقلیه‌یه کیرن : واپوره راکب اولدی .

راکباً [ع ح] بینمش اولدیغی حالده.

راکت [فرا] تەنیس اویونندە طوپلره وورمق ایچون قوللانیلان اوجی مدور سوسلو بر نوع چوماق .

راکد [ع ص] جریان ایتمه‌ین ، صاکن، حرکتسز، دورغون.

راکع [ع ص] نمازده رکوع ایدن.

رام [فص] تابع ، اطاعتلی ، منقاد، سرفرو ایدن .

رامپا [یتا] ایکی کمی ویا واپورك ویاخود بر واپورله دیکر بر شیئك یان یانه یاناشماسی ، قارین قارینه کلمه‌سی: واپور ریختیمه رامپا ایتدی .

رامپاجی [ت ا] اسکی محاربات بحریه‌ده رامپا ایدیلیرایدیلمز دشمن سفینه‌سنه کیرن عسکر .

رامشکر [فا] چالغیجی ، سازنده .

رامی [ع ص] آتیجی، مرمی‌انداحت ایدن .

ران [فص] سورن ، سوروجی ، سوق ایدن ، اویناتان . خامه‌ران » : قلم اویناتان . اجرا وانفاذ ایدن ، سورن . « راندن » مصدرندندر .

ران [فا] اویلق .

رانده‌وو [فرا] موعد ملاقات. بر یرده بولوشمق ایچون سوز ویرمه . کوروشوله‌جك یر.

راوند [ع ا] طبابتده قوللانیلان معروف بر نبات که‌اکاای جنسی چینده چیقار .

راوند

راوی [ع ص] روایت‌ایدن، حکایه ایدن ، ناقل .

راه [فا] یول ، طریق. مسلك ، اصول « خرج راه » بر مأمور ویا ضابطه رسماً ویریلن یول‌مصرفی. « شاهراه ، شهراه » : بویوك وکنیش یول، بولووار . « همراه »: یولداش .

راهب [ع ا] پاپاس ، کشیش ، تارك دنیا .

رهبر [فص] یوله کوتوریجی، یول کوسترن ، قلاووز ، رهبر ، مرشد .

راهبه [ع ا] قادین پاپاس، مناسترده اوطوران اخروی قیز، تارکۀ دنیا.

راهوان [تا] بینیجی‌یی صارصمادن سرعتله یوروین آت و حیوانك یورویوش طرزی. بوطرزده یوروین: راهوان آت.

رأی [ع ا] کورمه، کوروش، نظر، مشاهده. «رأی‌العین»: کندی کوزیله کوره‌رك. فکر، مطالعه. بر ایش ومسأله حقنده دوشونمه نتیجه‌سی اولارق سویله‌نیلن سوزوبولونان تدبیر. «رأی‌ویرمك»: بر مسأله حقنده هرکس فکرینی سویله‌مك. «رأی طوپلامق»: برمجلس اعضاسنك برمسأله حقنده آیری آیری فکرلرینی صوروب طوپلامق، یاخود ویردکلری رأی پوصله‌لرینی طوپلامق.

رایت [ع ا] سانجاق، بایراق. جمعی: رایات.

رائج [ع ص] رواجی اولان، کچن، سورولن، سوروملی: رائج مال. خلق آراسنده قوللانیلان، متداول: رائج پارا. (ا) رواج، اعتبار، دکر: ذخیره‌نك رائجی.

رائحه [ع ا] قوقو.

رائش - رایش [ع ص] رشوت آلان ایله رشوت ویرن آراسنده واسطه اولان.

رائف [ع ص] رأفتلی، مرحمتلی، شفیق.

رائق [ع ص] خالص، صاف، ساده، سلیس.

رایگان [ف ص] بدلسز، قارشیلقسز، بەداوا. (مج) مبذول.

رائی [ع ص] «ر» حرفنه‌منسوب. «قصیده رائیه»: «ر» قافیه‌لی قصیده. رؤیت ایدن، کورن.

رب [ع ا] افندی، مالك، اهل، صاحب ومتصرف. کائناتك صاحب ومالکی اولان الله. جمعی: ارباب. «ارباب ناموس»: ناموس صاحبی آداملر، ناموسلی انسانلر.

ربا [ع ا] فائض، نما، کذشته.

ربا [ف ص] «ربودن» مصدرندن قاپان، جذب‌ایدن. «دلربا»: کوکل قاپان، پك کوزل.

رباب - ربابه [ع ا] کمان نوعندن بر ساز، کمانچه.

رباط [ع ا] باغ، رابطه. متین‌بنا. کاروانسرای، منزل، قوناق. اعضای بدنی ربط ایدن بعضی سیکیرلر.

رباطت [ع ا] قلب صاغلاملغی قوت قلب.

رباعی [ع ا] دورت‌حرفلی‌مصدر دورت مصراعلی یعنی ایکی

...يتدن متشكل اسكى برشكل نظم. ...جمعى : رباعيات .

...ى [ع ص] اللهه منسوب، الهى، متعبد .

[فا] تيلكى .

[ع ا] كار ، قازانج ، تمتع . فائض ، كذشته .

[ع ا] باغلامه ، ايليشديرمه. جملەلرى لزومى اولان كلمەلر و ...اتلرله باغلايارق يوليله صيرالاما ، نظام وارتباط . حصر وتخصيص ضبط وربط»: انتظام وآسايش، ...سيپلين .

[عا] دورتده بر، چەيرەك. « ربع مسكون » : اسكى ...اكايش برتعبير اولوب كرۀارضك ...ا قسمنه دينيليردى .

[ع ا] ايليك ، بوينه آتيلان حلقه ، كمند باغى .

[عا] افنديلك، مالكيت. الوهيت .

[ع ا] ربم . توركجەده رب مقامندەدەقوللانيلير: آمان ياربى.

[ع ا] اوكى اوغول .

[ع ا] اوكى قيز ، دايه .

[عص] مربوط . رابطەلى، بيتيشيك .

رَبيع [ع ا] ايلك بهار. «ربيع الاول» : عربى آيك اوچنجيسى كه وقتيله بهارك ابتداسنه تصادف ايدردى. « ربيع الآخر»: عربى آيك دردنجيسى .

رَبيعى [ع ص] ايلك بهاره منسوب، تازه .

رُتَب [ع ا] رتبەنك جمعى .

رُتْبه [ع ا] صيرا ، باصامق، پايه، درجه ، قدر واعتبار. مقدار، مرتبه ، دولت مأمورلرينه ويريلن شرف وقيمت درجەسى .

رَتْرەت [فرا] retraite برپوليچەنك اعادەحسابنى دەمحتوى اولارق حامل طرفندن كشيده اولونمش يكى پوليچه .

رَجاء [ع ا] اميد ، امل، اوممه . نياز ، يالوارمه .

رجال [ع ا] رجلك جمعى .

رَجَب [ع ا] عربى آيك يدنجيسى .

رُجْحان [ع ا] اوستون اولما، تفوق ايتمه ، بكەنيلمه .

رَجَز [ع ا] عروض وزنندەبربحرك اسـمىدركه دورت دفعه ، « مستفعلن » دن تشكل ايدر .

رِجس [ع ا] چيركين ايش. مادى ومعنوى پيسلك ، عذاب واضطراب .

رَجعت [ع ا] كیری دونمه . بر فكردن واز كچمه . « خط رجعت » : ایجابنده‌اوردونك كیری‌یه دوغرو چكیله‌جكی یر .

رَجَفان [ع ا] شدتلی صارصیلمه : رجفان ارض . خلجان . شدتله كورولده‌مه : رجفان رعد ،

رَجُل [ع ا] بلوغه ایرمش اركك، آدام . (مج) اهل، مقتدر . ایلری كلن : رجال حكومت .

رِجل [ع ا] آیاق .

رَجم [ع ا] طاشلامه ، طاشه‌طوتمه، طاشه طوتارق أولدورمه . وحشیانه اعدام جزاسی .

رُجوع [ع ا] كیری‌دونمه ، عودت ، جایما ، سوزندن دونمه ، فكرندن واز كچمه .

رَجولیّت [ع ا] ارككلك ، ارلك .

رَجیم [ع ص] طاشلانمش ، طاشله قوووْلمش ، رجم اولونمش . مطرود .

رَچَته [یتا] طبیبك خسته ایچون ویردیكی علاجلرك تركیباتنی وطرز استعمالنی كوستەرن كاغد .

رَچَل [ت ا] شكرله قاینادیلمش میوه طاتلیسی .

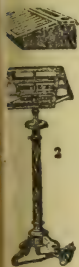
رَچینه [یتا] چام كیبی بعض آغا- جلرك ویردیكی ساقیز .

رحال [ع ا] رحلك جمعی .

رَحل [ع ا] سمر ، پالان . « شدرحل ایتمك » : عزیمته ویا سیاحته حاضرلانمق .

رحلت [ع ا] كوچ ، نقل مكان. عزیمت . دنیادن آخرته كوچمه ، وفات .

رحله [ع ا] اوزه‌رینه كتاب و سائره قونولمق اوزره تخته‌دن یاپیلان‌دار وآلچاق‌ماصه ویا صیرا .

رحله

رحم [ع ا] مرحمت ، آجیمه .

رحم [ع ا] قادینلرده و دیشی حیوانلرده اولان دول یاتاغی قرابت . « صلهٔ رحم » : اقربا تعلقاتی زیارت .

رحمان [عا] مرحمت‌صاحبی‌اولان‌ا

رَحمانی [عص] اللهه منسوب، خ مستند . « شیطانی » مقابلی .

رَحمت [ع ا] اسیركه‌مه، مرحم جناب حقك قوللرینك ك هلرینی عفو بویورماسی . (ع قوللرینه مرحمتنك نشانه‌سی او فائده‌لی یاغمور .

حمتلك ـ رحمتلی [ت ص] اللهك رحمتنه مظهريتی دعا اولونان ، مرحوم .

حمی [ع ص] رحمته منسوب .

حمی [ع ص] دول‌یاتاغنه منسوب.

حيق [ع ا] ايی وصاف شراب .

حيل [ع ا] كوچه،عزيمت،رحلت.

حيم [عص] آجييان، مرحمتلی،مشفق.

خ [ف ا] ياناق . (مج) يوز، سيا .

خاء [ع ا] بوللق،معيشت كنيشلكی. رخاوت .

خاصت [ع ا] تازه‌لك ، نزاكت وملايمت .

خام [ع ا] مرمر طاشی .

خامت [ع ا] سسك‌اينجه ولطيف اولماسی .

خاوت [ع ا] كه‌وشكلك . تنبللك، اهمال .

خت [ف ا] آت طاقيمی . يول لوازمی . مفروشات .

خسار ـ رخساره[ف ا] ياناق، رخ،

خسوده [ف ص] ياناغنی سورن ، يوز سورمش .

رَخش [ف ا] كوزل‌وچه‌ويك‌آت .

رَخشان ـ رخشنده [فص]پارلاق، تابان .

رُخصَت [ع ا] مساعده ، اذن ، مأذونيت .

رخصتسز [ت‌ص] لازم‌كلن رسمی مساعده‌يی حائز اولمايان.

رخصتنامه [ف ا] رسمی رخصت ومساعده‌يی حاوی كاغد، اذننامه .

رَخنه [ف ا] يقيق و بوزوق ير ، كديك، ياريق،ييرتيق، آرالق. (مج) ضرر وزيان ، خلل .

رَخيص [ع ص] اوجوز . نازك ، ملايم .

رَخيم [ع ص] سسی وسوزی اينجه ولطيف اولان .

رَدّ [ع ا] كيری چه‌ويرمه ، ايتوب اوته‌يه‌آتمه، دفع. كيری دوندورمه ، قبول ايتمه‌مه . انكار ايتمه ، طانيمامه . چوروتمه ، جرح ايتمه .

رداء [ع ا] بلدن يوقاری‌يه مخصوص أورتو ، شال .

رَدائَت [ع ا] كوتولك، باياغيلق ، آلچاقلق ، فساد وخيانت .

رَدی [عص] كوتو، باياغی،فاسد. آزغين .

رَديف [ع ص] صوكرادن كلن ، برينك آردی صيرا كلن ،

حیوانده برینك آردینه بینی . لغو ایدیلن أسکی تشکیلات عسکریه‌ده برصنف. منظومه‌لرده بیت صوکلرنده قافیه‌یی متعاقب تکرر ایدن کلمه‌لر .

رَذالَت [عا] آلچاقلق، ماسقارالق اوتاناجق و کولونه‌جك ایش، عار ، دنائت .

رَذائل [ع ا] « رذیله » نك جمعی.

رَذیل [ع ص] آلچاق ، خویسز ، ماسقارا. آشاغی ، بایاغی .

رُذَلاء [ع ا] « رذیل » ك جمعی .

رَذیله [ع ا] رذیل ك مؤنثی . فنا خوی .

رَز [ف ا] اوزوم آغاجی ، آصما ، باغ کوتوکی .

رَزّاق [ع ص] بوتون مخلوقاتك رزقنی ویرن ، الله .

رَزاقی [ت ا] برجنس اوزوم .

رَزانَت [ع ا] وقار ، آغیرلق ، متانت ، جدیت .

رِزق [ع ا] یه‌جك ایچه‌جك شی، ذخیره ، قوت. نفقه ، جمعی : ارزاق . (برنجی معناده)

رَزم [ف ا] غاوغا ، جنك ، حرب.

رزمگاه [ف] میدان حرب .

رَزه [ت ا] قاپویه کچیرمك ایچون یاپیلان دمیر .

رَزین [عص] وقور، آغیر، متین.

رَژی [فرا] توتون کبی محصولات انحصاری وبونلری انحصار آلتنه آلان شرکت واداره .

رَس [ف ص] یتیشن ، ایریشن « دسترس » : ألی یتیشن نائل . مددرس: امداده یتیشن .

رسا [ف ص] یتیشن ، یتیشدیرن .

رسالت [ع ا] ایلچیلك. پیغمبرلك

رسالتپناه [ف ص] پیغمبرلکك ملجأی اولان حضرت پیغمبر .

رساله [ع ا] کوچوك کتاب مجموعه ، مکتوب .

رَسّام [ع ص] ایی رسم یاپان ، صنعه ترسیمده ماهر .

رَسان [ف ص] یتیشدیرن، کوتورن

رَسائل [ع ا] رساله‌نك جمعی .

رُستاخیز ـ رستَخیز [ف ا] قیامت محشر .

رُستاق [ع ا] کوی ، چیفتلك

رَسته [ف ص] قورتولمش، رها بولمش

رُسُل [ع ا] رسولك جمعی .

[ع ا] يازما ، چيزمه . اثر ،
علامت . شكل ، صورت .
تيب ، پلان. برانسان ويا حيوان
موقع ومنظره‌نك كاغد اوزرينه
ايله ياپيلان بكزرى . تصوير ،
ل. تصوير ياپيق صنعتى . فوطو-
افله آلينان تصوير . طرز ،
يب ، اصول . عادت ، طور .
ى ، آيين . « بو معناده جمعى :
اسم كلير » . ويركو . جمعى :
سوم . دولت و حكومت نامنه
لان حركت وسويله‌نيلن سوز .
[ع ح] دولت‌نامنه، رسمى
اولارق ، دولتجه مقبول
جق صورتده و مراسم معتاده
(مج) عادت يرينى بولسون ديه
ى اولمايارق، صورت ظاهره‌ده:
ماً حسن قبول كوستردى .
[ع ص] دولت طرفندن ويا
دولت نامنه اولان : اعلان
مى ، امر رسمى . مجرد عادت
ن بولسون مقصديله اجرا اولونوب
وصميمى اولميان. «غير رسمى»:
ت نامنه اولمايان ، خصوصى .
[ع ا] رسميلك ، صفت
رسميه .
[ف ا] ايپ ، خالاط .
سوند [ف ص] خالاطله ساحله باغلى
(واپور) .

رسواى [ف ص] رذيل ، كبازه ، ماسقاره ، رذالتلريله اشتهار ايتمش ، حيثيتسز .

رسوب [ع ا] طورطو ، چوكونتى، صويك ديبنده‌كى توز وسائره.

رسوخ [ع ا] صاغلاملق ، ثبات ، متانت. برفن وصنعتك كنهنه واقف اولمه .

رسول [ع ا] ايلچى، سفير. پيغمبر.

رسوم [ع ا] « رسمك » جمعى ؛ جمع الجمعى ده «رسومات» كلير.

رسومات [ع أ] ويركى . كومروك اداره‌سى .

رسيد [ف ا] دفترده برپارانك آلنديغنى كوسته‌رن بر اشارت . اصل معناسى : ايريشدى ، يتيشدى، واصل اولدى .

رسيده [ف ص] يتيشمش ، واصل اولمش .

رشادت [ع ا] خلقى دوغرو يوله سوق وارشاد ايتمه .

رشاش ــ رشاشه [ع ا] سرپينتى .

رشته [ف ا] ايپلك ، تل . (مج) رابطه ، علاقه. « سر رشته »: ايپ اوجى ، وسيله .

رشح [ع ا] ترلمه، صيزما . [ترشح داها مستعملدر .]

رشحه [ع ا] دستى كبى بر قابدن چيقان صوصيزينتيسى ، داملا.

(مج) تحسس ، انطباع . جمعی : رشحات : صیزینتیلر . تحسسات و انطباعات .

رُشد [ع ا] دوغرو یولده کیتمه ، دوغرو یولی بولما . دوغرو دوشونمه، عقل وتمیز صاحبی اولمه. بالغ اولمه ، ارکك اولمه .

رشدی [ع ص] سن رشده واصل اولان چوجوقلره مخصوص . أسکیدن ابتدائی مکتبلردن صوکرا کلن مکتبلره دینیلیردی : مکتب رشدی ، رشدیه مکتبی ، مکاتب رشدیه .

رَشف [ع ا] مایعی أمه‌رك ایچمه .

رَشك [فا] حسد، غبطه، قیصقانمه. حسد و غبطه‌یی موجب ، محسود .

رُشوت [ع ا] حقلی ویا حقسز بر ایش کوردورمك ایچون بر مأموره ویریلن غیر مشروع پارا ویا هدیه .

رَشید [ع ص] دوغرو یولده کیدن ، عقل و درایت صاحبی، مالنی حسن اداره‌یه مقتدر ، اسراف و سفاهتدن چکینن. سن رشده واصل، عاقل وبالغ . چوجوقلقدن چیقوب ارکك اولان .

رَشیق [ع ص] اندامی موزون و جاذب اولان .

رَشیم [عا] « رشم » دن : توخو[م] مایهٔ انباتیه‌سی اولان کوچ[ـو] دانه .

رَصّاد [ع ا] رصد دینیلن آ[...] اجرام سمائیه‌یه باقان متخصـ[...] آدام ، هیأتشناس .

رَصاص [ع ا] قورشون . قالا[ی]

رَصانت [ع ا] متانت، صاغلاملـ[ق]

رَصَد [ع ا] کوزتمه ، کوز دیکـ[...] متمادیاً باقما . اجرام سمائـ[یه‌یی] دوربینله معاینه ایتمه. اجرام سمائـ[یه‌یی] معاینه‌یه مخصوص دوربین ویا آ[...]

رَصَدخانه [فا] اجرام سمائیه‌یی خـ[...] صی آلتلرله سیر و معـ[اینه] ایتمه‌یه واحوال هوائیه‌یی بیلدیر[مه‌یه] مخصوص بنا ودائره .

رَصیف [ع ص] « رصف » د[ن] متین ، صاغلام. برصور[تده] بنا ایدیلمش .

رَصین [ع ا] صاغلام، محکم، [...]

رِضا [عا] راضی اولمه، خوشنود[لق] ممنونیت . موافقت ، قائل ا[ولمه] ایسته‌ك ، آرزو، اراده ، اخـ[...] مقدرانه بویون اکمه ، توکـ[...] « رضاءً لله » : الله رضاسی ایچـ[ون]

رِضاع - رِضاعت [ع ا] سود[...]

[ع ا] رضا ، خوشنودلق. جنتك قاپوجیسی اولان ملكك اسمی. « روضهٔ رضوان » : جنت.
[ع ف] بعض دعا تعبیراتنده قوللانیلیر : رضی‌الله عنه : الله اوندن راضی اولسون .

[ع ا] سود قارداش، صاغدیچ.

[ع ص] یاش، نملی ، تازه، یشیل . « رطب ویابس » : و قورو ، مناسبتلی ومناسبتسز .

[ع ا] اسکی مایعات اولچوسی. لیتره ، بویوك قدح ، شراب ، پیاله .

[ع ا] یاشلق ، نملیلك ، ایصلاقلق. هواده‌کی ویاأوكده‌کی نم .

[ع ص] یاش ، ایصلاق . تازه ، یشیل .

[ع ا] رعیه‌نك جمعی .

[عا] کوزتمه ، حرمت‌ایتمه ، صایما ، صایغی .

[ف ص] رعایت وحرمت‌ایدن، ملتفت ومکرم .

[ع ح] حرمت و اعتبار ایدەرك ، صایارق .

[ع ا] قورقو .

رَعد [ع ا] کوك کورله‌مه‌سی .

رعدانداز [ف ص] کوك کورله‌مه‌سی کبی شدتلی سس چیقاران، کورله‌ین .

رَعْشه [ع ا] تیتره‌مه ، اورکمه ، قورقو ویا صوغوقدن تیتره‌یش .

رَعْنا [عا] کوزل، پارلاق، لطیف. « کل رعنا » : یاری قیرمیزی ، یاری‌صاری کل . « پك ایی » معناسنه حال‌ده اولور .

رُعونَت [ع ا] سونه‌پەلك ، حماقت. انسانه آغیر کله‌جك طورلرده بولونمه .

رَعْی [ع ا] اوتلاما ، اوتلاتمق ، حیوانلرك مرعاده اوت‌یه‌مه‌لری، اوتلاتما .

رَعیه ـ رعیت [عا] سورو ، اوتلاتیلان حیوان سوروسی
بر چوبانك کوتدیکی حیوانلر . بر حکومتك حکم و اداره‌سنه تابع اولوب ویرکی ویرن خلق ، تبعه .

رَغائب [ع ا] رغیبه‌نك جمعی. « لیلهٔ رغائب » : پیغمبرمزك رحم مادره دوشدکاری کیجه‌که رجبك ایلك جمعه کیجه‌سی‌در .

رَغْبَت [ع ا] ایسته‌ك ، آرزو ، میل . قبول ، حسن قبول ، حسن تلقی ، اعتبار .

رَغد [ع ا] قولايلق ، كنيشلك، رفاه .

رَغْم [ع ا] عنادينه وضدينه حركت ايتمه، نسبت ، بريسنك خوشنه كيتمه‌ين بر حركتی بالالتزام ياپمق .

رغماً [ع ح] ضدينه ، عنادينه .

رَغيبه [ع ا] رغبت اولونان شی . بويوك ومقبول عطيه .

رَفّ [ع ا] راف .

رَفاقَت [عا] رفيق اولما ، آرقاداشلق ، شريكلك . يول آرقاداشلغی . معيت .

رفاه ـ رفاهَت ـ رفاهيَّت [ع ا] ياشاييشده بوللق وقولايلق ، راحت و ثروت ايچنده ياشاما .

رَفْت [فا] كيتمه، كيديش، حركت عزيمت . « آمد و رفت » : كيدوب كلمه .

رَفْتار [فا] كيديش ، يورويش، طور و حركت . صالينارق يورومه ، كوزل يورويش .

رفته [فص] كيتمش، كچمش، ماضی اولمش .

رفته رفته [ف ح] كيت كيده، تدريجاً .

رُفَدان [ع ا] رافادان يومورطه.

رَفْرَف ـ رفرفه [ع ا] پرد دوشه‌مه ياپ قوماش. صاچاق . صالقيم سو كيبی داللری صارقيق اولان ك آغاچ. قوشك قانادلرينی اويناتما

رَفْض [عا] رافضی اولما، رافضي

رَفْع [عا] يوقاری قالديرما، يوكس لغو وفسخ ايتمه ، نزع ا عددك قوتی زياده‌لشديرمه .

رِفعت [ع ا] رفيعلك، يوكس «اكثريا معنوياتده قوللانـ

رِفْق [ع ا] ملايمت ، ياواش طاتليلق.

رُفَقا [ع ا] رفيقك جمعی .

رَفيع [عص] يوكسك، عالی ،

رَفيق [ع ا] آرقاداش . او شريك. ياماق، معاون.

رَفيقه [عا] آرقاداشلق ويا او ايدن قادين، قادين آرقا زوجه ، قاری .

رِقّ [ع ا] قولاق ، محكومي

رِقاب [ع ا] رقبه‌نك جمعی .

رَقابَت [ع ا] هر هانكی علم، صنعت وتجارتد تفوق ايتمك واونلره رغماً قازانمه غيرتی . مسابقت .

قاص [عص] رقص ایدن، اوینا.
یان، کوچوك ساعتك ایچنده
صاغه صوله حرکت ایدن آلت .

قامیو [یتا] قبول ایدیله‌یه‌رك
پروتستوایدیلمش پولیچه‌نك
عکسنه کشیده ایدیله‌سی .

قباء [ع ا] رقیبك جمعی .

قبه [ع ا] بویون . قول، کوله ،
جاریه. مالکیت، حق تصرف.

ـت [ع ا] اینجه‌لك ، رقیق اولما.
(مج) آجیما، متأثر اولما ، رحم
وشفقت .

تلی [ت ص] مرحمتلی ، رحم
وشفقتی اولان. مؤثر، سوزشلی:
رقتلی بر سرکذشت .

ـص [ع ا] اوینامه ، صیچراما،
خورا تپمه . دانس .

رصان [عص] رقص ایدیجی، رقص
ایدن .

ـه [ع ا] بز وقوماش پارچاسی،
یاما . یازی یازیلاجق کاغد
یا دری پارچاسی. استدعا نامه ،
عرضحال . معروف یازی .

ـم [ع ا] یازی ، یازما ، یازی‌ایله
قید واشارت. حسابده صاییلرك
اشارتی . « رقم قویمق » : نومرو
قویمق .

رقوم ـ ارقام [ع ا] رقمك جمعی.

رقیب [ع ص] رقابت ایدن ، باشقه
بریسیله عینی شیئه طالب اولان.
برقادینی سه‌ون عاشقلرك بهری .
مسابقه ایدن .

رقیت « رق » دن؛ قوللق، کوله‌لك،
عبودیت .

رقیق [ع ص] رقت صاحبی، رقتلی.
اینجه ، نارین . مرحمتلی ،
سریع التأثر .

رقیه [ع ا] سحربازلرك اوقودقلری
شی ، افسون . «رقیه خوان»:
اوفوروکجی .

رگ [فا]داماره . « رگ جان »:
جان داماری .

رکاب [ع ا] اوزنکی .

رکاکت [عا] قوتسزلك، که‌وشکلك.
سویله‌یشده ضعف ونقصان،
طوتقونلق . جمله‌ده رابطه‌سزلق ،
سلاستك ضدی .

رکانت [ع ا] وقار، تمکینلك .

رکب [عا] سواری طاقیمی. بینمه.

رکب [ع ا] رکبه‌نك جمعی .

رکبان [ع ا] راکبك جمعی .

رکبه [ع ا] دیز ، زانو .

رَكْز [ع ا] دیکمه، یره‌صاپلایوب دیکمه.

رَکْعَت [ع ا] نمازده‌کی معروف حرکتك مجموعی.

رُکْن [ع ا] بر شیئك صاغلام طرفی، تمل دیرکی، کوشه، استنادگاه. ستون، عمود. بر هیأتك، بر فرقه‌نك الك قوتلی و اهمیتلی عضوی. جمعی: ارکان.

رُکوب [ع ا] بینمه، راکب وسواراولمه. واپور، ترامواى اوتوموبیل و آرابا کبی وسائط نقلیه‌یه کیرمك.

رُکود [ع ا] راکدلك، دورغونلق.

رُکوع [ع ا] اوکه‌دوغروحرمتکارانه اکیلمك. نمازده اللری دیزلره دایایوب اکیلمك حرکتی.

رُکونت [ع ا] رکانت ایله مترادفدر.

رکیك [عص] رکاکتلی، دیلی طوتوق.

رَکین [عص] رکانتلی، وقور.

رَم [ف ا] اورکمه، تیتره‌مه، رعشه.

رِماح [ع ا] رمحك جمعی.

رَماد [ع ا] آتش کولی.

رِمال [ع ا] رملك جمعی.

رَمّال [ع ا] رملدن: قومك اوزه‌رینه بر طاقیم اشارتلر یاپارق و دیکر صورتلرله غیبدن خبر ویرمك ادعاسنده بولونان و آبدالری قاندیرا دولاندیریجی، باقیجی.

رُمان [ع ا] نار، معروف میوه

رُمّانی [عص] نارچیچکی رنکنده اولان.

رِمایت [ع ا] اوق، قورشون کبی شیلری آتماده ماهر اولما. آتیجلق.

رُمْح [ع ا] میزراق، قارغی سونکو.

رَمَد [ع ا] کوز آغریسی، کوز خسته‌لغی.

رَمْز [ع ا] کیزلیجه اشارت، اشارتله مرام آکلاتما، اع بر شیئی آچیقجه وصراحتله سویله تمثال. « رمزیون »: خیاللر حسلر وفکرلری تمثاللرله افاده ا برنوع مسلك ادبی وبومسلك‌اد منسوب شاعر وادیبلر، سه‌مبولیـ سه‌مبولیك.

رَمَضان [ع ا] معروف اوز آیی.

رَمَق [ع ا] حیات بقیه‌سی، آ نفس آلاجق درجه‌ده حیـ (مج) جزئی مقدار، پك آ

« سد رمق » : اولمه‌یه‌جك درجه‌ده
یه وچینمه .

مل [ع ا] قوم ، ریك .

مل [ع ا] عروض‌ده هرمصراعی دورت « فاعلاتن » دن متشكل وزن مخصوص .

موز [ع ا] رمزك جمعی .

موزات [عا] رمزك جمع‌الجمعی .

ه [فا] سورو .

یده [فص] اورکمش، اورپرمش، رعشه‌لی .

یم [ع ص] چورومش، بوزوق، منفسخ .

ان [عص] چوق سس چیقاران، چینلایان .

ج [فا] زحمت ، مشقت، آغری.

بر [فا] زحمت چكن. چیفت سورن ، اكین اكن ، باغ بالایان ، یاپی ایشلرنده بر قازان طاش طوپراق طاشییان كونده‌لكجی ادام ، عمله .

رش [فا] اینجیتمه ، زحمت و اذیت ویرمه .

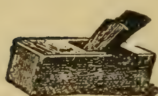
ور [ف ص] خسته ، مریض ، نامزاج .

[فا] اذیت ، مشقت .

رنجیده [فص] اینجینمش، كوجنمش، قیریلمش .

رند [فا ص] لاابالی آدام ، قلندر . عشرته منهمك ، فیلسوف. اهل دل آدام .

رنده [فا] تخته‌لری یونتوب دوزلتمه‌یه مخصوص معروف مارانغوز آلتی. پینیر وسائره‌یی اوفاق اوفاق دو - غرامایه مخصوص تنكه‌دن معروف رنده موطباق آلتی .

رنده‌له‌مك [ت ف] رنده‌دن كچیرمك، رنده ایله دوزلتمك ویا دوغرامق .

رندیده [ف ص] رنده‌لنمش .

رنك [فا] اشیا واجسامك كونشك بعض شعاعلرینی بلع وقبول و بعضیلرینی رد وطرد ایتمه‌لریله نظرده كوستردكلری صورتلرك بهری. (مج) صورت وطرز. حیله. «رنك آتمق»: صولمق. «رنكدن رنكه كیرمك»: محجوب اولمق . « رنك ویرمك »: بللی ایتمك . « رنك ویرمه‌مك » : كیزله‌مك، بللی ایتمه‌مك. « رنكسز» ثباتسز، سجیه‌سز، هوائی مشرب.

رنكارنك [ف ص] چوق رنكلی ، بر قاچ رنكده اولان .

رنگین [ف ص] رنکلی ، پارلاق رنکلی . (مج) کوزل ، مزین ، لطیف وجاذب .

رو [ف ص] رفتن مصدرندن : کیدن ، یوروین . « تیز رو » : چابوق کیدن . « قلمرو » قلمك یورودیکی و حکم سوردیکی یر ، مملکت ، اولکه .

رو ـ روی [ف ا] یوز ، سیما . سطح . « آبرو » : یوز صویی . « روکردان » : یوز چویرن . « رومال » : یوز سورن .

روا [ف ص] لایق ، جائز ، مناسب .

روابط [ع ا] رابطه‌نك جمعی .

روات [ع ا] راوی‌نك جمعی .

رواج [ع ا] کچیم ، سوروم ، اعتبار . تداولده بولونان قیمت ، رایج .

رواجسز [ت ص] سورومسز .

روافض [ع ا] رافضی‌نك جمعی .

رواق [ع ا] اوستی أورتولو و اوکی آچیق یر ، کمر آلتی ، صوندورما ، صاچاق آلتی ، اچارداق ، قبه .

رواقی ـ رواقیون [ع ص . ا] مدرسه‌نك اوکنده‌
کی صاچاق آلتنده تدریس وتدر
ایتدکلری ایچون اسکی یونان حکماسنا
بر صنفنه اطلاق ایدلمشدر .

روان [ف ص] کیدن ، یوروین
آقان ، جاری . روح . «روا
بخش » : روح ویرن ، لطیف
مفرح .

روانه [ف ص] کیدن ، یوروین

روانی [ت ا] معروف طاتلی .

روایت [ع ا] خبر نقل ایتمك
حکایه . شایعه .

روایح [ع ا] رایحه‌نك جمعی .

روبا ـ روباه [ف ا] تیلکی .

روبا [یتا] کیله‌جك شی ، اثواب
البسه .

روح [ع ا] انسان و حیوانلرده
مادهٔ حیاتیه ، جان . فعالیت
قوت ، جوالیت ، حساسیت . تأثیر
مؤثرلك . برمادهٔ نباتیه‌دن وسائره‌د
چیقاریلان خلاصه : نانه روحی
لقمان روحی ، نیشادیر روحی .

روحانی [ع ص] روحه متعلق . جسـ
نی‌نك ضدی . مادی اولمایا
معنوی . آخرته و امور دینیه‌یه متعلق
خوش وجاذب .

روحسز [ت ص] جانسز ، تأثیرسـ
کوزل و جاذب دکل
سه‌ویمسز .

روحلاندیرمق [ت ف] جانلاندیرمق، قوت وتأثیرینی آرتدیرمق .

ود [فا] ایرماق . کانچه .

وز [فا] کون ، کوندوز . « روز جزا » : قیامت کونی ، محشر . « روز مره » : هر کونکی ، یومی .

وزکار [فا] وقت ، زمان، عهد، هنکام .

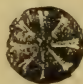
وزکار [ت ا] یل، باد .

وزن [فا] پنجره .

زنامچه ـ روزنامه [فا] هر کونکی وقوعات خاطراتی یازمایه مخصوص دفتر . هر کونکی مصارفی قیدایتمه یه مخصوص ن دفتری . غزته ، تقویم .

رزه [فا] اوروج .

رزهت [فرا] برنشان صاحبنک ، خود قلوب منسوبنک هسنه طاقدیغی رنکلی روزهت که .

ی [فا] رزق ، آزیق .

وینه [فا] کونده‌لك .

رو [ت ا] روسیه اهالیسندن، روسیه‌لی ؛ موسقوف .

رؤس [ع ا] رأسك جمعی. اسکیدن علمیه رتبه‌سی ایدی .

رؤسا [ع ا] رئیسك جمعی .

روستا [ف ا] کوی چیفتلك .

روسیا [ت ا] أوروپانك شرق شمالیسنده کائن بویوك بر مملکت که جمهوریت ایله اداره اولونور .

روش [فا] کیدیش، یورویوش. طرز ؛ اسلوب ؛ حرکت ؛ جریان .

روشن [فص] ضیادار، آیدین ، پارلاق . بللی ، آچیق ، عیان. « دیده‌لر روشن » : کوزلر آیدین .

روشنا [فص] روشن .

روشنایی [فا] روشنالق، آیدینلق.

روضه [ع ا] باغچه ، صویی وچمنی بول باغچه. «روضهٔ مطهره»: حضرت پیغمبرك مرقدی .

روغن [فا] (رانك ضمیله غلطدر.) یاغ .

روغن [فا] آیاق قابی اعمالنده قوللانیلان پارلاق سختیان، روغان ، روغانی .

رؤف [ع ا] رأفت و مرحمت صاحبی، رائف ،چوق مشفق. « رب رؤف » : جناب حق .

روق [عا] پرده. أواوکی. خالص، صافی .

روقا [را] اوزون قیورجیق یاپراقلی بر نوع صالاطا .

روکت [فرا] بر نوع فشنك ، بویوك هوائی فشنك .

روگردان [فا] یوز چه‌ویرن ، میل ورغبت ایتمه‌ین .

روم [تا] معلوم عرق. روم‌ایلی: تورکیه‌نك آوروپاده قالان قسمی .

روم [فرا] چاوداردن و شکر قامیشیله سائر بعضی موادد‌ن تقطیر و استحصال اولونان سرت بر مسکر .

رومال [فص] یوز سورن .

رومان [فرا] بویوك حکایه، حکایه طرزنده یازیلان ادبی اثر .

رومانجی [ت ا] بویوك حکایه‌یازان محرر ویا ادیب .

رومانیا [تا] بولغارستانك شمالنده‌کی دولت ومملکت .

رومانتیزم [فرا] اون دوقوزنجی عصرده فرانسه‌ده «شاتو بریان» : و «ویقتور هوغو» کبی بویوك شاعرلرطرفندن تأسیس ایدیلن جوشغون حسیاتله مزین ادبی بر مکتب ومسلك ، « قلاسیزم » ك ضدی. صفتی : رومانتیك .

رومانه‌سك [فرا]رومانلره‌مخصوص، رومان کتابلرینه لایق، شاعرانه وخیالپرورانه . مبالغه‌لی .

رومورکور [فرا] کمی‌چکن،واپورلر قلاغوزلق ایدن کوچوك واپور .

رومی [عص] روم عرقنه‌منسوب

رونده [فص] کیدن ، یورویه

رونق [عا] پارلاقلق ، لطافت طراوت .

رونما ـ رونمون [فص] یوز کو ستەرن ، میدا چیقان ، ظهور ایدن .

روولوەر [فرا] رووه‌لور مکرر آتشلی طبانجه .

روی [فا] رو ، یوز . «رو نکار»: برنوع زانباق چیچ پنبه رنکده کوچوك دانه‌لی اوزو

روی [عا] فاقیه‌نك صوك حرف

رؤیا [عا] اویقوده کورولن

رؤیت [عا] کورمه . اداره نظارت . باقما .

رویت [عا] بر ایشك هرج تفکرومطالعه ایتمه. بصیر لیاقت .

ه [فا] راەك مخففى ، يول .

ها [فا] خلاص ، قورتولما ، قورتولوش .

هابين [ع ا] رهبانك جمعى .

هائن [ع ا] رهينەنك جمعى .

آليزم [فرا] حياتى وروح بشرى بوتون حقيقتلريله تصوير اسا- سنه مستند بر مسلك ادبى ، ادبياتده حقيقيون مكتبى، ايدەآليزمك ضدى.

آليست [فرص] رەآليزم مكتب ادبيسنه منسوب اولان . حقيقت بين. حسيات وخيالاتدن تجرد يدەرك هرشيئى مادى دوشونن .

ـاياب [فص] خلاص بولان، قو- رتولان .

ربان [ع ا] راهبك جمعى .

ربانيت [عا] راهبلك ، كشيشلك.

رت [عا] قورقما، خوف واحتراز.

بر [فص] يول كوستەرن ، قلا- ووز ، دليل .

رتوآر [فرا] اسامى دفترى، جدول ، فهرست . بر اترو قومپانياسنك اويناديغى ەسلرك هيئت مجموعەسى . نوطه وعەسى .

رەهرو [فص] يوله كيدن ، يول آلان ، يولجى ، سالك .

رهزن [فص] يول كسن .

رەژيسور [فرا] مدير. تياترودە صحنه مديرى . پيەسلرك طرز تمثيلنه نظارت ايدن شخص .

رەژيم [فرا] طرز معيشتده اتخاذ اولونان اصول . خستەلقدن شفاياب اولمق ايچون ياپيلاجق پرهيز. اداره و حكومت طرزى . نظام . ترتيب ، اصول اداره .

رەكتور [فرا] دارالفنونى تشكيل ايدن عالى مكتبلردن برينك مديرى .

رەقور [فرا] عموميتله سپورلرده احرازايديلن اعظمى موفقيت. «رەقور قيرمق» هرهانكى بر سپور ويا سائرەدە احراز ايديلمش موفقيتك فوقنه چيقمق .

رهگذار [فا] يولك كچديكى ير ، ممر ، كچيد .

رەن [فرا] شمال كييكى ، صيغين.

رەنلر وسوق ايتدكلرى آرابه

رَهن [ع ا] اودونج آلینان برشیئك یرینه ویریلن قیمتلی بر شی .

رَهنما [فص] یول کوستەرن ، قلاووز.

رَهنمون [فص]رهبر، یول کوستەرن.

رەوەرانس [فرا] حرمت وتعظیم. وجودك یوقاری قسمیله اکیلەرك یاپیلان احترام. حرمتکارانه سرفرو .

رَهیاب [ف ص] یول بولان ، کیره بیلن ، فرصت بولا بیلن .

رَهین [ع ص] رهن ایدیلمش ، ترهین اولونمش . قرین ، مقارن ، یاقین .

رَهینه [ع ا] رهن اولونان شی .

رَیّا [ع ا] کوزل قوقو ، رایحه .

ریا [ع ا] ایکی یوزلیلك ، یالاندن کوستەریش ، ساخته صورتلرده کورونمه ، تبصبص .

ریاح [ع ا] ریحك جمعی .

ریاحین [ع ا] ریحانك جمعی .

ریاست [ع ا] رئیسلك، باش اولما.

ریاض [ع ا] روضەنك جمعی .

ریاضت [ع ا] نفسی قیرما ، یبوب ایچمەیی آزالتمق صورتیله تربیهٔ نفس ، زهد وتقوی مقصدیله لذائذ حیاتدن اجتناب . « ریاضت بدنیه»: تعلیم، حرکت، ژیمناستیق، سپور .

ریاضی [ع ص] ریاضه منسوب ، ریاضته منسوب . حساب و هندسه کبی علوم مثبتەیه منسوب ، بوعلملرده متخصص و متمایز اولان. جمعی : ریاضیون .

ریاضیات [ع ا] علوم ریاضیه .

ریاکار [فص] ریالی ، مرائی، ایکی یوزلی ، یالاندن خلوص کوستەرن ، غیر صمیمی ، دالقاووق

ریال [اسپانیولجەدن] اسپانیا و آووستریا کوموش سکەسی .

ریّان [ع ص] صویه قانمش .

ریب [ع ا] شبهه .

ریح [ع ا] یل ، روزکار . بین العوام یل دینیلن صیزی .

ریخ [ت ا] قوم . اولجه یازی دوکولن قوم دانەلری .

رَیحان [ع ا] فسلکن دینیلن کوزل قوقولی نبات .

ریخته [فص]دوکولمش، آقیدیلمش

ریز [ف ص] دوکمك، آقیتمق ، ص[اچمق] معناسنه کلن « ریختن » مصدرندن مشتقدر . دائما وصف

ترکیبی صورتنده قوللانیلیر: خونریز: [ق]ان دوکن. اشکریز : کوز یاشی دوکن .

[ر]یزان [فا ص] دوکولن ، آقان .

[ر]یزه [فا] دوکونتو ، قیرینتی ، اوفاق پارچا .

[ر]یزه [تا] قارا دکیز ساحلنده بر تورك قصبه‌سی .

[ر]یسمان [فا] ایپ ، خالاط .

[ر]یش [فا] یارا ، جریحه . صفت مقامنده‌ده قوللانیلیر : یارالی ، مجروح. « دلریش » : قلبی یارالی .

[ر]یش [فا] صاقال .

[ر]یشخند [فا] بییق آلتنده کولمه، استهزا .

[ر]یزنه [فا]صاچاق، پوسکول، آغاجك کوکنده اولان لیف کبی صاچاق.

رَیْعان [عا] آرتما ، برکتلنمه . کنجلکك بدایتی .

ریك [فا] قوم . ریغ .

ریکدان [فا] أسکیدن یازی‌یی قوروتمق ایچون قوللانیلان توزك قوندیغی اوستی دلیکلی قاب .

رینغا [تا] برجنس یاصصی بالیق .

رینغا بالغی

ریمه [فا] چاپاق .

رِئه [عا] آق جکر .

رَئیس [عا] باش ، آمر . بر دائره‌یه ویا مجلسه ویا دولته ریاست و اونی اداره ایدن ذات : محکمهٔ تمیز رئیسی، بیوك ملت مجلسی رئیسی ، جمهور رئیسی .

ز

[ز] تورکجه الفبانك اون اوچونجی حرفیدر. ابجدده ۷ رقمنه معادلدر.

[زا] [فا ص] دوغوران .

[زا] [عا] « ز » حرفنك عربی اسمی .

[زاج] [عا] ده‌میرایله حامض کبریتدن حاصل اولان مادهٔ کیمیویه‌نك [تجا]رتده‌کی اسمی .

زاجِر [عا ص] زجر ایدن ، منع ونهی ایدن .

زاحِف [عا ص] ییلان کبی قارنی اوزرینه سورونه‌رك یوروین.

زاحِفه [عا] بوطرزده سورونه‌رك یوروین حیوان .

زاخِر [عا ص] طاشقین معناسنده اولوب دکیزه وصف اولور.

زاد [فص] دوغما ، دوغمش . « لسان مادر زاد » : آنادن دوغدقدن صوكرا اوكرەنيلن لسان، ملى واصلى لسان .

زاد [فا] بيەجك، رزق ، ذخيره، آزيق ، نواله .

زادكان [فا] زادەنك جمعى. توركجه مفرد مقامندە اصيل و اصيل زاده معنالرندە قوللانيلير .

زادكى [فا] زادەلك ، اصالت .

زاده [فص] دوغمش، مولود . (مج) حصوله كلمش ، تكون ايتمش .

زاده [فا] اوغل ، ابن ، ولد : شاعر زاده .

زار [تا] داخلى برعضوى قاپلايان ويا آييران انجه درى : قولاق زارى . طاولا و سائر اويونلردە اويونلردە قوللانيلان مكعب شكلندە كميكدن معلوم شى .

زار [ت د] زور كلمەسيلە برابر قوللانيلير و ايستر ايستەمز معناسنه كلير: زار زور بوايشى ياپاجغز.

زار [فص] ايكلەين ، سسله آغلايان، نالان . ضعيف ، درمانسز : جسم زار .

زار [فا] آغلاما ، ايكلەمه، ناله .

زار [فد] مكان اداتى‌در : خرابه زار ، كلزار .

زارع [عص] زرع ايدن ، اكين اكن ، چيفتجى .

زارى [فا] آغلاما ، ايكلەمه ، فغان ايله .

زاغ [فا] قارغه .

زاغار [تا] آو كوپكى .

زاغار

زاغلامق [ت ف] قيليچ وبچاغ بيلەمكله جلا ويرمك .

زاكى [عص] صاف، تميز، صالح خالص .

زال [فا] ياشلى و آق صاقاللى آدام. عجملرك اسكى قهرمانلرندن رستمك باباسى .

زانغيردامق [تف] شدتله وسسله تيترەمك، زينغيردامق « زينغيردى » : شدتله و سسله تيترەيوب اويناما: ديشلرينك زينغيرديسنى ايشيديورم .

زانو [فا] ديز. « زانو بزمين » ديز چوكمش .

زانى [عص] زنا ايدن اركك و قادين ، غير مشروع معامله جنسيەدە بولونان .

زاويه [عا] كوشه ، بوجاق حجره. تكيه. «زاويەنشين»

تکیه‌ده اوطوران ، منزوی . ایکی خطك تلاقیسندن حاصل اولان شکل هندسی .

هد [ع ص] زهد وتقوی ایله مشغول ، عابد ، دیندار .

هر [ع ص] پارلاق .

هق [عص] محو ومضمحل اولان.

هل [عص] اضطرابی سکون بولان.

ند [ع ص] آرتان ، آرتیق . زیاده‌لشن ، الحاق و علاوه ولونمش. فضله، لزومسز، لزومدن یاده. ریاضیه‌ده شو شکلده بر شارت : + .

زر [ع ص] زیارت ایدن، کورمه‌یه کیدن .

زل [ع ص] زوال بولان ، دائم اولمایان ، موقت ، فانی .

ن [ف ا] لسان ، دیل . لغت ، لهجه .

دراز [ف ص] دیل اوزاتان ، اطالهٔ لسان ایدن . ذم فصل ایدن .

زد [ف ص] دیلك آلیشدیغی ، مألوف ومتداول .

[ف ا] ترازی و سائره دیلی. آله‌و ، یالین. « زبانه کش » : ه‌ولنن ، آله‌وی چیقان .

زَبانی [ع ا] اهل جهنمی آتشه آتمایه مأمور اولان عذاب ملائکه‌سندن هر بری .

زُبده [ع ا] بر شیئك اك کوزل قسمی . خلاصه ، نتیجه .

زَبَر [ف ح] اوست ، اوستده . « زیر وزبر » : آلت اوست.

زه‌بر [فرا] وسطی آسیاده یاشایان یبانی اشك .

زه‌بر

زَبَرجد [عا] زمرده بکزر یشیل رنکلی قیمتلی بر طاش .

زبللایی [ت ص] چوق ایری وقورقونج ، ایزباندیت .

زَبور [عا] یازیلمش شی، مکتوب، کتاب . حضرت داووده وحی اولونان کتاب سماوی که « مزامیر داود » اسمیله‌ده معروفدر .

زَبون [ف ص] قوتسز ، ضعیف ، حالسز ومجالسز .

زبونکش [فص] ضعیفی أولدورن، مدافعه‌دن عاجز بر آدامه مرحمت ایتمه‌یوب کرك فعلاً وکرك قولاً هجوم ایدن ، عاجزلره تسلط ایدن .

زبونلامق [ت ف] ضعیف وقوتسز دوشمك .

زَبیب [ع ا] قورو اوزوم. قورو انجیر .

زُجاج ـ زُجاجه [ع ا] جام ، شیشه ، صیرچا .

زَجّاج [ع ا] جامجی ، شیشه وجام یاپان آدام .

زَجْر [ع ا] كرك سسله و كرك سسسز ال واشارتله منع ونهی. زورلامه ، اجبار ، كرهاً بر ایشه سوق. آنغاریا كبی مشقتلی ایشلرده قوللانما ، بعضی محكوملرك خدمات شاقه‌ده قوللانیلمالری كبی برمعامله. جور واذیت .

زَجراً [ع ح] منع ایده‌رك. جبراً، قوهٔ جبریه ایله . خدمات شاقه‌ده استخدام اولونارق تجزیه ایدیلمك قصدیله . « زجریه » : مسكراتدن آلینان رسم .

زُحاف ـ زُعاف [ع ص] درحال أولدورن . جزا یرده‌یرلیدن متشكل برصنف عسكر، بو عسكرك كیدكلری آلتی اوستی بر كنیشلكده فس .

زِحاف [ع ا] شعرده بولونماسی لازم كلن حرفك حذف و سقوطی كه نقائص نظمیه‌دندر . عروضده برحرفك اسقاطیله وزنك تبدیلی .

زَحْف [ع ا] ییلان كیبی حشراتك قارین اوزه‌رینه سورونه‌رك یورومه‌سی .

زُحَل [ع ا] معروف ییلدیزكه بویوك سیاره‌لرك آلتنجیسی اولوب مشتری‌دن صوكرا كلیر .

زَحْمَت [ع ا] صیقیشما ، صیقینتی، اذیت ، راحتسزلق . زور، قولایلق ضدی. یورغونلق .

زَخّار [ع ص] پك دالغالی ، چوق جوشغون وطاشقین (ده‌كیز). بحر زخار .

زَخارِف [ع ا] زخرفك جمعی .

زُخْرُف [ع ا] یالدیز ، پارلاق فقط قیمتسز سوس .

زَخْم ـ زخمه [فا] وورما، ضرب یارا،جریحه. مضطر اوزنكیلرك آصلدینی قایش .

زَدْ [ف ص] ووروق معناسنه كلم « زدن » فعلندن مشتق اولور «زبانزد» كیبی نادر بعضی تركیبلرد قوللانیلیر .

زَده [فص] وورولمش، اوغرامش مصاب ، دوچار : فلاكت زده، حریق زده .

زده‌لنمك [ت ف] وورولق بره‌لنمك، چورومك. ضـ وخساره اوغرامق .

ز [فا] آلتون، آلتون مسکوکات.

زاع [ع ا] زارعك جمعی . جمعی داها چوق مستعملدر .

زعت [عا] چیفتجیلك، اکینجیلك.

رفه [ع ا] بوینی اوزون، اوك آیاقلری آرد آیاقلرندن یوکسك ...روف حیوان که آفریقاده یاشار.

زرافه

زا [عص] ریاکار: زاهد زراق.

راود [فص] آلتون سورولمش، یالدیزلانمش .

[ف ص] آلتون صیرما ایله دوقونمش .

[ف ا] آلتون تل، صیرما، (مج) کونش شعاعی .

[ف ص] صاری .

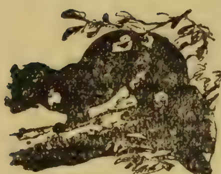
زَراوَند [فا] طبابتده قوللانیلان برنبات .

زراوند

زَردالو [فا] شکلاً اریکه‌ولذتجه قایصی یه بکزه‌ین میوه .

زرداوا [ت ا] پوستندن کورك یاپیلان برحیوان .

زرداوا

زَرْدُشْت [فا] کندی نامنه نسبتله ایران قدیمده بردین ابداع ایدن آدام.

زردشتی [فا] زردشتك اثر ایجادی اولان أسکی ایران دیننه تابع آدام، آتشپرست، مجوسی .

زَردوز [ف ص] آلتون وصیرما ایله ایشله‌ین، صیرمالی .

زَرده [ف ا] زعفرانله وپرنج ایله پیشیریلن معلوم طاتلی .

زرزه‌وات [تا] فارسی «سبزوات» دن غلط، یمکده قوللانیلان نباتات انواعی .

زرع [ع ا] توخوم صاچما، اكمه ، اكين .

زرق [ع ا] وقتيله صوفيلرك كيدكلرى ماوى اثواب (مج) ريا، مرائيلك ديندارانه نمايش .

زرگر [ف ا] آلتوندن شيلر ياپان، قويومجى .

زرنيخ [ف ا] صيچان اوتيله كوكو- رتدن مركب بر مخلوط كه قيللرى دوشورمك ايچون قوللانيلير، زيرنيق .

زره [ف ا] دميردن ، تل وساترهدن ياپيلان معروف جنك لباسى. حرب كميلرينه كولله تأثير ايتمهمك ايچون قاپلانان چليك لوحه .

زرهلى [ت ص] زره كيين ، زرهله كنديني محافظه ايدن : زرهلى عسكر .

زرهلى [ت ا] قالين چليك قاپلاما ايله قاپلانمش حرب كميسى.

زرين [ف ص] آلتوندن ، آلتوندن ياپيلمش. آلتون كيبى، آلتون رنكنده : زلف زرين .

زشت [ف ص] چيركين .

زعامت [ع ص] بويوك تيمار .

زعفران [ع ا] صارى يه بوياميه يارايان معروف نبات ، صافران .

زعم [ع ا] باطل ظن .

زعما [ع ا] زعيمك جمعى .

زعيم [ع ا] بويوك تيمار صاحبى، تيمارجى .

زغن [ف ا] چايلاق .

زفاف [ع ا] كوودى وكلينك كردكه كيرمهسى .

زفت [ع ا] چام آغاجندن ومعدن كومورندن چيقان معروف سيا ماده كه قاتى اولوب آتشده اريـ زيفت. (مج) قاراكليق وآجيلقد كنايه اولور .

زفتلهمك ـ زيفتلهمك [ت ف] ز سورمك زيفتله قاپلامق وطيقامق .

زفتلنمك ـ زيفتلنمك [ت ف] ز سورولك (مج) حرام ييمك .

زفير [ع ا] نفس ويرمه ، كوكو كچيرمه .

زقاق [ع ا] شهر وقصبه ايچنده ا طرفى أولرله محاطيول ، سوقا

زقوم [ع ا] ميوهسى آجى برجن آغاج ، اهل جهنمك طعا

زكاء [ع ا] صاغلق ، صفو صلاح حال . « ذكا » « ذكا » يى بربرينه قاريشديرماما

کات [ع ا] بر مسلمانك مال و نقدندن صدقه‌ایچون آییردیغی مقدار .

کام [ع ا] نزله .

کی [ع ص] صاف ، تمیز ، صلاح صاحبی .

[ع ا] قایما ، آیاق‌قایما . (مج) خطا .

زل [ع ا] زلزله‌نك جمعی .

ال [عا] صاف ، صوغوق وطاتلی صو . یومورطه آقی کبی بر مادهٔ کیمیویه .

زال [ع ا] اویناما ، تیترەمه ، حرکت ، زلزله .

زله [ع ا] طوپراغك تیترەمەسی ، صارصیلماسی ، حرکت ارض .

زف [ف ا] قادین صاچی ، یوزك ایکی جهتندن صارقان صاچ چالری . « زلف عروس » : صولیه جنسندن کوزل چیچکلی بر نبات .

[عا] اوفاق‌صاچاق ویاپوسکول .

ـ زلقه [ع ا] سورچمه ، آیاق قایما .

[ع ا] سورچوب قایما . خطا ، قباحت ، کناه .

زلیخا [ا] حضرت‌یوسفك زوجه‌سی .

زمام [ع ا] یولار ، دیزکین . (مج) اداره .

زمامدار [ف ص] یولاری طوتان . (مج) مملکتی اداره ایدن .

زمان [ع ا] وقت ، چاغ . دور ، عهد . مهلت . موسم .

زمانه [ع ا] دور ، دوران . زمان حاضر ، دهر . بخت ، طالع ، فلك .

زمر [ع ا] زمره‌نك جمعی .

زمرد ـ زمرّد [عا] معروف یشیل طاش ، زومرود .
(مج) پك‌یشیل شیدن کنایه اولور : چاییرلر زمرد کبی .

زمردین [ف ص] زمرد رنکنده ، زمرد کبی یم یشیل .

زمره [ا] جماعت . صنف ، نوع ، کتله .

زمزم [ع ا] کعبه‌نك یانندەکی معروف قویونك صویی .

زمزمه [عا] ترانه، ترنم، متموج نغمه .

زمستان [فا] قیش ، شتا .

زمن [ع ا] زمان ایله مترادف اولوب لسانمزده قوللانیلماز .

زمهریر [ع ا] قیشك الك صوغوق وقتی . « زمهریر ظرفاسی » : قیش وقتنده اینجه اثواب کیین .

زَمین [فا] یر ، ارض . کرهٔ ارض ، قوماش وسائرەنك چیچکلردن خارج اصل یوزی . طرز، ادا . مفهوم، مآل،موضوع.

زَن [فا] قادین ، قاری . جمعی : زنان .

زَن [ف ص] وورمق معناسنه کلن « زدن » فعلندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه‌یارار. رهزن ، سکه‌زن ، لافزن کبی .

زناء [ع ا] غیر مشروع مجامعه . « ولد زنا » : غیر مشروع چیفتلشمه‌دن دنیایه کلن چوجوق ، پیچ .

زَنابیر [ع ا] زنبورك جمعی .

زَنابیل [ع ا] زنبیلك جمعی .

زَنادیق [ع ا] زندیقك جمعی .

زُنّار [ع ا] پاپاس قوشاغی .

زَنانه [ف ص] قادین جنسنه منسوب ویا مخصوص ، زننه .

زَنبه‌رك [تا] تحریکه ویاصیقیشد- یرمایه یارایان دمیر یای . « زهر زنبه‌رك » : چوق آجی ، چوق سرت .

زَنبق [ع ا] صوغانلی و اوزون صاپلی وکوزل قوقولی معروف چیچك ، زانباق .

زَنبور [ع ا] اشك آریسی .

زَنبیل [ع ا] اوته بری طاشیمق ایچون حصیر کبی أوروله‌ن قاب ، سنبیل .

زَنپاره ـ زانپارا [ت ص] قادینلر دوشکون ، دا[illegible] قادینلرله‌غیرمشروع‌مناسبتده‌بولونا[illegible]

زَنج [ع ا] آفریقاده ساکن سیا[illegible] یوزلی‌قوم، بونلرك‌مملکتی،سودا[illegible]

زَنجَفیل [ت ا] هندستاندن کل[illegible] معروف بهار .

زَنجی [ع ص] آفریقاده‌کی سیـ[illegible] عرقه‌ومملکتلری‌اولان‌سود[illegible] منسوب ، سیاهی .

زَنجیر [فا] بربرینه‌کچمش حلقه‌لرد[illegible] متشکل‌دەمیرایپ وباغ. مجرملر[illegible] آیاغنه باغلادقلری دەمیر باغ زنجیر. (مج) مسلسل شی ، سلسله[illegible]

زَنَخ ـ زَنَخدان [فا] چکه .

زَند [ع ا] چاقماق . بیلك .

زند [فا] مجوسی دینك وا[illegible] اولان زردشتك براقدیغی مقد[illegible] کتاب که « زنداوستا » نامیله معروفدر .

زندان [فا] حبسخانه ، قارا[illegible] محبس، زیندان . (مج) قاراکاق وصیقیجی یر .

داوستا [ف ا] مجوسیلرك كتاب مقدسی اولوب زردشت طرفندن یازیلمشدر .

ز..گان [ف ا] زنده‌نك جمعی .

ز..گی [ف ا] دیریلك ، جانلیلق ، حیات .

زوست [فص] قادینلردن چوق خوشلانان ، زانپارا .

زه.. [ف ص] جانلی ، دیری ، پرحیات . روحلی ، جوال ، ..یك ، دینج ، صحتی یرنده .

..یق [ع ص] دینسز ، منكر ، ملحد .

.. [ف ا] پاس. زنج ، سودان ، سیاهیلر مملكتی . « بو معناده زنكبار زیاده قوللانیلیر . »

.. [ف ا] سیاهی ، زنجی .

..ن [ت ص] پاراسی ومالی چوق اولان ، فقیرك ضدی .

..ها [ف د] صاقین ، آمان !

..وا [ع ا] زائرك جمعی .

..وال [ع ا] زائل اولما . تدنی وانحطاط . قباحت ، صوچ ، ..لیت : ایلچی‌یه زوال یوق .

..وال پذیر [ف ص] محو و خراب قبول ایدن، بقاسز، فانی.

زواللی ـ زاواللی [ت ص]بی‌چاره. عاجز. مسكین.

زواهر [ع ا] زهره‌نك جمعی .

زوایا [ع ا] زاویه‌نك جمعی .

زوائد [ع ا] مفردی اولان زائده قوللانیلماز. فضله ولزومسز شیلر .

زوج [ع ا] چیفت ، أش ، ایكی شیدن مركب طاقیم. برچیفت تشكیل ایدن ایكی شیئك بهری . قوجا ویا قارینك بهری . لسانمزده اكثریا قوجا مقامنده قوللانیلیر .

زوجه [ع ا] زوجك مؤنثی، قاری، رفیقه ، حرم .

زوجیت [ع ا] قاری وقوجا حال وكیفیتی .

زوجین [ع ا] قاری وقوجا، زوج وزوجه .

زود [ف ص] چابوق ، تیز ، سریع.

زور [ت ا] « فارسیدن مأخوذ » زحمت، راحتسزلق: معده‌سندن زوری واردر. گوجلك، اضطراب: ادرار زوری. مجبوریت، اضطرار، جبر : نه‌زورم وار ؟ قوت: بوتون زورینی ویردی . زور ایله: جبراً. صفت‌مقامنده قوللانیلیر: زوروظیفه، زور درس .

زور [فا] قوت، مكنت ، جبر ، عنف .

زوراكى [ت ح]ايستهمه‌يه‌رك،زورله، كرهاً .

زوربا [ت ص] زورله معامله ايدن، غاصب ، جبار ، مستبد . خاشارى ، راحت دورماز .

زوربالق [ت ا] تحكم ، استبداد.

زَوْرَق [ع ا] قايق ، صاندال .

زورلامق [ت ف] زورله ايشلتمك، اجبار ايتمك .

زورلى [ت ص] قوتلى ، كوجلى .

زورنا [ت ا] فارسى « سرنا » دن كسكين بر سس چيقاران و اكثريا داوول ايله برابر اوفله‌نه‌رك چالينان چالغى . « زيل زورنا » كندينى بيلميه‌جك درجه‌ده سرخوش .

زَوْزَك ـ زه‌ورك [ت ص] كه‌وه‌زه ، عكينسز و منا ـ سبتسز .

زوزكلنمك [ت ف] زوزكلك ايتمك . كه‌وه‌زه‌لك ايتمك .

زوقا [ت ا] بالاموط كبى بويوكجه باليقلرى طوتمايه مخصوص اوجى ايكنه‌لى قورشون . (مج) زوقايى يوتمق : آلدانمق .

زوكورت [ت ص] پاراسز ، مفلس، فقير. «چهره‌زوكوردى»: چيركين ، چيركين يوزلى .

زوكورتله‌مك [ت ف] پاراسزقالمق، مفلس اولمق .

زه [فا] ياى كيريشى . اثواب و سائره كنارينه ديكيلن شريد وغايطان وسائره. برشيئك كنارينه چيزيلن خط .

زُهّاد [ع ا] زاهدك جمعى .

زَهادت [ع ا] زهد وتقوى ، پرهيزكارلق .

زه‌پلين [آلمانجه] بويوك‌حرب‌بالونى هوائى سفينهٔ حربيه.

زُهد [ع ا] پرهيزكارلق، منهياتدن توقى ايله عبادته حصر اوقات ايتمه ، تقوى .

زَهر [فا] يه‌نيلمه‌سى وقوقوسى‌اولو سببيت ويرن شى ، آغو، سم (مج) پك آجى شى .

زَهراء [عص] « ازهر » ك مؤنثى يوزى پك بياض وپارلاق

زَهراب ـ زهرابه [فا] آجى زهرلى صو. (آجى ، درد وكدر .

زَهرآلود [فص] زهرله قاريشيق زهرلى . (مج) پك آجى مؤلم .

زَهرخَنْد [فا] آجى كولمه ، است ايله كولوش .

زَهْره [ع ا] چيچك. جمعى: ازها

لوحه ۹ : ۸٤٦ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ۱۰ : ۸۴۷ نجی صحیفه‌یه مراجعت

زهره [فا] جکره بیتیشیك اولان اود . جسارت .

زهره [ع ا] کرهٔ ارض جسامتنده بولونان بویوك پارلاق ییلدیز، چوبان ییلدیزی . اسکیدن حسن وعشق الهه‌سی تلقی اولونوردی . « امراض زهرویه » : فرنکی وبل صوغوقلغی کبی خسته‌لقلر .

زهی [ع ص] نه کوزل ، نه‌موطلی ! « اکثریا استهزا مقامنده قوللانیلیر . »

زهیر [ع ا] کوچوك چیچك .

زی [عا] شکل ، قیافت ، قیلیق .

زیاده [ع] آرتما ، چوغالما . آرتان مقدار ، فضله . (ص) چوق ، ...اها چوق . آرتان . لزومسز . ...اها .

زیاده‌لشدیرمك [تف] آرتدیرمق، چوغالتمق .

زیارت [عا] برینی کورمه‌یه کیتمك. ...تیمن و دعا مقصدیله مقدس ...یره کیتمك .

زیان [فا] ضرر ، خسار .

زیانسز [ت ا] ضررسز ، اولدقجه ...ایی ، فنا دکل .

زیب [ت د] بردن بره غیر مأمول برطرفدن چیقیویرمه‌یی تصویر ایدر : زیب بر آدام چیقدی . مکرر قوللانیلارق صیچرامایی تصویر ایدر: زیب‌زیب صیچرامایه باشلادی . « زیب زیب طاشی » : چوجوقلرك اوینادقلری اوفاق یووارلاق طاشلر .

زیبارمق [تف] صیزمق ، یاتمق ، کبرمك .

زیبا [ف ص] سوسلی، مزین. یاقیشیقلی، کوزل .

زیبق [ع ا] جیوا .

زیبك ـ زه‌یبك [ت ا] آیدین وازمیر حوالیسنده وقتیله کندیلرینه مخصوص غریب قیافتی اولان بر قسم خلق ، افه .

زیبنده [ف ص] یاقیشیقلی ، کوزل ، زیبا .

زیبلامق [تف] صیچرامق، هوپلامق ، یوقاری‌یه دوغرو زیب دیه آتیلمق .

زیبیدی [ت ص] پژمرده، ییرتیق پیرتیق ، میسکین، میمیئتی .

زیبین [تا] قیصا وپاموقلی مینتان.

زیپیر [ت ص]چیلغین،پرواسز، دلی.

زیت [ع ا] زیتون‌یاغی. علی‌الاطلاق یاغ .

زیتون [ع ا] زیتون‌یاغی‌چیقاریلان ویه‌نیلن معروف میوه .

زیتون دالی ودانه‌سی

زَیتونلق ـ زیتینلك [تا] زیتون آغاجلرینی حاوی اورمان .

زَیتونی [ع ص] زیتون رنکنده ، آز قهوه رنکنه وفستقیه مائل قویو یشیل رنکده اولان .

زیر [فا] آلتده ، آلت . (ص) آشاغیکی ، بالا مقابلی .

زیر [ع ا] سازك اك اینجه تلی .

زیرا [ف د] تعلیل اداتی: چونکه .

زیربادان [تح] بردن بره، مناسبتسز بر وقتده .

زیردست [ف ا] أل آلتنده بولونان، مادون ، تبعه . جمعی : زیردستان .

زیرزیر ـ ظیرظیر [ت د] سورکلی و اوصاندیریجی بر سس تقلید و تصویر ایدن : بوتون کون باشمك اوجنده زیرزیر ایدوب دوردی .

زیرزوب [ت ص] مناسبتسز : دلیشمن .

زیرلاق [ت ص] زیریلتی ایدن : زیرزوب . چوق اوتن بر جنس بوجك ، جیرلاق .

زیریلدامق [ت ف] ویزیردامق کورولتو ایتمك .

زیریلدی ـ زیریلتی [تا] ویزیل کورولتو . نزاع ، کچیمسزلك .

زیفوس صیچرایان چامور لکه‌سی (ص) فائده‌سز ، بوش : ا ایش زیفوس چیقدی :

زیفیر [تا] جیغارا آغزلغنده حاصل اولان سیاه وآجی ماده. (مج قاراکلیق وآجیلقدن‌ده کنایه اولور

زیل [تا] پارماغه‌ودف کبی دائره‌لر طاقیلان کوچوك چانلر. «زیلی اوینامق» : چوق‌سه‌وینمك . «قار زیل چالییور » : قارنم چوق آچ

زیلغید [تا] قورقوتما ، تهدیدایتمه

زیمبارا [ت ا] اینجه وسرت قوم طاش معدنی .

زیمبا [تا] قاییش ، قوماش‌ومعد کبی‌شیلرده پارچاسنی قوپارار دایك آچمایه مخصوص آلت .

زیمبالامق [تف] زیمبا وورمق زیمبا ایله دلمك .

زين ـ زينت [ع ا] سوس .

زينهار [ف ص] صاقين، آمان! زنهار .

زيوانا [ت ا] جيغارانك آغيزطرفنه كچيرلن ايچى دليك اوفاق موقاووا .

زيوت [ع ا] زيتك جمعى .

زيور [ع ا] سوس، زينت، زيب.

زيوف [ع ا] مفردى اولان «زيف» لسانمزده قوللانيلماز . قالب وسيليك پارا ، مغشوش اولما .

زئير [ع ا] آرسلانك كوكوسدن چيقارديغى سس ، كورلمه ، جكرده وسائر عضولرده حاصل اولان سس .

ژ

ژ بوحرف توركجه كلمه‌لرك هيچ برنده قوللانيلماز. يالكز فارسى وفرانسزجه‌دن مأخوذ برقاچ كلمه‌ده بولونور . ابجد حسابنده «ز» حرفنه معادلدر .

ژاژ [ف ا] دەوه ديكنى . لزومسز ومناسبتسز لاقيردى . هرزه ، هذيان .

ژاژخا ـ ژاژخاى [ف ص] بوش وصاچما سوزلر سويله‌ين ، هرزه كو، هذيان ايدن.

ژاله [ف ا] چى ، شبنم .

ژاندارما [ف ا] محافظهٔ آسايشه مأمور معاشلى بر صنف عسكر ، شهر خارجنك انضباطنه مأمور پوليس ضبطيه .

ژاغوآر [فرا] جنوبى آمريقاده‌قپلان جنسندن يرتيجى بر حيوان.

ژاغوآر

ژنده [ف ص] يامالى، أسكى پوسكى.

ژنك [ف ا] پاص .

ژنكار [ف ا] باقير پاصى ، كوز طاشى .

ژورنال [فرا] يوميه دفترى . بر شى حقنده مافوقه معلومات ويرمه . بريسنك عليهنده آمره تحريراً شكايتده بولونما . غزته .

ژوری [فرا] jury عدول هیأتی.

ژوژقومیسر [فرا] افلاس ایشلرینه باقق اوزره محکمه طرفندن تعیین اولونان مأمور .

ژولیده [فص]داغینیق،قارماقاریشیق، بربرینه کچمش،طارانمامش. « اکثریا صاچه وصف اولور . »

ژیان [فص] قیزغین، کوکرەمش، جوشمش .

ژیمناستیق [فرا] جیمناستیق ، تربیهٔ بدنیه .

ژیوه [فا] جیوا .

ژیبون [فرا] چین ومالەزیاده یاشایان بویوك بر مایمون .

ژیبون

س

س [ا] تورکجه الفبانك اون بشنجی حرفیدر ، ابجد حسابنده ٦٠ رقمنی کوسترر .

سا [فص] سورن ، سوریجی . جبهەسا : النی سورن

سا [فد] کبی . عنبرسا : عنبر کبی.

سائِح [ع ص] یوزن .

سابِع [ع ص] یدنجی . سابعاً : یدنجی اولەرق ، یدنجی درجەده .

سابِق [ع ص] کچمش . اولکی . سابقده : کچمش زمانده . سابقاً : بوندن اول .

سابِقه [ع ا] کچمش شی ، وقعه . اولجه ایشلەنمش ومحکومیتی انتاج ایتمش جرم. سابقهٔ مکرره : مکرر جرم ومحکومیت . جمعی : سوابق. بر آدامك سوابق احوالی: ماضیسی .

سابقەلی [ت ص] اولجه جرم ایشلەیوب محکوم اولمش شخص.

ساتِر [ع ص] اورتن ، ستر ایدن .

ساج [ت ا] اینجه دمیر لوحه . تپسینك اوزرینه قاپادیلەرق اوستنه آتش قونان وتپسیدەکی یمکك آلتلی اوستی پیشمەسنی تأمین ایدن ساجدن معمول موطباق آلتی. [ص] ساجدن معمول : ساج صوبا .

ساج [ع ا] هندستانده غایت سرت بر آغاج : تیك آغاجی .

ساج آیاق [ت ا] اوزرینه تجره قونیلان دمیر سهپا .

ساجِد [عص] سجده ایدن، سجده‌یه واران .

ساحِر [عص] سحر یاپان. بویوجی. سحرباز .

ساحِل [ع ا] نهر، کول، دکز کناری . قیی .

ساحلخانه [ف ا] دکز کنارنده صیفیه . یالی .

ساحه [ع ا] میدان، آچیق یر . فضا . زمین .

ساختگی [ف ا] ساخته‌لك. تصنیع . یاپمه شی .

ساخته [ف ص] دوزمه، اویدورمه، یالاندن. قلب. تقلید. جعلی.

ساخته‌کار [ف ص] برشیئی تقلیدایدن. دوزمه شی‌یاپان، دوزیجی. قلبزن . یالان اویدیران .

ساخته‌کارلق [ت ا] تقلیدجیلك . یالانجیلق، قلبزنلك . امضا، مهر، وسائره‌نك تقلیدی .

ساخته‌لك [ت ا] تقلید، دوزمه یالان اولمقلق . جعلیلك .

ساخته‌وقار [ف ص] جعلی وقارطاقینان. یالاندن وقار کوسترن .

سادات [ع ا] «سید»ك جمعی .

سادِس [ع ص] آلتنجی. سادساً: آلتنجی اوله‌رق، آلتنجی درجه‌ده .

سادگی [ف ا] ساده‌لك . بسیطلك، زینتسزلك .

ساده [ف ص] دوز، بسیط. تزییناتدن عاری. خالص، تمیز. تکلفسز. یالکز، مجرد . قاتمرلی اولمایان . [ت د] آنجق .

ساده‌دِل [ف ص] یوره‌کی تمیز، حیله‌سز آدام . صاف رون .

ساده‌دللك [ت ا] صافدرونلق .

ساده‌دلی [ف ا] صافدرونلق .

ساده رو [ف ص] یوزی تویسز کنج.

ساده‌لوح [ف ص] ساده‌دل معناسنده.

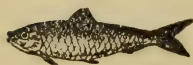
سارّ [ع ص] سویندیریجی، مسرتی موجب .

سار [ف د] مکان اداتیدر، کوهسار: طاغلق یر

سارا [ف ص] صافی . خالص .

ساربان [ف ا] دوه سوریجیسی .

سارده‌لا، صاردالیه

صاردالیه

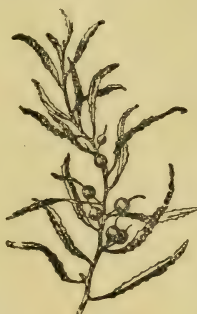
[یتاا]طوز‌لانمش و فوچیده استیف ایدلمش آتش بالغی .

ساردونیه، صاردونیا [یتا] معروف کوچك چیچك...

سارِق [عص] سرقت ایدن، چالان، [ا] خرسز، اوغری، حرامی.

ساری [ع ص] سرایت ایدن ، بولاشان (خسته‌لق وسائره).

ساز [ت ا] حصیر و سپت یاپیلان انجه ویوموشاق قامیش . دکزسازی: برنوع دکز اوتی .

دکز سازی

ساز [ف ا] نی کبی اوفله‌نن چالغی آلتی . علی‌الاطلاق چالغی . انجه‌ساز : آلاتورقه چالغی طاقمی .

ساز [ف ص] یاپان ، اویدیران. چاره‌ساز : چاره بولان . ناساز : غیر موافق . اویغون کلمه‌ین .

سازان [ت ا] اکثرباسازلی‌صولرده بولونان بر نوع طاتلی صو بالغی .

سازجی [ت ا] چالغیجی. سازچالان.

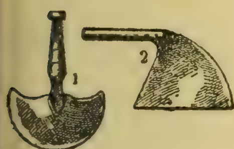
سازکار [ف ص] اویغون . موافق .

سازلق [ت ا] ساز ویا قامشی بول اولان یر .

سازَنده [ف ا] ساز چالان آدام . چالغیجی ، مطرب .

ساطِع [عص] یوکسلوب میدانه‌چیقان.

ساطور [ع ا] ات و سائره قیمغه مخصوص آغیر واکلی بچاق، بالطه . ساطیر.

ساطور

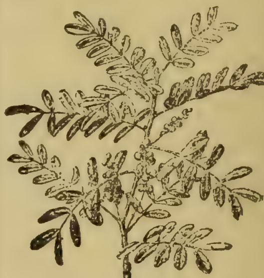
ساعَت [ع ا] بر کونك ، یعنی کوندوزله کیجه‌نك عبادت زمانك تقسیم ایدلدیکی ٢٤ قسمدن هربری که‌اوده ٦٠ دقیقه‌یه‌منقسمدر. اوساعت : آنیده . برساعت اول: ممکن‌مرتبه چابوق . ساعت‌بساعت : آن‌بآن . ساعت باشی : مجلسده اوطورانلرك‌هپ‌بردن سکوت ایتمسی . ساعت طوتمق : ساعت الده وقتی حساب‌ایتمك. اشراط ساعت : قیامت علامتلری . اشرف ساعت : اوغورلو زمان .

ساعت

ساعتجی [ت ا] ساعت یاپان ویا صاتان آدام .

ساعِد [ع ا] قولك الایله‌دیرسك آره‌سنده‌کی قسمی ؛ بیلك .

ساعی [ع ص] چالیشان. سعی ایدن.
[تا] تاتار، اولاق. مکتوب ویا خبر کوتورن .
ساغر [فا] شراب قدحی، پیاله .
سافل [ع ص] آلچاق . آشاغیده بولونان .
ساق [عا] بالدیر. اینجیك. آغاجك كوك ایله داللر آره‌سنده‌كی قسمی. كوده‌سی . صاپ .
ساقز ، ساقیز [تا] بعض آغاجلردن صیزان ضمغ کبی ماده. چام ساقزی : چام آغاجندن چیقان رچینه. یرساقزی : ناطرون. لبان ساقزی : کونلك. قاره‌ساقز: قره کونلك . ساقز آغاجی : اصل آغزده چکنن ساقیزی ویرن آغاج . چکه ساقزی: وردزبان .

ساقیز آغاجی

ساقزبادمی: اینجه قبوقلی دیش بادمی. ساقز لبلبیسی : طوزله قاوورلمش قبوقلی لبلبی .
ساقسونیا [ا] بو اسمده‌کی مملکتده چیقان پورسلن طباق ، وازو وسائره .

ساقسی [تا] اینجه طوپراقطولدیریله‌رق چیچك و سائر نباتات دیکیلن معروف و قابل نقل قاب .

ساقسی

ساقط [ع ص] سقوط ایدیجی . دوشن. دوشمش حکمدن دوشن . ملغا ، مفسوخ .
ساقی [ع ص] صو ویرن ، صو طاغیدان . (۱) عشرت مجلسنده قدح صونان .
ساقیلك [عا] عشرت عالمنده ساقی وظیفه‌سی .
ساقینامه [فا] ساقی‌یه خطاباً سویله‌نمش شعر .
ساقیه [عا] بوستان دولابی .
ساکت [ع ص] سکوت ایدن . صوصان . خاموش .
ساکن [عص] سکون حالنده اولان. یرندن اویناماییان حرکتسز. اقامت ایدن. اوصلو. سسسز. حرکه ایله اوقونمیان حرف .
سال [فا] ییل ، سنه . سال حال : بوسنه .

سالار [فا] باش ، رئيس ، قو- ماندان . سپهسالار : عسكر قوماندانی : سرعسكر. قافله‌سالار : كروان باشی .

سالامورا [يتا] پنير ، بالق ، سبزه كبی شيلرك بوزولماسی و محا- فظه ايدلمك ايچون ايچنه ياتيرلدقلری طوزلو صو . سالامورا صويی : طاتسز شی .

سالب [تا] طا- غده بيتن بر اوتك كوكندن چيقان اون كبی بياض ماده كه پيشيريلوب ايچيلير .

سالب اوتی

سالخورده [فص] ياشلی ، اختيار .

سالديده [فص] سنه‌لر كورمش ؛ ياشلی و تجربه ديده .

سالك [عص] سلوك ايدن . بر يولده كيدن . بر يول تعقيب ايدن . برمسلكه ، برمذهبه كيرن .

سالم [عص] صاغ ، صاغلام . خسته- لكی ، عيب وقصوری اولمايان . سلامتده وامنيتده بولونان . سالماً : صاغ وصاغلام اوله‌رق .

سالنامه [فا] بر سنه‌لك تقويمی ، وقايع و احوالی كوسترن و هرسنه چيقان كتاب .

سالوس [فا] مرائی‌صوفی . رياكار

سالوسی [فا] رياكارلق . ريا .

ساله [فا] سنه‌لك ، ييللق . صد ساله : يوزسنه‌لك ، يوزياشنده

ساليانه [فا] سنه‌ده بر كره آلنا ويركی .

ساليه [را] توكوروك . آغزد آقان صو .

سام [عا] چولدن‌اسن غايت‌صيجاق وزهرلی روزكار ، سام يلی .

سامان [فا] ثروت . راحت آسايش . بی‌سروسامان پريشان و آرامسز .

سامانسوز [فص] مالملكی ، اسباب راحت وحضوری ياقوب محو ايدن .

سامح [عص] سماحتلی ، جومرد .

سامع [عص] ايشيدن ، ديكلين قوۀسامعه : ايشيتمك خاصه‌سی

سامعه [عا] ايشيتمك حسی . حاسا وقوۀ سامعه .

سامی [عص] يوكسك ، عالی .

سانتيم [فرا] يوزده بر . فرانقك يوزده بری .

سانتيمتره [فرا] متره‌نك‌يوزده بری.

سانجاق [تا] بايراق . سنجاق كلمه‌سنه مراجعت .

سانح [ع ص] ذهنه بردنبره كلن ذهنده حصول بولان .

سانحه [ع ا] دوشونيه‌رك ذهنه كلن . فكر و ملاحظه .

سانسقريت [ع ا] هندوستانك مقدس لسانى . برهمنلر لسانى .

سانطور [ت ا] قانونه بكزه‌ين ، فقط كوچوك طوقماقلرله چالينان بر نوع تللى چالغى .

سانطورلى [ت ص] شعشعه‌لى ، دبدبه‌لى .

ساهر [ع ص] اويقوسز قالان . كيجه اويويه‌مايان . سهرعلتنه مبتلا .

ساهره [ع ا] ير يوزى .

ساهور [ع ا] اويقوسزلق .

سايبان [ف ا] كولكه‌لك . چارطاق . تنته .

سائر [ع ص] سير ايدن ، يوروين . كچن . منتشر ، متداول . ديكر ، باشقه . سائر فى المنام : اويوركن اويانمقسزين قالقوب كزن ، سومنامبول .

سايس [ت ا] آته باقوب تيمار ايدن آدام .

سائق [ع ص] كتورن ، سوق ايدن .

SIGNES	VALEURS	SIGNES	VALEURS	SIGNES	VALEURS
अ	a	क	ka	द	da
आ ा	á	ख	kha	ध	dha
इ ि	i	ग	ga	न	na
ई ी	î	घ	gha	प	pa
उ ु	u	ङ	na	फ	pha
ऊ ू	û	च	ca	ब	ba
ऋ ृ	r	छ	cha	भ	bha
ॠ ॄ	ṛ	ज	ja	म	ma
ऌ ॢ	l	झ	jha	य	ya
ए े	e	ञ	ña	र	ra
ऐ ै	ai	ट	ta	ल	la
ओ ो	o	ठ	tha	व	va
औ ौ	au	ड	da	श	ça
		ढ	dha	ष	sha
		ण	na	स	sa
		त	ta	ह	ha
		थ	tha	ळ	la

سانسقريت الفباسى

سائقه [ع ا] سوق ايدن حال ، سبب . جهالت سائقه‌سيله : جهالت سببيله .

سائل [ع ص] صوريجى . سؤال ايدن . ديله‌نن ، ديلنجى .

سائل [ع ص] آقان ، جريان ايدن . مايع .

سائليت [ع ا] مايعلك . آقيجى اولمقلق .

سايه [ف ا] كولكه ، ظل . (مج) حمايه . تصاحب . سايه‌دار :

کولکه ویرن ، کولکه‌سی اولان .

سایه‌گاه [فا] کولکه‌لك یر .

سایه‌گستر [فص] کولکه صالان ، کولکه ایدن . حامی .

سایه‌نشین [فص] کولکه‌ده اوطوران ، کولکه‌یه صیغینان .

سبّ [ع ا] سوکه ، طعن . « سب وشتم » : طعن ودشنام .

سبا [ا] یمنده بلقیسك پای تختی اولان شهر .

سبّابه [ع] شهادت پارمغی ، اشارت پارمغی .

ثبات [ع ا] طالغینلق . کندن کچمه .

سبّاح [ع ص] یوزیجی ، یوزکج .

سباحت [ع ف] صوده یوزمك .

سباع [ع ا] ییرتیجی حیوان .

سباعی [ع ص] یدیلی . یدی حرفلی کلمه .

سباق [ع ا] « مابعد » ك ضدی . برشیئك کچمش اولان اوست طرفی . « سباق وسیاق » : عباره‌نك باشلانغیجی ایله صوکی آره‌سنده‌کی اویغونلق .

سبب [ع ا] برشیئك اولماسنی انتاج ایدن وسیله . باعث . بهانه . واسطه . جمعی : اسباب : لوازم .

سببلنمك [ت ع ی] کچنمك ، تعیش ایتمك

سببلی [ت ص] برسببه ، بروسیله‌یه مستند اولان .

سببیت [ا] سبب اولمه . سببیت ویرمك : سبب اولمق .

سبت [ع ا] جمعه ایرتسی کونی .

سبحان [ع ا] اللهك اسمای حسنا سندندر .

سبحانی [ع ص] الٓهی ، ربانی .

سبحه [ع ا] تسبیح .

سبز [فص] یشیل .

سبزه [ا] بامیه ، باطلیجان ، لاخنا وسائره کبی زارزاوات دنیلن یشیللکلر . علی‌الاطلاق یشیل نبات

سبط [ع ا] طورون ، حفید . بر بابادن تورەمش قبیله . جمعی اسباط .

سبع [ع ا] ییرتیجی حیوانلر ، جانوارلر

سبع [ع ا] یدیده بر .

سبعه [ع ا] یدی عددی .

سبعین [ع ا] یتمش عددی . یتمشلر تورات ، زبور و انجیلی عبرانیجه‌دن یونانجه‌یه ترجمه ایتمش اولان یتمش کشیلك هیئت . ترجمهٔ سبعین یتمشلرك ترجمه‌سی .

...[ع ف] كچمك ، تقدم ايتمك .
... ايلريده بولونمق .
... [ع ا] بربرینی كچمك ادعاسی .
... درس .
...ت [عف] كچمك، اولجه اولمق.
...خوان [ف ص] درس اوقویان، شاكرد .
... [ع ا] معدنی قالبه دوكمك .
عبارەنك ترتیبی . سبك وربط:
...ارەنك دوزكونلكی ، رابطەسی .
...ب [فص] خفیف. چابوق. تمكینسز.
...بار [ف ص] یوكی خفیف. یانده چوق اشیا و لوازم اولمایان.
...پای [ف ص] آیاغنه چابوق . سرعتلی وخفیف یوروین .
...پرواز [ف ص] چابوق اوچان .
...رو [ف ص] چابوق كیدن .
...روح [فص] آغیر جانلی اولمایان. كوروشمەسی خوش اولان.
...مزاج [ف ص] خفیف مزاجلی. خفیف مشرب .
...مغز [فص] خفیف بینلی، عقلسز.
... [فا] دستی. شراب قونیلان قاب.
...ح [ع ا] الله . جناب حقك اسمای حسناسندندر .

سَبیل [غ ا] یول، طریق. جادەلردە كلنك كچنك صوایچمەسی ایچون یاپیلان اوستی قپالی و پنجرەلرندە صو مشربەلری بولونان بنا .

سِپار [ف ص] ویرن ، فدا ایدن . جانسپار : جانی فدا ایدن .

سِپارِش [فا] اصمارلامه. برشیئك یاپیلمسی ایچون امر ویرمه ، خبر كوندرمه .

سُپاره [فا] قرآن كریم جزؤی .

سِپاس [فا] شكر ، حمد، ثنا .

سپاسگُذار [ف ص] حمد ایدن، شكر ایدن . متشكر، منتدار.

سِپاه ، سِپَه [فا] عسكر ، اوردو.

سِپاهی [ف ص] عسكره منسوب ، عسكری. وقتیله پكیچریلردە سواری صنفی .

سپت

سَپَت [ت ا] قامیشدن ویا اینجه سكود دالندن چاماشیر وسائره وضعنه مخصوص اوریلەرك مختلف شكللردە یاپیلان قاب. سپتده پاموق: ادخار ایدلمش معلومات .

سپتجی [ت ا] سپت اورن ویا صاتان آدام .

سپتلك [ت ا] سپت یاپمغه مخصوص. سپته قویمغه مخصوص. قارن سپتلكی : قارنك كوبك جهتی .

سپتله‌مه [ت ص] سپت شکلنده اورلمك.

سپر [ف ا] قالقان. آرقه‌سنه صاقلانه‌جق شی. محافظه واسطه‌سی. روزکار سپری، شاپقه سپری. سپر صاعقه : یلدیرم سپری .

سپرده [ف ص] تسلیم و ترك اولونمش.

سپکن [ت ا] سرپیلن شی. صولی سپکن : صو ایله قاریشیق یاغان قار .

سپنج [فا] مسافرخانه . (مج) فانی دنیا.

سپه [ف ا] عسکر . سپاه .

سپهدار [ف ا] عسکرباشی. سردار. سرعسکر .

سپهر [ف ا] کوك . سما . فلك . (مج) طالع ، قدر .

سپهسالار [ف ا] سرعسکر. سردار.

سپی [ت ا] دریلری سختیان یاپمق ایچون اجرا ایدیلن عملیات ، دباغت . کورکلرك بویانوب تربیه ایدلمه‌سی .

سپیجی [ت ا] دری ویا کورکلره سپی ویرن . دباغ . کورك بویاجیسی .

سپید [ف ص] بیاض. آق . سفید .

سپیده‌دم [ف ا] صباح آیدینلغی . (ح) چوق ایرکن .

ست [ع ا] آلتی عددی .

ستاد [ف ا] آلیش . اخذ . د وستاد : آلیش وریش .

ستادیه [فرا] مسافه‌یی تخمینه مخصوص آلت .

ستار [ع ص] پك زیاده اورتن ستر ایدن. اللهك اسمای حسنسندندر .

ستاره [ف ا] یلدیز. ستاره‌شمار ستاره شناس : منجم .

ستاره [ف ا] اوچ تللی بر نوع طنبور آهنك .

ستان [ف ص] آلان ، قبض ایدن جان ستان : جان آلیجی .

ستان [ف د] ظرف مکان اداتی کلستان : کل یری ، کللك سنکستان . طاشلق .

ستایش [ف ا] مدح وثنا .

ستد [ف ا] « ستاد » ك مخففی .

ستر [عف] اورتمك، قپامق. کیزله‌مك

ستر ، ستره [ع ا] اورتمه . اورتجك شی ، پرده .

ستره ، ستری [ت ا] اسکیدن رسمی لباس اولان دوز یاقه‌لی ، اوزون اتکلی چوقه بالطو .

[فا] حقسزلق ، جور ، ظلم. تعزير .

دیده [فص] مظلوم ، مغدور .

كار ، ستمكر [فص] ظلم و حقسزلق ایدن .

كش [فص] ظلم چكن. مغدور .

نده [فص] مدح اولونمش ، اوكونمش . ممدوح .

ن [فا] دیرك ، عمود. غزته وكتاب صحیفه‌لرینك یوقاریدن آشاغی‌یه آیرلمش اولدیغی ، عمود نده قسملر .

ن ، ستین [عا] آلتمش عددی.

[عا] آلتی عددی . آلتی كونلك مدت .

[عا] خانم. « سیدتی» دن مخفف.

، ستیزه [فا] غاوغا ، جنك وجدال .

ستیزه‌جو [فص] غوغاجی. غوغا آرایان .

كار [فص] ایشی كوجی غوغا اولان .

[عا] اوزرنده سجده‌ایدیلن، نماز قیلنان خالی .

[عا] زندانجی . حبسخانه غاردیانی .

سَجاوَند [فا] قرآن كریمه مخصوص تنقیط اصولی .

سَجایا [عا] سجیه‌نك جمعی .

سَجْده [عا] نمازده اكیلوب یوزینی یره سورمه . یره قپانمق : سجده‌یه وارمق : سجده ایتمك . سجده‌گاه : سجده یری .

سَجْع [عا] نثرك قافیه‌لی اولمه‌سی. بو كون مقبول دكلدر .

سِجِلّ [عا] مقاوله‌لری، وثیقه‌لری، حكملری وسائره‌یی قیدایتمكه مخصوص اساسلی دفتر. سجل احوال: مأمورلرك ترجمهٔ حاللرینی قیدایدن دائره.

سجللی [تص] محكمه دفترینه كچیر- لمش . سابقه‌لی .

سِجْن [عا] زندان . محبس .

سُجود [عا] نمازده سجده‌ایتمك.

سِجیم [تا] غایتان كبی اورو- لمش اینجه ایپ . سجیم كبی یاغمور : داملالری سجیمه بكزه‌ین صیق یاغمور .

سَجیّه [عا] طبیعت، جبلت، مزاج. جمعی : سجایا .

سَچدیرمك [تف] سچمكه سوق ویا مساعده ایتمك. فرق ایتدیرمك .

سچکین [ت ص] سچیلمش، منتخب، کزیده .
سچلمك [ت ف] انتخاب اولونمق. فرق اولنه بیلمك .
سچمك [ت ف] بر شیئك ایسنی بولوب آییرمق. انتخاب ایتمك. فرق ایتمك ، کورمك .
سچمه [ت ا] انتخاب ایتمه. فرق. تمییز. [ص]سچلمش،منتخب.
سحاء [ع ا] بین زاری . التهاب سحایا: بین‌زارلرینك‌التهابی.
سحاب [ع‌ا] بولوط. جمعی: سحائب.
سحابه [ع ا] تك بولوط .
سحّار [ع ص] چوق ومؤثر سحر یاپان . بویوجی . (مج) سحر کبی جذب ایدن .
سَحَر [ع ا] کون آغارمه‌سی . چین صباح .
سِحر [ع ا] بویو . بویوجیلك . جاذبه .
سحرآمیز [فص] بویو کبی. مؤثر اولان ، جذب ایدن .
سحرباز [فا] بویوجی. کوز باغیجی.
سحربازلق [ت ا] بویوجیلك .
سحرخیز [فص] سحر وقتی ، یعنی صباح ایرکن‌قالقان.
سحرگاه [فا] صباح ، سحر وقتی.

سحرله‌مك [ت‌ف] بویو ایتمك
سحق [ع ف] دوکمك. دو...
قیرمق ، ازمك .
سحور [ع ا] رمضانده امسا...
اول صباحه قارشی ییئن...
سخاء [ع ا] جومردلك. سما...
سخافت [ع ا] عقل کوشك...
عقلسزلق . عقل خفیف...
سخاکار [فص] جومرد ،...
آچیق .
سخانت [ع‌ا] صیجاقلق.قیزغ...
سخاوت [ع ا] جومردلك ال...
آچیقلنی . سخاو...
جومرد .
سخت [فص] سرت، قاتی، ...
خشین. قوتلی ، متین .
سختدل [فص] قاتی یوره...
سختگیر [فص] صیقی‌وقوتلی...
سختلك [ت ا] قاتیلق ، ...
کوجلك. صیقندی. اص...
سختی [فا] سختلك .
سختیان [ت ا] دباغت اولن...
کچی دریسی .
سختیانجی [ت ا] سختیا یاپان
ویا صاتان آدام .

ختیانجیلق [ت ا] سختیان یاپمق صنعتی. سختیان تجارتی.

خن [فا] سوز. لقردی. کلام.

خن [ع ا] صیجاقلق. حرارت.

خن آرا [فص] کوزل وزینتلی سوز سویله‌ین.

خن پرداز [ف ص] دوزکون و منتظم سوز سویله‌ین. طلاقتلی.

خن چین [فص] دیدی قودیجی. غماز.

خندان [فص] سوز بیلیر، کوزل سوز سویلر.

خنسنج [ف ص] سوزی طارتان.

خنور [ف ص] فصیح، نطوق، ناطقه‌لی.

خونت [ع ا] صیجاقلق. حرارت. قیزغینلق.

ی [عص] جومرد، سخاوتلی، ویرکیلی.

خیف [ع ص] کوشك، ضعیف، بوش.

[ع ف] قپامق، باغلامق. طیقامق. [ا] بر سطحدن دها کسك اولان سطح. باغچه سدی. شمنك تجاوزندن محافظه ایچون بر یرك اطرافنه وقتیله بنا ایدیلن دیوار: سد اسکندر، سد چین. صو نهری وریختیم دیواری. (مج) مانع، انکل. سد رمق: آچلقدن اولمیه‌جك قدر قارنی طویورمق.

سداد [ع ا] دوغرولق، حق. انصاف.

سداسی [ع ص] آلتی شیدن، آلتی قسمدن مرکب اولان. آلتی حرفلی کلمه.

سدب [ع ا] صدف اوتی.

سدره [ع ا] عربستان کرازی دینلن آغاچ.

سدس [ع ا] آلتیده بر.

سده [ع ا] قاپو. اشیك. (طبده) اعضا ومسامات طوتقونلغی.

سدید [ع ص] دوغرو. مصیب.

سدیر [ت ا] اوستی مندرلی وشیلته‌لی کره‌وت.

سدیه [یتا] خسته‌لری واسکیدن کبارلری نقل ایچون قوللانیلان و ایکی کشی طرفندن قالدیریلان اطرافی قپالی وقولتوقلی صندالیه.

سر [ف ا] باش، قفا، کلله. رئیس، بر طائفه‌نك بیوکی: سرمحرر. ذروه، تپه، اوج، کنار. سررشته: ایپ اوجی. سر مو: قیل اوجی. سردن کچدی: اسکیدن

برصنف عسکر. سر دومن: کمیده دومنی اداره ایدن .

سِرّ [ع ا] جمعی : اسرار . کیزلی ایش ویا سوز . سر صاقلامق: سر اولان شیئی سویله‌مه‌مك. سر طوتمق . کیزلی طوتمق . سراً : کیزلیجه. محرمانه .

سَرا [ف ص] تغنی ایدن. ایرلایان .

سَرّاء [ع ا] رفاه . خوشحاللق . مقابلی . « ضراء » .

سرآغاز [ف ا] یکیدن باشلامه .

سرآمد [ف ص] باشه کلن. باشده بولونان. ایلری کلن. جمعی: سرآمدان .

سرآهنك [ف ا] چالغی طاقمنك باشی . اورکستره شفی .

سَراب [ع ا] چولده اوزاقدن صو کبی کورونن وضیانك انعکاسندن ایلری کلن خیال .

سراپا [ف ح] باشدن آیاغه قدر .

سراپرده [ف ا] وقتیله بویوك قوناقلرده حرم ایله سلاملق آره‌سنه آصیلان بویوك پرده .

سِراج [ع ا] چراغ . ایشیق . قندیل . شعله .

سَرّاج [ع ا] اکر طاقمی وسائره یاپان ویا صاتان کیمسه .

سراجخانه [ا] سراج اصناف مخصوص چارشی .

سراجلق [ت ا] اکر و سا آت طاقملری یاپمق صنعتی

سراچه [ف ا] کوچوك سرای .

سُرادق [ع ا] بویوك پرده .

سَراسَر [ف ح] باشدن باشه . اوجندن اوبر اوجنه قدر بر دوزی‌یه .

سَراسمه ، صراسیمه [ف ص] سر حیران . با دونمش .

سَرافراز [ف ص] باشنی یوکسلتن (مج) امثالندن تمیز ایدن

سرافکنده [ف ص] باشنی اکن

سرانجام [ف ا] عاقبت . باشه ک وقعه‌نك نتیجه‌سی .

سرانگشت [ف ا] پارمق اوجی

سَراویل [ع ا] شالوار، ایچ طو

سَرای [ف ا] وقتیله پادشاهل اوطوردقلری بویوك ومحت بنا .

سَرایت [ع ف] بولاشمق . کچ انتشار ایتمك .

سَرائر [ع ا] « سریره »نك ج سرلر .

...اینده [فص] تعنی‌ایدن. خواننده.

...از [فص] قورقوسز، پرواسز. ایرانده بر صنف عسکر.

...ست [ف ص] حر. آزاده. لزومسز یرده محجوب ورانمایان.

...سنه [ف‌ص] باشی باغلی، اورتولی، کیزلی.

...ستی [فا] سربستلك. حریت.

...لند [فص] باشی یوکسك: عالی ممتاز.

...ند [فا] باشه باغلانان شی.

...یرمك [ت ف] آزار آزار صاچدیرمق.

...ندیرمك [ت ف] آزارآزار صاچمق. آزارآزار ...وبع ایتمك.

...ك [ت ف] آزارآزارطاغلمق. نشو ونما بولمق.

...ك [تا] آز مقدارده‌صاچمق. طاغتمق.

...دی [ت ا] آزار آزار سرپه‌رك یاغان یاغمور.

...ش [فا] باشه کیلن شی.

... [ت ص] قاتی، درشت، کسکین، تیز. خیرچین.

...لی.

سرتاج [فا] باش‌تاجی.

سرتسر [فح] باشدن باشه.

سرتلشدیرمك [ت ا] قاتیلاشدیرمق. شدتلندیرمك.

سرتلشمك [ت ف] قاتیلاشمق. شدتلنمك.

سرتلك [ت ا] قاتیلق. شدت. سرت اولملق.

سرج [ع ا] حیوان اکری.

سرچه [ت ا] اولرك باغچه‌لرنده وهریرده بولونان کوچوك قوش.

سرچه [ت ا] آدسز پارمق.

سرچین [ت ا] مکیك دیلی.

سرحد [فا] حدود باشی.

سرخ [ف ص] قرمزی. قزیل.

سرخوش [فص] مست. شراب ویا باشقه ایچکی ایچه‌رك باشی دونمش.

سرد [ع ف] سوزینی، ادعاسنی سویله‌مك.

سرد [ف ص] صوغوق. سرت. سرداب: صویق صوغوتمغه مخصوص سرین یر.

سَردار [ف] عسكر قوماندانى .

سررشته [فا] ايپ اوجى. وسيله، بهانه .

سَرزده [ف ص] باش كوسترمش .

سَرزنش [فا] باشه قاقه. تكدير. شكايت .

سَرسَرى [فص] باشى بوش كزن، دربدر، آواره .

سَرسَم [فص] باشى دونمش، حيران. آليق .

سَرشار [فص] طوب طولو. طاشقين.

سِرِشت [فا] خلقت، جبلت، طبيعت.

سِرِشته [ف ص] يوغورلمش .

سِرِشك [فا] كوز ياشى .

سَرَطان [ع ا] يڭكچ . اون ايكى برجدن برى كه حزيرانده در.

سرطان برجى

سُرعت [ع ا] چابوقلق . عجله .

سَرَف [ع ا] لزومسز يره صرفيا

سَرفرو [فا] باش اكه. اطاعت

سِرقت [ع ا] خرسزلق، اوغر
چالمه .

سَركار [ف ا] ايش باشى .

سَرگذشت [ف ا] باشدن
وقوعات، ترجمهٔ حال

سَرگران [فص] سرسم. سرخو

سَرگردان [ف ص] باشى دو
متحير، آواره .

سرگرده [ف ا] بر طائفه‌نك
چته‌نك رئيسى .

سرگرم [ف ص] باشى قيزمش.
خوش . جوشه كلمش

سركش [ف ص] باش قالديرا
اطاعتسز، معند .

سرگشته [ف ص] باشى دون
شاشقين .

سركشلك [ت ا] اطاعتسز
معندلك، مخالفت

سركنجبين [ت ا] بال ايله
شربتى .

سركوى [فا] محله، سوقاق
اسكى شعرلرده محبوب
سمتى .

سركه [ت ا] اكيشمش ادم
صوبى .

سرگی [ت ا] سریلن و یاییلان شی ، صاتلق اوزره یره سریلمش اشیا ، میوه وسائره. دکان اوکنده تشهیرایدیلن اشیا وسائره. مختلف یرلرك محصولات ومعمولاتی عمومه کوسترلمك اوزره تشهیر ایتدکلری یر : مشهر . بعضاً بوردرو معناسنده قوللانیلیر .

سرگین [ت ص] سریلمش. دوشمش. خسته ، دوشکون .

سرلمك [ت ف] یاتلمق ، دوشمك . یاتمق ، خسته‌لانمق .

سرلوحه [فا] لوحه‌نك ، کتابك ، یاخود بر مقاله ویا فقره‌نك باشنه یازیلان عنوان . دیباجه ، سرنوشت .

سرما [فا] صوغوق . قیش .

سرمایه [فا] تجار و اصنافك ، تجارتلرینه ، ایشلرینه اساس اتخاذ ایتدکلری وایشله‌تدکلری مال ویا پاره ، رأس‌المال. بضاعه. (مج) علم ومعلومات .

سرمایه‌دار [فا] سرمایه‌لی. سرمایه صاحبی .

سرمایه‌سز [ت ص] سرمایه‌سی اولمایان . سرمایه‌اولمقسزین.

سرمایه‌سزلك [ت ا] سرمایه‌دن محرومیت .

سرمد [ع ا] ابدیت بقای دائمی.

سرمدی [ع ص] ابدی . دائمی . زوالسز .

سرمست [فا ص] سرخوش .

سرمستی [فا] سرخوشلق .

سرمق [ع ا] قره بازی . قویون صارماشیغی .

سرمك [ت ف] یایمق ، آچمق . دوشتمك، یاتیرمق. دوشورمك .

سرمو [فا] قیل اوجی . (د)قیل قادار .

سرمه [فا] قاشه وکوز کیرپیکلرینه سورولن سیاه بویا ، کحل، سورمه .

سرمه‌دان [فا] سورمه قوطیسی.

سرن [ت ا] عمومیتله اسطوانه شکلنده اوزون، قالین‌ودوز کراسته . کمی دیرکلرنده‌یلکنلرك مربوط بولوندقلری چاپراست وافقی آغاجلر .

سرنا [فا] زورنا دینلن چالغی .

سرنامه [فا] مکتوب ، رساله ، مقاله ، کتاب باشنه یازیلان عنوان. سرلوحه.

سرند [ت ا] بر نوع پورصوق آغاجی .

سَرنِگون [فص] باش آشاغی‌یه کلمش ، معکوس . (مج) طالعسز .

سَرنِوُشت [فا] باشه یازیلان . آلن یازیسی . قدر .

سَرو [فا] سروی ویا سلوی دینلن آغاج . سروسیمین : کوموش سروی ، دکزه عکس ایدن مهتاب ضیاسی .

سُرود [فا] تورکو ، نغمه .

سُرور [ع ا] سوینج . مسرت .

سه ور، سورور [ت ا] قیزیل ، زیرنیق .

سَرَوَر [فص] ایلری کلن ، رئیس .

سَروستان [فا] سرویلك ، سروی اورمانی .

سُروش [فا] وحی کتیرن ملك ، جبرائیل .

سَروم [فرا] مصـل . قانك مایع قسمی . مختلف خسـته‌لقلری تداوی ایچون تحت‌الجلد زرق اولونان مایع علاج .

سروی دالی

سَروی،سَلوی [ت ا] سرو آغاجی .

سرویلك [تا] سروی آغاچلری چوق یر .

سَرَه [ت ا] باش پارمغك اوجندن شهادت‌پارمغنك اوجنه قدراولان اولچو .

سُرّه [ع ا] کوبك .

سَرهَنگ [فا] چاوش ، قواص، یاساقچی .

سُریانی [ع‌ا] اسکی‌زمانلرده‌سوریه‌ده یاشایان بر قوم ولسانلری .

سَریر [ع ا]تخت . قاریوله. سریر آرا : تختده اوطوران .

سَریره [ع ا] کیزلی شی ، کیزلی حال . جمی: سرائر .

سَریری [ع‌ا] طبابتك تطبیقی وعملی قسمی . (ص) بو قسمه متعلق .

سَریریات [ع ا] طبابتك عملیات وتطبیقاتی یاپیلان وکو- ستریلن خسته خانه .

سَریع [ت ص] چابوق ، تیز ، سرعتلی . سریعاً : سرعتله.

سَرین [تا] آز صوغوق. خوشه کیده‌جك و اوشـوتمیه‌جك درجه‌ده صوغوق .

سرینلك [تا]آزولطیف‌صوغوق.

سرینله‌مك [تف]خفیفجه‌صوغومق.

سَرِیه [عا] دشمن اوزرینه سوق ، اولونان سواری بولوکی. جاریه، اوطه‌لق .

سزا ، سزاوار [فص] لایق مناسب.

سزاواری [فا] لیاقت . لایق اولمقلق .

سزدیرمك [ت ف] طولایسیله آکلاتمق، حس ایتدیر-مك .

سزگی [ت ا] ادراك ، سزمك استعدادی .

سزلمك [ت ف] طولایسیله آکلا-شلمق ، حس ایدلمك .

سزمك [ت ف] طولایسیله آکلا-مق ، حس ایتمك .

سس [ت ا] صدا ، صوت، آواز، انسان ویا حیوان آغزندن چیقان صدا. سس چیقارمق : سویله‌مك. سس چیقمق : خبر کلمك . سس کسلمك : سکوت حاصل اولمق . سسی کسمك: سویلرکن صوصمق. سس ویرمك : چاغیرانه جواب ویرمك .

سِت [فص] کوشك ، صاغلام ، اولمایان .

سسله‌نمك [ت ف] چاغیرمق. چاغیرانه جواب ویرمك .

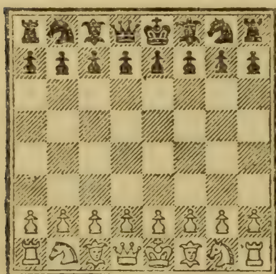
سَطح [عا] بر شیئك طیش یوزی. سطح ارض : یر یوزی ، صورت ظاهره .

سطحاً [ع ح] آنجق طیش یوزی اعتباریله .

سَطحی [عص] طیش یوزه عائد . درین اولمایان .

سَطر [عا] یازی صره‌سی . یازی دیزیسی .

سَطرنج [عا] دامه‌یه بکزه‌ین مهارتلی بر اویون .

سطرنج

سطرنجلی [ت ص] سطرنج تخته‌سی کبی منتظم مربعلره آیرلمش شکلده اولان .

سُطوت [عا] صولت ، قوت ، صالدیرمه ، صیچرامه .

سُطوح [عا] سطحك جمعی .

سُطور [عا] سطرك جمعی .

سَعادت [عا] بختیارلق. موطلولق. وقت سعادت : پیغمبرمزك زمانی .

سعادتمند [فص] مسعود، بختیار، سعادتلی .

سُعال [ع ا] اوكسوروك. سعال ديكى: بوغماجه اوكسوروك.

سَعْد [ع ا] بختيارلق . مباركلك . اوغور .

سُعَداء [ع ص] سعيدك جمعى .

سِعْر [عا] حوائج ضروريه‌يه قونان فيئات . جمعى : اسعار . غلاى اسعار: بهاليلق. فيأتلرك يوكسلمه‌سى.

سِعه [ع ا] كنيشلك ، بوللق، سعهٔ حال: وقت وحالى يرنده اولمق.

سَعْى [ع ا] امك ، جهد، چالشمه . ايش .

سَعيد [ع ص] بختيار ، اوغورلو . مبارك .

سَعير [ع ا] آتش . جهنم .

سِفاد [ع ا] حيوانلرك چيفتلشمه‌سى.

سَفارت [عا] ايلچيلك سفارتخانه: ايلچى ومعيتنك اوطورديغى بنا.

سَفّاك [ع ص] قان دوكوجى ، خونريز .

سَفالَت [عا] آلچاقلق . آشاغيلق . ضرورت صيقينديسى .

سَفاهَت [ع ا] لزومسز يره مالنى اسراف ايتمك . سوسه ، ذوق واكلنجه‌يه انهماك و بو يولده اسراف .

سَفائِن [ع ا] سفينه‌نك جمعى: كميلر. سفائن تجاريه: تجارت كميلرى. سفائن حربيه : حرب كميلرى .

سِفتاح [ت ا] ايلك آليش ويريش. آليش ويريشه باشلامه . عربجه « استفتاح » دن غلطدر .

سفتاحلامق [ت ف] سفتاح ايتمك.

سُفْته [ف ص] اورته‌دن دلينمش . درناسفته : دلينمه‌مش اينجى.

سَفَر [ع ا] يولجيلق ، سياحت . محاربه . مقابلى « حضر » . نوبت ، دفعه . سفر طاقمى : يولجيلقده يمك طاشيمغه مخصوص قابلر طاقمى.

سُفَراء [ع ا] سفيرك جمعى .

سَفَربَر [ف ص] سفر اوزرنده . حربه‌سوق اولنمش وياحاضرلانمش عسكر . سفر برى ، سفر برلك : حربه حاضر بولنمقلق .

سَفَرجَل [ع ا] آيوا .

سُفره [ع ا] صوفرا . اوزرنده يمك يينن ماصه، تپسى وسائره.

سفره‌جى [ت ا] سفره خدمتى كورن شخص .

سَفَرى [ع ص] سفره ، يولجيلقه مخصوص ، متعلق .

سَفْسَطه [عا] ظاهراً منطقى كورونديكى حالده حقيقتده باطل وياكلش اولان قياس .

[ع ا] دوكمه ، آقيتمه .
سفك دماء : قان دوكمه .

[ع ص] سافلك جمعى .

[ع ص] آشاغيده بولونان ،
تحتانى. مقابلى: علوى. آلچاق.
ـده قيافتلى .

[عا] كمى. سفينهٔ حربيه:
حرب كميسى، سفينهٔ تجاريه:
ر كميسى .

[ع ص] مالنى ذوق وصفايه ،
سوسه بيهوده اسراف ايدن.
اهت سورن .

ا قوشى
[ا]بويونى
ى ،
زل اوتن
چوك بر
نى .

سقا قوشى

[عا] صو طاشيان آدام .

[ع ا] خستهلق ، علت .
جمعى : اسقام .

[عا] بوزوقلق. ياكلشلق.
سقطلق .

[ع ا] جهنم . طامو .

[عا] بر شيئك دوشوك ويا
راماز قسمى. ياكلش، نقصان.
() عليل، اعضاسندن برى ناقص
ان آدام . خطالى ، ناقص .

سقط [ع ا] آناسنك رحمندن وقتسز دوشن ويا دوشوريلن چوجوق .

سقطات [ع ا] سقطه‌نك جمعى : دوشوكلر ، نقصانلر . ذ.ع ايديلن حيوانلرك باش، جكر، باغير-صاق ، اشكمبه وسائره‌سى .

سقطلامق [ت ف] سقط ايتمك ، عليل حاله كتيرمك . بوزمق .

سقف [عا] طام ، چاتى ، طاوان.

سقنقور [ع ا] مصر كرتنكله‌سى . قوم كرتنكله‌سى. بونك دريسنه بكزه‌ين بر نوع دلبند .

سقوط [ع ا] دوشمه . آشاغى اينمه . نزول .

سقى [ع ف] صو ويرمك ، صو وارمق . صولامق .

سقيم [ع ص] خسته . ياكلش . خطالى . صاغلام اوليان .

سگ [ف ا] كوپك . ايت .

سكان [ع ا] ساكن اولانلر . سكنه، اهالى ، خلق .

سگبان [ف ا] بويوك دائره‌ده آو كوپكلرينه باقان خدمتجى . وقتيله يكيچريلردن برصنف عسكر. سكبان باشى: بوعسكرك قوماندانى.

سَكْتَه [عا] طورغونلق. انقطاع. خلل . فجأة : سكتهٔ قلب .

سَكديرمك [ت ف] بر آياق اوزرنده قوشديرمق. صيچراتمق.

سُكْر [ع ا] سرخوشلق . مستی .

سُكَّر [ع ا] شكر .

سَكَرات [عا] سرخوشلق، مستلك. سكرات موت: جان چكشمه.

سَكْران [ع ص] سرخوش. مست .

سِكَرتمك [ت ف] صيچرايه‌رق قوشمق. علی الاطلاق قوشمق.

سَكَره‌ك [ت ص] آره‌لقلی. مقابلی: صيق . نادر .

سَكَره‌كلشديرمك [ت ف] آره‌سنی آچمق ، سكرك حاله كتيرمك .

سَكَره‌كلك [تا] آره‌لقلی . سكرك اولمقلق .

سِكَرمك [ت ف] قيميلدامق . بر آز اوينامق .

سَكِز [ت ا] يديدن صوكره كلن عدد .

سكزلك [ت ا] سكز جزؤدن ويا قسمدن مركب شی. سكز غروش قيمتنده اولان .

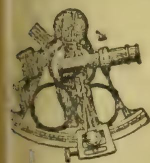
سكزلی [ت ص] سكز جزؤ ويا قسمی حاوی .

سكزنجی [ت ص] سكز درجه‌سنده اولان .

سكسان [تا] سكز دفعه اون

سكسانلك [ت ا] سكسان قسمدن مركب . سكسان ياشنده اولان .

سَكستانت [فرا] افقی و عمودی زاويه‌لری اولچمكه مخصوص آلت.

سكستانت

سَكَسَك [ت ا] بر نوع طوغان

سَكْمك [ت ف] بر آياق اوزرنده صيچرامق . قوشمق .

سَكْمن [ت ا] سكبان .

سَكَنات [عا] طورمه. طوروش . مقابلی : حركات .

سُكنی ، سكنا [عا] اوتورولان اسكان ايديلن . مكان . اقامت كاه .

سُكوت [ع ا] صوصمه . لاقيردی سويله‌مه‌مه . سكوتی: سويله‌مه‌يی سومز .

سُكود [ت ا] بر نوع آغاج « سوكوت » كلمه‌سنه مراجعت .

كون [ع ا] راحت طورمه . حركت ایتمه‌مه . آسایش . دینمه . بر حرفك حركه‌لی اولماسی.

كونت [ع ا] طورغونلق . آسا- یش .

كه [ع ا] ضرب اولونمش آقچه. سنوقاق ، یول. مولوی كلاهی .

كه‌زن [ف ا] سكه‌یی ضرب ایدن ایشجی .

كین [ع ا] بچاق .

كینت [ع ا] و قارلی سكونت . راحت . آرام .

ل [ع ف] چكمك . صییرمق . سل سیف ایتمك: قیلیجی چكمك.

ل [ع ا] ورم خسته‌لغی: سل الرئه.

لاجقه [ع ا] سلجوقك جمعی . سلجوقیلر .

لاح [ع ا] حرب آلتی . سلاح آتمق : توفنك وسائره ایله آتش ایتمك .

لاحخانه [ف ا] سلاح انباری.

لاحدار [ف ا] سلاحلری حفظه مأمور اولان كیمسه .

لاحشور [ع ا] مسلح آدام . جنكاور كیمسه. توفنكجی.

لاحلاندیرمق [ت ف] سلاح ویرمك. تسلیح ایتمك.

سلاحلانمق [ت ف] سلاح ایدنمك. سلاح طاقمق . سلاحه صارلمق .

سلاحلق [ت ا] سلاحلری قویمغه مخصوص مشین قوشاق .

سَلاسَت [ع ا] افاده‌ده سهولت . طلاقت .

سَلاسل [ع ا] سلسله‌نك جمعی .

سَلاطین [ع ا] سلطانك جمعی .

سُلاله [ع ا] صوی ، ذریت. اولاد. خاندان .

سَلام [ع ا] مصیبت ومخاطره‌دن بری اولمه . آشنالق . دارالسلام : جنت .

سَلامَت [ع ا] نقائص وعیوبدن بری اولمق. امنیت . خیرلی عاقبت. قورتولمه ، خلاص . طوغریلق .

سلاملاشمق [ت ف] بر برینه سلام ویرمك .

سلاملامق [ت ف] سلام ویرمك .

سلاملق [ت ا] وقتیله اولرده ارككلره مخصوص دائره . استبداد زماننده عثمانلی پادشاهلرینك جمعه نمازینه كیتدكلری وقت یاپیلان مرا- سم ونمایش .

سَلْب [ع ف] قاپمق ، زورله آلمق. نفی و انكار ایتمك . مقابلی : اثبات .

سلخ [ع ف] يوزمك، دريسی چيقا-رمق . عربی آيك صوك كونی.

سلخخانه [ف ا] قويون ، صيغير و سائره‌نك كسيلوب يوزولديكی ير . مذبحه .

سلسال [ع ا] سرين، طاتلی وخفيف صو .

سلسبيل [ع ا] لذتلی صو . جنتده بر پيكارك اسمی .

سلسره [ت ا] كميلرده ايش باشنه بوروسی ، يا دودوكی .

سلسله [ع ا] زنجير . صيره. ذريت دفتری ، شجره .

سلطان [ع ا] پادشاه . حكمدار. اصل معناسی : « خلقه مسلط اولان » در .

سلطنت [ع ا] پادشاهلق. سلطانلق. دبدبه . طنطنه .

سلطنتلی [ت ص] دبدبه‌لی ، طنطنه‌لی .

سلف [ع ا] كچمش ، اسكی . شمديكندن بر اولكی. مقابلی : خلف . بر مأموريته يكی تعيين اولونان كيمسه‌يرينه تعيين اولونديغی آدامه نسبتله « خلف » ، يرينه تعيين اولونديغی آدام‌ده كنديسنه «سلف» در . جمعی : « اسلاف » كلير و اجداد ، كچمشلر ، اسكی آداملر ديمكدر .

سلك [ع ا] ديزی ، صيره . اينجی و تسبيح دانه‌لرينك ديزلديكی غيطان. ترتيب. طاقم. يول، مسلك.

سلله ، سيلله [ت ا] طوقات . شامار.

سلّم [ع ا] مرديون . باصاماق .

سلندی [ت ا] دره كبی آقان ياغمور سيل

سلندر [ف ا] اسطوانه . سلندر شاپقه : اسطوانه شكلنده شاپقه .

سلوك [ع ف] بر يوله كيرمك . بر صنفه داخل اولمق .

سلوی ، سلوا [ع ا] بيلدرجينك ايريسی .

سلوی [ت ا] سروی آغاجی .

سله [ت ا] بر نوع سپت. كنيش و ياپوان اولور .

سليس [ع ص] سلاستلی ، دوزكون سوز ، عباره .

سليسيوم [ف ا] بر نوع شبه معدن. چاقمق طاشی و قوم بونك مركباتندندر .

سليقه [ع ا] كوزل سويله‌مك و يازمق استعدادی . فطری فصاحت .

سليم [ع ص] عيب وقصوری اولمايان. صاغلام . طوغری . درست .

ء ا] زهر. آغو . سم قاتل:
ؤثر زهر .

ء ا] كوك ، آسمان . جمعى :
ماوات .

[ءا] داغلر، نشانلر، علامتلر.

[ع ف] جومردلك ، أل
آچيقلغى .

[ء ا] سفره . يمك ماصه‌سى.
سفره اورتوسى .

[ء ا] ايشيتمه .

[ءا] موسيقى ديكلمه . وقتيله
مولوى درويشلرينك آيينى .
خانه: بو آيينك اجرا اولونديغى
ل.

[ء ص] قولاقدن ايشيدلمش.
بر قاعده‌يه تابع اولمايان .
ع شرقى .

[ءا] «صوماكى» كلمه‌سنه مراجعت.

[ء ص] كوكه ، جو هوايه
متعلق و منسوب . مؤنثى :
سماويه . اجرام سماويه: يلديزلر .

[ء ص] سماوى . كذا .

پاره [فا] زيمبارا. زيمبارا كاغدى.

[ءا] جهت ، طرف. محله.
سمت رأس: باشك متوجه
بولونديغى طرف . سمت قدم : آياغك متوجه بولونديغى جهت .

سمحاق [ءا] كميكى اورتن اينجه‌زار.

سمر [ت ا] يوك حيوانلرينك صيرتنه قونانشى، پالان، سمراورمق: سمر قويمق .

سمرجى [ت ص] حيوان‌سمرلرينى ياپان ايشجى .

سمرجيلك [تا] سمر ياپمق صنعتى.

سمسار [ء ا] آليش ويريشده واسطه‌اولان كيمسه. دلال، قوميسيونجى .

سمسارلق [ت ا] دلاللق . قوميسيونجيلق .

سمساريه [ء ا] سمسارك آلديغى قوميسيون .

سمع [ع ف] ايشيتمك . ديكلمك. (ا) قولاق. سمعاً: ايشيده‌رك، ديكليه‌رك . سمعاً وطاعةً : باش اوستنه ! .

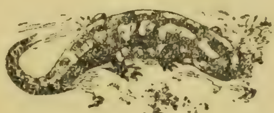
سمعى [ء ص] ايشيتمكه متعلق. قوۀ سمعيه : ايشيتمك حاسه‌سى .

سمن [ء ا] سميزلك . ياغليلق .

سمن [فا] ياسمين . سمنبر : كوكسى ياسمين كبى بياض . سمنبو : ياسمين كبى قوقان .

سمند [فا] بوروك وكوزل آت. قوله آت .

سَمَندر [فا] آتشده یانمقسزین یاشایان موهوم بر حیوان . بر نوع کرتنکله .

سمندر

سُمُوّ [ع ا] یوکسکلك . علویت . رفعت .

سَمٰوات ، سماوات [ع ا] سمانك جمعی : کوکلر .

سَموح [ع ص] زیاده‌سیله جومرد . پك سخاوتلی .

سَمّور [فا] سامور . کورکی پك مقبول بر حیوان . سمور کورك . بو حیوانك دریسندن یاپیلان کورك .

سَموم [ع ا] چولدن اسن غایت صیجاق و زهرلی روزکار . سام یلی .

سموم [ع ا] سمك جمعی . زهرلر .

سَمّی [ع ص] زهرلی . سمه متعلق .

سمید ، سمیت [ت ا] حلقه . حلقه شکلنده اکمك . یاغلی سمید . جان قورتاران سمیدی : تخلیصیه سمیدی ، کمیلرده سمید شکلنده مانطار .

سمیدجی [ت ا] سمید یاپان و... آدام . سمیدجی اکـ... سمید یاپمق ایچون خاص طرفی ... قدن صوکره قالان قاباجه ا... یاپیلان ایکنجی درجه‌ده و او... اکمك .

سَمیر [ع ص] لسانمزده ترکیب... رق و « متصف » معنا... قوللانیلیر : درایت سمیر : درا... متصف .

سَمیرتمك [ت ف] برینك سمیرما... تأمین ایتمك. سمیزلك ... مك . قبارتمق .

سمیرکین [ت ص] سمیروب شیـ... آغیرلاشان .

سمیرمك [ت ف] سمیز او... سمن پیدا ایتمك .

سَمیز [ت ص] یاغلی . بسیلی . ... طوانغون .

سمیز اوت [ت ا] یاپراغی قالـ... اکلیجه معروف سبـ...

سمیزلك [ت ا] یاغلیلق . سـ...

سَمیع [ع ص] ایشیدن . اللهك ا... حسنا سندندر .

سَمین [ع ص] یاغلی . سمیـ...

سَن [ت ا] ضمیر شخصینك مخـ... صیغه‌سی .

سِنّ [ع ا] دیش . یاش . جـ... اسنان. اسنان عسکریه: عـ...

باغنده بولونانلر . سناً : یاش
یله .

[ت ا] قالافاتجی دمیری .

[ت ا] یاپراغی قوتلی مسهل
اولان بر نوع اوت .

[ع ا] کسکین
اوج . سونکو
مزراغك سیوری
.

[فا] کوکی
صوغان کبی اولان
ر چیچك .

[ع ا] باشاق.
ون ایکی برجدن
ی، آغستوسه تصا-
یدر .

سنبل

سنبله برجی

ت[ص] بلوطلی وقپالی ، فقط
غمورسز=هوا .

ع ا] پیغمبرمزك امثال او-
هجق افعال و اقوالی . هیچ
مسبتی یوقکن بزده « ختان »
امه‌ده قوللانیلیور .

سنتجی [ت ا] ختان عملیه‌سنی اجرا ایدن آدام .

سِنتینه ، سینتینه [ینا] کمینك ایچر-یدن الك آشاغی قسمی .

سَنْج [ف ص] طارتان. سخن سنج: سوزی طارتان .

سِنجاب [فا] تیون . آغاچلر اوزرنده یاشایان کمیریجی توکلری قورشونی بر نوع کوچوك حیوان. بونك پوستندن یاپیلان کورك. سنجابی: سنجاب رنکنده یعنی قویو قورشونی .

سنجاب

سَنجاق ، سانجاق [تا] بایراق. رایت . لوا . اسکیدن ولایت ایله قضا آره‌سنده تقسیمات ملکیه‌دن بری ایدی، اخیراً لزومسزلغنه بناءً لغو ایدلدی . (بحریه‌تعبیرنده) کمینك صاغ طرفی. صول طرفی‌ده « اسکله » در .

سنجاقدار [تا] سنجاغی طوتان، علمدار .

سنجان [ت ا] ساقیز ویرن بر نوع چالی ، موسی آغاجی.

سَنجيده [فـ ص] طارتلمش. موزون ويرنده سوز .

سَنَد [ع ا] طيانيله‌جق ير. ملجاء. بورجلينك آلاجقلي‌يه بورجي اولديغنه دائر امضا ايدوب ويرديكي كاغد ، وثيقه . دليل .

سَندان [ع ا] اورس .

سُندُس [ع ا] اسكي برنوع ايپكلي قماش .

سندلشمك [ت ف] سندآلوب ويرمك.

سندلي [ت ص] سنده مستند .

سنده‌له‌مك [ت ف] آياقده طوره‌ميوب صارصلمق .

سِنديق [فرا] افلاس ايشلريني نتيجه‌لنديرمك ايچون محكمه طرفندن تعيين اولونان وكيللر .

سنديقه [فرا] معين بر تجارتده اصحابنك اتحاد ايده‌رك تشكيل ايتدكلري هيئت .

سَنقور [ت ا] شاهين .

سَنگ [فا] طاش. سنك خارا: صرص طاشي .

سَنگدل [فا] طاش يوره‌كلي ، مرحمتسز .

سَنگسار [فا] رجم . طاشلامه .

سَنگستان [فا] طاشلق ير .

سَنگين [فـ ص] طاشدن ا... يك سرت ، قاتي .

سِنِمّار [ا] مشهور وتاريخي ... اسمي .

سُنَن [ع ا] سنت ك جمي ... سنيه : پيغمبرك سنتلر...

سُنوح [ع ف] عقله‌كلمك ... اولمق .

سنور [ر] حدود .

سَنَوي [ع ص] سنه‌يه منسو... سنه‌لك . ييللق .

سنه [ع ا] ييل .

سَني [ع ص] يوكسك، يوجه ...

سُنّي [ع ص] اهل سنت ... تابع .

سِنين [ع ا] سنه‌نك جمي .

سو [فا] جانب ، جهت .

سوء [ع ا] فنالق . فنا . ... سوء حركت . سوء ... سوء نيت .

سِوا [عص] غيري. باشقه. ... اللهدن باشقه شيلر .

سَواء [ع ص] مساوي . يك...

سَوابق [ع ا] سابقه‌نك ...

سواحل [ع ا] ساحلك جمعی : قیلر .

سواد [ف ص] سیاهلق. قارالامه. سواد القلب : یورهکك اورتهسی .

سوار [ف ص] آتلی ، آته وسائرهیه بینمش .

سواری [ف ا] آتلی. آتلی عسکر.

سواریلك [ت ا] بینیجیلك. آتلی عسکر اولقلق .

سؤال [ع ا] صورمه. استفهام . دیلنجیلك .

سوانح [ع ا] سانحهنك جمعی .

سوبسو [فح] طرف طرف، یر یر.

سوبو [ت ص] اسطوانی، یاصی ومدور .

سوبیه [ت ا] بادم ایچی وقاون چکردیکی کبی شیلردن یاپیلان بیاض شربت .

سوبیه [ت ا] مرکب بالغی .

سوبیه [فر ا] پانطالونك پاچهسنی دوز طوتمق ایچون طبانك آلتندن کچیریلن مشین ویا قوماش پارچهسی .

سوپورتمك [ت ف] سوپورمکه مجبور ایتمك ویا مساعده ایتمك .

سوپورگه [ت ا] سوپورهجك آلت. سوقاق سوپورکه‌سی : سورتوك قادین.

سوپورگهجی [ت ا] سوپورکه یاپان وصاتان آدام .

سوپورلمك [ت ف] سوپورکهایله توزی آلنمق .

سوپورمك [ت ف] سوپورکهایله توزی آلوب تمیزلهمك.

قاشی فورچه ایله اوغوب توز و قیللری سیلکمك. سوپورر کبی بر شیئك بوتونی سوروب کتورمك.

سوپوردی [ت ا] سوپورمك نتیجه‌سنده چیقان توز وچورچوب .

سوپوردیجی [ت ا] اولردن سوپوردیلری آلان تنظیفات مأموری ، چوپجی .

سوپوردیلك [ت ا] سوپوردینك آتلدیغی یر ، چوپلك، مزبله .

سوپوریجی [ت ا] سوپورمکله موظف اولان . ایشی سوپورمك اولان ایشجی . اوجاق سوپوریجی : اوجاقلری تمیزلهین کیمسه .

سوت [ت ا] (ت حرکهاندیکی وقت «د» ه قلب اولور) قادینلرك ودیشی حیوانلرك چوجق

ویاورولرینی بسلەمك ایچون ممەلرندن کلن بیاض ومغدی مایع . (مج) سوت بیاض : چوق بیاض ، بم بیاض . سوت لیمانلق : فوق‌العاده ساکن دکز . آناسنك آق سودی : حلال شی . سوت آنا : آناسی اولمدیغی حالده بر چوجغی امزیرن قادین ، مرضعه . سوت اوتی : چوبان مایەسی ، پینیریاپماده قوللانیلان براوت . سوت‌قارداش : بر قادیندن سوت اممش بابالری آنالری آیری چوجقلر . سوت‌باشی : قایماق . سوت دیشی : چوجقلرده ایلك چیقان دیشلر . سوت‌قوزیسی : سوتدن کسلمەمش قوزی . قوش سودی : دنیاده بولونماز شی . سوتدن کسمك : چوجغەممەویرمکدن واز کچمك . سوت کسلمك : بوزولق . سوت‌ویرمك : امزیرمك . سودی بوزوق : حرامزاده ، اخلاقسز .

سوتجی [ت ا] سوت استحصال ایدن وصاتان کیمسه .

سوتجیلك [ت ا] اینك ، قویون وسائره بسلیەرك وسوت استحصال ایدرك یاپیلان تجارت . سوت صاتجیلغی .

سوتخانه [ت ا] سوت بولونان ومحافظه ایدیلن محل .

سوتلك [ت ا] سوتخانه .

سوتلکن [ت ا] عصارەسی سوت کبی بیاض اولان اوت . چوق نوعلری واردر : آغاج سوتلکنی ، بالق سوتلکنی ، صاری سوتلکن . قوزیلرك معده ویاباغرصا قلرنده سوت ایچمکدن حاصل اولان سوت کبی بیاض عقدەلر .

سوتلی [ت ص] سوتله یاپلمش یاخود سودی حاوی : سوتلی قهوه . صاغمال .

سوتلیجه [ت ا] برجنس سوتلکن .

سوخته [فص] یانمش . طوتشمش یانیق . دلسوخته : یورەکی یانیق .

سود [فا] فائده . قازانج . کار منفعت . سود وزیانی بیلمك ایی‌یی وکوتویی تفریق ایتمك چەسود : نه فائده ؟

سوداء [عص] « اسود »ك مؤنثی سیاه . [ا] عشق . هوس شدتلی میل . قاره سودا : ماخولیا مراق .

سودا [فرا] طوزه مشابه کیمیوی بر ماده . چاماشیر یقامەده قوللانیلیر .

سودازده [فص]سودایه اوغرامش مبتلا ، عاشق .

...وا گر [ف ص] سودالى .

...والى [ت ص] عشقه مبتلا اولمش. مائل ، مفتون .

...وان [ا] آفريقا قطعه‌سنك مركزى كه اهاليسى زنجى در.

...وانلى ، سودانى [ص] سودان اهاليسندن ...اولان زنجى .

...وى [ع ص] سودايه منسوب.

...ند [ف ص] قازانجلى ، مفيد .

... [ف ص] سورولمش. سورمش. رخسوده : يوزينى سورمش.

...رمك [ت ف] سومكه اجبار ايتمك ، كنديسنك ...ه‌سنى انتاج ايده‌جك طرزده ...ت ايتمك. سومكه مساعده ايتمك، ...اتمق .

... [ع ا] شهرك اطرافنه چويريلن. بويوك ديوار، بدن.

... [ف ا] دوكون، شنلك. شهر آيين .

...رخ [ف ا] دليك . كديك .

...رك ، سورتولمك [ت ف] تماس ايتدير... ...ك تماس ايده‌رك كچلمك .

...رك [ت ف] تماس ايتديره‌رك سورمك . بر شيئى صيق...

صيقى اوغه‌رق آشيندیرمق: بورون سورتمك : كبرى قيرمق . طبان سورتمك : چوق كزمك .

سورتمك ، سورتونمك [ت ف] بر شيئه طوقونه‌رق كچمك . غوغايه وسيله آرامق . .

سورتوك [ت ص] بوتون كون طبان سورتن سرسرى قادين . سوقاق سپوركه‌سى .

سورج [ت ا] خطا ياكله ، آياق قايمه .

سورجديرمك [ت ف] ياكلتمق. آياق قايمه‌سنى انتاج ايتمك .

سورجمك [ت ف] آياغى قايمق. ياكلق .

سورديرمك [ت ف] بر شيئى ديكر بر شيئك اوزرينه كزديرتمك. مسح ايتديرمك. اوزرينه قويديرمق. بوياسورديرمك. بوياتمق.

سورديرمك [ت ف] نفى ايتديرمك، سوركونه كوندرتمك. دوام ايتديرمك ، اوزاتمق. ايلرى سوق ايتديرمك ، قوشديرمق : آت سورديرمك. صبان سورديرمك. كچيرتمك: راحت سورديرمك. انفاذ ايتديرمك : حكم سورديرمك . رواج قازانديره‌رق صاتمق : مالنى سورديريور . اسهال ويرمك : سورديره‌جك علاج .

سورشدیرمك ، سوروشدیرمك [ت ا] ایکی شیئی بربرینه سورمك. اوغمق .

سورشمك ، سوروشمك [ت ف] بربرینه سورونمك .

سورك ، سورەك [ت ا] دوام ، بقا . حیوان سوروسی. چوق سورن، سرعتله کیدن.

سورکسز [ت ص] دوامسز . چوق قیصه .

سورکلی ، سورەکلی [ت ص] چوق سورن، دواملی .

سورکو ، سورکی [ت ا] صبان سورلدکدن صوکره طوپراغی دوزلتمك ایچون اوزرندن کچیریلن اسطوانه. قپویی محکم قپامق ایچون ایچریدن یوواسنه سوریلن دمیر ویا آغاج . بویوك مالا.

سورکوله‌مك [ت ف] سورکویی سوروب قپامق . طوپراغی سورکو ایله دوزلتمك. مالا ایله صیوایی تسویه ایتمك .

سورکون [ت ا] قوغالامه . نفی، طرد. سورکونه کیتمك: نفی ایدلمك . (ص) سورولمش آدام. مطرود ، منفی .

سورکونلك [ت ا] منفی . سورکون حالی. منفا. اسهال.

سورلمك ، سورولمك [ف
تما
طلا ایدلمك. اوغلمق. ال سـ
طوقونلمق . باشلانلمق .

سورلمك ، سورولمك [ف
قو
نفی ایدلمك. یورودلمك، قوش
صبان قوللانلمق . (تارلا
ایشله‌دلمك . کچیرلمك، روا
چوق صاتلمق .

سورمك [ت ف] خفیفجه ط
کزدیرمك، قوغو
یرمق: مرهم سورمك. ال
طوقونمق . باشلامق .

سورمك [ت ف] اوکنه قا
تورمك . قوغالامق
وتبعیدا ایتمك ، نفی ایتمك .
کچیرمك : عمر سورمك .
صرف ایتمك : مالنی بوراد
یور . ایتمك .

سورمك [ت ف] دوا
آرقه‌سنی کسمه‌مك
کچمك . اسهاله اوغرامق
طوپراقدن چیقوب بیتمك
بوداق پیدا ایتمك .

سورمه [ت ا] سوروله
قادینلرك کوز کنا
کیرپیکلره سوردکلری
قاپویی ایچریدن قپامغه مخصوص

دمیر سوركو . ماصه ودولابده چكیلەرك آچیلان كوز ، چكمجه . سورمه طاشی : آنتیمون .

سورمەدان ، سرمەدان [فا] كوزه چكیلن سورمەیی صاقلامغه مخصوص محفظه.

سورمەلەمك [تف] سورمه چكمك. قپونك ایچریدن سورمەسنی سورمك .

سورمەلی [تص] سورمه سورولمش. كوزی سورمەلی: سیاهی . سورولور بر آلتی حاوی شی .

سورنا [فا] زورنا . سورنازن : زورنا چالان ، زورناجی .

سوروتمك [ت ف] كندی اوستنه برشی سورمك ویا كندی كندینی بر یره سورمك . لوانطه سوروتمك. اوتەده بریده طولاشمق. سفالت چكمك . یرده سوروتمك: كندینی یرەسوره سوره یورومك. یرده متروك قالمق .

سوروتمك [ت ف] سوروكلەتمك، یردن قالدیرمیەرق چكدیروب كتورتمك .

سوروتمه [ت ا] دكز دیبنده سوروكانەرك بالق واستریدیه صید اولونان بر نوع آغ . دكز اوستنده سوروتیلەرك بالق طوتولان بر اولطه .

سوروكلەتمك [تف] یردن قالدیرمقسزین چكدیروب كوتورتمك . جر ایتدیرمك .

سوروكلەمك [تف] یردن قالدیرمقسزین چكوب كوتورمك. جر ایتمك. زورله وزحمتله طاشیمق. آرقەسنه طاقەرق برلكده كوتورمك .

سوروكلەنمك [تف] یرده سورونەرك حركت ایتمك. بلا اختیار كتورلمك .

سوروم [ت ا] رواج . اعتبار . بر مالك سوروملەسی ، چوق صاتلمەسی . بر غزتەنك سورومی : صاتیلدیغی مقدار .

سوروم [ت ح] سورومك ، سورونمك ومشتقلرینه مكررعلاوه ایدیلەرك تأكید ایچوندر: سوروم سوروم سورونمك .

سورومك [ت ف] یردن قالدیرمقسزین چكوب كتورمك. برابر كتورمك . طاشیمق. آیاغنی سورومك: امهال ایتمك. ایپنی سورومك : اشقیالق ایتمك .

سورونجەمه [ت ا] تأخیر . تأخر. بر ایشی اوزاتوب بتیرمەمك. تعویق : ایشی سورونجەمەیه دوشورمك .

سوروندیرمك [ت ف] سفالت چكدیرمك . سفالته اوغراتمق .

سورونمك [ت ف] يردن قالقمقسزين وجودني چكه چكه يورمك . سوروكلنمك . ضرورت و سفالت چكمك .

سوره [ع ا] قرآن كريمك منقسم اولديغي فصللرك هر بري .

سوري، سورو [ت ا] قويون، صغير وبوكا مماثل حيوانلردن بر چوغنك بر آرەده بولونمسى ، كومه . چوق قالابالق . بر سوري كتاب : برچوق كتاب .

سوريجى [ت ا] سورن. آت، اشك، دوه كبي حيوانلرى سورن ويا كرالايان كيمسه .

سوريجيلك [ت ا] سوريجنك وظيفەسى ، صنعتى .

سوز [ت ا] حرفلردن ، حركات و صكناتدن مركب اولەرق بر معنايه ، بر شيئه دلالت ايدن لفظ، كلمه ، كلام . خبر ، شايعه . سوز ويرمك : وعد ايتمك . سوزنده طورمق: وعدني انجاز ايتمك. سوز ايتمك : مقاوله ايتمك، قرار ويرمك. برينك سوزى كچمك : اوندن بحث ايدلمك . ديدى قودى : « صوكره سوز اولور. » سوزآتمق : حرف اندازلق ايتمك ، ضمناً طوقونمق . سوز آچلمق : بحثى كچمك . سوز آياغه دوشمك : كيمسه كيمسەيى ديكلەمەمك ، هر قفادن بر سس
چيقمق . سوز ابەسى : سوز او
يرمەسنى، سويلەمەسنى بيلن.
ينك ارى : سوزنده صادق آد
سوز اهلى: كوزل سوز سويله
سوزباشى: فصل ابتداسى. سوز
ايتمك : اتفاق ايتمك . سوزبر
اتفاق. سوز بيتمك : موافقتحا
اولمق. سوزچيقارمق: اشاعەا
دشمنسوزى: افترا سوزدوشه
بالمناسبەبحثى كچمك.سوزده: صا
كويا . سوز ديكلەمك : قانو
اطاعتايتمك. سوزطوتمق:ديكله
اطاعت ايتمك. . سوز قالديرم
سرزنش و تعريفه تحمل ايتم
سوزكسمك: قرار ويرمك. سو
كسمك : سويلەديكنى بيتيرم
سكوت ايتمك . سوز كچيرم
ديكلەتمك،نافذ اولمق. سوز كلي
مثلا . سوز كوتورمك : تع
تنقيدى قابلاولمق. بوكاسوز يو
ديەجكيوق. سوز آلوبويره
قرارلاشديرمق .

سوز [ف ا] يانمه . طوتوشـ آتش.سوزدل:يورەك‌يانمه

سوز [ف ص] ياقيجى ، محرق دلسوز : يورەك ياقان .

سوزان [فص] ياقان. آتش‌سوز ياقيجى آتش .

سوزجى [ت ص] اعتراضجى .

ودیرمك [ت ف] سوزكچدن كچیرتمك .

وش [فا] یانغه، یاقه، یاقلمه، تأثیر. حزن. یوره‌ك یانغه‌سی.

تي .

وشلی [ت ص] آتشلی، محرق، مؤثر، حزین.

وگج [ت ف] مایعاتی
سزوب پوصه و
طیلرینی طوتغه
وص دلیكلی
ق. چوبان سوز.
كج: بر جنس
چك .

سوزكج

وگی [ت ف] اینجه سوزكج.

وشمك [ت ف] اتفاق ایتمك. قرار ویرمك. معارضه
.

لك، سوزولمك [ت ف] سوزكچدن
لك . خفیف صورتده قایه‌رق
لك، اوچمق. چوق ضعیفله‌مك.
ز) مخمور اولمق .

ل [ت ص] اولدن تعلیمات آلمش . اتفاق ایتمش .

زلك [ت ف] مایعی سوزكچدن كچیرمك. یاری قپالی كوزله باقمق .

سوزن [فا] ایكنه .

سوزناك [فص] یاقیجی. مؤثر. [ا] شرق موسیقیسندن بر مقامك اسمیدر .

سوزنده [فص] یاقان. پك مؤثر .

سوزنی [فا] بر نوع اینجه‌نقش.

سوس [تا] زینت. بزه‌ك. چكی دوزن. توآلت . مشابهت : برشی سوسنی ویرمك: بكزه‌تمك. كندیسنه زنكین سوسی ویرمك : زنكین اولمادیغی حالده كندینی زنكین كوسترمك .

سوسلندیرمك [ت ف] بزه‌مك . تزیین ایتمك .

سوسلنمك [ت ف] بزنمك . كندینه سوس ویرمك. تزیین ایتمك .

سوسلی [ت ص] سوسلنمش . بزنمش . مزین .

سوسن [فا]صوسام اوتی . برنوع خوش قوقولو چیچك .

سوسن

سوشمك [ت ف] بر برینی سومك.

سوق [ع ف] اوكه قاتوب سورمك. كوتورمك . كوندرمك ، ارسال ایتمك. سوق طبیعی: دوشوعیه‌رك طبیعتك سوقیله یاپیلان ومعقول اولان حركت .

سوق [ع ا] چارشی، بازار. جمعی: اسواق .

سوقاق [ت ا] شهر وقصبه ایچنده‌كی یول . سوقاق لاقیردیسی : اهمیتسز ودكرسز سوز .

سوقیات [ع ا] عسكر ، ارزاق ومهمات وسائره سوق ایشلری .

سوكدیرمك [ت ف] بر شیئی كوكنده‌ویاصوقولمش اولدیغی یردن چیقارتمق . دیكلمش ویا یاپشمش بر شیئی چكدیروب آییرتمق. صیق ویامقاومتلی برشیئی یاردیرمق: آقینده‌یی كوچ سوكدوره‌بیلدی. (عباره‌یی) اوقومق .

سوكدیرمك [ت ف] سب وشتم ایتدیرمك .

سوكشدیرمك [ت ف] متقابلاً سوكدیرمك .

سوكشمك [ت ف] بر برینه سوكمك.

سوكلمك ، سوكولمك [ت ف] قوپارلمق .

كوكندن ویا صوقولمش اولدیغی یردن چكیلوب چیقارلمق.. دیكیش بوزولمق. یارلمق ، ایچندن چكلمك.

سوكلون

سوكلون [ت ا] كوزل واتی‌لذیذ بر آو قوشی .

سوكمك [ت ف] برشیئی كوكندن یاخود صوقولمش اولدیغی یردن چكوب قوپارمق . دیكلمش ویا میخلانمش بر شیئی آییرمق . صیق ویا سرت بر شیئی یاروب كچمك. عمل ایتدیرمك، سوردیرمك. ظهور ایتمك : شفق سوكمك .

سوكمك ، سوومك [ت ف] سب وشتم ایتمك .

سوكند [فا] یمین . آند .

[ت ا] سوكولمش شی؛
سوكوك .
ت ا] طاوشانجيل اوتی .
ت ا] صولاق يرلرده
حاصل اولان بر آغاچ .
ولری واردر .
[ت ا] ساده صوده
قاينامش ات .
ت ص] ديكيشی چوزلمش.
چوراب سوكوكی: كيتدكجه
ان بوزوقلق .
ت ا] بردنبرده ظهور.
سواريلر سوكون ايتدی :
ظهور ايتدی .
ت ا] قپو و پنجره چر-
ه‌سنك ديواره ميخلانان
طرفندن هر بری .
ت ا] محبت ، عشق ،
قت .
ت مد] سويلن محبوب .
ت ص] كوشك، صارقيق.
ك [ت ف] كوشه‌مك، صارقق
ت ص] صولوق، پژمرده،
زوشوق ، كوشك .
ت ف] سوكی‌يی جلب
ك. محبوب اولمق. اولاد

سولوك [ت ا] طاتلی صوده‌ياشايان اوفاق سياه بر مخلوق‌كه قان امه‌مك ايچون بدنك بر طرفنه طوتولور .

سولوك

سولوگن [ت ا] قيرمزی بويا كبی قوللانيلان قيرمزی مينيوم معدنی. حمض رصاص .

سولومن [ت ا] سلمن . معروف زهر . طاتلی سولومن : قالومل .

سولينه [ر ا] صدف قبوقلی برنوع دكز حيوانی ، قاميش بوجكی .

سومتر [ت ا] بر نوع بوغدای .

سوموره‌مك [ت ف] حيوان يمنی بورونيله ايته‌رك وطوپلايه‌رق يمك. (مج) يمكی تكميل سيلوب سوپورمك .

سومسك [ت ص] سونه‌په، مسكين.

سومك [ت ف] بر شيئه محبتی اولمق. قلباً مربوط اولمق . عاشق اولمق. بكنمك. حظ ايتمك. اوقشامق . خوشلانمق .

سومكورمك [ت ف] بورونده بريكن سوموكى نفسله دفع ايتمك .

سومنات [ا] هندستانده كجراتده مشهور بتخانه اولوب محمود غزنوى طرفندن تخريب اولونمشدر.

سوموك [ت ا] بوروندن آقان لزوجتلى مايع .

سوموكلى [ت ص] سوموكى آقان، سوموكى چوق اولان .

سوموكلى بوجك : صاليانغوز .

سونه په [ت ص] مسكين. ميمينتى. پيس .

سونج ، سوينج [ت ا] سوينه ، سرور . شادى .

سونجلى [ت ص] سوينجى موجب اولان . مسرتلى .

سوندا [فرا] اسقانديل. برشيئك درينلكنى ، ياخود ايچنده نه بولونديغنى معاينه ايچون قوللانيلان آلت . جراح سونداسى .

سويندرمك [ت ف] بركيمسه نك سوينه سنى موجب اولمق.

سوندورمك [ت ف] يانان شيئك يانمه سنه مانع اولمق .

سونكر [تا] دكيزدن چيقاريلان يومشاق ومساماتلى برجسم. سيلمكه، اوغمغه، صو چكمكه يارار. سونكر طاشى: سونكره بكزه ين غايت خفيف بر طاش .

سونكو ، سونكى [ت ا] ... اوزون ، ا... سيورى دورتوب دهله جك دميرسـ... توفنكه طاقيلير . سونكو طاور... سونكو قوللانمغه حاضر اول... نداسى . وجود سونكوسى : د... ققارى، بل كميكى. سونكوسى آ... كميكلرى قالين وبطى آدام .

سونكوله مك [ت ف] سو... ايله دهلمك، اور... پاره لامق .

سوينمك [ت ف] سوينج ... ايتمك . مسرور اولمق

سونمك [ت ف] يانان شـ... يانمه سى ختام بولمق. پارلا... زائل اولمق .

سونوك [ت ص] سونمش. پارلاق... شان و شهرتى اولمايا...

سونوكلك [ت ا] سونمش اولمـ... پارلاقلقدن محروميـ... شانسزلك .

سونه [ت ا] اركك اورده ك. يـ... باشلى بر نوع يبان اورده...

سوينيش [تا] سوينه. مسرور...

سوى [ع ص] دوز ، طوغر... مساوى . سوياً : مسا... اوزره ، بر دوزى يه .

سويجى [ت ص] سون. محبت ايد... عاشق. [ا] همجنسنى سو... اخلاقسزلغنه مبتلا قادين .

...جيلك [ت ا] قادينلرك بر برينى سومك ، بربرينه عاشق ...لق اخلاقسزلغى .

...داء [ع ا] قلبك اورته‌سنى تشكيل ايدن وسياه ظن اولونان نقطه. ...مك كوبكى ، اوزى .

...له‌تمك [ت ف] سويله‌مكه سوق واجبارويامساعده ايتمك. ...ار واعتراف ايتديرمك . (مج) ...وزى سويله‌تمك : كوزل چالمق .

...وله‌شمك [ت ف] مذاكره ايتمك. تعاطئ افكار ايتمك . بر ... حقنده قونوشمق .

...ومك [ت ف] لاقيردى ايتمك. تكلم ايتمك . ديل بيلمك . افاده ...ك . اخطار ايتمك ، خبر ويرمك. ...ق سويله‌مك : طوغريدن طوغر- ...ى سويله‌مك . بويوك سويله‌مك : تفخر ايتمك. توركو سويله‌مك: تغنى ...ى . چوق سويله‌مك : كوزه‌للك ...ى .

...نلمك [ت ف] دنيلمك ، تلفظ اولونمق . روايت ايدلمك. ...يله نلديكنه كوره : روايت ايدلد- ...يكه كوره .

...نمك [ت ف] كندى كندينه سويله‌مك. دنيلمك. روا- ...يت اولونمق .

...يش [ت ا] سويله‌مك طرزى . افاده

سويم [ت ا] محنت. سومه. جاذبه.

سويملى [ت ص] خوشه كيدن . سو- يله‌جك لياقتى حائز اولان . جاذبه‌لى .

سويه [ع ا] برابرلك ، دوزلك . مساويلك . درجه : سويه‌سى يوكسك آدم. بر سويه‌ده: مساوى. على السويه : بر دوزى‌يه ، هپسى مساوى طوتيله‌رق .

سه [ف ا] اوچ رقمى. طاولا اويو- ننده) سه يك: اوچله بر. سه‌با دو : اوچله ايكى . دوسه : چفته اوچ . چهاروسه : اوچله درت . پنج‌وسه : بشله اوچ . شش‌وسه: آلتى الله اوچ .

سهاء [ع ا] كوكك شمالنده دب اكبرك ياننده كوچوك بر يلديز.

سهام [ع ا] سهمك جمعى: اوقلر .

سه‌پا ، سهپا [ف ا] اوچ آياقلى شى .

سهر [ع ا] اويويه‌مامق علتى. اويقوسزلق.

سهل [ع ص] قولاى. سهل ممتنع : قولاى و ساده كورونديكى حالده بولونوب سويله‌نمسى و تقليدى زور اولان سوز .

اوقلر

سهلاً [ع ح] قولایلقله . اهلاً وسهلاً : خوش کلدیکز .

سهم [ع ا] اوق. جمی: سهام. حصه، پای ، حصه‌یه مقابل ویریلن سند . جمی : اسهام .

سهو [ع ا] یاکلش ، خطا . غلط. سهوقلم : یاکلش یازلمه . سهواً: یاکلشلقله . خطاءً .

سهولت [ع ا] قولایلق . قولای اولمقلق . یاواشلق، ملایمت.

سهولت‌بخش [ف ص] قولایلق ویرن.

سهولتلی [ت ص] قولایلقلی. قوللانیشلی.

سهی [ف ص] طوغری ، دوز .

سهیل [ع ا] پك پارلاق بریلدیز.

سیا [یتا] کوره‌کی ترسنه قوللانه‌رق صندالی کری‌یه‌طوغری یوروتمه.

سیئات [ع ا] « سیئه‌نك » جمی : فنالقلر .

سیاح [ع ا] اوزاق یرلره سفرایدن آدام . یولجی .

سیاحت [عا] اوزاق‌یره سفر. یولجیلق.

سیاحتنامه [ف ا] بر سیاحك کزدیکی یرلرده کوردیکی شیلری قید ایده‌رك وجوده کتیردیکی اثر.

سیادت [ع ا] افندیلك ، بکلك . سید اولمقلق .

سیار [ع ص] کزن ، طولاشان . بر یرده طورمایان .

سیاره [ع ا] کونشك اطرافنده‌دونن ییلدیز . ارض کبی .

سیاست [ع ا] حکومت ، مملکت اداره‌سی . جزا . بالخاصه اعدام‌جزاسی. دیپلوماتلق. سیاست اربابی : مملکتی اداره ایدن رجال و دیپلوماتلر . سیاست میدانی : اعدام یری . سیاسةً : سیاست نقطهٔ نظرندن .

سیاسی [ع ا] سیاسته متعلق . دیپلوماتیق.مؤنثی: سیاسیه.

سیاسیات [ع ا] سیاسته‌متعلق‌ایشلر.

سیاسیون [ع ا] « سیاسی »نك‌جمی: سیاسیاتله اوغراشانلر .

سیاق [ع ا] سوزك کلیشی . طرز، اسلوب. « سباق» ه مراجعت.

سیاقت [ع ا] برنوح کرفت یازی.

سیال [ع ا] آقان ، آقیجی . مایع.

سیاله [ع ا] آقان شی . مایع . سیالهٔ برقیه : الکتریق .

سیان [ع ص] مساوی .

سیاه [فص] قاره. اسود . بحرسیاه: قاره دکز .

سیاهلاتمق [ت ف] قارارتمق .

ى [ت ف] قارارمق .

ت ا] قاره اولمق. قاره رنك.

ت ا] زنجى .

] الما .

] دمير شيش .

ا افندى ، بك . ايلرى كلن.
. سيدالانام : پيغمبرمز.
عائله سنه منسوبيتى اولان.
[ت ا] پيغمبرمزك عائله سنه
منسوبيت ، سيادت .
[ا] مثانه دن دوكولن صو،
ار. سيديك قاوغى: مثانه.
ت ص] اوستنه چيش ايدن،
بشلى .
يورومك. كيتمك ، حر-
ك . يولجيلق ، سفر .
تفرج . تماشا . اوزاقدن
رمامق .
ا « سيرت » ك جمعى .
ترجمهٔ حالدن بحث ايدن
علم
طوق . دلسير : يوره كى
نشو .
[ف] صويه قانمش . حرا-
رت تسكين ايتمش . صولى،
.

سیران [ع ا] تفرج ، كزنه . تماشا. سيرانكاه: سيريرى.

سيرت [ع ا] انسانك احوال معنويه سى. اخلاق ، طبيعت. ترجمهٔ حال.

سيرتو [د ا] برنوع رقص. خورا.

سيرجى [ت ا] برشيئى تماشايه كيدن. تماشاكر . (مج) اوزاقدن باقوب قاريشمايان .

سيره ك [ت ص] آرالقلى. مقابلى : صيق . زمانجه صيق وقوع بولمايان . نادر .

سيره كلشمك [ت ف] صيقلغى زائل اولمق. آره لقلى اولمق.

سيره كلك [ت ا] سيره ك اولملق .

سير كينمك [ت ف] اويقودن خلجانله اويانمق .

سيركه [ت ا] اكشيمش اوزوم صويى . صلاطه وتورشوده قوللانيلير .

سيركه [ت ا] كهله و بوكا مماثل بوجكلرك يومورطه سى .

سيروقو [يتا ا] جنوب شرقيدن اسن روزكار .

سيس [ت ا] يره اينمش بولوطدن عبارت دومان . پوص .

سيسلنمك [ت ف] سيركنمك معناسنده .

سيسلى [ت ص] پوصلو . رطوبتلى، دومانلى .

سیغاره [ت ا] قیلمش توتونك ایچیلمك اوزره اینجه بوری شکلنده کاغده صارلمشی. یاپراق سیغاره: قیلمامش توتون یاپراغنك کاغدسز سیغاره شکلنده صارلمشی ، پورو .

سیغورطه [یتا ا] برآدامك حیاتی و یاخود منقول و غیر منقول اموالنك حریق ، غرق وسائرقضالره قارشی سنوی معین اجرت مقابلنده تأمین وقضا وقوعنده تضمیننك تعهد ایدلمه‌سی . بو کبی تعهداتله اشتغال ایدن شرکت ، قومپانیه .

سیغورطه‌جی [ت ا] سیغورطه مأموری .

سیغورطه‌لی [ت ص] سیغورطه‌ایدلمش سیغورطه‌یه قونمش .

سَیْف [ع ا] قیلیچ . اهل سیف: عسکر . سیف وقلم صاحبی : عسکرلکده‌ده ، تحریرده‌ده مهارتی اولان .

سیفری [ت ص] سیوری .

سیفون [ر ا] برقابدن دیکر قابه مایع نقل ایتمکه مخصوص بوری .

سَیْفی [ع ص] سیفه ، قیلجه منسوب . قیلج شکلنده اولان شی .

سیف

سیکیر [تا] انسانك و حیوانلرك بدنلرنده‌عضلات ایچنده‌منتشر الیاف که بعضیسی حس ایتمکه بعضیسی‌ده اعضانی‌حرکت ایتدیرمکه یارار. اعصاب . سیکیره طوقونقجان صیقمق .

سیکیرلی [ت ص] عصبی . تیتیز سیکیرلری قوتلی .

سیکیرلیلك [ت ا] عصبیت. عصبی مزاج . تیتیزلك .

سیکیرمك [ت ف] خفیف صیچرامق سیلکنمك. سیکیرآ...

سیکیل [ت ا] قورباغه کبی حیوانلر پیسلکندن صویك اوزرنده حاصل اولان یشیل قبارجیق. الد... آیاقده و ممه‌ده چیقان ناصیره مثا... قبارتی . ثؤلول .

سَیْل [ع ا] یاغموردن بریکو... شدتله آقان صو . شدتله‌ک... شی .

سَیلاب ، سیلابه [فا] سیل آقان صو .

سَیَلان [ع ف] آقمق. جریان‌ایتمك [ا] سیلان‌دم : قان‌آقمه‌سی

سَیلانی [ف ص] سیلان آطه‌سند... چیقان قیمتلی بر نوع طاش...

سیلکمك [ت ف] خفیفجه صاو... رمق. صاللایارق‌اوسند... کی توزی وسائره‌یی دوشورمك آغاجی سیلکمك : صاللایوب میو... لرینی دوشورمك .

…كمه [ت ا] خفیفجه صاوورمه. اوفاق طوغرانمش پاطلیجانله …یریلن ات یمکی .

…كندی [تا] اورکمه. ارتعاش .

…كنمك [ت ف] صارصیلوب اوزرنده‌کی توزی، یوکی دشورمك ویا اویوشوقلغی دفع ایتمك.

…کی [ت ا] اویقوده صیچرامه . رعشه وخلجان ایله اویانمه . () تتره‌ك .

…بالی [ت ا] سیله‌جك شی . بز، یمنی ، پاچاوره کبی .

…لك [تف] یاش بر شیئی الیله ویابزکبی برشیله قورولامق. …ه‌مك. حذف ایتمك . (یازی‌یی) … …وق .

…ر [فا] اسطوانه ، …انه .

…لی [ت ا] سیلمه …ثانی . حذف …ك اثری .

…ك [تف] قورودلمق، …نمك . حذف …نق. آشینمق . زائل اولمق .

…[عا] «سائل»ك جمعی: دیلنجیلر.

سیله‌جك [تا] بویوك حمام خاولیسی.

سیلی [فا] سیلله، طوقات. سیلیخور: شامار یین .

سیلیك [تص] سیلنمش، بوزولمش.

سیم [فا] کوموش. کوموش پاره. (ص) کوموشدن معمول .

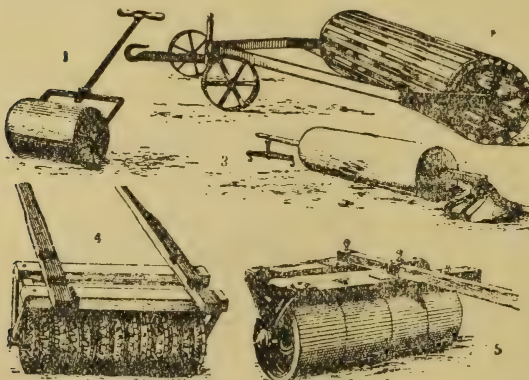
سیما [عا] یوز ، چهره ، بکز . ملك سیما : ملك یوزلو .

سیما [ع د] باخصوص .

سیماب [فا] جیوه . زیبق .

سیمبر [فص] کوکسی کوموش کبی بیاض .

سیمتن [ف ص] کوموش بدنلی .

سیلیندیرلر

سیمرغ [فا] ایران اساطیرنده موهوم بر قوش ، عنقا .

سیمك [ت ف] (حیوان حقنده) دیواره ایشه‌مك . قیزمق ، آزمق .

سیمكش [فا] حاده‌دن كوموش تل‌چكن صنعتكار . صیرمه كش .

سیمكشخانه [فا] صیرمه تلی ایشله‌نیلن فابریقه .

سیمیا [ع ا] اسكی زمانلرده غایه‌سی آلتون اعمال ایتمك اولان و كیمیانك بر شعبه‌سی عد اولونان باطل علم . سیمیاكر : بو علم ایله مشغول اولان .

سیمین [فا ص] كوموشدن معمول كوموش كبی بیاض .

سیناره [ر ا] بویوك زوقا .

سیناریت [ع ا] اوركینوز بالغنك كوچوكی .

سینسی [ت ص] كیزلی . صاقلی . كیزلی وبللی ایتمیه‌رك حركت ایدن . كیزلیدن صوقان ییلان كبی خبرسز اضرار ایدن ، منافق .

سینسیلك [ت ا] سینسی اولمقلق . منافقلق .

سینك [ت ا]

معروف مضر بوجك . انواعی چوقدر : قاره سینك، یشیل سینك، آت‌سینـ[ـگی]، سیوری سینك وسائره .

سینكلك [ت ا] سینكلری ق[...] مخصوص اوجی پوسـ[ـكو]لی آلت .

سینكین [ت ص] هضمی قول[ای] . قابل هضم .

سینله‌مك [ت ف] اوحشی حیوان-د[...] دریندن ایكله‌مك .

سینمك [ت ف] چوقوره، دلكـ[...] قولوب طورمق ، یا[...] كیزله‌نمك . یمك سینمك : [هض]م اولونمق . قوقو سینمك : [...] نفوذوحلول ایتمك. قورقوب بوزك[...]

سینه [فا] كوكس ، صدر. سینه چاك : كوكسی پارچالا[...] سینه زن : كوكسنی دوكه‌رامام[...] اجرا ایدن . سینه سوز : [...] مؤلم .

سینی [ت ا] بویوك یمك تپسی[...] میدان سینیسی : پك بوك[...] سینی .

سیواسه [ت ا] اكلی آغزلی لر[...] سورولونجه كسر دهـ[...]

سیوریتمك [ت ف] سیوری[...] اوجنی كسكین‌ایدو [...]لتمك .

سیوریمك [ت ف] سیوری لق[...] بوی آتمق ، اوز[...]

سیوری [ت ص] اوجی اینجه و کسکین. بویلو. سیوری عقللی: هوپپا. ظیرظوب .

سیوری بورون [ت ا] بالاموط بالغنك بر جنسی .

سیوریلتمك [ت ا] اوجنی اینجه لدوب کسکین ایتمك .

سیوریله شمك [ت ف] اوجی اینجه و کسکین اولمق. اینجه لوب اوزامق .

سیوریلك [ت ا] سیوری اولقلق.

سیوریمك [ت ف] سیوری اولمق. (مج) میدانه چیقمق ، ترقی ایتمك .

سیویشمك [ت ف] قایمق . قایوب کیتمك ، غایب اولمق .

سویشیك [ت ص] قایار، لزوجتلی. یاپشقان ، معجز .

سیوف [ع ا] سیفك جمعی : قلیجلر .

سیویل [غرا] باشی بوزوق. ملکی. عسکری اولمایان . رسمی قیافتده بولونمایان .

سیه [ف ص] سیاهك مخففی .

سیهپوش [ف ص] قاره‌لر کیمش . سیاه اثوابلی .

سیهدل [ف ص] قاره یورکلی . کوتو یوره‌کلی ، بدخواه .

سیهفام [ف ص] سیاهه بویانمش .

سیهکار [ف ص] کوتو عمللی .

سیئه [ع ا] کوتو ایش . کوتولك. قباحت، کناه. کوتو بر عملك نتیجه‌سی اوله‌رق چکیلن زحمت . جمعی : سیئات . مقابلی : حسنه ، حسنات .

ش

ش [ع ا] الفبانك اون آلتنجی حرفیدر . ابجد حسابنده ٣٠٠ رقمنی کوسترر. عربی شعبان آینك رمزیدر.

شئامت [ع ا] اوغورسزلق یمنسزلك.

شئامتلی [ت ص] اوغورسز. مشئوم.

شاب [ع ا] نشادره بکزه‌ین معروف بوروشدیریجی ماده . شابه اوطورمق : مضطر قالمق . شاب دکزی : بحر احمر. شاب طاشی : شاب دکزندن چیقان داللی بیاض مرجان . شاب کسلمك ، شاب کبی طوکمق : شاشیروب قالمق .

شاب [ع ص] كنج، دليقانلى. يكيت. شاب امرد : تويسز كنج .

شاباش [ف ا] تحسين . آفرين .

شابان [ت ص] شاشمش ، واله، حيران .

شابخانه [ا] شاب چيقاريلان ير ، شاب اوجاغى .

شابشال [ت ص] دوكوك صاچيق.

شابقه [ت ا] مدنى مللر طرفندن كيلن وصوك زمانده بزده ده تعمم ايده رك كيلن سيرلى سرپوش.

شابقه‌جى [ت ا] شابقه ياپان ويا صاتان آدام .

شابقه‌لى [ت ص] باشنده شابقه بولو- نان آدام .

شاپر [ت د] اوپركن ويا يمك ييركن دوداقلرك حاصل ايتديكى كور- لتى‌يى تقليداً مكرراوله‌رق قوللانيلير . شاپر شاپر يمك . شاپر شوپور اوپمك .

شاپراق ، چاپراق [ت ا] عسكر اكرينك اور- توسى .

شاپرداتمق [ت ف] يمك ييركن‌ويا برينى‌اوپركن دوداقلرينه شاپر شوپر ديه سس چيقارتمق .

شاپردامق [ت ف] اوپركن ويا ييركن دوداقلر سس چيقارمق .

شاپردى [ت ا] شاپردامقدن حاصل اولان سس .

شاپلاتمق [ت ف] اوپركن دود غنى ، طوقات اورركن آووجنى « شاپ » ديه پاطلاتمق

شاپلاق [ت ا] سيله ، طوقات

شاپلامق [ت ف] « شاپ » ديه سس چيقارمق .

شاتو [ت ا] دوز طام ، تاراچا

شاتو [فرا] قرون‌وسطاده قلعه كبى مستحكم مالكانه . قوله .

شاخ [ف ا] دال ، بوداق . داللر بوينوز . (آت حقنده) شاخه قالقمق : ايكى آرد آياغى اوزرينه قالقمق .

شاخدار [ف ص] داللى بوداقلى بوينوزلو .

شاخسار [ف ا] آغاچلق ، داللر بوداقلرى چوق ير .

شاخص [عا] مساحه ايچون ديكيلن نشان . فلاما.

شاخلانمق [ت ف] آت آرد آياقلرى اوزرينه قالقمق

(مج) بردنبره غليان ايده‌رك ميدانه آتلمق .

شاد [ف ص] ممنون ، مسرور سوينجلى .

شاداب [ف ص] صويه قانمش ، وتازه .

...دان [ف ص] سوينن ، محظوظ ، ممنون .

...دروان [ا] اطراف چشمه‌لی بويوك بر حوض ايچنه ...آقان فسقيه .

...دكام [ف ص] مرامنه نائل اوله‌رق سوينن، مسرور .

...دمان [ف ص] ممنون ، مسرور.

...دمانی [ف ا] ممنونيت ، سوينج .

...مرك [ف ص] سوينجدن أولن.

...ی [ف ا] سرور ، سوينج ، ممنونيت .

... [عص]قاعده‌يه اويمايان. مستثنا.

... [ت ا] شهر ، قصبه ، بلده .

...ب [عص] ايچن . شارب الليل والنهار: كيجه كوندوز ايچن، ...ثما سرخوش كزن .

...ب [ع ا] بييق . جمعی : شوارب .

...ح [عا] بر كتابی شرح ايدن كيمسه. شرح يازان مؤلف.

...ع [ع ا] نظام ، قانون وضع ايدن . جاده .

...ان [ع ص] طلوع ايدن، پارلا-يان . مقابلی: غارب: غروب ...ن .

شارلاتان [فرا] مزيتی اولماديغی حالده لافله ، حيله ايله موقع طوتمغه چاليشان . لافزن ، شاقلابان . طولانديريجی . ساخته دوقتور .

شارلاتانلق [ت ا] شارلاتان اولمقلق .

شارلامق ، شارلدامق [ت ف] (صو حقنده) شارل شارل آقمق .

شارلدی [ت ا] صويك بول بول آقاركن ويرديكی سس .

شاشالامق [ت ف] شاشيروب قالمق .

شاشيرتمق [ت ف] شاشيرمه‌سنی موجب اولمق . حيرته دوشورمك . ياكلتمق .

شاشيرمق [ت ف] حيرت ايتمك. نه ياپه‌جغنی بيلمه‌مك . ياكلمق. حسابی شاشيرمق : حسابی طوته‌مامق ، يوصله‌يی شاشيرمق : نه ياپديغنی بيلمه‌مك .

شاشقين [ت ص] شاشيروب قالمش، متحير . سرسم ، آليق .

شاشقينلق [ت ا] شاشيرمقلق . سرسملك . آليقلق .

شاشمق [ت ف] يولدن چيقمق . ياكلمق ، اصابت ايتمه‌مك . حيرت ايتمك .

شاشی [ت ص] ایکی کوزی بر استقامتده باقمایان . احول. شاشی کوز ، شاشی آدم ، شاشی باقیشلی .

شاشیلامق [ت ف] شاشی باقمق.

شاشیلق [ت ا] شاشی اولمقلق .

شاطر [ع ص] شن . شطارتلی . چویك. وقتیله بویوك ذاتلرك آتلری یاننده یورویه‌رك کیدن اوشاق.

شاعر [ع ا] شعر سویله‌ین ادیب. جمعی : شعرا .

شاعرانه [ح] شاعره یاقیشیر طرزده.

شاعرلك [ت ا] شاعر اولمقلق.

شافت [ا] واپور ماکنه‌سنده محوری اطرافنده دونه‌رك پروانه‌یی تحریك ایدن دمیر میل .

شافع [ع ص] شفاعت ایدیجی. برینك عفوی ایچون آرایه کیرن .

شافعی [ع ص] درت مذهبدن امام شافعی مذهبنه منسوب اولان .

شافول [ت ا] بال تکنه‌سی .

شافی [ع ص] شفا ویرن . (مج) قناعت بخش .

شاق [ع ص] کوچ، زحمتلی. مؤنثی شاقه. خدمات شاقه: طوپراق قازمق ، طاش طاشیمق کبی آغیر وزحمتلی ایشلر .

شاقراق [ت ص] چوق ولطیف سویله‌ین ، نشئه وشطارتل[ی] بلبل کبی اوته‌ن کیمسه .

شاقردامق [ت ص] شاقر شا[ق] ایتمك. شاقیر شاقیر دی[یه] سس چیقارمق: یاغمور شاقردامق بلبل شاقیردامق .

شاقردی [ت ا] شاقیر شاقیر دی[یه] چیقان سس .

شاقشاق [ت ا] اسکیدن حقه‌باز آرقه‌داشنه اوردیغی چاتلا[ق] تخته پارچه‌سی .

شاقلابان [ت ا] صویتاری. مقل[د] هوپپا .

شاقلابانلق [ت ا] صویتاریلق مقلدلك. خفیف مشرب[لق] تخفلق .

شاقلاتمق [ت ف] شاق د[یه] سس چیقارتمق. قامچی شاقلاتمق .

شاقلامق [ت ف] شاق د[یه] سس چیقارمق .

شاقول [ع ا] دیوارجیلرك دیوا[رك] دوغرولغنی اولچمك ایچ[ون] قوللاندقلری اوجنده آغیر برقورش[ون] پارچه‌سی بولونان بر ایپدن عبار[ت] آلت . شاغول .

شاغوللامق [ت ف] شاقول [ایله] اولچمك. تاصارلامق[،] اولچمك .

شاقولی [ع ص] یوقاریدن آشاغی‌یه دوم دوز این . عمودی .

شاقا ، شقا [ا] لطیفه . شاقایه بوزمق . لطیفه‌یه چویرمك .

شاقاجی [ف ص] لطیفه‌جی . لطیفه‌یی سور .

شاقالاشمق [ت ف] بربریله شاقا ایتمك . ملاطفه .

شاکر [ع ص] شکرایدیجی . متشکر .

شاگرد [فا] علم اوگرنن ، طلبه ، مکتبلی ، تلمیذ . چیراق .

شاگردلك [ت ا] شاگرداولقلق .

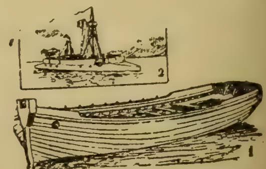
شاکی [ع ص] شکایت ایدن . مرادفی : مشتکی .

شال [ت ا] اموزه آتیلان ، یا بویونه صاریلان بیوك قماش .

شالوار [ت ا] اسکیدن کیلن کنیش اوست طونی .

شالوارلی [ت ص] شالوار کین .

شالوپه [فرا] بیوك صندال .

شالوپه

شام [ا] سوریه قطعه‌سنك اسمی . برالشام : سوریه‌نك شرقنده‌کی بادیه . شام ایشی : دمشق شهرنده یاپیلان طاتلی انواعی . شام فستیغی : معروف ومقبول فستیق . شام شکری : ایچی دلیك ، قامیش کبی اوزونجه بر نوع رنکلی شکر .

شام [فا] آقشام .

شامامه [ت ا] کوچوك قاوونه بکزه‌ین کوزل قوقولی فقط ییمز میوه . (مج) جیلیز . بچیمسز .

شامپانیا [فرا] فرانسه‌نك بونامده‌کی ایالتنده چیقان مشهور وامثالسز شراب .

شامدان [ت ا] « شمعدان » دن غلط . موم دیکیلن آلت .

شامگاه [فا] آقشام وقتی .

شامل [عص] شمولی اولان ، قاپلایان . حاوی ، متضمن اولان .

شامه [ع ا] قوقو آلمق حاسه‌سی . قوهٔ شامه‌دن مخففدر .

شأن [ع ا] ایش ، فعل ، وقعه ، حادثه . جمعی : شئون ، شئونات .

شان [عا] حال ، صورت ، کیفیت : بر انسانك حال وشانی . علو قدر ومرتبه . شهرت ، صیت ، اعتبار کوسترش .

شانس [فرا] طالع . قارده قازانمه .

شانسز [ت ص] شاندن محروم . شهرتسز، مجهول. كوستريشسز .

شانلى [ت ص] شهرتلى، نامدار . كوستريشلى .

شانه [ف ا] طراق .

شاه ، شَه [ف ا] پادشاه . بالخاصه ايران شاهنه دينير .

شاهانه [ف ص] پادشاهه ياقيشه‌جق صورتده .

شاهباز ، شهباز [ف ا] بر جنس ايرى بياض طوغان. (مج) يكيت آدم .

شاهبال ، شهبال [فا]قوش قنادينك اك اوزون تويى.

شاهِد [ع ا] كورديكى ، بيلديكى شيئى محكمه حضورنده يمين ايله سويله‌ين. شاهدزور : يالانجى شاهد .

شاهَد [ف ا] دلبر ، كوزل .

شاهدانه [فا] ايرى انجى دانه‌سى .

شاهِدلك [ثا] شهادت. شاهد رولى .

شاهراه ، شهراه [ف ا] بويوك يول ، جاده .

شاهِقه [ع ا] طاغ تپه‌سى، ذروه . جمعى : شواهق .

شاهلق [ت ا] پادشاهلق ، حكمدارلق .

شاهمَردان [ت ا] بويوك و آغر چكيچ ويا طوقماق .

شاهنامه ، شهنامه [ف ا] شاهلرك ترجمهٔ حاللرينى ، منقبه‌لرينى يازان كتاب .

شاهنشاه ، شَهِنشاه [فا]پادشاهلر پادشاهى .

شاهنشين ، شهنشين [فا] اوطه‌نك سوقاغه طوغر چيقينديسى كه‌او چ طرفدن طيشاريسى كورونور .

شاهوار ، شهوار [ف ا] ايرى دانه‌لى اعلا جنس انجى .

شاهين [ت ا] طوغان نو- عندن يير- تيجى وآوجى قوش .

شاهين

شاهينجى [ت ا] آو شاهينلرى تربيه واداره ايدن .

شاياق [ت ا] قباجه چوخه .

شايان [ف ص] لايق . مناسب مستحق .

ائبه [ع ا] لكه، نقصان، قصور، جمعی شوائب .

ايد [ف د] اكر، بالفرض، اولور كه.

ايسته [ف ص] لايق . شايان .

ايع [ع ص] دويولمش، هركسك معلومی اولمش . تقسيم ايدلمه‌مش . حصهٔ شايعه .

ايكان [ف ص] لايق ، مناسب . مبذول .

ب [ف ا] كيجه . شب وروز : كيجه كوندوز. شب يلدا: سنه‌نك
ك اوزون كيجه‌سی كه ٢٢ كانون
وله تصادف ايدر وقيش موسمی
ونكله باشلار .

اب [ع ا] كنجلك . كنجلك چاغی .

ابی [ع ص] كنجلكه مخصوص و متعلق .

اط [سريانيجه‌دن] شمسی سنه‌نك ايكنجی آيی . يكرمی سكز
وندن عبارتدر و درت سنه‌ده بر
كرمی طقوز كون اولور. اوسنه‌يه
سنهٔ كبيسه » دينير .

افروز [ف ص] كيجه پارلايان .

ن [ف ا] چوبان .

ن [ع ا] « شاب »ك جمعی: كنجلر.

شبانروز [ف ا] كيجه و كوندوزه بردن تعبير اولونور .

شبانكاه [ف ا] كيجه وقتی .

شبانه [ف ص] كيجه‌يه مخصوص ومتعلق. صحبت شبانه : كيجه صحبتی .

شب‌بوی [ف ا] شاب‌بوی دينيلن معروف و مبذول چيچك .

شبپره [ف ا] كيجه قوشی، ياراصه.

شبتاب [ف ا] آتش بوجكی ، ييلديز بوجكی .

شب‌بوی

شبچراغ [ف ا] ذی قيمت بر نوع طاش ، شيمشراق طاشی .

شبخون [ف ا] كيجه باصقينی .

شبخيز [ف ص] كيجه قالقان .

شبرنك [ف ص] كيجه رنكنده ، سياه .

شبرو [ف ص] كيجه يول يوروين .

شب زنده‌دار [ف ص] كيجه‌يی احيا ايدن .

شبستان [ف ا] اسكی ايرانيلرده حرم دائره‌سی .

شَبَع [ع ا] طوقلق .

شُبعان [ع ص] طوق . آچ اولما‌یان ، سیر .

شَبَك [ت ا] قیچی قیرمزی وتویسز بر نوع کوچوك مایمون .

شَبَكه [ع ا] آغ ، قفس . دمیر یوللرك هیئت مجموعه‌سی . (آغه مشابهتنه بناءً)

شَبَکی [ع ص] آغ وقفس شکلنده اولان .

شَبنَم [ف ا] چی ، ژاله .

شِبه [ع ا] بکزه‌یش . بکزه‌ین شی ، مشابه ، نظیر . شبه جزیره : یاریم آطه .

شُبهه [ع ا] شك . التباس . تردد . بر شیئك طوغری اولوب اولما‌دیغنی کسدیره‌مه‌مك .

شبهه‌سز [ت ص] صاغلام ، صحیح . تردد ایتدیکسزین .

شبهه‌سزلك [ت ا] عدم تردد . شبهه ایتمه‌مه .

شبهه‌لندیرمك [ت ف] شبهه‌یه دوشورمك .

شبهه‌لی [ت ص] مشکوك . امنیتی سلب ایدن .

شَبیه [ع ص] مشابه ، بکزر ، نظیر ، اش .

شپشپ ، شیپ شیپ [ت ا] آر. قه‌سزواوکچه سز بر نوع ترلك .

شِتا [ع ا] قیش ، فصل شتا : قیش موسمی .

شِتاب [ف ا] عجله ، چابوقلق مسارعت .

شتابان [فص] عجله ایدن . قوشان چابوق اولان .

شتائی [ع ص] قیشه مخصوص قیشلق .

شُتُر [ف ا] دوه .

شتربان [ف ا] دوه‌جی . دوه چوبانی .

شَتم [ع ف] سوومك . سب ایتمك سب و شتم ایتمك : سوکو صایمق . جمعی : شتوم : سوومه‌لر کفرلر .

شَتّی [ع ص] متنوع ، مختلف جنسلری باشقه باشقه .

شُجاع [ع ص] یکیت ، بهادر شجاعتلی .

شَجاعَت [ع ا] یکیتلك ، بهادرا جسارت .

شَجَر [ع ا] آغاج . جمع : اشجار .

شَجَره [ع ا] تك آغاج . ب سلاله‌نك ، بر عائله‌نك نس

تشعب ايتديكنى كوسترن جدول . سلسله‌نامه .

شجره‌لى [ت ص] نسـل و نسبى شجره ايله‌مثبت بولونان.

شجعان [ع ا] شجيعك جمعى : بهادرلر ، يكيتلر .

شجيع [ع ص] يكيت ، جسور . مرد .

شحم [ع ا] ايچ ياغى . جمعى : شحوم .

شحنه [عا] وقتيله ضابطه مديرى .

شخرم [ت ا] ياريق . شرحه . شخرم‌شخرم: شرحه شرحه.

شخص [عا] انسانك جسمانى هيئتى. ذات، نفس، كشى. كيمسه. جمعى : اشخاص . شخصاً : شخص اعتباريله .

شخصى [ع ص] شخصه ، عائد . ذاته عائد . مؤنثى: شخصيه .

شخصيّات [ع ا] شخصه ، نفسه عائد سـوزلر وايشـلر . آدامك خصوصى احوالنه عائد افعال واقوالى .

شخصيّت [عا] برآدمك شخص و ذاتى اعتباريله موجوديتى ، هويتى . مزيت ويا وقوفى وياخود نفوذ وموقعى‌اعتباريله اهميتى حائز ومتمايز انسان .

شدّ [ع ف] صيقمق ، صيق باغلامق .

شُد [فا] كيتمه، كيديش «آمدشد» كلوب كيتمه .

شدّاد [ا] عاد قومنك ، يعنى حميريلرك شدت وظلميله وياپديريدى غايت جسيم ومتين بنالرله شهرت آلمش بر حكمدارى .

شدادانه [فص] ظالم ومستبد شداده لايق اولان .

شدائد [ع ا] زحمتلر ، شدتلر ، چتينلكلر. قيشك شدائدى .

شدّت [ع ا] سرتلك ، پكلك . درشت معامله. زور. زورلق.

شدتلنديرمك [ت ف] شدتى . آرتديرمق. كوجلشديرمك ، سرتلشديرمك .

شدتلنمك [ت ف] شـدت پيدا ايتمك . سرتلشمك .

شدتلى [ت ص] سرت . چتين . صيقى ، مساعده‌سز .

شدّه [ع ا] تشديد دينلن(ّ)اشارتى. اوزرنده بولونديغى حرفى مكرر وبرنجيسنى ساكن، ايكنجيسنى‌متحرك اوقومق لازم كلديكنى كوسترر .

شديد [ع ص] سرت ، قاتى ، شدتلى . مساعده‌سز .

شَذْره [ع ا] ديكر بر معدنك ايچندن طوپلانان آلتون پارچه‌لرى. جمعى : شذرات وشذور.

شَرّ [ت ا] تقسيم افاده ايدر: يديشر، اون ايكيشر كبي .

شَرّ [ع ا] كوتولك، فنالق. مقابلى: خير . جمعى شرور .

شَرّ [ع ا] كوتو آدم . فاسد . فنالق ايدن . جمعى : اشرار .

شِراء [ع ا] مبايعه . صاتين آلمق. بيع وشرا : آليم صاتيم .

شَراب [ع ا] ايچيله‌جك شى. اوزوم صويندن ياپيلان معروف ايچكى، خمر، مى .

شرابجى [ت ا] شراب ياپان ويا صاتان كيمسه .

شرابجيلق [ت ا] شراب ياپمق صنعتى وتجارتى .

شراپنل [فرا] محاربه‌ده قوللانيلان وهواده انفلاق ايدن برنوع طوب مرميسى .

شَرارت [ع ا] شريرلك. فنالق .

شَراره [ع ا] قيويلجيم . شراره پاش : قيويلجيم صاچان .

شراع [ع ا] يلكن .

شَرافت [ع ا] شريفلك . اعتبار ، حيثيت ، علوقدر . صوى . اصالت .

شَرائط [ع ا] بر ايشك حصولى ايچون اقتضا ايدن سببلر ، وسيله‌لر. شرطلر ، مقاوله شرائطى.

شَرايع [ع ا] شريعتك جمعى .

شَرايين [ع ا] شريانك جمعى : قيرمزى قان طامارلرى .

شُرب [ع ا] ايچمك . شرب مدام: سرخوشلق .

شَربَت [ع ا] ميوه عصاره‌لريله صو وشكردن ياپيلان طاتلى مشروب . مسهل علاج .

شربتجى [ت ا] شربت ياپوب صاتان آدام. شربتجى اوتى : بيراه مايه مقامنده قوللانيلان برنوع اوت، عمر اوتى .

شربتجيلك [ت ا] شربت ياپمق و صاتمق صنعتى .

شربتخانه [ت ا] شربت ياپيلان و صاتيلان ير. شربتجى دكانى

شربتلك [ت ا] شربت ياپمغه الويريشلى شى ، ميوه .

شِرّت [ع ص] ياراماز ، خيرچين شرير .

شرتلك [ت ا] يارامازلق، خيرچينلق شريرلك .

شَرح [ع ف] آچمق ، يارمق . متنى ايضاح وتفصيل ايتمك. (ا) بودرلو ايضاح وتفسيرى حاوى كتاب

شَرحه [ع ا] ياريق ، ياره . پچاو پاره‌سى . پارچه . ديليم شرحه شرحه : پارچه پارچه .

رذمه [عا] اهميتسز و كوچوك جماعت.

رر [عا] شرارەنك جمعى: قيويلجيملر.

رط [عا] بر شيئك حصول بولەسى ايچون متوقف اولديغى نى. برشيئك وجودى بر ديكر شيئك وجودينه، ياخود تحققنه باغلى ولەسى. بر مقاولەدە طرفيندن پيلەسى تعهدايديلن شى. وجودى لزم شى.

رط [عا] علامت، نشان. اشراط ساعت: قيامت علامتلرى.

رطلاشمق [تف] طرفين متقابلاً شرطلر درميان ايدە-ك مقاوله ايتمك.

رطنامه [فا] شرطلرى حاوى مقا-ولەنامه.

رطه [عا] كمى ايچون مساعد روزكار.

رع [عا] دينك اوامر ونواهيسنه مستند قانون، شريعت. شريعت وسى: موسوى دينبه مستند قانون. شريعت زردشت: زردشت مذهبنه مخصوص قانون. «شرع» كلمەسى لـكز اسلام ايچون قوللانلمشدر.

رعيات [عا] شريعته متعلق ايشلر.

رف [عا] يوكسك مرتبه، او-لولق. يوكسكلك. فخر. ستازيت.

شُرَفاء [غا] شريفك جمعى.

شرف‌افزا [فص] شرف آرتديران.

شرف‌بخش، شرف‌بخشا [فص] شرف‌ويرن

شرف‌رسان [فص] شرف‌ايريشديرن.

شرف‌ريز [فص] شرف دوكن، ويرن.

شرفلنديرمك [تف] شرف، اعتبا-ر، افتخار قازانديرمق.

شرفلنمك [تف] شرف‌واعتبار قازانمق. قيمتى آرتمق.

شُرفه [عا] منارەنك يوقاريسنده اطرافندە اذان اوقونان محل.

شرفياب [فص] شرف بولان.

شَرَفيه [عا] بر محلك اعمارى اوزرينه فضله قيمت پيدا ايدن املاك صاحبلرندن تعويضاً آلنان مبلغ.

شَرْق [عا] كونشك طوغديغى طرف. مشرق. مقابللرى: غرب ومغرب. شرق قريب: آناطولى، ققفاسيه، سوريه، عربستان وسائر آسيانك غربندەكى مملكتلر. اقصاى شرق: چين، ژاپون مملكتلرى.

شرقاً [عح] شرق جهتندن. شرق جهتنده.

شرقی [ع ص] شرقه منسوب . مؤنثی شرقیه. السنهٔ شرقیه: شرق لسانلری .

شرقی [ت ا] تورکی . شرقی سویله‌مك : تغنی ایتمك .

شرك [ع ا] اللهه شریك واردییه فرض وقبول ایتمك . متعدد اللهلرك موجود اولدیغنه ایناغق. مشركلك.

شركاء [ع ا] شریكك جمعی : اورتاقلر .

شركت [ع ا] اورتاقلق. قومپانیه. تسمیه‌سز شركت : آنونیم شركت .

شرلاغان [ت ا] صوسام یاغی .

شرلامق [ت ف] شیریل شیریل آقمق .

شرلدامق [ت ف] شرلدی ایتمك. شارلدامق .

شرلوب [ت ف] یوغورتلی یومورطه.

شرم [ف ا] اوتانمه ، محجوبیت . حیا .

شرمسار، شرمناك، شرمنده [ف ص] اوچی ده اوتانغاج ، محجوب معناسنه‌در .

شروانی [ت ا] چاتی آره‌سنده اوطه ویا صوفه . دكان اوستنده كوچوك اوطه .

شروب [ع ا] میوه و سائره عصاره‌سیله شكردن پیشیر-

یله‌رك یاپیلان قویو شربت. صوغ وه‌سیله ایچیلیر. طاتلی مایعله قاریشی علاج .

شروح [ع ا] شرحك جمعی .

شرور [ع ا] شرك جمعی: فنالق

شروع [ع ف] باشلامق .

شریان [ع ا] قیرمزی تمیز قا نقل ایدن ونبض اور طامار. جمعی : شرایین .

شریت ، شرید [ت ا] صیرمه ایپك، یوك وسائر اورمه ویاصدی قایتان .

شریتله‌مك [ت ف] شریتله تز ایتمك ، كنارینه شر چویرمك .

شریحه [ع ا] ات دیلیمی .

شریر [ع ص] چوق كوتو آدا شر ایشله‌ین ، فنالق ایدن فسادجی .

شریطه [ع ا] شرطی حاوی ماده‌ل هر بری .

شریعت [ع ا] شرع، دینی شرائ مستند قانون. طوغری یوا عربلرك « شارع » كلمه‌سنی جا مقامنده قوللانمه‌لری بو معناسنه ایلری كلمكده‌در .

يف [ع ص] شرف صاحبى ، مبارك ، مقدس . اصيل
يب. ايلرى كلن. اشراف مملكت: ملكتك ايلرى كلنلرى .

يك [ع ص] اورتاق . مشترك . آرقه‌داش . مكتب شريكى .

يكلك [ت ا] اورتاقلق. آرقه‌داشلق .

ينغه ، شيرينغه [يتا] احتقان آلتى . حقنه .
ت الجلد سروم زرقنه مخصوص آلت.

ست [فا] آلتمش. « شصت »ده يازيلير .

ش [فا] آلتى. شش جهت: آلتى طرف. دوشش : ايى تصادف.

پر [فا] ديللى طوپوز دنيلن كرز، حرب آلتى .

شخانه [فا] ايچى آلتى كوشه‌لى، ناملیسى يبولى طوپ، توفنك.

شخانه‌جى [ت ا] ششخانه دنيلن توفنك يابان اوسطه .

ست [فا] آلتمش . شست . كانكش زهكيرى .

ط [ع ا] بويوك نهر، ايرماق . شط العرب : دجله ايله فرات برلشه‌رك حاصل ايتدكلرى كنيش ير .

طارت [ع ا] شنلك . شوخلق نشئه ، كيف .

شطارتلى [ت ص] شن. شاطر. شوخ.

شطحيات [ع ا] هزليات . لطيفه‌لر، نكته‌لر .

شطرنج [ع ا] سطرنج .

شطفات [ع ا] يوزه قارشى مدح ايتمه. مداهنه. طالقاووقلق. قولتوق ويرمه .

شعار [ع ا] علامت، نشان . علامت فارقه .

شعاع [ع ا] ضيادن ، ياخود كونشدن باقانك كوزينه اوزانير كبى كورونن نورتلى، پرتو. جمعى : شعاعات واشعه .

شعائر [ع ا] عادات ، آداب .

شعب [ع ا] جماعت، طائفه . جمعى: شعوب .

شعب [ع ا] طار يول . طاغ يولى. جمعى : شعاب .

شعبان [ع ا] سنهٔ قمريه‌نك سكزنجى آيى .

شعبده [ع ا] ال چابوقلغى ، حقه‌بازلق . تورکجه‌ده الك زياده « د » ايله وشين حرفنك ضميله قوللانلمقده‌در. شعبده باز : حقه‌باز .

شعبه [ع ا] دال ، بوداق. بولوك، قسم ، فرع . جمعى : شعبات.

شعر [ع ا] قيل .

شِعر [ع ا] فهم، ادراك ، آكلامه. موزون و مقفا سوز. مقابلی : نثر . جمعی : اشعار .

شُعَراء [ع ا] شاعرك جمعی .

شَعْرِی [عص] نباتات و حیواناتده قیل کبی اینجه اولان طامارلر. مؤنثی: شعریه . «شهریه» دیدکلری، چوربا یاپیلان تل تل خمور بوندن غلطدر .

شِعْرِی [عص] شعره منسوب. طبیعت شعریه : شاعرلکه مستعد طبیعت .

شَعْرِیّت [ع ا] قیل کبی بوریلرك اینجه‌لکی فضله اولدیغی نسبتده مایعاتی دهازیاده‌ودهاسرعتله یوقاری‌یه چیقارمق خاصه‌سی .

شَعْشَعه [ع ا] پارلاقلق . ظاهری زینت .

شعشعه‌لاندیرمق [ت ف] شعشه ویرمك .

شعشعه‌لی [ت ص] دبدبه‌لی ، پارلاق .

شُعْله [ع ا] آلو .

شعله‌دار [ف ص] آلولی . پارلاق . آیدین .

شعله گیر [فص] آلوله‌نن، طوتوشان،

شعله‌لندیرمك [ت ا] آلولندیرمك، آیدینلاتمق .

شعله‌لنمك [ت ف] آلو حاصل ایتمك آیدینلانمق ، طوتوشمق

شُعور [ع ا] ادراك . آكلامه عقل .

شَعیر [ع ا] آرپه .

شَغاف [ع ا] یوره‌کی احاطه اید زار ، تامور .

شُغْل [ع ا] ایش . اشتغال ایده‌جـ شی ، مشغله .

شِفاء [ع ا] خسته‌لقدن قورتوله ایی‌اولمه . عافیت . شفا بولمـ اعادهٔ عافیت ایتمك. دارالشفا : تیـ خانه .

شفابخش [فص]شفاویرن.ایلیشدیر

شفاپذیر [فص] شفا قبول ایدن قابل تداوی .

شفاخانه [فا] خسته‌خانه، دارالشفـ تیمارخانه .

شَفاعَت [ع ا] بر صوچلی ویا محتا ایچون توسط ایتمك .

شفاعتجی [تص] شفاعت ایدیجی توسط ایدن .

شَفّاف [ع ص] ایچندن ضیا کـ واوته طرفی کورولن‌جسمـ وصفی . جام شفافدر .

شفافلق [ت ا] شفاف اولمقلق .

شِفاه [ع ا] شفه‌نك جمعی : دوداقلر

…ها [ع ا] آغزدن، یازی ایله اولمایه‌رق. مقابلی : تحریراً.

…هی [عص] آغزدن اولان. شفاهی امتحان: تحریری اولمایان …حان.

…لو [فا] معروف میوه. انواعی چوقدر. (مج) بوسه. بر …تالی آلمق، ویرمك : اوپمك، …ادیرمك.

…ه، شیفره [فرا] محرمانه تلغراف چکمك، یاخود مکتوب …لق ایچون رقمدن عبارت رمزلی …ول و ترتیب. شفره‌یی آچمق : … ایتمك.

…ه‌لی [ت ص] شفره ایله یازلمش تلغرافنامه، مکتوب.

… [ع ص] شفیعك جمعی.

… [ع ا] بر ملکه حصه‌دار ویا متصل قومشو اولانلرك، اومال …یلق اولدیغی تقدیرده عین فیأتله …رلرینه ترجیحاً صاتین آلمق حقی.

… [ع ا] کونش باتدقدن صوکره قالان خفیف آیدینلق. آلاجه …کلق. غلط اوله‌رق صباح …بنلغی مقامنده مستعملدر. شفق …کمك: طاك یری آغارمق.

… [ع ا] آجیمه، سومه، اسیرکمه. جمعی : اشفاق.

شَفَقَت [ع ف] آجیه‌رق واسیرکه‌یه‌رك سومك. عوضسز محبت.

شفقتسز [ت ص] محبتی، مرحمتی اولمایان.

شفقتلی [ت ص] محبت ومرحمتی اولان. چوق سون.

شَفَوی [ع ص] دوداغه منسوب.

شَفه [ع ا] دوداق. شق شفه ایتمك: آغزینی آچوب سویله‌مك.

شَفیع [ع ص] شفاعت ایدن. شفیع المذنبین، شفیع روز جزا : پیغمبرمز.

شَفیع [ع ص] صاتیلق بر ملکه حصه‌دار و قومشو اولدیغی ایچون دیکر مشتریلر اوزرینه رجحان حقی اولان.

شَفیق [ع ص] مرحمت و شفقتی اولان. شفقتلی. مشفق.

شَق [ع ف] یارمق. چاتلامق. ییرتمق، پارالامق. ایکی‌یه آییرمق. (ا) یاریق، چاتلاق. جمعی شقوق. شق شفه ایتمك : آغزینی آچوب سوز سویله‌مك.

شِق [ع ا] برشیئك یاریسی. ایکی قسمندن بهری. ملحوظ ایکی احتمالدن هر بری.

شَقاء [ع ا] فنالق. محنت، رذالت. شقیلك.

شقاق [ع ا] اتفاقسزلق . نفاق. منافرت .

شَقاق [ت ا] کوزله‌قولاق آره‌سنده اوستنده‌کی یومشاق و نازك یر ، طولون .

شَقاوَت [ع ا] شقیلك. حیدودلق. اشقیالق . یارامازلق .

شَقایق [ع ا] بویوك و کوزل بر چیچك .

شقایق

شُقوق [ع ا] شقك جمعی .

شُقّه [ع ص] قماش ویا کاغدپارچه‌سی. کوچوك تذکره .

شَقی [غ ص] کوتو. خبیث. بدکردار. حیدود . سرکش .

شَقیق [ع ا] ایکی‌یه بولونمش بر شیئك یاریسی . اوزقارداش.

شَقیقه [ع ا] اوز قیز قارداش . (طبابتده) یاریم باش آغریسی.

شَك [ع ا] شبهه . ظن . تردد بلا شك : شبهه‌سز .

شکار [ف ا] آو . شکار ایتمك آولامق. شکاراولمق: آولانمق غنیمت. دلشکار: یوره‌ك آولایان

شکاری [ف ا] شاهین وطوغان آو قوشی . شکره .

شکاف [ف ص] ییرتان . یاران دلشکاف : یوره‌ك یاران الیم، آجیقلی. موشکاف: قیلی‌یاران مدقق. صف‌شکاف : دشمن‌صفلر یاران بهادر .

شکایت [ع ا] کندی حالندن دردندن ویاخودبر شیدن بر آدامدن متحصل خشنودسزلق اظهار ایتمه. برتجاوزه قارشی دعواایتمك. اشتکا، جمعی: شکایا

شکایتجی [ت ص] دعواجی. مشتکی

شکایتنامه [ف ا] شکایتی حاوی عرضحال ، مکتوب .

شَکَر [ف ا] قامش ویاپانجاردن ویاپارچه‌حالنده‌چیقاریلان‌ ... بیاض وطاتلی‌ماده. طاتلیلقدن کنایه شکر آدام، شکر کبی. شکره : بر نوع ادرار خسته‌لغی. کلبشکر کل رچلی .

شُکر [ع ا] برایلکه مقابل ... اولونان منتدارلغك اظهار .

شكرآب [فص] امتزاج ايتمين . مخالف . بوزوق . شكرله وكبى .

شكران [عا] اييلك بيلمه . منتدارلق .

شكرانه [فا] شكران علامتى .

شكربار [فص] شكر ياغديران ، يعنى پك طاتلى اولان .

شكرجى [تا] شكر استحصال ايدن وتجارتى ياپان كيمسه . شكردن شكرلمه ، رچل ياپان وصاتان آدام .

شكرجيلك [تا] شكر تجارتى و صنعتى .

شكرخند [فا] شكر كبى طاتلى كولوش .

شكرخواب [فا] اوطورور كن كلن طاتلى اويقو .

شكررنك [فص] شكررنكنده ، بولانيقجه . (مج) بوزوق . الرى شكر رنكدر .

شكرريز [فص] شكر دوكن ، شكر صاچان .

شكرگذار [فص] اداى شكر ايدن . ايلك بيلن . نعمت شناس .

شكرگذارى [فا] نعمت شناسلق .

شكرگفتار [فص] سوزى شكر كبى طاتلى .

شكرلب [فص] شكر دوداقلى . دوداغى شكر كبى طاتلى .

شكرله‌مك [تف] شكر قويمق ، قاتمق . شكر شربتيله تربيه ايتمك .

شكرله‌مه [تا] شكرله تربيه ايدلمش ويا ياپلمش ميوه وسائره : كستانه شكرله‌مه‌سى .

شكرله‌نمك [ت ف] شكر پيدا ايتمك ، شكر شربتنى مص ايده‌رك شكرله‌مه حالنه كلمك .

شكرلى [ت ا] شكرى حاوى : شكرلى قهوه .

شكره [ت ا] آو آولامقده قوللا- نيلان يرتيجى قوشلره دينير .

شكست [فا] قيرمه . كسر . شكست اولمق : قيرلمق . شكست ايتمك : قيرمق . [ص] قيران . پيمانه شكست : قدح قيران .

شكسته [فص] قيرلمش . قيريق . شكسته خاطر : خاطرى قيرلمش .

شكفته [فص] آچلمش . نوشكفته : يكى آچلمش . ناشكفته : آچيلمامش .

شكل [عا] صورت ، بيچم ، هيئت . رسم . نوع ، جنس . چشيد . جمعى : اشكال : صورتلر ، رسملر ، چهره علامتلرى .

شكلاً [عح] شكلجه ، بيچمجه . صورت ظاهره‌ده .

شكلى [عص] شكله ، صورته عائد .

شكم [فا] قارن .

شكمبه [فا] اشكنبه . اشكمبه .

شكمپرست [فص] قارنه چوق اهميت ويرن، بوغازدوشكونى.

شكمپرور [فص] ييوب ايچمكى چوق سون . اشكنبه بسله ين.

شكن [فص] قيران . حيثيت شكن: حيثيتى قيران .

شكنج [فا] بوكلوم . قيوريم .

شكنجه [فا] اشكنجه .

شكوا ، شكوى [عا] شكايت . دعوى .

شكور [عص] چوق شكر ايدن .

شكوفه [فا] چيچك .

شكوك [عا] شكك جمى: شبهه لر، ترددلر .

شكوه [عا] اولولق ، عظمت ، مهابت .

شكوه [عا] شكايت ، دعوا .

شكيب [فا] صبر. ناشكيب: صبرسز.

شكيبا [فا] صبر ايدن . صبور .

شكيمه [عا] كم ، ثبات، مقاومت.

شلاله [عا] بويوك چاغلايان .

شلاله

شلته ، شيلته [ت ا] يوك دوشك ويا مندر اوزرينه ياپيلان پاموقله طولديرلمش يوموشاق دوشه مه . ياتاق ، مندر ، ار... شيلته سى .

شلطاق ، شالطاق [تص] غوغا...

شلغم [فا] طورپه بكزه ين معرو... سبزه ، چومور .

شللاق ، شاللاق [تص] چيلا... شاللاق ماللاق... كستاخجه سنه چيلاق اوله رق .

شلم [عا] قوقلامه . قوقو آله حاصه سى .

شلغم

شماتت [عا] دشمنلرك كورولتى ايله اظهارسه... ايتمه لرى .

…ه [ع ا] کورولدی ، پاتیردی. یایغاره .

…جی [ت ص] کورلدیجی، پاتیردیجی.

…لی [ت ا] کورلدیلی، پاتیردیلی.

… [ف ا] صایی. حساب. بی شمار: صایسز .

…، شامار [ت ا] طوقات. شمار آتمق ، شماریمك .

… [ع ا] صول طرف . شرقه متوجه آدامك صولنه تصادف ایدن جهت . پویراز .

… [ع ح] شمال جهتندن .

… [ع ص] شماله منسوب ، قطب شمالی : شمالده‌کی قطب .

… [ع ا] شامامه دینلن و ییمه‌ین میوه .

…ه [ت ا] کمی باغلانمق ایچون لیمانده دمیر آتیلارق دکز …طوتیلان ایچی بوش وهرطرفی …له قپادلمش دمیر فوچی. قندیل …ره‌سی : یاغ قندیلنك فیتیلی …ستنده طوتان تللی مانطار .

… [ع ا] خویلر ، اخلاقلر ، طبیعتلر .

… [ت ص] « شمدیدن » تعبیرندن مخفف . اکثریا …شعرلرده تصادف اولونور .

شمدی [ت د] حال زمانی. الآن. بوآنده. شمدیلرده: بواثناده

شمدیجك [ت د] همان شمدی .

شمدیکی [ت ص] بو زمانکی . حال حاضرده‌کی .

شمدیلك [ت د] شمدی‌یه مخصوص اولمق اوزره . هنوز .

شمرده [ف ص] صایلمش. معدود.

شمس [ع ا] کونش .

شمس آباد [ف ص] کونشی چوق یر . کونش کورن یر.

شمس سپر [ف ا] کونش سپری . شاپقه سپری .

شمسه [ع ا] کونش شکلنده لوحه. بعض نشانلره مخصوص اوله‌رق رتبه‌سنه کوره کوکسه طاقیلان معدنی لوحه .

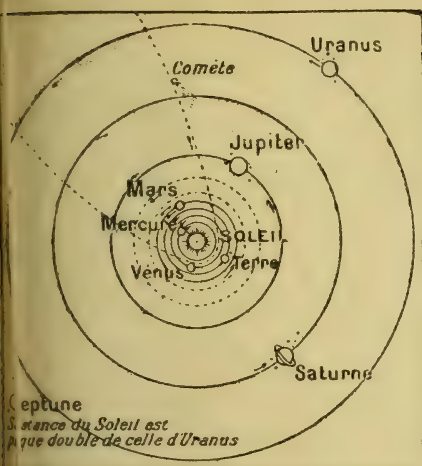
شمسی [ع ص] کونشه منسوب . شمسی سنه: تقسیماتی کره‌مزك کونش اطرافنده دورینه کوره حساب ایدیلن سنه . مؤنثی : شمسیه . حروف شمسیه : عربجه الفباده اوللرینه حرف تعریف کلدیکی زمان لامی اوقونمایان حرفلر . بالعکس اوقونان حرفلره‌ده حروف قریه دینیر. منظومهٔ شمسیه . شمس ایله اوکا

تابع اوله‌رق اطرافنده دونن سیاره‌لرك هیئت مجموعه‌سی .

شَمسیه [ع ا] كونشدن محافظه ایچون الده طوتیلان مینی مینی چادیر كبی معروف آلت .

شمسیه‌جی [تا] شمسیه یاپان ویاصاتان شخص .

شمسیه‌جیلك [ت ا] شمسیه تجارتی واعمالی صنعتی .

منظومهٔ شمسیه

شمسیه‌لك [ت ا] شمسیه یاپمغه یارایان بز ، قماش .

شمسیه‌لی [ت ص] شمسیه‌سی اولان. النده شمسیه طوتان .

شَمشاد [ف ا] شمشیر آغاجی .

شِمشك [ت ص] كوك كورله‌دیکی زمان بلوط آره‌سنده حاصل اولان قوتلی آنی پاراتی كه الكتریق شراره‌سندن باشقه برشی دكلدر. شمشك چاقمق: شمشك حاصل اولمق. شمشك كبی : ناكهانی وپك سریع .

شِمشیر [ف ا] قیلیج. سیف. شمشیر بران : كسكین قیلیچ .

شِمشیر [ت ا] غایت سرت و حكی قابل بر آغاج . چمشیر آغاجی.

شَمع [ع ا] بال مومی . علی اوم موم .

شَمعدان [ف ا] مومك یاعق اره دیکیلدیکی آیاقلی ، آیاز قوللی قولسز معدنی آلت. شامدان .

شمعدانجی [تا] شمعدان یاپان ویا صاتان آدام .

شَمعه [ع ا] موملی فیتیل. یاقیلان موم .

شمعه‌لی [ت ا] موملو شی مو سورولمش بز ویا یل كبریت . خلق آره‌سنده «... تلفظ اولونور .

شمندوفر [فرا] دمیر یولی .

شموس [عا] شمسك جمعی : كونشلر .

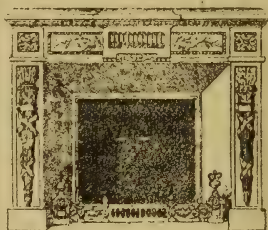
شمول [عا] شامل وحاوی اولمقلق . ایچنه آلمق . قاپلامق . جمع واحاطه ایتمك . دلالت ایتمه . عالم شمول : دنیایی قاپلامش .

شمولله‌ندیرمك [ت ف] شامل اوله‌جق برحاله كتیرمك . تعمیم ایتمك .

شمه [عا] بركره قوقلامه . پك جزؤی مقدار .

شمیم [ع ص] كوزل قوقان . عنبر شمیم : عنبر كبی قوقان .

شمینه [فا] اوطه‌لری ایصتمق ایچون صورت مخصوصه‌ده یاپیلمش اوجاق .

شمینه

شن [ت ص] سونجلی ، مسرور ، كولر یوزلی آدام . معمور ، فراح یر .

شناس [ف ص] بیلن . تاریخ‌شناس : تاریخ بیلن ، مورخ . خاطرشناس : خاطر صایغی بیلن .

شناعت [ع ا] كوتولك . فنالق . خباثت . رذالت .

شناور [ف ص] یوزیجی . یوزكج .

شنایع [ع ا] شناعتك جمعی .

شنبه [ف ا] جمعه ایرتسی كونی . علی الاطلاق كون .

شنلك [ت ا] ممنونیت ، مسروریت ، بشاشت . معموریت . دونانما ، شهرآیین .

شنلكسز [ت ص] معموریتسز . خراب .

شنلكلی [ت ص] معمور ، مسكون ، آبادان .

شنلندیرمك [ت ف] ممنون ومسرور ایتمك : اعمار ایتمك . نشئه ویرمك .

شنلنمك [ت ف] سوینمك ، مسرور اولمق . معمور اولمق .

شنو [ف ص] ایشیدن . ایشیدیجی . دورشنو : تلفون . اوزاقدن ایشیدن . (دوربینه قیاساً) .

شنیع [ع ص] كوتو . فنا . خبیث . معیوب .

شنیعه [عا] كوتو ، عیب ایش . رذالت .

شو [ضمیر] پك یاقین پك‌ده اوزاق اولمایان شیلره اشارت ایچوندر . شو آدام . شو كتاب . شو أو .

شو ، شوی [فا] ییقامه . (صه) ییقایان. مرده شوی : اولو ییقایان . غسال .

شَوارِب [عا] شاربك جمعی: بییقلر.

شَوّال [عا] قمری آیلرك اوتنجیسی كه ایلك اوچ كونی شكر بایرامیدر.

شوالیه [فرا] اوروپاده قرون وسطاده اصالت رتبه‌سی . اصل معناسی : سواری .

شَوالیه [ت ا] ایكی قوللی سپت ویا كوفه .

شَواهِد [ع ا] مدار اثبات مثاللر . دلیللر .

شَواهِق [ع ا] شاهقه‌نك جمعی .

شَوائِب [ع ا] شائبه‌نك جمعی .

شوباره [اسلاوجه] تپه‌سی یووارلاق. دیلیملی برنوع سرپوش.

شوخ [فصه] نازلی، شیوه‌لی، اویناق.

شورا [ت ا] پك یاقین ویك اوزاق اولمایان یر. شوراده بوراده: اوته‌ده بریده .

شورا [ع ا] مذاكره محلی. مجلس. مشاوره هیئتی .

شورانگیز [فصه] غوغایه، قاریشقلغه سبب اولان .

شورِش [فا] قاریشقلق ، اغتشاش، عصیان .

شورولوب [ت د] بردنبره وحرصله یوتمی تقلید ایچون قوللانیلیر .

شوره [فا] چوراق ، غیر منبت طوپراق .

شوره‌زار [فا] چوراقلق محل .

شوریدگی [فا] قاریشقلق . (مج) مفتونیت .

شوریده [فصه] پریشان. (مج) مبتلا .

شوریده‌بخت [ف صه] طالعسز .

شوریده‌حال[فصه] حالی پریشان .

شوریده‌خاطر [فصه]خاطری پریشان؛ ذهنی قاریشیق .

شوسه [فرا] قیرمه طاشلرله یاپیلان جاده .

شَوْق [ع ا] شدتلی آرزو ، میل ، هوس . نشئه ، كیف .

شوق ، شاوق [ت ا] ایشیق، ضیا، آیدینلق .

شوقلی [ت صه] هوسكار ، آرزولو. نشئه‌لی كیفلی .

شَوقی [عصه] شوقه، نشئه‌یه منسوب.

شَوْك [ع ا] دیكن ، شوك‌الظهر : بل كمیكی .

شَوْكَت [عا] عظمت، جلال، هیبت

...وكران [فا] بالديران اوتى. شوكران مائى : كوچوك بالديران .

...شوكه [ع ا] دوه ديكنى .

...شوكى [ع ص] شوكه منسوب . ديكنه بكزه‌ين . نخاع شوكى : مرداريليك .

...وم [ص] اوغورسز ، شئامتلى ، مشئوم .

...وهر [فا] قوجه . زوج .

...ويله [ت ح] پك ياقين پك‌ده اوزاق اولمايان طرزى افاده ايدر. ...اويله يانه، شويله ياپ. شويله بويله: ...ايكيسى اورته‌سى . شويله‌طورسون: ...صرف‌نظر. شويله‌جه: شوطرزده.

...ويله‌لك [تا] شوطرز. شويله‌لكله: شو طرز ايله .

...هاب [ع ا] آلو . شعله . آتش پارچه‌سى . شهاب ثاقب : ...وجان ييلديز .

...ادت [ع ا] انسانك كورديكى و بيلديكى شيئى محكمه حضو... ...نده سويله‌مك. حقيقتى افاده ايتمك. ...شاهدلك. اقرار واعتراف. دلالت. ...كوزله كورولن شيلر . كلمهٔ شهادت: ...سلامك آلتى شرطلرندن برى . ...شهادت پارمغى: شهادت كتيريلير كن ...لديريلان پارمق كه‌باش‌پارمغك يانندە. ...يدر ، اشارت پارمغى .

شهادتنامه [فا] بر مكتبدن چيقا... ركن آلينان ديپلوما . بر علمه قابليتى ، لياقتى ، حسن حالى و سائره‌يى اثبات ايچون يازيلوب ويريلن وثيقه .

شهامت [ع ا] ذكا ايله ممزوج شجاعت.

شهبا [ع ص] اشهبك مؤنثى : كو... موشى . جلب شهرينه‌ده‌دينير.

شهبندر [فا] قونسلوس . باش شهبندر : جنرال قونسلوس.

شهبندرخانه [فا] قونسلوسخانه .

شهبندرلك [تا] قونسلوسلق .

شهد [ع ا] بال .

شهداء [ع ا] شهيدك جمعى .

شهداب ، شهدابه [فا] بال شربتى.

شهدانه [فا] ايرى دانه‌لى مقبول انجى . كنوير تخمى .

شهدكام [فص] مراديى كورمك لذتنه نائل اولمش .

شهر [ع ا] آى .

شهر [فا] بويوك بلده .

شهرآرا [فص] شهره زينت ويرن.

شهرآيين [فا] دوناتما، شنلك .

شهراه [فا] بويوك جاده .

شهرت [ع ا] آد ، صان ، اوك ، شان ، نامدارلق . برآدامك معروف اولديغى نام ولقب .

شهرتشعار [فص] شهرتلى . مشهور .

شهرتگير [فص] شهرتى هر طرفى طوتان .

شهرتلى [ت ص] مشهور ، آدلى صانلى .

شهرستان [فا] بويوك شهر .

شهرلى [ت ص] شهر اهاليسندن اولان .

شهرى [فص] شهر اهاليسندن . كويلى وطشره‌لى اولمايان . نازك ، ظريف . همشهرى : عينى شهر ويا مملكت اهاليسندن اولان .

شهرى [ع ص] آيه منسوب . آيده براولان . آيلق . شهرى معاش : بر آيده آلنان معاش .

شهريار [فا] حكمدار . پادشاه .

شهزاده [فا] پادشاه اوغلى .

شهسوار [فا] يك ماهر وياقيشقلى بينيجى .

شهلاء [ع ص] قويو ماوى ، الا (كوز) . (خلق آره‌سنده) شاشى كوز .

شهوانى [ع ص] شهوته منسوب . ميل شهوانى .

شهوت [ع ا] ارككك ديشى‌يه ، ديشينك ارككه حس ايتديكى شدتلى ومادى ميل وهوس و بونك نتيجه‌سنده دويديغى حظ ولذت .

شهوت‌انگيز [فص] شهوت حسياتى تحريك ايدن .

شهوت‌پرست [فص] شهوته چوق دوشكون . هوسات نفسانيه‌سنه مغلوب .

شهود [عا] حاضر بولونوب كورمه . مشاهده . كوزله كورونمه . عالم شهود : كوزله كورونن مادى عالم .

شهود [ع ا] شاهدك جمعى .

شهور [ع ا] آيلر .

شهى [ع ص] لذيذ . اشتهايى جلب ايدن .

شهيد [عص] وطن ودينى اوغورنده محاربه‌ده تلف اولان . جمعى شهدا .

شهير [ع ص] شهرت قازانمش آدلى صانلى .

شهيق [عا] هيچقيريق . نفس آلمه مقابلى : زفير : نفس ويرمه

شیء [ع ا] نسنه ، ماده . جانسـ موجود . جمعى : اشيا . چوق

شیر نجه [فا] اتك آلتنده كيكه ياقين حاصل اولان بر قان چيبانیکه عمليات ياپلمديغی تقديرده اولومی انتاج ايدر . آنتراقس .

شيرخوار [فص] سوت ايچن . سوتدن كسلمه‌مش چوجوق

شيردان [فا] كويش كتيريجی حيوانلرك ايكنجی معده‌سی ، شيردن .

شيردل [فص] آرسلان يوره‌كلی ، جسور .

شيرروغن [فا] شيرلاغان ياغی صوسام ياغی .

شيرگير [فص] آرسلان طوته‌جق درجه‌ده جسور . چاقير كيف مقامنده قوللانيلير .

شيردمرد [فص] آرسلان اركك ، يعنی آرسلان كبی جسور .

شيره [فا] اوزوم صويی ، شيرا .

شيرين [فص] طاتلی . (مج) سويملی . شيرين زبان : طاتلی ديللی .

شيرينلك [تا] سويمليلك . جاذبه .

شيش [تا] پيشيريله‌جك كباب وسا . ئره‌يی كچيردكلری اوجی سيوری ، اينجه و اوزونجه آغاچ ويا دمير چبوق . سونكو . چوراب ، تنتنه اورمكه مخصوص اوزون ايكنه . نه شيش يانسين نه كباب : هيچ برطرف زيان ايتمه‌سين .

[...]ی : عجايب ! هر شی : هر نه [...]لورسه اولسون .

[شيـ]طين [ع ا] شيطانك جمعی .

[...]ب [ع ا] صاچ وصاقال آغارمق . اختيارلق .

[...]ب [تا] بر نوع تللی بورونجك .

[شيـ]خ [ع ا] ياشلی آدام . اختيار . تكيه شيخی : تكيه‌نك رئيسی . [تكـ]يه‌لرده ، شيخلرده لغو ايدلمشدر . [قبيـ]له رئيسی : قبيله‌يه رياست ايدن .

[شيـ]خوخت [ع ا] اختيارلق .

[شيد]ا [فص] مفتون ، ديوانه . عاشق شيدا : چيلديرره‌جه‌سنه عاشق .

[شيدا]يی [فا] عشق ديوانه‌لكی . چيلغين عشق .

[شيـ]ر [فا] سوت .

[شيـ]ر [فا] آرسلان . شير خدا : حضرت علی .

[شير]ازه [فا] شرقليلرك كتاب تجليدنده كتاب ياپراقلرينك [...]ه مربوط بولونديغی يرك ، يعنی [...]تك ايكی اوجنده ابريشيمدن [...]اولن اينجه شريد . (مج) نظام ، انتظام . رابطه .

[شير]انه [فح] آرسلانه لايق بر صورتده . آرسلانجه .

شيش [ت ا] بدنك بر طرفنده حاصل اولان قبارمه، اور . [ص] قبارمش ، شيشمش .

شيشيرتمك [ت ف] شيشكين حاله كتيرتمك ، قبارتمق .

شيشيرلمك [ت ف] قباردلمق . شيشكين حاله كتيرلمك .

شيشيرمك [ت ف] قبارتمق . شيشمه‌سنی موجب اولمق . آورت شيشيرمك . تفاخر وتكبر ايتمك . قارنی شيشيرمك : كبه براقمق .

شيشقو [ت ص] شيشمان ، ملحم آدام .

شيشك [ت ا] ايكی ياشنده‌قوزو.

شيشكين [ت ص] شيشمش، قبارمش.

شيشكينلك [ت ا] شيشكين اولمقلق.

شيشله‌مك [ت ف] شيشله‌دملك. شيش صاپلامق . شيشه كچيرمك .

شيشله‌نمك [ت ف] شيشله ده‌لنمك. شيشه كچيرلمك .

شيشلی [ت ص] شيشی اولان . شيشلی باستون .

شيشمان [ت ص] اتی ياغی چوق آدام . ملحم .

شيشمانلق [ت ا] شيشمان اولمقلق .

شيشمك [ت ف] قبارمق. شي... پيدا ايتمك . (صو حقند...) طاشمق .

شيشه [ق ا] صيرچه‌دن قاب: ع... شراب شيشه‌سی. پول شيـ... پك انجه وقارنی غيرمنتظم شيش... لامبا شيشه‌سی .

شيشه‌جی [ت ا] شيشه صا... آدام .

شيشه‌خانه [ت ا] شيشه ياپ... محل .

شَيطان [ع ا] ابليس. آدم‌اولا... كين باغلامش وطرد اولو... بر ملك. (مج) ذكی ، قورنازآ... شيطان‌توبی : بر كيمسه‌يی باشقه... سوديرن آ كلاشلماز حال .

شيطانلق [ت ا] حيله ، خد... قورنازلق .

شيطانی [ع ص] شيطانه منسو... عائد . مقابلی : رحمانی

شَيطَنَت [ع ا] شيطانلق، ابليـ... حيله ، فتنه .

شيطنتكارانه [ف ح] شيطانجه...

شيعه [ع ا] طرف ، فرقه ؛ ... مذهبی : حضرت علی... عبايه طرفداراوله‌رق تشكيل‌او... مذهب .

شيعی [ع ص] شيعه‌يه منسوب

فتکی [فا] قاچقینلق، مفتونیت.

فته [فص] مبتلا، مفتون، قاچیق.

ق [فرا] کوزل ، ظریف . خوش، ادالی. تام مودایه موافق.

قلق [ت ا] کوزللك ، ظرافت. مودایه تبعیت .

للق [ت ا] یك باباغی سوسلنه‌رك سورتوك کزن قادین .

له [ت ا] کوزل قوقولو بر نوع اوت .

لین [انکلیزجه] انکلیز لیراسنك یکرمیده بری قیمتنده کوموش سکه .

م [ع ا] شیمه‌نك جمعی .

مارتمق [ت ف] یوز ویروب آزدیرمق .

مارمق [ت ف] یوزبولمق. حدی تجاوز ایتمك .

مپانزه [فرا] بر نوع بویوك مایمون.

شیمپانزه

ماریق [ت ص] یوز بولوب آزمش. شیمارمش .

شیمه [ع ا] خوی ، طبیعت .

شین [ع ا] عیب ، قصور، لکه .

شینشیله [ا] آمریقانك بر نوع کوموش سنجابی . بونك پوستندن یاپیلان کورك .

شینل [ا] قولسز ویاقه‌سی کورکلی بر نوع قاپوط .

شینیك [ت ا] مملکتده کوره استیعاب درجه‌سی دکیشن بر نوع ذخیره اولچکی .

شیو [ت ا] اینیش . اینیشلی یر . بایر . سطح مائل. استحکامك اوك و آرقه‌سنده یاپیلان میللی سطحلر .

شیوخ [ع ا] شیخك جمعی .

شیوع [ع ا] دویولمه یاییلمه. شیوع بولمق : هرکس طرفندن ایشیدیلوب معلوم اولمق .

شیوغاز [ت ا] طوب آربه‌سی اوقنك اوکنه قونان آغاج، چلغار.

شیولنمك [ت ف] آشاغیسی کنیش اولوب یوقاری‌یه طوغری طارالمق . میللی سطح شکلنی آلمق.

شیولی [ت ص] میللی . منحنی .

شیون [فا] ناله ، فغان . ماتم .

شئون [عا] شأنك جمعی . وقعه‌لر. اولان شیلر .

شیوه [فا] طرز ، اسلوب . ناز، عشوه .

شیوه گر [فص] نازلی ، ادالی، عشوه‌باز

شیوه‌لی [تص] یوقاریکی معناده .

ص

ص [ا] تورکجه الفبانك اون یدنجی حرفیدر. ابجدحسابنده ۹۰ رقمنه معادلدر. عربی آیلردن صفرك رمزیدر.

صائب [ع ص] صواب اولان ، اصابت ایدن. خطاسز، طوغرو . رأی صائب . اصابتلی رأی.

صائبی [عا] بیلدیزه طاپان مجوسی.

صائل [ع ص] صالدیریجی . صولت ایدیجی .

صائم [ع ص] اوروجلو ، اوروج طوتان.

صائن [ع ص] قورویجی . صیانت ایدیجی .

صابان ، صبان [ت ا] چفت سورمکه مخصوص زراعت آلتی. صابان اوکه‌سی: صابانك دمیری. صابان قیران : پك بویوك كوك .

صابر [ع ص] صبر ایدیجی . صبور.

صابوق [تص] صابمش، صاپتمش. طوغرو یولی شاشیرمش . آبوق صابوق : صاچمه صاپان سوز ، هذیان .

صابون [ت ا] ال بیقامغه ، بدن و چاماشیردن کیری ، یاغی چیقارمغه یارایان وزیتون یاغی، صود وسائره ایله یاپیلان معروف بیاض ماده. صابون طاشی : لکه چیقارمغه مخصوص برنوع کیل .

صابونجی [ت ا] صابون یاپان و صاتان آدام .

صابونجیلق [ت ا] صابون یاپمق صنعتی وتجارتی .

صابونلامق [ت ف] صابونله یقامق

صابونیه [عا] الماسیه نوعندن برحلوا

صاپ [ت ا] بر شیئك طوتولاجق یری . نباتاتك ساقی میوه‌لرك داله بیتیشیك اولدقلری اینجه چبوق طاوه صاپی: طاوه‌نك طوتیله‌جق یری

صاپسز [تص] صاپی اولمایان. ایپسز صاپسز. بریره باغلی اولمایان سرسری .

صاپلی [تص] صاپی اولان. طاو شکانده کفجه .

...اله [ت ا] شدتلی توبیخ .

...ا ، صپان [ت ا] اوزاغه طاش آتمغه مخصوص وایکی ...دن برر غیطانه باغلی کوچوك ...سه . اسکی زمانده حربده سلاح ...ه سنی کوروردی . صاپان طاشی : ... آتیلان طاش .

...بالغی [ت ا] کوپك بالغنك ایری جنسی .

...ا [ت ا] کمیجیلکده مقاره نك ویا اسقارموزك اطرافنه صا... ایپ ، خلاط ویا دمیر .

... [ت ف] شاشیرمق . طوغری یولدن آیرلمق . عقلنی قاچیرمق . ... دوشمك .

...ن [ف ص] صاپمش . طوغرو یولی شاشیرمش .

...ن [ت ا] صاپلانه جق آلت ، زیبقلین .

...لامق [ت ف] صوقمق ، باتیرمق . دیکمك . صاپلاتمق : صو... ...مق ، باتیرمق . صاپلانمق : صو... ...ی ، باتیرلمق . (مج) بر فکرده ...ار ایتمك .

... [ت ف] یول ، استقامت دکیشدیرمك . طوغرو یولدن ...اف ایتمك . دونمك . صاپلمق : ...دولمك .

صابه [ت ص] طوغری یولدن اوزاق اولان . طولاشیق . کسدیرمه اولمایان .

صاتاشمق [ت ف] راحتسز ایتمك . تعرض ایتمك . غوغایه مجبور ایتمك . شاقا، لطیفه صورتیله طاقلمق .

صاتدیرمق [ت ف] بریسنك واسطه سیله صاتمق ویا صاتلمغه مساعده ایتمك .

صاتلمش [ت ص] پاره سی ویریلوب آلنمش . نذر ایدلمش . کندینی صاتمش .

صاتلمق [ت ف] صاتلمش اولمق .

صاتمق [ت ف] پاره مقابلنده برینه بر شی ویرمك ، بر شیئی دکرینه کوره پاره ایله مبادله ایتمك . (مج) کندینی صاتمق : کندینی مالك اولمدیغی جزیتلری حائز کوسترمك .

صاتون ، صاتین [ت ا] مبایعه . اشترا . صاتین آلمق : اشترا ایتمك ، پاره مقابلنده آلمق .

صاتی [ت ا] صاتیش .

صاتیجی [ت ص] صاتان ، بایع .

صاتیجیلق [ت ا] صاتیجی اولملق . بایعلك .

صاتيش [ت ا] صاتمه . صاتيلان مقدار . فروخت .

صاچ [ت ا] انسانك باشنده‌كى قيللر . صاچ قيران وصاچ دوكن : صاچلرك دوكولمه‌سنى انتاج ايدن خسته‌لقلرك اسمى . عرب صاچى : قارمه قاريشيق ايش . صاچلى صاقاللى : ياشلى باشلى . صيرمه صاچ پك كوزل صاريشين صاچ .

صاچاق [ت ا] سوس مقامنده بر شيئك كنارندن صارقان شى . پوسكول . چاتينك اصل بنادن طيشارى‌يه چيقان قسمى .

صاچاقلى [ت ص] اطرافنده صاچاغى اولان .

صاچمق [ت ف] سرپمك ، غير منتظم صورتده ، راست كله طاغتمق .

صاچمه [ت ا] آو توفنكنده قوللانيلان مينى مينى قورشون دانه‌لرى . رابطه‌سز ومناسبتسز سوز . صاچمه صاپان : مناسبتسز شى وسوز .

صاچمه‌لامق [ت ف] مناسبتسز سوز سويله‌مك .

صاچندى [ت ا] صاچلمش شيلر .

صاچى [ت ا] وقتيله كلينك باشى اوزرندن صاچيلان پاره .

صاچيق [ت ص] صاچلمش . آچيق صاچيق : طاغنيق ، عريان . بى‌ادبانه .

صاحب [ع ص] مالك . متصر... دوست . صحابت ا...
صاحب چيقمق : ملكيت ادعا... حمايه ايتمك . سوزينه صاح... سوزنده طورمق .

صاحبسز [ت ص] صاحبى اول... حاميسز ، بيكس ...

صاحبسزلك [ت ا] حمايه‌سز... بيكسلك .

صاحبقران [ف ا] دائما مـ... موفق ومظفر اولا...

صاد [ا] « ص » حرفنك اسم...

صادر [ع ص] صدور ايدن ، ... ايدن .

صادق [ع ص] دوغرو ، صحيـ... مقابلى : كاذب . صداق... وفاكار . صادقانه : صداقتله .

صارارتمق [ت ف] صارى يا... صارى‌يه بويامق .

صارارمق [ت ف] صارى او... صارى رنكنه كيره...

صاراقه [ت ا] استهزا ، اكا... صاراقه‌يه آلمق : استهزا...

صاراوله [ت ا] كمى يلكنـ... طوپلايوب صارمق .

صارب [ت ص] اوزرينه چيقلـ... مشكل ، ديك . صاربه صار... مشكللشمك ، زورلاشمق .

شمق [ت ف] صارب اولمق. زور ، کوج

ليه [يتا] آتش بالغنك بر جنسی .

رق [تص] تيترهك. آبدال.

رمق [ت ف] چاربمق ، دورتمك ، سيلكمك ويله قيميلداتمق ، تترەتمك .

ندی [تا] تزلزل. صدمه.

[ت ا] صارەجق شی . صارمغه مخصوص بز. پاره

[ع ص] صرف ايديجی . دكشديريجی .

وق [تف] آشاغی‌يه‌طوغری اوزاتمق، صاللانديرمق.

[ت ف] آشاغی‌يه‌طوغری اوزاتمق. آصيلی طورمق .

قی [ت ا] تعدی، تجاوز. صاتاشمه .

قيلق [تا] تعرض، كستاخانه صاتاشمه .

ق [ت ص] صارقمش ، آصيلی .

[ت ف] برشيئك اطرافنی دونه‌رك صارمق . برينك

بوينه ، بلنه اللرينی طولامق . بر شيئی تهالكله ، عزم ويا هوسله قاورامق. درت الله صارلمق: بويوك برشوق ايله تشبث ايتمك .

صارم [عص] كسكين (قلج‌حقنده) .

صارماش [ت ا] متقابل صارلمه . صارماش طولاش .

صارماشمق [ت ف] بربرينه صارلمه ،قوجاقلاشمق.

صارماشيق [ت ا] راست‌كلدیكی شيئه صاريلارق هرحالكی استقامتده اطرافه اوزانان نباتاتك نوعلری .

صارماشيق

صارمساق [ت ا] زنبقيه فصيله‌سندن كسكين قوقولی معروف سبزه .

صارمساق

صارمق [ت ف] برشيئك‌اطرافنی چوربوب‌طولامق،قوشاتمق. باغلامق. احاطه ايتمك،محاصره‌ايتمك. قوجاقلامق . (مج) خوشه كيتمك . ياقشمق .

صارمه [ت ا] صارمق صورتیله یاپیلان شی. یاپراق طولمه‌سی.

صاریـنج [ت ا] یاغمور صوینی بیریکدیرمکه مخصوص خزینه.

صاری [ت ا] کوکورت رنکی . بکـزی ویا قیللری صاری آدام. یومورطه‌صاریسی: یومورطه‌نك اورته‌سنده‌کی صاری قسم .

صاری آصمه [ت ا] بر نوع آو قوشی .

صاریجق [ت ا] صیغیرجق قوشنك بر نوعی .

صاریجه [ت ص] آز صاری اولان.

صاریشین [ت ص] صاچلری صاریجه وتنی بیاض اولان .

صاری‌صبر [ت ا] کیمیاده‌وصنایعده بویامق ایچون قوللانیلان برنوع نبات .

صاری‌بوجه [ت ا] چاییرلرده کند- یلکـندن بیتن ، عینی زمانده ا کیله‌رك یتشدیریلن برنوع اوت .

صاریق [ت ا] باشه صاریلان‌تولبند وسـائره . بورمه صاریق : قات قات صارلمش صاریق . صاریغی بورمه : بر نوع خامور ایشی .

صاریقلی [ت ص] باشنده صاریغی اولان . امام .

صاریلق [ت ص] صاری اون بکـز اوچوقلنی .

صاریلق [ت ا] صـفرانك قاریشمه‌سندن ایلری ک وبوتون وجودی ، حتی آقنی بیله صارارتان خسته‌لق

صاریلی [ت ص] ایچنده رنك بولونان .

صاریلی [ت ص] صارلمش .

صاریمتراق [ت ص] ص آکدیران .

صاریمـتی [ت ص] صاری‌یه آز صاریسی اولا.

صاعد [ع ص] یوقاری‌یه چ صعود ایدن .

صاعقه [ع ا] یلدیرم . صواعق . سـپر ص یلدیرم سپری ، پاراتونه‌ر .

صاغ [ت ص] صاغلام . بولونان ، جانلی، زنده مرضدن سـالم : صحتده بو خالص ، صاف. مغشوش او صاغ آقچه : آلتون پاره اولان . باشك صاغ اول تعزیت مقامنده عافیت تمنیس

صاغ [ت ا] صول مقابلی. و حیوانلرك قلبلری طرفك مقابلی اولان طرف استقامتده‌کی جهت. [ص] صاغ

[ص]اغ ال، صاغ آياق، صاغ كوزالخ. صاغی [ص]ولی يوق : تيتيز ، خشين آدام . [ص]اغه صوله باقمامق : آدابه اصوله [ر]عايت ايتمه‌مك .

[ص]اغالمق [ت ف] صحت بولمق. ايی اولمق.

[ص]اغدیچ [ت ا] كوكينك صاغنده كيدن قلاغوز . صاغدیچ [ق]ادين : ينكه .

[ص]اغديچلق [ت ا] صاغدیچ وظيفه‌سی.

[ص]اغديرمق [ت ف] حيوان صاغلمه‌سنه مساعده ايتمك ، [ر]اضی اولمق. حيوانی صاغمغه باشقه‌[س]نی مأمور ايتمك . (مج) آلداتوب [پ]اره قوپارمق .

[ص]اغر [ت ا] قولاغی آغيردويان ويا بوسبتون دويمايان شخص. [ا]يچی طولو اولديغی ايچون سس [چ]يقارمايان شی . صاغر جام : شفا[ف]لغی ازاله ايدلمش جام. صاغر كاف: [«] ن » كبی اوقونان « ڭ ».

[ص]اغرلق [ت ا] قولاغك ايشيتمه‌مسی.

[ص]اغری [ت ا] حيوانك بليله قو‌يروق صوقومی آره‌سنده‌كی [ط]ولغونجه و يووارلاق قسم. (طبو‌[غ]رافياده) مائله .

[ص]اغلام [ف ص] قوی، محكم . خسته اولمايان، تندرست . صحيح. [م]تين . امين . طيانقلی .

صاغلامق [ت ف] تأمين ايتمك . تحكيم ايتمك .

صاغلاملاشديرمق [ت ف] صاغلام حاله قويمق. تأمين ايتمك .

صاغلاملامق [ت ف] عينی معناده.

صاغلاملق [ت ا] صاغ ، صاغلام اولمقلق. صحت. طيانقلق. دوغرولق . امنيت .

صاغلانمق [ت ف] صاغلام اولمق . قوتلنديرلمك .

صاغلق [ت ا] حيات، صحت ، صاغلاملق. باش صاغلغی: عافيت تمنيسی، تعزيت. صاغلغه يوزطوتمق: نقاهته كيرمك، ايلشمكه باشلامق . الله صاغلق : آفرين اوكا .

صاغلق [ت ا] طوغری خبر . صاغلق ويرمك : طوغری خبر ويرمك .

صاغلمق [ت ف] ممه‌لرندن سودی آلنمق. (مج) اغفال ايدیلوب پاره‌سی آلنمق .

صاغلی [ت ا] صاغ طرفی اولان. صاغلی صوللو : صاغ وصولی اولان ، هم صاغ هم صول طرفده: مكتبليلر صاغلی صوللو ديزلمشلردی.

صاغليجاق [ت ا] صاغلق ، صحت وعافيت .

صاغمال [ت ا] صاغیلان و سودی آلنان . قویون ، اینك و سائره کبی .

صاغمق [ت ف] ممه‌یی بارمق اوجلریله صیقوب صیغایه‌رق سودی چیقارمق. آلدادوب پاره‌سنی چکمك. بولوطلردن صاغناق بوشانمق .

صاغمه [ت ا] صاغلمش . صیغانمش کبی یووارلاق شکل آلمش شی . الکم صاغمه : آلك قاصناغی کبی صاغلمش شی که یاغمورلی زمانلرده هواده حاصل اولان رنکلرنك قاصنا-ق کبی قوسدر . قوس قزح . بو تورکجه تعبیری عربجه‌دن محرف ظن ایدنلر اصلی « علائم سما » در دیبه معناسز بر تأویل بولمشلردر .

صاغناق ، صاغاناق [ت ا] بردنبره کثرتله یاغه‌رق کچن یاغمور . بردنبره اسن و درحال کسیلن شدتلی روزکار . (مج) ناکهانی و چوق سورمه‌ین ضرر ، ضربه .

صاغی [ت ا] قوش ترسی .

صاغیم [ت ا] صاغمه ، صاغیش . برصاغیم : برکره‌ده صاغیلا-جق مقدار .

صاغیملی [ت ص] صاغمال .

صاف [ع ص] صفوته مالك اولان . تمیز ، خالص . براق .

صاف‌دَرون [ف ص] یوره‌کی تمیز بون . ساده‌دل .

صاف‌درونلق [ت ا] ساده دللك بونلك .

صاف‌دل [ف ص] صاف یوره‌کلی

صافلق [ت ا] ساده‌دللك . تمیزلك . خالصلك . بونلك .

صافی [ع ص] خالص. تمیز . تصف ایدلمش .

صاقار [ت ص] بر ایشه یارامار انی سوردیکی ایشی بربادایدن اوغورسز ، چفته‌لی .

صاقاغی [ت ا] آتك سوموکی. رعام

صاقِردامق [ت ف] صوغوقدن قورقودن چوق تتره‌مك

صاقِرغه [ت ا] قویون و کوپك کبی حیوانلرك قولاقلرینه آصیلا وقان ایله طولان کنه .

صاقساغان

[تا] آلاجه قارغه دینلن خیرسز قوش . متعدد نوعلری واردر .

صاقساغان

صاقسی ، ساقسی [تا]ایچنه چیچك ویاخود نادرنبات دیکیلن قاب .

...قلامق [ت ف] كيزله‌مك . ستر ايتمك. حفظ ايتمك، قورومق. ساقلانمق : كيزله‌نمك .

...قلانباج [تا] صورت مخصوصه‌ده صاقلانان آرقه‌داشلرینی ایوب بولمقدن عبارت چوجق اویونی.

...قلایش [تا] صاقلامه ، كیزله‌مه ، اخفا .

...قلی [تص] صاقلانمش . كیزلی. محفوظ .

...قنمق [تف] چكنمك ، احتراز ایتمك . كندینی كوزتمك ، ...ایه ایتمك .

...نمه [ت ا] احتراز .

...ین [تا] «دقت ایت ! كندیكی قورو!» معناسنده تنبیه اداتی.

...لا [تا] صو اوزرینه صالدقلری بربرینه باغلی كراسته‌دن عبارت ...ه واسطه‌سی .

...اجاق [ت ا] اوستنده أولوبی یقادقلری كروه‌ت، تنشیر.

...اش [تا] باراقه‌مسی موقت دكان.

...نبور [ت ا] آستارلق اینجه وسیرك باتسقه .

...ق [ت ا] اسكیدن حربده قو-للانیلان اوجی طوپلو وزنجیرلی ...نوع طوقماق (ص) بدلا ، احمق .

...ل [ت د] یالكز ، انجق .

صالته [ت ا] بر نوع قیصه چاكت. چپكن.

صالته [ت ا] كوپك و كدیلرك تعلیم نتیجه‌سنده آرد آیاقلری اوزرنده طورمه‌لری .

صالته [یتا ا] كمیجیلكده «آتلا» قوماندا‌سی .

صالچه [یتا ا] طوماتس صویی وساٸره ایله یاپیلان یمك تربیه‌سی .

صالح [ع ص] ایی آدام ، صلاح حال صاحبی. مساعد، موافق، ایشه یارار . حربه صالح آدام : حرب ایده‌بیلیر آدام. اعمال صالحه : مقبول عمللر ، ایشلر . صالحات : صالح ایشلر، خیرلر ایشله‌ین قادینلر.

صالدیرمق [ت ف] هجوم ایتمك ، برینك اوزرینه آتلمق .

صالغین [ت ص] صالدیران ، هجوم ایدن. هر كسه سرایت ایدن.

صالقیم [ت ا] اوزوم ، خرما وساٸره كبی برچوق میوه‌یی ویا چیچكی حاوی صاچاق كبی صاپ . آقاسیا آغاجی . صالقیم سكود : داللری یاپراقلری صارقیق بر نوع صالقیم آغاجی .

صالقیم

صالقيمق [ت ف] كوشه‌يوب صارقمق.

صاللاباش [ت ص] بلااختيار باشنى صاللايان.

صاللاپاتى [ت ص] صايغيسز، مناسبتسز سوز سويله‌ين وايشه قاريشان.

صاللاصيرت [ت ح] صيرته‌صاللايه‌رق. صاللا صيرت ايتمك: صيرتنه يوكلنمك.

صاللامق [ت ف] بر شيئى طوته‌رق ايلرى‌يه كرى‌يه، ياخود صاغه صوله ويا آشاغى‌يه يوقارى‌يه متعدد كره‌لر ايتوب قيملداتمق. ال، باش وديكر اعضايى بو صورتله تحريك ايتمك. (مج) تأخير وتعويق ايتمك. اهميت ويرمك.

صاللانديرمق [ت ف] بر شيئى صاللانه‌جق صورتده آصمق.

صاللانمق [ت ص] متقابل استقامتلرده قيملدانمق، واروب كلمك. دوشمك اوزره اولمق. صارصيلمق. آصيلمق.

صاللى [ت ص] صال كبى اكلى يايوان واسنه‌ين.

صالمق [ت ف] براقمق، قويمق. ياىمق. كوندرمك. هجوم ايتمك وايتديرمك. ايلرى سورمك. كندى حالنده ترك ايتمك. خبر كوندرمك.

صالمه [ت ص] باشى بوش كزن بلا قيد قويبويرلمش.

صالنجاق [ت ا] صاللانه‌جق شى ايكى نقطه‌دن بر بر مربوط اولوب صاللانه‌بيلن ايپ چوجوق ياتاغى.

صالندى [ت ف] صاللانمق حركتى تموج. تزلزل.

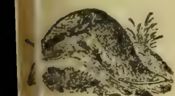
صالنديلى [ت ص] صالنديسى اولا ثابت ومتين اولماياز طالغه‌لانان.

صالنمق [ت ف] يوروركن صا صوله منتظم صاللانمق.

صالون [فرا] مسافر قبولنه مخصو بويوك اوطه. سركى محل واپور، شمندوفر، قازينو برلرده عمومك اوطوره‌بيله واسع محل. صالون آدامى: مجلسلرك، صالونلرك آداب ومراسم واقف آدم. كبار، نازك وظر آدام.

صاله [فرا] بويوك صوفه، ديوا

صالى [ت ا] هفته‌نك بازارايرتن صوكره كان اوچنجى كونى.

صاليانغوز [ت ا] قبوغى بولونان سوملى سوموكلى بوجك.

صاليق [تا] خبر. برنوع طوپوز.

صاليويرمك [ت ف] براقق. قويبويرمق. محبوسی تخليه ايتمك. طوته‌ميوب قاچيرمق. حيوانی قوشمق ايچون سربست براقق. (صاقال حققنده) اوزاتمق.

صاليه [تا] توكوروك.

صامت [ع ص] سكوت ايدن. صوصان. سس‌سز.

صامسه [تا] برنوع بقلوا.

صان [تا] شهرت، اعتبار. صانلی: شهرتلی.

صانجی [تا] كسكين آغری. قارن آغريسی.

صانجيلانمق [ت ف] صانجی‌يه طوتولمق.

صانجيلی [ت ص] صانجيسی اولان.

صانجيمق [ت ف] آغريمق.

صانع [ع ص] ياپيجی، اعمال ايديجی. ياراديجی. صانع كائنات: جناب حق.

صانغی [ت ص] سرسم. شاشقين.

صانغيلامق [ت ف] سرسملشمك. شاشقينلاشمق.

صانكه [ت د] كوياكه. طوت كه. مثلا.

صانمق [ت ف] ظن ايتمك. فرض ايتمك.

صانی [ت ا] ظن. تخمين.

صاوات [ت ا] كوموش اوزرينه ياپيلان قره قلم نقشلر.

صاواتلی [ت ص] صاواتی اولان.

صاواش [ت ا] غوغا، جدال.

صاواشمق [ت ف] غوغا ومنازعه ايتمك. اوغراشمق.

صاواق [ت ا] صويك تقسيم اولديغی يرده‌كی حوض.

صاورمق [ت ف] هوايه آتمق، هوايه قالديرمق، قيرلاتمق.

صاوروق [ت د] بدلا. احمق.

صاوساقلامق [ت ف] تعويق ايتمك. وقت كچيرمك.

صاوشديرمق [ت ف] كچشديرمك. قورتلمق، باشدن آتمق.

صاوشمق [ت ف] كچمك، مندفع اولمق. كيتمك، قاچمق.

صاول! [ت د] چكيل! واردا!

صاولمق [ت ف] برطرفه چكلمك.

صاومق [ت ف] قوغمق. نزاكتله دفع ايتمك. كچمك. باشدن

صاومق: اهميت ويرميه‌رك ياپمق.

دفع ايتمك. صاتوب صاومق : تكميل صاتمق .

صايغی [ت ا] حزم و احتياط . ادب . خاطرشناسلق .

صايغيسز [ت ص] ملاحظه‌سز ، بی پروا . خاطر نا شناس . احتياطسز .

صايغيسزلق [ت ا] ملاحظه‌سزلق. احتياطسزلق . خاطر صايمازلق .

صايغيلی [ت ص] صايغيسی اولان. باشقه‌لرينك خاطرينه رعايت ايدن. تربيه‌لی. اوستنه وظيفه اولمايان شيلره قاريشمايان .

صايقلامق [ت ف] اويور كن، ياخود حما نوبتنك تأثيريله آبوق صابوق سويله‌مك . صاچمه صاپان سويله‌مك .

صايمازلق [ت ا] حرمتسزلك .

صايمق [ت ف] تعداد ايتمك. خاطره رعايت ايتمك ، حرمت ايتمك. اهميت ويرمك. احترازايتمك. يوستكی صايمق: مالايعنی شيلرله مشغول اولمق.

صايی [ت ا] عدد . حساب .

صاييسز [ت ص] حسابسز . صاييسی بيلنمين . تعداده كلمز .

صايشمق [ت ف] حسابلاشمق. محسوب ايتمك .

صايیلی [ت ص] معدود ، صاييسی بللی . معروف . نامدار .

صبّ [ع ف] صو وهرهانكی مایع دوكولمك ، بوشالمق .

صَبا [ع ا] لطيف و خفيف شمال شرقی روزكاری. اسكی شعرلرده « باد صبا » : صبا روزكاری طرزنده قوللانلمشدر .

صَباح [ع ا] كوندوزك باشلانغيجی. كونش طوغديغندن اوكله‌يه‌قدر اولان وقت. صباحلين : صباح وقتی.

صَباحت [ع ا] كوزللك . چهره پارلاقلغی .

صباحلامق [ت ف] صباحه قدر اويومامق، طورمق، بكله‌مك . صباحلاتمق : صباحه قدر اويوتمامق .

صَباوت [ع ا] چوجقلق. طفوليت؛ چوجقلق چاغی .

صُبح [ع ا] صباح وقتی .

صُبحدم [ف ا] صباح وقتی .

صُبر [ع ا] باشه كلن فلاكته آجی‌يه ، عكسيدلكه قاتلانمه .

صبغ، صِبغه [ع ا] بويا .

صِبغه [ع ا] واقتيز ، تعميد. دين

صبور [ع ص] چوق صبرلی .

صبی [ع ا] کوچوك چوجق .

صبیان [ع ا] صبی‌نك جمعی . کوچوکلر، کوچوك چوجقلر.

صبیح [ع ص] کوزل یوزلو . شیرین .

صبیّه [عا] کوچوك قیز، قیز چوجق.

صپا [ت ا] اشك یاوروسی .

صحّ [ع ف] رسمی اوراقك، مقاوله و معاهده‌لرك صحتنی قبول و تصدیق ایچون امضا مقامنده ایدیلن اشارت. صح چکمك: صح اشارتی قویمق . چیزیلن بر عباره‌نك ابقا اولوندیغنی کوسترمك ایچون‌ده اوزه‌رینه چیزکینك کنارینه « صح » اشارتی قونور .

صحائف [ع ا] صحیفه‌لر .

صحابت [عا] وقایه ، حمایه . طرفدارلق .

صحابه [ع ا] صاحبلر ، مصاحبلر . پیغمبرمزك صحبتیله مشرف اولانلر .

صحابی [ع ا] عینی معناده .

صحاره [ت ا] مشین قابلی یولجی صندیغی، والیز .

صحاری [عا] صحرانك جمعی. اووالر، قیرلر .

صحّاف [ع ا] کتابجی ، کتاب آلوب صاتان .

صُحبت [ع ا] قونوشمه . اختلاط، مناسبت .

صحّت [ع ا] عافیت . طوغرولق. صاغلاملق . کرچکلك .

صحراء [ع ا] اووا . قیر . دوز وصوسز اراضی .

صحرانشین [فص] صحراده اوطوران.

صحرائی [عص] صحرایه ، قیره‌منسوب ویا متعلق .

صُحُف [ع ا] صحیفه‌لر ، جزءلر . کتاب یاپراقلری .

صَحْن [ع ا] بر مکانك اورته‌سی . اورته یر . اوك اورته‌سنده آولو . مکان .

صَحَن [ت ا] ایچنه یمك قونان باقیر، یاخود چینقودن قپاقلی قاب .

صحنلق [ت ا] صحنلرك قوندیغی یر. مردیوه‌نك دوندیکی یرده براقیلان کنیشجه دوزیر. تراموای آرابه‌لرینك اوك و آرقه‌لرنده‌کی بوش یر .

صحنه [ع ا] تیاتروده اویونجیلرك اوینادقلری یر .

صحو [عا] آییلمه، آییقلق . کندینه کلمه .

صحّی [ع ص] صحته منسوب ومتعلق. صحته نافع .

صحیح [ع ص] طوغری . کرچك . صاغلام . تام . قصورسز .

صحیحاً [ع ح] کرچکدن .

صحیحلشدیرمك [ت ف] صحیح حالنه قویمق .

صحیحلشمك [ت ف] صحیح اولمق ، صحیح اولدیغی میدانه چیقمق . تحقق ایتمك .

صحیفه [ع ا] کاغدیاپراغنك بریوزی .

صحیه [ع ا] صحت ایشلریله مشغول اولان دائره .

صخره [ع ا] پك بویوك و سرت طاش ، قیا .

صخور [ع ا] صخره‌نك جمعی : بویوك وسرت قیالر .

صد [ف ا] یوز عددی . صدهزار: یوز بیك. صدبار: یوز کره . صدپاره : یوز پارچه ، یعنی پارچه پارچه . صدبرك : یوز یاپراقلی ظن ایدیلن یاپراقلری صیق مقبول برنوع کل .

صدا [ع ا] سس ، صوت . ندا . عکس صدا : طاغه قارشی ویا قبه‌لی بریرده، یاخود صهرنج آغزنده باغیریلنجه معکوساً ایشیدیلن سس . صدانویس : فونوغراف . (بانکنویس) ده دینیر .

صدارت [ع ا] اسکیدن استبداد زماننده باش‌وکیللك، صدر اعظملق .

صداع [ع ا] باش آغریسی ، تعجیز .

صداقت [ع ا] دوغرولق. صمیمی دوستلق ، وفاکارلق .

صدد [ع ا] مرام ، مقصد ، کلامك موضوعی .

صدراعظم [ع ا] عثمانلی ایمپراطورلغنده رئیس وکلا .

صدر [ع ا] کوکس . یورەك . بر شیئك اوك ، باش قسمی . بر اوطه‌نك، برصالونك الك شرفلی او طوره‌جق یری .

صدری [ع ص] کوکسه منسوب

صدغ [ع ا] شقاق ، طولون .

صدغی [ع ا] شقاغه‌منسوب، متعلق

صدف [ع ا] ایچندن اینجی چیقان برنوع استریدیه و اونك قابوغی‌که قیمتلیدر وتزییناتده قوللانیلیر. صدف اوتی : برنوع قوقولو اوت .

صدقه [ع ا] الله رضاسیچون فقیرلره ویریلن پاره وسائره .

صدمه [ع ا] چارپمه . ضربه . صارصینتی .

صدور [عا] صدرك جمعى: كوكسلر.

صدور [ع ف] صادراولمق. ظهور ايتمك، چيقمق.

صديق [عا] جدى دوست. دوغرو آدام.

صدّيق [عص] دائما دوغرو سويله‌ين وسوزندن دونميه‌ين آدم.

صراجه [تا] بوغازده وبدنك‌ديكر قسملرنده اورلر چيقمه‌سندن عبارت خسته‌لق.

صراحت [عا] آچيقلق. وضوح. قاريشيق اولمامق. شبهه وتأويل كتورمه‌مك.

صراحى [تا] صو شيشه‌سى.

صراط [عا] يول.

صرّاف [عا] فرق ايله‌پاره بوزان. پاره ايشلريله اوغراشان، بانكر. آدام صرافى: آدمك‌ايبسنى كوتوسندن تفريق ايدن كيمسه.

صرافلق [تا] صراف صنعتى.

صرّافيه [عا] صرافك بوزديغى‌پاره‌يه مقابل آلديغى اجرت. (ص.) معاملات صرافيه: صراف، بانقه معاملاتى.

صرب [ا] اسلاو جنسندن بولغا‌رلرك قومشوسى بر قوم.

صربستان [تا] صرب مملكتى.

صرت، صيرت [تا] كوكسك مقابل طرفى، آرقه. طاغ ياماجى.

صرتلامق [تف] صيرتنه آلمق.

صرتلان، صيرتلان [تا] يرتيجى بر حيوان.

صيرتلان

صرچه، صيرچه [تا] اينجه جام.

صرصر [عا] شدتلى روزكار.

صرعه [عا] نوبتى طوتونجه‌انسانى يره دوشوروب تپنديرن بر خسته‌لق.

صرف [ع ف] خرج ايتمك. پاره ويروب يرينه بر شى آلمق. قوللانمق. (ا) كلمه‌لرك تحولاتندن بحث ايدن علم.

صرفيات [عا] صرف اولونان شيلر. مصارف.

صرفيون [عا] صرف علمى ايله اوغراشان عالملر.

صره ، صیره [تا] دیزی، صنف، سطر . نوبت .

صره [تا] اوطوریله‌جق تخته قناپه.

صره [ع ا] پاره کیسه‌سی .

صره‌سز [ت ص] وقتسز، مناسبتسز.

صره‌لامق [ت ف] صره صره دیزمك. بربری آردنجه قویمق .

صره‌لی [ت ص] صیره‌لانمش. منتظم. مناسبتلی .

صره‌واری [ت ح] دیزی شکلنده بربری آرقه‌سنجه .

صریح [ع ص] آچیق ، آشکار . شبهه وتردد کوتورمه‌ین .

صریر [ع ا] غیجیردی . صریر خامه : قلم غیجیردیسی .

صعب [ع ص] صعوبتلی . کوچ . چتین ، زور .

صعوبت [ع ا] کوجلك . زورلق.

صعوبتلی [ت ص] زحمتلی ، کوچ .

صعود [ع ف] یوقاری‌یه چیقمق ، یوکسلمك .

صعید [ع ا] مصر قطعه‌سنك جنوب قسمی.

صغار [ع ا] صغیرك جمعی : کوچوکلر.

صغر [ع ا] کوچوکلك .

صغرا [ع ص] اصغرك مؤنثی : چوق کوچوك. مقابلی: کبرا.

صغیر [ع ص] کوچوك . اوفاق . هنوز بلوغه ایرمه‌مش چوجق.

صف [ع ا] دیزی ، صیره .

صفاء [ع ا] صافیلك . راحت ، حضور . ذوق ، اکلنجه .

صفات [ع ا] صفتلر ، وصفلر .

صفت [ع ا] کیفیت، صورت. چهره. اسمك حال وشانی بیلدیرن کلمه.

صفح [ع ف] عفو ایتمك . یوز چویرمك .

صفحه [ع ا] بر شیئك یوزی . کتاب صحیفه‌سی. برمسئله‌نك بر ایشك کوستردیکی شکل .

صفدر [ف ص] دشمن صفلرینی یاران تارومار ایدن . بهادر .

صفر [ع ا] حسابده قوللانیلان نقطه که یالکز باشنه یاخود رقمك صولنده هیچ برقیمتی یوقدر، رقمك صاغنه قونجه اورقمی اون کره بویولتور. بو آدم صفردر : ذره قدر دکری یوقدر. صفری توکتمك : بیتمك ، درمانی قالمامق .

صفر [ع ا] عربی سنه‌نك اون ایکنجی آیی .

[ع ا] قره جکرك افراز ایتدیکی یشیل مایع .

...لی [ت ص] باشی دونن ، کوزی قارارن .

...اوی [ع ص] صفرایه منسوب ومتعلق. صفراوی مزاج.

...ناسی غالب مزاج .

[ع ا] صاریلق . بکز اوچوقلغی .

[ت ا] حموله‌سی اولمدیغی زمان کمی دوریلمه‌مك ایچون ...یرلشدیریلن آغیرلق .

[ع ا] قامش آغاجی .

[ع ا] صفلر ، دیزیلر .

عص] خالص، صافی. منتخب .

[ع ا] یاپراق حالنده معدن لوحه‌سی.

[ع ا] کوك یاقوت. ایصلق .

[ع ا] چکه آلتی .

[ت ا] ارککلرك چکه ویا ناقلرنده بیتن قیللر . لحیه .

...لمق [ت ف] صقالی کلمك.

ع ا] محکمه‌ده ویریلن حجت ...بونده‌کی اصطلاحات .

صَکّاك [ع ا] اعلام. صك یازان.

صکسار ، صانسار [ت ا] پوستندن کورك یاپیلان کدیدن بویوجك قوش وطاوقلری بوغان یرتیجی بر حیوان .

صُکوك [ع ا] صك لر

جمعی : جتلر ، صانسار براتلر .

صَلاء [ع ا] جمعه کونلری ، اوکله وقتندن بر آز اول وجنازه اولدیغی تقدیرده مناره‌ده اذاندن غیری اوقونان دعا. میدان اوقومه.

صَلابت [ع ا] متانت ، قوت . صاغلاملق. صلابتلی، متین.

صَلابوریه [ت ا] بویوك یلکنلی قاییق .

صَلات [ع ا] نماز . دعا .

صَلاح [ع ا] ایی حال . اییلك . حسن حرکت .

صَلاحیّت [ع ا] برشیئی یاپمق ، یاخود بر ایشه قاریشمق خصوصنده‌کی حق. اهلیت،استعداد.

صلاخوان [ف ا] مناره‌ده صلا اوقویان ، مؤذن .

صَلاطه [ت ا] ماروول ، طوماتس کبی یشیلیکلر طوغرایه‌رق

سیركه و زیتون یاغی ایله یاپیلان ویمك آره‌سنده بینن شی .

صَلاطه‌لق [ت ا] صلاطه یاپمغه یارایان شی . خیار .

صَلْب [عف] آصمق. آصمق‌صورتیله اعدام .

صُلْب [ع ا] قاتی ، سرت. مایع ، غاز اولمایان .

صُلْب [ع ا] نسل ، ذریت .

صُلْح [ع ا] باریشیقلق. آسایش . اویوشمه . اوزلاشمه. حربك ضدی . صلحاً : عوغاسز .

صُلَحاء [ع ا] صالح آدملر، طوغری وحسن‌حال صاحبی کیمسه‌لر.

صلح‌نامه [ف ا] صلح شرطلرینی حاوی کاغد .

صَلْصال [ع] لوله‌جی چامورجی .

صَلَوات [ع ا] صلاتلر ، دعالر .

صَلْوَله [ع ا] صلات وسلام کتیرمك.

صِله [ع ا] اولاشمه . وطن و اقرباسنه قاووشمه. صلهٔ رحم : غربتده‌كی آدامك وطنی زیارت ایتمه‌سی.

صَلیب [ع ا] خاچ .

صُم [ع ص] صاغیرلر .

صِماخ [ع ا] قولاق ، قولاق دلیکی.

صَمان ، صامان [ت ا] حبوبات‌د

صمانلق [ت ا] صامان حفظنه : و ص انبار .

صمانی [ت ا] صمان رنكند

صَمْت [ع ا] سكوت. سس‌س

صَمَد [ع ا] اللهك اسمای سندندر .

صَمَدانی [ع ص] صمد اولاز منسوب .

صمدانیت [ع ا] الوهیت. تا لق

صَمصام [ع ا] كسكين قيلج

صَمْغ [ع ا] ضمغ . بعض آغ آقان یاپشقان ساقیز .

صموت [ع ص] سكوتی اختیار ایدن .

صَمیمی [ع ا] حقیقی . قلبی

صناب [ع ا] خردال تر موستاردا .

صَنادید [ع ا] صندیدك جمعی كلنلر ، بویوكلر . لیدرلر .

صَنادیق [ع ا] صندوقك جمی صندیقلر .

صِناعت [ع ا] واسع مقیا فنی وسائطله تطبیق صنعت ، حرفت، فابریقه‌جی

نا [عص] صناعته وصنایعه متعلق.

نام [ع ا] صنعتلر .

دل [ع ا] قوقولو هندآغاجی .

[تا] معروف کنپشجه قایق.

[ت ا] صندال صاحبی ،
نی صندال ایشله‌تن .

[ع ا] قرال تختی .

ه [ع ا] آرقه‌لقلی حصیراسکمله.

[ت ا] صندالیه یاپان
ه‌جی وصاتان آدام .

[ع ا] البسه وسائره حفظنه
دق مخصوص بویوك محفظه .
نق . خزینه ، وزنه . صندوق
بی: وزنه‌دار .

[ت ا] صندیق یاپان و
قجی صاتان کیمسه .

[تا] وزنه‌دار. صندیق
نکار امینی .

ع ا] ایش . فعل ، عمل .

[ع ا] بر شیئی یاپقده‌کی
مهارت . اوسطه‌لق. هنر.

[فا] صنعتده ماهر .
کار آرتیست .

[ع ص] طبیعی اولمایان . اوید-
یرمه . ساخته .

صنف [ع ا] ترتیب، صره، طاقم. زمره ، طبقه .

صنم [ع ا] هیکل ، بت .

صنوبر [ع ا] چام فستیغی ویرن آغاج .

صنوف [ع ا] صنفك جمعی .

صنیعه [ع ا] ایش . اویدورمه جعلی شی . حیله .

چام فستیغی

صو [ت ا] ایچدیکمز رنکسز ، لذتسز، قوقوسز مایع. علی الاطلاق مایع. نهر ، دکز ، عصاره. تاو. شفافلق. صولر قرارمق : آقشام اولمق . صو ویرمك : دمیر ادواتی آتشده قیزدیره‌رق صویه باتیروب تاو ویرمك . آرپه صویی : بیرا . آغز صویی : صالیا . آغز صویی آقمق : ایمرنمك . آقان صولر طورمق : اعتراض ایده‌جك نقطه بولونمامق . صو اقتضا ایتمك: غسله محتاج اولمق، جنب اولمق. قره صو: کوزه عارض اولان برنوع ضعف. ازوب صویی ایچمك : ایشه یارامز حاله کلمك. صو باشی : کهیا . بیك دره‌دن صو کتیرمك : بیك درلو بهانه بولمق. صو ترازیسی : شهره

صویی تقسیم ایچون یوکسك یره یاپیلان حوض ، تقسیم یری . صو تره‌سی : روقا دیدکاری یشیل وبهارلی صلاطه . صو کتورمك : اعتراضه مساعد اولمق . صودن : اهمیتسز ، بوش شی. صودوکمك : آبدست بوزمق . صو دوکونمك : غسل ایتمك ، یيقانمق. صویه‌صابونه طوقونمامق: هیچ برطرفی انجیتمه‌مك، هیچ بر طرفه مضرت ویرمیه‌جك طرزده حرکت ایتمك. صو دولابی: بوستانلری صولامق ایچون قویودن صو چیقارمغه مخصوص چرخلی دولاب. صو قرلانغیجی : بر نوع قوش . صو قباغی : ییمز ایچی اویوق بر نوع قباق که صوده‌باتمدیغی ایچون یوزمه اوکره‌نلر قولتوقلری آلتنه باغلارلر . صو کبی بیلمك : ازبر، یاکلشسز بیلمك. صوکیسی: کمیلرك تام صویك سطحنه تصادف ایدن چیزکیسی . صونجه کیتمك : برینك مزاجنه کوره حرکت‌ایتمك. قره صولری : دکزك ساحله یاقین صولری. آچیق صولر : قره‌صولرك اوته‌سنده‌کی انکین دکز .

صَواب [ع ا] طوغری. حق .

صووارمق [ت ف] حیوانلره صو ایچیرمك .

صَواعِق [ع ا] صاعقه‌نك ج[مع] : ییلدیرملر .

صَواق [ت ا] صویك تـ[قسیم] اولوندیغی حوض .

صَوْب [ع ا] طرف ، جهت

صُوب [ت ا] نسل. صوی‌[سوپ] اقربا ، متعلقات ، سلـ[اله]

صوبا [ت ا] قپالی برمحلی ایـ[ـصیتمق] ایچون ایچنده آتش یا[قیلان] ودومانی کندینه مخصوص [بوری] واسطه‌سیله طیشاری‌یه ویرن‌او[جاق]

صوباجی [ت ا] صوبا یاپوب‌ا[...] آدام .

صوبا [ت ا] قالین دکنك. با[...] دایاق .

صَوْت [ع ا] سس . صدا. [...] بلند ایله : یوکسك سـ[ـسله]

صوچ [ت ا] قباحت، کناه، [...]

صوجوق [ت ا] بومبار[...] طولدیریله‌رق قورو[...] وقیيلمش بهارلی ات .

صور [ع ا] بوینوزدن [...] بوری .

صُوَر [ع ا] صورتك جمعی: ش[...] هیئتلر .

صورت [ع ا] شکل. طیڤ[...] کورونوش. چهره.[...] طرز. اسلوب. رسم. حال. [...]

...وتا : كورونوشده . صورت
... : شكل وصورت آلان .
...تياب : ميدانه كلن ، وجود
...ل.صورتسز: چيركين،اوتانماز،
...و .

...ورمق [ت ف] واسطه ايله صورمق .

...شديرمق [ت ف] هرطرفه صورمق،تحقيق ايتمك.

...شمق [تف] بربرينه صورمق.

...وج [ت ا] باشه طاقيلان توغ. چلنك .

...ل [ت ف] سؤال ايتمك .

...ن [ت ا] سؤال .

... [ع ص] صورت ظاهرده اولان . ظاهرى، خارجى .

... [ت د] سكوت ايت !

...ق [تف]صوسزلق ويرمك.

...ن [ت ص] صوصامش .

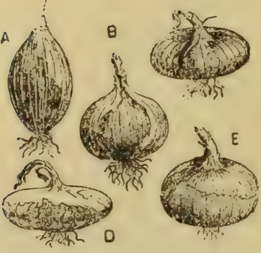
...، صوسام [ت ا] سميده و سائره يه قو... ويانغى تعصير ايديلن معروف ...ك حبه .

...ق [تف] صو ايچمك احتياجى دويمق .

صوصديرمق [تف] صوصمغه مجبور ايتمك .

صوصمق [تف] سكوت ايتمك . لقيردى سويله‌مه‌مك ، سس چيقارمامق. سس، كورولتى كسلمك .

صوغان [ت ا] يمكه‌طوغرانان معروف كسكين قوقولو وياقيجى سبزه .

صوغان

صوغلجان [ت ا] طوپراق ايچنه كيرن ، بعضاً ده انسانلرك باغرصاقلرنده توره‌ين بر نوع قورت.

صوغوتمق [ت ف] صوغوق حاله كتيرمك .

صوغوم [تا] دويه. كوزطوقلغى.

صوغوق [ت ا] برودت .

صوغومق [ت ف] صوغوق اولمق. صيجاقلغنى غائب ايتمك .

صوغوقلق [تا] صوغوق اولملق. بارد حركت و معامله . يمكدن صوكره يينن اوزوم ، طاتلى كبى صوغوق شيلر. حمامده صوغقه

مخصوص ایصینمامش محل . بل صوعوقلغی : مجرای بول خسته‌لغی .

صُوف [عا] یوك . یوكدن معمول بر نوع قماش .

صوفه [ت ا] اوطه قاپولرینك آچلدیغی گچید . دیوانخانه .

صوفته [ت ا] صاریقلی الهیات طلبه‌سی كه لغو ایدلمشدر .

صوفره [ت ا] سفره . یمك ماصه‌سی .

صوفی [عص] تصوفله اشتغال ایدن . زاهد .

صوقولغان [ت ص] هر یره صوقولان . كیركین . مونس . چابق الفت ایدن .

صوقلمق [ت ف] كیرمك . آره‌لق بولوب كیرمك .

صوقمق [ت ف] قویمق ، صاپلامق . باتیرمق . ایجیتمك . ایكنه‌لمك . (ییلان وساٸره حقنده) ایصیرمق .

صوقوم [ت ا] صوقولان یر . قویروق صوقومی : بل كمیكنك آلت طرف منتهاسی .

صوك [ت ا] نهایت . عاقبت . [ص] نهایتده‌كی . كریده‌كی . اك صوكره‌كی .

صوكره [ت د] بعده . بر شیئی متعاقب .

صول [ت ا] انسان وحیوانلرده قلبك بولوندیغی طرف . مقابلی : صاغ . [ص] صول طرفده‌كی .

صولاق [ت ص] صول الیـ وایش كورن .

صولاق [ت ص] صولو یر .

صولامه [ت ا] صو ویرمه .

صولاندیرمق [ت ف] آز حاله كتیرمك .

صَوْلَت [ع ا] صالدیرمه . شدت .

صولمق [ت ف] رنكنی، غایب ایتمك . صارمق

صولوغان [ت ا] نفس طار

صولوق [ت ا] نفس . (ص) ص صولوق صولوغه : نفس

صولوقلانمق [ت ف] نفس دیكلنمك، یورغو

صولومق [ت ف] صیق صیق نفس

صَوْم [ع ا] اوروج .

صوم [ت ا] ایچی طولو ، یـ

صوماكی [ت ا] برنوع رنكلی

صَوْمَعه [ع ا] عبادت یری .

صومورتمق [ت ف] صورت دوداقلرینی صار صورت آصمق .

صومون [ت ا] یووارلق ودیده‌لی چیوینك

...لكه مخصوص اورته‌سی دلیکلی
...نی ویدایپولی مربع دمیرپارچه‌سی.
...[عا] محافظه. حمایه. صون صمدانی:
جناب حقك صیانتی.
...یرمه [تا] اوستی اورتولو، اوکی آچیق یر.
...ور [تا] آق طوغان.
...وق [تف] اوزاتمق، تقدیم ایتمك.
... [تا] سلاله، نسب. ذریت. جنس. نوع.
...ونازی [تا] خلق اکاندیروب کولدیرن. پالیاچو.
...سز [تص] پس پایه، فناخویلی. صویی اولمایان.
...ون [تا] صویمه. حیدودلق، خیرسزلق.
...ولی [تص] اصیل، نجیب.
...وق [تف] البسه‌سنی چیقارمق. آیفلامق، قبوغنی چیقارمق،
...دیسنی یوزمك. مالنی غصب ایتمك،
...ایرمق.
...ودی [تا] صویپلوب آتیلان شیلر، قابوقلر.
...نمق [تف] کندی البسه‌سنی چیقارمق.
...یجی [تا] خرسز.
...باء [عا] شراب.

صِهر [عا] زوجه طرفندن اولان اقربالق.
صُهریج [عا] صارنیچ.
صِهریت [عا] زوجه مناسبتیله اقربالق.
صَیّاد [عا] آوجی.
صَیّاغ [عا] قویومجی.
صِیاغت [عا] قویومجیلق.
صِیام [عا] اوروج.
صِیانت [عف] قورومق. وقایه ایتمك.
صیت [عا] ایی ویاکوتونام قازانمه.
صیتمه [تا] اولا اوشودکدن صوکره شدتلی حرارت کتیرن معروف خسته‌لق. حما. (ایصیتمه‌دن مخففدر).
صیتمه‌لانمق [تف] صیتمه‌یه طوتلمق.
صیتمه‌لی [تص] صیتمه‌یه طوتلمش. صیتمه‌سی اولان (یر).
صیجاق [تص] صوغوق اولمایان. ایصینمش، (ا) صیجاقلق. حمام.
صیجاقلق [تا] صیجاق اولمقلق. حرارت.

صیچان [ت ا] فاره .

صیچرامق [ت ف] بولوندینی یردن یردنبره هوایه آتلق . آتلامق .

صَیحه [ع ا] فریاد . نعره . ندا .

صَید [ع ا] آو ، شکار . صید ماهی : بالق آوی .

صَیدَلانی [ع ا] اجزاجی .

صَیدَله [ع ا] اجزاخانه. اجزاجیلق.

صیر [ت ا] چناق وچوملکلرك ایچنه، آینه‌نك آرقه‌سنه سورولن جلا .

صیرمه [ت ا] انجه کوموش ویا آلتون تل .

صیرمه‌کش [ت ا] صیرمه چکن صنعتکار .

صیرمه‌لی [ت ص]صیرمه ایله سوسلنمش.

صَیرورَت [ع ف] اولمق. حصول بولمق. تحول ایتمك .

صیریتغان [ت ص] دائما دیشلرینی کوستروب کولن .

صیریتمق [ت ف] دیشلرینی کوستروب کولمك .

صیریق [ت ا] انجه اوزون آغاج.

صیرم [ت ا] دری دیلیمی، شریدی. دریدن یاپلمش خلاط .

صیزدیرمق [ت ف] مسامان آزار آزار آفیت سرخوش ایدوب اویوتمق . برن پاره قوپارمق .

صیزلامق [ت ف] دریندن ی آجی آغریمق .

صیزلانمق [ت ف] شکایت ا تظلم ایتمك .

صیزلدی [ت ا] شکایت . تد خشنودسزلق اظهار .

صیزمق [ت ف] داملا داملا آ ترشح ایتمك . سرخ اولوب اویومق .

صیزندی [ت ا] برقابدن، بر برمایعك داملا داملا آقم

صیزی [ت ا] درین آغری

صیسقه [ت ص] پك ضعیف. قا صو طولمش .

صیغ [ت ص] درین اولمایان .

صِیغ [ع ا] صیغه‌نك جمعی .

صیغامق [ت ف] پاچالری، ا یکلرینی طوپلایوب یو قالدیرمق .

صیغدیرمق [ت ف] ایچنه آلدیروب یرلشدیر

صیغشدیرمق [ت ف] زورله ص یرمق ، استد ایتدیرمك .

...نمق [ت ف] صیق صیقی یه یرلشمك .

...بق [ت ا] صبغ اولان یر .

...مق [ت ف] ایجنه کیره بیلمك . استیعاب اولونمق .

...مق [ت ف] التجا ایتمك .

... [ع ا] شکل وصورت. منصرف کلمه‌لرده‌کی تحوللر .

... [ت ا] اوکوز .

...تماج [ت ا] صیغیر چوبانی .

...جق [ا] بر نوع کچك قوش .

صیغیرجق

...ن [ت ا] بویوك ...ك .

... [ع ا] یاز موسمی .

... [ع ا] یازه منسوب ومتعلق.

... [ع ا] یازین اوطورولان قیر اوی . کوشك .

... [ت ص] بربرینه یاقین. طار. چوقجه وقوع بولان. مقابلی : ...ك .

...قدیرمق [ت ف] آره‌لق بولوب صوقمق . ال ایله برینك اوته‌سنی بریسنی صیقمق. تضییق ایتمك. زورلامق .

صیقشمق [ت ف] بربرینی صیقه‌جق طرزده بر یره طولمق . (مج) مضطر قالمق. زوره کلمك .

صَیْقَل [ع ا] جلا. جلا ویره‌جك آلت .

صیقلاشدیرمق [ت ف] صیق بر حاله قویمق . دها صیق یاپمق .

صیقلاشمق [ت ف] بربرینه یاقلاشمق . صیق وقوع بولمق .

صیقلق [ت ا] طارلق. صیق اولملق.

صیقلمق [ت ف] تضییق اولونمق. مضطرب اولمق . محجوب اولمق .

صیقمق [ت ف] طارالتمق. تضییق ایتمك . ال ایله طوتوب تضییق ایتمك . زورلامق . صیقنتی ویرمك. (سلاح حقنده) بوشالتمق.

صیقندی [ت ا] طارلق. ضرورت، اضطراب . ثقلت .

صیقنمق [ت ف] کندینی صیقمق. ایقنمق .

صیقی [ت ص] طار. سیره‌ك اولمایان. شدتلی. [ا] زور، زحمت . اضطراب . توفنكه طولدیرولان بز وسائره .

صینامق [ب ف] دەنەمك . تجربه ایتمك .

صیندیرغی ، صیندیریغی [ت ا] بوزغونلق یری .

صیندیرمق [ت ف] بوزمق ، مغلوب ایتمك . ییلدیرمق .

صینغین [ت ص] بوزوق ، پریشان .

صینمق [ت ف] بوزولق ، طاغلمق .

صینیق [ت ص] بوزوق ، مغلوب پریشان .

صیوا [ت ا] دیوارلرك یوزینه سورولن خرج .

صیواجی [ت ا] صیوا اوران

صیواشمق [ت ف] بولاشمق

صیوامق [ت ف] صیواکبی اوز... سورمك .

صویشیق [ت ص] یاپیشیق . مع...

صییرلمق [ت ف] اصولله چکل... سورتیلەرك سطحی صو... ییرتلق .

صییرمق [ت ف] دریسنی صو... ایجنده بر شی براق... تمیزلەمك .

صییریق [ت ص] قبوغی ، ز... صییرلمش . (مج) عارلا...

ض

ض [ا] الفبانك اون سکزنجی حرفی . ابجد حسابنده ۸۰۰ دیمکدر .

ضابط [ع ا] ضبط ایدن . اردوده قوماندا ایدن رتبەلی عسکر .

ضابطان [ع ا] ضابطلر .

ضابطه [ع ا] پولیس . شهرك ضبط وربطنه باقان ، آسایشی محافظه ایدن دائره .

ضاحك [ع ص] کولن . کولوجی .

ضارب [ع ص] دایاق آتان، ... ایدن .

ضالّ [ع ص] یولنی شاشیر... ضلالته دوشمش .

ضامن [ع ص] کفیل . تضمی... ایدن .

ضایع [ع ص] غایب ، تلف او...

ضایعات [ع ا] غایب ایدیلن شیلر، ...

ضبّ [ع ا] کرتنکله .

...ط [ع ف] صيقى طوتمق. فتح ايتمك . عقلده طوتمق . قيد ...تمك .

...طنامه [فا] برمجلسك، برمحكمه‌نك مذاكراتى ، مقررات افاداتى قيداولونان وثيقه، دفتر .

...ت [ع ا] صيقندى . اضطراب. ضرورت .

...ك [ع ا] كوله .

...، ضحا [ع ا] قوشلق وقتى .

...امت [عا] فضله شيشمان اولمق.

...م [ع ص] بويوك ، ايرى .

... [ع ا] برشيئك عكسى، مخالفى. ترس . عكسى . مباين.

...ت [ع ا] عكسيلك . مباينت. عناد .

...ء [ع ا] فنالق ، ضرورت وقتى ، حالى .

...عت [ع ا] محويت .

...ب [ع ا] دوكمك . اورمق . (مسكوكات حقنده) كسمك. (سابده) اعمال اربعه‌نك اوچنجيسى.

...ان [ع ا] اورمه . چارپمه .

...بخانه [فا] پاره‌نك كسيلديكى دائره.

ضربه [ع ا] اوروش . چارپش. صدمه .

ضرر [ع ا] زيان . ضررسز : اولدقجه ايى . ضررلى : مضر .

ضرس [ع ا] آزى ديشى .

ضروب [عا] ضربك جمعى. ضروب امثال : ضرب مثللر .

ضرورت [ع ا] چاره‌سزلك، مجبوريت . فقر وسفالت .

ضرورى [ع ص] الزم ، مجبورى .

ضرير [ع ص] كور ، اعما .

ضعف [عا] درمانسزلق. ضعيفلك. عجز .

ضعف [ع ا] ايكى قات، ايكى مثلى .

ضعفاء [ع ا] ضعيفلر . خسته‌لر . عاجزلر .

ضعيفله‌مك [ت ف] ضعيف دوشمك. قوتسز قالمق .

ضعيفلك [ت ا] درمانسزلق. ضعف.

ضلال، ضلالت [ع ا] ياكلش يوله صاپمه. باشدن چقمه.

ضلع [ع ا] قبورغه كميكى، هندسه شكللرينك اطرافنده دوزخطلرك هرى .

ضم [ع ا] علاوه ايتمك . قاتمق .

ضَمان [ع ا] ضامن اولمقلق. كفالت.

ضَمائر [ع ا] ضميرك جمعى : قلبلر .

ضَمائم [ع ا] ضم اولونان شيلر .

ضِمن [ع ا] ايچ . مقصد. ضمناً : دولايسيله: ضمنى. آچيقدن اولمايه‌رق .

ضُمور [ع ا] برعضوك بسلنه‌مه‌مكدن قوروبوب قالمه‌سى، بويويه‌مه‌مسى .

ضَمّه [ع ا] اوتره. حرفك اوزرينه مضموم اوقونه‌جغنى كوسترمك ايچون قونان (ُ) اشارتى .

ضَمير [ع ا] قلب، درون. وجدان. كيزلى. (صرفده) بر اسمك يرينى طوتان كلمه .

ضَميمه [ع ا] ضم وعلاوه اولونان شى.

ضَوابِط [ع ا] ضابطه‌نك جمعى رابطه‌لر . قانونلر .

ضِياء [ع ا] آيدينلق . ايشيق .

ضياپاش [ف ص] ضيا ويرن .

ضيادار [ف ص] ضيالى اولان .

ضِياع [ع ا] غايب اولمه. غيب. اول

ضِيافت [ع ا] مسافر قبول ايتمك ايله اكرام ايتمك .

ضَيف [ع ا] مسافر . دعوتلى

ضِيق [ع ا] طارلق . ضيق نفس نفس طارلغى . ضيق صد كوكس طيقانيقلغى .

ضَيِّق [ع ص] طار .

ضُيوف [ع] ضيفك جمعى: مسافر

ط

ط توركجه ألفبانك اون دوقوزنجى حرفيدر. ابجدده ٩ رقمنه معادلدر.

طاب [ع ف] « طيب » دن ابى وتميز اولسون . « طاب ثراه » : طو- پراغى پاك اولسون .

طاباق [ت ا] صوفراده وسائره‌ده قوللانيلان معلوم قاب . لوقا- نطه‌ده مشترى‌يه ويريلن يمك مقدا بر ويا ايكى ياپراقدن عبارت قطعه‌سى، طاباقا. « فينجان طاباغى قهوه ويا چاى فينجانِنك آلتنده ط لمايه مخصوص كوچوك طاباق. « طوتمق » : سببيت ويرمك ، ايتمك .

...ان [ت ا] آیاغك آلتی . قو-
ندورانك آلتنی تشکیل ایدن
...سه‌له. (مج) دایانمه، ثبات، قاعده.
...طابان طابانه» : تمامیله ضد « دال
...بان» : بالدیری چیپلاق . «طابانه
...ت » : قوشارق قاچمق . « طابانی
...یرمق » : قاچمق ، فرار ایتمك .

...نجا [ت ا]
...روف
...ت
...یه .
...ولو‌ر .

طابانجه

...سز [ت ص] ثباتسز ، متردد، قورقاق .

...خ [عص] یمك پیشیرن، آشجی.

...ع [عص] طبع ایدن ، بر اثری طبع ایدن کتابجی .

...ر [ت ا] دورت بولوکدن مرکب پیاده عسکری که بر ...یك دورتده بری‌در.

...ا [تا] منفرد استحکام، طوب محلی .

...ـ طبیا [ت ا] شیشه وسائره طبقادیلان مانطار .

...لق ـ طاپمق [تا] عبادت ایتمك، پرستش ایتمك ، ...شق اولمق .

طاپو [ت ا] اراضی‌یه‌نك تفویضی اثناسنده ویریلن سند .

طات [ت ا] آغیزله اولونان حس، ذوق ، لذت .

طاتدیرمق [ت ف] لذتنه باقدیرمق، لذتنه باقاجق قادار آز یه‌دیرمك .

طاتسز [ت ص] لذتسز ، « طاتسز آدام » صوئوق آدام .

طاتسزلق [ت ا] لذتسزلك ، صو-ئوقلق .

طاتلانمق [ت ف] طاتلی اولمق، طادی آرتمق .

طاتلی [ت ص] لذتلی ، یمکلرك شکرله یاپیلان قسمی: « طاتلی باقیش» جاذب برطرزده شاشیلق . « طاتلی بلا » : اولاد . « طاتلی دیل » نازکانه سوز .

طاتلیلق [ت ا] حلاوت . لطف ، ایلك ، یاواشلق .

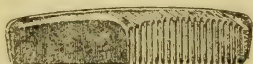
طاتمق [ت ف] آغیزله بر شیئك لذتی دویمق ، (مج) تجربه ایتمك ، دەنەمك .

طاحون ـ طاحونه [ع ا] صو دکیرمنی .

طارا [یتا] طارتیلان شیئك دوکو-نتوسی .

طاراق [تا] صاچ دوزلتمه‌یه مخصوص معروف آلت. باغه، بوك و کتن طاراغی . طوپراغی دوزلتمك

ایچون باغچوان طاراغی. ایستریدیه‌یه بکزه‌ین بر نوع ده‌کیز بوجکی که غایت لذتلیدر. « بیك طاراقده بزی اولمق» : برچوق ایشلره تشبث ایتمك.

طاراق

طاراتمق [ت ف] طارامایه مجبور ایتمك. دوبا ایله ده‌کیزی آیقلامق.

طارامق [ت ف] صاچی طاراقله آییروب تمیزله‌مك. آراشدیرمق: هر طرفی آرایوب طارادیلر .

طارامه ـ طاراما [ت ا] طارامق ایشی، آراشدیرما. طوپوغرافیاده خریطه‌لرك ساحللرینی وداغلرینی برطرز مخصوصده ترسیم ایتمك صنعتی. برنوع قیرمیزی خاویار.

طاراقلامق [ت ف] طوتوب چکه‌رك خیربالامق، دیدیکله‌مك.

طارتدیرمق [ت ف] وزن ایتدیرمك، قانطار و یا ترازی‌یه چکدیرمك .

طارتمق [ت ف] وزن ایتمك . ایی و اینجه‌دوشونمك: برکیسه‌یی تجربه ایتمك .

طارتی [تا] طارتمق ایشی، وزن، چکی . موازنه ، تخمین .

طارتیلمق [ت ف ا] وزن ایدلمك سنده‌له‌مك . صاتاشمق صارقینتیلق ایتمك .

طارچین [ت ا] بهاراتدن معرو قابوق که توزحالنده قوللانیلیر

طارطاغان [ت ص] پریشان، طاغینی

طارق [ع ا] صباح ییلدیزی زهره .

طارق بن زیاد [ع ا] اندلسی ف ایدن معروف عر قوماندانی .

طارم [ف ا] چارداق . قبه ، سما

طاری [ع ص] بردن بر شی شخصده ظاهر اولان، عارض کوزلرینه عمی طاری اولدی .

طاز [ت ا] باش تپه‌سنك صاچسـ اولمه‌سی ، صاچ دوکوله‌سی

طازلاق [ت ص] باشنك تپه‌سنده صاچی اولمایان . چیبلاق

طاس [ع ا] آلتی یووارلاق باقـ وسائر معدندن قاب . « أسـ حمام اسکی طاس » : اسکیسی کبی « باش طاسی » : بینی احاطه اید قافا کمیکی ، قحف. « سفر طاسی

طاس [ت مه] ت ایله باشلایا بعض کلمه‌لردن أول قوللانیلو تأکید ومبالغه بیان ایدر : طاس تمام .

...الاق [ت ص] طاسك ديبي كبي چيلاق اولان، جاولاق، (ا) ...ايشك هنوز هيولا صورتنده ...انه قونوب اكمال و تزيين اولونمامشي. ...ب، پلان، چرچيوه.

...لامق [ت ف] كوسته‌ريش ياپمق.

...ش [ت ا] معروف سرت جسم. ...جر، قايا. يوزوك وسائر ...بناده قوللانيلان قيمتلى معدن. «...اش آتمق : سوز آتمق. «...ه‌زيك طاشى» : قويونك آغزينه ...ولان اورتاسى دليك طاش، ...طـدن قويو حلقه‌سى. «طاش ...دسه» : غيرقابل، نه ياپيلير. «...اش چيقارمق»: اويونده مساعده ...ى. كچمك تفوق ايتمك.

...را ـ طشره [تا] برشيئك طيش طرفى، ...ج. «بو معناده طيشارى داها ...و مستعملدر.»

...الى ـ طشره‌لى [ت ص] معلوم.

...ين [ت ص] طاشمش، آرتمش. جوشمش، جوشغون.

...لامق [ت ف] طاشه طوتمق، طاش آتمق، حرف ...اق ايتمك.

...ق [ت ف] فضله كلمك. اطرافه ياييلمق.

طاشيمق [ت ف] بر يردن بر يره كوتورمك، اوستنده بولوندورمق.

طاشينمق [ت ت] كوچ ايتمك. بر يره پك صيق كيدوب كلمك. «دوشونوب طاشينمق» : اوزون اوزادى‌يه دوشونمك.

طاصما ـ طاسما [ت ا] قوزولرك، كوپكلرك بوينلرينه طاقيلان باغ.

طاعت [ع ا] اطاعت. عبادت، زهد وتقوى.

طاعون [ع ا] وبا، يومورجاق علتى.

طاغار [ت ا] دريدن طوربا كه چوبانلر ييه‌جكلرينى قورلر.

طاغارجق [تا] كوچوك طاغار.

طاغى [عص] طغيان ايدن، عاصى. سركش، آزغين.

طاق [عا] بنا كمرى، نصف دائره صورتنده قاپو ويا پنجره اوستى. قبه. «طاق ابرو» : كمر شكلنده اولان قاش. «چار طاق»: دورت كمردن مركب اولان معروف كولكه‌لك ير، آصما وسائره صاريلمايه مخصوص آغاچدن ياپيلمش آصنى، چارداق.

طاقا [تا] بر نوع مركب بحرى.

طاقاطوقه [تا] كورولتو، ولوله.

طاقاو [ت ا] آت نعلی. طاقاوجی: نعلبند، نالباند.

طاقت [ع ا] قوت، قدرت، كوج.

طاقتفرسا [ف ص] طاقتی بیراتان، دایانیلماز.

طاقدیرمق [ت ف] قودیرتمق، یاپیشدیرتمق، آصدیرمق. قوشاندیرمق، باغلاتمق.

طاقطاق [ت ا] چاماشیر دوكمه‌یه مخصوص یاصصی طوقماق.

طاق ظفر [ف ا] بر مظفریتك خاطره‌سی اولمق اوزره یاپیلان مصنع و مزین كمر. مظفر قوماندانك استقبالی و آلتندن كچمه‌سی ایچون انشا ایدیلن موقت وچیچكلرله سوسلی كمر.

طاقلا ـ طاقلاق [ت ا] باشی یره قویوب بوتون بدنی چه‌ویرمكدن عبارت اویون، برنده. « تپه طاقلاق » : باش آشاغی دوشمه، هر شیئی غائب ایتمه.

طاقمق [ت ف] آصمق، ایلیشدیرمك. ربط ایتمك. « قولب طاقمق » : عذر وسبب بولمق. « آد طاقمق » : برینه مناسبتسز وفنا بر نام ویرمك.

طاقوز [ت ا] تاختادن قاما.

طاقیر [ت مه] « طام طاقیر
بوش، بوم بوش.

طاقیردامق [ت ف] طاقیر
ایتمك. كورولتو ایتمـ

طاقیردی [ت ا] حیوان آیاقلر
چیقاردیغی قورو و سـ
سس.

طاقیشدیرمق [ت ف] طاق
یاقیشدیرمق، منا
صورتده آصمق.

طاقیلمق [ت ف] آصیلمق
مربوط و معلق قالمق
ایلیشوب قالمق. استهزا ایتمـ
یاپیشوب آیریلامق، آرقاسی
كیتمك.

طاقیم [ت ا] « طاقمق » دن برلـ
قوللانیلوب هپسی بردن
ترتیب تشكیل ایدن وآنجق برلـ
استعمال ایدیلیرسه ایشه یارایا
شیلر: چای طاقیمی، هپ برلـ
ایش كورن آداملر، عونه، ر
جماعت. مقدار، قسم، بولو
بولوكدن كوچوك قطعهٔ عسكر
« آیاق طاقیمی » : آشاغی طبقـ
انسانلر، « طاقیمیله » : هیأتیـ
تامیله، اولدیغی كبی.

طاقیه [ت ا] باشه كیلن معرا
شی. خفیف سرپوش.

طاك [ت ا] صباح، فجر، شفق
سما.

...يرى [ت ا] كونشك دوغديغى طرف ، مشرق .

...كرى ـ تاكرى [ت ا] «طاك» دن . الله ،
...لا .

...كمق [ت ف] شاشمق، تعجب ايتمك .

... ـ دال [ت ص] چيپلاق ، يالين. « طال طابان »: ...نى چيپلاق .

...از ـ تالاز [ت ا] دالغا. ايپك كبى بياض ويومشاق ...لرك قابارماسى ، قاباريق .

...اش [ت ا] تاختالرك رنده‌لنمه‌سندن چيقان قيرنتى .

...اشهان [ت ص] حدتلى، غاوغاجى، هركسه صاتاشان .

...اشمق [ت ف] بوغوشوب ايصيريشمق، غاوغا ايتمك.

...اق ـ دالاق [ت ا] معده‌نك صول طرفنده بر ...وكه قانلى وسياهمسى بركه‌وشك ...پارچاسندن عبارتدر .

...ب [ع ص] ايسته‌ين. ايستكلى، برشيئى آلمايه ويا بروظيفه وأمورينى درعهده ايتمه‌يه نامزد ...الان .

...ل [ع ص] ايى اولمايان ، صالحك ضدى .

طالع [عص] طلوع ايدن، دوغان. (ا) بخت ، قدر ، قسمت .

طالعسز [ت ص] بدبخت،قسمتسز، شانسسز .

طاليقا [ت ا] دورت تكرلكلى كوچوك آرابه .

طام ـ دام [ت ا] بنا أورتوسى ، سقف .

طامات ـ دامات [ت ا] ياپان اورده‌كى .

طامات [عا] صاچما صاپان سوزلر.

طامو [ت ا] جهنم .

طاميز ـ داميز [ت ا] حيوان أوره‌تمه‌يه مخصوص طام ، آخور .

طانغو ـ تانغو [فرا] بر نوع دانس هواسى .

طانق ـ تانق [فرا] ميتراليوزلرله مجهز زرهلى حرب اوتوموبيلى .

طانيق [ت ص] شاهد .

طانيقلق [ت ف] شهادت، نشان، علامت .

طانيمق [ت ف] بريله معارفه‌سى اولمق. فرق وتميز ايتمك .

طاو [تا] قوماردە ضم ايتمه. صحت وسعادته ادارهٔ اقداح ايتمه .

طاوا ـ تاوا [ت ا] ياغله باليق و كوفته كبى شيلر قيزارتمايه مخصوص واوزون قولبلى آلت.

طاوار [ت ا] حيوانات ومواشينك بهرى .

طاوان [ت ا] أو چاتيسنك آلتنه ميخلانان تاختالردن متشكل سطح .

طاوراندیرمق ـ داوراندیرمق [ت ف] آياغه قالديرمق. جسارت ويرمك .

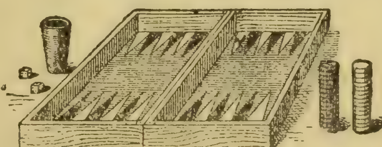
طاوشان [ت ا] اتى لذتلى معروف كوچوك حيوان. «طاوشان يوركلى» : قورقاق

طاو-انجيل [ت ا] طاوشانلرى آولايان بويوك قوش، عقاب

طاوشانجيل

طاولا [ت ا] آت آخيرى . معروف اويون.

طاولا

طاووس [ع ا] معروف كوزل تو… وچيركين سسلى قوش .

طاووس

طاووق [ت ا] چوق يومورطلا… معلوم كومس حيوانى .

طاووق

طاهر [ع ص] پاك، تميز .

طاى [ت ا] آت ياوروسى .

طائر [ع ص] طيران ايدن، اوچان.

طايع [ع ص] «طوع» دن برش… ايسته‌يه‌رك يابان .

طايعاً [ع ح] ايسته‌يه‌رك ، طوع…

طائف [ع ص] «طواف» دن. دو… زيارت ايدن. مكه جوار… بر قصبه .

طائفه [ع ا] بولوك ، جماعت… قوم ، قبيله . كميجى ، طا…

طايا [ت ا] دادى معناسنه ك… «دايه» دن، سود نينه.

طب [ع ا] خسته‌لرى اپى ايتمك وصنعتى، «طب فاكولته‌سى

... طبيه تحصيلنه مخصوص مكتب
... كه دارالفنونك الك مهم برشعبه
... ز .

... ع ح] فن طبه تطبيقاً .

... [ع ا] طبيبلك ايتمه .

... [ع ا] « طابخ » دن يمك پيشيرن
آدام . آشجى .

... [ع ا] آشجيلق ، يمك پيشيرمك
صنعتى .

... [ع ا] تباشير .

... ع ا] طبيعت ، عادت ، خوى .

... [ع ا] كتاب وغزته باصمه
صنعتى .

... [ع ا] مطابقت ، اويما ،
اويغونلق .

... [ع ا] طبيعتك جمعى .

... ع ا] پيشيرمه ، قايناتمه ، يمك
پيشيرمه .

... [ع ا] برشيئك پيشيريلمه‌سى
ايچون ويريلن اجرت .

... ع ا] مهر ، دامغا و سائره
... صما . طبيعت ، خلقت ، كتاب
... وجموعه باصما ، كتاب باصيشى .
... طبع » : طبيعتيله ، طبيعى اولارق ،
... ز .

طبعاً [ع ح] طبيعت اقتضاسنجه ، طبعتيله ، كنديلكندن .

طَبَق [ع ا] يمك و سائره وضعنه مخصوص قاب ، طاباق .

طِبْق [ع ا] بر شيئك اويغونى . عينيله ، تماميله ، طيبقى .

طَبَقات [ع ا] طبقه‌نك جمعى .

طَبَقه [ع ا] قات ، يوفقا ، صنعت ، زمره ، طبقهٔ اجتماعيه .

طَبَقه ـ طاباقا [ت ا] توتون ويا سيغاره قوطوسى .

طَبْل [ع ا] داوول . قولاقده سس عكس ايتديرن زار .

طبله [ع ا] بويوك تپسى ، سينى ، طابلا .

طبله [ع ا] عسكرك بهر كونكى تعييناتلرى مقدارينى كوسترن جدول . خسته‌خانه‌لرده خسته‌نك مرضنى وصورت تداويسنى كوسترن لوحه .

طبله‌كار [ع ا] يمك طابلالرينى طاشيان خدمتجى .

طِبّى [ع ص] فن طبه منسوب ومتعلق .

طَبيب [ع ا] خسته‌لره باقان ذات ، دوقتور .

طَبيعت [ع ا] يارادليلشده‌كى حال وكيفيت ، كائنات ، دهر ، داغ ودكيزكبى اشيا واشباح محيطه ،

کائناتی یارادان و اداره ایدن قوت ونظام . انسان وحیوانك خواصی . یارادیلیش، خلقت، جبلیت، خوی، عادت. مزاج. ذوق. « طبیعتجه»: ذوق سلیمه موافق. « مافوق الطبیعه»: طبیعتك فوقنده وخارجنده یعنی غیر طبیعی اولان احوالدن بحث ایدن فلسفه، مه تافیزیك .

طبیعتسز [ت ص] ذوق سلیمی اولمایان.

طبیعی [ع ص] طبیعته منسوب ، طبیعت اقتضاسندن. شبهه سز .

طبیعیات [ع ا] فلسفه نك طبیعته عائد شیلردن بحث ایدن قسمی . علوم طبیعیه .

طبیعیون [ع ا] علوم طبیعیه ایله توغل ایدن عالملر .

طحال [ع ا] دالاق .

طحن [ع ا] اوکوتمه : بوغدایی طحن ایتمه .

طحنیه [ع ا] بوغدای و سائره یی اوکوتدیرمك ایچون ویریلن اجرت .

طحین [ع ا] اوکودولمش حبوبات، اون . شکرلی داری اونی. « طحین حلواسی » : داری اونیله یاپیلوب حاضر صاتیلان طاتلی .

طرابزان ـ طیرابزان [ت ا] قیصا وقالین پارماقلق.

طراپزه ـ طیراپه زه [یونا] ما
صوفرا .

طراتور ـ طاراتور [ت ا] فند
جه ویز ایچی
مه سیله اتمك ایچی وسیرکه وصارمس
یاپیلان صالچا .

طرار [ع ص] یان کسیجی ، د
ندیریجی .

طراز [ع ا] ایپك وصیرما ایله ایشل
نقش . سوس ، اسلو
طرز. مختصر ومفید برعباره . [
دوناتان، سوسله ین، نظامه قو
شاعر بدیعه طراز .

طرازنده [فص] نقش ایدن ،
سلندیرن .

طرانبا ـ طیرامبا [ت ا] بر
ویرمرك یر
دیکرینی آلما ، مبادله .

طراوت [ع ا] تازه لك ، ترو
اوله .

طرائق [ع ا] طریقتك جمی

طرب [ع ا] سه وینج، ذوق
سه وینجدن کلن جوشغو

طرپان ـ طیرپان [ت ا] ا
بیچه یه مخص
بویوك اوراق. (مج) «طیرپان آ
طیرپانله بیچر کبی حرص وس
ییوب بیتیرمك ویا قیروب کچی

... [ع ا] آتما، بيراقما. توزيع، ...رح تعيين : ويركى طرح ايتمك. ترتيب وتنظيم: كوزل برباغچه طرح ايلمدى. تنزيل . حسابده اعمال اربعه‌نك ايكنجيسى .

...افكَن ـ طَرح‌اَنداز [ف ص] وضع ...س ايدن، ترتيب‌ايدن ، واضع، ...سس .

...ان ـ تورخان [ت ا] ممتاز واصيل آدام.

...نوش [ع ا] كوزل قوقولى بر جنس نبات .

... [ع ا] دفع وتبعيد ايتمه . قوغما ، اخراج .

...يه [ع ا] ادبيات قديمه‌ده بر مثنوى آراسنده بر ...بتله ايراد اولونان غزل .

... [عا] صورت، بيچيم. اسلوب، اداء، ترتيب .

... [ع ا] جهت ، يان. ير ، مملكت ؛ حوالى .

...دار [ف ص] برينك طرفنى طوتان، بى‌طرف اولمايان .

...گير [ف ص] طرف طوتان ، طرفدار .

...ده ـ طورفاندا [ت ص] موسمندن ...يتشديريلن نادیده سبزه ويامیوه.

طُرفه [ع ا] يكى ونادیده شى ، تحفه. ياهوديلرجه يه‌نيلمه‌سى ممنوع وكناه اولان شى .

طَرفه [ع ا] كوز قاپاغنك بر كره آچيلوب قاپانمه‌سى .

طَرَفَين [ع ا] ايكى طرف ، ايكى مخاصم طرف .

طُرُق [ع ا] طريقك جمعى .

طُرّه [عا] آلين صاچى ، قيوريجيق صاچ لوله‌سى .

طَرِى [ع ص] طراوتلى، تروتازه .

طَرَيان [ع ا] طارى وعارض‌اولما.

طَريد [ع ص] مطرودايله‌مترادفدر. يزيد طريد .

طَريف [ع ص] غريب ، نادیده، ظريف .

طَريق [ع ا] يول، جاده، مسلك، معنوى‌يول .

طَريقَت [ع ا] يول ، مسلك . دينى ومذهبى يول .

طَريقه [ع ا] طريقت .

طَعام [ع ا] آش ، يمك .

طَعاميه [ع ا] أسكيدن تكيه وبو كبى عطالت مؤسسه‌لرينه يمك ويرمك ايچون تخصيص‌اولونان واردات .

طَعْم [ع ا] يمه ، اكل . طاد ، لذت .

طُعْم [ع ا] رزق، آزيق. چاشنى، لذت .

طُعْمه [ع ا] ييتى ، رزق . لوقما .

طَعْن [ع ا] ذم وقدح، سوكمه ، تشنيع .

طَعنه [ع ا] طعن ، سوكمه .

طُغات [ع ا] طاغىنك جمعى .

طُغرا [ع ا] وقتيله فرمانلره ومسكوكاته ترسيم اولونان علامت .

طُغرول ـ طوغرول [ت ا] آق طوغان .

طُغيان [ع ا] طاشما ، طاشقينلق. آزغينلق ، سركشلك .

طَفره [ع ا] يوقارى صيچراما ، آتلامه . عظمت صاتمه .

طَفره فُروش [فص] اوست پرده دن آتوب طوتان، شارلاتان .

طِفل [ع ا] كوچوك چوجوق، صبى.

طَفلان، طافلان تافلان [ت ا] دفنه انواعندن باغچه لرده يتيشد.

طافلان

ـيريلن بر كوچوك آغاج كه ...
ياپراقلى در.

طفلانه [ف ص] چوجوقجه ، چو...
قلره ياقيشير بر طرزده

طُفولَت ـ طُفوليَّت [ع ا]چوجـ...
صباوت .

طُفَيلى [عص] دعوتسز ضيافتلره ...
دالقاووق، يوزسز، كاسه...

طُفَيليات [ع ا] كندى باشنه ...
بسلنمه يوب باشقالرينك ...
كوكارندن وياقانلرندن تغذى و...
ايدن نباتات وحيوانات .

طِلاء [ع ا] سورولەجك ...
كوموشدن معمول شيلرى ...
يزلامايه مخصوص مايع حالنده آ...
« طلا ايتمك » : آلتونله يالديز...
آغيران عضو اوزرينه سو...
علاج ، سورولەجك ياغ وم...
سائره .

طُلّاب [ع ا] طالبك جمعى

طَلاق [ع ا] بوشامه ، ...
فسخى .

طَلاقَت [ع ا] دوزكون و ...
وسريع لاقيردى سويله...

طَلاوَت [ع ا] كوزللك ، حلا...
لطافت .

طَلَب [ع ا] ايستەمه ، آراما . ...
آرزو ، رغبت .

[ع ا] طالب ك جمعى اولوب شاكرد ديمكدر. لسانمزده مفرد
...منده قوللانيلديغى ايچون تورکجه
...ده‌سيله جمعلنديره‌رك طلبه‌لر ديمك
...زدر. طلبه فرانسزجه «ئه‌توديان»
...بلى اولارق قوللانيلا بيلير .

[ع ا] ضمغ آغاجى .

[ع ا] سحر نوعندن موهوم
بر شى كه گويا او بوزولمادقجه
...فينه ضبط اولونامازمش. فسون.
() چاره ، تدبير ، قوت وتأثير .
[ع ا] چيچكلرك ذريت ماياسى
...حكمنده اولان صارى توخوم
...ى .

[ع ا] يوز ، سيما . گوزللك ،
جاذب و منور چهره .
[ع ا] دوغما ، گونشك
ظهورى . (مج) حدوث ،
.

طلوعات [ع ا] طلوع ك جمعى ،
لسانمزده اكثريا شو معنا-
...، قوللانيلير ؛ ذهنه گلن پارلاق
...لر . كايشى گوزل ، سوزلر
...ويله‌نن عادى تياترو : طلوعات
...قومپانياسى .

[ع ا] اوكدن كيدب يولى
كشف ايدن عسكر ، پيشدار ،
...ادى قره‌غول .

طَمْث [ع ا] عادت ، گورمه ، حيض .

طُمطُراق [ع ا] تلفظى طنطنه‌لى و دبدبه‌لى اولان .

طَمَع [ع ا] حرص ، احتراص ، دويماملق ، آچ گوزلولك .

طَمَعكار [ف ص] چوق طمع ايدن ، آچ گوزلى ، جيمرى .

طناب [ع ا] چادير ايپى .

طَنّاز [ع ص] هر كسله أكله‌نن ، مستهزى .

طُنْبور [ع ا] اوزون قوللى تام‌تللى وقارپوزلى چالغى .

طَنبورا ــ طانبورا [ت ا] طنبورك كوچوكى .

طَنبورى [ع ا] طنبور چالمقده ماهر آدام .

طَنْطَنه [ع ا] گورولتو . آلايش ، دبدبه ، شعشعه ، حشمت و عظمت .

طَنين [ع ا] سسك ايشيديله‌سى . طينلاما ، چينلاما . صيزلاما ، ويزيلتى .

طَنين‌أنداز [ف ص] طنين آتان ، طينلايان ، چينلايان .

طَواشى [ع ا] خادم عرب ، حرم آغاسى .

طَواف [ع ا] اطرافنده دولاشما ، مقدس بر يرى زيارت .

طَوائِف [ع ا] طائفه‌نك جمعی .

طوب ـ دوب [ت د] بعضی صفتلرك باشنه كلوب مبالغه وتأكيد بيان ايدر : طوب طولو ، دوب دولو .

طوبى [ع ص] نه كوزل ! زهى !

طوبى ـ طوبا [ع ا] جنتده بر آغاچ .

طوپ [ت ا] لاستيكدن ويامشبندن طوپارلاق معروف شى . قاتلانوب دسته حالنه قونمش قوماش وسائره : بر طوپ بز . باروت ومرمى ايله دولدورولوب آتيلان بويوك وآغير سلاح. (مج) « طوپ آتمق »: افلاس ايتمك. «طوپى آتمق»: أولمك. « آلتون طوپى » : چوق كوزل چوجوق . « قار طوپى » : كوزل ، بياض وطونبول چوجوق « طوپدن » : بردن ، مجموعاً .

طوپاچ [ت ا] چوجوقلرك قيرباچله دوندوردكلرى تاختادن اويونجاق .

طوپارلاق [ت ص] يووارلاق . جبخانه صانديغى .

طوپارلامق [ت ف] طوپ ايتمك. جمع ايدوب يووارلامق . طوپلايوب طاقيله كوتورمك .

طوپاق [ت ا] يووارلاق ... طوپ . حيوان آيا(غى) ... طوپوغى .

طوپال [ت ا] بر آياغى سقط و... اولان .

طوپجى [ت ا] طوپى قوللا... طوپله محاربه ايدن ع... صنفى .

طوپراق [ت ا] دنيانك اوز... قاپلايان قاتى ماده. خاك، ... ير، ارض، مملكت، وطن، ارا... « قاراطوپراق » : مزار . ... اولور : طوپراق تجره .

طوپلاشمق [ت ف] بر يرده ... شمق ، اجتماع ا...

طوپلامق [ت ف] جمع ايتمك. صا... قالديرمق: طوپلامق. «... باشنه طوپلامق» : اويانمق ، ك... طوپلامق » : ايلشمك .

طوپلانمق [ت ف] تجمع ايتمك ... يكمك ، سميرمك، ش... نلامق . جمع و تحشيد ايدلمك ... عسكر طوپلاندى .

طوپلى [ت ص] طوپلانمش، ... سميز .

طوپوز [ت ا] اوجى طو... أسكى حرب آلتى . ... قيصا وقالين آدام. «طوپوز آلت...» قهراً ، جبراً .

...ق [ت ا] آیاغك باجاغه ربط اولوندیغی یره‌کی مفصلك شکل ایتدیکی یومرو .

...ـ دوت [ت ا] معروف میوه. « آهو ...لوی » آغاچ چیلکی .

...ـ طوتاریق [تا] صرعه. (مج) حدت.

... [ت ا] بیتیشیك، متصل، یاقین .

... [تا] طوتاجق یر، قولب. حال ، روش . طور .

...اق [ت ا] طوتولان اصول، مشوار ، مسلك . ثبات ، ... طوتولاجق قولب، صاپ .

...اقسز [ت ص] مسلكسز ، ثباتسز .

...مق [تف] أل دوقوندورمق، حس ایتدیرمك .

... [ت ص] حربده طوتولان، اسیر .

... [ت ا] یاپیشدیریجی ماده .

...ـ طوتغون [ت ص] طوتولمش ، ... ، مبتلا ، عاشق . طور... آغیر .

... [ت ف] أل ایله آلمق ، ألده بولوندورمق .

طوتمق [تف] أل ایله آلمق، ألده بولوندورمق. نکاحنده بولوندورمق، زوجی اولمق. صاقلامق: عقلنده طوتمق بیراقامق: دیلنی طوتمق. قوللانمق : خدمتجی طوتمق .

طوتوق [ت ص] طور حرکتی آغیر اولان . مفلوج . محجوب ، اوتانغاج . قیصیق .

طوتونمق [تف] استناد ایتمك. أورتمك . قوللانمق استعمال ایتمك .

طوتوم [تا] معامله، طوروحرکت.

طَوْر [عا] صورت، حال وحرکت، طرز وعظمت ، کوسته‌ریش .

طُور [ع ا] داغ ، جبل . « طورسینا » : حضرت موسانك وحیه مظهر اولدیغی داغ .

طوتوشدیرمق [ت ف] بر برینه طوتدیرمق ، غاوغا ایتدیرمك . آله‌ولندیرمك. اصولجه النه بیراقمق .

طوراق ــ دوراق [تا] طورولان یر. منزل، موقف، استاسیون .

طوراقلامق [تف] لاقیردی سویلرکن تردده ، کسیك کسیك سویله‌مك .

طوراماں [تص] ایری وقوتلی دلیقانلی، قابا وجاهل کنج ایریسی.

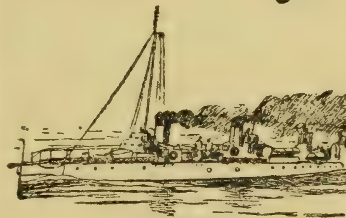
طوربا [تا] قیلدن یاپیلمایان کو-چوك چووال، خصیه‌ظرفی.

طورپ [تا] صالاطاسی یاپیلان یاقیجی بر کوك. (مج) «طورپ کبی»: چوق صاغلام وقوتلی.

طورپ

طورپیدو [انکلیزجه] هجوم ایچون قوللانیلان سرعتلی کوچوك زرهلی.

طورپیدو

طورپیل [فرا] دشمن سفائنی دلوب باتیرمایه مخصوص باروتله دولو دکیز لغمی. دشمن سفینه‌لرینی باتیرمق ایچون زرهلیلردن صالیویریلن مصادمه طبپاسیله مجهز آلت.

طورتی [تا] بعض مایعاتك دیبنده قالان قویو شی، پوصا.

طوردیرمق [ت ف] رکز ایتمك، اقامه ایتمك. بکلتمك، توقیف ایتمك.

طورشی [تا] بعض سبزه ومیو طوزلو صو وسیرکه ایله قورولمشی. «طورشیسنی قوره:» صاقلایوب قوللانمامق.

طورغای [تا] بویوك چایر قو

طورغو [تا] اوفاق سرچه نوعی.

طورلاق [تص] کنج وعجمی لو رلاق آدام. آلیشما

طورمق - دورمق [ت ف] - ایتمه‌مك. ایتمك. «قارشی طورمق»: ایتمك.

طورناویدا [یتا] ویدا یعنی بو چیویلری چه‌ویر صیقیشدیرمایه وکه‌وشتمه‌یه مخ اوجی یاصی ده‌میر آلت.

طورنا [تا] بالیقجیل ولیلك انواعندن بویوك بر قوش.

طورنا

طورو-طوری [تا] سیاه ایله قیرمیزی آراسنده بر طونده (آت).

طورو - دورو [تص] براق، شفاف.

وروق ـ دوروق [ت ا] ذروه، تپه. اوج. كومه، يقين . (ص) صاف ، راكد .

وروقلامق [ت ف] تپه و كومه تشكيل ايده‌جك قادار دولدورمق .

ورولمق ـ دورولمق [ت ف] صاف وبراق اولمق.

وروں [ت ا] اولادك اولادی ، حفيد .

ورونج [تا] معروف آجی برجنس پورتاقال كه شربتی ايچيلير .

وريك [تا] بالاموط باليغنك بويوكی.

وريتا [تا] اوركينوزدينلن باليق.

وز [ت ا] دكيز صويندن تبخرله استحصال اولونان بياض وقاتی بر ماده .

وزاق [تا] قوش ويابانی حيوان طوتمغه مخصوص آلت . (مج) حيله .

وزلا ـ طوزلاق [ت ا] طوز استحصال اتمه‌يه مخصوص محل ، مملحه .

وزلق [تا] صوفراده طوزقويمايه مخصوص كوچوك قاب .

وس [ت د] بعض تورکجه صفتلردن اول كلوب تأكيد و مبالغه بيان ايدر : طوس دوغرو ، طوس طولوپارلاق .

طوس [ت ا] قوچ كيبی باش ، آلين ويا بوينوزله وورمه .

طوسقا [ت ا] جنوبی آرناوودلق و اهاليسی .

طوسون [تا] طانا حالندن چيقوب ايكی ياشنی كچمش قاراصيغير آيغيری ، كنج بوغا . (مج) قوتلی وييكيت كنج .

طوطی [فا] آفريقا و هندستانده انواعی بولونان معروف قوش ، پاپاغان .

طَوْع [ع ا] طاعت ، اطاعت . « طوعاً » : ايسته‌يه‌رك ، اجبارايديلمكسزين. «طوعاًو كرهاً»: ايستر ايسته‌من.

طوغ [ت ا] توغ ، سرغوج .

طوغان [تا] يرتيجی قوش . « بوز طوغان » : بر نوع آرمود .

طوغان.

طوغرام [تا] پارالامه ، كسمه .

طوغرامق ـ دوغرامق [ت ف] پارچا پارچا كسمك ، پارالامق .

طوغرامه ـ دوغرامه [تا] پارچا پارچا كسمه.

قاپو، پنجره و چرچیوه کبی پارلاتمش کراسته‌دن یاپیلان ایش و بو ایشه یارایان کراسته .

طوغورغان ـ دوغورغان [ت ص] چوق‌دوغوران ، ولود .

طوغورمق ـ دوغورمق [ت ف] دنیایه کتیرمك . تولید ایتمك .

طوغرو ـ دوغرو [ت ص] اکری اولمایان دوز ، مستقیم ، یالان اولمایان .

طوغروجه ـ دوغروجه [ت ح] دوغرودن دوغرویه ، بلا واسطه .

طوغلا [ت ا] فورونده پیشمش قیرمیزی وسرت کرپیچ .

طوغو ـ دوغو [ت ا] محل تولد، مسقط‌رأس، وطن.
« کون دوغوشی » : شرق وشرق جنوبی روزکاری .

طَوْف [ع ا] طواف ، دولاشما ، زیارت .

طوفان [ع ا] هر طرفی قاپلایان چوق شدتلی وعمومی یاغمور.

طوق [ت ص] دویمش ، دولغون ، صیق ، قالین : طوق قوماش.
« طوق کوزلی»: قناعتکار، حریص وخسیس اولمایان .

طَوْق [ع ا] کردانلق ، حیوانلر بوینه طاقیلان طاسما . طاقت اقتدار : بو ایش طوق بشرد خارجدر .

طوقماق [ت ا] قالین تخته چکیچ قاپو قانادینه آصیلی دمر (مج) « طوقماق کبی » : أتلی جانلی

طوقوشدیرمق [ت ا] بربرینه د قوندورمق .

طوقوندورمق ـ دوقوندورمق [ت ف] ایلیشدیرمك، تماسه کتیر مك. أل‌سوردورمك. اینجیتدیرمك ایما ایتمك .

طوقوش [ت د] دکیش لغتی ا برابر قوللانیلیر : دکیش طوقوش : مبادله ، ترامپا .

طوقومق ـ دوقومق [ت ف] نـ ایتمك.ایلمك دن بزوقوماش‌یاپمق. « اینجه أله‌یو صیق‌دوقومق »: فضله آراشدیرمق « مکیك دوقومق » : چوق کیدو کلمك .

طوقوما ـ دوقوما [ت ا] دوقوما صیق بز .

طوقا [ت ا] قوتلی باغ . کرك ا جنده‌کی بویوك قوپچا .

طوقا [یتا] قدحلری طوقوشدورما

طوك ـ دوك [ت ا] صو تُوقد جامد حالنه کچن‌مایه ت ، بوز باغلاما .

وكدورما ـ دوندورما [ت ا] بوزحالنه كچيرمه. بوز حالنه كتيرلمش ليموناتا، سوت وسائره .

كوز [ت ا] دوموز .

كوق ـ دوكوق [ت ا] دوـ نمش ، بوز غلامش براق اولمايان ، دومانلى .

ل [ع ا] بوى ، اوزونلق. اوـ زون مدت : چوقلق . كرهٔ ضك شرقدن غربه امتدادى، عرض نابلى .

ل [ت ا] قوجه‌سى وفات ايتمش قادين .

لاق ـ دولاق [ت ا] باجاغنه دولادقلرى چوخا نارى ويا اكسز عبا .

لام ـ دولام [ت ا] صاريلان بر شيئك بهر اريلماسى .

لامق ـ دولامق [ت ف] صارـ مق . (مج) غيربرايشى يوكلتمك: وبو وظيفه‌يى باشمه دولاديلر .

لاما ـ دولاما [تا] برنوع پارماق يارسى .

لان ـ دولان [تا] دسيسه ، آلداتمه، طولاندـ ما .

طولانباج ـ دولانباج [ت ا] دونه دونه بوكوـ لن ، دولاشيق وقاريشيق .

طولانديرمق ـ دولانديرمق [ت ف] چه‌ويرمك واحاطه ايتمك، اطرافنى آلمق. حيله و دسيسه ايله آلداتوب صويمق ، آشيرمق .

طولانديريجى ـ دولانديريجى [ت ص] حيله ايله پارا چارپان .

طولانى [ع ص] بويلى، بويى اكندن زياده .

طولايى ـ دولايى [ت ا] دور، اطراف. مناسبتـ « دن طولايى »: سببندن، جهتله. « دولاييسيله » : بالمناسبه .

طولغون ـ دولغون [ت ص] ايچى دولو، دولمشـ قاباريق . چوقچه ، دكرليجه . « آتنه دولغون » : آز شيشمان ، طيقناز.

طولو ـ دولو [تا] كوكدن ياغان ايرى ويووارلاق بوز دانه‌لرى صورتنده ياغمور. «ياغموردن قاچوب دولويه طوـ تولمق » : خفيف بر فلاكتدن قاچوب داها آغيرنه دوچار اولمق.

طولوم

طولوم [ت ا] حيوانك قارنى يارلمدن

چیقاریلان دریسی که ایچنه صو وسائره قونور .

طولومبا

طولومبا [ت ا] صویی قویودن چکن ماکینه یانغین سوندورمکه مخصوص آلت .

طولومباجی [ت ا] یانغین سوندورمه یه کیدن آدام صو طولومبالرینی تعمیر ایدن (مج) تربیه سز.

طوماتس ـ دوماتس [ت ا] بیلدیکمز یووارلاق سبزه .

طومار [ع ا] دفتر ، کتاب ، مکتوب. صاریلان بر شی : کاغد طوماری .

طومان [ت ا] بول وقیصا ایچ طونی .

طومبا [یتا] یاتاغه آتیلوب راحتی بولمق و چوجوق لسانده یاتمق .

طومبادیز [ت ص] شیشمان و بیچیمسز.

طومباز [ت ا] آلتی دوز نهر قاییغی. کوپری دوباسی .

طومباق [ت ا] آلتونله قاریشیق باقیر ویا تونج .

طومبالاق [ت ص] یووارلاق ، طومبول ، شیشمان .

طومبولا [روسجه] نومرولری حاو کاغدلرله ویازارله اوینانیلا برنوع پیانقو .

طومبای [ت ا] دیشی ماندا ،

طومروق [ت ا] آغاجک فیلیز اوله جق پیدا ایتدیکی دوکه سی، طومورجق. چیچک .

طومروق

طوموز ـ دوموز [ت ا]معرو حیوان . مثـ تحقیرده: پیس، عنادجی ، ظالم.

دوموز

طون ـ دون [ت ا] بلدن آشاغی کییلن لباس. آتك رنکی « دونسز » : هیچ شیئی اولمایا پسپایه .

طونج [ت ا] باقیرله قالایدن مر معدن .

طونوس [ت ا] بر نوع کار طوان .

طونیلاتا [یتا] بیك کیلودن عبار واحد قیاسی .

طوی [ت ا] قازدن بیوك ویا قوش، (مج) عقلسز ، مجم تجربه سز .

...رمق ـ دويورمق [ت ف] ايشيتدير.

...ك.

...رمق ـ دويورمق [ت ف] قارنني

...لو، ايتمك .

...دو [ت ا] تارلا قوشـنك برنوعى، چايير قوشى .

...ـ دويغو [ت ا] ايشيتمه، دويغا، معلومات ،

... ، حساسيت .

...سز ـ دويغوسز [ت ص] حسسز ،

...حلى، طاش يوركلى، ادراكسز،

... [ع ص] اوزون .

... [تا] تجربه‌سزلك، خاملق، جهالت .

... [ع ا] بر برينه باغلانمش بر صيرا حيوان . حيوان ...ى. حيوان طاولاسى .

...و ـ دويوم [ت ا] دويغا ، قانما. قناعت .

...ولق ـ دويوملق [ت ا] بر كره

...دوق مقدار .

...ن [ع ا] تميزلك ، ييقانما .

...ه [عص] چوق تميز. تميزله‌يجى.

طَيَّار [عص] اوچان . هوايه‌قالقان ، منقلب اولان .

طَيَّاره [عا] هواده سياحت آلتى ، حرب ايدن سفينۀ هوائيه .

طَيِّب [ع ص] ايى ، خوش، لطيف.

طيب ـ طيپ ـ طيپر ـ طيپيش [ت ه] داملاما ويا خفيف يورومه طيب طيب داملايوردى ، طيپيش طيپيش يورويوردى .

طيپيردامق [ت ف] طيپير طيپير ايده‌رك خفيف صورتده يو‌رومك . اوينامق ، وورمق: يوركى طيپيردايوردى .

طيپيردى [ت ا] خفيف صورتده يورومه سسى . اويناما ، وورما ، خلجان .

طيپه [ت ا] شيشه وسائره طيقا‌دقلرى مانطار ، طاپا .

طَيْر [ع ا] قوش .

طَيَرَان [ع ا] اوچما ، اوچوش . غازه تحول ايدوب هوايه قاريشما .

طيراق [ت ه] قاتى شيلرك چيقار‌ديغى سس : طيراق قاپو قاپاندى .

طيرانق ـ طيرينق [ت د] پارا كبى معدنى بر شيئك سسى. پيشين ويريلن پارا : طيرانق پاراسنى صايدى .

طيرطيل [ت ا] كلبك

توخومندن چيقان طيرطيل اوزون قورت .

طيرقاز [ت ا] قاپونك آرقاسنه سو-رولن اودون ويا دەمير سوركو.

طيرمالامق [ت ف] طيرناقله قازيمق، چيزمك، تخريش ايتمك . تهييج ايتمك .

طيرمانمق [ت ف] طيرناقلرى ايله ياپيشدير-وب يوقارى چيقمق .

طيرميق [ت ا] كوچوك چنكل . بر نوع زراعت آلتى. طير-ناقله ييرتيلان شيئك اثرى .

طيرناق [ت ا] انسان وحيوانك ال وآياق پارماقلرينك اوجنده كى سرت وحسسز كميك .

طيريل [ت ص] چيلاق . (مج) پاراسز .

طَيْف [ع ا] اويقوده ويا قارا كلقده قورقودن تجسم ايدن خيال. بر منشوردن كچەرك انكسار ايدن ضيانك تحلل ايتديكى رنكلرك مجموعى.

طيس [ت مه] قازك سسنى تقليد وتصوير ايدر. حرف تنبيه‌ده اولور : صوص ، سكوت ايت ! . اسم‌ده اولور : سكوت، نفس آلما-يوب مبهوت قالما : « طيس قالمق » : هيچ جواب ويرەمەمك.

طيق [ت مه] خفيف وانجه برس تقليد وتصوير ايدر: طيق بن تجره‌يه ووردى .

طيقاج [ت ا] شيشه وسائره آغ طيقامايه مخصوص بزد ويا آغاجدن طيپا .

طيقامق [ت ف] برشيشه وسا آغزينى قاپامق . « آغ طيقامق » : سكوته مجبور ا اسكات ايتمك . « لاقيردى‌يى طيقامق» : بريسنك سوزينى بيت رد ايتمك .

طيقانمق [ت ف] قاپالى او قاپانوب ايشله‌مه‌مك . طوتولمق . اشتها قاپانوب ييه

طيقالى [ت ص] قاپانمش ، مس

طيقمق [ت ف] زورله وار باصارق صوقمق . وصيقيشديرلى بر يره صوقمق .

طيقناز [ت ص] آز شيشمان،

طيقير [ت د] قورو وانجه س تصوير ايدر : بو بورك طيقير اولدى . تجره طيقير قاپنايوردى .

طيقيردامق [ت ف] خفيف و سس چيقارمق

طيقيردى ـ طيقيرتى [ت ا] وخفيف سس : آياق طيقيرتيسى .

...اسیرمق [ت ف] قاپالی آغیزله خفیف صورتده آقصیرمق .

...ایز [ت ص] زیاده طیقناز ، پك قالین . پك صیق وقاتی دو. ورلمش .

...شدیرمق [ت ف] باصارق صوقمق عجله ایله ییمك .

...بشمق [ت ف] دار بر یره و باشقالری آراسنه صوقولمق .

...یلمق [ت ف] آرایه کیرمك ، صوقولمق .

... [ت د] معدنی برشیئك کسکین سسنی تقلید و تصویر ایدر : ...ن ایتمك ، طین طین اوتمك .

... [ءا] چامور، طوپراق، بالچیق .

...از [ت ا] اوت ییغینی .

طینت [ءا] جبلت ، یارادیلیش .

طینغیر [ت د] معدنی پارا و صحن کبی شیلرك سسنی تقلید و تصویرایدر وا کثریامکرر ویا طینغیر مینغیر صورتنده قوللانیلیر .

طینغیردی [ت ا] معدنی شیلرك کورولتوسی کبی قوروسسلی کورولتو .

طینلامق [ت ف] طین ایتمك، معدنی بر سس چیقارمق .

طیناز [ت ص] سس چیقارماز ، سکوتی .

طینمق [ت ف] سس چیقارمق ، بر شی سویلەمك .

طیور [ءا] « طیر »ك جمعی، قوشلر.

ظ

...تورکجه الفبانك یکرمنجی حرفی اولوب اکثریا عربیدن آلنمش ...لرده بولونور . ابجد حسابنده ...(٩٠٠) عددینه دلالت ایدر .

...الم [ء ص] ظلم ایدن ، غدار ، مرحمتسز .

...ظاهر [ء ص] ظهور ایدن، میدانده اولان، آچیق، آشکار، خارج ، ...طن مقابلی. البته، شبهه سز.

ظاهری [ء ص] طیشدن کورونن ، صوری .

ظرافت [ء ا] ظریفلك ، نازکالك، کبارلق ، اینجەلك .

ظرف [ءا] قاب، قیلیف، محفظه. قهوه فینجانی ایچنه قونان معدنی قاب . مکتوب و اوراقك قوندیغی کاغددن یاپیلمش قاب. « ظر. فنده »: ایچنده، اثناسنده، داخلنده.

ظُرفا [ع ا] ظریفك جمعی .

ظُروف [ع ا] ظرفك جمعی .

ظَریف [عص] ظرافتلی، نازك، كبار، اینجه، « جمعی سه‌ویجی قادین معناسنده قوللانیلیر . »

ظَفَر [ع ا] مقصده وصول، موفقیت. دشمنی یكمه ، غلبه ، غالبیت .

ظفریاب [ف ص] موفقیته نائل اولان، غالب ، مظفر .

ظِلّ [ع ا] كولكه ، سایه .

ظِلال [ع ا] ظلك جمعی .

ظُلْم [ع ا] دوغرولغه وعدالته‌مغایر حركت ، غدر ، مرحمتسزلك، حقسزلق .

ظُلمات [ع ا] ظلمتك جمعی .

ظُلْمانی [عص] ظلمته منسوب، مظلم، قاراكلیق .

ظُلْمَت [ع ا] قاراكلیق ، آیدینلق اولمایان یر. « مادیات‌ومعنویاتده قوللانیلیر » .

ظَلوم [عص] چوق ظلم ایدن ، پك ظالم .

ظَلیل [عص] پك كولكه‌لی، كثیف.

ظَنّ [ع ا] صانما ، سزمه ، قطعی اولارق بیلمكسسزین حكم ایتمه، احتمال ویرمه. شبهه، تردد. «حسن ظن » : بر آدام حقنده ایی ومثبت بر فكر حاصل ایتمه . « سوءظن»: بری حقنده فنا فكر پیدا ایتمه .

ظُنون [ع ا] ظنك جمعی .

ظَواهِر [ع ا] ظاهرك جمعی. بر شی ویا شخصك كوزه كورونن شیلری .

ظَهْر [ع ا] آرقا ، صیرت . كاغد، مكتوب وسائره‌نك آرقاطرفی. « قوةالظهر » آرقادن كلن قوت ، امداد .

ظُهْر [ع ا] اوكله ، اوكله وقتی ، زوال .

ظَهریه [ع ا] بر مكتوب ویا ورقه‌نك آرقاسنه یازیلان‌یازی، آرقاسنده‌كی شرح .

ظُهور [ع ا] میدانه چیقما ، ظاهر اولما، كورونمه. حاصل‌اولما، وجوده كلمه . « نو ظهور » : یكی چیقما ، یكی ایجاد ، مودا .

ظهورات [ع ا] ظهورك جمعی. هیچ بكله‌نیلمه‌ین برشیئك بردن ظهوری . آ كسزین وقوعه كلن احوال وشرائطك‌ایجاب ایتدیردیكی مصارف. « ظهوراته تابع اولمق» : اولدن صورت‌اجراسی تعیین وتثبیت اولونمایوب ظهور ایده‌جك احوال وشرائطه كوره‌حركت ایتمك « ظهو-

..ت واپوری » : تعرفه خارجنده
..ق‌العاده برلزوم اوزه‌رینه تحریك
..یلن واپور .
..ظهوری [تا] وقتیله‌اورتا اویوننده
قومیق رولنی‌ایفا ایدن‌مقلد.
..ظهوری قولی » : اورتا اویونی
..فیمی .

ظَهیر [عص] آرقا چیقان، یاردیمجی،
معین .
ظیرظوب [ت ص] دلیشمن ، قاچیق.
هوپبا، شیماریق. زیرزوب.
ظیرلامق ـ ظیریلدامق [ت ف]
ویزیلدامق،
دیرلانمق، ظیریلتی وکورولتوایتمك.

ع

..نورلجه الفبانك یکرمی برنجی‌حرفی
..اولوب لسانمزده یالکز عربی
..لرده‌قوللانیلیر. ابجدده ۷۰عددینی
..ستر.
عا.. [عص] عبادت ایدن، طاپان،
..طاپینان ، صوفی .
عا.. [عص] عبور ومرور ایدن،
کچن .
عـ.. [عص] آزاد اولمش ، آز
.. ادلی. اسکی ، قدیم . بو
ایکنجی معناده « عتیق » داها
..رق مستعملدر .
عاز.. [عص] اقتدارسز، ضعیف،
کوشه‌ك ، الندن هیچ بر
..ش کله‌ین. درمانسز. «عاجزلری»
..، بنده کزمعناسنه تواضع تعبیری.
عا..ل [عص] عجله‌لی ، سرعتلی ،
مستعجل .
..ات [عا] کوره‌نه‌ك، آلیشیلمش
شی، الفت. اصول ، هر کس

طرفندن‌رعایت‌ایدیلن حال. قادینلرك
آیده بر کوردکلری حیض ، آی
باشی . « خارق‌العاده » : عادتك
فوقنده و خارجنده قبیلندن .
« علی‌العاده »: عادتا ، یابانجی .
عادتا ـ عادةً [ع ح] عادت اولدیغی
اوزره ، هر وقتکی
کبی ، عادی صورتده .
عادل [عص] عدالت صاحبی ،
حق ودوغرولغی سه‌ون ،
ظالمك ضدی .
عادی [عص] عادت‌اولان، هروقتکی.
فوق‌العاده اولمایان ، بایاغی ،
آشاغی. کبارك ضدی .
عادیلك [تا] بایاغیلق، آشاغیلق،
ظرافتسزلك .
عار [عا] اوتاناجق شی ، عیب ،
حیا ، حجاب ، اوتانما .
عارسز [ت ص] اوتانماز، یوزسز
حیاسز .

عارسزلانمق [ت ف] عارسزلق ايتمك ، قوغولديغى حالده ينه اوتانمايارق مراجعت ايتمك .

عارسزلق [ت ا] اوتانمازلق ، حياسزلق .

عارِض [ع ص] طبيعى اولمايوب صوكرادن كلن، صوكرادن ظهور ايدن، پايپشان، مسلط اولان (ا) ياناق .

عارضه [ع ا] عارض اولان حال صوكرادن كلن نقيصه .

عارِف [ع ص] عرفان صاحبي اولان، بيلن .

عارلانمق [ت ف] اوتانمق، محجوب اولمق .

عاري [ع ص] چيپلاق . خالى ، بوش .

عارِيَت [ع ا] اودونج ، اعاده اولونمق اوزره آلينان شى .

عازِم [ع ص] عزم ايدن ، قصد ونيت ايدن، قطعى قرارويرن، بر يره كيدن .

عاشِر [ع ص] اوننجى .

عاشِق [ع ص] عشق ايله سەوەن، مبتلا ، مفتون ، پرستش ايدن . ساز شاعرى .

عاشوراء [ع ا] محرمك اوننجى كونى. اوكون پيشيريلن معروف طاتلى .

عاصِم [ع ص] عظمتلى ، ناموسـ عفيف .

عاصِمه [ع ا] قلعه ايله محفو اولان شهر .

عاصى [ع ص] عصيان ايد سركش. كناهكار. حايد.

عاطِف [ع ص] يوزينى چەوير ميل ايدن برينه لد وتوجهله باقان. ايكى كلمه ويا جم ربط ايدن : حرف عطف ، و عاطفه .

عاطِفَت [ع ا] توجه ، ميل، شف ومرحمت .

عاطِل [ع ص] عطالتله متصف تنبل . ايشسز .

عافِيَت [ع ا] صحت ، وجود غلاملغى .

عاقِبَت [ع ا] صوك، آخر، انج نهايت. نتيجه. «عاقبة الام ايشك صوكنده .

عاقِد [ع ص] بر مقاوله و شر وسند و سائره عقد و اه ايدنلرك بهرى . عقد ايدن .

عاقِل [ع ص] عقللى ، اوصلو ، رشده واصل .

عاكِف [ع ص] اعتكاف ايد عبادت ايچون عزلتى اخـ ايدن . « معتكف داها چ مستعملدر . »

[ع ص] یوکسك . « عال العال »:
چوق یوکسك .

[ع ا] کائنات ، مخلوقات ، کافهٔ
اجرام سماویه ، جهان ، دنیا ،
ارض . خلق ، انسانلر . جمعیت ،
...ت ، اجتماع . « عالم آب » :
...رت جمعیتی .

[ع ص] علملی ، بیلن ، بیلگیلی ،
بیلگیج .

[ع ص] یوکسك ، یوجه .

...جناب [ف ص] یوکسك روحلی ،
جومرد .

[ع ا] ییل ، سنه . جمعی : اعوام .

[ع ص] عمومه عائد ، عمومی .
عادی ، بایاغی . « خرج عام »:
...کسك خرجی اولابیله‌جك درجه‌ده
...وز و عادی . خاصك ضدی .
، عموم . جمعی : عوام .

[ع ص] اعمار ایدن ، معمور .
مسکون . اعمار اولونمش ،
...ل ایشلنمش . دولته عائد ، رسمی .

[ع ص] فاعل ، یاپان . مؤثر .

[ع ا] عموم ، هرکس ، جمله ،
خلق .

ع ص] عودت ایدن ، دونن .
...لق ایدن ، راجع ، دائر .

[ع ا] برینه راجع وعائد اولان
ویرکی عوائد .

عائله [ع ا] زوج ، زوجه واولاد وسائر یاقین اقربا مجموعی .

عباء [ع ا] یوکدن معمول قابا قوماش . بو قوماشدن یاپیلان اوستلك روبا . « آل عبا » : پیغمبرمزك عائله‌سی .

عباپوش [ف ص] عبا کیین . درویش .

عباد [ع ا] عبدك جمعی .

عبادت [ع ا] قوللق . طاپما ، طاپینما ، پرستش . طاعت وتقوی .

عبارت [ع ا] بر شیئك مجموعی . مرکب ، متشکل .

عباره [ع ا] یازیلی بر سوزك عناصر لفظیه‌سی وطرز تشکلی . بر قاچ جمله‌دن مرکب فقره .

عباسی [ع ص] پیغمبرمزك عموجه‌سی حضرت « عباس »ه منسوب .

عباسیه [ع ا] عربلرك امویلردن صوکرا تشکیل ایتدکلری حکومت .

عبث [ع ا] فائده‌سز ، بوش ، منا- سبتسز ، بیهوده ، صاچما .

عبد [ع ا] کوله ، قول ، بنده .

عبر [ع ا] عبرتك جمعی .

عبرانی [ع ص] بنی اسرائیل قومنه منسوب . أسکی یاهودی لسانی .

عبرت [ع ا] درس آليناجق شى. انتباه وتيقظى موجب حال وحادثه .

عبوديت [ع ا] بنده‌لك ، قوللق. منسوبيت ، خلوص .

عبور [عا] بر طرفدن او بر طرفه كچمه ، آنلاما .

عبوس - عبوست [ع ا] يوز اكشيلكى، چهره چاتيقلغى .

عبوس [ع ص] چاتيق چهره‌لى ، صومورتغان ، اكشى يوزلى، يوزى هيچ كولمه‌ين .

عبيد [ع ا] كوچوك كوله، كوچوك قول .

عبيدانه [ف ص] حقير بر قوله ياقيشير بر صورتده .

عبير [ع ا] عنبر .

عتاب [ع ا] تكدير ، آزارلاما ، پايلاما .

عتاق - عتق [ع ا] كوله وجاريه آزادى. آزاد ايتمه.

عتبه [ع ا] قاپو اشيكى ، محترم و مقدس ير ، زيارتكاه . باصاماق ، قدمه . پايه .

عترت [ع ا] نسل، ذريت، صوى، اقربا . عشيرت .

عته [ع ا] بوكاقلق ، بوكاما .

عتيق [ع ص] أسكى ، قديم. ا آزاد ايدلمش كوله، آزا

عثمانلى [ت ص. ا] سلطان عث تأسيس ايتديكى دو جهان حربى نتيجه‌سنده متلا اولارق يرينه مستقل ومدنى جمهوريتى تأسس ايتمشدر. أص غرب توركلرينه وعثمانلى ايمپراطو تبعه‌سندن اولان غيرمسلملره ولن اسم .

عجالت [ع ا] عجله ايله ياپ ويا بولونان شى .

عجالة [ع ح] عجله ايله ، همان .

عجائب [ع ا. ص] عجيبه‌نك اولمقله لسانمزده مفرد مقامنده‌ده قوللانيلير: عجيب، غ توخاف. حال اولارقده مستعم غريب شى !.

عجب [ع ا] تعجب اولوناجق شاشما ، شاشه قالما ، صفت مقامنده‌ده قوللانيلير : غريب ، توخاف . عجبا مقام ايراد اولونور .

عجب [ع ا] كبرو وغر خودبينلك .

عجبا [ع د] صراق متضمن اداتى دركه استفهام ايله قوللانيلير عجبا بكنه‌جكمى ؟.

عجز [ع ا] عاجزلك ، عجزيكسزلك ، اقتدارسزلق .

عجزه [ع ا] عاجزك جمعى « دارالعجزه »: عاجزوعليل انسانلره باقيلان شفقت مؤسسه‌سى.

عجلعجائب [ت ص] « عربى اعجب‌العجائب دن » چوق غريب، پك‌توخاف وكولونج.

عجله [ع ا] بر ايشى چابوق ياپمايه چاليشمه، صبرسزلق ، شتاب .

عجله‌جى [ت ص] عجله ايله ايش كورن ، ايچى دار ، صبرسز .

[عا] ايرانلى ، ايران اهاليسندن اولان .

عجمستان [ذ ا] ايران .

عجمى [ع ص] ايرانلى . عربك‌غيرى. (مج) مبتدى ، تجربه‌سز ، بجريكسز . ياباناجى .

عجميلك [ت ا] تجربه‌سزلك، معلوماتسزلق، مبتديلك، مهارتسزلك .

عجوز ـ عجوزه [ع ا] اخلاقسز و صوراتسز قوجاقارى.
« بردالعجوز » : قوجا قارى صوغوغى كه مارت صوكنده اولور .

عجول [ع ص] عجله‌جى ، ايچى دار، صبرسز .

عجيب [ع ص] تعجبه لايق اولان ، غريب ، توخاف ، شاشيلاجق.

عجيبه [ع ا] تعجبه لايق شى ، شاشيلاجق ايش .

عدّ [ع ا] صايى ، صايما ، تعداد . صانما ، طوتما ، اعتبار و اتخاذ ايتمه ، صايما .

عدد [ع ا] حساب ، صايى .

عدالت [ع ا] دوغرولق ، دوغرولقدن آيريلماما ، هركسك حقنه رعايت‌ايتمه، انصاف ومرحمت، ظلمك ضدى .

عداوت [ع ا] دشمنلق ، خصومت . كين ، غرض .

عدت [ع ا] زوجندن آيريلان ويا قوجاسى وفات ايدن قادينك تكرار أولنمك ايچون بكله‌ديكى مدت .

عدد [عا] صايى . رقم . دانه .

عدسه [ع ا] مرجمك دانه‌سى . مرجمك‌دانه‌سى كبى اورتاسى قالين وكنارى اينجه جام‌كه كوزلك و دوربين وسائره‌ده قوللانيلير .

عدل [ع ا] عدالت ، حقانيت ، ظلم مقابلى .

عدليه [عا] وطنداشلرك حقوقنه ، محكمه‌لره‌ودعوالره باقان‌رسمى دائره .

عَدَم [عا] وجودك ضدى ، يوقلق. اولماما ، فقدان : عدم لياقت .

عَدْن [ع] جنت ، فردوس . اصل معناسى : مسكن ، اقامتگاه‌در.

عدُوّ [ع ا] دشمن ، خصم .

عُدوان [عا] دشمنلق ، خصومت. ظلم ، حقسزلق .

عُدول [عا] يولدن چيقما ، صاپما. كرى دونمه ، واز كچمه . عادلك جمعى . « هيأت عدول » : جرم وجنايتك موجود اولوب اولماديغنى تحقيقه‌وقرارى‌ويرمه‌يه مأمور ايديلن منتخب هيأت ، ژورى .

عَديل [ع ص] « عدل » دن : مساوى ، نظير ، أش .

عَديم [عص] « عدم » دن : برشيئى اولماياں ، محروم ، يوق .

عَذاب [ع ا] جزا. آخرتده گنا. هكارلره ويريله‌جك جزا و اذيت. اذيت، اشكنجه . صيقينتى.

عِذار [عا] ياناق. « خليع‌العذار»: حياسز ، عارسز، اوتانماز . « گلعذار » : گل ياناقلى .

عَذْب [عص] طاتلى، خوش، لذيذ.

عُذْر [عا] ياپيلان برقصور وقباحتك عفوايديلمه‌سى ايچون سويله‌نيلن سبب وبهانه . بر قباحتك عفوى . مانع، انگل.قصور، عيب، سقطلق.

عَذراء [ع ا] باكره ، قيز اوغلان قيز .

عُذوبت [ع ا] طاتليلق ، لطافت ، لذت .

عِراق [عا] بغداد وبصره جهتلرينك اسمى اولوب حرب عموميدن صوكرا عثمانلى اپمپراطورلغندن آيريلوب يم مستقل بر اداره ايدن دولته علم اولمشدر .

عَرَب [عا] معروف أسكى برملت. « جزيرةالعرب » : عربلرك وطن اصليلرى بولونان بويوك شبه جزيره ، عربستان .

عُربان [ع ا] چول عربلرى، عرب بدويلر .

عَرَبده [ع ا] غاوغا ، گورولتو

عَرَبى [عا] عرب عرقنه ولسانه منسوب . (ا) عربجه، عرب لسانى .

عَرَبيات [عا] علوم وادبيات‌عربيه

عَرْش [ع ا] چارداق ، طاوان چاتى ، قبه . تخت ، سرير « اسانمزده بو ايكى معنا ايله چوق قوللانيلماز . » جناب حقك دوقوزنجى قات گوكده تصور اولونان سريرى . الك يوكسك فلك .

عَرْصه [ع ا] بنا ياپيلاجق بوش اراضى پارچاسى، بنادن‌خا

میدان . جمعی اولان عرصات باشقا معنایه کلیر : محشر ، محشر میدانی.

عَرْض [ع ا] کوسترمه ، بویوك برذاتك اوکنه‌قویما، تقدیم. بویوك بر ذاته افاده ایتمه . «عرض محضر » : بر ایش حقنده بر چوق کیشی طرفندن مهرلنه‌رك ویریلن عرضحال.

عَرْض [ع ا] کنیشلك ، اك ، طول مقابلی . کرهٔ ارضك خط استوادن قطبلره دوغرو مسافه‌سی : عرض شمالی، عرض جنوبی.

عِرْض [عا] ناموس، عفت، پرده.

عَرَض [عا] فطری اولمایوب ایکرتی اولان حال وصفت .

عَرْضحال [ع ا] برایش ضمننده رسمی بر مقامه ویریلن تحریرات ، استدعا .

عُرْف [ع ا] قانون ایله معین و مقید اولمایان و فوق‌العاده حوالده تطبیق اولونان حکم واجرا آت.

عَرَفات [عا] مکه جوارنده حاجیلرك عرفه کونی توقف ایتدکلری محل .

عِرْفان [عا] بیلیش ، آکلایش، حقیقته‌وقوف. علم ومعرفت، فرانسزجه « کولتور» مقابلی اولارق استعمال اولونا بیلیر .

عَرَفه [ع ا] بایرامدن بر کون اولکی کون. هر حادثه‌یه تقدم ایدن کون ویا کونلر ؛ « عرفه چیچکی » : بایرامدن بر کون اول بایراملق اثوابنی کیین . چوق ومفرط بر شکلده سوسله‌نن .

عُرْفی [ع ص] قوانین‌عادیه‌یه تابع اولمایوب فوق‌العاده احواله اویغون اولان، احوال‌فوق‌العاده‌ده بر هیئت عسکریه‌یه ترك اولونان موقت اداره‌یه متعلق: ادارهٔ‌عرفیه، دیوان حرب عرفی . « تکالیف عرفیه » : فوق‌العاده ویرکی .

عَرَق [ع ا] تر . ترکیبی صیزارق حاصل اولان ومیوه‌دن‌تقطیرله آلنان اسپرطو ، راقی .

عِرْق [ع ا] اصل ، کوك. دامار. ذریت. سلاله نسل. جنس، نوع ، شعبه .

عَرَقیه [ع ا] تیفتیکدن اینجه بر کلاه‌که اسکیدن درویشلر کییرلردی .

عَرَمْرَم [ع ص] پك چوق ، پك کثرتلی .

عُروج [ع ا] یوقاری چیقما ، یوکسلمه .

عَروس [عا] کلین، أولنمك‌اوزره سوسله‌نن قیز .

عَروض [ع ا] شعرك وزنلرندن بحث‌ایدن علم. عرب‌وزنی.

عُروق [ع ا] دامار وذریت‌معناسنه کلن عرقك جمعی .

عُریان [ع ص] چیلاق .

عریانی [ت ا] بر نوع أریك .

عَریض [ع ص] کنیش ، اکلی ، واسع. « عریض وعمیق »: اوزون اوزادی‌یه، اطرافلی، اکنه بوینه ، درین درین .

عریضه [ع ا] کوچوکدن بویوکه کونده‌ریلن مکتوب .

عِزّ [ع ا] قدر وقیمت ، اعتبار ، شرف .

عِزَّت [ع ا] اعتبار، قدروقیمت. شرف،قدرت «عزت‌نفس»: مقبول درجه‌ده غرور ، وقار وحیثیتی محافظه‌یه اعتنا .

عَزَب [ع ا] بکار ، أولنمه‌مش . أسکیدن سلاح انداز بحریه نفرینه دینیلیردی .

عَزرائیل [عبرانیجه‌دن] قبض روحه مأمور ملائکه .

عَزْل [ع ا] بر مأموری ایشندن چیقارما .

عُزْلَت [ع ا] انزوا ، بر کوشه‌یه چکیلوب کیمسه ایله الفت وتماس ایتمه‌مه .

عَزْم [ع ا] قطعی قصد ونیت . حرکت ایتمه. ثبات. «عزمکار»: ثباتکار ، متشبث ، تشبث ایتدیکی شیئی باشاران .

عَزْو [ع ا] حمل واسناد ، بر آداما برایش ویا سوزی یاقیشدیرما.

عُزوبَت [ع ا] بکارلق، ارکنلك.

عَزوِیّات [ع ا] برینه عزوواسناد اولونان شیلر . افترالر .

عَزیز [ع ص] عزت صاحبی قیمتلی محترم. (ا) ولی ، مرشد ، مبارك بر ذات . بو معناده جمعی: اعزه .

عَزیمت [ع ا] بریره حرکت، یوله چیقما .

عَساکِر [ع ا] عسکرك جمعی .

عُسْر [ع ا] کوجلك ، مشکلات زحمت .

عُسْرَت [ع ا] کوجلك. ضرورت صیقینتی .

عَسَس [ع ا] کیجه‌لین نوبت کزن عسکری‌قول ،کیجه‌بکجیسی أسکیدن پولیس مدیرلرینه عسس باشی دیرلردی .

عَسکَر [ع ا] دولت و مملکتك دشمنلره قارشی محافظه‌سی ایچون سلاح آلتنه آلینان آدام، آداملر ، چری .

عَسَل [ع ا] بال .

عَسیر [ع ص] زور ، کوچ .

ـاء [ع ا] آقشام وقتی . یاتسو نمازی .

ـاء [ع ا] آقشام یمکی .

ـاق [ع ا] عاشقك جمعی .

ـائر [ع ا] عشیرتك جمعی .

ـبیه [ع ا] اوت قبیلندن اولان شیلر .

ـر [ع ا] جمعی اعشار. اونده بر، اوندالق .

ـر [ع ا] اون .

ـارت [ع ا] مسکرات استعمالی. ایچکی .

ـره [ع ا] اون ، اون کیشی ویا شی مجموعه‌سی. « عشرهٔ ـشره » : پیغمبرمز طرفندن جنتله ـشیر بیوریلان صحابهٔ کرامدن اون ـت .

ـق [عا] چوق سه‌ومه، فضله محبت ، سه‌وکی ، سودا ، ـلاقه ، ابتلا ، مفتونیت . « الله ـشقنه » اللهی سه‌ورسه‌کز . ـبیر عشقنه » : مجاناً ، مکافات ـلمه‌یه‌رك ، قارشیلقسز .

ـقباز [ع ص] یالاندن عشق کوسته‌رن .

ـوه [ع ا] کوزل قادینلرده‌کی طور و ادا ، شوخلق ، ـوه ، شیوه ، ناز .

عشیرت [ع ا] قبیله ، اویماق .

عصات [ع ا] عاصی‌نك جمعی .

عصاره [ع ا] صیقیلان میوه وسائره‌نك صویی . اوز .

عصب [ع ا] سیکیر. جمعی اولان اعصاب داها مستعملدر .

عصبه [ع ا] سیکیر، برتك سیکیر. خصم ، اقربا ، قبیله .

عصبی [ع ص] سیکیرلی. حدتلی . حساس وسریع الانفعال .

عصبیلك [عا] سیکیرلیلك. غیرت وحمیت .

عصر [ع ا] یوز سنه‌دن عبارت زمان. دور، زمان . ایکندی وقتی. صویی ایچون میوه وسائره‌نك صیقیلماسی ، تعصیر .

عصری [ع ص] عصره منسوب ومتعلق. یکی، ترقیات عصریه ایله متناسب، معاصر، صوك سیستم، آلامود ، فرانسزجه moderne مقابلی .

عصمت [ع ا] معصوملق، رذائلدن اجتناب . ناموس ، عفت وفضیلت .

عصیان [ع ا] عاصی اولما، سرکشلك، اطاعتسزلق . کناه .

عصیده [ع ا] برنوع طعام، آسیده.

عُصیر ـ عصیره [ع ا] عصاره ایله مترادفدر .

عُضال [ع ا] اطبانك تشخیص وتداویسندن عاجز براقان مرض .

عَضُد [ع ا] قول ، بازو . (مج) استنادگاه .

عَضَله [ع ا] سیکیرلی قابا أت .

عضلی [ع ص] سیکیرلی أته متعلق . أتلی . عصبی‌نك ضدی .

عُضْو [ع ا] بدنی ترکیب وتشکیل ایدن جزءلرك بهری . أل ، آیاق ، جکر ، معده کبی .

عضوی [عا] اعضای بدنه منسوب اولان ، حیاته مالك اولوب جماداتدن اولمایان ، حیوانی ویانباتی اولان .

عَطاء [عا] ویرمه . بخشش اولارق ویرمه ، باغیشلاما ، احسان ، ویرکی ، عطیه .

عَطّار [ع ا] عطریات ویا اجزای طبیه صاتان آدام . محله آرالرنده اوفاق تفك شیلر صاتان دکانجی ، آقتار .

عُطارِد [عا] کونشه أك یاقین اولان معروف ییلدیز .

عَطالَت [عا] ایشسزلك ، بوش دورما ، تنبللك ، دورغونلق . «عطالت حس » دویغاماء دویغوسزلق .

عَطایا [ع ا] عطیه‌نك جمعی .

عِطْر [ع ا] کوزل قوقولی شیلر عطریات .

عَطسه [عا] آقصیرما ، آقصیر...

عَطش [عا] صوصاما ، صوسزلق...

عَطشان [عص] صوصایان ، صوس...

عَطْف [ع ا] اکه ، چه‌ویرم... میل ایتدیرمه ، توجیه . ... واسناد . کلمه ویا جمله‌نك ربطی...

عَطوف [عا] چوق مرحمتلی ، مشف...

عَطیّه [ع ا] احسان ، ویرکی .

عظام [عا] عظیمك و عظمك جمع...

عَظْم [ع ا] کمیك .

عِظَم [ع ا] بویوکلك ، اولولق... عظمت .

عُظَماء [ع ا] عظیمك جمعی .

عَظَمت [عا] بویوکلك ، قدر... کبروتخوت ، دبدبه ، طنط...

عظمتلی [ت ص] بویوك ، جلال صا... کبرلی ، مغرور .

عُظمی [عص] اعظمك مؤنثی ، ... بویوك .

ظيم [عص] بويوك، اولو، عالى. مهم.

ظيمه [عا] بويوك ايش، مهم مسأله.

افت [عا] عفت.

ت [عا] ناموس، عصمت. منهياتدن اجتناب.

ريت [عا] جن طائفه‌سنك مضر و قورقونج بر جنسى. (مج) دتلى وتهورلى آدام.

و [عا] برينك قباحتنه باقماما، معذور طوتمق، عزل ايتمك، ستعفاسنى قبول ايتمك. جزاى كاملاً و ويا تخفيف ايتمه.

و [عص] عفو ايدن، مرحمتلى.

ونت [عا] يارا وچيبانك چورويوب قوقماسى، چورومه، تهاب. فنا قوقو. آغيرلق: هواك عفونتى.

يف [عص] عفتلى، ناموسلى، مستقيم.

ذاب [عا] عذاب، جزا.

اب [عا] قارا قوش، طاوشانجيل.

ار [عا] ايراد كتيرن ملك.

ارت [عا] قيصيرلق.

عَقائِد [عا] عقيده‌نك جمعى.

عَقَب [عا] اوكجه. كيرى، آرقا. بر زمانى تعقيب ايدن زمان. «درعقب»: درحال، همان.

عُقْبا ـ عقبى [عا] آخرت. مجازات ومكافات.

عَقَبه [عا] تهلكه‌لى يوقوش. دار ومخاطره‌لى كچيد. (مج) تهلكه.

عَقْد [عا] باغلامق، ربط. ايكى كيشى ويا ايكى طرف آره‌سنده برايشى قرار وتعهد آلتنه آلما. مقاوله، نكاح، اتفاق عقدى. ترتيب، تنظيم، تشكيل. قورمق: مجلس عقدى.

عُقْده [عا] دوكوم. (مج) حلى مشكل برايش ومسأله، معما. «عقدهٔ لسان»: ككه‌لمه.

عَقْرَب [عا] معروف زهرلى حيوان. ساعتك ايكى ابره‌سندن قياصاسى. اون برجك برى. (مج) مضر ومشئوم آدام.

عَقْل [عا] دوشونمه خاصه‌سى، فهم وادراك، آكلاما. تفكر، ملاحظه. حافظه. رأى، تدبير. «عقل ايتمك»: دوشونمك. «عقل باشده اولمق»: ياپديغنى بيلمك. «عقل باشه كلمك»: آييلمق، كندينه كلمك، اوصلانمق. «عقل باشدن كيتمك»: كنديني غائب ايتمك، شاشيرمق.

عُقَلاء [عا] عاقلك جمعی . لسانمزده مفرد مقامنده شـو معنایەده کلیر: عقللی کچینمك ایسته‌ین، عقللیلق صاتان .

عَقلیّات [دا] صرف عقل ایله کشف و تحقیق اولونان . نقلیاتك ضدی .

عُقوبَت [عا] جزا. اذیت، عذاب، اشکنجه .

عُقود [عا] عقدك جمعی .

عَقور [عص] آزغین ، قودورمش.

عُقول [عا] عقلك جمعی .

عَقیب [عص] «عقب» دن بر شیئك آردندن کلن .

عَقیده [عا] اعتقاد، ایمان، قلبده‌کی اینانما خاصه‌سی . معروف شکر .

عَقیق [عا] معروف قیمتلی قیرمیزی طاش .

عَقیم [عص] قیصیر، اولادی اولمایان. (مج) نتیجه‌سز ، ثمره‌سز .

عَکّام [عا] ده‌وه کیراجیسی، اسکی دورده جه صره ایله کیدن خدمه .

عَکْس [عا] بربره چارپما، وورما. سس ، کولکه ، آیدینلق کبی شیلرك بربرده اثرپیدا ایتمه‌سی.

عَکْسی [عص] ترس، ضد ، مغایر عنادجی ، فنا طبیعتلی .

عَلاء [عا] یوکسکلك، رفعت، شرف

عِلاج [عا] خسته‌لغی کچیرمك ایچو استعمال ایدیلن شی ، دوا (مج) چاره ، تدبیر .

عَلاقه [عا] مربوطیت، ایلیشیك کوکل ایلیشکلکی ، عشق مناسبت .

علاقه‌دار [فص] ایلیشیکی اولان مناسبت ورابطه‌سی بولونان حصه‌دار ، ذی مدخل .

علاقه‌لی [تص] علاقه‌دار . عاشق

عَلّام [عص] چوق بیلن . «صفا الهیه‌دندر . » : علام الغیوب

عَلامَت [عا] نشان ، اشارت اثر ، ایز. رمز . برشیئ بیلنمه‌سنه واسطه اولان شی .

عَلّامه [عص] هرعلمه آشنا اولان

علانی [عص] آچیقده اولان، آشکا

عِلاوه [صا] برشیئه قاتیلان شی ضم. برغزته‌نك مهم بر و ظهورنده چیقاردیغی آیریجه کوچو نسخه .

عَلائق [عا] علاقه‌نك جمعی .

عَلائم [عا] علامتك جمعی .

علت [ع ا] خسته‌لق . سقطلق . سبب .

علل [ع ا] علتك جمعی .

علم [ع ا] علامت ، نشان ، اشارت . سانجاق ، بایراق . اسم خاص . جمعی : اعلام . « قاموس الاعلام » : اسم خاصلره مخصوص لغت كتابی . مناره تپه‌سی .

علم [ع ا] بیلمه ، بیلگی ، خبر ، وقوف . اوقومق و تحصیل ایله اوكره‌نیلن شیلر ، فن . « علم و خبر » : بر دائرهٔ رسمیه‌یه ویرلك اوزره محله ویا دائره‌دن آلینان تصدیقنامه . پوصله .

علما [ع ا] عالمك جمعی .

علمدار [ف ا] بایراق طاشییان ، بایراقدار .

علمی [ع ص] علمه منسوب . « طریق علمی » : صاریقلی خواجه‌لر صنعتی ، علمیه .

علنا [ع ص] آشكار اوله‌رق .

علنی [ع ص] آشكار ، میدانده .

علو [ع ا] یوكسكلك ، عالیلك : علو جناب . علو همت .

علوی [ع ص] یوكسك .

علویت [ع ص] یوكسكلك ، علویلك .

علوفه [ع ا] عسكر معاشنك اسكی اسمی .

علوم [ع ا] علمك جمعی .

علی [ع ص] یوكسك ، عالی .

علیا [ع ص] پك یوكسك .

علیل [ع ص] علتلی ، سقط .

علیم [ع ص] چوق بیلن ، علمی چوق اولان .

علیه [عد] اونك اوزرینه . « رحمة الله علیه » : اوكا اللهك رحمتی اولسون . « مدعی علیه » كندیسنه قارشی دعوی اولونان .

علیون ـ علیین [ع ا] سما ، وجنتك اك یوكسك محلی .

عم [ع ا] بابا قارداشی ، عمجه .

عما [ع ا] كورلك ، عمی .

عماد [ع ا] دیره‌ك . ستون ، عمود .

عمارت [ع ا] معمورلق . اسكیدن صوفتالره و یریلن یمك پیشیریلدیكی و توزیع ایدیلدیكی یر . عمارت چورباسی : بادهوا شی .

عمامه [ع ا] صاریق .

عمان [ع ا] بویوك دكیز ، اوقیانوس .

عمجه ـ عموجه [تا] بابا قارداشی.

عَمْد [ع ا] قصد . نیت ، بیله‌رك وایسته‌یه‌رك برشیئی یاپما .

عمداً [ع ح] قصداً بیله‌رك وایسته‌یه‌رك .

عُمْده [ع ا] دایاناجق ، اعتماد ایدیله‌جك شی ، دستك ، پناه . نظریه ، پرنسیب .

عُمر [ع ا] یاشایش، مدت حیات .

عُمران [ع ا] معمورلق، مدنیت، رفاه وترقی .

عُمْق [ع ا] درینلك .

عَمَل [ع ا] ایش . اجرا ، تطبیق. اسهال، لینت. «دستورالعمل» : اوکا تطبیق حرکت اولونان قاعدهٔ اساسیه .

عملمانده [فص] ایشدن قالمش ، ایش کوره‌مه‌ین عاطل .

عَمَله [ع ا] ایشجی ، کونده‌لکله چالیشان آدام .

عملی [ع ص] ایشه منسوب. تجربه‌لی، اجرا آتلی ، نظرینك ضدی ، پراتیك .

عَمَلیّات [ع ا] برعلم وفنك تطبیقات جهتی ، نظریاتك مقابلی . خسته‌نك وجودی اوزه‌رنده یارمق ویا کسمك صورتیله یاپیلان طرز تداوی.

عَمُود [ع ا] دیرك ، ستون. «عمود فقاری» : بل کمیکی .

عُموم [ع ا] هرکسه عائد اولا[ن] خصوصی مقابلی. بوتون انسانلر[،] خلق . هپ ، بوتون .

عمومی [ع ص] عمومه منسوب، جمله‌ی[ه] عائد ، هرکسه شامل .

عَمی [ع ا] کورلك .

عمیاً [ع ح] کورکورینه ، دوشونمه‌یه‌رك . لسانمزده بونك یرین[ه] غلط اولارق « علی العمیا » تعبیر[ی] قوللانیلیر .

عمیق [ع ص] دەرین . « مادیا[ت] ومعنویاتده قوللانیلیر . »

عَنْ [ع د] دن . « عن قریب » : یاقینده. « عنهامنها »: شوندن بوندن ، اوته بری ، شویله بویله آشاغی یوقاری .

عُنّاب [ع ا] معروف میوه . هناب

عناد [ع ا] مخالفنده ثبات،عکسیلکد[ه] اصرار .

عَناصر [ع ا] عنصرك جمعی .

عِنان [ع ا] دیزکین . معنویاتد[ه] قوللانیلیر : « عنان اداره »

عَنانَت [ع ا] ارککلکدن محرومیت عدم اقتدار .

عِنایَت [ع ا] ایلك ایتمه ، لطف[و] واحسان ، « عنایت اولا »

...لنجیلری دفع ایچون مستعمل بر
...یردرکه اللهدن سکا عنایت اولسون،
...نکدر .

عة [ع ح] لطفاً ، کرماً .

[عا] اوزوم . (مج) بنت عنب
شراب .

[عا] معروف کوزل قوقولی
سیاه بر ماده . کوزل قوقو.
مسك ایله عنبر » : چوق اعلی ،
، مناسب ، مطلوبه موافق .

...ین [فص] عنبر کبی کوزل قوقان.

...ی [عا] انتاری .

[عا] باش، حضور . وقوعنده،
حالنده.

...لیب [عا] بلبل .

...ی [عص] بر آدامك کندی تصور
ایتدیکی .

...ات [عا] بر آدامك حقیقته موافق
اولمیه‌رق کندیلکندن سویله.
...ی ، تصور ایتدیکی شیلر .

[عا] اساس، اصل ، ماده،
خلقت، مادهٔ اصلیه . عضو.
...رت .

[عا] آغیزدن آغیزه سویله‌نن
سوزلر، منقولات. اسکی عادت.

...ن [عا] سرتلك ، قابالق .

عُنفُوان [ع ا] کنجلك و کوزللکك
اك جانلی و پارلاق وقتی ،
تازه‌لك ، رونق .

عَنْقا [عا] موهوم بویوك قوش. (مج)
اسمی اولوب جسمی اولمایان شی.

عَنکَبوت [عا] اوروجك .

عُنوان [عا] اسم ، نام ، لقب .
سرنامه .

عَنود ـ عنید [عص] عنادجی .

عَوارِض [عا] عارضه‌نك جمعی .

عَواطِف [ع ا] عاطف و عاطفتك
جمعی .

عواقِب [عا] عاقبتك جمعی .

عَوالِم [عا] عالمك جمعی .

عَوام [ع ا] عام و عامه‌نك جمعی :
آشاغی طبقهٔ اجتماعیه . عموم.

عَوامِل [عا] عاملك جمعی .

عَوائِد [عا] عائده‌نك جمعی. ایراد ،
تخصیصات. «مفردی لسانمزده
بو معناده قوللانیلماز . »

عُود [عا] معروف قوقولی آغاج که
یاقینجه کوزل بر قوقو ویرر .
معروف موسیقی آلتی .

عَودَت [عا] کیری دونمه ، رجعت.

عودی [عص] عود چالقده ماهر .

عورت [عا] وجودك كوستريلمه‌سی عیب اولان یری . قادین ، زوجه ، قاری .

عوض [عا] بدل ، قارشیلق .

عوعوه [عا] كوپك هاولاماسی . (مج) هذیان .

عوق [عا] آلیقویما ، تأخیر .

عون [عا] یاردیم ایتمه ، امداد یاردیم ایدن معاون . «بوصوك معناده دها زیاده جمعی اولان اعوان قوللانیلیر .»

عونه [عا] عربیده بویله بر لغت یوقدر . لسانمزده «فنا یاردیمجیلر ، یارداقلر» معناسنده قوللانیلمقده‌در .

عهد [عا] سوز ویرمه ، تعهد . مقاوله ، میثاق . زمان ، دور . عصر .

عهدنامه [فا] معاهده كاغدی ، بر معاهده‌نك شرائطنی حاوی وامضالی رسمی كاغد .

عهده [عا] بر ایشی اوستنه آلما ، وعد ، تكفل . آلتنده قالماما ، مجرمه : بوآدام بوایشك عهده‌سندن كله بیلیر مسئولیت . العهدة علی الراوی : صحیح اولوب اولماماسی مسئولیتی روایت ایده‌نه عائددر .

عهود [عا] عهدك جمعی .

عیادت [عا] بر خسته‌یی زیارت ...

عیاذ [عا] صیغینما ، التجا ، « الـ... بالله ! » اللهه صیغیندق ...

عیار [عا] آلتون و كوموش ... شیلرك خالصلك درجه‌سی ... مسكوكاتك تام وزنلی اولماسی . سا... دوغرو كیتمه‌سی ، ترازیلرك دو... اولماسی (مج) درجه ، مرتبه .

عیاش [عا] چوق مسكرات قوللا... سرخوش .

عیال [عا] برأوده ساكن واعا... لری بر آدامه منحصر او... انسانلرك مجموعی ، عائله ، ز... وچوجقلر .

عیان [عص] كوزله كورنن ، آش...

عیب [عا] اوتانه‌جق شی ، چیر... كورونن حال ، عار ، قص... نقصان .

عید [عا] بایرام .

عیدیه [عا] بایرام قصیده‌سی ...

عیسوی [ع ص] عیسایه منسو... خرستیان .

عیش [عا] یاشاییش . ییوب ا... ذوق ایتمه .

عین [عا] كوز . پیكار ، قاینا... برشخص ویا شیئك كندی... ذاتی ، تمامیله بكزه‌ین شخص ویا...

طبیق. «ع» حرفنك اسمی. «اصابت
عین» کوزدکمه، نظر. «رأی العین»:
کندی کوزیله .

[ع‌ح] برشیئك کندیسی واصلی
مالك بدل و نقدی اولمایه‌رق
کندیسندن : کتیردیکی مالك کو-
سوکنی عیناً ویردی . تماماً .

[ع‌ص] کوزه منسوب . نقد
وبدل اولمایه‌رق کندیسندن
ولان . « اشیای عینیه » : تجارك

کوممروك رسمی اولارق بارامقابلنده
بیراقدقلری اشیا .

عینی [تا] طبیق ، تماماً ، فرقسز.

عیوب [عا] عیبك جمعی .

عیوق [عا] کوچوك وپارلاق بر
ییلدیز . (مج) سمانك پك
یوکسك بر یری . « ـــ سی عیوقه
چیقیوردی. »: چوق باغیرییوردی.

عیون [عا] کوزمعناسنه‌کلن عینك
جمعی .

غ

تورکجه القبانك یکرمی ایکنجی
حرفی‌اولوب‌ابجدحسابنده ۱۰۰۰
عددینه معادلدر .

[عا] این ، مغاره .

[عا] یاغما ، آقین، چاپول.

[انکلیزجه] باغچه‌میخانه‌سی،
باغچه بیراخانه‌سی .

[فرا] قولجی ، محافظ ،
نوبتجی .

[فرا] ارکك چوجوق ،
اوغـلان . بیراخانه‌ده کی
خدمتجی .

[فرا] قوری أت یمکلرینك
یاننه قونولان سبزه. قادین

البسه‌سی وسـائره‌یی تزیین ایچون
علاوه اولونان شیلر . سوس .

غاز [فرا] صلب ومایع اولمایوب هوا
کبی خفیف وسیال و اوچوجی
جسم. معدنی بر مایع که لامبالرده
یاقیلیر ، پترول . پك اینجه تول ،
تولبند .

غازوز [فرا] معلوم کوپورن‌شربت.

غازه [قا] قیزیللق دوز کونی، دوز-
کون .

غازی [ع ص] غزا ایدن ، بویوك
ومهم برمحاربه‌یی‌قازانان. بویوك
وشجیع محارب و مجاهد : غازی
مصطفی کمال پاشا .

غاشیه [ع ا] اورتو ، زار ، پرده .

غاصب [عص] غصب ایدن ، زورله آلان ، زوربا .

غاغا [تا] قوشلرك دوداق و دیش خدمتنی کورن عضوی .

غاف [فرا] چام دەویرمه ، بیلمەیەرك بر جمعیتده سوزله بویوك بر خطا یاپما . یوت قیرما ، بالطایی طاشه وورما .

غافل [ع ص] غفلت ایدن، احتیاطسز دقتسز .

غالا [فرا] شعشعەلی شنلك. آلای.

غالب [ع ص] غلبه ایدەن مظفر.

غالبا [ص ح] قوی بر احتماله کوره. امید ایتدیکمه کوره .

غالبیت [ع ا] غالبلك ، یکمه ، اوستونلك .

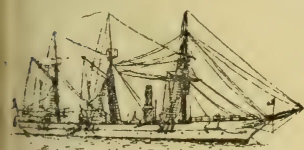
غالەتا [یتا] پکسماد ، قورودولمش اکمك .

غالی [ع ص] بهالی .

غالیوت [ت ا] باشی وقیچی بر وآلتی دوز اسکی بر نوع کمی .

غامض [عص] آکلاشیلماسی کوج، مبهم ، مغلق .

غانبوط [ت ا] کوچوك قطعه‌د و فقط جسامتنه کوره آغ طوپلرله مجهز حرب کمیسی .

غانبوط

غانغرن [فرا] چوروین وأولوحا لکین وکسیلوب آییقلانما لازم‌کلن عضو .

غائب [ع ص] حاضر اولمایان کورونمەین ، نرەده اولد بیلنمەین ، ضایع. متکلم ومخاط غیری اولان شخص ثالث .

غایت [ع ا] صوك ، صوك درج نهایت. نتیجه، مقصد . « غا الغایه » : اك صوك درجه .

غایدا [ت ا] بولغارلرك چالدقلر طولوملی دودوك . بولغار آلت موسیقیسی .

غائط [عا] انسان‌قاذوراتی، نجاسـ

غائله [ع ا] صیقینتیلی ایش ، با آغریسی ویرن مشغولیت ، حلی مشکل مسأله .

غایه [ا ع] مقصد. واریلاجق‌نتیـ «غایهٔ‌خیال»: مفکوره، ایده‌آ

غبار [ع ا] توز ، اینجه طوپراق

باوت [ع ا] بودالالق ، قالين قافاليلق .

براء [ع ا] بر يوزى . (ص) توزلى .

بطه [عا] بريسنك موفقيتنه ايمرنمه. « غبطه مقبول ومشروع‌در . مقبول اولمايان حسددر . »

غب [ع ا] چكه آلتى .

ن [عا] آليش ويريشده آلداتما.

ى [ع ص] آبدال ، احمق .

ان [عا] قوصما ،قى، استفراغ.

اء ـ غذاء [ع ا] بسله‌ين شى، بسله‌نمك اوزره يين ايچيلن شى .

دار [ع ص] غدر ايدن ، ظالم ، مرحمتسز . خائن .

در [عا] وفاسزلق، ظلم، خيانت، امنيتى سوء استعمال ، جور، جفا . حقسزلق .

ده [ع ا] بويون وقاصيق كبى يرلرده حاصل اولان يومرو .

راء [ع ص] پارلاق ، نورلى .

راب [ع ا] قارغا ، قوزغون .

رابت [عا] غريبلك ، يابانجيلق. توخافلق .

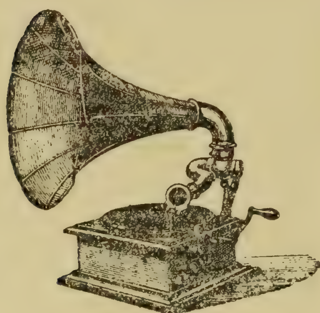
غرافيت [فرا] قورشون قلمى ياپيلان كومور معدنى .

غرام [ع ا] شدتلى عشق وسودا.

غرام [فرا] كيلو اوقه‌نك بيكده بر قسمى ، يكى درهم .

غرامت [ع ا] دين ، بورج .

غراموفون [فرا] پلاقلر واسطه‌سيله كندى كندينه هر دورلو شرقيلرى وهوالرى چالان معروف موسيقى آلتى .

غراموفون

غراندى [يتا] واپورك اورتاده بولونان بويوك ديره‌كى .

غرائب [ع ا] غريبه‌نك جمعى .

غرب [عا] كونشك باتديغى جهت. باطى. كونشك باتديغى طرفده بولونان قطعه‌لر وممالكتلر، مركزى وغربى آوروپا. آفريقانك مصردن باشقه شمالى سواحلى .

غُرَبا [ع ا] غریبك جمعی .

غُرْبَت [ع ا] غریبلك، یابانجیلق. وطنك خارجنده بولونما . یابانجی یر ، وطن خارجی .

غَرْس [ع ا] آغاچ ویا فدان دیکمه .

غَرَض [ع ا] مقصد ، نیت . بدخواهانه و کیزلی نیت وقصد . کیزلی خصومت ، کین .

غَرْغَره [ع ا] صویی وهر هانکی برمایعی بوغازده چالقالامق . بوکا مخصوص مایع علاج .

غَرَق [ع ا] صویه باتما ، باتیرما . بوغما ، بوغولما . (مج) چوق ویرمه ویا آلما .

غَرْقاب [ذ ص] صویه باتمش اولان مغروق .

غُرَماء [ع ا] غریمك جمعی . « تقسیم غرما » : بورجلینك مالنی آلاجقلیلر آراسنده تقسیم ایتمه .

غُروب [ع ا] باتما ، کورونمز اولما ، افول . زوال .

غِروب [فرا] کومه، طوب. جماعت، زمره ، حزب .

غُرور [ع ا] بیهوده کووه‌نوب آلدانما ، غفلت . قورولما ، کبر ونخوت .

غِروش [ت ا] قیرق پارادن مرکب برمبلغ که تورك مسکوکاتن واحد قیاسیسی حکمنده‌در .

غُرّه [ع ا] پارلاقلق، پارلایان شی فجرك ایلك ضیاسی. یکی باشلای عربی آی ، برکونلك هلال. آت آلننده‌کی بیاض لکه .

غَریب [ع ص] یابانجی ، غربت یاشایان. کیمسه‌سز، زاواللی توخاف ، عجیب . مؤثر ، آجیقلی

غریبسه‌مك [ت ف] کندینی یالکز کوروب متأ اولمق .

غریبلك [ت ا] یابانجیلق، کیمسه لك ، زاواللیلق .

غریبه [ع ا] غریب کیفیت، ایش یلمه‌مش حال ویا وقعه کورولمه‌دك وایشیدیلمه‌دك ایش غایت توخاف بر روایت ویا حکا

غَریزه [ع ا] انسانده‌کی طبیعت جبلت .

غریزی [ع ص] طبیعی ، جبل خلقی . «حرارت غریزیه» انسان وحیوانده داخلی صیجاقلق

غِریو [ف ا] فریاد، باغیرما، چیغلی

غَزا [ع ا] دشمن ایله جنك و غالب کلمه . جهاد ، بو محاربه .

غزات ـ غزاة [ع ا] غازی‌نك جمعی .

غزل

[ع ا]

ج

و ،

ك

زو ـ

(ع) غزال

...در، محبوبه. «چشم غزال» : بویوك ...وزل كوز .

[فرا gazette دن] هر كون انتشار ایدن حوادث ...نه‌سی ، جریده .

[ع ا] ادبیات قدیمه‌ده بر شكل نظم كه موضوعی اكثریا ...عاشقانه وحسبرورانه اولور .

...ت [ع ا] غزل قبیلندن شعرلر، عشقه‌وعشرته‌دائر منظومه‌لر.

[ع ا] جنك ، غزا.

[ع ا] أولو ییقایجی .

[ع ا] ییقاما ، صو ایله تمیزلمه. أولونك ییقانماسی.

[ع ا] اركك وقادینك معامله‌ٔ زوجیه‌دن وسائره‌دن صوكرا ...دی شرائط مخصوصه‌سی داخلنده ...سی .

غِش [ع ا] آلداتما، حیله، خیانت. اكثریا مترادفی اولان « غل » ایله برابر قوللانیلیر : غل وغش.

غِشاء [ع ا] اورتو ، زار .

غِشاوه [ع ا] پرده ، اورتو .

غَشْی [ع ا] كندیندن كچمه، بایيلما.

غَصْب [ع ا] زورله ضبط ایتمه . زورله آلما .

غُصْن [ع ا] دال ، بوداق.

غُصون [ع ا] غصنك جمعی .

غُصّه [ع ا] كدر ، غم ، تاسا ، قایغو .

غَضَب [ع ا] اوفكه، حدت، قیزغینلق.

غُضروف [ع ا] قیقیرداق: مواد غضروفیه .

غَضَنْفَر [ع ا] آرسلان . (مج) جسور آدام .

غَضوب [ع ص] غضبلی ، حدتلی ، قیزغین .

غطاء [ع ا] اورتو، اورته‌جك شی.

عَطْس [ع ا] صویه‌دالدیرما، باتیرما.

غَفّار [ع ص] چوق غفران ومرحمت ایدن. « صفات الهیه‌دن‌در. » « غفار الذنوب » .

عُفران [ء ا] عفو ، مرحمت . « يالكز جناب حق حقنده قوللانيلير . »

غَفلت [ء ا] غافللك، خبرسزلك، دالغينلق، بيلمه‌مزلك. « على‌الغفله » : آكسزين ، بردن بره.

غَفور [ء ص] چوق مغفرت ، عفو ومرحمت ايدن . « يالكز جناب حق حقنده مستعملدر . »

غَفير [ء ص] احاطه ايدن ، قاپلايان. چوق. يالكز شو تعبيرده قوللانيلير: جم غفير .

غِل [ء ا] كين ، غرض ، كيزلى خصومت. دائما «غش» كلمه‌سيله برابر قوللانيلير : غل وغش .

غَلاء [ء ا] بهاليلق ، يوكسك‌فيأت.

غَلاص ـ قالاص [ت ا] رومانيانك بو اسملى ايسكله سندن كلن دورت بش سانتيمتره قالينلغنده كرسته كوتوكى .

غلاف [ء ا] قيليف، ظرف ، قين.

غُلام [ء ا] كنج اركك ، اركك چوجوق ، اوغلان . كوله .

غَلَبه [ء ا] اوستون كلمه ، يكمه ، مظفر اولما .

غلبه‌لك ـ قالاباليق [ت ا] ازدحام ، چوقلق. كورولتو، پاطيرتى . معيتده بولونانلر .

غَلَط [ء ا] ياكليش، سهو . « ... مشهور » : ياكليش او... حالده استعمال اولونان .

غَلَظت [ء ا] غليظلك ، قالينـ... قابالق ، نزاهت مقابلى...

غُلغُل ـ غُلغُله [فا] كوروا... چيقيلتى .

غِلمان [ء ا] غلامك جمعى . خدمه‌سى .

غُلُوّ [ءا] آياقلانما، عصيان. سـ... مبالغه .

غَلوانومتره ـ غالوانومتره [... الـ... جريانك قوت وشدتنى او... مخصوص آلت .

غَلّه [ءا] ذخيره، محصول، وار...

غَلَيان [ءا] قايناما، جوشما. ... ياقين برطوروحركت، ... مراق وحساسيت : افكار ... غليانده‌در .

غليسرين [فرا] يوموشـ... وطاتليمسى بر ما...

غَليظ [ء ص] قابا، عادى، چير... بى‌ادبانه، نزيه اولماييان. كثيف .

غَمّ [ء ا] قايغو ، تاسا ، ...

غَم‌آباد [فص] كدرى بول، ق... تاسالى .

ءصہ] منافق، دیدی‌قودیجی، هر کسك علیهنده بولونان .

س .

ءا] کوز قیرپما. غمازلق، منافقلق. علیهده بولونمه .

ءا] کوز قیرپما . دلبرانه بر ناز و عشوه ایله کیرپیك ...رك باقما .

[فاصہ] غم وکدری دفع ایدن ، تسلی ویرن ، آرقا-...ی ایدن .

[ءا] غمك جمعی .

ءا] کافی کورمه ، فضله ...ستهمه‌مه . زنکینلك . (مج) ...ج ، بیقما .

ءا] غنیمتك جمعی .

[فا] آچیلمامش کل ویا چیچك . طومورجق .

...هان [فاصہ] آغزی غنجه کبی کوچوك وکوزل اولان.

ءا] قویون . جمعی : اغنام .

[فاصہ] اویوقلامش ، اویو-مش .

عصہ] زیاده ایسته‌مه‌ین. محتاج ...لمایان. زنکین. بول، کثرتلی: ...: اغنیا .

[عا] حربده دشمندن آلینان مال . نعمت ، فرصت .

غوّاص [ءا] دالغیج .

غوامِض [ءا] قولای آکلاشیلمایان اینجه‌لکار ، کیزلی نکته ودقیقه‌لر .

غوائل [ءا] غائله‌نك جمعی .

غوث [ء] یاردیم، مدد . مددکار.

غوجوق [بولغارجه‌دن]یکپاره قویون وقوزی پوستندن‌یاپیلان‌قالین وقابا لباس .

غور [ءا] دیب ، اك درین‌محل. (مج) کنه ، اساس، حقیقت .

غوریل ـ غوریلا [فرا] الکزیاده انسانه بکزه‌ین بویوك جثه‌لی بر نوع مایمون.

غوریل

غوررولتو [تا] قارنك غورغور ایتمه‌سی .

غوغا [فا] محاربه جنك . منازعه، اورروشمه، غاوغا . دارغینلق.

غوغوق [ت ا] بو سسله اوتن معروف‌قوش. (مج) استهزا مقامنده‌ده مستعملدر .

غول [ع ا] تنها وقارا کلقلرده قو- رقودن انسانك او کنده تجسم ایدن قورقونج خیال .

غول [فرا] فوت بول او یوننده طوپك قلعه یه کیرمه سی .

غَیّا [ع ا] جهنمده بردره ویاقویو.

غِیاب [ع ا] غایب اوله، کوز او کنده بولونمامه. غیاباً، غیابی « حکم غیابی » .

غِیاث [ع ا] یاردیم ، امداد ، یارد- یمجی .

غَیْب [ع ا] کورونمه ین حال، مجهول شی . اوکنده اولماما ، حضور ضدی . کوزله کورونمه ین عالم ، روحانیات .

غِیبَت [ع ا] برینك آرقه سندن سوز سویله مه، چکیشدیرمه. « سو- یله نن سوزدوغرو اولورسه غیبت، دوغرو اولمازسه افترا دینیلیر . »

غُیُوبَت [ع ا] کورونمز اولمق ، باشقا یرده بولونمق .

غیجیر [ت مه] دیشلرلك بربرینه صیق صیق سورولمه سی کبی سرت و کسکین برسس تقلید و تصویر ایدر . (ا) ساقیزك اینجه قونان لاستیك کبی بر ماده .

غیجیرداتمق [ت ف] بر شیئی غیجیر غیجیر اوتدورمك .

غیجیردی ـ غیجیرتی [ت ا] غیجیر غیجیر سس چیقارما. دیشلرك، پوطینلرك، نه... لرك غیجیرتیسی .

غیجیقلامق [ت ف] غیدیق... (مج) شبهه و ... دوشمك .

غیدیق [ت ا] یومورطلایاجق و... غلك باغیرماسی . غیدی... پارمقله انسانك بعض طر... دوقونارق غیر اختیاری کول... کتیرمك حرکتی .

غیدیقلانمق [ت ف] بر برینه ... دوقونولدقده ... راحتسزلغنی دویوب بلااختیار ...

غَیْر [ع ا] باشقا ، اوزکه، ... دیکر . عربی صفتلرك ... کیروب سلب ونفی معناسیله ... صفتلر تشکیل ایدر : غیر ط... غیرمسلم ، غیرجائز کبی. « غیر... حد » : حدم اولمایارق . غیر... ازگذشته » : فائضدن باشقا، ... محسوب ایدیلدیکی حالده . ... غیرالنهایه » : صوکی کلمه نك ... جمعی اولان اغیار یابانجیلر ... معناسنه کلیر .

غَیْرَت [ع ا] سعی، همت، چاب... حمیت ، معزز بر شیئه ... قارشیسنده عصبیت کوسته... خصلت و مزیتی . صبر و... « برینك غیرتی کوتمك » : ... طرفدارلق ایتمك .

تکشو [فص] چالیشقان. حمیتلی. قیصقانچ. طرفدار.

تلاق [ت ا] آق جکرك بوغازه کلن بورویی.

غیر [ت د] متمادی و مزعج ویزیلتی، غاوغا.

ی [ت ص] باشقا، دیکر. آیریلق، فرق: آرامزده آیری غیری یوقدر. آرتیق: غیری صبر قالمادی.

غَیطان ـ غایطان [تا] باموق ویا ایپکدن سیجیم.

غَیظ [ع ا] غضب، حدت، قیزغینلق.

غَیور [ع ص] غیرتلی، چوق چالیشقان، پك حمیتلی.

ف

[ا] تورکجه الفبانك یکرمی اوچونجی حرفی اولوب ابجدده ۸۰ عددینه لالت ایدر.

[فرا] آلافرانغا موسیقیده بر پرده.

...یقه [فرانسزجه fabriqae کلمه‌سندن] ایچنده ما کنه‌لرله معمولات صناعیه استحصال اولونان محل.

...ت [عف] «فوت»دن کلوب یالکز شوترکیبده قوللانیلیر: تلافیٔ افات: فوت اولان شیئی تلافی ایتمك.

...ح [ع ص] فتح ایدن، بر مملکتی حرباً آلان.

...ِحه [عا] قرآنك برنجی سوره‌سی که اللهك کتابی او نکله باشلار هر ایشك باشنده وأولولره جلب رحمت ایچون دعا مقامنده اوقونور. (مج) باشلانغیج، بدء ومباشرت، «الفاتحه»: فاتحه سوره‌سنك اوقونماسی لزومنی آکلاتیر بر تعبیر مخصوص‌در.

فاجر [عص] فسق وفجور صاحبی، منافق.

فاجعه [عا] آجیناجق حال وحادثه، آفت، فلاکت. آجیقلی پیه‌س درام. «فاجعه نویس»: آجیقلی پیه‌سلر یازان تماشا محرری.

فاچیست ـ فاشیست [یتا] ایتالیاده «موصولینی»نك تأسیس ایتدیکی «فاشیزم» عنوانلی سیاسی وملی بر مذهبه منسوب اولان، مفرط ملیتپرور.

فاحش [عص] چیرکین و ایکرنج، اخلاق وفضیلته مغایر. بوس بوتون یولسز، مبالغه‌لی، پك فضله: غلط فاحش، فاحش فیأت.

فاحشه [ع ا] زنا، رذالت. ایدن ناموسسز قادین، اوروسپی.

فاخر [عص] فخرایدن، مفتخر. قیمتلی کوزل و محتشم : لباس فاخر، خلعت فاخره .

فاراش [ت ا]سوپرونتولری طوپلامایه مخصوص تنکه‌دن برنوع یارم قوطو .

فارس [ت ا] آتلی ، سواری ، بینیجیلکده ماهر .

فارس [ع ا] ایرانك جنوبی. ایران. «بحر فارس»: بصره کورفزی.

فارسی [عص] فارس اقلیمنه ویابوتون ایران مملکتنه و بو مملکتك لسان وملتنه منسوب. ایرانده سویله‌نیلن دیل ، عجمجه .

فارغ [عص] فراغت ایدن، وازکچن آزاده ، مستریح .

فارفارا [ت ص] شارلاتان ، ثباتسز؛ خفیف مشرب ؛ اویناق .

فارق [عص] فرق وتمیز ایدن. آیران فرق ایدیلەسنه سبب و آلت اولان : علامت ، فارقه .

فاره [ع ا] کوچوك صیچان، اوصیچانی.

فاس [ت ا] آفریقانك شمالنده اجنبی بویوندوروغی آلتنده یاشایان بر اسلام مملکتی .

فاسد [عص] بوزوق ، بوزولمش . فسادجی ، ایش بوزان .

فاسق [عص] فسق و فجور صاحبی، کناهکار .

فاش [فص] میدانه چیقمش ، شی... بولمش .

فاشیر ـ فیشیر [ت مه] بول آق... تصویر وتقلید ایدو... مکرر قوللانیلیر : صولر فاشیرفا... آقیوردی .

فاصل [عص] آییران، بولن، تفر... ایدن. «خط فاصل» چیز... حدود .

فاصله [ع ا] آییران شی ، بوله... آرالق، انقطاع . « بلافاصله... آرالقسز ، متمادیاً .

فاصونه [فرا] چیزیکلی بوکلی قوماش...

فاضل [عص] علم و فضل صا... عالم ومتفنن .

فاطر [ع ص] یارادیجی . « قدر... فاطره» : اللهك یارادیجی قو...

فاطورا [یتا] نمونه ، اورنك... قوماش اورنکلری مجموعه‌سی... برمال ایچون صاتانك ویردیکی فیا... جدولی .

فاعل [ع ص] ایشله‌ین ، یاپان... مؤثر ، تأثیر ایدن . نحو... مستند الیه .

فاق [ت ا] طوزاق. (مج) «فا... باصمق » : تهلکه‌یه دوشمك... آلداتمق ، پوت قیرمق .

...نفون [آلمانجه] كوموش تقليدى نيكل ايله قاريشيق بر معدن خليطه‌سى .

...يه [عا] فقر واحتياج ، ضرورت.

...كهه [عا] ميوه ، يمش .

... [عا] اوغور ، طالع . بخت وطالعى آكلامق ايچون برطاقيم ...ابر عقل وفن واسطه‌لره مراجعت ...تمه . « كوزلرينى فال طاشى كبى آچيق » : حرص وحيرتله باقمق . ...الجى ، فال آچان ، باقان .

...صو [يتا] موسيقيده برپرده‌نك ايفا ايديله‌مه‌مسندن دولايى ...يلان خطا. (مج) بر ايشى يوزينه ...زينه بولاشديرما ، قصور ، خطا.

... [فا] رنك ، لون.

...يليا [يتا] عائله، خاندان. زوجه.

...تازيا [را] يالاندن كوسته‌ريش، بوش طنطنه ودبدبه. عربلرك شنلكلرده نعره وتوفنك آتارق آت ...وشديرمالرى .

...ته‌زى [فرا] كاوب كچن هوس. وهم وخيال. كيف، مراق.

...ضله سوس . سوسلى وخيالى بر ...وع ادبى پارچا .

...وس [عا] فنار ، فه‌نه‌ر .

فانى [عص] زوال بولان، باقى اولمايان. پك ضعيف : پير فانى .

فانيله [فرا] ترى ايچمك وتنى صيجاق طوتمق ايچون كيلن يوكدن دار كوملك و يا دون . يوكدن يورغان وسائره .

فائده [عا] قازانج، منفعت. استفاده‌يى موجب فقره .

فايراب [انكليز] واپور آتشجيسنه آتشى زياده‌لشديرمك ايچون ويريلن قوماندا .

فائز [عص] نجات بولان ، نائل مرام اولان .

فائض [عص] فيضان ايدن، طاشان، طاشقين . (ا) اقراض اولونان پارا ايچون سنه‌ده ويا آيده آلينان معين كار ، كذشته .

فايطون [فرا] كوروكلى آچيق آرابا.

فائق [عص] معناً فوقده اولان، اوستون ، اعلا ، فوق‌العاده : احترامات فائقه .

فبها [عد] پك اعلا ، نه كوزل ، اولسون .

فتّاح [عص] فتح ايدن ، آچان . جناب حق .

فُتاده ـ اُفتاده [فص] دوشمش ، دوشكون . مبتلا ، عاشق .

فَتّان [عص] فتنه‌جی، قاریشدیریجی، قورناز. کوکل آلان، مفتون ایدن.

فُتان ـ اُفتان [فص] دوشن، دو-شه‌رك. «افتان و خیزان»: دوشه قالقه.

فتاوا ـ فتاوی [عا] فتوانك جمعی.

فَتْح [عا] آچما، ابتدا. بر مملکتی دشمن الندن آلما. «فتح‌میت»: أولونك تشریح ایدیلمه‌سی.

فَتحه [عا] دەلیك‌اوستون. حرکه‌سی.

فتحی [عص] فتح وظفره منسوب.

فَتَرَت [عا] ایکی پیغمبر آراسنده‌کی زمان. بر حکومتك منقطع اولدیغی دور. قارغاشالق، حکومتسزلك.

فتق [عا] یارما، چاتلاما. قاسیق یاریغی، فیتیق.

فِتَن [عا] فتنه‌نك جمعی.

فِتْنه [عا] باشدن چیقارمه. آزدیرمه. قاریشیلق، فساد، آفت.

فتنه آمیز ـ فتنه انکیز [فص] فتنه‌جی فسادجی.

فتوا ـ فتوی [عا] بر مسأله ویا حقنده مفتی طرفندن ویریلن دینی حکم وقرار.

فُتُوّت [ع] کنجلك. جومردلك مردلك، مروت.

فُتوح [عا] فتحك جمعی. جمعا اولان «فتوحات» داهاچو مستعملدر.

فُتور [عا] که‌وشکك. امیدسزلك اوصانما، یأس.

فَتیل ـ فتیله [عا] فیتیل. «فیتیلی آلمق بردن‌بره حدت ایدو پارلامق.

فُجْاه فجئه [عا] آکسزین وقوع بو.

فُجاءَة ـ فجئة [عح] برد بره، آکسزی نزول کبی بر حادثه ایله: فجا وفات ایتدی.

فَجْر [عا] طاك یرینك آغارماسی صباحك پك ایرکن زمانی (مج) «کوزلری والفجر اوقویور. چوق ذکی وفراستلی در.

فجر

[عا] كناه،سفاهت،فحشباز.

[ع ص] چوق آجيقلى، أليم، تأثيرلى ، فاجع .

[عا] فاجعه، مصيبت، بلا .

[ع ا] ادب وناموسه مغاير سفاهت، زنا.اوروسپولق.

[ع ا] كومور .

[عا] معنا، مأل، مفهوم .

[ع ا] فحلك جمعى. ايلرى كلنلر . علماى فحول .

[ع ا] فخم ويا فخيمك جمعى. بويوكلر ، عاليلر .

[ع ا] بويوكلك ، قدر وشانى بويوك اولما، عظمت.

تلو [ت ص] اسكيدن صدر اعظمره وپرنسلره ويريلن رسمى عنوان .

[ع ا] اويلوق ، باجاق .

[ع ا] اوكونوله جك شى ، اوكونمه ، مدار افتخار .

ى [ع ص] اجرتسز قبول اولونان عنوان ووظيفه . شسز واجرتسز .

يه [ع ا] شاعرك كنديني مدح يوانده سويله ديكى قصيده .

فَخيم [ع ص] بويوك ، معظم .

فَخور [ع ص] چوق اوكونن ، فخر ايدن متعظم .

فَداء [ع ا] بر آدامك اوغورينه ويريلن شى ، اسيركه مه مه ، قوربان .

فَداكار [ف ص] خلقك منفعتى قارشيسنده كندى منفعتنى فدا ايدن، ايلك ياپمق ايچون حيات وراحتنى فدا ايدن، حميتلى، مشفق.

فدان ـ فيدان [ت ا] آغاجك تازه سى. تازه آغاج ويا چيچك .

فَدائى [ع ص] بر مقصد ، بر امر خير اوغورنده هر فداكارلغى كوزه آلديران وحياتنى استحقار ايدن

فديه [ع ا] بر آدامك اسارتدن ودوچار اولديغى بلادن قورتولماسى ايچون ويريلن پارا . فديهٔ نجات.

فَذلَكه [ع ا] اجمال ، نتيجه ، خلاصه . پوليسك تنظيم ايتديكى تحقيقات اوراقى .

فَرّ [فا] نور وضيا ، زينت .

فَرّ [عا] كيرى چكيلمه، رجعت، فرار « كر و فر » : حربده جعلى رجعت ايدوب هجوم ايتمه .

فَراجه [تا] أسكيدر قادينلرمزك سوقاقده كيدكلرى اوست لباسى .

فَراخ [ف ص] كنيش، بول. شن، مسرور . كوكلى شنلنديرن.

فراخلانمق [ت ف] آچيلمق. شن وممنون اولمق .

فراخلق [ت ا] آچيقلق. سه‌وينج.

فَراخى [ث ا] عسكرى انضباط چاووشلرينك بوينلرينه‌طاقدقلرى لوحه .

فِرار [ع ا] قاچما ، صاووشما ، بر عسكر ويا مأمورك موقعنى‌ترك ايده‌رك كيتمه‌سى .

فِرارى [ع ص] قاچان ، قاچاق .

فِراز [ف ا] يوقوش. (مج) يوكسلتى.

فِرازى [ف ا] يوكسكلك . « سر فرازى » : ممتازيت .

فِراسَت [ع ا] درحال آ كلاما ، سرعت انتقال ، ذهن اويانيقلغى .

فَراست [ع ا] آت يتيشديروب تربيه ايتمه و آته بينمك

فِراش [ع ا] ياتاق ، دوشه‌ك . يايغى .

فَرّاش [ع ا] فرش ايدن آدام ، ياتاقلرى ياپان خدمتجى . (ف) اسكى ضبطيه .

فَراشَت [ع ا] كعبه‌يى سوپورمه خدمت و صفتى . أسكيدن توجيه اولونان روحانى برعنوان .

فَراعنه [ع ا] فرعونك جمـ

فَراغ [ع ا] واز كچمه : هيـ ايشله‌مشغول‌اولماما. استر بر ملكك حق تصرفنى باشقا ترك ايتمه .

فَراغَت [ع ا] أل چكمه ، صر نظر . عدم مشغو استراحت .

فِراق [ع ا] آيريلق، هجران، فر

فرا

فْراق [فرا] رسمى مقاملرده ، ايام رسميه‌ده ، بالو ومسا- مره‌لرده كيلن سياه بر ستره‌كه اوكدن اتكلرى‌اولمايوب يالكز آرقه‌ده واردر و يلكى آچيقدر .

فِراقلى [ت ص]تأثيرلى، حزين .

فَراموش [ف ا] اونوتما ، خاطر چيقارما .

فرانجه‌لا

فرانجه‌لا [يتا] مختلف شكلده ياپيلان خاص ايتمك .

فرانق [فرا] فرانسز پاراسـ واحد قياسيسى .

فِراوان [ف ص] چوق ، بول .

فَرائد [ع ا] فریده‌نك جمعی .

فَرائِض [ع ا] فریضه‌نك جمعی . «علم فرائض» : میراثدن بحث ایدن علم .

فَربه [ف ص] سمیز، اتلی ، یاغلی .

فَرتوت [ف ص] معتوه، بوناق، کهنه.

فَرْج [ع ا] قادینك ودیشی حیوانك تناسل آلتی .

فَرَج [ع ا] صیقینتیدن صوکرا سه‌وینج. «الصبر مفتاح الفرج»

فِرجام [فا] عاقبت ، صوك، انجام.

فُرجه [ع ا] یاریق. (مج) کیره‌جك یر ، مدخل . آچیقلق ، فراخلق .

فرجه‌یاب [ف ص] کیره‌جك یر بولان ، فرصت بولان .

فَرَح [عا] کوکل آچیقلغی، سه‌وینج، معنوی ذوق .

فَرِح ـ فَرحان [ع ص] مسرور، سه‌وینجلی .

فرحلانمق [ت ف] سه‌وینمك ، کوکل آچیلمق .

فرحلق [ت ا] کوکل آچیلما .

فُرُّخ [ف ص] اوغورلی ، مسعود .

فَرُخنده [فص] مبارك ، اوغورلی.

فَرْد [ع ا] انسان . تك ، أشی اولمایان ، چیفت اولمایان عدد. «جزء فرد» : برجسمی ترکیب ایدن ذراتك بهری .

فَردا [ف ا] یارین، یارینکی کون. آتی ، استقبال . قیامت .

فِردَوْس [ع ا] جنت . باغچه .

فَرْدِیَّت [ع ا] برلك ، تکلك .

فَرْز [ف ا] سطرنج اویونده وزیر مقامنده اعتبار اولونان طاش.

فَرزانَگی [فا] علم، عرفان، فائقیت. ممتازیت .

فَرزانه [فص] حکیم ، فاضل، عالم. ممتاز ، یکانه .

فَرزَند [ف ا] اوغول. چوجوق .

فَرَس [ع ا] آت ، اسب .

فُرس [ت ا] ایرانه وایرانلیلره مفرد وجمع صورتیله تعبیر اولونور وداها زیاده اسلامیتدن اولکی وعجملر عجمستان حقنده سویله‌نیلیر .

فَرسا [فص] آشیندیران، اسکیتن، یوران .

فِرستاده [ف ص] کونده‌ریلمش ، مرسول .

فَرسَخ [عا] اوچ ميللك برمسافه. « فرسخ فرسخ » : بول بول ، زياده ، پك چوق .

فَرسوده [فص]أسكيمش، ييپرانمش، بوزولمش .

فَرْش [ع ا] دوشه‌مه، يايغا، سرمه، يتاق ، سجاده ، كيليم .

فرشته [فا] ملك . (مج) كوزل طبيعتلى .

فُرصَت [ع ا] بر ايشك اجراسنه مساعد وقت وحال، استفاده ايتمك صيراسى .

فَرْض [ع ا] عد و اعتبار ايتمه ، طوتما ، تقدير. ديناً اجراسى الزم اولان . واجب ، ضرورى .

فَرضا [ع ح] فرض وتقديرصورتيله بالفرض، فرض ايده‌لم كه ، طوتالم كه .

فَرضيّه [عا] فرض وتقدير اساسنه مبنى اولان شى ويا مسأله . نظريه . جمعى : فرضيات .

فَرْط [ع ا] شدت ، زياده‌لك ، حددن زياده اولما ، آشيرى درجه .

فَرْع [ع ا] بر اصله ابتنا ايدن شى ، شعبه ، دال ، اصل مقابلى. اهميتجه ايكنجى واوچونجى درجه‌ده اولان شى .

فِرعَون [ع ا] أسكيدن خطهٔ مصريه‌ده حكم سورن قبط ملوكنك عنوان عموميسى . (مج) عنود ومتكبر آدام .

فَرْعى [ع ص] اصله واساسه عائد اولمايوب شعبات وفروعاته متعلق اولان .

فَرغانه [ت ا] اورتا آسياده ماوراءالنهرك شرق جهتنده بربويوك قطعه كه توركلرله‌مسكوندر. (مج) رطوبتلى وچامورلو اراضى .

فَرق [ع ا] باشقالق ، آيريلق ، آييرما ، ايى كورمه ، سچمه ، طانيما. برشيئك ديكر برشيدن‌فضله ويا اكسيك اولديغى مقدار . فهم ، ادراك ، آكلاما . مساوى طوتما .

فَرق [ع ا] باش تپه‌سى . باش .

فِرَق [ع ا] فرقه‌نك جمعى .

فُرقان [ع ا] حقى باطلدن تفريق ايدن قرآن كريم .

فُرقَت [ع ا] آيريلق ، مفارقت

فُرقَتزده [فص] آيريلق چكن، سهو ديكندن آيريلان .

فُرقَتين [عا] قوروتدن بويوك‌اخشاد سفينهٔ حربيه .

فَرقَد ـ فرقدان [ع ا] قطب شم لى‌يه ياقين ايكى پارلاق ييلديزدن هر برى كه چولد سياحت ايدنلره رهبر اولور .

قه [عا] انسان زمره‌سی، جماعت، بویوك بر قاچ آلایدن مركب قطعهٔ عسكریه. حیات سیاسیه‌ده بر فكر ومسلك اطرافنده طوپلانانلرك تشكیل ایتدیكی زمره، پارتی.

رما [فص] امر ایدن، آمر، بویوران. «حكم فرما»: حكم بویوران، حكم ایدن.

ماصون ـ فارماصون [فرا] بوتون مدنیت عالمنده اسكیدن بری تشكل ایتمش انسانیت واخوته، صلح و مسالمته، حریت وجدانیه‌یه طرفدار انسانی برجمعیت. مجازاً بین العوام یا كایش اولارق دینسز معناسنده مستعملدر.

مان [فا] امر، اراده، بویوروق. تحریراً ویریلن حكمدار امری، یرلیغ، برات.

مانبر [فص] ویریلن امری آلوب اجرا ایدن، مطیع.

مانده [فص] امر ویرن، آمر.

مانروا [فص] امری یوروین، حكمی جاری.

مانفرما [فص] امر بویوران، حكم ایدن.

مانلی [ت ص] فرمان حكمداری‌یی حامل وحائز اولان. «فرمانلی ضابط»: بیكباشی و اوندن یوقاری رتبه‌ده بولونان ضابط.

فرمایش [فا] بویورما، امر ایتمه.

فرموده [فا] امر، اراده، فرمان. امر بویورلمش.

فرنك [فا] فرانسز، آوروپالی. فرنك اوزومی اوزومه مشابه بر میوه. فرنك انجیری: برنوع انجیر.

فرنك اوزومی

فرنگی [فص] فرنكلره، آوروپالیلره منسوب ومتعلق. علت افرنجیه دینیلن صاری ومدهش خسته‌لق.

فرنك انجیری

فرو [فص] آشاغی. «سرفرو»: باش آشاغی باش اكمه، اطاعت ایتمه.

فروخت [فا] صاتما، صاتیش.

فروز [فص] تنویر ایدن، پارلادان.

فروزان [فص] منور، پارلاق، ضیادار.

فُروسَت ـ فُروسيَّت [ع ا] آت يتيشديرمه و آته بينمه علم وهنرى .

فُروش [ف ص] صاتان. « فروختن مصدرندن امر حاضر اولوب وصف تركيبي تشكيل اولونور : خود فروش ، معلومات فروش .

فُروع [ع ا] فرعك جمعى. جمع الجمعى: فروعات .

فُروغ [ف ا] نور ، ضيا ، شعله .

فُروق [ع ا] فرقك جمعى .

فُرومانده [ف ص] كيرى قالمش، عاجز، مفتور .

فُرومايه [ف ص] صوبى آشاغى، صويسز آلچاق .

فُروه [ع ا] اوسته كيلن كورك.

فَرهَنك [ف ا] علم وهنر ، ادب و معرفت . قاموس .

فَرياد [ف ا] استمداد ايچون چيقاريلان سس، باغيرما ، واويلا. شكا- يت ، صيزلانما .

فريادرَس [ف ص] امداده يتيشن ، مددجى .

فريب [ف ا] آلداتما ، حيله. (ص) آلداتان. « دلفريب » : كو- كلى آلداتان ، شيوه كار .

فَريد [ع ص] تك ، يكتا ، امثالسز

فريده [ع ا] فريدك مؤنثى. امثا لسز اينجى .

فَريضه [ع ا] ديناً اجراسى الز شى . بورج، وظيفه. جمع فرائض .

فريفته [ف ص] آلداديلمش، مغرور

فَريق [ع ا] بولوك ، فرقه ، بويو جماعت . مير لواقدن بويو مشيرلكدن كوچوك عسكرى رتبه

فَزا [ف ص] « فزودن فعلندن ا مصدر اولوب وصف تركـ تشكيل ايديلير. » آرتديران، تزيـ ايدن : فرحفزا ، جانفزا . .

فَزايش ـ افزايش [ف ا] تزييد آرتديرما .

فَزَع [ع ا] فلاكته قارشى ضعف كوسترمه ، قورقوب بريـ حمايه‌سنه التجا ايتمه .

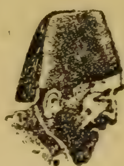
فُزود ـ افَزود [ف ص] آرتديرا آرتان، چوغالا

فُزون ـ افَزون [ف ص] زياده فضله ، چوق

فُزونى [ف ا] زياده‌لك ، كثرت آرتما .

فَس [ت ا] ايلك دفعه آفريقا فاسده ياپيلان قيرميزى برسرپوش بو ابتدائى سرپوش ١٩٢٥

...تورکیه‌دن قالدیر-
...لمش، بوتون تورکیه
...تورکلری مدنی
...سرپوش اولان شا-
...پقایی قبول ایتمشدر.

فس

... [ع ا] بوزو-
...اد قلق، چوروکلك، یولسزلق.
...مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر.»:
...ساد معده، فساد اخلاق. نفاق،
...ریشیقلق، صلاح مقابلی. «کون
فساد»: موجوداتك وجود بولوب
...وکرا محو اولماسی. «عالم کون
فساد»: بوحالی کوسته‌رن دنیا.

...ف‌نه ـ افسانه [فا] ماصال، اصلسز حکایه، ...ساطیر.

...فان ـ فیستان [آرناوودجه‌دن] آرناوودلرك وبعض ...نان عسکرلرینك کیدکلری کنیش ...بوق قیرمالی باتیسقه‌دن برلباس. ...ینلرك کیدکلری مختلف بچیمده ...مالی اتکلك.

... [عا] معروف میوه، فیستیق.

...حت [ع ا] کنیشلك، کنیش میدان.

... [ع ا] لغو، ابطال، حکمسز بیراقما، بوزما.

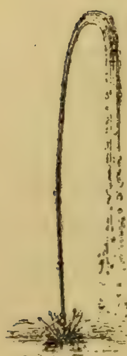
... [ع ا] فاسدك جمعی.

فسرده ـ افسرده [فص] دوکمش، جامد.

فسق [عا] یولدن چیقما، کناه ایشلمه.

فسقه [ع ا] فاسقك جمعی.

فسقیه [عا] صویی یوقارییه آتوب پوسکورتن حوض موصلوغی، فواره.

فسقیه

فسلکن [یونا] ریحان دینیلن کوزل قوقولی اوت.

فسوس ـ افسوس [فص] یازیق، حیف!.

فسون ـ افسون [فا] بوکو، سحر، اوفوروك.

فسیح [ع ص] کنیش، آچیق، واسع.

فشافش [فا] آتیلان اوقك هواده بیراقدیغی سس. خیشیلتی.

فشان ـ افشان [فص] صاچان، صاچیجی.

فصاحت [ع ا] بر لسانك دوغرو وخطاسز سویلنمه‌سی ویاز-یلماسی.

فَصّاد [عا] قان آلان آدام، حجامتجی.

فَصّال [ع ص] ذم ایدن آدام، چکیشدیرن.

فُصَحاء [ع ا] فصیحك جمعی.

فَصْد [ع ا] قان آلما.

فَصْل [ع ا] آیریلق، آیریلما، حل، حکم، کسمه. برکتابك آیر-لدیغی قسملرك بهری. سنه‌نك منقسم اولدیغی دورت موسمك بهری. بر دفعه‌ده چالینان موسیقی هوالری. چکیشدیرمه، ذم ایتمه.

فُصوص [ع ا] فصك جمعی.

فُصول [ع ا] فصلك جمعی.

فَصولیه ـ فاصولیا [ت ا] معروف سبزه.

فَصیح [ع ص] فصاحتله سوزسویله-ین، برلسانی دوغرو و سلاستله یازان. بو طرزده سویله‌نیلن (سوز): کلام فصیح.

فاصولیا

فَصیله [عا] طاقیم، زمره، خلق برجنسه منسوب اولان نباتاتك هیأت مجموعه‌سی.

فَضاء [عا] سماده‌کی نا متناهی بوشلق بعد مجرد. کنیش اووا آچیق میدان.

فَضاحَت [عا] رسوایلق، رذالت

فَضائح [ع ا] فضیحه‌نك جمعی.

فَضائل [ع ا] فضیلتك جمعی.

فَضْل [ع ا] مزیت، هنرومعرفت اخلاقله برابر علم، کمال. کرم احسان. رجحان، زیاده‌لك، نقص مقابلی.

فُضَلاء [ع ا] فاضلك جمعی.

فَضَلات [عا] فضله‌نك جمعی. قا رات

فَضله [ع ا] زیاده، آرتیق، لـ مسز شی.

فُضول [ع ا] فضله ولزومسز ویا سوز. «بوالفضول فضله‌سوز سویله‌ین. (ص) خود کبرلی، فودول: هم کل هم فود (فضول).

فُضولاً [ع ح] حقسز و نظا اولارق، زوربالقله.

فضوللق ـ فودوللق [ت ا] كبر غرور ، سر-كشلك .

فضولی [ع ص] كندیسنه عائد اولمایان ایشلره قاریشان ، فضله و لزومسز سوزسویله‌ین، متجاوز. (ح) حقسز اولارق ، بغیرحق ، اوننجی عصر هجریسنك الك بویوك وحساس شاعری محمدك مخلصی .

فضه [عا] سیم ، كوموش .

فضیحه [ع ا] فضاحت ، رذالت ، عیب . رذیلانه ایش .

فضیلت [ع ا] قدر ومزیت . هنر و معرفت . حسن اخلاق ، عفت‌وعصمت، یارادیلیشده‌كی ایيلك، روح ودماغ تمیزلكی .

فطانت [عا] آكلاییش،ذهن آچیقلغی، فراست .

فطر [عا] اوروج بوزما.«عیدفطر»: رمضان بایرامی .

فطرت [عا] یارادیلیش ، طینت ، خلقت .

فطره [عا] رمضان‌بایرامنده ویریلن صدقه .

فطری [ع ص] یارادیلیشده اولان ، جبلی، طبیعی.

فطنت [عا]ذهن آچیقلغی،اویانیقلق. اون ایكنجی عصرده یتیشن مشهور شاعر قادین .

فطین [عص] فطانت صاحبی ، عقللی اویانیق .

فعال [عص] چوق ایشله‌ین ، غیور.

فعل [عا] ایش ، عمل . یاپیلان‌شی و یا ایش . صرفده حدث و زمانه دلالت ایدن كلمه كه مختلف تقسیماتی واردر. « بالفعل »: ایشله صحیحدن ، اصالةً ، بالذات .

فعلیات [عا] یاپیلان شیلر، وجوده كتیریلن ایشلر .

فغان [فا] فریاد ، ایكلمه .

فغفور [فا] وقتیله چین ایمپراطورلرینه ویریلن عنوان .

فغفوری [ت ا] چین ایمپراطورلرینه مخصوص یاپیلان پورسلن ، چینی طاباق .

فقار [ع ا] قابورغا كمیكلری . « ذوالفقار » : مشهور بر قیلنج كه بدرغزاسنده اغتنام اولونارق حضرت پیغمبر طرفندن جناب علی‌یه احسان بویورلمشدی .

فقاهت [ع ا] فقهده اختصاص ، فقیهلك .

فقد ـ فقدان [ع ا] یوق اولما ، بولونماما ، اكسیكلك.

فقر [ع ا] فقیرلك ، یوقسوللق . اكسیكلك. «فقرالدم» قانسزلق.

فُقَراء [ع‌ا] فقیرك جمعی .

فقرالق [ت‌ا] فقر ، یوقسوللق .

فِقَرات [ع‌ا] فقره‌نك جمعی .

فِقْره [ع‌ا] قابورغا کیکی . جمله ، بر قاچ جمله‌دن متشکل کلام . بند ، ماده . قیصاحکایه ، قصه .

فَقَط [ع‌د] آنجق ، یالکز ، لاکن .

فِقْه [ع‌ا] بیلمه . مسائل شرعیه علمی ، اسکی اسلام حقوقی .

فُقَها [ع‌ا] فقیه‌ك جمعی .

فَقیر [ع‌ص] پاراسز ، مالسز ، محتاج ، یوقسول . بیچاره ، زواللی . « تورکجه‌ده جمعی مفرد مقامنده‌قوللانیلیر » .

فَقیه [ع‌ص] علم فقه عالمی .

فَكّ [ع‌ا] آچما ، آییرما . «فك شفه» لاقیردی سویله‌مه . چوزمه ، حل ایتمه . قوپارمه قورتارما .

فَكّ [ع‌ا] چکه .

فِكار [فص] مجروح ، یارالی .

فَكاهَت [ع‌ا] مزاح ، لطیفه ، لطیفه کولنج .

فِكْر [ع‌ا] دوشونمه . رأی ، عقل ، ذکا . خاطر ، قوهٔ حافظه . نیت جمعی : افکار . غائله وکدر معناسنه‌ده کلیر .

فِكْرَت [ع‌ا] فکر ، تفکر ، تأمل ، دوشونمه .

فِكَن ـ اَفْكَن [فص] دوشورن ، یره آتان .

فِكَنده ـ اَفكَنده [فص] یره آتیلمش دوشکون .

فَلاح [ع‌ا] سلامت ، نجات ، قورتولوش . سعادت .

فَلّاح [ع‌ا] اکینجی ، چیفتجی . عرب ، زنجی .

فَلاحَت [ع‌ا] زراعت ، چیفتجیلك .

فَلاسفه [ع‌ا] فیلسوف‌لك جمعی .

فَلاطون ـ اَفلاطون [ع‌ا] یونان حکمای قدیمه سندن مشهور « پلاطون » .

فَلاكَت [ع‌ا] مصیبت ، بلا ، آفت .

فلاما [یتا] میزارق اوجنه طاقیلان ویاکمی دیره کنه چکیلن انجه بایراق . مهندسلرك قوللاندقلری انجه اوزون دکنك .

فلان ـ فلانجه [ت‌ا] اسمی ذکر اولونمق ایسته‌نمه‌ین شخص ویاشی . « فیلان فیستیق ، فلان فستیکز » : شویله ، شویله بویله .

ـوطا ـ فيلاوطا [يتا] معروف دودوك .

ـج [ع ا] اينه ، نزول .

ـس [ع ا] باقيرسكه ، مانغير پارا ، قوتسز پارا . « فلس احمره محتاج » : بوس بوتون زوكورد . جمعی اولان «فلوس» اكثريا مقام هزلده قوللانيلير : فلوس يوق !.

ـسطين [ت ا] ارض مقدس و«قدس» شهرينی حاوی خطه .

ـفه [ع ا] علم حكمت . هر كسك دوشونجه طرزی .

ـل [ع ا] قره بيبر .

ـق [ع ا] صباح ، فجر .

ـه [ع ا] مكتبده چوجوقلری دوكمك ايچون وقتيله قوللانيلان آلت ، الاقا .

ـك [ع ا] سما ، كوك . زمان ، دنيا . (مج) طالع ، بخت ، ـدر .

ـك [ع ا] صاندال ، كمی .

ـكيات [ع ا] سمايه عائد معلومات ، علم هيئت .

ـطه ـ فلينطه [انكليز] قيصا آوجی توفنكی .

ـرين [ت ا] آووستريا مسكوكاتنك واحد قياسيسی .

فُلوريا ـ فيلوريا [ت ا] يشيللی وصاريلی وكوزل سسلی بر قوش. كوزل وصاری بر چيچك.

فَلوقه ـ فيليقا [يتا] صاندال. كمی صاندالی .

فَم [ع ا] آغيز . جمعی : افواه .

فَنّ [ع ا] چشيد ، نوع . علم . معارف بشريه نك هر شعبه ونوعی . عقل وتجربه واثبات ايله وجوده كلن. (مج) حيله. «هزارفن»: هر فنه آشنا اولان ، هر تلدن چالان.

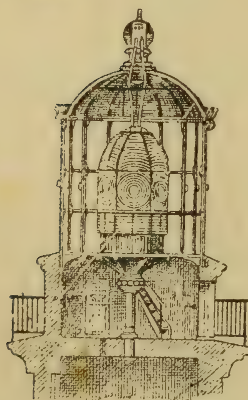
فَناء [ع ا] يوق اولما ، زوال ، دوامسزلق ، عدم ، بقانك ضدی .

فنار

فنا [ت ص] كوتو ، چيركين .

فَنار [يونا] جامله قاپالی موم ويا لامبا محفظه سی. ساحللرك مخاطره لی قسملرنده كيجه واپورلره

ساحل فناری

یول کوسته‌رن قوله‌لر ویادوبه‌لر اوز-
رنده ثابت ویا دونر مشعل .

فنالاشمق [ت ف] کوتولشمك . خسته‌لنی آغیرلاشمق . بردن خسته‌لغه طوتلق .

فنالق [ت ا] کوتولك، ضرر، غدر. خسته‌لق، نشئه‌سزلك. باییلما.

فَنْد [ف ا] یالان، حیله.

فُندق [ع ا] معروف میوه، فیندیق. (مج) فیندیقجی: یالان وعدله ارککلری آلداتان عشوه‌باز قادین.

فُنون [ع ا] فن ك جمعی .

فَواحِش [ع ا] فاحشه‌نك جمعی .

فُؤاد [ع ا] قلب ، یوره‌ك .

فَوّاره [ع ا] فیسقیه .

فَواكِه [ع ا] فاكهه‌نك جمعی .

فَوائِد [ع ا] فائده‌نك جمعی .

فَوْت [ع ا] قاچیرما ، غائب ایتمه . أولوم ، أولمه .

فَوْج [ع ا] بولوك ، جماعت . فوج فوج: بولوك بولوك، آقین آقین.

فوچی [ت ا] تخته‌دن چنبرلی استوانه شکلنده بویوك قاب، واریل.

فوچی

فوت‌بول [نکلیز] آیاقله اوینا- نان طوب اویونی .

فَوْر [ع ا] بر ایشه درحال تشبث ایتمه. «علی‌الفور» : همان ، بلاافاتهٔ زمان .

فُورا [یتا] بحریه‌ده آچیل قوماندا... «فورا یلکن»: یلکنی آچیـ... « فورا ایتمك » : آچمق .

فَوَران [ع ا] قاینایوب فیشقیرمـ... غلیان. « مادیات ومعنویا... قوللانیلیر . »

فُورطنه [ت ا] شدتلی روزکار... دکیزك قابارماسی ودالغـ... نماسی .

فورچا [ت ا] اثواب، دیش وسا... تمیزله‌مه‌یه ویا بویا سورمـ... مخصوص قیلدن ویا صامان و خـ... تللرندن یاپیلمش آلت .

فورچا

فورکَته [یتا] قادین صاچلرینی طوتمایه مخصوص ماشا کبی تل ویا باغه ، فیرکه‌ته .

فورکته

فورما [بتا ا] مطبوع كتابك هر جزئی كه اون آلتی صحيفه‌دن مركبدر . بردن ماكينه‌يه قونوب باصيلاجق صحيفه‌لر مجموعی . شكل ، صورت ، هيأت .

فورمول [فرا] شكل ، اسلوب ، اصول ، قاعده، ترتيب ، تركيب .

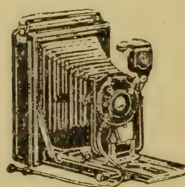
فورون [تا] اكمك وساٸره پشيريلن محل .

فوز [عا] ظفر ، نجات .

فوسفور [يونا] كميكلرده و ساٸر ماده‌لرده بولونان مستعد اشتعال برعنصر كه كبريت وساٸر مواد ناريه اعمالنه يارار وقاراكليقده پارلار .

فوصور [ت د] ابی یانان چوبوق ويا جيغارادن چيقان خفيف سسی تقليد وتصوير ايدر و مكرر قوللانيلير : فوصور فوصور چوبوق ايچيوردی .

فوطوغراف [يونا] بو اسمده ماكينه ايله رسم چيقاران آدام

فوطوغراف

فوطه [عا] پشتمال .

فوق [ع ا] اوست . مافوق : اوستده‌كی ، آمر . « فوق مايتصور » : تصور اولونابيله‌جك درجه‌نك اوستنده .

فوقانی [ع ص] اوستده اولان .

فوق‌العاده [ع ص] عادتك فوقنده، كوروله‌مش .

فول [ع ا] باقلا .

فولاد [ع ا] چليك ، پولاد .

فوق [فرا] هم صوده وهم قاراده ياشايان آيی بالغی .

فوق بالينی

فوقستروت [نكليز] دانس هوالرينك اك كوزل و منتشر برقسمی كه برچوق نوعلری واردر .

فوللق [ت ا] طاووقلرك يومور-طلادقلری يووا ويا سپت .

فوليا [تا] معروف صاری چيچك .

فوليسپيد [نكليز] واپورقاپودانك چرخجی‌يه وبرديكی سرعت امری .

فوندو [يتا] حصه سندی ، اسهام عمومیه.

فوليا

فوندا [تا] چاليلق ، چالى اورمانى .

فوندا

فونوغراف [یونا] سسلری وشرقی وهوالری حفظ ایدوب ایسته‌نیلدیکی زمان تکرار ایدن پلاقلری حاوی موسیقی ماکنه‌سی .

فويا [يتا] الماس طاشلری آلتنه قونولان اینجه ورق (مج) ساخته‌لك «فویاسی میدانه چیقدی» : نه ساخته آدام اولدیغی میدانه چیقدی .

فِهرِست ، فِهرِس [ف ا] بر کتابك فصللرینی ، قسملرینی صحیفه رقملریله کوسته‌رن جدول . بر کتبخانه‌ده‌کی کتابلرك ویا بر مغازه‌ده‌کی اشیانك اسامیسنی حاوی دفتر ، قاتالوغ .

فَهم [ع ا] ادراك ، آکلایش .

فَهیم [ع ص] مدرك، ذکی، آکلاییشلی.

فی [ع د] ظرفیت بیان ایدر : ده، ایچنده. «فی الحقیقه»: حقیقتده . «فی سبیل الله»: الله یولنده. أسکیدن تاریخ باشنه‌ده قونولوردی .

فِیأت [ع ا] فی . بها ، قیمت، بدل.

فَیّاض [ع ص] چوق فیض ویرن، چوق فیضلی .

فِیت [تا] فنالغه، فساده تشویق ایتمه ، اغفال وافساد . قمارده ویا اویونده غائب ایتدکدن صوکره قازانما ، مساوی اولما .

فیتله‌مك [ت ف] فتنه‌له‌مك، مفسدلك ایتمك .

فیرلاتمق [ت ف] شدتله‌وسس چیقاراجق صورتده آتمق. فیأتی آرتدیرمق .

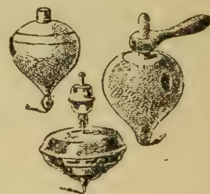
فیرلامق [ت ف] بردن بره آتیلمق، فیأتی آرتمق ، یوکسلمك .

فیروز [ف ص] مسعود ، طالعلی مظفر .

فیروزه [ف ا] کوك رنکده قیمتلی بر طاش، پروزه.

فیریل [ت د] شدت و خلجانله عجله عجله دولاشمایی تقلید و

تصویر ایدر و مکرر قوللانیلیر: فیریل فیریل دونویوردی. «فیرفیر»ده دینیلیر.

فیریلداق [ت ا] چویرلنجه بر مدت دونن اویونجاق. فیریلداق (مج) خدعه، انتریقه.

فیستیق [ت ا] معروف میوه. (مه) فلان فیستیق، فلان فیستیکز: شو بو، شویله بویله.

فیستیقی [ت ص] شام فیستیغنك ایچی رنکنده اولان، آچیق یشیل. «فیستیقی مقام»: خیرلی.

فیسكه [ت ا] پارمقله خفیفجه وورما. «فیسكه دوقوندورمامق»: توزقوندورمامق، مدافعه وحمایه ایتمك.

فیسیولوژی ــ فیزیولوژی [فرا] وجودك مختلف اعضالرینك وظیفه‌لرندن بحث ایدن علم، فن منافع الاعضا.

فیش [فرا] قوماردە وسائرەدە پارایە بدل قوللانیلان کمیك ویا فیل‌دیشندن مختلف رنکدە مارقا.

فیشیردامق [ت ف] یورور کن فیشیر فیشیر ایتمك: اتکلرینی فیشیرداتارق یورویوردی.

فیشقیرمق [ت ف] صودار بر منفذدن شدتله صیچرامق، فوران ایتمك.

فیشقیریق [ت ا] تضییقله صویی آتوب فیرلاتان آلت، فیسقیه.

فیشقی [ت ا] تازه حیوان کوبره‌سی.

فیشنك [ت ا] توفنك و طابانجالره دولدورولان باروت و قورشونی حاوی شی. شنلکلردە آتیلمق اوزره یاپیلان العاب ناریه.

فیص [ت د] یاواش وکیزلی لاقیردی ایتمه‌یی تقلید وتصویر ایدر ومکرر قوللانیلیر: فیص فیص برشیلر قونوشدیلر.

فیصلاشمق [ت ف] کیزلی ویاواش سویلشمك.

فیصیلدامق [ت ف] سوءمقصدله کیزلی کیزلی قونوشمق، کیزلی ومضر تلقیناتدە بولونمق.

فیصیلتی ــ فیصیلدی [ت ا] اکثریا سوء مقصدله ویاواش سسله ایدیلن لاقیردی.

فَیض [ع ا] بوللق، برکت. نعمت. کرم. ایلریلەمە. معنوی سعادت.

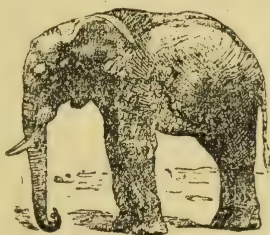
فَیَضان [ع ا] طاشما، جوشما. صویك طاشماسی.

فَیفاء [ع ا] بویوك صحرا، چول، بیابان.

فیقیردامق [ت ف] فیقیر فیقیر ایده‌رك سسله قاینامق، سرعتله قابارمق، اوینامق: دکز فیقیردامایه باشلادی. متمادیاً حرکت ایتمك، فیپیردامق، قاینامق.

فیکور [فرا] دانس ایدیلیرکن یاپیلان مختلف حرکت ویورویوش: فوقستروتك فیکورلری تاغویه نسبتله قولایدر.

فیل معروف بویوك حیوان که دیشلری صنایعده مواد مختلفه اعماله یارار.

فیل

فیلم [فرا] سینه‌ماشریدی. سینه‌ماده کوسته‌ریلن مختلف پیه‌س ومنظره‌لرك بهری.

فیلده‌قوز [فرا] کتن کبی اینجه بر نوع ایپلك ویوندن اوررولن شیلر.

فیلدیر [ت د] سرعت وتلاشله دوروحرکته دلالت ایدوب مکرر قوللانیلیر: فیلدیر فیلدیر سنی آرایورم. کوزلری فیلدیر فیلدیر ایدییور.

فیلسوف [ع ا] علوم فلسفه ایله اشتغال ایدن، فلسفه متخصصی، عالم، حکیم، عاقل. دنیایه اهمیت ویرمه‌ین، قلندر مشرب.

فیلو [ایتا] دوناغا، بر قاچ سفینهٔ حربیه‌دن مرکب مفرزهٔ بحریه.

فیلوش [فرا] بر نوع أورمه وقصلی قوماش که بر مدت مود اولمشدی.

فیلوقسرا [یونا] کوتوکارك کوکنه عارض اولارق باغلری خراب ایدن غایت کوچوك بوجك.

فیلوقسرا

فیله‌تو [ایتا] دانانك بل کمیکنك ایکی جهتنده‌کی أت و بوندن یاپیلان کولباصدی.

فیلیز [تا] آغاچ وچیچك فدانی.

فیلیزلنمك [ت ف] فیلیز سورمك، بشیرمك.

فیمابعد [ع د] بوندن صوکرا.

فینجان [تا] قهوه، چای وسائره ایچمه‌یه مخصوص کوچوك چاناق. بویوك ویا پك آچیق کوزدن کنایه اولور: کوزلری فینجان کبی.

فینجان

ك [تا] شو
خلق ،
آچیقلق .

نو [يتا] اینجه،
ظریف .
کوچوك (۱)
بك کوچوك و فینو
ظریف کوپك جنسی .

فیوض [عا] فیضك جمعی. جمع الجمعی: فیوضات .

فئه [ع ا] بولوك، طاقیم، کروه ، جماعت .

فیه [ع د] اونده ، اوکا دائر . «منازع فیه» : اوکا دائرمنازعه اولونان ، منازعه‌لی. «مفعول فیه»: ظرفیت بیان ایدن مفعول .

ق

تورکجه الفبانك یکرمی دوردنجی حرفی اولوب حرکه‌لندیکی زمان اکثریا « غ » نه تحول ایدر. آیاق ، آیاغی کبی . ابجد حسابنده ۱۰۰ عددینی کوسترر .

آن [ت ا] خان ، خاقان . تاتار ومغول حکمدارلرینه وقبیله رئیسلرینه ویریلن عنوان .

ب [ت د] تأکید ومبالغه بیان ایدر : قاب قارا .

ب [ت ا] محفظه . قاپاق، جلد، صو و یمك وسائره وضعنه مخصوص شیلر . صحن ، طاباق . « آیاق قابی » : پوطین وسائره . « صاغلام آیاق قابی دکلدر . » : شایان اعتماد اولمایوب مفسددر . « قابنه صیغمامق » : صبرسزلق کوسترمك ، تلاش ایتمك .

قابا [ت ص] خفیف اولدیغی حالده جسمی بویوك: قابا شیلته. عادی، بایاغی ، ظریف ونازك اولمایان . « قابا دایی » : جسور طاسلاغی.

قابارتمق [ت ف] بر شیئك ثقلتنی آرتدیرمقسزین جسمنی بویولتمك . آرتدیرمق . « قولاق قابارتمق» : دقتله دیکله‌مك. «قولتوقلرینی قابارتمق»: مغرورومفتخراولمق.

قابارجق [ت ا] صویك یوزنده حاصل اولان هوا ایله دولو شیشجك . بدنك اوزرنده حاصل اولان سیویلجه .

قاباره [فرا] میخانه .

قاباریق [ت ص] قابارمش، شیشمش. سیویلجه .

قاباق [ت ا] معروف سبزه. «بال قاباغی » » احمق آدام .

قابض [ع ص] قبض ایدن، طوتان، آلان .

قابل [ع ص] قبول ایدن، آلان . مستعد . ممكن. (ا) أبه .

قابله [ع ا] ابه قادین .

قابلو [فرا] تحت البحر تلغراف خطی.

قابلوباغه ـ قابلومباغه [ت ا] معروف حیوان .

قابلیت [ع ا] قبول ایتمك خاصه سی. مستعد اولما ، استعداد ، اقتدار .

قابورغا [ت ا] كوكوس كمیكلرینك بهری .

قابوق [ت ا] بر شیئك اوستنی اورتن سرت قشر . میدیه ، ایستریدیه كبی بعضی حیواناتك محفظه لری .

قابینه [فرا] اودا ، دائره . هیئت وكلا. حكومت: فرانسه قابینه سی دوشدی .

قاپاروز [ت ا] غصب و رشوت صورتیله آلینان مال، ارتكاب، غیر مشروع قازانج .

قاپاق [ت ا] هر دورلو قابك اوستنی اورته یه مخصوص شی . بعضی اعضای بدنی اورته یه مخصوص زار ویا عضو : كوز قاپاغی . « قاپاغی آتمق » : قاچوب صیغینمق. « تجره یووارلانمش قاپاغنی بولمش »: ای كیشی تام بربرینه اویغون. « مق تزیینده قوللانیلیر . »

قاپامق [ت ف] آچیق بر شیئ اورتمك ، كچیلمز و ایشلن برحاله قویمق: حبس ایتمك. ایشلتمه آچیق برحسابی دولدورمق، تسو ایتمك. « كوز قاپامق »: كورمه لكه كلمك ، مسامحه ایتمك .

قاپاما [ت ا] قاپامق ایشی. صوغا پیشمش معروف أت یمكی .

قاپان [ت ص] جبر وشدتله آلا غصب ویاغما ایدن . « ده قاپان » : میقناطیس. « صامان قاپان » : كهربا. (ا) حیوان ویا قوش طوتمایه مخصو آلت ، طوزاق .

قاپان

قاپانیق [ت ص] هر طرفی قا اولان . بولوطلی ، مغموم مظلم .

قاپچاق [ت ا] اسكیدن قلعه محاصر سنده دیواره طاقیلان بویو چنكل. طولومباجی چنكلی .

قاپدیرمق [ت ف] ضبط وغص ایتدیرمك .

قاپسول [فرا] توفنك وطابانجالر آتشلمك ایچون اجزا

حاوی اینجه تنکه‌دن اوفاق محفظه.
آچی علاجلری حاوی محفظه .

[ت ف] هر طرفی احاطه
قاپلامق ایتمك. اورتمك. قاب کچیرمك.
انتشار وتعمم ایتمك .

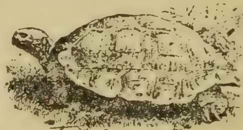
[ت ا] مختلف ماده‌لری
قاپلاماجی آلتون ویا کوموشدن
بر طبقه ایله اورتمك صنعتنی بیلن
آدام .

قاپلان [ت ا] معلوم ییرتیجی حیوان.

قاپلان

قاپلومبغه

قاپلومبغه

[ت ا]
وجودی
طاش کبی
اسرت بر
محفظه ایچنده یاشایان صوغوق قانلی
حیوان.

[ت ا] صیجاق معدن صویی
قاپلیجه حاوی حمام ، قاپلیجه .

[ت ف] شدتله آلمق ، چارپمق ،
قاپمق آلوب کوتورمك . زورله
آلمق . جزئی تماسله یاقالامق :
خسته‌لق قاپمق . « بولوطدن نم
قاپمق » : وسوسه ایتمك . « کلاه
قاپمق» : وضعیتدن استفاده ایده‌رك
منفعتنی تأمین ایتمك .

[ت ا] هر دورلو بنانك
قاپو کیریلوب چیقیلاجق یری ، باب.
(مج) « قاپو آچمق » : مقدمه یاپمق ،
یول آچمق. « قاپویی بویوك آچمق »:
چوق مصرفه کیرمك. «جمله قاپوسی»:
بر دائره‌نك عمومی بویوك قاپوسی .
« قاپو یاپمق » : مقصدینی تأمین
ایچون مقدمه یاپمق .

[ت ا] رئیس . کمی
قاپودان سواریسی .

[ت ف] خدمته کیرمك.
قاپولانمق برلشمك .

[فرا] قالین پالطو ،
قاپوط ـ قاپوت یاغمورلق .

قاپوسقا [ت ا] لاخانه . لاخانه یمکی.

[فر] بر مملکتده
قاپیتولاسیون دیکر بر دولت تبعه‌سنه
او مملکت ضررینه اولارق ویریلن
حقوق ویاامتیازات ، عدلی واقتصادی
اسارت. تسلیم شرائطی ومقاوله‌سی.

قاپیشمق [ت ف] یاغما ایتمك .

[ت ا] طبقه ، بر بری اوستنه
قات قونولمش صیرالرك بهری. اثواب

و سائره طاقیمی. برمقدارك دیکر مثلی. درجه .

قاتل [عص] قتل ایدن، اولدورن.

قاتلامق [ت ف] چاماشیر، قوماش وسائره‌یی بوکمك .

قاتلانمق [ت ف] قات قات اولمق، ناچار قبول ایتمك ، تحمل ایتمك .

قاتمر [ت ا] بر شیئك قات قات اولماسی، چوق یاپراقلی اولماسی.

قاتمق [ت ف] علاوه وضم ایتمك. قاریشدیرمق فساده دوشورمك: عالمی بربرینه قاتدی .

قاتولیك [یونانجه‌دن] پاپانك ریاست روحانیه‌سنه تابع خرستیان.

قاتی [ت ص] سرت، خشین، قورو. مرحمتسز .

قاتیش [ت ا] الحاق، ضم. مزج. خلط .

قاتیشمق [ت ف] بربرینه کیرمك. بربرینه قاریشمق .

قاتیق [ت ا] اکمکله برابر یه‌نیلن شی .

قاتیم [ت ا] قاتما ، قاتیش ، قاریشدیرمه .

قاچ [ت ك] صایی حقنده سؤاله مخصوصدر : قاچ کون، نه‌قادار؟ « برقاچ » : برمقدار. « قاچه ؟ »: نه مبلغ مقابلنده نه فیئاتله .

قاچ کوچ [ت ا] نا محرملك قادینلرك ارککلره کوزو کمه‌مه‌سی .

قاچاق [ت ص] قاچمش، فراری قاچیریلمش : عسکر قاچاغی قاچاق مال .

قاچاق [ت ا] قاب کلمه‌سیله براب قوللانیلیر : قاب قاچاق موطباق ادواتی ، چاناق چوملك

قاچقین [ت ص] قاچمش، قاچاق فراری .

قاچلی [ت ص] هانکی سنه منسوب ، هانکی سنه‌د طوغمش ، هانکی سنه‌ده مکتبد چیقمش : فلان قاچلیدر ؟.

قاچمق [ت ف] کیزلیدن کیتمك فرار ایتمك .

قاچاماق [ت ا] ایشه کیتمه‌یش بهانه ، عذر. قاچاجق یر

قاچیرمق [ت ا] فرار ایتدیرمك

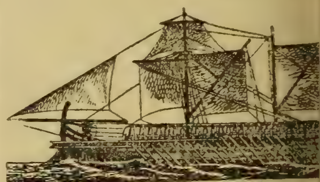
قاچیق [ت ص] چارپیق . عقل باشندن قاچمش ، ده‌لی .

قاچینمق [ت ف] اجتناب ایتمك چکینمك .

قاداسترو [فرانسزجه‌دن] ویرکی ویره‌جك اراضی واملاکك وسعت وقیمتنی تثبیت ایتمه ، و املاکك خریطه‌سنی یاپما . تحریر املاك دفتری .

ر [ع ص] قدرت صاحبی، مقتدر.

ورغه ـ قادیرغا [یونا] اسکی بویوك یلکنلی
رب کمیسی .

قادرغه

ارو [فرانسزجه‌دن] هرهانکی بردائره‌ده مأمورین اسامیسی،
ظف مأمورلرك هیأت مجموعه‌سی.

اره [ع ا] ایلری قاراقول.

ادن [ت ا] خانم ، « قادین قادینجق »: تربیه‌لی وتدبیرلی
ین . « قادین بودی » : یومور
لی برنوع کوفته. «قادین کوبکی»:
نوع خامورلی طاتلی.

ادرات [ع ا] پیسلك، نجاست.

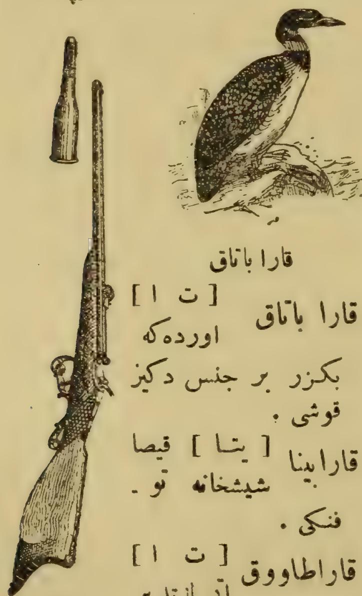
[ع ص] اوقویان ، مطالعه
ایدن .

[ت ا] قیشین دوکمش حالنده
یاغان بیاض رنکده بر نوع
یاور. « قار کبی » : بم بیاض،
ق بیاض . « قار طوپی » :

بر جنس بیاض چیچك ، چوق بیاض وسمیزجه چوجوق .

قارا ـ قره [ت ص] سیاه . (مج): ماتملی ، معیوب : یوزی قارا. اسمر : قارا اکمك . (ا) : سیاهلق. زنجی. « قارالی کیمك » : ماتم اثوابی کیمك «آلین قاراسی» : طالعسزلك . « قارا حما » : بر نوع تیفوس . « قارا خبر » : وفات خبری. « « قارا آغاچ » : معروف بویوك اورمان آغاجی که تخته‌سی اسمر وسرت‌در .

قاره ـ قره [ت ا] ارضك دکیز خارجنده‌کی طوپراق .

قارا باتاق

قارا باتاق [ت ا] اورده که بکزر بر جنس دکیز قوشی .

قارابینا [یتا] قیصا شیشخانه تو - فنکی .

قاراطاووق [ت ا] اتی لذتلی بر آو قوشی .

قارا بینا

قاراقتهر [فرا] طبیعت، مسلك .سجیه.

قاراقتهریستیك [فص] برشیئی دیکر شیلردن آییران ، فارق.

قارا طاووق

قارا قوش [تا] یرتیجی بر قوش.

قارا قوشی [تص] قارا قوش اسمیله معروف خودبین بر آدامه یاقیشان . « حکم قارا قوشی » : قارا قوش اسملی خود بین وجبار آدامك قانونه مغایر حکمی کبی ، عندی حکم .

قاراقول [تا] بلده‌لرده کیجه کزن عسکر . نوبتجی عسکری . اوفاق دائره .

قاراقونجولوز [تا] جادی .

قاره کوز [تا] خیال اویوننده معروف شخص . خیال اویونی .

قارارمق [تف] سیاهلانمق . قارا - کلیق اولمق .

قاربون [فرا] اشجار ونباتاتده بو- لونان بر عنصرکه حامضی حیواناتی بوغار ، فحم .

قارالامق [تف] سیاهلاتمق، تسو... یازی اوکرنمك ایچون م... یازمق .

قارالاما [تا] سیاهلاتما ، سیا... بویاما . یازی اوکرنمك ایچ... تکرار تکرار یازیلان سطرلر، مش...

قارامان [تص] پك اسمر وسیاه... (آدام) . قونیه ولای... بر قصبه‌نك اسمی .

قارایل [تا] شمال وباطی آراس... اسن روزکار .

قارپوز [تا]معروف میوه. «آیاغ... آلتنه قارپوز قابوغی قوی... حیله وفساد ایله موقعندن دوش... مك ، قایدیرمق .

قارت [تص] قاتیلاشمش . کنج... طراوتی زائل اولمش، کچک...

قارت ـ قارت دو ویزیت [فر... زیار... کاغدی . اوستنه رسم وعنوان یاز... اینجه وظریف برموقاووا پارچاس...

قارتال [تا] ییرتیجی بویوك برج... قوش .

قارتلاشمق ـ قارتلانمق [ت ... تازه... کچوب قارت وسرت اولمق. بویو... کچکین اولمق .

قارتوج ـ قارتوش [فرا] فیشنك... خارطوج .

…جغار [ت ا] برموسیقی مقامی .

…خانه [ت ا] یاز ایچون قاری صا- قلایوب صاتدقلری یر .

…ی [ت ا] بر شیئك مقابلنده بولونان یر ویا شی، مقابل .

…ا. (ص) برشیئك جبهه‌سی مقابلنده …ونان: قارشی محله. مخالف. ظرف …ن‌ده اولور: صباحه قارشی اویاندم.

…اریلاشدیرمق [ت ف] مقابله ایتمك موازنه ایتمك .

…ریلاشمق [ت ف] قارشی قارشی‌یه، یوز یوزه کلمك، موا- …ه اولونمق .

…ریلامق [ت ف] استقبال ایتمك . قارشی دورمق . « قار- …نق »: بدل، مقابله بالمثل. جواب، …اض، تعریض . قره‌دی .

…ر [ت ا] معرف سیاه و مضر …ش . « قارغاجق …وغاجق » : …ق فنا وعجمی …ی .

قارغا

…شالق [ت ا] غاوغا، فساد، قاریشیقلق .

… [ت ا] اوجی ده‌میرلی دکنك، میزراق .

…ش [ت ا] لعنت، لعنتله‌مه، بددعا .

قارغیمق [ت ف] لعنتله‌مك، تلعین ایتمك .

قارغین [ت ا] برنوع بویوك رنده .

قارلق [ت ا] صو وسائره‌یی صو- غوتمایه مخصوص جامدن ویا باقیردن قاب .

قارماشمق [ت ف] چالقانمق، آلت اوست اولمق .

قارمق [ت ف] دالدیرمق، صوقمق.

قارموق [ت ا] بویوك قانجا .

قارما قاریش ـ قارما قاریشیق [ت ص] پك قاریشیق، چوق‌مشوش، ترتیبسز ونظامسز .

قارن ـ قارین [ت ا] انسان وحیوا- نك بدن باجاقلرك التصاق محلنه قادار اوزایوب معده ایله باغیرصاقلری وبوبرکلرله مثانه‌یی ویا رحمی احتوا ایدن بویوك عضو، بطن. هرشیئك بویوك وبوش محلی: واپورك قارنی. ایچ، باطن: هرکسك قارننده کنی الله بیلیر .

قارنداش ـ قارینداش [ت ا] بر قاریندن چیقمش، قارداش، برادر، همشیره.

قارنلی ـ قارینلی [ت ص] قارنی بو- یوك، شیشمان .

قاروچه [ت ا] فرانسزجه‌دن: برنوع آرابا .

قارناوال [لاتينجه‌دن] فرنكلرك بويوك پرهيزدن اول يوز-لرينه ماسكه طاقمق و توخاف البسه كييمك و سائره صورتيله ياپدقلرى شنلكلر .

قاروره [عا] صيرچادن‌معمول‌شيشه. خسته‌لرك ادرارنى حفظ و معاينه‌يه مخصوص شيشه . اوردك.

قارون [ع ا] حضرت موسانك اقرباسندن زنكينلكيله مشتهر بر آدام . (مج) چوق زنكين .

قارى [ت ا] زوجه . قادين. عادى قادين . « قاريلر حمامى»: غايت كورولتولى ير .

قارى [عص] قرائت‌ايدن، اوقويان، ارباب مطالعه. قرآنى ايى و تجويدله‌اوقويان. «برنجى‌معناده‌جمى: قارئين، ايكنجى معناده قراء كلير.»

قاريش [ت ا] آچيق‌الك باش‌پارماغى اوجندن سرچه پارماغى او-جنه قادار اولان مسافه‌كه اولچى كبى قوللانيلير. «برقاريش‌ير» : دارير.

قاريشان [تص] امتزاج ايدن . مدا-خله ايدن .

قاريشديران [ت ص] آلت اوست ايدن . فساد قويان .

قاريشديرمق [ت‌ف] مزج ايتمك، آلت اوست ايتمك . فساد قويمق . بر ايشه ويا سو... نفاق صوقمق .

قاريشديريجى [ت‌ص] مفسد، منا...

قاريشمق [ت‌ف] آلت‌اوست‌ا... اختلاط وامتزاج ايتم... نظام و ترتيبى بوزولمق . بر ... كيرمك . مداخله ايتمك . بولا... اداره ايتمك .

قاريشيق [ت‌ص] قاريشمش ، خ... وصاف اولمايان . بر ... كچمش ، آكلاشيلماز . انتظا...

قاريشلامق [ت‌ف] قاريشله‌اولچ... « آلين قاريشلامق ... ميدان اوقومق .

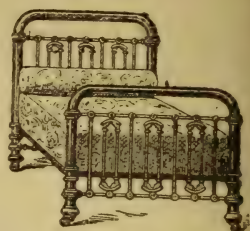
قاريمق [ت‌ف] حيوانك قارنى... قلابوب سميزلكنه باقمـ...

قارنجه [ت ا] معلوم كوچوك بوجك . (مج)حقير وناچيز. كثرتدن-ده كنايه اولور .

قارنجالانمق [ت‌ف]قارنجا... دولمق. اويو-شمق . الم‌ياغم‌قارنجالاندى. ... دليك ده‌شيك‌اولمق: قارنجالى‌تو...

قارينا [يتا] واپوروصا... تكنه‌لرينك تحت‌البحر...

قاريولا [تا] اوستنده ياتاق‌يا... ياتيلان ياتاقلق .

قاریولا

[ت ا] معروف قوش . (مج) احمق . « قازك آیاغنی آکلامق »: ...یزلی برحقیقتی ...کشف ایتمك .

قاز

...اق [ت ا] قازیمق ـ ...ن مشتق اولوب ...اقالی تراش ...لمش دیمکدر. ...وسیه‌ده آیر- ...ه بر صنف تشکیل ایدن سواری ...کری .

...ان ـ قزغان [ت ا] پك بویوك تجره. «واپورقازانی»: ...بوروما کنه‌سنه ایستیم ویرن صویك ...نادینی معدنی محفظه .

...نج [تا] قازانیلان شی ، کار . « قازانج ویرکیسی » : هر ...نداشك قازانجنه کوره حکومته ...ریکی ویرکی که ۱۹۲٦ ده تأسیس ...ایلمشدر .

...ازدیرمق [تف] کار ایتدیرمك.

قازانمق [تف] کار ایتمك ، مستفید اولمق. ایدیتمك، دوچاراولمق.

قازدیرمق [تف] یری آچدیرمق، حك ویانقش ایتدیرمك: بر مهر قازدیردم .

قازمق [تف] طوپراغی أشمك و آچمق . اویمق ، حك ایتمك.

قازمه ـ قازما [تا] طوپراغی أشمه ، حفر . حك. طوپراغی قازمایه مخصوص معروف آلت .

قازما

قازمیر [فرا] یوکدن برنوع قوماش.

قازیق [تا] بر یره قاقیلمق ایچون یاپیلمش اوجی سیوری بویوك ومنتظم اودون، وتد . (مج) حیله . « قازیق کسیلدی » : قازیق کبی دیم دیك اولدی.

قازیقجی [تص] حیله‌کار . اضرار ایدن .

قازیقلامق [ت ف] قازیقله اعدام ایتمك . اضرار ایتمك ، حیله یاپمق .

قازیمق [ت ف] کسکین بر آلتله سطحده‌کی شیئی اویمق .

قازینتی [ت ا] بر شیئی قازیقدن چیقان شی. یازینك قازیلمش ویا تصحیح اولونمش یری .

قازینو ـ غازینو [یتا] شیق وظریف قهوه خانه .

قاس ـ قاص [ت د] ق ایله باشلایان بعض صفتلرك باشنه کیروب مبالغه وتأکید بیان ایدر : قاس قاتی . « قیس قیوراق و قوس قوجامان ده بوقبیلدندر » .

قاستور

قاستور [فرا] قوندوزدنیلن حیوان. کورکی مقبولدر .

قاسم [عص] تقسیم ایدن ، آییران . سنه یی ایکی قسمه آییران کون که قیشك باشلانغیجیدر. «قاسم چیچکی»: صوك بهارده یتیشن چیچك، قریزانتم.

قاسی [عص] قسوت ویرن . قاتی ، سرت .

قاش [تا] کوزلر اوزرنده کی معلوم قیللر. « قاش چاتمق »: صورات ایتمك ، یوز اکشیتمك. « قاش یاپایم دیرکن کوز چیقارمق » : ایش دوزلتمك مقصدیله ایش بوزمق .

قاشاغی [ت ا] حیوانلری قاشیو... توزلرینی دوشورمه یه مخصو... آلت .

قاشاندیرمق [ت ف] آتی دوردو... روب ایشه تمك .

قاشَر ـ قاشەر [تا] برنوع پینی...

قاشقاوال [یتا] یایوانجه وقالین تکرل... بچیمنده پنیر. برنوع ا... لیان پنیری .

قاشیق

قاشیق

[تا] مایع ویا دانه حالنده اولان ییه جکی آغزه کو... رمه یه مخصوص آلت. «قاشیق آتمق...» چوق ییمك .

قاشیمق [ت ف] طیرناقله ویا د... بر سرت شیله وجو... قاشینان یرینی اوغمق، « باش قاش... یه وقت بولامامق » : چوق مش... اولمق .

قاشینمق [ت ف] قاشینمق احتیا... دویمق . (مج) غاوغایا... سائره یه بهانه آرامق : دایاغه... شینیور .

قاصد [عص] قصد ایدن، عزم و... ایدن . (۱) مکتوب و... کوتورن آدام ، پوسته جی .

قاصر [عص] قصورلی، عاجز، نافذ... قیصا .

قاصرغه ـ قاصيرغا [ت ا] چوق شدتلی روزکار، فورطنه ، کرباد .

قاصمق [ت ف] چکوب دارالتمق . اکسیلتمك .

قاصناق [ت ا] چنبر . نقش ایشله نن تخته دن اکلی چنبر .

قاصه ـ قاصا

قاصا

[يتا] پارا و اوراق نقدیه قونان دمیر . صاندیق، بويوك مغازه لرده پارا ویریلن ماصا .

قاصادار [ت ا] قاصه مأموری ، خزینه دار .

قاصیق [تا] قارنك آلت طرفی .

قاضم [عص] کمیریجی: حیوانات قاضمه.

قاضی [ع ص] ایفا و ادا ایدن . حاکم. لغوایدیلن محکمهٔ شرعیه رئیسی .

قاضیعسکر [تا] وقتیله شیخ الاسلا- ملقدن صوکرا اکلن رتبهٔ علمیه نك صاحبی ایدی.

قاطانا [مجارجه دن] آغیرسواری. « قاطانا بیکیری »

قاطبه [عا] بوتون ، جمله ، هپ .

قاطبةً [ع ح] جملةً ، علی العموم. اصلا .

قاطع [عص] قطع ایدن ، کسن. دو- ردوران .

قاعد [عص] قعود ایدن ، اوطوران.

قاطر

قاطر

[تا] معروف حیوان، استر .

قاعده [ع ا] آیاقلق ، تمل ، بر شیئك اوزه رنده طوردیغی: هیکلك قاعده سی. اصول ، یول ، نظام. برعلمك احتوا ایتدیکی دستورلرك بهری .

قاعدةً [ع ح] اصولاً ، نظاماً .

قاغشامق [ت ف] ییقیلمق . چوق اسکیمك. چوق اختیارلامق.

قاغنی [ت ا] ایکی تکرلکلی او- کوز آراباسی .

قاف [ع ا] « ق » حرفنك اسمی . موهوم بر داغك اسمی . (مج) « بورنی قاف داغنده » : متکبر ، مغرور .

قافله [ع ا] کاروان ، قاطار، طاقیم طاقیم کونده ریلن اشیا واشخا- صك بهر طاقیمی . زمره ، فرقه .

قافیه [ع ا] نظمده مصراع صوکلر- ینك آهنك اعتباریله توافق وتطابقی .

قاقان [ت ص] چاقان، ووران «آغاج قاقان» : غاغاسیله آغاجلرك قابوغنی غاغالایان قوش انواعی .

قاقائو [ت ا] آمریقاده یتیشن قهوه‌یه بکزر برحبه‌که چو- قولاته اعماله یارار .

قاقمق [ت ف] وورمق . چاقمق . ایتمك . وورارق صوقمق : چیوی قاقمق .

قاقه ـ قاقا [ت ا] قاقمق ایشی . (ص) آرقاسندن وورو- لارق قابارتما رسملرله سوسلنش: قاقه تپسی .

قاقوله [ت ا] هنددن کلن بها- راتدن بر جنس .

قاقه ـ قاقا [ت ا] چوجوق لساننده پیسلك ، نجاست . (ص) فنا ، چیرکین ، یاراماز .

قاقیشدیرمق [ت ف] دورتمك ، ایته‌رك خیربالامق .

قاکتارما ـ قانتارما [ت ا] آز یلی آتلری ضبط ایتمك ایچون کم ایله برابر وورولان و دوداقلرك اوجلرینی صیقان ده‌میر .

قاکیرمق [ت ف] دوندیرمك ، چویرمك ، قاصمق .

قاکلی [ت ا] تکرلکلی . ایکی تکرلکلی اوکوز آراباسی ، قاغنی .

قال [ع ا] سوز . «قیل وقال» : دیدی قودی .

قالای [ع ا] معروف بیاض معدن (مج) یالاندن زینت . تکدیر

قالایلامق [ت ف] باقیر اوانی قالای سورمك . تکدیر وتعزیر ایتمك .

قالب [ع ا] برشکلده دوکوله‌سی مطلوب اولان شیلره مخصوص ظرف . عونه . «باصما قالب» : شیئی آکلامادن وذکا اثری کوسته‌مه‌دن یاپیلان ایش .

قالبلامق [ت ف] قالبیه کچیرمك .

قالبور [ت ا] ألکك بویوکی . (مج) «قالبور اوستنه کلمك» یوکسلمك ، ممتاز اولمق .

قالپاق [ت ا] دریدن، آستراقانه معمول کنارسز آغیر بسرپوش

قالتاق [ت ا] اکر . (مج) ناموسسز قادین ، فاحشه .

قالچا ـ قالچاق [ت ا] باجاغك یوقاریسی

قالچین [ت ا] قالچایه قادار چیقان اوزون چوراب . عبا توزلق .

...رمق [تـف] يوقارى چيقارمق. رفع ولغوايتمك. طاشيمق. ...وق شى صاتين آلمق . يوكلنمك. ...مل ايده‌بيلمك. «أل قالديرمق.»: ...ورمق .

قريم [ت ا] سوقاقلرده‌كى طاش دوشه‌مه .

قاسيوم [لاتينجه] كالس وكيرچ جنسندن بسيط بر جسم .

قالات [تا] فرانسزجه‌دن : كمى وساژه تخته‌لرينك آرالرينى ...نايوب اوستنه زيفت وساژه ...رمك عمليه‌سى . (مج) ساخته ...ير سوسى .

...ا [تا] عربجه‌دن . معلم‌معاونى. ايكنجى اوستا. معمار. جاريه والايه‌لرك باشى .

قالقان [تا] اسكى محاربه‌لرده اوق وقيلنجه قارشى مدافعهٔ نفسه‌... ...بان معد... ...ند وسا... ...ن آلت. ...القان ...:شكلى ...له بكزه‌ين ...يوك وياصصى بالق .

قالفان بالغى

...ق [تـف] قيام ايتمك، آياقده دورمق .

... [تـص] قالقمش ، ديك .

قالمق [تـف] اولديغى يرده دورمق. قرار بولمق . تأخر ايتمك . حركت ايتمه‌مك . آرتمق ، فضله‌كلمك . «كوزقالمق»: حسد ايتمك.

قالوريفر

قالوريفر [فرا] عصرى و صحى تسخين اصولى وآلتى .

قالوش ـ غالوش [فرا] چاموردن محافظه ايچون پوطينلرك اوستندن كيلن قوندورا . لاستيك .

قاليجه [فا] كوچوك خالى .

قاليق [تـص] اكسيك . اكسكلك .

قالين [تـص] قطرى ودرينلكى چوق اولان . قابا ، كثيف ، (مج) ذكاسى اولمايان .

قالينوس [ر] له‌وره‌كه بكزه‌ين بر جنس باليق .

قاليون [اسپانيولجه‌دن] أسكى بر نوع سفينهٔ حربيه كه يلكنلى در وغايت بويوكدر .

قالیون

قاما [تا] دیواره‌وکراسته‌یه‌طاقیلان تخته چیوی . ایکی طرفی کسکین اوجی سیوری واکلی بویوك بیچاق.

قامارا [ایتالیانجه‌دن] اودا ، واپور اوداسی . مجلس مبعوثان .

قامپیال [فرا] پولیچه .

قامبیو [فرا] مختلف اجنبی پارالر آرا- سنده‌کی فرق و تموج ، آقچه فرقی.

قامَت [عا] بوی ، اندام .

قامچی

قاملیا

قامچی [تا] قیرباج .

قاملَیا [فرا] قالین یاپراقلی بر آغاجك صاری چیچکی اولوب پك مقبول‌در .

قاموس [عا] بویوك ده‌کیز، ایح ده‌کیزك اورتاسی . مل لغت کتابی .

قامینه‌تو [ایتا] اسپرتو ایله و وسائره پیشیرمکه مخصو طاقم .

قامیون [فرا] بویوك یوك اوتومو

قامیونَت [فرا] کوچوك قامیـ اشیا و انسان طاشیمایه و بویوجك اوتوموبیل .

قان [تا] انسان وحیوانك دامار جولان ایدن قیرمیزی مایع، م خون . (مج) جنایت . خص غاوغا ، حرب . « قان آرامق قصاص ایسته‌مك. «قان آغلا چوق آغلامق ، پك متأثر او

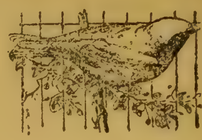
قانابه [فرا] آرقالی وایکی یانلی سدیر .

قانابه

قاناتمق [تف] قان آقاجق ص بره‌لمك .

...یا ...د معروف ... ئی .

قاناریا

... [فرا] ... صو ... ، جدول. ایکی دکیزی برلشدیرن ... بوغاز .

قا...زاسیون [فرا] قانال آچما . عصری بر طرزده بر ...ك لنم مجرالرینی یاپما .

...نا... [ت ف] قانی آقمق، یارالانوب قان چیقمق .

... [ت ص] آرقاسی چیقیق و تومسك .

...مه ـ قانطارمه [ت ا] آزیلی آتلرك آغیزلرینه ...ولان دمیر .

... [ت ا] اوجی چنکللی اوزون دکنك .

... [ت ص] دیشی (مج) خائن ، حیله کار .

...لار [یتا] شهبندرخانه مدیر ویا کاتبی .

...لاریا [یتا] سفارت ویاقونسلوسخانه‌لرده برقلم مخصوص .

...مق [ت ف] اقناع ایتمك . دویورمق .

... [فرا] علاجی هنوز تاميله بیلینمه‌ین معروف تهلکه‌لی ...لق ، سرطان .

قانع [ع ص] قناعت ایدن ، حالندن خوشنود اولان .

قانغال [تا] ایپ وتل کبی شیلرك چه‌وریلوب آلدیغی دائروی شکل ، حلقه . بو صورتله چه‌وریلمش شیئك هر برچه‌وریمی . «قانغال ایتمك» حلقه حلقه دیوشیرمك .

قانلی [ت ص] قانه بولاشمش . قانی چوق ، « صوغوق قانلی » : بارد . تلاشسز .

قانمق [ت ف] دویمق . قانع وراضی اولمق .

قانون [ع ا] قاعده ، قضیه . اصول، نظام. موسیقی آلتی. عسکرلرك انضباطنه باقان عسکری مأمور .

قانی ـ هانی [ت د] نره‌ده ؟ تنبیه واخطاره‌ده دلالت ایدر.

قانیقسامق [ت ف] قان دوکمه‌یه مائل اولمق. بر شیئه چوق آلیشمق .

قاو [ت ا] چاقمق وسورتمه ایله طوتوشدورولان قوروشی .

قاواق [ت ا] یوکسك معلوم آغاج. «قاواق یللری باشده اسمك» : کندینی بویوك کورمك، مغروراولمق.

قاوال [ت ص] عمومیتله ایچی بوش بورو کبی شیلره تعبیراولونور. چوبانلرك چالدقلری دودك .

قاوالیه [فرا] سواری ، آتلی . قادینه رفاقت ایدن ارکك ، بالولرده قادینله دانس ایدن ارکك.

قاورامق [ت ف] شدتله طوتمق ، قاپمق ، برشيئك ويافكرك كنهنه وارمق .

قاورايش [ت ا] قاورامق ايشی . آكلايش قابليتی .

قاوروق [ت ص] قاورولمش ، ياغمش ، كونشدن قورومش . خسته لقله بويويه مه مش .

قاوشاق [ت ا] ايكنجی نهرك برلشديكی ير .

قاولاق [ت ص] قابوغی آيريلوب دوكولمش : قاولاق آغاج . « قاص قاولاق » : چير چيپلاق ، بوس بوتون صويولمش .

قاوورمق [ت ف] طاوا وسائره ده قاريشديروب پيشيرمك . ياقمق .

قاوورمه ـ قاوورما [ت ا] ياغده قاورولمش أت عكی . طاواده كندی ياغيله قاورلوب صاقلانيلان أت .

قاووشديرمق [ت ف] برلشديرمك . كوروشديرمك .

قاووشمق [ت ف] برلشمك ، تماس ايتمك . كوروشمك . وصاله نائل اولمق .

قاووق [ت ا] ايچی بوش شی ، قاب وقتيله باشه كيلن شی . (مج) « قاووق صاللامق : » دالقا‌ووقلق ايتمك ، هرشيئه أوت افم‌ديمك .

قاوون [ت ا] قاربوز كبی لذيذ برميوه « قاوون ايچی » : پنبه يه چالار قويو صاری رنك .

قاهر [ع ص] قهر ايدن ، جبر ومحو ايدن . اوستون كلن ، غا...

قاهره [ع ا] مصرك مركزاداره...

قايا [ت ا] ايری وسرت طاش ، ص...

قاياجق [ت ا] كوچوك قايا .

قاياغان [ت ا] دوشه مه ايچون قو... نيلان بر نوع طاش (... آرتوواز .

قايان [ت ص] سرعتلی ، شدتلی ... داغدن سرعت وشدتله ... سيل صويی .

قاپياق [ت ص] قايار ، ير... دورماز ، صوبشيق .

قاپياجی [ت ا] مال آشيران ، غاص...

قائد [ع ا] قوماندان .

قايدراق [ت ا] چوجوقلرك او... دقلری ياصی طاش ...

قایدیرمق [ت ف] سورتەرك ایندیرمك. (مج) آیاغنی قایدیرمق: موقعندن ومأموریتندن دوشورمك.

قایرلمق [ت ف] باقیلمق ، حمایه ایدلمك. ایشه تعیین اولونمق.

قایغانا [ت ا] چالقانوب یاغده پیشن یومورطه . (فر) اوملت .

قایغو [ت ا] کدر ، تاسا. اندیشه ، دوشونجه .

قایغوسز [ت ص] حسسز ، لاقید .

قائل [ع ص] سویلەین . نقل وروایت ایدن . رضا ویرن .

قائم [ع ص] آیاقده دوران موجود ، برینك یرینی طوتان. عمودی. دائما نماز قیلان .

قایماق [ت ا] سودك و یوغوردك اوستنده بیریکن خلاصه .
« قایماق کبی »: چوق لذتلی ، بیاض ویوموشاق .

قایمق [ت ف] پارلاق ومجلا برشیئك اوزرنده سور تونەرك کیتمك.
« دیل قایمق »: یاکیلمق .

قائممقام [ع ا] برینك یرینه کچن ، وکیل . بر قضانك بویوك ملکیه مأموری. بیکباشیدن صوکرا کلن عسکری رتبه .

قائمه [ع ا] تدواله چیقاریلان کاغدپارا.

قاینارجه [ت ا] صیجاق معدن صویی بانیوسی ، بولغارستانده بر قصبه .

قایناق [ت ا] یردن قاینایوب چیقان صو پیکاری .

قاینامق [ت ف] مایع برشیئك آتشده فیقیر فیقیر ایتمەسی . چوق بولونمق: بوراده قارنجەلر قاینایور. کیزلیجه ترتیب اولونمق : بوراده بر ایش قاینایور. صویك ایچنده باتمق، قعر دریایه ایتمك ، محو اولمق: واپور قاینادی کیتدی ، بزم پارالر قاینادی.

قاینامه [ت ا] غلیان. قاینامق ایشی.

قاییصی [ت ا] شفتالی جنسندن بر میوه .

قاییش [ت ا] قایما حالی اوزون واکسز کوسه‌له ومشین دیلیمی .

قاییصی

قاییق

قاییق [ت ا] صویك اوزرنده قایوب کیدن کوچوك تکنه‌که مختلف

جسامتده اولوب كوره كليسى ويلكنليسى واردر .

قَباحت [ع ا] صوچ ، فنا وچيركين ايش ، قصور .

قباله [ع ا] ابه لك ، ابه لك علم وصنعتى .

قَبّان [ع ا] بيوك ترازى ، قنطار .

قَبائح [ع ا] قبيحه نك جمعى .

قَبائل [ع ا] قبيله نك جمعى .

قُبح [ع ا] چيركينلك . چيركن ايش .

قُبحيات [ع ا] چيركين افعال وحركات .

قَبر [ع ا] مزار ، مرقد .

قبرستان [ف ا] مزارلرى حاوى محل ، مزارلق .

قَبض [ع ا] أل ايله طوتما . آلما ، اخذ ، تسلم . پكلك ، انقباض .

قَبضه [ع ا] آووج ، پنچه . برشيئك طوتولاجق يرى . بر آووج طولوسى ، بر طوتام .

قبط [ع ا] اسكى مصر اهاليسى .

قبطى [ع ص . ا] اسكى قبط قومنه منسوب . چينكانه .

قَبل [ع د] اوك ، ايلرى ، اول . « ماقبل » : كچن ، مابعد مقابلى .

قِبَل [ع ا] طرف ، جهت ، نزد .

قِبله [ع ا] نمازده دونولن طرف كه كعبه نك بولونديغى جهتدر . (مج) هر كسك توجه ومراجعت ايتديكى محل .

قُبله [ع ا] اوپمه ، بوسه .

قبله نما [ف ا] قبله يى كوستره رن پوصله .

قُبور [ع ا] قبرك جمعى .

قَبول [ع ا] ويريلن برشيئى آلما . زيارته كلن برآدامى ايچرى يه آلما .

قبوللانمق [ت ف] مال ايدينمك . ضبط وغصب ايتمك .

قُبّه [ع ا] تپه سى يووارلاق بنا . نصف كره شكلنده كار كيرطاوان .

قَبيح [ع ص] چيركين . مذموم ، معيوب .

قَبيحه [ع ا] چيركين فعل وحركت .

قَبيل [ع ا] جنس ، صوى ، نوع ، مقوله .

قَبيله [ع ا] برصويدن توره يوب برلكده ياشايان ابتدائى جماعت ، كوچبه خلق ، عشيرت ، اويماق .

قاتاقوللى [ت ا] حيله ، اويون . فيريلداق .

قِتال [ع ا] ووروشما ، مضاربه ، انسان كسمه .

[ع ا] اولدورمه .

[ع ا] فاحشه ، اوروسپو .
(ص) وفاسز ، حیله‌کار .

[ع ا] قوراقلق ، قیتلق، یاغمو-
رسزلق . آچلق : قحط وغلا.

ـ [ع ا] قافا کمیکی .

[ع ا] بوی ، قامت .

[ت ا] طاتلی یاپیلمق‌اوزره
مختلف شکلده یاپیلمش خامور.

[ع ا] بارداق ، صو وسائره
ایچمه‌یه مخصوص کوچوك وبو-
جامدن، بلور وسائره‌دن بارداق.

[ع ا] ذم ، سوکمه .

[ع ا] حکم الهی ، قضا، طالع.

[ع ا] ده‌کر ، قیمت، مزیت.
حیثیت . رتبه ، مقدار .

ـ قادار [ت د] مقدار، تقریب،
انتها بیان ایدر .

[ع ا] قوت ، اقتدار. جناب
حقك الهی قوتی .

ن [فص] آداملرك قیمتی بیلن
و آکلایان ، قدر شناس .

ل ـ قادریل [فرا] ایکی ارکك
وایکی قادین ایله
نیلان بر نوع اسکی رقص .

قدس [ع ف] « مقدس اولسون »
معناسنه دعا .

قدس [ع ف] « مقدس و معزز
ایتسین » معناسنه دعا .

قدس [ع ا] مقدسلك ، عزیزلك،
پاکلك .

قدسی [عص] مقدس ، معزز ، عالم
لاهوته منسوب. « قدسیان»:
ملائکه .

قدم [ع ا] آیاق . آدیم . یاریم آر-
شینلق مسافه اولچوسی . (مج)
اوغور ، میمنت .

قدم [ع ا] أسکیلك . زمانجه ایلری
بولونما .

قدماء [ع ا] قدیمك جمعی. اسکی زمان
آداملری .

قدمسز [ت ص] اوغورسز، مشئوم .

قدمسز [ت ص] یکی ، وظیفه‌دده اسکی
اولمایان .

قدمه [ع ا] باصاماق ، درجه .

قدوس [ع ص] چوق مقدس. «صفات
الهیه‌دن در . »

قدوم [عا] کلمه، وصول ، مواصلت.

قدوه ـ قدوت [ع ا] اقتدا اولو-
ناجق ، اویولاجق
ذات .

قَديد [ع ا] كونشده قوروتولمش أت، باصديرما. (مج) ايسكلت. ضعيف آدام.

قَدير [عص] قدرت صاحبى «صفات إلهيه‌دن اولوب باشقاسى حقنده قوللانيلماز».

قَديم [ع ا] أسكى. ازلى.

قُرا [ع ا] قريه‌نك جمعى.

قُرّاء [ع ا] قارئك جمعى.

قُرآن [ع ا] پيغمبرمزه نازل اولان كتاب مقدس. مصحف شريف.

قَرابَت [ع ا] اقربالق، خصملق، ياقينلق.

قَرابينا ـ قارابينا [فرا] كنيش آغيزلى أسكى و قيصا بر توفنك.

قُرابيه ـ قورابيه [ت ا] بادم و سائره ايله ياپيلان معلوم طاتلى.

قَراجه ـ قاراجا [تا] يابان كچيسى نوعندن بوينوزسز بر جنس حيوان.

قَرار [عا] دورما، سكون. ثبات. دوام. حكم و صورت حل. «قرارگاه عمومى»: اردو اركاننك و قوماندا هيئت عاليه‌سنك حربده بولونديغى محل.

قرارسز [تص] ثباتسز، دوا... اويناق.

قِراغى ـ قيراغى [ت ا] آياز... لرده‌دوكشر... ياغان چى.

قِرال [اسلاوجه‌دن] ايمپراطور... حائز اولمايان حكمدار.

قِراليچه [أسلاوجه‌دن] قرال... سى. قرال اولان قاد...

قِران [ع ا] ياقينلق، مقارنت...

قرانتا ـ قيرانطا [تص] قير،... قاريشيق. قيرانت...

قرانتينه ـ قارانتينا [يتا] س... خسته‌لقلرك... مانع اولمق ايچون شبهه‌لى و بولا... يرلردن كلنلرك بر محلده بكلتد... كلرى مدت، بوايشلرله مشغول د...

قَرنفيل ـ قارانفيل [تا] بهار... معروف... حبه. قوقوسى برآز بو بهار... كنديران معروف كوزل چيچك...

قَراوانا ـ قاراوانا [ت ا] يا... لكن كبى ... يمك قابى.

قرائت [ع ا] اوقوما، عباره... كه، مطالعه.

قرائن [ع ا] قرينه‌نك جمعى.

قُرب [ع ا] ياقينلق، بعد مقاب...

ربـاج ـ قيرباج [عا] دريدن ياپيلان يكپاره قامچى آرا-باجيلره مخصوص اوزون دكنكلى قامچى .

بان [غا] الله ايچون كسيلن حيوان. (مج) بر اوغوره فدا اولما : هرشى سنك اوغورنده قربان اولسون.

ربه [اعا] سقالرك صو طاشيدقلرى دريدن قاب . كوچوك چو-جوقلرك قارينلرينك شيشمه سى، قيربا.

ربيت [عا] ياقينلق، همجوار اولما.

حه [عا] يارا ، چيبان .

ص [عا] دائروى شى ، دائره، كره، جرم . ياقيلاجق بو-وارلاق بخور.

ض [عا] اودونج ، بورج .

طاس [عا] كاغد .

طاسيه [عا] لوازم تحريريه مخصوص كاغد و پاراسى .

عه [عا] طالع دنهمك ايچون چكيلن قاپالى كاغد وسائره . عسكره آلينان آداملرك چكدكلرى قاپالى كاغد .

رمز [عا] لعل ، قيزيل بويا .

ن [عا] بوينوز . يوز سنهلك زمان ، عصر. عموميتله زمان، دور ، عهد .

قرناء [عا] قرنك جمعى .

قرنابيت ـ قرنابيت [تا] لاخانهيه بكزهين بر جنس سبزه ، قرنبهار .

قروم [تا] صارى بويا ياپيلان سياه بر معدن :

قرون [عا] قرنك جمعى .

قرونومتره [يونا] غايت دوغرو ايشلهين ساعت كه باشليجه بحريهده وعمليات رياضيهدهقوللانيلير.

قروى [عص] قريهيه، كويهمنسوب، كويلى .

قره [عا] تازهلك .« قرة العين » : كوز آيدينلغى، سهوينج. (يالكز بو تعبيرده مستعملدر .)

قريب [عص] ياقين . اقربا ، هم جنس .

قريحه [عا] كنديلكندن كلن فكر ، بردن دوشونوش ، دوشونوب هيچدن بر شى وجوده كتيرن قوة مفكره .

قرير [عص] شاد، مسرور ، سه-وينمش .

قريش [عا] عربلرك اك اصيل بر قبيلهسى .

قريزانتهم [تا] معروف ژاپون چيچكى .

قَرين [ع ص . ا] یاقین ، قریب . بریسیله مناسبت وقرابتی اولان ، خصم ، آرقداش .

قَرینه [ع ا] مغلق ومبهم اولان بر شیئك آکلاشیلماسنه سبب اولان حال ، اماره ، نشانه .

قَریه [ع ا] کوی .

قَزّ [ع ا] خام ایپك .

قَزّاز [ع ا] ایپکجی ، ایپك صاتان .

قُزَح [ع ا] ملك . « قوس قزح » : هواده کی یاغمور قطره لری آرا سندن کچن کونش شعاعاتنك تحلل ایده رك کوستردیکی یدی رنكك بولوندیغی لطیف و اوزون قوس ، علائم سما ، الکم صاغما ، تیراژه .

قُزَحیه [ع ا] کوز طبقه لرندن بری .

قَزوی ــ قازه وی [ت ا] ساز حصیر-رندن پرنج وسائره قابی ، زنبیل .

قَسّام [ع ا] ترکه یی تقسیم ایدن مأمور .

قَساوَت [ع ا] غم ، تاسا ، غائله . حسسزلك ، سرتلك .

قِسْط [ع ا] حصه ، نصیب ، پای . تقسیط . « قسط الیوم » : بر آیدن برقاچ کون خدمتی وياغيبوبتی

اولان مأموره آیلغی نسبتنده ویریلن ویا کسیلن پارا .

قِسْطاس [ع ا] میزان ، بویوك ترازی .

قُسطَنطینیه [یونانجه دن] استانبولك بانیسی اولان « قسطنطین » ه منسوب ، استانبول .

قِسْم [ع ا] پارچا ، طاقیم ، بولوك ، جزء . نوع ، قبیل ، جنس .

قَسَم [ع ا] آند ، یمین .

قِسمَت [ع ا] تقسیم ایتمه ، حصه لره آییرما ، پای ایتمه . قدر ، نصیب . مقدار .

قَسوَت [ع ا] غصه ، کدر ، صیقینتی .

قِشْر [ع ا] قابوق . « قشر ارض » : کرهٔ ارضك قابوغی عداولونان قسم خارجیسی .

قُشور [ع ا] قشرك جمعی .

قَصّ [ع ا] کوکس . عظم القص : کوکس تختهسی ، کوکس کمیکی .

قَصّاب [ع ا] أت صاتان آدام ، قاصاب . « قاصاب سونکریله سیلنمش یوز » : اوتانماز .

قَصاتوره ــ قاصاتورا [ت ا] عسکرلرك طاقدقلری وقوللاندقلری دوز وقیصا قیلیج .

قَصار [ع ا] اککجی . بیقاپجی .

قصاص [عا] قاتلك قتلی وجارحك جرحی جزاسی.

قصائد [ع ا] قصیده‌نك جمعی .

قصب [ع ا] قامیش . نفس بو- رولری . جمعی : قصبات .

قصبه [ع ا] نفس بورولرندن بری. کویدن بویوك شهردن کوچوك مملکت .

قصد [عا] تصور ، نیت ، ایسته- یه‌رك بر ایشه تشبث ایتمه ، بالالتزام یاپیلان. سوء نیت، غرض.

قصر [عا] قیصالتما، قیصما . کسمه، « قصر البصر » : اوزاقدن کوره‌مه‌مك خسته‌لغی .

قصر [ع ا] کاشانه ، کوشك .

قصص [ع ا] قصه‌نك جمعی .

قصور [ع ا] نقصان، اکسیکلك. عذر ، سقطلق ، عیب .

صوچ .

قصور [ع ا] کوشك معناسنه . قصرك جمعی .

قصوی ـ قصوا [عا] صوك در- جه‌ده بولونان ، اوزاق ، نهایت ، آخر ، اقصی .

قصه [ع ا] حکایه، فقره، روایت. سرکذشت ، «قصه‌دن حصه»: حکایه‌لردن آلیناجق درس عبرت.

قصیده [ع ا] ایلك بیتی حائز مطلع یعنی مقفا و دیکر بیتلرك ایکنجی مصراعلری مطلعله قافیه‌لی اولان واون بش بیتی تجاوز ایدن أسکی بر شکل نظمدر .

قصیر [ع ص] قیصا ، قیصا بویلی، بویسز .

قضاء [ع ا] حکم ازلینك وقوع بو- لماسی ، مقدراتك ظهور ایتمه‌سی. ناحیه‌دن بویوك وولایتدن کوچوك اداره دائره‌سی . « اجل قضا » : غیر طبیعی أولوم .

قضاءً [ع ح] قصداً اولمایارق ، خطا ایله .

قضاة [ع ا] قاضی‌نك جمعی .

قضارا [ف ح] قصداً اولمایارق ، تصادفاً ، شاید .

قضایا [ع ا] قضیه‌نك جمعی .

قضیب [عا] اینجه دال، چوبوق . ارککك آلت تناسلی .

قضیه [ع ا] صدق وکذبه احتمالی اولان سوز . بر فکری اثبات ایچون ایراد اولونان دعوی .

قطار [عا] بربری آرقاسنه دیزیلمش حیوان سوروسی ، قافله ، بر لوقوموتیفك چکدیکی دمیر یول واغونلری ، ترن .

قطاع [ع ا] قطع ، کسمه .

قُطّاع [اع] قاطعك جمعی . «قطاع طریق» : یول کسنلر ، انسانلری صویان خایدودلر .

قَطائف [ع ا] معروف طاتلی ، قادائیف .

قُطْب [ع ا] کرهٔ ارضك خط استوادن الك اوزاق اولان ایکی اوجندن بهری . بر قوم ویا جماعتك رئیس ومقتداسی، مرشد، « قطب العارفین » : عارف وعالملرك رئیسی وپیشواسی .

قُطْر [ع ا] طرف ، محل . « بو معناده اکثریا جمعی اولان اقطار قوللانیلیر . » بر دائره‌نك مرکزندن کچه‌رك محیطك بر نقطه‌سندن دیکر نقطه‌سنه قادار اوزانان خط مستقیم .

قَطَرات [ع ا] قطره‌نك جمعی .

قَطران [ع ا] چام آغاجندن ویا معدن کومورندن چیقاریلان آغیر قوقولی ، قویو ولزوجتلی بر مایع .

قَطره [ع ا] داملا .

قَطْع [ع ا] کسمه ، آییرما ، یوق ایتمه . « مادیات و معنویاتده قوللانیلیر . » حل و فصل .

قطعاً [ع ح] هیچ ، اصلا ، بوس بوتون .

قِطْعه [ع ا] بولوك ، پارچا، قسم مملکت ، خطه . کره ارضا منقسم اولدیغی بش بویوك پارچانا بهری . عدد : بش قطعه تارلا عسکری بر قوت . ایکی وداها زیاد بیتدن متشکل اسکی بر شکل نظ

قطعی [ع ص] کسدیرمه ، شبهه محل بیراقمایان . مقرر ، ر واعاده‌سی ممکن اولمایان .

قطعیاً [ع ح] عربیده مستعم دکیلدر . حالبوکه لسانمزد « قطعاً » دن زیاده بو قوللانیلیر قطعی اولارق ، اصلا تردده محا ویااعاده‌سی ممکن اولمایاجق صورتده اصلا .

قُطْن [ع ا] پاموق .

قطنی [ع ص] پاموغه متعلق ، پا موقدن معمول. پاموق کبی

قَطیفه [اع] ایپك ، ویا پاموقدن و یوکدن لطیف و قیمتل قوماش ، قادیفه .

قُعْده [ع ا] بر کره اوطورما .

قَعْر [د ا] دیب ، نهایت .

قُعود [اع] اوطورما . حکمدارلرك تخته اوطورماسی .

قَفاء [ع ا] باشك آرقا طرفی ، اکسه. تورکجه‌ده باش معناسنده

...لانيلير . (مج) ذكا ، فطانت ،
... . حماقت ، عقلسزلق : سنده
...قافا واركن . . « قافادار » :
فكر ، آرقاداش . « قافا آلما-
» : ادراك واحاطه ايدهمهمك ،
...كلايامامق . « قافا طوتمق » :
...تلشمك ، ديكلهمهمك ، قارشى
... . « آت قافالى » : احمق .

... ـ قافتان [ت ا] تلطيف معناسنده كيدير-
... سوسلو لباس ، خلعت ، خفتان .
(مج) « يچيلمش قافتان » : پك
...سب .

... [ع ا] معلوم قوش محبسى .
... اينجه تختهلردن ياپيلوب پنجرهلره
...اقيلان كوچوك
...القلرى حاوى
...ير . « قفسه
...رمك » : آلدا
... . « قفسه صو-
... » : آلداتمق .

قفس

... [ع ا] كايد .

...ب [ع ا] چنكل ، قانجا .

...دان [ت ا] تل ايله قاريشيق ايپليك . باقيردن ياللديزلى
...يرما تقليدى .

...لق ـ قالابالق [ث ا ص] چوقلق ، چوق

انسانلرك بر آراده بولونوشى ، غلبهلك .

قلاده [ع ا] كردانلق .

قَلّاش [ع ص] حيلهكار ، دوباراجى ، باتاقجى ، قاللهش .

قَلاص ـ قالاص ـ غلاص [ت ا] روما-
نيانك غلاص اسكلهسندن كلن قالين كراسته كوتوكى .

قلاع [ع ا] قلعهنك جمعى .

قلاعه [ع ا] يلكن .

قَلاميش ـ قالاميش [ت ا] دە-
كيز قييسنده كائن قاميشلق ، سازلق . استانبولده آناطولى ساحلنده بر صيفيه .

قَلائد [ع ا] قلادهنك جمعى .

قَلائل [ع ا] قليلك جمعى .

قَلْب [ع ا] مركز حيات اولان معلوم عضو ، يورەك . مركز حسيات اولان كوكل . (مج) هرشيئك الك مهم ونازك يرى ومركزى .

قَلْب [ع ف] دكيشديرمك ، تبديل ، تحويل .

قَلْب [ع ص] ساخته ، مغشوش . يالانجى . قالب .

قَلْبَزَن [ف ص] تقليد پارا ياپان ، قالبازان .

قلّت [ع ا] آزلق ، ندرت ، قيطلق .

قلتبان [فا ص] ناموسسز، ديوث.

قلزم [ع ا] دڭيز . بحر احمر . بحر احمر ساحلنده وسويش جوارنده اسكى بر شهر .

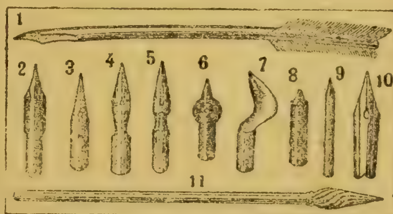
قلع [عا] كوكندن سوكوب آتما ، قوپارما، چيقارما .

قلعه [ع ا] شهرك مدافعه‌سنه يارايان قالين ومحكم ديوارلردن ويا سپر- لردن ياپيلمش تأسيسات ، حصار.

قلعه‌بند [فا ص] بر قلعه‌نك داخلنده سربست كزوب ديشاريسنه چيقامايان محكوم .

قلق [عا] كوكل دارلغى ، اضطراب صيقيلتى .

قلم [عا] قاميش ، ناى . أسكيدن قوللانيلان قاميشدن آلت تحرير.

قلم

على العموم يازى يازيلان آلت . معدن وطاشى‌او يتايه مخصوص اوجى كسكين چليكدن آلت . رسمى دائره‌لرك يازى اودالرى . « آشى قلمى»: آغاجه آشيلاناجق … پارچاسى . چوجوقلره آشيلا… چيچك جراحتنى حاوى زيو… « قلمه آلمق » : يازمق . « … القلم » : ايى دوشونمه‌دن … شيئه حكم ويرمك .

قلمتراش [فا] قاميش قلمى … مخصوص بر نوع چ…

قلمرو [فا] بر حكمدار وي… متك اداره‌سى آلتنده بو… ير .

قلمكار [فا] دولبند اوزر… انجه فورچا ايله نقشلر… صنعتكار . اودا طاوانلرينى و… رلرينى بويالرله سوسله‌ين نقا… آلتون وكوموش ويا سائر م… نقشلر وچيچكلر حك ايدن صنعت…

قلندر [فا] دربدر ، لاابا… دنيايه اهميت ويرمه‌ين آ… فيلسوف طبيعتلى انسان .

قلوب [ع ا] قلبك جمعى .

قلوب ــ قولوب [انكليز] طو… نوب اكلنمه… قمار وسائره‌اوينامق ايچون خصو… محل .

قلور [فا] اجسام بسيطه‌دن … حالنده صارى و آغير قوة… بر ماده‌كه مايعه تحول ايدر .

روفورم [فرا] عمليات جراحيه‌ده حسى ابطال ايچون قو -
لانيلان مايع .

[ع ا] داغ تپه‌سى . يوكسك ودائروى بنا . توركجه‌لشمش
لديغندن « قوله » شكلنده يازمق
ايان ترجيحدر .

شه [فرا] كتاب» مجموعه وغز- ته‌لرده باصيلان فوطوغرافلرك
أل يازيلرينك قالبلرى .

[فرا] مفسد متعصب برزمره، برجماعت،محترص ومنفعتپرست
كتله .

[ع ص] آز ، مقدارى چوق
اولمايان .

ـ قاليه [تا] أتسز پيشمش قاباق و پاطليجان كبى
زه .

[عا] پارا مقابلنده كاغدوسائره ايله اوينانيلان اويون .

باز [ف ص] قومارجى ، دائما قمار اوينايان .

[ع ا] ايپكدن ، يوكدن ، وكتندن قيمتلى منسوجات ،
اش . « هند قوماشى » : اله
ز شى ، قيمتلى شى .

[ع ا] آى .

[ع ا] معروف قوش ، قومرو .

قُمْرِيّه [عا] باغچه‌لرده اوستى اورتولى واطرافى آچيق كوچوك كوشك، چارداق .

قَمع [ع ا] قهر وتنكيل ايتمه .

قَمل [ع ا] كهله ، بيت .

قِميز ـ قيميز [ت ا] اسكى توركلرك ايچكيسى اولوب قيصراق سودندن ياپيليردى .

قَميص [ع ا] كوملك .

قِناب ـ قيناب [تا] اينجه سيجيم.

قَناد ـ قاناد [ت ا] قوشلرك قوللرى حكمنده اولان كنيش واوزون تويلر.قاپوو پنجره كبى شيلرك آچيلوب قاپانير وا كثريا چيفت اولان قاپاقلرى . بنالرك ايكى جناحندن برى.(مج) حمايه، تصاحب والتزام . « قول قاناد » : اعضاى بدن . استنادگاه ، قوت وقدرت.

قَناديل [ع ا] قنديلك جمعى .

قَناطِر [ع ا] قنطره‌نك جمعى .

قَناعَت [ع ا] قسمته راضى اولما، فضله بر شى ايسته‌مه‌مه ، اكتفا .

قِناق ـ قيناق [ت ا] پارمق ، مفصلى ، پارماغك چيتلايان يرى .

قَنبَر [ع ا] حضرت علینك صادق و مشهور كوله‌سی . « قنبرسز دوكون اولماز . » : هر یره كیرن وهر ایشده بولونانلر حقنده سویله نیر بر ضرب مثل .

قُندُوز [ع ا] دریسندن كوزل كورك یاپیلان حیوان ، قوندوز .

قَندیل [ع ا] ایچنده زیتون یاغی یاقیلان بسیط و ابتدائی تنویر آلتی « قندیل كیجه‌سی » : مناره‌لرده قندیل یاقیلان مقدس كیجه‌لر . « قندیللی تمنا » : ألی یك آشاغی وتكرار تكرار ایندیروب قالدیرارق یاپیلان معهود باب عالی تمناسی .

قَنطار [ع ا] چوق آغیرشیلری طارتان بویوك ترازی ، قانطار . قرق اوقه‌دن عبارت آغیرلق مقداری . یكی قنطار : یوز كیلوغرامدن عبارت ثقلت . « قنطاری بلنده » : كوزی آچیق، آلدانماز آدام .

قَنطارون [ع ا] داغلرده حاصل اولان بر نوع صاری چیچك .

قنطاریه [ع ا] قانطار رسمی.

قَنطَره [ع ا] كاركیروكمرلی كوپری.

قنوت [ع ا] اطاعت، طاعت وعبادت.

قنوط [ع ا] مأیوسیت ، امیدسزلك.

قُوا [ع ا] قوتك جمعی .

قُوّاد [ع ا] قائدك جمعی .

قَواص ـ قاواص [ت ا] « ع... قواس دن مأخو... امر چاووشی . محكمه خدمه‌سی... محضر ، مباشر . سفارت معید... قیافت مخصوصه‌یی حامل محافظه مأمور...

قَواطه ـ قواطا [ت ا] آجی وس... بر نوع طوماتس...

قَواعد [ع ا] قاعده‌نك جمعی . صر... ونحو كتابی معناسنه تور... مفرد مقامنده‌ده قوللانیلیر .

قَواف ـ قاواف [ت ا] «عربی خف... دن غلط » حا... آیاق قابی صاتان اصناف .

قَوافل [ع ا] قافله‌نك جمعی .

قَوافی [ع ا] قافیه‌نك جمعی .

قَوّال [ع ص] فصاحتله چوق سوی... كه‌وه‌زه .

قَوالیب [ع ا] قالبك جمعی .

قِوام [ع ا] دوروش ، قائم و... اولما . بر شیئك وجو... كندیسیله قائم اولان شی . دی... مایع بر شیئك قویولق درجه‌س...

قَوانوز ـ قاوانوز [ت ا] طوبرا... آغزی كنی...

دستی کبی بویوك قاب ، اوفاق کوب .

قوانین [ع ا] قانونك جمعی .

قوائم [ع ا] قائمه‌نك جمعی .

قوباد [ت ص] قابا ، خانطال .

قوباء [ع ا] طوزلی بالغام .

قوبور [ت ا] ایچی بوش دار اوزون قاب . آبدستخانه دلیکندن لغمه اینن عمودی موضوع کونکلر .

قوپا [فرا] برنوع قاپالی آرابا . بارداق . ایسقامبیل کاغدلرینك یورك بچملی بنکلیسی .

قوپارمق [ت ف] کسمك، قطع ایتمك . چکوب آییرمق . جبراً آلمق . کورولتولی وقاریشیق برحال وجوده کتیرمك .

قوپچا [ت ا] دوکمه وایلك یرینه تلدن وسائره‌دن ارککلی دیشیلی چنکل .

قوپمق [ت ف] قیریلوب آیریلمق . آیریلوب دوشمك . کورولتولی وتهلکه‌لی برشی چیقمق : قیامت قوپدی .

قوپوز [ت ا] أسکی تورکلرك شعر ترنم ایده‌رك چالدقلری ابتدائی موسیقی آلتی .

قوپوق [ت ص] قوپمش ، کسیلمش ، کسیك (مج) دربدر ، سرسری . پاراسز .

قوپون [فرا] بیلت ، اسهام وساءره‌نك هرتقسیطك تأدیه‌سنده کسیلوب براقیلان پارچاسی .

قوپیه [فرا] برپازینك آلینان صورتی ، استنساخ .

قوّت [ع ا] طاقت ، قدرت ، زور ، کوج . بر دولتك بری وبحری عسکری ، سطوت . صحت ، صاغلاملق ، تأثیر ، نفوذ . خاصه ، حاسه : قوۀ حافظه .

قُوت [ع ا] یاشامق ایچون یه‌نیلن شی ، آزیق ، غدا . جمعی اقوات . «قوت لایموت» : آچلقدن اولمه‌یه‌جك قادار رزق .

قوت ـ قوط [ت ا] طالع ، بخت ، سعادت .

قوتلی ـ قوطلی [ت ص] مسعود ، اوغورلی . مبارك .

قوترا ـ قوطرا [نکلیز] بر دیرکلی ویلکنلی نارین وظریف تنزه کمیسی .

قوتلانمق [ت ف] اوغورلی وقیمتلی اولمق .

قوجانمق [ت ف] اختیارلانمق . چوق زحمت ویرمك .

قوجاق [ت ا] آغوش ، آچیق قوللرله کوکس آراسی . قوجاق قوجاغه : بربرینه صاریلمش .

قوجاقلاشمق [ت مج] بربرینه صاریلمق .

قوجاقلامق [ت ف] قوللرله کوکسك اوزرینه صارمق، (مج) احاطه ایتمك ، شامل وجامع اولمق.

قوجامان [ت ص] بویوك ، ایری .

قوجه‌ـقوجا [ت ص] بویوك. اختیار، یاشلی. أسکی، مشهور: قوجه راغب پاشا . مقتدر ، عاقل. قوجه حریف ! نه ایشلر کوردی . زوج . « قوجه اوغلان » : آیی. « قوجایه وارمق » : أولنمك .

قوجینمق [ت ف] آلینمق، خویلانمق ، قوشقونمق. تلاش ایتمك .

قوچ [ت ا] دامیزلق ارکك قویون. (مج) شجیع جسور آدام .

قوچاق [ت ص] جسور ، متین .

قوچان [ت ا] لاخانا ومارول کبی یاپراقلی سبزه‌لرك دیبی. مصر بوغدایی کبی بعض حبوباتده دانه‌لرك بیتیشیك اولدقلری سرت واوزون شی. بعض مطبوع دفترلرك ایکی‌یه بولونمش یاپراقلرندن مشتری‌یه ویریلن اوست قسمی کسیلدکدن صوکرا دفترده قالان دیکر پارچاسی .

قوچقار [ت ا] دوکوش ایچون تربیه اولونمش قوچ .

قوداما‌ن [ت ص] بویوك ، خانطال. اشراف واعیاندن ، ایلری کلن ، متنفذ .

قودس [ت ا] کومس . (مج) دار یر ، محبس .

قودورمق [ت ف] قودوز اولمق . (مج) آزمق، حدت وتهوره کلمك ، صالمق .

قودوز [ت ص] قودورمش، (ا) قودورما علتی .

قور [ت ا] یانوب قیزارمش کومور ویا اودون .

قور [فرا] معاشقه، ملازمت عاشقانه. درس، صنف .

قوراده [ت ص] قورویوب ضعفله‌مش. أسکیوب ییپرانمش ، ایشه یاراماز شی .

قوراق [ت ص] قورو ، یاغمورسز، یابس .

قورباغا [ت ا] صوده یاشایان معلوم حیوان .

قورت ـ قورد [ت ا] کوپکه‌بکزه‌ین معروف یرتیجی حیوان . « اسکی قورت » : قورناز آدام. « قورت ماصالی اوقومق »: برینی اویالاندیرمق ویا آلداتمق ایچون سویله‌نیلن اوزون سوزلر، وعدلرله وقت قازانمق . آیاقسز وسورونه‌رك یورور کوچوك بر حیوان که مختلف نوعلری واردر. « قورت ینیکی » : شبهه‌لی حال. عذر ، قصور، عیب، محذور .

قورت [فرا] تەنيس اويناپان محل.

قورتارمق [ت ف] برینی محو ویا تهلکەدن چیقارمق ، تخلیص ایتمك . رهندن چیقارمق .

قورتلانمق [تف] قورت طوتمق، عفونتلنمك . صبرسزلق وتلاش کوسترمك .

قورتولمق [تف] برتهلکەومخاطرەدن خلاص ورها بولمق ، برائت قازانمق . باغنی قوپاروب قاچمق. قبرلایوب آیریلمق . «ایپدن قازیقدن قورتورلمش» : سابقەلی ، ادبسز ، جانی .

قورتولوش [تا] نجات ، سلامت، خلاص . قاچمق و قورتولمق اسبابی . قاچما ، فرار .

قورجالامق [ت ف] قاشیمق ، تحریش ایتمك. قاریشدیرمق .

قورجی ـ قوروجی [تا] بکجی، محافظ .

قوردەله [فرانسزجەدن] اوزون وانجەایپك قوماش،شرید.

قوردون [فرا] قالین ایپ وغایطان، شریت . ساعت آصمایه مخصوص آلتون ویاسائرەدن زنجیر. بر محلی محافظه ایدن آدامارك تشکیل ایتدکلری خط . ریختیم .

قورساق ـ قورصاق [تا] قوش معدەسی .

عمومیتله معده . اینجه باغیرصاق قوروسی .

قورسه [فرا] قادینلرك كوكسلرینی دوزکون وبللرینی اینجه کوسترمك ایچون کیدکلری سرت و دیك برنوع یلك .

قورشون [تا] آغیر یوموشاق بر معدن. توفنك ویا رووولور ایله آتیلان مرمی . (صـ) قورشون معدنندن یاپلمش : قورشون بورو .

قورشونی [تصـ]قورشون رنکندە، آچیق کول رنکندە ، سنجابی . (فرانسزجەسی) غری .

قورصان [ایتالیانجەدن]دەکیزخایدودی بوخایدودلرك بیندکلری کمی .

قورغو [تا] وهم ، قورونتو .

قورقاق [ت صـ] جسور اولمایان ، چوق قورقاق .

قورقمق [تف]قورقویەدوچاراولمق. چکینمك ، احتراز ایتمك . اورکمك ، دهشت دویمق. جسارت ایدەمەمك ، مطیع اولمق . و هم واندیشه ایتمك. «باشندن قورقمق»: مسئولیتدن قورقمق .

قورقو [تا] بر تهلکه ومخاطرەنك یاقلاشماسندن متولد تأثیر و هیجان ، خوف . قورقاقلق .

قورقولق [تا] قورقو تمایه مخصوص شی. «بوستان قورقولغی»: مضر قوشلری قورقودوب قاچیرتمق ایچون بوستانلرده اودون وپاچاورالردن انسان شکلنده یاپیلان شی. دوشمك تهلکه‌سی اولان یرلرده دیوار وبارمقلقدن چکیلن کنار. (مج) بوستان قورقولغی: کوستریشلی فقط الندن هیچ برشی کلمه‌ین عاجز وشخصیتسز آدام.

قورقونج [ت ص] قورقو ویرن، مدهش، مخوف.

قورمق [ت ف] مختلف پارچالردن متشکل برشیئك پارچالرینی بر یره کتیروب رکز و تأسیس ایتمك، چاتمق. برلشدیرمك، ترتیب ایتمك عقدوتشکیل ایتمك. طوپلامق. ساعت وسائره‌نك زنبره کینی طوپلامق چوق ودرین دوشونك.

قورنا [تا] چشمه وحمام و سائره موصلوغی آلتنده صودوکولوب بیریکمه‌یه مخصوص مرمر وباطاشدن کوچوك حوض.

قورناز [ت ص] حیله‌کار. آلداتماز.

قورنیش [فرا] پرده‌نك مربوط اولدیغی سوسلی و بالدیزلی تخته. آصیلاجق بر لوحه ورسمك اطرافنه چه‌ویریلن اویغالی تخته‌دن چرچیوه. صاچاق

قورو [ت ص] یابس. صوسز، یاغمورسز. آتسز، ضعیف. دوشنمه‌مش، چیپلاق: قورو تخته. ساده، قاتیقسز: قورو اکمك. بوش، اصلسز، تأثیرسز: قورو پاطیردی.

قورو [تا] میوه وسائره‌نك قورودلش. «پیچ قوروسی»: اوفاق تفك معناسنه کاوب اکثریا تزییفده قوللانیلیر.

قورووه‌ت [فرا] زرهلیدن کوچوك حرب سفینه‌سی.

قوروق [تا] اوزومك اولمامشی، خام واکشی یشیل اوزوم.

قورولامق [ت ف] باش و ایصلاق بر شیئی سیلوب قورو ایتمك.

قوروم [ت ا] بنا، تأسیس، یاپیلیش. خلقت، یارادیلیش. غرور، نخوت.

قوروم [تا] اوجاقلرده‌کی قالین ایس.

قورولتای [تا] «قورولمقدن»: انجمن. شورا، مجلس، اجتماع.

قوزونتو [تا] اصلی اولمادیغی حالده ذهنده قورولان شی. وهم، خولیا.

قوری - قورو [تا] باقیلمش کوچوك اورمان.

وریجی [ت ا] اورمان و سائره بکجیسی .

وریمق [ت ف] حفظ وصیانت ایتمك ، صاقلامق . کفایت واداره ایتمك : بوایش مصرفی قورور .

وز [ت ا] جەویز ، اسقامبیل وسائر کاغد اویونلرنده قازانان کاغد . (مج) « قوز پایلاشمق ، قوزی پای ایتمك » : اوزلاشمق . زورله بر حقی الده ایتمك . « قوز قیرمق» : خطا ایتمك ، غاف یاپمق.

وزالاق [ت ا] سروی آغاجنك میوەسی حکمنده اولان شی. غیر طبیعی برصورتده کوچوك وجیلیز قالمش شی .

وزغون [ت ا] بویوك قاراقارغا.

وزغونجق [ت ا] حبسخانه قاپوسندەکی دەمیر پارمقلقلی پنجره. بوغاز ایچنك آناطولی ساحلنده اسکداردن صوکرا کان سکله .

وزغونی [ت ا] چوق و قویو سیاه .

وزموغرافیا [یونانجەدن] علم هیئت .

وزه ـ قوزا [ت ا] یووارلاق اوفاق شی .

وزو ـ قوزی [ت ا] قویون یاوروسی . (مج) یوموشاق طبیعتلی آدام .

قوس [ع ا] یای . محیط دائرەنك بر پارچاسی .

قوستوم [فرا] قیافت ، کسوه . بر چشید قوماشدن یاپیلان البسه‌طاقیمی، یعنی جاکت، پانتالون ویلك .

قوسقوس [ت ا] اوفارلاق یووارلاق دانەلی خامورکه پلاو وچوربا پیشر .

قوسقون [ت ا] آتك قویروغندن کچن قایش .

قوش [ت ا] هواده اوچان کوچوك حیوان ، مرغ . «قوش‌باشی»: بویوجك پارچالر شکلنده : قوش باشی کباب ، قوش باشی قار . « قوش پالازی » : تهلکەلی بوغاز خستەلغی (مج) « قوش سودی » : بولونماز وقیمتلی شی .

قوشاق [ت ا] بله صاریلان شی .

قوشانمق [ت ف] قوشاق باغلامق ، بلنه قوشاق ، کمر ، قیلینج وسائره صارمق .

قوشخانه [ت ا] وقتیله بویوك قوناقلرده قوشلره مخصوص محل . باشلجه قوش أتلرینی پیشیرمه‌یه مخصوص کوچوك تنجره . علی‌العموم کوچوك تنجره .

قوشقولانمق [ت ف] قوش کبی قوروب اورکمك، شبهه‌لنمك، توحش ایتمك .

قوشلق [ت ا] قوشلره یم ویریلن وقت، صباح ایله اوکله آرا- سنده‌کی وقت . بویوك قوش قفسی. پلاولق تجره . « قوشلق یمکی » : اوکله‌دن اول یه‌نیلن یمك .

قوشمار [ت ا] قوش طوزاغی .

قوشمق [ت ف] عجله ایله یورومك، چوق سرعتله کیتمك. یاقیشد- یرمق، اسناد واضافه ایتمك. ترفیق ایتمك ، معیتنه ویرمك . حیوانی آرابایه طاقمق .

قوشمه ـ قوشما [ت ا] قوشمق ایشی. رقص هواسی، شرقی، شعر .

قوشو [ت ا] سرعتله یورویوش . یاریش .

قوشوم [ت ا] حیوانك آرابایه طا- قیلماسی . حیوان طاقیمی .

قوص [ت ص] قابا ، قابارمش ، قوجامان .

قَوصَره [ع ا] خوزما دالندن یاپیلان بر نوع سپت .

قوصمق [ت ف] ییدیکنی چیقارمق، غثیان ایتمك. «قان قوصمق» : قان توکورمك . (مج) چوق مصیبت وصیقینتی چکمك .

قوصمق ـ قوصوتی [ت ا] قوصو- لان شی .

قوطو [تا] برشی قویمایه مخصوص تخته ، تنکه و سائره‌دن یاپیلمش محفظه . (مج) مضبوط کوچوك ومنتظم : قوطو کبی أو .

قوغمق ـ قوومق [ت ف] دفع ایتمك سورمك ، برندن چیقارمق . قبول ایتمه‌مك ، کیری چه‌ویرمك .

قوغو [تا] بوینی اوزون یابانی قاز

قوغوش [تا] بویوك اودا ، قیشلا اوداسی .

قوغوق [ت ص] ایچی بوش، اویوق قوف .

قوف [ت ص] قوغوق ، ایچی بوش (مج) جاهل ، احمق .

قوفا [ت ا] دجله نهرنده قوللانیلان بر نوع قاییق .

قوق [انکلیز] معلوم معدن کوموری.

قوقا [تا] هندستان جویزی آغا- جنك کوکی .

قوقائین [فرا] قوقا دینیلن نباتك یاپراقلرنده بولونان بر مادهٔ مؤثره اولوب کیف ایچون بیاض توز حالنده یورونه چکیله‌رك ویاصوده‌کی محلولی تحت الجلد شیرینغا ایدیله‌رك ابطال حس ایچون قوللانیلیر .

قوقارد [فرا] یاقایه طاقیلان علامت فارقه .

قوقلا [ر] قیز چوجوقلرك اویناد‌قلری ببك . ببکلر

وسائره ايله اويناديلان معلوم اويون. (مج) اوفاق تفك آدام. برينك النده آلت اولان شخصيتسز آدام. مفرط برطرزده سوسلى، عجيب بر شكلده شيق.

قوقلامق [ت ف] بورونله چكيله‌رك بر شيئك قوقوسنى آلمق، استشمام ايتمك.

قوقمش [ت ص] فنا قوقو پيدا ايتمش. متعفن.

قوقمق [ت ف] قوقو ويرمك. تعفن ايتمك.

قوقو [تا] بورونله دويولان شى، رائحه. عطريات.

قوقوز [ت ص] پاراسز، زوكورت.

قوقوله‌تا [يتا] قاپوط وياغمورلق باشليغى.

قوقوليا [ر] ايپك قوزاسى.

قوقوماو [تا] بايقوش.

قوقونا [ر] خرستيان قادينلرينه ويريلن اسم، مادام.

قول [تا] معلوم عضو، بازو. آتك اوك آياغى. آغاج دالى. شعبه، بولوك. «قول اوردو»: اوردودن كوچوك فرقه‌دن بيوك عسكرى قوت. «قول باغلامق»: سربست بيراقمامق، حركتنه مانع اولمق. «كشف قولى»: دشمنك احوالنى تدقيق ايتمه‌يه مأمور عسكرى بر طاقيم ويا بولوك.

قول [تا] كوله، اسير، صاتين آلنمش آدام. مخلوق، عبد. «قاپو قولى»: وقتيله اسيرلر و كوله‌لردن تشكيل قيلينان عسكر. «قوللكز»: مقام تواضعده بن و بنده‌كز نامنه قوللانيلير.

قَوْل [ع ا] سوز، كلام. سوزلشمه، موافقت. «قول مجرد»: عندى سوز، اثبات اولونمايان سوز.

قولا [يتا] كاغد وسائره ياپيشديرمايه مخصوص قايناديلمش نشاسته‌دن معجون. طوتقال. فرنك كوملكنه وسائره‌يه سورولوب اوستندن اوتوله‌مكله ديك وپارلاق وسرت برشكل آلديران نشاسته‌دن ياپيلمش ماده.

قولاج [تا] ايكى قول آچيلديغى زمان برينك اوجندن ديكرينك اوجنه قادار اولان مسافه اولچوسى.

قولاچان [تا] سرقت و چاپولجيلق مقصديله كزوب دولاشما. على العموم كزوب دولاشما.

قولاغوز ـ قولاووز [تا] رهبر، يول كوسترن.

قولاغوزلق [تا] دلالت، رهبرلك. تأهله ويا ديكر براثتلافك حصولنه توسط.

قولاق [ت ا] انسان و حيوانده ايشيتمه‌يه مخصوص اولان ايكى

عضو . « قولاق آصمق » : دقتله دیکلهمك. « ألی قولاغنده » : نرهده ایسه، حاضر. « کوز قولاق اولمق »: متیقظ اولمق . « جان قولاغیله » : غایت دقتله . « دهودده قولاق » : جزئی شی. « قولاغی دلیك »: واقف، هرشی بیلیر وایشیدیر. « قاباقولاق »: بر نوع خستهلق . « قولاق مسافری اولمق » : حس ایتدیرمکسزین سویلهنیلن سوزلری دیکلهمك. « برك قولاغی وار »: برشی نه قادار گیزلی سویلنسه ینه دویولور .

قولالامق [ت ف] کوملك وسارهیی قولایهیاتیروب اوتولهمك. قولا ویا توتقال ایله یاپیشدیرمق .

قولان [ت ا] اکلی ، یاصیایپ. حیوانه باغلانان قایش باغ . صالینجاق ایپی .

قولای [ت ص] کوچ وزور اولمایان. چاره ، تدبیر .

قولایلامق [ت ف] تسهیل ایتمك . صوکنه یاقلاشدیرمق .

قولب [ت ا] قابلرك طوتولاجق یری. (مج) وسیله ، بهانه ، سبب.

قولبه ـ قولوبه [ت ا] بکجی، چوبان وسائرهنك بارینماسنه مخصوص بسیط کوچوك اوطه .

قولتوق [ت ا] قولك اوموزمفصلنك آلتندهتشکیل ایتدیکی زاویه. کوشه ، تنها یر . سوقاق کوشهلرنده کوچوك دکان. قول دایاناجق یرلری اولان بویوك و راحت صاندالیه . (مج) مداهنه ، یوزه قارشی مدح . تفاخر ، اوکونه .

قولتوقلامق [ت ف] قولتوغنه گیرمك. قولندن طوتمق. مداهنه ایتمك .

قولجی [ت ا] بکجی. خدمتجی بولان آدام .

قولرا ـ قولهرا [یونانجهدن مشتق . معروف ساری خستهلق .

قوللامق [ت ف] آراشدیرمق. قایرمق . بکلهمك : فرصت قوللامق .

قوللانمق [ت ف] ایشدهبولوندورمق استعمال ایتمك. تعییناتمك قاییرمق ، چالیشدیرمق . کیمك اسکیتمك . برشیئی عادت ایدینمك اداره ایتمك . ایشلتمك .

قوللانیشلی ـ قوللانیقلی [ت ص قولای راحت ، اویغون .

قولوجقا [ت ا] یوورطایه یاتمش و پیلیج چیقارمش طاووق

قولودیوم [لاتینجه] طبابتده وفو طوغرافجیلقده مستعمل مایع .

قولوریدیه [ر] بر جنس کوچوا بالیق .

قون [فرا] ديرك ، ستون . غزته ستونى .

نى [فرا] مهاجر خلق، مهاجرله اسكان اولونمش مملكت . تملكات اجنبى مملكتده بولونان لنداشلرك هيئت مجموعه‌سى .

ونيا [ت] صحى وخفيف لاوانطا.

وس [فرا] تياترووده صحنه كير- يسى وآراسى .

ووز [ر] اوسقومرى‌يه بكزر بر نوع باليق .

و [ت] اوفاق وسرت دانه‌لرحالنده اولان طوپراق ، ايجه‌طوپراق ، « قوم خسته‌لغى» : مثانه وبو- كده و قارا جكرده حاصل اولان ه طاشلر خسته‌لغى. (مج) كثرتدن ودحامدن كنايه اولور: قوم كبى.

و [ع] امت ، جماعت ، ملت . جمعى : اقوام . « جمعيت‌اقوام»: ب عمومى‌يى متعاقب تشكل ايدن ر مجلسى .

ور [ت ا] پارا مقابلنده معلوم اويون .

واندا [فرا] امر ، عسكرى‌امر و اداره .

ندان [فرا] امر، عسكرى باش .

ونيا [يتا] واپور ارزاقى. واپور كيلارى .

قومبارا [ت ا] چوجوقلرك پارا بيريكديردكلرى قوطو .

قومپانيا [فرانسزجه‌دن] شركت، زمره ، جماعت ، طاقيم .

قومينه‌زون [فرا] تدبير، چاره ، تشبث . قادينلرك كيد- كلرى بر نوع ايچ چاماشيرى .

قومپارتيمان [فرا] ترنلرده واغون دائره‌سى .

قومپليمان [فرا] التفات ، تعظيم وتكريم . مداهنه، مدح وثنا. جميله‌كارانه ، طوز وحركت .

قومه‌دى [فرا] كولونچ تماشايه‌سى، مضحكه . كولونچ ايش .

قومرال [ت ا] قويو صارى ، آچيق كستانه رنكى .

قومرو [ت ا] بر نوع سه‌ويملى قوش. « آريه‌جى قومروسى كبى » : محروم ومهجور ، مأيوس ودالغين .

قومسال [ت ا] قوملق ير ، قوملى دكيز كنارى . (فرانسز- جه‌سى) پلاژ .

قومشو ـ قونشو [ت ا] ياقين يرده اوطوران، مجاور .

قومق ـ قويمق [ت ف] يرلشد- يرمك، وضع ايتمك، براقمق ، تعيين ايتمك . كيمك : باشنه شاپقا قويمش . « اورتايه

قوعق » : اظهار ايتمك . « اوسته قومق » : آرتديرمق .

قومقوما [ت ا] هرطرفى يووارلاق دستى ويا شيشه . (مج) فتنه قومقوماسى : فسادجى آدام .

قومونيزم [فرا] حرب عمومى صوكرنده روسيه‌ده تأسس وانتشار ايدن سياسى واجتماعى بر طريقت . مفرط سوسياليزم ، بولشه‌ويزم ، مساوات مطلقه طرفدارلغى .

قومونيست [ف ص] قومونيزم مسلكنه تابع اولان ، مساوات مطلقه طرفدارى .

قوميته [فرا] برمجلس ويا انجمنك شعبه‌سى . اختلال ويا انقلاب طرفدارى كيزلى بر هيئت . نظام وانتظام دشمنى كيزلى بر زمره .

قوميسر [فرا] مرخص ، فوق‌العاده مأمور . پوليس ضابطى ، پوليس آمرى .

قوميسيون [فرا] مجلس شعبه‌سى ، انجمن . ايصمارلامه ، سپارش . تجارت توسطى ، دلاليه .

قوميسيونجى [ت ا] بر تجار ايله فابريقه‌لر آراسنده توسط وميانجيلق ايدن آدام .

قوميق [فرا] توخاف ، كولونج . تياترو اويونلرينك مضحك نوعى . تياترده مضحك رولى تمثيل ايدن

صنعتكار . كولونج طور وحا مقلد ، صويتارى .

قوناق [ت ا] يولجيلقده كـ قوناجق ير ، منزل . منزل آراسنده‌كى مسافه . اقامتـ چوق بويوك أو .

قوناقجى [ت ا] اثناى سفـ قوناق حاضرلايان آد سفر بر عسكرك يول اثناسـ قوناجق محللرينى احضار وتو ايدن ضابط .

قونت [فرا] ماركى ايله يار آراسنده بر اصالت عنوا بوعنوانى حائز ذات .

قونترول [فرا] تفتيش وتحقيـ مراقبه .

قونترولور [فرا] قونترول ايدن آد مفتش .

قونتس [فرا] قونت زوجه‌سى قيزى .

قونج [ت ا] چوراب وپوتين شيلرك يوقارى قسمى ، بالد كلن قسمى .

قونجولوس [ت ا] اوماجى ، يابا وامپير .

قونجا [ت ا] غنجه .

قونداق [ت ا] صيقى باغلانمش طر شى . اسكى طرزده صيقى باغلانمش چوجوق . بوصو

...لاما طاقیمی. توفنكك آرقاسنده‌كی ...ی . تكرلكسز طوپك آغاچدن ...لان استنادكاهی. آتش قومق ویا ...، یاپمق ایچون یاغلی پاچاورالردن ...رلانوب صاریلمش شی .

...اقجی [تا] توفنكك قونداقلرینی یاپان آدم . یانغین ایچون قوناق قویان شریر .

...ورا [تا] اوكچه‌لی آغیر آیاق قابی . ایسقارپینك قاباسی .

...وز [تا] پوستندن كورك یاپیلان معروف حیوان .

...كتور [فرا] یول كوسترن، قولاووز ، ترامواپلرده ... ویرن مأمور .

...ر [فرا] موسیقی جمعیتی ، بر موسیقی هیئتی طرفندن ویریلن ...ت موسیقیه .

...لوس ـ قونسولوس [تا] «فرانسز...دن: شهبندر، اجنبی برمملكتده ...ی وتجاری مأمور .

...واتور [فا] محافظه‌كار، محافظه‌كار فرقه‌سنه منسوب ...ون .

...واتووار [فرا] موسیقی انجمنی، موسیقی وتماشامكتب...الی ، دارالبدایع .

...ل [فرا] آینا آلتنه قونولان چكمجه‌لی دولاب ویاماصا.

قونسولتو [یتا] برخسته‌نك مرضنی تشخیص وطرز تداویسی قرارلاشدیرمق ایچون برقاچ طبیبك مذاكره ایتمه‌لری ، مشاورهٔ طبیه .

قونسولید [فرا] اسهام عمومیه اسهام اوراقی .

قونسولیدجی [تا] قونسولید ایله قاراوینایان آدام.

قونشمنتو [یتا] بر مالك ، اشیای تجاریه‌نك كونده‌ریلدیكنی مشعر واپور ویا شمندوفر اداره‌سی طرفندن ویریله‌ن ورقه‌كه اونی كوسترمكله مالی آلابیلیرلر .

قونطوراتو [یتا] مقاوله‌نامه .

قونغره [فرا] بر مسأله‌یی قرارلاشدیرمق ایچون دولتلر مرخصلرندن مركب فوق‌العاده مجلس ، مسائل فكریه واجتماعیه‌یه ، علوم وفنونه عائد مذاكراتده بولونمق اوزره طوپلانان انجمن .

قونفور [فرا] راحت وسهولت اسبابی.

قونفه‌رانس [فرا] قونغره‌نك برآز داها كوچوكی. برمسأله‌یی مذاكره ایتمك اوزره دولتلر مرخصلرندن متشكل مجلس، مذاكره ومشاوره. برذات طرفندن بر محلده علناً برمسأله ویاعلم حقنده سویله‌نن سوزلر، نطق . مصاحبه .

قونقور [فرا] مسابقه امتحانی .

قونمق [ت ف] دورمق ، بیتوتت ایتمك ، منزل طوتمق . موقتاً یرلشمك . ایتمك . وضع اولونمق . « حاضره قونمق » : زحمتسزجه بر شیئه مالك اولمق. «قوش قونماز» : معروف لذتلی سبزه .

قونو [تا] « قونمق » دن ، مسافر.

قونوشمق [ت ف] قونشو وياقين اولمق. كوروشمك ، اختلاط ايتمك ، مكالمه ايتمك .

قونوق [تا] مسافر ، قونو .

قونوقلق [فرا] مسافرلك . ضيافت .

قونياق [تا] شرابدن تقطیرله چیقاریلان معروف ایچکی .

قووا ـ قوغا [ت ا] قویودن صو چیقارمایه مخصوص قاب. باغچه صولامایه وصوطاشیمایه مخصوص مختلف شکلده قاب .

قووالامق [ت ف] آرقاسنه دوشمك، تعقیب ایتمك .

قووان [تا] آری یوواسی. فیشنك زیوانه سی. (مج) آری قووانی: چوق قالابالیق یر .

قووان [ت ص] آرقاسنه دوشن ، تعقیب ایدن. « یلقووان » : روزکاره کوره دونن شی که روز-

كارك جهت وزانی کوستهر
اوجاغك وياصوبا بوروسنك تپه
قونولان باشلق. ساعتك ايكى اي
سندن دقیقه لری کوسته رن اوزو

قوه [ع ا] قوت . نیت ، تصو اجرا اولونمایوب تصورده بو ایشك حالی . خاصه : قوهٔ حافظ

قووه ر [فرا] طاباق، قاشیق، چا بیچاق و خاولو کبی ص طاقمی. بعض لوقانطه وبیراخانه بو طاقیم نامنه آلینان فضله پارا

قوى ـ قواء [ع ا] قوتك جمـ

قوى [عص] قوتلی متین . صاغـ صحیح ، امین.

قوى [تا] کوچوك کورفز .

قويتو [ت ص] بر قوى تشكيل ا محفوظ وقاراکلقجه، ایچر

قویروق [تا] اکثریا حیوانك قیـ اوزرندن اوزانان اینجا پارچاسی . ذنب ، ذیل. بر شـ آرقاسنه قاتیلان شی . بر آد آرقاسنه طاقیلوب هیچ آیر آدام . صوك ، اك کریده کی قـ کوزك اوجی : کوز قویروغـ باقیوردی . اسلحهٔ ناریه نك کیر قسمی . «قویروق آجیسی» : انـ آرزوسی ، انتقامی آلینمامش و « قویروغه باصمق » : قیزدیر

كوجنديرمك سببيت ويرمك. «قويروغى تيترەتمك» : أولمك . قويروق صاللامق»: تبصبص ايتمك. «قويروق صوقومى» : بل كميكنك نهايتى . «قويروغى قيصمق»: قورقوب قاچمق. «قيل قويروق» : زوكورت .

قويم [عص] درست ، دوغرو .

قويون ـ قوين [تا] كوكس ، آغوش . قوجاق . «قوجاق اوطورديغى حالده ، قويون ياتديغى حالده آغوش معناسنه كلير .» «يوزى قويون» : يوزى يره كلەجك صورتده ، يوزى آشاغى يه .

قويو [تص] بر مايعك چوق صولى اولمايانى، كثيف. رنكك آچيق اولمايانى .

قويو [تا] قازيلمش دليك، چوقور. أولرده ، بوستانلرده اولان صو چوقورى . «ايكنه ايله قويو قازمق» : چوق زحمتلى وبتمز ايشه كيريشمك .

قويولاشديرمق [ت ف] مايعى دها قويوو كثيف ياپمق. بر رنكى داها قويو بر حاله ارجاع ايتمك .

قويوم [تا] آلتون و كوموشدن معمول سوسلى مادەلر وشيلر، آوانى .

قويومجى [تا] بومادەلرى وشيلرى ياپان صنعتكار .

قويون [تا] معلوم حيوان (مج) «قويون كبى آدام» : چوق حليم آدام . «هرقويون كندى باجاغندن آصيلير» : هركس عملندن مسئولدر .

قويوويرمك [تف] براقمق ، صالیويرمك، مانع اولمامق.

قهّار [ع ص] چوق قهر ايدن ، محو ايدن . «صفات الهيەدندر».

قَهر [ع ا] زورلاما ، زورله ايش ياپديرما، جبر ، اجبار . تذليل صورتيله غلبه ، محو وهلاك ايتمه ، چوق كدر ايتمه ، متأثر اولما .

قهرلانمق [تف] چوق كدر وتأسف ايتمك .

قهرَمان [فا] يكيت، چوق جسور، بهادر ، وطن اوغورنده فوق العاده يارارلق كوستەرن . رومانلردەوتياترولردەاك مهم اشخاص ووقايع .

قَهقَرى [ع ص] بردنبره آرقاسنى چەويرمەيەرك بردنبره دونمك حركتنه منسوب ومتعلق : رجعت قهقريه .

قَهقَهه [عا] چوق وسسلى كولمه . صارماشيق جنسندن بر چيچك.

قَهوه [عا] قهوه ايچيلن عمومى محل، قهوەخانه . «قهوه آلتى» : صباحلين يەنيلن يمك . يمك وقتنك

غيرنده يه‌نيلن مختصر يمك. « قهوه پاراسى» : بخشش . قهوه آغاجى: قهوه‌يى ويره‌ن آغاج .

قهوه آغاجى

قى [عا] قوصما ، غثيان .

قيادت [عا] قائدلك ، قوماندانلق.

قياس [عا] بر شيئى ديكر بر شيئه بكزه‌ته‌رك تقدير وحكم ايتمه. بكزتمه، مشابهت . قاعده‌يه توافق، دعوى .

قياصره [عا] قيصرك جمعى .

قيافت [عا] خارجى شكل، هيئت، صورت، قيليق . بر آدامك كيديكى اثوابك منظرهٔ عموميه‌سى .

قياق ـ قيياق [تص] اسير كمه‌ين، قييان، غدار. شديد، جسور . فوق‌العاده .

قيام [ع ا] آياغه قالقما ، آياقده دورما . نمازك آياقده قيلنان قسمى . بر ايشه قالقيشما ، تشبث . قارشى دورما ، آياقلانما ، عصيان. « يوم القيام » : قيامت كونى .

قيامت [ع ا] آخر زمانده بوتون أولولرك قالقوب ديريلمه‌سى، دنيانك بوزولماسى و محو اولماسى . (مج) آفت ، بويوك مصيبت . كو- رولتى پاطيردى .

قيپيردى [ت ا] خفيف و متمادى قيميلدانما .

قيپمق [ت ف] كوزلرى عجله ايله يوموب آچمق .

قيت ـ قيط [ت ص] نادر ، آز ، بولونور ، سه‌يرك ، آز .

قيچ [ت ا] آرقا طرف ، كيرى ، آرد . حيوان كيريسى ، صاغرى . مقعد . واپورك آرقاطرف.

قيچين [ت ج] آرقايه دوغرو ، كيريسين كيرى يه. «قيچين قيچين كلمك» : سومسوك سومسوك برينك يانته صوقولمق .

قيد [ع ا] ربط ، باغلاما . باغ ، رابطه. يازيلان ويا كان اوراق رسميه‌نك مألنى وتاريخ ونومروسنى دفتر مخصوصنه يازما. اوراقك تاريخ و نومروسى . اهميت ويرمه ، غايغو . بر آدامك بر صنعت ومأمو ريته ويا برچوجوغك مكتبه‌قبوليله اسمنك دفتر مخصوصنه كچيريلمه‌سى .

« لاقيد » : قيدسز ، قايغوسز . هيچ بر شيئه اهميت ويرمه‌ين ، حسسز . « قيد حيات » : حياتده بولوندقجه .

ر [ت ا] شهر وكوى ديشاريسى، غير مسكون ير ، صحرا .

ر [ت ص] كيرلى بياض ، كول رنكنه چالار بياض .

اج [ت ا] قير حالنده ايشلنمه‌مش اراضى ، غير منبت ير.

اط [ع ا] قويومجيلر آراسنده مستعمل كوچوك بر وزن ولوب بش آلتى آرپا آغيرلغندن عبارتدر .

اغى [ت ا] آياز هوالرده طوكمش حالنده ياغان وياخود ياغد- ندن صوكره طوكان چى .

ان [ت ص] محو وتلف ايدن، تهلكه‌لى . « صاچ قيران» : صاچى دوشورن خسته‌لق .

انتا [ت ص] قير، قير سرپمش ، قيرله قاريشيق .

چين [ت ا] حيوانلره عارض اولان خسته‌لق .

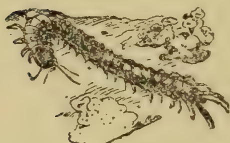
چيل [ت ا] بياضله قاريشيق، قير رنكنده .

يمق [ت ف] بر شيئك كوشه وكنارلرنى كسوب آلمق . نسانك صاچ وصقالنى ويا حيوانك ياپاغيسنى كسمك . بر مصرفدن تنقيحات ياپمق .

قيرپيق [ت ص] قيرپيلمش ، كسيلمش .

قيرغين [ت ص] قيرلمش ، شدتى كچمش . ايليق : قيرغين صو . خاطرى قيرلمش ، دارغين . (ا) حيوانه عارض اولان بر نوع صالغين خسته‌لق .

قيرق [ت ا] اوتوز دوقوزدن صوكرا كلن عدد. (مج) چوق : قرق كره سويله‌دم . « قرق آياق » : ايكى طرفده بك چوق آياغى اولان اوزون و اوفاق بر قورت .

قرق آياق

چوق آياقلى قاصيق بيتى . «قرق آنبار» : بر چوق شيلرى حاوى بر محفظه . « ماديات ومعنوياتده قوللانيلير . »

قيرقلامق [ت ف] لخوسه قيرق كونونى دولدورمق .

قيرقلر [ت ا] قيرق عزيز ومبارك آدام. (مج) قيرقلره قاريشمق: غائب اولمق، ميدانده كورونمه‌مك .

قيرقلر ايلى [ت ا] شرقى ترا كياده اولجه قيرق كيليسه دنيلن تورك قصبه‌سى .

قیرقلق [تا] قیرق یاشنده اولان، قیرق غروش ویا لیرا قیمتنده بولونان .

قیرقمق [ت ف] قیرپمق .

قیرقیم [ت ا] قویون و سائر حیواناتك یاپاغیسی قیرپیلان موسم .

قیرلانغیج [ت ا] قیشین صیجاق مملکتلره هجرت ایدن معلوم سیاه قوش .

قیرلانغیج

قیرقیز [ت ا] سبیریانك غرب جهتلرنده وحزر دکزینك شمالنده ساکن تورك قومی .

قیرلاغان [ت ا] طاعون ، وبا اوری .

قیرمق [ت ف] سرت بر شیئی اوراق پارچه‌لره آییرمق . دوغرامق، پارالامق . اتلاف ایتمك . ایندیرمك ، تنزیل ایتمك ، اسقو- نطو ایتمك . کوجندیرمك . چوق پارا قازانمق . بر شیئك شدتنی کسمك ، تسکین ایتمك . « بورون قیرمق » : کبر و غروری آزالمق. « پوت قیرمق » : خطا ایتمك ، غاف یاپمق . « قیردینی جویز بیکی

کچدی. » : یاپدیغی مناسبتسزلکلر حد وحسابی یوق .

قیرمه‌جی ـ قیرماجی [تا] مطبعه‌لرده باصیلمش فورمالری قیروب قاتلایان ایشجی .

قیرمه‌لامق ـ قیرمالامق [ت ف اوفالتمق اثواب وسائره‌یه قیرمالر یاپمق .

قیریق [ت ص] قیریلمش، منکسر «مادیات ومعنویاتده مستعملدر (ا) بر عضوك ویا برشیئك قیریلمش یری . « قیریق دوکوك » : دار داغنیق ، غیر مربوط ، پریشان

قیریقجی [ت ا] قیریلان عضولر باغلایارق اپی ایدن عم جراح ، چیقیقجی .

قیریم [ت ا] چوق حیوان کسیلمه‌سی . اثواب قیرماسی .

قیرینتی ـ قیریندی [ت ا] قیر یلان بر شیئك پارچالری ، اوفانتی : اکمك قیرینتیلری ، جام قیرینتیلری . بقیه آز شی .

قیز [تا] قادینلرك کنجی وأولنمه‌مشی. دیشی چوجوق واولاد صفت مقامنده‌ده قوللانیلیر : ق چوجوق . « قیز اوغلان قیز » باکر ، أولنمه‌مش . « قیز آلمق » ازدواج ایتمك . « قیز کبی »

محجوب وتربیه‌لی آدام . « قیزوبر-
مك » : أولندیرمك .

زارتما [ت ا] طاوا ويا تجره‌ده قیزارتیلمش أت ويا باليق
یمکی . (ص) طاواده قیزارتیلمش .

زارمق [ت ف] قیرمیزی، قیزیل اولمق . اوتانمق . قاورو-
لوب پیشمك (أت، بالق وسائره).
« قیزاروب بوزارمق ، قیزاروب
مورارمق » : محجوب اولمق .

زاق [ت ا] قار وبوزده قایمایه مخصوص تکرلکسز وآغاچ
بر نوع آرابا . بوزده قایمق ایچون
تخته پارچه‌سی . اوزه‌رنده واپور
انشا ایدیلوب برابر دکیزه ایندیریلن
دستکاه .

زامق ـ قیزامیق [تا] اکثریا چوجوقلره
عارض اولان ساری وتهلکه‌لی بر
خسته‌لق .

زان [ت ا] کویلی چوجوغی ، جسوروسلاحلی کنج کویلی.
« قاری قیزان » : تکمیل أوخلق.
بوتون خلق .

زدیرمق [ت ف] آتشده قیزارتمق . حدتلندیرمك .

زغین [ت ص] چوق صیجاق . دارغین . آزغین .

زیل [ت ص] قیرمیزی ، آل . قیرمیزی اولاجق درجه‌ده
ایصینمش ، قیزغین: قیزیل دمیر .
(ا) ساری برخسته‌لق که چوجوقلره
عارض وبوتون وجودك قیزارماسنی
موجب اولور . « قیزیل روسیه ».
بولشه‌ویك روسیه .

قیزیلجق [تا] معروف قیرمیزی میوه. «قیزیلجق دکنکی»
دایاق ، تأدیب .

قیش [ت ا] معلوم صوغوق موسم.
« یاز قیش»: دائما ، هروقت.

قیشلاق ـ قیشلا [ت ا] قیشین وقتیله اردو ويا
عسکرك چکیلدیکی یر. حیوانات اهلیه
نك قیشین باریندیغی محل ، مرعا .
عسکرلرك اقامتنه مخصوص بویوك بنا.

قیشلامق [ت ف] قیش اولمق. صوغوق اولمق . قیش
کچیرمك .

قیشین [ت د] قیش موسمنده ، قیش زمانی .

قیصا [ت ص] بویی آز اولان .
مختصر .

قیصقاج [تا] دمیرجیلرك قیزغین دمیری طوتدقلری ماشه .
استاقوز کبی حیوانلرك طوتوب
صیقمایه‌وکسمه‌یه مخصوص عضولری.

قیصالمق [ت ف] قیصا اولمق ، چکیلمك . مختصر و مجمل
اولمق .

قیصدیرمق [ت ف] صیقان بر شیئه طوتدوروب صیقدیرمق . أله کچیرمك ، یاقالامق .

قَیْصَر [ع ا] أسکی روما وبیزانس ایمپراطوری . آلمانیا ایمپراطورلرینه ویریلن عنوان .

قیصراق [ت ا] بیکیر دیشیسی .

قیصریق [ت ص] میسکین ، بجه‌ریکسز ، پیصیریق .

قیصقانج [ت ص] قیصقانان . غیور . حسود . (ا) قیصقانمق طبیعتی ، رقابت .

قیصقانمق [ت ف] سه‌ودیکنك باشقه سیله مناسبتنی وسه‌ویشدیکنی چکه‌مه‌مك ، رقابتده بولونمق . چکه‌مه‌مك . حسد ویا غبطه ایتمك . اسیرکه‌مك ، دریغ ایتمك .

قیصمق [ت ف] صیقوب طوتمق ، تضییق ایتمك . آزالتمق ، کوچولتمك .

قیصیر [ت ص] طوغورمایان ، چوجوغی اولمایان ، محصولات ویرمه‌ین ، غیر منبت .

قیصیق [ت ص] قیصیلمش ، صیقیشمش . بوغوق .

قیصیقلی [ت ص] قایادن چیر چیر آقان .

قیصیلمق [ت ف] تضییق اولونمق ، طوتولمق . سربست ایشله‌مه‌مك : سسم قیصیلدی .

قیط [ت ص] نادر ، آز بولونور .

قیغیلجیم [ت ا] آتشدن صیچرایان ذره‌لر .

قیقیرداق [ت ا] یوموشاق کمیك ، قولاغك خارجی قسمی .

قیل [ت ا] انسانلرك وبعض حیوانلرك وجودنده بیتن سرتجه وقالینجه توی . (مج) جزئی ، آز مقدار : صنفندن دونمه‌سنه قیل قالدی . « قیلی قیرق یارمق »: چوق تدقیق ایتمك . « قیل قویروق » : بر جنس اوردك . (مج) قیلیقسز ، زوکورت .

قیل [ع ا] سوز . « قیل وقال » : دیدی قودی .

قیلاو [ت ا] قویونلرده پك تهلکه‌لی بر خسته‌لق .

قیلچیق [ت ا] بالیقلرده اینجه ایکنه کبی کمیکلر .

قیلمق [ت ف] ایتمك ، یاپمق . ادا ایتمك : نماز قیلدم .

قلیج [ت ا] معروف آلت قاطعه .

قیلیق [ت ا] قیافت ، شکل ، خارجی صورت . طرز ، رسم ، تصویر .

قیم [ع ا] قیمت جمعی .

قیّم [ع ص] بر وظیفه وایشه نظارت ایدن . جامع خدمتجیسی . « قیوم » غلطدر .

قیمت [ع ا] بها، بدل ، دکر . اعتبار ، مزیت .

قیمت شناس [ف ص] قدر وقیمت بیلن، قیمت ومزیتی تقدیر ایدن ، مزیت صاحبلرینی آکلایان وتشویق وحمایه ایدن .

قیملدانمق ـ قیملدامق [ت ف] آز حرکت ایتمك. « قیملداتمق » : اوینانمق . تحریك ایتمك .

قین [ت ا] آلت قاطعه قیلیفی .

قینا [ت ا] « عربی حنادن » . عربستانده حاصل اولان برنوع نبات که قوروسنك توزی قادینلرك پارمق وصاچلرینی قیرمیزیمسی بررنکده بویامایه یارارردی . «قینا کیجه‌سی» : اسکیدن کلین اولاجق قیزه قینا قویدقلری دوکون کیجه‌سی. پرشنبه کیجه‌سی یاپیلان دوکونا کانجه‌سی.

قیناقینا [ت ا] آمریقادن کلیر آجی بر آغاج قابوغی که صیتمایه قارشی پك مؤثر اولان کینین وسو-لفاتو بوندن یاپیلیر .

قیود [ع ا] قیدك جمعی ، جمع الجمعی : قیودات .

قیوراق [ت ص] دولانوب صاریلمش. « قیص قیوراق باغلامق » : هیچ قیمیلدانامایاجق برحالده صیم صیقی باغلامق. چوق قیوریلمش، بوروشوق. (مج) ظریف جلوه‌لی ، شوخ وشا-قراق ، اویناق .

قیوریلمق [ت ف] بوکولمك، چکیلوب طوپلانمق، بوزولمك. قاتلا-نمق . « قیوریله قالمق » : اولمك ، کبرمك .

قیوریم [ت ا] بوکاوم. «قیوریم قیوریم» : چوق قیوریجق . صانجیدن بوکولوب دورما .

قیوم [ع ص] قائم وباقی اولان ، ازلدن ابده‌قادار موجود اولان. « اسماء الهیه‌دن در .»

قیورجق [ت ص] دوز دورمایوب قیوریلان ، بوروشوق . (ا) قویروغی اینجه و قیصا برجنس قویون .

قیورمق [ت ف] بوکمك . قاتلامق. (مج) بجرمك، باشه چیقمق.

قیه ـ قییه [ت ا] اوقا .

قیی [ت ا] کنار . ساحل . « قییده بوجاقده » : کوشه‌ده کنارده، اوته‌ده بریده .

قییجی [ت ص] قییان ، مرحمتسز . توتون وسائره قییان .

قيبيق [ت] اينجه اينجه دوغرانمش.

قييم [تا] اينجه دوغرانمش شيئك حالى.

قيمق [تف] اينجه اينجه دوغرامق. أولدورمك، غدر وهدر ايتمك. اسيركهمهمك، آجيماراق ويرمك. عقد ايتمك.

قيمه ـ قيما [تا] قيليمش أت كوفتهلك أت.

قييميق [تا] بالطاضربهلريله قيرلاياز كميك، أت ويا تخته پارچاسى

ك

ك [ا] تورکجه الفبانك يكرمى بشنجى حرفيدر. ابجده ٢٠ رقمنه اشارتدر.

كائن [عص] موجود. واقع. بولونان.

كائنات [عا] موجودات. بتون جهان. فخر كائنات: پيغمبرمز.

كأنّ [عد] صانكه، كويا.

كأس [عا] كاسه. برداق. (نباتاتده) چيچك آلتنده كاسهيهبكزهين يشيل ياپراجقلرى.

كابوس [عا] قورقونج رؤيا. اويقوده انسانهچوكن مزعج آغيرلق.

كاتب [عا] يازيجى. يازى يازان.

كاتبلك [تا] يازيجيلق، كتابت.

كاتم [عص] كتم ايدن، بر شيئى سويلهمهين، صاقلايان.

كاخ [فا] كوشك. يوكسك بنا.

كاذب [عص] يالانجى، ساخته.

كار [فا] ايش، فعل. قازانج. كسب وكار: صنعت، تجارت. كار قديم: آنتيقه تل كارى: تلله ايشلنمش، قلم كارى: قلم ايله نقش ايدلمش. سركار: ايش باشى. نابكار: ايشه ياراماز. دركار: ظاهر، آشكار. كار آزما، كار آزموده: ايش بيلن، تجربهلى. كار آشنا، كاروان، كارشناس، كار آكاه: ايش بيلن، كارديده: ايش كورمش. كارساز: ايشلهين، ايش كورن. كارخانه، كاركاه: فابريقه. كاركذار: الندن ايش كلن. كار برداز: ايران شهبندرلرينه ويريلن عنوان. كاركير: مؤثر، نافذ. كاركير: ايش طوتان.

کار [ف د] فاعلیت اداتی . اسملرك آخرینه کلیر: خدمتکار: خدمت ایدن . لطفکار : لطف ایدن . ساخته‌کار : ساخته‌لك یاپان . کناهکار : کناه ایشله‌ین .

کاروندار [ف ا] جنك، محاربه .

کارگیر [تا] اخشابك غیری طوغله، طاش وخرج ایله یاپلمش بنا.

کاروان ، کروان [فا] یولجی قطاری.

کاروانسرای [ف ا] شهر، قصبه و یول اوزرنده کاروانلرك قونمسنه مخصوص بویوك خان.

کاریز [ف ا] طوپراق آلتنده صو یولی . لغم .

کاسب [عص] کسب ایدیجی. چالیشه‌رق قازانان .

کاسد [عص] رواجی اولمایان .

کاسه [ف ا] درین و طاش شکلنده طباق . چناق .

کاسه‌لیس [ف ا] چناق یالایجی ، دالقاوق .

کاش ، کاشکی [ف ص] تحسر افاده ایدر : کاشکی کلسه ایدم: کلسه‌ایدم‌دها ایی اولاجقدی.

کاشانه [ف ا] مکلف او . قوناق . کوشك .

کاشف [عص] کشف ایدن . کیزلی شیئی میدانه چیقاران .

کاظم [عص] اوفکه‌سنی هضم ایدن .

کاغد [ت ا] اوزرینه یازدیغمز زارکی اینجه‌وطبقه حالنده‌یاپراق.

کاغدجی [تا] کاغد یاپان و صاتان کیمسه .

کاغدخانه [تا] کاغد فابریقه‌سی . استانبولك مشهورمسیره‌سی.

کاف [ع ا] «ك » حرفنك اسمی.

کافر [ع ص] صاقلایان ، کیزله‌ین، زراعت ایدن . (مج) الوهیته ایناغایان ، حقیقتی انکار ایده‌رك صاقلایان . حق قبول ایتمین. ایلك بیلمین .

کافرستان [ف ا] کافرلر مملکتی . جنوبی آفریقاده برمملکت.

کافرلك [تا] کفر . الوهیتی انکار.

کافل [عص] اوزرینه آلان، تکفل ایدن . ضامن .

کافور [ع ا] هندستانده یتیشن بر آغاج . بونك بیاض و سرت قوقولی ضمغی .

کافوریه [ع ا] برنوع اوت .

کافّه [عص] هپسی . هپ . بوتون .

کافّهً [ع ح] عمومیتله . جمیعاً .

کافی [عص] کفایت ایدن. الویرن. (د) یتر الویرر. کافی : نقصان.

کاکُل [فا] یوزك ایکی طرفنه صارقان صاچ .

کاکُلی [ت ص] کاکلی اولان .

کالا [فا] قماش . سرمایه .

کَالاَوَّل [ع د] اولکی کبی .

کالبَد [فا] وجود ، بدن ، قالب. هیئت .

کام [فا] مرام ، مراد . آرزو.

کامبخش [ف ص] آرزو و تمنی یی باغشلایان ، مرادینه ایردیرن .

کامبین [ف ص] مرادینی کورن ، کورمش . آرزوسنه نائل اولمش .

کامُران [ف ص] مسعود ، بختیار . مرادینه ایرمش .

کامُرانی [فا] بختیارلق .

کامکار [ف ص] بختیار . بر مراد.

کامل [عص] تام ، بوتون . نقصانسز . (ا) علم وهنر صاحبی. کماله ایرمش .

کاملاً [ع ح] تاملیه. تام اوله‌رق.

کامن [ع ص] کیزلی .

کامور [ف ص] مقصدینه ، آرزوسنه نائل اولان .

کامیاب [فص] مرادینی ، مقصودینی بولمش .

کان [فا] معدن ، معدن اوجاغی. منبع .

کَاَنَّ [ع د] صانکه ، کویا ، کانلم یکن : اولمامش کبی ، هیچ حکمنده .

کانون [عا] منغال، آتش اوجاغی. کانون اول وکانون ثانی : شمسی سنه‌نك برنجی وصو کنجی آیلری .

گاو [فا] اوکوز .

گاور [ت ص] کافر، دینسز، مشرك.

گاورلق [تا] دینسزلك. کافرلك.

گاوساله [فا] بر یاشنه کلمش طانا . طانا دریسندن یاپیلان کون ، کوله .

گاوکیر [ت ا] کارکیر کلمه‌سندن غلطدر .

کاه [ف د] صامان. صامان چوپی. مخففی : که .

گاه [ف د] بعضاً . آره‌ده صره . وقت ، ناگاه : بردنبره .

گاه [ف د] یر ، مکان . نمازگاه: نماز یری .

کاهل [ع ص] غیرتسز ، تنبل .

کاهن [ع ص] غائبدن خبر ویرن. فال باقیجی .

کاهنانه [ف ح] کاهنه یاقیشیر صورتده.

کاهی [ت ا] بر نوع بوره‌ك .

گاهی [ف د] بعض دفعه .

گاهیجه [ف د] آره‌ده صره‌ده ، بعضاً .

کباب [ع ا] آتشده قزارتیلمش ویا قاورولمش أت .

کبابجی [ف ا] کباب یاپوب صاتان .

کبابجیلق [ت ا] کبابجی صنعتی .

کبابه [ع ا] بر نوع قاره بوبر.

کباد [ع ا] آغاچ قاوونی . کیتره.

کبار [ع ا] کبرلی جمی. بویوکلر . باشی بویوك کیمسه‌لر . سویه‌سی یوکسك کیمسه‌لر . کبار وصغار : بویوك کوچوك . (مج) ظریف ، نازك ، تربیه‌لی انسانلر .

کبارانه [ف ح] کبار اولانه یاقیشه جق طرزده . کبارجه .

کبارلاشمق [ت ف] بویوکلرصره سنه کیرمك. کبرلنمك.

کبارلق [ت ا] بویوکلك ، نازکلك. کبرلیلك .

کبائر [ع ا] کبره‌نك جمی : بویوك شیلر . کناهلر .

کبد [ع ا] قره‌جکر .

کبدی [ع ص] قره‌جکره ، کبده منسوب ومتعلق .

کبر [ع ا] بویوکلك. عظمت. نجابت.

کبر [ع ا] یاشجه بویوکلك. ایریلك.

گبر [ف ا] مجوسی ، آتش‌پرست .

کبراء [ع ا] بویوکلر . کبیرك جمی .

گبرتمك [ت ف] اولدیرمك. اولدیره‌جك قدر دوکمك .

کبرلی [ت ص] متکبر . کبروغرور کتیرمه .

گبرمك [ف ف] اولمك، هلاك اولمق.

کبره [ت ا] آتی تیمار ایتدکلری قیل کیسه .

کبری [ع ص] اکبرك مؤنثی : زیاده بویوك اولان .

کِبْریاء [ع ا] عظمت، جلال، غرور. اولولق . جناب حق .
کِبْریت [ع ا] کوکورد. کبریت احمر: آلتون ، دیکر معدنلرله امتزاج ایدنجه اونلری آلتون یاپه‌جغی فرض اولونان و کیمیاکرلر طرفندن تخیل وتحری ایدیلن موهوم ماده .
کِبْریت [ت ا] آتش یاقمق ایچون قوللانديغمز اوجنده فوسفور بولونان کوچك چوپ پارچه‌سی . یکی ایجاد اولونديغی زمان فوسفورك آلت طرفنه ، قولای یانمق اوزره ، کوکورد سورلدیکی ایچون «کبریت» اسمی ویرلمشدر .
کِبْریتجی [ت ا] کبریت یاپان وصاتان آدم . (مج) چوق خسیس آدم .
کِبْریتلك [ت ا] کبریت قویمغه مخصوص قاب ویا محفظه .
کِبْریتی [ع ص] کوکورد ماهیتنده ، کوکوردی حاوی .
کِبْریتی [ص] کوکورد رنکنده اولان.
کَبْش [ع ا] قوچ. درت یاشنه کیرمش ارکك قویون .
کَبْش [ف ص] سرسم ، احمق .
کَبْك [ف ا] کَکلك .
کَبُوتَر [ف ا] کوکرجین .

کَبُود [فص] ماوی . کوك رنکنده اولان .
کَبه [ت ا] چوبانلرك کیدکلری قالین عبا .
گَبه [ت ا] حامله قادین . قارننده یاوروسی بولنان قادین ویا دیشی حیوان .
گبه‌لك [ت ا] حمل . کبه حالی، کبه اولمقلق .
گِبی [ت د] تشبیه اداتیدر . مثللو . مشابه .
کَبیر [ع ص] بویوك . اولو . جمعی کبرا و کبار .
کَبیره [ع ا] بویوك کناه . جمعی کبائر .
کبیسه [ع ص] طولدیرلمش ، اکمال ایدلمش(ا). سنهٔ کبیسه: شباط آیی یکرمی طقوز کون اولان سنه
کَبازه [ت ص] قیمتسز ، اوجوز (مج) رذیل، مسخره
کبازه‌لك [ت ا] کپازه‌اولمقلق .
کَبجه [ف ا] ینکك کوپوکنی آلمغه قویارکن چوپنی سوزمکه‌یارایان دلیکلی‌یایوان بر نوع بویوك قاشیق . کفجه .
کَپَك [ت ا] حبوباتك اك اوستنده قالان غایت اینجه قبوقلری . انسانك باشنده بوکامشابه حاصل اولان قوناق .

كَنَك [ت ا] دكانك اوكونى، قپو قنادى شكلنده اولیه‌رك یوقاریدن آشاغی‌یه ایندیریله‌رك ، یاخود یاندن قونه‌رق ، قپایان قاپاقلر .

كَنَك [ت] بر نوع بوغدای بوجکی، برنوع چوبان اثوابی .

كتائب [عا] كتیبه‌لر جمعی : اردولر.

كتاب [ع ا] یازلمش ویا باصلمش بر قاب ایچنده طوپلانمش كاغدلر مجموعی. كتاب الله : قرآن كریم. اهل كتاب: كتب سماویدن برینه ایمان ایدنلر . ام الكتاب : قرآن كریم .

كُتّاب [ع ا] كاتبك جمعی : یازیجیلر .

كتابت [ع ا] كاتبلك ، یازیجیلق یازی یازمق .

كتابجی [ت ا] كتاب صاتان . صحاف .

كتابجیلق [ت ا] كتابجی صنعتی.

كتابخانه [ت ا] كتاب صاتیلان محل: باب عالی جاده‌سنده (معارف كتابخانه‌سی) كبی.

كتابسز [ت ص] دینسز ، كتابی اولمایان .

كتابه [ع ا] بنا اوستنده ، آبده‌ده، مزار طاشلرنده حك ایدیلن یازیلر، اسم ، عنوان .

كتابی [ع ص] كتابه منسوب، متعلق كتب سماویه‌دن برینه ایناننان: اهل كتاب .

كَتان [ع ا] ساقنك الیافی ایپلك حالنه قونیله‌رق طوقونان بر نوع اوت . بو الیافدن یاپیلان بز وسائره : كتان مندیل . كتان تخمی : بو اوتك تخمی . كتان حلواسی : شكردن قیشین یاپیلان اینجه صاچ كبی تل تل حلوا .

كتانجی [ت ا] كتان ایشله‌ین ویا صاتان كیمسه .

كَتْب [ع ف] یازمق، قید ایتمك.

كُتُب [ع ا] كتابك جمعی .

كُتُبخانه [فا] كتابلری حفظ ایتمكه مخصوص دولاب . كتابلرك حفظ اولوندیغی اوطه ویا دائره . كتاب صاتیله‌رق یالكز مطالعه اولونمغه مخصوص عمومی محل .

كَتَبه [ع ا] كاتبلر . یازیجیلر .

كَتْخُدا [فا] اصلی « كد خدا » در. كهیا. برقوناغك ، چفتلكك وسائره‌نك بوتون امورینی اداره ایدن آدام . وكیل امور . (مج) باشقه‌لرینك ایشینه فضولی قاریشان كیمسه.

كتخدالق [ت ا] كهیالق. كتخدا صفتی ، موقعی .

کتف [ع ا] اوموز .

کتفیه [ع ا] عرب بدویلرینك اوموزلرینیده اورتمك اوزره باشلرینه صاردقلری ایپکلی اورتوکه بزده غلط اولەرق « کفیه » دینیر .

کتله [ع ا] ییغین ، حجم .

کتم [ع ف] کیزلەمك ، صاقلامق ، سویلەمەمك . سرینی کتم ایتمك .

کتمان [ع ف] سر صاقلامق .

کتن [ت ا] کتان .

کتوم [ع ص] کیزلەین ، سر صاقلایان .

کتوملق [ت ا] سرصاقلامق خصلتی .

کتیبه [ع ا] اردو . عسکر .

کتیبه پرور [ف ص] عسکریتیشدیرن ، حمایه ایدن .

کتیرتمك [ت ف] باشقەسی واسطه‌سیله کتیرمك .

کتیردلمك [ت ف] بالواسطه جلب ایدلمك .

کتیرمك [ت ف] اوزاقدن یاقینه نقل وجلب ایتمك ، ذکر وایراد ایتمك . (مثال ، دلیل) . وضع ایتمك . چویرمك . حاصل ایتمك . ایکی اوجنی بربره کتیرمك : دوزلتمك ، اویدورمق . حق کتیره : الله ویره . دنیایه کتیرمك : طوغورمق . دیله کتیرمك : تشهیر ایتمك . صوکنی کتیرمك : باشلانان شیئی مطلوبه موافق نتیجه‌لندیرمك . کری کتیرمك : اعاده ایتمك . کویش کتیرمك : قویون کچی کبی حیوانلر ییدکلری اوتلری معده‌لرندن چیقارەرق تکرار چیکنه‌مك . یرینه کتیرمك : ایفا ایتمك . ایمانه کتیرمك : ایمان ایتمك . یأس کتیرمك : مأیوس اولمق .

کثافت [ع ا] قبالق ، قویولق ، صیقلق ، قالینلق ، چوقلق ، نفوسك کثافتی . مایعك کثافتی ، قرا کلغك کثافتی .

کثرت [ع ا] چوقلق ، زیادەلك .

کثیر [ع ص] چوق . بول . کثیر العیال : عائله‌سی غلبه‌لك اولان . کثیر الاضلاع : (هندسه) چوق ضلعلری اولان شکل .

کثیف [ع ص] کثافتی حائز اولان قویو . قالین . صیق . شفاف اولمایان .

کج [ت ص] ایرکن اولمایان ، وقتندن صوکرایه قالان . اصلی وطوغریسی « کیج » در . ایر کج : اول وآخر نه زمان اولسه .

کجیکدیرمك [ت ف] کج براقدیرمق تأخر ایتمك .

كچيكمك [ت ف] كج قالمق . تأخر ايتمك .

كچيكمه [تا] تأخر .

كج [فص] اكرى، چارپيق، كج بين: اكرى باقان، شاشى . ياكلش كورن . كج رأى : رأيى ياكليش . كجرو : اكرى كيدن، سقيم مسلك صاحبى . كجفهم : ترس آكلايان . حسود . كجنهاد : طينتى بوزوق .

كچر [تص] تداول ايدن. صاتيله بيلن.

كچيرتمك [ت ف] برينك كچمه سنى تسهيل ايتمك .

كچيرلمك [ت ف] امرار ايدلمك . طاقلمق . قاپلانمق .

كچيرمك [تف] مرور ايتديرمك. طاقمق . قومق . تداول ايتديرمك . اله كچيرمك : ياقالامق. قيلجدن كچيرمك : قتل عام ايتمك .

كچشديرمك [تف] صاومق. دفع ايتمك .

كچكين [ت ص] كچمش، ياشلى اختيار .

كچلمز [ت ص] كچلمسى قابل اولميان، ترك ايدلمسى ممكن اولميان .

كچلمك [ت ف] مرور ايدلمك. جايلمق .

كچمش [ت ا] مروراتمش شى، ماضى .

كچمك [ت ف] بر طرفدن اوبر طرفه كيتمك، انتقال ايتمك، بر دكيشديرمك ، مرور ايتمك ، كيرمك ، ايشلەمك ، نفوذ ايتمك . نهايتلنمك . صرف نظر ايتمك . سورولمك ، متداول اولمق . بولاشمق، سرايت ايتمك. تجاوز ايتمك ، كريده براقمق . اله كچمك : ميسر اولمق . ايش باشنه كچمك : ايشه باشلامق ، ايشى اله آلمق . ايش ايشدن كچمك : فرصت فوت اولمق. ايلرى كچمك : تقدم ايتمك . باشه كچمك : هر كسك اوست طرفنده بولونمق. بربرينه كچمك : منازعه، غوغا ايتمك . طاوان باشه كچمك : بك محجوب ويا متأثر اولمق. جاندن كچمك : فدا كارلق ايتمك. كنديندن كچمك: بايلمق ، كنديني بيلمه‌مك. كوكلدن كچمك : آرزو ايتمك ، يرك دبنه كچمك : چوق محجوب اولمق . كچمش اولسون : خسته‌يى ويا بر قضا ، بر تهلكه كچيرمش اولان كيمسه‌يه سويله‌نير . كچمش اوله : « آرتق فرصت قالمدى » مقامنده قوللانير .

كچمه [ت ا] يرلى وثابت اولميان ، طاقه . بربرينه طاقلمش .

کچن [ت‌ص] مسرور ایدن . کچمش .

کچندیرمك [ت‌ف] یاشاتمق، نفقه‌سنی ویرمك .

کچنمك [ت‌ف] یاشامق ، تعیش ایتمك، معیشتنی تدارك ایتمك. امتزاج ایتمك .

کچنمه [ت ا] امتزاج . تعیش. معاشرت .

کچه [ت‌ح] کچه‌رك . کچدیکی حالده.

کچه [ت‌ا] یالکز دوکومله یاپیلان یوك عبا . خالی ، سجاده ، کلیم .

کچه‌جی [ت ا] کچه یاپان ویا صاتان آدام .

کچه کلاه [ت‌ا] کچه‌دن یاپیلمش مخروط شکلنده سرپوش. کچه کلاه ایتمك: یکیچریلرده قباحتلی بی طرد ایتمك.

کچه‌لشمك [ت ف] اویوشمك . کچه کبی اولمق .

کچی [ت ا] اغنام جنسندن سوت ویره‌ن فائده‌لی واهلی برحیوان. انواعی چوقدر . آنقره کچیسی : تفتیك. یبانی کچی: طاغلرده یاشایان وحشی نوعی .

کچی بوینوزی [ت‌ا] خروب .

کچی صقالی [ت‌ا] بر نوع فدان .

گچید [ت ا] کچه‌جك یر . ایکی طاغ آره‌سنده طار بوغاز ، دربند. نهرك کچیله‌بیله‌جك درجه‌ده منبع یری . کچید رسمی : عسکرك قوماندانلری اوکندن مراسم مخصوصه وانتظام ایله کچمه‌سی. غلط اوله‌رق « رسم کچید » دینیر .

گچیم [ت‌ا]معاشرت، امتزاج. رواج.

کحّال [ع ا] کوز هکیمی . کوزه سورمه چکن .

کحّالت [ع‌ا] کوز هکیملکی. سورمه‌جیلك .

کحاللق [ت‌ا] کوز هکیملکی .

کحل [ع ا] کوز سورمه‌سی . کوز علاجی .

کحیل [ع ص] سورمه چکلمش . سرمه‌لی .

کد [ع‌ا] امك. سعی. (ف) چالشمق، اوغراشمق ، زحمت چکمك . امك ویرمك .

کد [ت‌ا] جنتیك . اویوق. رخنه، بر ایشه کد اورمق: سکته‌دار ایتمك .

گدا [ف‌ا] دیلنجی . فقیر . یوقسول، کداچشم : کوزی آچ .

کدبانو [ف‌ا] کدخدانك مؤنثی: کهیا قادین .

گداخته [ف ص] اريمش .

گداز [ف ص] اريدن . محو ايدن . طاقت گداز : طاقتى اريدن .

كَدَر [ع ا] بولانقلق. مقابلى: صفوت يوره‌ك اضطرابى، غم ، قايغو. كدر ايتمك : تاصالانمق .

كدرلنمك [ت ف] كدرايتمك، تأسف ايتمك .

كدشمك [ت ف] قاشينمق .

كدمك [ت ف] اويمق . جنتمك . ديش ديش ايتمك .

كدورت [ع ا] بولانيقلق ، كدر .

كده [فد] ير، محل، موقع. آتشكده: آتش يرى. ميكده : ميخانه.

كدى [تا] آرسلان جنسندن كوچوك و يبرتيجى معروف حيوان كه بالخاصه فاره‌لرى آولار . اكثريتله اهلى اولور. برچوق انواعى واردر. كدى اوتى : بر نوع حشيشه . كدى بالغى : پيسى بالغنك بويوكى . كدى كوزى: برنوع قيمتلى طاش، عين الهره .

...ى [ت ص] پزه‌ونك. قالتابان. سو كمك ايچون اولمايارق سزرنش مقامنده قوللانيلر .

...يك [تا] جنتك، ياريق. رخنه. دوشنمش ايش يرى. اصنافه اجراى صنعت ايچون وقتيله ويريلن امتياز . كديكلى، امتيازلى.

كَذا [ع ح] بونك كبى ، شويله .

كَذّاب [ع ص] چوق يالان سويله‌ين.

كَذّاب ، كزاب [ت ا] فارسى «تيزاب»دن محرفدر . طاشلرى تميزله‌مك ايچون قوللانيلان معروف ياقيجى صو .

كُذار [فا] مرور . كچن . كذار ايتمك : كچمك. (ص) كچمش. دمكذار : وقت كچيرن . رهكذار: كچه‌جك يول ، يول اوزرى . خدمتكذار : خدمت ايدن . شكر كذار : شكر ايدن . كاركذار : فعال. جزيه كذار : ويركو ويرن.

كُذارش [ف ا] كچش .

كُذارَنده [ف ص] كچيجى و كچيريجى.

كُذاف [ف ص] بوش لاقيردى، معناسز سوز .

كِذب [ع ا] يالان .

كُذَر [ف ا] « كذار » ك مخففى .

كُذَران [ف ص] كچن ، كچمش . سابق . كذران اولمق : كچمك .

گذرگاه [فا] كچيد . كچيله جك يول .

گذشت [فا] كچش . مرور . [ص] كچن .

گذشته [ف ص] كچمش اولان . [ا] اودونج پاره‌نك فائضى . جمعى: گذشتكان : كچمشلر ، اسلاف . سرگذشت : باشدن كچن وقعه .

گذلك [ع ح] بونك كبى .

كرّ [عا] برشيدن رجوع ايتدكدن صوكره تكراراوكا ميل وتوجه ايتمه . كروفر: حيلى رجعتلرى متعاقب هجوملرله ياپيلان محاربه . كرار : بو طرزده محاربه ايدن بهادر . حيدر كرار : حضرت على .

گر [ف د] اكرك مخفى و ياپان معناسنه فاعليت اداتى . آهنكر: دميرجى . زركر : قويومجى .

كراء [عا] برشيئى صاتين آلمايه‌رق يالكز قوللانمق ايچون ويريلن اجرت .

كرّات [ع ا] « كره » نك جمعى . دفعه‌لر . كرات جدولى : حسابده ضرب ايچون ازبرله‌نن جدول .

كرّات [ع ا] يووارلاق معناسنه كلن « كره » نك جمعى . يووارلاقلر .

گراتا [را] بوينوزلو ، پزه‌ونك ، قالتابان . قوندره‌نك اوكچه‌سنى چكمكه مخصوص آلت .

كراراً [ع ح] كره‌لرله ، دفعه‌لرله . تكرار تكرار .

كراز [تا] تك چكردكلى معروف ميوه . كراز دوداقلى : دوداقلرى چوق قرمزى اولان .

گراس [فا] نواله . لقمه .

كراسته [فا] اورمانلرده كسيلن ، انشاآتده ، طوغرامه‌جيلقده قوللانيلان تخته ، ديره‌ك وسائره . « كره‌سته » طرزنده زبانزددر .

كراسته‌جى [تا] كراسته‌صاتان .

كرّاسه [عا] دفتر . يازمه كتابك سكز صحيفه‌لك فورماسى .

كرالامق [ت ف] كرا ايله‌طوتمق ويا كرايه ويرمك .

كرام [ع ا] كريمك جمعى : كرم شرف صاحبلرى .

كرامت [ع ا] لطف ، احسان عزيزلك . اوليانك معجزه‌لرى

گران [ف ص] آغير . ثقيل كرنبها : بهاسى آغير قيمتلى . كران جان : آغير، اوصلو كرانخواب: آغيراويقولو . كرانخوار اوبور . كراندست : الى آغير كرانسر : متكبر . كرانكوش: صاغير

كَران [فا] نهايت . كنار . بيكران : نهايتى ، اوجى بوجاغى اولمايان .

كَراهت ، كَراهيّت [عا] ايكرنمك. خوشلانماق. اكراه ايتمك. مع الكراهه : اكراه ايده‌رك .

كَرپَتن ، كَرپَدن [ت ا] چيوى سوكمكه ، ديش چيقارمغه مخصوص دمير قيصقاچ .

كَربى ، كيربى [ت ا] دريسى اوززنده قيل يرينه چالى كبى ديكنلر بولونان وتعرضه اوغراديغى زمان وجودينى ايچرى‌يه چكمرك ديكنلى برطوب شكلنى آلان كيربيجى وزراعته مضر كوچك بر حيوان .

كُربيچ [ت ا] طوغله شكلنده كسيله‌رك قورودولمش چامور.

كُربيك ، كيرپيك [ت ا] كوز قپاغنك كنارلرنده‌كى قيللر .

كَرتمك [ت ف] كرتيك، چنتيك ياپمق.

كَرتنكله [ت ا] كلر جنسندن بر حيوان .

كُرته [ت ا] پوصله‌نك تقسيماتى اولان اوتوز ايكى قسمندن هر برى. درجه .

كَرتيك [ت ا] چنتيك .

كُرجى [ت ا] كرجستان اهاليسندن اولان كيمسه .

كَرچَك [ت ا] طوغرو . حقيقت، (ص) صحيح ، حقيقى . كرچكدن : حقيقةً .

كَرچكلك [ت ا] طوغرولق .

كَرچه [فد] هرنه قدر .

كَرخانه [فا] كارخانه. فابريقه .

كُرد [عا] كردستان اهاليسندن اولان ، كرد .

كَرد [فا] توز. طوپراق. [ص] دونن .

كِرد [فا] دكيرمى . يووارلاق . اطراف.

كِرد [فا] شجيع ، بهادر .

كِرداب [فا] دكزده ، نهرده غايت درين چيقوره تصادف ايدن يرده صولرك دونه‌دونه قايناشمه‌سى.

كِردار [فا] ايش ، طور . روش. بدكردار : فنالق ياپان .

كِرداكِرد [فح] چپ چوره .

كِردآلود [فص] توزلو، توزطوپراق ايچنده .

كَردان [فص] دونيجى . سركردان: سرسم ، سرسرى .

گَرْدان ، گَرْدن [فا] بويونك اوك طرفى .

گَرْدانلق [ت ا] كردانه طاقيلان سوس ، مجوهرات .

گِردباد [فا] قاصيرغه . دونه‌رك اسن شدتلى روزكار .

گَرْدِش [فا] دونمه . دوران .

گَرْدَك [ت ا] زفاف كيجه‌سنده كلين وكوكى اوطه‌سى .

كِردگار [فا] جناب حق .

گَرْدَل [تا] ياريم فوچى شكلنده اخشاب قوغه .

گَرْدن [فا] كردان .

گَرْدُون [فا] فلك . كوك .

گَرْدونه [فا] آرابه .

گَرْده [فص] ياپلمش .

گَرْديرمك [ت ف] كركين بر حاله قويمق .

گُرز [فا] وقتيله محاربه‌ده قوللا- نيلان بويوك دمير طوپوز .

گَرَنْسته [ت ا] كراسته .

گُرُسنگى [فا] آجلق .

گُرُسنه [فا] آچ اولان ، قارنى طوق اولمايان .

كُرْسى [عا] اوزرينه اوطوريله‌جق شى . صنداليه . تخته . مدرسك درس ويرمك ايچون او- طورديغى موقع . مركز .

گِرشمه [فا] ناز ، غمزه .

گِرِفت [فص] بربرينه كيروب قاريشمش . مغلق . طولا مباجلى . (ا) طوتمه . آلمه .

گِرِفتار [فص] اوغرامش. دوچار، مبتلا .

گِرِفته [فص] طوتولمش . آلنمش

گُرْك [فا] قورد دنيلن وحشى حيوان .

گَرْك [ت ص] لايق . ياقيشير . (ا) ياقيشق .

كَرْكَدان [فا] غايت بويوك ، پك وحشى بر حيوان . بوروننك اوزرنده بر ، بعضاً ايكى مدهش بوينوزى واردر . بوينوز- ندن ياپيلان شيلر: كركدان تسبيح، كركدان طاراق .

كَرْكَس [فا] آق بابا .

گِرْگَف [ت ا] قماشى كروب ايپكله ويا سائره‌ايله نقش ايشله‌مك

ایچون قوللانیلان درت آیاقلی اوفاق دستکاه .

کرکنس [تا] اوفاق بر ییرتیجی قوش .

کرکی [ت ا] کره‌جك آلت .

کرکی [ت ا] بویوك بالطه .

کرکین [تص] قورولمش ، کرلمش . (مج) قوباجق ، بوزولاجق درجه‌یی بولمش : بو ایکی حکومت آره‌سنده مناسبات کرکیندر .

کرکینلك [تا] کرکین اولقلق .

کرلمك [تف] قورولمق . هرطرفندن چکیلوب کرکین حاله کتیرمك .

کرم [ءا] علو جناب . کوزل خوی .

کرم [ءا] باغ ، آصمه ، جمعی : کروم .

کرم [فا] صیجاقلق ، حرارت . (ص) صیجاق .

کرما [فا] صیجاق هوا . وقت کرما : حرارت زمانی ، یاز .

کرماء [ءا] کریمك جمعی . کرم صاحبلری .

کرمابه [فا] صیجاق صوبانیوسی . حمام .

کرماکرم [فص] چوق ایصنمش ، چوق حرارتلی .

کرمبه [تص] دکزه طوغری اوزانان طاشلق بورون .

کرمشیك [ت ا] یبانی قیزلجق .

کرمك [ت ف] چکوب کرکین حاله قومق . آصمق .

کرمکار [فا] کرم ایدن ، عنایت صاحبی . جومرد .

کرمکاری [فا] جومردلك . کرمکارلق .

کرمکستر [فص] کرم ایدن .

کرمی [فا] حرارت . صیجاقلق . (مج) فعالیت ، غیرت .

کره‌مید [ت ا] بنالری یاغموردن محافظه ایچون طاملره قونیلان یاصصی و معلوم شکلده پیشمش طوغله پارچه‌لری .

کره‌میدجی [ت ا] کره‌مید یاپان ویا صاتان .

کرینمك [تف] قوللرینی ، باجاقلرینی کره‌رك اویوشوقلغنی دفع ایتمك .

کروان [تا] کاربان .

کروب [ءا] اندیشه‌لر ، کدرلر .

کروبی [ءا] بویوك ملك . کروبیون : اشرف ملکلر .

كره‌وت [ت ا] اوطورمق ، یاخود یاتمق ایچون تخته‌دن یاپیلان و اوزرنده شیلته سریلن یوکسکجه یر.

كروم [ع ا] «كرم»ك جمعی آصمه‌لر. باغ كوتوكلری .

گروه [ف ا] سورو، جماعت. زمره.

كروی [ع ص] یووارلاق ، كره شكلنده اولان شی .

كرویز [ت ا] مایدانوزه بكزه‌ین قوقولو معروف سبزه .

كره [ع ا] ایكرنمه . خوشلانمامه . كرهاً : ایسته‌میه‌رك، خوشلانمیه‌رق. طوعاً و كرهاً: ایستر ایسته‌مز.

كره [ع ا] دفعه . مره .

كره [ع ا] یووارلاق . كرهٔ ارض : دنیا .

گره [ف ا] دوكوم .

كری [ت ا] آرقه طرف . صوك قسم. كری دونمه . مؤخر. كری آلمق: استرداد ایتمك . كری چویرمك ، كری ویرمك : اعاده ایتمك. كری دونمك : عودت ایتمك. كریسنی آلمق : بتیرمك . كری طورمق : قاریشمامق ، عاطل طورمق . كری قالمق : آرقه‌ده قالمق ، تأخر ایتمك . كری قالمامق : فارغ اولمامق. كری قومق : تأخیر ایتمك: كری كلمك: دونمك ، اعاده اولنمق. كری كیتمك : تدنی ایتمك . آرقه‌یه طوغری حركت ایتمك .

گریان [ف ص] آغلایان .

گریبان [ف ا] البسه یاقه‌سی . گریبان چاك: یاقه‌سی یرتلمش مغموم.

گریخته [ف ص] فراری .

گریز [ف ا] فرار . قاچیق . (ص) فراری. گریزگاه : قاچه‌جق یر . (ادبیاتده) بر شیئی سویله‌مك ایچون ایجاد اولونان وسیله . مردم گریز: انساندن قاچان ، كیمسه ایله الفت ایتمین آدام .

كریز [ت ا] چركف لغمی .

گریزان [ف ص] قاچان . (ح) قاچه‌رق .

گریزمه [ت ا] زراعتده طوپراغی درنجه قازوب آییقلامق .

كریش ، كیریش [ت ا] دوشه‌مه تخته‌لرینك آلتنه قونان آغاجلر. ایپلیك حالنده كسیله‌رك كرلمش قورودلمش باغرصاق تلی كه سازلره قونور .

كریم [ع ص] عنایت و احسان ایدیجی. جومرد . بیوك .

كریمه [ع ص] كریمك مؤنثی . (ا) تورك‌چه‌ده «قیز اولاد» معناسنده قوللانیلیر .

کُرَیوه [عا] کوچوك کره . جمعی: کریوات . کریوات حمرا : قانی ترکیب ایدن و کوزله کورولمین یووارلاجقلرك قرمزی اولانلری . بیاض اولانلرینه‌ده «کریوات بیضا» دینیر .

گریوه [فا] چیقماز یول. ایچندن چیقلمه‌سی زور. مشکلات .

کَریه [عص] پیس ، مردار .

گریه [فا] آغلامه .

کَریهه [عا] کریه‌نك مؤنثی: ایکرنج شی.

کَز [تا] دفعه ، کره .

گَزدیرمك [تف] طولاشدیرمق، یوروتمك ، آزار آزار دوکمك .

گَزگین ، گزگینجی [تص] چوق کزمش ، چوق یر کورمش .

گَزلمك [تف] طولاشلمق، اکلنمك.

گَزمك [تف] یورومك ، حرکت ایتمك . تفرج ایتمك . ال اوستنده کزمك : محترم اولمق . اللرده کزمك : مرغوب و معتبر اولمق . بوش کزمك : آواره‌لك ایتمك ، ایشسز طورمق : دیللرده کزمك : شیوع بولمق ، فنالغی سویله‌نمك ، کزوب طوزمق : طولاشمق .

گزمه [تا] تنزه، کزینتی .

گَزند [فا] ضرر . آفت .

گزنتی [تا] کزمه. تنزه .

گزیجی [تا] سیاح . تنزه .

گُزیده [فص] سچلمش . منتخب.

گُزین [فص] سچلمش ، انتخاب واختیار ایدلمش . سچن ، اختیار ایدن. عزلت کزین : عزلتی اختیار ایدن .

گَزیده [فص] ایصیرلمش. مارگزیده: ییلان طرفندن صوقولمش .

کَژ [فص] اکری. کژچشم: شاشی.

کُژدم [فا] قویروغی اکری، عقرب.

کَس [فا] کیمسه . شخص . بیکس : کیمسه‌سز .

کَساد [عا] سورومسزلك . مشتری قیطلغی .

کُسار [فص] ایچن، ییین. میکسار: شراب ایچن . غمکسار: غم ییین وبرینك غمنه اشتراك ایدن .

کَثافت [عا] پارلاق بر جسمده حاصل اولان بولانیقلق .

کَسالت [ع] تنبلك .

کِسب [ع ا] قازانج. تمتع. چالیشوب قازانمق .

کِسبی [ع صـ] صوکره‌دن قازانیله‌رق اکتساب ایدیلان ، فطری اولمایان .

کُستاخ [فا] عارسز : ادبسز . کستاخانه : ادبسزجه‌سنه .

کستاخلق [ت ا] ادبسز .

کَستانه [ت ا] معروف میوه . متعدد نوعلری واردر .

کستانه‌جی [ت ا] کستانه صاتان .

کستانه‌لك [ت ا] کستانه آغاجلر ندن مرکب اورمان .

کُستر [فصـ] یاییجی ، دوشه‌ییجی ، نشر ایدیجی . عدالت‌کستر : عدالت نشر ایدن .

کَسدیرمك [ت ف] قطع ایتدیرمك . قرار ویرمك . حکم ایتمك . تخمین ایتمك . بوغاز لامق ، اویقو کسدیرمك : اویقوسنی آلمق . باشنی کسدیرمك : عناد واصرار ایتمك . کوزه کسدیرمك : یاپه‌بیله‌جکنی آکلامق . کوز قویمق .

کسدیرمه [ت ا] تخمین . قیصه یول .

کَسَرْ [ت ا] بر طرفی کسکین . او بر طرفی چکیج یچیمنده تخته صابه کچیرلمش مرانغوز آلتی. نعلینجی کسری : دائما قوللانانك اوکنه طوغری یونتار برنوع کسر درکه مجازاً منفعت پرست آدمه تعبیر اولونور .

کَسْر [ع صـ] قیرمق ، پارچه‌لامق . بر شیئك نصفی ، ربعی کبی جزوء . پك آز شی .

کَسْره [ع ا] اسره حرکه‌سی ، بر حرفی اسره اوقوتان حرکه .

کِسری [عصـ] اسکی ایران حکمدارلرینك‌لقبی. جمعی: اکاسره.

گُسَسته [فصـ] قویمش ، قیرلمش. صالیویرمش . کسسته مهار، یولاری قویمش ، باشی بوش ، کندی باشنه حرکت ایدن لاقید ، لاابالی آدام .

کسفت [ع صـ] جزء ، پارچه ، پاره .

کَسَك [ت ا] قازیلان ویا سورولان طوپراقده چیقان ایری پارچه‌لر . باشقه یره دیکمك ایچون چمنله برابر چیقاریلان درت کوشه طوپراق پارچه‌لری .

کَسکی [تا] کسیجی آلت . دال کسمکه‌مخصوص اوفاق بالطه.

کسکین [ت‌ص] چوق کسراولان، أیی بیلنمش . سرت ، قوتلی، شدتلی، مؤثر، فعال، سرعتلی، کسکینلك : آلت قاطعه‌نك چوق کسیجی اولمسی. سرتلك ، شدت، تأثیر . کسکینلشمك ، کسکنلتمك: کسکین اولمق ، کسکین ایتمك . سرتلشمك ، سرتلشدیروب ، قوت پیدا ایتمك ، قوتلندیرمك . فعال اولمق ، فعال ایتمك .

کسل [عص] کوشکلك ، تنبلك ، اوشنمك .

کسلان [عص] اوشه‌نیجی ، اوشه‌نن ، کوشك ، تنبل .

کسمك [ت ص] کسیجی بر آلتله آییرمق ، قطع ایتمك . طوغرامق ، پارچه‌لره بولمك ، قاینایان بر مایعی دیکدیرمك . دوام ایتدیرمه‌مك آرالق‌ویرمك. سوزلشمك. ازاله ایتمك . یونتمق . بوغازلامق . اوکنی کسمك : مانع اولمق . باش کسمك: باش أکمك، سرفروایتمك. بوین کسمك : تابع اولمق . حساب کسمك : حسابی تمیزله‌مك . عقل کسمك : آکلامق . قیصه کسمك: اوزاتمامق . کوز کسمك : کندینه کوکنمك . کسوب آتمق : قطعی صورتده حل ایتمك . کسشمك : قرارقطعی‌ویرمك. کسلمك: آرقه‌سی کلمامك .

کسمه [ت ا] کسمك مصدرینك خفیفی : کسیش ، قطع ایدیش. اوزوم شیراسیله نشاسته‌دن یاپلمش‌وپارچه‌پارچه کسیلمش‌پستیل، لوقوم پارچه‌سی . قیا وسرت کیل طبقه‌سنده یول آچمق ایچون یاریلان یر .

کسمیك [ت ا] باشاق صاپی پارچه‌لری ،پارچه‌پارچه کسلمش شی . کسیلمش وپینیره تحول‌ایتمش سود .

کسوب [ع ص] زیاده کسب ایدیجی، چوق قازانجی .

کسوت ، کسوه [ع ا] روبه ، لباس ، کییله‌جك شی .

کسور [ع ا] کسرك جمعی : جمع الجمعی : کسورات. کسرلر. جزؤلر .

کسوف [ع ص] کونش طوتلمق ، آیك ارض ایله کونش آراسنه کیرمسندن ضیای شمسك بزه کلمه‌مسی.

کسول [عص] اوشه‌نیجی ، تنبل.

کشی [ذ ا] بر کمسه ، شخص واحد ، بر کیشی .

کسی [ت‌ا] چاشیر ، ایچ البسه‌سی.

کسید [ع ص] کچمسز ، قیمتسز. آشاغی شی ، ادنا .

كَسيك [ت ص] كسلمش، مقطوع. سقط، بوزوق. يورغون.

كسيكلك [ت ص] سقطلق، يورغونلق، وجودده حس اولنان قيريقلق.

كسيم [ت ص] كسيش، كسمه، ترك وتعطيل، بچيم، شكل، طور. بر شيئه تقدير اولنان بها. صو كسيمى، : كمينك صويه كومولەجكى درجه.

كَش [ت ا] ياغسز عادى پنير. طوزلى سوت كسميكى.

كَش [ت ص] عقلسز، احمق، زوبه، بدلا.

كَش [ف ص] «چكمك معناسنه اولان، كشيدن» مصدرندن امر حاضردر. لسانمزده تركيبسز قوللانيلماز» : محنتكش : محنت چكن. سوداكش: سودا چكيجى. جفاكش: جفا چكن. چله كش: چله چكيجى.

كَشْ [ف ص] «كش مصدرندن. تركيبسز قوللانيلماز» دشمن كش : دشمن اولديرن. عاشق كش: عاشق اولديريجى. زبونكش: عاجزلرى أزن.

كُشا [فص] آچيجى، آچان «تركيبسز قوللانيلماز» دلكشا : كوكل آچيجى، مفرح. ممالك كشا: مملكت آچيجى، فاتح.

كُشاد [ف ص] آچيلمه، آچيليش. بر نوع طاوله اويونى.

گشاده [فص] آچيلمش، آچيق، كشادكى : كشادەلك، آچيقلق.

گشاده دل [ف ص] كريم، منعم، جومرد. شن و بشوش آدم.

گشادەزبان [ف ص] أيى و كوزل سويلين، فصيح، بليغ.

كَشّاف [ع ص] پك زياده كشف ايديجى، قوللايلقله آكلايان.

كَشاكَش [فا] چكشمه، منازعه، مناقشه. جنك، غوغا. برشيئى ايكى كيشينك طوتوب چكيشمه سى. پهلوان كولەشى، مصارعه. بربرينى متعاقب كلن غم و كدر.

كَشان [ف ص] چكيجلر، چكنلر، غمكشان : غم چكنلر.

كَشان [ت ا] زنجيردن يولار. ادرنه ولايتنده بر شهر.

كَشان بر كَشان [ف ص]زورله كوتورمه. چكەچكه كوتورمه.

گُشايش [فا ص] آچيلمه، آچيلمش. آچيقلق. صافيت، رونق.

گُشاينده [ف ص] آچيجى، آچان، فرحلانديران.

كِشْت [ف ا] اكين. كشتزار : اكينلك، تارلا. كشتكار: أكينجى.

کشت [فا] کچمه ، کەزمه ، سیر وسیران .

کشتار [فا] قوربان ، مذبوح ، بوغازلانمش .

کشتره [فا] دولکرلرك اوزون رندەسی . کستره .

کشتکان [د ص] کشتەنك جمعی : اولولر . کشتکان زنده : شهیدلر .

کشت وگذار [فا] کەزمه ، طولاشمه ، سیاحت ، سیر وسیران .

کشته [فص] اولمش، اولدیرلمش، مقتول .

کشتی [فا] کمی ، سفینه . کشتیٔ بخار : واپور. کشتیٔ آهنین: زرهلی .

کشتی [فا] کولش ، مصارعه ، پهلوانلق .

کشتیبان [فا] کمی قاپودانی، کمیجی، ملاح . کمی صاحبی .

کشتیگاه [د ا] لیمان ، مرسی ، کمیلرك دمیر آتدقلری یر .

کشتیگیر [فص] کمی یاپان ، کمی مارانغوزی .

کشتیگیر ـ کشتگیر [فص] کولەش طوتیجی ، طوتاقات، پهلوان ، مصارع ، آتلەت.

کشتنی [ف ص] اولدیرلمکه لایق ، قتله سزا ، چوق فنا آدام .

کشف [ع ص] بر شیئك اورتوسنی قالدیرمق ، آچمق ، میدانه چیقارمق،کیزلی برشیئی عیان ایتمك. «مادیات و معنویاتده قوللانیلیر» . تخمین وحساب ایتمك. غیبه آشنا اولمق.

کشفیات [ع ا] کشفك جمعی: میدانه چیقاریلان شیلر .

کشکش [فا] دوکولمش بغدایدن یاپیلان برنوع طعام. کشکك.

کشکك [ت ا] کشکش ، دوکولمش بغدایدن یاپیلان یمك .

کشکول [فا] دیلنجی کاسەسی . اسکیدن درویشلرك طاشیدقلری تختەدن ویامعدندن معمول ایپ ویازنجیره آصیلی برنوع کاسه، کچکول.

کشکول فقرا [ت ا]دوکولمش فیستق وهندستان جویزندن معمول برنوع سودلی طاتلی .

کشمش [فا] قورو اوزوم .

کشمکش [فا] نزاع، مجادله، جنك، غوغا ، اوغراشمه .

کشنده [فص] چکیجی ، چکن . صبر ایدن آدم .

کشنده [فص] اولدیریجی، اولدیرن، قاتل .

کشنیش ـ کشنیز [فا] کوزل‌قوقولی معروف تخم ،

کشمش .

گشوده [ف ص] آچیلمش ، آچیق، مفتوح ، کشاده .

کشور [فا] اقلیم، ولایت ، مملکت. کشور کشا : فاتح . کشور کیر : حکمدار .

کیشی [ت ك] آدام ، شخص ، کس ، کمسه ، أر کشی : ارکك . خاتون کشی : قادین . هر کشی : هر کس .

کشیده [دص] چکلمش، طارتلمش، کشیده قامت: اوزون بویلی. کشیده‌رو: اوزون‌یوزلی، چهره‌سی مدور اولمیان .

کشیش [فا] باپاس ، راهب . کشیشخانه: مناستر، صومعه.

کشیشلمه [ت ا] کشیش طاغی جهتندن أسه‌ن جنوب شرقی روزکاری .

کصود [ع ص] مقصده وارمادن کیری دونمك ، چکلمك ، رجعت ایتمك .

کظم [ع ص] غیظ وحدتی ضبط ایتمك ، میدانه چیقارمامق . اوفکه‌یی هضم ایلمك .

کظم [ع ص] حدت وغضبنی ضبط ایدن ، اظهار ایتمین .

کعب [ع ا] وجودك اویناق یر-لری، مفاصل. طوپوق. آشیق. طاوله زاری . شان‌وشرف . کعبه وارمامق: طوپوغنه بیله‌یتیشه‌مامك .

کعبه [عا] اسلامك قبله‌سی اولان بیت‌الحرام . قبله‌کاه .

کعوب ـ کعوبت [ع ص] قیز ممه‌سنك قابارمس[ی] بویومسی .

کف [ع ص] منع ایتمك ، امتناع ایتمك . کف‌ید : أل‌چکمك ، واز کچمك .

کف [ع ا] أل ، آووچ ، پنجه، جمعی : کفوف : آووچلر .

کف [فا] کوپوك ، دالغالر[ك] اوزرنده حاصل اولان بیاض کوپوکلر .

کفائت [ع ص] بر شیئه مساوی ومکافی اولمق . کفو اولمق

کفارت [ع ا] کناهلری سن[ـ] ایدیجی ، اورته‌ن . کناه[ك] عفو ایتدیرمك‌ایچون ویریلان‌صدقه ویا طوتولان اوروج .

کفاف [ع ا] برشیئك مثلی. عین[ی] مقداری. احتیاج‌دفع‌ایلیه‌جك قدر رزق ، آنجق یشایاجق معاش

کفال [ت ا] بالق یومورطه‌س[ی] و حاویار چیقـان مقبو[ل] ومعروف بالق .

...الت [صـ] بوینه آلمق ، برینه عائد شیئی تعهد ایتمك . کفالت بالتسلیم : مالك تسلیمنه کفیل اولمق. کفالت بالدرك : مبیعك صاحبی‌ اولاملغنه بایعك نفسنه کفیل اولمق. کفالت بالمال: مالك اوده‌مسنه کفیل اولمق . کفالت بالنفس : شخصك ...سنه کفیل اولمق. کفالت نقدیه : ...ند دیپوزیتو ایتمك صورتیله کفیل اولمق .

...ایت [ع صـ] یتیشیر اولمق ، ألویرمك ، کافی کلمك .

...تار [فا] سوز ، کلام ، لاقیردی . کفت وشنید : دیدی قودی . کفت وکو : قیل قال ، سوز ، دیدی قودی .

...ج [فا] آغیزدن آقان صو وکوپوك ، صالیا .

...چه [فا] کپچه .

...ر [عصـ] اللهی وپیغمبری انکار ایتمك . ظلمت ، قاراکلق . ...وکوب صایعق ، طعن ودشنام .

...ران [ع صـ] نعمتی ، احسانی انکارایتمك . أیلکی اونوتمق .

...مره [ع ا] کافرك جمعی: کافرلر: ایمانسزلر ، انکار ایدنلر .

...ش [فا] پابوج ، آیاق قابی، کفش دوز و کفشکر : ...بوج دیکن ، پابوجچی .

کَفْکیر [فا] کوپوك آلمغه مخصوص دلیکلی کپچه ، دلیکلی قاب. کەوکیر .

کِفْل [ع ا] حصه، نصیب ، مثل، نظیر .

کَفْن [ع ا] اولو صاریلان بز . انسانك دنیادن کوتوره‌جکی کوملك. جمعی : اکفان .

کَفْنه [ت ا] قاتی شی دیکیشجیلرینك اللرینه کچیردکلری دمیرلی قایش.

کُفْو ـ کفوء [ع ا] أش ، مثل، هما، قدرجه مساوی.

کَفَه [ت ا] آت تیمارنده قوللانیلان قیلدن کیسه ، کەبره .

کَفّه [ع ا] ترازی کوزی. ترازینك درهم ویا اشیا قویدقلری قابلرندن بهری .

کَفیل [ع صـ] بوینه آلان، تعهد ایدن ، کفالت ایلین .

کَفیّه [ت ا] بوینه آتیلان، باشه صاریلان ایپکلی قماش .

کُفیه [ع ا] تجینه‌جك غدا ، کفاف نفس ایده‌جك شی .

کَگْرك [ت ا] قابورغه کمیکلرینك اك آلتی ، ضلع کاذب .

کگیرمك [ت صـ] معده‌ده حاصل اولان غازی آغزدن چیقارمق .

کَکره [ت ص] دیلی بوروشدیران، آجیمتراق، اکشی .

گَگره‌مك [ت ص] ککره اولمق ، اکشییوب قابارمق ، اختمار .

گَگَیز [ت ا] بورون دلیکلرینك بوغازده برلشدیکی آغزی . کنز .

کَکلیك

[ت ا] معروف و معلوم

ککلیك

آو قوشی . اتی غایت مقبول و لذیذدر .

کَکَه ـ ککه‌مه [ت ص] سوز سویلرکن بعض حرفلری دفعاتله تکرار ایده‌رك سویلین آدم . لکنت .

ککه‌لمك [ت ص] سوزی شاشیره‌رق سویلمك ، جوابدن عاجز قالمق .

گَگیش [ت ص] بول ، واسع ، اکلی ، عریض . قیدسز ، لاابالی ، قلندر مشرب . ککیشلتمك: ککیش ایتمك ، بوللاندیرمق . ککیشله‌مك . ککیشلنمك: بوللانمق ، توسع ایتمك .

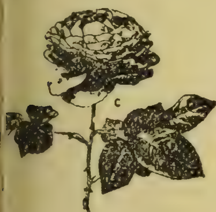
کَکیك [ت ا] طعمی یاقیجی وسرت قوقولی براوت . صویی قارن صانجیسی ایچون استعمال اولونور .

کُلْ [عد] هر ، هپ ، بوتون . کل
کله منسوب ، کثرتله . کل
کلی اوله‌رق ، بوسبوتون .

کَلْ [ت ص] برخسته‌لق اثری اوله‌ر
باشنك صاچلری دوکولمش آد
آغاجی ، اوتی اولمیان اراضی .

گَلْ [ت ف] کلمکدن امرحاضر . یا
یاقلاش ، یقین اول ، کل کی
برینك ایشی ایچون بوکون کـ
یارین کل دیه‌اویالاندیرلسندن کنایه .

گُلْ

[فا] معروف کوزل قوقولی چیچك ،

کل

ورد . علی‌العموم چیچك .

گِل [فا] بالچق ، چامور ، کیل

کَلّا [عج] هیچ ، اصلا ، قطعاً .

کَلاء [عا] یشیل اوت ، چایر ، چ

کلاب [عا] کلبك جمعی : کوپك

گُلاب [فا] کل صویی . کلابدا
ایچنه کل صویی قونیلان او
سیوری قاب . کلابدانلق .

گُلّاج [فا] نشاسته‌دن غایت ا
یاپیلان طاتلی یوفقه‌سی .

كس [فا] كراز معروف ميوه .

كاغ [ع ا] قره قارغه ، قوزغون ديلان قوش .

كال [ع ص] يورغونلق ، بزكينلك بى تابلق .

… [فا] قيويرجق صاچ ، چيچك دسته‌سى .

… [ع ا] سوز، قول، سخن. كلام قديم : قرآن .

كلا [ف ص] ايرى كووده‌لى، جثه‌لى، هيبتلى ، بويوك وجودلى .

… [فا] باشه كيلان ابتدائى سرپوش. برنوع قالپاق كه كچه‌دن ياپيلير. …ه‌نك تپه‌سنده‌كى سيورى وقورشون …تولو يرى . چوجقلرك كاغدى …ورك باشلرينه كچيردكلرى اوجى …رى شى . كلاهجى : حيله‌كار . …كيديرمك: حيله‌ايتمك، آلداتمق. …قاپمق : ال چابوقلغيله بر شيئى …امق، كچه‌كلاه: مطرود، اوزنده‌كى …نك رفعى ايله طرد ايدلمش كيمسه.

… [ع ا] كوپك. يرتيجى جانوار، آرسلان، قاپلان، قوردوامثالى. …: كلاب .

…ك [فا] يوكسك آواز . بر آغيزدن چيقان سس .

… [ع ا] شدت ، مشقت ، اذا رنج ، زحمت ، مشكلات .

گلبدن [فص] كل بدنلى، بدنى كل كبى نازك ولطيف اولان .

گلبرى [ت ا] هر هانكى بر شيئى بالخاصه اوجاقده‌كى آتشى ايلرى چكمك ايچون قوللانيلير دمير آلت .

گلبشكر [فا] كل رچلى، طاتليسى. كل ياپراقلرينى شكرله يوغوره‌رق ياپيلان طاتلى . اكلى ملايمت ويرير .

كلبك [ت ا] يازين باغچه‌لرده اوتلر و چيچكلر اوزرنده اوچان سوسلى بوجك. قويونلرك جكرلرينه عارض اولان بر خسته‌لق . بعض ماكنه‌لرده، قاپو پنجره‌لرده اسقورلى بر نوع ماندال .

كلبك اوتى [ت ا] طاغ يونجه‌سى ، يبانى يونجه كه ياپراقلرى كلبك قنادينه بكزه‌ر .

كلبكلى [ت ص] كلبك دنيلان جكر خسته‌لغنه اوغرامش قويون.

گلبن [فا] كل فدانى ، كل آغاجى. (مج) قدوقامتى لطيف دلبر .

كلبه [فا] قولوبه . طار وقارانلق اوطه، دكان، بكجى ، قره‌قول قولبه‌سى .

كلبتان [عا] كلپدن، كربتن. طوتوب چيوى چيقارمق ايچون قوللانيلان دمير قيصقاج .

كلپچه [تا] اصحاب جرائمك بيلكلرينه كچيريلوب فرارلرى منع اولنان حلقه .

كلپير [ت‌ص] زحمتسز، كلفتسز ويا پك اهون فيأتله أله كچن مال .

كلچه [تا] يكپاره دوكولمش معدن، هنوز اريدلمامش معدنى كتله .

گلچهر [فص] چهره‌سى كل كبى لطيف ورنكين اولان .

گلچين [فص] كل طوپلاييجى ، كل دوشيرن . (مج) أيلكه نائل اولان .

كلخان ، كلخن [فا] حاملرده‌صوبى و حمامى ايصتمق ايچون آتش ياقيلان محل. كلخانى: سرسرى ، چاپقين ، كلخان بكى .

گلدان [فا] چيچكلك ، چيچكلرى صو ايله قويدقلرى قاب .

گلدسته [فا] كل دمتى، چيچك‌دمتى، بوكت .

كلر [ت ع ا] هردرلو كرتنكله‌نك اسم عموميسى .

گلرخ ،گلرخسار، گلروى [دص] كل يناقلى ، كل يوزلى ، كوزل .

گلزار، گلستان، گلشن [ف ص] كل باغچه‌سى ، چوق كل بولنان باغچه .

كلس [ع ا] كيرچ . كلاس : كيرچجى، كيرچ باپان ، كيرچ صاتان .

كلش [ت ص] كل ، كل باشلى ، طاسلاق .

گلش [ت ص] كله ، ورود، وصول، طور، طرز، صور...

گلعذار [فص] كل يناقلى، يناقل... كل كبى قرمزى اولان .

گلفام [فص] كل رنكلى ، ور... رنك .

كلفت [ع ا] مشقت ، زحمت... رنج . مشقتله ايش كور... مراسم .

كلك [ت ا] اوفوروب شيشير... طولوملردن ياپيلان صال. د... نهرنده چوق قوللانيلير .

كلك [ف ص] اولمامش، خام ... وقارپوز .

كلك [ف ا] قامش قلم ، قلم ، ... يازيلان شى .

گلگشت [ف ا] كزيله‌جك ... تفرجكاه ، مسير ، چمنستان .

گلگون [ف ص] كل رنكلى ... كل رنكى .

گلگونه [دص] كل رنكلى . ... بر نوع قادين دوز...

كليم [ع ا] كلمه‌نك جمعى : كل... لفظلر ، جمله‌لر .

كلم [تا] لاحنه ، قاپوسقه ، ... جنسى سبزه .

كلمات [ع ا] كلمه‌نك ديكر... كلمه‌لر ، لفظلر ، سوزلر...

كلمك [ت ص] بری یه طوغری حرکت ایتمك . ورود ایتمك ، دونمك ، عودت . حلول ایتمك ، باشلامق. ظن اولنمق، تخیل ایدلمك. صالح ومساعد اولمق. آرقه‌دن کلمك: کیریدن یورمك . آشاغی کلمك : ایتمك ، دوشمك . آغیره کلمك : کوجه کیتمك. الدن کلمك : کوجی یتمك . ایشه کلمك ، صالح ویارار اولمق . اعانه کلمك : اهتدا ایتمك ، عناددن واز کچمك . باشه کلمك : بر حادثه‌یه معروض اولمق . باشی طاشه کلمك : پشیمان اولمق. بورندن کلمك: بر اکلنجه، بر نعمتك صوکی کله‌مك ، بر بلا ایله اولکی ذوقی اونوتمق . دیله کلمك : فنا شهرت بولمق. راست کلمك : تصادف ایتمك. میسر اولمق . عهده‌سندن کلمك : بجره‌بیلمك ، اجرا ایده‌بیلمك . قارشی کلمك : مخالفت واطاعتسزلك ایتمك . قلمه کلمك : یازیله‌بیلمك ، تعریف اولونه‌بیلمك . کندینه‌کلمك: آییلمق، غفلتدن اویانمق، عقلی باشنه کلمك . یان کلمك : غائله‌سز اولمق . دوشونمامك . یرینه کلمك : یاپلمق . یوله کلمك : موافق اولمق، اوصلانمق. کلن کیدن : مسافرلر، یولدن کچنلر. کله‌جك : آتی ، مستقبل، اوکده‌کی. قضا وقدر . کلیر: ایراد،واردات .

کلمه [ع ا] بر تك لفظ ، بر تك سوز ، جملهٔ مخصوصه .

کلمیخ [فا] قاپو قانادلرینه ، دولاب قاپولرینه‌چیوی آلتنه قونیلان پول ، قابارا .

گلنار [فا] نار چیچکی .

گلنخل [فا] کل آغاجی .

گلنگبین [فا] بال ایله یاپیلان کل طاتلیسی .

کلنك [ت ا] قازمه ، طاش قیر-مغه‌مخصوص بویوك بر قازمه.

گلو [فا] انسان وحیوان بوغازی، حلقوم .

گلوبند [فا] کردنلك، بویون باغی، بویونه باغلانان هرشی .

گلوگیر [فا] بوغازده قالان شی ، یبانی آرمود .

گله [فا] سوری، قویون سوریسی، حیوان سوریسی .

گله [فص] یانوب یاقلمه ، شکایت، درد دوکمه .

کله [فا] باش، باشك تپه‌سی . کله قولاق پرنده: چاللی، قوروملی، وقارلی .

گله [ت ا] طوب صرمیسی ، کولله.

کله [فا] « ها اوقونور » کلاهك مخففی برنوع قالپاق .

كُلّى [عص] چوق ، كثير، بوتون .

كُلّياً [عص] چوق اولەرق، بوسبوتون ، هپسى .

كُلّيات [ع ا]چوقلق،هپسى برمؤلفك بوتون آثارينى حاوى مجموعه .

كِليد [ف ا] آناختار ، آناختار ايله آچيلان آلت مخصوصه .

كَليسا [ف ا]خرستيانلرك عبادتخانەسى، كليسه . مناستر .

كَليل [ع ص] كسمز ، كور قلينج وبچاق. يورولمش ، يورغون، أيى كورمز .

كَليم [ع ص] كندوسيله مكالمه اولنان كمسه ، خطاب اولنان ذات ، مخاطب .

كِليم [ف ا] دوشەمه ، بساط، يوكدن معمول سركى ، قالين صدف ، قبا يوك قاشكه درويشلر كيرلر .

گَلين [ت ا] يكى تأهل ايتمش قادين.

گَلينجِك [ت ا] صاكسار جنسندن وفقط اوندن كوچوك .

كلينجك

طاووقلره ويومورطەلره مسلط اولان بر حيوان .

گَلينجِك [ت ا] ترلالردە ، چايرلردە پك چوق يتشير آل رنكلى معروف چيچك .

كُلْيه [ع ا] بوبرك . وجود انسانى وحيوانيده داخل مهم آلاتدن اولوب ادرار افراز ايدن اعضا .

كَم [عد] نه قدر ؟ ، قاچ ؟ (ا) البسەنك قولى ، يك .

كَم [ف ص] آز ، قايل ، نقصان، دون .

گَم [ت ا] آتى ضبط واداره ايچون آغزينه طاقيلان دمير آلت ، لجام، كمى آزى يه آلمق: سركشلك ايتمك . كم آلمق : ادارەسى قابل اولمق .

گُم [ف ص] غائب ، ضايع ، مفقود.

كَما [عد] كبى ، مثللو : كما كان: اولدن اولديغى كبى. كمافى السابق: سابقدەكى كبى. كمافى الاول : اولكى كبى. كماينبغى : لايق اولديغى كبى كماهى :اولديغى كبى .

كَمائن [ع ا] كمينك جمعى : پوصويه كيزلنمش آدملر .

كُمات [ع ا] كمى نك جمعى : بهادرلر شجيعلر .

كُماشته [ف ا] وزير ، وكيل .

کمال [ع ا] بر شیئك بوتون اجزاسنك تمامی . تمام ، نقائصدن عاری اولمق . صفات عالیه ایله اتصاف . علم ، عرفان، فضیلت . مکملیت . ذکر ، قدر، بها. سن کمال : اوتوز ایله اللی یاش آراسی .

کمان [فا] یای،قوس. کمان ابرو : کمان قاشلی. کمانکش : یای طوتان وچکن .معروف چالغی .

کمان

کمان،گمانه [فا] ظن، شبهه ، صانمه ، ایشکیل .

کمتر [فص] اکسیك ، ناقص . کمترانه : کمترجه‌سنه . کمترین: اك آز ، اك اکسیك، حقیر .

کمر [فا] قوشاق ، بله باغلانان شی. ایچنه آلتون پاره قونیلوب بله باغلانان شی . طاوان ، طاق . قوس شکلنده بنا .

کمراه ،گمره [فص] یولونی شاشیرمش، آزغین.

کمروك [ت ا] مملکته کیرن اشیادن آلینان رسم. بورسمی تحصیل ایدن دائره .

کمسال [فص] کنج ، یاشی، سنی آز .

کمعقل [فص] عقلی آز ، احمق ، ادراکسز ، فهمسز .

کمعیار [فص] عیاری بوزوق ، عیاری نقصان . مغشوش .

کمقیمت [فص] دکرسز ، قیمتی اولمیان ، بر شی ایتمز .

گمگشته [فص] ضایع اولمش، هلاك اولمش ، وفات ایتمش .

کمگو [فص] آز سویلین ، آز سوزلی ، سکوتی .

کملك [ت ص] کوتولك، فنالق ، ضرر ویرمك . بلا وآفت.

کم‌مایه [فص] دنی ، فرومایه ، ناکس ، صویسز .

کمنام [فص] نامی وشهرتی اولمیان. عادی ، دکرسز .

گمنام [فص] نام و نشانی یوق اولمش ، اونودلمش .

کمند [فا] ایلمك ، باغ . بر حیوانی طوتمق ایچون آتیلان اوجی ایلمکلی اوزون ایپ .

کمنه [ت ا] قره صو دنیلن کوز علتی .

کمون [ع ص] کیزلنمك ، اختفا ایتمك ، پوصویه کیرمك .

کمی [عص] شجیع، بهادر، دلبر. مسلح آدام .

گمی [ت ا] صو اوزرنده سیر وحرکته واسطه اولان بویوك

تکنه . آتش گمیسی : واپور . حرب گمیسی : سفائن حربیه. تجار گمیسی : اشیای تجاریه نقل ایدن سفینه. گمیجی : طائفه، گمی صاحبی. گمیجیلك : گمی قوللانمق صنعتی ، ملاحت .

کمیاب [ف ص] آز بولنان. نادر.

کُمَیْت [ع ا] قرمزی شراب. یله‌سی، قویروغی سیاه طوری آت .

کَمِّیت [ع ا] مقدار. عدد، قدر، بویوب کوچلمسی ممکن اولان هر شی . علوم ریاضیه‌نك موضوعاتی . مقدار معین . جمی : کمیات .

گمیرمك [ت ص] دیش ایله قازیمق. دیش ایله اویمق .

گمیك [ت ا] انسان وحیوانك اسکلتنی تشکیل ایدن بیاض وسرت ماده‌لرك هر بری. استخوان، عظم .

کَمین [ع ص] جنك زماننده پوصویه گیرمش عسکر . جمی : کمائن .

کَمین [فص] پوصو. کمینگاه و کمینگه: پوصو یری ، پوصو طوتیلان گیزلی یر .

کمینه [ف ص] ناقص، عاجز، صغیر، پك جزئی .

کَن [ف ص] قازیجی قازان . یالکز قوللانیلماز. کوه کن: طاغ یاران، طاغ دویرن.

کَنار ، کناره [فا] اوج، نهایت، صوك . یان طرف ، ساحل ، قیی. قوجاق ، آغوش .

کَنّاس [ع ص] سوپوریجی ، سوپورکه‌جی .

کُنام [ف ا] یبانی حیوان اینی ، آرسلان یتاغی. آرام اوله‌جق یر. اورمانلق .

کُنان [ف ص] ایدرك ، ایدیجی ، ایدن . « یالکز قوللانلماز » ناله کنان: فریاد ایده‌رك .

گُناه [ف ا] اللهك امرینه مخالف حرکت . گناهکار : گناه ایشله‌ین .

کِنایه [ع ص] سوزی قپالی سویلمك برشی سویلیوب دیکر بر شی مراد ایتمك. تعریض .

گُنبد [ف ا] قبه ، کمرلی مدو طاوان . . .

گَنْج [ت ص] تازه ، دلیقانلی کوربه ، هنوز کماله ایرمامش

گَنْج [ف ا] خزینه، دفینه، کومو مال. کنجور : خزینه‌دار .

کُنج [فا] کوشه، بوجاق، زاویه

گُنجایش [ف]صیغیشمه ، کوشه صوقولمه ،استیعاب اول

کُنْجِشْك [فا] سرچه قوشی ، عصفور .

کُنْجیده [ق ص] صیقیشمش ، صیقیشدیرلمش .

گَنْجینه [فا] خزینه ، دفینه .

کَنْد [ت ا] قلعه ، قصبه : طاش کند کبی .

گَنْدُم [فا] بوغدای. گندم گون: بوغدای بکزلی. گندم نما : یوزه کولوب آلدادان .

کَنْده [فا] چوقور ، صندق . قوپارلمش .

کُنْده [تا] پهلوانلغك براویونی. (مج) کونده‌دن آتمق : علی‌الغفله مغلوب ایتمك، آلداتمق، آتلاتمق.

کَنْدِر [تا] کنویر دنیلن اوتك اوزون واینجه الیافی ، بو الیافدن یاپیلان ایپ .

کَنْز [ع د] خزینه، دفینه. جمی: کنوز .

کَنَف [ع ا] جانب ، طرف جمی: اکناف . (ت ا] آیاق یولی . آبدستخانه .

کُنْك [فا] صو یوللرنده‌واغملرده قوللانیلان کنیش وطوپرا‌قدن معمول بورو .

کَنْگَر [تا] یابان انکناری دنیلن سبزه .

کَنْگَر اوتی [ت ا] آبی یونجه‌سی دنیلن وآناطولیده عصاره‌سندن ساقز کبی بر ماده چیقاریلان دیکنلی بر اوت .

کُنْگُره [فا] قبه‌نك تپه‌سی ، اك یوکسك یری ، قلعه دیوارلری اوزرنده یاپیلان شرفه .

کُنُون [ع ص] بر شیئی کیزله‌مك.

گَنَه [فا] حیوانك ممه‌لرینه‌یاپیشان ضررسز، طفیلی بر اوروجك .

کنه

گنه اوتی [ت ا] عصاره‌سندن هند یاغی چیقاریلان بر اوت .

کُنْه [ع ا] بر شیئك حقیقتی ، ماهیتی ، جوهری ، بر شیئك نهایتی .

کَنیز، کنیزك [فا] جاریه، حلایق.

کَنیسه [ع ا] کلیسه .

گَنیش [ت ا] بول ، واسع ، اکلی .

کَنیف [ع ا] آبدستخانه، کنف.

کِنین [فر] سولفاتو دنیلن و صیتمه‌یه قارشی استعمال اولنان علاج .

كُنْيه [ع ا] لقب ، بر آدمی پدری ، والده‌سی ، اولادی کبی برینه اضافتله تسمیه . بر عسکرك ویا بر مأمورك هویت رسمیه‌سنی کوسترن مشروحات .

گُوا ، گواه [ف ا] شاهد، بینه .

گُوار ، گوارا [ف ا] هضمی ، تناولی قولای مأکولات .

گُوارِش [ف ا] هضمه یاردمی اولان ترتیب.

کَواکِب [ع ا] کوکبك جمعی :ییلدیزلر. کواکب شناس: منجم .

گُواهی [ف ص] شاهدلك ، شهادت .

گوبْره [ت ا] انبات قوتنی آرتدیرمق ایچون آراضی‌یه دوکیلن حیوان فیشقیسی. بونك صناعی‌سی‌ده واردر .

گُوبَك [ت‌ا] انسانك وبعض حیوانلرك قارنلرینك اورته‌سنده‌کی چوقورمسی یر . مارول کبی بعض میوه و سبزه‌نك اورته‌سنده بولنان قسمی . مرکز ، تام اورته یر .

کوپ [ت ا] طوپراقدن معمول قارنلی آغزی ودیبی‌داربویوك قاوانوز . کوپه بینمك : صوك درجه حدتلنمك .

کوپْری [ت ا] صویك بر طرفندن دیکر طرفنه کچمك ایچون تخته‌دن ، طاشدن ویا دمیردن یاپیلان یول .

کوپریجیك [ت ا] اوموز باشلرندن کوکسك اوست اوجنه اوزانان ایکی کمیك .

کُوپَشْته [ت ا] کمینك کنارلرنده وقورقولق مقامنده اولان سپر .

کوپَك [ت‌ا] انسانه صداقتی‌وخدمتی ایله معروف حیوان . کوپك بالغی: برجنس ییرتیجی‌بویوك بالق. کوپك دیشی : انسانك آغزنده‌کی درت سیوری دیش . کوپك ممه‌سی : قولتوق آلتنده چیقان بر نوع چیبان .

کوپك

کوپکلمك : یورغون دوشمك ، یاپدیغنه نادم اولمق .

کوپورمك [ت‌ص] کوپوك حاصل ایتمك ، اختمار . آغزی کوپورمك : چوق حدت ایتمك ، قودورمق. کوپورتمك: قیزدیرمق. کوپوك حاصل ایتدیرمك.

کوپوك [ت‌ا] صولی شیلرك چالقانمسندن وصابون کبی موادك

صوايله اريدلسندن حاصل اولان ايچى هوا طولو قبارجقلر. دکز کوپوکى: لولەطاشى دنيلان بياض ويوموشاق معدن . غايت خفيف مائى رنك .

کوپه [ت ا] قادينلرك وبعض ارككلرك قولاقلرينه طاقدقلرى حلقه ، قولاقده کوپه اولمق : اونوتمامق . کوپه چيچکى : معروف بر چيچك.

کوت [ت ص] سيورى اولميان .

گوت [ت ا] مقعد ، ورا ، کرى.

کوتاه، کوته [ف ص] قيصه، بويسز.

کوتَك [ت ا] طياق ، صوپه ، ضرب .

کوتو ، کوتى [ت ص] أيى اوليان، فنا ، چيرکين . کوتيلك : فنالق ، مضرت .

کوتوردەمك [ت ص] کوتور کوتور سس چيقارمق. کوتوردتمك : کوتور کوتور سس چيقارتمق .

گوتورمك [ت ص] باشقه يره نقل وسوق ايتمك ، آلوب کيتمك ، قالديرمق ، تحمل ايتمك . صو کوتورمك: تأويل ايديلير اولمق. کوتورى : طوپدن ، هپ بردن .

کوتوروم [ت ص] آياغه قالقاميان ، يورويەميان ، سقط ، اوتوراق .

کوتوك [ت ا] آغاجك قالين اولان آشاغى طرفى، جذع. اوزوم آغاجى . اساس دفترى ، سجل دفترى . پك سرخوش .

کوثَر [ع ا] جنتده برنهرك اسمى. بو نهرك سود کبى بياض، بال کبى طاتلى، شراب کبى مکيف صويى .

گوج [ت ص] قوت ، قدرت ، جبر، شدت.مشکل. انفعال. ايش کوج : مشغوليت . کوج بلا : پك زورلقله. کوجه کيتمك : منفعل ، متأثر اولمق . کوجلشمك: زحمتلى اولمق. کوجنمك : طارلمق. کوجنديرمك: طارلتمق . کوجنيك: طارغين .

گوچ [ت ا] طاشنمه ، نقل خانه ايتمه . رحلت ، هجرت . بر يردن ديکر يره کوتوريلان اشيا.

گوچبَه [ت ا] بر يرده مسکون اوليوب يردن يره کوچ ايدن ، عشيرت . بدوى .

گوچرتمك ، گوچرمك [ت ص] کوچ ايتديرمك، بر يردن بر يره نقل ايتديرمك.

گوچك [ت ا] رقاصلق ايدن اوغلان .

کوچك ، کوچوك [ت ص] اوفاق، بويوك اوليان، ياشى آز اولان .

كوچمك [ت ص] بر يردن بر يره نقل خانه ايتمك، كوچ ايتمك. ارتحال ايتمك . بنا چوكمك .

كوچوجك [ت ص] پك كوچوك، غايت اوفاق .

كوچه [ف ا] طار سوقاق ، اينجه يول . محله، كوشه .

كودرى [ت ص] الديوه‌ن وسائره اعمال اولونور اينجه ويو- موشاق درى .

كودك [ف ا] چوجق ، صبى ، طفل .

كودمك [ت ص] سوق ايتمك ، آرقه‌سندن سورمك . رعى ايتمك . كين كودمك: انتقام بسله‌مك.

كودوك [ت ص] قويروقسز ، قو- يروغى كسيك .

كودن [ف ص] احمق ، ادراكسز. فهمى آز .

كور [ف ص] اعمى ، كوزى كورمين. آلت قاطعه‌نك كسمزلكى .

كور [ف ا] مزار ، قبر ، مرقد .

كور [ت ص] چوق ، بول، مبذول، وافر ، كثير .

كورآب [ف ا] سراب .

كورآبه [ف ا] قبر، تربه ، اوزرنده قبه اولان مزار .

كوربوز [ت ص] كوستريشلى، سربلمش، ايرى يارى ، سميز .

كوربه [ت ص] كنج ، تازه ، قار- تلاشمامش . ترفنده .

كوردان [فر] ديش قاريشديرمغه مخصوص آغاچدن ويا كميكدن هلال .

كورش [ت ا] كوله‌ش ، مصارعه ، پهلوان اويونى .

كورفز [يونانجه] قره‌ايچنه صوقلمش دكز قطعه‌سى، قوى، خليج.

كورك [ت ا] حيوان پوستى، بعض يوموشاق تويلى حيوانلرك دريسندن ياپيلان لباس معلوم. فروه .

كورك [ت ا] طوپراق، كومور كبى شيلرى آلمغه مخصوص آغاجدن ويا دميردن معمول اوزون صاپلى معروف آلت . صندال وقايق كبى كوچوك تكنه‌لرى يوروتمك ايچون قوللانيلان اوجى ياصصى تخته. محكو- ملرك آياغنده دمير اولديغى حالده خدمات شاقه‌ده بولنديرلمسى جزاسى .

كورك [ت ص] چابوق و قولاى قيريلان . اينجه ديلينمش وفورونده قورودلمش أكمك .

كوركن [ت ا] سرت وطيانقلى ، جلا قبول ايدن بر آغاج .

كوركو ، كوركى [ت ا] تجربه ، آزمايش .

کورله‌مك [ت ص] کور کور ایتمك، کورولتو چیقارمق، شمشك چاقوب شدتلی سس چیقارمق، اولمك، وفات ایتمك.

گوروشمك [ت ص] بر قاچ کشی بر برینی کورمك. ملاقات ایتمك، قونوشمق، مکالمه ومذاکره ایتمك.

گورمك [ت ص] کوز ایله باقمق، آکلامق، ادراك ایتمك، محاکمه، ملاحظه ایتمك. اوغرامق، نائل اولمق.

کوروك [ت ا] اوفله‌یه‌رك آتش یاقمغه ویاخود مایع برشیئی اطرافه صاچمغه مخصوص معروف آلت، فایطونك آرقه‌سنده آچیلور قاپانیر کولکه‌لك.

کوروك

گوروجه [ت ا] قادینك قوجه‌سنك قیز قارده‌شی.

گورونمك [ت ص] مرئی ونمایان اولمق. کوزله کورینور حالده اولمق. ظهور ایتمك.

گورولده‌مك [ت ص] کورولتی ایتمك. کورله‌مك.

گوره [ت ص] نظراً، تطبیقاً، باقیلورسه، عندنده، فکرنجه.

گوره‌نك [ت ا] عادت، اصول. کورکی، تجربه.

گوریجی [ت ص] اولنه‌جك ارکك ایچون کلینلك قیز کورمکه کیدن قادین.

گوز [ت ا] کورمك آلتی. عضو بصر. صو قایناغی. دلیك، چوقور. دولاب، چکمجه کبی شیلرك آیرلدیغی قسملردن هر بری. نظر. محبت، اعتبار. کوزه کیرمك: مقبول ومعتبر اولمق.

گوز [ت ا] صوك بهار، خریف، خزان. کوزین: صوك بهارده.

کوز [ت ا] آتش قوزی، یانمش و قیپ قیرمزی اولمش کمور واودون.

گوزه‌تمك [ت ص] قورومق. باقمق، دقتله، کیزلیجه باقمق، بکله‌مك. رعایت ایتمك. کوزتدیرمك: قوروتمق، محافظه ایتدیرمك.

گوزطاشی [ت ا] زاج، کبریتیت نحاس دنیلان زهرلی بر علاج.

گوزگو، گوزگی [ت ا] آیینه، مرآت.

گوزل [ت ص] کوزه ایی کورینن، شکلی، صورتی تقدیر اولنان. عیبسز، قصورسز. محبوبه. اعلا، ایی، خوش.

گوزلك [ت ا] أیی کورمك ایچون کوزه طاقیلان جامدن ویا طاشدن معمول آلت .

گوزلَه [ت ا] بعضاً پنیرلی وبعضاً شکرلی خوردن یوفقه صورتنده یاپیلان طعام .

کوزه [فا] دستی ، صودستیسی . طوپراقدن صو قابی .

گوزیکمك [ت ص] کورونمك ، کوزه چارپمق ، مرئی اولمق .

کوس [فا] اسکیدن برقافله نك حرکتی اثناسنده چالینان بویوك داوول . شمدیکی موسیقه یرینه حربده چالینان بویوك داوول .

گوساله [فا] هنوز برياشنده بولنان صیغیریاوریسی ، طانه . کوسله .

کوسبه [ت ا] یاغی آلنمش حبوبات پوصه‌سی .

کوستبك [ت ا] تارلالری قازارق تخملری میدانه چیقاردیغی جهتله زراعته مضر کمیریجی کوچوك بر حیوان .

گوسترمك [ت ص] ارائه ایتمك ، اظهار ایلمك ، دلالت ایتمك . قارشوسنده طوتمق . کوستریشلی : یاقیشیقلی .

کوستره [ت ا] مرانغوزلرك قوللاندقلری اوزون رنده .

کوستك [ت ا] حیوانلرك آیاقلرینه طاقیلان باغ . ساعت قور-

دونی . کمی دیرکلرینی بورداوره باغلایان ثابت خلاط . کوستکلەمك : حیوانی آیاغندن باغلامق ، برینك آیاغنه چلمه اورمق .

گوسفند ، گوسپند [فا] قویون ، غنم .

کوسکون اوتی

کوسکون [ت ص] طارغین خاطری قیریق ، مأیوس ، متأثر .

کوسکون اوتی [ت ا] یاپراغنه طوقونلدیغی زمان کوسه‌ن براوت .

کوسکی ، کوسکو [ت ا] طاش قیرمق ، دیوار دلمك کبی ایشلره یارایان اوجی سیوری دمیرصوپا . اوجاقده اودنلری طیامق ایچون قونیلان دمیر چوبوق . قاپو ونجره‌لرك آرقه‌لرینه ، آچیلمامق ایچون وضع اولنان دمیر .

کوسَله [ت ا] صغیرومانده دریسندن یاپیلان سختیان . کوسله‌طاشی : بیلکی طاش کبی قوللانیلان برنوع قوملی طاشی .

کوسَم ، کوسَمَن [ت ا] اوروشمه آلیشدیرلمش قوچ وتکه . سورونك اوکنده کیدن

قوچ ویا تکه . دوه‌لرك اوکنده کیدن مرکب . قیلاغوز .

کوسَّمك [ت‌ص] کوجنمك، طارلمق، مأیوس ومفتور اولمق .

کوسه [فص] صقل وبیغی طبیعی صورتده اولمیان ویاخود پك‌آز وسیرك اولان .

گوش [فا] قولاق، اذن. کوش جان: جان‌قولاغی. کوشدار: قولاق طوتان، لایقیله دیکله‌ین . کوشزد : ایشیدیلن شی. کوشمال: قولاق بورمه ، تأدیب. کوشوار : کوپه . کوش ایتمك : ایشیتمك ، دیکله‌مك .

کوشاب [فا] پکمز . خوشاف .

گوشت [فا] أت ، لحم .

کوشتَره [فا] کوستره ، مرانغوز رنده‌سی .

کوشش [فص] چالیشمه ، سعی ، جهد ، اقدام .

کوشك [فا] مزین بنا ، قصر ، یازلق ایچون یاپیلان خانه . صیفیه اقامتکاهی .

کوشه [فا] بوجاق. زاویه، ایکی حدودك برلشدیکی یر . انزوا محلی . کوشه‌یه چکلمك : بر ایشه قارشمامق . کوشه مفتبسی : مغرور آدام . کوشه‌قاپماجه: برنوع چوجق اویونی .

کوف [ت ا] رطوبت تأثیریله بر شیئك اوزرنده حاصل اولان یشیلمسی ویاخود پاموق کبی بیاض اینجه توی. کوفلنمك: کوف طوتمق. اوزرنده کوف پیدا اولمق ، قالوب اسکیمك .

کوفتَر [ت ا] اوزوم شیراسندن یاپلمش قالین پستیل .

کوفتون [فا] صیغیرلره یدیریلن صوصام و کتن تخمی پوصه‌سی، کوسبه.

کوفته [فا] قیلمش أتدن یاپیلان طعام . کوفته خور : طفره فروش . نازکانه تکدیر تعبیری . (مج) یورغون ، بی‌تاب آدام .

کوفکی [ت‌ا] سونکر وسونکر کبی شیلر . کوفکی‌طاشی: سونکر طاشی .

کوفه [فا] بویوك سپت. حماللرك آرقه‌لرنده طاشیدقلری ایری سپت . کوفه‌لك : قمیلدایامیه‌جق درجه‌ده سرخوش .

کوفی [ع ص] کوفه شهرنده‌اسکی زمانده ایجاد ایدلمش برنوع یازی .

کوك [ع ص] اوت و آغاجك یر آلتنده‌کی داللری ، جذر ، اصل. برشیئك آلت طرفی ، تمل. منشاء ، اساس . بر شیئك آرقه طرفی . علاج اوله‌رق قوللانیلان قوری اوتلر. کوکلشمك: یرلشمك. قوتلمك. کوکنی قوروتمق، کوکنه کبریت صویی دوکمك ، کوکنه داری اکمك: بوسبوتون محوایتمك.

کوك [ت ا] سما ، آسمان . فضا ، جو ، اوستمزده‌کی بوشلق . باشی کوکه ایرمك: پك زیاده افتخار ایتمك . کوك بز : کویلی قادینلرك انتاری یاپدقلری قالین ماوی بز . کوك یمش : خام میوه. کوم کوك: ماس ماوی ، قویو ماوی. کوکچه ، کوکچیل : ماوی‌یه چالار .

کوکب [ع ا] ییلدیز ، نجم، اختر.

کوکبه [ع ا] بر تك ییلدیز . انسان جماعتی ، آلای .

کوکبه [ف ا] طنطنه ، دارات ، احتشام . حیثیت وشهرت. غلبه‌لك ، کثرت .

کوکجك [ت ص] کوزل، لطیف، شیرین .

کوکده ، کووده [ت ا] وجود، بدن ، جسم ، تن، انسانك وحیوانك بوتون وجودی. داللردن باشقه آغاجك کووده‌سی . کوکدویه آتمق: یمك وتناول ایتمك. کوکده‌لی : ایری وجودلی .

کوکرد، کوکورت [ت ا] صاری رنکده ، یاندیغی زمان ماوی برآله‌وچیقاران وبوغوجی بر قوقو حاصل ایدن معدنی ماده ، کبریت .

کوکرته [ت ا] سفینه‌لرده قاره‌نك اوستی ، کمینك باشدن قیچه قدر اوستی قات دوشه‌مه‌سی .

کوکرجین [ت ا] معلوم مونس قوش، حمامه، کبوتر .

کوکرجین

کوکره‌مك [ت ص] آغزی کوپور مك ، آزمق ، قیزمق.

کوکز، کووه‌ز [ت ص] قویو مور چالار رنك .

کوکس [تا] انسان بدننك اوموز لریله قارنی آراسنده‌کی او قسمی . صدر ، سینه . حیوانك اوك آیاقلری ایله قارنی آراسنده قسمی . کمینك اوکی . جبهه‌سی البسه‌نك کوکسه کلن یری. طاوو کوکسی : طاووغك کوکسی أتی وسودله‌یاپیلان طاتلی. کوکس کچیرمك ایچ چکمك ، تحسر ایتمك . کوکس

کرمك: کوونمك، طیانمق. کوکس ویرمك: قارشی کلمك. کوکسلك: البسه‌نك اوك طرفنی کیرلنمکدن محافظه ایچون کوکسه طاقیلان بز، بروسته‌لا.

گُل [تا] انسانك مرکزحسیاتی، یوره‌ك معنوی جهتی. قلب، نواد، یوره‌ك. سوکی، شفقت، عشق، علاقه. ایسته‌ك، هوس، آرزو. رضا، موافقت. کبر، غرور. خاطر. معده.

کُم، کوکوم [تا] صو طاشیمغه وآتشده قاینامغه ارایان باقردن دستی. بویوك قهوه جزوه‌سی.

کنار [فا] آق چام آغاجی.

کنمك، کوونمك [ت ص]اعتماد ایتمك، استناد ایتمك، طیانمق. اجرا ایده‌بیله‌جکنه امنیت ایتمك. عقل کسمك.

که، کووه [تا] یوکلی قاشلره مسلط اولان کوچوك ر بوجك.

کی، کووی [ت ا] اولنمك اوزره‌بولنان‌ویکی وله‌نن ارکك، داماد.

ل [تا] اطرافی قره ایله محاط صو بریکنتیسی، طورغون سو، بحیره.

کول [ت ا] یانان بر شیئك یاندقدن صکره براقدیغی اینجه توز، رماد، خاکستر. کول‌رنکی: قورشونی، غری. کول کدیسی: منغال باشندن آیرلمیان تنبل آدم.

گولاب [فا] کول، غدیر. بویوك طالغه.

کولَجِر [ت ا] بر نوع بغدای خسته‌لغی.

گولَگَن [ت ا] کورکن آغاجی. سرت ودایانقلی بر آغاچ.

کولَّمه [ت ا] باس خسته‌لغی، باغلرده حاصل اولان برنوع خسته‌لق.

گولگه [ت ا] کونشه قارشی بولنان هر هانکی بر جسمك مخالف طرفه‌ویا آلتنه براقدیغی‌سیاه عکس، سایه، ظل. رسملرده کولکه‌یی کوسترمك ایچون یاپیلان آچیق سیاه بویا. حمایه. وقایه، تصاحب. کولکه‌سندن قورقمق: پك زیاده محترز اولمق.

گولَمَك [ت ص] یوزنده بشاشتله اظهار سرور ایتمك، ضحك، خنده. اکلنمك، استهزا ایتمك، مسخره‌یه آلمق. کولنج: کولونه‌جك شی، استهزا ایدیله‌جك حال و حرکت. کولج: کولر یوزلی. یوزه کولمك: یالاندن تصدیق ایدر کبی کورونوب آلای ایتمك.

كوله [ت ا] قول ، بنده ، عبد، پاره ايله صاتين آلنمش آدم .

كوله‌من [ت ا] وقتيله مصرده وبغدادده اجراى حكومت ايدن كوله‌لردن برطائفه .

كومبورده‌مك [ت ص] طوب كبى سس چيقارمق .
كومبور كومبور ايتمك .

كومس [ت ا] اهلى طيوراتك كيجه‌لرى كيردكلرى محل ، طاووق آخيرى . اوفق و غير منتظم مسكن، قولوبه.

كومش ، كوموش [ت ا] معلوم بياض وقيمتلى معدن . كوموش بالغى : كوموش كبى پارلاق بر نوع كوچوك بالق .
كوموش سروى : مهتابك دكز ، كول صولرى اوزرنده عكسندن حاصل اولان اوزون پارلاقلق .

كوملك [ت ا] اثوابك آلتندن ، تن اوزرينه كيلن چماشير .
كوملكدن كچيرمك : اولادلق ايتمك، اولاد ايدنمك .

كومك [ت ص] برك ويا بر شيئك ايچنه صوقمق ، باتيرمق ، بر شيئى برشى ايچنده اورتمك ، صاقلامق ، كيزلەمك ، دفن ايتمك.
بر فدان ويا تخمى ديكمك .

كومور [ت ا] ياقيلان اودونلردن حاصل اولان سياه برماده كه منغاللرده تكراراياقيلور. طبقات آرضا آلتنده قاله‌راق تحجر ايتمش انقاض نباتيه‌دن حاصل اولان سياه برماده‌ اوجاقلرده ياقيلور . فحم .

كومه [ت ا] طوپراق وياخو اوفاق دانه‌لى شيلرك بيغيـ يوكسك محل .

كون [ع ص] اولمق وحدوث، و رلق ، وجود .

گون ، گونه [فص] رنك ، لو « يالكز قوللانلماز كونا كون : رنك رنك .

گون [ت ا] كونش ، آفتاب شمس .

گون [ت ا] صباحدن ايرتسى صبا قدر اولان زمان، يكرمى در ساعتلك وقت، روز، نهار. زما عهد ، دور . اقبال ، سعادت يوم مخصوص. كون آشيرى : ا كونده بر .

گون [ت ا] دباغلانمش درى كوسله .

كون [ت ا] مقعد ، قيچ .

گوندر [ت ا] اوجنه بر شى قيلان صيريق ، مهراق باپراق‌صيريغى . اووه‌نديره. كمي قيچنده‌كى سنجاق ديره‌كى .

گوندرمك [ت ص] يوللامق ارسـال ايتمك ، اعـ ايلمك. كرى كوندرمك : رد ايتما

[ندوز] [ت ا] کونك آیدینلق اولان قسمی . دنیانك [آ]یدینلق بولندیغی زمان .

[گ]نش [ت ا] دنیایی آیدینلاتان آسمانی جسم ، آفتاب ، [خ]ورشید. کونشی بالچقله صیوامق : [بـ]ـر آشکار بر شیئی انکار ایتمك .

[گ]لك [ت ا] کوزل قوقولی بر نوع ساقز ، میعه ، لبان .

[گو]نین [ع ا] عالم جسمانی و عالم روحانی ، دنیا وآخرت .

[گو]به [ت ا] اوچ کوشه‌لی و چیزکی چیزمکه مخصوص [...]ول، انواع مختلفه‌سی اولان هندسه [...]ی. معمار ومرانغوزلرك یاپدقلری [...]یلرك طوغری اولوب اولمدیغنی [...]لجمك ایچون قوللاندقلری کوشه‌لی [...]ت .

[کو]ه ـ که [ف ا] طاغ ، جبل . کوه آتشفشان: یانارطاغ. [کو]هسار : طاغلق ، طاغ تپه‌سی . [کو]هستان: طاغلق،طاغلری چوق یر.

گو [فا] نجاست ، پیسلك .

[گو]هر ، گهر [فا] جوهر، الماس. پاك کوهر : اصلی [ا]صلی پاك اولان . بد کوهر : [...]یسز، اصلسز. کوهری: مجوهر [...]تان ویابان. کوهرین : مجوهرلی،

مرصع. نقطه‌لی حرفلری حساب ایدیلن تاریخ .

کوی [فا] ، محله ، سوقاق ، سمت .

گوی [فا] یوارلاق شی، طوب ، چوکان طوپی .

گویا [فص] سویله‌یجی، سویله‌ین. (ادات تشبیه) صانکه .

که ، کاه [فا] صمان. پارچه‌لانمش قوری اوت .

کهان [فا] کوچوکلر، صغار .

گهان [فا] وقت، زمان. ناکهان: وقتسز ، بردنبره .

کهانت [عص] غیبدن خبرویرمك. فالجیلق ، باقیجیلق .

کهربا [فا] کهربار دنیلان صاری معدن .

کهرچله [تا] کووه‌رچله دنیلان وباروتك مادهٔ اساسیه‌سی اولان شی .

کهف [ع ا] طاغلرده اویولمش یر، بویوك مغاره. صیغینه‌جق محل. التجا ایدیله‌جك ذات .

کهکشان ، کاهکشان [فص] یاغمور ذراتنك آرا‌سندن کچن ضیای شمسك افق اوزرنده حاصل ایلدیکی رنکا رنك قوس ، قوس قزح ، علائم السما .

كَهل [ع ص] صقالنه قير دوشن، اختيارلغی باش كوسترن كمسه. اوتوزدن اللی یاشنه قدر اولان آدم.

كَهله [ت ا] پیسلكدن حاصل اولان وبيت دنيلان حشره .

كُهَن ، كُهنه [فص] اسكی، قديم.

كَهَنه [ع ا] كاهنك جمعی: كاهنلر، غيبدن خبر ويره‌نلر .

گَهواره [فا] بشيك ، مهد .

كُهوف [ع ا] كهفك جمعی: مغاره‌لر.

كُهول [ع ا] كهلك جمعی ، اختيارلر.

گَوه‌زه [ت ص] چوق سويلين ، بوش بوغاز .

كَهيا [ت ا] كتخدا ، كاهيا ، بر خانه‌نك ويا چيفتلكك اداره‌سنه باقان آدم .

كُهَيلان [ت ص] جنس عرب آتی .

كَی [فد] نه زمان ، نه وقت ، قچان .

كَیّ [ع ا] قيزغين دمير ايله وجودك بريرينی ويا ياره‌يی داغلامق .

كِيازار [فا] چايرلق ، اوتلاق ، مرعا .

كِياسَت [ع ا] زيركلك ، فطانت.

كَيّال [ع ص] كيله ايله اولچن كيله‌جی .

كِيانوس [فرا] لاجورد رنكا بر كيميوی ماده .

كِياه ـ كِيه [فا] تازه اوت، نبات كياه نمناك: سميز او دنيلن سبزه.

كِيتاره [فرا] الافرانغه موسيقی آلا كمانه‌بكزر وعود كبی چالين بر ساز .

گيتمك [ت ص] اوزاغه انتقال ذهاب . اوزاقلاشمق غائب اولمق. منتهی اولمق. يوروما

كيتی [فا] دنيا ، جهان ، عا كيتی نورد : سياح .

گيجشمك ، گيجنمك [ت ص خفيف رتده قاشنمه ، طاتلی طاتلی قاشن

گيجه [ت ا] كونك قاراكلق او قسمی ، ليل ، شب ، ... قوشی : ياراصه .

كَيد [ع ا] حيله ، مكر . آلداته

گيدَرمك [ت ص] ازاله ايتمك . يردن قالديروب كوندر

گيدشمك [ت ص] قاشينمق كيجيشمك .

كير [ت ا] پيسلك ، بولاشقل مردارلق .

کیرج [تا] بر نوع طاشی یاقەرق استحصال اولنان معروف بیاض مادەکە صیوا وبادەنە یاپیلیر .

گیرودار [فا] محاربە، جنك، غوغا.

گیریشمك [تص] بربرینەقارشمق، بربرینە کیرمك، صوقلمق، مداخلە ایتمك ، باشلامق .

گیرگین [تص] هربرە صوقیلان ، هرکسلە کوریشەن، صوقاغان. چاتقین .

گیرمك [ت ص] ایچری وارمق ، صوقلمق ، دخول ایتمك . آرایە کیرمك : میانجیلق ایتمك . بربرینە کیرمك : بویوك تلاشە دوشمك . رنکدن رنکە کیرمك: پك‌صیق تحول ایتمك، محجوب اولمق.

گیزلمك [ت ص] صاقلامق ، ستر ، اخفا ، کتم .

کیس [عا] پارا کیسەسی . رحمدە چوجق یاتاغی .

کیس [عص] ذکا ، فطانت .

کیّس [عص] ظریف ، زیرك .

گیسو [فا] اوموز اوستنە دوکیلن صاچ ، زلف ، کاکل .

نجم گیسودار : قویروقلی ییلدیز .

کیسه [فا] کوچوك طوربە، کیسە. کیرچیقارمق ایچون حمامدە قوللانیلان صوفدن معمول طوربە. کیسە بر : یان کسیجی .

کیشنمك [تص] آتك شدتلی سس چیقارمسی، صهیل .

کیف [ع ا] حال، صحت ، مزاج. آرزو ، هوس ، ایستەك .

کیفیت [ع ا] بر شیئك حالی ، ایی ویا کوتو اولمسی . بر وقعەنك صورت جریانی . مادە ، خصوص ، ایش .

گیك [تا] چتاللی، بوداقلی بوینوزی بولنان معروف وحشی حیوان.

کیك

کیك [فرا] اوزون اینجە صندال.

کیلار [ت ا] ارزاق ، ذخیرە وسائرە قویمغە مخصوص کوچوك اوطە .

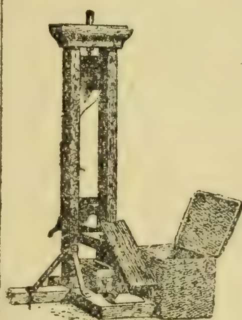
کیلوس [فرا] طعامك معدەدە هضمی صرەسندە باغیرصاقلرە مخصوص بیاض قان طمارلرندە جریان ایدن سود کبی مایع .

کیلوغرام [فرا] یکی اوقە ، بیك غراملق وزن .

کیلو مترو [فرا] بیك مترولق مسافه.

کیله [ت ا] حبوبات اولچوسی ، اولچك .

کیلیوتین

[فرا] فرانسه ده اعدامه محکوم اولانلرك بوینی کسمکه مخصوص ماکنه. کیلیوتین

گیمك [ت ص] البسه و سائره یی بدنه کچیرمك . اوزرینه آلمق . (مج) غرض پیدا ایتمك .

کیموس [ع ا] معده ده یمکك افرازات ایله برلشه رك خمور حالنه کلمسی .

کیمیا [عا] عضوی وغیر عضوی جسملرك یکدیکرینه تأثیرا. تندن وبونك تابع اولدیغی قوانیندن باحث مهم برعلم . عادی معدنلری آلتون وکوموش یاپمق علم باطلی .

کین [ع ا] عداوت ، بغض ، حقد وحسد .

کینت [ت ا] ایکی قاتی ماده یی بربرینه ربط ایدن اوجلری قیوریق دمیر رابطه .

کینه [فا] کین ، قلبده کی بغض وعداوت ، حسد .

کینه کاه [وا] جنك یری ، محاربه میدانی ، معرکه .

کیوان [فا] زحل نامنده کی سیاره.

کیول ـ کئول [عا] اسپرتو،روح.

ل

ل تورکجه الفبانك یکرمی آلتنجی حرفی اولوب « لام » طرزنده تلفظ ایدیلیر .

ل [عجر] ایچون ، دن دولایی .
« لهذا » : بونك ایچون .
« لحکمة » : بر حکمته مبنی.

لا [عص] حرف نفی در . « لایعد ولایحصا » : صاییه کلمز .

لاابالی [عص] علاقه دار کورونمه ین، قیدسز،مبالاتسز. تکلیفسز، صایغیسز .

لااقل [ع]الك آزدن،هیچ اولمازسه.

لابد [عض] ترکی ممکن اولمایان ، الزم ، ضروری .

لابس [عص] کیین ، کییمش .

لاتجين [ت. ا] قايطانله باغلانير ، قولاقلى مست .

لابا [تا] صولى پيلاو. كتن توخومندن وسائره‌دن ياپيلان علاج.

لاباجى [ت ص] لابا يه‌مه‌سنى چوق سه‌ون. راحتده‌وناز ايچنده بويومش .

لاتا، لاطا [تا] ياقاسيله‌قوللرى‌سترە ‌بچمنده اوزون جبه . دار واوزون جام كراسته .

لاتين [تا] اسكى وبويوك برقوم كه فرانسزلر، ايتاليانلر واسپانياليلر بونلردن تشعب ايتمشدر .

لاتينجه [ت ا] اسكى روماليلرك سويله‌دكلرى لسان .

لاجرم [ع‌ح] البته، ناچار، شبهه‌سز.

لاجل [ع تر] سببيله . مقصديله ، ايچون . «لاجل التحصيل» : تحصيل ايچون .

لاجورد [ف ا] ماوى رنكلى قيمتلى برطاش. بوطاشك رنكى، قويو ماوى رنك .

لاحق [ع ص] يتيشوب اولاشان ، آرقادن كلوب برله‌شن . شيمديكى ، سابق مقابلى .

لاحقه [ع‌ا] علاوه ، ذيل .

لاحم [ع‌ص] دائما أت يين: حيوانات لاحمه .

لاحول [ع ا] معروف جملهٔ دعائيه نك ايلك كلمه‌سى كه بر تهلكه ظهورنده و يا صبرك توكنديكنى اظهار مقامنده قوللانيلير .

لاخ [فد] ادات‌مكان‌در. «سنكلاخ»: طاشلق .

لاخنا ـ لاخانا [يونانجه‌دن]معروف بويوك‌طوپارلاق‌سبزه.

لاده‌ن [ت ا] كريدده يتيشن بر جنس‌چالينك ضمغى .

لاز [ت ا] طربزون وچوروك صو جوارلرنده ساكن بر قوم .

لازال [ع تر] زائل واكسيك اولماسون معناسنه دعا تعبيريدر.

لازق [ع‌ص] ياپيشان ، ياپيشقان .

لازم [ع ص] لزوملى ، تركى جائز اولمايان . وجودينه احتياج اولان شى . صرف علمنده حدثى ديكرينه تجاوز ايتمه‌ين فعل .

لازمه [ع‌ا] اجراسى لازم‌اولان‌شى، وظيفه ، وجيبه

لاستيك [تا] قائو چوقدن معمول اولوب چكيلدكده اوزايان ماده، قيشين كيلن‌قائوچوقدن‌غالوش. « لاستيكلى سوز » : هرطرفه چكيله‌بيلير سوز .

لاسيما [ع‌تر] باخصوص ، بالخاصه ، هله .

لاشْقا [يتا] كمى خالاطنك كه‌وشه ـ ديلوب بوشه بيراقلماسى .

لاشَك [عتر] شبهه‌سز ، البته .

لاشه [فا] اولمش حيوان ، لش ، جيفه ، (مج) متعفن شى .

لاشَىْ [عص] جزئى ، هيچ .

لاصِق [عص] ياپيشان ، ياپيشيق.

لاعَلى التَّعيين [عتر] تعيين وتخصيص ايتمكسزين ، هر نه وهر كيم اولورسه ، كايشى كوزل.

لاغ [فا] شاقا ، هزل ، مزاح .

لاغَر [فص] ضعيف، أتسز، آريق.

لاغم ـ لَغَم [تا] «يونانجه‌دن» يرآلتنده‌اوستواورتولو خندق، صيچان‌يولى. كريز. باروتله دولدورولوب آتش ويريلك اوزره آچيلمش ير .

لاف [فا] لاقيردى ، سوز . بوش و واهى سوز . قونوشما . لاف آتمق : دوقوناجق سوز سويله‌مك .

لافَزَن [فص] چوق سوز سويله‌ين، كه‌وزه . آتوب طوتان .

لاق ـ لاغ [تد] محل ومكان‌بيان ايدوب اسملرك آخرينه الحاق اولونور . قيشلاق : قيش محلى. آولاق: آو يرى . قوملاغ: قوملق ير ، قومسال ، پلاژ . بعض اسملره وفعله ملحق‌اولوب صفت‌ده تشكيل ايدر : چاتلاق ، جاولاق .

لاق [فرا] كول . باغچه‌لرده‌كى كول تقليدى‌خاووض.

لاقيردى [تا] سوز، كلمه ، لاف، قونوشما،صحبت . مذاكره. نزاع، مخالفت. «لاقيرديسى اولماز»: قاله‌آلينمايه دكمز. «لاقيردى‌قاريشديرمق» : فتنه وفساد قويمق .

لاقيرديجى [ت ص] چوق لاقيردى سويله‌ين ، دائما لاقيردى بولان، سكوتى اولمايان .

لاكَرْدا [تا] معروف طوزلانمش باليق .

لاكه [تا] قيمتلى بر نوع تاختا .

لاكين [تد] آما، فقط، شوقادار واركه ، آنجاق .

لاَل [فص] ديلسز ، ابكم. قيرمزى رنك .

لاَل [ع ا] لولونك جمعى: انجيلر.

لالا [فا] چوجوغى كزديرن اركك خدمتجى .

لالانغا [تا] طاواده‌پيشمش‌يومورطالى خامور طاتليسى .

لاله [فا] معروف كوزل چيچك .

لاله [ت ا] اسكيدن اسیر ومجرملرك بويونلرينه طاقيلان دمير حلقه .

لامبا [ت ا] پترول ياغيله مخصوص مختلف جسامت وظرافتده قانديل.

لاله

لامبا [تا] يبو .

لامبالی [تص] كناری بربرينه قاووشاجق صورتده ييولی .

لامِح [ع ص] پارلايان ، پاريلدايان ، پارلاق .

لامِس [عص] تماس ايدن ، أل ايله دوقونان .

لامِسه [عا] دوقونمقله دويمق حسی، لمس خاصه‌سی .

لامِع [ع ص] لمعان ايدن ، پارلايان، پاريلدايان .

لامِعه [ع ا] پارلايان شی .

لامَكان [عص] يرسز . مكانسز .

لاندو [فرا] اوستی آچيلير وقاپانير بويوك بينك آراباسی .

لانه [فا] يووا ، آشيان .

لاو [فرا] يانار داغلردن فيشقيران مادهٔ سياله .

لاوابو [فرا] يوز يقامه‌يه مخصوص لوازمی حاوی برنوع ماصا .

لاوانطا [يتا] اوفاق مور چيچكلی كوزل قوقولی اوت . كوزل قوقولی توالت صويی .

لاوابو

لاوطا [ت ا] دوغامايان چوجوقلری آنالرينك رحمندن آلمايه مخصوص قيصقاچ كبی برآلت. لاوطا. ايله چوجوق آلان طبيب ويا قابله.

لاووطا [ت ا] بر نوع تللی چالغی.

لاهوت [ع ا] الوهيت ، ربانيت ، روحانيت ، ناسوت مقابلی .
«عالم لاهوت»: روحانيلر عالمی ، عالم معنوی .

لاهوتی [عص] الوهيته، عالم معنوی وروحانی‌يه منسوب، علوی، قدسی .

لاهوراكی [ت ا] هند لاهوريسنه تقليداً ياپيلان يوكدن اينجه بر قوماش .

لاهوری [ت ا] هندستانك لاهور شهرنده ياپيلان نفيس قوماش.

لايتجزى [عص] جزءلره وقسملره تقسيم اولونامايان، پارچالانا ماز .

لايتغير [عص] تغير ايتمز ، دكيشمز .

لايح ـ لائح [عص] ظاهر، آشكار. پارلاق ، پارلادايان . خاطره كلن .

لايحصى [عص] صايلماز، پك چوق.

لايحه [ءا] خاطره كلن ترتيب . تصور . دوشونولن بر ترتيب وتصورى حاوى قلمه آلينان و بر مقام رسمى يه تقديم قيلينان ورقه .

لايخطى [عص] خطا ايتمز، خطاسز .

لايزال [عص] زوال بولماز ، ابدى.

لايطاق [عص] طاقت كتيريله من ، تحمل اولونماز . « تكليف مالايطاق » : تحمل وقبول ايديله من تكليف .

لايعد [عص] صاييسز، پك چوق .

لايعقل [عص] عقلى باشنده اولمايان. دالغين .

لايعنى [عص]معناسز. « مالايعنى »: مناسبتسز ومعناسز شى ، صاچما صاپان .

لايق ـ لائق [عص] ياقيشان ، مناسب ، شايان .

لايموت [عص] اولمز ، فنا بولماز، ابدى .

لئيم [عص] آلچاق ، دنى .

لب [فا] دوداق . كنار: لب دريا. « لبالب »: دولو، آغيزآغيزه.

لب [ءا] ايچ ، بادم كبى ميوه لرك ايچى. اوز. قلب، عقل. « صوك معناده جمعى اولان الباب قوللانيلير.». «اولوالالباب» : ارباب عقل وذكا.

لبابت [ءا] عقل وفطانت .

لباس [ءا] كييله جك شى ، روبا، اثواب . جمعى اولان البسه لسانمزده مفرد كبى قوللانيلير .

لب بسته [فص] دوداغى باغلى، سسز ، ساكت .

لب ريز [فص] طاشقين .

لبس [ءا] كيجه . ايكى شيئى بربرندن فرق ايده مەمه . « بومعناده التباس داها مستعملدر».

لبلاب [ءا] صارماشيق اوتى .

لبلبى ـ لبلبى [تا] قاورولمش نوخود .

لبن [ءا] سوت .

لبنى [ءا] سوته متعلق ويا سوت قبيلندن اولان .

لبيب [عص] عقللى ، فطين ، ذكى .

لبّيك [ع تر] نه امر کزوار؟ امر کزه منتظرم . بویورك ، افندم ؟ .

لپیسقه ـ له پیسقا [ت ص] آچیق کستانه ویا قویو صاوی کوزل صاچ .

لثام [ع ا] نقاب ، یوز اورتوسی ، یاشماق .

لثه [ع ا] دیش أتی .

لجام [ع ا] دیزکین ، کم .

لجّه [ع ا] انکین ده کیز ، عمان ، صویك چوق ودرین محلی .

لحاظ ـ لحاظه [ع ا] کوز اوجیله باقما .

لحاف [ع ا] اورتونه جك شی ، یورغان . زار ، قابوق .

لحامت [عا] اتلیلك ، سمیزلك .

لحد [ع ا] قبر ، مزار . کارکیر ومنتظم مزار .

لحظه [ع ا] بر کوز آتما . کوز قیرپاجق قادار آز بر زمان ، آن . « برلحظه ده » : کوز آچوب قاپانجه یه قادار ، آن واحدده .

لحم [ع ا] أت .

لحن [عا] کوزل وقاعده لی سس ، آهنك ، أزکی . قاعده یه مغایر قرائت .

لحوق [ع ا] اولاشما ، ایریشمه ، تابع اولما .

لحوم [ع ا] لحمك جمعی . أتلر .

لحیه [ع ا] صاقال .

لخوصه ـ لوخوصه [تا] یکی دوغورمش قادین .

لدغ [غ ا] ییلان ویا عقربك صوقماسی .

لدن [ع ا] نزد ، عند ، قرب . نزد الهی . « علم لدن » : علم الهی ، علم غیب ، اسراره وقوف علمی .

لدنیات [ع ا] اسرار وخفایا . بر ایشك کیزلی جهتلری .

لدی [عظ] عند ، نزد ، وقوعنده ، اثناسنده . « لدی التحقیق » : تحقیق اولوندقده . « لدی الحاجه » : احتیاج کورولدکده .

لذات [ع ا] لذتك جمعی ، لذتلر .

لذائذ [ع ا] لذیذه نك جمعی ، لذتلی شیلر ، ذوقه واکانجه یه متعلق شیلر ، مادی و شهوانی ذوقلر ، هوسات نفسانیه .

لذت [ع ا] آغیزله دویولان حس ، ذوق ، طات ، چاشنی ، طاتلیلق . خوشلانما ، حظ .

لذالك [ع تر] بوندن دولایی ، بوسببدن ، بونك ایچون .

لَذيذ [ع ص] لذتلی ، طاتلی. طعمی کوزل .

لَر [ت د] تورکجه جمع اداتیدر. قالین هجالی کلمه‌لرده فتحهٔ ثقیله ایله «لار» طرزنده اوقونور. «و» ایله نهایت بولان ضمیر واسم اشارتلرده باشنه بر « ن » کتیریلیر : بونلر ، اونلر ، شونلر .

لَرزان [ف ص] تیتره‌ین .

لَرزش [ف ا] تیتره‌مه ، رعشه .

لَرزه [ف ا] تیتره‌یش ، رعشه .

لُزوج ـ لزوجت [ع ا] یاپیشقانلق ، یاپیشوب اوزانما .

لَزوق [ع ا] یاقی کبی بدنه یاپیشدیریلان علاج .

لزوم [ع ا] لازم اولما ، ایشه یاراما ، احتیاج .

لِسان [ع ا] دیل . لهجه ، لغت . سوز ، نطق ، تکلم. « لسان حال » : بر شخص ویا شیئك حال وطورندن آکلاشیلان شی. «لسانه کلمك » : علیهنده سوز سویلنمك .

لُسوق [ع ا] یاپیشما ، یاپیشیقلق .

لَش [ت ا] أولمش حیوان ، لاشه : جیفه . (مج)فنا قوقان.

لَشکَر [ف ا] عسکر . اوردو .

لشکرگاه [ف ا] اوردوکاه .

لَصق [ع ا] یاقی .

لُصوق [ع ا] یاپیشما .

لَطافَت [ع ا] لطیفلك، خوشلق ، ملایمت . کوزه‌للك .

لَطائف [ع ا] لطیفه‌نك جمعی: لطیفه‌لر.

لُطف [ع ا] أییلك ویوموشاقلقله معامله، رفق وملایمت، نوازش، اییلك ، احسان . مساعده .

لُطفاً [ع ا] کرم وعنایت بویورارق، لطف ومساعده ایده‌رك .

لَطمه [ع ا] توقات ، سلله .

لَطیف [ع ا] ملایم ، یوموشاق ، نازك ، خوش . شیرین ، کوزل. روحانی. «اسماء حسناددندر.»

لَطیفه [ع ا] کولدوره‌جك توحاف وکوزل سوز ویا حکایه ، شاقا ، مزاح .

لُعاب [ع ا] صالیا .

لَعب [ع ا] اویون .

لُعبه [ع ا] اویون ، اویونجاق . هرکسك اکلنجه‌سی .

لُعبيات [ع ا] اويونه متعلق اكلنجه لر.

لَعْل [ع ا] ياقوت كبي قيرميزى قيمتدار برطاش. قادين دوداغى و شراب كبي قيرمزى شيلردن كنايه اولور. قيرميزى بر جنس كوزل مركب.

لَعَلَّ [ع د] شايد، احتمال كه، بلكه. « ليت لعل » : بو كون يارين ديه صاللاما.

لَعْن [ع ا] لعنتلهمه ، بد دعا. خيردن اوزاقلاشديرما. آفاروز ايديله.

لَعين [ع ص] اللهك عفوومرحمتندن محروم، ملعون، مطرود و مردود.

لُغات [ع ا] لغتك جمعى.

لُغَت [ع ا] بر ملتك ويا قومك سويله ديكى لسان. بر لسانى تركيب ايدن كلمه لرك بهرى ، سوز. بر لسانك كلمه لريله معنالرينى ، اصل و اشتقاقلرينى بيلديرن علم و كتاب. قاموسك برآز كوچوكى، مختصرى.

لُغَز [ع ا] معما، بيلمه جه، يا كيلتماج.

لَغْزان [ف ص] سورچن ، قايان.

لَغْزيده [ف ص] سورچمش، قايمش.

لَغْو [ع ص] صاچما ، بوش سوز ، عبث. خطا ، يا كيلما . فسخ وابطال ، قالديرما.

لُغَوى [ع ص] لغته منسوب ، علم لغته دائر.

لَغويات [ع ا] بوش سوزلر، صاچما صاپان شيلر.

لَفّ [ع ا] صارما، طوپلاما. ظرف ايچينه صوقما. « لف ونشر » : بر قاچ اسمى ذكر ايدوب صوكرا هر برينه عائد صفت ويا فعللرى صيرالامق كه بر صنعت ادبيه در.

لَفَّا [ع ح] صارارق ، صاريلمش اولديغى حالده.

لفافه [ع ا] صارغى.

لَفْظ [ع ا] سوز ، كلمه ، معنالى ومعناسز اولارق آغيزدن چيقان سوز. كلمه نك تلفظى وشكلى.

لَفْظه [ع ا] بر تك كلمه : لفظهٔ جلال.

لَفيف [ع ا] صرف عربيده حروف اصليه سندن ايكيسى حرف علت اولان فعل.

لك ـ لِق [ت د] صفتلره لاحق اولوب مصدريت معناسيله اسملر تشكيل ايدر: اييلك، كوز ـ للك ، دوغرولق. اسملره لاحق اولارق صفت تشكيل ايدر: قيشلق ، بايراملق ، جهنملك. اسم مكانده تشكيل ايدر: اورمانلق ، چيچكلك.

لِقاء [ع ا] يوز ، سيما. بولوشما ، قاووشما ، ملاقات.

لَقَب [ع ا] صوكرادن قونولان آد. عنوان . جمعی : القاب .

لَقْلَق [ع ا] لكلك دینیلن معروف قوش . بو قوشك چیقاردیغی سس . (مج) : بوش لاقیردی ، صاچما سوز ، کوەزەلك .

لَقْلَقه [ع ا] لکلك سسی . (مج) مناسبتسز ومعناسز سوزلر ، هذیان .

لَقْلَقیات [ت ا] صاچما صاپان سوزلر، بوش لاقیردیلر .

لقمان [ع ا] قدیم ومشهور بر طبیب وحکیمك اسمی . طبیب. « لقمان روحی » : برنوع سیال اسپرتو اولوب طبابتده چوق مستعملدر .

لُقْمه [ع ا] بر دفعەده یەنیلن یەجك ، لوقما . آز مقدار ، پارچا . معلوم یووارلاق طاتلی .

لُقْمەشمار [ف ص] لوقما صاییجی ، خسیس .

لُقوم ـ لوقوم [ت ا] معلوم یوموشاق طاتلی، راحت حلقوم دینیلان یوموشاق شکر . « قوش لوقومی »: چوجوقلر ایچون صاتیلان یومورطالی، طاتلی ، اینجه ومدور بر خامور .

لَقیط [ع ا] سوقاغه آتیلوب بولونان یکی دوغمش چوجوق، متروك چوجوق .

لَقیطه [ع ا] سوقاقده بولونمش قیز چوجوغی .

لِگام [غ ا] گم ، دیزگین .

لِگَن ـ لەگن [ت ا] أسکیدن ایچنده أل ییقانان معروف قاب . بونك چاماشیر ییقامەسنه مخصوص نوعیده واردر .

لٰکِن [ع حر] لکن، فقط، آما، آنجاق .

لِکَنْت [ع ا] دیلدەکی طوتوقلق ، پلتکلك .

لَکه [ت ا] بەنك ، داملا أثری ، اوفاق کیرلیلك نشانەسی . وجودده حاصل اولان طبیعی نشانەلر . (مج) : عیب ، نقیصه ، موجب ذلت حال ، شائبه .

لَکەلَنْمَك [ت ف] لکه پیدا ایتمك. پیسلنمك . عفت وفضیلتنه خلل گتیرمك .

لله [ع تر] الله ایچون .

لَمْح ـ لمحه [ع ا] بر دفعه باقما . بر گوز آتیش . پارلاما، پیریلداما. « لمحةالبصرده »: برگوز آچینجایه قادار ، بر آن ایچینده . جمعی : لمحات .

لَمْس [ع ا] أل ایله دوقونما، تماسله آ کلاشیلان دویغو .

بويوك ، فريقدن كوچوك رتبهٔ عسكريه .

لَواحق [ع ا] لاحقه‌نك جمعی . علاوه‌لر.

لَوازِم [ع ا] لازمه‌نك جمعی . جمع الجمعی : لوازمات : عسكرك ، اوردونك اعاشه والباسنی وسائر احتياجاتنی تأمين ايدن دائره .

لواطه [ع ا] لوطيلك ديديلن شنيع ومكروه فعل .

لَوّام [ع ص] چوق لوم وسرزنش ايدن ، چوق ذم وفصل ايدن.

لَوامِع [ع ا] لامعه‌نك جمعی . پارلاقلر.

لَوايِح [ع ا] لايحه‌نك جمعی . لايحه‌لر.

لَوائِم [ع ا] تقبيحه شايان ايشلر . لائمه‌نك جمعی .

لوب [ت ص] بويوك ومدور . بردن يوتولاجق بر شكل وصورتده اولان . يوموشاق وقالين : لوب أت . لوب شكر .

لُوبُوت ـ لوبوط [ت ا] قيصا وقالين صوپا .

لَوْث [ع ا] كير ، پيسلك ، مردارلق . « معنوياتده‌ده قوللانيلير »

لوجا [يتا] حجره ، كوچوك بولمه . تياترووده بر قاچ سيرجينك استيعابنه كافی خصوصی بولمه . اصنافك ايشلرينی مذاكره ايچون طوپلاندقلری محل ، لونجا . فارماصونلرك اجتماع يری .

ع ـ لَمَعان [ع ا] پاريلداما ، پارلاما.

عه [ع ا] پارياتی . جمعی : لمعات .

ؤلفه [ع ز] بوراده لام حرف جری تملك و اختصاص معناسنه‌دز : مؤلفك كندی‌سوزی . لمحرره ، لمترجمه كبی تركيبلرده بو قبيلدندر .

يزل [ع ص] زائل اولماز ، زوال بولماز ، ابدی .

نفا [ع ا] وجودك بعض دامارلرنده جولان ايدن براق بر مايع .

نفوی [ع ا] دورت مزاجدن بری كه صاحبی قانسز وضعيف اولور .

نك [ف ص] طوپال .

نگر [فا] واپور ويا گمی‌دمیری.

نگر [ت ا] كنارلری اكلی باقيردن صحن ويا تپسی .

[ع د] ادات شرط اولوب لسانمزده يالكز أولنه « و » علاوه‌سيله قوللانيلير : ولو : حتی ، بيله ، اولسه‌ده .

واء [ع ا] بايراق ، سانجاق ، رايت . أسكيدن بر ولايتك منقسم اولديغی اقسامك بهری كه بر قاچ قضادن متشكلدی . ايكی آلايدن متشكل قوهٔ عسكريه . ميرآلايدن

لَوْح [ع ا] تخته، تاختادن وسائره‌دن یاپیلان یاصصی صحیفه . (مج) لوح خاطر : حافظه. لوح محفوظ : مقدراتك محفوظ بولوندیغی لوح معنوی .

لَوْحَشَ الله [ع تر] الله اوزاقلاشدیرماسین. « ماشاالله وبارك الله کبی تحسین تعبیریدر . »

لَوْحه [ع ا] یازی و رسمی محتوی چرچیوه‌لی کاغد ویا مشمع . بر صحیفه‌نك اوزه‌رنده قالین یازی . رسملی صحیفه ، تابلو .

لودوس [ت ا] جنوب روزکاری. باطی لودوسی: جنوب غربی روز کاری .

لور [ت ا] بیاض ویوموشاق بر نوع تازه پینیر .

لَوْرك ـ له‌ورك [یونانجه‌دن] أتی چوق لذتلی ایری بر بالیق .

له‌ورك

لَوْز [ع ا] بادم .

لوسترو [یتا] قوندورا بویاسی ، جلاسی .

لوستروجی [ت ا] قوندورا بویایان آدام .

لوش [ت ه] آز قارا کلیق ، چوق آیدینلق اولمایان، تنبل، که‌وشك: لوش چوجوق .

لوطی [ع ص] ارككه فعل شنیع اجرا ایدن .

لَوْعه [ع ا] عشقدن ویا آلا روحیه‌دن یوره‌كده حاصل اولان یانیقلق ، سوزش، یانوب یاقیلما.

لوغاریتمه [یونا] مثلثات علمنده‌قو للانیلان معروف حساب جدولی .

لوفر [یونا] معلوم لذیذ بالیق

لوقانطا [یتا] اجرتله یمك یه‌نیلن محل .

لوقره [ت ا] بر جنس سرچه

لوقما [ت ا] اقمه .

لوقوموتیف [فرا] ده‌میر یول آرابالرینی چکن ما کینه‌لی آرابا .

لوکس [فرا] زینت ، سوس ، طنطنه و دبدبه . اسراف وسفاهت .

لوك [ت ص] آغیر، بطال ، خانطال.

لُؤْلُؤْ [ع ا] اینجی .

لوله [ت ا] چوبوغك اوجونه طا قیلان طوپراقدن توتون ظرفی .

چشمه وسمائره‌یه طاقیلان کوچوك بورو ، صو اولچوسی .
له‌جی [ت ا] چاموردن چوبوق لوله‌سی وسائره‌یاپان صنعتکار.
دم [ع ا] ذم ، فصل ، عتاب ، پایلاما .
مبار [يتا] حرب سفينه‌سنده طوپ آغزی او کنده‌کی ده‌لیك .
مبوز [ت ا] واپور قامارالرینك طوپارلاق وکوچوك پنجره‌سی
ون [ع ا] رنك ، بکز . دورلو، چشید .
نجا [ت ا] اصنافك مذا کره‌یری .
وانتن [فرا] شرق اهالیسندن اولدیغی حالده کندیسنی آورو۔پالی طرزنده کوسته‌رن، فرنك‌مقلدی خرستیان ، طاتلی صو فرنکی .
وند [فا] «يتا» وقتیله وندیکلیلرك شرق مملکتلرندن آلدقلری بحریه نفری ، خفیف عسکر .
(ص) : خفيف وجوال وياقیشیقلی ، ایریجه یاپیلی کوزل .
[ع تر] اونك ایچون ، اوکا ،
هب [ع ا] آله‌و .
هجه [ع ا] سویله‌نیلن لسان ، دیل ، لغت ، لغت کتابی .
بر لسانك شعبه‌لرندن بری .

لَهْجه [ت ا] چهره ، بکز : لهجه‌سی بوزوق .
لَهْجه [ت ص] لهلیلرك لسانده وطرزنده اولان ، له لسانی.
لِهٰذا [ع تر] بونك ایچون .
لهفان [عص] قلبی یانیق ، متحسر.
لَهْو [ع ا] اویون، لعب، اکلنجه.
لَهيب [ع ا] آله‌و ، حرارت .
لَهيم [ت ا] معدنلری یاپیشدیرمایه یارایان قالای وسائره .
لياقت [ع ا] لایق اولما ، استحقاق. اقتدار ، مزیت ، فضیلت ، هنر واهلیت .
لَيال ـ ليالى [ع ا] لیلك جمعی: کیجه‌لر.
لِئام [ع ا] لئیمك جمعی : لئیملر.
ليپارى [يونا] اوسقومرویه بکزه‌ین بر جنس بالیق .
لَيْتَ [ع ا] اولسایدی ، کاشکه . «ليت ولعل»: بوکون یارین کبی سوزلرله اویالاندیرما .
ليتره [فرا] برنوع اولچك ، لیبره .
ليتوغرافيا ـ ليطوغرافيا [يونا] طاش باصماسی .

لَيْث [ءا] آرسلان .

ليرا [يتا] يوز غروشدن عبارت آلتون سكه ويا كاغد .

ليس [ف ص] بالايجى . تركيبسز قوللانيلماز : كاسه ليس : چاناق يالايان ، دالقاووق .

ليسه [فرا] يونان حكماى قديمه سندن آرسطونك محل تدريسى اولوب آتنه جوارنده ايدى . آرسطونك مسلك فلسفيسى . تالى صنفلرى احتوا ايدن منتظم وليلى مكتب .

ليف [ءا] خرما آغا جندن چيقان ايپليك .

ليقورينوز [يونا] كفالدن و . كا بكزه‌ر باليقلردن ايسده قوروتولارق ياپيلان باليق باصديرماسى .

لَيْك [فد] لاكين . «بوكون متروكدر . قدما نظمده قوللانيرلردى . »

ليكور [فرا] اسبرتوسى آز مشروبات ، طاتلى مسكرات .

ليكيداسيون [فرا] تنزيل فيأت ايله مال صاتيش . تسويهٔ حساب ، حساب كسمه ، تصفيه .

لَيْل [ءا] كيجه .

لَيْلاء [ء ا] پك قاراكليق كيجه ، اوزون كيجه . مشهور مجنونك معشوقه‌سى .

لَيْلَك [ت ا] اوزون غاغا و اوزون آياقلى معروف قوش .

ليلك

لَيْله [ء ا] بر تك كيجه. ليلهٔ قدر : قدر كيجه‌سى .

لَيْلى [ء ص] كيجه‌يه منسوب ، كيجه وقتى واقع اولان. كيجه ايچنده ياتيلان : ليلى مكتب .

ليمان [يونا] واپورلرك روزكاردن ، فورطينادن بارندقلرى طبيعى وياصنعى ير ، مرسا ، قوى . (ص) ساكن : دڭيز سوت ليمان .

ليمانلامق [ت ف] ليمانه كيرمك ، ليمانده دورمق . ياتيشمق ، سكونت بولمق .

ليمانلق [ت ا] ليمان كبى محفوظ ير ، سكون ، سكونت : اورتالق سوت ليمانلق. (ص) ليمانلق بر ير. هوا ليمانلق ايدى .

ليمون [يونا] پورتاقال جنسندن فقط صارى واكشى معروف نسنه.

...وناطا [ت ا] صو وشكرله ليمون صويندن عبارت شربت .
...ونلق [ت ا] قيشين ليمون وپورتاقال آغاجلرينى واوكا بكزر نبا...
...نات وچيچكلرى بارينديرمايه مخصوص صوباسز جامكان .
...ونى [تص] ليمون رنكنده، آچيق صارى .
...ءر [فرا] فرقهٔ سياسيه رئيسى .

ليمه [فا] ديليم، اوزون ديليم، پارچا.
لَيِّن [عص] يوموشاق، نرم، ملايم .
لِينَتْ [ع ا] يوموشاقلق ، ملايمت ، اسهال .
لئيم [عص] لومه لايق ، دنى، رذيل، آلچاق .
لينچ [نكليز] وحشيانه بر طرزده آدام أولدورمه ، غير رسمى اعدام ، رجم .

م

توركجه اليفبه‌نك يكرمى يدنجى حرفى‌در . بعض توركجه كلمه‌لرك ...يلك حرفنه قونولارق اوكلمه ايله ...رابرمهمله تشكيل ايدر: ايش ميش، ...ساعت ماعت. ضمير اضافينك مفرد ...متكلمى‌ده اولور : اوغلم ، طلبه‌م.
[عا] اسم موصول اولوب بعض عربى تركيبلرده بولونور و « او شيئى كه ...» معناسنه كلير. «ماقبل» ...وسته‌كى . « مابعد » آلتده‌كى . ...ماشاءالله »: اوشيئى كه الله ايستر، ...الهك ايسته‌ديكى. «ماجرا» : جريان ...يدن شى .
... [عا] صو .
...ب [عا] عودت ورجعت ايديله...جك ير. صيغيناجق محل، ملجأ.

مَآثِر [عا] كوزل اثرلر ونشانه‌لر، اسلافك شايان افتخار اثرلرى.
مَآثِم [عا] كناهلر .
مَآخِذ [عا] مأخذك جمعى. مأخذلر.
مآل [عا] خلاصه ، زبده ، معنا، موضوع .
ماباقى [عا] بقيه ، باقى قالان شى .
مابه‌الافتخار [عتر] كنديسيله افتخار اولونان ، كنديسيله اوكونولن .
مابَيْن [عا] آراده‌كى شى ، آرالق، آرا . حرم ايله سلاملق آراسنده كى اودا وياداٸره. سراى مأمورلرينك اوطوردقلرى داٸره .

مات [تا] شطرنج اویوننده مغلوبیت، علی العموم مغلوبیت .

ماتقدّم [ع ا] تقدم ایدن شی، کچمش زمان .

مأتم [ع ا] أولو ایچون سیاه البسه کیوب آغلایش، یأس .

مأثوره [ع ا] اسلافدن روایت ونقل اولونان خبرلر .

مأثوم [عص] صوچلی، کناهلی .

ماجد [عص] شرف صاحبی، عالی، شانلی .

ماجرا ـ ماجری [ع ا] جریان ایدن شی، حادثه، وقعه، سرکذشت .

مأجوج [تا] اسم خاص اولوب کویا یأجوج ایله برابر آخر زمانده تخریبات یاپاجق قیصا بویلی برقوم .

مأجور [عص] اجر وثوابه نائل اولان.

ماج [نکلیز] ایکی مخالف طرفك فود- بول ویا ایکی مخالف کذینك بوقس اویناسی .

ماچین [تا] چینك جنوبنده برقطعه. چین .

ماحصل [عا] حاصل اولان شی، نتیجه.

ماحضر [ع ا] حاضر اولان شی، موجود وحاضر اولان یمك.

ماحی [ع ص] محو ایدن . «مادیات ومعنویاتده مستعملدر . »

مأخذ [عا] برشیئك اخذ اولوندی یر، منبع .

ماخلق الله [ع تر] اللهك یاراتدی شیلر، بو قدر مخلوقا جم غفیر، قالابالیق .

مأخوذ [ع ص] اخذ اولونمش مقبوض .

مأخوذات [ع ا] مأخوذك جمعی آلینان پارا، دفتر آلینمش پارانك یازیلدیغی قسم مقبوضات .

مادام [ع تر] دوام ایتدکجه، د وباقی اولدقجه. «مادام الحیات صاغ اولدقجه .

مادام ـ مادام که [ع د] چونکه

مادام [فرا] خانم، أولنمش قادی زوجه .

مادامپول [تا] پاتیسقا .

مأدبه [عا] ضیافت، دوکون .

مادح [عص] مدح ایدن .

مادر [فا] آنا، آنه، والده

مادرزاد [فص] آنادن دوغمه، جبل طبیعی .

مادمازل [فر] قیز، أولنمه‌مش قادی کوچوك خانم .

مادون [ع ا] آلت طرف، آلت اسم آلتنده بولونان .

اده [ع ا] اصل ، جوهر ، مايه ، جسم، عنصر. ال ايله طوتولور وكوزل كورونور شى. كيفيت، ايش. قانون ونظاملرك فقره لرى .

ده [فا] ديشى حيوان .

دى [عص] ماده يه منسوب، جسمانى، حقيقى وفعلى .

ديون [ع ا] مادى نك جمعى، يالكز مادى شيلره ايناناٮ .

ديات [ع ا] مادى نك جمعى: حقيقت، شأنيت .

ذون [عص] اذنلى . بر مكتبدن شهادتنامه آلان .

ذونيت [ع ا] اذن ، رخصت . صلاحيت .

ر [فا] ييلان .

[ع ص] مرور ايدن ، كچن . « مارالذكر » ذكرى كچن .

ين [ع ا] مارك جمعى ، كچنلر . « مارين وعابرين » : كلوب كچنلر .

انغوز [يتا] دولاب وسائره كبى اينجه تاختا ايشلرى ياپان آدام .

بوج [تا] اينجه مشيندن ياپيلمش بوروكه نارگيله يه طاقيلير .

ت [ت ا] سنه نك اوچنجى آيى . « مارت هواسى » : قرارسز ، هرجائى .

مارتاوال [ت ا] صاچما سوز .

مارتى — مارطى [تا] دكيز قوشى .

مارطى

مارد [ع ص] عنادجى . « متمرد داها چوق قوللانيلير . »

مارس [ت ا] طاولا وسائر اويونلرده بر طرفك هيچ بر صايى قازاناماماسى .

مارش [فرا] عسكره ويريلن يورويوش قومانداسى. عسكرى ووطنى شرقى ، بر مؤسسۀ علميه يه مخصوص شرقى .

مارشانديز [فرا] اشيا وامتعۀ تجاريه . يوك تره نى .

مارصووان [تا] ايى جنس أشك.

مارصيق [ت ا] ياقيلديغى زمان چوق دومان وقوقو ويروب باشه ووران كومور .

مارقا [يتا] علامت، نشان، اشارت مخصوصه .

ماركى [فرا] قونتدن يوكسك برعنوان اصالت .

ماركيز [فرا] ماركى زوجه سى .

ماروکن [فرا] کچی دریسندن هر نوع سختیان .

ماروڵ [ت ا] چی یه‌نیلن و صالاطه‌سی ده یاپیلان معروف نبات .

ماروڵ

ماریا [ت ا] دیشی قویون . دیشی قویون أتی .

مازغال [ت ا] قلعه دیوارلرنده‌کی دار دلیکلر .

ماس [ت مه] « ما » ایله باشلایان بعض تورکجه صفتلرك باشنه کیروب مبالغه‌افاده‌ایدر : ماس‌ماوی .

ماسبق [ع ا] سبق ایدن ، کچن ، کچمش .

ماسق [ت ا] کوچوك کوپك . « ماسق باجاق » : باجاقلری پك قیصا آدام .

ماستیقا [یونا] ساقیزله یاپیلان راقی .

ماسساژ ـ ماساژ [فرا] اوویشدیر- ما ، دلك . دلك وتماس ایله یاپیلان تداوی .

ماسقارا [ت ص] کولونج وکپازه .

ماسکه [فرا] اورتو ، نقاب : ماسکه‌لی بالو .

ماسوا [ع ا] اوندن‌باشقا . اللهك غیری اولان کافهٔ مخلوقات وموجودات .

ماسورا [ت ا] چیقریقده ایپلیك صاریلوب مکیکه طاقیلاز قلم . چشمه زیوانه‌سی .

ماشاءالله [ع ز] اللهك ایسته‌دیکی الله هرنه ایسترسه . تقدیر وتحسین‌ونظردن‌حفظ‌ایچون‌سویله‌نیر ماشاءالله نه ذکا !.

ماشا [ت ا] آتش طوتمایه‌مخصوص چاتال آلت . ماشا شکلند مختلف جسامتده آلتلر .

ماشرابا [ت ا] صوایچمه‌یه‌مخصوص قاب .

ماشطه [ع ا] کلینی سوسله‌ی قادین ، مشاطه .

ماشالی [ت ص] ماشایه بکزه‌ی بر آلتی‌اولان : «ألی‌ماشالی» ادبسز .

ماشی [عص] مشی ایدن ، یورویز

ماشیاً [ع تر] یایان کیده‌رك .

ماصدق [ع ا] صادق اولان شو معنا . اویغون ، مطابق

ماصه ـ ماصا [ت ا] یمك یه‌مه ویا یازی‌یازمایه‌مخص ص دورت آیاقلی تاختادن یاپیل شی ، ترابه‌ز . صوفرا .

ماضی [ع صـ] کچمش ، کچمش زمان .

ماعدا [عا] باشقا ، غیری، فضله.

ماعونا [ف ا] آغیر وبویوك قاییق، ماوونا .

مافات [ع ا] فوت اولان شئ . الدن چیقان شی . « تلافیٔ مافات » : غائب ایدیلن شیئه مقابل باشقا بر شی قازانما .

مافوق [ع ا] اوستده بولونان ، اوست ، یوقاری . آمر .

مافی‌البال ـ مافی‌الضمیر [ع تر] کوکلده اولان شی .

مافیش [ت تر] بیتدی ، یوق ، قالمادی .

ماقبل [ع ا] اوکده‌کی ، مقدم .

ماکان [عا] اسکی طرز وشکل. « کما کان»: أسکیدن اولدیغی کبی .

ماکث [عصـ] مکث وتوقف ایدن.

ماکر [ع صـ] مکر وحیله ایدن ، حیله‌کار .

مأکل [عا] یینه‌جك شی، ایراد، منبع استفاده .

مأکولات [ع صـ] اکل اولونمش شیلر ، یینه‌جك شیلر ،

ماکیان [فا] طاووق .

ماکینه [فرا] بخار، صو، زنبرك، وسائره ایله ایشله‌ین آلت.

مال [ع ا] قیمتلی شی ، ایراد ، ثروت . واردات . (مجـ) فنا آدام. «مال‌ایتمك» : اهمیت‌ویرمك. « بیت‌المال » : وارثلری اولمایان ترکه‌یی حفظه‌مأمور دائره. «رأس‌المال » : سرمایه . جمع : اموال . « اموال منقوله » : نقل اولونابیلیرماللر. «اموال‌غیرمنقوله» : أو کبی، اراضی کبی‌نقلی غیرقابل اولان ماللر.

مال [ف صـ] سورن ، سوروان . « رومال » : یوز سورن .

مالاق [ب ا] ماندا یاوروسی .

مالاکلام [ع صـ] سوز کوتورمز، دییه‌جك یوق .

مالامال [عصـ] دولو، دوبدولو، لبالب .

مالانهایه [عصـ] صوکسز، بی‌پایان.

مالایعنی [ع ا] معناسز سوز ویا ایش .

مالپرست [فا] ماله‌حریص، خسیس.

مالخولیا ـ مالیخولیا [ع ا] قارا سودا، مراق، قوروتی .

مالزَم ـ مالزمه [ع ا] لازم اولان شی. حوایج. آلات وادوات.

مالِش [ف ا] سورمه، اوغما. «مالشکر»: دلاك.

مالطه طاشی [ت ا] يوموشاق بر جنس طاش.

مالِك [ع ص] صاحب، افندی. متصرف، تصرف واداره ایدن.

مالِکانه [ف ا] اراضیٔ امیریه‌دن ویریلن بویوك وکنیش یر ویا چیفتلك.

مأْلوف [ع ص] آلیشمش، آلیشیلمش، آلیشیق.

ماله ـ مالا [ت ا] خرج سورمه‌یه مخصوص صیواجی و دیوارجی آلتی.

مالی [ف ص] دولو.

مالیده [ف ص] سورولمش، اوغولمش.

مالیه [ع ا] دولتك واردات ومصارفنی اداره ایدن دائرهٔ رسمیه.

ماما [ت ا] چوجوق لساننده: آنه. یمك.

مامَضا ـ مامَضی [ع ا] کچن شی، کچمش شی. «مضی مامضی»: کچمیشی اونوتالم.

مامَلَك [ع ا] مالك اولونان شی. تصرف اولونان مال.

مأمَن [ع ا] امنیت ایدیله‌جك یر، ملجأ.

مأْمور [ع ص ا] امر اولونمش، بر ایشك اجراسنه تعیین ایدیلمش آدام.

مأْموریت [ع ا] بریسنه امر و حواله ایدیلن دولت ایشی. خدمت، وظیفه، منصب.

مأْمول [ع ص] امید اولونمش، اومولمش، محتمل.

مأْمون [ع ص] امین قیلینمش، محفوظ، قورقوسز.

مانتو [فر ا] اوسته کییلن کنیش لباس. قادینلرك سوقاقده کیدکلری اوزون لباس.

مانجانا [یتا] کمیلرده بویوك صو آنباری.

مانجا [یتا] عادی طعام.

ماندا [ت ا] صو صیغیری. (مج) قابا وایری آدام.

ماندارەن [فر ا] چین وزیرلرینه و ناظرلرینه آوروپاده ویریلن عنوان.

ماندال [ت ا] قاپو و پنجره قاپاماسنه مخصوص دونر تاختا ویا دەمیر.

ماندالینا [ت ا] پورتاقال جنسندن معروف لذتلی میوه.

ماندرا ـ ماندیرا [ت ا] اوسـتی اورتولی کوچوك آغیل .

ماندولین [فرا] بر نوع تللی موسیقی آلتی .

مانده [فـ صـ] قالمش. «پس مانده»: کیری قالمش . متروك. «عمل مانده » : کوتوروم .

مانطار [ت ا] قاراکلیق ورطوبتلی یرلرده یتشیدیریلن معروف نبات. میشه آغاجی قابو- غندن چیقان، شـیشـه و فوچی طیباسی یاپیلان یومو- شـاق بر ماده، طیبا.

مانطار

«مانطارکبی»: پك چابوق یتیشن شی. «مانطار آتمق» : یالان سویلەمك .

مانع [ع صـ] منع ایدن ، انکل ، بیراقمایان. (ا) : عذر، معذرت.

مانعه [ع ا] منع ایدن شی، انکل. عذر .

مانغا [ت ا] اون عسکردن مرکب کومه .

مانغال [ت ا] آتش قویمایه مخصوص معلوم قاب .

مانغانەز [فرا] اجسام بسیطەدن بر نوع سرت معدن .

مانغیر [ت ا] اسکی باقیر سکه . علی العموم پارا .

مانقافا [ت صـ] قالین قافالی ، آبدال .

مانکن [فرا] ترزی و البسەجی دکانلرینه قونیلان مجسم انسان تصـویری (مج) . مسـلکسز ، وشخصیتسز وبر آلت کبی قوللا- نیلان آدام .

مانند [فـ صـ] بکزر ، أش ، نظیر .

مأنوس [ع صـ] الفت وانسیت اولو- نمش، آلیشیلمش. آلیشیق، مألوف ، مونس .

مانەورا [فرا] کیدوب کلەرك یاپیلان مختلف حرکتلر . بویوك عسکری تعلیم. حرب تقلیدی. (مج): حیله، دسیسه.

مانی [ت ا] یانیق شرقی .

مانی [فرا] فرط ابتلا ، جنت .

مانیا [ع ا] مراق ، ابتلا ، جنت .

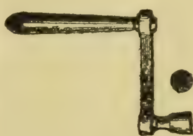
مانیفاتورا [فرا] فابریقا منسوجات ومصـنوعاتی ، معمولات صناعیه .

مانیفستو [بتا] امتعەنك جنسی وقیمتنی بیلدیرن وکومروکه کوسترلك ایچون تجاره کوندەریلن ورقه .

مانیقا [تا] واپورلرده آنبارلره وماکینه دائره‌سنه هوا ویر- مه‌یه مخصوص بزدن باجا .

مانیکور [فرا] طیرناق توالتی .

مانیوه‌لا [یتا] بر اوجی استناد کاهنده دیکر اوجی حرکت ایدن وآغیر اشیاقالدیران اوزون دمیردن قول، صاپ، محور.

مانیوه‌لا

مَأْوا ـ مأوی [عا] مسکن ، ملجأ، یورد .

ماوَراء [عا] آرد ، کیری طرف ، برشیئك اوته‌سنده ویا کیر- یسنده، « ماوراء النهر » : جیحون نهرینك اوته‌سنده اولان قطعهٔ آراضی .

ماوَقَعْ [عا] واقع اولان شی ، حادثه ، سرکذشت .

مائی [عص] صویه منسوب . دکیز ، صوبی رنکنده ، ماوی .

ماوی [ت ص] کوك رنکی .

ماویش [تص] آچیق ماوی کوزلی (انسان) .

ماویمسی ـ ماویمتراق [تص] آز ماوی ، ماویه چالار .

ماه [فا] قمر ، آی . عربی‌سنه‌نك اون ایکیده بری . ماه بماه : آیدن آیه .

ماهتاب ـ مَهتاب [فا] آی آیدینلغی، اون‌دورت کیجه‌لك آی ، بدر . آی کبی پارلایان بر نوع فیشنك . (مج) : استهزا ، آلای ، ذوقلنمه .

ماهچه [فا] سانجاق باشنه ، مناره وقبه تپه‌لرینه آی شکلنده قونولان شی ، هلال رسمی.

ماهر [عص] مهارتلی ، بجه‌ریکلی، اوستا .

ماهرو ـ مهرو [فص] آی یوزلی، کوزل .

ماهواره [فا] آیلیق ، آی باشنده ویریلن اجرت .

ماهموز [ت ا] چیزمه ویا پوطینك آرقاسنه طاقیلان چلیکدن سیوری‌دیشلی آلت. سفائن حربیه‌نك باش طرفنده ایلرویه دوغرو چیقان اومورغا دیرسکی .

ماهو [ع تر] اوکه ، شوکه .

ماهون [ت ا] قویو رنکلی وکوزل جلاآلیر برنوع قیمتلی آغاج .

ماهی [فا] بالیق .

ماهیت [عا] بر شیئك کنهی وحقیقتی ، اصل .

ماهيه [تا] آيلق، معاش . رمضان كيجه‌لری مناره‌لر آراسنه قانديللرله ياپيلان يازی ورسم .

ماهون

مايا [تا] اكمكه وسائره‌يه قونولان ماده . خامور .

ماياسيل [تا] وجودده‌كی صولی چاتلاقلر . باصور .

مايالق [تص] مايايه واكشيتمه‌يه يارايان . دامزلق.

مايخوش [فص] اكشيجه .

مائده [عا] طعام . ضيافت .

مايس [تا] افرنجی سنه‌نك بشنجی آيی . ياش صيغير تۀزه‌كی .

مايسترو [فرا] موسيقی معلمی، بويوك موسيقيشناس ، شف اوركستر .

مايع [عص] صو كيبی آقان ، صو حالنده بولونان .

مائل [عص] ميل ايتمش ، بر طرفه اكيلمش ، ايكری . قابليت واستعدادی اولان. طالب، هوسكار، دوشكون .

مايمون [تا] معلوم حيوان : (مج) : چيركين، توخاف. «مايمون اشتهالی» : ثباتسز ، هر جائی .

مايمون

مايمونجيق [تا] هر كيليدی آچار خيرسيز آناختاری.

ماينا [يتا] يلكنلرك اينديريله‌سی. (مج) : بيراقمه ، ترك .

مأيوس [عص] يأسلی ، اميدسز .

مأيوسيت [عا] يأس، اميدسزلك، فتور .

مايو [فرا] دكيز بانيوسنده كيلن لباس .

مايونه‌ز [فرا] زيتون ياغی وسيركه وسائره ايله ياپيلان تربيه .

مايه [فا] جوهر، اساس ، عنصر، مايا، سرمايه ، ثروت .

مباح [عا] ايشلنمه‌سی نه حرام ، نه حلال اولان شی . جائز .

مباحث [عا] مبحثك جمعی : بحثلر .

مباحث [ع ص] مباحثه ایدن ، بحثه طوتوشان .

مباحثه [ع ا] بر ایش ویا علم اطرافنده ایدیلن سوز ، مکالمه ومصاحبه .

مبادر [ع ص] مبادرت ایدن .

مبادرت [ع ا] عزم وغیرتله باشلاما، ابتدار .

مبادله [ع ا] برشیئك دیكر شی ایله دكیشدیریلمه‌سی ، دكیش دوقوش ، ترامپا .

مبادی [ع ا] مبدأك جمعی: باشلانغیچلر.

مبارز [ع ص] مبارزه ایدن.

مبارزه [ع ا] قارشیلقلی جنك ایتمه ، بریله باش باشه غاوغا ایتمه ، دوئللو .

مبارك [ع ص] بركتلی . اوغورلی ، متیمن . عزیز ، مقدس ، شایان حرمت . استهزا مقامنده قوللانیلیر : آمبارك !.

مباشر [ع ص] ایشه باشلایان : (١) حاكمك امرینی تبلیغه مأمور آدام ، محضر .

مباشرت [ع ا] باشلاما ، كیریشمه ، ابتدار . جماع، چیفتلشمه.

مباعدت ـ مباعده [ع ا] بربرندن اوزاقلاشما . مفارقت .

مبالات [ع ا] اعتنا ، تقید ، دقت.

مبالغ [ع ا] مبلغك جمعی : مبلغلر .

مبالغه [ع ا] چوق چالیشما ، بر ایشی قصورسز یاپما. شیئی حقیقتده اولدیغندن فضله كوسترمه، بویوتمه، اعظام .

مبالغه‌جی [ت ص] مبالغه و اعظا‌ ایتمه‌یی سه‌ون، داللاندیروب بوداقلاندیران .

مبانی [ع ا] ابنیه ، یاپیلر . تمل ، اساس .

مباهات [ع ا] افتخار ایتمه، اوكونمه

مباهی [ع ص] افتخار ایدن، اوكون

مبایعه [ع ا] صاتون آلما . آلیش ویریش

مباین [ع ص] مخالف ، باشقا دورلو اولان ، ضد .

مباینت [ع ا] آیریلق ، مخالفت ضدیت .

مبتدا [ع ا] باشلانیلمش شی، باشلانغ جمله‌نك باشنده بولونان مسندالیه

مبتدع [ع ص] یكیدن برشی یاپان ابداع ایدن .

مبتدی [ع ص] یكی باشلایان ، عجمی

مبتذل [ع ص] اعتبارسز ، ذلیل كپازه، چوق بول واوجوز

مبتسم [عص] ابتسام ايدن، كولومسه‌ين.

مبتل [عا] ايصلانمش .

مبتلا [عص] دوشكون، ابتلالى، عاشق.

مبتنى [عص] ابتنا ايدن، بنا اولونان، مؤسس . (مج) مستند .

مبتهج [عص] مسرور، سه‌وينجلى .

مبجل [عص] تبجيل وتعظيم اولونمش، معزز ومحترم .

مبحث [عا] برشيئك بحث اولونديغى ير ، مقاله .

مبحوث عنه [عتر] بحث اولونان شى، مذكور .

مبدأ [عا] بر شيئك باشلانديغى زمان ، باشلانغيج .

مبدع [عص] ابداع ايدن ، موجد . يوقدن وار ايدن .

مبدل [عص] تبديل ايديلمش، دكيشديريلمش .

مبذر [عص] تبذير ايدن ، اسراف ايدن .

مبذول [عص] بذل وصرف اولونمش، بول ، چوق .

مبذوليت [عا] بوللق ، چوقلق .

مبرا [عص] تبرئه اولونمش ، برى ، منزه ، عارى .

مبرات [عا] خيرات ، حسنات .

مبرد [عا] تورپو ، اكه .

مبرد [عص] تبريد ايدن، صوغوتان.

مبرد [عص] تبريد اولونمش، صوغودلمش.

مبرز [عص] ابراز ايدن ، كوسته‌رن.

مبرم [عص] ابرام اولونمش ، دفعى غير قابل .

مبرور [عص] خيرلى ، مقبول .

مبرهن [عص] برهان ايله اثبات اولونمش ، مثبت .

مبسوط [عص] يايلمش، آچيلمش، سه‌ريلمش . مفصل .

مبشر [عص] تبشير اولونمش ، مژده ويريلمش .

مبشر [عص] تبشير ايدن، مژده‌ويرن.

مبصر [عا] باقيجى ، بكله‌يجى ، دقت ايديجى .

مبطل [عص] ابطال ايدن ، محو ولغو ايدن .

مبعوث [عص] بعث وارسال اولونمش، كونده‌ريلمش (ا) ملت‌وكيلى.

مبغوض [عص] بغض اولونان ، بغض وكينه‌دوچار اولان.

مبلغ [عا] پارا ، پارا مقدارى .

مبلّغ [عص] تبليغ ايدن ، بر امرى محلنه يتيشديرن .

مبلول [عص] ايصلاق ، ايصلانمش ، ياش .

مبنى [ع ا] بنا يرى ، بنا . جمعى : مبانى .

مبنى [عص] بنا اولونمش ، ياپيلمش . (مج) مستند ، دن دولايى .

مبهم [ع ص] آكلاشيلماياجق بر حاله قونولمش ، مشوش .

مبهمات [ع ص] كنايه‌نك مبهم بر معنايه دلالت ايدنلرى .

مبهوت [ع ص] شاشقين ، متحير ، حيران .

مبيض [ع ا] قادينلرك و ديشى حيوانلرك رحمنده يومورتا - جقلرك بولونديغى محل .

مبيّض [غ ا] تبييض ايدن كاتب ، مسوده‌لرى بياضه چكن .

مبين [ع ص] حق وباطلى آييران . واضح ، آشكار .

مبين [عص] آشكار وبيان اولنان ، ميدانه چيقاريلان .

متابع [ع ص] تابع اولان ، اويان .

متابعت [ع ا] تابع اولما ، اويما ، آرقاسى صيرا كيتمه .

متأثر [عص] تأثر ايدن ، محزون ، دوقونولمش .

متأخر [ع ص] صوكرا كلن ، صوكراكى .

متأدب [عص] تأدب ايدن ، ادبلى ، تربيه‌لى .

متأذى [ع ص] اذيتده بولونان ، صيقيلان .

متارك [ع ص] متاركه ايدن .

متاركه [ع ا] محاربه‌نك طرفينك موافقتيله تعطيلى . موقتاً تعطيل مخاصمات . بر شيئى حالى اوزرنده ترك ايتمه .

متأسف [ع ص] تأسف ايدن ، كدرله‌نن .

متاع [ع ا] صاتيلاجق مال ، قيمتلى اشيا ، (مج) سرمايه . فنا آدام : بن اونك نه متاع اولديغى بيليرم . جمعى : امتعه .

متاعب [عا] يورغونلقلر ، مشقتلر .

متألم [ع ص] الملى ، مكدر ، محزون .

متاليك ـ مه‌ته‌ليك [ت ا] اوز پارالق سكه ، « مه‌ته‌ليكه قورشون آتييورم . » : هيچ پارام يوق .

متأمل [ع ص] تأمل ايدن ، دقتله دوشونن .

متانت [ع ا] متين وقوى اولما ، صاغلاملق ، ثبات ، عزم

تأني [ع ص] تأني ايدن ، تمكينلي داورانان، دوشونه‌رك حركت ايدن ، عجله ايتمه‌ين .

تأنيانه [فص] بصيرتكارانه، درين دوشونه‌رك .

تأهل [عص] تأهل ايدن، أوله‌نن، أولى .

تأيد [عص] تأيدايدن ، قوتله‌نن .

تبادر [عص] تبادر ايدن، بردن بره ذهنه كله .

تبادل [عص] تبادل‌ايدن، بربرينك برينه كچن. نوبتله دكيشن.

تبارز [ع ص] تبارز ايدن .

تباعد [ع ص] تباعد ايدن ، اوزاقلاشان .

تباقي [ع ص] باقي قالان ، كيرى قالان .

تباين [ع ص] بربرينه ضد اولان.

متبحر [ع ص] تبحر ايدن ، دريا كيبي علمده درين اولان ، عالم وفاضل .

متبخر [ع ص] تبخر ايدن ، بخاره منقلب اولان .

متبدل [عص] تبدل ايدن، دكيشن، دكيشمش .

متبرع [ع ص] تبرع ايدن ، هديه ايدن .

متبرك [ع ا] مبارك ، كنديسيله تيمن اولونان .

متبسم [عص] تبسم ايدن، كولومسه‌ين،

متبصبص [ع ص] تبصبص ايدن ، دالقاووق .

متبصر [ع ص] كوزى آچيق ، بصيرتكار .

متبلر [ع ص] تبلر وتجسم ايدن ، بلورلانان ، دوكمش اولان ، توضح وانكشاف ايدن .

متبوع [ع ص] كنديسنه تبعيت اولونان حكمدار .

متبين [ع ص] تبين ايدن، ميدانه چيقان . ظاهر .

متتابع [ع ص] بر برى آردنجه كلن ، متعاقب .

متتبع [عص] تدقيق وتتبع‌ايدن، تتبعات علميه وادبيه‌ده بولونان ، عالم .

متتوج [عص] تاج كيمش، تاجلى. سوسلو ، مزين .

متجاسر [ع ص] جسارت ايدن ، جرأت ايدن .

متجانس [ع ا] بر جنسدن اولان، عينى جنسدن .

متجاور [ع ص] جوارده بولونان، ياقين ، قومشو .

متجاوز [ع ص] تجاوز و تعرض ايدن . كچن .

مُتجاهِل [ع ص] تجاهل ایدن بیلمه‌مزلکدن کلن .

مُتجبِّر [ع ص] جبر وزورله حرکت ایدن ، جبار .

مُتجدِّد [ع ص] تجدید ایدن ، یکیله‌ین .

مُتجزِّی [ع ص] جزءلره تقسیم اولونان ، پارالانان .

مُتجسِّد [ع ص] وجود بولان ؛ جسد حالنه کچن .

مُتجسِّس [ع ص] تجسس ایدن ، تفتیش ایدن .

مُتجسِّم [عص] تجسم ایدن ، وجود بولان .

مُتجلِّد [ع ص] جلادت کوسته‌رن .

مُتجلِّی [ع ص] تجلی ایدن ، میدانه چیقان ، عیان .

مُتجمِّع [عص] تجمع ایدن ، طوپلانان .

مُتجنِّن [ع ص] تجنن ایتمش ، ده‌لیرمش .

مُتحاب [عص] آرالرنده محبت اولان ، سه‌ویش ، بربرینه دوست اولان : دول متحابه .

مُتحاشی [ع ص] تحاشی ایدن ، چکینن .

مُتحتِّم [ع ص] الزم ، واجب .

مُتحیِّر [ع ص] پختیلانمش ، تح‍ ایتمش .

مُتحجِّر [عص] تحجر ایتمش ، طاش اولمش .

مُتَّحد [ع ص] اتحاد ایتمش برلشمش ، متفق .

مُتحدِّث [ع ص] تحدث ایدن ظهور ایدن ، یوقدن وار اولان ، میدانه کلن .

مُتحرِّك [عص] حرکت ایدن ، قیمیلدانان

مُتحسِّس [عص] دویان ، دویغولی متأثر .

مُتحشِّد [عص] تحشد ایدن ، طوپلانان

مُتحصِّل [ع ص] تحصل ایدن ، تول ایدن .

مُتحصِّن [عص] تحصن ایدن ، قلعه‌ی قاپانان .

مُتحقِّق [ع ص] دوغرولغی میدانه چیقان .

مُتحکِّم [ع ص] حاکم وآمر کسیلن .

مُتحلِّل [ع ص] اجزاسی آیریلان ، آریین ، چوزولمش .

مُتحلِّی [عص] دونانان ، سوسله‌نن

مُتحمِّض [ع ص] تحمض ایدن اکشیین .

تحمل [ع ص] تحمل ایدن ، قاتلانان .

تحول [عص] تحول ایدن، دکیشن. متلون .

تحير [ع ص] شاشان، شاشمش، شاشقين .

تحيز [ع ص] تحيز ايدن ، ممتاز برموقع اشغال ايدن، صاحب نفوذ ، معتبر .

تخالف [عص] مخالف بولونان ، بربرينه اويمايان .

تخذ [عص] اتخاذ اولونان، قبول ايديلن ، قوللانيلان .

تخصص [عص] برشيئه مخصوص اولان . بر علم وفنده اختصاص پيدا ايدن ، بر علمده درين تتبعاتده بولونان .

تخلق [عص] برخوى ايله متصف اولان ، اخلاق پيدا ايدن.

تخلد [ع ص] بريردهابدى قالان.

تخمر [عص] تخمر ايدن، اکشيين.

تخيل [ع ص] تخيل ايدن، خيالاته دالان .

متداخل [ع ص] بربرينه داخل اولان ، بيريکن .

متدارك [ع ص] تدارك ايدن ، يتيشوب اولاشان .

متداول [ع ص] تداول ايدن ، کچن ، قوللانيلان .

متدرس [عص] تدرس ايدن، درس آلان .

متدائر [عص] دائر ومتعلق اولان.

متدنى [عص] تدنى ايدن. کيريله ين.

متدين [ع ص] ديندار . بورج ايدين ، بورجلى .

متذبذب [ع ص] قرارسز، متردد، قاريشيق .

متذكر [ع ص] تذکر ايدن . بر ايشه دائر سويله شن .

متذلل [عص] تذلل ايدن، کنديني ذليل کوسته رن .

متذوق [ع ص] ذوق آلان، طادان.

متراخى [عص] اکيکن، آغيرداورانان.

مترادف [ع ص] يکديکرينه تابع اولان . معناسى بر اولان

متراكم [عص] تراکم ايدن، بيريکن .

مترتب [ع ص] ترتب ايدن ، عائد اولان، ايجاب واقتضا ايدن.

مترجم [ع ص] بر لساندن ديکر لسانه چه وريلمش .

مترجم [ع ص] بر لساندن ديکر لسانه چه ويرن .

مترجی [ع ص] رجا وامید ایدن.

مترحم [عص] ترحم ایدن، آجییان.

متردد [ع ص] تردد ایدن ، قرار ویره‌مه‌ین ، قرارسز .

متردی [عص] تردی ایدن ، انحطاط حالنده بولونان ، فساد اخلاقه اوغرایان. (فر) ده‌ژه‌نه‌ره.

مترس [ع ا] طوپراق سپر .

مترس – مه‌تره‌س [فرا] معشوقه، قاپاتما .

مترسب [ع ص] ترسب ایدن ، دیبنه چوکن .

مترشح [عص] ترشح‌ایدن، صیزان.

مترصد [ع ص] ترصد ایدن ، کوزه‌دن .

مترفه [ع ص] رفاه و سعادت ایچنده یاشایان .

مترقب [ع ص] ترقب و انتظار ایدن ، کوزه‌دن .

مترقی [عص] ترقی‌ایده‌ن‌ایلروله‌ین، یوکسلمش .

مترکب [ع ص] ترکب‌ایدن،دیکر شیله برله‌شن .

مترنم [عص] ترنم‌ایدن، کوزل‌سسله ویاواشجه‌شرقی‌سویله‌ین.اوتن.

مترو [یتا] متره ، طول واحد قیاسیسی ، یکی آرشون .

متروك [عص] ترك اولونمش ، بیر قیلمش .

متروکات [ع ا] متروك لك جمعی أولن بر آدامك قالا اشیا واموالی ، مخلفات .

متروکه [ع ا] بیراقیلمش قادین مطلقه .

متره‌پولید [یونا] رئیس روحانی دسپوط .

متزاحم [عص] قالابالیقدن صیقیشان بیریکن .

متزاید [عص] تزاید ایدن، آرتان

متزلزل [عص] تزلزل‌ایدن،صاللانا

متزوج [عص] تزوج‌ایدن، أوله‌ن متأهل .

متزین [عص] تزین‌ایدن ،سوسله‌ن

متسامح [عص] تسامح ایدن ، مسا کوسته‌رن .

متساوی [ع ص] بربرینه مساو اولان ، أش اولان .

متستر [عص] تستر ایدن، اورتون کیزله‌نن .

متسع [عص]توسع‌ایتمش، کنیشله‌مش

متسلسل [عص]تسلسل‌ایدن،زنجیرله بربرینی تعقیب ایدن .

متسلط [عص] تسلط‌ایدن،صاتاشا مسلط اولان ، زوربا .

…سلم [عص] تسلم ایدن، تسلیم اولونان شیئی آلان .

…سلي [عص] تسلی بولان ، برآجی ویا زیانه مقابل بر سرور یا فائده کوروب اضطرابی اونو… ور کبی اولان .

…سمم [عص] تسممایدن، زهرلەنن.

…سیب [عص] تسیب ایدن ، لاقید.

…شابه [عص] بربرینه بکزەین .

…شاعر [عص] تشاعر ایدن، شاعر کچینن .

…شاکل [ع ص] شکل وصورتجه مشابه اولانلرك بری .

…شبث [عص] تشبث ایدن، هرایشه کیریشن ، عزمکار .

…شتت [عص] تشتتایدن، داغیلان، پریشان اولان .

…شرع [ع ص] فقه وشریعتده تمایز ایدن .

…شخص [ع ص] تشخص وتجسم ایدن .

…شدد [عص] تشددایدن، شدتلەنن.

…شرف [عص] تشرفایدن، شرفلەنن.

…شعب [عص] تشعبایدن، شعبەلنن.

مُتَشَفّي [ع ص] انتقام آلمقله یورەکی تطمین ایدیلن .

مُتَشَكِّر [عص] تشکر ایدن . ایبلکه قارشی مدح وثناده بولونان.

مُتَشَكِّل [عص] تشکل ایدن ، شکل باغلایان .

مُتَشَكّي [عص] شکایت ایدن .

مُتَشَوِّش [ع ص] تشوش ایدن ، قارما قاریشیق اولان .

مُتَشَوِّق [عص] چوق شوق وآرزوسی اولان .

مُتَشَيِّد [ع ص] تشید ایدن ، متین ومحکم اولان .

مُتَصاحِب [ع ص] تصاحب ایدن ، حمایه ایدن .

مُتَصادِف [ع ص] تصادف ایدن ، راست کلن .

مُتَصادِم [عص] تصادمایدن، چارپیشان.

مُتَصاعِد [عص] تصاعدایدن، یوقاری چیقان .

مُتَصَدِّر [عص] اوست باشه کچوب اوطوران .

مُتَصَدِّق [ع ص] تصدق ایدن ، صدقه ویرن .

مُتَصَدّي [ع ص] تصدی ایدن ، بر ایشه تشبث ایدن .

مُتَصَرِّف [عص] بر ایشی ویاشیئی ایستەدیکی کبی ادارە

واستعمال ایدن . مالك ، صاحب . أسکیدن والیدن کوچوك ، قائمقامدن بویوك ملکیه مأموری .

متصف [ع ص] اتصاف ایدن . بر صفتله وصفلانمش اولان

متصل [ع ص] بیتشیك ، آرالقسز ، بلا فاصله دوام ایدن .

متصلب [ع ص] تصلب ایدن ، قاتیلاشان .

متصلف [ع ص] فضله مزیت ادعاسنده بولونان ، شارلاتان .

متصنع [ع ص] تکلفله کندی اطوار وافکارینی کوزل کوسترن .

متصور [ع ص] تصور اولونمش ، ذهنده صورت ویریلمش ، مصمم .

متصور [ع ص] تصویر ایدن .

متصوف [ع ص] تصوف دینیلن مسلکه منسوب اولان ، صوفی .

متضاد [ع ص] بربرینه ضد اولان .

متضاعف [ع ص] تضاعف ایدن ، قات قات آرتان .

متضرر [ع ص] ضرره اوغرایان .

متضرع [ع ص] تضرع ایدن ، تذلل ایله یالواران .

متضمن [ع ص] تضمن ایدن ، ایچنه آلان ، حاوی .

متطابق [ع ص] تطابق ایدن ، او... یغون کلن .

متطبب [ع ص] کندیسنه طبیـ... سوسی ویرن .

متظاهر [ع ص] تظاهر ایدن ، کو... رونن .

متظلم [ع ص] تظلم ایدن ، ظلمد... شکایت ایدن .

متعادل [ع ص] تعادل ایدن ، ب... برینه دنك اولان .

متعارف [ع ص] هر کسك طانیدیغ... معروف ، مشهور .

متعاطی [ع ص] تعاطی ایدن ، ب... برینه ویرن .

متعاقب [ع ص] تعاقب ایدن ، ب... برینك آرقاسندن کلن .

متعال [ع ص] عالی ، یوکسك .

متعالی [ع ص] تعالی ایدن ، یوکـ... لن .

متعامی [ع ص] تعامی ایدن ، کور... کبی کورونن .

متعاون [ع ص] بربرینه یار... ایدن .

متعاهد [ع ص] معاهده عقد ایدنـ... بهری .

متعبد [ع ص] عبادت ایدن .

متعب [ع ص] اتعاب ایدن ، یورغونلق ویرن .

بس [ع ص] تعبس ایدن ، صو-راتی اکشیدن .

عجب [ع ض] تعجب ایدن ، شا-شان .

عجل [ع ص] عجله ایدن .

عدد [ع ص] تعدد ایدن ، بر قاچ دانه اولان ، چوق .

عدی [ع ص] تعدی ایدن ، ظلم وتجاوز ایدن . فاعلندن مفعوله تجاوز ایدن فعل .

ذر [ع ص] عذری اولان ، کوج ، غیر قابل .

رض [ع ص] تعرض ایدن ، هجوم ایدن ، طاقیلان .

سر [ع ص] کوجلەشن، کوج، زحمتلی .

سب [ع ص] تعصب ایدن ، عصبیت کوستەرن، برعادت فکره طرفدارلق ایدن . دیکر ن اربابنه خصومت کوستەرن . ق ومدنیته دشمن اولان . قابا باهل صوفی .

ظم [ع ص] عظمت صاتان ، کبرلی ، مغرور .

فن [ع ص] تعفن ایدن ، فنا قوقان ، قوقمش .

لق [ع ص] تعلق ایدن ، منا-سبتی و ایلیشیکی اولان ، بوط ، منسوب . عائد ، راجع .

مُتَعَلِّقات [ع ا] متعلقك جمعی : تعلقات، اقربا . بر جملەنك معناسنی اتمام وایضاح ایدن کلمەلر ، متممات .

مُتَعَلِّل [ع ص] تعلل ایدن ، بر ایشی تأخیر ایدن .

مُتَعَلِّم [عص] علم اوکرەنن ، درس آلان ، شاکرد ، طلبه ،

مُتَعَمِّد [عص] تعمد ایدن ، برایشی قصداً ایشلەین: قاتل متعمد : بیله بیله ، ایستەیه ایستەیه آدام اولدورن .

مُتَعَمِّم [ع ص] عمومی اولان ، هر کسه شامل اولان .

مُتَعَنِّد [عص] تعند ایدن، عنادجی .

مُتَعَوِّج [عص] اکریلن، چارپیق.

مُتْعه [ع ا] عقد اولونان موقت نکاح .

مُتَعَهِّد [عص] تعهد ایدن، اوزرینه آلان . (١) . بر دائرهٔ رسمیه یه لازم اولان ارزاق وسا-ئره یی تدارك واعطا ایدن آدام .

مُتَعَیِّش [عص] تعیش ایدن ، یاشا-یان ، کچینن .

مُتَعَیِّن [عص] تعین ایدن ، معین، مقرر ، آشکار .

مُتَغافِل [ع ص] غافل کبی داورا-نان .

متغاير [ع ص] مغاير اولان .

متغلب [ع ص] تغلب وتحكم ايدن، زورله آلان ، زوربا .

متغلبه [ع ا] ايسته‌ديكنى ياپانلر ، زوربالر ، دره بكلرى .

متغير [عص] دكيشن، باشقالاشمش. بوزولمش ، بوزوق .

متفاوت [ع ص] فرقلى .

متفحص [ع ص] تفحص ايدن ، آراشديران ، تحقيق وتدقيق ايدن .

متفرج [ع ص] تفرج ايدن ، كزوب اكلنجه‌يه كيدن . جمعى : متفرجين .

متفرد [عص] تفرد ايدن ، نظيرى اولمايان ، تمايز ايدن .

متفرع [ع ص] فرعله‌نن ، دال بوداق پيدا ايدن ، متشعب .

متفرق [عص] آيريلمش، داغينق، پريشان .

متفرقه [ع ا] مختلف مصرفلر، بو مصرفلره مقابل ويريلن‌مبلغ .

متفسخ [ع ص] تفسخ ايدن ، چورويوب داغيلان .

متفق [عص] اتفاق ايدن، برله‌شن.

متفكر [ع ص] تفكر ايدن، در... دوشونن ، عالم ، فيلسوف... دالغين .

متفنن [ع ص] تفنن ايدن ، هر... آشنا اولان .

متفوق [عص] تفوق ايدن، اوس... كلن ، فائق .

متقابل [ع ص] تقابل ايدن ، ق... شيلقلى .

متقارب [عص] بربرينه ياقين اولا...

متقاطع [عص] بربرينى قطع ايد... بربرينك اوستندن كچن...

متقاعد [عص] تقاعد ايدلن، خد... دولتدن چكيلن . جمع... متقاعدين .

متقدم [ع ص] تقدم ايدن ، ا... كچن. اسكى. تقدم اولون...

متقدمين [عا] اسكى آداملر ، ا...

متقرب [عص] تقرب‌ايدن،ياقلاش...

متقلد [ع ص] طاقينان ، قوشانا... درعهده ايدن .

متقلص [عص] تقلص‌ايدن، چكي... بوزولن .

متقيد [عص] تقيد ايدن ، دقتلى...

متكا [عص] اتكا ايديله‌جك‌شى يا... نيلاجق ير .

متكاثف [عص] تكاثف ايدن ، صيقلاشان .

متكاسل [عص] تكاسل كوسته‌رن، اوشه‌نن، تنبل.

متكامل [عص] تكامل ايدن، تدريجى ترقى وتكمل ايدن .

متكبر [عص] بويوكلك صاتان ، كبرلى .

متكدر [عص] كدرله‌نن ، كدرلى .

متكرر [عص] تكرر ايدن، مكرر.

متكفل [عص] تكفل ايدن، كفيل اولان .

متكلم [عص] تكلم‌ايدن، سويله‌ين.

متكلمين [عا] اهل‌سنتك علوم‌دينيه علماسى .

متكمن [عص] كيزله‌نن ، پوصويه كيرن .

متكون [عص] حاصل اولان ، وار اولان ، موجود .

متلاشى [عص] تلاش ايدن، تلاشلى.

متلاطم [عص] بربرينه چارپان ، چيرپينتيلى ، دالغالى .

متلافى [عص] تلافى ايدن .

متلاقى [عص] تلاقى‌ايدن، بولوشان، قاووشان .

متلذذ [عص] لذت بولان، خوشلانان.

متلف [عص] اتلاف واسراف‌ايدن، مهلك .

متلقى [عص] تلقى ايدن، اخذ وقبول ايدن .

متلون [عص] رنكدن رنكه كيرن، بويالى . ثباتسز ، دونك .

متلهب [عص] آله‌وله‌نن، آله‌ولنمش.

متلهف [عص] تلهف‌ايدن، محزون ومتحسر .

متلين [عص] يوموشايان، يوموشاق.

متماثل [عص] بربرينه بكزه‌ين ، مشابه .

متمادى [عص] تمادى‌ايدن، اوزانان، دوملى .

متمادياً [عص] سوركلى، بلافاصله ، آراسز .

متمارض [عص] كنديسنى‌ياﻻندن‌خسته كوسته‌رن .

متمايل [عص] تمايل ايدن، بر طرفه أكيلمش .

متمتع [عص] تمتع ايدن ، قازانان، كار ايدن .

متمثل [عص] تمثل ايدن ، برشكل وصورته كيرن .

متمدن [عص] مدنى اولان . مترقى ملتلر كبي حيات سورن .

٤٤

متمرد [عص] دیك كلن ، عنادجی ، فنالقده اصرارایدن ، عاصی .

متمسك [عص] تمسك ایدن ، صیقی صیقی طوتونان .

متمكن [عص] مكان طوتان ، برله شن .

متملق [عص] تملق ایدن ، یالتاقلانان ، مداهن .

متمم [عص] اتمام ایدن ، بیتیرن ؛ جمله یی اتمام ایدن شیلر .

متمنی ـ متمنا [عص] تمنی اولونمش ، آرزو ایدیلمش .

متمنی [عص] تمنی و طلب ایدن ، آرزو ایدن .

متموج [عص] تموج ایدن ، دالغالا-نان ، دالغالی .

متمول [عص] مال وثروت صاحبی ، زنكین .

متمهدی [عص] مهدیلك دعواسنه قالقیشان .

متمیز [عص] تمیز وتفرد ایدن ، امثالنه فائق اولان .

متمیع [عص] مایع حالنه كلن .

متن [عص] كتابك اصل عباره سی ، مندرجاتی .

متناسب [عص] تناسبلی ، اویغون ، موافق ، بربرینی طوتان .

متناظر [عص] بربری قارشیسنده بولونان ، قارشیلقلی .

متنافر [عص] بربرندن نفرت ایدن ، ایكره نن ، بربرینه اویمایان ، بربرینی سومه ین ، ضد .

متناقص [عص] نقصان كلن ، آز اولان .

متناقض [عص] ایكی سوزی بربرینه مخالف اولان .

متناهی [عص] نهایت بولان ، بیتن .

متنبه [عص] اویانان ، عبرت آلان ، عقلنی طوپلایان .

متنبی [عص] نبوت دعواسنده بولونان ، پیغمبرلك طاسلایان .

متنزل [عص] تنزل ایدن ، یاقیشمایاجق برشی ارتكاب ایدن ، آلچالان .

متنزه [عص] تنزه ایدن ، كزوب اكله نن .

متنصر [عص] تنصر ایدن ، خرستیان اولان .

متنعم [عص] رفاه ونعمت ایچنده یاشایان .

متنفذ [عص] نفوذلی ، نفوذ صاحبی .

متنفر [عص] نفرت ایدن ، ایكره نن .

متنفس [عص] تنفس ایدن ، صولوق آلان .

متنكر [عص] بالالتزام طانیلمامایاجق حال وقیافته كیرن ، هویتنی كیزله ین .

تنوع [ع ص] تنوع ایدن ، دورلو دورلو ، مختلف .

تواتر [ع ا] خلق آره سنده سویله نیلن ، شیوع بولان .

توارث [ع ص] میراث قالان .

توارد [ع ص] توارد ایدن ، کلن .

تواری [ع ص] کیزله نن ، صاقلی .

توازن [ع ص] توازن ایدن ، وزنلری بر اولان .

تواضع [ع ص] آلچاق کوکللی ، کبرسز .

توافق [ع ص] اویغون کلن . بربرینه موافق اولان .

توالی [ع ص] بر بری آردنجه کیدن ، دائمی ، آراسز .

توجه [ع ص] توجه ایدن ، یوزینی بر جهته دوندورن . توجه محبتی اولان .

توحش [ع ص] توحش ایدن ، وحشیله نن ، اورکن ، ورقان ، قورقمش .

تورع [ع ص] تقوی صاحبی اولان ، پرهیزکار .

تورم [ع ص] تورم ایدن ، ورملی .

توسط [ع ص] توسط ایدن ، آرایه کیرن . اورتا حالده اولان ، ورتاده کلن ، وسطی .

متوسع [ع ص] توسع ایدن . کنیشله ین .

متوسل [ع ص] توسل وتشبث ایدن ، بر وسیله یه صاریلان

متوطن [ع ص] بر یری وطن اتخاذ ایدن ، یرله شن .

متوغل [ع ص] توغل ایدن ، چوق مشغول اولان .

متوفی ـ متوفا [ع ص] وفات ایتمش ، اولو .

متوقی [ع ص] احتراز ایدن ، صاقینان .

متوقع [ع ص] امیدایدن ، ایسته ین .

متوقف [ع ص] دوران . تعلق ایدن ، منوط ، وابسته .

متوکل [ع ص] اللهدن کلنه راضی اولان .

متولد [ع ص] دوغان . (مج) نشأت ایتمش ، منبعث ، متحصل .

متولی [ع ص] بروقفك اداره سنه مأمور آدام .

متوهم [ع ص] وهملی . چوق حساب ایدن .

متهالك [ع ص] کندینی تهلکه یه آتاجق درجه ده بر ایشه عجله ایدن .

متهکم [ع ص] مستهزی ، مغرورانه اکله نن .

متهم [ع ص] شبهه اولونان، كند- يسنه جرم اسناد اولونان . قباحتلى .

متهور [ع ص] حدتله نه ياپديغنى بيلمه‌ين ، كوزى دومانلى .

متهيج [ع ص] تهيج ايدن، هيجانه كلن ، جوشقون .

متهيئ [ع ص] حاضرلانمش، حاضر.

متيسر [ع ص] قولايلقله حصوله كلن ، ميسر اولان .

متيقظ [ع ص] اويانيق ، كوزى آچيق ، غافل اولمايان .

متيمن [ع ص] ميمنتلى ، مبارك ، بركتلى ، مسعود .

متين [ع ص] صاغلام ، دايانيقلى . ثباتلى ، سوزندن دونمز . شايان اعتماد .

مثاب [ع ص] ثوابه نائل اولان .

مثابرت [ع ا] مداومت ، دواملى چاليشما .

مثابه [ع ا] درجه ، مرحله .

مثال [ع ا] نمونه، اورنك، برشيئك آكلاشيلماسى ايچون ايراد اولونان نمونه . جمعى : امثله .

مثانه [ع ا] سيديك يولى، سيديكك بولونديغى محفظه .

مثبت [ع ص] اثبات ايدلمش محقق .

مثبت [ع ص] اثبات ايدن دليللرله كوسته‌رن .

مثقال [ع ا] بر بچق درهملك وز

مثقب [ع ا] بر شيئى دەلەج آلت . بورغى .

مثل [ع ا] كبى ، بكزر ، نظيـ اش . مقدار ، جمعى : امثال

مثل [ع ا] مثال. نمونه اولاراق اير اولونان سوز . قصه ، اخلا كوچوك حكايه ، ماصال. « ضر مثل ، ضروب امثال » : آ سوزى .

مثلا [ع ح] مثال مقامنده ، فرض

مثلث [ع ص] اوچلى ، اوچ قا اوچ شيدن متشكل. «اتفا مثلث » : اوچ دولت آراسـ عقد اولونان اتفاق. اوچ ضلع واو زاويه‌لى شكل هندسى .

مثلثات [ع ا] مثلث شكللرك قواعد و بونلر واسطه‌سيله مسا اصولندن بحث ايدن علم .

مثللو [ت ص] كبى، قبيلندن، بكز

مثمر [ع ص] ثمره‌لى ، ميوه‌لى محصولدار . فائده‌لى .

ن [عص] سکزلی، سکزلك، سکز جزءدن متشکل، سکز کوشه‌لی ویا ضلعلی.

وی [عا] هرایکی مصراعی آیری آیری قافیه‌لی اولان أسکی ر شکل نظم که بونکله اکثریا نظوم حکایه‌لر یازیلیردی. مولانا جلال‌الدینك بوشکل نظمده فارسی سانیله یازیلمش مشهور اثرینه‌ده علم اولمشدر.

ویات [عا] مثنوی شکلنده یازیلمش شعرلر.

ی ـ مثنا [عص] ایکیلی، ایکیلك، ایکی جزءدن متشکل. اتفاق مثناء: ایکی دولت آراسنده عقد ایدیلن اتفاق.

وبه [عا] ثواب. جمعی: مثوبات.

ول [عا] بویوك برذاتك حضورنده آیاقده دورما.

بل [عا] شبیه، نظیر، بکزر.

اب [عص] قبول اولنان، قبول جوابی آلان.

ادل [عص] مجادله ایدن، غاوغاجی.

ادله [عا] آتیشما، منازعه، غاوغا.

اذبه [عا] بربرینی جذب ایتمه، چکمه.

اری [عا] مجرانك جمعی: صویوللری.

مَجاز [عا] حقیقی معناسیله مناسبت ومشابهتی اولمیان دیکر برمعنایه قوللانیلان سوز.

مُجاز [عص] اجازت آلمش، مأذون. جائز، مشروع، حلال.

مُجازات [عا] جزاویرمه، ویریلن جزا.

مُجاسر [عص] جسارت ایدن، قورقیان.

مُجاسَرت [عا] جسارت ایتمه، قورقامه.

مَجال [عا] دونوله‌جك یر. قوت، اقتدار. امکان.

مَجالس [عا] مجلسك جمعی: طوپلانیلان یرلر.

مُجالَست [عا] مجلس تشکیل ایتمه. براکده اوطورما.

مَجامع [عا] مجمعك جمعی: اجتماعکاهلر.

مُجامعه ـ مجامعت [عا] معاملهٔ زوجیه، جماع.

مَجامیع [عا] مجموعه‌نك جمعی: مجموعه‌لر.

مَجّان [عص] اجرتسز، پاراسز.

مَجّاناً [عص] اجرتسز اولارق. بادهوا.

مُجانَبت [عا] بر طرفه چکیلمه، صاقینما، احتراز.

مُجانِس [عص] بر جنسدن اولان، متجانس.

مجانست [ع ا] بر جنسدن اولمق، بکزەمه .

مجانين [ع ا] مجنونڭ جمعى : دليلر.

مجاوبه [ع ا] بربرينه جواب ويرمه. معارضه .

مجاور [ع ص] قومشو، ياقين. معتكف.

مجاورت [ع ا] قومشولق ، ياقينلق. اعتكاف .

مجاهد [ع ص] جهاد وحرب ايدن. يوكسك بر مقصد اوغورنده دائما مجادله ومبارزه ايدن . جهد ايدن ، چوق چاليشان . زمانمزڭ اڭ بويوك مجاهدى مصطفى كمال پاشادر.

مجاهده [ع ا] جنك ايتمه . يوكسك ومقدس بر مقصد اوغورنده مجادله ايتمه . چاليشما .

مجبر [ع ص] اجبار اولونمش، كنديسنه زور ايديلمش .

مجبر [ع ص] اجبار ايدن ، زورلايان.

مجبور [ع ص] زورله صالديرلمش ، زور كورمش ، چارەسز ، مضطر .

مجبوريت [ع ا] مجبور اولمق ، زور كورمه .

مجبول [ع ص] يارادلمش ، مخلوق، متخلق .

مجتبى ـ مجتبا [ع ص] سەچيلمش ، ممتاز .

مجتر [ع ص] كويش كتيرەن حيوانات مجترە .

مجتمع [ع ص] طوپلانمش، طوپلى برلشمش .

مجتنب [ع ص] اجتناب واحترا[ز] ايدن ، چكينن .

مجتهد [ع ص] احكام استخراج[ـنه] مقتدر اولان ، عالم و متبحر امام .

مجد [ع ص] بويوكلك ، اولولق اصالت .

مجد [ع ص] جد و سعى ايدن چاليشان .

مجدد [ع ص] هرشيئى يكيلشديرن بر مملكتە يكيلك ويرن، اسكى و كهنه اصول وعاداتى ييقان [...] توركلرڭ اڭ بويوك مجددى مصطفى كمال پاشادر .

مجدد [ع ص] يكى، يپ يكى، هيچ قوللانيلمامش .

مجدى [ع ص] بويوك ، شرفلى .

مجذوب [ع ص] جذب اولونمش، جذبه صاحبى، عشق الهى[ـه] مظهر. دلى ، آبدال .

مجذوم [ع ص] جذاملى . مسكين علتنه دوچار اولان .

مجرا ـ مجرى [ع ا] صويولى. لغم . (مج) بر ايشك طرز اجراسى .

مجرب [ع ص] تجربه اولونمش .

مجربات [ع ا] تجربه ایدیلمش ایشلر وشیلر .

مجرد [ع ص] تجرید اولونمش ، صویولمش، چیپلاق. یالکز. صاف . خالص. اولنمه‌مش، بکار. مادی وجسمانی اولمایان . آنجاق ، صرف. غیر محدود مسافه .

مجردات [ع ا] مادی و جسمانی اولمایوب معنوی وانفسی اولان شیلر .

مجرم [عص] جرم وقباحت ایشله‌ین، قباحتلی .

مجروح [ع ص] یارالی . رد اولونمش، باطل ، غیر مقبول.

مجرور [ع ص] سوروکلنمش ، جر ایدیلمش .

مجزوم [ع ص] قرار ویریلمش ، کسدیریلوب آتیلمش، محقق، معلوم .

مجسم [عص] جسمی اولان، وجودلی ، تجسم ایتمش (مج) جسم پیدا ایتمش بر حال معنوی: فضیلت مجسمه .

مجعول [عص] یاپیلمش ، مصنوع، احداث اولونان .

مجلا ـ مجلی [عص] جلا ایدیلمش، پارلاق .

مجلد [ع ا] تجلید ایدن ، کتابلری جلدله‌ین آدام .

مجلد [عص] تجلید اولونمش. جلدلی.

مجلدات [ع ا] مجلد اولان کتابلر.

مجلس [ع ا] اوطوراجق یر . مذاکره ومناقشه ایچون طوپلانمش انسانلرك مجموعی وطوپلاندقلری محل. جمعیت، انجمن، شورا.

مجلس آرا [ف ص] کوزل وتوحاف سوزلرله مجلسی سوسله‌ین ، شنلندیرن .

مجلوب [ع ص] جلب اولونمش . میل ایتدیریلمش، دوشکون، مبتلا ، مفتون.

مجله [ع ا] کتاب ، مجموعه .

مجمر [ع ا] بخوردان .

مجمع [عا] محل اجتماع ، طوپلانیلان یر .

مجمل [ع ص] اجمال اولونمش ، قیصا ، مختصر ، خلاصه .

مجموع [ع ص] طوپلانمش . (ا). طوپلانمش شی .

مجموعه [عا] بیریکدیریلمش شیلر، قوللکسیون. رساله . هفته‌لق ویا آیلق غزته .

مجنون [ع ص] ده‌لی ، چیلغین . (مج) : عاشق .

مَجوسی [ع ص] مجوسی دیننه تابع، آتشپرست .

مُجَوَّف [ع ص] ایچی بوش، اویوق.

مُجَوْهَر [ع ص] الماسلی ، مرصع . نقطه‌لی حرفلری ابجدله حساب اولوندقده تاریخ چیقان بیت ویا عباره .

مُجَوْهَرات [ع ا] قیمتلی طاشلرله مزین طاقیملر .

مُجَهَّز [ع ص] تجهیز اولونمش ، مالزمه‌سی و اسلحه‌سی اکمال ایدیلمش .

مُجَهِّز [ع ص] تجهیز ایدن، لوازمی تدارك واکمال ایدن .

مَجْهود [ع ا] جهد ، سعی ، جهد اولونمش ، قدرت ، مقدرت .

مَجْهول [ع ص] بیلنمه‌ین ، معلوم اولمایان .

مُجیب [ع ص] اجابت ایدن، قبول ایدن .

مَجید [ع ص] مجد وشرف صاحبی، عالی ، محترم .

مَجیدیه [ع ا] عبدالمجید زماننده احداث ایدلمش یکرمی غروشلق کوموش سکه .

مُجیز [ع ص] اجازت ویرن .

مَچ [ت ا] اکسز ودوز قیلنچ .

مَحابا [ع ا] دائما « بی » اداتیله قوللانیلیر . بی‌محابا : قید واندیشه ایتمه‌یه‌رك ، چکینمه‌یه‌رك ، پرواسزجه .

مُحادَثه [ع ا] بربرینه حکایه سویله‌مه ، قونوشما .

مُحاذی [ع ص] بر حذاده بولونان

مَحاذِر [ع ا] محذورك جمعی: عذرلر.

مُحارِب [ع ص] حرب ایدن ، حربده ماهر ، جسور .

مُحارَبه [ع ا] جنك ، حرب اثناسنده وقوع بولان مصادمه.

محارسه [ع ا] وقایه ، محافظه .

مُحاسِب [ع ص] حساب بیلن، حساب ومعاش ایشلرینه باقان .

مُحاسَبه [ع ا] حسابلاشما ، حساب کورمه، حساب طوتمق اصولی. دائره‌لرك حسابات شعبه‌سی .

مُحاسَبه‌جی [ت ا] بر دائره‌نك امور حسابیه‌سنه باقان مأمور .

مَحاسِن [ع ا] حسنك جمعی ، کوزللکلر .

مُحاصِر [ع ص] محاصره ایدن ، برقلعه‌یی ویا موقع عسکری‌یی قوشادوب ارزاق ومهمات یوللرینی کسن . جمعی : محاصرین .

محاصره [ع ا] بر قلعه ویا موقع عسکری‌یی احاطه ایدوب ارزاق ومهمات یوللرینی کسمه ، قوشاتما .

محاضره [عا] ادبی وتاریخی مصاحبه ویا حکایه .

محاط [ع ص] اطرافی چه‌وریلمش، قوشادیلمش، بر شیئك ایچنده بولونان ، مظروف .

محافظ [عص] محافظه ایدن ، بکجی، قلعه قوماندانی .

محافظه [ع ا] صاقلاما ، صیانت . ترك ایتمه‌مه .

محافل [ع ا] محفل ك جمعی : محفللر .

محاق [ع ا] آیك صوك کیجه‌سی.

محاکم [ع ا] محکمه‌نك جمعی : محکمه‌لر .

محاکمه [عا] دعوا ایچون حاکمك حضورینه کیتمه . حکم ایتمه.

(مج) : بر ایشی و مسأله‌یی تدقیق وتعیین ایده‌رك قرار ویرمه .

محال [ع ا] محل ك جمعی : یرلر ، محللر .

محال [ع ص] امکانسز ، غیر قابل.

محالات [عا] محال ك جمعی . ممکن اولمایان شیلر .

محامات [ع ا] برندن بر شیئی دفع ایتمك . نکهبانلق ایتمه . دعوی وکالتی یاپما .

محامد [ع ا] محمدت ك جمعی : مدح و ستایشلر ، کوزل خویلر .

محاوره [ع ا] مکالمه ، قونوشما .

محب [ع ص] محبتی اولان، سه‌ون، سه‌ویشن . دوست .

محبت [ع ا] سه‌ومه، سه‌ویشمه ، سه‌وکی . عشق . صمیمیت .

محبس [ع ا] حبس ایدیلن یر . حبسخانه ، زندان .

محبوب [ع ص] سه‌ویلن، معشوق، سه‌وکیلی . کوزل .

محبوس [ع ص] حبس اولونمش ، موقوف .

محبوسخانه [ف ا] محبس ، زندان.

محتاج [ع ص] احتیاجی اولان . لزومی اولان.فقیر، یوقسول.

محتجب [ع ص] احتجاب ایدن ، کیزله‌نن ، مستور .

محترز [عص] احتراز ایدن ، صاقینان ، چکینن .

محترص [ع ص] شدتله چوق شی ایسته‌ین ، أملنی تطمین ایده‌مه‌ن .

محترق [ع ص] یانان ، یانمش .

محترم [ع ص] شایان حرمت وتعظیم ، معزز ، قیمتلی .

محتسب [ع ا] اسکیدن بر نوع کومروك وبابلدیه مأموری.

محتشم [عص] حشمتلی، شعشعه‌لی، هیبتلی .

محتضر [ع ص] أولومه چوق یاقلا شان ، جان چکیشن .

محتکر [عص] تجارتده حیله وانصافسزلق کوسته‌رن .

محتاج [ع ص] تیترەمه علتنه دوچار اولان .

محتمل [ع ص] ممکن ، مأمول ، احتمالی بولونان .

محتوی [عص] جامع وشامل اولان. حاوی ، ایچنه آلان .

محتویات [ع ا] مندرجات . برقابك ایچنده بولونان شیلر .

محجوب [عص] پرده‌لی ، مستور. اوتانان . اوتانغاج ، حیا وتربیه‌لی .

محجوز [عص] حجز ایدیلمش ، محکمه قراریله باغلانمش ، تصرفدن منع اولونمش .

محدب [عص] قانبورلاشدیریلمش، قانبور ، تومسکلی .

محدث [عص] صوکرادن وجود کلمش، قدیم اولمایان، مخلوق یکی ، اسکیدن اولمایان .

محدث [ع ص] احداث ایدن یکیدن یاپان .

محدث [ع ا] حدیث نقل ایدن حدیث عالمی .

محدد [عص] تحدید ایدن ، حدو... قویان .

محدود [ع ص] تحدید اولونمش حد تعیین ایدیلمش . اطراف... احاطه اولونمش . ناقص. « مادیا... ومعنویاتده قوللانیلیر . »

محذر [ع ص] تحذیر ایدن ، صا... قیندیران .

محذور [ع ا] حذر اولوناجق شی مانع .

محذوف [ع ص] حذف اولونمش آرادن چیقاریلمش .

محراب [عا] جامع ومعبدلرده اما... یری . (مج) : اقتدا اولونا... جق یر .

محراق [عا] ضیانك آیینه وسائره... عکس ایتدیکی نقطه مقابلنده‌کی... نقطه .

محرر [عص] تحریر ایدن ، یازان... کاتب . غزته‌یه یازی یازان... کتاب تألیف ایدن .

محرر [ع ص] تحریر اولونمش... یازیلمش .

مُحَرَّرات [ع ا] یازیلمش شیلر ، مکتوبلر، رسمی أوراق.

مُحْرِز [ع ص] احراز ایدن ، قازانان .

مُحْرَز [ع ص] احراز اولونمش .

مُحَرِّص [ع ص] حرصلاندیران .

مُحَرَّف [ع ص] تحریف اولونمش، تغییر ایدیلمش .

مُحْرِق [عص] یاقان . (مج) : سوزشلی ، مؤثر .

مُحَرِّك [عا] اوزرنده حرکت اولنان دائره ، سیاراتك اوزرنده سیر ایتدکلری موهوم دائره‌لرك بهری . مرمینك رسم ایتدیکی قوس.

مُحَرِّك [ع ص] تحریك ایدن ، اوینااتان ، حرکته کتیرن . (مج) : تشویق ایدن، آیاقلاندیران.

مَحْرَم [ع ا] حرام . ازدواجی غیر جائز اولان اقربا (مج) : برینك اسرارینه واحوال خصوصیه سنه واقف، تکلیفسز، ایچلی طیشلی. کیزلی ، سر .

مُحَرَّم [عص] حرام قیلنمش. عربی سنه‌نك ایلك آیی . محرمات : حرام وممنوع شیلر .

مَحْروس [ع ص] حفظ اولونان ، محفوظ . « مؤنثی اولان محروسه بویوك شهر معناسنه‌ده کلیر.»

مَحْروق [ع ص] یانمش . یانیق .

مَحْروقات [ع ا] اودون ، کومور کبی یاقیلان شیلر .

مَحْروم [ع ص] نصیبسز . ایستهدیکنه موفق اولامایان . ألی بوش قالان .

مَحْزون [ع ص] حزنلی ، کدرلی ، تاسالی .

مُحْسِن [ع ص] احسان ایدن ، ایلك ایدن .

مُحَسِّن [عص] تحسین ایدن، کوزل قیلان .

مُحَسَّنات [ص ا] کوزل شیلر ، کوزل خویلر .

مَحْسوب [ع ص] حساب اولونمش ، صاییلمش، حسابه کچیریلمش.

مَحْسود [ع ص] حسد ایدیلن ، هر کسك حسدینی جلب ایدن .

مَحْسوس [ع ص] حس اولونمش، دویولمش ، سه‌زیلن .

مَحْشَر [ع ص] طوپلانیلاجق یر . حشر اولوناجق محل وزمان، قیامت . (مج) : چوق قالابالیق یر، مدهش ازدحام .

مَحْصود [ع ص] حصاد ایدیلمش ، بیچیلمش .

مَحْصور [ع ص] محاصره ایدیلمش ، اطرافی قوشادیلمش .

مَحْصول [ع ص] حصول بولان ، وجوده كلن .

محصولات [ع ا] محصول ك جمعى . حبوبات، حيوانات اهليه دن سوت وياغ وسائره كبى الده ايديلن فوائد . صنايعدن حاصل اولان مواد مختلفه .

محصولْدار [ف ص] محصولاتى چوق اولان ، منبت .

مَحْض [ع ص] خالص ، صاف ، ساده ، صرف .

مَحْضا [ع ح] يالكز ، آنجاق ، ساده . مجرد .

مَحْضَر [ع ا] حضور يرى ، پيشگاه ، بويوك بر ذاتك اوكى . حاضر اولما ، حضور . بر چوق ذوات طرفندن مشتركاً امضا اولونارق تقديم اولونان استدعا ، عرض محضر .

مُحْضِر [ع ا] محكمه خدمه‌سى ، مباشر .

مَحْظور [ع ص] منع اولونمش ، ياقلاشيلماسى غير جائز .

مَحْظورات [ع ا] ممنوع و حرام اولان شيلر .

مَحْظوظ [ع ص] حظ ايدن ، خوشلانان ، ممنون .

مَحْفَظه [عا] بر شيئك حفظ اولونماسنه مخصوص قوطو .

مَحْفِل [ع ا] طوپلانيلاجق ير ، اجتماع محلى .

مَحْفوظ [ع ص] حفظ اولونمش ، صاقلانمش ، امين . أزبرلنمش .

مَحَفّه ـ مُحَفّه [عا] دەوەنك اوستنه قونولان قارشيلقلى اوطورولاجق بر نوع سپت .

مُحِق [ع ص] حق يرينه كتيرن ، حقلى ، دوغرو .

مُحَقَّر [عص] تحقير اولونمش ، ذليل .

مُحَقِّر [ع ص] تحقير ايدن .

مُحَقَّق [ع ص] تحقيق اولونمش ، دوغرولنى آكلاشيلمش . دوغرو ، صحيح . (ا) : شبهه‌سز ، مطلق .

مُحَقِّق [عص] تحقيق وتدقيق ايدن ، حقيقتى ميدانه چيقاران ، سوزينى دليللرله اثبات ايدن .

مَحَك [ع ا] اوزه‌رنده آلتونك عيارينه باقيلان سياه طاش . (مج) : بر شيئك ويا شخصك دكرينى كوسته‌رن شى ، معيار .

مُحْكَم [ع ص] صاغلام ، متين .

مُحْكَمات [عا] حكمى متضمن آيتلر .

مَحْكَمه [عا] دعوالره باقان رسمى دائره .

محکوك [ع ص] حك اولونمش ، قازنمش .

محکوکات [ع ا] حکاکلق ایشلری ، قازنمش رسملر ویازیلر .

محکوم [ع ص] حکم آلتنده بولونان ، تابع . حکم اولونمش ، حکم کیمش . « محکوم به » : حکم وقراری ویریلمش . « محکوم علیه » : علیهنه حکم اولونمش ، دعوایی غائب ایتمش . « محکوم له » : لهنه حکم ایدیلمش .

محکی [ع ص] حکایه اولونمش ، منقول .

محل [ع ا] مکان ، یر ، مقام . « نابمحل » : مناسب اولمایان ، نابجا .

محلات [ع ا] محله‌نك جمعی : محله‌لر .

محلل [ع ص] تحلیل ایدن ، مرکب برجسمی حل ایدوب جزءلره آییران . براثری تدقیق وتحلیل ایدن ، مدقق .

محلول [ع ص] حل اولونمش ، داغیلمش . وارثی اولمادیغی حالده وفات ایدن آدامك وقفه ، میری یه عائد (میراثی)

محلولات [ع ا] محلولك جمعی . محلوللر .

محله [ع ا] بر شهر ویا قصبه‌نك منقسم اولدیغی پارچالرك بهری .

« محله قاریسی » : تربیه‌سز قادین .
« محله چوجوغی » : عارسز وتربیه‌سز چوجوق .

محلی [ع ص] بر محله مخصوص ، یرلی ، بر یرك محصولی .

محلی [ع ص] سوسلی ، دوناتمش .

محمدت [ع ا] ستایش ، مدح وثنایه لایق حرکت ، شکران ، تشکر .

محمدی [ع ص] حضرت محمده ودین اسلامه منسوب .

محمل [ع ا] یولجی اوطورمق ایچون دوه اوستنه قونولان سپت .

محمود [ع ص] مدح اولونمش ، مدحه لایق .

محمول [ع ص] یوکلنمش ، چوق یوکلی . حمل واسناد اولونان .

محموم [ع ص] حمالی ، صیتمالی .

محمی [ع ص] حمایه اولونان ، برینك حمایه‌سنده بولونان .

محمیه [ع ا] بر شیئی حفظ ایتمه . بویوك شهر .

محن [ع ا] محنتك جمعی .

محنت [ع ا] اذیت ، مشقت ، زحمت . درد ، ألم .

محو [ع ا] یوق ایتمه ، اورتادن قالدیرما . خراب ایتمه ، باطیرما . یوق اولما ، خراب ومضمحل اولما .

محور [ع ا] چرخ كبی دونن شیلرك اورتاسندن كچن اوق . براوجی قطب شمالی‌یه ، دیكر اوجی قطب جنوبی‌یه منتهی اولمق اوزره مركز ارضدن كچدیكی فرض اولونان موهوم خط .

محوّل [فص] تحویل وتغییر اولونمش. احاله و سپارش اولونمش ، تحمیل ایدیلمش .

محوّلات [ع ا] دولت بورجی اولوب تأدیه‌سی برولایته ویا دائره‌یه احاله اولونان پارا .

محویت [ع ا] تواضع، آلچاق كوكللیلك.

محیّر [عص] حیرت ویرن، شاشیرتان.

محیط [ع ص] احاطه ایدن. شامل، محتوی. انسانك ایچنده‌یاشادیغی حیات دائره‌سی ، (فرا) میلیو .

محیی [ع ص] احیا ایدن، دیریلتن .

مخ [ع ا] ایلیك . كمیك ایچنده‌كی یاغ .

مخابر [عص] مخابره‌ایدن، خبرلشن، مكتوب یازان .

مخابره [ع ا] خبرلشمه، مكتوبلاشمه .

مخادنت [ع ا] دوستلق .

مخادیم [ع ا] مخدومك جمعی : اوغوللر .

مخارج [ع ا] مخرجك جمعی چیقاجق یرلر .

مخازن [ع ا] مخزنك جمعی مغازه‌لر .

مخاصم [ع ص] دشمن ایكی كشینك ویا دولتك هر بری .

مخاصمه [ع ا] دشمنلك، خصومت، منازعه .

مخاطب [ع ص] خطاب ایدن، برینه سوز سویله‌ین .

مخاطبه [ع ا] بربرینه خطاب ایتمه، مكالمه .

مخاطره [ع ا] تهلكه .

مخافه [ع ا] قورقو .

مخالصت [ع ا] صمیمیت ، صمیمی دوستلق .

مخالف [ع ا] مخالفت ایدن، اویمایان، قارشی كلن . ضد .

مخالفت [ع ا] مخالفلك، اویمامقلق. ضدیت ، دشمنلك ، قارشی كلمه .

مخبر [ع ص] اخبار ایدن ، خبر ویرن . غزته‌لره خبر وحوادث یتیشدیرن .

مختار [عص] اختیار وانتخاب اولونمش، سچیلمش . كزیده ، ممتاز . ایسته‌دیكی كبی حركت ایده‌بیلن . بر كوی ویا محله اهالیسی طرفندن

محله ایشلرینه باقمق ایچون انتخاب اولونان آدام .

مختاریت [ع ا] آیریجه وامتیازلرله اداره اولونان حال ووضعیت.

مخترع [ع ص] اختراع ایدن، یکی برشی وجوده کتیرن، موجد. مفتری .

مخترعات [ع ا] ایجاد و اختراع اولونان شیلر .

مختص [ع ص] خصوصی، مخصوص.

مختصر [ع ص] اختصار ایدیلمش، قیصا کسیلمش ، مجمل .

مختفی [ع ص] کیزله‌نن، کیزلنمش، صاقلی .

مختل [عص] بوزولمش، قاریشمش، انتظامسز .

مختلس [عص] اختلاس ایدن، چالان.

مختلط [ع ص] مختلف افراد ویا اجزادن متشکل، قاریشیق .

مختلف [عص] دورلو دورلو اولان، متنوع . « مختلف فیه » : اونده اختلاف آرا بولونان .

مختمر [عص] مایه‌لانان ، اکشیین، شراب اولان . یاشماقلانان .

مختنق [ع ص] بوغولان ، مخنوق.

مختوم [ع ص] مهرلنمش، مهرلی.

مختون [عص] ختان اولمش، سنتلی.

مخدر [ع ص] حسی ابطال ایدن ، اویوشدیریجی .

مخدش [ع ص] تخدیش ایدن ، طیرمالایان .

مخدره [عص] عفیف قادین . جمعی: مخدرات .

مخدوم [ع ص] خدمت اولونان . (ا) اوغول، اولاد، چوجوق.

مخذول [ع ص] حقیر ، پریشان .

مخرب ، مخرب [ع ص] خراب ایدن (ا) طورپیدو.

مخرج [ع ا] چیقیلاجق یر. حرفلرك و سسلرك آغیزدن چیقدقلری محل. برمسلك ایچون آدام یتیشدیرن مکتب ویا دائره. داخلی محصولات و امتعه‌نك صرفی ایچون خارجده بولونان محل .

مخرج [عص] چیقمش ، یتیشمش، چیقاریلمش .

مخرش [عص] تخریش ایدن، طیرمالایان ، آزدیران .

مخروط [ع ا] آلتی، دائره شکلنده واوستی سیوری شکل مجسم.

مخزن [ع ا] اشیا حفظنه مخصوص قاپالی یر ، آنبار . بر آلتی، بودروم .

مُخَصَّص [عص] تخصيص اولونمش، آيريلمش .

مُخَصَّصات [ع ص] تخصيص ايديلمش معاش وسائره، تخصيصات. بودجه‌دن هر دائره‌يه آيريلان پارا.

مَخْصوص [ع ص] تعيين ايديلمش ، منحصر ، عمومى اولمايان ، يالكز برينه عائد اولان، خصوصى، (ا) بالخاصه ، بالالتزام .

مَخْصوصاً [عح] صورت مخصوصه‌ده، بالالتزام .

مُخْطِر [عص] اخطار ايدن، خاطرلاتان.

مُخْطِره [ع ا] بر ايشى خاطرلاتمق ايچون ويريلن ورقه، مذكره. اونوتمامق ايچون يازيلان، خاطره كاغدلر.

مُخَطَّط [ع ص] تخطيط ايديلمش ، چيزيلمش . ييولى .

مَخْطوط [عص] يازيلمش، چيزيلمش .

مُخْطِى [ع ص] خطا ايدن، كناهكار.

مُخَفَّف [ع ص] تخفيف اولونمش ، خفيفلنديرلمش . اختصار اولونمش (كلمه) .

مُخَفِّف [عص] خفيفلنديرن . جزايى تخفيفه سبب اولان، اسباب مخففه .

مَخْفى [عص] كيزلى .

مُخِلّ [عص] اخلال ايدن ، بوزان دوقونان .

مُخَلّا [عص] تخليه اولونمش ، بوشا ديلمش .

مِخْلَب [ع ا] يير تيجى قوش پنجه‌سى

مُخَلَّد [عص] دائم ، باقى ، ابدى .

مَخْلَص [ع ا] اسم اصليدن باشقا طاقيلا اسم .

مُخْلِص [ع ص] دوستلغى ويا عباد صميمى اولان .

مُخَلِّص [عص] تخليص ايدن، قورتاراز

مُخَلَّف [عص] كريده قالان ، اولو آدامك بيراقديغى .

مُخَلَّفات [ع ا] اولن آدامك بيراقديغ شيلر ، تركه .

مَخْلوط [عص] قاريشديريلمش، قاريشي صاف وخالص اولمايان .

مَخْلوق [عص] خلق اولونمش، يار ديلمش . جمعى : مخلوقات .

مُخَلِّى [عص] تخليه ايدن، بوشالدان «مخلية الهواء» : هوايى بوشالتما مخصوص آلت .

مُخَمَّر [عص] تخمير اولونمش ، يوغو رولمش ، مايالانمش .

مُخَمَّس [عص] تخميس ايديلمش، بشلى بشه ابلاغ اولونمش ، بشو

ضلعلی شکل هندسی. هر بندی بشر مصراعدن مرکب شکل نظم .

مخمن [عص] تخمین وتقدیر ایدلمش.

مخمّن [ع ص] تخمین وتقدیر ایدن ، مقدار وبها تعیین ایدن. (فرا) استیماتور .

مخمور [عص] سرخوشلقدن ویااویقودن سرسم ، سوزه‌رك طاتلی‌طاتلی باقان (کوز) .

مخنث [عص] فناخویلی، نامرد، آلچاق.

مخنق [عص] بوغان ، بوغوجی .

مخنوق [عص] بوغولمش، بوکالمش .

مخوف [عص] قورقولی ، تهلکه‌لی ، قورقونج .

مخیّر [عص] برشیئی قبول ویاانتخابده سربست. بکه‌نیلمه‌دیکی تقدیرده اعاده اولونمق شرطیله صاتیلان .

مخیّل [عص] تخیل اولونمش، دوشونولمش ، خیالی .

مخیلات [عا] خیال قبیلندن اولان شیلر.

مدّ [عا] اوزاتما ، چکمه . یایما ، دوشه‌مه. بر حرفی وخصوصیله الیفی چکمه. الیف اوزرینه قونولان معلوم اشارت. صولرك قارایه دوغرو اوزاتماسی .

مدّاح [ع ص] چوق مدح ایدن . (ا) توخاف حکایه‌لر نقل ایدن مقلد آدام .

مداخله [عا] قاریشما ، أل صوقما. توسط ، میانجیلق .

مداد [عا] یازی یازیلان مرکب .

مدار [عا] دونن برشیئك مرکزنده استنادایتدیکی یر. نقطهٔ استناد، وسیله، سبب ، واسطه، یاردیمجی. برسیاره‌نك کونشك اطرافنده دونرکن چیزدیکی دائره . خط استوانك ایکی جهتنده اولان ایکی موهوم دائره.

مدارا ـ مدارات [ع ا] ظاهرده دوستلق کوسترمه ، حسن معامله ، یوزه کولمه .

مدارس [ع ا] مدرسه‌نك جمعی : مدرسه‌لر ، مکتبلر .

مدافع [ع ص] مدافعه ایدن، هجومه مقابله ایدن . (ا) بر قلعه‌یی محافظه ایدن عسکر .

مدافعه [ع ا] هجومه مقاومت ایتمه، دایانما. حمایه ایتمه ، صاحب چیقما .

مدام [ع ص] دائمی ، باقی . (ا): شراب ، می .

مدانی [ع ص] یاقین . نظیر ، بکزر .

مداوات [ع ا] خسته‌یه باقوب علاج ویرمه ، تداوی .

مداوله [ع ا] الدن اله کزدیرمه، ویروب آلما ، تعاطی .

مداوم [ع ص] دوام ایدن ، دوا-ملی .

مداومت [ع ا] دائمی چالیشما ، دوام واقدام .

مداوی [ع ص] تداوی ایدن ، علاجلایان .

مداهن [ع ص] مداهنه ایدن ، دالقاووق .

مداهنه [ع ص] دالقاووقلق . یوزه کوله ، تبصبص .

مدایح [ع ا] مدیحه‌نك جمعی . مدحه لایق افعال وحرکات.

مداین [غ ا] مدینه‌نك جمعی . شهرلر .

مدبر [ع ص] ادباره اوغرامش ، بدبخت .

مدبر [عص] تدبیرلی ، دوراندیش .

مدت [ع ا] زمان ، وقت ، زمان مسافه‌سی . زمانك بر جزئی.

مدح [ع ا] برینك ایلکنی سو-یله‌مه ، ثنا ،

مدحت [ع ا] مدح، اوکه ، ثنا، ستایش .

مدخر [ع ص] بیریکدیریلمش ، آنباره قونولمش .

مدخل [ع ا] کیره‌جك یر ، قاپو، (فرا) : آنتره. باشلانغیچ. قاریشما ، پارماغی اولما .

مدخول [ع ص] تعریض اولونمش ، معیوب ، مذموم .

مدد [ع ا] یاردیم ، امداد ، ایواه، یازیق .

مددرس [ف ص] یاردیمه یتیشن ، یاردیمجی .

مدر ، مدرر [عص] ادراروبرن، چوق آقیتان .

مدرج ـ مدرجه [عص]مرديون. داریول. مسلك، طریق .

مدرس [ع ا] درس ویرن آدام، معلم. دارالفنون خواجه‌سی. (فرا) : پروفسور .

مدرسه [ع ا] درس اوقوتدورولان محل ، مکتب .

مدرك [ع ص] ادراك ایدن، قاو-رایان . یتیشن ، آیران ، کمال بولان ، بلوغه ایرن .

مدعا ، مدعی [ع ا] دعوی اولونان شی، سبب دعوا اولان ماده .

مدعو [ع ص] دعوت اولونمش، دعوتلی .

مدعی [عص]دعوی ایدن،دعواجی. ادعا ایدن .

مدفن [ع ا] دفن اولونان یر ، مزار .

مدفوع [ع ص] دفع اولونمش . ویریلمش ، چیقاریلمش .

مدفوعات [ع ا] صاندیقدن چیقان پارا ، مقبوضات مقابلی .

مدفون [ع ص] دفن اولونمش ، کومولمش .

مدقق [ع ص] تدقیق‌ایدن، دقتله آراشدیران .

مدلل [ع ص] دلیل ایله ثابت .

مدلول [ع ص] دلالت اولونان ، کوسته‌ریلن . (ا) معنی ، مآل ، مفهوم .

مدن [ع ا] شهر معناسنه کلن مدینه‌نك جمعی .

مدنی [عص] شهری، شهره منسوب، یوکسك ومترقی .

مدنیت [ع ا] مدنیلك ، ترقیات فنیه‌یه موافق بر طرزده یاشایش ، ملی ، اجتماعی وفردی حیاتك یوکسلکی ، علوم وفنون ، تجارت وصنایعك ترقیسندن حصوله کلن منظرهٔ رفاه وتعالی .

مدور [ع ص] چه‌ویرلمش ، دور ایدیلمش ، یووارلاق، دکیرمی .

مدون [ع ص] تدوین اولونمش، کتاب حالنه قونولمش .

مدونات [ع ص] تدوین اولونمش اثرلر .

مدهش [ع ص] دهشت ویرن ، قورقونج .

مدهوش [ع ص] دهشت و حیرته دوچار اولان. متحیر .

مدی [ع ا] اوزانما، امتداد. «مدی البصر» : کوز ایره‌بیلدیکی قادار .

مدیحه [ع ا] مدحی حاوی اثر ، مدحیه .

مدید [ع ص] چکیلمش. اوزون، چوق سورن .

مدیر [عص] اداره‌ایدن . اداره‌یه مقتدر . (ا) بر دائره‌نك اداره‌سنه مأمور ذات .

مدیریت [ع ا] مدیرلك ، مدیر صفت ووظیفه‌سی . بر مدیرك اداره‌سنده‌کی دائره .

مدینه [عا] شهر ، بلده. حجازده معلوم مقدس شهر .

مدیون [ع ص] بورجلی .

مذاب [ع ص] اذابه ایدیلمش ، أریتیلمش .

مذابح [ع ا] مذبحك جمعی : مذبحه‌لر .

مذاق [ع ا] ذوق ، طاتما ، لذت دویما .

مُذاكَره [ع ا] بر ایش ایچون اوزون اوزادی یه سویلشمه. طلبه‌نك بربریله درس چالیشماسی.

مَذاهب [ع ا] مذهبلر، مسلكلر،

مَذْبَح ـ مذبحه [ع ا] یه‌نیلن حیوانلرك كسیلدیكی یر . سلخخانه.

مُذَبْذَب [عص] برشیئه‌قرارویره‌مه‌ین، متردد . قاریشیق ، تذبذب ایچنده بولونان .

مَذْبوح [ع ص] ذبح اولونمش ، بوغازلانمش .

مذبوحانه [عح] بوغازلانان حیوانلرك چیرپینیشلری طرزنده .

مُذَكَّر [عص] حقیقی ویالفظی ارككه دلالت ایدن(اسم). اركك .

مُذَكَّره [عا] بر ایش حقنده آمره ویریلن ورقه ، مخطره ، تقریر ، تذكره .

مَذْكور [ع ص] ذكر ایدیلمش ، آكیلمش .

مَذَلَّت [عا] حقارت ، آلچاقلق ، ذلت .

مَذَمَّت [عا] ذم ، تقبیح . مذموم ایش .

مَذْموم [عص] ذم اولونمش. چیركین، معیوب .

مُذْنِب [عص] مجرم ، كناهكار .

مَذْهَب [ع ا] كیدیلن یول ، طریق، مسلك . دین ، دینك شعبه‌لرندن هر بری .

مُذَهَّب [ع ص] آلتون یالدیزلی ، آلتون یالدیزلانمش .

مُذَهِّب [ع ا] آلتون یالدیزجیسی.

مُذَیِّل [ع ص] ذیل ایدیلمش ، علاوه‌لی . آلتنه جوابی یازیلوب اعاده اولونان (تذكره) .

مُرّ [ع ص] آجی .

مَرْء [ع ا] آدام ، اركك .

مِرْآت [ع ا] آینه ، آینا .

مُرابَحه [ع ا] چوق فضله آلینان فائض .

مَراتِب [ع ا] مرتبه‌نك جمعی . رتبه‌لر ، درجه‌لر .

مُراجَعَت [ع ا] كیری دونمه . باش وورما ، دانیشما .

مَراحِل [ع ا] مرحله‌نك جمعی . منزللر ، مرحله‌لر .

مَراحِم [ع ا] مرحمتك جمعی . مرحمتلر .

مُراد [ع ا] آرزو اولونان شی ، ایستك ، مقصد ، مرام .

مُرادِف [ع ص] لفظلری آیری ، معنالری بر اولان، مترادف .

مرار [ع ا] مره‌نك جمعی. کره‌لر، دفعه‌لر.

مرارت [ع ا] آجیلق.

مراسله [ع ا] مکتوبلاشما، مکاتبه، مخابره.

مراسم [ع ا] رسمی معامله‌لر، عادتلر.

مراضعه [ع ا] امزیرمه، سود ویرمه.

مراعات [ع ا] باقما. صایما، صایغی، رعایت. «مراعات نظیر»: تناسب دینیلن بر صنعت ادبیه.

مرافعه [ع ا] محکمه‌یه مراجعت؛ خصمی محکمه‌یه جلبله محاکمه ولما.

مرافق [ع ص] رفاقت ایدن، برلکده بولونان.

مرافقت [ع ا] آرقاداشلق، رفیقلك، برلکده بولونما.

مراق [ت ا] قارا سودا. بر شیئی آکلامق واوکرنمك آرزوسی. هوس، ابتلا، وسوسه. کدر، اوزونتو. «مراق صارمق»: چوق هوس ایتمك.

مراقبه [ع ا] باقما، کوز آلتنده بولوندورما. دینی وجد راستغراق.

مراقد [ع ا] مرقدك جمعی: مزارلر.

مراکب [ع ا] مرکبك جمعی: کمیلر.

مراکز [ع ا] مرکزك جمعی: مرکزلر.

مرام [ع ا] آرزو، ایستك. مقصد، نیت.

مراهق [ع ا] بلوغه یاقلاشمش ارکك چوجوق.

مرایا [ع ا] مرآتك جمعی. آینه‌لر.

مرائی [ع ص] ریاکار، ایکی‌یوزلی.

مربا [ع ا] شکرله أزیله‌رك قایناديلان میوه انواعی، بر نوع رچل.

مربع [ع ص] دورتلی. دورت شیدن مرکب، (ا): دورت کوشه‌لی ودورت ضلعلی شکل هندسی. بر عددك کندی مثلیله ضربندن حاصل اولان مقدار. مسافه‌نك طولاً وعرضاً اولچولمسی. باغداش قورارق اوطوروش.

مربوط [ع ص] ربط اولونمش، باغلانمش، متوقف، منوط. عائد، منسوب.

مربوطات [ع ا] بر شیئه عائد ومربوط اولان شیلر.

مَرْبوطیّت [عا] ارتباط واتصال. رابطه وصمیمیت .

مُرَبّی [ع ص] تربیه ایدن ، تربیه‌جی . خصوصی معلم ویا معلمه .

مَرَت [ت ص . ا] بویوك وچیركین شی .

مُرَتَّب [ع ص] ترتیب اولونمش ، صیرایه قونمش . یالاندن ترتیب اولونمش. تخصیص اولونمش.

مُرَتِّب [ع ص] ترتیب ایدن . حاضرلایان . (ا) : مطبعه‌ده یازیلی‌دوكمه حرفلرله دیزن ایشجی.

مُرَتَّبات [ع ا] تخصیصات ، افراد عسكریه . سفائن حربیه ضابطان وافرادی .

مُرْتَبِط [ع ص] ارتباط ایدن ، باغلی ، منسوب .

مَرْتَبه [ع ا] درجه ، باصاماق . رتبه . مقدار .

مُرْتَجِل [عص] ارتجالاً شعر سویله‌ین ، حاضر جواب .

مُرْتَحِل [ع ص] ارتحال ایدن ، اولن .

مُرْتَد [عص] ارتداد ایدن ، دین اسلامی ترك ایلین .

مُرْتَسِم [ع ص] ارتسام ایدن ، رسمی چیقان .

مُرْتَشی [ع ص] رشوت آلان .

مُرْتَضی ـ مرتضا [ع ص] بكینلمش منتخب . حضرت علیك لقبی .

مُرْتَعِش [ع ص] ارتعاش ایدن تیتره‌ین .

مُرْتَفِع [ع ص] یوكسه‌لن ، یوكسك .

مَرْتَك [ت ا] دورت كوشه‌لی كراسته آغاجی . دیرك « الیفی مرتك ظن ایتمك » : جاهل اولمق ، امی اولمق .

مُرْتَكِب [ع ص] ارتكاب ایدن فنالق یاپان، رشوت آلان

مَرْثِیه [عا] ساغو ، وفات ایدن بر آدامك او صاف وفضائلندن باحث شعر ویا نطق .

مَرَج [ع ا] قاریشما. « دائما هرج كلمه‌سیله برابر قوللانیلیر . هرج ومرج : قارما قاریشیق .

مَرْجان [ع ا] دكیزدن چیقان معروف قیرمزی بونجوق .

مرجان

مُرَجِّح [ع ص] ترجیح اولونان، دیكرلرندن زیاده بكه‌نیلن ، ایلری، شایان‌ترجیح.

مَرْجِع [عا] رجعت اولوناجق‌یر مراجعت اولوناجق محل

مرجمك [ع ا] معروف اوفاق ومدور دانه‌لی حبه . « مرجمكی فورونه ویرمك » : اویوشمق، غزارویرمك.

مرجمك

مرجو [ع ص] رجا اولونمش ، مأمول .

مرحبا [ع ح] سلام‌ویروب اوطوران آدامه خطاباً توجیه واستعمال اولونان بر التفات تعبیری‌اولوب‌اصل معناسی: «كنیش ومعمور یره كلدیكز ، راحت ایدیكز ، قورقاییكز . » دیمكدر . تحسین‌وتقدیر مقامنده‌ده مستعمل‌در.

مرحله [ع ا] منزل ، بر كونلك یول ، ایكی قوناق آراسی . دونوم نقطه‌سی .

مرحمت [ع ا] آجیما ، شفقت .

مرحوم [ع ص] اللهك رحمتنه مظهر اولان . رحمتلك ، وفات ایدن .

مرخص [ع ص] رخصتلی ، اذنلی. (ا) : بر حكومتك دیكر حكومت نزدینه صلاحیت كامله ایله كونده‌ردیكی ممثل .

مرد [فا] انسان . اركك . (ص): یكیت، جسور، حمیتلی. «نامرد» : آلچاق ، قورقاق .

مرد [ف ص] أولمش ، كبرمش ، « حیوانات حقنده قوللانیلیر . »

مردار [ف ص] پیس ، ملوث ، موردار .

مردانكی [فا] مردلك، یكیتلك، جسارت .

مردانه [فص] جسورانه ، حمیتكارانه ، ارككجه .

مردانه [ت ا] مطبعه‌لرده دیزیلمش صحیفه‌لره مركب سوره‌ن اسطوانه . تارلانك ایشلنمش طوپراغنی‌باصدیرمایه مخصوص‌اسطوانه.

مردم [فا] انسان ، آدام .

مردمك [فا] كوچوك انسان ، ببك . « مردمك چشم »: كوز ببكی .

مردود [ع ص] رد اولونمش . جرح اولونمش ، چورودولمش . ملعون .

مردوم [ت ا] كوچوك دانه‌لی‌سیاه بر نوع أریك .

مرده [ف ص] أولمش. (ا) : أولمش آدام ، میت ، متوفی .

مرزوق [ع ص] رزقلانمش ، رزق ویریلمش .

مرزغه [ع ا] باطاقلق ، متعفن صو بریکینتیسی .

مرسا ـ مرسی [ع ا] واپورك دەمیر آتدیغی محل ، لیمان .

مرسل [عص] کوندەریلمش ، ارسال ایدیلمش . « مرسل الیه » : کندیسنه بر شی کوندەریلن .

مرسل [ع ص] ارسال ایدن ، کوندەرن .

مرسلات [عص] کوندەریلن شیلر .

مرسلین [عا] کوندەریلن پیغمبرلر .

مرسم [ع ص] ترسیم اولونمش ، رسملرلەدوناديلمش ، رسملی ، مصور .

مرسوم [ع ص] یازیلمش ، اشارت اولونمش . ذکری کچمش ، مذکور . رسم اولونمش . عادت حکمنه کچمش ، معتاد . جمعی : مراسیم .

مرسین [ت ا] کوزل قوقولی بر آغاچ که قیشین یاپراقلری دوکولمز .

مرشد [ع ص] ارشاد ایدن ، دوغرو یولی کوستەرن .

مرصاد [ع ا] کوزەتیلن یر ، محل ترصد . رصد دوربینی .

مرصع [ع ص] جوهرلر و قیمتلی طاشلرله سوسلنمش . ایکی مصراعده ویافقرەده لفظلرك وزن وقافیه توافقندن عبارت صنعت ادبیه .

مرسین آغاجی

مرصوص [عص] صاغلام ، متین .

مرض [عا] خستەلق ، علت ، درد .

مرضا ـ مرضی [ع ا] مریضك جمعی . خستەلر .

مرضاة [ع ا] رضا ، خوشنودلق .

مرضع [عص] سوددویرن ، امزیرن .

مرضعه [ع ا] چوجوق امزیرن قادین ، سوت نینه .

مرعا ـ مرعی [ع ا] اوتلاق ، چاییرلق .

مرعی [ع ص] رعایت اولونان ، معتبر . مقبول ، حکمی جاری ، متداول ، مفسوخ اولمایان .

مرغ [ف ا] چاییر .

مرغ [فا] قوش. «مرغ نامه بر»: کوکرجين .

مرغاب [فص] صوقوشی، اوردك.

مرغوب [عص] رغبت اولونمش، بکنیلمش .

مرفوع [عص] رفع اولونمش ، قالدیریلمش ، فسخ ولغو ایدیلمش. ضمه ایله حرکه‌لنمش .

مرفه [عص] رفاه ایچنده یاشایان، حال ووقتی چوق ایی اولان. « مرفهاً » : راحت اولارق ، هر دورلو احتیاجاتی تأمین ایدیله‌رك .

مرقات [عا] مردیون، باصاماق.

مرقد [عا] یاتاجق یر ، یاتاق. مقبر ، مزار .

مرقع [عص] یامالی . یامالی خیرقه.

مرقعه [عا] حسن خط نمونه‌سی، خطاط مشقی .

مرقم [عص] ترقیم اولونمش، یازیلمش، محرر .

مرقوم [عص] یازلمش ، اسمی یازیلی ، مذکور .

مرك [فا] أولوم. «مرکامرك»: وبا ، قوله‌را کبی عمومی أولوم.

مرکب [عا] بینیله‌جك شی. أشك کبی جمعی : مراکب .

مرکّب [عص] ترکیب اولونمش، ایکی ویا داها زیاده شیئك قاریشماسندن حاصل اولمش. « جهل مرکب » : کندینی عالم ظن ایدن جاهلك جهالت وغفلتی .

مرکّب [تا] یازی یازمایه مخصوص بویالی صو .

مرکز [عا] دائره ویا کره‌نك تام اورتاسی . وسط ، اورتا. قرار قیلینان یر. برحکمدار ویا رئیس جمهورك ویا والینك اوطوردیغی یر . بردائره‌نك عمومی اداره خانه‌سی. پولیس قارا قولی . طرز وصورت : سزك فکرکز نه مرکزده‌در .

مرکوز [عص] رکز اولونمش ، صاپلانمش ، دیکیلمش .

مرمر [یونانجه‌دن] معروف متین ونفیس طاش. بیاض وایچه بر نوع بز . « مرمر شاهی » : بوبزك بر نوعی .

مرموز [عص] رمز ایدیلمش ، ایما ایدیلن ، کیزلیجه ویا رمز واشارتله افهام اولونان .

مرمی [عا] آتیلمش شی. اسلحهٔ ناریه ایله آتیلان دانه ، قورشون ، کله .

مروت [عا] مردلك . فضیلت وانسانیت . بابا و آنانك سعادتی .

مُرَوِّج [ع ص] ترویج ایدن، رواج قازاندیران . (مج) اعتبار ویرن ، انفاذ ایدن .

مَرْوَحه [ع ا] اووا، صحرا روزکارلی یر .

مِرْوَحه [ع ا] یلپازه .

مُرور [ع ا] کچمه .

مُرُوریّه [ع ا] مرور تذکره‌سی . بر یردن کچیلیرکن آلینان رسم .

مَرْوی [ع ص] روایت اولونمش، منقول ، شایع .

مَرّه [ع ا] دفعه ، کره .

مَرْهَم [ع ا] یارا اوزرینه قونولان یوموشاق دوا .

مَرْهُون [ع ص] ترهین اولونمش، رهنه قونمش .

مِرّیخ [ع ا] کونشك اطرافنده دوراید‌ن سیاره‌لرك بشنجیسی . سیار بر یلدیز .

مُرید [ع ا] بر شیخه انتساب ایدن آدام . برشیخك طلبه‌سی . درویش ، شاکرد . تلمیذ .

مَریض [ع ص] مرضلی ، علیل ، خسته .

مَرْیَم [ع ا] حضرت عیسانك والده‌سی .

مَرْئی [ع ص] رؤیت اولونان کورونن .

مِزاج [ع ص] طبیعت . وجو بشرده وظائف عضویه‌د برینك سائرلری اوزه‌رینه غلبه‌سند حاصل اولان کیفیت : مزاج عصبی صحت . فکر . « نامزاج » : کیفسز خسته .

مِزاجگیر [ف ص] کیفه کوره حرکـ ایدن ، هرکسك کیفـ وآرزوسنه خدمت ایدن .

مِزاح [ع ا] لطیفه ، اکلنجه شاقا ، آلای .

مَزاحِم [ع ا] لسانمزده زحمتك جمعی اولارق مستعملدر .

مُزاحَمه [ع ا] صیقیشدیرمه، مشقت ویرمه . ازدحام .

مَزاد [ت ا] صاتیق اوزره برمالی چارشی‌یه چیقارمه .

مَزار [ع ا] زیارت یری ، زیارت اولونان قبر . لحد . قبر . «مزار قاچقینی » : ضعیف آدام .

مَزارِستان [ف ا] مزارلرك بولوندیغی کنیش یر .

مَزارِع [ع ا] مزرعه‌نك جمعی زراعت یرلری .

مَزامیر [ع ا] مزمارك جمعی نایلر ، دودوکلر .

مزایا [ع ا] مزیتك جمعی . رجحان سببلری .

مزایده [ع ا] مزاد ایتمه ، بر مال وملکك اك زیاده پارا ویره نه ویریلمك اوزره دلال الیله صاتیلماسی .

مزبله [عا] سوپرونتولك ، پیسلك دوکولن یر .

مزبور [ع ص] یازیلمش ، ذکری کچمش ، مرقوم .

مزج [ع ا] ایکی شیئی بر برینه قاریشدیرما .

مزخرف [عص] یالانجی یالدیزلرله سوسله نن . تللندیرلمش پوللاندیریلمش یالان .

مزخرفات [ع ا] ساخته سوسلر و بویالر . پیسلکلر ، سوپرونتولر .

مزداد [عص] آرتمش ، چوغالمش ، زیاده لشمش .

مزدحم [عص] ازدحاملی ، قالابالیق .

مزراق [عا] اوزوق صاپلی واوجی سیوری ده میرلی حرب آلتی که سواریلر قوللانیر . قارغی .

مزرعه [عا] تارلا ، أکین یری .

مزرکش [عص] صیرمالی ، صیرما ایله ایشلنمش .

مزروع [ع ص] زرع اولونمش ، اکیلمش .

مزعج [عص] ازعاج ایدن ، اوصاندیران . صیقینتیلی .

مزق [عا] یارما ، ییرتما .

مزکا ـ مزکی [عص] تزکیه ایدیلمش ، صاف وتمیز حاله قونولمش .

مزکی [ع ص] تزکیه ایدن ، صاف وخالص حالنه قویان . أولونك حال و شانی جماعتدن صوروب تصفیه وتزکیه ایدن .

مزلقه [ع ا] آیاق قایاجق یر . (مج) خطایه دوشوله جك شی ویا ایش .

مزمار [ع ا] نای . نی ، دودوك . زبور سوره لرینك هر بری .

مزمن [عص] اوزرندن چوق زمان کچمش ، أسکیمش ، أسکیه رك یرلشمش (خسته لق) .

مزور [ع ص] دولابجی ، فسادجی . ساخته کار . یالانجی .

مزه [فا] طات ، لذت . راقی وسائره ایله یه نن چرز ، مه زه .

مزهر [عص] چیچکلی . سوسلو .

مزیت [ع ا] رجحان ، فضلیت . تفوق .

مزید [ع ا] چوغالما ، زیاده اولما ، آرتما . « مزیدفیه » : حروف

اصلیه‌سی اوززینه حرف علاوه ایدلمکله بناسی دکیشدیریلمش (فعل).

مُزَیِّف [عص] تزییف ایدن، استهزا وتحقیر ایدن .

مُزِیل [عص] ازاله ایدن، یوق ایدن.

مُزَیَّن [ع ص] تزیین اولونمش ، سوسلنمش ، سوسلی .

مُژده [فا] بشارت، سه‌وینج خبری. أیی برخبر کتیرن آدامه ویریلن بخشیش .

مُژگان [فا] کیرپیك . « مژه‌نك جمعی ایسه‌ده مفردقوللانیلیر.»

مُژه [فا] کیرپیك. جمعی : مژگان.

مَس [عا] تماس، دکمه ، دوقونما. واقع اولما .

مَساء [عا] آقشام .

مُسابَقَت ـ مسابقه [عا] یاریشما ، یاریش، رقابت.

مَساجد [عا] مسجدك جمعی: جامعلر.

مَسّاح [ع ا] اراضی اولچن آدام، مهندس .

مَساحه [عا] اراضینك فن دائره‌سنده اولچولمه‌سی . هندسه‌نك بوندن بحث ایدن قسمی: فن مساحه. « مساحهٔ سطحیه » : بر اراضینك ویاجسمك سطحنك مقدار وکنیشلکی.

مَسار [عا] مسرتك جمعی: سرورلر

مُسارَعَت [عا] سرعت کوسترمك عجله ایتمك .

مُساعِد [عص] مساعده ایدن. اویغون الویریشلی ، موافق .

مُساعَده [ع ا] معاونت . اذن . موافقت .

مُساعَفه [عا] مساعده .

مَساعی [ع ا] سعی و غیرتلر چالیشمالر .

مَساغ [ع ا] مساعده ، جواز ، رخصت .

مُساغ [عص] جائز ، مباح ، ممنوع دکیل .

مُسافِر [ع ص] یولجی ، سیاح . برینك أوینه قونان، قونوق.

مُسافَرَت [عا] سیاحت. مسافرلك.

مُسافرخانه [فا] خان ، هوتل .

مَسافه [عا] ایکی محل آراسنده‌کی اوزاقلق ، بعد .

مَساکِن [عا]مسکنك جمعی: اقامتگاهلر

مَساکین [عا] مسکینك جمعی: فقیرلر.

مَسالِك [ع ا] مسلکك جمعی : یوللر.

مسبّع [عص] یدیلی ، یدی جزءدن مرکب . یدی قات ، یدی ایله ضرب اولونمش ، یدی ضلع وزاویه‌لی ، یدی مصراعلی .

مسبوق [عص] سبق ایتمش، کچمش.

مَسْت [فص] سرخوش ، کیف . بایغین .

مَسْت [تا] بر نوع یوموشاق آیاق قابی ، لاپچین .

مستأجر [عص] استیجار ایدن ، کیرا ایله طوتان ، کیراجی.

مستأذن [عص] اذن ایسته‌ین .

مستأمن [عص] استیمان ایدن ، تسلیم اولان .

مستأنس [عص] استیناس ایتمش ، آلیشمش .

مستبان [عص] ظاهر ، میدانده اولان .

مستبد [عص]استبدادایدن، کیمسه‌یی دیکله‌مه‌یه‌رك باشلی باشنه حرکت ایدن . دیك قافالی . ظالم ، جبار .

مستبدل [عص] استبدال ایدیلمش . دکیشدیریلمش .

مستبشر [عص] استبشار ایدن ، مژده آلان .

مستبعد [عص] اوزاق عد ایدیلمش، بعید ، کوچ .

سالمت [عا] صلح ، باریشیقلق .

سامح [عص] مسامحه ایدن .

سامحه [عا] یوموشاق ولطفکار داورانما ، کورمه‌مزلکه کله، قباحته‌قارشی‌شدت کوسترمه‌مه. تکاسل ، دقتسزلق وقیدسزلق .

سامره [عا] کیجه‌وبریلن اکلنجه، کیجه اوینانان اویون

سائره .

سامع [عا] مسمعك جمعی: قولاقلر.

سامیر [عا] مسمارك جمعی: چیویلر.

ساند [عا] مسندك جمعی: منصبلر .

ساوات [عا] مساویلك، برابرلك، فرقسزلق .

ساوی [عا] بر حال ودرجه‌ده اولان ، فرقسز ، برابر،

معادل .

ساوی [عا] کوتولکلر ، چیرکین و فناحاللر ، سیات .

مفردی لسانمزده قوللانیلماز . »

ساهله [عا] قولایلق ویوموشاقلق کوسترمه .

سائل [عا] مسئله‌نك جمعی:مسئله‌لر.

سبب [عص] سبب اولان، سببیت ویرن .

مستتر [عص] استتار ایدن، کیزله‌نن.

مستثقل [ع ص] استثقال ایدلمش ، باردانه قبول اولونمش . ثقیل ، منفور .

مستثنا ـ مستثنی [ع ص] استثنا ایدلمش، آیریلمش، ممتاز ، کزیده ، اوستون .

مستجاب [عص] آرزوسی قبول اولونان.

مستجلب [ع ص] استجلاب ایدن ، جلب وجذب ایدن .

مستجمع [عص] طوپلایان ، حاوی، شامل .

مستحاثه [ع ا] پك اسکی زماندن یر آلتنده قالوب تحجر ایتمش حیوانات ویا نباتات .

مستحب [عص] سه‌ویلن، بکه‌نیلن، مقبول . فرض و واجبك غیری ثوابلی عمل .

مستحسن [عص] استحسان ایدلمش ، بکه‌نیلمش .

مستحصل [ع ص] استحصال ایدن، ألده ایدن. پارا قازانان.

مستحضر [عص] استحضار ایدن، حاضرلایان .

مستحضرات [ع ا] خاطرده طوتولوب ایجابنده صرف اولونان ادبی وتاریخی معلومات متنوعه ، محفوظات . حاضر علاجلر مستحضرات طبیه .

مستحق [ع ص] استحقاق اولان حقلی ، لایق .

مستحقر [ع ص] حقیر ، ذلیل اعتبارسز .

مستحکم [عص] استحکام ایدیلمش محکم ، متین .

مستحیل [عص] غیر قابل ، محال

مستخبر [عص] استخبار اولونمش دویولمش .

مستخدم [ع ص] استخدام ایدیلمش ، قوللانیلان .

مستخرج [ع ص] استخراج اولنمش ، بر شیدن چیقاریلمش .

مستدام [ع ص] دواملی ، دائم باقی .

مستخلص [ع ص] استخلاص ایدن قورتاران .

مستدعا ـ مستدعی [ع ص] استدعا ایدلمش طلب ورجا اولونمش .

مستدعی [ع ص] استدعا ایدن بر شی طلب ودعوا ایدن

مستدل [عص] استدلال اولونمش دلیل کتیریلمش ، بر دلیل ایله اثبات اولونان .

مستدیر [ع ص] ده‌کیرمی اولان ، دائره شکلنه کیرن .

مستدیم [ع ص] دواملی، سورکلی، باقی .

مسترجا ـ مسترجی [ع ص] رجا اولونان ، مأـ ول .

مسترحم [عص] استرحام ایدیلمش، یالواریلمش .

مستریح [ع ص] راحت بولان ، راحتلانان .

مستزاد [ع ص] زیاده‌لشمش . اوـ زون مصراعلره غایت قیصا مصراعلر علاوه ایدیلمك صورتیله یدانه کلن شکل نظم .

مستشار [ع ص] کندیسیله استشاره اولونان. وکالتلرده‌وکیللردن سفارتلرده سفیرلردن صوکره اك یوك مأمور .

مستشرق [ع ا] علوم و ادبیات شرقیه وخصوصیله تورك ان‌وادبیاتیله‌مشغول‌اولان آوروپالی تبع .

مستشهد [ع ص] استشهاداولونمش. شاهد طوتولمش . اکثریا کسك اثرلر حقنده قوللانیلیر : ستشهدات ادبیه .

مستصحب [ع ص] برینی ویا بر شیئی یانینه آلان .

مستصحب [ع ص] برینك یاننـه آلینمش آدم ویا شی .

مستطاب [ع ص] خوش ، کوزل.

مستطیل [ع ص] اوزانان،اوزون. (۱) ایکی ضلعی اوزون شکل هندسی .

مستظل [عص] کولکه‌ده‌اوطوران، کولکه‌لنمش . حمایه‌ده‌بولوـ نان، صیغینان .

مستعار [ع ص] عاریت آلینمش . ایکره‌تی . « نام مستعار » : ساخته اسم .

مستعان [ع ص] کندیسندن یاردیم طلب‌اولونان. صفت‌الهیه‌دنـ در .

مستعجل [عص] استعجال‌اولونان، عجله ایش .

مستعد [عص] استعدادلی،قابلیتلی، ذکی .

مستعرب [ع ص] عربلاشمش .

مستعطف [عص] استعطاف‌ایدن، شفقت ایسته‌ین .

مستعفی [ع ص] استعفا ایدن، عفو طلب ایدن .

مستعمر [ع ص] استعمارایدیلمش، معمور ایتدیریلمش .

مستعمر [ع ص [معمور ایدن .

مستعمره [ع ا] مهاجر اسكان ايدلمش مملكت، مستملكه. جمعى : مستعمرات .

مستعمل [ع ص] استعمال اولونمش. اسكى ، مجدد اولمايان ، قوللانيلمش .

مستعين [ع ص] استعانه ايدن ، ياردیم طلب ايدن .

مستغرب [ع ص] استغراب ايدن ، غريب كورن، شاشان .

مستغرب [ع ص] تعجب اولونان ، غريب .

مستغرق [ع ص] دالمش ، باتمش . دالغين ، مدهوش .

مستغفر [ع ص] استغفار ايدن ، كناهلرك عفوينى ايستەين .

مستغلات [ع ا] اوستى اورتولو عقاراتدن ماعدا ايراد كتيرەن شيلر.

مستغنى [ع ص] احتياجى اولمايان ، تنزل ايتمەين. طوق كوزلى.

مستفاد [عص] آكلاشيلمش ، قازانيلمش ، كار ايديلمش ، استفاده اولونمش .

مستفتى [ع ص] استفتا ايدن ، فتوا ايستەين .

مستفسر [ع ص] استفسار ايدن ، صوران .

مستفيد [ع ص] استفاده ايدن ، فائده بولان .

مستفيض [ع ص] استفاضه ايدن فيض بولان .

مستقبل [ع ص] استقبال اولونان كلەجك زمان ، آتى .

مستقبل [ع ص] استقبال ايدن قارشيلايان .

مستقر [ع ص] استقرار ايدن يرلشمش ، ثابت .

مستقرض [عص] استقراض ايدن اودونج پارا آلان .

مستقل [عص] استقلال صاحبى اولان مربوط وتابع اولمايان باشلى باشنه ، سربست و آزاده بى طرف . محضا ، آنجاق .

مستقيم [عص] دوغرو، دوز. عفيف

مستكره [عص] استكراه اولونان چيركين ، منفور .

مستكن [عص] كيزلەنن، صاقلانان

مستلزم [عص] استلزام ايدن، اج ايدن .

مستمد [عص] استمداد ايدن، يار ايستەين .

مستمر [ع ص] سوركلى ، دائمى ثابت ، محكم .

مستمع [عص] استماع ايدن، ديكله

مستملكه [ع ا] مستعمره . (فر قولونى .

مستمند [فص] محزون ، دردلی ، زواللی .
مستنبط [ع ص] استنباط واستدلال اولونان. ضمناً آکلاشیلان.
مستند [عص] استناد ایدن، برشیئه دایانان .
مستنسخ [ع ص] قوپیه ایدن ، بر شیئك عینی آلان .
مستنطق [ع ص] استنطاق ایدن ، صوران . محاکمه‌دن اول مظنونی استجواب ایدن مأمور .
مستنکف [عص] استنکاف ایدن، یوز چه‌ویرن . رأی ویرمکدن امتناع ایدن .
مستنیر [عص] استناره‌ایدن،نورلانان.
مستوجب [عص] مستحق ، جالب ، لایق .
مستودع [عص] برشیئی برینه تودیع ایدن .
مستودع [ع ص] تودیع ایدیلمش ، امانت بیراقیلمش .
مستور [ع ص] ستر اولونمش ، أورتولو ، کیزلی .
مستوفی [ع ص] کافی ، دولغون : مستوفی معاش .
مستولی [عص] ضبط واستیلا ایدن. سرایت ایدن ، داغیلان ، ساری .
مستوی [عص] دوز، هرطرفی بر.
مستهجن [ع ص] چیرکین ، غلیظ ، معیوب .
مستهزی [عص]استهزاایدن،اکله‌نن.
مستهلك [ع ص] صرف واستهلاك ایدن ، قازانمایوب ساده یارا یین .
مستی [فا] مستلك ، سرخوشلق .
مسجد [عا] سجده قیلیناجق یر . جامع، مناره‌سزکوچوك‌جامع.
مسجع [عص] سجعلنمش ، سجعلی یازی .
مسجل [ع ص] تسجیل ایدیلمش ، سجله کچیریلمش .
مسجود [عص] سجده اولونمش .
مسح [عا] أل‌ایله‌صیغاما، أل‌سورمه.
مسحر ـ مسحور [ع ا] سحر ایدیلمش ، بو-کولنمش .
مسحوق [عص] دوکیلوب توز حالنه قونمش .
مسخر [ع ص] تسخیر اولونمش ، ألده ایدیلمش .
مسخره [عا] ذوقلنمه ، اکلنمه ، استهزا (ص) کولونج، کپازه، ماسقارا .

مُسَخَّن [عص] تسخين ايدن، ايصيدان

مُسَدَّس [عص] تسديس ايدلمش ، آلتى قسمدن متشكل ، آلتيلى. آلتى ضلع وكوشه‌سى اولان. آلتى مصراعدن مركب منظومه .

مُسدود [عص] سد اولونمش، قاپانمش.

مَسَرَّت [عا] سه‌وينج، سرور وشادى.

مُسرِف [عص] اسراف ايدن، بيهوده يره مالنى صرف ايدن .

مُسرود [عص] سرد وبيان اولونمش، مذكور .

مَسرور [عص] سرورلى ، ممنون ، سه‌وينجلى .

مَسروريت [عا] سرور، سه‌وينج، شادمانى .

مَسروق [عص] سرقت ايدلمش ، چالينمش .

مُسَطَّح [عص] دوم‌دوز ، ياصصى . طول و عرضى اولوب عمق وارتفاعى اولمايان .

مِسطَر [عا] سطرك دوز كيتمه‌سى ايچون كاغدك آلتنه قونان قالين چيزكيلى كاغد. طاشجى جدولى.

مِسطَره [عا] زاويه‌لرى اولچمه‌يه مخصوص هندسه آلتى ، زاويه جدولى .

مَسطور [عص] سطرلنمش، يازيلمش.

مَسعَدَت [عا] سعادت ، بختيارلق ، قوطلولق .

مَسعود [عص] سعادتلى ، بختيار ، قوطلو .

مَسفور [عص] يازيلمش ، مذبور ، مذكور ، مرقوم .

مَسقَط [عا] سقوط ايديلن ير . « مسقط رأس » : دنيايه كلينن ير ، وطن اصلى .

مُسَقَّف [عص] طاوانلانمش، اوستى طاوانله اورتولى .

مُسَقَّفات [عا] أوستى اورتولى وسقفلى اولان مبانى .

مِسك [عا] معروف كوزل قوقولى شى.

مُسكِت [عص] صوصديران، سكوته مجبور ايدن، اعتراضه ميدان بيراقمايان .

مُسكِر [عص] سرخوش ايدن. مست ايدن

مُسكِرات [عا] سرخوشلق ويرن شيلر .

مَسكَن [عا] اوتورولان ير، اقامتگاه.

مُسَكِّن [عص] ياتيشديران ، اويو - شديران، آغريى دوردوران.

مَسكَنَت [عا] مسكينلك ، فقيرلك. عجز وضعف، بچه‌ريكسزلك.

مَسكوك [عص] سكه‌لى ، دامغه وورولمش، پاره حالنه قونمش.

مُسْكوكات [عا] ضرب اولونمش پاره‌لر.

مَسْكون [عص] اوطورولان، اهالیسی اولان. « غیر مسكون »: ایصسز، ایچینده اوطورولمایان.

مِسكی [عص] مسك قوقولی. «مسكی الختام»: كوزللكله ختام بولان.

مِسكين [عص] فقیر، بیچاره. عاجز، بچه‌ریكسز، میمینتی. «مسكین علتی»: جذام.

مُسَلَّح [عص] سلاحلی، سلاحلانمش.

مُسَلْسَل [عص] زنجیر كبی بر برینه باغلی اولان، بر سلسله‌یی تعقیب ایدن.

مُسَلَّط [عص] تسلیط ایدیلمش، اوزرینه صالدیریلمش، مزعج.

مَسْلَك [عا] یول، كیدیش، طور وحركت، طرز، اصول. انسانك ایشی وصنعتی، وجدان، سجیه.

مُسْلِم [عص] اسلام دیننه تابع اولان، مسلمان.

مُسَلَّم [عص] تسلیم اولونمش، مقرر، مثبت.

مُسَلَّمات [عص] انكار ایدیله‌مه‌ین قضیه‌لر، بدیهیات.

مُسْلِمان [فص] مسلم. (مج) دوغری، مستقیم.

مَسْلوب [عص] سلب اولونمش، آلینمش، صویولمش. « مسلوب الشعور »: دەلی.

مَسْلول [عص] صیریلمش، قیننن چیقاریلمش. ورم علتنه مبتلا، ورملی.

مُسَمّا ـ مُسَمّی [عص] تسمیه اولونان، اسم ویریلن، آد قونولان.

مِسْمار [عا] چیوی، اكسر.

مِسْمَع [عا] قولاق. خسته نك قلبنی دیكله‌میه مخصوص بر آلت.

مُسْمِن [عص] سمین، سمیز. سمیرتن.

مَسْموع [عص] ایشیدیلمش، دویولمش. دیكله‌نیلیر، شایان استماع، شایان قبول.

مَسْموعات [عا] ایشیدیلن خبرلر. دویولان شیلر.

مَسْموم [عص] زهرلی. زهرلنمش.

مَسَمّه [عا] دریده‌كی اوفاق دلیكلر كه بدن بونلرله تنفس ایدر و تر اورادن چیقار. « لسانمزده بوكلمه‌نك جمع الجمعی اولان مسامات مستعملدر.»

مُسِن [عص] یاشلی، كچكین، اختیار.

مُسْنَد [عا] دایانیلان شی. استنادگاه. رتبه، درجه، منصب.

مُسْنَد [ع ا] برجملەنك اسناد اولونان جزئی، خبرویافعل. «مسنداليه» جملەنك ديكر برجزئی كه مسند اوكا اسنادوحمل اولونور، مبتدا ويافاعل.

مُسَنَّم [عص] قابارتما.

مَسنون [عص] عادت اولمش، معتاد. سنت ايجابندن اولان.

مِسْواك [ع ا] ليفلی و كوزل قوقولی بر آغاج كه اسكيدن ديش فورچاسی يرينه قوللانيليردی.

مُسَوِّد [ع ص] مسوده يازان، بر موضوعی قلمه آلان، كاتب.

مُسَوَّده [ع ا] بر موضوع حقنده ايجابندەتصحيح ايدلمك اوزره قلمهآلينان يازی.

مُسْهِل [ع ص] اسهال ويرن، عمل ايتديرن.

مُسْهَوف [عص] چوق صوصامش، تشنه.

مُسَيَّب [عص] لاقيد، اهمالجی، تنبل.

مَسيح ـ مَسيحا [ع ا] حضرت عيسی. «مسيحادم» حضرت عيسی كبی أولولره جان ويرەجك قوتده بولونان.

مَسيخ [ع ص] حيوان صورتنه كيرمش (انسان). غلط طبيعت.

مَسيره [ع ا] سير يری، تفرج محلی.

مَسيل [ع ا] صويك آقديغی ير، صو ياتاغی.

مُسيل [ع ص] اساله ايدن، آقيدان.

مَسْئَلە ـ مسأله [ع ا] سؤال اولونوب جوابی ايستەنيلن شی. بر علم وفنه دائر حل ايديلەجك شی. حلی مشكل اهميتلی ماده وكيفيت.

مَسْئول [ع ص] سؤال اولونان، صورولان، ايستەنيلن، فعل وحركتندن جواب ويرمەيه مجبور و ياپيلاجق قصورك جزاسی كنديسنه عائد اولان.

مَسْئوليت [ع ا] بر شخصك عهدەسنه توديع ايديلن ايشدن دولايی سؤاله معروض اولماسی وايجابنده تجزيه ايديلەسی.

مُشابِه [ع ص] بكزەين، مماثل، نظير.

مُشابَهت [ع ا] بكزەيش.

مَشاتلق [ت ا] يهودی مزارلغی.

مُشاتَمه [ع ا] دوكوشمه، آتيشما.

مُشاجَره [ع ا] دوكوشمه، غاوغا.

مُشارٌاليه [ع‌ص] كنديسنه اشارت اولونان. مذكور. «بويوك ذوات حقنده قوللانيلير . »

مُشارٌ بالبنان [ع ص] كنديسنه پارمقله اشارت اولونان ، مشهور ، ممتاز .

مَشارِق [ع ا] مشرقك جمعی : كونش طوغديغی يرلر .

مُشارِك [ع ص . ا] مشاركت‌ايدن، ذی مدخل . شريكلردن هر بری ، اورتاق .

مُشارَكَت [ع ا] بر ايشده باشقه‌لريله برابر بولونما ، اورتاقلق . شريكلك .

مَشّاطه [ع ا] كلينی سوسله‌ين قادين .

مُشاع [ع ص] اشاعه اولونمش . حصه‌دارلر آراسنده مشترك قوللانيلوب تقسيم اولونمايان ، بر محل اهاليسنه مشتركاً عائد اولان.

مُشاعره [ع ا] شعر سويلشمه .

مَشاعِل [ع ا] مشعلك جمعی . مشعله‌لر .

مَشاغِل [ع ا] مشغله‌نك جمعی . مشغوليتلر .

مُشافَهه [ع ا] آغيز آغيزه سويلشمه ، يوز يوزه قونوشما .

مَشاق [ع ا] مشقتك جمعی . زحمتلر .

مَشام [ع ا] قوقو آلاجق ير ، بورون ، گكيز .

مُشاكَله [ع ا] شكلجه بر اولمق ، بكزه‌مك .

مُشاوِر [ع ص] مشاوره ايدن ، مستشار .

مُشاوَرَه [ع ا] مشورت ايتمك ، بر قاچ طبيبك بر يره كلوب خسته‌نك مرضنی تشخيص وطرز تداويسی تثبيت ايديشلری . (فرا): قونسولتاسيون .

مُشاهِد [ع ص] مشاهده ايدن ، كوزله كورن .

مَشاهِد [ع ا] مشهدك جمعی : شهيدلكلر .

مُشاهَده [ع ا] كوزله كورمه ، رؤيت . جمعی : مشاهدات: كورولن شيلر ، مشهودات .

مَشاهِر [ع ا] مشهرلر ، سركيلر .

مُشاهَره [ع ا] آيلقله طوتما .

مَشاهير [ع ا] مشهورلر، معروفلر.

مَشايِخ [ع ا] شيخلر ، مرشدلر.

مُشَبَّع [ع ص] دويمش ، طوق، مشبوع .

مَشبوع [ع ص] دويمش ، طوق.

مشبه [ع ص] تشبیه اولونان ، بکزه‌دیلن . « مشبه‌به » : کندیسنه تشبیه اولونان .

مشت [ق ا] یومروق ، آووج .

مشتا [ع ا] قیشین اوطورولان یر ، قیشلاق .

مشتاق [ع ص] اشتیاقلی ، کوره‌جکی کلن .

مشتبه [ع ص] حقنده اشتباه اولونان ، شبهه‌لی .

مشتد [ع ص] اشتدادایدن ، شدتله‌نن ، آزان .

مشترك [ع ص] ایکی ویا داها زیاده شخص طرفندن قوللانیلان .

مشترك [ع ص] اشتراك ایدن ، ذی مدخل ، اورتاق .

مشتری [ع ص] صاتون آلان ، طالب . کونشك اطرافنده دونن سیاره‌لرك الك بویوکی .

مشترن [ف ص . ا] یومروق‌اوران ، یومروق‌اورمقده‌ماهر آدام . بوقسور .

مشتعل [ع ص] اشتعال ایدن ، طوتوشمش .

مشتغل [ع ص] اشتغال‌ایدن ، ایش ایله اوغراشان .

مشتفی [ع ص] شفا بولان ، ایی اولان .

مشتق [ع ص] اشتقاق ایتمش ، دیکر برکلمه‌دن چیقمش .

مشتکا ــ مشتکی [ع ص] شکایت اولونان ماده ، شکایت ، شکوی .

مشتکی [ع ص] شکایت ایدن ، شکایتجی .

مشتمل [ع ص] اشتمال‌واحتواایدن ، قاورایان .

مشتملات [ع ا] برشیئك‌ایچنده‌کی شیلر . برشیئك ملحقات وتفرعاتی .

مشته [ع ا] بچاق ، خنجرقبضه‌سی کبی آووج ایله طوتولاجق شی . برنوع ضرب وجرح آلتی .

مشتها ــ مشتهی [ع ص] اشتهایی موجب اولان .

مشتهر [ع ص] اشتهارایدن ، مشهور .

مشتهی [ع ص] اشتهاسی اولان ، آرزو ایدن .

مشتهیات [ع ا] آرزو اولونان‌شیلر . لذتلی وذوقلی شیلر .

مشجره [ع ا] آغاجی چوق یر ، آغاجلق .

مشحون [ع ص] دولو ، مملو .

مشخص [ع ص] تشخیص ایدیلمش ، طانیلمش ، تجسم وتمثل ایتمش . تفریق اولونمش . ممتاز .

مُشَخِّص [ع ص] تشخيص ایدن، تفریق وتعیین ایلەین. تشخیص امراضده ماهر ممثل.

مُشَدَّد [ع ص] تقویه اولونمش. شدت کسب ایتمش، آرتمش. ایکی کره اوقونان حرف.

مُشَدِّد [ع ص] قوت ویرن. شدتی آرتدیران «اسباب مشدده»: جزانك شدتلنمسنی موجب سببلر.

مَشْرَب [ع ا] ایچمه، ایچەجك یر. خوی، طبیعت، عادت. کیدیش، مسلك.

مَشْرَبه [ع ا] صوایچمەیه مخصوص قاب، ماشرابا.

مُشَرِّح [ع ص] تشریح ایدن، تشریح عملیاتی یاپان طبیب.

مِشْرَط [ع ص] جراح نیشتری.

مُشْرِف [ع ص] یوکسك یرەچیقان، اطرافه باقان. بر حاله یاقلاشان، یوز طوتمش.

مُشَرَّف [ع ص] شرفلنمش، شرفلی.

مَشْرِق [ع ا] کونشك دوغدیغی یر. «مشرق اعظم»: هر مت ماصونلغنك مرکز وریاستی.

مُشْرِك [ع ص] اللهه شریك قوشان، کافر.

مَشْروب [ع ص] ایچیلمش، ایچیلن شی.

مَشْروبات [ع ا] ایچیلن شیلر.

مَشْروح [ع ص] شرح اولونمش، آچیلمش، ایضاح ایدیلمش.

مَشْروحات [ع ا] ایضاح ایچون یازیلان شیلر، تفصیلات.

مَشْروط [ع ص] شرط قیلنمش، شرطلی.

مَشْروطه [ع ا] صاتیلمامق شرطیله برینه ترك اولونان أو وسائره.

مَشْروع [ع ص] جائز، مقبول، دوغرو.

مُشْعِر [ع ص] اشعار ایدن، تحریراً بیلدیرن.

مُشَعْشَع [ع ص] شعشعەلی، پارلاق، مطنطن.

مَشْعَل ــ مشعله [ع ص] تنویره مخصوص آلت. قاندیل. لامبا. نور وضیا.

مَشْغَله [ع ا] مشغولیت، ایش.

مَشْغول [ع ص] برایشلەاوغراشان. ایشی چوق. دالغین.

مَشْغوف [ع ص] مفتون، عاشق.

مُشْفِق [ع ص] شفقتلی، مرحمتلی، محبتلی.

مَشْق [ع ا] یازی اورنکی. موسیقی درسی، تمرین

مَشَقَّت [ع ا] كوجلك ، زحمت ، اذيت .

مُشْك [ع ا] مسك دينيلن كوزل قوقولى شى .

مُشْكِل [عص] كوج ،زور، چتين.

مُشَكَّل [عص] شكل وقيافتى يرنده، شكللى ، قوجامان .

مُشْكِل پَسَنْد [فص] كوچ بكه‌نن، هرشيئه بهانه بولان .

مَشْكور [عص] كنديسنه شكر اولونمش ، تشكره لايق ، ممدوح ، مقبول .

مَشْكوك [عص] شك اولونمش ، شبهه‌لى .

مُشْكين [فص] مسك قوقولى .

مَشْلَح [ع ا] عربلرك كيديكى بر نوع اوستلك لباس كه اولجه يلديرمه يرينه قادينلرده كيرلردى.

مُشَمَّس [عص] كونشه سه‌ريلمش ، كونش كورمش .

مُشَمَّع [عص] اوستى بالمومى ويا قاووچوق قابلانارق صو كچمه‌يه‌جك بر حاله قونولمش . (١) ياغمورلق، موشامبا . (فرا) أمبرمه آبل .

مَشْمول [عص] برشيئك ايچنده بولونان.

مُشْمَئِزّ [عص] يوزيني بوروشديران، صورات آصان . استكراه ايدن .

مِشْوار [ع ا] روش ، طور، حال. دورروش .

مَشْوَرَت [ع ا] دانيشما ، سويلشمه، مذاكره .

مُشَوِّق [عص] تشويق ايدن ، شوق وغيرته كتيرن .

مَشْهَد [ع ا] بر آدامك شهيد اولديغى ويا برشهيدك مدفون بولونديغى ير ، شهيدلك .

مَشْهود [عص] كوزله كورولن .

مَشْهودات [ع ا] كوزله كورولن شيلر.

مَشْهور [عص] شهرت قازانمش ، هركس طرفندن بيلين ، آدلى صانلى . « غلط مشهور » : اساساً ياكليش اولديغى حالده خلق طرفندن قوللانيلان كلمه ويا تعبير .

مَشْى [ع ا] يورومه ، يورويش .

مَشيب [ع ا] اختيارلق ، صاچ بياضلانماسى .

مَشيت ـ مشيئت [ع ا] ايسته‌مه، آرزو.

مَشيخَت [ع ا] شيخلك . اسكيدن شيخ الاسلام مسندى .

شيد [ع ص] تشـيـيد ايديلمش ، صاغلام صورتده بنا وتأسيس اولنمش .

شير [ع ص] امر واشارت ايدن . (ا) الك برپوك رتبه‌لى عسكر.

شيمه [ع ا] صوك ، دول ياتاغى .

شين [ت ا] دباغت ايديلمش قويون دريسى. (ص) مشيندن معمول.

شئوم [ع ص] شآمتلى، اوغورسز، منحوس .

ص [ع ا] امه ، أمه‌رك چكمه .

صاب [ع ص] اصابت ايتمش، دوچار، دوشكون. برآفته طوتولمش.

صابره [ع ا] صبر ايتمه .

صابيح [ع ا] قنديللر ، فنارلر ، لامبه‌لر .

صاحب [ع ص] بريله مصاحبه ايدن، قونوشان .

صاحبت [ع ص] صحبت ايتمه، قونوشمه.

صاحف [ع ا] مصحفلر .

صادر [ع ا] مصدرك جمعى: مصدرلر.

صادره [ع ص] ممنوع برشيئك رسماً ضبطى .

صادف [ع ص] تصادف ايدن ، راست كلن .

مصادفت [ع ا] راست كلمه .

مصادقت [ع ا] صادقانه معامله، صدق وخلوص. صميمى دوستلق.

مصادمه [ع ا] چارپيشما ، طوتوشما، ووروشما. كوچوك محاربه.

مصارعه [ع ا] پهلوانلق، كوره‌شمه.

مصارف [ع ا] مصرفلر ، صرف اولنان شيلر .

مصاعب [ع ا] صعوبتلى ايشلر ، كوچلكلر .

مصافات [ع ا] صاف صميمى دوستلق.

مصافحه [ع ا] عرض محبت مقامنده أل طوتوشما .

مصال ـ ماصال [ت ا] چوجوقلره سويله‌نيلن حكايه (مج) صاچما سوز .

مصالح [ع ا] مصلحتك جمعى: ايى شيلر.

مصالحه [ع ا] باريشما ، اوزلاشما ، صلح اولما. صلح ومسالمت، آسايش .

مصاهرت [ع ا] صهريت ، ازدواجدن دولايى حاصل اولان قرابت .

مصائب [ع ا] مصيبتلر ، فلاكتلر،

مصباح [ع ا] تنويره مخصوص آلت ؛ مشعل ، ايشيق .

مُصَحَّح [ع ص] تصحیح اولونمش، یاكلیشسز .

مُصَحِّح [ع ص] دوزەلدن، مطبعەدە دیزیلن یازیلرك خطالرینی تصحیح ایدن.

مُصْحَف [ع ا] صحیفەلردن متشكل یازیلمش شیء ، كتاب . قرآن كریم .

مَصْحوب [ع ص] برابر آلنمش، برلكده كوتورولن .

مَصْحوباً [ع ح] برلكده اولدیغی حالده ، برابر اولەرق .

مِصْداق [ع ا] بر شیئك دوغرو- لغنی اثباته یارایان شی .

مَصْدَر [ع ا] بر شیئك صدور ایتدیكی یر ، منبع ، مبدأ. فعللره وصفتلره مأخذ اولان اسم كه حدثه دلالت ایدوب زمانه دلالت ایتمز .

مُصَدِّع [عص] تصدیع ایدن، باش آغریتان .

مُصَدَّق [ع ص] تصدیق ایدیلمش ، كرچكلندیریلمش .

مُصَدِّق [ع ص] تصدیق ایدن ، دوغرو اولدیغنی تأكید ایدن.

مِصْر [ع ا] شهر، مملكت، جمعی: امصار . آفریقانك شمال شر- قیسندەكی معروف خطه .

مِصِر - مِصیر [تا] معروف ص
ری وياصی دانه
حبوبات نوعی .

مصر بوغدایی

مُصِرّ [ع ص] اصرار ایدن ، سوزویا طلبنده عناد ایدن .

مِصْراع [ع ا] قاپو قانادی . ب
بیتك ایكی سطرندن بهری منظوم سطر .

مُصَرَّح [ع ص] تصریح اولونمش
آچیقدن آچیقه بیان وتفصی
ایدیلمش .

مَصْرِف [ع ا] صرف ایدیلەجك
یر . خرج ، احتیاج
تأمین ایچون ویریلن پارا .

مَصْروع [ع ص] صرعەلی، صر
عەیە طوتولمش .

مَصْروف [ع ص] صرف وخر
اولونمش . « مادیا
ومعنویاتده قوللانیلیر . »

مَصْطَبه [ع ا] سد ، پیكه ، میخ
نه ماصەسی .

مُصطَفا ـ مصطفى [ع ص] اصطفا ایدیلمش ، سچیلمش ، منتخب ، کزیده . پیغمبرمزك اسمی .

مُصْطَفی کمال (غازی) [ع ا] حرب عمومیدن مغلوب ومضمحل چیقان واستقلالنی غائب ایدن تورکیه‌یی یکیدن جانلاندیران ومستقل ، شایان حرمت ، قوتلی ومدنی بر تورکیه‌یاراتان غازی مصطفی کمال پاشا تورکیه جمهوریتنك ایلك رئیس جمهوری در ازمیرده یونانلیلری دکزه‌دوکن و تورکیه‌ده ترقی ومدنیته مانع و حائل خرافه‌لری تماماً ییقان مصطفی کمال پاشا تورکارك اولمز ملی قهرمانی ، بوتون جهان مدنیتك اك بویوك داهیسی‌در .

تولدلری ۱۸۸۰ ، مکتب حربیه‌دن ارکان حربیه‌یوز باشیلغله نشأتلری ۱۹۰٤ در

مُصْطَلَح [ع ص] اصطلاحلی ، ساده لکدن عاری ، مکلف ومعقد .

مِصْعاد [ع ا] صعود آلتی ، مردیون . آسانسور .

مُصَغَّر [ع ص] تصغیر ایدیلمش ، کوچولتلمش .

مُصَفّا ـ مصفی [ع ص] تصفیه ایدیلمش ، صاف وخالص .

مِصْقَله [ع ا] معدن پارلاتمق ایچون قوللانیلان آلت .

مَصِل [ع ا] قان ، سود ویوغورتك ایچنده بولونان صو .

مُصَلّا ـ مصلی [ع ا] نماز کاه ، جنازه نمازی قیلینان یر ، « مصلا طاشی » : جنازه‌نك قوندیغی طاش .

مَصْلاق ـ ماصلاق [ت ا] دائما آقارصو یولی . کوچوك حوض ، یالاق .

مُصْلِح [ع ص] اصلاح ایدن ، ایی حاله کتیرن ، باریشدیران .

مَصْلَحَت [ع ا] ایلك وصلح ومسالمت یولی . ایش ، کیفیت ، خصوص . « اصحاب مصالح » : ایش صاحبلری .

مَصْلَحَتگُذار [ف ص] ایش بیلیر ، ایش کورن . سفیر وکیلی ، کوچوك ایلچی .

مَصْلوب [ع ص] صلب اولونمش ، آصیلمش .

مُصَلّی [ع ص] نماز قیلان ، نمازی قاچیرمایان .

مُصَمَّم [ع ص] تصمیم ایدیلمش ، قراری ویریلمش .

مُصَنَّع [ع ص] صنعتله یاپیلمش ، کوزل ومکلف .

مُصَنَّف [ع ص] تصنیف وتألیف اولونمش، صیرایه قونمش.

مُصَنِّف [ع ص] تصنیف و تألیف ایدن ، کتاب تحریر ویا جمع ایدن .

مُصَنَّفات [ع ا] جمع وتحریر ایدیلمش کتابلر ، تألیفات .

مَصْنوع [ع ص] صنعت محصولی ، صنعتکارانه یاپیلمش. ساخته. یاپما ، دوزمه .

مصنوعات [ع ا] یاپیلمش شیلر ، صنعت محصولاتی، معمولات دوزمه حوادث .

مُصَوَّر [ع ص] تصویر و تصور اولونمش. تصویرلرله مزین، رسملی .

مُصَوِّر [عص] تصویر ایدن، رسام.

مَصُون [ع ص] محافظه آلتنده اولان ، امین ، سالم ، صاغلام .

مُصیب [ع ص] اصابت ایدن . یا کیلمایان، دوغرو .

مُصیبَت [ع ا] قضا ، فلاکت ، آفت . « خلق آراسنده منحوس ومضر دار معنالرینه ده قوللانیلیر »

مُصَیْقَل [ع ص] پالدیزلی ، جلالی ، مجلا .

مَضاء [ع ف] یالکز شو تعبیرده قوللانیلیر : مضا مامضا : کچن کچدی ، ماضی یی اونوتالم .

مَضابِط [ع ا] مضبطه‌نك جمعی : مضبطه‌لر .

مَضاد [عص] ضد اولان، مخالف . (فرا) آنتی « مضادتعفن »: تعفنی ازاله ایدن شی .

مَضار [ع ا] مضرتك جمعی: مضرتلر، ضررلر .

مُضارَبه [ع ا] دوکوشمه ، غاوغا ایتمه . بر طرفدن سرمایه ودیکر طرفدن سعی قونمق اوزره عقد اولونان شرکت .

مُضارِع [ع ا] حال و استقباله دلالت ایدن صیغه .

مُضاعَف [ع ص] ایکی قات ، قات قات .

مُضاف [ع ص] اضافه اولونمش ، قاتیلمش ، ضم ایدیلمش . دیکر براسمه مربوط اسم که دیکرینه ده مضاف الیه دینیلیر .

مُضافات [ع ا] مضافلر ، ضمائم ، ملحقات .

مَضامين [ع ا] مضمونك جمعی : معنالر ، مفهوملر .

مُضايَقه [ع ا] صیقینتی ، دارلق ، مشکلات . زوکورتلك ، پاراسزلق .

مَضْبوط [ع ص] ضبط اولونمش . بازیلمش ، قید ایدیلمش . خاطرده محفوظ. قوللانیشلی .

مَضْبَطه [ع ا] برمجلس ویا هیئتك نتیجهٔمذاکراتی متضمن امضالانان قرارنامه. برقاچ کیشی طرفندن یازیلوب بردائرهٔرسمیه‌یه ویریلن ورقه.

مُضْحِك [ع ص] کولدورن، توخاف، قومیق .

مُضْحِكه [ع] اکلنجه‌لی اویون ، قومه‌دی. جمعی: مضحکات.

مُضِر [ع ص] اضرار ایدن ، ضرر ویرن ، ضررلی .

مِضْراب [ع ا] تللی چالغیلرك تللرینه وورمایه مخصوص کمیك ویا سائره‌دن چوب .

مَضَرَّت [ع ا] ضرر ، زیان .

مَضْروب [ع ص] ضرب اولونمش وورولمش .

مُضْطَر [ع ص] اضطراب وصیقینتی ایچنده بولونان ، متأثر . راحتسز .

مُضِل [ع ص] اضلال ایدن، دوغرو یولدن صاپیتان .

مُضْمَحِل [ع ص] محو و پریشان اولان .

مُضْمَر [ع ص] اضمار ایدن، قلبنده کیزله‌ین .

مَضْموم [ع ص] ضمه‌ایله اوقونان، ضمه حرکه‌لی .

مَضْمون [ع ا] مآل ، مفهوم ، معنا . تکنه‌لی وجناسلی کوزل سوز .

مُضی [ع ص] ضیا ویرن ، پارلاق .

مُضَيِّق [ع ص] تضییق ایدن، صیقان، دارلاشدیران .

مَضيق [ع ا] دار یر ، صیقینتیلی محل .

مَطابِع [ع ا] مطبعه‌لر .

مُطابِق [ع ص] مطابقت ایدن ، اویغون ، موافق .

مُطابَقَت [ع ا] موافقت ، اویغونلق.

مُطاع [ع ص] اطاعت اولونان ، متبوع .

مُطاف [ع ص] طواف و زیارت اولونان .

مَطاف [ع ا] طواف ایدیلن یر .

مَطالِب [ع ا] مطلبك جمعی : ایسته‌نیلن شیلر .

مُطالبه [ع ا] طلب ایتمه. ایستەمه. دعوی، ادعا.

مَطالع [ع ا] مطلع‌ك جمعی: باشلانغیجلر.

مُطالع [ع ص] مطالعه ایدن، اوقویان.

مُطالعه [ع ا] بر ایشی ایچه دوشونمه. ملاحظه. آ كلامق شرطیله اوقویش.

مُطاوعت [ع ا] مطیع و تابع اولما، اویما، موافقت ایتمه.

مُطاوله [ع ا] وعده‌یی اوزاتما، سورونجمه‌ده بیراقما.

مَطایا [ع ا] مطیه‌نك جمعی. بینك حیوانلری.

مُطایبه [ع ا] ملاطفه، شاقالاشما.

مَطبخ [ع ا] یمك پیشیریلن یر. موطباق.

مَطبعه [ع ا] كتاب وغزته باصمایه مخصوص یر.

مَطبوخ [ع ص] طبخ اولونمش، پیشیریلمش.

مَطبوع [ع ص] طبع اولونمش، باصیلمش. طبیعته موافق، لطیف.

مَطبوعات [ع ا] طبع اولونمش شیلر. غزته ومجموعه‌لر.

مَطحون [ع ص] طحن اولونمش، اوكودلمش.

مَطَر [ع ا] یاغمور. باران.

مُطَرّا ـ مطری [ع ص] طراوتلی. تازه. سوسلی.

مَطراباز ـ مادراباز [ت ا] اوجوز آلوب پهالی صاتان آدام، محتكر، حیله كار.

مُطرِب [ع ص] طرب وذوق ویرن، چالان، چالغیجی.

مَطرَح [ع ا] طرح ایدیله‌جك یر.

مِطرَقه [ع ا] چكیچ. طوقماق، دكنك.

مُطَّرِد [ع ص] اطراد اوزره كیدن، صیرالی، منتظم، یكنسق.

مُطَرَّز [ع ص] ایشله‌مه‌لی، سوسلی.

مَطروح [ع ص] طرح اولونمش. آتیلمش.

مَطرود [ع ص] طرد ایدیلمش قوغولمش.

مَطروش [ت ص] فارسی "داش" كلمه‌سندن اویدورولمش بر اسم مفعولدر.

مَطره ـ ماطارا [ت ا] عسكرك یانلرینه آصدقلری مشیندن ویا تنكه‌دن صو قابی.

طعون [ع ص] طعن وتعييب اولو‌نمش . وبايه طوتولمش .

طلا [ع ص] طلالى ، يالديزلى .

طلب [ع ا] ايسته‌نيلن شى ، مقصد ، مدعا .

طلسم [ع ص] طلسملى ، بوكولى .

طلع [ع ا] طلوع ايدن ير ، طلوع . قصيده وغزلك ايلك بيتى .

طلع [ع ص] بر ايشه اطلاعى اولان ، خبردار .

طلق [ع ص] اطلاق ايديلمش ، صاليويريلمش ، سربست . بهمه حال .

طلقاً [ع ح] بهمه حال ، بلاقيد وشرط .

طلقه [ع ا] بوشانمش زوجه .

طلوب [ع ص] طلب اولونان ، ايسته‌نيلن . آلاجق . (ا) : مقصد ، آرزو ، ايسته‌نيلن شى . جمعى : مطلوبات .

طمح [ع ا] كوز ديكيلن شى .

طمور [ع ص] طوپراق آلتنه كومولمش .

طموره [ع ا] مخزن . قبر .

مطمئن [ع ص] اطمئنان حاصل ايتمش ، شبهه‌سى قالمامش ، قانمش ، امين .

مطنطن [ع ص] طنطنه ودبدبه‌لى ، حشمتلى وشعشعه‌لى .

مطول [ع ص] اوزادلمش ، اوزون .

مطوى [ع ص] قيوريلمش ، بوكولمش . صاريلى .

مطوياً [ع ح] صاريلى اولارق .

مطهر [ع ص] تميزلنمش . پاك ، مقدس .

مطيب [ع ص] تطييب اولونمش ، كوكلى خوش ايدلمش .

مطيع [ع ص] اطاعت ايدن ، اطاعتلى ، سوز ديكله‌ين .

مطيه [ع ا] بينك حيوانى .

مظالم [ع ا] ظلملر ، حقسزلقلر .

مظاهر [ع ا] مظهرك جمعى : ظهور محللرى .

مظاهر [ع ص] مظاهرت ايدن ، ياردم ايدن .

مظاهرت [ع ا] معاونت ، ياردم ، آرقا .

مظروف [ع ص] ظرفلانمش ، ظرفه قونمش . قابلى ، ملفوف .

مظفر [ع ص] املنه نائل اولان . دشمنه غلبه ايدن .

مُظَلَّل [ع ص] كولكه‌لى، كولكه‌لنمش .

مُظْلِم [ع ص] قاراكليق . مجهول . ١ منحوس .

مَظْلُوم [ع ص] ظلم كورمش ، غدره اوغرامش ، سسز ، حلم .

مَظْنُون [ع ص] ظن اولونان ، شبهه ايديلن ، شبهه‌لى . محاكمه‌دن و اتهامدن اول استنطاق اولونان .

مَظَنَّه [ع ا] بر شيئك وجودينك ظن اولونديغى ير . ظن وشبهه اولونان . « مظنهٔ سؤ » : كندينسندن فنالق بكله‌نن آدام .

مَظْهَر [ع ا] بر شيئك ظاهر اولديغى محل ويا شخص . نائل . موفق .

مَعْ [ع ج] ايله ، برابر . « مع هذا » : بونكله برابر . « مع الممنونيه» : ممنونيتله .

مَعاً [ع ح] برابر ، برلكده .

مَعاء [ع ا] باغير صاق . جمعى : امعاء .

مَعابِد [ع ا] معبدك جمعى . عبادتخانه‌لر .

مَعابِر [ع ا] معبرك جمعى : كچيدلر .

مُعاتِب [ع ص] عتاب ايدن ، تكد[ير] ايدن .

مُعاتَب [ع ص] عتاب ايديلمش تكدير اولونان .

مُعاتَبه [ع ا] تكدير ايتمه .

مَعاد [ع ا] عودت ايديلن ير ، دو[نو]له‌جك محل، آخرت .

مُعاد [ع ص] اعاده ايديلمش .

مُعادات [ع ا] دشمنلق ، ضديت .

مُعادِل [ع ص] مساوى ، برابر نظير .

مُعادَله [ع ا] ايكى شى آراسن[ده] موازنه ، مساوات . جبر[ده] آرالرنده مساوات ومناسبت بولو[نان] قارشيلقلى ايكى كميتدن عبار[ت] هيأت .

مَعادِن [ع ا] معدن ك جمعى معدنلر .

مَعاذ [ع ا] صيغينيلاجق ير، ملجا صيغينما . التجا .

مَعْذِرَه [ع ا] عذر ديلمه ، بها[نه] ايتمه .

مَعاذير [ع ا] معذرتك جمعى . عذرلر بهانه‌لر .

مَعارِج [ع ا] معراجك جمعى : چيقيلاجق يرلر .

مُعارِض [عص] اعتراض ایدن، قارشی کلن .

مُعارَضه [ءا] بربرینه قارشی کلمه ، مخالفت . غاوغا .

مَعارِف [ءا] معرفتك جمعی : علوم وفنون. «معارف وکالتی» : مکتبلره ، علم وعرفانه عائد امور وخصوصاته باقان رسمی دائره ومقام .

مُعارَفه [ءا] طانیشما ، بیلیشمه ، الفت .

مَعارِك [ءا] معرکه‌نك جمعی : حرب میدانلری .

مُعارَکه [ءا] جنك ایتمه ، محاربه .

مَعاش [ءا] یاشاییش . کچینه‌جك شی ، مدار تعیش . آیلق اجرت .

مَعاشِر [ءا] معشرك جمعی. جماعتلر.

مُعاشِر [عص]معاشرت‌ایدن، هرکسله ایی کچینن .

مُعاشَرَت [ءا] بربریله ایی کچینمه ، خلق ایله امتزاج ایتمه .

مُعاشَقَه [ءا] عاشق اولما، قارشیلقلی عشق ، سه‌ویشمه ، عشق .

مُعاصِر [عص] هم عصر، برعصرده یاشایان، برعصرده یاشامش اولان ، عصر حاضرده یاشـایان . عصری ، موده‌رن .

مُعاصِرین [ءا] برعصرده یاشامش انسانلر . عصر حاضرده یاشایانلر .

مَعاصی [ءا] معصیتك جمعی. کناهلر.

مُعاف [عص] عفو اولونمش ، معفو، مستثنی.

مُعافیَّت [ءا]معافلق. استثنا، امتیاز. برشخصك برخسته‌لقدن متأثر اولمامسی .

مُعالَجه [ءا] علاج قوللانما . جمعی: معالجات .

مَعالی [ءا] بویوکلکلر . یوکسك حسلر وفکرلر .

مُعامَله [ءا] بربریله ایش یاپما ، هرکسه قارشی فعل وحرکت. بر دائرهٔ رسمیه‌ده اوراقك کچیردیکی مختلف صفحه‌لر . آلیش وویریش، ایش، تجاری مناسب . «معامله‌جی»: صرافلق ایله مشغول آدام. یوکسك فائضله پارا ویرن ، مرابحه‌جی .

مُعانِد [عص] عنادجی .

مُعانَقه [ءا] قوجاقلاشما .

مَعانی [ءا]معنانك جمعی: مألر،مفهوملر.

مُعاوَدت [ءا] عودت،کیری دونمه، رجوع .

معاوضه [ع ا] برشیئی بر شیئه بدل ویرمه ، مبادله ، ترامپا . انتریقه‌لی ، دوبارالی ایش .

معاون [عص] معاونت ایدن، یاردیم ایدن. بویوك‌مأمورلرك معیتنه ویریلن مأمور .

معاونت [ع ا] یاردیم ، یاردیم ایتمه .

معاهد [ع ص] آرالرنده عهدومیثاق ایدنلرك هربری،معاهده‌ایدن.

معاهده [ع ا] بربریله عهد وپیمان ایتمه، ایکی دولت آراسنده عقد اولونان عهد ..

معایب [ع ا] عیب‌اولان‌شیلر،لکه‌لر، قصورلر .

معایده [ع ا] بایرام‌لاشما ، بربرینه بایرامی تبریك ایتمه .

معاینه [ع ا] کوزدن‌کچیرمه، تفتیش تدقیق . خسته‌یی یوقلاما .

معاینه‌جی [ت ا] یوقلایان ، باقان ، معاینه ایدن آدام .

معاینه‌خانه [ف ا] طبیبك خسته‌لره باقمق‌ایچون آچدیغی‌دائره.

معبد [ع ا] عبادت‌یری، جامع ، کلیسا ، خاورا .

معبر [ع ا] کچیله‌جك محل ، کچید .

معبر [عص] رؤیا تعبیرایدن، رؤیادن معنا چیقاران .

معبود [ع ا] کندیسنه‌عبادت‌اولونان، جناب حق . صنم ، پوت .

معبوده [ع ا] پرستش ایدیلن یری، صنم ویا کوزل قادین .

معتاد [عص] اعتیاد اولونمش، عادت ایدینیلمش .

معتبر [ع ص] اعتبارلی ، خاطری صاییلیر ، معروف . شایان اعتماد .

معتدل [ع ص] اعتدال ایله متصف اولان، اورتاحالده بولونان، مفرطاولمایان، سرت‌وشدتلی‌اولمایان. ملایم ، یاواش ،

معتذر [عص] اعتذار ایدن ، عذر دیله‌ین .

معترض [عص] اعتراض‌ایدن،قارشی کلن .

معترف [عص] اعتراف‌ایدن،قصورینی سویله‌ین .

معتزل [عصا] اهل سنتدن‌آیریلوب قدری منکر بر مذهب.

معتسف [عص] ظلم واعتساف‌ایدن.

معتصم [عص] تمسك ایدن ، ال ایله طوتونان . فنالقدن چکینن.

معتق [عص] اعتاق اولونمش، کوله‌لکدن آزاد ایدیلمش .

معتقد [عص] اعتقاد ایدن، ایناننان، دیندار .

مُعْتَكِف [عصـ] اختیار عزلت ایدن، عبادته حصر زمان ایله‌ین.

مُعْتَلّ [عصـ] علتلی، علیل.

مُعْتَمَد [عصـ] اعتماد اولونان، شایان اعتماد، کووه‌نیلن، امین.

مُعْتَنا ـ معتنی [عصـ] اعتنالی، اهمیتلی، دقت واهتمامه لایق.

مُعْتُوق [عصـ] آزاد اولونمش، آزادلی، معتق.

مَعْتُوه [عصـ] عته کتیرمش، بوناق.

مُعْجَب ـ معجب [عصـ] تعجب و حیرت ویرن.

مُعْجِز [عصـ] باشقالرینی عاجز بیراقان. کیمسه‌نك یاپاماياجغی یاپان، بر هنر وصنعت ابداع ایدن.

مُعَجِّز [عصـ] تعجیز ایدن، یاپیشقان، اوصاندیران.

مُعْجِزه [عا] خارقه، خارق العاده ایشلر. پیغمبرلردن صادر اولان خارقه‌لر.

مُعَجَّل [عصـ] تعجیل ایدیلمش، عجله‌لی. وعده‌سز، مهلتسز، پیشین «مهر معجل»: پیشین ویریلن آغیرلق، جهاز بدلی.

مُعْجَم [عصـ] نقطه‌لنمش، نقطه‌لی.

مَعْجُون [عا] خامور قوامنده برشی ویا علاج. بر نوع یاپیشقان طاتلی. جاملرك کنارلرینه سورولن بر نوع خامور. جمعی: معاجین.

مُعِدّ [عصـ] اعداد ایدن، حاضرلایان.

مُعَدِّل [عصـ] تعدیل ایدن، مساوی وبرابر یاپان. دکیشدیرن.

مَعْدِلَت [عا] عدالت، حقانیت، دوغرولق.

مَعْدِن [عا] آلتون، کوموش، دمیر، قورشون، باقیر کبی مختلف جسملرك هر بری. بونلرك چیقدقلری یر. کیمیاده نشوونماسی اولمایان جسم، جوهر. آلتون وکوموشك غیری معدنی اجسام.

مَعْدُود [عصـ] صاییلی، صاییلمش. محدود، منحصر.

مَعْدُوم [عصـ] موجود اولمایان، یوق اولان.

مَعِدَوی [عصـ] معده‌یه متعلق. معده ایچون فائده‌لی.

مَعِده [عا] یه‌نیلن شیلرك اوكه کیتدیکی کیسه، قورصاق.

مُعَذَّب [عصـ] تعذیب ایدیلمش، اذیت چکن.

مُعَذِّب [عصـ] تعذیب ایدن، عذاب واذیت ویرن.

مَعْذِرَت [عا] عذر، بهانه. عذر دیله‌مه. عفو ایسته‌مه.

مَعْذُور [عصـ] عذری اولان، قصوری شایان عفو اولان.

معرا ـ معراى [ع ص] صويولمش ، چيلاق. بوش، خالى

معراج [ع ا] چيقيلاجق ويا يوكسله جك ير . مردبون . عروج ، كوكه چيقما .

معرب [ع ص] تعريب اولونمش ، عربلاشمش .

معرض [ع ا] عرض اولونان محل ، مقام . سركى ، مشهر .

معروف [ع ص] تعريف ايديلمش ، اطرافيله بيلديريلمش. معلوم، بللى .

معرف [ع ص] تعريف وتعيين ايدن، اطرافيله آكلاتان .

معرفت [ع ا] علم ، بيلمه . هنر ، مهارت. توخافلق، بكه نيلمه ين حركت .

معرفه [ع ا] نحو عربيده حرف تعريفله مدلولى تعيين اولونمش اسم.

معرقه [ع ص] ترله تن ، تركتيرن.

معركه [ع ا] حرب ميدانى .

معروض [ع ص] عرض اولونمش ، بر شيئك قارشيسنده بولونان. سه ريلمش ، سركى حالنده اولان . بويوك بر ذاته عرض اولونان . مذكور ، عرض وبيان اولونان . « معروضات » : بويوك بر ذاته سويله نيلن شيلر .

معروف [ع ص] معلوم ، بيلينن . مشهور . عقلك ايليكنى ادراك ايتديكى فعل. «امر بالمعروف نهى عن المنكر » : مقبول شيلرله امر غير مقبول شيلردن نهى .

معزز [ع ص] عزيز ، عزت وشرف صاحبى . قيمتلى ، سه وكيلى .

معزول [ع ص] عزل ايديلمش، وظيفه سندن چيقاريلمش .

معسكر [ع ا] اوردو يرى، اردوكاه.

معشر [ع ا] برلكده ياشايان ، جماعت ، جمعيت .

معشر [ع ص] اون جزءدن متشكل. اونلى. اون ضلعى وزاويه سى اولان شكل هندسى .

معشوق [ع ص] عشقك سبب حصولى اولان وجود ، عشق ايله سه ويلن ، سه وكيلى .

معصوم [ع ص] قباحتسز، كناهسز. (ا) كوچوك چوجوق .

معصيت [ع ا] عاصيلك، اطاعتسزلك. كناه .

معضل [ع ص] كوچ ، مشكل .

معضلات [ع ا] كوچ وآغيرايشلر مهم ومشكل مسأله لر .

معطر [ع ص] تعطير ايديلمش ، كوزل قوقولى .

معطل [ع ص] بوش بيراقيلمش ، متروك ، بطال ، بوش ، ايشسز .

معطوف [ع ص] عطف اولونمش. اكيلمش ، مائل. اسناد اولونان ، عائد اولان .

معطى [ع ص] اعطا اولونمش ، ويريلمش .

معطى [ع ص] اعطا ايدن ، ويرن.

معظم [ع ص] اعظام ايديلمش ، بويودلمش . (١) بر شيئك اك بويوك قسمى .

معظم [ع ص] بويودلمش . مبجل. محتشم ، معظم .

معظمات [ع ا] بويوك و آغير ايشلر ، مسائل مهمه .

معفو [ع ص] عفو اولونمش .

معقب [ع ص] تعقيب ايدن، آردى صيرا كلن .

معقد [ع ص] تعقيد ايديلمش ، دوكوملنمش . مغلق .

معقود [ع ص] عقد اولونمش ، باغلانمش .

معقول [ع ص] عقله موافق، عقله ياقين .

معقولات [ع ا] عقل ايله بيلينن مثبت شيلر ومسأله‌لر .

معكوس [ع ص] ترسنه چه‌وريلمش. ترس ، ضد ، مشئوم . انعكاس ايدن .

معلق [ع ص] تعليق ايديلمش ، آصيلمش .

معلل [ع ص] علت وسبب كوسته‌ريلمش. علتلى ، سببلى .

معلم [ع ص] تعليم اولونمش، تعليملى: معلم عسكر .

معلم [ع ص] تعليم ايدن، اوكره‌تن، درس ويرن ، خواجه .

معلن [ع ص] اعلان ايدن. بيلديرن.

معلول [ع ص] علتلى ، خسته‌لقلى ، كوتوروم .

معلوم [ع ص] بيلينن . بللى .

معلومات [ع ا] بيلينن شيلر . بيليش. وقوف .

معلوماتلى [ت ص] چوق شى بيلن، عالم .

معلى ـ معلا [ع ص] عالى، يوكسك، بلند .

معمار [ع ا] بنا مهندسى، انشاآته نظارت ايدن ، بنانك پلاننى ترتيب وتنظيم ايله‌ين .

معمارى [ع ا] معمارلق . معمارلق فنى .

معمر [ع ص] چوق ياشايان، عمرلى.

معمورلق [ت صـ] عمرانلی، شرفلی، ایشلنمش ، أکیلمش ، مسکون . باقیملی .

معموره [ع ا] مسکون ، زنکین ومسعود مملکت شهر، بلده.

معموریت [ع ا] عمران. ثروت، رفاه مترقی برشهرك حالی.

معمول [عصـ] یاپیلمش ایشلنمش. « معمول به » : کندیسیله عمل اولونان .

معمولات [ع ا] وجوده کتیریلن ایشلر واثرلر، مصنوعات.

معمی ـ معما [ع ا] معناسی کوج آکلاشیلیر شی، بیلمه‌جه . حلی مشکل ، مغلق ، سر ، مشوش .

معند [ع صـ] عناد ایدن، عنادجی.

معنون [ع صـ] بر عنوان ایله طانیلمش ، عنوانلی .

معنی ـ معنا [ع ا] بر کلمه ویا کلامك افاده ودلالت ایتدیکی شی ، مفهوم ، مدلول . ایچ، روح، باطن. رؤیا سبب معقول.

معناسز [ت صـ] هیچ بر شیئه دلالت ایتمه‌ین . سببسز ، مناسبتسز ، صاچما .

معنبر [عصـ] عنبرلی، عنبر قوقولی، کوزل قوقولی .

معنوی [عصـ] معنا ومدلوله منسوب. باطنه وروحه منسوب، مادی اولمایان .

معنیدار [ف صـ] معنالی ، معناسی اهمیتلی .

معوج ـ معوج [ع صـ] اکرییلمش ، اکری ، بوکولمش .

معونت [ع ا] امداد ، یاردیم . رزق ، لوازم .

معونه [ع ا] معلوم بویوك قاییق، ماوونا .

معهود [ع صـ] بیلینن، معلوم . « مقام تحقیر واستهزاده مستعمل‌در . »

معیار [ع ا] برشیئك قیمتی آکلامق ایچون آلت، عیار مقیاسی.

معیبات [ع ا] تعییب اولنان شیلر ، ملوث ومستهجن ایشلر .

معیت [ع ا] آرقاداشلق ، برابرلك، بر آمرك تحت امرنده بولونما. تحت امرده بولونان هیئت.

معید [ع صـ] اعاده ایدن . (ا) : طلبه‌یه درسی تکرار ایدن ذات، مذاکره‌جی ، معلم معاونی .

معیشت [ع ا] یاشـایش ، کچینمه طرزی، یاشامق ایچون لازم کلن اسباب ووسائط .

معین [ع ا] معلوم شکل هندسی.

معين [ع ص] معاون ، ياردیمجی .

معين [ع ص] تعيين وتخصيص اولو- نمش ، تحديد ايديلمش .

معيوب [ع ص] تعييب اولونان ، عيبلانان . عيبلى .

مغ [فا] مجوسى ، آتشپرست . جمعى : مغان . « پير مغان » : ميخانه‌جى .

مغارب [ع ا] مغرب ك جمعى : باطيلر .

مغاره [ع ا] ير آلتنده‌كى اويوق، ايين ، غار .

مغازه ـ ماغازا [فرا] بويوك دكان. اشيا قونان ده‌پو .

مغالطه [ع ا] معقول سبب ودليلسز مدافعه ومباحثه .

مغاير [ع ص] ضد ، مخالف ، فرقلى

مغايرت [ع ا] اويغون اولمايش ، عدم موافقت . باشقا دورلو اولما .

مغبچه [ا ا] مجوسى چوجوغى . ساقى .

مغبر [ع ص] توزلانمش . (مج) : كوجنمش .

مغبوط [ع ص] كنديسنه غبطه اولونان، حالنه ايمره‌نيلن .

مغبون [ع ص] آليش ويريشده آلدانمش .

مغترب [ع ص] غربته چيقان . غروب ايدن ، باتان .

مغتنم [ع ص] اغتنام ايدن ، غنيمتدن استفاده ايدن .

مغدور [ع ص] غدره وحقسزلغه اوغرامش . محتاج .

مغدانوس ـ مايدانوز [يونا] معروف سبزه .

مغذى ـ مغدى [عص] غدالى ، بسله‌يجى .

مغرب [ع ا] كونشك باتديغى ير، باتى ، غرب . كونشك باتديغى زمان ، آقشام . آفريقانك مصردن ماعدا شمال سواحلى .

مغربى [ع ص] مغربلى ، فاس خلقندن اولان .

مغرور [ع ص] غرورلى ، كبرلى . برشيئه كووه‌نه‌رك آلدانان.

مغروس [ع ص] غرس اولونمش ، ديكيلمش .

مغروق [عص] غرق اولمش، صوده بوغولمش .

مغز [فا] دماغ ، بين ، ايليك ، عقل .

مغسل [ع ا] أولولرى ييقادقلرى ير.

مغشوش [ع ص] خالص اولمايان . قاريشيق . حيله‌لى .

مغشى [عص] باييلمش. عقلى كيتمش. حيران .

مغصوب [ع ص] غصب اولونمش . زورله آلینمش .

مغطوس [ع ص] صویه باتیریلمش .

مغفر [ع ا] حربده عسکرك كیدیكی دهمیر طاس .

مغفرت [ع ا] اللهك كناهلری عفو ایتمه‌سی ، رحمت .

مغفّل [ع ص] اغفال ایدن ، آلداتان .

مغفَّل [ع ص] اغفال اولونمش .

مغفور [ع ص] عفو اللهی یه مظهر اولان ، عفوی دعا ایدیلن ، مرحوم .

مغلطه [ع ا] بوش سوزلر ودلیلر ، صاچما سوز .

مغلق [ع ص] قاپالی ، كیلیدلی . (مج) كوچ آكلاشیلان .

مغموم [ع ص] غملی ، محزون ، تاسالی . بولوطلی ، زبون .

مغنزیا ـ ماغنه‌زیا [فر ا] معروف بر معدن .

مغنی [ع ص] غناویرن . مستغنی قیلان ،

مغنّی [ع ص] تغنی ایدن ، شرقی سویله‌ین ، خواننده .

مغول ـ موغول [ت ا] چینك شمالنده تورك عرقندن اسكی بر قوم .

مفاتیح [ع ا] مفتاحك جمعی : آناختارلر .

مفاخر [ع ا] مفخرتك جمعی : فخر ایدیله‌جك شیلر .

مفاخره ـ مفاخرت [ع ا] باشقالرینه قارشی تفخر ایتمه ، اوكونمه .

مفاد [ع ا] افاده اولونان شی ، مآل ، مفهوم .

مفارق [ع ا] مفرقك جمعی : باش تپه‌لری .

مفارق [ع ص] مفارقت ایدن ، برندن آیریلان .

مفارقت [ع ا] آیریلما ، اوزاقلاشما ، افتراق

مفاسد [ع ا] مفسدتك جمعی : فسادلر .

مفاصل [ع ا] مفصلك جمعی : اویناق یرلری .

مفتاح [ع ا] آناختار . شیفره حلی ایچون جدول .

مفتخر [ع ا] افتخار ایدن ، اوكونن .

مفترس [ع ص] ییرتیجی .

مفتری [ع ص] افترا ایدن .

مفتّش [ع ص] تفتیش وتدقیق ایدن . تدقیق وتحقیقه مأمور ذات .

مفتقر [ع ص] افتقار ایدن ، محتاج .

مفتوح [ع ص] فتح اولونمش . آچیلمش ، آچیق . اوستونلی .

مفتون [ع ص] مبتلا ، دوشکون ، عاشق . حیران، پك متحیر.

مفتی [عص] فتوی ویرن . (ا) دینی مأمور .

مفتخرت [عا] افتخار ، اوکونمه .

مفخر [عا] افتخار ایدیله جك سبب.

مفخم [عص] تعظیم و تکریم اولونمش، مبجل .

مفر [ع ا] فرار ایدیله جك یر ، قاچاماق .

مفرح [ع ص] فرحلق ویرن ، آچیق ، کشایشلی .

مفرد [عا] تك ، یالکز ، بسیط .

مفردات [ع ا] بسیط شیلر . طوپدن معلوم اولان . شیلرك تفصیلات وتفرعاتی . بر عباره‌یی ترکیب ایدن کلمه‌لرك هر بری، تك تك بیتلر .

مفرز [ع ص] آیریلمش ، افراز ایدیلمش ،

مفرزه [عا] بویوك بر قطعهٔ عسکریه‌دن آیریلمش بر قول .

مفرط [ع ص] افراط درجه‌سنده اولان ، حداعتدالی آشان.

مفرق [عا] باش تپه‌سی . جمی: مفارق .

مفروش [ع ص] دوشنمش ، دوشه‌لی .

مفروشات [ع ا] دوشه‌مه ، أو اشیاسی ، موبیله .

مفروض [عص] فرض قیلنمش، واجب ، الزم .

مفروق [ع ص] آیری، آیریلمش .

مفسد [ع ص] فسادجی ، نفاق قویان. بوزان، فنالاشدیران.

مفسدت [ع ا] قاریشدیرما ، منافقلق ، فساد . بوزوقلق ، فنالق .

مفسر [عص] تفسیر ایدن ، قاپالی ومختصر بر شیئك معناسنی ایضاح وتفصیل ایدن. قرأنك متنی شرح وایضاح ایدن .

مفسوخ [عص] فسخ ولغو ایدیلمش، ابطال اولونمش .

مفصل [عا] وجودك اویناق یری.

مفصل [ع ص] تفصیلاتلی ، مختصر اولمایان ، اوزون اوزادی‌یه آکلاتیلان .

مفطور [ع ص] فطری ، جبلی . یارادیلمش ، مخلوق .

مفعول [عص] یاپیلمش ، ایشلنمش.

مفکر [ع ص] تفکر ایدن ، دوشونن . « قوهٔ مفکره » : دوشوننك قوتی .

مَفكوك [ع ص] فك ایدیلمش . آیریلمش ، چیقاریلمش .

مَفقود [ع ص] موجود اولمایان ، معدوم . یوق .

مُفلِح [ع ص] فلاح وسلامت بولان .

مُفلِس [ع ص] افلاس ایدن . زوکورت .

مَفلوج [عص] نزول اصابت ایتمش، منزول.

مُفوَّض [ع ص] تفویض و احاله اولونمش .

مَفهوم [عص] فهم ایدیلمش، آکلاشیلمش. (ا) : معنا، مآل، موضوع ، مدلول .

مُفید [عص] افاده ایدن ، آکلاتان، معنالی . فائده‌لی ، نافع .

مُقابِل [ع ص] قارشی قارشی‌یه ، بر شیئك قارشیسنده بولونان . بدل مقامنده اولان ، معادل.

مُقابَله [ع ا] قارشی قارشی‌یه بولونما ، قارشیلق . قارشی کلمه ، قارشیلق ویرمه قارشیلاشدیرما ، تطبیق ایتمه .

مُقاتَله [ع ا] بربرینی أولدورمه، ووروشما، چوق قان دوکمه. محاربه ، غاوغا .

مُقارِب [ع ص] بربرینه قریب اولان ، یاقین .

مُقارَبَت [ع ا] یاقینلق ، اقربالق .

مُقارِن [ع ص] یتیشیك ، یاقین، اولاشمش .

مُقارَنَت [ع ا] یاقینلق ، تلاق ، اولاشما .

مَقارنا ـ ماقارنا [یتا] خاموردن دوکولمش معلوم غدا .

مُقاسَمه [ع ا] آراده تقسیم ایتمه ، پایلاشما .

مَقاص ـ ماقاص [ت ا] یومو. شاق شیلری کسمه‌یه مخصوص معلوم آلت .

مَقاصدار ـ ماقاصدار [ت ا]ترزی دکانلرنده اثوابی بیچن اوستا .

مُقاطَعه [ع ا] آراضینك معین بر کیرا مقابلنده تملیکی . مقطوعاً ویریلن اجاره .

مَقال [عا] سویله‌مه ، سویله‌نیش ، سوز ، کلام .

مَقاله [ع ا] بر موضوع حقنده یازیلان شی . بند ، بحث .

مَقام [ع ا] دورولان یر، دوراق، مکان. مسند ، منصب ، بویوك مأموریت موقعی . موسیقی طرزی ، آهنك .

مُقاوَله [ع ا] سوزلشمه ، قول ایتمه . بر ایش حقنده ویر-

یلن قرار. شرائطی حاوی اولارق تنظیم اولونان سند .

مقاوم [ع ص] مقاومت ایدن، دایانان .

مقاومت [ع ا] قارشی دورما ، دایانما .

مقایسه [ع ا] اولچمه ، اولچو . قیاس ، تقدیر .

مقبر ـ مقبره [ع ا] مزار، مزارلق. جمعی : مقابر.

مقبل [ع ص] اقباللی ، مسعود .

مقبوض [ع ص] قبض ایدیلمش ، آلینمش ، مأخوذ . (ا) : قبض سندی .

مقبول [ع ص] قبول اولونان . معتبر ، بکه‌نیلمش ، خوشه کیدن .

مقتبس [ع ص] بر یردن اخذ واقتباس ایدیلن .

مقتبس [ع ص] اقتباس ایدن .

مقتدا [ع ص] اقتدا وامتثال اولونان، اویولان . اوکده بولونان ، رئیس .

مقتدر [ع ص] اقتدارلی ، قوتلی . بجریکلی .

مقتدی [ع ص] تابع اولان، اویان.

مقتصد [ع ص] اقتصاد ایدن ، اداره‌لی . اقتصاد علمنه واقف . (فرا) : اقونومیست .

مقتضا [ع ص] اقتضا ایدن ، لازم کتیریلن .

مقتضی [ع ص] اقتضا ایدن ، لازم کلن ، لازم .

مقتفی [ع ص] اقتفا ایدن ، بریننك آردی صیرا کیدن .

مقتل [ع ا] قتل ایدیله‌جك یر ، قتل محلی . جمعی : مقاتل .

مقتول [ع ص] قتل اولونمش ، اولدورولمش .

مقدار [ع ا] کمیت، قادار. قسم، پارچا . جمعی : مقادیر .

مقدر [ع ص] مقداری معین . الله طرفندن تقدیر اولونمش. (ا): قدر، قضا .

مقدرات [ع ا] الله طرفندن تقدیر اولونمش شیلر ، قدر ، طالع .

مقدرت [ع ا] قدرت ، اقتدار ، کوج .

مقدس [ع ص] پاك ، مبارك . معزز ، دینی قیمتی حائز .

مقدم [ع ا] وصول، کلمه، عودت.

مقدم [ع ص] اقدام ایدن، چالیشان، دواملی .

مُقَدَّم [عص] ایلریده اولان ، اوکده بولونان یر .

مُقَدِّم [ع ص] تقدیم ایدن .

مُقَدَّما [ع ص] اولجه، بوندن اول.

مُقَدِّمه [ع ا] باشلانغیچ، مدخل.

مَقْدوح [ع ص] قدح اولونمش ، طعن ایدیلمش ، مذموم ، معیوب .

مَقْدور [ع ص] قدر اقتضاسندن اولان . (ا) : قدرت‌یتدیکی درجه ومقدار ، الدن‌کلن ، کوج ، قدرت ، استطاعت .

مَقَرّ [ع ا] قرارکاه ، دورولان محل. اقامتکاه ، مسکن . مرکز ، پایتخت .

مُقِرّ [ع ص] اقرار ایدن ، انکار ایتمه‌ین.

مِقْراض [ع ا] ماقاص .

مُقَرَّب [ع ص] تقریب ایدیلمش ، یاقلاشمش ، یاقین .

مُقَرِّب [ع ص] تقریب ایدن ، یاقلا- شدیران .

مُقَرَّر [ع ص] قرارشدیریلمش ، مصمم . ثابت ، شبهه‌سز .

مُقَرِّر [ع ص] تقریر ایدن، اطرافیله ایضاح ایدن .

مَقْروض [ع ص] قرض اولونمش، اودونج ویریلمش .

مَقْرون [ع ص] یاقینلاشدیریلمش ، یاقین ، بتیشیك .

مُقَسَّط [ع ا] تقسیطلی .

مَقْسَم [ع ا] تقسیم ایده‌جك یر ، صویك تقسیم محلی ، ماصلاق.

مُقَسَّم [ع ص] تقسیم اولونمش ، بولونمش ، آیریلمش .

مُقَسِّم [عص] تقسیم ایدن، آیران .

مَقْسوم [ع ص] تقسیم ایدیلمش ، آیریلمش . (ا) حسابده تقسیم اولنان عدد .

مَقْصَد [ع ا] قصد، مرام، نیت، جمعی : مقاصد .

مَقْصود [ع ص] قصد اولونمش ، ایسته‌نیلن ، مطلوب .

مَقْصور [عص] قیصادیلمش، محدود، منحصر . مدسز اوقونان .

مَقْصوره [ع ا] بویوکلر ایچون جامعلرده اطرافی یوکسك محل. مقصورك مؤنثی.

مُقَطَّر [ع ص] تقطیر ایدیلمش ، اینبیقدن چکیلمش .

مَقْطَع [ع ا] برجسمك کسیلدیکی یر . بر غزلك صوك بیتی .

مُقَطَّع [عص] کسیلمش ، کسیك، آیری .

مُقَطَّعات [ع ا] كسيك شيلر، ناتمام پارچالر. ناتمام شعرلر، مختلف قصيده وغزللردن آلينمش بيتلر.

مَقْطوع [ع ص] كسيلمش. فيأتى كسيلمش، پازارلقسز. وزن واولچو ايله صاتيلمايان، كوتورى.

مَقْطوعاً [ع ا] مقطوع اولارق. كوتورى اولارق، طوپدن.

مَقْعَد [ع ا] اوطوروولاجق محل. اوتورما يرى، قيچ.

مُقَعَّر [ع ص] اورتاسى چوقور اولان، محدب مقابلى.

مُقَفّا ـ مقفى [ع ص] قافيه‌لى.

مُقَلَّب [ع ص] باشقا قالبه صوقان، دكيشديرن.

مُقَلَّد [ع ص] تقليد ايديلمش.

مُقَلِّد [ع ص] تقليد ايدن، برشيئك عينني ياپان. قوميق، ماسقارا.

مَقْلوب [ع ص] ترسنه چه‌وريلمش، آلتى اوستنه كتيريلمش.

مَقْلوع [ع ص] قلع اولونمش، سوكولمش، قوپاريلمش.

مُقْمِر [ع ص] مهتابلى، آى آيدينلغيله پارلايان.

مِقْناطيس [ع ا] ده‌ميرى جذب خاصه‌سنه مالك جوهر. طبيعتده‌كى الكتريك.

مُقْنِع [ع ص] قناعت حاصل ايتديرن، قانديران.

مُقَنَّن [ع ص] معين، مرتب، منتظم، مطرد.

مُقَوّا [ع ص] صاغلاملاشديرلمش. (ا) معلوم قالين كاغد، موقاوا.

مُقَوَّس [ع ص] ياى كبى اكرى. بوكولمش. قوسلى.

مَقوله [ع ا] نوع، چشيد، جنس، قبيل.

مُقَوّى [ع ص] قوت وير ن، قوتلنديرن.

مَقْهور [ع ص] قهر ايديلمش، زبون، مغلوب. مضمحل، محو اولان.

مِقْياس [ع ا] اولچو آلتى. نسبت، درجه.

مُقَيَّد [ع ص] قيدلى، باغلى، ايشه اهميت ويرن. دفتره قيد اولونمش.

مُقَيِّد [ع ص] قيد ايدن. باغلايان. (ا) دفتره كچيرن مأمور.

مَقيس [عص] برشيئه قياس اولونمش، قياس قبول ايدن، بكزه‌ديله‌بيلير.

مُقيم [عص] اقامت ايدن، اوطوران.

مُقيئ [عص] قى ايتديرن، قوصدوران.

مُكابَره [ع ا] مباحثه‌ده نزاع، آغيز قالابالىغيله الزام واسكاته چاليشما.

مُكاتَبه [ع ا] مكتوبلاشما، مخابره.

مَكّار [ع ص] چوق مكر ايدیجی، حيله‌كار.

مَكارِم [ع ا] مكرمتك جمعی. أيی شيلر.

مَكاره [ت ا] اشياطاشيان حيوان، طابورلرده اشيا طاشيان حيوانلر.

مُكافات [ع ا] أيلكله قارشيلاما.

مُكالَمه [ع ا] قونوشما. مذاكره.

مَكان [ع ا] محل، ير. اقامتگاه.

مَكانَت [ع ا] ثبات، وقار، متانت. قوت، نفوذ.

مُكِبّ [ع ص] بر شيئك اوزه‌رينه چوق دوشن، چوق چاليشان.

مَكْتَب [ع ا] يازی يازيلاجق ير. تحصيل علم ايچون دوام ايديلن ير، عرفان مؤسسه‌سی. جمعی: مكاتب.

مُكْتَسِب [ع ص] اكتساب اولونمش، قازانيلمش.

مُكْتَسِب [ع ص] اكتساب ايدن، قازانان.

مَكْتوب [ع ص] يازلمش، يازيلی. (ا) برينك ديگرينه يازديغی كاغد. جمعی: مكاتيب.

مَكْتوبلاشمق [ت ف] بربرينه مكتوب يازمق، مخابره ايتمك.

مَكْتوم [ع ص] كتم اولونمش، گيزلنمش.

مَكْتومات [ع ا] گيزلنمش شيلر.

مَكْث [ع ا] توقف، آرام، دوروما.

مُكَشِّف [ع ص] تكشيف ايدن، قويولاشديران.

مُكَحَّل [ع ص] گوزينه كحل چكمش، سورمه‌لی.

مُكَدَّر [ع ص] بولانديريلمش. كدرلی، محزون.

مُكَذِّب [ع ص] تكذيب ايدن، يالانی ميدانه چيقاران.

مَكْر [ع ا] حيله. خدعه.

مَگَر [ف د] آنجاق، شو قداركه. حالبوكه. غالبا.

مُكَرَّر [ع ص] تكرار ايديلمش، بربری اوستنه، دفعاتله وقوع بولمش.

مُكَرِّر [ع ص] تكرار ايدن.

مُكْرِم [ع ص] اكرام ايدن، آغيرلايان، مسافرپرور.

مُكَرَّم [ع ص] تكريم و تعظيم ايديلمش، محترم، معزز.

مكرمت [ع ا .] كرم ، شرف وعزت ، جومردلك .

مكروه [ع ص] ايكرنج ، كريه ، منفور . ديناً مقبول اولمايان. جمعى : مكاره .

مكسب [ع ا] قازانج . قازانمايه واسطه اولان ايش .

مكسر [ع ص] كسر ايديلمش ، قيريلمش ، قيريق .

مكسوب [ع ص] كسب اولونمش ، قازانيلمش .

مكسور [ع ص] كسر اولونمش ، قيريلمش . اسره .

مكشوف [عص] ميدانه چيقاريلمش ، بولونمش ، آچيلمش ، آشكار ، آچيق .

مكعب [عص] زار شكلنده مساوى آلتى وجهى اولان . طول وعرض وارتفاعى بر اولان . بر عددك ايكى دفعه كندى مثليله ضربندن حاصل اولان (عدد) .

مكفل ـ مكفول [ع ص] كفالته مربوط ، كفيللى .

مكفول به [عص] كفالتله تعهد اولونان .

مكفول عنه [عص] كفيلى بولونان .

مكلف [ع ص] تكليف ايديلمش ، برشيئك اجراسى كنديسندن ايستەنيلمش ، حكومته مالاً ويابدناً خدمته مجبور . كلفتى چوق ، كلفتله تزيين ايديلمش ، طنطنەلى .

مكمل [عص] تكميل ايديلمش ، كماله ايرمش . قصورسز ، تام ، چوق أيى وكوزل .

مكمل [عص] تكميل ايدن ، بيتيرن .

مكنت [عا] قوت ، اقتدار .

مكنوز [ع ص] يره كومولمش . صاقلانيلمش .

مكنون [ع ص] صاقلى ، كيزلى . ديزيلمش

مكون [ع ص] تكوين ايديلمش ، ياپيلمش ، وجود بولمش .

مكون [عص] تكوين ايدن ، ياپان ، حصوله كتيرن .

مكونات [عا] وجود بولمش شيلر ، موجودات ، مخلوقات .

مكه [ع ا] پيغمبرمزك تولد ايتديكى مقدس شهر .

مكيال [ع ا] حبوبات اولچوسى ، اولچك .

مكيده [عا] حيله . جمعى : مكائيد .

مكيفات [عا] كيف ويرن ، سرخوشلق كتيرن شيلر .

مكيك [ت ا] ايپليك صاريلى ماصره ايچنه قونيلان چولحه ويا

دیکیش ماکنه‌سنك معلوم آلتی . «مکیك کبی» : متحرك، بر برده

مکیك

دورماز. «مکیك دوقومق»: متصل کیدوب کلمك .

مَکین [عص] اوتوران ، یرلشمش ، تمکینلی، وقور، نفوذ صاحبی.

مُل [فا] شراب ، خمر .

مَلَأ [عا] مشورت. قومك اولولری . جماعت خوی، طبیعت. «علی ملاء الناس»: هرکسك کوزی اوکنده.

مُلّا ـ منلا [ع ا] بر رتبهٔ علمیه . اسکیدن ولایت قاضیسی. خوجه ، عالم . طالب علم ، طلبه.

مُلابَسه [عا] التباس ، بکزه‌ین ایکی شیئك یکدیکرندن فرق ایدیله‌مه‌مسی . مناسبت .

مَلّاح [ع ا] کمیجی .

مَلاحَت [ع ا] کوزل یوزلیلك ، کوزللك .

مِلاحَت [ع ا] کمیجیلك، سیرسفائن فنی .

مُلاحَظه [ع ا] کوز اوجیله باقما . باقشمق . اینجه دوشونمه ، تفکر ، مطالعه ، تأمل .

مَلاذ [ع ا] بارینه‌جق یر، صیغینه‌جق محل ، پناه .

مُلازِم [عص] بر یردن ویا برشخصدن آیریلمایان . (ا) معاشسز خدمت ایدن مأمور ، الك کوچوك ضابط رتبه‌سی .

مُلازَمَت [ع ا] بر یردن ویا برشخصدن آیریلماما. مداومت . مأمور نامزدی .

مُلاصِق [عص] یاپیشیق ، بیتیشك .

مُلاطَفه [ع ا] لطف ایله معامله . شاقالاشما .

مُلاعَبه [ع ا] اویناشما .

مُلاقات [ع ا] قاووشما ، بولوشما ، بولوشوب کوروشمه .

مُلاقی [عص] ملاقات ایدن، قاووشان، کوروشن .

مَلال ـ مَلالَت [ع ا] اوصانما ، بیقما ، صیقیلما ، یأس وفتور .

مَلامَت [ع ا] لوم وعتاب ایتمه ، آزارلاما، چیقیشما، سرزنش.

مُلامَسه [ع ا] تماس ایتمه ، بربرینه دوقونما .

مَلامی [ع ا] کلبیون مسلکنه یاقین بر مسلك، اومسلکه منسوب اولان .

مَلاهی [ع‌ا] لهو ولعب ، اویونلر ، اکلنجه‌لر .

مَلائِك ـ مَلائِکه [ع‌ا] ملکلر .

مُلائِم ـ مُلایِم [ع‌ص] یاواش ، یوموشاق. اویغون. انقباض اولمایان .

مُلایَمت [ع‌ا] ملایملك .

مَلْبَس [ع‌ا] کییله‌جك‌شیلر، لباس.

مُلْتَبِس [ع‌ص] کییلمش . التباسلی، مشوش .

مَلْبوسات [ع‌ا] کییله‌جك‌شیلر،البسه.

مِلَّت [ع‌ا] برغرقدن اولان جماعت. بر دیندن اولان قوم .

مُلْتَبَس [ع‌ا] التباسلی ، دیکر بر شیدن فرق اولوناماز .

مُلْتَجا [ع‌ا] التجا اولونان یر .

مُلْتَجی [ع‌ص] التجا ایدن، صیغینان، حمایه طلب ایدن .

مُلْتَزِم [ع‌ص] التزام ایدن،طرفدارلق ایدن ، واردات دولتدن بر شیئك تحصیلنی اوزرینه آلان .

مُلْتَزَم [ع‌ص] التزام اولونان ، ترویج ایدیلن .

مُلْتَصِق [ع‌ص] التصاق ایدن ، بیتیشن ، یاپیشیق .

مُلْتَفِت [ع‌ص] التفات ایدن . اهمیت ویرن .

مُلْتَقِط [ع‌ص] التقاط ایدن ، ده‌وشیروب آلان .

مُلْتَقا ـ ملتقی [ع‌ا] ایکی شیئك برلشدیکی یر .

مُلْتَقی [ع‌ص] قاووشان، بولوشان، برله‌شن .

مَلْتَم ـ مه‌لته‌م [ت‌ا] خفیف أسن قارا روز کاری .

مُلْتَمِس [ع‌ص] التماس ایدیلمش ، التماسی آرزو ایدیلن .

مُلْتَمِس [ع‌ص] التماس ورجا ایدن، برینك لهنده‌ایشینك ترویجنی ایسته‌ین .

مُلْتَهِب [ع‌ص] التهاب ایدن ، آله‌ونن. شیشوب قیزاران.

مَلْجَأ [ع‌ا] التجا اولوناجق یر ، صیغیناجق محل .

مِلْح [ع‌ا] طوز . جمی : املاح .

مُلْحِد [ع‌ص] دینسز ، ایمانسز. جمی : ملاحده .

مُلْحَق [ع‌ص] الحاق اولونمش ، صوکرادن قاتیلمش ، ضم ایدیلمش .

مُلْحَقات [ع‌ا] ضملر ، علاوه‌لر. بر مرکزه تابع ومربوط یرلر .

مُلحَم [ع ص] شيشمان ، أتلى.

مَلحَمَه [عا] بويوك وقانلى محاربه.

مَلحوظ [ع ص] ملاحظه اولونان ، محتمل

مُلَخّص [ع ص] تلخيص ايديلمش . خلاصه ايديلمش اولان .

مَلَز ــ مه‌له ز [تا] مختلف ايكى جنسدن دوغمش . اصلى قاريشيق اولان .

مُلزَم [عص] مباحثه‌ده الزام ايديلمش. سكوته مجبور اولان .

مُلزِم [ع ص] الزام واسكات ايدن ، صوصدوران .

مَلزوم [ع ص] باشقه‌سى طرفندن كنديه لازم قيلنمش اولان ديكر برشيئك ايشه يارامسى ايچون اونك‌ده بولونماسى لازم كلن .

مَلَش [ت ا] چوق مه‌له‌ين، چيفته قوزولى قويون .

مَلصوق [ع ص] الصاق اولونمش ، ياپيشديريلمش .

مُلَطِّف [ع ص] تلطيف ايدن ، يوموشاتان .

مَلعَبه [ع ا] اويون ، اويونجاق . جمى : ملاعب .

مَلعَنَت [عا] ملعونلق ، لعنه مستحق حركت .

مَلعون [عص] لعنته دوچاراولان، مردود ، مطرود .

مُلغا ــ ملغى [ع ص] لغو و فسخ ايديلمش .

مَلفوف [ع ص] لف ايديلمش ، بر ظرفك ايچينه قونولمش .

مَلفوفات [ع ا] بر مكتوب ويا تحريراته صاريلى اوراق .

مُلَقَّب [ع ص] لقبلى ، عنوانلى .

مَلَك [ع ا] عالم روحانى سكانى ، فرشته . (مج) : چوق كوزله وحليم انسان . جمى : ملائكه .

مَلِك [عا] حكمدار، جمى: ملوك.

مُلك ــ مِلك [ع ا] تصرف‌اولونان‌شى، ايرادويرن. غير منقول مال . بر دولتك تحت اداره وتابعيتنده بولونان مملكت . جمى : املاك .

مُلكدار [ف ا] ملك صاحبى . حكمدار .

مَلَكوت [عا] بويوك ملك وسلطنت. عالم غيب، ملائكه وارواح عالمى .

مَلَكه [عا] تجربه ايله ألده ايديلن اقتدار ومهارت ، ممارسه ، استادلق .

مَلِكه [عا] قادين حكمدار. حكمدار زوجه‌سى ، قراليچه .

مُلكيّه [ع ا] مملكتى اداره ايله موظف،عسكرك‌غيرى صنف.

مِلَل [ع ا] ملت ك جمعی . ملتلر ، قوملر .

مُلَمَّع [ع ص] پارلاق، رنکا رنك. « تورکجه‌ده غلط اولارق : بولاشمش، آلوده ، ملوث‌معنالرند. قوللانیلیر . »

مَلَوان [ع ا] کیجه و کوندوز .

مُلَوَّث [ع ص] تلویث ایدیلمش ، پیس ، بولاشیق .

مَلول [ع ص] ملاللی ، بزکین ، اوصانج کتیرمش .

مُلَوَّن [ع ص] رنکلی . بویانمش ، بویالی .

مُلْهَم [ع ص] الهام ایدیلمش . قلبه تلقین اولونمش .

مُلْهِم [ع ص] الهام ایدن ، روحه الهی برفیض ویرن .

مَلْهوف [عص] قلبی یانیق، محزون .

مِلّی [ع ص] بر ملته منسوب ویا مخصوص .

مِلِّیَت [ع ا] برملتی دیکر برملتدن آییران احوال و خصوصاتك هیئت مجموعه‌سی .

مَلیح [ع ص] کوزل ، شیرین .

مَلیك [ع ا] ملك‌صاحبی، حکمدار.

مُلَیِّن [عص]تلیین‌ایدیجی،یوموشالدیجی. لینت ویرن .

مَمات [ع ا] أولوم ، موت ، وفات .

مُماثِل [عص] مشابه، بکزه‌ین، کبی.

مُماثَلَت [ع ا] مشابهت، بکزه‌یش.

مُمارَسه [ع ا] تجربه‌ایله ألده‌ایدیلن مهارت . آلیشیقلق ، أل آلیشیقلغی .

مُماس [عص] تماس‌ایدن، دوقونان.

مُماشات [ع ا] برابر یورومه ، یولداشلق . خوش کچینمك ایچون اویغونلق کوسترمك .

مُماطَله [ع ا] وعده‌یی ، بورجی اوزاتما .

مَمالیك [ع ا]مملوك ك‌جمعی: کوله‌لر.

مُمانَعَت [ع ا] مخالفت ، قارشی دورما ، مانع اولما .

مُمْتاز [عص] امتیازلی . اقراننه فائق، کبار ، کزیده .

مُمْتَثِل [ع ص] امتثال ایدن، اویان.

مُمْتَد [ع ص] امتداد ایدن ، اوزا- نان ، دواملی .

مُمْتَزِج [ع ص] امتزاج ایدن ، بربرینه اویان ، اویوشان، امتزاجلی .

مُمْتَلی [ع ص] دولو . معده دواغو- نلغنه اوغرایان .

ممتنع [عص] امتناع ایدن ، راضی اولمایان .

ممثل [عص] تمثیل ایدن، بکزه‌تن. کتاب وسائره طبع ایدن ، طابع. غدایی قانه واته تحویل‌ایدن، (ا) : آقتور . مشخص ، بر ملتی ویا هیئتی تمثیل ایدن ذات .

ممدوح [ع ص] مدح اولونمش ، مدحه لایق ، مقبول .

ممدود [ع ص] اوزادیلان، مدلی . اوزون .

ممر [ع ا] مرور ایدیله‌جك یر ، یول .

ممزوج [عص] قاریشمش ، قاریشیق.

ممسك [ع ص] امساك ایدن ، خسیس .

ممسوح [ع ص] مسح اولونمش ، ال ایله صیوانمش .

ممشا [ع ا] آیاق یولی، آبدستخانه.

ممضا ـ ممضی [ع ص] امضا اولونمش ، امضالی .

ممضی [ع ص] امضا ایدن .

ممکن [ع ص] امکانی اولان ، محال اولمایان ، قابل .

ممل [عص] اوصاندیران،بیقدیران.

مملحه [ع ا] طوز چیقان یر ، طوزلا .

مملکت [عا] شهر ، بلده. اولکه، دیار . جمعی : ممالك .

مملو [عص] دولو ، مشحون .

مملوك [ع ص] برینك ملکی اولان ، تصرف ایدیلن . (ا) کوله ، قول ، اسیر .

مملوکیت [عا] کوله‌لك ، قوللق .

ممنوع [عص] منع ایدیلمش، مساعده اولونمایان ، یاصاق .

ممنون [ع ص] سه‌وندیریلمش ، مسرور ، محظوظ . منتدار . راضی .

ممنونیت [عا] خشنودلق. سه‌وینج، مسرت .

ممهد [ع ص] یاپان . تنظیم وتسویه ایدن .

ممیت [عص] اماته ایدن ، اولدورن. مهلك .

ممیز [ع ص] تفریق وتمیز ایدن ، ایی‌یی کوتودن آییران .

مه‌موراندوم [فرا] بر مسأله‌نك‌حالنی مختصراً بیلدیرن لایحه ویا مخطره .

من [عا] ایلك ایتمه ، احسان . منت .

مناجات [عا] اللهه یالوارمه . جناب حقه دعا وتضرعی حاوی . قصیده .

مُنادى [عص] ندا ایدن ، چاغیران . دلال .

مَنار [ع ا] فنار قوله‌سی . یول کنارنده دیکیلن علامت .

مَناره [ع ا] اذان قوله‌سی ، میناره .

مُنازِع [ع ص] نزاع ایدن ، غاوغاجی .

مُنازِعٌ فیه [ع ص] حقنده اختلاف اولان ، غاوغالی ، دعوالی .

مُنازَعه [ع ا] نزاع ، مخالفت ، آغیز غاوغاسی .

مُناسِب [ع ص] بر نسبت اوزره بولونان ، مناسبتلی ، موافق . لایق ، شایان .

مُناسَبَت [ع ا] مناسبلك ، ایکی شی آراسنده‌کی نسبت ، موافقت ، اویغونلق ، یاقیشما . قرابت . وسیله جمعی : مناسبات .

مَناستِر ـ ماناستیر [ت ا] تارك دنیالرك بولوندقلری یر ، دیر .

مَناسِك [ع ا] حج اثناسنده یاپیلماسی معتاد مراسمك هیئت مجموعه‌سی .

مُناصَفه [ع ا] یاری یاری‌یه بولوشمه ، پایلاشما .

مُناظَره [ع ا] قاعده واصول داخلنده مباحثه .

مَناعَت [ع ا] چتینلك ، متانت ، ضبطی کوج برموقعك حالی .

مُنافات [ع ا] منافی اولما ، بربرینه ضد اولما .

مُنافَرت [ع ا] بربرندن نفرت ایتمه ، سه‌ویشمه‌مه .

مُنافَسَت [ع ا] حسد ورقابت ایتمه .

مَنافِع [ع ا] منفعتك جمعی : فائده‌لی شیلر .

مُنافِق [عص] نفاق وفساد ویرن ، ایکی یوزلی .

مُنافی [ع ص] مغایر ، ضد .

مُناقَشَه [ع ا] آتیشما ، منازعه ، مجادله . کورولتولی مباحثه .

مُناقَصه [ع ا] نقصانلاشمق . اجرت . وبدلك تنقیصی .

مُناکَحه [ع ا] نکاح قیمه ، نکاح عقد ایتمه .

مَنال [ع ا] نائل اولونان شی ، مال .

مَنام [ع ا] اویقو ، رؤیا .

مَنّان [ع ا] چوق احسان ایدن ، جناب حق .

مُناوَبه [ع ا] نوبتله ایش کورمه .

مُناوَله [ع ا] صونما ، ال اوزادوب برشی ویرمه .

مَناهی [ع ا] ایشلنمسی ممنوع شیلر. محرمات .

مَنْبَت [ع ص] اوت بیتن یر، اوتلاق، چاییر .

مُنْبِت [ع ص] اکیلن شیئی کوزل یتیشدیرن .

مِنْبَر [ع ا] جامعده خطبه اوقونان یر. جمعی : منابر .

مُنْبَسِط [عص] آچیق، یاییلمش. فرح.

مَنْبَع [ع ا] صویك یردن چیقدیغی محل ، قایناق. جمعی : منابع. (مج) برایش ویا حوادثك چیقدیغی یر .

مُنْبَعِث [ع ص] بعث اولنمش ، کوندەرلمش . ایلری کلمش ، نشأت ایدن ، متولد .

مُنَبِّه [ع ص] تنبیه ایدن، اویاندیران، ایقاظ وارشاد ایدن. اویوشوقلنی دفع ایدن .

مِنَّت [ع ا] برینه ایلك ایتمه . لطف وانعام. یاپیلان برایلکی باشه قاقه . شکر ، حمد. کورولن بر ایلکه عرض شکران ایتمه . « بی‌منت » : ایتدیکی ایلکی باشه قاقماز ، کریم .

مِنْتان ـ مِیذتان [ت ا] باصما وسائره‌دن یاپیلان قوللی وابتدائی بر نوع یلك .

مُنْتِج [ع ص] انتاج ایدن ، تولید ایله‌ین ، نتیجه ویرن .

مُنْتَحِر [عص] انتحار ایدن، کندینی اولدورن .

مُنْتَحِل [ع ص] انتحال ایدن ، اثر چالان (محرر) .

مُنْتَخَب [ع ص] انتخاب اولونمش ، سه‌چیلمش ، کزیده .

مُنْتَخِب [عص] انتخاب ایدن، مجلسلره اعضا سچن .

مُنْتَخَبات [عا] مختلف محررلرك اثرلرندن سچیلمش یازیلری محتوی کتاب .

مُنْدار [فص] کوردیکی ایلکه قارشی محجوب ومتشکر بولونان .

مُنْتَسِب [عص] انتساب وارتباطی اولان.

مُنْتَشِر [عص] انتشار ایدن، یاییلان. داغینیق. دویولمش، شیوع بولمش ، طبع ونشر اولونمش .

مُنْتَصَف [ع ص] یاریلانمش . (۱) یاری ، نصف .

مُنْتَظَر [عص] بکلەنیلن ، مأمول .

مُنْتَظِر [عص] انتظار ایدن، بکله‌ین .

مُنْتَظَم [عص] صیرالانمش. ترتیبلی، نظاملی .

مُنْتَفِع [ع ص] انتفاع ایدن ، فائده کورن ، قازانان .

منتقل [عص] انتقال ایدن ، کچن ، میراث قالان . أولن .

منتقم [عص] انتقام آلان .

منتن [عص] پیس قوقان ، متعفن .

منتها – منتهی [ع ا] صوك نقطه . صوك، نهایت، عاقبت، اوج .

منتهی [عص] صوك درجه‌یی بولان. بیتن . صوك .

منثور [عص] نشر اولونمش، سرپیلمش، داغیلمش . منظوم اولمایان یازی ویا اثر .

منثوره [ع ا] کوزل یازیلمش منثور شعر .

منجذب [عص] جذب اولنان ، برشیئه دوغرو چکیلن .

منجر [عص] جر اولنان ، بر طرفه چکیلن . قایوب بر طرفه کیدن. بر حاله منتهی اولان .

منجلی [عص] آچیلان ، پارلایان. عیان ، آشکار ، روشن .

منجم [ع ا] علم نجومه آشنا اولان، ییلدیزلردن احکام چیقارمق ظن باطلنده بولونان آدام .

منجمد [عص] انجماد ایدن ، دوـ نان ، دوکوق .

منجنیق [ع ا] طوپك اختراعندن اول قلعه دوکمك ایچون آغیر وبویوك طاشلر آتمایه مخصوص ماکینه ، بر نوع صاپان .

منجی [عص] نجات ویرن ، قورـ تاران ، خلاصکار . منجئ ملت غازی مصطفی کمال پاشادر .

منحدب [عص] قانبورلانمش ، اکری .

منحرف [عص] انحراف ایدن ، صاپان، چارپیق. دکیشمش. محتده اولمایان. ایکی ضلعی موازی ودیکر ایکیسی غیر موازی اولان شکل هندسی .

منحصر [عص] انحصار ایدن ، محدود . یالکز بر شی ویا شخصه مخصوص اولان .

منحط [عص] یوکسك اولمایان . آلچاق : منحط اراضی .

منحل [عص] حل اولونمش ، چوزولمش. آچیق ، قادروـ ده بوش کوزوکن ، مأموری اولماـ یان وظیفه .

منحنی [عص] انحنالی ، کمرلی ، اکری ، قوسلی .

منحوس [عص] اوغورسز، مشئوم.

منخسف [عص] انخساف ایدن، سونوك قالان . کونشك ضیاسندن برمدت محروم قالارق قارارمش اولان (آی) .

منخنق [ع ص] بوغولان .

مند [ف د] اسملرك آخرينه كلير واونلرى صفت ياپار. «دردمند» دردلى .

مندرج [ع ص [درج وادخال اولونمش ، بر شيئك ايچنده بولونان .

مندرجات [ع ا] كتاب ، مجموعه وغزته‌نك محتوياتى ، ايچنده بولونان ماده‌لر وبحثلر .

مندرس [ع ص] محو اولوب اثرى قالمايان .

مندفع [عص] دفع ايديلن، صاوولان.

مندمج [ع ص] بر شيئك ايچينه صوقولمش ويا صاريلمش ، درج وادخال اولونمش .

مندوب [ع ص] ايى ، مقبول ، مستحسن .

منده‌بور [ت ص] خايلاز، ياراماز، خيرسز .

منده‌رك [ت ا [صنعى ليمان .

منديل [ت ا] كوچك حاولى . بورون وآل سيلمه‌يه مخصوص جيبده طاشينان دورت كوشه‌لى بز.

منذر [عص] انذار ايدن، صوكندن قورقيدان .

منذور [عص] نذر اولونمش، آداق.

منزل [ع ا] قوناق يرى . ايكى قوناق آراسنده‌كى مسافه ، مرحله . مسكن ، خانه . مرميلرك قطع ايتديكى مسافه ، آتيم . جمعى : منازل .

منزل [ع ص] ايندير يلمش، كوكدن اينمش .

منزلجى [ت ا] منزل بيكيرلريله كيدن تاتار ، پوستاجى .

منزله [ع ا] درجه ، مرتبه، پايه.

منزول [ع ص] نزول اصابت ايتمش ، كوتوروم .

منزوى [ع ص] انزوا ايتمش ، كمسه ايله كوروشمه‌ين .

منزه [ع ص] سالم ، برى ، مبرا . تنزيه ايديلمش، قصوروقباحتدن برى قيلينمش .

منسد [ع ص] قاپالى، طيقالى »

منسلب [ع ص] سلب اولونمش ، غائب اولمش ، محو اولمش.

منسلخ [ع ص] دريسى صويولمش ، يوزولمش .

منسوب [ع ص] برشى ويا شخصه نسبت وتعلق اولان .

منسوبات [ع ا] تعلقات ، .متعلقات .

منسوج [ع صـ] نسج ایدیلمش ، أورولمش ، دوقونمش .

منسوجات [عا] نسج اولونمش مواد، دوقومقله وجوده کلن معمولات ، دوقومالر .

منسوخ [عصـ] ابطال ایدیلمش .

منسی [عصـ] اونودولمش .

منشأ [عا] نشأت اولونان یر. اصل، اساس .

منشآت [عصـ] قلمه آلینمش شیلر. فن انشایه متعلق اثرلر . مکتوبلر، مکتوبلردن متشکل کتاب.

منشار [عصـ] دستره ، یچقی .

منشرح [ع صـ] انشراحلی، آچیق، فرحلی .

منشعب [ع صـ] قوللره ، شعبه‌لره آیریلمش ، داللانمش ، چاتاللانمش .

منشق [عصـ] یاریلمش، شق ایدیلمش.

منشور [عصـ] نشر واشاعه اولونمش. فرمان ، برأت . معلوم بر شکل هندسی .

منشی [ع ا] مقتدر کاتب ، اهل انشادن اولان . محرر ادیب.

منصب [عصـ] تعیین اولوناجق یر ، مقام ، مسند ، مأموریت . جمعی : مناصب .

منصب [عا] نهرك دکزه دوکولدیکی یر ،

منصب [عصـ] انصباب ایدن، دوکو- لن ، دکیزه و یا ایرماغه قاریشان .

منصرح [عصـ] صریح ، صراحتلی، آچیق ، ظاهر .

منصرف [ع صـ] کیری دونن، آرقه چویرەن. تصریف اولنان اسم .

منصف [ع‌ه‌صـ] انصافلی .

منصوب [ع صـ] دیکیلمش ، قونو- لمش ، موضـوع . نصب وتعیین اولونمش .

منصور [عصـ] غالب ومظفر اولان.

منصوص [عصـ] قرآنده صراحتله بیان اولونان .

منصه [ع ا] کلین صـاندالیه‌سی . ظهور وتجلی یری .

منضم [ع صـ] ضم اولونان ، صوکرادن قاتیلان .

منطبع [ع صـ] طبیعتده مرکوز . جبلی . مطبوع ، کوزل ، طبعه موافق .

منطبق [ع صـ] انطباق ایدن ، اویغون ، موافق .

منطفی [ع صـ] سـوندورولمش ، سونن .

مَنْطِق [ع ا] نطق، سوز، كلام. معقول وقوتلى ودوغرو سوز سويله‌مك اصول و قواعدندن بحث ايدن علم .

مَنْطِقه [ع ا] قوشاق ، كمر . قطعه، حوالى. ير ، دائره. جمعى : مناطق.

مَنْطِقى [ع ص] علم منطقه منسوب، منطق قواعدينه موافق . چوق دوغرو ومعقول .

مُنْطَلِق [ع ص] سربست براقيلمش، صاليويريلمش .

مَنْطوق [ع ص] سويلنمش . (۱): سوز . نطق . مفهوم ، موضوع ، مآل .

مَنْظَر [ع ا] كورونن ير ، كورو- نوش ، صورت .

مَنْظَره [ع ا] سير ايديلن برموقع، كوزك احاطه ايتديكى مواقعك كورونيشى وبويله مواقعى تصوير ايدن رسم .

مُنَظَّف [ع ص] تميزلنمش ، تنظيف اولنمش .

مَنْظور [ع ص] نظر اولونان ، باقيلان .

مَنْظوم [ع ص] نظامنه قونمش ، ترتيب وتنظيم اولونمش . وزنلى، قافيه‌لى يازى.

مَنْظومه [ع ا] صيرا ، ديزى . موزون ومقفا سوز، نشيده ، شعر . الكتريك طاقيمى .

مَنْع [عص] ويرمه‌مك، اسيركه‌مك. كيرى طورديرمق، يساق ايتمك.

مُنْعَدِل [ع ص] عدول‌ايدن،طوغرى يولدن صاپان .

مُنْعَدِم [عص] يوق‌اولان،معدوم.

مُنْعَزِل [ع ص] معزول اولان، عزل ايديلن .

مُنْعَطِف [عص] تمايل‌ايدن،ميلله‌نن، توجه ايلين .

مُنْعَقِد [عص] انعقادايدن،قوريلان. ايكى طرفجه قبول اولنان .

مُنْعَكِس [ع ص] انعكاس ايدن ، چه‌وريلان ، مقابلنه دونن.

مُنْعِم [ع ص] انعام واحسان ايدن، ولى نعمت .

مُنَعَّم [ع ص] نعمتلنديرلمش، رفاهه نائل ايدلمش .

مَنْعوت [ع ص] كوزللكله وأييلكله موصوف، مدح وثنااولنمش.

مَنْغال [ت ا] آتش قونلغه‌مخصوص آياقلى معدنى قاب .

مُنْفَتِح [ع ص] مفتوح، آچيلمش، كشاده . ضبط اولنمش .

مُنْفَجِر [ع ص] آچيلان، سوكن. يردن قاينايوب آقان .

منفذ [ع ص] نفوذ ایده‌جك یر ، ایچنه ایشلیه‌جك محل . دلیك .

منفرج [ع ص] آراسی آچیق اولان . آچیلان .

منفرد [ع ص] انفراد ایدن، یالکز اولان. یاننده کمسه بولونمیان.

منفرق [ع ص] آیریلان، افتراق ایدن.

منفس [ع ا] نفس آله‌جق و ویره‌جك یر ، نفسلك .

منفسخ [ع ص] کنیشله‌نن، بوللاشان، توسع ایدن .

منفصل [غ ص] انفصال ایدن، یرندن آیریلان ، معزول اولان .

منفصل [ع ص] کسیلن ، قوپان ، اوزولن ، قیریلان .

منفطر [ع ص] انفطار ایدن، یاریلان.

منفعت [ع ص] فائده، کار، قازانج، استفاده .

منفعل [ع ص] انفعال ایدن، متأثر اولان، کوجنمش، کوسمش.

منفق [ع ص] انفاق ایدن ، خرج ایدوب توکته‌ن ، نفقه‌ویرن.

منفك [ع ص] انفکاك ایدن، آیریلان.

منفلق [ع ص] انفلاق ایدن، یاریلان. یارچه‌لانان ، آچیلان .

منفوخ [ع ص] نفخ اولنمش ، اوفله‌نمش . شیش و بویوك قارنلی .

منفور [ع ص] نفرت اولنمش ، کندیسندن اورکولمش .

منفوش [ع ص] حلاج طرفندن آتیلان پاموق کبی آتلمش، دیدلمش.

منفهم [ع ص] آکلاشیلان ، فهم اولنمش .

منفی [ع ص] نفی اولنمش ، سوروـ لمش ، مثبت ك ضدی منفی .

منفی [ع ا] نفی واجلا یری، سورکون محلی .

منقاد [ع ص] انقیاد ایدن، اطاعت ایلین ، رام اولان . انقیاد ایتمش ، مطیع .

منقار [ع ا] قوش غاغاسی. طاشجی قلمی .

منقبض [ع ص] طوپلانمش ، بوزوـ لمش ، صیقیلمش . انقباضه دوچار اولان .

منقبه [ع ا] باعث افتخار وصف، فضل ومزیت ، افعال حسنه .

منقح [ع ص] تنقیح ایدلمش، أیی قسمی آلنمش ، منتخب .

منقرض [ع ص] انقراض بولان ، آرقه‌سی ونسلی کسیله‌ن ، سونه‌ن .

منقسم [ع ص] انقسام ایدن ، بولونه‌ن ، قسم قسم اولان.

منقش [ع ص] نقشلی، زینتلی.

مُنْقَشِر [ع ص] قابوغى صويلان ، قابوقسز .

مُنَقِّص [ع ص] تنقيص ايدن ، أكسيلدن ، آزالدان .

مُنَقَّص [ع ص] تنقيص ايدلمش . اكسيلديلمش ، آزالديلمش.

مُنْقَضِى [ع ص] انقضا ايدن . تمام اولان ، بيتن .

مُنَقَّط [عص] نقطه‌لانمش، نقطه‌لى.

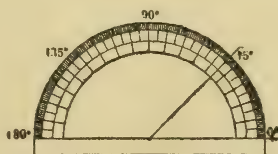
مُنْقَطِع [ع ص] انقطاع ايدن ، كسيلن ، ختام بولان ؛ آيريلمش ، اتصالى قالمامش .

مِنْقَل [ع ا] رنجبرلرك چامور طاشيدقلرى تكنه .

مُنْقَلِب [ع ص] انقلاب ايدن ، دونه‌ن ، دكيشه‌ن .

مُنْقَلِع [ع ص] كوكندن قوپاريلمش اولان ، سوكوله‌ن .

مَنْقَلَه [ع ا] زاويه ترسيم ومساحه‌سنده قوللانيلان نصف دائره شكلنده هندسه آلتى .

منقله

منقور [ع ص] دلنمش ، اويولمش .

مَنْقُوش [عص] نقش اولنمش، ايشلنمش، سوسلنمش ، نقشلى .

مَنْقُوض [ع ص] نقض اولنمش ، بوزولمش ، حكمى ابطال اولنمش .

مَنْقُوط [عص] نقطه‌لنمش ، نقطه‌لى .

مَنْقُوع [ع ص] صوده قايناديلمش ، قاينارصوده خاشلانمش نباتك صويى .

مَنْقُول [عص] نقل اولنمش، آغزدن آغزه كچمش . باشقه يره قالديرلمش ، كوتورلمش ، نقلى ممكن اولان شى .

مَنْكِب [ع ا] اوموز ، كتف ايله قول كميكنك برلشديكى ير.

مُنْكِر [عص] انكار ايدن، اينانمايان.

مُنْكَر [عص] انكار ايدلمش، طانينمامش، حرام وچيركين اولان شى .

مُنْكَسِر [ع ص] قريلمش، قيريلان، قريق. كوجنمش، منفعل.

مُنْكَسِف [ع ص] انكساف ايدن ، كسوفه اوغرايان، طوتيلان.

مُنْكَشِف [عص] انكشاف ايدن ، آچيلان، ميدانه چيقان . كشف اولنمش .

مَنْكَنَه [عا] صيقيشديره‌جق، باصاجق وطوتاجق آلت .

منكنه

مَنكوب [عص] نظردن، اقبالدن، دوشمش، محنت و مشقته اوغرامش.

مَنكوحه [عص] نكاحلى قادين، زوجه، قارى.

مَنكوش [فا] كوپه، قولاغه طاقيلان حلقه.

مِنَن [عا] منتك جمعى: ايلكلر، احسانلر.

مِنوال [عا] طور، طرز، وجه صورت.

مُنَوِّر [عص] تنويرايدن، نورلانديران، آيدينلاتان.

مُنَوَّر [عص] تنوير ايدلمش، نورلانديرلمش، آيدينلادلمش.

مَنوط [عص] تعليق اولنمش، ربط ايدلمش، محول، متوقف.

مَنون [عـ] دهر، زمانه.

مَنوى [عص] مقصود، مرام نيت.

مَنوى [عص] منى يه منسوب، متعلق.

مَنَويش [تا] طالغه، بعض قماش ودميراوزرنده بولنان طالغه‌لر.

مُنَوِّم [عص] اويقو ويرن، اويودان.

مِنهاج [عا] آچيق وكنيش يول، جاده، شاهراه.

مُنهَبِط [عص] آشاغى اينن، دوشه‌ن.

مَنهَج [عص] آچيق وكنيش يول، جاده. شاهراه. جمعى: مناهج

مُنهَدِم [عص] انهدام ايدن، ييقيلان.

مُنهَزِم [عص] انهزام ايدن، بوزولان، هزيمته اوغرامش.

مُنهَمِك [عص] انهماك ايدن، شدتله ميل ايدن، دوشكون.

مَنهوب [غص] نهب اولنمش، ياغما وغارت ايدلمش.

مَنهوش [عص] برحيوان طرفندن صوقلمش.

مَنهى [عص] نهى اولنمش، منع ايدلمش، ياساق اولنمش.

مُنهى [عص] انها ايدن، تبليغ ايدن.

مُنى [عا] [ا] منيه‌نك جمعى. امللر، آرزولر.

مَنى [عا] توليدك ماده‌سى اولان لزوجتلى صو، نطفه.

مُنيب [عص] انابه ايدن، حقه رجوع ايلين. (ا) نافع ياغمور. كوزل بهار.

مُنير [عص] نورلانديران، آيدينلاديران، پارلاق.

مُنيف [عص] بيوك، عالى، يوكسك، بلند.

مَنيّه [ع ا] اولوم، موت . مقدار .

مَنبع [ع ص] صارب، كوچچيقيلير محل، أل ايريشمز ير .

مَوائد [ع ا] مائده‌نك جمعی : ضيافتلر ، سفره‌لر.

مَوات [ع ا] جانسز ، روحسز ، منفعتی اولميان اراضی، اكيلميان طوپراق ،

مَواثق [ع ا] موثقك جمعی: عهدلر، پيمانلر .

مَوّاج [عص] دالغالالانان، دالغه‌لی .

مَواجب [ع ا] موجبك جمعی : معاش . علوفه .

مُواجهه [ع ص] يوز يوزه كلمك . قارشيلاشمق . قارشی . مقابل . حضور .

مُواخات [ع ص] [قارداشلق ايتمك. بربرينی قارداش ايتمك . دوستلق . مخالصت .

مؤاخذ [ع ص] مؤاخذه ايدن . تعريض ايدن .

مُؤاخَذه [ع ص] صوچه قارشی عتاب ايتمك . توبيخ .

مَواد [ع ا] ماده‌نك جمعی : امور . خصوصات .

مُوادَعه [ع ص] وداعلاشمق. وداع ايدشمك .

مُوارَثه [ع ص] بربرندن ميراث يمك.

مَوارِد [ع ا] موردك جمعی: وارد اوله‌جق ، واراجق يرلر .

مُوارَده [ع ص] بريله برابر كلمك، جمعی مواردات : كلن شيلر.

مُوازات [ع ص] مقابللك ، قارشی قارشی اولمق. محاذی اولمق.

مُوازن [ع ص] طارتيجه مساوی اولمق.

مُوازَنه مُوازَنَت [ع ص] ايكی شی بربرينه طارتيده مساوی اولمق .

مُوازی [ع ص] مقابل ، مساوی ، قارشی قارشی‌يه ، برابر .

مُؤاسات [ع ص] برينه يارلق ايتمك، مالاً وبدناً ياردم ايلمك . ايتام وارامله معاش باغلامق .

مَواشی [ع ا] اهلی حيوانات ، طوار .

مُواصَلَت ـ مواصله [عص] واصل اولمق ، اولاشمق ، قاووشمق .

مُواضَعه [ع ص] بحث ايدوب بدل قومق. يالاندن آلوب صاتمق، برينی اضرار ايچون ترتيب قورمق.

مُواظِب [ع ص] مواظبت ايدن ، ايديجی .

مُواظَبَت [ع ص] بر شیدن آیر یلماق ، دائما برابرنده بولنمق ، دوام ایتمك .

مُواعده [ع ص] وعده‌لشمك، سوز- لشمك .

مُواعَظه [ع ص] وعظ ایتمك ، نصیحت ایتمك .

مُوافِق [ع ص] اویغون ، مناسب.

مُوافَقَت [ع ص] اویغونلق ، منا- سبلك ، مساعدلك .

مَواقِف [ع ا] موقفك جمعی: توقف محللری . دوریله‌جق یرلر .

مُوالات [ع ص] دوستلق، محبلك.

مُوانِس [ع ص] موانست ایدیجی ، انسیت ایدن .

مُوانَسَت [ع ص] آلیشقلق ، انسیت، الفت .

مَوانِع [ع ا] مانعه‌نك جمعی : منع ایدیجی شیلر ، آلیقوییجی شیلر .

مُؤَبَّد [ع ص] ابدی قلنمش ، باقی اولان . دائمی وابدی .

مُوبَمو [ف ص] اینجه‌دن اینجه‌یه ، تاملیه ومفصلاً .

مَوْت [ع ا] اولوم ، مرك ، حیوان ونباتك قوهٔ نامیه‌سنك زوالی.

مُؤْتَلِف [ع ص] ائتلاف ایدن ، الفت ایدن ، آلیشان .

مُؤْتَمَن [ع ص] امنیت اولنمش ، اعتماد اولنمش . امین .

موتور [فرا] حرکت ایتدیرن ماکنه ، فابریقه‌نك آلات وادواتی ، اوتوموبیللری ، طیاره- لری وسائره‌یی ایشله‌دن ماکنه . بو ماکنه ایله مجهز کمی وقایق .

مُؤَثِّر [ع ص] تأثیر ایدن ، اثر براقان ، ایشله‌ین .

مُوثِق [عص]عهد وپیمان، میثاق. (مص) ایناندیرمق ، اعتماد ایتمك

مَوْثوق [ع ص] اینانلمش . امنیت اولنمش . کرچك .

مَوْج [ع ا] دالغا .

مُوجِب [ع ص] ایجاب ایدن. لازم قیلان . واجب ایلین .

مُوجَب [عص] ایجاب ایتدیریلمش. لازم قلنمش .

مُوجِد [ع ص] ایجاد ایدن. وجوده کتیرن .

مُوجَد [ع ص] ایجاد ایدلمش . وجوده کتیرلمش .

مُوجِر [ع ص] ایجار ایدن. کرایه ویرن .

مُوجَر [ع ص] کیرایه ویریلان . ایجار ایدیلن .

موجِز [ع ص] مختصر . قیصه ، ایجاز ایدلمش .

مؤجزن [ف ص] دالغالی . مواج .

مؤجَّل [ع ص] تأجیل ایدلمش . تأخیر ایدلمش. مهلت ویرلمش

مؤجِّل [ع ص] تأجیل ایدن . تأخیر ایلین . مهلت ویرن.

موجود [ع ص] وار اولان . وار ایدیلن. حاضر. غائب اولمیه‌ن.

موجه [ع ا] دالغا . بر دالغا .

موجَّه [عص] توجیه ایدلمش، یوزی برطرفه دوندیرلمش. مناسب، اویغون .

موحِّد [ع ص] توحید ایدن ، اللهی برله‌ین . مسلمان . جمی : موحدین .

موحِش ــ موحَّش [عص] توحیش ایدن، اورکودن. قلبه قورقو ویرن .

مؤخَّر [ع ص] تأخیر ایدلمش ، کیری یه براقلمش، کچیکدیرلمش

مؤخِّر [عص] تأخیر ایدن ، کیری یه براقان ، کچیکدیرن .

مودا ــ موده [فرا] مرعی ومتداول اولان طرز و بچیم .

مؤدِّب [عص] تأدیب ایدن، ادبلندیرن. تربیه ایلین .

مؤدَّب [عص] تأدیب ایدلمش، ادبلندیرلمش، تربیه‌لی .

مودّت [عص] سه‌ومك، محبت ایتمك.

مودرن [فص] عصری ، صوك زمانه منسوب ومتعلق ، یکی طرز واصول .

مودِع [عص] امانت اوله‌رق ویرن، عاریت ویرن .

مودود [ع ص] سه‌ویلمش ، محبت اولنمش . دوست ایدیلمش.

مودوع [ع ص] تودیع ایدلمش ، امانت اولنمش ، احاله ایدلمش .

مودل [فرا] اورنك. نمونه. قالب.

مؤدّی [عص] تأدیه ایدن. اوده‌ین. سبب ، باعث .

مؤدّا [ع ص] ادا ایدلمش ، تأدیه اولنمش . معنی ، مفهوم .

مؤذّن [ع] اذان اوقویان .

مؤذی [عص] اذا ایدن ، ایجیدن. جمی : مؤذیات .

مور [فا] قارنجه .

مور [تص] معروف رنك .

مورِث [عص] ایراث ایدن، ویرن، حصوله کتیرن . میراث بوراقان .

مؤرِّخ [ع ص] تاریخلنمش ، تاریخ قونلمش .

مورخ [عص] تاریخ یازان ، تاریخ نویس .

مورد [عص] کیدیله‌جك ، واریله‌جق یر .

مورس [فرا] دکز ایغیری دنیلن بر جنس بویوك ، دکزده وقاراده یاشار حیوان .

مورفین [فرا] آفیوندن استحصال اولنان اویوشدیریجی وسرخوش ایدن زهرلی بر مادهٔ طبیه .

موروث [عص] میراث قالمش ، وفات ایده‌نك قالان مالی .

موروود [عص] واریلان یر ، محل ورود .

موریانه [فا] دمیر پاسی ، ژنکار .

مورینه [فرا] جکرندن بالق یاغی استحصال اولنان بویوك بالق.

موز [ع ا] معروف عربستان میوه‌سی .

موز

موزاییق [فرا] رنکارنك طاشلردن یاپیلان تزیینات ، ادوار سالفه تزیینات معماریسنی تقلیداً یاپیلان طاش دوشمه‌لر ودیوار تزییناتی .

موزع [عص] توزیع ایدن، طاغیدان.

موزع [ع ص] طاغیدیلان ، توزیع اولنان ، توزیع اولنمش .

موزون [عص] طارتلمش، طارتیلان. وزنلی ، وزنه موافق شعر، دوزکون ، کوزل ، معتدل .

موزه [فرا] آثارعتیقه ، آثار علمیه تشهیرکاهی ، موزه خانه .

موستره [فرا] اورنك ، نمونه ، پارچه‌لردن متشکل نمونه‌لر.

موسر [عص] صاحب‌یسار، زنکین، ثروت صاحبی .

مؤسس [ع ص] تأسیس ایدن ، اساسنی قویان : تورکیه جمهوریتنك مؤسسی مصطفی کمال پاشادر.

مؤسس [ع ص] تأسیس ایدلمش ، اساسی قونلمش . جمعی : مؤسسات .

مؤسسه [ع ا] امورخیریه ویاتجاریه‌یه عائد تأسیس ایدلمش محل.

مؤسف [ع ص] تأسف ایتدیرن ، کدر ویرن .

موسم [ع ا] وقت. علامت. سنه‌نك درت قسمندن هربری: بهار، یاز ، کوز وقیش . برشیئك وقتی وزمانی . جمعی : مواسم .

موسوس [ع ص] وسوسه ایدن ، وسوسه‌لی .

موسوم [ع ص]نشانلی،علامتلی، تمغالی. اسم قونلمش، تسمیه ایدلمش.

موسی ـ موسا [سریانی] حضرت موسی علیه السلام. اوستره .

موسیقار ـ موسیقال [فا] اوچ کوشه‌لی قا ـ مش پارچه‌لرندن معمول و آغزله چالینیر بر چالغی آلتی . غاغاسنده‌کی برچوق دلیکلردن درلو درلو سسلر چیقاران بر قوش .

موسیقی [ت ا] « سریانیجه‌دن » اصوات ونغماتك اصول وقوا ـ عدندن بحث ایدن علم ، الحان .

موسیو [فص] افندی . اجنبیلره قارشی قوللانیلیر .

موش [فا] فاره ، صیچان .

موش [فرا] استیم بوطدن بویوکجه بر واپور ، چتنه .

موشامبا [ت ا] اوزرینه بال مومی سورلمش بز ، اوستنه قاتو ـ چوق سورلمه‌رك صو کچمز بر حاله کتیریلان بر قوماش وبز . بویله قوماشدن معمول اوستلك ، یاغمور ـ لق .

موشتو [ت ا] مژده ، بشارت ، تبشیر .

موشته [ت ا] « فارسیدن » یو ـ مروق . آیاق عینسی دیکنلرك مشینی دوکدکاری دمیردن ویاطونجدن آلت .

موشح [ع ص] توشیح اولنمش ، تزیین ایدلمش ، سوسلنمش .

موشموله [ت ا] معلوم میوه ، بومیوه ـ نك آغاجی .

موشموله

موشکاف [فص] غایت دقتلی ، قیل یاران آدام .

موصاقه [ت ا] قاورولمش قیمه ایله پیشیریلان سبزه .

موصل [ع ص] ایصال ایدن ، واصل قیلان ، واردیران .

موصل [ع ص] ایصال ایدلمش ، واردیرلمش .

موصل [ع ص] اك ، ربط یری ، باغلاما یری .

موصلق [ت ا] ایسته‌نیلدیکی زمان برمایی آچتمق اوزره چشمه یه ، کوبه وسائره‌یه طاقیلان بورمه .

موصندره [تا] طولاب ویوکلك اوزری . کنیش راف .

موصوف [عص] وصف اولنمش ، تعریف ایدلمش .

موصول [ع ص] وصل اولنمش ، اکلنمش ، بتیشدیرلمش ، اولاشدیرلمش .

موصی [ع ص] وصیت ایدن ـ وصی نصب وتعیین ایلین .

موصى [ع ص] وصيت ایدلمش ، وصی نصب اولنمش. موصی به: وصیت اولنان شی . موصی له : کندینه برشی وصیت اولنلان کسه .

موصی [ع ص] توصیه ایدن ، بر ایشی سپارش ایلین .

موضح [ع ص] توضیح ایدن . واضح قیلان ، آشکار ایلین .

موضح [ع ص] ایضاح وتوضیح . ایدلمش ، عیان قلنمش .

موضع [عا] جمعی: مواضع. برشی قونیله‌جق یر . محل ، یر ، جای .

موضوع [ع ص] وضع اولنمش ، قونلمش . ترتیب وتنظیم اولنمش ، قرارلاشدیرلمش، یاپلمش. بر علمده اوندن بحث اولنان شی، مقصود .

موضوعات [عص] موضوعك جمعی. مبحوث عنه ، مبنی علیه اولان شیلر .

موطن [ع ا] وطن طوتیلاجق یر، توطن ایدیله‌جك محل. جمعی: مواطن .

موظف [ع ص] توظیف ایدن ، وظیفه ویرن ، تعیین ایلین.

موظف [ع ص] توظیف ایدلمش ، تعیین اولنمش ، وظیفه ویر-لمش ، معاشلی . جمعی : موظفین .

موعد [ع ا] سوز ویریلان یر . ملاقات محلی . جمعی: مواعد

موعظه [ع ا] برینك قلبنی یومو-شاداجق سوز ، نصیحت . جمعی : مواعظ .

موعود [عص] وعد اولنمش ، سوز ویرلمش . وعده‌سی معین شی .

موفر [ع ص] توفیر ایدلمش ، چو-غالدلمش .

موفق [ع ص] موفقیت ویرن ، توفیق احسان ایدن .

موفق [عص] مظهر توفیق اولان، موفقیته نائل اولان .

موفقیت [ع ص] موفقلق ، موفق اولمق . مظهر توفیق اولمق.

موفور [ع ص] تام اولان شی . چوغالدلمش ، چوق اولان.

موقت [عص] وقتی تعیین ایدلمش. معین زمان ایچون یاپلمش ، ئه‌کره‌تی .

موقت [ع ص] وقتی تعیین ایدن، ساعتلری کونشله دوزلدن .

موقتخانه [ت ا] موقته مخصوص اوطه .

موقد [عا] آتش یاقیلان اوجاق.

موقد [ع ص] ایقاد ایدن ، آتش یاقان .

مُوَقَّر [ع ص] توقير ايدلمش، آغير لانمش ، حرمت اولنمش .

مُوَقِّر [عص] توقيرايدن، آغيرلايان، تعظيم ايلين .

مُوقِظ [عص]ايقاظ ايدن، اوياندیران.

مَوْقِع [ع ا] دوشه‌جك ير . ير ، محل . بر شيك واقع اولديغى ير . جمعى : مواقع .

مَوْقِف [عا] توقف محلى، دوراجق ير . جمعى : مواقف.

مُوَقِّف [عص] توقيف ايدن ، دوردیران ، آليقويان .

مُوقِن [ع ص] يقين حاصل ايدن، شبهه‌سز بيلن . جمعى : موقنين .

مَوْقُوت [عص] وقتى معين ، زمانى مقرر ومحدود اولان .

مَوْقُود [عص]ايقاداولنمش. ياقلمش.

مَوْقُوف [ع ص] وقف اولنمش . آليقونلمش ، طوردیرلمش. توقيف اولنمش ، حكمدن اول حبس ايديلمش . ديكر بر شيئه عائد ومتوقف .

مَوْقُوفاً [عص] تحت توقيفده اوله‌رق.

مَوْقُوفِيَّت [ع ص] موقت محبوسيت، قبل الحكم تحت توقيفه آلنمق.

مَوْكِب [عا] آلاى، كروه ، پياده وسواريدن مركب جماعت . چوق عسكر. جمعى : مواكب .

مُؤَكِّد [عص]تأكيدايدن،قوتلندیرن.

مُؤَكَّد [ع ص] تأكيد ايدلمش ، قوتلندیرلمش .

مُوَكِّل [عص] توكيل ايدن ، ايشنى باشقه‌سنه حواله ايلين .

مُوَكَّل [عص] توكيل ايدلمش، وكيل.

مَوْكُول [عص] برينه حواله اولنان ايش، سپارش اولنان شى.

مَوْلِد [ع ا] انسانك طوغديغى ير ، زمان ولادت. جمعى : مواليد .

مُوَلَّد [ع ص] توليد ايدلمش ، طوغوردلمش . صكره‌دن پيدا اولنمش . جمعى : مولدات .

مُوَلِّد [عص] توليدايدن، طوغوران. طوغوردان ، أبه .

مُوَلِّدالحُمُوضه [عا] رنكسز،قوقوسز و لذتسز بر غازدركه صويك اونده طوقوزى وهوانك بشده‌برى بوندندر. تنفسه‌يارايان بودر.

مُوَلِّدالماء [ع ا] رنكسز ، قوقوسز ولذتسز برغازدركه صويك اونده‌برينى تشكيل ايدر. تنفسه‌يارا ماز.

مُؤَلِّف [عص] تأليف ايدن ، امتزاج ايدن. كتاب وجوده كتيرن. جمعى : مؤلفين .

مُؤَلَّف [ع ص] تأليف ايدلمش . امتزاج ايتديرلمش . تأليف اولنمش كتاب . جمعی : مؤلفات .

مُؤَلِّم [ع ص] ألم ويرن ، انجيدن ، آجيدان . كدرلنديرن .

مُؤَلَّم [عص] أللنديرلمش، ألملى، كدرلى.

مَوْلُود [عص] يكى طوغمش چوجق، صبى . جمعی : مواليد .

مولوز [تا] ياپيدن وانقاضدن حاصل اولان طاش طوپراق .

مَوْلَوِى [عص] مولانا جلال الدين رومى يه منسوب طريقه سالك اولانلر.

مَوْلَوِيَّت [ع ص] مولويلك ، مولوى طريقنه منسوبلق . ملالق.

موله [يتا] عمله نك برآز ديكلنمسى. ايشك موقت تعطيلى .

مَوْلى [عص] مالك الملك اولان الله تعالى، مالك ، افندى ، ولى، ديكرك ايشلرنده ولايتى اولان، مربى، معين. صاحب احسان. شانلى شرفلى آدم. جمعی : موالى .

مُوَلّى [عص] برايشك تحقيق وتدقيقنه محكمه دن مأمور ايديلن ذات .

موم [ت ا] ايچ ياغنك ، بالمومنك ايچنه فتيل قونيله رق دكنك كبى ياپيلان واوجى ياقيلوب آيدينلق حاصل ايدن معروف شى .

مُؤْمِن [عص] ايمان ايدن ، اينانان، تصديق ايدن. مؤنثى : مؤمنه جمعی: مذكرده: مؤمنين. مؤنثده: مؤمنات .

مُومى اليه ـ موما اليه [عص] ايما ايدلمش، اسمى كچمش . مؤنثى؛ مومى اليها ـ موما اليها. تثنيه سى: مومى اليهما ، جمعی : مومى اليهم .

مُوميا [فرا] بهارات وعلاجلر ايله تحنيط ايدلمش انسان وحيوان قوريسى . هردرلو ياره يى درحال أبى ايتديكى ظن اولنان برمرهم .

موميا

مُوميان [فص] انجه بللى .

مُومِسه [عص] زانيه ، فاحشه ، اوروسبو . جمعی : مومسات.

مُؤْنه [ع ا] سدرمق ايده جك قوت، زاد وذخيره. زحمت، مشقت ، محنت .

مُؤَنَّث [عص] ديشى .

مُونِس [عص] آليشديران ، انسيت ايتديرن. آليشيق ، انسيتلى أنيس .

مُؤَوِّل [عص] تأويل ايدن ، ظاهر معناسنى ترك ايله باشقه معنايه حمل ايدن . رؤيا تعبير ايدن .

مُؤَوَّل [عص] تأويل ايدلمش، باشقه معنايه حمل اولنمش .

موهبه [ع ا] بخشیش ، احسان ، عطیه . جمعی : مواهب .

موهوب [ع ص] هبه اولنمش ، باغشلانمش . موهوب‌له : هبه‌یی قبول ایدن .

موهوم [ع ص] وهم اولنمش ، توهم ایدلمش شی. وجودی اولمیان، تخیل ایدیلن .

موهن [ع ص] ضعیف دوشورن ، ایراث وهن ایدن .

موهون [ع ص] ضعیف آدام ، آریق .

موی [فا] قیل .

مویتاب [ع ا] قیل طوقویان ، موطاف .

مؤید [ع ص] تأیید ایدن ، قوتلندیرن .

مؤید [ع ص] تأیید اولنمش ، قوتلندیرلمش .

مه [فا] ماه مخففی : آی . قمر .

مه [ف ص] بیوك ، عظیم .جمعی : مهان .

مهاب [ع ص] مهابتلی ، کندیسندن قورقولان ، اورکولن .

مهابت [ع ص] هیبت ، عظمت ، قورقونجلق . شان وشکوه.

مهاجر [ع ص] مهاجرت ایدن . چولق چوجغیله دیکر یره کوچن .

مهاجرت [ع مص] هجرت ایتمك . بریردن دیکر یره کوچمك.

مهاجمه [ع مص] هجوم ایتمك ، صالدیرمق . جمعی : مهاجمات.

مهاد [ع ا] دوشك ، بساط، فراش.

مهادنه [ع ص] باریشمق، مصالحه. جمعی : مهادنات .

مهارت [ع مص] ماهرلك، اوستەلق، زیرکلك، ایشکذارلق.

مهالك [ع ا] مهلکه‌نك جمعی ، تهلکه‌لی یرلر .

مهام [ع ا] مهمك جمعی : بیوك وکوچ ایشلر .

مهان [فا] مه‌ك جمعی : بیوکلر .

مهان [ع ص] اهانت اولنمش ، ذلیل ، حقیر .

مهانت [ع ص] ذلیللك ، حقیرلك.

مهبط [ع ا] اینه‌جك یر ، محل هبوط .

مهبل [ع ا] قادین آلت تناسلیه‌سنك آغزی. فرجك آغزندن رحمه کیدن یول .

مهپاره [ف ص] آی پارچه‌سی ، چوق کوزل .

مهپرست [ف ص] آیه طاپان . کوزله طاپیجی ، عاشق .

مهتاب [فا] آی آیدنلغی . اون درت کیجه‌لك آی . بدر .

مهتدی [ع ص] اهتدا ایدن ، طوغری یولی بولان ، مسلمان اولان .

مهتر [تا] قواص، چایلاق‌دنیلان دائره خدمه‌سی .

مهتر [فص] زیاده بویوك ، اعظم. جمعی : مهتران .

مهترخانه [تا] اسکی زمانده‌وزرا قاپوسنده چالینان نوبت چالغیسی ،اسکی اصول‌موسیقی‌طاقمی، حبسخانهٔ عمومی .

مهتز [عص] اهتزاز ایدن ، تتره‌ین .

مهتوك [عص] هتك اولنمش ، ییرتلمش .

مهجور [ع ص] کندیسندن الفت قطع اولنمش، ترك ایدلمش.

مهجوریت [ع مص] ترك ایدلمك ، متروکیت ، الفت قطع اولنمق .

مهجه [عا] روح ، جان . جمعی : مهیج .

مهجه [فا] مناره تپه‌سنه ، سانجاق باشنه قونیلان آی. علم .

مهد [عا] بشیك، کهواره. جمعی: مهود. (مص) یایمق ، دوشه‌مك ، بسط .

مهدوم [ع ص] هدم اولنمش ، ییقیلمش .

مهدی [عص] هدایته سوق‌ایدن، طوغری یوله کوتورن .

مهدی [عص] اهدا ایدن ، هدیه کوتورن .

مهذب [عص] تهذیب ایدن ، اصلاح ایلین ، خالص قیلان .

مهذب [ع ص] تهذیب ایدلمش ، اصلاح اولنمش ، تربیه‌لی.

مهر [غ ا] بدل نکاح . جمعی : مهور وامهار .

مهر [فا] کونش، آفتاب، شمس. شفقت ، محبت .

مهر [تا] خاتم مکتوبلرك‌ومقاولاتك اوستنه باصدقلری معروف شی.

مهر [ع ا] آت یاوروسی ، طای . دیشیسی : مهره .

مهراس [ع ا] دیبك ، هاوان .

مهربان [فص] شفقتلی ، مرحمتلی، محب .

مهرجان ــ مهرکان [فا] صوك بهار .

مهروی [فص] آی یوزلی ، یوزی آی کبی کوزل . جمعی : مهرویان .

مهره [ع ا] ماهرك جمعی : مهارتلیلر ، ماهرلر .

مهره [ع ا] پوارلاق شی .

مهزول [ع ص] آریق ، ضعیف ، لاغر .

مهزوم [ع ص] منهزم اولمش ، بوزلمش ، مغلوب .

مهل [ع ا] رفق وملایمتله ویریلن زمان ، مهلت . (مص) تأخیر ایتمك ، زەدەلەمك .

مهلت [ع ا] بر شیئك وعدەسندن صکره ویریلان زمان . وعدەیی اوزاتمه .

مهلقا [ف ص] یوزی آی کبی کوزل . غایت کوزل وپارلاق .

مهلك [ع ص] هلاك ایدن ، اولدیرن

مهلك [ع ص] هلاك اولمش ، اهلاك ایدلمش ، محو اولمش .

مهلکه [ع ا] هلاك اولاجق یر ، تهلکەلی محل . (مص) اولمك ، هلاك اولمق .

مهم [ع ص] همّ وغم ویرن ، بویوك ایش ، کوچ فعل ، اهمیتلی ، تأخیری جائز اولمیان شی .

مهماامکن [ع تر] ممکن اولدیغی قدر ، هرنەکه ممکن اولورسه .

مهمات [ع ص] مهمك دیکر جمعی اولوب لسانمزدە لوازم عسکریه معناسنه استعمال اولونور : مهمات حربیه .

مهماز ــ مهمیز [ف ا] سواری چزمه‌لرینك اوکچه‌لرینه طاقیلان وحیوانی یوروتمکه یارایان اوجی سیوری دمیر . مهموز .

مهمان [ف ا] مسافر ، ضیف ، قونوق .

مهمانپرور [ف ص] مسافرپرور ، مسافری آغیرلایان .

مهمانخانه [ف ا] مسافرخانه ، مسافر اقامتنه مخصوص محل .

مهماندار [ف ص] مسافری کلن ، مسافرك رفاقتنه ویریلن .

مهمانسرای [ف ا] مسافرخانه ، مسافره مخصوص بنا .

مهماننواز [ف ص] مسافره اعزاز واکرام ایدن .

مهمانی [ف ص] مسافرلك ، مهمانلق .

مهموز [ت ا] چزمه وپوتین اوکچه‌سنه طاقیلان اوجی سیوری دمیر . (ع ص) معیوب ، عیبلی . اصل حرفلرندن بری همزه اولان کلمه .

مهمه [ع ص] مهم اولان خصوصات .

مهمل [ع ص] اهمال ایدلمش ، بوشلانلمش ، حالی اوزره ترك ایدلمش . نقطه‌سز حرف . معناسز ، بر معنایه دلالت ایتمین کلمه .

مهمل [ع ص] اهمال ایدن ، بوشلایان ، حالی اوزره براقان ، ترك ایدن .

مهندس [عص] هندسه فننه آشنا ، هندسه عالمی . جمعی : مهندسین .

مهنك [تا] محك طاشی ، آلتونك عیارینی آکلامق ایچون قوللانیلان سیاه طاش. (مج) تجربه.

مهوار [فص] آی کبی، غایت کوزل.

مهواره [فا] آیلق، شهریه، معاش.

مهوب [عص] هر کسك کندیسندن حذر ایدوب قورقدیغی هیبتلی آدام . (مج) آرسلان ، شیر .

مهود [عا] مهدك جمعی : بشیکلر .

مهوش [عص] آی کبی، آی کبی کوزل.

مهول [عص] قورقونج ، مدهش .

مهیا [عص] حاضرلانمش ، آماده .

مهیب [عص] قورقنج ، هیبتلی .

مهیج [عص] تهییج ایدن ، موجب هیجان اولان ، محرك .

مهیمن [عص] قورقودن امین ایدن، محافظ، محب. اسماء الهیه‌دندر.

مهین [عص] خور، حقیر، خفیف شی.

مهین [عص] اهانت ایدن ، حقسز یره حقارت ایدن .

مهیء [عص] تهیه ایدن، حاضرلایان.

می [فا] شراب ، خمر . می ناب : خالص ، صو قاتلمامش شراب . می آشام : شراب ایچن . می پرست: شرابه طاپان، کیجه کوندوز ایچن.

میاسما ـ میاسموس [فرا] چوروین نباتی وحیوانی مواددن چیقان فنا قوقولی بخار که صتمه‌نك سببی‌در .

میال [عص] پك زیاده میل ومحبت ایدن.

میامن [عا] یمنك جمعی : میمنتلر، برکتلر ، اوغورلیلقلر .

میان [فا] اورته ، وسط . بل .

میان اوتی [تا] ازمیر و حوالیسنده چوق چیقان وطبابتده قوللانلق اوزره اخراج اولنان بر نوع طاتلسی کوك .

میان اوتی

میان بسته [فص] بلی باغلی ، خدمته آماده ، ایشه حاضر .

میان بند [فص] قوشاق ، کمر.

میانجی [ث ص] آرایه کیرن ، توسط ایدن .

میانخانه [ف ا] موسیقیده متوسط سس .

میاندار [ف ا] دلال ، بر ایشه واسطه اولان آدم .

میانه [ف ا] اورته ، وسط ، کردنلکك اورتاسنده‌کی ایری انجی .

میاه [ع ا] ماء کلمه‌سنك جمعی : صولر .

میّت ـ میت [ع ص] اولو، ئولمش انسان ، مرده. جمعی: اموات وموات .

میته [ع ص] کندیلکندن اولمش حیوان ، لاشه .

میثاق [ع ا] عهد ، پیمان. جمعی: مواثیق .

میچو ـ موچو [ینا] کمیلرده طائفه چراغی ، میخانه‌جی چیراغی .

میخ [ف ا] چیوی ، اکسر ، قازیق .

میخانه [ف ا] شراب و سائر مسکراتك صاتیلدیغی وایچیلدیکی یر .

میخلادیز [ت ا] میقناطیس . دمیری جذب ایدن معلوم جوهر .

میخوار ـ میخواره [ف ص] شراب ایچن، شراب ایچمکه دوشکون ، عیاش .

میخوش [ف ص] طاتلی ایله اکشی آراسنده‌کی لذت .

میدان [ع ص] کنیش ، آچیق یر ، واسع ساحه .

میر [د ا] عربجه امیردن: بك، امیر ، رئیس .

میراث [ع ا] وفات ایده‌نك ورثه‌یه قالان اشیا ومالی. جمعی: موارث.

میرزا [ف ص] بك زاده ، میرزا: اسمك صوکنده شهزاده، اسمك اولنده افندی دیمکدر. محمدعلی میرزا: شهزاده محمد علی ، میرزا مهدی : مهدی افندی کبی .

میزاب [ع ص] اولوق ، صو اولوغی .

میزان [ع ا] ترازی،جمعی: موازین. اون ایکی برجدن بری . حسابك طوغری اولوب اولمادیغنی آکلامق ایچون یاپیلان عملیه. میزان الحراره : حرارت درجه‌سی،ترمو ـ متره . میزان الرطوبه : رطوبت درجه‌سی، هوانك رطوبتنی کوسترن آلت . میزان الریح : روزکارلرك سرعت واستقامتنی تعیین ایدن آلت. میزان المطر: یاغمور درجه‌سی، یاغان یاغمورلرك مقدارینی تعیین ایدن آلت.

ميزان الهوا: هوادرجه‌سی ، بارومتره دینلن آلت ،

ميزانه ديركی [فرا] سفينه‌ ميزان الهوا نك قيچ طرفنده‌كی ديرك .

ميزبان [ت ا] مسافری اطعام ايدن، خانه صاحبی، ضيافت صاحبی

مئزر [ع ا] پشتمال . جمعی : ميازر .

ميس [انكليزجه‌دن] مادمازل ، كوچوك خانم ، باكر قيز .

ميسر [ع ا] قمار اويونی .

ميسر [ع ص] تيسير ايدن ، قولايلاشديران .

ميسر [ع ص] تيسير ايدلمش ، قولايلاشديرلمش .

ميسره [ع ص] زنكينلك، توانكری (ا) حربده صول جناحده‌كی عسكر .

ميسيس، ميستره‌س [انكليزجه‌دن] خانم ، مادام .

ميسيونر [فرا] نشر دين ايله اشتغال ايدن راهب .

ميش [فا] قويون . غنم .

ميشه [تا] اودونی سرت معلوم آغاج .

ميشين [فا] مشين ، قويون دريسندن ياپيلان سختيان.

ميشه آغاجی

ميعاد [ع ص] يكديكرينه وعد ايتمك ، مواعده . زمان وعد . جمعی : مواعيد .

ميفروش [ف ص] شراب صاتان ، ميخانه‌جی .

ميقا [لاتينجه‌دن] اينجه صفحه‌لره آيريلابيلير بر نوع معدن . ميقا .

ميقات [ع ا] برايشك معين وقتی . زمان ، وعد وقتی . وعد يری . حاجيلرك احرامه كيردكلری ير . جمعی : مواقيت .

ميقادو [فرانسزجه‌دن] ژاپونيا ايمپراطورلرينك عنوانی .

ميقروب [فرا] كوزله كورولميوب خرده‌بين ايله كوريلن حيوانجق ، حوين . جمعی : حوينات .

ميكائيل [ع ا] مخلوقاتك ارزاقنه موكل ودورت بويوك ملكدن بری .

ميكده [فا] ميخانه ، مسكرات صاتيلان واچيلن ير .

میکسار [ف ص] شراب ایچن ، عیاش .

میکون [فص] شراب رنکی، شرابی، قرمزی‌یه مائل رنك .

میل [ع مص] اکیلمك ، تمایل ایتمك. (ا) محبت ، توجه ، آرزو .

میل [ع ا] سورمه هلالی، یوللرده تعیین‌مسافه ایچون دیکیلن نشان. هر مملکتده طولی مختلف بر مسافه اولچوسی .

میل [فرا] قول عضله‌لرینی قوتلندیرن بر نوع جمناستیق آلتی.

میلاد [ع ا] زمان ولادت. عیسی علیه‌السلامك زمان تولدی .

میلادی [ع ص] میلاده منسوب ، ولادت عیسایه عائد .

میلان [عمص] اکیلمك. (ص) محبت، خواهش . طبیعت .

میلیار [تا] « فرانسزجه‌دن » بیك میلیون .

میلیون [تا] «فرانسزجه‌دن» بیك کره‌بیك، اون کره یوزبیك.

میمنت [ع ص] برکت ، سعادت ، عنلیلك ، اوغورلیلق .

میمنه [عا] حربده صاغ جناحده‌کی عسکر .

میمون [ع ص] اوغورلی ، مبارك ، خجسته .

میمون ـ مایمون [ت ا] معروف حیوان. نسناس، شبك .

مینا [فا] شراب‌شیشه‌سی. قویو‌مجیلرك کوموش وآلتون اوزرینه نقش ایتدکلری مینه .

میوه [فا] یمیش، فاکهه، میوه، ثمره.

ن

ن توركجه الیفبه‌نك یکرمی سکزنجی حرفی اولوب‌ادات نفیدر. کلمه‌نك آخرینه علاوه اولندیغی تقدیرده یر، مکان معناسنی افاده ایدر : تنکنا : داریر ، « پهنا » : کنیش محل کبی.

ناامید [فص] امیدسز ، مأیوس .

ناأهل [فص]اهل اولمیان، اهلیتسز، لیاقتسز .

نائب [عص] وکیل ، قائمقام .

نائبه [عص] نائبك‌مؤنثی. بلا،مصیبت، بردنبره‌ظهورایدن‌فلاکتلی‌وقعه. نوبتله کلن .

نائره [عص] آتش، آله‌و. صیجاقلق، حرارت .

نائل [عص] مطلوب‌ومقصدینه ایره‌ن.

نائم [عص] اویویان، اویقوده اولان.

ناب [فص] خالص، صاف، قاریشقسز.

ناب [عا] آزی دیشی، کوپك دیشی. یاشلی دەوە.

نابالغ [فص] بالغ اولمیان، بلوغه ایرمین.

نابت [عص] یردن بیتن، نما بولان.

نابجا [فص] یرنده اولمیان، محلسز.

ناپدید [فص] بلیرسز، کورونمز اولان.

نابغه [عص] شانی بویوك آدم، فصیح شاعر.

نابکار [فص] مفسد، فنالق یاپان. ایشسز، بوش دوران، تنبل.

نابهنگام [فص] یرندە اولمیان، صرەسز، یولسز، وقتسز.

نابود [فص] معدوم، موجود اولمیان، یوق اولان.

نابهره [فص] صویسز، فرومایه، طالعسز.

ناهنجار، ناهنگام [عص] وقتسز، موسمسز، اصولسز.

نابینا [فص] آنادن طوغمه کور، کورمز اولان، اعمی.

ناپاك [فص] کیرلی، مردار، پیس.

ناپخته [فص] پیشمامش، چیك، خام. تجربەسز، عجمی.

ناپروا [فص] پرواسز، قورقوسز، سرسم، لاقید. جاهل.

ناپیدا [فص] کیزلی، نهان، کورونمین. «پیدا وناپیدا» بللی بلیرسز.

ناتراشیده [فص] یونتلمامش، قابا، تربیەسز.

ناتمام [فص] اکسیك، نقصان

ناتوان [فص] قوتسز، قدرتسز.

ناجاق [فا] بویوك بالطه.

ناجذ [عص] آزی دیشلرینك نهایتندەکی آلتلی اوستلی دیش.

ناجنس [فص] جنسی بوزوق، اصیل اولمیان.

ناجی [عص] نجات بولان، قورتیلان.

ناچار [فص] چارەسز، مجبور، مضطر، بیچاره، زواللی، لابد، ضروری، «چار ناچار» ایستر ایستەمز.

ناچیز [فص] برشی دکل، دکرسز، هیچ حکمندە اولان «ناچیزانه» عاجزانه، ناچیزه لایق اولان.

ناحق [فص] حقسز، «ناحق یره»: بغیر حق، حقسز اولەرق.

ناحِیه [ع ص] یان طرف ، جانب ، کنار ، قضانك منقسم اولدیغی قسملردن هر بری ، وجود بشرك بر قسمی . جمی نواحی .

ناخُدا [ف ص ا] منکر ، ملحد . کمی قاپدانی ، سواری .

ناخَلَف [ف ص] خیرسز اولاد .

ناخُن [ف ا] طیرناق ، ظفر .

ناخواه [ف ص] ایستەمیەرك ، کرهاً . « خواه ناخواه » : ایستر ایستەمز ، طوعاً وکرهاً .

ناخوش [ف ص] أیی و مقبول اولمیان ، خوشه کیتمین .

ناخوشگوار ـ ناگوار [ف ص] هضمی کوچ غیرقابل هضم .

ناداس [ت ا] تارلایی اکمزدن اول سوروب حاضرلامه .

نادان [ف ص] بیلمیان ، جاهل ، قابا ، خویسز .

نادِر [ع ص] آز بولونور ، چوق اولمیان شی .

نادرست [ف ص] طوغری اولمیان ، اکری ، یاکلش .

نادرستی [فص] اکریلك ، یاکلشلق ، عدم صحت .

نادِره [ع ص] نادر اولان شی ، وقوعی نادر اولان خصوص .

نادِم [ع ص] ندامت ایدیجی ، پشیمان اولان .

نادی [ع ص] ندا ایدن ، حایقیران ، چاغیران . مجلس ، انجمن .

نادیده [فص] کورلمامش ، امثالسز .

نار [ع ا] آتش ، اود .

نار [ف ا] معروف میوه « نار چیچکی » غایت پارلاق آل رنك .

ناردان [ف ص] نارك دانەلری . مج : کوز یاشی داملالری .

ناردنك [ت ا] اکشی پکمز ، میوه پکمزی .

نادرین [ف ا] سنبل رومی دنیلان چیچك .

نارَسا [ف ص] متناسب اولمیان .

نارَسیده [ف ص] ایریشمامش ، کماله ایرمەمش . نابالغ .

نارَفته [ف ص] کیدلمامش ، کیدلمز محل . « رەنارفته » چیقماز یول .

نارقوتیك [فرا] اویوشدیریجی ، اویودیجی علاج .

نارکِله [ف ا] تنباکی ایچمکه مخصوص آلت .

نارکله

نارکند [ف ا] نار باغچەسی .

نارنج ـ نارنك [ف ا] تورنج ، پورتقاله بكزر معروف ميوه .

ناروا [فص] لايق اولميان، ناسزا. ياقشماز .

نارى [ع ص] آتشه منسوب ، جهنملك .

نارين [ت ص] ضعيف ، ظريف، نازك ، انجه .

ناز ـ نازش [فا] شيوه، جلوه، استغنا ، شماريقلق ، نياز، رجا . ناز بردار : ناز كوتورير ، ناز قالديرير اولان . ناز پرور : ناز ايدن ، نازلانان . « ناز پرورد ـ ناز پرورده »: ناز ونعمت ايچنده يتيشمش .

نازك [فص] انجه، رقيق ، دقيق، نارين، يوفقه. كوزل، سه‌ويملى. تربيه‌لى « نازكتر » : زياده نازك .

نازكلك [ت ص] انجه‌لك،ظرافت، لطافت .

نازل [ع ص] اينن ، نزول ايدن.

نازلانديرمق [ت مص] نازلانمغى موجب اولمق .

نازلانمق [تمص] ناز وعشوه ايتمك. كنديني يالوارتمق، شيمارمق.

نازله [ع ا] بلا، مصيبت، داهيه، محنت .

نازنده [ف ص] ناز ايدن ، عشوه‌كار .

نازنين [ف ص] نازلى ، عشوه باز.

ناس [ع ا] انسانلر ، آدملر ، خلق.

ناساز [فص] دوزنسز ، اويغون اولميان .

ناسج [ع ص] دوقويان ، نسج ايدن . ترتيب وتنظيم ايدن.

ناسخ [ع ص] نسخ وابطال‌ايدن، استنساخ ايدن .

ناسزا [فص] لايق اولميان،لايقسز.

ناسق [ع ص] تنسيق وتنظيم ايدن، ترتيب ايلين .

ناسك [ع ص] عابد . زاهد .

ناسل [فرا] صندال ، بالونك آلتنده آصيلى اولوب ايچنه بالونجى بينن سپت .

ناسوت [ع ا] انسانلق ، ماديات .

ناسور [ع ا] ناصير ، آياقده وألده ظهور ايدوب انسانى فوق‌العاده مضطرب ايدن معروف شى .

ناسى [عص] اونوتان، فراموش ايدن.

ناسيونال [فرا] ملى ، ملته منسوب، ملت طرافدارى .

ناشاد [فص] كدرلی ، غملی .

ناشد [عص] شعر انشاد ايدن ، شعر اوقويان .

ناشر [عص] نشر ايدن، يايان، صاچان، طاغيدان . براثری نشرايدن . فرانسزجه‌سی: أديتور .

ناشط [ع ص] شادلق ، شن آدم .

ناشكفته [ف ص] آچيلمامش .

ناشی [عص] ايلری كلن، نشأت ايدن، طولايی ، سببله .

ناصب [ع ص] نصب ايدن ، تعيين ايدن. ديكن، ركز ايدن .

ناصح [عص] نصيحت ايدن، اوكود ويرن .

ناصر [عص] نصرت وياردم ايدن .

ناصل ـ نصل [ت د] نه كبی، نيجه، نه درلو ، نه‌جنس.

ناصور ـ ناصير [ت ا] ألده وآياقده حاصل اولان قالين دری .

ناصير اوتی [ت ا] صاقسی كوزلی دنيلان چيچك .

ناصيه [ع ا] آلن ، جبهه ، جبين ، پيشانی . جمی : نواصی . « ناصيهٔ حال » چهره كوستريشی ، طور ، وضعيت .

ناضخ [عص] كمال بولمش ، قوامه كلمش .

ناطر ـ ناطور [ع ص] باغ وباغچه بكجيسی ، باغچوان. حمام خدمتجيسی، ناطير .

ناطس [عص] عالم ، دانا ، فاضل . معلوماتلی .

ناطق [عص] تكلم ايدن ، سويلين . برافاده‌يی متضمن اولان .

ناطقه [ع ا] سويلك وتكلم ايتمك خاصه‌سی . ناطقه پرداز : طلاقت لسانيه‌سی اولان ، مرامنی كوزل افاده ايدن . « ناطقه‌پيرا » : سوزينی سوسله‌ين ، كوزل سوز سويلين .

ناظر [عص] نظارت ايدن، نظرايدن، باقان ، كوزه‌تن. جمی : نظار . جبهه‌سی، يوزی بر جهته باقان بنا .

ناظره [ع ا] كوز، چشم. نظر. بصر.

ناظم [ع ص] تنظيم ايدن . ديزن ، ترتيبنه ونظامنه قويان . نظم ايدن ، منظومه سويلين .

ناعجه [ع ا] يوموشاق ير .

ناعم [ف ص] تازه نبات، يوموشاق سبزه . لطيف ويوموشاق شی

ناعمه [ع ا] ناز و نعمتله پرورده اولمش . كميكسز حيوانات .

ناعور [ع ا] قانی کسیلمش طمار. دکرمن قنادی .

ناعوره [ع ا] بوستان دولابی ، صو دولابی .

ناعی [ع ص] قره خبرجی ، وفات خبری ویرن . شوم آغزلی .

ناف [ف ص] کوبك، سره. اورته، وسط .

نافتالین [فرا] بوباجیلقده وچاشیر-لری کوکه‌دن محافظه‌ده قوللانیلیر برمادهٔ کیمیویه .

نافخ [ع ص] نفخ ایدن ، اوفورن

نافذ [ع ص] نفوذ ایدن، ایشله‌ین، اوته‌سنه کچن . « نافذالکلم » سوزی کچن .

نافر [ع ص] نفرت ایدن، اورکن.

نافرجام [ف ص] عاقبتی خیرلی اولمیان.

نافع [ع ص] نفع وفائده ویرن، فائده‌لی .

نافله [ع س] لازم دکل ایکن یاپیلان ایش ، فرضدن باشقه قلنان نماز. فائده‌سز، بوش شی . جمعی: نوافل .

نافور [ع ا] فسقیه .

نافه [ع ا] مسك آهوسی دنیلان حیوانك کوبکندن چیقاریلان مسك، کوبك مسکی . برنوع کورك.

نافی [ع ص] نفی ایدن . کیدرن ، ازاله ایلین .

ناقابل [ف ص] قابل دکل ، ممکن اولمیان . قابلیتسز .

ناقعریاب [ف ص] دیبی بولنمیان ، دیبسز .

ناقد [ع ص] آقچه‌نك قلبنی تمیزینی آییران، برشیئك ایینی کوتو-سنی تفریق ایدن .

ناقر [ع ص] اویان، قازان، حك ایدن. هدفه اصابت ایدن اوق.

ناقص [ع ص] نقصان اولان ، تمام اولمیان ، اکسیك ، قصورلی ، عیبلی . حسابده طرح اولنه‌جغنی کوسترن — شو ناقص اشارتی .

ناقض [ع ص] نقض ایدن، بوزان.

ناقل [ع ص] نقل ایدن، بریردن بریره طاشیان . روایت ایدن، سوز کوتورن. ضیا ، حرارت والکتریق کبی طبیعی قوتلرك انتقال وانتشارینه واسطه اولان .

ناقوس [ع ا] کلیسالرده چالینان چاك ، کیمیاده قوللانیلان چاك شکلنده جامدن قباق .

ناقه [ع] دیشی دوه .

ناك [فد] ادات تکیف واتصافدر. تورکجه‌ده مقابلی « لی - لو - »

در ، اسمه لاحق اولور : غمناك: غملی ، كدرناك: كدرلی . فرحناك: فرحلی كبی .

ناكام [ف ص] مقصدینه نائل اولمیان، بدبخت ، محروم .

ناگه ـ ناگه [ف ص] وقتسز ، آنسزین، بردن بره.

ناكس [ف ص] صویسز ، آلچاق، . فرومایه ، آدم اولمیان .

ناگهان ـ ناگهانی [فا] آنسزین. بردنبره كلن.

نال [فا] دودوك، مزمار. قامش قلم ، قلمك ایچندهكی اینجه تل . قارغی قامشی ، شكر قامشی .

نالایق [ف ص] لایق اولمیان ، لیاقتسز .

نالش ـ ناله [ف ا] ایكلهیش ، ایكلهمه ، ایكیلدی .

نالان ـ نالنده [ف ص] ایكلهین ، ناله وفغان ایدن .

نام [عص ا] اسم ، آد، شهرت ، شان .

نامبارك [ف ص] مبارك اولمیان ، میمنتسز .

نامتصور [ف ص] خاطروخیاله كلمین، متصور اولمیان .

نامتناهی [ف ص] نهایتسز . اوجی بولونمیان .

نامحدود [ف ص] حدودسز ، حد وپایانی اولمیان .

نامحرم [ف ص] محرم دكل. بیگانه، یبانجی .

نامحصور [ف ص] محصور اولمیان ، حصر ایدلمامش اولان .

نامدار [ف ص]ناملی ، شانلی ، شهرتلی .

نامربوط [ف ص] مربوط اولمیان ، شربست .

نامرد [ف ص] مرد اولمیان، آلچاق. لئیم .

نامرضی [ف ص] رضایه غیر موافق، بكهنیلمین .

نامرغوب [ف ص] مرغوب اولمیان، رغبت اولنمیان .

نامزاج [ف ص] مزاجسز ، مزاجی قیریق ، كیفسز، خسته .

نامزد [ف ص] نشانلی ، بر قزله ازدواجی متصور. بروظیفهیه تعیینی دوشونیلن .

نامسعود [ف ص] مسعود اولمیان ، بدبخت ، طالعسز .

نامسموع [ف ص] ایشیدلمامش ، مسموع دكل .

نامطبوع [ف ص] طبع اولنمامش، مطبوع دكل. طبعهخوش كلمین .

نامعدود [ف ص] صاییلماز، تعدادی ممكن دكل .

نامعروف [ف ص] معروف دكل . طانیمیان .

نامعقول [ف ص] عقله موافق اولمیان .

نامعلوم [ف ص] معلوم اولمیان ، بیلنمامش .

نامقبول [ف ص] قبول اولنمامش ، بکه‌نلمه‌مش .

نامکور ـ نانکور [ت ص] یدیکی اکمکی انکار ایدن ، ایلکی بیلمین .

ناملایم [ف ص] مناسبتسز ، اویغونسز ، ملایم دکل .

ناملی [ت ص] اسمی وشهرتی شایع اولان . تفنك وقیلیج دمیری .

ناموافق [ف ص] موافق اولمیان ، اویغونسز .

نامور [ف ص] ناملی ، شهرتلی . شانی طانمش .

ناموزون [ف ص] وزنسز ، وزنی اولمیان .

ناموس [ع ا] بوتون فضائل انسانیه‌نك خلاصهٔ معانیسنی جامع بر کلمه‌در. عفت ، عصمت ، استقامت ، ادب، حیا ، نزاهت وسائره داخلدر . شریعت ، قانون، قاعده. بوصوك‌معنایه کوره‌جمعی: نوامیس‌در.

نام مستعار [ف ا] کندی اسمندن باشقه استعمال اولنان عاریت اسم .

نامناسب [ف ص] مناسب اولمیان ، مناسبتسز .

نامه [ف ا] مکتوب ، تحریرات . عشق ومحبته دائر یازیلان مکتوب.

نامهربان [ف ص] وفاسز، شفقتسز، محبتسز .

نامی [فص] ناملی. شهرتلی. طانمش.

نامی [ع ص] نما بولان ، بویوین ، آرتان .

نامیه [ع ا] نشوونما بولمق خاصه‌سی، نشوونما بولان ، بویوین شی .

نان [ف ا] اکمك . نانپاره: اکمك پارچه‌سی، لقمه. نانجو : دیلنجی.

نانه

نانه [ت ا] معروف اوت ، منتا .

ناودان [ف ا] اولوق ، میزاب .

ناور [ف ص] ممکن، قابل. ناوران : ممکنات .

ناورد [ف ا]حرب، جنك ، غوغا ، دوکوش . ناوردگاه : حرب‌میدانی ، معرکه .

ناوك [ف ا] اوق ، تیر ، سهم : ناوك انداز : کمانکش ، اوق آتان . ناوك مژکان : اوق کبی مؤثر اولان کیرپیك .

ناوتون [فرا] كمی كیراسی، یولجی واشیا ایچون ویریلان كمی اجرتی ، ناول .

ناوی [فرا] كمی، قایق ، تكنه.

ناهب [عصـ] نهب ایدن، یغماایدن.

ناهد ـ ناهده [ع صـ] تورنج ممه‌لی قیز .

ناهق [عصـ] أشك كبی آكیران ، اشك سسلی .

ناهموار [فصـ] اكری ، منحنی،دوز اولمیان .

ناهی [عصـ] نهی ایدن ، منع ایلین .

ناهید ـ ناهیده [فا]زهره‌ییلدیزی، وه‌نوس .

نای ـ نا [فا] قامشدن‌یاپیلان‌معروف ساز ، نی. «نای‌زن» : نی چالان، نیزن. نایی: نایه‌منسوب، نایجی.

نایاب [فصـ] بولنماز ، مثلی اولمیان .

نبأ [ع ا] خبر .

نبات [ع ا] اوت وآغاج كبی یردن بیتن شیلر . جمی : نباتات .
نباتی : نباته منسوب ، متعلق .
نباتیون : علم نباتات علماسی .

نباح [عصـ] سسی شدتلی اولان . چوق سسلی .

نباح ـ نباح [ع ا] كوپك‌حاولامسی.

نباش [ع صـ] كفن صویجی .

نبال [ع ا] نبلك جمی : اوقلر .

نبال [ع صـ] اوقجی ، اوق یاپوب صاتان .

نبالت [ع مصـ] عالی قدر اولمق ، بویوكلك ، عظمت .

نباهت [ع مصـ]شرف،شان‌وشهرت صاحبی اولمق (ا) شرف ، شان ، شهرت .

نبت [عمصـ] اوت بیتمك. (ا) اوت. گیاه ، یردن بیتن شی .

نبذه [ع ا] آز شی ، پارچه . بر شیئك بقیه‌سی .

نبرد [فا] جنك ، حرب ، قتال ، غوغا . « نبرد آزما : چوق جنك كورمش ، حربده تجربه‌كار . « نبردگاه » : محاربه یری .

نبض ـ نبضان [عمصـ]طمارآتمق، طمارك اوینامسی. بو آتمه‌نك محسوس اولدیغی یر . « نبض كیر » : مزاجه كوره سوز سویلین .

نبع ـ نبوع [ع مصـ] یردن‌قاینایوب آقمق .

نبل [ع ا] اوق ، تیر. [مصـ] اوق یاپمق .

نبوب [ع ا] قامش وسائره‌نك بوغومی .

نبوت [عص] نبی‌لك ، پیغمبرلك .

نبی [عص] پیغمبر . رسول .

نبیذ [عا] خورما شرابی ، اوزومدن غیری شیدن یاپیلان مسکر .

نبیر ـ نبیره [عص] اولاد اولادی ، طورون .

نبیل [عص] عالی ، عالم ، فاضل .

نبیسه [عا] اوغل اولادی . حفید .

نبیه [عص] شریف ، نجیب ، نامدار آدام .

نپتون [فرا] کونشك اطرافنده دونن سیاره‌لرك بری .

نتف [ع مص] یولمق ، قوپارمق .

نتن [ع مص] فنا قوقمق ، تعفن .

نیته ـ نیته کیم [ت د] نصلکه ، اولدیغی کبی .

نتیجه [عا] دول ، محصول . برایشك صوکی وخلاصه‌سی . جمعی : نتایج .

نثار [ع مص] صاچمق ، طاغتمق . احسان ایتمك ، بخش ایلمك ، عطا .

نثار [عا] صاچیلان شی .

نثّار [عص] صاچان ، طاغیدیجی .

نثر [عص] صاچمق ، طاغتمق . (ا) وزن وقافیه‌سز یازیلان سوز .

نجابت [عص] اصل ونسلی تمیز اولمه ، اصالت ، بویوکلك . کوزل خویلولق .

نجات [عمص] قورتلمق ، خلاص بولمق .

نجاح [عمص] برشیئه ظفریاب اولمق . حاجتی حصوله کلمك . خلاص اولمق ، قورتلمق .

نجّار [عص] دولکر .

نجاست [عا] پیسلك ، مردارلق .

نجاشی [ع ا] حبش حکمدارلرینه عربجه ویریلان عنوان .

نجدت ـ نجادت [ع مص] شجاعت بهادرلق .

نجس [عمص] پیس ومرداراولمق . (ص) پیس مردار . تمیز اولمیان .

نجف [ع ا] عراقده حضرت علینك مدفون بولندیغی شهر . نجف طاشی : بللور کبی شفاف برطاش .

نجل [ع ا] اولاد ، چوجق ، فرزند . اصل و نسل .

نجم [ع ا] کوکب ، ستاره ، ییلدیز . جمعی : انجم ونجوم .

نجوی [عص] سراولان ، کیزلی سویلنن سوز . فیصیلدی .

نَجیب [ع ص] صویی تمیز ، نسلی پاك ، اصیل ، کریم . جمعی : انجاب ، نجبا ، نجائب .

نَجیل [ع ص] صاحب اصالت ، نسلی معروف .

نَحافَت [ع ص] ضعیفلك ، اینجه‌لك ، لاغرلك « نحیف » لاغر ، ضعیف ، اینجه . جمعی : نحاف

نُخْبَه [ع ص] هر شیئك ایبسی ، ممتازی

نَحْت [ع مص] یونتق ، یوتلق . ایکی کلمه‌دن بر کلمه یاپمق .

نَحر [ع مص] بوغازلامق ، ذبح ، کسمك .

نِحْریر [ع ص] عالم ، عاقل ، حقایق آشنا . جمعی : نحاریر .

نَخْز [ع مص] بر شیئله دورتمك . هوانده دوکمك .

نَحْس ـ نُحوسَت [ع مص] اوغورسزلق ، یمنسزلك (ا) اوغورسز .

نَحْل [ع ا] بال آریسی . جمعی : نحول .

نِحْلَه [ع ا] ملت ، مسلك ، مذهب . جمعی : نحل .

نَحْمه ـ نَحیم [ع ا] کوکسدن چیقان سس .

نَحْو [ع ا] طرف ، جهت ، یول ، جمعی : انحاء . کبی ، مثلا . لسان عربك اعرابنی بیلدیرن علم معروف . نحوی : علم نحوه عائد . نحویون : علم نحو علماسی .

نَحیر [ع ص] بوغازلانمش ، ذبح ایدلمش ، کسیلمش .

نَحیس [ع ص] قیتلق ، قحط سنه‌سی . اوغورسز .

نُحاس [ع ا] باقیر .

نَحّاس [ع ص] باقیرجی . جمعی : نحاسین

نُخاع [ع ا] ایلیك ، آرقه کمیکلرینك ایچنده‌کی مردار ایلیك .

نخاله [ع ا] بغدای کپکی

نُخْبَه [ع ص] سچیلمش ، منتخب ، کزیده .

نَخْجیر [ف ا] آو ، صید ، آو حیواناتی ، آو یری .

نُخُست ـ نخستین [ف ص] برنجی ، اولکی .

نَخْل ـ نَخیل [ع ص] خورما آغاجی .

نَخلزار ـ نخلستان [فر] خورمالق . آغاجلق ، فدانلق .

نخوت [ع مص] بیوکلنمك ، کبرلنمك ، تعظم ، کبر ، عظمت .

نُخود [ف ا] معروف دانه . نخودی : نخود رنکی .

نِدّ [ع ص] بکزر ، مثل ، شبیه .

نداء [ع مص] چاغيرمق، باغيرمق، (ا) سس، صوت .

ندامت [ع مص] نادم اولمق، پشيمانلق .

نداوت [ع مص] ياشلق، نملك، رطوبت .

ندب ـ ندبه [ع مص] اولويه محاسننى صايارق آغلامق .

ندرت [ع مص] قلت، آزبولنمق، نادرلك .

ندف [ع مص] پاموق آتمق، «نداف» پاموق آتان، حلاج «نديف» آتلمش پاموق .

ندم [ع مص] پشيمان اولمق، ندامت، پشيمانلق .

ندوه ـ نداوه [ع مص] مشاوره، مذاكره .

نديد ـ نديده [ع ص] أش، مثل، همتا .

نديم ـ نديمه [ع ص] مصاحب، همدم، مجلس ومحبت، ارقداشى . جمعى : ندماء

نذر [ع مص] برشيئى وعد وتعهد ايتمك . الله ايچون بر شيئى اجراىى درعهده ايلك. شرطه مقارن وعد . جمعى : نذور

نذير [ع ص] عذاب ايله قورقيدان، نتيجه نك فلاكت اوله جغنى خبر ويره رك اخافه ايدن.

نذيره [ع ا] نذر ايچون أدا اولنان شى .

نر ـ نره [ف ص] اركك .

نرجيس [ع ا] نركس دينلان چيچك.

نرخ [ف ا] حوايج ضروريه يه حكومتجه قونيلان فيئات، نارق

نرد [ف ا] طاولا اويونى، زار اويونى .

نردبان [ف ا] مردبون، درج.

نركس [ف ا] معروف چيچك . محبوبه نك كوزل كوزى .

نركس

نركسه [ف ص] صنعى نركس. نركس قونيلان شيشه . اولكريلديزى .

نرم [ف ص] يوموشاق، ملايم، مطيع، سركش اولميان .

نريم ـ نريمان [ف ص] شجيع، بهادر.

نزار [ع ص] ضعيف، زبون، آريق.

نزاع [ع مص] آرزو چكمك. چكشمك، خصومت ايتمك .

نَزاكت [ع مص] نازكلك، ظرافت، قبا اولمامق .

نَزاهت [ع مص] فنالقدن اوزاقلق ، عيبدن بريلك ، پاكلك ، تميزلك « معنوياتده قوللانيلير »

نَزْد [فا] يان ، عند .

نَزْديك [فص] يقين ، قريب .

نَزْع [ع مص] سوكوب قوپارمق ، سوكمك . حالت نزع : جان چكيشمك حالى .

نَزْف [ع مص] قويونك صوينى كاملاً چكمك. قان آقمق، قان آقارق قوتسز دوشمك . قانامه .

نُزُل [ع ا] ضيافت ، مسافر ايچون حاضرلانان يمك .

نَزْلَه [ع ا] نوازل‌علتى، زكام‌خسته‌لغى.

نُزُو [عمص] صيچرامق، آتلامق .

نُزُول [ع مص] قونمق، اينمك ، يوقاريدن آشاغى‌يه اينمك . (ا) اينمه دنيلان علت ، فلج .

نُزْهَت [ع ا] سرور ، اكلنجه ، انشراح ، تفرج، كشايش. نزهتكاه ـ نزهتكده: تنزه وتفرج محلى .

نَزيف [ع ص] چوق قان ضايع ايده‌رك قوتسز دوشه‌ن آدام.

نَزيه [عص] نزاهت صاحبى ، پاك ، تميز .

نژاد [فص] اصيل ، اصالت صاحبى. (ا) حسب ونسب .طبيعت . جبلت .

نَژْنَك [فا] طوزاق ، قاپانجه .

نِساء [عا] نسوأنك جمعى : قادينلر .

نَساء [ع ا] اويلوقدن آياق طيرناغنه قدر اوزانان بر طمار .

نَسّاب [عص] نسب‌علمنه آشنااولان.

نَسّاج [عص] قماش دوقويان، چولحه.

نَساجت [عمص] چولحالق .

نَسْئه [ع مص] ويره‌سى‌يه صاتمق .

نَسَب [ع ا] نسل ، انسانك اصلى، منسوب اولديغى عائله .

نِسبت [ع ص] اقربالق ، خصملق . مناسبت .

نَسْتَر ـ نَسْتَرَن ـ نَسْتَرون ـ

نَسْتَرين [د ا] آغستوس كلى ، يبانى كل :

نَسْج [ع مص] دوقومق، اورمك .

نَسْخ [ع مص] دها ايى بر شيله ازاله ايتمك ، حكمنى قالديرمق. كتاب يازمق . (ا) معروف يازى .

نسخه [ع ا] یازیلی شی . کتابك بر عددی. دعا یازیلی کاغد، موسقه. جمی: نسخ .

نسر [ع ا] کرکس یعنی آق بابا دینیلن قوش . کرکنز . نسر طائر : منطقه البروجك جهت شمالیه‌سنده بر ییلدیز. نسر واقع: جنوب جهتنده بر ییلدیز .

نسرین [ف ا] نسرین دنیلان چیچك. وان کای .

نسغ [ع ا] کسیلن دالدن آقان . صو .

نسف [ع مص] بنایی تملندن ییقمق.

نسق [ع مص] ترتیب وتنظیم ایتمك. « نسقساز »: ترتیب و تنظیم ایدیجی .

نسك [ع مص] اللهه‌عبادت ایتمك .

نسل [ع ا] ذریت ، دول . جمی: انسال .

نسم ـ نسمه [ع مص] صولوق آلوب ویرمك، نفس. روزکارك ملایم وآهسته أسمه‌سی .

نسناس [ع ا] مایمون ، ایری مایمون، شبك .

نسوان [ع ا] قادینلر .

نسی [ع ص] اونودلمش، فراموش ایدلمش .

نسیاً ـ منسیاً [ع تر] تمامیله اونودلمش ، کمالیله فراموش ایدلمش .

نسیان [ع مص] اونوتمق ، فراموش ایتمك .

نسیب [ع ص] صویی تمیز، اصیل، عالی نسب .

نسیج ـ نسیجه [ع ص] نسج اولنمش، دوقونمش .

نسیس [ع ا] اوله‌جك آدمك صوك نفسی. طاقتك صوك درجه‌سی، پك زیاده آچلق .

نسیم [ع ا] لطیف ، ملایم روزکار .

نشأت [ع مص] یکیدن حیات بولمق. . حدوث .

نشادر ـ نشادور [ع ا] نشادر ، آمونیاق توزی دنیلان ویاقیجی بر ماده . نشادر روحی : آمونیاق .

نشاره [ع ا] دستره طلاشی ، اینجه طالاش .

نشاستج [ع ا] نشاسته(فا). بغدایك ایصلادلمق صورتیله چیقاریلان اونی ، نشاسته دنیلان اون .

نشاط [ع ا] شنلك، شادلق، سرور.

نشاف [ع ص] زیاده نشف ایدن ، بر شیئی کندینه چکن . قوریدان . (ا) سونکر کاغدی .

نشان [فا] علامت ، اثر . هدف ، اوق وتفنك نشانه‌سی. خدمته مقابل حكومتك ويرديكی كوكسه طاقيلير علامت .

نشتر ـ نیشتر [فا] جراحك يارايی يارمق ايچون قوللانديغی اوجی سيوری وكسكين آلت. نشتر .

نشئه [ت ا] سرخوشلق ، كيف . ذوق ومسرور.

نشر [ع مص] ياعق،طاغتمق، آچمق، صاچمق .

نشره [ع ا] نسخه .

نشريات [ع ا]غزته‌ايله وياخود آغزدن يايیلوب نشر اولنان شيلر.

نشف [ع مص] سونكر كبی صويی چكمك . قوروتمق .

نشق [عمص] برونه بر شی چكمك. نشوق : انفيه .

نشو [ع ا] حيوان ونباتك بويومسی.

نشور [عمص] نشر ايتمك، طاغتمق. اولدكدن صكره ديرلمك .

نشور [ع ص] زياده‌سيله نشر ايدن ، چوق طاغيدان .

نشوط [ع مص] تخم طوپراغی ياروب باش كوسترمك. يردن اوج كوسترمك .

نشوه [عمص] سرخوشلق، كيف . ذوق وسرور .

نشوه [ع مص] قوقلامق . قوقلايارق بيلمك .

نشيب [فا] انيش ، يوقوش مقابلی .

نشيد ـ نشيده [ع ا] شعر ، انشاد اولنان .

نشيط [عص] نشاطلی، شن، مسرور.

نشيمن [فا] اوطوراجق مكان ، يووا ، مسكن .

نص [ع مص] آشكار ايتمك . (ا) معناسنده صراحت اولان آيتلردن دليل ايراد اولنان آيت. جمعی: نصوص.

نصاب [عا] سرمايه، مال. اوزرينه زكات لازم كله جك مقدار مال.

نصاح [ع ا] ناصحك جمعی: نصيحت ويرنلر .

نصار [ع ا] ناصرك جمعی : ياردم ايدنلر .

نصاف [ع مص] برشيئی ايكی مساوی قسمه تقسيم ايتمك . عادلانه بولمك .

نصب [ع مص] ديكمك « ماديات ومعنوياتده قوللانيلير» : برينی بريره تعيين ايتمك. نحو اصطلاحنده: اوستون حركه‌لی .

نصب ـ نصب [ع ا] مشركلرك اوستنده قوربان كسدكلری طاشدن پوت .

نُصح ـ نَصاحه [ع مصـ] نصیحت ویرمك. نصیحت.

نَصر [ع مصـ] یاردم ایتمك.

نَصرانی [ع صـ] خرستیان، عیسوی. نصرانیت : خرستیانلق . جمعی : نصاری .

نُصرت [ع مصـ] یاردم ایتمك، معاونت « معنویاتده قوللانیلیر . »

نِصف [ع ا] بر شیئك یاریسی ، یری .

نَصَفت [ع صـ] عدالت ، انصاف.

نَصیفَه [ع ا] بر نوع قیصه نای .

نَصل [ع ا] اوق اوجنده‌كی دمیر، تمرن . جمعی : نصول ونصال

نَصل [ت د] استفهام معناسنی افاده ایدر : ناصل . ناصل اولدی ؟

نَصوح [ع صـ] عزم قوی وصادق قصد ایله اجرا اولنان .

نَصیب [ع ا] پای، حصه. قسمت، قدر .

نَصیحت [ع ا] اوكود ، پند ، موعظه . جمعی : نصائح .

نَصیر [عصـ] یاردم ایدن، مددكار، جمعی : نصراء .

نَضارت ـ نَضرت [عمصـ] تازه‌لك، طروات .

نَضیر [ع صـ] تازه، طری، آبدار. آلتون .

نِطاح ـ نَطح [ع مصـ] حیوانك بوینوزیله اورمق ، طوس اورمق . نطوح : طوس اوران ، اوروشان قوچ .

نِطاق [ع ا] باش اورتوسی ، پشتمال .

نَطرون [ع ا] كهرچله . بوراق دنیلان طوزلیجه بر ماده .

نَطَس [ت ا] ناداس، أكمه‌دن اول تارلایی سوروب حاضرلامه .

نَطع [ع ا] مشیندن یاپیلان مندر ، سختیاندن یره سه‌ریلن شی . جمعی : نطاع ونطوع

نُطفه [ع ا] طوری ، صافی صو . جمعی: نطاف . انسانك منیسی: جمعی : نطف .

نُطق [ع مصـ] سوز ، لاقیردی ، معناسی آكلاشیلان شیلری سویله‌مك ، خطبه .

نَطوق [عصـ] كوزل سوز سویلین، چوق و بلیغ خطبه ایراد ایدن .

نَطیحه [ع صـ] حیوانك بوینوزیله اوروب اولدیردیكی دیكر حیوان .

نَظارَت [ع مصـ] برشیئه باقمق ، نظر ایتمك . ناظرلق .

نظّاره [ع ا] دوربين، كوزلك.

نَظافَت [ع مص] تميزلك، پاكلك.

نظام [ع مص] ديزمك، ترتيب ايتمك، [ا] ديزى، ترتيب. قاعده قانون.

نَظَر [ع مص] برشيئه باقمق، كوز، نكاه

نُظَراء [ع ا] نظيرك جمعى: اقران، امثال .

نَظْم [ع مص] ديزمك . موزون كلام .

نَظير [ع ص] أش، مثل . مانند .

نَظيره [عا] برشعره مشابه اوله‌رق عين وزن و قافيه‌ده سويلنن شعر . جمعى : نظائر .

نَظيف [ع ص] نظافتلى ، تميز ، پاك، طاهر. جمعى: نظائف

نُعاس [ع مص] اويوقلامه ، اعصابه رخاوت كلمه .

نَعامه [ع ص] دوه قوشى .

نَعْت [ع مص] برشيئى كوزل صورتده مدح ايتمك . حضرت پيغمبرك مدحنده سويلنن قصيده. جمعى: نعوت

نَعْجه [ع ا] ديشى قويون، جمعى : نعاج .

نَعْره [عا] هايقيرمه، باغيرمه، ناره.

نَعْس [ع مص] اويقوسى كلمك ، اويقو باصمق .

نَعْسان [ع مص] اويقوسى كلمش، اويقو باصديرمش آدم .

نَعْش [ع ا] جنازه . تنشير .

نَعْل [ع ا] نال ، حيوانك آياغنه چاقيلان دمير. آياق قابى. نعلبند : نالباند . نعلجه : يمنى و چيزمه‌نك اوكچه‌سنه اوريلان دميرپارچه‌سى. جمعى : نعال .

نعل

نَعْلَيْن [ع ا] بر چفت آياق قابى. تخته‌دن آياق قابى ، نالين .

نَعَم [ع د] جواب اداتى : اوت ، بلى ، آرى . درت آياقلى أتى يننير اهلى حيوانات . جمعى : انعام .

نَعماء [عا] نعمت، احسان، راحت، رفاه حالى بادى اولان شى . عطيه ، احسان ، نعمت معنويه .

نِعْمَت [ع ا] خوش ديرلك ، رفاه وراحت، حال ومالك انتظامى. فرح ومسرت . جمعى : نعم .

نَعْناع ـ نَعْنَع [ع ا] نانه دينلن اوت .

نَعوذُباللّه [ع تر] اللهه صيغنيرز .

نَعير [عص] نعره آتان ، حايقيران ، فرياد وفغان.

نَعيف [عص] ضعيف ، آريق .

نَعيم [ع ا] جنت، اللهك نعمتی. خوش دیرلك، رفاه، راحت. ثروت ومال.

نَغَل [ع ا] قویون آغیلی ، ماندیرا . جمعی : نغول .

نَغْمه [ع ا] كوزل سس ، ازكی . جمعی: نغم ونغمات.

نَفّاثه [ع ا] بویوجی قاری . سحرباز قادین .

نَفاد [عمص] بتمك ، توكنمك .

نَفاذ [ع مص] نفوذ ایتمك ، ایشله‌یوب اوته‌طرفه چیقمق. امری وحكمی جاری اولمق .

نِفار [عمص] قورقمق ، اوركمك .

نِفاس [ع ا] لوخوسه‌لق حالی ، چوجق دوغورمه . حیض كورمه .

نَفاسَت [عمص] نفیسلك ، قیمتلیلك . مرغوب اولمق . لطافت .

نِفاق [عمص] ایكی یوزلیلك، منافقلق.

نَفْت ـ نفط [ع ا] معروف یاغ، غیر مصفا پترولی .

نَفْث [عمص] نفس ایتمك، اوفورمك.

نَفْح [ع مص] كوزل قوقو یاییلمق . روزكار اسمك .

نَفْحه [ع ا] كوزل قوقو، روزكارك بركره اسمه‌سی. جمعی: نفحات.

نَفْخ [عمص] اوفله‌مك ، اوفورمك .

نَفْخه [ع ا] بر كره اوفورمه . قارن شیشكینلكی .

نفد [عمص] بتمك ، توكنمك .

نَفْر [عمص] اوركوب قاچمق .

نَفْرت [ع مص] برشیدن اوركه‌رك قاچنمق . استكراه ایتمك ، تیكسینمك .

نَفْرین [فص] لعنت ، بد دعا .

نَفْس [ع ا] جان، روح . قان. جسد. برشیئك حقیقتی . هرشیئك عینی . جوهر . ایچ . ایچ طرف . جمعی : نفوس .

نَفَس [ع ا]صولوق. (مص)هوایی‌ایچری چكوب چیقارمق، تنفس‌ایتمك. جمعی ; انفاس .

نَفْسانی [ع ا] نفسه منسوب .

نَفْسانیَّت [ع مص] غرض، خصومت.

نَفْش [ع مص] آچمق ، یایمق . پاموق ویون آتمق .

نَفْض [ع مص] صاچمق .

نَفْع [ع ا] فائده ، منفعت .

نَفَقه [ع ا] اولاد وعیالی كچیندیره‌جك شی : جمعی . نفقات .

نَفْل [عمص] واجب اولمیان عبادتی ایشله‌مك .

نُفوذ [ع مص] برشيئك ايچنه كيروب اوته طرفنه چيقمق . جاری وسارى اولمق .

نُفور [ع مص] اوركوب قاچمق .

نَفْي [عمص] برشيئی يرندن آييرمق، بر شيئك يرندن آيريلمق .

نَفير [ف ا] فرياد ، ناله ، . اسكی بكتاشی درويشلرينك قوللانديغی ماندا بوينوزندن بورو . اسكی موسيقی آلاتندن برنوع بورو .

نَفير [ع ا] طوپلانمش انسانلر ، كروه . نفرت ايدن ، قاچان .

نَفيس [ع ص] قيمتلی ، لطيف ، خوش . هر كسك رغبت ايتديكی شی . جمعی : نفائس .

نَفيسه [ع ص] نفيس اولان شی .

نِقاب [ع ا] بر شيئك يوزينه چكيلن پرده .

نَقابَت [ع مص] نقيبلك ، بر جماعته رياست ايتمك .

نَقّاد [عص] آقچه‌نك خالصنی زيوفندن تفريق ايدن . ايی‌یی كوتودن سچن . ماهر ، اينجه كورن .

نَقار [ع ا] چالغی ، موسيقی آلاتی .

نَقاره [ع ا]داوول، كوس. دومبه‌لك. اسكی چالغی آلتلرندن بری .

نَقّاش [ع ص] نقش ايدن ، نقش اوسته‌سی .

نَقّال [ع ص] زياده‌سيله نقل ايدن، سوز طاشيان .

نَقاوَت ـ نَقايَت [ع مص] پاكلك، تميزلك، پاكيزه‌لك .

نَقاهَت [ع مص] خسته‌لقدن يكی قالقوب هنوز ضعيف اولمق .

نَقْب [ع ا] دليك . (مص) دلمك .

نُقْبه [ع ا] رنك، لون . پاس، ژنك. پاچه‌سی قيصه دون .

نَقْد [ع ا] بيشين پارا. پارانك ايیسنی كوتوسندن تفريق ايتمه . آلتون وكوموش مسكوكات . جمعی : نقود.

نَقْدينه [ف ا] حاضر آقچه ، پيشين پارا ، قيمتلی مال .

نَقَرات [ع ا] شرقی بندلرينك آخرنده تكرار ايديلن مصرع ويا سوز . تكرار ايدن شی .

نِقْرِس ـ نقريس [ع ا]مفصللرده حاصل اولان برنوع شدتلی آغريلر ، روماتيزمانك برنوعی

نُقْره [ع ا] كوموش ، مسكوك اولميان فضه. كوچوك چوقور . اكسه چوقوری .

نَقْش [ع مص] درلو رنكلرله سوسله‌مك. بويله سوسلنمش شی. جمعی : نقوش .

نَقص [ع مصـ] آزالتمق، اكسيلتمك،

نُقصان [ع مصـ] اكسيكلك، ناتماملق [صـ] اكسيك، ناتمام.

نُقض [ع ا] بنا ييقينتسى. جمى: انقاض.

نَقض [ع مصـ] بوزمق، بوزولمق.

نُقطه [ع ا] معلوم اولان [.] اشارتى. رياضياتده خطك نهايتى. منفرد موقع. يالكز نوبت بكلهين تك نفر. جمى: نقاط ونقط

نَقل [ع مصـ] برشيئى يرندن قالديروب باشقه يره كتورمك. حكايه ايتمك، روايت ايلمك. ايكنجى معنايه كوره جمى: نقول.

نقم ـ نقمه [ع مصـ] عقوبتله جزا ايتمك، مجازات ايلمك نعمت مقابلى.

نَقى [ع صـ] پاك، تميز، خالص، آيبقلانمش.

نَقيب [ع ا] بر جماعتك اوزرينه نظارت ايدن ذات، رئيس جماعت. جمى: نقباء.

نقيبه [ع ا] نفس.

نَقير [ع ا] خورماچكردكنك آرقهسنده اولان بياض چوقورجق. غايت آزواوفاق شيدن كنايه اولهرق استعمال اولنور.

نَقيص ـ نقيصه [ع صـ] اكسيكلك، قصور، عيب، جمى: نقائص.

نَقيض [ع ل] نقض ايدن، بوزان. جمى: نقائض.

نَقيمه [ع ا نفس، ذات، اصل، كوهر.

نَقيه [ع صـ] حال نقاهتده بولنان، خستهلقدن يكى قالقوب هنوز ضعيف اولان.

نِكاح [ع ا] ازدواجك اساسى، تأهلك مبنى عليهى اولديغى معامله.

نِكار [ف ا] نقش، رسم، پوت، صنم. معشوقه، محبوبه.

نِكارَنده [ف صـ] رسام، مصور.

نِكاشته [فصـ] يازلمش، تحريرايدلمش

نَكال [عا] عذاب: اشكنجه، عقوبت

نِكاه ـ نكه [ف صـ] باقيش، نظر.

نِكاهبان ـ نكهبان [ف صـ] كوزجى، محافظ.

نَكبت [عا] مصيبت. فلاكت. بدبختلق.

نُكته [ع ا] هركسك آكلامديغى قپالى كوزل سوز. جناسلى سوز. جمى: نكت ونكات.

نِكران [فصـ] باقيجى. باقان.

نَكِره [ع ا] دلالت مخصوصه سی اولمیان اسم. مبهم. توخاف وغریب فقره‌لر وجمله‌لر. نکره‌گو : بویله شیلری ایراد ایدن آدام.

نَكَس [ف ص] خسیس. جری. بخیل.

نُكْس [ع مص] علتك كیری كلسی. خسته‌لغك تكرار ایتمسی.

نَكَل [ع ا] جزا واشكنجه اولنان شی. اشكنجه آلتی.

نِكو [ف ص] ایی، خوش.

نُكول [ع مص] رجوع. امتناع ایتمك.

نِكون [ف ص] آلت اوست اولمش. ترسنه دونمش.

نِكونسار [ف ص] باش آشاغی.

نِكوهش [ف مص] لوم وتوبیخ ایتمك. ذم ایتمه.

نِكوهیده [ف ص] مذموم.

نُكْهَت [ع ا] كوزل قوقو. آغیز قوقوسی.

نَكیر [ع ص] بیلنمین شی. غیر معروف

نِكین [ف ا] یوزوك. خاتم.

نَمْ [ف ا] ایصلاقلق، رطوبت. نمناك، نملی، رطوبتلی.

نُما [ف ص] كوسترن. ارائه ایدن.

نَماء [ع مص] آرتمق، زیاده‌لشمك. بویومك.

نَماز [ف ا] معلوم عبادت. صلوة

نَمّاس ـ نَمّال ـ نُمّام [ع ص] سوز كوتورن. منافق، مفسد.

نُمایش [ف ص] كوستریش، ساخته كوستریش. كورونش، منظره

نَمَد [ف ا] كیچه، یوكدن آیاقله تپه‌رك یاپیلان بر نوع كلیم. پك قبا یوك قماش.

نَمِر [ع ا] قاپلان جمعی: نمور.

نُمْرُقه [ع ا] كوچوك یاصدیق، یوز یاصدیغی. جمعی : نمارق.

نَمَط [ع ا] دوشك، فرش، بساط. رنكین. نوع، اسلوب، جمعی : انماط.

نَمَك [ف ا] طوز، ملح.

نَمَكسود [ف ص] طوزلانمش. یاصدیرمه.

نَمَكحَرام [ف ص] نانكور، نعمتی انكار ایدن.

نَمْل ـ نَمْله [ع ا] قارنجه جمعی: نمال.

نُمُوّ [ع مص] بركتلنمك، آرتمق، بویومك، نما بولمق.

نمود [فا] برشیئك علامتی، نشانی. ظاهری . نمودن مصدرندن . امرحاضرده اولور : کوستر، ارائه ایت .

نموذج [ع ا] نمونه .

نمونه [عا] اورنك ، مثال .

نمیر [ع ا] طاتلی صو .

نمیقه [عا] مکتوب ، تحریرات . جمعی : نمائم .

ننك [فا] عار، حیا.

ننه [ت ا] بویوك والده ، بابا وآنا آناسی .

نی [ت ا] چوجنی اویوتمق ایچون سویله‌نیلن شرقی .

نو [فص] یکی ، جدید.

نوا ـ نوای [فا] نغمه ، آواز . ذخیره ، رزق،آزیق.

نواب [عص] نیابت ایدن .

نوّاب [ع ا] نائبك جمعی : نائبلر ، وکیللر .

نوائب [عا] نائبه‌نك جمعی: مصیبتلر.

نوات [ع ا] خورما چکردکی ، چکردك .

نوّاح [عص] اولونك آرقه‌سندن آغلایان آدم .

نوادر [عا] نادر اولان شیلر .

نوار [ع ا] آغاج چیچکی .

نوازل [عا] نزله‌لر ؛ اینن شیلر.

نوازش [فا] لطف،عنایت، التفات.

نوال [ع ا] عطا، بخشیش. بهره ، نصیب .

نواله [عا]یيه‌جك‌شی، رزق.ذخیره.

نوآیین [د ص] یکی طرز ، یکی بر طرزی احداث ایدن .

نوباوه [ع ا] ترفنده میوه، تازه. هدیه .

نوبت [ع ا] دفعه، کره، صره، مناوبه ایله بکله‌نیلن زمان .

نوبت [فا] اسکیدن حکمدارلرك، وزرانك قاپولری‌اوکنده‌هرکون چالینان موزیقه .

نوبتی [فا] مهتر باشی .

نوبر [فا] ترفنده میوه . یکی آچیلمش چیچك . تازه قیز .

نوبهار [فا] ایلك بهار .

نوجوان [فا] یکی یتیشمش دلیقانلی. تازه ، کنج .

نوحه [ع مص] سسله آغلامق . فریاد وفغان .

نودیه [عا] ندا ایدلمش، چاغیرلمش. اسم خاص اولەرق قوللانیلیر.

نَوَر [عمص] روشن اولمق، آیدینلق اولمق. آغاج چیچکی، جمعی انوار.

نور [عـ صـ] آیدینلق، روشنایی.

نور افشان ـ نور فشان [فـ صـ] نور صاچان، نورصا چیجی.

نورانی [عـ صـ] نورلی، آیدینلق، روشن.

نور پاش [فـ صـ] نور صاچان.

نُورَس [فـ صـ] یکی یتیشمش، تازه.

نَوروز [فا] یکی کون. کونشك حمل برجنه نقل ایلدیکی کون. بهارك ایلك کونی.

نوره [عا] کیرج وزرنیق ایله یاپیلان وقیل دوشورن علاج. حمام اوتی.

نوزاد [فـ صـ] یکی طوغان، یکی طوغمش.

نوش [فـ صـ] ایچمه، شرب.

نوشدارو [فا] تریاق. پانزهر.

نوشکفته [فـ صـ] یکی آچیلمش.

نوشین [فـ صـ] لذیذ، لطیف، طاتلی.

نَوط [عمصـ] آصمق، تعلیق ایتمك.

نُوط ـ نوطه [فرا] موسیقی‌یه مخصوص یازی، بو یازیله یازلمش نغمه. رسماً برحکومتك دیکر حکومته تکلیف وتبلیغی.

نَوع [عا] تورلو، کونه، قسم.

نَوعاما [عتر] بر درلو، بر کونه.

نوعروس [فـ صـ] یکی کلین.

نَوك [فا] برشیئك اوجی، سیوری یری.

نُوکَر [فا] چاکر، قول، بنده، کوله.

نَول [ثا] عطیه، بخشیش. واپور اجرتی، ناولون.

نَوم [عا] اویقو، خواب.

نومرو [فا] بر شیئك اوزرینه یازیلان عددی. نمره.

نومید [فـ صـ] امیدسز.

نونهال [وتر] تازه فدان.

نوهوس [فتر] یکی هوس.

نون [عا] بالق. نون حرفنك اسمی.

نونه [عا] چکه چوقوری، چاه زنخدان.

نَوید [فا] مژده ، بشارت ، فرحلی خبر .

نُویس [فص] یازیجی ، یازان ،

نَه [ت د] ادات استفهامدر. نه دیور ، نه ایستیور کبی .

نُه [فا] طوقوز عددی .

نِهاب [ع مص] غارت ایتمك ، یغما ایلمك .

نَهّاب [ع ص] یاغما ایدن ، غارت ایدن .

نَهاد [فا] رسم ، روش ، اسلوب ، قاعده .

نِهاد [فا] اصل ، تمل ، بنیه ، طینت .

نَهار [ع ا] کون ، صباحدن آقشامه قدر اولان وقت .

نِهال [فا] طوغری ودوز کون فدان .

نِهان [فا] کیزلی ، خفی .

نِهایَت [ع ا] اوج ، صوك ، ختام .

نَهب [ع مص] غارت ویغما ایتمك ،

نَهج [ع ا] طوغری یول .

نَهر [ع ا] صویك آقدیغی یر. مجرا، چای ، ایرماق . جمی . انهار ونهور .

نَهر [عا] یابیق، باغ چیقاریلان آلت.

نُهزه [ع ا] فرصت .

نُهُفته [فص] کیزلی ، مخفی .

نِهلیست [فر] حریت ومشروطیت طرفداری بر فرقهٔ سیاسیه.

نُهُم [فا] طوقوزنجی .

نِهَنك [فا] تمساح دینیلن حیوان .

نُهوض [ع مص] حرکت ایتمك ، قیام ایلمك . آیاغه قالقمق.

نُهی [عا] عقل ، ادراك .

نَهی [عمص] منع ایتمك ، آلیقویمق، یاپدیرمامق .

نَهیب [ع ص] یغماجی ، غارتکر ، غارت ایدن .

نَهیق [ع ا] اشك آوازی، ظیرلامه .

نُهیه [عص] عاقل. عقللی ، خردمند.

نَی [فا] نای ، قامشدن موسیقی آلتی.

نِیاب [عا] نابك جمی: حیوان طیرناقلری.

نِیابَت [عمص] برینك موقعنه کچمك، برینه اوتورمق . نائبلك .

نِیاز [فا] حاجت ، احتیاج . میل ورغبت ، رجا .

نیام [ع ص] اویویانلر . اویقوده اولانلر . (ف) قین ، غلاف ، قلیف .

نیت [ع مص] قصد وعزم ایتمك ، تصور ایتمك ، فکرینه قویمق. جمعی : نیات .

نیر [ع ا] کونش ، آی .

نیران [ع ا] جهنم. آتشلر. نارك جمعی.

نیرنج ـ نیرنك [فا]سحر وافسون، کوز باغجیلق .

نیرو [فا] قوت ، قدرت .

نیروز [ف ا] نوروز .

نیزار [فص] قامشلق . سازلق .

نیزن [فص] نی چالان .

نیزه [ف ا] مزارق .

نیسان [سریانی] مارتی تعقیب ایدن آی .

نیستان [فص] قامشلق،سازلق.نیزار.

نیستی [ف ص] یوقلق ، عدم.

نیش [فا] سیوری او چ. آغو،زهر.

نیشکر [فا] شکر قامشی .

نیك [فص] أیی ، خوش .

نیکل [فرا] کموشه بکزر بیاض بر معدن .

نیکو [ف ص] ایلك ، خوشلق . صحت وعافیت .

نیل [فا] چیوید اوتی ، چیوید .

نیل [عمص]نائل اولمق.مطلوبه ایرمك.

نیلان [ع مص] مقصده نائل اولمق .

نیلوفر [فا] برنوع چیچك .

نیم ـ نیمه [ف ص] یاری ، نصف .

نیمتن [فا] منتان ، قوللی یلك .

نیوار [فا] کوکله یر آراسی .

نیور [ف ا] وقوعات ، حادثات . احوال عالم .

نیوه [فا] ناله ، نوحه ، بکا .

و

تورکجه الفبه نك یکرمی طوقوزنجی حرفی اولوب ایکی کلمه ویا جمله یی بر برینه ربطایله عینی حکمده جمع ایدر حرف عطفدر .

وا [ف د] كریده ، آرقه‌ده .

وا [ع د] ادات ندادر . واه، یازیق ، آه واه .

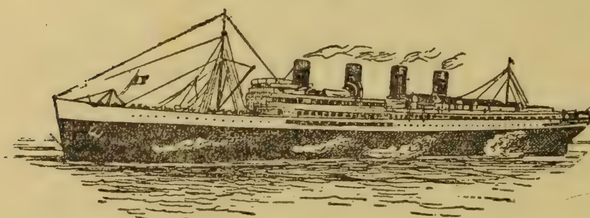
وابسته [ف ص] آرقه‌سندن باغلی ، مربوط، مقید ، متوقف ، منوط .

واپسین [ف ص [الك كریده‌كی،الك صوكره‌كی .

وابل [ع ا] بویوك دانه‌لی یاغمور .

وار [ت ص] یوق اولمیان ، موجود، واقع ، باقی ، دائم . موجود اولمق . وار اول : چوق یاشا . وارایلك:وجوده كتیرمك ، حاصل ایتمك . واری یوقی : هرنه‌سی وار ایسه. وارلق: موجودیت ، ثروت، زنكینلك .

واپور [فر] بخار، استیم،بخارله متحرك كمی. قره‌واپوری: شمندوفر . دمیر یولی.

واپور

واثق [ع‌ص] اینانان ، اعتماد ایدن .

واجب [ع ص] یاپیلمه‌سی الزم ، تركی غیر جائز اولان .

واجبه ـ وجیبه [ع ص] واجب ، لازم، مقتضی اولان شی . جمعی : واجبات .

واجد [ع ص] وجوده كتیرن .

واجز [ع‌ص]قیصه، موجز، منحصر.

واحد [ع ص] بر، تك ، یالكز، یكتا ، منفرد ، نظیرسز .

وادی [ع ا] ایكی‌طاغ آراسی،دره ، صومجراسی. طرز، اسلوب .

وار [ف د] ادات‌تشبیه‌در. اواره وار : اواره كبی . مالك ، صاحب ، امید وار : امیدلی ، امید صاحبی كبی . كره، دفعه : یكوار : بردفعه . لیاقت ، مناسبت. واری: مشابه، بكزه‌ر: منقار واری : غاغا كبی .

وارث [ع‌ص] میراثجی. جمعی :ورثه

وارد [ع ص] ورود ایدن، كلن . وارده : كلمش اولان .

واردات [ع ا] املاك و عقاردن كلن‌نقود. حاصلات. فكره كلن شیلر .

واردا [فرا] كلمهٔ تنبيه‌در : دقت ايت، يولدن صاوول، صاقين. دستور .

وارديا [فرا] كميلرده بكله‌نيلن نوبت .

ورديان [ت ا] غارديان ، محافظ، بكجى .

وارسته [ع ص] قورتلمش ، خلاص اولمش . ايليشكز .

وارمق [ت مص] كتمك، يتشمك، واصل اولمق . منتهى اولمق، نتيجه‌لنمك . ياناشمق ، ياقلاشمق . اكلامق. حقيقتنه ايرمك. اره‌وارمق: قوجه‌يه كتمك . اوستنه وارمق : زورلامق ، ابرام ايتمك . فرقنه وارمق : سزمك .

واروش [ج ا] شهرك كنار محله‌لرى، قلعه خارجى .

وارون ـ وارونه [ف ص] ترسى دونمش، معكوس

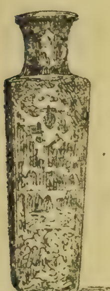
واره‌كله [ت ا] بر خط اوزرنده كيدوب كلن شى .

واريل [فرا] كوچوك فوچى ، واريلجى: واريل ياپان وصاتان.

واريوس [ع ا] آغير طاشجى طوقماغى، بويوك دمير چكيچ.

واز [ت ا] فراغت ، ترك . واز كچمك، واز كلمك: فراغت ايتمك، أل چكمك .

وازو [فرا] قاب ، صالونلره زينت ايچون قونيلان فغفورى وسا- قسونيا ايشى كوپ ، قيمتدارمعادندن معمول قاوانوز .

وازو

وازه‌لين [فر] يوموشادبجى برياغ، بر نوع مرهم .

واژكون ـ واژكونه ـ واژون ـ واژونه [ف ص] ترسنه دونمش ، معكوس .

واسطه [ع ا] ايكى شيئى بتيشديرن شى . بر شيئك حصولى ايچون استعمال اولنان آلت ويا آدم . ميانجى . جمعى : وسائط .

واسع [ع ص] كنيش ، آچيق، بول .

واشاق [ت ا] پوستندن كورك ياپيلان كدى جنسندن بر حيوان .

واشاق

واصِف [ع ص] وصْف ایدن ، وصف ایدیجی .

واصِل [ع ص] وصول بولان ، اولاشان ، ایریشن .

واضِح [ع ص] آچیق ، عیان ، آشکار .

واضِع [ع ص] وضع ایدیجی ، قویان .

واطُوس [جا] قالقان بالغنه بكزه‌ر بر بالق .

واعِظ [عص] وعظ ایدن، نصیحت ایلین .

واغُون [فرا] دمیر یول آرابه‌سی. او طرزده اولان هر آرابه.

واغون

وافتیز ـ وافتیدس [فرا] یکی طوغان چوجغی ویا خرستیان اولان بر نی پاپاسك كلیساده اوقونمش صو ایله ییقامسی. تعمید.

وافِد [ع ص] ایلچی ، مرخص ، ممثل .

وافِر [عص] چوق، کثیر. فراوان.

وافی [ع ص] تمام ، مکمل ، کافی .

واقِع [عص] وقوع بولان ، کچن ، جریان ایدن .

واقِعه [عا] وقوع بولان‌شی، وقعه. رؤیا، دوش .جنك . حادثه. مصیبت ، جمی : واقعات .

واقِف [عص] وقوفی اولان، خبردار . آشنا، آگاه ، بیلن. بر شیئی وقف ایدن .

واقی [ع ص] وقایه ایدن . صاقلایان ، محافظه ایلین .

والا [ف ص] یوکسك ، عالی ، بلند .

والِد [ع ا] پدر ، بابا .

والِده [ع ا] آنا ، مادر .

والِدَیْن [ع ا] آنا وبابا .

والَه [ع ص] حیران ، متحیر ، سرسم .

والی [ع ص] بر ولایتك اداره‌سنه مأمور ذات . جمی : ولات .

وام [ف ا] بورج ، دین .

وامپیر [فرا] خورتلاق ، قره قونجولوس .

وامِق [ع ص] محبت‌ایدن ، عاشق، سودالی .

وان تیلاتور [فرا] صالون ویا اوطه‌ده هوایی تحریك ایچون قوللانیلان آلت، هوا کوروکی .

وان‌تیلاتور

واندا [فرا] ایری چیچکلی برنبات.

وانلیا [فرا] بو اسمله معروف میوه‌سی‌بیلیر بر نبات .

وانلیا

واویلا [ع ا] ایواه ، یازیق . چیغلق، بایغره، فریاد وفغان.

واهب [ع ص] باغشلایان ، هبه ایدن .

واهمه [ع ا] قوروندی . حقیقتی اولمایان شیلره وجودویرمه.

واهی [ع ص] اساسسز ، بوش ، معناسز . جمعی : واهیات .

وای [هرلساندن] ادات تعجبدر : وای کلدیلرمی ؟ کبی . ادات تأسفدر . وای باشمه ! کبی .

وایه [فا] بهره ، نصیب .

وَباء [ع ا] طاعون علتی .

وَبال [عا] کناه، ثقلت ، شدت، عذاب .

وَبَر [عا] کدی‌یه بکزر بروحشی حیوان .

وُبُر [ع ا] دوه تویی ، طاوشان وامثالی تویی .

وَتَد [ع ا] آغاج قازیق، جمعی : اوتاد .

وَتَر [ع ا] یای کریشی ، چالغی‌تلی جمعی : اوتار .

وِتر [ع ا] تك ، یالکز، تنها . عرفه کونی . یاتسو نمازندن صکره قیلنان اوچ رکعت .

وَتیره [عا] یول، طریق ، مسلك، روش، دستور . جمعی: وتایر

وَتین [ع ا] قلب داماری .

وِثاق [عا] باغ ، بند ، قید .

وُثْقی [ع ص] پك صاغلام ، زیاده محکم .

وُثوق [ع مص] اینانمق ، اعتماد ایتمك. محکملك. صاغلاملق.

وَثیق [ع ص] صاغلام ، محکم .

وَثَن [ع ا] پوت ، صنم ، جمعی : اوثان .

وَثیقه [ع ص] کندیسنه اعتماد اولنه‌جق شی . سند ، حجت . جمعی : وثائق .

وَجازت [ع مص] کلامك وجیز اولمسی . مختصرمفیداولمق.

وِجاه [ع مص] یوزلشمك ، یوز یوزه كلك .

وَجاهت [ع مص] كوزل یوزلیلك، كوستریشلیلك. عزت، شرف.

وَجْد [ع ص] ذوق وشوق حالتی ، استغراق ، دالغینلق . غملی وغصه‌لی اولمق .

وُجْد [ع ص] طاقت ، قدرت .

وِجْد [ع مص] زنكین اولمق، غنا

وِجْدان [ع ا] حس درونی ، برشیئك ایی ویا فنا اولدیغنی انسانه احساس ایدن داخلی برقوت . محاكمهٔ عقلیه‌نك نتیجه‌سی .

وَجَع [ع ا] آغری ، صیزی ، درد ، أَلَم. جمی : اوجاع.

وَجَل [ع مص] اوركمك، قورقمق.

وَجِل [عص] اوركن ، قورقان .

وَجْنه [ع ا] یناغك یومرو یری. جمی : وجنات .

وُجُوب [ع مص] لازم اولمق ، واجب اولمق. لایق ومقرر اولمق .

وُجُود [عمص] بولمق. واراولمق، وارلق. [ا] بدن، كوكده

وُجُوه [ع ا] وجه‌ك جمی: ایلری كلنلر. یوزلر، چهره‌لر .

وِجْهه [عا] طرف ، سمت .

وَجْهه [عا] یوز ، روی . جانب ، جهت. یوزدوندیریلان طرف.

وَجیبه [عا] واجب ولازم اولان . جمی : وجائب .

وَجیز [عص] قیصه ، مختصر .

وَجیع [ع ص] چوق آجیلی ، زیاده أَلَم ویرن .

وَجیه [ع ص] بر قومك بویوكی ، اولوسی . كوزل ، لطیف مناسب، لایق. صاحب جاه ومنزلت. جمی : وجهاء .

وَحْدانیّت [ع مص] برلك ، اللهك برلكی .

وَحْدَت [عمص] یالكزلق . تكلك. تنهالق ، خلوت .

وَحْش ـ وحیش [عص] یبانی وغیر مونس حیوان . اصسز . تنها ، غیرمسكون محل . جمی : وحوش .

وَحْشَت [عمص] غم، غصه. تنهالق. خلوت . قورقو ، خشیت . وحشیلك ، یبانیلك .

وَحْشی [عص] یبانی ، غیر مونس . اوركك، قورقاق. مرحمتسز، حس‌سز ، غدار . جمی: وحوش .

وَحَل [ع ا] چامورلی یر ، باتاقاق . جمی : وحول .

وَحی [ع ا] جناب حقك انبياء عظامك قلبنه اعلام ايلديكی شی .

وَحيد [عص] يالكز ، تك، يكانه ، منفرد، مثلسز، نظيری اولميان.

وَحيم [عص] صيجاق كون .

وَخامَت [عمص] كوچلك، آغيرلق. اويغونسزلق ، ضررليلق .

وَخِم [عص] وخامتلی، آغير، كوچ، ضررلی .

وِدّ ـ وِداد [عمص] سه‌ومك، محبت، سه‌وكی . دوستلق .

وَداع [ع مص] آيريليركن مصاحبت ايتمك . الله سلامت ويرسون مراسمی . وداعلاشمق . بربرينه الوداع ديوب آيريلمق .

وَدود [عص] دوست ، محب .

وَديد [ع ص] چوق محبتلی ، صادق دوست . جمعی : اوداء .

وَديع [عص] باشقاسنك مالنی محافظه‌يی درعهده ايدن .

وَديعه [ع ا] توديع اولنان، امانت ايديلن شی. جمعی. ودايع.

وَراء [ع ا] آرقه ، كيری ، ظهر ، اوته طرف .

وَراتيقه [ت ا] ويرانه پاپاتيه‌سی دنيلان چيچك .

وَراثَت [ع مص] وارثلك ، وارث اولمق .

وَرَثه [ع ا] ميراثجيلر . وارثك جمعی .

وَرْد [ع ا] كل دنيلان معروف چيچك . چيچك .

وِرْد [ع ا] حيوان صولايه‌جق ير. ذكر ، دائما دوشونيلن شی .

وَرْزش [ف مص] چاليشمه ، سعی.

وَرْطه [ع ا] چوقور ، اوچوروم. تهلكه، تهلكه‌لی ير، مخاطره، قورتلسی كوچ اولان ايش .

وَرَع [ع مص] كناهدن قورقوب صاقنمق ، تقوی .

وَرِع [ع ص] كناهدن صاقينان ، متقی ، پرهيزكار .

وَرْعه [ع مص] قورقاقلق .

وَرَق [ع ا] ياپراق، كاغد ، كاغد كبی اينجه‌ياپلمش وياالديز ايچون قوللانيلان آلتون، كوموش وسائر معدنی ياپراق .

وَرْقاء [ع ا] كوكرجين ، حمامه ، كبوتر .

وَرَقه [ع ا] تك ياپراق ، تك كاغد .

وَرَك [ع ا] قالچه كميكی .

وَرَم [ع ا] شيش . معلوم مهلك خسته‌لق . سل الرئه .

وُرود [ع مص] كلمك ، واصل اولمق .

وروك [ع مص] یان یاتمق ، یان طیانمق .

وری [ع ا] مخلوق ، خلق ، عالم، وکائنات جمعی : ورایا .

ورید [ع ا] بویون طمارلری، ایچنده سیاه قان بولنان طمار .

وریق [ع ا] کوچوك یاپراق ، جمعی : وریقات .

وزارت [ع مص] وزیرلك ، الك بویوك ملکیه رتبه‌سی .

وزان [ف ص] أسن ، أسیجی ، هبوب ایدن .

وزّان [ع ص] طارتیجی، طارتان. وزن ایدن .

وزانت [ع مص] رأیك صاغلاملغی ، اصابت فکر، مصیب ملاحظه.

وزر [ع ا] کناه ، صوچ، قباحت. آغیرلق ، ثقلت .

وزن [ع مص] طارتمق ، طارتلق طارتاجق شی . طارتیله‌رق اکلاشیلان ثقلت؛ مصرعلرك اولچوسی .

وزنه [عا] طارتی. طارتمغه مخصوص آلت . خزینه ، پاره اخذ واعطا اولنان محل .

وزیر [ع ا] الك بویوك ملکیه رتبه‌سنی حائز آدم. مشیر. جمعی: وزراء .

وساده [یاصدیق ، باش یاصدیغی : جمعی : وسائد .

وسام [ع ا] تمغالی. نشانلی،نشان، علامت .

وساطت [ع مص] آرایه کیرمك، میانجیلق . واسطه اولمق.

وسام ـ وسامت [ع مص] حسن وآن صاحبی اولمق کوزللك.

وسخ [ع ا] کیر، پاس، چرك، مردارلق .

وسط [ع ا] اورته . ایکی شیئك آراسی . ایچ ، داخل .

وسطی [ع ا] اورتانجه،اورتاده‌کی. اورته‌پارمق .

وسع [ع مص] بوللق.غنا، ثروت. کوچ ، قوت ، طاقت .

وسعت [ع مص] کنیشلك، بوللق، قدرت وقوت .

وسم ـ وسمه [عمص] داغلامق، دامغالامق ، نشان قویمق . [ا] تمغا ، نشان ، قاشه چکیلن راستیق .

وسن ـ وسنه ـ وسنه [ع ا] اویقو آغیرلغی ، اویوقلامه ، ایمزغانمه .

وسواس [ع ا] شیطان، ابلیس ، نفسه عارض اولان وسوسه.

وسوسه [ع ا] تردد ، شبهه ، ایچ راحتسزلکی ، فکر اضطرابی. جمعی : وساوس .

وَسيم [ع ص] كوزل يوزلى، سوسلى. نشانلى، تمغالى.

وَسيع [ع ص] كنيش، واسع، بول.

وَسيله [ع ا] بهانه، سبب، واسطه. جمعى: وسائل.

وَش [ف د] ادات تشبيهدر: كبى، مثللو، آسا.

وشاخ [ع ا] حمائل، حمائل كبى اوموزدن باغلانان شى.

وُشاق [د ا] اوشاق، خدمتكار.

وَشَق [ع ا] واشاق دينيلن حيوان، بونك پوستندن ياپيلان كورك.

وَشْم [ع ا] بدنده ايكنه ايله وجوده كتيريلن رسم. دوكمه. جمعى: وشام وشوم.

وَشْمه [ع ا] ياغمور دانه‌سى.

وَشيجه [ع ا] آغاج كوكى، آغاج كوكنده‌كى اينجه پوسكوللر.

وَشيمه [ع ا] شر وعداوت.

وَصّاد [ع ص] دوقوبجى، دوقويان، نسج ايدن.

وَصّاف [ع ص] وصف ايدجى، وصف ايدن.

وُصافَت [ع مص] خدمتكارلق، اوشاقلق.

وِصال [ع مص] اولاشمق، سوكيليسنه واصل اولمق.

وَصايَت [ع ص] وصيللق، امر وتنبيه، وصيت.

وَصَب [ع ا] خسته‌لق، آغرى صيزى.

وَصْف [ع مص] بر شيئى توصيف ايتمك. تعريف ايتمك، آكلاتمق، مدح ايتمك، اوكمك.

وَصْل [ع مص] بر شيئى بر شيئه اولاشديرمق، بيتيشديرمك. اولاشمق. بيتيشمك.

وُصْلَت [ع مص] اولاشمق، بيتيشمك. اولاشقلق، بيتيشكلك.

وُصُول [ع مص] بيتيشمك، اولاشمق، كلمك.

وَصى [ع ص] كنديسنه برشى وصيت ايدلمش اولان آدم.

وَصيَّت [ع مص] متوفانك اولمزدن اول توصيه ايلديكى شيلر. مالنى اولمزدن اول وفاتى متعاقب تسليم اولنمق اوزره ترك وتبرعى.

وَصيد [ع ا] قاپو أشكى.

وَضّاح [ع ص] زياده آچيق، پك آشكار. بياض وكوزل يوزلى آدم.

وَضاحَت [ع مص] واضحلك، آچيقلق.

وَضاعَت [ع مص] آلچاقلق، فرومايه‌لك.

وَضْع [ع مص] قويمق، قونلق. ترتيب وتنظيم ايتمك.

وُضوء [عمص] آبدست آلمق (۱) آبدست .

وُضوح [عمص] آچیقلق . ظاهرلك ، پارلاقلق .

وَضیع [ع ص] صویسز ، فرومایه ، آلچاق .

وَطاء [ع مص] آیاقله چیکنه‌مك ، پایمال ایتمك .

وَطَر [عا] حاجت .

وَطْواط [عا] قرلانغیج . یاراسه .

وَطْوَطه [عا] طاووق قاراسی دنیلن علت . کیجه کوز کورمه‌مك .

وَطَن [عا] آدمك طوغوب بویودیکی ویاشادیغی مملکت .

وَطَنْداش [عا] همشهری ، عین وطن اولادی .

وَطی [ع مص] آیاق آلتنه آلوب چیکنه‌مك . جماع ایتمك .

وَطید [عص] ثابت ، محکم .

وَظیفه [عص] معین زمانلرده ویرلمسی مقرر اولان شی . برینك عهده‌سنه تودیع اولنان ایش . جمعی : وظائف .

وَعاء ـ وِعاء [عا] قاب ، ظرف ، محفظه . بدنده کی طمارلردن هر بری . جمعی : اوعیه .

وَعْد [عمص] سوز ویرمك ، یاپا - جغنی بیلدیرمك . سوز ویریلن شی . جمعی : مواعد .

وَعْده [ع ا] بر شی ایچون تعیین اولنان مدت . اجل ، موت . جمعی : وعود .

وَعْظ [عمص] بر آدمه قلبنی یومو- شاتاجق سوزلر سویلمك . سویلنن سوزلر .

وَعید [عمص] فنالغك کله‌جکنی بیان ایله قورقوتمق .

وَغا [ع ا] جنك ، غوغا .

وَغادَت [ع مص] آلچاقلق . فرو- مایه‌لك .

وَغْد [ع ص] دنی ، فرومایه ، آلچاق .

وَفاء [ع مص] عهدنده دورمق ، سوزینی طوتمق ، وعدینی یرینه کتیرمك . دوستلقده ثبات ایتمك .

وَفات [ع مص] اولمك ، فوت اولمق . اولوم ، موت ، جمعی : وفیات .

وِفاق [عمص] موافقت ، اویغونلق . باریشقلق ، صلح .

وَفْد [ع مص] بر خدمت مخصوصه ایله بریره کتمك . بوصورتله کیدن هیئت . طاغ باشی . جمعی : وفود .

وَفْرَت [ع مص] چوقلق ، کثرت .

وَفْق [ع ص] اویغون ، موافق .

وُفُور [ع مص] چوقلق ، کثرت . تمام اولمق .

وَفی [ع ص] تمام ، مکمل . وفالی.

وَفیر [ع ص] چوق ، کثیر .

وَقاحَت [ع مص]حیاسزلق، ادبسز- لك . اوتانمازلق .

وَقّاد [ع ص] آتشلی ، ضیادار ، پارلاق .

وَقار [ع مص] آغیر باشلیلق، آغیر مشربلك، تمکینلی اولمق.

وَقّاص [ع ص] محارب، جنکجو .

وِقاع [ع ا] جماع . جنك وجدال.

وِقایه [ع مص]اسیرکه‌مك؛حفظ ایتمك.

وَقْت [ع ا] بر زمان ، هنکام . چاغ .

وَقَد ـ وَقَدان ـ وُقود [ع مص] آتش یانغق طوتوشمق.

وَقْر [ع ا] قولان آغیرلغی ، صاغیرلق.

وَقَع [عمص] اعتبار وعزت . یوکسك یر .

وَقْعه ـ وَقیعه [ع ا]وقوع‌بولان‌حال، ماجرا ، حادثه . حرب، جنك. جمی: وقایع ووقوعات.

وَقْف [عمص]طوردیرمق، آلیقویمق. برملکی ویامالی خیراته تخصیص ایتمك .

وَقْواق [ع ا] میوه‌سی انسان باشنه بکزر بر آغاچ .

وَقُود [ع ا] آتش یاقاجق شیلر، محروقات .

وَقُور [عص] زیاده وقارلی ، تمکینلی.

وُقُوع [عمص] حصول بولمق، ظاهر اولمق . وجوب ، ثبوت .

وُقوف [عمص] بیلمك، بیلنمك. علم بلیش، خبردارلق، طورمق.

وَقْوَقه [ع ا] قوربغه‌وطاووق‌سسی.

وَقیح [عص] اوتانماز ، حیاسز .

وَقید [ع ا] اودون وسائره کبی محروقات .

وَکالَت [عمص]وکیللك، وکیل اولمق. برکسه‌نك کندی ایشنی باشقه‌سنه تودیع ایله اونی کندی مقامنه قویمسی .

وَکْر ـ وَکْن [ع ا] قوش یوواسی .

وُکُوب [عمص] یواش یواش یوریمك. اقدام ایتمك.

وَکیل [ع مص] حافظ، باشقه‌سنك یرینه قائم اولان. کندیسنه بر ایش تفویض اولنان. جمی: وکلاء.

وُلاء [ع مص] قرابت . مالكك كوله وجاريه‌لری اوزرنده اولان حق ومناسبتی . حكومتك تبعه اوزرينه اولان حق نظارتی .

وَلاء [عمص] دوستلق، محبت .

وَلادَت [عمص] طوغورمق، طوغمق، تولد .

وِلايَت [ع مص] بر شيئه قدرت جهتيله تصرف، برينك ايشنی درعهده ايتمك . واليلك . والينك اداره‌سنده بولنان مملكت. ولی‌لك، اللهه يقين اولمق .

وَلايت [عمص] دوستلق ، صادق اولمق؛ معين وياردمجی اولمق.

وَلَد [ع ا] ياورو، اولاد، ذريت، دول . جمعی : اولاد .

وَلَو [عص] اولسه‌ده، بيله ، حتی.

وَلْوال [ع مص] ولوله ايتمك ، فرياد وفغان ايتمك .

وُلُوج [عمص] كيرمك ، دخول .

وَلُود [عص] چوق دوغوران قادين.

وَلُوع [ع ص] حريص .

وُلُوع [ع مص] حريص اولمق .

ولوله [ع ا] حيرت ، شاشقينلق ، كورولدی . ، ياﻳﻐاره .

وَلَه [ع مص] سرگشته‌لك،حيرانلق، افراط حزندن سرسملك.قورقق، قورقو .

وَلْی [ع مص] برشيئك آرقه‌سندن برشيئك كلسی ، تعقيب ايتمك بری بری آرقه‌سندن كيتمك.

ولی [عص] دوست،صديق،صاحب، متصرف، حامی، وصی . اللهه يقين اولان ولی الله . جمعی : اوليا .

وَليد [عص] يكی طوغمش چوجق . مولود، اولاد، چوجق، صبی .

وَليك ــ وليكن [ف د] لا كين، اما ، فقط .

وَليمه [ع ا] دوكون ضيافتی ، دوكون . جمعی . ولائم.

وميه [عا] محنت ، مشقت ، داهيه .

وَنی [ع مص] ايشده كوشكلك كوسترمك .

ووالَت [فرا] قادينلرك يوزلرينه‌طاقد قلری تولدن نقاب .

وورمق [تمص]اورمق، ضرب‌ايتمك.

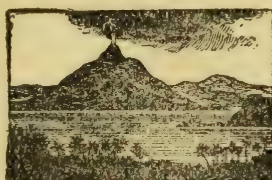
وولطومتره [فرا] الكتريق قوتنك ميزانی .

وولطه [فرا] اولطه اورمق. كمی‌يی مخالف روزكارده‌ايلری كوتورمك‌ايچون‌صاغه‌صوله‌سوق‌ايتمك.

وولطومترو

وولقان [فرا] ینار طاغ .

وولقان

وَهّاب [عص] چوق باغشلایان ، هبه ایدن .

وَهّاج [ع ص] زیاده آله‌ولی ، پك پارلاق یانان .

وَهْب [ع مص] ویرمك، بخش ایتمك ، باغشلامق .

وه‌تو [فرا] مخالفت ، عدم رضا . حکمدارك ، رئیس حکومتك رد حق .

وَهْج ـ وَهَجان [ع مص] آتش آله‌ولنمك . پارلامق .

وَهْله [ع ا] هر شیئك اولی ، ابتدای امر. ایلك کوروشده حاصل اولان قورقو ، فزع .

وَهْم [عا] فکرك بلا قصد بر شیئه میلی . شك وتردد .

وَهْن [ع مص] کوشکلك، ضعف، فتور .

وَهُوب [ع ص] ویرکیسی چوق . احسان وعطیه‌سی کثیر .

ویدا ـ ویده [حا] بورغولی چیوی. ویده‌اناختاری: ویده‌یی سوکمکه مخصوص آلت، تورناویدا. ویدالی : ویده ایله یرلشدیرلمش . ویدالامق: ویده ایله صیقیشدیرمق.

ویران [ف ص] ییقیق ، خراب . محزون ، مکدر .

ویرانه [ف ص] خراب اولمش یر . ییقیلمش بنا .

ویرکو ـ ویرکی [تا] ویریش ، عطیه . اهالینك حکومته ویرمکه مجبور اولدقلری رسوم ، تکالیف ، جزیه .

ویرمك [تمص] اعطا ایتمك . هبه واحسان ایلمك . اوده‌مك .

ویره‌جك [تا] بورج ، دین .

ویریشدیرمك [ت مص] سوکوب صایمق ، علیهنده بولنمق ، حقنده سوز سویلمك .

ویزه [فرا] مرور تذکره‌سی ویا‌پاپورط اوزرینه مأموری طرفندن وضع اولنان کورولمشدر اشارتی .

ویزیته [فرا] زیارت ، کورشمکه کتمه . طبیبك خسته‌یی معاینه‌سی. طبیب اجرتی .

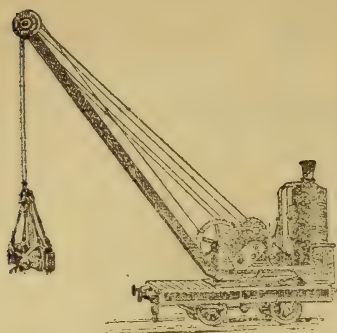
ویشنه [تا] اکشی کیراز، معروف میوه .

وَيْل [ع د] تأسف كوستریر . واه یازیق . جهنمده بر وادینك اسمی .

وَیْله [ع ص] ملامت ، رسوایلق .

وینج [فرا] آغیر یوکلری قالدیرمق ایچون بخار ، الکتریق ویا قول ایله متحرك جراثقال ماکنه‌سی.

ویرا [یتا] دومنی اورته‌یه آله‌رق سفینه‌یی براستقامتده یوروتمك.

وینج

هـ

تورکجه الیفبه‌نك اوتوزنجی حرفیدر.

ها [ت د] ادات تنبیه واخطاردر: بویله یاپما ها ! کبی . ادات استغراب : بویله دیدی ها ! کبی. ادات تصدیق : ها اویله! کبی.

ها [ف د] فارسیده ذی روحك غیری اسملرك صوکنه کلدرك جمع تشکیل ایدر : خانه ، خانه‌ها کبی .

هائب [ع ص] قورقاق ، قورقان .

هائل [ع ص] قورقونج ، هولناك، شدید .

هائله [ع ا] قورقونج بر وقعه . بویله بر وقعه‌یی مصور تیاترو اویونی ، درام .

هائم [ع ص] متحیر ، سرکشته .

هابط [ع ص] یوقاریدن آشاغی‌یه اینن.

هاتف [ع ص] سس ویریجی ، ندا ایدن . غیبدن خبر ویرن ملك .

هاتك [ع ص] هتك ایدن، ییرتان، جمعی . هتاك .

هاجر [ع ص] هجرت ایدیجی ، بر یردن بریره کوچن . جمعی : هواجر .

هاجسه [ع ا] قلب اندیشه‌سی . جمعی : هواجس .

هادم [ع ص] هدم ایدن ، ییقان .

هادی [ع ص] هدایت ایدن، طوغری یولی کوسترن .

هادیه [ع ا] عصا ، باستون . دکزده کورینن سیوری قیا.

هار [ع ص] ییقیلمش ، منهدم .

هارِب [عص] قاچان ، فرار ایدن .

هازِم [ع ص] عسکری بوزان ، غالب ، منصور .

هاضِم [ع ص] هضم ایتدیرن ، هضمی تسهیل ایدن .

هالِك [ع ص] هلاك اولیجی، محو وهلاك اولان .

هاله [ع ا] آیك اطرافنده حاصل اولان نورانی دائره .

هامِش [عا] کتابك،مکتوبك کناری

هامون [ف ا] دوز اووا ، صحرا .

هامّه [عا] قفاطاسی.باشك تپه‌سی، برقومك رئیسی. بایقوش دینیلن قوش .

هامه [عا] کوچوك بوجك.جمعی: هوام .

هانکی [ت د] قنغی کلمه‌سنك یکی املاسی . ایکی ودها زیاده شیلردن برینك تعیینی ایچون سؤال اداتی‌در : هانکیسی یکی .

هارپ [ف ا] بویوك صاپلی برنوع چالغی .

هاوان ـ هاوَن [تفا] ایچنده برشی دوکمکه مخصوص قاب.

هاوان

هاووج [تا] معروف سبزه .

هاووج

هاورا ـ هاوره [تا] یهودی عبادتخانه‌سی . (مج) کورولدیلی محل .

هاووروز [ت ا] آبدست بوزیله‌جق قاب، لازملق، اوطوراق.

هاولامق [تمص] کوپك اولومق ، هاوهاو باغیرمق .

هاویه [عا] جهنمك آلت طبقه‌سی.

های [ف د] وای . آی .

هایدی [ت د] هان ، درحال ، دورمه‌دن .

هایقیرمق [ت مص] یوکسك سسله باغیرمق، ندا ایله چاغیرمق.

هایلاز [ت ا] ایشسز و کوجسز وقت کچیرن، تنبل واوغورسز، سرسری .

های‌های [ت د] تصدیق مقامنده قوللانیلیر. های‌های اویله، های‌های کیده‌لم کبی.

های‌هوی [فا] ارباب طربك غلغله‌سی. غلغله، شماته. کوروولدی وپاتیردی.

هَباء [عا] اینجه توز، غبار. ذره بردنبره تلف اولان، بیهوده‌یه کیدن.

هَبْط [ع مص] آشاغی‌یه ایندیرمك، آشاغی‌یه ایتمك.

هَبَنَّقه [ع ص] غایت احمق، بدلا. صوك درجه احمق بر آدمك اسمی.

هُبوب [عمص] روزکار اسمك. روزکارك اسمسی.

هُبوط [ع مص] اینمه، انیش.

هِبه [ع مص] باغشلامه، برمالی بلا عوض برینه ویرمه، (ا) باغشلانیلان شی.

هَپ [ت د] ادات استغراقدر: هر، کافه، بوتون، دائما، هروقت.

هَتْف [عمص] سسلنمك. (ا) سس، آواز.

هَتْك [عمص] هتك ایتمك، ییرتمق.

هَجاء [عمص] هجو ایتمك، ذم ایتمك.

هَجّاء ـ هَجّاو [ع ص] هجو ایدن، فنا سوز سویلین.

هَجْر [عمص] آیرلمق، ترك ایتمك.

هِجْر [ع مص] آیریلق، فرقت، افتراق، صاییقلامه، صاچمه‌لامه.

هِجْران [ع مص] آیریلق، فرقت.

هِجْرَت [ع مص] ترك ایتمه. خانه وخانماندن آیریلمه، کوچمه، مملکتی ترك ایله باشقه یره کیدوب یرلشمه.

هُجْنَت [ع ص] عیب، قصور، محذور، ناکسلك، بداصللق.

هَجْو [ع مص] شعر ایله برینی ذم ایتمك، برینك معایبنی نظماً صایمق.

هُجوم [عمص] بردنبره صالدیرمق، اوزرینه آتلمق، صیچرامق.

هَجوم [ع ص] هجوم ایدن، صالدیران. آغاجلری وبنالری قوپاران شدتلی روزکار.

هَجین [عا] چوق سرعتلی یوروین بر نوع دوه.

هِدایَت [ع مص] طوغری یوله کوتورمك. حق یولنی بولمق، طوغری یوله کیتمك.

هَدَب [ع ا] کیرپك، صاچاق. جمعی: اهداب.

هَدَر ـ هَدَرت [ع مص] برینك قانی دوکمك،

قان دوکمکی مباح قیلمق . باطل ، ضایع ، یوق یره کیتمه .

هَدَف [ع ا] نشان ، نشانکاه . مقصد ، مرام .

هدم [عمص] ییقمق، خراب ایتمك.

هدن [ع ا] صلح ، آسایش .

هُدهُد [ع ا] چاووش قوشی دینیلن معروف قوش. جمعی: هداهد وهداهید .

هُدی [ع مص] طوغریلق، طوغری یول .

هَدی [ع ا] حج قربانی .

هَدیّه [ع ا] آرمغان ، تحفه، مبارك وقیمتدار برشیئه ویریلان بدل. جمعی : هدایا

هَذَیان [ع مص] بیهوده ، معناسز سوز سویلمك . بویله‌سوز

هَر [فد] ادات استغراقدر: بوتون، کافه ، جمیع ، جمله . هربار : دائما. هرجه باداباد: هرنه اولورسه اولسون . هرکاه : هروقت . هر نه ایسه : نصلسه . هر نه قدر : کرچه. هرآینه: ناچار، بهمه‌حال .

هِر [ع ا] کدی دینلن معروف حیوان. هره : دیشی کدی . هریره : کدی یاوروسی .

هِراس [ف ط] قورقو ، خوف . هراسه : قورقولق .

هراسان [فص] قورقان ، قورقوجی.

هَرَج [ع ا [« دائما مرج ایله قوللانیلیر » قاریشقلق . هرج ومرج : آلت اوست اولمه .

هَرجایی [ف ص] ثباتسز، قرارسز، وفاسز ، متلون .

هَرجاییلك [ف مص] ثباتسزلق ، وفاسزلق .

هَرجایی‌منکشه [تا] یاپراقلری بر قاچ رنکلی معروف چیچك .

هَرزه [فا] بوش ، بیهوده، عبث، هرزه وکیل : بوش بوغاز ، لزومسز چوق سویلین ، هذیان ایدن .

هَرَك [ت ا] باغ داللرینی، فاصولیه کبی سبزه‌لری باغلامق ایچون یره دیکیلن دکنك .

هرکز [فا] اصلا، هیچ برزمان.

هَرَم [فا] قوجالق . پیرلك .

هُرمُز [فا] هرشمسی آیك ایلك کونی ، مشتری یلدیزی .

هَرَوله [ع مص] قوشمق .

هَریسه [ع ا] کشکك دنیلن طعام

هَزار [ف ا] بيك ، الف . بلبل ، عندليب .

هَزارپا [ف ا] قرق آياق دنيلن بوجك .

هَزارفَن [ف ص] چوق صنعتكار، چوق شی بيلن .

هَزال [ع مص] ضعيفلك،لاغرلك. آريقلق .

هُزام [ت ا] تورك موسيقيسنده بر پرده .

هِزَبر [ع ا] آرسلان ، شير . جمعی : هزابر .

هَزل [ع مص] لطيفه ايتمك، شاقالاشمق . [ا] شاقا ، لطيفه طرزنده سوز . مزاحله قاريشيق شعر ، مزاحی حكايه . جمعی ، هزليات .

هَزم [ع مص] عسكری بوزوب قاچيرمق. مغلوب ومجبور فرار ايتمك .

هَزيم [ع ا] كوك كورلديسی . آت كشنه‌مسی ، صاغناقلی ياغمور .

هَزيمت [ع مص] حربده عسكرك بوزولمسی ، بوزغونلق.

هَستی [ف ص] وارلق ، وجود ، موجوديت .

هُش - هوش [ف ا] عقل .

هَش [ع ص] آچيق يوزلی ، شن ، شادان .

هَشت [ف ا] سكز .

هَشتاد [ف ا] سكسان .

هشتم - هشتمين [ف ا] سكزنجی .

هشيار [ف ص] عقللی ، اويانق .

هَشيم [ع ص] قيرلمش، اوفادلمش شی.

هَشيمه [ع ص] آغاجلری قوريمش ارض ، قوری اودون . قوريغه باشلامش آغاچ .

هَضم [ع مص] طعامی معده‌ده اريتمك، وجودی بسله‌يه‌جك حاله كلمك، صبر ، تحمل ، جبر نفس .

هفت [ف ا] يدی .

هَفتاد [ف ا] يتمش .

هَفتم - هفتمين [ف ا] يدنجی .

هَفته [ف ا] يدی كوندن عبارت اولان مدت .

هفته‌لق [ت ا] هفته‌ده بر چيقان غزته وسائره . هفته‌ده بر آلينان اجرت. هفته‌لقلی: هفته‌ده بر ويريلان اجرتله چاليشان .

هَفَوان [ع مص] سرعتله كتمك، آياق قايوب سورچمك .

هَفوه [ع مص] سورچمك ، خطا ، ذله . جمعی : هفوات .

هكبه [ت ا] حيوانه قونيلان ايكى طرفلى خرج .

هكيم [ت‌ص] طبيب ، دوقتور .

هلاك [ع مص] اولمك ، فنا صورتده اولمك ، كبرمك . چوق يورولق . تباه اولمق. (ا) اولوم . موت .

هلال [عا] يكى آى . ماه‌نو. جمى: اهله. هلال‌ابرو: هلال‌قاشلى، كوزل محبوبه .

هلاهل [عا] بانزهرى اوليان وچاره‌سى بولنميان زهر . سم قاتل .

هلزون [عا] بورغى كبى صارلمش شى. برشكل هندسى .

هلمه‌لنمك [ت مص] قاينايان برشى يوموشايوب أزلمك .

هلو [ع ا] تويسز شفتالى .

هله [ت د] خصوصيله، نهايت . قالديكه . هيچ اولمازسه، بارى.

هليجه [ع ا] خالى ، قاليچه .

هليمه [ع ا] حبوباتك قاينايوب ازلمسندن حاصل اولان لزوجيتلى صو .

هم [ف ت د] برابر ، معاً : هم بزم : بر مجلسده برابر بولنان . همعنان : آت باشى برابر كيدن . همنام : ايكيسيده بر اسمله تسميه اولنان كبى . ادات عطفدر ، ايكى شيئى ويا ايكى حكمى برشيده جمع ايدر : هم او هم بن كبى .

هم [ع ا] كدر ، غم ، غائله ، جمى : هموم .

هما [ف ا] اسمى وار جسمى يوق بر قوشدركه غايت مبارك عد ايديلور .

هماپرواز [فا] هما كبى يوكسكلرده اوچان .

هماره [ف ص] دائما ، هميشه .

همال [ف ص] نظير ، قرين، همتا ، بكـزه‌ر . بى‌همال : بى‌نظير .

همام [عص] قومك بويوكى، اولوسى، بويوك همت صاحبى . صاحب رأى وتدبير .

همان [د] حصر و استعجال افاده ايدر . يالكز ، درحال .

همايون [ف ص] قوتلى ، مسعود ، مبارك .

همباز [ف ص] اورتاق ، شريك .

همبزم [فص] ارقداش، رفيق، انيس.

همپايه [ف ص] بر درجه‌ده، برحال وعيارده .

همت [ع ا] فعله چيقارلمسى ايسته‌نيلن خصوص، قلبك قصدى. جهد ، اقدام. لطف، كرم. جمى: همم .

همتا [فص] أش ، دنك ، نظیر، مثل .

همج [ع ا] غایت کوچوك برنوع سیوری سینك. مج: جاهل ، عاجز وهیچ مثابه‌سنده اولان آدم.

همجنس [فص] برجنسدن، جنسی بر اولان .

همجوار [فص] برسمتدن ، بر جواردن . قومشو .

همحال [فص] برحاللی ، برحالده.

همخانه [فص] أو آرقداشی ، بر أوده اوتورانلر .

همداماں [فص] همشیره زوجی ، باجاناق .

همدست [فص] برلیکده چالیشان، ارقداش . متفق .

همراز [فص] سرداش، محرم اسرار.

همراه [فص] یول ارقداشی، برلکده یولجیلق ایدن .

همرای [فص] برفکرده ، عینی رأیده بولنانلردن هر بری .

همزه [ع ا] حرف مد وحرف املا کبی اوقونمایوب کندی کندینه ساکن ویا متحرك اوقونان الیف حرفی . ء شکلنده یازیلان حرف .

همزه [ع ا] وسوسه . جمی: همزات.

همسبق [فص] مکتب آرقداشی ، صنف آرقداشی .

همسر [فص] قاری و قوجه‌دن هر بری .

همشهری [فص] بر مملکت، عینی مملکت خلقندن اولان .

همشیره [فص] قز قارداش .

همکیش [فص] دینداش ، دین قارداشی .

همنشین [فص] برابر اوتوروب قالقان ، انیس ، جلیس .

هموار [ف ا] دوز ، مستوی ، اویغون ، موافق .

همواره [ف ظ] دائما، هر زمان ، هر وقت .

هومت [ع مص] پك زیاده اختیارلامق. پیر فانی اولمق .

همهمه [ع ا] آرسلانك کوموردەمسی.

همه [ف ا] هپ ، بوتون ، هر .

همیان [ف ا] طغارجق. بله باغلانان اوزون کیسه. چانطه. کمر، قوشاق .

همیانچه [ف ا] همیانك کوچوکی .

همیشه [ف ظ] دائما ، هرزمان، هر وقت .

هنجار [ف ا] یول، طریق. روش، طرز. قاعده، اصول. رنك، لون .

هَنْجام [ف ص] الندن برشی کلمین. تنبل آدم .

هِنْد [ع ا] آسیاقطعه‌سنك جنوبنده‌کی واسع مملکت ، هندستان .

هِنْدِباء [ع ا] عك وصالاتاپاپیلیر معروف سبزه .

هندبا

هِنْدَسَه [ع ا] علوم ریاضیه‌دن مهم بر شعبه .

هَنْدَك [ت ا] قلعه ، استحکام ، تارلا کبی یرلرك اطرافنه قازیلان اوزون چوقور . چوقور ، مزار .

هِنْدو [ق ص] هندستانك مجوسی اهالیسی. مجوس دیننه‌منسوب هندلیلر . (مج) سیاه رنکلی .

هِنْدی [ع ا] علی‌العموم هندستان خلقی . هندستانه منسوب.

هِنْدی [ت ا] هندستاندن کتیرلدیکی ظن اولنان برنوع بویوجك طاووق . هندی کبی قابارمق؛ چالم صاتمق .

هُنَر [فا] صنعت ، معرفت، اوسته‌لق . فن ، نازك صنعت .

هُنَرپیشه ـ هنر مند ـ هنر ور [ف ص] اهل هنر ، صنعت صاحبی. معرفتلی آدام .

هَنْگام [ف ط] وقت ، زمان ، موسم ، اثناء .

هَنْگامه [ف ا] جمعیت ، معرکه ، جنك ، غوغا هنکامه‌جو: غوغاجی ، خلق باشنه طوپلایان .

هَنْگامی [ف ص] درحال آکون ایدن مخلوقات .

هَنوز [ف حا] شیمدی‌یه قدر ، بو آنه دکین ، حالا . یکی، آنجق همان .

هَنی [ع ص] هضمی قولای . صحته موافق .

هَنیئاً [ع تر] عافیت اولسون .

هَنین [ع مص] اغلامق، بکا .

هُوَ [ع ض] او ، کیمسه . کماهو. حقه : حقیله ، لایقیله . هوسی هوسنه : طبقی طبقنه .

هُو [ع ا] جناب حق . کلهٔ ندا . هو ، یاهو ! ای بکا باق !

هَواء [ع ا] یر ایله کوك آراسی، جو ، کرهٔ نسیم . کرهٔ ارضده اولان حیواناتك نفس آله‌رق حیاتنك ادامه‌سنه‌یارایان غاز. خفیف روزکار، بر بنانك اوستنه بنا یاپمق حقی . برموقعك احوال وشرائط صحیه‌سی. موسیقی آهنکی ، مقام ، پرده .

طبیعتك فنا شیلره میل و آرزوسی . عشق و محبت .

هوا آلمق [ت مص] نفس المق ، آچق . بر یرده بولونمق ، کزمك .

هوا پرست [فص] عقلنه کلنی یاپان . بیهوده آرزولر بسله ین . هوساتنه تابع اولان ، سفیه .

هواجیوا [ف ا] قرمزی بویا اعمال اولونور وطبده قوللانیلیر . معروف کوك .

هوادار [ف ص] اطرافی آچیق ، روزکار اوغراغی . یار ، دوست ، عاشق .

هوالاندیرمق [ت مص] هوا آلد یرمق ، تنفس ایتد یرمك ، هواسنی دکیشدیرمك . یوقاری یه آتمق ، اوچورمق . هوا وهوسه ، سفاهته سوق ایتمك .

هوالانمق [ت مص] یوکسکه قالقمق ، اوچمق . سودایه دوشمك . سفاهته دوشمك .

هوان [ع مص] خوار و ذلیل اولمق خوارلق ، ذلت .

هوایه اویمق [ت مص] نفسك هواسنه تابع اولمق . هر حاله و زمانه اویمق .

هوائي [ع ص] هوایه منسوب . باطل ، بوش ، معناسز . هوا وهو -

سـنه مغلوب آدم . سفیه . آچیق ماوی رنك .

هوپپا [ت ص] خفیف مزاجلی آدم ، دلیشمن . شیماریق .

هوپپالق [ت مص] خفیف مزاجلیلق ، شیماریقلق .

هودك [ت ص] قابا آدم ، امور دنیادن بی خبر کمسه . مدنیته بیکانه ،

هوده [ف ا] حق ، درست ، طوغری . تورکجه ده دائما «بی» اداة نفي ایله برابر «بیهوده» شکلنده قوللانیلیر .

هور [ف ا] کونش .

هوس [ع ا] آرزو ، نفسك ایسته کی . ایسته ك ، کچیجی عشق موقت میل .

هوس ایتمك [ت مص] اوزنمك ، آرزو ایتمك ، میل کوسترمك .

هوسکار ـ هوسناك [ف ص] هوسلی ، هوس ایدن ، میل ایدن .

هوسنی آلمق [ت مص] بر شیدن اوصانمق . آرزوسنی آلمق ،

هوش [ف ا] عقل ، شعور ، قوهٔ ممیزه . جان ، روح . قلب .

هوشربا [فص] عقلی قاپان ، عقلی ازاله ایدن اندیشه .

هوشربوده [ف ص] عقلی آلنمش ، سرکشته ، دیوانه . بایغین .

هوشمند [فص] عقللی، عقلی باشنده.

هوشنك [فا] عقل وادراك، آكاهی.

هوشیار [فص] عقلی یاراولان. عقللی.

هوگوبك [فا] اسحق قوشی.

هول [عمص] قورقوتمق. (ا) قورقو، خوف، بیم. جمعی: اهوال

هولناك [عص] قورقونج، قورقولو.

هون [عمص] اهونللك. سهولت، قولایلق. سکینت، وقار. جزئی وحقیرشی.

هونك [تا] آصیلمق اوزره بر صاپه کچیرلمش میوه دمتی.

هونکور، هونکوردی [تامص] سسله. هیچقره‌هیچقره: هونکور هونکور آغلامه کبی.

هوی [عا] عشق، مفتونیت، آرزو، اشتیاق. نفس اماره‌نك بر شیئه میلی. جمعی: اهواء.

هوی [فرا] معدن کموری.

هویت [عا] مرتبهٔ وحدت، جناب حقك وارلغی. اصل، ماهیت، حقیقت، بر شخصك کیم و نصل اولدیغی.

هویدا [فص] بللی، عیان، آشکار، ظاهر، هرطرفدن کورینن.

هی [تد] اشتکا وتحسری کوستریر اداتندادر: هی کیدی کنجلك!. اخطار و تنبیه اداتیدر: هی بکا باق!. ادات تقدیر و تحسین: هی نه کوزلسك؟

هی [عص] هو ضمیرینك مؤنثی: او، او قادین. کاهی: اولدیغی کبی.

هیئت [عا] شکل، صورت، قیافت، کورونیش، وضعیت. برشخص معنوی تشکیل ایدن کسانك مجموعی. اجرام سماویه‌دن باحث علم. جمعی: هیأت.

هیئتیله [ت تر] اولدیغی کبی، طاقمیله، تبدیل وتغییرایدلیه‌رك.

هیبت [عمص] اولولق، عظمت، مهابت، قورقونجلق.

هیبتلی [ت ص] هیبت صاحبی اولان. مهابتلی، قورقونج.

هیجا [عا] جنك، جدال، محاربه.

هیجان [عا] اضطراب، تحرك، حرکت‌ایتمه، جوشمه. میل. تأثرله قاریشیق غلیان.

هیچ [فص] لاشی، معدوم. آز بر شی. نفی ونهیه مخصوص ادات تأکیددر: هیچ کچمدی. انکاری اولمامق شرطیله استفهام

جملەلرینه داخل اولور : هیچ اونی کوردکمی .

هیچەصایمق [ت تر] لاشیءعد ایتمك. اهمیتسز تلقی ایتمك .

هیچقرمق [ت مصد] ایچنی چکەرك طیقانه طیقانه اغلامق.

هیچقریق [ت ا] اغلارکن ویاخود بوغازده بر شی قالەرق کوکسدن کلن وزورله چیقان سس.

هیزم – هیزم [فا] قوری اودون.

هیکل [ع ا] بویوك جثەلی شی . معبد ، پوتخانه . بر وقعەیی خلقه دائمی صورتده اخطار ایتمك ایچون مشهور بر ذاتك طونجدن ویا طاشدن یاپیلوب برمحله رکزاولنان صورتی. جسم، مجسم انسان ویاحیوان صورتی. پوت، صنم. جمعی: هیاکل.

هیکلتراش [ع ص] طاشدن ویا طونجدن هیکل یاپان آدم.

هیکلتراشی [ع ص] هیکل یاپمەفنی. صنایع نفیسەدن برشعبه.

هیلان [ع ا] برقاتمسی، اراضینك برطرفه کیدوب چوکمسی .

هیله [فا] حیله ، دسیسه ، دك

هین [ع ا] قولای . آسان .

هیمه [ع ا] یاقیلاجق اودون .

هینه [ع ا] معتدلانه وقار .

هیوب [ع ص] هیبتلی ، عظمتلی ، قورقونج .

هیولا [ع ا] ماده ، ماهیت ، اصل ، ذهنده و فکرده تجسم ایدن شی، تصور اولنان شکل. جانسز ، درمانسز ، یوق حکمنده اولان .

هیولانی [ع ص] هیولایەمنسوب، هیولا قبیلندن اولان .

هیهات [عد] استبعاد یعنی اوزاق کورمك اداتیدر : هیهات ! کندیکی آدامی ظن ایدیورسك ؟ تحسر أداتیدر : هیهات ! کنجلك الدن کیتدی . ایواه! یازیق! حیفا .

ی

ی تورکجه الیفبەنك اوتوزبرنجی حرفی اولوب حروف صوتیەدندر .

یا [ت د] ادات تصدیقدر، جواب مقامنده استعمال اولونور: نه ظن ایتدك یا ؟ ادات تهدیددر : یاحقمی ویریرسك یاسن بیلیرسك. أدات شرطدر : یا ایستەدیکك کبی اولمازسه؟ ادات تعجبدر: یااویلەمی؟ ادات ندادر : یا الله ! کبی .

یائس [ع ص] مأیوس ، نومید .

یاب [فا] « یافتن » بولمق مصدرندن امر حاضر اولوب بول و بولیجی دیمکدر . تورکجه‌ده ترکیبسز قوللانلماز . فنایاب : فنا بولیجی ، نایاب : بولنمیان کبی .

یابان – بیابان [فا] ایصسز ، مسکون اولمیان یر ، چول ، صحرا ، بیابان . یابان آدمی : وحشی . یابانی : یابانه منسوب ، وحشی .

یابا

یابا [ت ا] کویلیلرك چایرلرده و خرمن یرلرنده اوت و صمان آتمق ، اکین صاوورمق ایچون قوللاندقلری چتاللی کورەك .

یابالامق [ت مص] یاباقوللانمق ، یابا ایله اوت وصمان آتمق .

یابس [ع ص] قوری ، یاش اولمیان ، رطوبتسز .

یاپ [ث د] أدات تأکید اولوب تورکجه‌ده یالکز « یالکز کلمه‌سیله برابر استعمال اولونور . یاپ یالکز کبی »

یاپاغی – یپاغی [ت ا] قویوندن قیرقیلان و اپیك یاپلمق اوزره اویله‌جه براقیلان یوك . یوموشاق یوك .

یاپراق [ثا] بهار و یاز موسملرنده آغاج داللرینی تزیین ایدن یشیل اوراق . کتاب ، کاغد کبی شیلرك ایکی صحیفه تشکیل ایدن بر قات کاغدی . اینجه وقات قات اولان شیلرك بهر قاتی . یاپراق آشیسی : آغاچلری یاپراق ایله آشی یاپمق – یاپراق دوکومی : صوك بهار . یاپراقلانمق : آغاچلرده یاپراق پیدا اولمق .

یاپشمق [ت مص] ایکی شی بربریله آیرلیه‌جق صورتده برلشمك ، التحاق ایتمك . ایکی شی بربرینه طوقونمق . بازیانه ویا اوست اوسته یتیشمك . صیم صیقی صارلمق . مسلط اولمق ، تعجیز ایتمك .

یاپمق [ت مص] قیلمق ، ایشله‌مك ، اعمال وانشا ایتمك . وجوده کتیرمك ، تأسیس ایلمك ، دوزلتمك ، بجرمك . کوکل یاپمق : خاطرینی خوش ایتمك . کیفنی ، یوواسنی یاپمق : حقندن کلمك ، تأدیب ایتمك .

یاپنجاق [ت ا] چاووش اوزومندن صکره یتیشه‌ن طاتلی ومقبول بر نوع اوزوم .

یاپی [ت ا] بنا ، یاپیلمه . بنیه ، وجود .

یاتسی – یاتسو [ف ا] کیجه اورتالق تاملیه قرارد قدن صکره قیلنان نماز . بو نمازك وقتی وزمانی .

ياتشمق [ت مص] حدت وشدتی سکونت بولمق . قیزغینلغی مندفع اولمق . غوغا و کورولدی آزالمق. قبوله‌ورضا کوسترمکه تمایل ایتمك .

یاتغین [ت‌ص] بر طرفه میل ایتمش، اکریلمش . چوق قاله‌رق چورومکه باشلامش .

یاتمق [ت‌مص]یتاغه کیروب اوزانمق، یره بویلی بوینه سه‌ریلمك . اویومق ، خسته اولمق . بر طرفه میل ایتمك. بریرده‌مدت مدیده‌قالمق.

یاخود [ف د] ادات عطف وبعضاً ادات تردید اولور. «یا» ایله مترادفدر .

یاد [فا] خاطر، کوکل ، فکر . خاطرلامه ،آکمه ، تذکر .

یادکار [فا] خاطرلامه‌یه واسطه اولان هدیه ، برکزار .

یاد یرغامق [ت مص] یابانجی نظریله باقمق . بیلمیورکبی طاو- رانمق . بردنبره طانیامامق .

یار [ت‌ا] یارلمش یر ، غایت چوقور محل ، اوچوروم . ورطه ، تهلکه . یاردن آتمق : آلدادوب ورطه‌یه دوشورمك .

یار [ت ا] آغیزده طوپلانان صو . توکروك .

یار [فا] دوست . آرقداش . محبوبه . معشوقه . سه‌وکیلی .

یارا [فا] قوت،قدرت، طاقت،مجال.

یارا-یاره [ت ا] جریحه . بیچاق ، قورشون‌ایله‌اورلمق‌ویاچیبان چیقارمق‌دولایسیله وجودك‌هرهانکی بریرنده آچیلوب ایشله‌ین جرحه .

یاراتمق [ت‌مص] یوقدن وارایتمك. خلق‌ایلمك.وجوده کتیرمك. ایجاد واحداث ایتمك .

یارادان [ت ص] یارادیجی ، خلق ایدن . جناب حق .

یارادیلش [ت‌ص] جبلیت،طبیعت. بنیه ، مزاج .

یارار [ت ص] الویریشلی،قوللانیلیر صالح ، مفید ، نافع . اهلیتلی ، مقتدر .

یاراسه - یراسه [ت ا] کیجه‌قوشی، شب پره .

یاراشمق [ت مص] یاقیشمق،اویغون اولمق ، اویمق ، موافق ومناسب کورمك .

یارالامق [ت‌مص] جرح‌ایتمك. آلت جارحه‌ایله وجودنده‌جرحه آچمق ، عیبلامق . قصورلی ایتمك .

یاراماز [ت ص] الویریشلی اولمیان، غیرصالح، خیرسز، فائده‌سز، مضر. کورولدیجی، راحت‌دورمایان. زوربا، فنا خویلی . مضر .

یارامق [ت مص] ایشه‌کلمك،الویریشلی اولمق. فائده‌لی، منفعتلی‌اولمق.

کندیسندن استفاده ایدلمك. اویغون وموافق کلمك .

یاراڭمق [ت مص] برینك ایشنه یارایاجق ، فائده‌لی اوله‌جق صورتده حرکتده بولنمق ، کوزه کیرمك، برینك خوشنه کیده‌جك صورتده ایش کورمك .

یارپوز [ت ا] بر نوع ککلیك اوتی .

یارداق [ت ا] رفیق ، یاردمجی ، ارقداش . یاماق .

یارده [انکلیز] طقسان بر ساتیمترو طولنده انکلیز اولچوسی .

یاردیم ـ یاردم [ت ا] معاونت ، امداد ، مظاهرت.

یاریشمق [ت مص] بن دها ایی‌یم دیه بریله ادعاده بولنمق . مسابقه ایتمك . قوشویه چیقمق .

یارلیغامق [ت مص] دعوای فصل ایتمك ، حکم ایتمك .

یارمق [ت مص] بر شیئی بویلی بوینه ایکی‌یه و دها زیاده پارچه‌لره آییرمق . بولمك . کسمك . کسوب آچمق . اوراق یارا آچمق.

یاری [ت ا] نیم . بر شیئك تام ایکیده بر قسمی .

یارم [ت ا] برك یاریسی . نصفی . اکسیك ، نقصان ، ناتمام .

یارین [ت ا] بو کونی تعقیب ایدن کون ، فردا .

یاز [ث ا] سنه‌نك صیجاق موسمی، صیف .

یازلامق [ت ص] یازه یه‌تیشمك، یازی کچیرمك . یاز زمانی. بریرده اوتورمق . یاز کبی اولمق .

یازمق [ث مص] قلم ایله بر سطح اوستنه حرفلری رسم ایتمك. تحریر ، تألیف و تصنیف ایتمك. مکتوبله بیلدیرمك. اشعار ایتمك .

یازی [ث ا خط ، یازیلان شی . مشق ، حرفلرك رسمی .

یازین [ث ص] یازموسمی. یاز زماننده.

یاس [ث ا] ماتم .

یأس [ع مص] مأیوسیت، امیدسزلك.

یاساق ـ یساق ـ یساغ [ف ث ا] قانون نظام، ممنوع . منع ، نهی ، زجر .

یاسَمن ـ یاسَمین [فا] معروف کوزل قوقولی چیچك .

یاش [ث ا] ایصلاق ،

یاسمین

صولی، نملی، قورومامش، رطوبتلی، کوزدن آقان صو ، دموع. عمرك مقداری ، سن .

یاشا ـ یشا [ث ا] چوق معمر اول. عمرك اوزون اولسون .

یاشامق [ت مص] صاغ، برحیات اولمق ، عمر سورمك ، کچنمك ، تعیش ایتمك .

یاشماق ـ یشماق [ث ا] فراجه زماننده قادینلرك یوزلرینه طوتدقلری اینجه بیاض تولبند. باش اورتوسی .

یاصدیق ـ یصدیق [ث ا] اوزرینه طیانیلان و باش آلتنه قونیلان پاموق ویوك دولو طوربه . بیغك اوجلری آلتنده صقالدن طراش ایدلیوب براقیلان قیللر. فدانی دیك دوردورمق ایچون دیبنه ییغیلان طوپراق کومه‌سی .

یاصلانمق [ث مص] طیانمق، استناد ایتمك .

یاصی [ث ا] دوز ، مستوی ، مسطح . باصیق .

یاصیلاشمق [ث مص] یاصی اولمق، ازیله‌رك یستیل کبی اولمق.

یاغ [ت ا] سودن چیقاریلان یومشاق ماده که یمکه قونیلور. أتك ایچنده‌کی مادهٔ شحمیه ، شحم . زیتون کبی دانه‌لردن صیقیله‌رق چیقاریلان لزوجتلی مایع. چیچکلردن تقطیر ایدیله‌رك چیقاریلان دهن . بعض حیواناتدن چیقاریلان زیوت . یردن چیقان زیوت معدنیه .

یاغر [ت ا] آتك اوموزنده‌ا کرك طوقانمسیله حاصل اولان یاره .

یاغز [ت ا] سیاه پارلاق رنکلی آت.

یاغلق [ت ا] مندیل. چوره، حاولی، بچته .

یاغمق [ت مص] یوقاردن آشاغی‌یه سه‌ریلمك. قار ویاغمورك یره دوشمه‌سی . چوق کلمك .

یاغمور [ث ا] بلوطلردن یره داملایان صو قطره‌لری ، باران .

یافته [ف ص] بولمش ، بولنمش « دائما ترکیب ایله استعمال اولونور » حصول یافته : حصول بولمش کبی .

یافته [ت ا] قوطی وشیشه‌لرك اوستنه تعریفاتی حاوی اولارق یاپشدیریلان کوچوك کاغد. کوچوك اعلان ورقه‌لری. محکومینك جرمنی بیان ایدر اولاراق بوینلرینه آصیلان ورقه .

یافه [ف ا] هذیان ، معناسز سوز ، یاوه .

یاقالامق [ت مص] یاقاسندن طوتمق . یتیشوب طوتمق، بولوب طوتمق.

یاقالانمق [ت مص] یاقاسندن طوتلمق. یتیشیلوب طوتلمق. أله کچمك.

یاقاموز [یونان] کیجه‌لری دکزك قاریشدیرلمسندن چیقان آیدینلق، فوسفور شعله‌لری .

یاقشمق [ت مص] یاراشمق، اویغق، موافق ومناسب کلمك .

یاقلاشمق [ت مص] یاقین کلمك . یناشمق ، بکزتمك .

یاقوت [ع ا] قیمتدار بر طاش . قرمزی وصاری و کوك رنکلری واردر وغایت مقبولدر . جمعی : یواقیت .

یاقه ـ یقه [ت ا] البیسه نك بویونی احاطه ایدن قسمی . کریبان . قیی ، ساحل .

یاقی [ت ا] دری یی قابارتوب صو آقیتمق ویاخود یارایی ایشلتمك ایچون یاپشدیریلان شی ؛ بدنك هرهانکی بر طرفنه یاپشدیریلان بز ویا کاغد اوزرینه سوررولمش علاج .

یاقین ـ یقین [ت ص] اوزاق اولمیان ، قریب . آز وقت اول . آز وقت صکره . بکزه ین . مشابهتی اولان . وقوعی قریب اولان .

یاقینلاشمق [ت مص] یاقلاشمق ، یاناشمق ، قریب اولمق .

یاکلتمق [ت مص] سهو و خطا ایتدیرمك ، آلداتمق . یاکلش ایش یاپدیرمق .

یاکلمق [ت مص] سهو و خطا ایتمك . یاکلش یاپمق . خطاده بولنمق .

یال [ف ا] بویون ، کردن .

یالاپ [ت ص] مکرر اوله رق قوللانیلیر : یالاپ یالاپ : پارل پارل .

یالابیق [ت ص] پارلاق ، پارلدایان ، ایشی ین .

یالاق [ت ا] حیوانلرك ایچندن صو ایچدکلری قاب .

یالامق [ت مص] دیل ایله سیلمك . یاننده طوقونارق کچمك .

یالان [ت ا] اصلسز ، حقیقته مغایر ، خلاف واقع سوز ویا ایش .

یالبه [ت ا] طالغه لرك تأثیریله کمینك ایکی طرفه صاللانمسی .

یالتاقلانمق [ت مص] تبصبص ایتمك ، تملق ایتمك . مداهنه ایتمك . خوش کورونمکه چالیشمق .

یالچین [ت ص] یك دیك ، یك صارپ .

یالدیز [ت ا] بر شیئك اوزرینه سوریلن آلتون ویا کوموش . بر سوزك ویا ایشك یالان اوله رق سوسی .

یالدیزلامق [ت مص] یالدیز سورمك . تذهیب . یالاندن سوسله مك . کوز بویامق .

یالکز [ت د] تك ، منفرد ، برابرنده باشقه سی اولمیان ، ساده ، محضا ، مجرد .

یالکزلق [ت مص] تنهالق ، وحدت ، انفراد .

یالوارمق [ت مص] رجا ایتمك ، نیازده بولنمق .

یالی [ت ا] دکز و نهر کناری، ساحل ، قیی. ساحلخانه .

یالیت [ع فد] نه اولوردی، کاشکی.

یالیم [ت ا] بچاق. قیلیج وسائره نك کسکین طرفی .

یالیك ـ یالین [ت ا] آله و .

یالکلانمق [ت مص] پارلامق، آله ولنمك.

یالین [ت ص] ساده، تك، چیپلاق .

یاماچ [ت ا] بایر محل ، سطح مائل .

یاماق ـ یماق [ث ا] چراق، یاردمجی.

یامری یومرو [ث ص] اکری بوکری .

یامان ـ یمان [ث ص] قورناز ، جادالوز، حیله کار ، مرحمتسز ، فنا .

یامه [ث ا] بر دلیکی ویا یپرتینی قاپاتمق ایچون قوللانیلان پارچه. بعض آدملرك یوزلرنده بولنان لکه .

یامه مق [ث مص] دلیکی ویپرتینی یامه اوره رق قاپاتمق ، تعمیر.

یام یام [ت ص] انسان اتی ییه ن وحشی آداملر .

یان [ث ا] اون، آرقه ، اوست و آلت طرفدن غیری اولان طرف . کنار ، جهت ، سمت ، جوار . عند ، نزد .

یانپوری [ت ص] چارپوق، اکری بوکری .

یاناشمق ـ یناشمق [ث مص] یاقلاشمق ، یانه صوقولمق ، تقرب ایتمك .

یاناق ـ یناق [ث ا] یوزك ایکی طرفندن هر بری . رخسار .

یانغین [ث ص] یانق ، محترق . متأثر . متضرر . بر یرده ظهور ایدن آتش .

یانمق [ث مص] آتشلنمك. آتش طوتوشمق . پارلامق . آتشه معروض قالمق. ضرر وزیان کورمك. متأثر اولمق . تأسف ایتمك .

یاواش ـ یواش [ث ص] سرعتلی اولمیان. آغیر. أهمیتسز . یوموشاق . خفیف .

یاوان [ث ص] یاغسز ، لذتسز . طاتسز .

یاور [فص] یاردمجی. معین. مساعد.

یاورو ـ یاوری [ث ا] هر نوع حیوانك کوچوکی. هنوز طوغمش .

یاوشاق [ت ا] هنوز سرکه دن چیقمش وجانلانمش بیت .

یاووز [ث ص] شدتلی. پك سرت، فوق العاده . حاذق . ماهر .

یاووقلی [ت ص] نشانلی، سه وکیلی.

ياوه [فا] معناسز ، بيهوده سوز .

ياى [ت ا] اوق آتمغه مخصوص معروف آلت ، كمان . اسنه‌ين آلت ، زنبرك .

يايا ـ يايان [ت ص] آياقله يوروين ، پياده . محروم ، بى بهره .

يايغره [ت ا] يوكسك سسله باغيرمه ، كورولدى . تلاش ، ولوله .

يايغى [ت ا] يره ويرشيئك اوستنه سه‌ريلن شى ، كليم .

يايق [ت ا] ياغ چيقارمق ايچون سوت چالقا‌دقلرى معروف قوچى .

يايق

يايلا ـ يايلاق [ت ا] يازين كيديلوب اوتوريلان يوكسك وسرين ير . طاغده يازلق اقامتكاه .

يايمق [ت مص] آچمق ، سه‌رمك ، طاغتمق . حيوان اوتلاتمق .

يايوان [ت ص] آچيق ، كنيش ، بول .

يباب [ف ص] ويرانه ، ييقيق ، بوزوق .

يبوست [ع مص] قورولق . ياش اولمامق . رطوبتسزلك .

يتاق [ت ا] دوشه‌ك . قاريوله ، سدير . مكان ، ملجاء . مجرا .

يتشمك [ت مص] اولاشمق . ايريشمك . حاصل اولمق . نشئت ايتمك . كماله ايرمك . برزمانده يشامق .

يتمش [ت ع] ٦٩ دن صكره‌كى عدد .

يتمك [ت مص] الويرمك ، يتيشمك ، واصل اولمق ، جانه يتمك : بيقوب تحملى قالمامق .

يتيم [ع] يالكز ، تك ، يكانه . باباسى اولمش چوجق .

يثرب [ع ا] مدينهٔ منوره شهرى .

يخ [فا] بوز .

يخچه [فا] ياغان طولو ، برد ، ژاله ، چيك .

يخشى [تا] أيى ، كوزل ، اعلا .

يخنى [فا] ذخيره ، پيشمش شى . معروف أت يمكى .

يد [ع ا] أل . قوت ، قدرت .

يدك [تا] حيوانى چكه‌جك ايپ . آقنديلرده قايغى چكدكلرى ايپ . چكيلوب كوتوريلن بوش آت . لزومى ايچون بولنديريلان شيلر .

يدمك [ت مص] چكوب كوتورمك .

يدى [ت ا] آلتيدن صوكره كلن صايى .

يديرمك [ت مصـ] يه‌جك ويروب يوتدورمق . حيوانه يم ويرمك. صرف واستهلاك ايتديرمك.

يُر [ث مصـ] قره ، طوپراق . ارض پارچه‌سی. محل ، مملكت ، وطن ، مقام ، منصب .

يَراعه [ع ا] قامش . قامش قلم .

يَراغ [ت ا] سلاح، آلت حرب لوازم ؛ مهمات .

يرحمك‌الله [ع تر] الله سكا رحمت ايتسون .

يرقان [عا] صاريلق علتى .

يرلشمك [ث مصـ] يرطوتمق؛ ير بولوب اوطورمق . قرار ايتمك . بر محلده دائم اوطورمق . اشياسنی يرلی يرينه قويمق .

يرليغ [ت ا] اراده ؛ فرمان .

يرمغان [فا] آرمغان ، هديه .

يزدان [فا] جناب حق . يارادان .

يَسار [عصـ] زنكينلك ، وارلق ، ثروت . صول طرف .

يُسر [عمصـ] قولای اولمق، قولايلق، (صـ) قولای ، يواش شی .

يُسر [ع مصـ] قولايلق ، آسانلق ، سهولت . زنكينلك .

يسری [ع ا] صول طرف .

يُسری [ت ا] برجنس سياه و پارلاق آغاج .

يَسور [عصـ] قارباز، دائما قمار اوينايان آدم .

يَسير [ع صـ] آز ، قليل . قولای ، سهل . قارباز .

يَشب ـ يشم [ع ا] درلو رنكلری اولان قيمتلی برطاش.

يشيل [ت صـ]صاری ايله ماوی رنكلرك امتزاجندن حاصل اولان رنك. چمن رنكی ، تازه ، خام سبزه .

يعنی [ع د] مقصد شودركه ، شو ديمكدركه : معناسی بودر .

يَغلاوی [عا] صاپلی طاوا .

يغما [فا] غارت ، غصب ، تاراج.

يَقطين [ع ا] قباق ، خيار ، قاوون وقارپوز كبی يره‌يايیلان نبات.

يَقاظت [عمصـ] اويانقلق ، بيدارلق.

يَقَظه [عا] اويانقلق حالی، بيدارلق.

يَقين [ع ا] برشيئی شكسز اوله‌رق بيلمك .

يك ـ ين [ت ا] اثواب وچماشيرك قولی ؛ يانی .

يك [ع ا] بر ؛ بردانه؛ بر عددی. تك ؛ يالكز .

یگان ـ یکان [فص] بر بر بر؛ آیری آیری.

یگانه [فص] بریجك؛ أشی اولمیان. نظیرسز.

یکبار ـ یکباره [فص] برکره؛ بر دفعه. بردفعه‌ده.

یکپاره [فص] برپارچه، بوتون، قیریقسز. أکسز.

یکتا [فص] نظیرسز، بر دانه، مثلی اولمیان.

یکدم [فا] بر دم، بر نفس، بر آن.

یکدن [فا] بردن، دفعةً، پارچه پارچه اولیه‌رق.

یکدیکر [فا] بربری، ایکیسیده، بر چوغی‌ده.

یگرمی [تا] اون طوقوزدن صکره‌کی عدد.

یك‌رنك [فص] بررنکده، عینی‌رنکده.

یکزبان [فص] بر دیللی، آغزی بر. بر آغیزدن.

یکساله [فص] بر سنه‌لك، بر یاشنده.

یکسان [فص] دائما. بر دوزی‌یه، بر اسلوبده. مساوی.

یکشنبه [فا] بازار کونی، یوم‌الاحد.

یکمك ـ یمك [ت مص] غلبه‌چالمق. شدتی آزالتمق.

یگن [تا] قارداش اولادی، برادر زاده.

یکون [عا] حسابك مجموعی. حسابك طوپی.

یکه [تا] کمی‌یی چویرمك ایشنی کورن دومنك مانیوه‌لاسی.

ایکه‌تاز [فص] فوق‌العاده شجیع. پك جسور آدم. قهرمان.

یکی ـ ینی [ت ص] قوللانلمامش، اسکی اولمیان. نوظهور. عجمی، تجربه‌سز.

یکیت [ت ص] کنج، قوتلی. جسور؛ بهادر.

یکیله‌مك [ت مص] اسکی‌یی یکی ایله دکیشدیرمك، تکرار ایتمك.

یل [تا] روزکار؛ روماتیزمه وامثالی. قارنده طوپلانان غاز.

یلپازه [تا] صیجاق هوالرده روزکار حاصل ایتمك ایچون قوللانیلان معروف شی. مروحه.

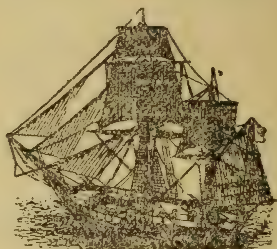
یلپازه

یلتنمك [ت مص] برشیئه اوزنمك. تقلیده چالیشمق.

یلدیرمه [تا] قادینلرك صیفیه‌ده کیدکاری اوستلك.

یلك [تا] قوش قانادینك اوزون تویلری. قولسز، اونی آچیق منتان.

یلکن [تا] روزکارایله یوروتمك ایچون کمینك دیرکلرینه کردکلری قالین بز .

یلکن

یللنمك [ث مص] یلپازه ایله کندینه یل ویرمك . قارنده‌کی غازی مقعددن چیقارمق .

یلوه [ث ا] چوللق دنیلان قوش .

یله [ف ا] صاله . اوتلاغه صالویرلمش حیوان سوریسی . [ت ا] آت صاچی ، آرسلان صاچی .

یم [ث ا] حیواناتك یه‌جکی . مج : حیله ، ساخته اوضاع . [ع ا] دکز ، دریا .

یمامه [ع ا] اهلی کوکرجین .

یمك [ث مص] چکنه‌یوب یوتمق ، طعام ایتمك . کمیرمك . آشندیرمق . صرف ایتمك . معروض اولمق . [ت ا] ییه‌جك شی ، طعام .

یملك [ت ا] حیوانلره ایچنده یم ویریلان محل .

یمن [ع م] میمنت ، مبارکلك ، اوغورلیلق .

یمنی [ت ا] قادینلرك وطشره خلقنك باشلرینه باغلادقلری توابند . اوکچه‌سز برنوع آیاق قابی .

یملك

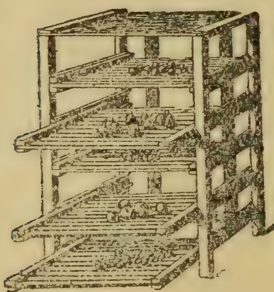
یمورطه [ث ا] قوش ، بوجك ، بالقلرك طوغوردقلری قابوقلی دانه .

یمورطه

یمورطلامق [ث مص] یمورطه یاپمق . اویدوروب سویلمك .

یمیش [ثا] میوه ، فاکهه . قوری انجیر .

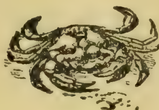

یمیشلك

یمیشلك [ت ا] سفره‌ده ایچنه یمیش قونیلان قاب . یمش دولابی .

يمين [عا] صاغ جهت، صاغ طرف. آند ، قسم .

ينبوع [عا] پیكار، چشمه، قایناق، منبع .

يڭكچ [ت ا] يان يان يورويڭ معروف صو حیوانی . چغانوس.

يڭكچ

یڭگه [ت ا] برادر، دایی ، عموجه زوجه‌سی. كلینه رهبرلك ایدن قادین .

ينيرجه [ت ا] وجودی اويارق بوبوين چیبان . غانغرن .

يوارلاق [ت ص] مدور ، دكرمی ، طوب كبی ، كروی .

يوارلامق [ت مص] تكرله‌مك ، دوندیره‌رك يوروتمك . اساسسز برشی سویلمك .

يواشه [ت‌ا] سركش آتلری ضبط ایچون دوداقلرینه طاقدقلری تخته قیصاج .

يوباز [ت‌ا] ایری، قابا، قوتلی آدم. قبا صوفی .

يوتمق [ت مص] بوغازدن آشاغی ایندیرمك . غصب ایتمك . تحمل ایله سكوت ایتمك .

يوجه [ت‌ص] يوكسك ، مرتفع .

يورد [ت ا] ير، مملكت ، وطن ، مسكن ، املاك واراضی .

يوردام [ت ا] ألندن ایش كلمك . تدبیر .صره ، مناسبت .

يورطی [ت‌ا] خرستیان بايرامی .

يورغان [ت‌ا] ياتانك اوستنه اورتیلن شی . لحاف .

يورغون [ت‌ص] يورولمش ، چوق زحمت چكمش . مجالسز .

يورغه [ت‌ا] آتك برنوع يورويشی، او صورتله يوروين آت .

يورمق [ت‌مص] يورغون دوشورمك، زحمته صوقمق. تعبیر وتفسیر ایتمك . عد وحمل ایتمك . صايمق .

يوروك [ت‌ص] أبی وچابوق يوروين آت . كوچن خلق، كوچبه .

يورومك [ت مص] آیاقله كیتمك ، آدیم آتارق ايلريله‌مك. هجوم.

يوره‌ك [ت ا] قلب، كوكل. جسارت، مرحمت ، شفقت .

يوز [ت‌ا] طقسان طقوزدن صكره‌كی صايی. انسان وحیوان باشنك اوك طرفی، چهره ، برينك طيشاريسی، قاشك طوغری طرفی . سبب .

يوز باشی [ت ا] عسكرده بلوك قوماندانی .

يوزمك [ت مص] حیوانك دریسنی صويمق. صوده باتمیه‌رق ايلرلمك.

يوزوك [ت ا] پارمغه زينت ایچون طاقیلان حلقه .

یوسفجق [ت ا] قومرونك بر نوعی. برجنس کاه‌بك.

یوصمه [ت ص] ظریف، ادالی، عشوه‌باز.

یوصون [ت ا] آغاج کوکلری، طاشلراوزرنده حاصل اولان یشیل ویوموشاق چیمن. دورغون صو اوستنده حاصل اولان یشیللك.

یوغورت [ت ا] صنعی اکشیدلمش وقویولاشدیرلمش سوت.

یوغورمق [ت مص] اون کبی شیلری خامور یاپمق، یوموشاق شیلری آل ایله‌آزه‌رك قاریشدیرمق.

یوغون [ت ص] قالین، قابا، ایری وجولی آدم.

یوف [ت ا] یازیق ! بیهوده. بوش.

یوفقه [ت ص] اینجه، رقیق. بورکلك خامور، یازی.

یوق [ت‌ص] اولمیان، غیر موجود، معدوم.

یوقاری [ت ا] یوکسك، یوکسکده بولنان، عالی، بالا.

یوقسول [ت ص] یوقلق ایچنده بولنان، فقیر، محتاج.

یوقلامق [ت مص] برشیئی اکلامغه چالیشمق، آرایوب طارامق. تحقیق ایتمك. دنه‌مك.

یوقوش [ت ا] یوکسکه منتهی اولان یول، سطح مائلك یوقاری‌یه طوغری وضعیتی.

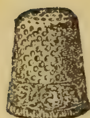
یوك ــ یون [ت ا] قویون توکی، یاپاغی، پشم، صوف.

یوك [ت ا] نقل اولنان اشیا، آغیرلق. درعهده ایدیلان شی. وظیفه.

یوکسك [ت ص] یوجه، آلچاق اولمیان. فضله، آرتمش.

یوکسلمك [ت مص] یوجلمك، یوقاری قالقمق.

یوکسوك [ت ا] ایکنه‌یی ایتمك ایچون پارمغه طاقیلان شی.

یوکسوك اوتی [ت ا] وه‌جیتال یوکسوك دنیلن بر اوت.

یول [ت ا] اوستنده یورینن یر، کچیله‌جك محل، راه، طریق. عادت. کمینك سرعتی.

یولار [ت ا] حیوانی باغلامق ایچون باشنه طاقیلان شی.

یولاف [ت ا] معروف حبه؛ علف.

یولمق [ت مص] چکوب قوپارمق. صویمق، دولاندیرمق.

یوم [ع ا] کون. کوندوز، دنیانك آیدینلق اولدیغی مدت.

یوماق [ت ا] طوپ کبی یووارلاق صاریلمش ایپ ویا ایپلك.

یوماقلاتمق [ت مص] شیشوب یومرو اولمق. صاریلمق.

يومروق [ت ا] پارمقلری قپامق ایله ألك آلدیغی شکل . مشت .

یومشاق ـ یوموشاق [ت ا] سرت وقاتی اولمیان

یومق [ت مص] یقامق .

یومق [ت مص] کوز قپاقلرینی قاپامق، پارمقلری بوکمك .

یونجه [ت ا] حیوانلره یدیریلیر معروف اوت .

یونغه [ت ا] کسیلن کرسته، قیریلان اودوندن چیقان اوفاق پارچه .

یونمق [ت مص] قلم کسمك، کرسته یی، آغاجی کسوب دوزلتمك ، طاشی دوزلدوب بر شکله قویمق .

یووا [ت ا] قوشلرك و بوجکلرك مسکنی، لانه . کوچوك وفقیرانه أو . ماکنه‌ده ویده و سیلیندیرك کیردیکی دلیك . چوقور ، دلیك .

قیرلانغیچ یوواسی

یوها [ت ا] تحقیر وتزییل صیحه‌سی، یوها دیه باغیرمق .

یتمك [ت مص] ضایع اولمق ، غائب اولمق، یولنی شاشیرمق.

ییرتمق [ت مص] یوموشاق شیئی پارچه‌لامق ، ایکی‌یه آییرمق، یارمق.

ییغمق [ت مص] حبوباتی ، اشیایی بر بری اوزرینه قویوب کومه یاپمق .

ییقامق [ت مص] صو ایله تمزله‌مك . یومق ، غسل ایتمك .

ییقمق [ت مص] هدم ایتمك، تخریب ایتمك ، یره دویرمك .

ییل [ت ا] سنه ، اون ایکی آیدن عبارت زمان .

ییلان

[ت ا] اوزون، مضر وزهرلی حیوان . افعی ، حیه .

ییلان

ییلانجق [ت ا] بر نوع خسته‌لق . معروف یارا .

ییلیشمق [ت مص] صیریتمق ، چیرکین چیرکین تبسم .

ییلمق [ت مص] اورکمك ، کوزی قورقمق .

ییو [ت ا] بر شیئك ایچنده ویا طبشنده‌کی اویوق چیزکی . بر زیوانه‌نك ایچنه ویا ویده‌نك اوستنه یاپیلان هلزونی اویوق .

صوك

رسملی تورکجه قاموسه

علاوه

« رسملی تورکجه قاموس »ك طبعندن صوکرا کورولن اکسیکلکلر، نظر تدقیقدن قاچان بعضی کلمه‌لر، خصوصیله تورکجه‌لشمش چوق مستعمل فرانسزجه تعبیرلر اکمال ایدیله‌رك ذیل حالنده قارئلرمزه تقدیمه مسارعت اولونمش؛ بوصورتله عمان عمان قاموسه کیرمه‌ین هیچ بر مهم ویکی کلمه قالمامشدر. اوحالده صوك سنه‌لرده لسانمزه کیرن بوتون یکی کلمه‌لری ایلك دفعه اولارق بر لغت کتابنده طوپلامق شرفی قاموسمزه عائد اولمشدر.

یالکز هرکتابده اولدیغی کبی مع الاسف قاموسمزده‌ده الیمزده اولمایان بعضی اوفاق توفك مرتب خطالری وقوع بولمشدر. مثلا « آبستن » کلمه‌سی فارسی اولدیغی حالده تورکجه کوسته‌رلمش، « مغفل » و « معضلات » کلمه‌لرینك اوزه‌رینه شده اشارتی قونولمشدر. برده بر قاچ رسم یاکلیش وضع ایدیلمش، بعضی یرلرده ایسه املانك وحدت وتجانسنه خلل کلمشدر. مصححلره بومرتبلره عائد اولان شوقصورلرك معذور کوروله‌جکندن امینز.

آ

آپاندیسیت [فرا] كور باغیرصاق خستەلغی.

آپەریتیف [فرا] یمكدن اول اشتها ویرمك ایچون قوللانیلان مشروبات كئولیه .

آتلیه [فرا] عملەنك ویا صنعتكارك چالیشدیغی یر .

آنات [ع ا] آن ك جمعی . اینجه فرقلر، اینجەلكلر، فرانسزجه « نوآنس » مقابلی .

آنسیقلوپەدی [فرا] محیط المعارف.

آنكت [فرا] تحقیق ، تفتیش . بر مسأله حقنده بر چوق ذواتك فكرلرینی صورما .

آداپتاسیون [فرا] نقل وتطبیق . سربست ترجمه ، بر اثر ویا پیەسی مليلشدیرمك صورتیله نقل وترجمه ایتمه . صفتی : آداپته .

آسپیرین [فرا] باش آغریسی وسائره ایچون قوللانیلان معروف علاج .

آسیستان [فرا] طبیب معاونی .

آنترە [فرا] كیریلەجك یر ، مدخل ، قاپونك ایچ طرفی: بوأوك آنترەسی چوق كوزلدر .

آنترەپو [فرا] موقت اولارق اشیای تجاریه قونولماسنه مخصوص بویوك آنبار ، كومروك آنباری. حكومت ویا شركت نامنه اشیا صاتیلان مغازه .

آرتیست [فرا] كوزل صنعتلرك بر ویا بر قاچ شعبەسنده اختصاص وكمال كوستەرن آدام ، صنعتكار، مغنی ویا مغنیه ، یوكسك آقتور .

آفیش [فرا] دیوار اعلانی .

آلقولیزم [فرا] مسكراتك كثرت استعمالندن حاصل اولان مرض، عیاشلق .

آلقولیك [فر ص] كئوله مبتلا ، عیاش .

آقا [ت ا] آغا. « اسكی تورکجه »

آلتای [ت ا] اورتا آسیاده بویوك بر داغ كه توركلرك منشأی در .

آككومولاتور [فرا] الكتریق بیریكدیرن ، الكتریكك بیریكدیكی محل مخصوص .

آمبالاژ [فرا] بالیا یاپما ، دنك باغلاما ، اشیایی صاندیقه قویما .

آمپول [فرا] الكتریك شیشەسی كه ضیا بو شیشەنك ایچندن انتشار ایدر. الكتریك لامبەسی.

آمازون [فرا] آته بینن قادین . قادینك آته مخصوص البسه‌سی .

آنغاژه [فرا] سوز ویرمه، تعهده کیرمه، مجبوروم‌بوط اولمه.

آماتور [فرا] مراقلی، هوسکار، براویونی مثلا فودبولی کیف ایچون اوینایان .

آنغلیقانیزم [فرا] پروتستانانغك اینکلتره‌ده منتشر بر نوعی . صفتی : آنغلیقان .

آنتی‌سه‌پتیك [فر ص] مضاد تعفن، (١) بر شیئك تفسخ وتعفننه مانع اولان شی. «اصطلاحات طبیه‌دندر . »

آنورمال [فر]غیرطبیعی،غلط طبیعت.

آوانس [فرا] محسوباً پشین ویریلن پارا .

آوروپالیلاشمق [تف]آوروپالیلر کبی چالیشمق ویا. شامق ، فنی حیاته تطبیق ایتمك ، آوروپالیلر کبی مدنی ومترقی اولمق، عصریاشمك .

أ

أتاژه‌ر [فرا] اوزرینه کتاب وسائره قونولان راف، رافلی‌دولاب.

أتیکت [فرا] برشیئك، برشیشه‌ویا سائره‌نك‌اوزرینه یاپشدیریلان و مظروفنك جنس ومقدار وفیاتنی گوسته‌رن کاغد. تشریفات، مراسم: فلان آدام أتیکتی چوق سه‌ور .

أتنوغرافی [فرا] ملتلرك واجناس بشرك تقسیماتندن، احوال عرقیه و سائره‌لرندن بحث ایدن‌علم، علم بشر .

ارتفاق [عا] برغیرمنقول اوزرینه دیکر بر غیر منقول لهنه تحمیل ایدیلن کلفت .

أسانس [فرا] لاوانطا خلاصه‌سی .

أکسپره‌س [فرا] سریع ودوغرو تره‌ن .

ألست [عا] خلقتك ابتداسی . ازلیت، ماضی‌یه‌دوغرونامتناهیلك .

انتان [عا] فنا قوقا. مواد عضویه‌نك تفسخیله هوایی بوزماسی . « امراض انتانیه »: وجودك فساد وعفونتنه سببیت ویرن خسته‌لقلر .

استثمار [عا] ایشلتمك. بریسنك ویا برشیئك ضررینه اولارق برشیدن‌مستفیداولمق، جرمنفعت ایتمك.

استهداف [عا] هدف ایسته‌مه . بر شیئی هدف و غایه اتخاذ ایتمه ، معناً نشان آلمه .

أنژه‌کسیون [فرا] شیرینغا، احتقان.

أنستانتانه [فرص] آنی، بر لحظه‌لق. بر آنده چیقاریلان فوطوغراف.

أنستیتو [فرا] مؤسسهٔ علمیه، انجمن.

اوپه‌راتور [فا] خسته‌یه عملیات یاپان، جراح، امراض خارجیه متخصصی.

اوپه‌راسیون [فرا] خسته‌یه عملیات یاپما.

اوتوماتیك [فرص] کندی کندینه حرکت ایدن، متحرك بالذات. ماکینه کبی اراده‌سز وتفکر-سز حرکت ایدن (آدام).

اورتا [تا] وسط. «اورتامکتب»: ابتدائی‌دن بویوك، لیسه‌دن کوچوك سکز صنفلق مکتب.

انسیاق [ءا] آردی صیرا کیتمه، انسجام: انسیاق کلام.

اوقترووا [فرا] بلدیه‌نك آلدیغی دخولیه ویرکیسی.

أنترناسیونال [فرا] بین‌الملل، غیر ملی؛ انسانی.

أنته‌ره‌سان [فرص] دقت وعلاقه جلب ایدن، شایان دقت، اهمیتلی، فائده‌لی، جاذب.

اوریژینال [فرص] اصلی، ابداعی، امثالی اولمایان، نوعی شخصنه منحصر اولان.

أنفسی [عص] (فلسفه) روحی، داخلی، آفاقی‌نك ضدی. (فر): سوبژه-کتیف.

اوپه‌ره‌ت [فرا] موسیقیلی ومضحك تماشا، اوپرانك کوچوك مقیاسی.

ایپوته‌ك [فرا] غیر منقولك ترهین شکلی.

اوتل [فرا] مسافرخانه، هوتل.

اوغوز [تا] أك اسکی تورك حکمداری فرض ایدیلن قهرمان که میلاددن یوز یتمش دورت سنه اول وفات ایتمشدر.

ایده‌آل [فرا] مفکوره، غایهٔ خیال، یوکسك وهیجانلی امل. چوق کوزل ومکمل.

ایده‌آلیزم [فرا] خیالیون، ادبیاتده خیالیون مسلك ومکتبی، ره‌آلیزم مقابلی.

ایده‌آلیست [فرص] مفکوره‌جی. وطن ایچون، انسانلق ایچون یوکسك و تمیز خیالار، حسلر و فکرلر بسله‌ین.

ایستاسیون [تا] فرانسزجه station کلمه‌سندن. کوچوك شمندوفر موقفی. «بویوکنه غار دینیلیر.»

اورکسترا [فرانسزجه‌دن] موسیقی طاقیمی.

أکسانتریك [فرص] غریب طبیعتلی، هیچ برکیمسه‌یه وهیچ بر شیئه بکزه‌مه‌ین.

اوتوریته [فا] نفوذ وقدرت، حاکمیت، سلطه.

ایستور [تا] (فر) store دن، یایلی پنجره پرده‌سی.

ایستوریك [فر صه] تاریخی، قیمت تاریخیه‌سی اولان .

ایسته‌ری [فرا] احتقان رحم .

ایص [تا] صاحب .

ایصسز [ت‌صه]صاحبسز، کیمسه‌سز، تنها .

آیاغ [فا] قدح ، آیاقلی قدح .

ب

باژگون [فصه] اوغورسز، معکوس . واژگون .

باقی [ت ا] آلتای تورکارینك شاعره ویردکاری اسم .

باغاژ [فا] یول اشیاسی .

بدخشان [فا] آسیاده هندطرفلرنده آلتون واعل معدنلریله مشهور اسکی بر مملکت .

بل [تا] ایکی داغ آراسنده‌کی بر، کچید .

بروشور [فرا] کتابلرك فورمالرینی دیکمه، جلد. رساله .

بورو [فرا]bureau یازیخانه، اداره‌خانه.

بووروقراسی [فرا] قرطاسیه‌جیلك. مأمورین و رؤسانك استبدادی .

بولشه‌ویزم [روسجه] حرب عمومی نهایتلرنده روسیه‌ده‌وقوع بولان بویوك بر انقلاب ایله تأسس ایدن سیاسی و اجتماعی بر طریقت ، مفرط سوسیالیزم ، قومونیزم. صفتی: بولشه‌ویك .

بویقوتاژ [فرا] متحداً بر شی ویا مؤسسه ایله آلیش ویریش. ایتمه‌مك ، اقتصادی آفورooz .

بوقس [فرا] یوموروقله ووروشما ، یوموروقله‌ووروشما سپوری .

بولووار [فرا] ایکی طرفی آغاجلی کنیش و کوزل جاده ، شهراه ، خیابان .

به‌تون [فا] صو چمنتوسی . بو چمنتو ایله یاپیلان بنا .

به‌تون آرمه [فرا] دمیرلی به‌تون .

بیسیقلت [فا] بر کیشیلك ایکی تکر- لکلی معروف آرابا، دراجه .

بین‌الملل [عتر] مللر آراسنده ، غیرملی، عمومی‌وانسانی (فر) انترناسیونال .

پ

پاترون [فرا] بر فابریقه ویا هوتل ویا سائره‌نك صاحبی ، سرمایه‌دار ، بر چوق عمله ایشله‌تن آدام .

پاتیناژ [فر ا] بوزلی اوزه‌رنده بوکا مخصوص آیاق قابلریله قایما . مجلا وکنیش بر یرده «پاته‌ن»دینیلن آیاق‌قابلریله قایارق‌یورومه و أکلنمه.

پاراتونەر [فرا] سپر صاعقه .

پاراشوت [فرا] سپر سقوط، طیارەلرك سقوطنه قارشی قوللانیلان ویکی ایجاد ایدیلن آلت .

پانیك [فرا] بردن برە ظهورەكان قورقو وهیجان . بوزغونلق .

پانتانتیف [فرا] کردانغه طاقیلان مرصع وقیمتدار طاشلی مادالیون .

پاویون [فرا] بر مؤسسەنك اقسامندن اولان کوچوك ومنفرد بنا .

پالمیه [فرا] خرما آغاجی . صالونلرده تزیینات مقامنده قوللانیلان وبویوك صاقسیلر ایچنده بولونان ایری یاپراقلی نبات .

پرەستیژ [فرا] نفوذ، معنوی قدرت: فلان آدام پرەستیژ صاحبی در. فلان معلمك طلبه اوزرنده پرەستیژی یوقدر .

پروفسور [فرا] معلم ، مدرس ، عالم وفاضل آدام، استاد.

پیەس [فا] تیاترو اویونی ، تماشا اثری .

پرەنسیپ [فرا] مسلك، اصول ، خط حرکت ، عمده .

پارق [فرا] خلقك تنزهنه مخصوص بویوك ومنتظم باغچه . اسلحه ومهمات محلی .

پراتیك [فرا] عملی، قوللانیلماسی قولای. نظری نك ضدی .

پروژکتور [فرا] کیجه قارا کلیقلری آیدینلاتان ، واپورلرك کذرکاهنی تنویر ایدن قوتلی الکتریك ما کینەسی ، منظومهٔ شعاعیه .

پلانچو [یتا] تجارك طوتمایه مجبور اولدیغی دفترکه بر سنه ظرفندەکی معاملات تجاریەسی مندرجدر، سنەلك اجمال دفتری .

پوتەل [فرا] دەمیر کیریش .

پودرا [ت ا] فر Poudre دن مأخوذ . یوزه سورولن رایحەلی توز .

پورتاتیف [فرص] قابل نقل، نقلی چوق قولای .

پورتفوی [فرا] پارا جزدانی .

پورتمەن [فرا] قادینلرك أل جزدانی.

پەدال [فرا] بیسیقلتك آیاق باصیلان یری .

پنیال [ایتالیانجەدن] اینجه قیلیچ ، مچ .

پسیقولوژی [فرا]علم احوال روح، روحیات .

پسیقولوغ [فرص] روح بشره واقف اولان، روحیات متخصصی.

پەداغوژی [فرا] چوجوق تربیەسی علمی . (ص) پەداغوغ .

پەدیکور [فرا] آیاق طیرناقلرینك تووالتی .

پیانیست [فرا] چوق کوزل پیانا چالان صنقتکار .

ت

تابکی [فر] نه وقته قادار .

تابل ـ دوت [فرا] لوقانطه‌لرده‌معین ومجبوری اولان یمك .

تانغو [فرا] بر نوع دانس هواسی واویونی .

تاقسی [فرا] اوتوموبیللرده‌نه‌قادار مسافه قطع ایدیلدیکنی کوسته‌رن آلت .

تانق [فرا] مسلح ومجهز بر نوع اوتوموبیل،برنوع آلت جرب که حرب عمومیده پك مدهش بررول اوینامشدر .

تراقتور [فرا]یکی زراعت ماکینه‌سی، زراعت اوتوموبیلی .

تبلرزه [فا] تیتره‌مه ، صیتما تیتره‌مه‌سی .

تبارز [عا] آشکار اولما ، میدانه چیقما .

تثبیت [عا] ثابت قیلما ، قطعی قرار ویرمه ، یاپما .

ترشیح [عف] سوزمك،سوزکچدن کچیرمك .

تداعی [عا] دعوت کله‌سندن : (فلسفه) برشیئی دوشونکله دیکر بر شیئك خاطره کله‌سی ، بر خاطره‌نك دیکر بر خاطره‌یی دعوت ایتمه‌سی .

تریمه‌ستر [فرا] اوچ آیلق مدت .

تك [ت د] کبی .

تکامل [عا] تدریجی تحول وتکمل .

تکنیك [فر ص] بر شیئك علم ، فن وصنعته متعلق قسمی ، فنی ، علمی . اصطلاحات فنیه .

تکین [تا] اسلامیتدن اولکی اسکی تورکلرده‌خاقان اوغوللارینه‌ویریلن عنوان ، پرنس .

تەز [فرا] دعوا ، مسأله ، مدعا : تەزلی پیەس : بر فکری مدافعه ایدن پیەس .

تله‌فونه [فرمص] تله‌فون ایتمك .

تمرکز [عا] مرکزلشدیرمه ، بر یرده برلشدیرمه ، طوپلاما، تکثیف ایتمه . « تمرکزقابینه‌سی »: مختلف سیاسی فرقه‌لر رؤساسندن متشکل هیأت وکلا .

تنوردیبوت [فا] وجودده‌کی بره و یارالره و سائره‌یه سورولن چوق مستعمل خارجی علاج .

تور [فا] دولاشما، دائره‌وی بر یولی دور ، کزمه ، کەزینتی .

تەنیس [انكليز] راكتلرله وكوچوك طوپلرله اویناتان كبار براویون، بر سپور .

تەنور [یتا] اركككك الك قالین وكورسسی . بو سسله تغنی ایدن، مغنی .

تیپ [فرا] نمونه. غریب طورلی آدام.

تیفوس [فرا] تهلكه‌لی وساری حما خسته‌لغی .

تیربوشون [فرا] شیشه‌لرك طپالرینی چیقارمایه مخصوص آلت.

تیم [فرا] فودبول طاقیمی .

تیهو [فا] بر نوع قوش .

ج

جامعه [عا] جمعیت، هیأت اجتماعیه، ملیت، كتله .

جغد [عا] بایقوش .

جازباند [انكليز] دانسه مخصوص كورولولو بر موسیقی .

چ

چَب‌انداز [فص] حیله‌كار، ظالم .

خ

خرسند [فص] ممنون، آز شیئه قناعت ایدن .

خونچكان [فص] قان داملاتان، كندیسندن قان داملایان.

خامهٔ خونچكان : قان داملایان قلم .

د

داقتیلوغراف [فرا] یازی ماكینه‌سیله یازی یازان.

درّاج [عا] كككلك نوعندن بر قوش.

دریوزه [فا] دیلنجیلك.

دوسیه [فرا] اوراق، بر ماده ویا مسأله حقنده موجود اوراقك هیأت مجموعه‌سی .

ده‌پو [فرا] امانت، ودیعه. طورطو، پوصا . مخزن، آنبار .

ده‌سپوتیزم [فرا] استبداد. جبروتضییق.

ده‌قولته [فرا] قادینلرك قوللرینی، كوكسلرینی آچیق بیراقان البسه. سربست. آچیق، آچیق‌صاچیق.

ده‌موقراسی [فرا] خلقجیلق، خلق حكومتی، خلقك حاكمیتی. آریستوقراسی مقابلی. ص: ده‌موقرات

ده‌موده [فرص] موداسی كچمش .

دیریتوط [انكليز] پك بویوك وقوتلی زرهلی .

ده‌له‌كه [فرا] مرخص .

دیدون [فرا] بیسیقلتی صاغه صوله چه‌ویرن آلت .

دیره کتور [فرا] مدیر.

دیره کسیون [فرا] مدیریت. اوتوموبیلی صاغه وصوله دوندورن آلت، اوتوموبیل دومه‌نی.

دیره کتیف [فرا] معنوی براستقامت گوسترمه، وجهه.

دیسپانسر [فرا] فقیرلره، یوقسوللره باقان واونلره مجاناً علاج ویرن معاینه‌خانه.

دیسیپلین [فرا] انضباط، ضبط وربط، عسکری انتظام.

دیفته‌ری [فرا] تهلکه‌لی بوغاز خسته‌لغی، قوش بالازی.

دیکتاتور [فرا] ایسته‌دیکی کبی حرکت ایدن رئیس حکومت، مستبد، آمر مطلق.

دینامو [فرا] الکتریك حاصل ایدن ماکینه.

دینامیت [فرا] قوتلی باروت، قوتلی باروتله یاپیلان آلت تخریب.

ذ

ذهنیت [ع ا] دوشونوش طرزی، عقل، معنوی قافا. فر: مانتالیته.

ر

راووند [نکلیز] مختلف مدت ودورلردن متشکل بوقس اویوننك بهر دوری.

ربوده [ف ص] قاپیلمش، مفتون.

رادیوم [فرا] قوتلی شعاع نشر ایدن قیمتلی بر معدن.

رُستم [فا] ایران اساطیرنده معروف قهرمان.

روحیات [ع ا] روحك احوالندن بحث ایدن علم، فلسفه‌نك مهم برشعبه‌سی اولوب فرانسزجه‌سی پسیقولوژی‌در.

رونتکن [فرا] اعضای داخلیه‌یی گورمه‌یه مخصوص آلت.

رونه‌سانس [فرا] دور انتباه، تجدد وترقی دوری، فرانسه‌ده علوم وفنونك احیاسنه باشلانیلان برنجی فرانسووا دوری.

ز

زایچه [فرا] زمان واسطه‌سیله طالعی گوسته‌رن جدول، برنوع فال.

زحام [ع ا] قالابالیق.

س

ساغو [ت ا] مرثیه.

ساناتوریوم [فرا] اکثریتله ورملیلرك، ضعیف بنیه‌لیلرك تداویسنه مخصوص آچیق وگوزل برمحلده کائن خسته‌خانه.

سانترال [فرص] مرکزی، مرکزده بولونان، مرکزه منسوب: تله‌فون سانترالی.

ساندوويچ [نکلیز] ایکی دیلیم ویا پارچا اکمكك آراسنه

خاویار ویاتره‌یاغی ویاسائره قونولان نفیس مزه .

سانسور [فرا] مکتوب وغزته‌لرك حکومت مأمورلری طرفندن تدقیق ومعاینه‌سی .

ستاژ [فرا] بر مسلك وصنعتده اثبات اقتدار ایچون ملازمتله دوام اولونان مدت ، ملازمت .

سپور [نکلیز] مختلف ادمان و ژیمناستیق حرکتلری ، تربیهٔ بدنیه‌یی استهداف ایدن متنوع تنزهلر واکلنجه‌لر .

سپورتمن [نکلیز] ایی سپورز یاپان آدام .

سیسموغراف [فرا] زلزله‌یی قید ایدن آلت ، زلزله نویس .

سیستم [فرا] قاعده، اصول، یول، ترتیب ، مسلك . منظومه .

سفنکس [فرا] ابوالهول . قدیم مصر اساطیرندن قیز باشلی وقانادلی آرسلان صورتنده تخیل ایدیلان بر ملکه، قیز باشلی آرسلان هیکلی .

سناتو [فرا] مجلس اعیان .

سپه‌کولاسیون [فرا] معاملات تجاریه و صرافیه . حیله‌لی بورسه اویونی .

ستادیوم [فرا] کنیش ومنتظم سپور میدانی .

سلطه [ع ا] حاکمیت ، اوتوریته .

سمیه [ع ا] قبیله ، جماعت .

سوسیالیزم [فرا] اشتراکیون مسلك اجتماعیسی . مساوات اجتماعیه واقتصادیه طرفدارلغی ، قومونیزمك معتدل شکلی . صفتی: سوسیالیست .

سوسیه‌ته [فرا] جمعیت ، حیات کبارانه .

سورپریز [فرا] آکسزین حیرت وممنونیتی موجب اولاجق برشی یاپا . بردن حیرت تولید ایتمه.

سوسپه‌کت [فرص] suspect شبهه‌لی. لسانعزده اکثریا ورمه استعدادی اولانلر حقنده قوللانیلیر.

سوسمار [فا] کرتنکله .

سوفلور [فرا] تیاترو صحنه‌سنك ایلریسنده محفوظ وغیر مرئی بریرده آقتوروآقتریسلره رولارینی، سویله‌یه‌جکلری سوزلری خاطرلاتان وسویله‌ین آدام .

سوواره [فرا] کیجه‌یاپیلان اکلنجه‌لی اجتماعلر ، کیجه کوسته‌ریلن سینه‌ما واوینانیلان تیاترو ، مسامره. « کوندوزککنه فرانسزجه ماتینه دیرلرکه تورکجه مقابلی مصاحبه‌در . »

سه‌زیش [ت ا] حس ایدیش ، دویوش ، روحا ادراك ایدیش ، حدس .

سومه‌ستر [فرا] آلتی آیلق مدت .

سوویێت [ووسجه] انقلاب روسیه‌سی، فیزیل روسیه، بولشه‌ویزم.

سه‌روم [فرا] قانك « مصل » دینیلن صویی که بوندن بعض امراض ساریه‌یه قارشی آشی یاپارلر .

سه‌آنس [فرا] مجلس ویا محکمه‌نك اجتماع مدتی . سینه‌ما‌نك اویون مدتی .

سه‌رویس [فرا] خدمت، وظیفه.

سه‌ری [فرا] سلسله ، دیزی ، ترتیب .

سه‌نپاتیك [فر ص] قانی صیجاق ، سه‌ویملی .

سوپه [فا] کیجه وکیجه یاریسندن صوکرا یه‌نیلن یمك .

سیرکوله‌ر [فرا] تعمیم ، تعمیماً یازیلان امرنامه .

سیرك [فرا] آت جانبازخانه‌سی ، قوشو میدانی .

سینه ـ سینه‌ما [فرا] فیلم و پروژکتور و اسطه‌سیله بیاض پرده‌یه انعکاس ایدن حیات وطبیعت منظرلری، ئه‌قران دینلن بیاض پرده اوزرنده کوسته‌ریلن جانسز تیاترو.

ش

شاپوغراف [یونانجه‌دن] یازی‌یی استنساخ ایدن آلت ، مستنسخ .

شامان [ت ا] شاعر، أوزان. «اسکی تورکجه »

شامپووان [فرا] کوپورن صاچ صویی.

شامپیون [فرا] مختلف ایشلرده ویا سیورلرده برنجی چیقان آدام . قوتلی، جنکاوز ، پهلووان.

شأنیت [ع ا] ماده ، حقیقت ، وقعه ، حادثه ، اشیا .

شانتاژ [فرا] تهدید ایله دولاندیرجیلق .

شوفور [فرا] اوتوموبیلی اداره ایدن آدام .

شعریت [ع ا] شعره مخصوص مزیت ، بدیعیت، کوزللك، انجه‌لك ، ظرافت .

شوله‌ن [ت ا] اسلامیتدن اولکی أسکی تورکارك ویردکاری نیم دینی ماهیتده‌ضیافت .

شه‌ف [فرا] باش ، رئیس .

ص

صوفتا [ت ا] جمهوریتك وبویوك انقلابك فیضیله الغا اولوتان وصوك عصرلرده عطالت وظلمت یوواسی حالنی آلان مدرسه‌لره وقتیله دوام ایدن تنبل وجاهل صاریقلی طلبه. صاریقلی خوجالرك جاهل ومتعصب اولان قسمی، یوباز. معنوی وفکری هویتی بوطرزده اولان کهنه فافالی آدام.

ط

طَرائِف [ءا] يكى وظريف معناسنه گلن « ظريف » ك جمعى .

غ

غار [فرا] ايستاسيونك بويوكى ، شمندوفر گذرگاهنده‌كى بويوك موقف .

غاراژ [فرا] اوتوموبيللرك بولونديغى كنيش وقاپالى ير .

غارديروب [فرا] البسه قويمايه مخصوص بويوك دولاب.

غارنيزون [فرا] قطعهٔ عسكريه، برشهر ويا موقعده اقامت ايدن قطعات عسكريه .

غازينو [فرا] بويوك ، شيق ومنتظم قهوه‌خانه‌ويا بيراخانه.

غالورى [فرا] دهليز galerie .

غرِه‌و [فرا] تعطيل اشغال، عمله‌نك پاترونه قيزوب ايش ايشله ـ مه‌مه‌سى .

غريب [فرا] معروف خسته‌لق ، سارى وشدتلى نزله .

غلطان [فصـ] يووارلانان .

غرافيك [فرا] بر مسأله‌يى شكللر ورقملرله‌تنوير وتثبيت ايتمه.

ف

فاختة [فا] قومرى ، يابانى كووه‌رجين .

فاكولته [فرا] دارالفنون اشعباتندن هربرى: دارالفنون حقوق فاكولته‌سى .

فالِح [عصـ]فلاح ونجات بولان، مسعود.

فَصّ [ءا] يوزوك طاشى .

فورمول [فرا] شكل ، اسلوب، اصول، ترتيب. رموزات.

فه‌ده‌راسيون [فرا] برلك، متحده.

فيلوتيللا [يتا] خفيف سفائن حر- بيه‌دن متشكل كوچوك فيلو، طورپيدولر وساتره‌دن مركب خفيفه دونانما .

فيلولوژى [فرا] لسانلرك قواعد واشتقاقندن وتنقيدات ادبيه‌دن باحث علم ، علم السنه .

فيريكسيون [فرا] اووما ، دلك. وجودى وياصاچى قولونيه ايله اووما.

فيرما [لاتينجه] عنوان ، تجارى بر مؤسسه‌نك عنوانى .

فيلتره [فرا] سوزمه ، سوزگچدن گچيرمه ، ترشيح .

ق

قابوتاژ [فرا] ساحل تجارتى ، ليمانلر آراسنده‌واپور سيروسفرى.

قاتالوغ [فرا] اسامى دفترى ، فهرست . اشياى تجاريه‌ويا كتاب وساتره‌نك مفرداتنى وفيأتلرينى كوسته‌رن فهرست .

قاريقاتور [فرا] مزاحى رسم ، بر شى ويا شخص ويا حادثه‌يى استهزا و اكلنجه ايچون توخاف وقوميق بر طرزده ترسيم وتصوير . طور وقيافتى توخاف وبچمسز اولان آدام .

قاريقاتوريست [ف ص] كوزل قاريقاتوريابان صنعتكار .

قارتون [فرا] موقاووا ، موقاووادن معمول قوطو . بويوك رسم جزؤدانى .

قاماروت [ت ا] ايتاليانجه‌دن ، واپورلرده برنجى وايكنجى موقع يولجيلرينه خدمت ايدن آدام .

قالورى [فرا] حرارت ، حرارتك بر سانتيغراد درجه‌سى .

قامپ [فرا] اردوكاه . ايزجيلرك چادير قوردقلرى ير .

قروكى [فا] بر رسمك ويا پلانك ويا خريطه‌نك قابا طاسلاغى ، بر رسم ويا پلانك ايلك چيزيلن موقت شكلى . بر اثر وتأليفك ايلك ترتيبى ويا مسوده‌سى .

قره‌دى [فرا] اعتبار ، اعتبارمالى . اعتماد وامنيت .

قره‌م [فرا] قايماق . بعضى نباتاتدن چيقاريلان مايع خلاصه‌سى .

قرووازور [فرا] خفيف وسريع زرهلى .

قصو ـ قوصو [ت ا] كدر ، انديشه .

قوتيبون [فرا] بالوده داغيتيلان سوسلى وتوخاف شيلر .

قوربيه [فرا] پوسته ، پوستاجى ، سياسى ورسمى اوراق كوتورن .

قوزمه‌تيك [فا] جلد ويا بييق ايچون قوللانيلان يوموشاق وقوقولى ترتيبلر .

قوزموپوليت [فرا] وطنسز آدام ، بوتون كائناتى كنديسنه وطن عدايدن انسان . «ناسيونايست»ك ضدى .

قورس [فرا] معلملرك ، ضابطانك وسائره‌نك اكمال معلومات ايتمك ايچون دوام ايتدكارى درسلر ، بوكبى ذوات ايچون حكومت طرفندن آچيلان خصوصى صنفلر .

قواوپه‌راتيف [فرا] برقاچ كيشى ويا هيأتك برلكده چاليشماسى واجراى تجارت ايتمه‌سى ، شركت .

قولكسيون [فرا] قولاكسيون بر جنسدن اولان شيلرى بر آرايه طوپلاما ، طاقيم : غزته قولكسيونى ، پول قولكسيونى .

قولونيا [فرانسزجه‌دن] قوقوسى لاوانطادن خفيف وصحى تووالت صويى .

قوللژ [نكليز] تالى مكتب ، ليسه .

قومپوستو [فرانسزجه‌دن] معلوم میوه طاتلیسی .

قون [ت ا] اسکی تورکجه‌ده‌قویون معناسنه کلیر .

قومون [فرا] ناحیه. کوی‌اهالیسی.

قونتاق [فرا] تماس. مثبت ومنفی ایکی‌الکتریك تلینك بربرینه تماس‌ایده‌رك‌یاتماسی: یانغین‌الکتریك تللرینك قونتاق یاپماسندن ظهوره کلدی .

قونسروا [فرانسزجه‌دن] فابریقاده یاپیلوب‌قوطولره قونولارق قاپاتیلان هرنوع مأکولات .

ك

کوزده [ت ا] بر آدامك اك چوق کوزنده اولان ، سه‌وکیلی ، ندیم ، ندیمه.

کولتور [فرا] حرث ، عرفان .

کیلووات [نکلیز] بیك وات که الکتریك صرفیاتنده‌واحد قیاسی کبی قوللانیلمقده‌در .

ل

لابوراتووار [فرا] حکمت وکیمیا عملیاتخانه ی. تحلیلخانه ، دارالاستحضار ، دارالمساعی

لاییك [فصا] لادینی، دنیاوحکومت ایشلرنده‌دینك‌تأثیری‌اولمایان. روحانی‌نك ضدی .

لیریزم [فا] ادبی اثرلرده‌شعروحس عنصرلرینك فضله‌بولونماسی، حسی وغرامی،ادبیات.شعریت. صد: لیریك .

له‌وانتن [فرا] فرنکلك طاسلایان ، طاتلی صو فرنکی .

م

ماته‌ریالیزم [فرا] مادیون مسلك فلسفیسی ، یالکز مادیاته وفنه ایناتما صد : ماته‌ریالیست .

ماساژ [فا] اووما ، وجودی اوومه صورتیله‌یاپیلان تداوی.

محامی [عا] دعوی‌وکیلی، آووقات.

ماتینه [فا] کوندوز ویریلن‌اکلنجه، کوندوز اوینانان تیاترو ، کوندوز کوسته‌ریلن سینه‌ما .

مراقب [عصا] تفتیش وتدقیق‌ایدن، مفتش .

مرتجع [عصا] ارتجاع طرفداری ، ماضی‌یه وخرافه‌یه باغلی ، تجددوترقی‌دوشمانی، جاهل ومتعصب.

مقانیزما [فرانسزجه‌دن] ماکینه جزؤلرینك‌ترکیب‌وتنظیمی، ماکینه . نظام وترتیب .

مشروطیت [عا] اك برباد براداره اولان‌مطلقیت‌ایله اك‌متکامل برشکل‌حکومت‌اولان‌جمهوریت آراسنده بر طرز اداره ، حکمدار ومجلس ایله اداره اولونان مملکت .

مُطلقيت [ع ا] استبداد، استبدادله اداره اولونان مملكت. يالكز حكمدارك نفوذى جارى اولما. قطعيت.

مَفكوره [ع ا] غايۀ حال، ايده آل، يوكسك هيجان.

مِتن [ع ص] انتانك صفتى.

مهراجه [هندجه] هند پرنسى، حكمدارى.

مونولوغ [فرا] صحنه‌ده بر آدامك كندى كنديته ايكى ويا داها زياده رول تمثيل ايتمه‌سى. بر كيشى طرفندن تمثيل ايديلن برنوع كوچوك تماشائى اثر.

مؤيده [ع ا] برشيئى، برفكرى ويا مؤسسه‌يى تأييد وتقويه ايدن عنصر. برمؤسسه‌نك مداراستنادى اولان قوت.

ميستيك [فص] اسرارلى، متصوفانه.

مه‌تافيزيك [فرا] مابعدالطبيعيات، حكمت غير طبيعيه، ارواح وحسيات ايله، باطنى شيلرله اشتغال ايدن فلسفه، علم كلام، تصوف، فنى حقيقتلردن عارى شيلر.

مه‌تود [فا] اصول، قاعده، يول.

ميتراليوز [فا] ماكينه‌لى توفنك.

ميني‌ياتور [فا] كوچوك وپك ظريف ومصنع شى، رسم ونقش.

مه‌داليون [فرانسزجه‌دن] قادينلرك آلتون زنجيرله بويونلرينه طاقدقلرى كوچوك ومدور برشى كه ايچه‌ريسنده اكثريا كوچوك بررسم بولونور.

ميقروسقوب [فا] كوزله كورونه‌مه‌ين غايت كوچوك شيلرى كوسته‌رن آلت، خرده‌بين.

ن

نابَموسم [فص] موسمنده اولمايان، زمانى كلمه‌ين، وقتسز. مناسبتسز.

ناسيوناليزم [فا] مليتجيلك.

ناسيوناليست [فرص] مليت پرور، مليتجى.

نوئَل [فا] حضرت عيسانك دوغديغى كون واو كونكى باسقاليا، خريستيانلرك دينى بويوك بايرامى.

نورمال [فرص] طبيعى، حال طبيعى.

نومه‌رو [يتا] صايى، عدد، رقم، برشيئك موقع ودرجه‌سنى كوسته‌رن عدد. اكثنجه يرلرنده وبعضاً سينه‌مالرده كوستريلن مختلف خوش اويونلر و دانسلر وسائره‌نك بهرى.

نَوهَوس [فص] بر ايشه يكى هوس ايدن، هوسكار. ثباتسز، مايمون اشتهالى.

و

واتمان [نكليز] الكتريقلى ترامواىى سوق واداره ايدن آدام.

واحه [ع‌ا] چول اورتاسنده صولاق ویشیللك یر .

واریه‌ته [فرا] مختلف ومتنوع اویونلر ونومرولر کوسته‌رن تیاترو.

والس [فا] برنوع دانس هواسی .

واليز [فرا] باوول ، بویوك یول چانطاسی .

وَکیل [ع‌ا] باشقاسنك ایشنی کورن آدام ، بریسنك نامنه سوز سویله‌ین وایش کورن شخص . بر مأموریتی موقتاً اداره‌ایدن ذات. بویوك تورك انقلابیله ناظرلره ویریلن عنوان ، ناظر : مدافعهٔ ملیه وکیلی ، خارجیه وکیلی . « باش وکیل » : قابینه رئیسی ، هیئت وکلا رئیسی ، هیأت وکیله رئیسی. «هیأت وکیله» : قابینه ، وکیللردن یعنی ناظرلردن متشکل هیأت ، حکومت اعضاسی. « وکیلخرج » : بر قوناقده ویا مؤسسه‌ده مصرف کورمه‌یه مأمور شایان اعتماد آدام. «دعوی وکیلی» : آووقات ، محامی .

وکالت [ع ا] وکیللك. نظارت: داخلیه وکالتی، عدلیه وکالتی.

وه‌نوس [فرا] اساطیر قدیمه‌ده کوزللك آلهه‌سی . زهره .

وودویل [فرا] قومه‌دی‌دن داها کولونج تماشا اثری. چوق کولونج وآچیق پیه‌س .

ووتقا [روسجه] روس راقیسی.

ویسکی [نکلیز] انکلیز ایچکیسی ، حبوبات راقیسی .

هـ ، ی

هافتایم [نکلیز] عمومیتله ایکی دوره‌ده ۴۰ و ۱۰ دقیقه فاصله ایله اوینانان قودبوللك ہر دوری .

هکه‌مونیا [تا] فرانسزجه‌دن مأخوذ: تفوق ، حاکمیت ، تقدم وتحکم .

هول [نکلیز] آولو . اوتللك مدخلنده‌کی اوطوزمایه مخصوص بر نوع صالون ویا میدان : دهلیز. بویوك وقاپالی أت وسبزه سرکیسی. هال.

هیونغ – نو [چینجه] أك اسکی تورك قومیکه مشهور اوغوز خان حکمداری ایدی .

یاسا [تا] قانون ، نظامنامه .

ییلدیریم [ت ا] یاغمور اثناسنده بولوطلرده الکتریقك پاطلایوب یره دوشمه‌سی وبر یره اصابت ایتمه‌سی ، صاعقه . ص: ییلدیریم کبی شدت وسرعتله هجوم ایدن .

ییلدیز [ت ا] کیجه سماده پارلایان کره‌لر، کوکب، نجم. خصوصیله صحنه و سینه‌ما عالمنده صنعت وکوزللکیله تمایز ایدن آرتیست .

ییلماز [ت‌ص] هیچ بر شیدن قورقمایان ، جسور .

۱۹	رینغا بالغی	۲٦	اسقورپیت بالغی	۳۳	کوچك بالق
۲۰	یاصی بالق	۲۷	استرونکیلوس بالغی	۳٤	طاتلی صو قایا بالغی
۲۱	کوپك بالغی	۲۸	طورنا بالغی	۳۵	طاتلی صو چاچه بالغی
۲۲	طاتلی صوخانی بالغی	۲۹	تراغونیه بالغی	۳٦	صدف بالغی
۲۳	ییلان بالغی	۳۰	صوم بالغی	۳۷	سازان بالغی
۲٤	آلا بالغی	۳۱	مرسین بالغی	۳۸	یشیل سازان بالغی
۲۵	تکیر بالغی	۳۲	بوقا بالغی	۳۹	طاتلی صو کفال بالغی
				٤۰	چیان بالغی

٦ لوحه ـــ بالقلر

۲٤۱ صحیفه‌ده

۱	دکز بالغی	۱۱	فیل بالغی	۲۱	به‌تا بالغی
۲	لورك بالغی	۱۲	اوکوز بالغی	۲۲	دوربین بالغی
۳	قره‌کوز بالغی	۱۳	استاورید بالغی	۲۳	طاتلی صو بالقلری
٤	دکز قایا بالغی	۱۳	چناقوب بالغی	۲٤	قایا بالغی
۵	دکز اسقورپیت بالغی	۱۵	ایکنه بالغی	۲۵	اوزون مورینا بالغی
٦	بودرول بالغی	۱٦	یاصی بالغی	۲٦	کبار آلا بالغی
۷	قوم بالغی	۱۷	تکیر بالغی	۲۷	عادی آلا بالغی
۸	قیلیچ بالغی	۱۸	حوض بالقلری	۲۸	قره‌کوز بالغی
۹	آیی بالغی	۱۹	بانتودون بالغی	۲۹	پلاتانیا بالغی
۱۰	طاش بالغی	۲۰	سقالریه بالغی	۳۰	شیرقا بالغی

۷ لوحه ـــ کورك حیوانلری

۳۲۰ صحیفه‌ده

۱	آلاجه مایمون .	۹	سیوت .	۱۸	مسك کدیسی .
۲	قورد .	۱۰	وحشی کدی .	۱۹	واشاق .
۳	عادی تیلکی .	۱۱	ویزون .	۲۰	صو سموری .
٤	پارلاق تیلکی .	۱۲	فووین .	۲۱	دکز سموری .
۵	بیاض تیلکی (قیش)	۱۳	سمور .	۲۲	غلوتون .
٦	بیاض تیلکی (یاز)	۱٤	زردوا .	۲۳	آوسترالیا تیلکیسی .
۷	کوستبك .	۱۵	قاقم .	۲٤	سنجاب .
۸	زه‌نت .	۱٦	پوتوا .	۲۵	ساریغ .
		۱۷	موفه‌ت .	۲٦	آیی بالغی .

٢٧ تفتیك کچیسی .
٢٨ روس طایی .
٢٩ ژه اومیس .
٣٠ اسپالاقس .
٣١ قویون وقوزی .
٣٢ بویوك شینشیلا .
٣٣ کوچوك شینشیلا .
٣٤ هامستر .
٣٥ ماروت بوباق .
٣٦ کموشی طاوشان .
٣٧ قاستور .
٣٨ اونداسترا .
٣٩ طورنا .
٤٠ یبانی اوردك .
٤١ پلاتا قاستوری .
٤٢ بیاض طاغ طاوشانی
٤٣ عادی طاوشان .
٤٤ روس آطه طاوشانی

٨ لوحه — کورك حیوانانی

١ ارکك آرسلان .
٢ دیشی آرسلان .
٣ قاپلان .
٤ کوچوك پارس .
٥ ژاغار (بر نوع قاپلان).
٦ آسیا پارسی .
٨ یبانی کدی .
٩ پوما .
١٠ واشاق .
١١ بیاض آیی .
١٢ عادی آیی .
١٣ مالهز آییسی .
١٤ قورد .
١٥ آیی بالغی .
١٦ کچی .
١٧ آرسلان دریسی .
١٨ قاپلان دریسی .
١٩ بیاض آیی دریسی.
٢٠ تیلکی دریسی .
٢١ قاپلان وتیلکی در-یسندن شانسیلیه‌ر .
٢٢ کیبك دریسی الد-یوه‌ن .
٢٣ طاوشان دریسندن شوفور قاسکتی .
٢٤ آستراغان یاقه .
٢٥ قاقم یاقه .
٢٦ بیاض آستراغان قالپاق .
٢٧ سمور قالپاق .
٢٨ لوتر مارین قاش قول .
٢٩ ویزون بویون آتقیسی
٣٠ لوتر بویون آتقیسی.
٣١ اسقونس بویون آتقیسی .

٣٢١ نجی صحیفه‌ده

٢٢ آستراغان بویون آتقیسی .
٣٣ قاقم قراوات .
٣٤ مغول کچیسی بویون آتقیسی .
٣٥ مارت دریسی بویون آتقیسی .
٣٦ ماوی تیلکی بویون آتقیسی .
٣٧ سمور مانشون .
٣٨ قاقم مانشون .
٣٩ کموشی تیلکی مانشون
٤٠ آستراغان مانشون.
٤١ بیاض تیلکی مانشون
٤٢ اسقونس یاقا .
٤٣ غری مایعون مانشون
٤٤ ژاپون تیلکیسی قراوات .
٤٥ قاستور وقاقم مانشون

٩ لوحه — حیوانات اهلیه

١ دوغ (کوپك) .
٢ ژاپون فینوسی .
٣ زاغار .
٤ أپانیول .

٤٠٠ نجی صحیفه‌ده

٥ چوبان کوپکی .
٦ عادی کدی .